

Codex Iohannis Beccanost Ac In Vhi Dor

Omnino donat: donatq; tempus.

H^x16558

11819.

Maximū verigal Pasimonia

Complete

M. JC. ADE
LEMPH.

SCHOLÆ CRVCIANÆ COLLEGÆ
TERTII OPTIME MERITI,
HVNC LIBRVM

POSSIDET

BIBLIOTHECA
CRVCIANA.

Bottom Case # 55

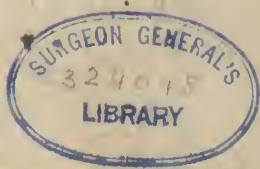
109 unobscured,
of which 100
are separate

Ignostum
huius ope-
ris libri co-
mentum
cu figuris et ymagi-
bus ab initio mundi.

THE

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY

OF CALIFORNIA

BERKELEY

Tabula operis hui' de tem

poribus mundi. ut historiarum rerum ceterarum ac
vrbium in se parsim varietate descriptarum Exoptati
singula facilia inuentu sunt iuxta seriem Alpha-
beti nomina rerum sunt ordinata. Et directoque cu-
ius rei nominis numerus apparens charta folio-
rum indicat.

Aron vir fuit eloquens et summus pontifex	XXIX
Aaron quatuor habuit fili- os. folio	XXIX
Abbas fuldens perpetuus fuit folio	CLXXXIX
Abbas siculus claruit illis tribus folio	CCXLII
Abacuc propheta prophetavit contra Nabuchodo- nosor et Babilonem	LV
Abderas rex Crete. primo mellis usum collige- re inuenit	XXXIII
Abdias que meruit spiritum prophie	XLIX
Abdo propheta prophetavit contra vitulos au- reos	XLVIII
Abdon iudex fuit in israhel	XL et XLI
Abdon et sennen subreguli romani	CXX
Abel secundus filius ade et primus martyr	IX
Abessan iudex fuit in isrl	XL et XLI
Abimelech quintus iudex hebreorum filius natu- ralis illegitimus tamen gedeonis	XXXVII
Abialon iudex fuit in israhel	XL et XLI
Abiathar sacerdos fuit in veteri testamento vi- de folio	XLI
Abia quintus fuit iudeorum rex	XLIX
Abiuth genuit Elyachim	LXIII
Abraham fuit filius Thare	XXI
Abraham occidit quatuor reges assiriorum	XXI
Abrahe uxores et qui ex his fuere filij	XXI
Abrahe precepit deus ymolare filium suum	XXII
Achab rex israhel multa mala fecit suarum uxoris sue Iesabel	XLIX
Achas rex iuda ydolatra fuit pessimus	LV
Achac et socij sui martyrio sancti coronati	CXII
Achata regio quod describatur	CCLXXXVI
Accessum altaris Celestinus papa statuit sacer- dotibus	CXXXVI
Achitob sacerdos filius phinees	XLI
Achimelech sacerdos fuit in veteri testamento	XLI
Achimas filius sadoch pontifex	XLVIII
Achis filius rex ytalie siue latinorum	XLIX
Achitob fuit pontifex in veteri testamento	LIII
Accursius legum doctor clarissimus	CCXI
A da prima fuit uxor lamech.	X
Adalbertus Episcopus Pragensis	CLXXXII
Adam formatus est de limbo terre. quando et ubi fu- it formatus vide folio	VI
Adam et Eva quot annis vixerunt et quot ge- nerant filios	IX
Adauctus Romanus Patricius vir christia- nus folio	CXXIII
Ad precepta que fuere et que eius prout	IX
Adodatus papa patria Romanus	CLIII
Adobaldus Episcopus vir magne sanctitatis folio	CLXXXII

Adeulphus Anglorum Rex vir christianissimus. vide folio	CLXX
Adoaldus ageluphi regis filius	CLII
Adolphus impator in plio fuit occisus	CXIX
Adorari ceperunt principes gentium tempore Reuel Ragen.	XVI
Adorabatur primo a gentibus Belus	XVII
Adorabatur illis temporibus Sol deus gen- tilis	XXV
Adorabatur Diana prima dea	XXV
Adorabatur Ceres dea frugum	XXV
Adorabat populus in Egypto bouem	XXIX
Adorari statuam auream statuit Nabuchodo- nosor vide folio	LV
Adrianus cognomento helius impator	CXII
Adrianus papa primus patria Romanus	CLXV
Adrianus papa secundus patria Romanus	CLXX
Adrianus papa tercius patria romanus	CLXXI
Adrianus quintus papa natione Anglicus	CCII
Adrianus quintus papa patria genuens	CCXV
A ffra virgo ex matre hilaria	CXXV
Africa tercius pars terre unde habeat no- men vide folio	XIII
A gamemnon frater regis menelay et dux ex- ercitus grecorum	XXXVII
Agathon abbas vir sanctus	CXXXIII
Agapitus papa patria Romanus	CXLIII
Agapitus illustris adolescentulus et martir vide folio	CXVIII
Agatha Sicula virgo genere nobilis	CXX
Agatho primus papa natione Siculus	CLVI
Agapitus secundus papa natione Romanus vide folio	CLXXVI
Agareni veniunt ab agar in Sarraceni	XXI
Aggeus propheta in numero minorum duodeci- mus	LXIII
Agnes uirgo sancta et vita clarissima	CXXIII
Agnus dei ter dicitur in missa statuit papa Ser- gius vide folio	CLVII
Agriculturam et fructum molis terere ceres do- cuit vide	XXV
Agriculturam ysis docuit Egyptios	XXIX
Agrippa Siluius Rex albanorum siue ytalorum re- gnauit post patrem suum	LII
Agrippina fuit coniunx Germani	XCVII
A istulphus rex lagobardorum fuit	CLXIII
Aymon Anglicus ordinis minorum vir doctus	CCXIII
A laricus Rex Gothorum magna commisit pre- lia cum Romanis	CXXXV
Alanus doctor celeberrimus	CCXXI
Albania regio que fuit vide folio	XLVI
et folio	CCLXXXVI
Alba Siluius Rex ytalie fuit	XLIX
Albertus Berengarius quarti filius Rex ytalie vide folio	CLXXVII
Albertus beluacensis miles gloriosus	CCIII
Albertus magnus Suevus. Episcopus Radispo- nensis vide	CCXIII
Albertus de Carpano vir sanctus	CCXII
Albertus primus Romanorum impator	CCXX
Albertus patavinus ordinis heremitarum	CCXXVI
Albertus brixianensis vir sanctus	CCXXVIII
Albertus austrie dux Bohemie ungarieque Rex	

impauit annis duobus CCXLIII
 Albinus impator vorator maximus CXVII
 Albinus epus Andegauensis CLXIII
 Alboici rex longobardorum undecimus CXLVII
 Alchimus male intrauit pontificium LXXVII
 Alchuius preceptor fuit Caroli CLXVI
 Aldegisus desiderij filius regis langobardorum CLXVII
 Alexandri regna quomodo fuerunt post mortem eius diuisa LXXV LXXVI
 Alexander magnus vicesimus quartus Rex macedonum paucis populo quasi vniuersam vicit orbem LXXV
 Alexander quoniam fuit natus plura apparuerunt prodigia LXXVI
 Alexandria ciuitas fuit condita ab alexandro magno LXXVII
 Alexander filius Antiochi Syrie et Asie rex semper fuit iudeis gratus LXXXIII
 Alexander aristoboli frater. apud iudeos pontificatus et regnum suscepit LXXXIII
 Alexandra vxor Alexandri regis iudeorum regnavit annis novem LXXXVIII
 Alexander pontifex fuit iudeorum LXXXVIII
 Alexius confessor dignissimus natione Romanus nus vide folio CXXXV
 Alexander medicus preclarus CXXXVI
 Alexander papa primus patria Romanus CXI
 Alexander impator vir magne prudentie fuit. vide folio CXVII
 Alexander miles ex legione thebeorum CXXIII
 Alexander secundus papa patria mediolanensis. vide CXC
 Alexander tercius papa patria senensis CCII
 Alexander papa quartus natione campanus CCXI
 Alexander de ales doctor irrefragabilis. vide folio CCXIII
 Alexander de villa dei. professor sacre scripture. folio CCXIII
 Alexander papa quintus natione cretensis CCXXXV
 Alexander papa sextus natione hispanus. vide folio CCLVII
 Alfonsus rex fuit et Arrogantie regis filius vide folio CCXLVIII
 Alpharabius magnus fuit philosophus CLXXXI
 Alpiadis mulier sancta claruit temporibus istis. CV
 Alphonsus impator a quibusdam electus non fuit tamen confirmatus CCXIII
 Alsacia germanici iuris prouincia est. vide folio CCLXXXVII
 Altare holocaustorum quomodo fuit figuratum quere folio XXXIII
Amasias rex iuda bonum habuit incipit sed malum finem LIII
 Amarias fuit pontifex iudeorum LIII
 Amalasuintha regina a gothis fuit plurimum vexata folio CXLIII
 Amandus episcopus traiectensis. CXLVIII
 Amatheus filius chanaan a quo fuere amathites folio XLIII
 Ambrosius episcopus mediolanensis. CXXXIII
 Ambrosius grecus dyaconus CXVII
 Ambrosius florentinus abbas vir doctus. vide folio CCXLV

Amelius et Amicus duo gentes humiles fuerunt folio CLXIII
 Amyntas rex assiriorum fuit XXXIII
 Amyctas fuit rex etiam assiriorum XXV
 Amichus fuit rex duodecimus assiriorum. vide folio XXVIII
 Aminadab post Moysen primus ingressus est mare rubrum ceteris trepidantibus XXX
 Amoreus filius chanaan. a quo fuere amorei. vide folio XLIII
 Amonte veniunt ab amon XXI
 Amos fuit tercius de duodecim prophetis. LIII
 Amon hic malum fecit coram et percussus est a filiis suis folio LX
 Amri vel Ambri rex fuit israel XLIX
 Amutus rex italie fratrem suum de regno eiecit et filium illius occidit LIII
Amanym filius messaraim a quo Ananias et Laobini Eubarii XLIII
 Anani propheta increpauit asa iudeorum regem folio XLIX
 Anatharsis philosophus scita genere claruit LX
 Anaximander philosophus et medicus preclarus LXXIII
 Anaximenes philosophus et medicus LXXIII
 Anaxagoras philosophus reliquit diuicias vide folio LXXI
 Anaximenes orator et alexandri magister vide folio LXXVIII
 Anna tres viros habuit successive ex quibus genuit filios et filias. folio XCIII. et XCV
 Anna habuit sororem ex qua nata fuit Elisabeth mater iohannis baptiste XCIII
 Annas pontifex fuit iudeorum XCVI
 Anacletus papa natione grecus CVM
 Anastasius papa natione romanus CXXXIII
 Anastasius papa secundus patria romanus vide folio CXL
 Anastasius impator sanctus est hereticus CXLI
 Anastasia filia nobilissima CXXIII
 Anastasius ecclesie romane bibliothecarius vide folio CLXXXII
 Anastasius tercius papa patria romanus quere folio CLXXV
 Anastasius quartus papa patria romanus CQ
 Anchises ex dea venere genuit Eneam qui regnavit in italia XXXVI et XLIII
 Anchus Marcius quartus romanorum rex fecit super tyberim pontem LVI
 Andreas Symonis petri frater et in cruce socius folio CVI
 Anglia regio que sit vide folio XLVI
 Angelus Gabriel salutauit virginem Mariam folio XCIII
 Anglie reges fuerunt Adeulphus et Edmundus folio CLXX
 Anglie regio que sit. qui fuerant illius principes vide folio CCLXXXIX
 Annius fuit purator iudee XCV
 Anicetus papamacione Syrus CXIII
 Anseris clagore excitatus est manilius LXIX
 Anshelmus episcopus beluacensis. CCIII
 Anshelmus episcopus vir sanctus CXCVII
 Anthistenes philosophus atheniensis LXXIII
 Antiochi dicebant omnes reges syrie LXXV

Anthioch⁹ theos rex syrie fuit LXXVII
 Anthioch⁹ galeric⁹ asie et syrie rex LXXVII
 Anthiochus magnus rex syrie LXXIX
 Anthiochus epiphanes rex syrie copulit in ue/
 os ydolis sacrificare LXXXI
 Anthiochus filius epiphanis rex fuit syrie. vi/
 de folio LXXXI
 Anthiochus sedetes adhuc puer rex syrie vide
 folio LXXXIII
 Anthiochus pius rex syrie LXXXVII
 Anthioch⁹ spodius rex syrie LXXXVII
 Antbigon⁹ potifex fuit iudeor⁹ LXXXVIII
 Antipater fili⁹ aristoboli et vxor ei⁹ crispis ba-
 buerit quatuor filios et filia unica LXXXIX
 Anthonius abbas egipti⁹ plura scripsit ad Co
 stantinum et ad ecclesias egiptias CXXXI
 Anthonius pi⁹. xvi. romanoz impator CXII
 Antherus papa natione grecus CXVI
 Anthoni⁹ de padua vir magne scitatis CCX
 Anthonius de butrio iurisdctor CCXLII
 Anthonius cernisan⁹ medicine monarcha. vi-
 de folio CCXLV
 Anthonius Guaynerius celebratus medicus.
 vide CCXLVI
 Anthonius archiep⁹ florentinus CCLI
 Anthonius rosellus natione etruscus iurisd-
 ctor. folio CCLVI
 Antichristi aduentus qn erit. et que illius psecu-
 tio in sancta ecclesia CCLXIII
 Annulu⁹ portari in quarto digito suavit p⁹ome-
 theus. et eius vsu ipe inuenit XXVIII
Apius claudius cosul roman⁹ LXXXI
 Appollinaris rauen⁹natus ep⁹ CV
 Appollinaris laodicie syrie ep⁹ CXXXIII
 Appollinaris hieropolitanus ep⁹ CXIII
 Appelles hereticus fuit in grecia CXIII
 Appollonius senator roman⁹ vir doct⁹ CXV
 Appollonia virgo sancta et martyr CXX
 Apostoli sunt in terra diuisi CII
 Apparitio michaelis archangeli CLXXIII
 Apuleius p⁹ platonis discipul⁹ LXXIII
Aquas pessimas sanauit helisens L
Aquileya vrbis a quo supsit principiu L
 Aquaru inundatio pmaxima fuit CXLIX
 Aquila iude⁹ scds mosaice leg⁹ iterps CXIII
Aradi artem cu animalibus Moie dicitur
 inuenisse. vide XIII
 Aradi⁹ filius chanaan a q⁹ fuere aradij XIII
 Arabia fuit a saba filio chus XIII
 Aram quartus filius Sem habuit quatuor fi-
 lios et ab eo fuere Syri XV
 Aran fuit sextus filius nachor XX
 Aram tercius filius chare habuit vnu filium et
 filias duas vide XXI
 Arare cu bobus Omagirus primo docuit. vi-
 de folio XXVIII
 Aracus astrolog⁹ et poeta fuit reputat⁹ LXX
 Arator sacre romane ecclie cardinal⁹ CXLIII
 Arch⁹ Moie quo fuerit edificata XI
 Arcus pluuialis quo apparuit XI
 Archeus filius chanaan condidit opidum Ar-
 chas vide XIII
 Arch⁹ moysi q⁹ continebat in se vide XXXI
 Archiphilas fuit p⁹ optimus LXXIX

Archelaus pcurator fuit galilee XCV
 Archasius imperator Theodosij magni filius.
 vide folio CXXXIII
 Arius qui et aralius dicitur quintus rex fuit as-
 siriorum XXV
 Arigiuor⁹ regnu qn incepit et quis fuerit in eo
 rex primus. vide XXVII et XXIX
 Arigiuor⁹ regnum accepit nomen ab argo rege
 quarto. vide XXIX
 Argus fuit rex quartus argiuor⁹ siue grecor⁹.
 vide folio XXIX
 Arimulus silutus rex italie posuit p⁹sidu alba-
 noru vbi nuc roma est LIII
 Aristides p⁹ vir valde prudens LXXI
 Archita tharentinus p⁹ LXXIII
 Aristotiles omniu p⁹ pnceps LXXVIII
 Aristobolus filius iohannis bircani summus
 pontifex LXXXIII et LXXXVIII
 Argentina ciuitas vnde sumpserit nomen vide
 folio CXXXIX
 Aristides atheniensis ep⁹ CXII
 Armenia venit ab Hul filio aram XV
 Armanitres septimus et octauus rex assirior⁹.
 vide folio XXVIII
 Armeniaci qn venerut in imperiu. p⁹sertim vsq⁹
 alsaciam. vide CCXLV
 Arnobius affricanus philosophus preclarus.
 vide folio CXXVIII
 Arnolph⁹ septim⁹ galloz ipator CLXXIII
 Arnulphus vir sanctus erexit episcopatu Lug-
 dunensem. vide CXCI
 Arnaldus de villa nona p⁹ CCXXIII
 Arphaxat tercius filius Sem a quo fuere chal-
 dei. vide XV
 Arriana facta est gothoru gens seductione im-
 peratoris valenti CXXXIII
 Arsan⁹ ochi regis filius tredecimus rex persaz
 vide folio LXXII
 Arsenius monachus vir scissim⁹ CXXXIII
 Ars imprimendi libros his temporibus i ger/
 mania fuit enata CCLII
 Artes omnes vsui humano deseruientes sut in/
 uente a filijs Lamech X
 Artem ferrea tubalchaym inuenit X
 Artus fuit rex quintus assirior⁹ XXVI
 Artabanus fuit rex psaru septimus LXX
 Arrius hereticus quid senserit erroris. et quo-
 modo sit mortuus CXXX
 Arturus rex britannoru christianissimus. vide
 folio CXLIII
 Artharis rex langobardoru CL
Atia prouincia que sit. et vnde habeat no-
 men. vide XIII
 Astanes filius gomer a quo sarmacia XVI
 Astades rex fuit assirior⁹ XXXIII
 Astamus filius enee secundus rex latinoz fuit
 et dicitur rex albanoru XLIII
 Asabel rex syrie promptus fuit vt affligeret fili-
 os israhel L
 Asarias pontifex pro zelo legis constanter resti-
 tit ozie regi iude L
 Assaradon rex assirior⁹ fuit filius Sennache-
 rib vide LV
 Assirioz rex qntus fuit arius XXV

Assiriorū regnū quando incipiebat deficere. vii
 de folio LXII et LV
 Astronomus maximus fuit Jonichus quartus
 filius noe. vide XXIII
 Astrologus magnus fuit Prometheus. quere
 folio XXVIII
 Astronomus Tales fuit derisus a vetula. vide
 folio LIX
 Astrologus p̄maximus fuit aracus LXX
 Astrologus recōmendatus fuit Ptolomeus vi
 de folio CXIII
 Astronomus optimus fuit Campanus. quere
 folio CLXXXIX
 Astrologus doctus fuit Guido bonatus. vide
 folio CCXIII
 Astesanus ordinis minorū doctor precipuus.
 vide folio CCXXVIII
 Assur secundus filius. Sem a quo venit impe-
 riū assiriorū XV
 Assuerus vndecimus rex persarum LXXII
 folio fuit. quere
 Assumptio virginis Marie CII
Atlas gigas astrologus septē genuit fili-
 as nymphas XXVIII
 Athalia filia achab surripuit regnum et occidit
 omne semen regni L
 Athanasius episcopus Alexandrinus graues
 sustinuit p̄secutiones ab arrianis CXXXI
 Athauphus rex fuit Gothorū CXXXV
 Athene vel minerva a quo fuerit condita. vide
 folio XXVII et XLIII
 Athenienses affecerūt mulieres triplici suppli-
 cio. vide XXVII
 Athila hunorum rex multas circūbat debellā-
 do regiones. et sese dei flagellū appellabat.
 vide CXXXVII et XXXIX
 Athila rex hunorū quō fuerit mortuus CXL
 Atlethes fuit p̄m^o Corinthiorū rex XL
Auentinus filius rex italie fuit LIII
Augusta ciuitas. a quo sit primo condita.
 vide folio XCI
 Augusti dicebantur reges romani ab illo Au-
 gusto. vide XCIII
 Augustinus beati Ambrosij discipulus. quere
 folio CXXXVI
 Augustinus de anchona vir plurimum doctus
 vide CCXXVI
 Aulus gellius romanus orator grammaticus
 insignis CXIII
 Aurelianus romanorū impator CXXI
 Aureliana ciuitas a quo fuerit condita. quere
 folio CXXII
 Aurea virgo sancta et discipula eligij CLIII
 Auicenna medicus p̄clarus fuit CCI
 Auerrois medicus cōmentator CCI
 Auensoar medicus cantuariensis CCI
 Austria prouincia describit CCLXXVIII
 Austrie marchionatū Fridericus primus con-
 uertit in ducatū CCIII
 Austrie duces quid compromiserūt baioarijs
 in adipiscendo impiū vide CCXXV
Azarias filius obeth p̄pheta p̄dixit captiui-
 tatem iudeorū XLIX
 Azarias filius belchie pontifex LV

Aasa tercius rex in israhel vii
 de folio XLVIII
 Babilonia seu babilon vrbis
 a quo primo fuerit condita vi
 de XXIII et LXV
 Noua cōditur LXIX
 Babilonie p̄mus rex fuit me-
 redach. vide folio LXII
 Bacchus primo inuenit vinum in greca. quere
 folio XXVIII
 Balens decim^o erat rex assiriorū XXVIII
 Balaam p̄pheta filius Seor occiditur. vide
 folio XXX
 Balsamum quales habeat arbores. et aliquan-
 do creuit in hiericho L
 Balthasar rex erat babilonie LXV
 Basilus magnus multorū monachorū institu-
 tor et pater CXXXIII
 Balachia regio que sit et que gens illius. vide
 folio CCLXX
 Balachi dicuntur flacci vide CCLXXII
 Baldus perusinus precellentissimus legisperi-
 tus. vide CXXXVI
 Bamberga ciuitas vnde duxit nomen. quere
 folio CLXXIII
 Baptizare omni die tēpore natiuitatis Leo pa-
 pa secundus statuit CLVI
 Baptismatis tempore dux richoldus pedē re-
 traxit. vide CLXII
 Bassianus Seueri filius cognomento eureli^o.
 anthonius caracalla impator CXVII
 Basilea ciuitas magna vnde duxit nomen. vi-
 de folio CCXLIII
 Basilidas fuit quidā hereticus CXI
 Barnabas vnus ex septuaginta duobus disci-
 pulis christi CV
 Bartholomeus apostolus vnus ex senatorib^o
 celi. vide CV
 Barnabe corpus cum eius euangelio inuentū
 est. vide CXLI
 Barbara virgo orta ex nicomedia CXXIII
 Bartholomeus brixianus vir doctissimus. vi-
 de folio CCI
 Bartholomeus pisanus ordinis predicatorū
 professor CCXXVIII
 Bartholus legum doctor plurimū recōmenda-
 tus CCXXX
 Bartholomeus de Saliceto iuriconsultus. vi-
 de folio CCXXXVI
 Bartholomeus de vrbino ordinis heremitarū
 doctor CCXXXVII
 Barbara cōiunx sigismundi post mortē impa-
 toris cū cadauere captiua ducit CCXLII
 Bartholomeus de Montagnano medicus. vi-
 de folio CCXLV
 Bernaldus archiep̄us coloniensis CCVII
 Balduinus sc̄ds rex hierosolime CXCVI
 Bauari siue baioarij qui sint XCVII
 Bauarorū regis filiā rex longobardorū duxit
 in vxorem CL
 Bauarorū principes et p̄ruperti dicebantur du-
 ces. vide CLII

Baiozarioꝝ siue bauarorū metropolis e saltz-
 burga. vide **CLII**
 Bauari siue baioarij qñ receperūt fidem catho-
 licam. vide **CLIII**
 Bauaros quō coegit carolus magnus **C**
 Bauarie dux fuit cassilo **C**
 Bauarorū principes dicebant reges illis tem-
 poribus **CLVIII** et **LXIX** ⁊ **LXXII**
 Bauarorū dux Taxillo duxit se pipino regi frā-
 cie cōmendatū **CLXV**
 Bauaria venit in regnū francie per caroluz ma-
 gnum. vide **CLXVII**
 Bauarorū rex frater caroli secundi illis tempo-
 ribus mortuus est **CLXXII**
 Bauarie dux heinricus vngaros supauit. ⁊ de/
 inde venit in italiā **CLXXVII**
 Bauarorū dux fuit eo tempore imperatori re/
 bellis. vide **CLXXXI**
 Bauarus hic vnus fuit in papā electus. quere
CLXXXVIII ⁊ **LXXXIX** ⁊ **XCI**
 Bauarorū auxilio fuit Justinianus in imperiū
 restitutus **CLVIII**
 Bauarorū duces vnde traxerūt ab hoc tempo-
 re originem **CCXXV**
 Bauaria supioris germanie puincia describit
 ⁊ vñ bauari a pñcipio traxerūt originē. vide
 folio **CCLXXXVI**
 Bathuel tercius filius nachor genuit rebeccaꝝ
 filiā et laban filiū **XX**
Beda anglicus presbiter et dictus venera-
 bilis vide **CLVIII**
 Belus pñm rex assirioꝝ puū hūit regnū **XVII**
 Bela octauus fuit filius nachor **XX**
 Bellotus erat rex assirioꝝ **XXXIII**
 Bellator egregi⁹ fuit pñc⁹ saturni fili⁹ **XXXV**
 Bellū grecorū contra troyanos ⁊ destructio de/
 scribitur troye **XXXVI**
 Bella troyanoꝝ qñ fuerūt exorta **XXXVII**
 Belocus rex assirioꝝ. sub illo pñmisit deus Ja-
 cob terrā pñmissionis **XXVIII**
 Bellū puñicū cū hanibali seniore illis tñpib⁹ est
 inchoatum **LXXXI**
 Bellū Scipionis in quo mira gesta sunt et cete-
 roꝝ cōsulum romanoꝝ **LXXXV**
 Bellū ciuile cesaris ⁊ pompey erat execrandus
 vide folio **LXXXIX**
 Bellū apd augustā ⁊ qñ in eo sint occisi **XCII**
 Bellus grauissimū cōmisit graciānus impator
 apud argentīnā **CXXXIII**
 Bellū maximū gesserūt in romanos radaguf ⁊
 alaricus gothorū reges **CXXXV**
 Bellū magnū est cōmissum tñpe valentiniani im-
 peratoris **CXXXVII**
 Belisarius patricius vir in armis strenuus vi-
 de folio **CXLV**
 Bella maxima cōmisit belisarius **CXLV**
 Bellandi mores qñ sunt genti scythice **XVIII**
 Bella gessit in franciā orientālē arnolphus im-
 perator. vide **CLXXIII**
 Bellū fuit atrocissimū inter regē francie ⁊ regē
 anglie cōmissum **CCXXVII**
 Bellū fuit exortū inter fratres beate marie theu-
 thunicoꝝ ⁊ regē polonie **CCLI**
 Benadab rex Syrie bellauit cōtra regē achab.

vide folio **L**
 Benedictus abbas italicus monachorū pater.
 vide folio **CXLIII**
 Bñdictus pp pñmus pñia romanus **CXLVI**
 Benedicere sal ⁊ aquā alexander papa primus
 instituit **CXI**
 Benedictus papa secundus siue iunior patria
 romanus **CLVI**
 Bñdicti abbatīs corpus est eo tñpe translātum.
 vide folio **CLVIII**
 Et iterū est translātū **CLXIII**
 Benedict⁹ tercius papa pñia roman⁹ **CLXX**
 Bñdict⁹ pp qñt⁹ patria romanus **CLXXIII**
 Benedictus papa quintus patria romanus vi-
 de folio **CLXXVIII**
 Benedictus sextus papa patria romanus vide
 folio **CLXXVIII**
 Benedictus septim⁹ papa patria romanus vi-
 de folio **CLXXX**
 Benedictus octauus papa patria Tusculanus
 vide folio **CLXXXV**
 Benedictus nonus papa patria Tusculanus.
 vide folio **CLXXXV**
 Bñdictus decim⁹ pp natōe campan⁹ **CXCI**
 Bñdictus papa. xi. natōe taruīsin⁹ **CCXIX**
 Benedictus duodecim⁹ papa patria Tolosa/
 nus. vide **CCXXIII**
 Benedict⁹. xiiij. papa adulterin⁹ **CCXXXII**
 Berillus epūs vir doctissimus **CXVIII**
 Bernardus rex italie Caroli magni nepos. vi-
 de folio **CLXVIII**
 Berno abbas vir magne sactitat⁹ **CLXXIII**
 Berengarius pñm⁹ ipator italie **CLXXVI**
 Berēgarius scōs impator italie **CLXXVI**
 Berengari⁹ terci⁹ impator italie **CLXXVI**
 Berengarius qñtus ipator italie **CLXXVII**
 Berengarius errauit circa sacramentū euchar-
 stie. vide **CXC**
 Bernardus abbas clareuallens **CXCVIII**
 Bernardus cōpostellanus doctor iuris. quere
 folio **CCXIII**
 Bernardinus Senensis ordinis sancti Frāscisci
 professus **CCXLVIII**
 Bentzeslaus caroli filius ipator postea fuit de/
 posit⁹. ⁊ qñ fuerit causa vide **CCXXXIII**
 Bessarion cardinalis grecus vir celeberrimus
 vide folio **CCLII**
 Bestualia puincia dñscribit **CCLXXXIII**
 Bestiole cadebāt de celo ist⁹ tñpib⁹ **CCXXIX**
Bas asianus pñmens philosophus qñt⁹
 de septē sapientibus **LIX**
 Bibertus lotaringie princeps **CLXXVI**
 Bigamus pñmus fuit Lamech folio **X**
 Bigamū ordinari cōciliū apud sanctū Petrum
 rome vetuit **CXLIX**
 Bilibaldus episcopus natus est ex sancto Ri-
 chardo. vide **CLXII**
 Bilbelmus imperator non tamen fuit cōfirmat⁹
 tus. folio **CCXII**
 Bisanciam ciuitatem quis condiderit. quere fo-
 lio **LXIII**
Blasius episcopus vir sanctus claruit. vi-
 de folio **CXXVI**
 Blondus flauus vir doctissimus **CCXLVI**

Bohemorum regnum quoniam habuit initium. vide folio **XXIII**
 Bobecius vir christianissimus **CXLI**
 Bohemi illis diebus receperunt fidem catholicam. et quod fuerant duces illius gentis **CLXXVII**
 Bohemos heinricus tercius fecit imperio romano tributarios **CLXXXIX**
 Bohemie ducem fridericus primus creavit in regem. vide **CCIII**
 Bohemia cum situ suo describitur **CCLXXXIII**
 Bebecia patria ubi sit sita vide **CCLXXV**
 Bohemorum heresim Sigismundus imperator statuit extirpare **CCXXXIX**
 Bononia ciuitas a quo primo condita **LXII**
 Bonifacius papa primo natione romanus **CXXXIII**
 Bonifacius secundus papa natione romanus vide folio **CLXIII**
 Bonifacius tercius papa patria romanus. vide de folio **CXLVIII**
 Bonifacius quartus papa natione marsus **CXLVIII**
 Bonifacius papa quintus natione campanus vide **CL**
 Bonifacius archiepiscopus maguntinus. **CLXI**
 Bonifacius sextus papa natione Tuscanus. vide folio **CLXXII**
 Bonifacius septimus papa male intravit. vide folio **CLXXX**
 Bolfgangus episcopus Ratisponensis sanctus vir fuit sanctus **CLXXXII**
 Bonauentura cardinalis natione tuscanus. vide folio **CCXIII**
 Bonifacius octauus papa natione bernicus. vide folio **CCXIX**
 Bonifacius papa nonus patria neapolitanus vide **CCXXXII**
 Boos filius fuit Salmon **XL**
 Bos exiit in Egypto de flumine in festo seraphis et a populo pro deo colebatur **XXIX**
 Bos quidem loquatur et quid vide **XCII**
 Borsius marchio estensis vir fuit magni ingenij. vide **CCLI**
Brandanus abbas vir sanctissimus **CXLIII**
 Brandenburgensis marchia ubi sit sita vide de folio **CCLXXXII**
 Bratislavia ciuitas a quibus fuerit edificata vide de folio **CCXXXIII**
 Brenus gallorum dux venit in italiam. multarum urbium fundamenta iecit **LXXII**
 Britannia maior quam sit. et que minor **XLVI**
 Britannorum rex plurimum est commendatus. vide folio **CXLII**
 Brigida virgo casta et sanctissima **CXLIII**
 Britannorum siue angolorum rex fuit lucius vir sanctus. vide **CXV**
 Brigida. alias Birgitta deuotissima mulier vide de folio **CCXXXII**
 Brixia ciuitas quando et quare venit ad venetorum manus **CCXLV**
 Brutus consul fuit romanus **LXIX**
 Bruno primus carthusiensis fuit de Colonia oriundus. vide **CXCIII**
 Bruno episcopus colonienus. vir sanctus **CLXXXI**
Buda urbs ungarie clarissima a quo cepit nomen. vide **CXXXVIII**

ungari ceperunt nomen eius temporibus. quere folio **CLXX** et **CLXXI**
 Burgundia venit a dodamyn **XVI**
 Burgundi in magna copia rheni flumen insederunt. et postea facti sunt christiani **CXXXIII**
 Burckhardus episcopus herbipolensis vir sanctus. vide **CLXIII**
 Burgundionum rex fuit rudolphus **CLXXIII**
 Burgundie dux Hussiam obsedit. quam fridericus tercius liberavit **CCLII**
 Bus secundus filius nachor habuit duos filios Beor et Balaam **XX**
 Ayn primogenitus Ade et Eue erat. vide **IX**
 Caynan fuit filius Enos **IX**
 Cayo furius consul erat romanus. vide **LXXXIII**
 Cayus cassius loginus consul romanus **LXXXV**
 Cayus iulius cesar iulij filius **XCIII**
 Cayphas pontifex iudeorum erat **XCVI**
 Cayus caligula imperator quartus **CIII**
 Caietanus theologus et philosophus. quere folio **CCXLIII**
 Calix debet esse argenteus vel aureus statuit papa zepherinus **CXIII**
 Calixtus papa natione romanus **CXIII**
 Calixtus secundus papa natione burgundus. vide folio **CXCVIII**
 Calixtus tercius papa natione hispanus vide folio **CCXLVI**
 Cham sanctus fuit filius noe **XIII**
 Samuel fuit quartus filius nachor **XX**
 Cambises erat rex persarum **LXIX**
 Chanaan primus filius cham. a quo fuere chanaan. vide **XIII**
 Candelabri figura que fuerit in veteri testamento. vide **XXXII**
 Cantum cum organo decantari ordinavit papa Vitalianus **LIII**
 Canon papa tracia oriundus **CLVII**
 Capadocia venit a mosoch filio iaphet **XVI**
 Capis filius rex fuit italie **LII**
 Captiui ducti sunt cum rege ioachim in babiloniam daniel cum suis. ezechiel et mardocheus vide de folio **LV**
 Capta est tota iudea cum ezechia rege **LX**
 Captiuitas iudeorum quando incepit et quare deus permisit populum capi **LXIII**
 Capistranus claruit temporibus illis. vide folio **CCXLIX**
 Carmentis filia Euandri inuenit litteras latinas. scilicet. A. b. c. et cetera. **XXXIII**
 Carthago urbs a cartha opido sumpsit nomen vide folio **XL**
 Carthago ante romam fuit constructa et a quo. vide folio **XL**
 Carpentus filius rex italie fuit **LII**
 Carmeydes erat magnus pater **LXXVIII**
 Carius romanorum imperator duos filios suos ad gubernacula imperij traduxit. quere infra folio **CXXIII**
 Carolus magnus quem coegit bayaros **C**

Carolus marcell⁹ pipini senioris fili⁹ rex fracie
 et dicit⁹ ē magn⁹ ex gest⁹ magnis **CLXIII**
 Carolomannus caroli marcelli siue magni fili⁹
 erat. folio **CLXIII**
 Carolus cū papa Adriano p sūptioz sacramēti
 sese ppetua obstrinxerit amicitia **CLXV**
 Carolus magn⁹ rex fuit francoz **CLXVII**
 Carolus magnus vbi fuit natus **CLXVII**
 Caroli magni mī vngara fuit **CLXVII**
 Carolus magnus vinctus est in imperatozē ro-
 manozū illis tpiibus **CLXVII**
 Carolus magnus quas gētes vincebat plio ob
 chistianoz libertatē vide fo. **CLXVIII**
 Carolus magnus quomō fuerit in corpe dispo-
 situs. folio **CLXVIII**
 Caroli sedes fuit in aquisgrano **CLXVIII**
 Carolus magnus debellauit Saxoniam. vide
 folio **CLXXIX**
 Carolus scōs cognōmento caluus impator fu-
 it romanorum **CLXXII**
 Carolus tercius cognōmento grossus impera-
 tor. folio **CLXXII**
 Caroli magni pgenies possederūt imperiū ad
 annos centū et decē. Et illis tpiibus habuit fi-
 nem. vide folio. **CLXXIII**
 Carolus magnus fuit germanus natione. vide
 folio **CLXXVIII** **CCLXXXV**
 Carolus rex sicilie fuit et potens **CCXV**
 Carolus scōs rex sicilie **CCXVIII**
 Carolus secundus rex Neapolitanus habuit fili-
 os sex. et quinqz filias **CCXX**
 Carolus quartus imperator regis bohēmie fi-
 lius fuit. vide **CCXXIX**
 Carolinas leges condidit carolus quartus. vi-
 de folio **CCXXIX**
 Carnia prouincia in quibus terre locis sit vide
 folio **CCLXXVII**
 Caroli qrti sollicitatōe. capita apostolorz Petri
 et Pauli sunt inuenta **CCXXXI**
 Carolus quartus ex misericordia ei dedit pecu-
 nias qui sibi necē parauerat. vnde illū reuo-
 cabit a malo. vide **CCXXXI**
 Carol⁹ poeta vir eruditissim⁹ erat **CCXLIII**
 Carolus burgundionū dux p swecenses mor-
 te est trūcatus **CCLV**
 Caseth fuit qntus filius nachor **XX**
 Cassianus monachus iohannis crisostomi dya-
 conus. vide **CXXXV**
 Casus sumarios decretaliū raymundus pfecti.
 vide folio **CCX**
 Caspar Schlick triū cesarum cancellarius fuit.
 vide folio **CCXL**
 Castra quare sint. et a quibus primo in monti-
 bus constructa **C**
 Cathalogus regū assirtoz qz sit vide **XVII**
 Catho phus plura docuit moralia **LXXXV**
 Catho ph⁹ pmi⁹ roman⁹ et iurista **LXXXV**
 Catho posterior vtiens phus **LXXXIX**
 Cathilina consul romanus vir fuit valde dolo-
 sus. folio **LXXXIX**
 Cathena sancti petri fuit data epō metensi. vi-
 de folio **CLXXIX**
 Catus fuit bidimus vir magni ingenij. vi-
 de folio **CXXXA**

Celestinus papa natōe campan⁹ **CXXXVI**
 Celestinus scōs papa natōe tusc⁹ **CXCVIII**
 Cecilia virgo romana castitate splendida fuit.
 vide folio **CXVI**
 Celestinus papa sext⁹ natōe romanus **CCV**
 Celestin⁹ papa qrt⁹ pāa mediolanen⁹ **CCVIII**
 Celestinus papa quintus patria Eseruiensis.
 vide folio **CCXVIII**
 Cecrops reliquit regnū argiuozū. et pmi⁹ re-
 gnauit Atheniensibus **XXVII**
 Cereuiseam facere germanos docuit primo bā-
 chus. vide **XXVIII**
 Cerdo qdā heretic⁹ a q cerdoniani **CXIII**
 Ceream pascālē benedici statuit papa theodo-
 rus. vide **CLIII**
 Ceres dea frugū adorabat a gētib⁹ **XXV**
 Cesarius et alij plures martires his passi sunt
 temporibus. vide **CXXII**
 Cesarea regina psaz mlti sancta **CLV**
 Cesares dicebant romani principes a tempore
 Julij. vide **XCIII**
 Chaldei fuere ab arphaxat filio sem **XV**
 Chilo terci⁹ fuit de septē sapiētib⁹ **LIX**
 Chus quartus fuit filius cham. a quo veniunt
 ethiopes. vide **XIII**
 Chila veit a tharsis filio ianan **XVI**
 Cineus fuit filius chanaan **XIII**
 Cinus erat doctor iuriscūilis nominatissimus
 vide folio **CCXXVII**
 Cipria venit a thaisa filio ianan **XVI**
 Ciprus est quedā insula **XXXVIII**
 Ciprianus doctor ecclie eruditissim⁹ **CXXI**
 Circūscisio qñ fuit instituta **XXI** et **XXII**
 Circes potu quodā mutauit homines in besti-
 as. vide folio **XLI**
 Cyrus primus rex fuit persarū **LXVIII**
 Ciriacus vir sanctissimus **CXXIII**
 Cirillus vir scūs mltā pphetauit **CCXII**
 Citharā appollo reperit. et artem medicine pri-
 mo inuenit. vide **XXVIII**
 Citherinū boheci⁹ pmi⁹ excogitauit **CXLI**
 Ciuitates sūt scē qdā ville swenie **CCXVII**
 Ciuitates loci oriētalīs sūt per Soldanū pluri-
 mum oppresse **CCXIX**
 Claudius Cay caligule patruus impera-
 tor quintus **CM**
 Claudius poeta natōe hispan⁹ **CXXXIII**
 Claudius secundus et Quintilus frater ei⁹ im-
 peratores erant **CXXI**
 Claudi⁹ nicostat⁹ zimphorian⁹ mī. **CXXIII**
 Clarenallen⁹. abbas fuit bernard⁹ **CXCVIII**
 Clara vgo admirabilis et sancta **CCX**
 Clara vgo sancta ordīs heremitaz **CCXXI**
 Cleobolus philosophus lindius. sextus. de se-
 ptem sapientibus **LIX**
 Cleopatra egipti regina **LXXXIX**
 Cletus pp potificat⁹ mun⁹ inuit⁹ accepit **CV**
 Clemens papa patria romanus de regione celi
 montis. vide **CVIII**
 Clericū in publico bibere aut vinū vendere. so-
 zimus papa vetuit **CXXXIII**
 Clemens presbiter alexandrinus **CXV**
 Clericos posse recipe fundos et pdia oblata pa-
 pa Urbanus statuit. sed in comuni **CXVI**

Clericorum carcerem haberi apud episcopos statu
 it papa Eugenius **CLIII**
 Clemens secundus papa episcopus Bambergensis
 quere folio **CLXXXVIII**
 Clemens tercius papa patria romanus **CCV**
 Clemens papa quartus natione Narbonensis
 vide folio **CCXIII**
 Clemens papa quintus natione vasconus **CCXXI**
 Clementinarum liber compositus est tempore clementis
 quinti folio **CCXXI**
 Clementinarum liber hic confirmatus est **CCXXVI**
 Clemens papa sextus patria Lemonicensis. vide
 folio **CCXXVIII**
 Clemens papa septimus sedit annis quindecim
 quere folio **CCXXII**
 Clodoueus rex francorum primus francorum chri-
 stianus folio **CXLIII**
Clodrus fuit ultimus rex Atheniensium vi-
 de folio **XXVII** et **XLIII**
 Colebas apud nemphym Syris **XX**
 Collosus solis fuit Rhodis. lxx. cubitorum al-
 titudinis. **XXVI**
 Collosus ingens solis simulacrum corruit ex ter-
 remotu folio **LXXXII**
 Colonia ciuitas unde habuit initium **XC**
 Colubanus abbas vir scriptate plenus **CXLVI**
 Compomus procurator iudee **XC**
 Comedit multa Albinus una cena sicuti ceteri
 multi. folio **CXVII**
 Cometa apparuit illis temporibus cladem maxi-
 mam significans **CLVII**
 Comete duo apparuerunt illis temporibus **CLXII**
 Cometa mire magnitudinis apparuit in italia.
 quere folio **CLXXIX**
 Comites de Lippe olim dicebantur de schwa-
 lenborch folio **CLXXX**
 Composuit plura cantica ecclesiastica Fulbertus
 filius et Robertus rex **CLXXXVIII**
 Composuit Salve regina Hermannus contra-
 ctus folio **CLXXXIX**
 Cometa insignis magnitudinis apparuit **CCXIII**
 Comites quindecim ex suevia coegit imperator
 Rudolphus **CCXVII**
 Cometa apparuit significans christianorum af-
 flictionem folio **CCXX**
 Cometes apparuit designans mortem regis fran-
 cie. folio **CCXXII**
 Cometa et illis apparuit temporibus **CCXXV**
 Cometa illuxit mortem pape designans **CCXXIX**
 Comotiones ciuitatum italie quedam fuere vide
 folio **CCXC** **XCII** **XCIII** et c.
 Cometa visus est plura predicta mala **CCLIII**
 Coniurari in publico instituit Licurgus pro-
 pter occultam luxuriam **LII**
 Consules romani quando inceperunt et quare. vide
 folio **LXIX**
 Consules romani qui fuerunt. vide **LXXIX**
 Conspirationes fecit Cbatilina consul romanus.
 vide folio **LXXXIX**
 Constantinus magnus filius Constantij augusti
 in britania est creatus imperator **CXXIX**
 Constantius Constantinus et Constans filij fuere
 Constantini magni imperatoris **CXXIX**
 Constantinopolis ciuitas imperialis unde ce-

pit nomen suum **CXXIX**
 Constantinus fecit equo suo frenum ex clauo domini
 vide folio **CXXX**
 Constantinus magnus prohibuit amplius fieri
 crucis supplicium **CXXX**
 Constantinus pater edificauit ecclesias **CXXX**
 Concilium nicenum quare et quando fuit celebratum.
 quidue in illo diffinitum **CXXX**
 Concilium vniuersale secundum fuit constantino-
 politanum **CXXXV**
 Concilium vniuersale tertium fuit Ephesinum. vi-
 de folio **CXXXVI**
 Concilium quartum Calcedonense **CXXXVIII**
 Concilium aurelianense iussu clodouei indicitur.
 vide folio **CXLIII**
 Concilium quintum apud constantinopolim. **CXLV**
 Concilium apud sanctum petrum rome **CXLIX**
 Conradus imperator male fuit vite **CXV**
 Concilium rome. lx. episcoporum. **CXVIII**
 Concordia mater sancta et ypoliti nutrix **CXXI**
 Concilium in Sinuessa ciuitate Campanie. vi-
 de folio **CXXVI**
 Constantinus et Galerius imperatores fuerunt
 vide folio **CXXVII**
 Constantius tercius imperator romanorum **CLIII**
 Constantius constantinopolitanus imperator **CLIII**
 Concilium rome tempore martini pape **CLIII**
 Constantinus quartus imperator Constantij
 augusti filius **CLVII**
 Concilium vniuersale sextum apud constantinopo-
 lim vide folio **CLVII**
 Concilium Aquilegiense vniuersale **CLVIII**
 Constantinus papa natione Syrus **CLX**
 Concilium rome propter ymages adorandum
 vide folio **CLXII**
 Constantinus quintus imperator filius leonis **CLXIII**
 Constantinus sextus leonis filius imperator **CLXIII**
 Constantinus papa sanctus natione romanus **CLXV**
 Concilium septimum Hirenensis mater Constantini
 collegit vide folio **CLXVI**
 Conradus primus imperator romanorum **CLXXIII**
 Conradus episcopus constantiensis vir sanctus
 vide folio **CLXXX**
 Conradus sanctus imperator romanus **CLXXXVI**
 Concilium vercellense illis temporibus habi-
 tum est. folio **CCX**
 Conradus eius nominis tercius imperator **CCI**
 Concilium lateranense agebatur illis temporibus.
 folio **CCVI**
 Concordantias biblie confecit hugo cardinalis
 vide folio **CCXIII**
 Concilium Lugdunense hic habuit initium vi-
 de folio **CCXV**
 Conradinus nepos imperatoris friderici sue-
 ui. folio **CCXVI**
 Conradus imperator friderici filius **CCXII**
 Concilium Thienense habitum fuit illis tem-
 poribus. folio **CCXXI**
 Concilium pisani super vniione ecclesie fuit colle-
 ctum. folio **CCXXXVI**
 Concilium constantiensis durauit nouem et triginta
 annis **CCXL** et **XLII**
 Constancia urbs germanie quomodo sit orna-
 ta et vnde habeat nomen suum **CCXL**

Concilium Basiliense fuit congregatum illis tem-
poribus et quo fuit dissipatum CCXLIII
Concilium florentinum hic initium cepit vide
folio. CCXLIX
Constantinopolis expugnatio quoniam sit facta per
turchorum populum CCXLIX et LXIXIII
Constantinopolitana urbs ex tempestate inan-
data plurimum fuit conturbata CCLVII
Conradus celtis germanum poetam fridericum terci-
us imperator in nurnberg laurea decorauit vi-
de folio CCLVI
Chore filius ysuar contendebat pro sacerdo-
tio cum aaron XXV
Chorinthi urbs a qua sit constructa XXXIII
Corsica insula in quibus terre locis sit vide fo-
lio XXXVIII
Corporale altaris bonifacius papa instituit.
CXLIX Statuit et sirtus CXI
Cornelius papa natione romanus CXVIII
Coreisantes quidam per annum integrum pu-
niebant dei permissione CLXXXVII
Corporis christi sollemnitate cum octaua urbanus
quartus instituit CCXIII
Coreisantes plures perierunt in ponte vno vi-
de folio CCXVII
Chorithia puincia vbi sit sita CCLXXVII
Corinthiorum mores in electione principis qui
sint vide CCLXXVII
Cosdras rex persarum occupauit romanas p-
uincias et venit usque iherusalem CXLIX
Cosmas et damianus christianissimi viri et medi-
ci fuerunt CXXIII
Cosmas medicus florentinus potentissimus
cuius CCLV
Crates Atheniensis academicus philosophus
LXXXII
Creatio mundi secundum diuersos diuersimode cre-
ditur folio I
Creta insula in quibus mundi partibus sit vi-
de folio XXXVIII
Crispus stoicus philosophus natione elius vi-
de folio LXXXI
Crispis quatuor habuit filios et unicam filiam
folio LXXXIX
Crisma singulis annis innovari statuit fabia-
nus papa CXVIII
Crispinus et crispinianus martires CXXIII
Cristoferus martir incomparabilis magnitudi-
nis fuit CXXIII
Cristina virgo celeberrima CXXVII
Cristoferus papa cuius patria ignoratur vide
folio CLXXXIII
Cristiani statuerunt expugnare iherosolimam
vide folio CXCI
Crisoloras constantinopolitanus vir nobilis
fuit CCXXXVI
Cristiernus rex dacie vir christianissimus romani
petijt CCLIII
Croacia ciuitatis descriptio CLXXXII
Cruciferosus ordo a quo habuit initium vide
folio CXXXII
Cruz domini inuenta est sub eusebio papa vi-
de folio CXXVI
Crucis apparuerunt in vestibus hominum vi-

de folio CLXXIX
Crucifixus fuit vnus puer a iudeis CCI
Acia regio que sit et vbi
vide fo. CCLXXXII
Badan filius regina a quo
venit ethiopes XIII
Bagobertus rex francoz
vide folio CLV
Damascus est in syria regi-
one XV
Damasceni veniunt ab his filio aram XV
Damascus quoniam et a quo fuit constructa XXIII
Damascus distat ab iherusalem itinere dierum
sex XXIII
Damascum tres reges christiani impugnaue-
runt XXIII
Damasus papa natione hispanus CXXXI
Dalmacie regnum quoniam se extendebat CLXXI
Damasus sanctus papa natione bauarus vide fo-
lio CLXXXVIII
Damiata urbs in egypto quoniam fuit a christianis ex-
pugnata CCX et XI
Dalmacia puincia vbi sit sita CCLXXVII
Daniel propheta ductus est in Babiloniam vide
folio LXI
Dantes poeta et vates conspicius CCXXXIII
Dauid sanctus rex in israhel XLVI
Dauid propheta fuit filius isai de tribu iuda vi-
de folio XLVI
Dauid fuit vir robustus et rufus XLVI
Dauid cepit iherusalem et expulit chanaanos et
iesubeos XLVI
Dauid fecit numerari populum et displicuit deo
folio XLVII
Dauid habuit filios quos in iherusalem gene-
rauit quorum nomina vide XLVII
Darius rex persarum remisit israhel in iudeam.
vide folio LXIX
Darius histapsis rex persarum fuit pro iudeis
vide folio LXX
Darius nothus .x. psar rex LXXII
Darius arsanis regis filius. vltimus persarum
rex LXXII
Decimarum non solutione thuringi armis
obtulerunt vide fo. CLVI
Dectius imperator homo pessimus fuit CXXIX
Secretum quod primo composuit. CXCIII et CCI
Et redigebant illis temporibus CCXI
Delhora prophetissa iudicauit israhel vide fo-
lio IX et XXXVII
Democritus philosophus sibi ipse eripuit ocu-
los et in paupertate vixit LXX
Demas philosophus atheniensis LXXVI
Demosthenes princeps oratorum LXXVIII
Demetrius phalenus cognomento philosophus. LXXX
Demetrius sotther rex sirie et asie multos iude-
os occidit LXXXI
Demetrius filius demetrii rex sirie LXXXIII
Demetrius macero rex sirie LXXXVII
Demetria virgo sancta CXXXII
Demonia expulit fortunatus episcopus CXLVIII
Depositus fuit imperator wentzeslaus et qua-
re et quis fuit in locum surrogatus vide fo-
lio CCXXXIII et XXXIII

Deos gentiliū hermes dixit esse homines mor-
tuos LXXIII
Deo est filius vir aīo pfecte bon⁹ LXXIII
Desponsande consensus inoleuit requirendus
ex consensu rebecca XX
Desideri⁹ ultim⁹ rex lōgobardoz CLXVI
Deus dedit papa patria romanus CL
Dyana fuit prima dea vide folio XXV
Diaconi septē qui fuerūt CIII
Diascorides medicus grecus CVII
Diadumeus impator vir pulcher CXVII
Diabolo sese obtulit papa siluester secundus tpe
monachatus sui CLXXXI
Dignitates ecclesiastice vendebantur tpe siluestri
tercij CLXXXVIII
Diluvium qñ fuit XI
Diluvium particulare pmaximum fuit in achaia
tempore iacob XXVI
Diluvium deucaliōis factū in thessalia XXIX
Didim⁹ alexandrin⁹ cecus CXXXV
Diogenes magnus fuit phīs LXXIII
Dion nobilis phīs siracusā⁹ LXXVIII
Dionisius ariopagita philosophus clarissim⁹
vide folio CIX
Dionisius abbas confecit compotum pascales
vide CXLIII
Dionisius corintheoz epūs CXV
Dionisius alexandrine eccie epūs CXVIII
Dionisius papa ex monacho pontifex creatus
vide CXX
Dioclecian⁹ ⁊ maximian⁹ ipatores CXXIII
Dinus iuris vtriusq; peritissimus doctor vide
folio CXX
Din⁹ medic⁹ florentin⁹ CCXXIII
Dion philosophus ex perusie ciuitate or⁹ vi/
de folio CXI
Distinctio orbū tam celestium q̄ elementorū
vide folio VI
Distinctio celestū ierarchiarū VI ⁊ CCLXIII
Discordia maxia inter venetos ⁊ genuenses vi
de folio CXXIII ⁊ XVII
Dodamin filius ianan a quo venit burgundia
vide XVI
Docuit multa moralia Ippocrates suos discip-
pulos LXXIII
Docuit zeno multa audire pauca loqui vide fo-
lio LXXIII
Docuit ⁊ socrates plura moralia LXXIII
Docuit filr cōplura moralia Ippocrates vide
folio LXXIII
Ducueruntq; multa ⁊ alij philosophi vt patet
folio LXXIII LXXVIII ⁊ LXXXI
Doleū habuit p domo diogenes LXXIII
Docuit ⁊ catho ppulchra documenta cu; alijs
sequentibus libro presenti conscriptis vide
folio LXXXV
Domicilla virgo sanctissima CVIII
Domitian⁹ titi frater .xij. ro. impator CIX
Dominicus calderinus theoz luculentissimus
vide CCLII
Donat⁹ heretic⁹ a quo donatiste CXXXII
Donatus grāmatic⁹ ⁊ phīs pceptor beati ihe-
ronimi CXXXII
Domū sacerdotis haberi apud ecclesiā statuit

papa eugenius CLIII
Dominicus hispanus vir sanctitate ⁊ doctrina
decoratus CCLXXX
Bonus secund⁹ papa p̄ia roman⁹ CLXXX
Bonus papa prim⁹ p̄ia roman⁹ CLVI
Dormiuit annis .lxx. epimenides philosoph⁹
vide LX
Dorothea virgo sc̄a ⁊ gloriosa CXXV
Duces populi israhel quando inceperunt vide
folio LXXIII
Ductus quando sit ihesus in desertum XCV
Ducatus venetoz incepit illis dieb⁹ CLXI
Duces bohemiē qui fuerunt a tempore fidei vi
de folio CLXXVII
Dulce nomen dñi nostri ihesu cristi ⁊c. cui⁹ sit
virtutis hec oratio CXV
Dunstanus archiepiscopus canthuariensis vi
de folio CLXXXII
Duo pari potestate presuerunt ciuitatibus tem-
pore iohannis pape quarti. vnus arrianus.
alter catholicus CL
Dux haurarie heinricus supauit hungaros ⁊
inde venit in ytaliā CLXXVII
Dux burgundie nussiam obsedit. quā frideric⁹
terci⁹ cū exercitu liberauit CCLIII
Dux burgundionū carolus per swetenses mor-
te est in bello truncatus CCLV
Admundus angloz rex vir
sanctus CLXX
Edmundus archiepūs vir
sc̄us CCXII
Eduardus rex angloz mar-
tyr CLXXXI
Ebrietatē fugere docuit ana-
tharsis LX
Ecclēsia constantinopolitana acceptauit eē
caput et sedes oīm ecciarū CXLVIII
Ecclesiā gaudere libertate statuit (et XLIX
bonifacius vt nemo ad illam confugiens ex-
trahatur CL
Ecclesiam posse habere temporalia vrbā⁹ pa-
pa statuit CXVI
Eclipsis solis ⁊ lune fuit. inde sequebat⁹ pesti-
lencia permaxima CLVII
Ecclesie romane qui principes fecerunt assiste-
tiam tempore Stephani pape quiti vide fo-
lio CLXXI
Ecclesia romana caput est omnium ecclesiarum
vide CXLVIII
Ecclesia romana in maximo stetit periculo. q̄a
pontifices a petri vestigijs discesserant vide
folio CLXXIX. Item alia CCIX
Ecellinus tirannus valde paduam oppressit vi
de folio CCXIII
Egyptij vocabant⁹ olim mersei XIII
Egyptus quando discessit a regno Per-
sarum LXXII
Egesippus vir sanctus ⁊ doct⁹ CXI
Egildrudis regina anglie virgo CLIII
Egidius romanus ordinis heremitarum pri-
or CCXVIII
Egidi⁹ abbas natiōe grecus CLXI

Aula fili? Ebus a quo etulei XIII
Eystet quondā dicebat aurea CXCI
Echias pontifex fuit iudeoz LV
Eleazar? sumus erat pōtifex LXXVII
Eleuthertus papa natione grecus CXIII
Eleuthertus qdā clarissimus miles CXXV
Electōz pape quā statuit Cōstātin? CLVI
Electio impatoris romani p quos fieri debeat
 vide CLXXXIII. et vbi CLXXXV
Eleuthert? nomus exarch? natōe grec? CLII
Elizaphat sumus fuit pōtifex LXV
Eliachym fuit de linea christi LXV
Eligius nouiniensis epūs CLII
Elyud filius fuit achym LXXVII
Elizabeth mīr Johānis euangeliste nata est ex
 yfmeria sorore marie vginis XCIII
Elizabeth monial? saxonie mīr sancta CCIII
Elizabeth filia regis vngarie mīr scā CCXI
Empedocles docuit tria esse in tota rerum
 veritate. vide CLXXI
Ennius poeta cumicos LXXXIII
Emerita lucij regis anglie filia virgo sancta vi
 de folio CXV
Emericus hungaroz rex CLXXXVIII
Eneas enchirise erat filius XLIII
Eneas filius rex latinor XLIX
Enimerodach frater nabuchodonosor LXV
Ephesus in quo terre loco sit vide XIII
Epimenides philosophus cretensis dormiuit
 annis. lxxv vide folio LX
Epicturus atheniensis phūs LXXVIII
Epitauū therētij d hqabuerit LXXXV
Epiphanus papiensis epūs CXLI
Epātū lugdunēsez erexit arnulph? CXCI
Era quid sit vide folio IX
Ereavasa fundenda corinthe habebāt pī
 cipatum XIII
Era scripsit greci ppter victoriā troye. XLII
Eraclius imperator partis orientalis CLI
Erasmus campan? epūs CXXIII
Erifordia magna vrbs vnde habuit nomen vi
 de folio CLV
Erichtonius atheniensium princeps primus ī
 grecia cogitauit quadrigam XXXIII
Esdras vir sanctus reparauit libros quos
 chaldei combusserunt LXIX
Esopus fabulator clarissimus LXX
Estet qui sint et quomodo viuunt XCVI
Estates mundi sunt sex vide folio VI
Etates hominis que sint folio VI. Et qua
 re ante diluuiū fuit prolixior etas hominis
 q̄ modo X
Etas mundi secunda habet initium vide fo
 lio XI
Etas mundi tertia capit principium vide fo
 lio XXII
Etas mundi quarta incepit LXI
Etas mundi quinta hic cepit initium vide fo
 lio LXIII
Etas mundi sexta incepit XCV
Ethiopes veniunt a chus quarto filio Cham.
 vide XIII
Etheus filius Chanaan a quo ethei vide fo
 lio XIII

Ethgarus angloz rex CLXXXII
Etas mundi septima in fine erit mundi. vide fo
 lio CCLXII et LXIII
Etas mundi vltima quando sit CCLXV
Eboya insula in qua sit mūdi parte vide
 folio XXXVIII
Eueus filius chanaan a quo fuere euei id ē ga
 baonite XIII
Enos filius Seth cepit nomen domini inuoca
 re IX
Enoch chain fuit filius X
Enoch filius Jareth quando fuit natus vide fo
 lio X
Euar arabum rex insignis philosophus. vide
 folio CVIII
Euaristus papa natione grecus CVIII
Eufrosia virgo religiosa CXXXIII
Eufrosina in habitu virili monacha vide fo
 lio CXXXVI
Eugenia virgo sancta monacha CXVI
Eugenius primus papa natione romanus vi
 de folio CLIII
Eucherius lugdunensis episcopus vir sanctus
 vide CLXV
Eugenius papa secundus patria romanus vi
 de folio CLXVIII
Eugenius tercius papa pisis oriund? CC
Eugenius quartus papa patria venetus vide
 folio CCXLII
Euristeus fuit primus rex lacedemoniorum vi
 de folio XL
Eunomius hereticus a quo eunomiani hereti
 ci CXXXII
Euangelium stando dicendum anastasiū pa
 pa instituit CXXXIII
Eustachius cognomento placidus CX
Eusebius Potentianus viri romani vide fo
 lio CXVI
Eusebius papa natione grecus CXXVI
Eusebius episcopus cesaree palestine vide fo
 lio CXXVIII
Europa Enee cū suis capitul? CCLXVIII
Euthices heresiarcha constantinopolitan? ab
 bas CXL
Euticianus papa natione thuse? CXXII
Euphemia virgo nobilissima CXXV
Europa secunda est pars terre. et vnde habeat
 nomen vide XIII
Exarch? italie prim? fuit lōginus CXLVII.
 Finis vero exarchatus CLXV
Ezechiel propheta ductus est in babiloni
 am LXI
Ezechiel interfectus est illis diebus. vide fo
 lio LXV
Ebianus papa natione roma
 nus CXVIII
Eacies saturni quomodo oli
 depingebatur XXXV
Eacies Janij quō depigeba
 tur a romanis XXXV
Efamiliaris pape Leonis qui
 ti suspensio domino sedem a
 postolicam occupauit CLXXIII
Efalcones pugnauerunt cum coruis. vide fo

lio **CCXCII**
Fames maxima fuit romæ tempore Benedicti
 primi **CXLVI**
Fames ingens per totam ytaliam **CCXXV**
Faustus apud gallos epus **CXLI**
Faunus secundus rex fuit laurenti **XXXV**
Educus habuit imperator cum sarracenis.
 ut singulis annis daret circa milia aureo-
 rum **CLXVI**
Fenix in thiro et sydone regnavit. vsuq; sraz
 condidit **XXXIII**
Fenix avis est unica in mundo **CIII**
Fenerator fuit menippus phus et seipm suspē
 dit **LXXX**
Felix secundus papa natione romanus vide fo-
 lio **CXXXI**
Felix tercius papa natione romanus **CXX**
Felix papa quartus natione samius **CXLII**
Felicitas rōna femina cū septē filijs **CXIII**
Felix papa natione romanus **CXX**
Felix p̄biter Eusebius monachus et martires
 vide **CXXII**
Felix et adauctus martires **CXXV**
Felix quintus papa sedit annis nouem vide fo-
 lio **CCXLII**
Ferraria insignis vrbs a quo fuerit ornata vi-
 de folio **CLIX**
Ferdinandus alphonsi regis ex concubina fili-
 us rex neapolitanus **CCLI**
Ficus libenter comedit zeno philosophus
 vide **LXXIII**
Fidem xpianam acceperunt illis temporibus
 armeni et hiberi **CXXXI et XLVI**
Fidem suscepit britannia seu anglia tpe Lucij
 regis **CXV**
Fides et caprasius martires **CXXV**
Fidem xpi quando acceptauerūt batoarij siue
 bauari et p quem vide **CLIII**
Fidem catholicam suscepit rex persarum. vide
 folio **CLV**
Fidem receperunt bulgari **CLXX et LXXI**
Fidem receperunt schlaui **CLXXI**
Fides recepit arioldus rex danor. cui impator
 dedit frisiā **CLXXI**
Fidem recepit rex normānoz **CLXXII**
Fidem receperunt catholicam bohemi vide fo-
 lio **CLXXVII**
Fidem receperunt vngari **CLXXXII**
Filij machabei martirio sunt coronati vide fo-
 lio **LXXIX**
Flacci dicunt walachi **CCLXXII**
Flandria cepit exordiū tpe caroli calui fo-
 lio **CLXXII**
Flagellantium secta hic habuit ortum vide fo-
 lio **CCXV et XXXV**
Florenzia ciuitas a quo habuit originē. vide
 folio **LXXXVI**
Florianus frater taciti germanus imperator vi-
 de de illo **CXXIII**
Fortunatus episcopus tudertinus vir san-
 ctus **CXLVIII**
Forsens hibernie regis filius vir sanctus vide
 folio **CLIII**
Forchem in oppido Lodouicus tercius rex cre-

atur romanorum. **CLXXIII**
Et eodem oppido eligebat rex rudolphus vide
 folio **CXCII**
Formosus papa post steffanum pontifex creat
 folio **CLXXII**
Formice quomodo pugnauerunt in vno agro
 bononiensi circa pirum **CCXCII**
Franco quidā ex bectore filius Priami nel-
 pos a quo francorum nomen est tractum.
 vide **XXXVII**
Francia occidenta et orientalis que sit vnaq;
 vide **XXXIX**
Francorum rex xpianus primus fuit clodoue
 vide **CXLIII**
Franciscus seraphicus natione italus vide fo-
 lio **CVIII**
Fratricellarum heresis que. et quando fuerit ex-
 tincta **CCXXI**
Franciscus maronus ordinis minorum theolo-
 gus **CCXXVII**
Franciscus petrarcha vir ingeniosus vide fo-
 lio **CCXXVII**
Franciscus albergothus pclarus medicus vide
 folio **CCIII**
Franconia germanie superioris prouincia descri-
 bitur. et vnde franci ceperunt originem vide
 fo. **CCLXXXV. Similit fo. XXXIX**
Francie regni principes qui fuerant et que cō-
 missa sint prelia **CCLXXXVIII**
Franciscus carrariensium dominus vir splendi-
 dus **CCXXXIII**
Franciscus martini ordinis carmelitarum vir
 doctus **CCXXXVI**
Franciscus sabarella romane ecclesie cardina-
 lis **CCXLII**
Franciscus barbatus vir laudatissim⁹ vide fo-
 lio **CCXLIII**
Francie regioni mala succedebant tempora ab
 illis diebus **CCXLV**
Franciscus Sfortia quartus mediolanensium
 dux **CCXLVIII**
Franciscus philelphus poeta laureat⁹ vide fo-
 lio **CCXLIX**
Frater quidā nomine nicolaus in heremo per
 annos multos vixit sine cibo corporali. vide
 folio **CCLVI**
Friges emerferunt ab thegorma filio So-
 mer vide folio **XVI** Inde frigia hec re-
 gio dicta.
Fridericus primus cognomēto barbarossa im-
 perator romanorum **CCIII**
Fridericus secundus romanorum imperator.
 vide **CCIX**
Fridericum sese appellauit imperatorem qui-
 dā seductor qui olim fuisset absconsus vide
 folio **CCXX**
Fridericus dux austrie imperator a quibusdā
 electus prelium cōmisit pro imperio et succu-
 buit **CCXXV**
Fridericus tercius ernesti ducis austrie filius
 imperator **CCXLVII LIII et LVI**
Fridericus tercius plures latrones de nigra le-
 gione diuersis generib⁹ mortis precepit pe-
 riri **CCLVIII**

Fructus ceperunt habere greci illis temporib⁹
allatis aliunde seminibus XXIX
Furius camillus dictator roman⁹ LXXVI
Fulgentius natione aphez CCLI
Aboanite fuerunt ab eueo
folio chanaan XIII
Gaius duellus consul ro-
manus LXXXI
Gaius caligula impera-
tor quartus CIII
Gaius papa natione dal-
mateus CXXII
Gallacie regio et gallate a gomer fuere filio ia-
phet XVI
Galba septimus romanorū impator CVI
Gall⁹ abbas discip⁹ bti colubani CLII
Galenus medicus doctissimus natione grec⁹
folio CXIII
Gallus hostilianus et volusianus eius impera-
tores CXXI
Galeacius maria mediolanēsis dux occiditur
folio CCLV
Gangolph⁹ vir sc⁹ et p̄lar⁹ CLXIII
Gebennarum ciuitatem aurelianus condi-
didit CXXII
Gedeon quartus hebreorū iudex iudicauit an-
nis quadraginta XXXVII
Geladius papa natione aphez CXL
Geyfila regina hungarie CLXXXVII
Geladius secundus papa antea iohannes vo-
catus CXCVI
Gētes. lxxij. sunt p̄create ex trib⁹ filijs noe vi-
de folio XIII et XV
Gētes multe p̄dierūt ex sc̄thijs XVIII
Genua vrbs a quo sit p̄ditavide LVIII
Genuadius ep̄s vir doctissim⁹ CXLI
Gentes septem sunt institute per septem filios
iaphet XVI
Gemini admodum similes fuerunt amelius et
amicus CLXIII
Gētes. xij. fecerūt. xij. filij heber XVI
Genealogia impatoris heinrici et cōiugis sue
kunegūdis CLXXXVI et LXXXVII
Genuenses sunt a cerasse priuilegiati vt mone-
tas tonderent CCI
Gentilis medicus plurimum recommedatus.
vide CCXXIII
Genue ciuitatis italie immutatōes CCXCI
Germaniā ab italia alpes dirimūt XLIII
German⁹ ep̄s parisiensis CXLVIII
Germania q̄ sit et plura de illa vide fo. XIII
et CCLXVII
Gerdrudis sancta abbatissa CLIII
Gerseus filius chanaan a quo gersei XIII
Gerhardus groet claruit vite sanctitate vide fo-
lio CCXXXVI
Gerhardus ordinis heremitarū in theologia p̄-
doctus CCXXX
Georgius trapezuntius claruit illis tempori-
bus CCXLVI
Georgius pogiebracius rex bohēmie et vnga-
rie CCLI
Germanie tabula et quibus irrigetur flumini-
bus est depicta. Et quare Romani appella-

bant illos germanos CCXCIX
Gesta ciuitatum italie genue scilicet et medio-
lane et ceterarum memoratu digna vide fo-
lio CCXC XCI XCII et c.
Gernasius et prothasius germani natione me-
diolanenses CXXIII
Georgius capadox tribunus ⁊ verus xp̄i mi-
les CXXIII
Gethuli fuerunt ab eiula filio chus XIII
Gethel tercius fili⁹ aram a quo gethei vide fo-
lio XV
Gibert⁹ antipapa in germania CXCIII
Gigas fuit nemroth ⁊ primus tyrannus
vide XIII
Gigantes erant illis temporibus X
Gigantis corpus eo tempore inuentum ē mi-
re magnitudinis CXC
Gloria patri ⁊ filio in fine psalmoz dama-
sus papa statuit dicendum CXXXI
Gloria in excelsis deo simach⁹ papa statuit cā-
tādū CXLI Et papa thelesphorus CXII
Gloria laus ⁊ honor theodolphus ep̄s cōpo-
suit CLXIX
Glosator legum fuit accursi⁹. Secreti vero bar-
tholomeus CCXI
Glosator decretalium fuit bernhardus vide fo-
lio CCXIII
Gosar vir sancte vite claruit multis virtuti-
bus LI
Gordian⁹ ⁊ epimachus CXXXII
Gordianus hic imperator fuit CXIX
Gorgoni⁹ miles roman⁹ CXXIII
Gomer primus filius iaphet a quo fuerūt go-
merite qui postea galli dicebantur vide fo-
lio XVI
Gothorum rex persequēbatur xp̄ianos in sua
gente CXXXIII
Gothi romā obsederūt p̄ lōga tpa CXLV
Gothi ab hunis expulsi fugerūt ad danubius
tempore valētis imperatoris postea per tra-
cias sese insudere CXXXIII
Gothorum gens facta est arriana seductiōe va-
lentis imperatoris CXXXIII
Gothorum gens a schitis habuit ortum. vide
folio CXXXIII
Gothorū gens sponte dedit se imperio roma-
no tempore theodosij imperatoris vide fo-
lio CXXXIII
Gothorum rex radagasus totam italiam ferro
et flamma vastabat ⁊ tandem captus vide fo-
lio CXXXV
Grando maxima fuit in Cōstantinopoli vi-
de folio CXXXIII
Gracianus imperator filius senioris valentini-
ani CXXXIII
Grando permaxima fuit ⁊ illis temporibus vi-
de folio CLXX
Gracianus vir magne doctrine CCI
Grecorū siue argiuorū regnum quando
do habuit ortum ⁊ qui fuerant regni re-
ges XXIX
Greci illis temporibus ceperunt habere fruct⁹
delatis aliunde seminibus XXIX
Gregorius thuronensis ep̄s CXLVIII

Gregorius magnus doctor nominatus vide fo-
 lio CXLVIII
 Gregorius papa primus natione romanus fo-
 lio CXLVIII
 Gregorius scds papa patria romanus vide fo-
 lio CLX
 Gregori⁹ terci⁹ papa natione syr⁹ CLX
 Gregorius quartus papa patria romanus fo-
 lio CLXVIII
 Gregorius papa quintus natione saxo vide fo-
 lio CLXXXI
 Gregorius papa sextus eius patria ignota fo-
 lio CLXXXVIII
 Gregorius septimus papa natione etruscus fo-
 lio CXCIII
 Gregori⁹ nasanzenus eps in diuinis pceptor
 iberonimi CXXXIII
 Gregorius papa octauus patria beneuentan⁹
 folio CCIII
 Gregorius nonus natione hernicus. vide fo-
 lio CCVIII
 Gregori⁹ decim⁹ papa natione ital⁹ CCXV
 Gregorius vndecimus papa patria lemonicen-
 sis CCXXXI
 Gregorius papa duodecimus natione venet⁹
 folio CXXXV
 Greci conuicti sunt vt crederent cum romana ec-
 clesia spiritus sanctu a patre et filio procedere.
 et alia plura CCXLIII
 Gregorius tiphernas rhetor CCXLVI
 Gasparinus bergomesis grammaticus
 clarus CCXLII
 Swarinus veronensis grammaticus et orator.
 folio CCXLVI
 Swelffi et gebellini qui sint CCI. Et quan-
 do et vn habuerunt ortu CCXII et XIII
 Swido musicius p^{ia} etrusc⁹ CLXXXIX
 Swilhelmus placentinus medic⁹ CCXVI
 Swilhelmus durandi speculator CCXVI
 Suntherus comes de schwartzenburg scripsit
 se imperatorem contra Carolum. vide fo-
 lio CCXXIX
 Swido bonatus astronomus magnus vide fo-
 lio CCXIII
 Anibal hamilcar cartha-
 ginensiu ducis fili⁹ impa-
 tor exercitus carthaginen-
 sium LXXXII
 Hartmannus eps buri-
 nensis vir scus CCIII
 Hasta utebantur greci p
 dyademate LVI
 Hassia puicia vbi sit sita CCLXXXIII
 Hatto archiep^{us} magutinus est miserabiliter
 mortuus CLXXXIII
Hebrei dicunt iudei ab heber filio sale vi-
 de folio XVI
 Hector iste fuit primogenitus priami et incom-
 pabilis fortitudinis XXXVII
 Helam fuit pm⁹ fili⁹ sem a q belamite XV
 Hela fuit quartus rex in israhel XLVIII
 Helissam fili⁹ ianan a quo fuere helizei XVI
 Helena ista fuit vxor menelai regis et a paride
 rapta XXXVII

er⁹ index XLI
 Helias ppheta obtinuit a deo q tribus annis
 cu dimidio non plueret XLIX
 Helinandus ep^{us} vir scus CXCIX
 Helias ppha assumpt⁹ est in curru igneo L
 Helizeus ppheta clamauit post helia pater mi
 pater mi L
 Helizeus ppheta pallio helie iordanem diui-
 sit LIII
 Helius pertinax imperator octauus romano-
 rum CXV
 Helena mater constantini crucem domini ques-
 uit CXXX
 Helinandus monach⁹ historiograu⁹ CCVI
 Hellis grecia in quibus mundi partibus sit sita
 ta CCLXXV
 Heinrichus dux primus saxonie imperator vi-
 de folio CLXXIII
 Heinrichus secundus dux bayarie impator eli-
 git. co⁹ et kunegudis CLXXXV
 Heinrichi scdi imperatoris genealogia vide fo-
 lio CLXXVI
 Heinrichus tercius imperator romanorum fo-
 lio CLXXXIX
 Heinrichus quartus romanorum imperator fo-
 lio CXCII
 Heinrichus quintus romanorum imperator fo-
 lio CXCVII
 Heinrichus sextus imperator romanorum vide
 folio CCVI
 Heinrichus septimus romanorum imperator fo-
 lio CCXII
 Heinrichus octauus imperator romanorum fo-
 lio CCXXII
 Heinrichus de bassia claruit illis temporibus vi-
 de folio CCXXXVI
 Hermes egipti⁹ platois discip^{us} LXXIII
 Hermes ciuis romanus CX
 Heracitus philosophus obscuros scripsit li-
 bros LXX
 Herodotus grecus historie plurimos edidit
 libros LXXII
 Herodes filius antipatris suscepit a romanis
 regnum iudeorum et multa fecit malay vide fo-
 lio XC
 Herodes antipas occidit iohannem baptistaz
 folio XCVI
 Herbar⁹ vtutes nouit diascorides CVII
 Heresis cathaphrigarum hic incepit. vide fo-
 lio CXIII
 Heremita primus fuit paulus CXXXI
 Heresis predestinatorum vixit illis temporib^{us}
 bus CXXXVI
 Heresis accephalorum pessima fuit illis tempo-
 ribus CXLI
 Herculan⁹ ep^{us} scitate plen⁹ CXLVI
 Hermigildis rex visigothoz CXLIX
 Heracion imperator CLIII
 Herbiopolis ciuitas in francia orientali vide fo-
 lio CLIX
 Hermannus contractus plura composuit eccle-
 siastica cantica CLXXXIX
 Heresis waldensium vixit temporibus istis
 folio CCIII

Heremitarum fratres vrbes inhabitare ceperunt CCXI
Heresis fraticelli per quem ⁊ quādo fuerit extincta CCXXI
Heresis dulcini q̄ ⁊ qñ sit extincta CCXXI
Hercules dux ferrarie vir strenu⁹ CCLIII
Hetbigis ducissa polonie vidua sc̄a CCXVI
Hibernia prouincia q̄ sit CCLXXXIX
Hildruntū Apulie ciuitas a churco hoc anno est expugnata CCLVI
Hildegardis virgo admirabilis spiritus habuit prophetie CCI
Hierusalem condidit Melchisedech XV
Hispania venit a thubal filio Japhet vide folio XVI
Hispaniarum regnum quando habuit ortum folio XXIII
Hispania multos habuit viros clarissimos folio XXIII
Hiericho quomō mō sit villa L
Hien filius Josaphat regis iuda fuit decimus rex in israhel LII
Hircanus filius alexandri tercius pontifex iudeorum LXXXVIII
Higinus papa natōne grecus CXI
Hiren⁹ ep̄s lugdunensis CXVI
Hilari⁹ ep̄s pictauiens optim⁹ xp̄ian⁹ multas expugnauit hereses CXXXI
Hilarion abbas vir sanctus CXXXIII
Hilari⁹ papa natōne sardus CXXXVI
Hilbertus Cenomanorum gallie episcop⁹ folio CLXV
Histria puincia vbi sit sita CCLXXVII
Hispania describitur et qui fuerunt terre illius principes CCLXXXIX
Hispania diuidebat morte henrici CCLV
Hominis etas quare ante diluuiū fuit p̄lixior q̄ modo X
Homines diuersarū formarū vbi sunt XI ⁊ XII
Holofernes interficit a iudith LXIX
Horacius flacc⁹ poeta laudatissimus XCI
Homines notabiles qui floruerunt tpe Traiani vide CXI
Honor⁹ ipator frater archadij CXXXIII
Hormista papa natōne campanus CXLII
Horas canonicas clericis pelagius papa instituit CXLVI
Honorius secundus papa hostiensis episcop⁹ fuit CXCVIII
Honorius tercius papa patria romanus vide folio CCVIII
Hostiensis cardinalis vir peritissimus vide folio CCXIII
Honorius quartus papa patria romanus vide folio CCXVII
Holandia germanie prouincia describitur vide folio CCLXXXIII
Homo quidā nicolaus noie vixit in heremo p̄ānos multos sine cibo corporali CCLVI
Hominis quāplurime anxietates ab infantia vsq̄ in mortem CCLXIII
Hil secundus filius aram a quo armenii vide folio XV
Hugo arelatensis comes imperator italie vide folio CLXXVI

Hugo iste fuit rex francie CLXXXII
Hugo ep̄s gratianopolitanus CXCI
Hugo abbas cluniacensis CXCIX
Hugo de sancto victore doctor preclarus vide folio CC
Hugo de folieto scripsit librum de claustro anime CC
Hugo cardinalis sancte sabine vir doctus vide folio CCXIII
Hugo senēsis vulgat⁹ medic⁹ CCXLII
Hugo senēsis vulgatissim⁹ medic⁹ CCXLII
Hus primus filius aram a quo damasceni vide folio XV
Hus regio draconitidis ex q̄ fuit iob XV
Hunor rex descendit a Scitis XVIII
Hus fuit primus filius nachor XX
Huni expulerunt gothos a suis locis vide folio CXXXIII
Huni sunt scithe sicut ⁊ gothi CXXXIII
Hunorum rex athila multa commisit in diuersis mundi partibus prelia CXXXVII
Hunos carolus magnus maxime oppressit folio CLXVII
Huni qui dicant ⁊ quā ferocitate in alias gentes fecerunt CLXXIII
Hugo abbas cluniacensis CLXXXIX
Hussitarum heresis incepit tempore wētzeslai folio CCXXXIII ⁊ XXXVIII
Abel filius lamech medicans cōiugiū carnale ⁊ pascua ventris X
Jacob ⁊ esau ex ysaac p̄re et rebecca matre nati sunt folio XXVI
Jacob habuit quatuor vxores e quibus plures genuit filios vide folio XXV ⁊ XXVI
Jacob ex lya natu maior sex suscepit filios folio XXV
Jacob filius ioseph fuit alijs temporibus folio LXXXVIII
Jacob⁹ maior ap̄s ab herode occis⁹ ē CIII
Jacob. minor ap̄s ⁊ frater dñi appellatus folio CIII
Jacob⁹ de arena iuris consultus CCXX
Jacobus de viterbio ordinis heremitarum folio CCXXXII
Jacobinus carrariensis interfecit marsilium folio CCXXX
Jacob⁹ forluien⁹s medicie doctor CCXLII
Jadus pōtifer iudeis pacē impetrauit ab alexandro magno LXXV
Jair de tribu manasse septimus iudex fuit in israhel XXXVII
Januare⁹ mēsis dñi a rege italie iano XXXV
Japhet tercius filius noe septem filios habuit p̄ quos septē sunt gentes institute XVI
Jareth fili⁹ malaleel qñ sit natus X
Jason male intrauit pontificiū LXXVII
Jauan q̄r⁹ fili⁹ iaphet a quo fuere greci XVI
Jadolatra prim⁹ fuit ninus XVII
Jadolatra fecit moyses occidi XXXI
Jebuse⁹ fili⁹ chanaan a quo iebusei XIII
Jeconias fuit filius iolie ⁊ constitutus est rex a pharaone LX

Iectan filius heber habuit. xij. filios qui oēs
 fecerunt generationes principales XVI
 Ieiuniū primo scūs petrus instituit CII
 Ieiuniū quadragesimale septē eb domadarum
 telephorus papa statuit CXI
 Ieiunare q̄nta feria ⁊ dominico die vetuit mel
 ciades papa CXXVI
 Iep̄te illegittimus princeps latrochantiū fo
 lio XL
 Ieremias p̄pheta sanctissimus in vtero matris
 sanctificatus adhuc puer p̄phetauit LV
 Ieremias lapidatus est LXV
 Ieronimus doctor celeberrimus vir sanctus.
 folio CXXXV
 Iheronimus hereticus igne consumptus est.
 folio CCXLI
 Ieroboam rex israhel pessimus ydolatra vitu
 los aureos fecit XLVIII
 Ieroboam rex israhel bellicosus fuit LII
 Ierosolime primus rex fuit Gotsfredus. vide
 folio CXCVI
 Ierosolime vrbis vltia captiuitas CCV
 Ierusalē condidit melchisedech XV
 Ierusalē salē p̄mo edificauit XVI ⁊ XVII
 Ierusalē q̄n ⁊ q̄tiēs fuit destructa LXIII
 Ierusalem venit in ptātem egyptiorum. vide
 folio CLXXXIX
 Iesabel vxor achab regis israhel multa mala
 fecit XLIX
 Iesse habuit septē filios ⁊ duas filias quorū
 nomina vide XLII
 Ierosolimā cepit xp̄iani exhortatiōe vrbani
 pape. ij. CXCIII XCV XCVI ⁊ CCI
 Ierusalē quinta vice fuit destructa CCIX
Ignacius ep̄s antiochie CX
Ignem de silice primus eduxit promethe⁹
 folio XXVIII
 Igne sacro accensi plures p̄cib⁹ b̄tē marie vir
 ginis sunt liberati CXCVIII
 Ignis magnus descendit de celo CLI
Ihesus fuit summ⁹ p̄t̄ifex isrl̄ LXIII
Ihesus xp̄s q̄n nascit̄ vide XCV
 Ihesus cū p̄tib⁹ suis ascēdit in tēplū XCV
 Ihesus cū esset. xxx. annorū baptisatus est. tein
 nauit. ductus in desertum XCV
 Ihesus christus passus est XCVI
 Ihesus filius sirach natōe hebreus composuit
 librum qui dicit̄ ecclesiasticus LXXII
Ilen quid sit vide folio II
Illiricus populus significat sclauonicum
 populum CXII
 Illiria que regio sit ⁊ vbi sita CCLXXVI
Imago germanie est in tabula depicta. vide
 folio CCXCIX
 Imperiū quō ⁊ q̄n sit translātū ad germanos
 ⁊ quō hūit ortu ro. impiū CLXXVIII
 Imbres maximi fuere illis dieb⁹ CLVI
 Imperator fuit hanibal carthaginensium exer
 citus LXXXII
 Impiū xp̄ianorū ⁊ sacerdotiū incepit a natiuita
 te domini XCV
 Imperatores qui fuere XCVI CIII ⁊ C
 Impatores quatuor fuerant tpe cōstantini ma
 gni CXXIX
 Imperij sedem ex vrbe roma cōstantin⁹ statuit
 in constantinopolim trāsseri CXXIX

Imperiū occidentale fuit q̄si diuisus ab oriētal
 tpe marciāni CXXXVII
 Imperatores constantinopolitani desiere in hi
 spania illis temporib⁹ CL
 Imperatores confirmabāt clericorū electiones
 tempore seuerini pape CL
 Impator prim⁹ ex greca p̄genie fuit leo. vide
 folio CXXXVII
 Imperiū constantinopolitanū dicebat̄. qz im
 peratores ibidem residebant CLVIII
 Imperiū q̄n sit a grecis in francos translātum
 per quē ⁊ quare CLXIII
 Imperiū constantinopolitanū defecit illis tem
 poribus CLXVI
 Impatores pontificibus ro. fecerunt auxiliū p
 xxvij. annos CLXIX
 Imperatoris auctoritas non debere requiri in
 electiōe pape statuit adrian⁹ terci⁹ CLXXI
 Impatores italie qui fuere CLXXVI
 Impatorē se dixit guntherus comes de swartz
 enburg contra carolum CCXXIX
 Imperator wentzeslaus fuit depositus vide fo
 lio CCXXXIII ⁊ XXXIII
 Impator fuit electus a quibusdā electorib⁹ io
 docus marchio moranie CXXXIII
 Imperiū iterū trāslātum est ad longobardos.
 folio CLXXIII
 Imperij de possessiōe magna fuit cōcertatio in
 ter italos germanos ⁊ francos LXXVI
 Imperij institutio ad almanos ⁊ sup q̄b⁹ sit im
 perij fūdatū CLXXXIII LXXXIII
 et LXXXV
 Imperiū nō habuit ad aliquot tps imperatorē
 folio CCVII XII ⁊ XIII
 Impiū paleologorū hic cepit iūriū CCXIII
 Imperiū vacauit anuo vno post mortē heinri
 ci octauī CCXXII
Inach⁹ fuit primus rex arginorū XXIX
India que est in asia et q̄ fruct⁹ ei⁹ XIII
 Indorū ptās q̄ sit ⁊ q̄s p̄lat⁹ CXCVII
 India venit a sale filio iaphet XVI
 Inferni ore fec̄ se absorberi mare curci⁹ LXX
 Initiū bonū frequenter habent potentes s̄ ma
 lum finē sicut amasias LIII
 Innocēt⁹ p̄m⁹ pap̄ natōe alban⁹ CXXXIII
 Inocēt⁹ scōs papa p̄tia roman⁹ CXCVIII
 Innocēt⁹ terci⁹ papa natiōe cāpan⁹ CCVI
 Innocentius quartus papa patria genuensis.
 folio CCXI
 Innocentius quintus papa natione burgund⁹
 folio CCXV
 Innocentius sextus papa patria lemonicensis
 folio CCXXVIII
 Innocentius septimus papa patria sulmonen
 sis CCXXXV
 Innocentius octauus papa natione genuensis.
 folio CCLIII
 Insule vñ dicant̄ ⁊ nomina insularum XIX
 Insule plures in galliavide XXXVIII
 Insule mediterraneae mar̄ q̄ sint XXXVIII
 Inuocare nomen dñi enos incepit IX
 Inuestiture ius prelatozū eccie heinricus quin
 tus restituit CXCVII
Ioachas rex israhel cum gente sua valde est
 lattritus LII
 Ioachas malū fecit corā dño ideo tradidit eus

dñs in manus pharaonis **LX**
 Joachim fuit fili⁹ reomie fecit malū corā dño
 ideo statim amotus est a regno **LX**
 Joachi sacerdos fili⁹ ihesu pōtificis **LXIII**
 Joachim habuit annā vxorē ex qua genuit vir-
 ginem **XCIII**
 Joas rex iſr p̄cuſſit ſiſos tribus vicib⁹ **LII**
 Joas cū eſſet ſeptē annorū a ioiada pōtifice rex
 iuda eſt conſtitutus **LIII**
 Joachim abbas vir preclari ingenij **CCIII**
 Job fuit filius hus **XX**
 Job vir patiens ex zareth patre ⁊ matre boſra
 naſciſ **XXIX**
 Iodocus heremita vir ſct⁹ **CLIII**
 Iohel ſcōs ppheta de duodeci de iuda **LII**
 Iohānes fili⁹ iude ſumm⁹ pōtifer **LXV**
 Iohānes hircan⁹ ſūm⁹ pōtifer **LXXXIII**
 Iohānes baptiſta qñ fuit nat⁹ ⁊ decollatus fo-
 lio **XCIII**
 Iohānes ap̄ls ⁊ euāgelista **CIX**
 Iohannes ⁊ paulus fr̄es ⁊ romani preclariffi-
 mi **CXXXII**
 Iohannes criſoſtomus conſtantinopolitanus
 epiſcopus **CXXXV**
 Iohannes damascenus monachus vir doct⁹
 folio **CXXXVIII**
 Iohannes primus papa natione theuſcus fo-
 lio **CXLII**
 Iohannes ſecūd⁹ papa patria romanus. vide
 folio **CXLIII**
 Iohannes papa terci⁹ natione romanus fo-
 lio **CXLVI**
 Iohannes elimoſinarius ep̄s et vir ſanct⁹ fo-
 lio **CXLVII**
 Iohannes quart⁹ papa natiōe dalmata **CL**
 Iohānes monach⁹ gerūdinenſis ep̄s. **CLII**
 Iohānes qñt⁹ papa natiōe ſir⁹ **CLVI**
 Iohānes papa ſext⁹ natiōe grec⁹ **CLVII**
 Iohānes papa ſeptim⁹ natiōe grec⁹ **CLVII**
 Iohannes papa ſeptimus anglicus mulier⁹ fu-
 it in habitu virili **CLXIX**
 Iohānes papa octau⁹ p̄ia roman⁹ **CLXXI**
 Iohānes papa non⁹ natiōe ro. **CLXXIII**
 Iohānes papa decim⁹ p̄ia roman⁹ **CLXXV**
 Iohannes papa vndecim⁹ natiōe romanus fo-
 lio **CLXXVI**
 Iohannes papa duodecim⁹ ⁊ eius tempore
 tranſlatum eſt imperium **CLXXVIII**
 Iohānes papa. xiiij. p̄ia ro. **CLXXVIII**
 Iohānes papa. xiiij. natiōe ro. **CLXXX**
 Iohānes papa. xv. p̄ia romanus **CLXXX**
 Iohānes papa. xvi. natiōe ro. **CLXXXI**
 Iohannes papa. xvij. epiſcopus placēt⁹ vide
 folio **CLXXXI**
 Iohānes papa. xvij. breui tempore ſtetit fo-
 lio **CLXXXI**
 Iohānes papa. xix. p̄ia roman⁹ **CLXXXV**
 Iohānes papa. xx. natiōe ro. **CLXXXV**
 Iohānes gualbert⁹ monach⁹ **CXC**
 Iohānes medic⁹ agnoſto ſerapion **CXCII**
 Iohannes de temporibus armiger caroli ma-
 gni **CXCVIII**
 Iohānes meſue medic⁹ p̄clarus **CCIII**
 Iohannes carnotenſis epiſcopus vir eloquēs
 folio **CCIII**
 Iohānes papa. xxi. natiōe hiſpan⁹ **CCXVI**

Iohānes rex bobemie filius henri. imperato-
 ris **CCXXIII**
 Iohannes. xxiij. papa iacobus antea vocatus.
 folio **CCXXIII**
 Iohānes andree iuriſcōſult⁹ **CCXXVII**
 Iohānes caldrini iuriſ doctor **CCXXVII**
 Iohānes de motevilla doctor nominatus vide
 folio **CCXXVII**
 Iohānes rex francoꝝ **CCXXXI**
 Iohānes bochatius philozophus ⁊ astro-
 nomus **CCXXXII**
 Iohānes de rupecilla de ordie minor⁹ inſignis
 theolog⁹ ſp̄m hūit ppheticū **CCXXXIII**
 Iohānes galeaci⁹ p̄m⁹ dux mediolanenſium.
 folio **CCXXXV**
 Iohānes rauennat⁹ grāmatic⁹ **CCXXXVI**
 Iohānes biclepff huffita **CCXXXVIII**
 Iohānes papa. xxiij. patria neapolitan⁹ ⁊ no-
 bilis folio **CCXXXVIII**
 Iohannes gerſon cancellarius pariſienſis flo-
 ruit his temporibus **CCXL**
 Iohānes hus hereſiarcha **CCXLI**
 Iohānes rochezana heretic⁹ dānat⁹ **CCXLI**
 Iohānes de imola egregi⁹ iuriſ doctor vide fo-
 lio **CCXLII**
 Iohānes torteli⁹ ro. pō. ſb diacon⁹ **CCXLV**
 Iohānes capiftran⁹ claruit illis tēporibus fo-
 lio **CCXLIX**
 Iohannes de monte regio alemanus magnus
 astronomus **CCLV**
 Ioiada pōtifer amouit athalia ne regnaret
 ſup iudā **L**
 Jonas ppheta mittit in ninuen **XLIX**
 Jonas ppheta de. xij. mittit ad ninuen q̄ au-
 dierunt eum **LIII**
 Jonadab fili⁹ rechab a quo venit ſtirps religio-
 ſa **LII**
 Jonathas iudeoꝝ dux ⁊ pōtifer **LXXXI**
 Jonich⁹ q̄rt⁹ fili⁹ noe maxi⁹ astronom⁹ **XIII**
 Jonia grecoꝝ regio venit a iauan filio iaphet.
 folio **XVI**
 Jorā rex iſrahel malū fecit **XLIX**
 Jorā rex peſſim⁹ iuda occidit fr̄es ſuos ⁊ am-
 bulauit in vijs regis iſrahel **LII**
 Joſaphat extinxit effeminatos de terra iuda.
 ydola deleuit **LII**
 Joſeph habuit vxorē noie aſſeneth ſapientē et
 ſuperbam que antea idola colebat **XXVI**
 Joſeph a fratrib⁹ in egiptū ē vēdit⁹ **XXVII**
 Joſedech pontifer fili⁹ azarie ductus ē in capti-
 uitatē babilonicā **LV**
 Joſeph⁹ iude⁹ vir bon⁹ ⁊ magn⁹ **LXXVII**
 Joſeph⁹ iude⁹ dict⁹ ſlam⁹ **CX**
 Joſias rex iude accepit regnū cum octo eſſet an-
 nor⁹ ⁊ optime rexit **LX**
 Joſue poſt mortē moyſi fuit a deo iudex cōſti-
 tutus ſup pplm iſrahel **XXX**
 Joutin⁹ inſignis corpe impator **CXXXII**
Jopocrates medicus fuit pitagore diſcipulus
 folio **LXXII**
 Jopolitus ep̄s vir doctor **CXVIII**
 Jopolitus roman⁹ patricius ⁊ martir **CXXI**
Joram alexandri anaximenes mittigauit fo-
 lio **LXXVIII**
 Jraſh fili⁹ enoch **X**
 Jris quare duos habet colores **XI**

Iris q̄maxia apparuit ill' t̄pib' **CLI**
 Irregulari statuit papa iohannes octauus
 homicidā **CLXXI**
Isaac fuit filius abrahe **XXVI** Et q̄n
 natus **XXV**
 Isaac medicus p̄clarus **CXCII**
 Isaias p̄pheta nobilis vnus de quatuor p̄phe-
 tis principalioribus **LII**
 Isidor' ep̄us hispalensis vir bt̄s **CLI**
 Isis ynachi filia leges inuenit ⁊ litteras docu-
 it **XXIX**
 Isinabel q̄n fuit genitus **XXV**
 Isocrates orator p̄clarus fuit **LXXIII**
 Isuard' monach' vir doctissim' **CLXVI**
Italia est pars europa **XIII**
 Italia habet nomen a rege italo. vide fo-
 lio **XXXIII** ⁊ **XLV**
 Ital' rex iuxta tiberim cōdidit ciuitatē vbi po-
 stea condita fuit roma **XXXIII**
 Italiā valde opp̄ssit frideric' p̄mus imperator
 folio **CCIII**
 Iubileū q̄n ⁊ quare statuit pap' bonifaci' octa-
 uus **CCXIX** ⁊ **XX** ⁊ **XXVIII**
 Iubileo anno multe perierunt turbe ex pressu-
 ra in ponte sancti angeli **CCXLVIII**
 Iubileus ann' fuit t̄pē sexti quarti **CCLIII**
 Judas ⁊ vxor eius sue tres habuit filios her-
 onam ⁊ sela **XXVII**
 Judas q̄ ⁊ thade' apostolus **CVII**
 Judas ex thamar nuru ⁊ cōcubina pepit pha-
 res ⁊ zaram **XXVI**
 Judas vel iotade fuit summ' sacerdos **LXV**
 Judas machabeus vir fortissimus et bellico-
 sus **LXXXI**
 Iudei q̄n romanis penitus fuerunt subiecti fo-
 lio **LXXXVII** ⁊ **LXXXVIII**
 Iudices ppli israhel qui fuerūt **XXX**
 Iudiciū salomonis vide **XLVII**
 Iuda q̄n icēpit fieri tributaria **LXXXVIII**
 Iudeorum regnū ⁊ sacerdotium q̄n sit destru-
 ctum **XCX**
 Iudee pcuratores qui fuere **XCV**
 Iudeorum regnū erat in quatuor tetrarchas di-
 uisum **XCVI**
 Iudeoz secte tres erant **XCVI**
 Iudei fuerunt ex francia pulsi **CCVII**
 Iudivenerabile sac̄m toppido deekēdorff irze-
 uerēter admodū tractauerunt **CCXXX**
 Iudei per totā germaniam cōbusti sunt q̄ fon-
 tes xp̄ianoz intorcarūt **CCXXX**
 Iudei fuerūt p̄ pragēses occisi ⁊ spoliati. vide
 folio **CCXXXV**
 Iudei cremati sunt iussu alberti austriae ducis.
 folio **CCXLIII**
 Iudei in tridentina ciuitate puerū nomine sy-
 monem necarunt **CCLIII**
 Iudei illis temporib' sac̄m eucharistie p̄fora-
 runt ad sanguinis effusionē **CCLVII**
 Iudei in nurnberg ⁊ alijs locis finitimis fue-
 runt igni traditi **CCXX**
 Iudeus transsodit ymaginē xp̄i vsq; ad sagui-
 nis effusionem **CLXVIII**
 Iudeus baptizatus ad iudaismū reuersus dā-
 natus est ad ignem **CCXLIII**
 Judith mulier sancta ⁊ vidua **LXIX**

Iudeus transfixit ymaginem crucifixi vsq; ad
 sanguinis effusionem **CXLIX**
 Iudicium extremum erit in fine mundi vide fo-
 lio **CCLXII** ⁊ **LXV**
 Iulianus didius imperator **CCXV**
 Iulianus vir xp̄ianissimus **CXXVII**
 Iulianus galli cesaris germanus imperator ⁊
 apostata **CXXXII**
 Iulianus quid mali contra xp̄m fecerit vide fo-
 lio **CXXXII**
 Iulianus fidei christiane magnus amator fol-
 lio **CCXLVIII**
 Iuliana virgo p̄clarissima **CXXVI**
 Iuliana virgo romana **CXXXII**
 Iulius senator xp̄ianus fact' ē **CXVI**
 Iuli' frontinus vir scientissim' **CXVII**
 Iulius aphyricanus vir multarum doctrinarum
 folio **CXVIII**
 Iulius papa natione romanus **CXXVIII**
 Iustinus philosophus de neapoli vrbe. vide
 folio **CXIII**
 Iuno saturni ⁊ opis filia ac iouis soror vide fo-
 lio **XXXV**
 Iupiter dedit athicis primo legem. vide fo-
 lio **XXIII** ⁊ **XXVIII**
 Iustin' iunior vel minor impator **CXLVII**
 Iustinianus secund' siue iunior imperator cō-
 stantini quarti filius **CLVIII**
 Iustin' senior ipator ⁊ fidei amator **CXLIII**
 Iustinianus romanorum principū maxim' im-
 perator **CXLV**
 Iuo canonū doctor fuit **CXCIII**
 Iuuenius hispanus poeta **CXXXI**
 Iuuenalis poeta satiricus **CX**
 Iuris civilis doctor fuit aro **CCVI**
 Iroli magni sedes fuit in aquisgra-
 no **XCI** Et plura de ip̄o require su-
 pra littera C.
 karolus magnus coegit ratifponant
 folio **XCVIII**
 katherina virgo p̄clarissima **CXXVIII**
 kilianus ep̄us in francia orientali **CLIX**
 katheria d̄ senis ygo sc̄tissima **CCXXXIII**
 Abrū vel labiū enēū quō
 fuit formatū **XXXIII**
 Lac de celo ⁊ sanguis d̄ ter-
 ra manauit **LXXXII**
 Lacedemonia a quo fue-
 rat edificata **XXVIII**
 Lacedemōes siue spartani
 vñ habuerūt ortū **LIII**
 Lactantius arnobij discipulus **CXXVIII**
 Ladislaus hungarorū rex **CXXVIII**
 Ladislaus apulie ⁊ hungarie rex **CCXXXV**
 Ladislaus hungarie ⁊ bohemie rex ac austriae
 dux **CCL**
 Lamech prim' bigam' q̄ ⁊ cayn interfecit **X**
 Lamech fili' matusalē q̄n sit nat' **X**
 Lamen aureū est inuentum illis t̄pibus in quo
 in quo scriptū erat ihs nascet' ⁊c. **CLXVI**
 Lampades in ecclesia ardere statuit sabirianus
 papa **CXLVIII**
 Lamptus ep̄s traiectensis eccie **CLVIII**
 Lana cecidit de nubibus his temporibus vide
 folio **CXXXIII**

Lancea sacra et clauus dñi qñ fuerūt translata et
 et quomodo **CLXXIII**
 Lancea domini est illis temporibus inuenta fo-
 lio **CXCV et CCXII**
 Lanfrancus doctor eximius **CLXXXIX**
 Lanificiū minerua primo inuenit **XXVIII**
 Laomedon rex troye occidit unde sūt grauissi-
 ma bella secuta **XXXVI**
 Lapides veri ceciderunt de nubib⁹ **LXV**
 Lapidem portauit in ore agathan abbas p an-
 nos tres **CXXXIII**
 Lapis magnus cecidit de celo **CLXXIX**
 Lapis grandis cecidit in monasteriū sancti Sa-
 brielis qui et signa fecit **CCXII**
 Lapis ingens cecidit desuper illis temporibus
 folio **CCLVII**
 Largus dictator consul romanus **LXIX**
 Latinus fuit rex ytalie **XLIII**
 Latinoꝝ nomina olim hostes formidabant
 ppter vires eozum **CCI**
 Laudo papa natione romanus **CLXXV**
 Laurentius hispanus martir et sexti pontificis
 discipulus **CXXI**
 Laurentius vallisensis philosophus et theolo-
 gus **CCXLVI**
 Lazarus marthe et marie magdalene german⁹
 vide folio **CVII**
Lander tolletanus episcopus vii sanctus
 folio **CXLVII**
 Legem dedit Jupiter vir prudens atthicis fo-
 lio **XXIII**
 Leges dedit primo grecis phorone⁹ fili⁹ yna-
 chi **XXIX**
 Leges dedit egyptijs primo ysis **XXIX**
 Leges et iura dedit Licurgus lacedemonijs vi-
 de folio **LII**
 Legem dedit atheniensibus solon philosoph⁹
 folio **LIX**
 Legē instituit zaleucus quā ipse seruauit **LX**
 Legum primus glosator fuit accursius vide fo-
 lio **CCXI**
 Leonides pater origenis magni **CXVI**
 Leo prim⁹ papa natione tusc⁹ **CXXXVI**
 Leo impator primus ex greca progenie. vide
 folio **CXXXVII**
 Leo papa secundus natione siculus vir doctissi-
 mus **CLVI**
 Leo papa tercius vir doctissim⁹ **CLXVII**
 Leo papa quartus natione romanus vide fo-
 lio **CLXIX**
 Leo papa quintus cuius patria est incognita.
 folio **CLXXIII**
 Leo papa sextus patria roman⁹ **CLXXV**
 Leo papa septimus natione romanus vide fo-
 lio **CLXXVI**
 Leo papa octauus cuius latronensis. vide fo-
 lio **CLXXVIII**
 Leo papa nonus natione alemanus. vide fo-
 lio **CLXXXVIII**
 Leo quartus quinti constantini filius vide fo-
 lio **CLXIII**
 Leonbard⁹ vir scitissim⁹ natōe gall⁹ **CXLVI**
 Leonbard⁹ aretin⁹ phs et orator maximus fo-
 lio **CCXLI**

Leonbardus vir magni ingenij **CCXLIII**
 Leonbardus de vrino ordinis predicatorū pro-
 fessor **CCXLIX**
 Leodegarius ep⁹ sanctus **CLIII**
 Leodium galliarū ciuitas est illis temporibus
 euerfa **CCLIII**
 Leoncius patricius impator **CLVIII**
 Leo tercius impator **CLXI**
 Leonem peperit mulier quedam visu mirabi-
 lem **CCXVII**
 Leonellus regnauit in ferraria annis noues fo-
 lio **CCXLIII**
 Letanias minores mamertus instituit et quare.
 folio **CXL**
 Letanias maiores gregorius primus instituit
 folio **CXLVIII**
 Leui filius iacob fuit prim⁹ pōtifer **XXV**
Libertatem sacerdotalem obtinuit Eliza-
 phat **LXV**
 Liberi⁹ papa natione romanus **CXXVIII**
 Libellum contra paupertatē editū alexander se-
 rtus teleri mandauit **CCXI**
 Libri multi ill⁹ tēpib⁹ sunt cremati **XCII**
 Licinius impator vir pessimus **CXXVII**
 Licon ph⁹ vir eloquens **LXXXII**
 Licurgus gentilis dedit iura lacedemonijs et
 omni tempore exemplum dedit **LII**
 Lydin fili⁹ messaraim a quo fuere lidi **XIII**
 Lydus ppl⁹ venit a lydin **XIII**
 Liguaz cōfusio fuit tpe phale filij heber **XVI**
 Liguaz numerus fuit bñi numerum generatio-
 num q̄uis auctus sit numero gentiū **XVI**
 Linea xpī **X XV XVI XXI XXII et**
 Linea summorum pontificum israhel. vide fo-
 lio **XXV et XXIX et**
 Linea regum assuiriōrum **XVII XXV**
XXVIII LIII LV et.
 Linea regū sichimoz **XXVI**
 Linea regū egyptioꝝ **XXVII**
 Linea regum grecorum **XXIX**
 Linea iudicū israhel **XXX XXXVII**
 Linea regū italie **XXXV XLIII LVI**
 Linea regū israhel **XLVIII finis LV**
 Linea regū sirie **L et finis LXXXVII**
 Linea regū romanoꝝ **LVI et LXV**
 Linea consulū romanoꝝ **LXIX**
 Linea cesarum **XCVI CIII et**
 Linea regū hungarie **CLXXXVIII**
 Lin⁹ papa scōs successor. S. petri **CV**
 Liptzesis vniuersitas cepit incipit a pragensi
 folio **CCXXXVIII**
 Lyrā septicoꝝde mercurius reperit **XXVIII**
 Liricos versus docuit sapho poetissa vide fo-
 lio **LXI et LXXI**
 Lrazvulus rex fenix i tyro tradidit **XXXIII**
 Litteras latinas s. a b c. carmetis filia euandri⁹
 inuenit **XXXIII**
 Lituania regio et principes eius cōditio descri-
 bitur a populi mores **CCLXXX**
 Liunia puincia vbi sit sita **CCLXXX**
Locuste habētes sex alas et duos dētes ap-
 paruerūt illis temporib⁹ **CLXX**
 Locuste per multe fructus terre et arbores dena-
 stabant **CCXXX**

Locuste hoc anno p italia vagate matuanis in/
 tulerunt maximu damnu CCLV
 Logica primu inuenit parmenides LXXII
 Longinus grecus primus italie exarchus vide
 folio CXLVII
 Longobardi vnde habuerunt origine z qñ ab
 stulerunt regnum italicum de constantinopo
 litano iugo CXLVII
 Longobardoru rex vndecimus fuit alboinus.
 qui z ytaliam cum exercitu intrauit vide fo
 lio CXLXII
 Longobardi post mortē alboini fuerunt sub du
 cibus CXLIX
 Longobardos expulit maurici⁹ imperator ab
 italia CXLIX
 Longobardi post duces suos regem sibi statue
 runt flauiu CXLIX
 Longobardoz vlti⁹ rex fuit desideri⁹ CLXVI
 Loth filius aram habuit duos filios scilicet mo
 ab z amon XXI
 Loth inebriat⁹ agnouit filias suas XXI
 Lothria regio que sit vide XLVI
 Lotharius ludouici imperatoris filius impera
 tor CLXX
 Lotharius secundus rex italie hugonis filius
 vide CLXXVII
 Lotharius dux saxonie imperator romonoz
 folio CXCIX
 Lotharingia habet nomē ab imperatore lotha
 rio CLXX
 Lothorigia diuisit lodouic⁹ ipator CLXXI
 Lothorigie princeps fuit scūs bipt⁹ CLXXVI
Lubeck ciuitatis ac terre illius descriptio.
 folio CLXXXII
 Lucas euāgelista xpi discipulus CVIII
 Lucan⁹ senece nepos orator z poeta CV
 Lucius papiri⁹ bellator clarissim⁹ LXXIX
 Lucius scipio consul roman⁹ LXXXI
 Lucius metellus consul roman⁹ LXXXIII
 Lucius aurelius commodus imperator. vide
 folio CXII
 Lucius anthonius commodus imperator fo
 lio CXV
 Lucius rex anglozum vir xpianissimus vide fo
 lio CXV
 Lucius papa natione romanus CXX
 Lucia virgo deo deuota natione sicula vide fo
 lio CXXV
 Lucianus iherosolomitani presbiter vide fo
 lio CXXXVI
 Luci⁹ scūs papa pri⁹a bononiēsis CC
 Lucius terci⁹ papa natione tuscus CCIII
 Lues magna fuit que deuastauit multas prou
 cias post ecclesie psecutionem CXIII
 Lucrecia mortua est propter absentiam aman
 tis sui CCXLV
 Lues permaxima fuit illis temporibus vide fo
 lio CXXI
 Lucrecia claruit his temopribus LXV
 Ludum scocorum inuenit xerxes philozophus
 folio LXII
 Lugdunum ciuitas vnde habeat ortum vide fo
 lio LXXXVIII
 Ludouicus primus imperator post carolū ma

gnum CLXIX
 Ludouicus secundus imperator CLXXI
 Ludouicus tercius imperator filius arnolphi.
 vide CLXXXIII
 Ludouicus rex francoz CLXXXI
 Ludouicus epūs tholosanus ordinis minoruz
 vir sanctus CCXIX
 Ludouicus rex francie vir sanctus. vide fo
 lio CCXII
 Ludouicus rex francozum vir catholicus. vide
 folio CCXXIII
 Ludouicus quartus bauarus imperator preli
 um gessit cum friderico pro imperio z supe
 rauit CCXXV
 Ludouicus rex francie caroli regis filius. vide
 folio CCLI
 Ludolphus alemanus carthusiensis vir sanct⁹
 folio CCXXVIII
 Luitprandus longobardoz rex CLXII
 Lune tres apparuerunt his temporibus. vide
 folio CCIII
 Macedonius hereticus epūs
 constantinopolitanus fo
 lio CXXXII
 Macedonia vbi sit sita fo
 lio CCLVIII
 Macharij duo in syria bñ
 anthoni⁹ discipuli z heremi
 te CXXXIII
 Machomet⁹ hō pnciosissimus deos gentiliuz
 adorauit CLI
 Magutia metropolitana vrbis germanie a ma
 gutino traiano habuit initiu XXXIX
 Madeburga citas vñ hēat nomē CLXXXIX
 Magutinos debellauit arnolphi⁹ imperator fo
 lio CLXXXIII
 Magutinus epūs quare habeat rotam prolar
 mis CLXXXVII
 Magnesie z de thessalie regiōib⁹ CCLXXV
 Magn⁹ primus fuit zoroastes XXII
 Malatestaz familia regia fuit CLXXXII
 Malefica quedā fuit per diabolum in morte ar
 reptā CLXXXIX
 Malachias epūs vir sanctus CC
 Malaleel fuit filius yrath X
 Malaleel fili⁹ caynan qñ sit nat⁹ X
 Malachias pha angel⁹ dicit⁹ LXIII
 Maledixit ds spenti z p̄mis pntib⁹ VII
 Malū sepe nō remanet etiā in hoc seculo inultū
 vide in rege amulio LIII
 Mamertus viennensis epūs CXL
 Manfredus rex sicilie CCXIII
 Manes qdā heretic⁹ gēte persa CXXII
 Manulas rex assirioz fuit XXV
 Manaben rex israhel malū fec corā dño LIII
 Manili⁹ torquat⁹ cōsul roman⁹ LXIX
 Maphesus vegius vir doctissimus. vide fo
 lio CCXLIII
 Mare diuersa habet nomina iuxta varietatem
 regionum VIII
 Marcus z Sneus manlius consules vide fo
 lio LXIX
 Mare⁹ tuli⁹ cicero cōsul roman⁹ LXXXIX
 Marcus pcurator Jude XCV

Marcus euāgelista genere leuiticus et sacerdos folio **CIII**
Marcus anthonius verus imperator vide folio **CXII**
Marcus et marcellianus germani et ciues romani **CXXIII**
Marcus eurelius anthonius imperator homo perpeffimus **CXVII**
Marcus papa natione romanus **CXXVII**
Marci corpus quomodo sit aduenetus traslatum et eius ecclesia constructa **XLIII et LXIX**
Marcellinus papa romanus **CXXVI**
Marcialis in hispania patria habet **CX**
Marcion hereticus eius discipulus stoicus vide folio **CXIII**
Marcianus in orientali imperator. vide folio **CXXXVII**
Marcellus papa natione romanus **CXXVI**
Melciades papa natione apher **CXXVI**
Marchiam brandeburgensem imperator Sigismundus friderico burgrauio nurnbergensi dono dedit **CCXXXIX**
Marchiones estenses fuerunt in urbe ferraria. vide **CLIX CCXXIII et XXVI**
Marchio albertus e roma fuit expulsus unde se hungaris iunxit in vindictam. vide folio **CLXXVII**
Marchia brandenburgensis ubi sit sita vide folio **CCLXXXII**
Marchio estensis fuit borsius et dux ferrariensis **CCLI**
Marchio albericus brandenburgensis bella gessit cum nurnbergensibus. deinde cum duce bauarie **CCLI**
Marchionatus fuit quondam ducatus vide folio **CCIII**
Mardocheus vir sanctus in regno persarum habitus **LXIX**
Margaretha virgo pulcherrima **CXXVI**
Marsilius de sancta Sophia medicus vide folio **CCXXXVI**
Martinus philadelphus poeta laureatus vide folio **CCLII**
Marsilius carrariensium princeps. vide folio **CCXXIII**
Marianne regina hebreorum mulier pulcherrima **XCIV**
Martinus primus fuit abel **IX**
Maria soror moysi prophetissa fuit et leprosa. folio **XXV**
Marta ex patre iohannem et matre anna nascitur **XCIII**
Maria egyptiaca primo fuit meretrix deinde sancta vocata **CXXXIII**
Maria magdalena insignissima christi apostola **CVIII**
Martinum sustinuerunt plures homines sub domiciano **CXI**
Martina virgo romana et sanctissima **CXVIII**
Martinum plurimorum nomina qui passi sunt illius persecutionibus **CXIX**
Martinus episcopus thuronensis **CXXXIII**
Martinus primus papa patria tudertina **CLIII**
Martinus secundus papa natione gallus vide

folio **CLXXI**
Martinus. iij. papa patria romanus **CLXXVII**
Martinus quartus papa natione gallicus vide folio **CCXVII**
Martinus quintus papa natione romanus vide folio **CCXXXVIII**
Martinus ficinus florentinus vir excellentissimi ingenii **CCLVI**
Martinologium quis descripsit vide **CLXVI**
Martinus scotus cisterciensis frater **CCXXIII**
Masilia ciuitas a qua fuerit constructa **LXI**
Massageta gens que sit vide **CCLXXX**
Mathan filius eleazari **LXXXI**
Matheus filius medicus doctus **CCXXIII**
Matheus apostolus a thelonio vocatus **CVII**
Matheolus perusinus medicus recommendatus. folio **CCLII**
Matheus palmerius natione florentinus philosophus **CCXLVI**
Mathias hungarie rex pugnator contra turcos acerrimus **CCLII et LIII**
Mathias apostolus natione bethlamites **CVII**
Metronia pertrahere docuit iupiter atticos. vide folio **XXIII**
Mathildis comitissa femina illustris **CXIX**
Mathusalae fuit filius enoch et quando sit natus **X**
Mauricius ex thebea punicerius **CXXIII**
Mauricius imperator tiberii gener **CXLIX**
Mauricius imperator cogitauit expellere ab italia longobardos **CXLIX**
Maurus monachus beati benedicti discipulus **CXLVI**
Maumetus turcorum dux unde duxit origines. et quo sit mortuus **CLVI**
Maximilianus episcopus et martir **CXXVI**
Maximilianus. austrie dux friderici imperatoris filius electus e romanorum rex **CCLVIII**
Maximus et claudius viri clarissimi **CXXIII**
Maximinus imperator vir magnus **CXIX**
Maximus imperator persecutor christianorum **CXXVII**
 Et fuit magus maximus **XXVIII**
Medicinam primo inuenit appollo **XXVIII**
Medici fuere Anaximander et Anaximenes **LXVIII**
Medicinam lege perditam hippocrates reuocauit vide folio **LXXXIII**
Medicus optimus fuit erasistratus **LXXXII**
Medicus maximus fuit virgilius maro **XCII**
Medicus fuit adrianus imperator **CXII**
Medicus doctissimus fuit galienus et quo comedit vide **CXIII**
Medicus maximus fuit alexander lithos **CXXXVI**
Medicus rasis et ysaac **CXCII et XCIII**
Medicus maximus fuit thadeus florentinus vide **CXVIII**
Mediolane ciuitatis italie immutationes vide de folio **CCXCI**
Mediolanensium primus dux fuit iohannes galeacius **CCXXXV**
Mediolanensium dux quartus fuit franciscus Sfortia **CCXLVIII**
Medorum regnum quando defecit **LXIII et LXVIII**
Mediolanum ciuitas a qua fuerit perdit **LXXII**
Medicus fuit diascorides **CVII**
Melcha filia aram fuit uxor nachor **XXI**

Adelchisedech condidit post diluuiū irīm. **XV**
Adelchisedech rex salem obtulit abrahe panes
 ⁊ vinum **XXI**
Adellis vsqz colligendi inuenit abderas rex cre
 te **XXXIII**
Adelissus phūs parmenidis auditor **LXXII**
Adelico sardenis epūs **CXIII**
Adenelaus male intravit pōtificiū **LXXVII**
Adenander poeta comicus **LXXX**
Adenna miles egipcius **CXXVII**
Adeniacus ethruscus vir celeberrimus vide fo
 lio **CXX**
Aderarij fuit pontifex **XXV**
Adena moysi quō fuit figurata **XXXI**
Adercurius vir multarum arcium deo interpret
 claruit **XXVIII**
Aderlinus anglicus vates insignis. vide fo
 lio **CXXXVIII**
Adesaraym tercius fili⁹ chā a quo fuere egyp
 ti. ⁊ habuit qnqz filios **XIII ⁊ XV**
Adesram tercius filius cham ptulit ex se natio
 nes septem **XIII**
Adesraym quartus filius aram a quo meones
 vide **XVI**
Adetis vrbs vnde duxit originē **CX**
Aderhodius episcopus et martyr **CXXIII**
Michaelis archangeli reuelatio **CXLI**
Michaelis archangeli apparitio vide fo
 lio **CLXXIII**
Michael constantinopolitanus imperator vide
 folio **CLXVI**
Michael de cesena ordinis minorum minister
 vide **CCXXVII**
Micheas propheta arguit achab. **XLIX**
Micheas sextus ppheta de duodecim prophe
 tis **LIII**
Miliaria quot sunt a terra vsqz ad lunam ⁊ a lu
 na usqz ad mercurium ⁊c. vide folio **VI**
Milites templarios statuit extinguere philip
 pus rex **CCXVIII**
Minerva mulier famosissima creditur a grecis
 ex iouis cerebro genita **XXVIII**
Minucius felix rome causidicus **CXVII**
Miracula plura facta sunt illis temporibus vi
 de folio **CLXX**
Miracula claruerunt illis diebus **CLXXIII**
Mirabilia facta sunt annis ill' **CCVIII ⁊ IX**
Miracula plura illuxerunt pluribus tempori
 bus **CCLVII**
Missam vnā dicere in die statuit papa alexan
 der primus **CXI**
Missas tres in natali dñi dicendum statuit pa
 pa thelesphorus **CXI**
Missam primo instituit iacobus frater domini
 vide **CII**
Mitridates rex viginti duabus imperauit lin
 guis **LXXXVII**
Moabite veniunt a moab **XXI**
Moyses fuit natus illis temporibus vide
 folio **XXVIII**
Moyses summus pphetaz cui dñs in igne ap
 paruit claruit istis temporib⁹ **XXIX**
Moyses frater aaron duxit filios israhel p ma
 rebrum ⁊ dedit illis legem **XXX**

Monstruosi homines quando sunt facti vide fo
 lio **XI ⁊ XII**
Manasses filius ezechie rex fuit iuda ⁊ malus
 s tñ penituit **LIII**
Montana ciuitas a quo fuerit condita vide fo
 lio **LXXXIII**
Montan⁹ fuit maximus heretia⁹ **CXIII**
Monacha fuit eugenia in habitu virili vide de
 ipa pulchra **CXVI**
Monachos compulit militare Valens impera
 tor **CXXXII**
Monica fuit mater beati Augustini. vide fo
 lio **CXXXVI**
Monacha fuit eufrosina in habitu virili vide fo
 lio **CXXXVI**
Monach⁹ fuit adeodat⁹ añ pōtificatū **CLIII**
Monachi facti sunt quidam reges bulgarie et
 dalmacie **CLXXI**
Monasterium gigniacum ⁊ cluniacum vide fo
 lio **CLXXIII**
Monstrū apparuit in vasconia **CLXXXII**
Monasterium fontis salutis quis primo insti
 tuerit vide **CXCVIII**
Monstrum fuit enixum in sweuia tpi⁹ istis
 vide **CCXVII**
Monstruz fuit exortum ex consobrina martini
 pape **CCVII**
Montes ceciderunt illis temporibus in multis
 locis et plures oppresserunt homines. vide
 folio **CCXII**
Monacu⁹ vrbs bauarie qñ cepit iūtiū **CCXXV**
Monasteria plura sunt reformata temporibus
 istis **CCXXXIX**
Monstrum satis horrenduz nascebatur hac tē
 pestate **CCLV**
Morti se tradidit codrus rex vt populū suū li
 beraret **XLIII**
Mortuus est p gaudio sophocles **LXXII**
Mozauia provincia describit **CCLXXIX**
Mors ē certissima ex multis causis **CCLXIII**
Mosodch sextus filius iaphet a quo capado
 ces **XVI**
Moth iudex populi israhel vtraqz manu vte
 batur p dextra **XXX**
Mulieres regnabant in regno amazonum.
 vide **XVIII**
Mulieres attici habebant cōmunes ⁊ non co
 lebant matrimonia **XXIII**
Mulieres spartane magis laborant palestris
 qz fertilitate filioz **XXVIII**
Mulieres scitice ferocissime sunt ⁊ dira gessere
 bella **XXVIII**
Mulierum capillis aquileyenses funes fecerūt
 ad sagittandum contra maximinos **LI**
Mulier athalia filia achab occidit omē semen
 regum **LII**
Mulieres ducere sine dote docuit licurgius et
 quare vide **LII**
Mulieribus quare viri faciunt honores. vide
 folio **LXX**
Mulieres romane multos veneno peremerunt
 vide **LXXVI**
Mulieres sese ⁊ res suas igni tradiderunt vide
 folio **LXXXV**

Mulieres pugnaverunt contra romanos. vide folio **LXXXV**
Mulier vt ingrederet velata templū statuit pa-
 pa linus **CV**
Muliebri habitu fuit indutus sardanapallus ⁊
 totus lubricus **LV**
Mulier fuit papa iohannes anglicus vide fo-
 lio **CLXIX**
Mulier quedā peperit leonem visu mirabilem
 folio **CCXVII**
Mundi creatio cōsiderat scdm diuersos diuer-
 simode folio **I**
Mundus est quadruplex **I**
Mundus non est ppetuus sed transibit vide fo-
 lio **CCLXII**
Mures deuorauerunt episcopum maguntinus
 folio **CCLXXXII**
Musicam inuenit Tubal filius lamech vide fo-
 lio **X**
Musicus optimus fuit Pitagoras. vide fo-
 lio **LXI**
Musicus fuit ⁊ gwido laude dignus vide fo-
 lio **CLXXXIX**
     Mason in qua mundi etate
     ipe claruit **XXX**
     Maasim rex sirie vastauit
     iudam **L**
     Maaman princeps militie
     regis syrie leprosus mitti
     tur ad regem ⁊c **LIII**
     Maboth israhelites ppter
     vineam quā habuit achab pcurauit illi mor-
     tem **L**
Mabuchodonosor rex fuit Babilonie vide fo-
 lio **LXII**
Mabuchodonosor fili⁹ fuit nabuchodonosor
 magni **LXIII**
Mationes gentium ex filijs noe sunt exorte fo-
 lio **XIIII**
Machor de melcha octo genuit filios. vide fo-
 lio **XX**
Machor fuit filius saruth **XXI**
Madab rex israhel fecit malū sicut ⁊ pater eius
 ieroboam **XLVIII**
Marcissus iherosolimorum patriarcha vide fo-
 lio **CXVI**
Marces enuchus iustiniani **CXLV**
Mascitur dñs noster ihesus xps vide quo anno
 ⁊c. folio **XCV**
Matus quomodo sit heinricus tercius impera-
 tor **CLXXXIX**
Maum septimus est propheta de duodecim p/-
 phetis **LIII**
Mepolis vrbs a quo fuerit condita. vide
 folio **XLII**
Meenias fuit pincerna regis persarum vide fo-
 lio **LXIX**
Memroth filius chus gigas ⁊ primus tyrann⁹
 folio **XIIII**
Memroth primo regnauit in babilonia vide fo-
 lio **XVII ⁊ XVIII**
Memphis nunc chairim dicta a quo fuerit con-
 dita **XXII**
Mero priuignus sext⁹ ro. impator **CIII**

Mere⁹ Achilleus martires **CVII**
Merua. xij. romanoꝝ impator **CIX**
Mestor heresiarcha ep̄s cōstātinopolitanus fo-
 lio **CXXXVI**
Menius poeta comicus fuit **LXXXIII**
Nicolaitarum heresis vnde veniebat vide
 folio **CIII**
Nicomedis ⁊ romanus presbiter passi sunt fo-
 lio **CVIII**
Nicolaus ep̄s ciuis patere vr̄bis licie vide fo-
 lio **CXXXII**
Nicephorus patricius imperator **CLXVI**
Nicolaus papa primus patria romanus. vide
 folio **CLXX**
Nicolaus papa secundus natione allobrogus
 folio **CXCI**
Nicena vrbs quomodo sit ornata. vide fo-
 lio **CXCIII**
Nicolaus tercius papa patria romanus vide fo-
 lio **CCXVI**
Nicolaus quartus papa natione picenus vide
 folio **CCXVIII**
Nicolaus de neapoli iuriconsultus. vide fo-
 lio **CCXX**
Nicolaus de lira ordinis minorum theologus
 reputatus **CCXXI**
Nicolaus florentinus medicus recommenda-
 tus **CCXXXVI**
Nicolaus euboicus sagundinus ep̄s vir pru-
 dens **CCXLV**
Nicolaus de tolleto ordinis heremitaz sc̄i au-
 gustini pater **CCXLVI**
Nicolaus papa quintus humili loco ⁊ familia
 natus folio **CCXLVI**
Nicolaus de cusa romane ecclesie cardialis fo-
 lio **CCLII**
Nicolaus perotus rhetor proclamatus vide fo-
 lio **CCLII**
Niclasbhausen in oppido francie oriētalis qui-
 dam seductor fuit igne concrematus vide fo-
 lio **CCLV**
Nigra legio iussu imperatoris Friderici terci⁹
 diuersis mortis generibus fuit tradita vide
 folio **CCLVIII**
Niniue ciuitatem edificauit assur **XV**
Ninus fuit secundus rex assiriorum. vide fo-
 lio **XVII**
Ninus ampliauit ciuitatem ninie. vide fo-
 lio **XVII ⁊ XX**
Ninia fuit quartus rex assiriorum **XXV**
Nysse ciuitatis terre ac populi illius descriptio
 folio **CLXXXII**
Nobilitas quibus temporib⁹ fuerit insti-
 ta ⁊ quare **XX**
Nobiles. imperatores. reges ⁊ principes qua-
 re sunt inuenti **CLXXVIII**
Noema filia lamech artem texture inuenit. vi-
 de folio **X**
Noe filius lamech inuenit gratiam coram do-
 mino **XI**
Noe dic̄ inuenisse agriculturam cum anima/
 libus **XIII**
Noemi fuit vxor elimelech **XL**
Nomina hominum monstruosorum que sint.

folio XI ⁊ XII
 Nomina prouinciarum partis Asiae. vide fo-
 lio XIII
 Nomina prouincie partis europe XIII
 Nomen pape incipiebatur immutari tempore
 sergij pape secundi CLXIX
 Norici qui dicantur vel quis dicatur populus
 noricus vide folio XCVII C CLII
 et CCLXXXVI
 Norica superior nunc austria est CXL
 Normanni acceperunt fidem illis temporibus
 vide CLXXII
 Normannia unde accepit nomen CLXXII
 Noruegia regio describitur CCLXXXII
Nubes densissime apparuerunt inter flore-
 tiam ⁊ senam que homines ⁊ iumenta ra-
 puerunt CCXCIII
 Numitor rex italie fuit a fratre suo de regno eie-
 ctus LIII
 Nuptias christianorum publice fieri hormista
 papa instituit CXLII
 Nurnberga vrbs unde duxit originem vide fo-
 lio C
 Nurnbergam urbem expugnauit heinric⁹ qn-
 tus CXCVII
 Beth fuit de tribu iuda fo-
 lio XLII
 Schosias rex israhel mi-
 sit ad Beelzebub deum ac-
 caron ad consulendum fo-
 lio XLIX
 Schosias filius regis io-
 ram octauus regum iuda-
 malum fecit coram domino LII
 Occisi sunt vna die de iuda centū viginti milia
 et ducenta milia puerorum LV
 Occisus est a filijs suis rex sennacherib vide fo-
 lio LV
 Oculorum priuationem ppter adulterium sa-
 leucius statuit LX
 Oculos sibi ipi eripuit democritus vt liberius
 vacaret philosophie LXX
 Occidit seipsum empedocles quia animam cre-
 didit immortalem LXXI
 Schus duodecimus rex persarum erat vide fo-
 lio LXXII
 Octavianus augustus patre octauiano senato-
 re genitus XCIII
 Occidit seipsam sophonia propter seruandam
 castitatem CXXVIII
Oboacer ⁊ theodricus reges magna habu-
 erunt prelia in italia CXLI
 Odo fuit primus pater cluniacensium vide fo-
 lio CLXXV
 Odilo abbas cluniacensis CLXXXI
 Odo episcopus canthuariensis CLXXXII
 Odefredus doctor celeberrimus. vide in fo-
 lio CCXI ⁊ XIII
 Odericus vir sanctus de ordine minorum fo-
 lio CCXXVIII
Olei usum adinerua primo inuenit vide fo-
 lio XXVIII
 Olimpias prima quando fuerit instituta. et a
 quibus. ⁊ quid significet LIII

Olda prophetissa prophetauit emersionē iheru-
 rusalem ⁊ captiuitatem populi. vide fo-
 lio LV
 Olimpias fuit mater alexandri ⁊ occisax vide fo-
 lio LXXVI
 Oldradus doctor legum optimus. vide fo-
 lio CCXXVII
 Omagirus primo boues ad aratrum iunxit fo-
 lio XXVIII
Onyas filius Jadi pontifex fuit. vide fo-
 lio LXXV
 Onyas filius symonis summus pontifex vide
 folio LXXVII
 nias fuit summus pontifex LXXIX
 Onias pius summus pontifex fuit. vide fo-
 lio LXXIX
Opera dierum creationis II III IIII
 et V
 Opilius macrinus imperator CXVII
 Opida quedam in sueuia superiori facta sunt
 ciuitates CXVII
Orbis ver circulus terre quis sit vide fo-
 lio XII ⁊ XIII
 Oratio ezechie ⁊ ysaie quid effecerit. vide fo-
 lio LV
 Origenis magni pater fuit Leonides vide fo-
 lio CXVI
 Origenes presbiter ecclesie alexandrine omni-
 um theologorum sui temporis princeps fo-
 lio CXVII
 Ordines per interualla conferendos ⁊ quibus
 conferri possint vide CXXXI
 Ordo cruciferorum a quo incepit. vide fo-
 lio CXXXII
 Ordo cruciferorum hic fuit restitutus. vide fo-
 lio CCVII
 Ordinari non debent in clerum aliquo carētes
 membro statuit papa Anastasius. vide fo-
 lio CXXXIII
 Orosius fuit discipulus Augustini. vide fo-
 lio CXXXVIII
 Ordo beati Benedicti hic habuit ortum vide
 folio CXLIII
 Ordo vallis vmbrose quando ⁊ per quem fu-
 erit institutus CXC
 Ordo grandimōtensis hic habuit initium fo-
 lio CXCII
 Ordo canonicorum regularium hic floruit vi-
 de folio CXCIII
 Ordo carthusiensium a brunone sumpsit initi-
 um CXCIII
 Ordo cisterciensis hic habuit principium vide
 folio CXCIV
 Ordo templariorum militum habuit hic initi-
 um CXCVII
 Ordo heremitarum sancti augustini hic ince-
 pit CCIII
 Ordo humiliatorum hic sumpsit initium vide
 folio CCV
 Ordo predicatorum ⁊ minorum illis tempori-
 bus instituitur CCIX
 Ordo cluniacensium quando incepit. vide fo-
 lio CLXXV
 Ordo fratrum theutonicozum illis temporib⁹

habuit ortum **CCX**
 Oratio sub his verbis. Dulce nomen domini
 nostri Ihesu christi etc. cuius sit virtutis vi-
 de **CCXV**
 Ordo carmelitarum hic initium habuit vide fo-
 lio **CCVII**
 Orientalia loca sunt per soldanum oppressa fo-
 lio **CCXIX**
 Ordo celestinoz hic sumpsit initium vide fo-
 lio **CCXIX**
 Ordo seruatorum sumpsit hic principium. vide
 folio **CCXIX**
 Ordo templariorum est illis temporibus extin-
 ctus **CCXXI** et **XXII**
 Ordinis rhodiorum militum principium vide
 folio **CCXXIII**
 Ordo militum ihesu christi hic incepit vide fo-
 lio **CCXXVI**
 Ordo Iniesuatorum hic habuit initium fo-
 lio **CCXXXI**
 Ordo nouus canonicorum regularium floruit
 illis temporibus **CCXXXI**
 Ordo sancte brigide hic sumpsit initium. vide
 folio **CCXXXII**
 Ordo monachorum alborum montis oliueti
 hic cepit initium **CCXXXVII**
 Ordo nouus mendicantium sub titulo beati
 Augustini hic incepit **CCXXXVII**
 Ordo nouus canonicorum regularium et con-
 gregatio sancte iuliane cepit initium vide fo-
 lio **CCXXXIX**
O Sy sacerdos fuit de semine Aaron. vide
 folio **XXXVII**
 Ossa Joseph ex egypto in iudeam per hebre-
 os sunt translata **XXVII**
 Osee propheta primus de duodecim mittitur
 contra decem tribus **LII**
 Olias filius amasie regis fuit duodecimus re-
 gum iuda **LV**
 Os inferni absorbit marcum thurcium. vide
 folio **LXX**
 Ossa belizei sunt translata in alexandriam vide
 folio **CXLI**
 Oswaldus rex normannorum erat. vide fo-
 lio **CLIII**
Othoniel iudex populi israhel redarguit
 populum super mala sua **XXX**
 Otto octauus romanorum imperator. vide fo-
 lio **CVI**
 Otilie pater quis fuerit **CXXXIX**
 Othmarus abbas vir sanctus **CLXII**
 Otto dux saxonum recusabat imperium. vide
 folio **CLXXIII**
 Otto primus rex romanorum **CLXXVII**
LXXVIII et **LXXIX**
 Otto secundus primi ottonis fili⁹ imperator.
 folio **CLXXXI**
 Otto tercius secundi ottonis filius imperator
 folio **CLXXXI**
 Otto episcopus bambergensis fuit et suen⁹.
 folio **CXCVIII**
 Otto quartus imperator dux saxonie erat. fo-
 lio **CCVII**
 Othomannus princeps fuit turchorum. vide

folio **CCXXVIII**
 Osee fuit ultimus rex israhel. et translatus est
 israhel in assirios **LIII**
 Ocem dari populo leo se-
 cundus papa statuit vide
 folio **CLVI**
 Pacificati sunt lodouicus
 impator et andalifius dux
 beneuentanus **CLXXI**
 Padnam urbem ecclun⁹
 valde oppressit. vide fo-
 lio **CCXIII**
 Palestini vnde sint exorti **XIII**
 Palleum ab ecclesia archiepiscopum non redi-
 mere statuit papa leo secundus **CLVI**
 Palatini principes vnde traxerunt ab illo tem-
 pore originem vide folio **CCXXV**
 Paller libellum confecit Johannes papa quin-
 tus vide folio **CLVI**
 Pamphilus presbiter fuit grecus. vide in fo-
 lio **CXXVI**
 Panes facere et fruges molere docuit ceres fo-
 lio **XXV**
 Panes facere et semina terre committere docuit
 et ysis egyptios **XXIX**
 Panecius philosoph⁹ claruit illis temporib⁹.
 folio **LXXXII**
 Panthalion vir fuit illustris **CCXXV**
 Pannonia que pars terre olim dicebatur. vide
 folio **CXXXVIII**
 Paphlagonia venit a riphat filio Homer fo-
 lio **XVI**
 Papia ciuitas vnde traxit originem. vide fo-
 lio **LXXIII**
 Papias iheropolitanus episcopus. vide fo-
 lio **CXII**
 Paphuncius abbas fuit **CXXXIII**
 Pape electionem quomodo statuerit constanti-
 nus **CLVI**
 Pape siue pontifices romani illis temporibus
 a vestigijs sancti petri maxime discesserant.
 folio **CLXXIII**
 Papa mortuus venerabatur ab ymaginibus
 templi **CLXXIII**
 Pape electio multa mala intulit rome his tem-
 poribus propterea fuit translata ad impera-
 tores **CLXXVIII**
 Papa Johannes quindecimus cepit elargiri
 amicis suis bona ecclesie sic et modo faciunt
 pape **CLXXX**
 Papa fuit creatus clemens episcopus bamber-
 gensis vide folio **CLXXXVIII**
 et **LXXXIX**
 Papa eligebatur episcopus cystetensis. vide
 folio **CXCI**
 Papa excommunicauit heinricum quartu^m im-
 peratorem **CXCII**
 Papa gibertus creatur per imperatorem hein-
 ricum quartum in germania **CXCII**
 et **CXIII**
 Papatum curauit emere felix quintus alias a-
 medeus vocitatus **CXLIII**
 Paradisus quatuor habet flumina **VII**
 Paradisus in quo loco sit et quis illius decor.

vide folio VIII ⁊ XIII
 Paris vel dictus alexander frater fuit hectoris folio XXXVII
 Parisius regia ⁊ inclita vrbs post Troyanum excidium habuit initium XXXIX
 Paskalis papa primus patria romanus. vide folio CLXVII
 Paskalis secundus papa natione ytalus. vide folio CXCVI
 Patauina vrbs a quo fuerit condita vide in folio XLIII
 Patrinum ynum solum habere in baptismo statuit papa biginus CXI
 Patricius episcopus insulam hibernie ad fidem conuertit CXLV
 Pataua vrbs quomodo fuerit decorata vide folio CXCIX Et quis edificauerit eam folio CCLXXXV
 Patauium ciuitas magne potentie venit i manus venetorum CCXXXVII
 Pauper fuit aristides philosophus vt sumptu suo ad sepulturam nequiuisset efferri. vide folio LXXI
 Pauertatem commendauit anaxagoras vide folio LXXI
 Pauli apostoli vita ⁊ conuersio que fuerit vide folio CIII
 Pauli decapitatio quando fuerit facta vide folio CIII
 Paulus patauius vir permultum doctus folio CXVII
 Paulus samosatenus episcopus. vide in folio CXXII
 Paulus primus heremita apud inferiores thebaidas CXXXI
 Paula matrona romana ⁊ iheronimi discipula CXXXV
 Paulus primus papa natione romanus. vide folio CLXIII
 Paulus longobardus diaconus CLXVI
 Paulus venetus theologorum ⁊ philosophorum princeps CCXXXVII
 Paulus secundus papa patria venetus. vide folio CCL
Pecunias erogauit alijs imperator Sigismundus CCXL
 Pediculi vermes corroserunt corp⁹ Arnolphi imperatoris CCLXXXIII
 Pelagius monachus ⁊ pessimus heresiarcha vide folio CXXXV
 Pelagius primus papa natione romanus folio CXLVI
 Pelagius secundus papa patria romanus folio CXLVI
 Perusia vrbs a quibus fuerit condita vide folio XLVIII
 Pertander corinthus philosophus septimus de septem sapientibus LIX
 Persarum regnum quando cepit initium vide folio LXVIII
 Persarum regio vbi sit ⁊ unde habeat nomen vide folio LXVIII
 Persis secundus fuit octauus rex persarum folio LXXII

Permenides fugit hominum consortia vide folio LXXII
 Persecutio prima christianorum quando incipit CIII
 Persius flaccus aulus CV
 Persecutio secunda christianorum fuit. vide folio CVIII
 Persecutio tertia christifidelium habuit initium folio CX
 Persecutio quarta ecclesie fuit tempore marci. folio CXII
 Persecutio christianorum quinta iussu seueri imperatoris CXVI
 Perpetua ⁊ felicitas virgines sancte CXVI
 Persecutio ecclesie sexta post nerone mouit imperator maximinus CXIX
 Persecutio ecclesie septima post neronem fuit. folio CXX
 Persecutio xpianorum octaua fuit iussu valerij vide CXXI
 Persecutio christianorum nona iussu aureliani vide CXXII
 Persecutio in christianos decima CXXIII
 Peregrinatio valde mirabilis orta est illis temporibus CCXXIII
 Peregrinatio ⁊ hominum concursus fuit illis temporibus in niclasbausen CCLV
 Pestis pmaxima fuit istis temporibus vide folio CXXI
 Pestilentia magna agebat ⁊ istis temporibus vide CL
 Pestis permaxima istis diebus fuit per totam ytaliā CCXXXVIII
 Pestis fuit ⁊ alijs temporibus CCXXX
 Pestis ingens orta fuit temporibus istis vide folio CCXLVIII
 Pestis alia fuit ex solis eclipsi iudicata vide folio CCLV
 Petrus primus papa apostolorum princeps. vide CII
 Petrus apostolus quando fuerit crucifixus folio CIII
 Petronella virgo filia petri apostoli CVII
 Petrus damianus doctor CXCII
 Petrus alphonsus vir sanctus antea fuit iude? vide folio CXCVIII
 Petrus lombardus parisiensis episcopus folio CCI
 Petrus comestor floruit hoc tempore vide folio CCI
 Petrus nonus martir ordinis predicatorum folio CCXIII
 Petrus de bellapartita doctor iuris vide in folio CCXX
 Petrus de albano consiliarius. medicus. vide folio CCXXXIII
 Petrus vergerius orator eruditissimus vide in folio CCXLIII
Phaleg filius heber eius tempore orta fuit confusio linguarum vide XVI
 Pharaon amenophis rex egypti iussit pueros mergi vide folio XXVII
 Pharaon bochoris rex egypti contradixit moyse si postea fuit in mari submersus. vide in folio

lio
Phaceya regē israhel percussit phacee ⁊ regna-
uit post eum **LIII**
Phacee regem israhel percussit ozeer regnavit
pro eo **LIII**
Phaleris agrigentinus tyrannus ⁊ orator flo-
ruit illis temporibus **LVI**
Phariseorum secta quando habuit initium vi/
de folio **LXXXVIII** Et folio
XCVI Et qui dicebantur pharisei
ibidem
Pharao mephres rex egypti exaltauit Joseph
propter somniorum interpretationem. vide
folio **XXVII**
Pheldas fuit septimus filius nachor vide fo-
lio **XX**
Phenenna fuit vxor helchane patris samuelis
vide **XLI**
Phericides philosophus scripsit de natura et
dijs **LXI**
Philistei vnde sint exorti vide **XIII**
Philistijm fuere a tusim filio messaraym. vide
folio **XIII**
Phinees sacerdos filius eleazari percussit vnū
ex filijs israhel fornicantem ad mortem vide
folio **XXXVII**
Phisicus maximus fuit mercurius vide in fo-
lio **XXVIII**
Phinees sacerdos populi israhel, vide in fo-
lio **XLI**
Philo iudeus in greca lingua doctissimus fo-
lio **LXXXV**
Philo iudeus vir quidem disertissimus ⁊ a pe-
tro ad fidem conuersus **XCVII**
Philippus apostolus domini cruci est affixus
folio **CV**
Philippus imperator cum filio suo philippo
imperauit **CXIX**
Philippus bardanus imperator erat vide fo-
lio **CLXI**
Philippus rex francorum iherusalez impugna-
uit **CCIII**
Philippus imperator frater heinrici imperato-
ris **CCVII**
Philippus rex lodouici regis filius vide in fo-
lio **CCXV**
Philippus rex francorum iste fuit. vide in fo-
lio **CCXVIII**
Philippus rex francie commisit bellum atrocis-
simum cum rege anglie **CCXXXVII**
Phoca imperator Constantinopolitanus vide
folio **CXLIX**
Phoroneus primus in greca leges instituit.
folio **XXIX**
Phustia regio describitur **CCLXXXIII**
Phuth secundus filius cham a quo fuere phu-
tenses **XIII**
Pbul fuit rex assiriorum maxime conturbauit
terram **LV**
Pheus saturni filius primus rex laurentus
fuit ⁊ bellator egregius **XXXV**
Pictor fuit zeus heracleotes **LXXI**
Picturam primo studuit Plato. vide in fo-
lio **LXXIII**

Pipinus austrie vel austerie dux. vide in fo-
lio **CLVIII**
Pipinus iunior caroli marcelli filius rex fran-
cie ⁊ burgundie **CLXV**
Pipinus duos habuit filios carolum ⁊ carolo
mannum **CLXVII**
Pipinus caroli magni filius ⁊ italie rex. vide
folio **CLXVIII**
Pisa vrbs vnde cepit originem. vide in fo-
lio **XLV**
Pistori seruiuit plauto **LXXXIII**
Piscis quidem captus fuit effigiem leonis ha-
bens **CCXVII**
Pisanus bartholomeus iuris doctor. vide fo-
lio **CCXXXVIII**
Pise ciuitas venit in manus florentinorum vi-
de folio **CCXXXVII**
Pitacus fuit quartus de septem sapientibus vi-
de folio **LIX**
Pitagoras philosophus fuit ⁊ musicus. vide
folio **LXI**
Pius papa natione ytalus **CXI**
Pius papa secundus natione italus vide in fo-
lio **CCL**
Plato philosoph⁹ clarissim⁹ floruit istis
temporibus **LXXIII**
Platina historicus abbreviator apostolicus.
vide **CCLII**
Plautus poeta comicus **LXXXIII**
Plinius secundus nouocomensis philosoph⁹
orator ⁊ historicus **CXI**
Plotinus philosophus platonis discipulus.
vide **LXXIII**
Plutharchus phūs et historicus eloquentissi-
mus **CXI**
Pluuia raro habetur in Egypto. vide in fo-
lio **XVIII**
Pogius florentinus orator facundissim⁹
claruit **CCXLII**
Policarpus iohannis apostoli discipulus fo-
lio **CXIII**
Polonia Sarmatica describitur. vide in fo-
lio **CCLXXIX**
Pompeyus maximus romanorum imperator
vide **LXXXVI**
Pontifex primus fuit leui filius iacob vide fo-
lio **XXV**
Pontifex fuit merari. Beinde Berson. Inde
Caath ⁊c. **XXV**
Pontifex fuit Aaron ⁊ eius filius eleazar vide
folio **XXIX**
Pontifices in israhel fuerunt tanq̃ reges vide
folio **LXIII**
Poncius pilatus procurator iudee vir callidus
vide **XC**
Pontifices Iudeorum qui fuere. vide in fo-
lio **XCVI**
Poncianus papa natione romanus. vide in fo-
lio **CXVI**
Poncion martir in vtero matris deo fuit elect⁹
vide **CXIX**
Popilia virgo vestalis **LXIX**
Porcella quedam enixa est caput hominis ha-
bens **CXCIII**

Portenta plura apparuerunt annis illis. vide folio **CCVIII**
Portugalia regio que sit et qui principes illius vide **CCXC**
Porphirius atheniensis philosophus vide in folio **XXVIII**
Postumius consul fuit romanus. vide in folio **LXIX**
Possidonium philosophus stoicus vide in folio **LXXXII**
Paxedis virgo sanctissima. vide in folio **CXIII**
Praga ciuitas in bohemia quando habuit in ciuim **CCXXIX**
Praga olim erat subiecta episcopo maguntino vide **CCXXIX**
Precepta sunt triplicia moralia scilicet. iudicialia et ceremonialia **XXX**
Presides syrie qui fuerunt **LXXXVII**
Predia et fundos recepit ecclesia ex concessione urbani pape primi **CXVI**
Prelatus apud indos communiter dicitur presbiter iohannes **CXCVII**
Prelia plura fuerunt temporibus istis vide in folio **CXCVIII**
Primus et felicianus romani viri religiosi vide folio **CXXVI**
Priscianus grammaticus eruditissimus vide in folio **CXLIII**
Principes quando possint facilius saluari vide de folio **CCXLIII**
Prouincie in affrica que sint **XIII**
Prouincie europa que sint **XIII**
Prouincie asie que sint **XIII**
Prouincie gentium habent suauocabula ex filiis noe **XIII et XV**
Prometherus vir acutissimi ingenij formauit simulachra hominum de terra quasi vna vide de folio **XXVIII**
Prophetauerunt Bath Nathan et asaph tempore dauid **XLVII**
Propheta semeias prophetauit illis temporibus **XLVIII**
Propheta abdo prophetauit contravitulos aureos **XLVIII**
Prophetauerunt isti tres Hieu Eliezer et Oziel cum Asaria regibus Iuda. vide in folio **XLIX**
Propheta anani increpauit asa regem iudeorum vide **XLIX**
Prochas filius filius auestini rex fuit ytalie folio **LIII**
Prodigia multa facta sunt antequam fierent romanorum graua bella **LXXXV**
Prodigia in christi natiuitate multa sunt visa. vide **XCIII**
Procuratores Iudee qui fuerant **XCIV**
Processus et martinianus romani milites vide folio **CVII**
Probus romanorum imperator vir conspicuus vide **CXXIII**
Proba mulier adelphi consulis romani uxor. vide **CXXXVI**
Prodigia multa apparuerunt illis temporibus

atura mala significantia vide in folio **CLII**
et **CLXXIX**
Item et alia prodigia temporibus istis vide folio **CLXXXVI**
Prodigia similiter claruerunt istis diebus vide folio **CCIII**
Prophetizantes sepe sunt decepti. vide in folio **CCXXXIII**
Prodigia illuxerunt istis temporibus mala futura indicabant **CCL**
Prudentius poeta vir christianus. vide in folio **CXXXIII**
Prussia per que media venit ad fratres theutonicozum **CCIX**
Prussia prouincia describitur **CCLXXXI**
Psalms alternis vicibus decantandos papa damasus statuit **CXXXI**
Ptolomeus lagus fuit filius et post alexandrum magnum primus rex in egypto vide in folio **LXXVI**
Ptolomei dicebantur omnes reges egypti. vide de folio **LXXVI**
Ptolomeus philadelphicus rex egypti fuit. vide de folio **LXXVI**
Ptolomeus philopator quartus rex egypti vide de folio **LXXVIII**
Ptolomeus epiphanes rex egypti. vide in folio **LXXX**
Ptolomeus philometor rex egypti vide in folio **LXXX**
Ptolomeus euergetes phiston siue Soter. Alexander reges egypti **LXXXII**
Ptolomeus dionisius filius aristoboli vide in folio **LXXXIX**
Ptolomeus philosophus et insignis astrologus vide in folio **CXIII**
Vigna est commissa in ecclesia maguntina vide in folio **CLXXXIX**
Pulvinaria primo inuenit sardanapallus rex assirorum **LV**
Pulus gallie quadrupes natus est vide in folio **CXCVIII**
Pueri mittebantur cum suis patribus per romanos ad consilium senatus **LXXVI**
Vadrigam inuenit primus in grecia ericthonius atheniensium princeps vide in folio **XXXIII**
Quadratus atheniensis episcopus **CXII**
Quatuor coronati vide in folio **CXXV**
Questiones a nautis factam homerus non potuit exponere **XLIII**
Quintus turcius claruit illis temporibus. folio **LXXVI**
Quintus cincinnatus dictator romanus. vide folio **LXXVI**
Quintus fabius consul romanus. vide in folio **LXXXI**
Quintilianus rhetor et philosophus celeberrimus vide **CVI**
Quirinus episcopus vir sanctus **CXII**
Quiricus romanus patricius et martyr vide in

folio CXVIII
 Quirinus romanus tribunus CXXII
 Quintus gallus miles CXXVI
 Quiriacus episcopus iherosolimitan⁹ vir san-
 ctus CXXXII
 Abanus monachus natio-
 ne germanus CLXIX
 Rachel secunda filia laban
 vxor iacob diu sterilis tan-
 dem genuit duos filios fo-
 lio XX
 Rachertus episcopus ve-
 ronensis GLXXXII
 Radegundis regina francie fuit CXLVIII
 Ragufar rex babilonie LXV
 Raphabel fulgosius iuriconsultus excellentis-
 simus CCXLII
 Raymundus generalis magister predicatorum
 vide CCXI
 Raynerius pisanus ordinis predicatorum vir
 sanctus CCXXI
 Rasis fuit medicus recondemnat⁹. vide fo-
 lio CXCIII
 Ratispona ciuitas unde cepit initium vide fo-
 lio XCVII
 Rauenna ciuitas a quo sit aucta. vide in fo-
 lio CXLII
Rbecca fuit vxor Isaac XX
 Rechab de Jetro cognato moysi. descen-
 dit et fuit conuersus ad iudaismum. vide in
 folio XXXIII
 Reformata sunt plura monasteria illis tempo-
 ribus CCXXXIX
 Regiones europe que sint XIII
 Regum assiriorum cathalogus habetur. vide
 folio XVII
 Regni initium nemroth fuit Babilon. vide in
 folio XVII
 Regna plura erigebantur istis temporibus. re-
 gnum scilicet scitharum. masitagetarum. si-
 chimorum. egiptiorum XVII
 Regna inter cetera clariora sunt assiriorum et ro-
 manorum XVII
 Regnum schitarum in regione septentrionali
 sumpsit initium XVIII
 Regnum assiriorum qñ sumpsit initium. vide fo-
 lio XVIII
 Regnabant in regno amazonum mulieres vide
 folio XVIII et XIX
 Regine amazonum que fuerunt XIX
 Regnum egiptiorum quando habuit initium
 et primus rex fuit Soro XVIII
 Regnum siciomorum quando habuit initium
 et primus rex fuit egilaus XVIII
 Regnum venit ad romanos a regno siciomo-
 rum XVIII
 Regnum hispaniarum quando incepit vide fo-
 lio XXIII
 Regnum bohemosum quando habuit initium.
 vide XXIII
 Regina assiriorum fuit Semiramis. que sub
 specie viri rexit XXV
 Reges italie quando inceperunt regere. vide in
 folio XXXV

Regia tribus descendit a iuda filio Jacob vide
 folio XXV
 Reges sichimorum qui fuere XXVI
 Regnum Argiuorum siue grecorum quando
 habuit initium et quis in eo fuit primus rex
 vide XXVII et XXIX
 Regnum lacedemoniorum illis temporibus ori-
 tur XL
 Regnum chorinthiorum hic cepit initium XL
 Regnum sichimorum cessauit tempore heli sa-
 cerdotis XLII
 Regnum atheniensium hic finitur XLIII
 Regnum latinorum et italorum que sint XLV
 Regio anglie que sit XLVI
 Regina sabba prophetissa venit audire sapien-
 tiam salomonis XLVI
 Regnum arginorum accepit nomen ab argo ei⁹
 rege quarto XXIX
 Reges israhel vide plures XLVIII
 Regnum iuda quando habuit initium. vide in
 folio XLIX
 Reges italie post siluium omnes dicebantur sil-
 uii XLIX
 Reges sirie turbauerunt illis diebus reges is-
 rabel L
 Regnum albanorum et italorum vnum est vide
 folio XLVI et LII
 Regnum israhel valde fuit contritum sed p Je-
 roboam restitutum LII
 Regnum israhel fuit istis temporibus sine re-
 ge vide LIII
 Regnum israhel post osee regem translatum e-
 rit in regnum assiriorum LIII
 Regnum macedonum incepit temporibus istis.
 et quis fuerit primus rex. qñti temporis du-
 rauit vide folijs LIII et LIII
 Regnum medorum a quo habuerit principium
 et ad que regna sit translatum LIII
 Regnum lidorum a quo habuit initium. qñti
 temporis durauerit vide et illius reges in fo-
 lio LIII
 Regnum israhel cessauit illis temporibus. vi-
 de folio LV
 Regnum iuda fuit isto tempore sine rege. vide
 folio LV et LX
 Regnum latinorum siue albanorum hic perdit
 nomen et dicitur romanorum regnum. vide
 folio LVI
 Regnum assiriorum hic defecit LXII
 Regnum medorum quando defecit LXIII
 et LXVIII
 Regnum persarum quando incepit LXVIII
 Et quis fuit rex primus persarum ibidem.
 Reges sirie qui fuerunt quando et habuit initi-
 um vide LXXV
 Regna alexandri quomodo post mortem suam
 fuerunt diuisa LXXV et LXXVI
 Reges egipti omnes dicebantur ptolomei. vi-
 de folio LXXVI
 Regnum sirie cessauit illis temporibus simili-
 ter et asie LXXXVII
 Regnum egiptiorum quando sit euersum vide
 folio LXXXIX
 Regnum et sacerdotum iudeorum quando sit

destructum **XC**
 Regnum iudeorum erat in quatuor tetrarchas
 diuisum **XCVI**
 Regnum italicum a constantinopolitano iugo
 per longobardos est ablatum **CXLVII**
 Et in eodem constituti sunt magistratus di-
 cti exarchatus ibidem
 Regis bauarorum filiam rex longobardorum
 duxit uxorem **CL**
 Reges longobardorum qui fuerant **CLV**
 Reges thuringie qui fuerant **CLV**
 Regis bauarie filiam Justinianus imperator
 duxit uxorem **CLVIII**
 Regnum theutonicorum dicebatur francia ori-
 entalis **CLXXIII**
 Reges ytalie qui fuerant **CLXXVI**
 Reges quare sint inuenti **CLXXVIII**
 Regnum tartbarorum hic cepit initium vide i
 folio **CCVII**
 Regni Carrariensium principium. vide in fo-
 lio **CCXXIII**
 Regni Gonzagorum principium. vide in fo-
 lio **CCXXVII**
 Regni ottomannorum turchorum principium
 vide **CCXXVIII**
 Religiosa stirps cepit initium istis temporib?
 a rechab **XXXIII**
 Religio dealbatorum hic incepit quorum ma-
 ximus fuit numerus in italia **CCXXXV**
 Remus et Romulus fuerunt filij rhe. vide in
 folio **LIII**
 Remus et Romulus quomodo fuerunt nati et
 enutriti **LVI**
 Remigius episcopus ramensis **CXL**
 Remigius episcopus antiodorensis. vide in
 folio **CLXXIII**
 Rhenses germanie superioris populi sunt.
 vide **CCLXXXVII**
 Reuocatio actuum priorum pontificum per suc-
 cessores incepit tempore Steffani sexti. vide
 folio **CLXXII**
 Reu vel Ragau filius Phaleg. cuius tem-
 pore multa fuerunt destructa templa. vide in
 folio **XVI**
 Rex Assiriorum primus fuit Belus. vide in fo-
 lio **XVII**
 Rex Assiriorum secundus fuit Ninus. vide in
 folio **XVII**
 Rex primus scitharum fuit thanaus vide in fo-
 lio **XVIII**
 Rex assiriorum quartus fuit Ninia. et quintus
 fuit arius **XXV**
 Rex primus Italie fuit ianus **XXXV**
 Rex decimusseptimus et ultimus Atheniensium
 fuit Codrus **XXVII** et **XLIII**
 Rex primus lacedemoniorum fuit Euristeus.
 vide **XL**
 Rex primus iudeorum fuit Saul **XLI**
 Rex albanorum fuit Astanus **XLIII**
 Rex in israhel secundus fuit dauid. vide in fo-
 lio **XLVI**
 Rex primus Hebreorum fuit Dauid. vide in
 folio **XLVI** et **XLVII**
 Rex secundus Hebreorum fuit salomon. vide

folio **XLVI**
 Rex ytalie arcemulus posuit presidium albano-
 rum vbi numeroma est **LIII**
 Rex romanorum secundus fuit Numapompi-
 lius. vide et reges ceteros **LVI**
 Rex primus babilonie fuit merodach. vide in
 folio **LXII**
 Rex persarum ultimus fuit darius filius Arsa-
 ni **LXXII** et **LXXV**
 Rex macedonum. xxiij. Philippus multa fe-
 cit prelia **CLXXIII**
 Rex anglorum siue brittanorum fuit Lucius
 vir sanctus **CXV**
 Rex Gothorum radagasus italiam ferro et fla-
 ma vastabat et tandem caprus fuit vide in fo-
 lio **CXXXV**
 Rex Vandalorum fuit Gensericus. vide in fo-
 lio **CXXXVII**
 Rex hunorum attila multas deuastauit regio-
 nes. dicebatq; se dei flagellum. vide in fo-
 lio **CXXXVII**
 Rex ultimus ostrogothorum fuit Tottila et ta-
 dem in regem Gothorum constitutus. vide
 in folio **CXLV**
 Rex visigothorum hermigildis fuit occisus p-
 pter fidem catholicam. vide folio **CXLIX**
 et **L**
 Rex longobardorum multas italie obtinuit ci-
 uitates. regem Francorum expulit. vide fo-
 lio **CL**
 Rex cretensis fuit saturnus pater Iouis. vide
 folio **XXXV**
 Rex ultimus longobardorum Desiderius fuit
 folio **CLXVI**
 Rex Burgundionum fuit Rudolphus. vide i
 folio **CLXXIII**
 Rex Francorum fuit Ludouic⁹ ex genere Ca-
 roli magni **CLXXXI**
 Rex francie nonus fuit Hugo. vide in fo-
 lio **CLXXXII**
 Rex hungarie Steffanus fuit vir sanctus. vi-
 de in folio **CLXXXVIII**
 Rex primus iherosolime fuit Godfredus. Et
 qui post eum vide in folio **CXCVI**
XCVIII **XCIX** **CCIII** et
 Rex fuit egipti saladinus vir magne prudentie
 vide in folio **CCV**
 Rex sicilie fuit Damfretus **CCXIII**
 Item et Carolus **CCXV** et **XVIII**
 Rex francie fuit Ludouicus vir sanctus. vide
 in folio **CCXII**
 Rex bohemie quando primo nomen regis ac-
 cepit **CCXXIX**
 Richoldus dux Frisonum erat **CLXII**
 Richardus de sancto victore vir sanctus vide i
 folio **CC**
 Richardus imperator a quibusdam electus no-
 tamen confirmatus **CCXIII**
 Richardus puer a iudeis martirisatus. vide in
 folio **CCVII**
 Richardus de media villa doctor. vide in fo-
 lio **CCXXII**
 Riphath alias riphath filius Homer a quo fue-
 re papylagones **XVI**

Risit zoroastes philosophus die sue natiuitatis **XXII**
 Roboam habuit uxores. xviij. concubinas. xxx filios. xviij. et filias. xl. fo. **XLIX**
 Robertus rex francie **CLXXXVIII**
 Robertus abbas vir sanctus **CXCV**
 Robertus rex sicilie erat **CCXXIII**
 Robertus rex apulie andream nepotem suum in regnum instituit **CCXXV**
 Robertus de licio ordinis minorum professor vide **CCLII**
 Rochus natione narbonensis christi confessor vide **CCXXVII**
 Rodium urbem turcius cum exercitu suo petijt sed visionis miraculo est repulsus vide in folio **CCLVI**
 Rodis venit a dodamyn filio iauan vide in folio **XVI**
 Rolandus palatinus comes nepos Caroli. vi de **CLXVII**
 Roma est condita certo in loco vbi quondam ytalus rex ciuitate condiderit **XXXIII**
 Roma a quibus sit condita **LVI** et **LVII**
 Romani regni principium quando fuerit. vide in folio **LVI**
 Romani consules quando inceperunt et quare fuere et que illorum nomina **LXIX** et **LXXVI**
 Romani nouam instituerunt dignitatem dictatorem appellatam **LXIX** Et nomina ipsorum dictatorum **LXXVI**
 Romani post consules elegerunt decem viros qui totam regerent ciuitatem **LXX**
 Romani fecerunt sibi leges. xij. tabularum vide **LXX** Fecerunt et sibi tribunos et ediles ibidem
 Romani principes dicebantur cesares a Julio deinde augusti ab augusto **XCH**
 Romanus miles et martyr **CXXI**
 Romana res regebatur tribus imperatoribus tempore magni constantini **CXXIX**
 Deinde regebatur sub vno augusto et tribus cesaribus ibidem
 Romanum imperium quando fuit diuisum vide sub marciano **CXXXVII**
 Romanum imperium multis priuabatur prouincijs istis temporibus **CXL**
 Romanus papa patria romanus. vide in folio **CLXXII**
 Romani valde oppressit otto primus ut modum fursuris triginta aureis venundabatur. vide **CLXXVIII**
 Romani habuerunt quatuor gradus maiororum suorum. rex. dictator. imperator et cetera. vide in folio **LXXXV**
 Romani ductus est in asino cum magno scandalo Burdinus antipapa **CXCVII**
 Romanum imperium non habuit imperatorem ad aliquot tempus ex electorum discordia vide in folio **CCXII** et **XIII**
 Rotharis rex longobardorum **CLV**
 Rudolphus rex ytalie dux burgundie et francorum rex **CLXXXVII**
 Rudolphus dux saxonie eligitur rex in forche

vide **CXCII**
 Rudolphus romanzorum imperator electus vide in folio **CCXVI**
 Rudolphus imperator plures dedit libertati vide **CCXVII**
 Ruffus miles clarissimus **CXXVI**
 Ruffinus aquilegiensis presbiter. vide in folio **CXXXVI**
 Rupertus episcopus ex regia stirpe francorum ortus **CLII**
 Rupertus bavarie dux imperator electus vide in folio **CCXXXVI**
 Russia prouincia et eius conditio describitur. vide **CCLXXX**
 Ruth fuit genere moabitides **XL**
 Abatha filius chus a quo sabatheni **XIII**
 Sabaa filius regina a quo arabes **XIII**
 Saba filius chus a quo sabei **XIII**
 Saba regina venit audire sapientiam Salomonis vide in folio **XLVI**
 Sabaudia regio vbi sit et quis gentis illius primus dux **CCLXXXVII**
 Sanaudie principes dicebantur comites. sed cesar Sigismundus fecit illos duces vide in folio **CCXLII**
 Sabadardacus rex erat Babilonie. vide in folio **LXV**
 Sabina illustrissima mulier **CXII**
 Sabellius hereticus a quo sabelliani. vide in folio **CXXI**
 Sabbato ieiunare statuit papa innocentius vide in folio **CXXXIII**
 Sabinianus papa cuius patria ignoratur vide in folio **CXLVIII**
 Sacerdos aaron quomodo fuerit vestitus. vide in folio **XXXIII**
 Sacerdotalis tribus descendit a leui vide in folio **XXV**
 Sacerdotium quando fuerit translatum a filiis eleazar et eli primus de filiis Ithamar arripuit **XL** et **XLI**
 Sacerdotium sibi vi usurpauit Olias et adole re voluit incensum **LV**
 Sacrum habuit ad panes Hyogenes. vide in folio **LXXIII**
 Sacramento eucharistie quidam non fecerunt reuerentiam ideo perierunt in ponte. vide in folio **CCXVII**
 Sadoch de linea christi erat **LXV**
 Saducei qui dicebantur **XCVI**
 Saffeus decimus nonus rex assirorum vide in folio **XXVIII**
 Sanguis christi effluxit ex quadam christi ymagine **CLXVIII**
 Sanguis pluit per tres dies illis temporibus folio **CLXXI** et **LXXXII**
 Sanguinis fons effluxit Benue futuras significans calamitatem **CLXXVI**
 Sanguis pluit e celo illis temporibus **CXCVIII**
 Sali qui est caynan filius arphaxat **XVI**

Salomon filius naason dux in tribu Juda. vi
 de folio XXXIII
 Salomon fuit filius dauid regis ex Bersabea
 vide XLVI
 Salomon quando edificauit templum. vide in
 folio XLVI
 Salmanasar rex assiriorum trāstulit israhel in
 assirios LV
 Salon philosophus secundus de septem sapi-
 entibus dedit legem atheniensibus LIX
 Salathiel fuit filius ieconie LXIII
 Salustius romanus historicus et philosophus
 vide XCII
 Saluator cum suis discipulis floruit vide in fo-
 lio CI
 Saltzburga ciuitas quando sit cohsidita vide in
 folio CLII
 Saltzburga quondam dicebatur Iudania id ē
 helffenburg XCVII
 Salue regina hermannus contractus compo-
 suit vide CLXXXIX
 Saladinus fuit rex egipti CCV
 Samarites filius chanaan a quo fuere sirie. vi
 de folio XIII
 Sampson fuit vltimus rex in israhel XLI
 Et quid mali philisteis fecerit vide ibidem.
 Sacerdos sacerdos et propheta domini. iudex
 super israhel filius belchane XLI
 Samaritani vnde dicantur LXXV
 Sampson episcopus dolensis claruit sanctitate
 vide CXLVIII
 Sanctus. sanctus quis dicere statuit in missa.
 vide CXLI
 Sagar iudex populi israhel plures occidit phi-
 listeos vomere XXX
 Sapho poetissa inuenit plectrum LXI
 et LXXI
 Sarmatia venit ab astanes filio gomer vide fo-
 lio XVI
 Saruth fuit filius ragau XXI
 Saray filia aram fuit vxor abrahe vide in fo-
 lio XXI
 Sarraceni veniunt ab Agar iude. vide in fo-
 lio XXI
 Sardinia insula que sit XXXVIII
 Sardanapallus rex assiriorum totus fuit lubri-
 cus habitu femineo induit LV
 Sarracenos Constantinus quartus fecit impe-
 rio tributarios vide in folio CLVII
 et LVIII
 Sarraceni temporibus istis vastarunt italiam.
 vide CLXXI
 Sarraceni genuam obsidione pressam ceperunt
 vide CLXXVI
 Saturnus pater Iouis rex Ereteus tempore
 ysaac regnauit XXXV
 Saturninus presbiter et martyr. vide in fo-
 lio CXXVII
 Saul fuit primus rex iudeorum. et quare fuerit
 infestus dauid XLI
 Saxonia magna prouincia germanie describitur
 CCLXXXII
 Saxones contraxerunt amicitiam cum pipino
 rege francie CLXV

Saxonici bellus illis temporibus est commis-
 sum. et carolus magnus vicit et illos ad fides
 duxit CLXVII
 Saxonum principes dicebantur eo tempore re-
 ges CLXXVII
 Saxones plurimum exaltauit Heinrichus pri-
 mus CLXXXIII
 Scauracius imperator fuit CLXVI
 Scaligerorum domini principum CCXXIII
 Scisma primum romane ecclesie fuit CXVIII
 Scisma secundum habuit ortum ab arrianis et
 fuit grauissimum CXXXI
 Scisma aliud fuit tempore bonifacii pape pri-
 mi CXXXIII
 Scisma quintum fuit tempore simacii CXLI
 Scisma decimum et vndecimum sustulit Otto
 primus CLXXIX
 Scisma vigesimum primum fuit super pauperta-
 te ecclesie CCXXVI
 Scisma vigesimum secundum et omnium pesti-
 mum fuit CCXXXII
 Scisma illud durauit ad. xxiij. annos. an scilicet
 papa esset supra concilium CCXLII
 Scipio africanus alterius scipionis filius vi-
 de folio LXXXIII
 Scipio iunior africanus vir pclarus apud roma-
 nos LXXXV
 Sclauonici quondam dicebantur illirici vide in
 folio CXII
 Sclauum sumpserunt originem ex boheimis et ger-
 manis CLXXI
 Schlesia prouincia describitur CCLXXIX
 Schlauum receperunt fidem illis temporibus fo-
 lio CLXXI
 Sceptra regum greci dixerunt bastas. vide fo-
 lio LVI
 Scolastica germana sancti Benedicti. vide in
 folio CXLIII
 Scotus vir magni ingenij claruit CLXXII
 Scotus doctor subtilis ordinis minorum fo-
 lio CCXXI
 Scolas arcium liberalium in praga erexit Ca-
 rolus quartus CCXXIX
 Scotia prouincia que sit vide CCLXXXIX
 Scotia insula que sit XLVI
 Sebalduus confessor dignissimus. vide in fo-
 lio CLXII
 Secundus atheniensis philosophus. vide in
 folio CXIII
 Seductor quidam dixit se imperatorem fride-
 ricum qui quondam fuit perditus. vide fo-
 lio CCXX
 Seductus est rex Jonas blandicijs magnato-
 rum LIII
 Sedechias fuit tercius filius Josie et vltimus
 regum iuda et iherusalem LX
 Sella fuit secunda vxor Lamech. vide in fo-
 lio X
 Sellum rex fuit israhel et statim occisus vide in
 folio LIII
 Sellum pontifex quidam fuit LIII
 Seleucus iners rex Syrie erat. vide in fo-
 lio LXXIX
 Selandia prouincia inferioris germanie. vide

vide **CCLXXXIII**
 Selencus cerannes rex sirie **LXXIX**
 Sem primus filius noe quinq; protulit filios
 e quibus quinq; prodire gentes. vide in fo-
 lio **XV**
 Semiramis regina assiriorum fuit. vide in fo-
 lio **XXV**
 Sennacherib rex assiriorum a filiis suis est oc-
 cusus vide **LV**
 Senatores romulus instituit **LVI**
 Sena vrbis a quo fuerit condita **LXXX**
 Seneca stoicus philosophus neronis impera-
 toris preceptor vide **CV**
 Septem sapientes qui sint et quid docuerant.
 vide **LIX et LX**
 Septuaginta interpretes quomodo legem in-
 terpretabantur **LXXVII**
 Sepeliebatur viua minucia virgo propter ince-
 stum. Similiter et Capronia **LXXX**
 Septem dormientes floruerunt illis tempori-
 bus **CXIX** et apparuerunt ite-
 rum vide **CXXXVIII**
 Sepulchrum domini sedatum fuit a rossonis.
 vide **CCXII**
 Sequentiam sanctispiritus affit nobis gratia
 et. Robertus rex sposuit **CLXXXVIII**
 Serapis fuit tercius rex argiuorum siue greco-
 rum vide **XXIX**
 Seruius tilius romanorum rex. vide **LXV**
 Serpens mire magnitudinis fuit occisus vide
 folio **LXXXI**
 Serapion patria alexandrinus vir sanctus. vi-
 de in folio **CXX**
 Seraphia anthiocena virgo sancta. vide in fo-
 lio **CXII**
 Sergius et Bacchus viri nobilissimi vide in fo-
 lio **CXXV**
 Sergius papa natione syrus **CLVII**
 Sergius secundus papa patria romanus vi-
 de in folio **CLXIX**
 Sergius tercius papa natione romanus. vide
 folio **CLXXIII**
 Sergius quartus papa patria romanus. vide
 folio **CLXXXV**
 Seth tercius filius Ade et Eue. vide in fo-
 lio **IX**
 Seuerus romanorum imperator. vide in fo-
 lio **CXV**
 Seuerus et maximianus imperatores vide in
 folio **CXXV**
 Seuerus episcopus Treuerensis. vide in fo-
 lio **CXLIII**
 Seuerinus primus papa patria romanus vide
 in folio **CL**
 Sextilia virgo de incestu conuicta et est viua se-
 pulpta **LXXVIII**
 Sextus dominicus caluinus consul romanus
 vide **LXXXV**
 Sextum librum decretalium bonifacius octauus
 fieri statuit **CCXIX**
 Sibille omnes femine vates a veteribus ap-
 pellabantur. vide et nomina sibillarum in fo-
 lio **XXXV**
 Sibilla eritrea floruit temporibus istis religio

lis vestibibus induta **LVI**
 Sibilla belepontina claruit istis temporibus
 vide **LXIII**
 Sibilla cumana illuxit istis diebus. vide in fo-
 lio **LXIX**
 Sibilla timica veste celestina induta vide in fo-
 lio **LXXVIII**
 Sibilla thiburtina floruit hoc tempore. que et
 christi natiuitatem predixit **XCIII**
 Sicilia insula quo mundi spacio sit. vide in fo-
 lio **XXXVIII**
 Sichimorum reges qui fuerant. vide in fo-
 lio **XXVI**
 Sicilie rex fuit Asanifretus **CCIII**
 Sydonij fuere a sydon filio chanaan vide in fo-
 lio **XIII**
 Signa magna his temporibus visa sunt. vide
 in folio **CXLVI et XLI**
 Signa apparuerunt in celo temporibus istis
 folio **CLVII**
 Sigismundus caroli quarti filius imperator.
 vide **CCXXXIX**
 Sigismundus omnem pecuniam sibi oblatam
 suis in nocte contulit militibus vt tucius
 dormiret **CCXL**
 Signa ante iudicium extremum que eueniant.
 vide **CCLXIII et LXV**
 Siluius posthumus enee filius rex italie in sil-
 ua fuit nutritus **XLIX**
 Silphon megarensis philosophus vide in fo-
 lio **LXXXII**
 Silla patricius consul romanus vir facundus
 et plurimum astutus **LXXXVI**
 Siluerus papa natione campanus. vide in fo-
 lio **CXLIII**
 Siluester papa natione romanus. vide in fo-
 lio **CXXVIII**
 Siluester secundus papa natione gallicus. vi-
 de folio **CLXXXI**
 Siluester tercius papa patria romanus. vide in
 folio **CLXXXVIII**
 Simulachra quasi viua formauit de terra pro-
 metheus vir acuti ingenij **XXVIII**
 Simonides poeta claruit istis temporibus vi-
 de in folio **LX**
 Symon filius onye summus fuit pontifex fol-
 lio **LXXVII**
 Symon summus erat pontifex **LXXIX**
 Symon mathathie filius tercius iudeorum dux
 et pontifex **LXXXVI**
 Symon de cassia quos confecit libros vide in
 folio **CCXXXIII**
 Symbolum fidei apostoli christi confecerunt.
 folio **CII**
 Symon apostolus cleophe filius. vide in fo-
 lio **CVII**
 Symbolum in missa decantari statuit papa mar-
 cus **CXXVIII**
 Simplicius papa patria tiburtus. vide in fo-
 lio **CXL**
 Simachus patricius et senator. vide in fo-
 lio **CXLI**
 Simachus papa natione Sardus. vide in fo-
 lio **CXLII**

Symeon in columpna. de quo mira referuntur
 folio vide **CXLVI**
 Syrie regnum qñ habuit initium **LXXV**
 Siricius papa natione romanus. vide in fo-
 lio **CXXXI**
 Siri veniunt ab Aram filio Sem. vide in fo-
 lio **XV**
 Sisebutus rex visigothorum **CL**
 Sisyms vel sosimus papa natione syrus vide
 folio **CLVII**
 Sixtus papa natione Romanus. vide in fo-
 lio **CXI**
 Sixtus papa secundus natione grecus vide fo-
 lio **CXX**
 Sixtus tercius papa natione romanus vide fo-
 lio **CXXXVI**
 Sixtus papa natione Ligurus fuit vide in fo-
 lio **CCLIII**
 Smerdis rex Persarum tercius. vide in fo-
 lio **LXIX**
 Socrates philosophus obstetricis phanarete
 filius **LXXIII**
 Sodoma et Gomorra sunt succense vide in fo-
 lio **XXI**
 Sol deus gentilis adorabatur a gentibus vi-
 de folio **XXV**
 Solem et ignem coluerunt Perse. vide in fo-
 lio **LXVIII**
 Soles tres apparuerunt. quid significabant.
 vide **XCI**
 Solinus historicus et orator grauissimus vide
 folio **XCIII**
 Soles tres iterum apparuerunt. vide in fo-
 lio **CCIII**
 Soldanus valde oppressit partes orientales.
 vide **CCXIX**
 Solis facta est defectio. Bella et dissidia sunt se-
 cuta **CCXLII**
 Sol deficiebat mala futura significans vide fo-
 lio **CCXLVIII**
 Sophocles atheniensis poeta tragicus. vide
 folio **LXXII**
 Sophonias nonus propheta duodecim pro-
 phetarum. Ille destructionem iherusalem p-
 dixit **LV**
 Sophia matrona nobilis et sancta. vide in fo-
 lio **CXII**
 Sophonia occidit seipsam propter seruandam
 castitatem **CXXVIII**
 Sotobabel reedificauit templum. vide in fo-
 lio **LXIII**
 Sother papa natione campanus. vide in fo-
 lio **CXIII**
 Sparetus fuit rex assiriorum **XXV**
 Sparta alio nomine dicitur Lacedemonia vi-
 de folio **XXVIII**
 Spartanorum gens unde habuit ortum. vide
 folio **LIII**
 Speusippus atheniensis philosophus. vide i
 folio **LXXIII**
 Spiritus sancti missio i discipulos christi. vide
 folio **CII**
 Statua erexit nabuchodonosor adoranda **LV**
 Statius neapolitanus **CX**

Stanislaus episcopus vir sanctus. vide in fo-
 lio **CCXII**
 Straco philosophus vir eloquentissimus vi-
 de folio **LXXXII**
 Strabo historicus et philosophus maximus.
 vide **XCIII**
 Strabus monachus auditor Rabani vide fo-
 lio **CLXIX**
 Stellis numerasse se iactabat Aracus. vide fo-
 lio **LXX**
 Steffani prothomartyris et primi dyaconi la-
 pidatio **CIII**
 Steffanus papa primus natione romanus vi-
 de folio **CXX**
 Steffanus secundus papa natione romanus.
 vide **CLXIII**
 Steffanns tercius papa natione siculus vide fo-
 lio **CLXV**
 Steffanus quartus papa patria romanus. vi-
 de folio **CLXVII**
 Steffanus papa quintus patria romanus. vi-
 de folio **CLXXI**
 Steffanus papa sextus patria romanus. vide
 folio **CLXXII**
 Steffanus septimus papa patria romanus vi-
 de folio **CLXXV**
 Steffanus octauus papa natione germanus.
 vide **CLXXVI**
 Steffanus rex hungarie vir sanctus. vide i fo-
 lio **CLXXXVIII**
 Steffanus nonus papa natione lotbaringus.
 vide **CXCI**
 Steffanus vir valde religiosus. vide in fo-
 lio **CXCII**
 Steffanus abbas cisterciensis **CXCV**
 Stria prouincia quibus locis cingatur vide fo-
 lio **CCLXXXVII**
 Studio insistere valde recommendabat plini-
 secundus **CXI**
 Suetonius tranquillus historicus et causidic-
 vide **CXI**
 Susanna virgo natione dalmatica. vide in fo-
 lio **CXXVII**
 Successores non debet sibi eligere status eccle-
 siasticus ita statuit hilarius papa. vide in fo-
 lio **CXXXVI**
 Summam de casibus confecit albertus vir san-
 ctus **CCXXVIII**
 Suecia cum populi sui conditione describitur
 vide **CCLXXXII**
 Switenses populi sunt feroces germanie vide
 folio **CCLXXXVII**
 Sumcassianus felicissimus persarum et arme-
 nie rex **CCXLIX**
 Superbia spiritualium multos traxit a fide chri-
 stiana temporibus pauli episcopi **CXXII**
 Tabernaculum domini quo
 modo fuerit formatum vi-
 de folio **XXXIII**
 Tacuit semper Secundus
 philosophus. et quare id se-
 cerit vide in fo- **CXII**
 Tacitus romanorum im-
 perator erat **CXXIII**
 Thadeus florentinus medicus **CCXVIII**

Tamerlanes magnus thartarorum rex vir seu-
 rus **CCXXXVII**
Tharsis filius iavan qui condidit tharfos vi/
 de folio **XVI**
Thaifa filius iavan a quo cipria venit. vide fo-
 lio **XVI**
Thare fuit filius nachor ⁊ habuit tres filios.
 Abraham scilicet nachor ⁊ aram vide in fo/
 lio **XXI**
Thantanes rex erat Assiriorum. vide in fo-
 lio **XLII**
Tharusium vrbs a quibus condita fuerit vide
 folio **LI**
Tharquinus priscus quintus romanorum rex
 auxit regnum **LVI**
Thaurum ex ere fecit phaleris tyrannus ad tor-
 mentandum homines **LVI**
Tales philosophus ⁊ vnus de septem sapien-
 tibus magnus astrolog⁹ claruit temporib⁹
 istis **LIX**
Tarquinus romanorum rex **LXV**
Tarquinus consul romanus **LXXIX**
Tangere sacra vasa laici non debent. ita statuit
 sextus papa **CXI**
Tauristi dicebantur olim incole norici in alpi-
 bus **CLII**
Tarthari poloniam. vngariam ⁊ alias regio-
 nes perlustrabant istis temporibus vide fo-
 lio **CCIX**
Tarthari qui sint ⁊ quando eorum regnum ha-
 buit initium **CCVII**
Taxis rex hungarorum fuit **CLXXVII**
Thecla virgo discipula pauli apostoli vide fo-
 lio **CVII**
Thedaldus comes canusij regiensis opidi vi/
 de folio **CLXXXI**
Teogozma filius gomer a quo frigēs emerfere
 vide **XVI**
Tegladphalazar rex assiriorū neptalym ⁊ gal-
 lileam transtulit in Assirios **LV**
Telephorus papa natione grecus. vide in fo-
 lio **CXI**
Templa multa fuerunt constructa tpe reu vel ra-
 gau **XVI**
Templum quādo salomon edificauerit. vide
 folio **XLVI** ⁊ **XLVII**
Et in quo loco **XLVII**
Et que fuerit illius structura **XLVIII**
Templa reparantur de pecunia collecta tempo-
 re Joras regis iuda **LII**
Templum salomonis quando perficiebatur vi-
 de folio **LXV**
Templum fuit figuratum vide
 et **LXVII**
Temistocles philosophus naturalis belli cla-
 rissimus **LXXI**
Templum purgatur a iuda prius prophanatū
 folio **LXXXI**
Tempesta horrida ⁊ inaudita in vrbe constā/
 tinopolitana edificia ⁊ homines absorbit.
 folio **CCLVII**
Teophrastus crosius philosophus. vide fo/
 lio **LXXX**

Teophilus anthiocensis ecclesie episcopus fo-
 lio **CXIII**
Teodocion genere asianus vir doctissimus fo/
 lio **CXV**
Theodora virgo hermetis martiris soror vide
 folio **CXX**
Theodosius senior imperator genere hispan⁹
 folio **CXXXIII**
Theodosius iunior archadij filius imperator
 folio **CXXXVII**
Theodorus papa natione grecus. vide in fo-
 lio **CLIII**
Theodorus angolorum archiepiscopus vide in
 folio **CLVIII**
Theodosius tercius imperator romanorum.
 folio **CLXI**
Theodorus ticinensis episcop⁹ homo sanctis-
 simus **CLXV**
Theodolphus aurelianensis episcopus. vide
 folio **CLXIX**
Theodorus secundus papa patria romanus.
 folio **CLXXII**
Theodric⁹ Metensis episcopus. vide in fo-
 lio **CLXXXII**
Theobaldus nobilis francus vir deuotus fo-
 lio **CLXXXIX**
Theodorus thessalonicensis vir duabus lin-
 guis doctus **CCL**
Terre circulus vel rota que sit vide fo. **XII**
 et **XIII**
Therentius publius vir formosus ⁊ magni in-
 genij **LXXXV**
Tertulianus african⁹ vir preclarus. vide in fo-
 lio **CXV**
Terremotus maximus per quatuor menses as-
 put constantinopolim fuit **CXLI**
Terremotus magnus factus est istis tempori-
 bus **CLXX**
Item et alius maximus fuit vide fo. **CCIX**
 et **L**
Item alius terremotus qui ⁊ regna diruit vide
 folio **CCXCVIII**
Theffalon quintus rex siclimorum vide in fo-
 lio **XXVI**
Theffalonicensis vir duabus linguis doctus
 folio **CCL**
Theuthunici deuastarunt ciuitatem tiburtinaz
 folio **CXIII**
Theuthuniorum regnum dicebatur Francia
 orientalis **CLXXIII**
Theucii et turchi differunt **CLXXI**
Thiberias vel thiberiadis a q̄ fuerit instaura-
 ta vide folio **XXXIII**
Thiberius filius rex ytalie in thiberim ē sub-
 mersus **LII**
Thiberis quondam dicebatur albula vide fo-
 lio **LII**
Tiberius romanorum imperator vnde duxit
 suam parentelam **XCVI** ⁊ **O**
Tiburcius ⁊ Valerianus fratres viri sancti vi-
 de folio **CXVI**
Tiberius secundus imperator vir bonus vide
 folio **CXLVII**

Tiberius tercius imperator **CLVIII**
 Tiberis valde creuit his diebus ⁊ urbem mo-
 lestauit **CLXXI**
 Tiburtinam ciuitatem quis reedificauerit fo-
 lio **CXIII**
 Thineus fuit vicesimus octauus rex assiriorum
 folio **XLII**
 Thimotheus pauli apostoli discipulus vide fo-
 lio **CIX**
 Tirannus primus fuit Memroth. vide in fo-
 lio **XIII**
 Thiras filius septimus iaphet appellauit suos
 thirenses **XVI**
 Thiramachus sextus rex sichimorum vide fo-
 lio **XXVI**
 Thirolenses germanie sunt populi. vide fo-
 lio **CCLXXXVII**
 Titus liuius tragediarum scriptor. vide in fo-
 lio **LXXX**
 Titus liuius magn⁹ historicorum princeps fo-
 lio **XCIII**
 Titus primus vespasiani filius. xi. romanorum
 imperator **CIX**
 Titus pauli apostoli discipulus **CIX**
 Thobias propheta prophetauit destructionem
 iherusalem ⁊ templi quasi iam esset factum.
 folio **LIII**
 Thobias iudeus propheta sanctissimus ex tri-
 bu neptalim oriundus **LX**
 Tholla qui iudicauit israhel .xxij. annis vide
 folio **XXXVII**
 Thomas apostolus qui ⁊ didimus dicitur fo-
 lio **CVI**
 Thomas archiepiscopus cantuariensis vide
 folio **CCII**
 Thomas de aquino ordinis predicatorum do-
 ctor **CCXV**
 Thomas de argentina vir religiosus vide fo-
 lio **CCXXVII**
 Thomas florentinus medicus **CCXXX**
 Tottila rex fuit gothorum **CXLV**

Qracia venit a tiras filio iaphet vide fo-
 lio **XVI**
 Trayanus imperator genere hispanus vide fo-
 lio **CIX**
 Trabes ignea apparuit illis temporibus vide
 folio **CLXXXIX**
 Tracia que sit provincia ⁊ que gens illius fo-
 lio **CCLXXI**
 Tres sunt in linea iustorum celestibus decorati
 folio **IX** Similiter tres in linea pecca-
 torum decorati terrestribus ibidem
 Treueris tempore abrahe fuit constructa. vide
 folio **XXV**
 Tribuni ⁊ ediles sunt rome creati **LXX**
 Triphon rex syrie fuit **LXXIII**
 Tributaria quando fuit iudea facta vide in fo-
 lio **LXXXVIII**
 Tripho auditor origenis **CXVII**
 Troya venit a dardania **XVI**
 Troys in dardania regnauit ⁊ troias condidit
 ciuitatem **XXXVI**

Trogus pompeius hispanus historicus. vide
 folio **CXIII**
 Trusianus medic⁹ plusq̃ commetator vide fo-
 lio **CCXXII**
 Tubal filius lamech musicam inuenit vide fo-
 lio **X**
 Tubalcain artes humanas in duabus calum-
 nis sculpsit **X**
 Tubalcain filius lamech primus artem ferream
 inuenit **X**
 Tullius hostilius tercius romanorum rex ictu
 fulminis conflagratus est **LVI**
 Thucydides historicus claruit **LXXIII**
 Thunica christi in consutis fuit inuenta. vide
 folio **CXLIX**
 Turrin edificauerunt isti tres post diluuiū prin-
 cipes Hectan Memroth Suphena **XVII**
 Et quo memroth persuasit edificari **XVIII**
 Turchus filius troili filij regis priami a quo
 quidam dicunt turchos denominari vide fo-
 lio **XXXVII**
 Thuro ciuitas a quo fuit condita. vide in fo-
 lio **LXXI**
 Thuringia elegit sibi hoc tempore regem vide
 folio **CLV**
 Turchorum origo que fuit **CLXXXV**
 Turchi ex orthomanno creuerunt ⁊ multas sibi
 subiecerunt nationes **CCXXVIII**
 Turchorum regio. que sit ⁊ que gentis illius
 pprietas **CCLXXII**
 Turchorum dux maumetus unde duxit origi-
 nem. quomodo sit mortuus. quidue in chri-
 stianos effecerit **CCLVI**
 Turchorum dux duos habuit filios. qui post
 patris mortem super regno fuere discordes.
 folio **CCLVI**
 Thusim quartus filius messaraym a quo fuere
 philistim **XIII**

Valerius publicola vide fo-
 lio **LXIX**
 Valerius consul romanus
 vir prudens. vide in fo-
 lio **LXIX**
 Valerius coruinus roma-
 nus adolescens. vide in fo-
 lio **LXXIX**

Valerius anaximus romanus philosophus
 et orator luculentissimus **XCIII**
 Valerius procurator iudee primus apud iude-
 os pontificatum vendere cepit. vide in fo-
 lio **XCIV** ⁊ **XCVI**
 Valentinianus hereticus platonius. vide fo-
 lio **CXIII**
 Valerianus ⁊ galienus eius filius imperato-
 res **CXXI**
 Valentinus romanus presbiter ⁊ martir. vide
 folio **CXXII**
 Valentinianus imperator vir animo grauis.
 folio **CXXXII**
 Valens imperator rebaptisat⁹ hostis fuit chri-
 stianorum seuissimus **CXXXII**
 Valentinian⁹ occidentalis imperij imperator
 vide folio **CXXXVII**

Valentinus papa patria romanus. vide fo-
 lio **CLXVIII**
 Valachia que sit regio et que gens illius vide
 folio **CCLXX**
 Vandalorum rex fuit gensericus qui contriuit
 Hispanos Gallos et Romanos. vide fo-
 lio **CXXXVII**
 Varro vir plurimum eruditus **XCII**
 Ubertinus habuit dominium padue. vide fo-
 lio **CCXXVII**
 Udalricus episcopus augustensis comes de dil-
 lingen folio **CLXXX**
 Udo archiepiscopus madeburgensis vide fo-
 lio **CLXXXVIII**
 Venecia urbs a quo habuit nomen. vide fo-
 lio **XLIII** et **CCLXXXV**
 Veneti sunt Troiani ut Cattho dicit. vide fo-
 lio **XLIII**
 Veneta urbs quando accepit augmentum fo-
 lio **CXXXVII**
 Venetorum ducatus incepit illis temporibus
 folio **CLXI**
 Veneti sunt a cesare friderico primo in plurib?
 privilegiati **CGIII**
 Veneta ciuitas illis temporibus sensit pericu-
 lum **CCXXIII**
 Veneti illis temporibus percusserunt sed? cuz
 mahumeto turchorum imperatore. vide fo-
 lio **CCLV**
 Venturia romana mulier et prudens. vide fo-
 lio **LXX**
 Wentzslaus bohemozum dux erat. vide fo-
 lio **CLXXVII**
 Wentzslaus tercius bohemie rex **CCXX**
 Wentzslaus bohemie rex sextus **CCXVIII**
 Veneno interfectus est henricus octauus im-
 perator per monachum quendam. vide fo-
 lio **CCXXII**
 Veronica mulier iherosolimitana sanctitate in-
 signita **XCVII**
 Verona ciuitas a quo sit condita **LXVIII**
 Verona ciuitas venit in potestatem venetorum
 illis temporibus **CCXXXVII**
 Vestis sacerdotalis in veteri testameto quod fu-
 erit formata **XXXIII**
 Vestem vniam omnibus licurgius instituit fo-
 lio **LII**
 Vestem duplicatam primo habuit dyogenes.
 folio **LXXIII**
 Agolmus episcopus et doctor egregius vide
 folio **CCXVIII**
 Ago boliomus ordinis predicatorum doctor.
 folio **CCXVIII**
 Victorinus enuterne urbis episcopus vide fo-
 lio **CIX**
 Victor papa natione apher **CXIII**
 Victoria virgo inclita **CXX**
 Victor ciuis mediolanensis **CXXVII**
 Victorinus natione aquitanus **CXLI**
 Victor secundus papa natione alemanus epi-
 scopus eysterensis et in papam electus vide
 folio **CXCI**
 Victor tercius papa antea desiderius vocatus

vide folio **CXCIII**
 Vienna urbs austrie vnde cepit initium. vide
 folio **XCVIII**
 Vigilius papa natione roman? **CXLIII**
 Vigilius episcopus Antisiodorensis. vide fo-
 lio **CLIII**
 Villas magnas galli vocabant ciuitates vide
 folio **CXC**
 Vinum quomodo primo a noe fuit plantatum
 folio **XI**
 Vinum in grecia primo inuenit bachus. vide
 folio **XXVIII**
 Vinum bonum est et malum dicit pitaeus vide
 folio **LIX**
 Vindicauit arthaxes mortem patris et fratris
 sui **LXX**
 Vincentius ordinis predicatorum declamator
 folio **CCXXXVI**
 Vincentius leuita natione hispanus. vide fo-
 lio **CXXIII**
 Vincentius gallus ordinis predicatorum fra-
 ter **CCXIII**
 Virgo Rhea vestalis quomodo peperit duos
 filios Remum et Romulum **LVI**
 Virgilius maro magnus fuit medicus vide fo-
 lio **XCII**
 Virgo fuit post tres etiam viros egiltrudis fo-
 lio **CLIII**
 Visitationis marie festum instituit urbanus se-
 xtus per octauas celebrandum. vide in fo-
 lio **CCXXXIII**
 Vitulu adorabat popul? in egypto more egi-
 ptiorum **XXXI**
 Vitellus nonus romanorum imperator. vide
 folio **CVI**
 Vitus puerulus natione Siculus. vide fo-
 lio **CXXV**
 Vitigis rex gothorum italiam petijt. vide fo-
 lio **CXLV**
 Vitalianus papa patria Siguinus. vide fo-
 lio **CLIII**
 Vita hominis in hoc qm multis sit dedita peri-
 culis folio **CCLXIII**
 Alix errauit in mari venit ad circas que soci-
 os suos mutauit in bestias **XLI**
 Alma suenie insignis urbs describitur. vide fo-
 lio **CXC**
 Angari italiam ingressi papiam obsederunt fo-
 lio **LXXIII**
 Angari obsederunt augustam et affligerunt fo-
 lio **XCII**
 Angari sunt a sueuis et baiuarijs prostrati vi-
 de folio **CLXXIII** **LXXV**
 et **LXXVII**
 Angari papiam obsidebant **CLXVI**
 Angari depopulabant italiam. deinde vene-
 runt in germaniam tempore primi ottonis.
 folio **CLXXVII** et **LXXIX**
 Angari fidem receperunt predicatione adalber-
 ti folio **CLXXXII**
 Agaria que sit regio. de gestis in ea vide fo-
 lio **CCLXVIII** et in sequentibus
 folijs

Ungarorum rex mathias valde oppressit turchos
 folio **CCLII 7 LIII**
 Voluptatem duxit pro maiori malo archita fo-
 lio **LXXIII**
 Urbanus papa primus natione romanus fo-
 lio **CXVI**
 Ursula virgo gloriosa natione anglica vide fo-
 lio **CXXXVIII**
 Urbanus secundus papa antea fuit monach⁹
 folio **CXCIII**
 Urbanus papa tercius patria mediolanensis.
 folio **CCIII**
 Urbanus quartus papa natione gallus. vide
 folio **CCXIII**
 Urbanus papa quintus patria lemonicensis.
 folio **CCXXXI**
 Urbanus papa sextus natione neapolitanus.
 vide folio **CCXXXII**
 Urias propheta occisus est a rege ieconia fo-
 lio **LV**
 Ulpinianus iurisconsultus vir prestantissim⁹
 folio **CXVII**
 Uxorib⁹ suis sparnani siue lacedemonij dederit
 licentiam vt alios ducerent viros. vide fo-
 lio **LIII**
 Uxores trium principū male fuerūt ex quibus
 bus causis vide **CCXXIII**
 Uxor sigismundi imperatoris lugubres duxit
 vitam **CCXLII**
 Enophon phūs dux exer-
 cit⁹ atheniesiū **LXXIII**
 Xenocrates calcedonensis
 phūs **LXXVIII**
 Xenophilus pithagoricus
 phūs **LXXVIII**
 Xenarchus phūs claruit
 istis tpiibus **LXXIX**
 Xerxes rex assyriorum antiquus qui 7 balane⁹
 vocatur **XXVI**
 Xerxes philosophus inuenit ludum scutorum
 folio **LXII**
 Xerxes rex persarum maxime fuit p iudeis vi-
 de folio **LXX**
 Air de trebu manasse fuit
 septimus iudex in israhel.
 folio **XXXVII**
 yephte illegittimus princeps
 latrocinantiū facus et dux
 exercitus a gallatidis fo-
 lio **XL**
 yesse vel abyssai habuit se-
 ptem filios. 7 filias duas. quorum nomina

habes folio **XLII**
 ydolatrias fecit moyses occidi **XXXI**
 ydolatra primus fuit nimus **XVII**
 ylen vel yle quid sit vide folio **II**
 yoiada pontifex amouit athalam ne regnaret
 sup iudam vide folio **L**
 ypocrates medicus fuit pitagore discipulus vi-
 de folio **LXXIII**
 ypolitus romanus patricius 7 martir. vide fo-
 lio **CXXI**
 ypolitus epūs vir doctus **CXVIII**
 yrath erat filius enoch **X**
 ysis ynachi filia in egipto inuenit leges 7 litte-
 teras docuit **XXV**
 ysaias ppheta nobilis vnus fuit de quatuor no-
 biliouibus pphetis **LII**
 ysocrates orator preclarus fuit **LXXIII**
 ysidorus episcopus hispalensis vir beatus fo-
 lio **CLI**
 ysaac medicus preclarus floruit **CXCI**
 ytaliam est pars europe. xiiij. Et vnde habeat no-
 men vide **XLV**
 ytaliam valde oppressit fridericus primus im-
 perator **CCIII**
 yuo canonum doctor **CXCIII** Et vir ma-
 gne sanctitatis **CCXXVII**
 Amibri rex israhel deleuit domū
 baasa **XLIX**
 Zacharias filius ioiade lapida-
 tus est iussu regis Joab vide fo-
 lio **L**
 Zacharias rex israhel fecit si-
 cut sui antecessores malum **LIII**
 Zacharias quando obiit folio **LXV**
 Zacharias hebreus ppheta domini elizabetb
 habuit vxorem ex qua genuit iohannem ba-
 ptistam **XCIII**
 Zacharias papa natione grecus **CLXIII**
 Zazariam pontificem interfecit Nabuchodo-
 nosor folio **LV**
 Zeno philosophus naphel filius **LXXIII**
 Zeno erat romanorum imperator **CXLI**
 Zepherinus papa natione romanus vide fo-
 lio **CXIII**
 Zeuses beracleotes bonus fuit pictor vide fo-
 lio **LXXI**
 Zozimus papa natione grecus **CXXXIII**

Finit registrum

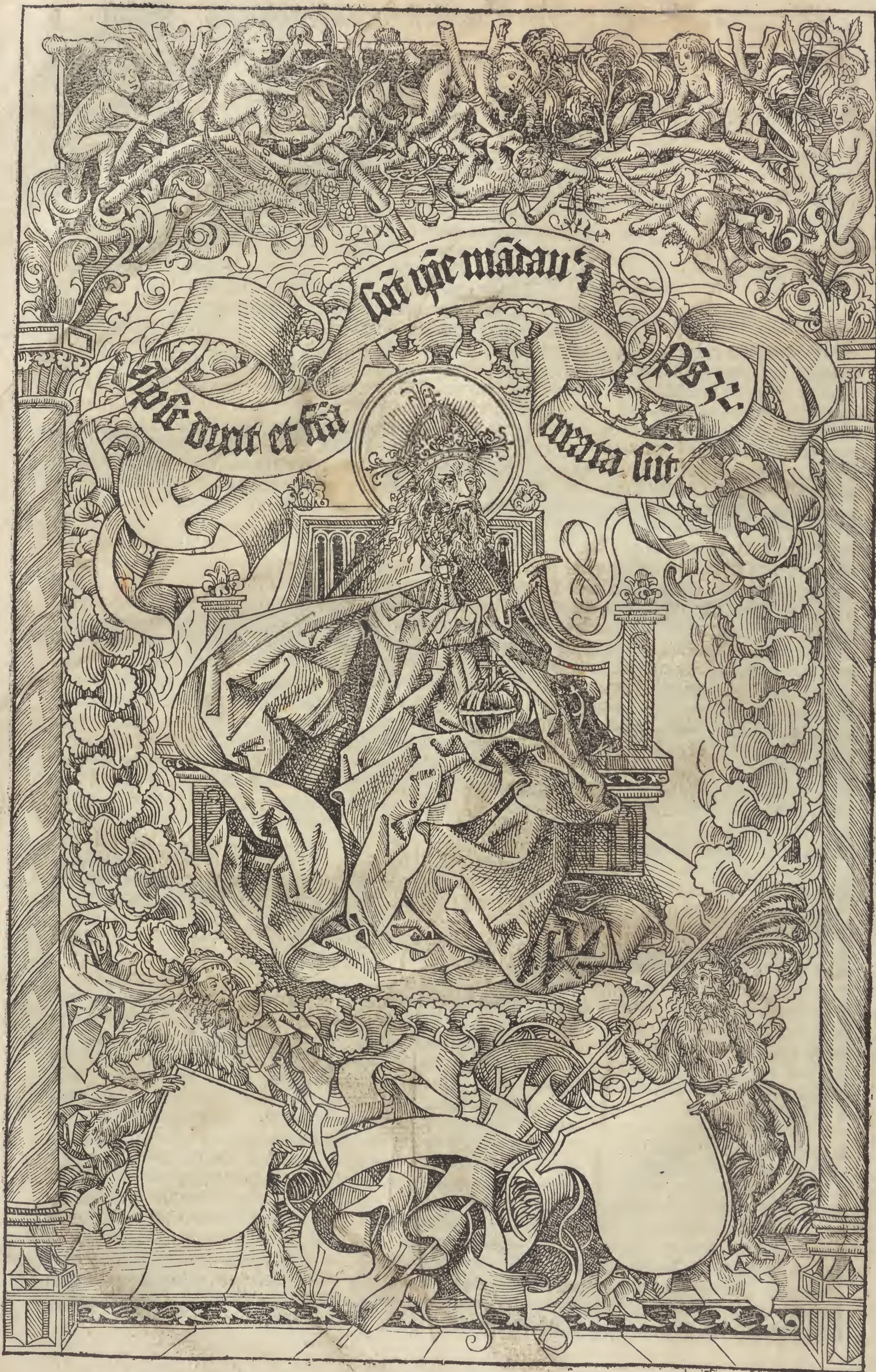

Um apud doctissimos et prestantissimos viros q̄ verā naturā et historiaz tradiderūt de mūdi fabrica: ac prima hominū generatione: duplex opinio fert: a prisca enim illis tēpib⁹ sumpto initio: scribem⁹ breuissime q̄ntū in tā remotis (ppter aīq̄tatē) reb⁹ licebit. Quidā mūdū ingenuit⁹ et incorruptibile: et genus humanum ab eterno extisse neq; habuisse ortus principiū sensere. Quidam genitum corruptibilemq; arbitrati: et homines dixerūt generatōis iniciū tempore esse sortitos. Et greci viri clarissimi qui historiaz collegerūt: affirmarūt. Quā ante iniciū omniū celi et terre cūctis simul p̄fusi formā fuisset: postea disseparatis: diuisisq; molibus cepisse mūdū hunc ordinē quem videmus. Aerem hūc motu p̄tinuum et igneam ptem cuius superiora loca ppter leuitatē aīūt appetiuisse: Quā ex causa solem ac stellarū multitudinē volutōne totius circūferi: Partem autē turbidam atq; terrestrem vna cum humidis ad infima loca ob grauitates descendisse que

cum mixta essent. ex humidis quidē mare effectū. Ex durioribus vero terram lutosam euasisse: et omnino mollem. hec primum cum solis ardore densior euasisset: in quibus putredines tenui cōtecte pellicula sint excitata. Erupisse tandem ab illa colluue varias animantiū formas quorum ea quo maiorem calorem sortita sunt in superiore regionem volatilia abierūt: sicciora et grauiora: serpētia ac terrestria euaserunt animantia. Naturam aquosam nacta in sui generis elementum delata sunt. Terra deinceps tum solis ardore tum ventis arefacta: mixtura p̄mixtione sexū p̄fectiora generant. Hoc Euripides Tragicus Anaxagore p̄physici discipulus ita se habuisse testatur. Eodem modo homines a principio genitos dicunt. In agris pastum querentes. siluestri et incondita vita vixisse quibus herbe et arborū fructus vltro victum p̄buerant. In huius teniq; enarratōne cum per multos elaborasse latinos grecosq; videmus: preterea chaldeos et hebreos veteres nouosq;. Relictis igitur antiquis erroribus Archana Moyses volumina de mūdi fabrica: et celebratis illis operibus sex dierum plustrabimus. Quibus totius nature secreta cōtinent. Nam moyses p̄pheta ac historiarū pater deo plenus: ac celesti dictante spiritu totius magistro veritatis: excepit hec oīa. Quem cum nostrorum: tum suorum: tum gentium teniq; testimonia p̄orsus humane sapientie: doctrinarumq; omnium et litterarum cōsultissimum prodiderunt. Apud hebreos Salomonis liber: cui sapia titulus: in quo vir nature rerū interpres se illiusmodi disciplinā de moysayce legis p̄netralibus accepisse fatef. Sunt apud nostros Lucas et philon auctores grauissimi: illū in vniuersa egyptiorū doctrina fuisse eruditissimū. Sed et hermippus attestat Pythagoram de moysayca lege plurima in suā philosophiā transfuisse. Notū illud Numenij philosophi: nō aliud esse platonē q̄ atticū moysen. In primordio teniq; sui operis de natura: de totius opificio mūdi velut agri cuiuspiam thesauri: omnis vere philosophie defossi sunt. Factūq; in primis hoc in hac parte: vbi de rerū omniū emanatōe a deo de gradu: de numero: de ordine partium mundanarū altissime philosophat. Propterea fuit decretum veterum hebreorū. Cuius etiā meminit Hieronymus: ne hanc mūdi creatōez quisq; nisi matura iam etate attingeret. Que aut sup hoc libro viri sanctissimi Ambrosius et Augustinus. Strab. item et Beda et Remigius. Et ex iunioribus Egidius et Albertus. Que item apud grecos Philon. Origenes. Basilus. theodorice⁹. Appollinarius. Bydinus. Senadius. Crisostomus etc. scripserunt intacta penitus a nobis relinquent. De his item que vel Jonethes vel Anhelos vel Symeon antiquus chaldaice tradiderūt: vel ex hebreis aut veteres Eleazarus. Aba iohannes. Meonius. Isaac. Joseph: aut iuniores Personides. Sadias. Abraam etc. scripserunt: nullam nos in p̄sentia mentōnem habebimus. Afferemusq; p̄ modū epitomatis. Ex moysē seriem sex dierum: de diuina mūdi fabrica: de qua in archanis sancte religionis litteris traditur.

Exorsus igitur deus fabricam mundi illum primū et maximū filium p̄fecit operi immenso. Eoq; simul et cōsiliatore vsus est et artifice: in excogitandis: ornandis: faciendisq; rebus: qm̄ is prudentia et rōne: et potestate perfectus est. Nec querendū ex quibus ista tam magna: tam mirifica opa deus fecerit. Oīa enī fecit ex nihilo. Quanto igitur rectius est omissis insensibilibus et vanis: oculos eo tēdere vbi sedes: vbi habitatio est dei veri: qui terram stabili firmitate suspendit: qui celum distinxit astris fulgentibus: q̄ solē rebus humanis clarissimū ac singulare lumen in argumentum sue ac vnice maiestatis accēdit. Terris autem maria circumfudit: flumina sempiterno lapsu fluere p̄cepit: iussit et extendi campos: subsidere valles: fronde tegi siluas: lapidosos surgere montes: que vtiq; omnia nō iupiter fecit: sed ille opifex rex mūdi melioris origo: qui vocat⁹ deus: cuius p̄ncipiū qm̄ nō potest comprehendī nec q̄rī debet. Satis est homini ad perfectam prudentiam: si deum esse intelligat: vt suscipiet et honorificet communem parentez generis humani: et rerū mirabilium fabricatorem. Tres mundos figurat antiquitas: supremum omniū vltra mundanum: quem theologi angelicum: philosophi autem intellectualem vocant. Proximum huic celestem: postremum omniū sub lunarem: hūc quem incolimus: hic tenebrarū mundus: ille aut lucis: celum ex luce et tenebris temperat. Est et preter tres quartus alius mundus: in quo et ea omnia inueniātur que sunt in reliquis: hic ipse est homo. Tritum in scolis verbum est esse hominem minorem mundum: in quo mixtum ex elementis corpus: et celestis spūs: et plantarū anima vegetalis: et brutorū sensus: et ratio et angelica mens: et dei similitudo conspicit. De his quatuor mundis moyses sufficienter differtit: vt deus opifex disposuit: vt vere scriptura hec Moyses imago mundi expressa sit: quemadmodum legimus etiaz ei p̄ceptum in monte: vbi hec didicit: vt oīa faceret fm̄ exemplar quod in monte viderat. Quid tandem mosaica littera de celebratis operibus sex dierū edocet: cursim absoluemus.

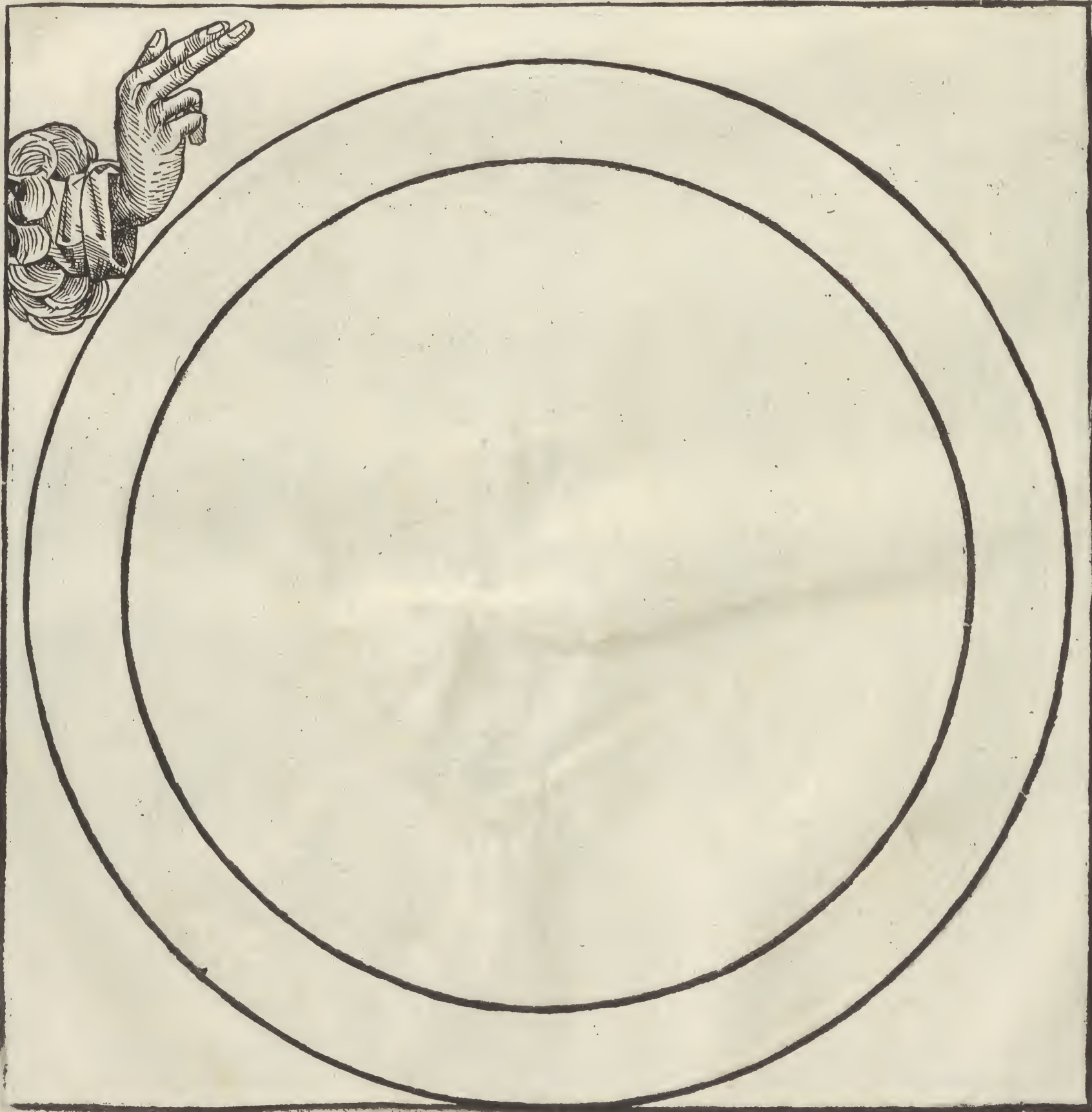
In principio creauit deus celum et terrā. Terra autem erat inanis et vacua: et tenebre erāt sup faciem abyssi: et spūs dñi ferebat sup aq̄s. Moyses diuinus ppha-
 torq; historie. q̄ troianū bellū septingētis fere ānis antecessit edocet: quō de⁹ machinator constitu-
 torq; rez. cū hoc op⁹ adoriretur: fecit p̄mū oīm celū: et ī sblime suspēdit: qđ cet sedes ipsi⁹ dei p̄ditoris: de-
 inde terrā fundauit: ac celo s̄didit. Tenebras aut cōstituit ī terra. Nihil em̄ p̄se p̄tinet lumis: nisi accipiat
 a celo. In q̄ posuit lucē pennē: et superos et vitā ppetuā. Et p̄ ī terra tenebras: et inferos: et mortē. Moyses
 vō cū deū creasse p̄memorat tres errores Platonis. s. Aristotilis et epicuri elidit. Plato em̄ ab eterno
 deū ydeas ylen. Et in p̄ncipio de yle mūdū fuisse factū testat. ylen greci p̄mā materiā rez nō formatam ap-
 pellāt. Qua visibilia hec elemēta formata sunt. q̄ qđā p̄cordia p̄ueniūt. Quātq; ceteri de materia et forma:
 aut de at̄homis factis fuisse: de⁹ tñ mūdū sine p̄iaceti et p̄pata materia creauit: cū prudētissim⁹ esset ad exco-
 gitādū: et ad faciēdū solertissim⁹ anteq̄ ordiret hoc op⁹ mūdi. qm̄ pleni et p̄summati boni fons ī ip̄o erat:
 vt ab eo bono tāq; riu⁹ oriret. Angelos ī p̄ncipio oīm creaturaz p̄mordiales fecit. et ex eo qđ n̄ ē: q; p̄ eter-
 nitatē fortē ē: p̄ fortitudinē p̄tāt īmēse: q̄ sine ac mō caret: sic vita facturis. Quid ergo mirū si facturū mū-
 dū: p̄us materiā de q̄ faceret p̄pauit: ex eo qđ nō erat. Qđ intellexerūt forte et sarraceni dicentes. Eductos
 āgelos a deo de tenebris ad lucē: adīpletosq; eterna leticia. In q̄busdā tñ indolis diuine stirpis nō p̄māsit.
 Auctore hui⁹ rei ex bono p̄ se malū effectū greci diabolu appellāt: nos crimiatozē vocam⁹. Terra erat ia-
 nis (vt trāstulit diu⁹ Hiero. vl̄ vt septingēta) inuisibil⁹ et icoposita: Quā p̄ sui p̄fusiōe abyssum vocat: quā
 et greci chaos dicūt. Abyssum vocat terrā. i. materiā trino dimēsu ī altissimas profunditates extensam: de
 hoc etiā Quidi⁹ meminit. Ante mare et terras et qđ tegit oia celū. En⁹ erat toto nature vult⁹ in orbe. Quē
 dixere chaos rudis indigestaq; moles. Nec q̄cūq; nisi p̄odus iners: p̄gestaq; eodē. Nō bene iūctarū discor-
 dia semina rerū. Nullus adhuc mūdo p̄bebat lumina titan. Et spūs dñi: organuz diuine artis ferebat sup
 aquas: vt volūtas architecti cū cuncta ad faciēdū disponit. Et p̄fecta sint opa dei. Creatio rez senario
 numero explicatur. Cuius partes. vnū: duo: tria sunt. que ī trigonū surgāt. In primo creationē. In sei-
 cundo et tercio dispositionē. In reliquis ornatum Moyses per opera sex diez ostendit.

De opere prime diei.

Dixitq; deus fiat lux. Et facta est lux. Et vidit deus lucem quod esset bona. Et diuisit lucem a tenebris. Appellauitq; lucem diem. Et tenebras noctem. Factumq; est vespere et mane dies unus. Moyses mirum artificium diuina non humana industria totius nature secretis apte conueniens in suo libro ostendit. quod omnem doctrinam et eloquentiam et ingenium superat. Gloriosus enim deus. qui est vera lux. lucemq; diligens. omnia in luce faciens. Mundum fabricam a luce rectissime inchoauit. Que tribus diebus usque ad quartam (in qua lunaria formata sunt) circuitu suo diem naturale pergit. Extatq; nobilissimum corporum spirituali creature finitimum atq; optimum. sua pulcritudine maxime concilians. Cum punctum minimum totius mundi spatium repleat. Ideo lux sola est. quam mundus totus bonus et pulcher est: per immundumq; sine corruptione transiens. Et merito lucem vidit quam bona. Cum nihil aliud sit quam primi boni imago tenuis et umbratilis similitudo. Statim tractate spiritus aquas illas et perueniente subiectum iussu dei artificis exorta est lux decus et splendor: ut nubes lucida superiores mundi partes sua claritate illuminans. ut in diluculo fieri solet: per modum solis agitata: superius emisperium: et vicissim inferius illuminans. Et postea diuisit: ut tenebre et lux diuersa emisperia vendicarent. Appellauit lucem diem a claritate quam purgat tenebras: tenebras a nocendo noctem. ne oculi videant. Secundum hanc partem dimensionem diem fecit et noctem. quam spatia et orbis temporum perpetuos ac volubiles quos vocamus annos alterna per vices successionem perficiat. Ac factum est dies unus: qui fuit primus dies seculi: non primus dierum omnium ideo non primus sed unus nominatus est. Et sic eo die fecit deus materiam informem. Angelos. Celum. lucem. terram. aquam et aerem etc. Ipse quoque terre binas partes prius inter se diuersasq; constituit. scilicet orientem occidentemq;. Ex quibus oriens deo accersit. quia ipse luminis fons et illustrator est rex. Et quod oriri nos faciat ad vitam sempiternam. Occidens autem perturbat illi peruenitq; menti ascribit. quod lumen abscondat. quod tenebras spiritum inducat. Et quod homines faciat occidere et interire partem. Nam sic lux oriens est. In luce autem vite ratio versatur. sic occidentis tenebre sunt. In tenebris autem mors et interitus continetur. Deinde alteras partes eadem ratione dimensit: meridiem ac septentrionem: quam partes illis duabus societate iungit. Ea enim que est sol calore flagrantior propria est: et coheret orienti. At illa que frigoribus et perpetuo gelu torpet. eiusdem est cuius extremus occasus. Nam sic prius sunt luminis tenebre: ita frigus calori. Et igitur calor luminis est primus: sic meridies orienti: ut frigus tenebris. ita plaga septentrionis occasui. Hec omnia opus quarte diei uberius manifestabit.

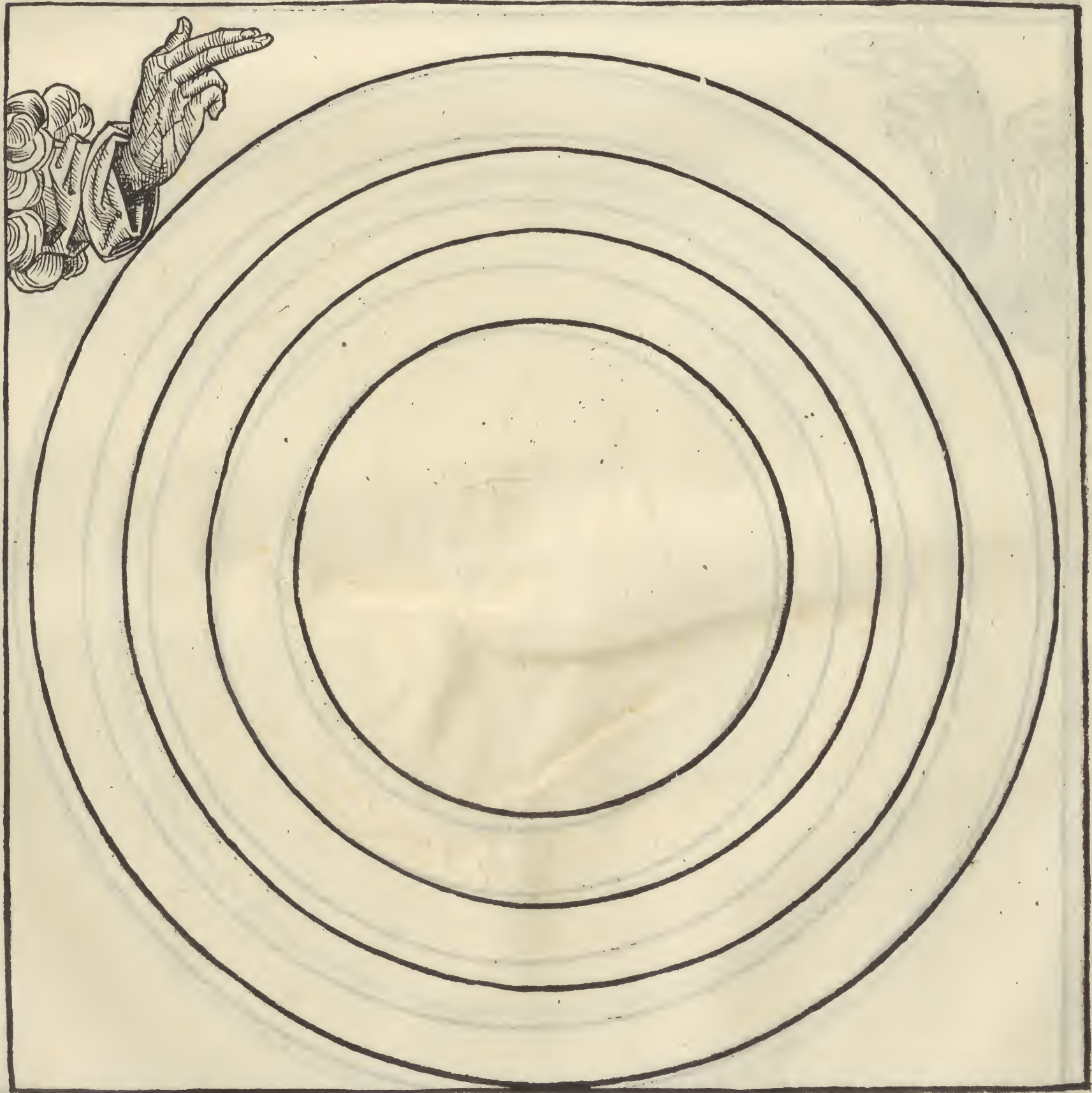
Secundo die dixit deus. Fiat firmamentum in medio aquarū; et diuidat aquas ab aquis: vocauitq; firmamentum celum. Prophetam de celestibus misteriis loquentem audiamus. Fecit em̄ deus firmamentum rotundum mobile cetera sensibilia continens. Et ex aquis congelatis in modū cristalli solidauit; et in eo fixa sidera. Spera aut̄ celi cū sideribus in ea fixis duob; axis voluit. Quorū alter septentrionalis boreas; Alter australis nothus dictus voluit ab oriēte in occidentē tāta celeritate: vt nisi plane te contra cursum eam tardarent mundi ruinas faceret. Et artifex mundi: celi naturam aquis temperauit: ne conflagratōe ignis superioris: elementa inferiora succenderet. Supra nouem celoz orbēs id est septem planetas: et speram octauam quam vocant inerrantem nonumq; orbem qui ratione non sensu dephensus est: primusq; est inter corpora que mouentur: creditum est decimum celum fixum manens et quietum: quod motu nullo participet. Neq; hoc tantum creditum a nostris: maxime iunioribus Strabo et Beda: s; a pluribus etiam hebreorum: pretereaq; a philosophis et mathematicis quibusdam: Equibus satis duos sit attulisse: Abraam hispanum astrologum maximū et ysaac philosophū: quorū vterq; hoc attestatur: quin et hic ysaac decimū orbem ab Ezechiele designatum intelligit per saphirū in similitudinē throni: vt color saphiri lucis nitorem: throni similitudo immobilitatem significet. Sed redeamus ad Moysen diuidentem aquā ab aquis medio firmamēto. Triplex em̄ particio corporū sublunariū. Alia sup̄ mediam regionem aeris sunt: suprema. s. pars eiusdem elementi et purissimus ignis quod totum etheris nomine designatur ibi pura immixta et legitima elemēta. Alia infra ip̄am aeris meditullū: que apud nos sunt vbi elementū purum nullum (neq; em̄ purum elementum sensibile) sed mixta omnia ex feculenta crassiozeq; parte mundani corporis constāt. Intercedens regio aeris que etiam dicitur firmamētum. vnde et aues sub firmamento celi ab eo volantes introducuntur: ea est regio in qua sublimes ille impressiones apparent: pluuię: nives: fulgura: fulmina: tonitrua: comete et cetera id genus. Recte igitur nō solum situ: sed et nature pprietate hoc firmamentum superiora elementa ab inferioribus: quasi aquas ab aquis discriminat et distinguit. Sup̄ eum pura sunt elementa: infra eam perfecta mixtione ab elementalī simplicitate discedunt. Vocauitq; firmamentum celum: cum tegat omnia sensibilia et inuisibilia quod a koylon quod est concavū deducit.

De opere tercie diei.

Tercio die deus aquas sub firmamento in locum vnum cōgregauit ⁊ appareat arida: vocauitq; aridam terram. Congregationes vero aquarum maria appellauit. Elidens q; bonum esset: ait germi-
net terra herbam virentem: ⁊ semen facientem: ⁊ lignum pomiferum facientem fructum iuxta gen-
suum. Post firmamentum de elementorum integritate: ⁊ positura: ⁊ ordine: nos breuiter admonet per col-
lectionem aquarum ad locum vnum: ⁊ prescriptas mari leges ne terram obruat. Si igitur que inuisibilis
olim fuerat terra: futurum est vt sub conspectum veniat: necesse est aquas que sub celo sunt id est sub media
aeris regione congregari ad locum vnum id est ad cōmunem mixtionis colluuiem confluentes: certis legi-
bus tamen: quasi littoribus prescriptam in vnum locum: tanq; in matricem coalescere. Neq; enim illud ita
est verum: vt nusquā distinctis disclusisq; in locis aque inueniantur. Cum indicum mare ab hircano: hir-
canum ab adriatico: adriacum ab Euxino. Innumera preterea fluuiorum: fontium lacuumq; fluēta lon-
gissima locorum inuicem intercapedine dispescantur. Sed ideo ad locum vnum congregatae aque dicuntur.
Quia particulares he atq; diuise aquarum collectiones vel marine vel fluuiatiles: omnes vt inquit Salo-
mon ad primarium mare tendentes: in vnum oceani locum vniuntur ⁊ coeunt. Terra autem cum maris vi-
dis obruitur: nec utilis nobis: nec visibilis item est: sed tunc ⁊ animalium ⁊ nostris vsibus idonea: cum ab
eo secedens mari magis magisque sub aspectum venit: tūc fertilis: tunc secunda. Qd hic a Moysē apertissi-
me demonstratur. Cum eam simul atq; apparet: ⁊ herbarum ⁊ fruticum et arborum parentem facit. Recte
post illam aquarum congregationem terram inducit statim viridem ⁊ florescentem. In medio autem mun-
di tanq; centrum posuit: venis metallorum videlicet auro: argēto: ere: cupro: stanno: plumbo: ferro (quod
omnia domat) dotauit: cunctis quoq; herbarum generibus summa oblectatione in viridi maturitate illico
vestiuit. Herbeq; semina: arbores fructus suauissimos produxerunt. Ferūt quoq; eodem die paradysus ab
eo factum id est ortum fecundissimum ⁊ amenissimū: omni genere ligni arborumq;. Quem omni amenita-
te fontium: ⁊ terre virentium: lignorumq; fructum vberimū producentium conseruit.

Quarto die dixit deus. Fiant luminaria in firmamento celi: et diuidant diem et noctem. Et sint in signa et tempora: et dies et annos: ut luceat in firmamento celi et illuminet terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo luminaria magna: luminare maius: ut pesseret diei: et luminare minus: ut pesseret nocti et stellas: ut diuiderent lucem et tenebras. Moyses primo celestium meminit quod posuit deus in firmamento ut lucerent in celo: et terram illuminaret solē videlicet lunam et stellas: quibus ipsa superior mundi pars ornat: uti terra ornat his quod in ea sunt metallis: plantis: animalibus. Cum enim de natura firmamenti dixerat: restabat ut de operibus siderum: deque eorum officio differeret: declarans in quem usum fundata: et cui muneri delegata a deo fuerint. Celestium enim corporum due in vniuersum manifeste operationes motus et illuminatio: motus duplex statuitur. Alter mundi totius quod celum et ether. 24. horis: per totum spacium vniuersi perfecto ambitu circūuoluuntur. Alter siderum proprius multiplex et varius. Inter quos principalis motus solis: quod spacio. xij. mensium zodiaci signa omnia circuit. Ille diem facit: unde et diurnus dicitur: hic autem annum. Reliqui siderum motus variis temporum intervallis paguntur. Recte igitur et breuiter nos omnino admodum Moyses cum dixit posita sidera in firmamento in dies annos et tempora. Indicauit preterea expresse reliquam operationem siderum. Que est illuminatio: cum dixit statuta illa ut lucerent in celo: et terram illuminaret. In hec igitur ministeria et lune et solis et stellarum sunt corpora distributa. Sol enim quod oritur in die: licet sit vnus (vnde solē esse appellatum Cicero vult videri) quod obscuratis sideribus solus appareat. Tamen verum et perfecte plenitudinis lumen est: et calore potissimo: et fulgore clarissimo illufciscit omnia. Quis enim stelle innumerabiles micare ac radiare videntur: tamen quod non sunt plena ac solida lumina: nec caloris preterunt quicquam: nec tenebras multitudine sua vincunt. Duo igitur principalia inueniuntur. que diuersam et propriam sibi habent potestatem calorem et humorem: que mirabiliter deus ad sustentanda et signanda omnia excogitauit. Altissime hic pertractande essent questiones: et quod sibi singule iustum volumine exposcerent: quo pacto hec sidera sint in firmamento: an uti partes eius: nobiliores: an ut animalia in suis speris: in aqua pisces. iumenta in terris: congressum hic inter locus cum Benethiacis sibi exposceret diuinandi per astra: et prenoscedi futuros euentus: sciam hinc confirmatibus quod Moyses sidera in signa posita a deo dixerit: Querendum hic etiam de natura siderum: de motu: de principatu: de lune maculis: deque omni siderali scientia. Verum quatenus sint pulchra et digna cognitu. Audiemus fortassis Horacianum illud sed nunc non erat hic locus.

De opere quinte diei.

Quinto die dixit deus: producant aque reptile anime viventis: et volatile super terram sub firmamentis
 to celi. Cerauitque deus cete grandia: et omnem animam viventem atque motabilem quas produxerat
 aque in species suas: et omne volatile secundum genus suum. Videns quod esset bonum benedixit eis di-
 cens. Crescite et multiplicamini et replete aquas maris: avesque multiplicentur super terram. Ornauit igitur
 eo die deus aerem et aquam: volatilia dans aeri: natatilia aquis: quae reptilia dicuntur: cum impetu quodam
 se rapiunt. Cete enim grandia et belluas: maioraque terrestribus animalibus ex habundantia humoris et mo-
 strifica in mari reperiuntur. Et quicquid in vlla parte nature nascitur: et in mari esse vulgi opinio fert. Ad-
 nifesta iam que sequuntur de animalium productione: post plantas enim ea sunt mixta que sentiunt et mo-
 uentur: quamquam et in plantis stupidum sensum adscribant pitagorici. Nec autem animantia que citra omnem
 controuersiam motu sensuque participant: et hic a Moyse: et in Timeo in volatilia: et in aquis de gentia: et ter-
 restria distinguuntur. Veniamus igitur ad Moysem qui postquam de celestibus dixit terrestrium animalium me-
 minit ordine congruenti: que vel aquas vel terram vel aerem inhabitant. Si tamen inhabitare aerem volu-
 cres dici possunt. Relinquamus hic disputationem: quo pacto corpora animalium ex elementis: aut quid
 sint indite a deo naturis rerum seminarie rationes: sit ne item vita brutorum de sinu educta materie: an diuino
 potius principio omnis vita proueniat: ut constantissime asserit Plotinus: cui sententie fortasse videbitur hoc
 loco propheta suffragari. Cum postquam dixit: producant aque reptile anime viventis: adiecit postea creauit deus
 omne animam viventem: ubi non id duxerat quispiam obseruaret quod et aqua producat deo iubente: et deinde etiam deus
 producat: vix et illud quod ubi de dei ope agit scriptum est: creauit deus animam viventem. ubi autem de aquis: non animam.
 sed reptile anime viventis quasi aquis vehiculum. Inter animalia terre tria memorat Moyse quae in sequenti die insinuat.
 Plurima autem et maxima in indico mari animalia. Ex quibus balene quaternum iuges. Et in mari bellue circa soli-
 sticia maxime visuntur. Tunc illic ruunt turbines: tunc imbres: tunc deiecte motuum iugis procelle ab imo vertunt ma-
 ria. pulsataeque ex profundo belluas cum fluctibus voluunt. auium quoque gradissime et pene bestiarum generis
 strucio cameli affrici vel ethiopici altitudinem equitis insidentis equo excedunt: celeritatem vincunt. Adul-
 to mirabilius de naturis auium et piscium ratio experiendi quotidie in varijs locis datur.

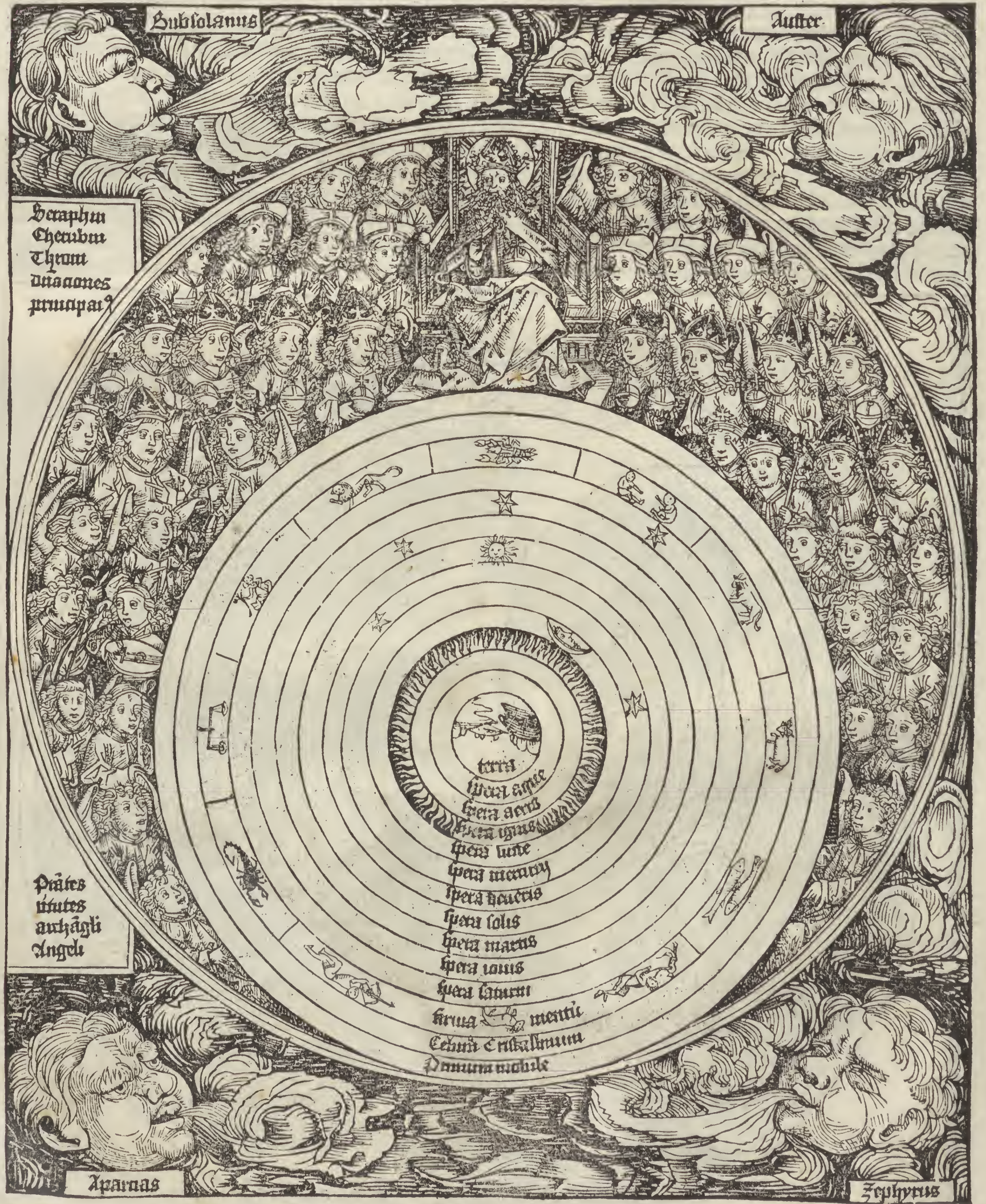
Sexta die dixit de⁹. pducatur terra aiam viuētē. iumēta. ⁊ reptilia. ⁊ bestias terre iuxta spēs suas. Et vidit de⁹ qd cēt bonū: ait. Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē nrām. Et p̄sit piscib⁹ maris. ⁊ volatilib⁹ celi. ⁊ bestiis vniuersę terre. Et creauit de⁹ hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē suā. Ornatis supiorib⁹ mūdi p̄tib⁹ tādē sexta die terrā generib⁹ aialū ornauit. Inter aialia terre tria memorat moyses. iumēta. reptilia. ⁊ bestias. In qb⁹ tres dñas brutorū irōnabiliū in cōe nob̄ insinuat. Sūt cū bestie q̄ pfecta sunt phātaſia: mediū iter irōnalia locū sortite: erudiri tñ ab hoīe aut māſueſcere nesciūt. Sūt reptilia q̄ i pfectā hñt phātaſia: q̄si media iter bruta ⁊ plātas. Sūt iumēta q̄ si carēt rōe: discipline tñ hūane q̄mō capaces cū sint: rōis aliqd̄ p̄cipare vidēt: mediā q̄si sortita p̄ditōem iter bruta ⁊ hoīes. Aialia autē variū generū diffilib⁹ formis. ⁊ mag⁹ ⁊ mīora vt fierēt ipauit. Et facta sunt bina. i. diuersi sex⁹ singla. Ex q̄z fetibus: ⁊ aer: ⁊ terra: ⁊ maria cōpleta sunt. Beditq; his oib⁹ generatim de⁹ alimēta de terra: vt vsui eē hoīb⁹ possent. Alia nimirū ad cibos. alia vō ad vestimetū. Que at magrū sunt viriū: vt i excolēda terra iuuarent. vñ dicta sunt iumēta. Hacten⁹ de trib⁹ mūdis: sup̄celesti: celesti: ⁊ sblūari. Nūc agēdū de hoīe vt de quarto mūdo. Ita reb⁹ oib⁹ mirabili desēptione cōpositis: regnū sibi eternū pare cōstituit. Et innūerabiles aias p̄ creare. q̄b⁹ immortalitē daret. Tū fecit ip̄e simulac⁹ sensible atq; itelligēs. i. ad imaginis sue formā. q̄ nihil p̄t eē pfect⁹: hoīem figurauit ex limo terre: vñ hō nūcupat⁹ ē. q̄ sit fact⁹ ex humo. De⁹ rerū oīm machinator fecit hoīem (qd̄ Cicero q̄uis expers celestū līaz: vidit tñ) q̄ libro de legib⁹ p̄mo h̄ idē tradidit qd̄ p̄be Cui⁹ verba s̄bicim⁹. Hoc aial. puidū: sagax: mltiplex: acutū: memor: plenū rōis ⁊ p̄siliū quē vocam⁹ hoīinē: p̄clara qdā p̄ditōe generatū eē a summo deo solū. Est cū ex tot aiantū generib⁹ atq; naturis: p̄iceps rōis ⁊ cogitatōis: cū cetera sint oīa exptia. Est at plerūq; p̄suetudo a regib⁹ vsurpata ⁊ p̄ncipib⁹ terre: vt si forte magnificā ⁊ nobile citatē p̄diderit. iā vrbe absoluta imaginē suā i medio illi⁹ visendā oib⁹ spectādā: q̄ p̄stituāt. Hanc aliter p̄ncipē oīm deū fecisse vidēt. q̄ tō mōdi machia p̄structa: postremū oīm hoīem in medio illi⁹ statuit ad imaginē suā ⁊ similitudinē formatū. vt libeat exclamare illd̄ mercurij. Adagnū o asclepi miraclm ē hō. Hoc p̄cipuo noīe gliari hūana p̄ditio p̄t: q̄ ēt fctm: vt hūire illi: nulla creata s̄ba dedignet: hūic terra ⁊ elemēta: hūic bruta sunt p̄sto: ⁊ famulāt. hūic militat celū. hūic salutē. p̄curāt āgelice mētes. Nec mirū alicui videri debet: amari illū ab oīibus. In quo oīa suū aliqd̄: Immo se tota ⁊ sua oīa agnoscūt.

De sanctificatione septime diei

Consummato igitur mundo: per fabricam diuine solercie sex dierum. Creati eam dispositi et ornati tandem perfecti sunt celi et terra. Compleuit deus gliosus opus suum: et requieuit die septimo ab operibus manuum suarum: postquam cunctum mundum: et omnia que in eo sunt creasset: non quasi operando lassus: sed nouam creaturam facere cessauit: cuius materia vel similitudo non precesserat. Opus enim propagationis operari non desinit. Et dominus eidem diei benedixit: et sanctificauit illum: vocauitque ipsum Sabatum quod nomen hebraica lingua requiem significat. Eo quod in ipso cessauerat ab omni opere quod patrarat. Unde et Iudei eo die a laboribus propriis vacare dignoscuntur. Quam et ante leges certe gentes celebrem obseruarunt. Jamque ad calcem ventum est operum diuinorum. Illum ergo timeamus: amemus: et veneremur. In quo sunt omnia siue visibilia siue inuisibilia. Et a domino celi: domino bonorum omnium. Cui data omnis potestas in celo et in terra. Et presentia bona: quatenus bona sint. Et veram eterne vite felicitatem quæramus.

Distinctio orbiū tam celestiu q̄ elementarium.

Orporalis mundi machina tota cōsi-
stit in duobus. scilicet in natura celesti:
et in natura elementari. Celestis autem
distinguitur in tres celos principales. scilz em-
pyreum. cristallinum et firmamentū. Intra fir-
mamentum vero quod est celum stellarum cōti-
nent septem orbes septem planetarum qui sunt
Saturnus. Jupiter. Mars. Sol. Ven⁹. Mer-
curius. Luna. Nomine autem celi cristallini siue
aquei intelligit prima pars materie prime que
fm philosophū formata est i duos orbes: quo-
rum supior est primū mobile. Istoz orbium na-
tura est q̄ omnes mouent: excepto empyreo ce-
lo: qd̄ quietū est. Natura vero elementaris in q̄t-
tuor speras principales distinguit. scilicet ignis
aeris. terre et aque. Spera ignis tria habet in-
terstitia videlicet: supremū qd̄ vocat igneus: ac
mediū et infimū quod vocat olimpiū. Aer si-
militer habet tria interstitia: scilicet: supremum
quod vocat ethereum: et medium ac infimū qd̄
dicat aereum. Et in supremo est calor et lux pro-
pter solis. ppinquitates. Similiter est et in infi-
mo: sed. ppter radioz repulsionem a terra. In
medio aut interstitio ad quod nō ptingere pos-
test repulsio radioz ē frigiditas et obscuritas:
in quo dicuntur habitare demones qui detrusi
sunt in hunc aerem caliginosum. Ibi etiam sūt
tempestates: scilicet tonitrua: grando: niues: et
silia. Ex his collige duodecim orbes mundi ter-
ram et aquam ambientes: qui omnes celi pos-
sunt vocari. Istos autem excellit celum trinitatis
ipse deus qui est in omnibus et super omnia. Vi-
stantia predictorum orbium et planetarum hec
est. A terra vsq; ad lunam sunt miliaria. xv. dc.
xxv. miliaria. hec sunt stadia. cxxvi. A luna vsq;
ad Mercurium sunt miliaria. vij. decc. xij. et se-
misse. A mercurio vsq; ad venerem tantū. A ve-
nere vsq; ad solem. xxij. cccc. xxxvi. A sole vsq;
ad marē sunt miliaria. xv. dc. xxv. A marē vs-
q; ad iouem. vij. decc. xij. A ioue vsq; ad satur-
num tantum. A saturno vsq; ad firmamentū.
xxij. cccc. xxxvi. Ex istis seq̄tur q̄ a terra vsq;
ad celum stellatū sunt centum et nouem milia: et
ccc. lxxv. miliaria.

Distinctio celestium hierar- chiarum.

O celesti vero natura triplicem quidam
posuere distinctōem. scilicet supnatu-
ralem. id est supcelestem. celestem et sub-
celestem. Supcelestis est in tribus psonis vt q̄-
dam dixerunt et male. quia fm dyonisiū hie-
rarchia dicit ordinē: et ille absolute nō est in tri-
bus psonis: sed tm ordo nature. Celestis in or-
dinibus angelicis. Subcelestis in hominibus
sanctis. Porro hierarchia celestis diuidit i su-
periozem: mediā et inferiozem. Superior conti-
net tres ordines scz seraphin et cherubin et thro-
nos. Quoz primi p̄siderant dei bonitatē. Se-
cundi virtutē. Tercij equitatē. Item in primis
deus amat vt charitas. In scdis nōscit vt veri-
tas. In tercijs sedet vt equitas. Media cōtinet

dominatōnes principatus potestates. Quoz
primi officia regūt angelorum. Sequentes ca-
pitibus p̄sunt populoz. vltimi potestatem coer-
cent demonū. Item in primis dñs dominat vt
maiestas: in sequentibus regit vt principat⁹: in
vltimis tenet vt salus. Inferior hierarchia fili-
ter p̄tinet tres ordines. scz virtutes. archange-
los. angelos. ad quoz priores p̄tinet miraculo-
rum opatio. ad secūdos magnozū negociorum
denunciatio. ad tercijs humane custodie solici-
tudo. Item in primis deus opatur vt virt⁹. In
scdis reuelat vt lux. In tercijs nutrit vt inspirat
hec dicta sunt fm Gregoriū. Sed fm dyonisi-
um virtutes sunt medius ordo hierarchie secū-
de: principatus primus ordo tercię hierarchie
hoc attende q̄ in qualibet triū hierarchiarum
premissarum notatur trinitas psonarū diuina-
rum: vt patet in celesti hierarchia tam superiori
q̄ media q̄ inferiori.

De tempore siue etatibus.

Mundi etates accipiunt similitudinarie
iuxta etates hominis: sunt aut sex etates
mundi. Quaz prima incipit a mundi cre-
atione et durat vsq; ad diluuiū: et habuit fm he-
braicam veritatē annos. 1656. Scdm septuagi-
ta interpretes (sicut Isidorus exponit) et alios q̄
plurimos quos hic seq̄mur hūit annos. 2242
et sic differūt in ānis. 586. quos hebrei minus
hūit in hac etate: et iuxta hanc cōputum matu-
le mortuus est ante diluuiū: eodem tñ anno quo
diluuius fuit. Scda etas incipit a diluuiū: et
durat vsq; ad natiuitatem abrahe: et habuit fm
hebreos annos. 292. fm septuaginta. 942. et
sic differūt in annis. 650. quos iterū hebrei mi-
nus hūit. Que aut sit ratio tante diuersitatis in-
uenire nō potui. Tercia etas incipit a natiui-
tate abrahe: et durauit vsq; ad incipiū regni Da-
uid bñs fm hebreos annos. 941. fm septuagi-
ta. 940. Quarta etas incipit a principio rei-
gni dauid et durat vsq; ad transmigratōez babi-
lonis: et habet annos. 484. fm hebreos. fm se-
ptuaginta. 485. Quinta etas incipit a trans-
migratōe babilonis. scilz qñ hierusalē destru-
cta fuit: et templū in ea incensum: et durauit vs-
q; ad benedictā natiuitatem xp̄i habens annos
fm hunc modū p̄tactum quem hic sequimur
590. Et sicut p̄dictum est grandis est altercatio
de supputatōe annoz hui⁹ etatis diuersi diuer-
simode cōputat. Sexta etas incipit a xp̄i na-
tiuitate et durat vsq; ad finem mundi cui⁹ termi-
num solus deus nouit et hec dicat senectus: siue
hora nouissima. His aut etatibus pōt adiū-
gi septima etas q̄ est quiescentiū. et currit cum
sexta: et octaua etas q̄ est resurgentium. Porro
fm hebreos in prima etate mundi sunt genera-
tiones. x. In scda. x. In terciā. xij. In quarta
xvij. quas tamē ad abheus gratia misterij. xij.
ponit. In quinta. xij. Etates aut hominis sūt
iste. Prima ē infantia hominis a natiuitate hoīs
vsq; ad ānos. 7. Scda etas est puericia vsq; ad
ānos. xij. Tercia etas ē adolecētia a. 15. anno
vsq; in. 38. Quarta ē iunet⁹ vsq; ad. 49. Quin-
ta ē senect⁹ a. 50. āno vsq; ad. 79. Sexta ē decre-
pita etas ab āno. 80. vsq; dum vita finit.

Prima etas mundi

Prima etas mundi ab Adā
vſq; ad diluuiū habet ſm̄ Hebreos ānos
1656. ſm̄ ſeptuaginta interptes Iſidorus
et plures alios quorū numerus in etatibus con-
ſequēter ponitur habuit annos. 2242.

Summa bonitas volens cōmūicare ſuis
bonū et alijs fecit creaturaz rationalem q̄
ſummū bonū intelligeret: itelligēdo ama-
ret: amādo poſſideret: poſſidēdo beata eēt. Fecit
de⁹ aut̄ primū hoīez formādo corp⁹ ei⁹ p̄ miniſteri-
um angelorū de limo terre i agro damasceno et in-
ſpirauit i faciē ei⁹ ſpiraculum vite: hoc ē aīam cre-
auit: quas corpori facto vnīuit. Fact⁹ aut̄ ē homo
ad ymagines dei in naturalib⁹ et ad ſilitudines in-
gratuitis. Ecce dñs mirabili pfudit grā. Cū ergo
marē ad ſilitudinē ſuā primus finx̄ ſſet: tū etiā fe-
minaz pfigurauit ad ipſius hoīs effigiem vt duo
inter ſe pmixti ſex⁹ p̄pagare ſobolem poſſent: et
omnē terrā multitudine opplere.

Formatis aīantib⁹ terre et volatilib⁹ adducti
ad Adā vt videret ea: cū adā nō iueniret ad-
iutor ſiſis ſibi. immiſit dñs ſopore in Adā et tulit
vnā de coſtis ei⁹: replēs carnē p̄ ea: et edificauit in
mulierē. Quā adā vidēs dixit: h̄ nūc os de offib⁹
meis h̄ vocabit̄. Iſſa qđ latie nūtr̄ interpretat̄: qđ de
viro ſūpta ē. Factū igit̄ adā de⁹ in padisum trāſtu-
lit: et ibi de coſta dormiēt. Eua p̄duxit: ſibiq; ſociā
formauit: Hāc n̄ fecit de capite ne viro dñaret: nō
de pede viri ne p̄tēneret: ſ de latere vt amor̄ vin-
culū pbaret: etiā vt nō loci gener̄ nobilitate: ſ vir-
tute vnūſq; ſibi cōparet grām. Iō extra padisus
vir fact⁹ ē: mulier vero itra paradīſū. Creaſ deniq;
q; extra padīſū h̄ eſt i inferiori loco vir fact⁹ melior
inuenit̄ p̄ Eua q̄ in padīſo facta fuit Adā igit̄ p̄-
thoplaſtū primū hoīem ſummū oīm rex fabricator
deus ſexto die ſeclo q̄nta et vicesima marcij beſtijs
terre creatis cūctisq; reptilib⁹ et volucrib⁹ de limo
terre rubeo i agro damasceno tāq; creaturaz om-
niū finē et poſſeſſorē finxit.

Quāq; suggerente diabolo in forma ser-
pentis. p̄thoparētes mandatus dei trās-
gressi fuissent: maledixit eis deus: et ait
serpenti. **M**aledict⁹ eris inter omnia animātia
⁊ bestias terre: super pectus tuum gradieris: et
terram comedes cunctis diebus vite tue. **A**duli-
eri quoq; dixit. **M**ultiplicabo erūnas tuas: ⁊ cō-
ceptus tuos: in dolore paries filios ⁊ s̄b viri po-
testate eris: ⁊ ip̄e domiabitur tibi. **A**dē v̄o dixit
Maledicta terra in opere tuo ī laboribus come-
des ex ea: spinas ⁊ tribulos germinabit tibi: in
sudore vultus tui vesceris pane tuo: donec reuer-
taris in terram de qua sumptus es. **E**t cū fecissz
eis deus tunicas pelliceas eiecit eos de paradi-
so collocans ante illum cherubin cum flammeo
gladio: vt viam ligni vite custodiat.

Nam primus homo formatus de limo
terre triginta annorū apparens imposi-
to nomine **E**ua vxori sue. **C**uz de fructu
ligni vetiti oblato ab vxore sua comedisset: eie-
cti sunt de paradiſo voluptat⁹: in terram maledi-
ctionis vt iuxta imprecationez domini dei. **A**dā
in sudore vultus sui operaretur terram: et pane
suo vesceretur. **E**ua quoq; in erūnis viueret fili-
os quoq; pareret in dolore. quam incompabili
splendore decorauit. eā felicitatis sue inuid⁹ ho-
stis decepit: cū leuitate feminea fructus arboris
temerario ausu degustauit: ⁊ virū suū in sentētī-
am suam traxit. **D**einde perizomatibus foliorū
susceptis ex delitiaz orto in agro ebzon vna cuz
viro pulsa exul venit. **T**andem cuz partus dolo-
res sepius expta fuisset cuz laboribus in senū ⁊
tande in mortez sibi a domino predictā deuenit.

De paradiso ⁊ quatuor fluminibus eius.

Paradisum terrenum seu deliciarum sub linea equinoctiali versus oriens situm a principio dominus deus plantauerat. Qui latine hortus siue pomarium dicitur. Hebraice heden quod deliciae sonat: quasi deliciarum hortum omnium arborum genere consitum. Vbi ⁊ lignum vite positum erat. Hunc locum muro igneo a terra usque ad celum perfecte vallatus aiunt. Hic etiam cherubin asserunt flamineo gladio antestare prohibentem volentes adire. In quo Adam ⁊ Eva fuerunt producti: demum peccato gulae expulsi. In coque positi Enoch voluptuantur ⁊ helyas morituri manibus antixpi: hic autem locus in oriente longo maris tractu a nostro habitabili segregatus omni amenitate conspicuus scribitur. Qui habet salutem amenitatem atque iocunditatem de cuius medio fons egreditur qui totum irrigat. Quique in quatuor nascentia diuiditur flumina ut expositores Benescos profitentur.

Ganges qui ⁊ phison

Primus fluvius phison qui ⁊ ganges appellatur fluvius indie per gradus atque famosus: qui universam circuit indiam. Is in orientem tendens a. xix. maximis atque navigabilibus fluminibus augetur. Et ultimo pluribus ostijs oceanum ingreditur. Quotcumque autem exundet alveis in mare: adeo gradus est ut vbi minus occupet latitudinis. viij. ad passuum pateat: vbi plurimus centum altitudinis usque minus. xx. passibus reperitur. Adversus quem Cyrus persarum rex quasi cepti oblitus bellum inauditum sumpsisse fertur. Nam cum vnu ex regijs equis candore atque forma precipuum quem fiducia tractus trasuadare persuaserat: a vortiginibus undarum circumagi atque absorbi vna cum insidente cerneret aut iratus iurasse se illum adeo extenuaturum: ut qui equum atque equum optimum absorbisset: mulieribus vix genua tingentibus vadofum faceret. Nec verbis opus defuit. Nam totis in hoc expositis copiis. In cccc. lx. alveos flumen detraxit. Anno integro operi dato non obsistente quod nili more augeri distans certo anni tpe et adiacetes fecundare agros.

Gion qui ⁊ Nilus

Nilus qui ⁊ nilus secundus appellatur fluvius totius orbis pmaximus fluvius arbitrat. Huic sicut quosdam latine nomine melo. Alij dicunt hunc esse quem theologi Beon. nuncupant: ⁊ ex paradiso deliciarum flueret: incole Nilum vocant propter limum quem trahit: ⁊ eo egiptia arua fecundat. Is e nigro flumine quem accole nili patrem dicunt rapido veniens cursu affricam omnem ab Ethiopia sepe rat: ⁊ plurimas insulas faciens venit ad eam clari-

rissimam. Aderoem a dextris eius nominatur astusapes quod idem sonat quod latens. Et partim asper partimque navigia deferens in amplissimum effunditur lacum: deinde varijs incitatus irritamentis montium coartatur rupibus: ad eum locum deveniens ethiopum qui Cattaduppavocatur tam violenter inter obuios scopulos suo impellitur impetu: ut vasto aquarum se frangentium rumore incolarum aures in surditatem usque ledat: deinde lenis violentia posita placidus ac navigabilis efficitur. Et primo circa cercasorum oppidum incipit esse triplex. Cuius pars una ad deltam ⁊ meliam declinans iterum sepeatur. et sic diuisus atque vagus: alijs etiam alveis varie sepeatis in septem postremo totus diuisis partibus omnem egiptum irrigat annuo incremento. Et demum egiptio mari per septem ingentia miscetur hostia. Scripserunt veteres hunc esse silvarum altorem permaximum et beluarum immensum productorem ⁊ crocodrilorum ⁊ hippotamorum ⁊ ceterorum. Preterea calami atque papiri ⁊ agrorum fecundatorum inclitum suis annuis incrementis. Que fieri contingit ut plurimum sole tenente leonis finem: ⁊ ad medium usque virginis augeri demum declinare: et in ripas reuocare aquas incipere: donec sol virginis in finem vel libere principium venerit: ⁊ tunc totum infra veterem alveum contineri asserunt fluminis huius aquas talis esse virtutis ut secundas faciat mulieres.

Tigris.

Tigris Tercius qui secundum Iosephum dicitur lat quod sonat acutum: eo quod velocissimus sit Armenia maioris fluvius toto orbe cognitus. Nam a nostris unus ex quatuor paradisi deliciarum exeuntibus affirmatur. Is quomodo medorum fines attigit repetitus factus: tigris nomen assumpsit: sic enim sagittam volucrum medi vocant: nec diu ⁊ comperto aritissima lacu cursuque servato violentus ⁊ integer atque discolor per illum effertur. deinde tauro monte obuius antro montis immergit. Et per latebras mersum in adversam partem vltimas et purgamenta plurima secum trahens apud lacum qui Lorada appellatur omnia demersa ferens: factusque iterum fluvius in cuniculos mergit iterato. Et postquam. xxv. mil. passuum occultus excurrit: tercio redditur terris in regione sophen circa nymphaeum adeo per pinquus Arsenie fluvio in regione Arthem: ut quomodo quacumque ex causa intumuerit: servatis sibi quicquid undis suis confluant vna: cuius rei testimonium lenior Arsenie cursus est. Qui mox diuisus in Euphratem iter dirigit relicto tigris. Qui susceptis ex armenia claris fluminibus parthemios ⁊ alios disiungit. Et ut asserunt alij minime in partes diuidit et Mesopotamiam faciens lustratis radicibus montium Cordiorum circa Apamiam Seleucia atque babilonia. xxv. mil. passuum in alveos diuisus duos funditur. Quorum unus quem meridientem vocant Seleuciam ⁊ Messem alluit. Alter autem in septentriones versus campos caucasi irrigat: ⁊ vbi in unum rediere alveum tigris dictus est. Verum

cum hos. lx. mil. passibus ampliauit vasto effu-
sus alueo dextra carnicis oppidi persicum i ma-
re deferitur: nec vno tamē hostio sed plurib⁹ mi-
scetur eidem. Alij vō dicunt hunc rubro infun-
di mari.

Euphrates.

Euphrates quartus fluvius qui frugi-
fer sonat inter ceteros fluuios memora-
tu plurimo celebris est. tam veterē litte-
ris q̃ exundationibus suis. Hūc quidā volūt
ex paradisi fonte mortalibus quidem incogni-
to deriuari. alij dicūt in armenia maiori in mōte
cui paracoatra nomē haud longe a fonte tigris
oziri. Is aliquibus susceptis fluminibus vali-
dior factus in taurū mōtem vires experit suas.
Cui cum nō resistat taurus progreditur victor:
sed saxosus atq; violentus ad dexteram Roma-
genam: ad leuam autem relinquit arabia. Vterū
sunt qui velint eum in alueos duos diuidi: q̃rū
aliū in tigrim effuūdi dicūt: reliquū vō p mea-
tis medoz gordianorumq; terris in Mesopota-
miā ferri. Et babiloniam quondā Caldeoz re-
ginam in ptes duas cursu medio sepearare. In-
de hic idem postq; aliq̃diu effluxit qui nauiga-
bilis et ingens ante fuerat in paludibus disper-
sus amplissimis tenuis efficit riuus et incogni-
tus (vt aiūt) nusq; aperto exitu effluit. Esto sint
q̃ dicant eū in mare rubrū fundi. Volunt in suo
hūc nili more et fere eodē tempe Mesopotamiā
irrigare: atq; secūdam facere et sese in aluē sta-
tuto tempore reuocare. Quāobrem eus nomen
Euphratis sortitū volūt. Cū hebraice Euphra-
tas fertilitas appellet: dicunt et alij aquas eius
esse vitales. Et ob id a pristis auxeneum fuisse
vocatū.

Quam omnia in quibus historiā versatur
complecti rerū scriptores deceat: pauca
de diuersitate maris ac eius nominibus
iuxta varietatem regionū adiungere libuit.

Numerus terrā omnē quā icolumus ab-
hui oceano pdidit. Neq; alienū est insu-
lam eam esse. Illaz quocūq; accedere ad
extrema terre mortalibus pmissum est mare iue-
nitur. Quod oceanū appellamus: et hūc nostre
habitabilis terminum quaq; versum existimāt
Oceanus autem quem greci sic nomināt de ce-
leritate: ab occasu solis irrumpēs leuo latere eu-
ropam radit. affricamq; dextro scissiq; calpe et
abina montibus. quos dicūt colūnas herculis
inter mauros funditur et hispanias. at freto isto
quodā ostio aperit limē interni equoris mixt⁹
mediterraneis finibus quousq; ad orientes p-
pellit. Hozū qui hispanias perfudit. hibericus
fertur. et balearicus qui in narbonēsem puinci-
am: gallicus mox ligusticus ab eo ad Siciliam
tustus. quem greci Ioniū vel tyrrhenū Itali in-
ferum vocitant. a sicilia vsq; cretam siculus: in-
de creticus qui in pamphiliam et egiptum pten-
dit. Que aquarum moles torto in septemtrio-
nē prius latere amfractibus magnis iuxta greci-
as ylliricum et hellespontum in angustias strin-
gitur p̃pontidis. Que p̃pontis asiam Europā

q; discriminat. Causam nominis nō vniformis
dedit ratio asiaticum et phoeniciū a prouincijs
dictum: ab insulis carpathium egeum Icareus
cyprium. a gentibus ausonium dalmaticum li-
gusticum. ab oppidis hadriaticum argolicum.
et. Egiptiū pelagus asie datur. gallicum Euro-
pe. africanum libye. Hec in gremijs terrarum.
Oras autem extremas vt dictum oceanus am-
plectitur. Qui a littoribus suis arabicus persi-
cus Indicus: eous: sericus: hyrcanus: caspius
scithicus germanicus gallicus atlanticus. libi-
cus. egyptius dicitur. Cuius accessus incremē-
ta circa littora indie vehementissime prozunt:
maximosq; ibi exitus faciunt. siue quod suspē-
sius altius tollatur vi caloris. siue q̃ in ea par-
te orbis et fontium et fluminū copia sit effusior.
Circūnavigari an hec insula queat: dubitatū est
Strabo Bnosius australe pelagus ppter intol-
lerabilem estum. boreale quoniā frigore concre-
tum esset: minime navigari posse putauit: Juli-
us Solinus iube testimonium adducit qui vni-
uerse partis terre meridiane quas plurimi ppter
solis ardorem peruiā negauerunt facta vlt̃ getiū
vel insularum cōmemoratione ad confirmande
fidei argumentum: omne mare qd ab india vsq;
in hispaniā retro affricam cingit: nauigabile af-
firmavit. Plinius veronensis scribit in arabico
sinu res gerēte Cesare augusti filio: signa nau-
um ex hispaniēsisibus naufragijs fuisse recogni-
ta: et annone florēte Carthaginis potentia cir-
cūuentum a Gadibus ad finem arabie. eam na-
uigationem scripto prodidisse. Cornelius quo-
q; nepotem auctorem facit qui Eudoxiū quen-
dam sua etate cum lathirū reges fugeret Arabi-
co sinu egressum Bades vsq; profectum cōme-
morat. Celiūq; antipatrem a se visuz: qui ex hi-
spania cōmerciū gratia vsq; in Ethiopiam na-
uigarit. De septemtrionali oceano maior con-
tentio est quem tamen magna ex parte diui Au-
gusti auspicijs: circa germaniam nauigatum cō-
stat vsq; ad Limbrozum promontoriū. Caspia
vō littora Macedonum armis Seleuco et An-
thiocho regnātibus ita explorata et pernauiga-
ta sunt: vt puo breuius q̃ totus hinc atq; illinc
septemtrio sit remigatus. Plinius nepos testi-
monio vtitur qui metallo celeri Gallie procon-
suli donatus a rege suenoz indos astruit: qui
ex india cōmerciū causa nauigantes tempestati-
bus essent in germaniam arrepti. Apud Otto-
nem historici legitur sub imperatoribus theu-
tonicis indicam nauium et negociatores indos
in germanico littore fuisse dephensos: quos vē-
tis agitados ingratiss: ab oriē tali plaga venisse
cōstabat qd accidere minime potuisset si (vt ple-
risq; visum ē) septētrionale pelagus innauiga-
bile cōcretumq; esset. A colūnis herculeis mau-
ritanie atq; hispanie et galliarum circuitus: to-
tusq; forme occidens hodie nauigatur. Orien-
tem nobis incognitum: cuius religionum atq; im-
periozum diuersitas. tū barbaries immēsa red-
didit: veteres tamen nauigatum produnt.

Nota de paradiso hec sequentia s^m doctores diuine scripture

Est aut ille locus s^m Damasco. exulta-
tionis vniuersę p^mptuariū q̄ terre excel-
sior positus est. et t^pato ac purissimo ae-
re refulget: plantis semp floridis comatus est:
bono odore plen⁹ nullū irrōnabiliū inhabitat.
Est etiā s^m ysidō. omī genere ligni et pomiferū
arborū confitus: nō estus sed tempies aeris per-
petua. E cuius medio fons. p^currens totum ne-
mus irrigat. Et s^m m^gm i historijs sup Beñ.
Paradisus ē in principio mūdi partis orienta-
lis locus. tam altus q̄ aque diluuij vniuersalis
ipm nō attigerūt: q̄ s^m Strabū et Bedā perti-
git paradisus vsq̄ ad globū lunarem qd̄ tamen
qd̄dam impugnat vt Henricus de Erudicia. Et
alijs quidā. et est locus amenissimus lōgo tractu
terre et maris: et si homo non peccasset deus qui
totum mūdū fecit: et paradisum ampliasset. sic
q̄ omēs homines cōclusisset. Arbores paradi-
si comā nunq̄ perdunt. Ibiq̄ Enoch et Methu-
sala vsq̄ hodie incorrupti perseuerant: vt dicit m^gm
in historijs. Et paradisus tante est altitudinis.
q̄ est inaccessibilis s^m Bedam. et tam altus q̄
etheream regionem contingat. et q̄ aque caden-
tes de eo tū faciūt strepitum hominibus in vi-
cinio cōmorantibus: vt perdant sensum audit⁹.
vt dicit Basilus in exameron et sanct⁹ Ambro-
sius. Iste aque sunt que procedunt de vno fon-
te paradisi. et generant quatuor riuos. s. phison
q̄ et ganges dicit. Beon qui et Nilus. Tigrim
et Euphratē. quo ipsi vero quatuor riuī fluant ha-
betur Genes. ij. Et est paradisus s^m Albertum
magnū: locus temperatissim⁹ libere et arietē pe-
ne suppositus. quia in oriente iuxta torridas zo-
nam. Ideo bis in anno sol pertransit centrū pa-
radisi. et est ibi aer subtilissimus et incorruptus:
et semper equinoctium: et vterq̄ polus ibi vide-
tur: ab Helia et Enoch inhabitatur: et arbores
bis ibi in q̄libet anno fructificant. quia duplex
est ibi estas. et duplex hyems in anno: et vtrūq̄
nostrum solstitium ē eis profundissima hiems:
et vtrūq̄ equinoctiū profundissima estas. Ideo
dicit Marcianus q̄ in India singulis ānis due
sunt estates et fruges bis metūtur. Patet igitur
q̄ est locus altissimus terre. Secretissimus. Te-
peratissimus. Amenissimus. quia est ibi loci vi-
riditas: florum venustas: flagrantia aromatum
Irriguū fontium. Ambrositas arborū. Alber-
tas fructuū: Cantus auū. Quinto locus ordi-
natissimus. Sexto fertilissimus. ideo bene ort⁹
omniū deliciarum dicitur.

Ecce quoq̄ deus ad ornatum et decorem
paradisi triplex genus lignorū s^m ysidō.
et Augusti. de ciuitate dei. Vnū ad sustē-
tationem vite per nutrimentum: de quo dedit p̄-
ceptum affirmatiuū dicens. Gen. ij. ex omni li-
gno paradisi comede. Aliud fuit ad pbatōnes
obedientie. s. lignum sciētie boni et mali: de quo
dedit p̄ceptum negatiuū dicens. de ligno autē
sciētie boni et mali ne comedas. quod tamē nō
seruariunt nostri parentes primi. Ideo gustato
pomo aperti sunt oculi eorum. s. ad concupiscē-
dum seinuicem. ad quod ante non patebant s^m
Augusti. ibidem in glosa. non q̄ ante ceci erant
sicut quidā false imaginati sunt. Et cognito pri-

ritu carnis et libidinis in se. et se esse gratia spo-
liatos consuerūt perzomata id est succintoria si-
ne bracas de folijs ficus vt sic se cooperirēt et de-
fenderent. Non tamen est intelligendum q̄ pec-
catum Ade et Eue fuit ex parte fructus illius li-
gni vel esus eiusdem vt dicit Augusti. de ciuita-
te dei. sed ratione affectus inordinati preponen-
tis se diuine iussioni: quia aliud ē prohibitum:
quia p̄ctm et malū sicut homicidiū furtū et men-
daciū. Aliud vō est p̄ctm ex eo: quia ē phibitū
sic fuit hic. Comestor dicit q̄ lignū sciētie bo-
ni et mali dictū est ex eo. q̄ ex eius comestōne se-
cutū est: q̄ senserūt statim post comestōnem ma-
lum egritudinis et imbecillitatis ac rebellionis
carnis cōtra rationem. et sic ceperūt cognoscere
bonū sanitatis firmitatis obedientie ac malum
infirmutatis egritudinis imbecillitatis ac inobe-
dientie. sicut medicus melius nouit morbos cū
non solum infirmos visitat sed cum ipse infirma-
tur. Nam quod prius nouit per sciētia: postea
discit per expientiam. Nam dulcia non meminit
qui nunq̄ gustauit amara et econuerso. Tercium
fuit lignum in paradiso nobilius alijs. s. lignus
vite et hoc tripliciter. Primo ppter effectum. q̄
dabat se comedenti causam immortalitatis et p-
hibebat causas infirmitatis et imbecillitatis: nō
tamē virtute naturali pure: s. magis gratuite p-
pter virtutē anime obedientis deo: que erat im-
mortalitatis causa principalis ipsius corporis
s^m Tho. in scripto secūdi senten. quia quotiēs
homo fuisset infirmatus de isto ligno sumpsisset
et sanitati datus fuisset: et hoc sic cōtinuasset vs-
q̄ dum numerus electorum completus fuisset.
tunc omnes simul in celum rapti fuissent. Scdō
ppter situm: quia situm erat i medio paradisi q̄-
si preciosius et dignius omī. sicut cor animalis
in medio corporis ponitur: et quod totum cor-
pus viuificat figurans crucem christi viuifican-
tis totū mūdū et trahentis ad se omnia. Job.
xij. Tercio ppter sacramentū s^m Augu. vbi sup
vbi dicit q̄ per lignū sciētie boni et mali signi-
ficatur liberz volūtatis arbitriū. per lignū vō vi-
te xps significat. Ezech. xxxi. Omne lignū padī
si nō ē assilātū illi. q̄ Lati. iij. Emissiones tue pa-
disus malorū punicorū cū pomorū fructibus.

Alius aut loci post p̄ctm hoīs adit⁹ iter
necclusus est: sepius em vndiq̄ rūphea flā-
mea id est muro igneo accinct⁹ ita vt ei⁹
cū celo pene iūgat incendiū. Cherubin q̄s. i. an-
gelorū p̄sidiū arcendis sp̄ritib⁹ malis sup rūm-
phee flagrantia ordinatū ē: vt hoīes flāme: ange-
gelos vō malos angeli boni s^m moucant ne cui
carni v^l spūi trāsgressiōis aditus padisi pateat.
Hec ille.

Duplex fuit eā immortalitat⁹ hoīs i statu ino-
cētie. s. intrinseca q̄ erat vis p̄tētiua ipsi⁹ aīme et
hec a deo. Alia extrinseca. s. esus ligni. Istud etiā
lignū vitā longeuā dedisset homī post p̄ctm s^m
Aug. i li. de q̄stōib⁹ no. et ve. test. s. hoī gust⁹ ei⁹
phibit⁹ fuit post p̄ctm. iō dī gen. iij. Ip̄is āge-
gelis videte ne forte Adam sumat de ligno vite
et viuat ieternū. i. valde diu. Concor. s. Tho. i.
parte. q. xcviij. arti. iij. Et Alex. ij. pte summe.
q. xiiij. ar. xx.

Nam vir sc̄us cūc̄ dieb⁹ vite sue p̄p̄ie
sp̄u claruit: p̄nias magnā ac diuturnā fe/
cit filijs suis p̄cepta iusticie dedit: p̄cipiēs
vt a p̄sortio cayn ac filiorū ei⁹ oīno abstinerent.
nec cū eis m̄rimonia iūgerēt. Hic p̄m⁹ n̄r parēs
vno pctō a paradiso nos expulit: s̄ sc̄a p̄uersatōe
sua ac p̄nia sua exm̄ nobis dedit ad regni celest̄
gaudia remeādi: q̄ at h̄ n̄ seq̄t de ip̄o iuste cōq̄ri
nō poterit. Comestor dic̄. Adā geūisse. 30. fi
lios ⁊ totidē filias p̄ter cayn ⁊ abel. adā fuit p̄r
⁊ socer cayn q̄ cayn d̄xit m̄rimoniū cū calmana
sorore sua. Augus. Adā v̄o mortu⁹ ē h̄ns ānos
nōgētos ⁊. xxx. vt d̄i i ymagie mūdi. postq̄ ge
nuit. xxx. filios ⁊c̄. ⁊ sepult⁹ ē i loco caluarie cir/
ca hierl̄m: vbi postq̄ aliq̄dū regeuit. trāslatū ē

Nam itaq̄ ⁊ Eua p̄mū oīm parētes. xxx. sup̄ nōgēto 3 vixere ānos. ⁊ p̄ter Cayn Abel ⁊ Seth cū
sororibus suis q̄s scriptura cōmemorat. xxx. alios genuerat filios. Demū q̄s infirmitate correptus
Seth filio atq̄ alijs interdixit ne ei⁹ filij cū filijs cayn p̄miserē. Illū p̄ oleo mie ipetrādo ad para/
disum vt aiunt: transmisiit tandē deficiēs in Ebron sepelitur. Sūt tñ q̄ dicūt eū i caluarie loco sepultū fuiss̄e

corp⁹ ei⁹ i ebrō i terrā de q̄ sumpt⁹ ē: cui snie concoz
dat Athanasi⁹ ⁊ docto. hebrei. q̄ p̄uenit vt ibi cor/
pus suus xp̄us exponeret morti: vbi caput generis
humani fuit corruptū: ⁊ vbi seminata est corruptio
ibiq̄ incorruptō orietur: quaten⁹ sic medicina mor
bo cōrīderet. Iobes tñ in d̄riū sonat vt patet.

Augustinus. xiiij. de ciuitate dei. humanū ge
nus ideo ex vno homine deus instituit vt cō
mēdaret q̄ ei grata sit in pluribus vnitas.
que consideratio multuz electis prodest: sanctis an
gelis in eterna pace sociādis: verū tāta immanitate
peccādi defecerūt hoīes vt tuti⁹ atq̄ pacati⁹ iter se be
stie vinerēt. Neq̄. n. vnq̄ inter se leones aut iter se
dracōes q̄lia hoīes bella gesserūt. vinculū cōcordie
diligit deus.

Abel secundus filius Ade natus est anno .30. Ade cū sorore delbora. Iste abel primus martyr eccliam inchoauit qz i grā z iusticia pmāsit. Si ei ab Adā ichoata fuisset nō foret cōtinua.

Hūc at iustū z scīm pmeorāt euāgelia Qui ab incūte etate iusticiā colere z deū timere didicit. Cui puerfatio pastoralis erat: z de oib pmticias deo offerebat. Et ppter ea de ad eius sacrificia respiciēs. z ei oblatōes gām hiet germāo pnte. q vi so vult cayn p pfusiōe pcidit et iuidie sti mulo sauci cayn i eā psurrexit ac interfec. Qui celestē citatē pm pdidit. Et ipi ci uem se pmū pstituit Centenario z eo amplius Abel mortuo. Adā post centesimū annū Seth genuit filium.

Almo .cxxx. fm heb. Scdm lxx. iter ptes. cxxx. Adaz genuit seth q fuit terci fil ade z nat ē āno pīs sui .cxxx. inchoāte fm he. ve. h ē āno mōi. i 30. cōpleto vixit at ānis. 912. Iste seth nat est 230. āno ad. qz. c. moyses ptermisit qb luxit filiū suū abel i valle ploratōis ppe ebrō. ipe ec p oleo mie ipetrādo padisuz adiit. In his duob primis filiis Ade. s. Cayn z abel ortū hūerit due ciuitates fm Aug. i 4. li. d ci. dei. fecerit itaq duo amores duas ciuitates. terrenam. s. amor sui vsq ad pteptū dei. Celestes vō amor dei vsq ad pteptū sui deniq illa i seipā: h in dño gliaf. Illa qrit ab homibus glia. hūc at de pscie tess maria ē glia. ad illā ptnet cayn q pmio nat ē z citatē pdidit. Ad istā ptnz abel. q scdo nat ē z tāq pe

Adam

Seth o elbora

grin h puerfat. qz grā pdestinat ciuis surfuz erat. deniq vt citas dei sue aduersarie coopatōe clarescat. aliq facta reproborum cōmemorare necesse fuit.

Cayn priogenit ade z eue cū sorore sua calmana nat ē āno ade. xv. i a gro damaseno. Hic prim agroz cultoz fuisse phibet cupidissim qdē z aliene felicitatis ipatiētissim ac scelerat volens mūera sua reprobata a deo et mūera frīs sui accepta mor iuidia frēm suū ductuz i agrū interfecit. ppter qd a deo puit fuit vt oib dieb vite sue eet vag z pfug sup terrā. Lūq cayn pfect eet senio z iter fructa aliqn sederet a pnepote suo lamech q senectut vicio cec fact dū venatōi isistēt pueri ductoz suasu credēs cayn feraz sagitta occisus fuit.

Cras plimas dīsoz regū gētius aut opm magnifitoz: aut psonaz sublimū hīc de ānotauit: qb vnt astronomi

i suis calculatōib ab adāvsq ad alphonsum. Et nō q era ē tps famosus alicuius gētis vel secte incipiēs ab aliq effectu q ē nobilis bonitas vel malicie z vulgariter pt dici datū: iuxta qd publice pscriptōes fuit. Tū z scūs leo hui noīs pm frequ ter h termino era vnt in Epistolis suis.

Enos filius Seth nat ē āno Seth .c. anno vō mūdi. 435. fm. lxx. fm heb. 235. āni vite eius. 905. Iste enos in cepit inuocare nomē dñi forte per aliqua deprecatoria verba que inuenit.

Caynā filius Enos natus ē āno patris sui. xc. āndi vō fm. lxx. 625. fm heb. ccc. xxv. āni vite ei extiterūt 910.

In linea iustoz tres notāf celestib decorati. Priō enos q primo nomen dei inuocauit. Secundo Enoch q cū deo ambulauit: z trāslatus ē in padisuz. Tercio Noe q pfectus fuit in generatōibus suis humanū genus saluauit ab aqs diluuij. In linea vō pctōz tres decorantur terrestribus. Priō Jabel qui fuit pater habitantium in tentorijs atq pastozum. Secundo Jubal qui fuit pater canentiū in Lithara z organo. Tercio Tubalchayn qui fuit malleator in cūcta opera eris.

Enoch filius Cayn quottus sit in numero filioꝝ Cayn certum nō est. Iste Enoch ca- yn ciuitate p̄didit appellās eā noīe ei⁹ Eno- chīā quā ⁊ sua ple repletā vidit. dicit em̄ Jo seph⁹. Qd̄ chayn rapinis ⁊ violentijs opes congregās filios suos ad latrocinia icitabat. Timēsq; eos q̄s ledebat filios suos in citate recollegit. Absurdū tñ nō ē fm̄ augus. xv. de ciui. dei. q̄ cayn edificauit citatē cuz vix q̄tu- or viros scriptura dicat tūc fuisse. qz nō oēs nūerant q̄ tūc eē poterant: s̄ illos tñ noīare necē putauit q̄s suscepti opis rō postulauit. Adā per cayn sceleratum vndenariō numero finit q̄ pctm̄ signi- ficat ⁊ ipe numer⁹ femia claudit a q̄ sexu factus ē initium pcti.

Matusalem Enoch fili⁹ cētesimo ei ⁊ octu- agesimoseptio an- no nat⁹ lamech fi- liū hūit q̄ nato du- os ⁊ octoginta su- pra septigētos su- peruixit ānos. Et sic Matusalē diu- ti⁹ vixisse ferūt oī- b⁹ q̄s scriptura cō- memorat.

Malaleel cen- tus sexagita- q̄nq; h̄ns etatis ānos genuit filiū ia- reth quo nato postea septingētos et triginta annis supuixit.

Iste Lamech primus bigamias introduxit habens duas vxores p̄ illd̄ qd̄ dictū fuit ab Adā spū p̄phe- tico: erūt duo ī carnevna. q̄ virū. i. ca- yn iter fructecta iacētē sagitta iterfecit adolescētēq; eū ducētē arcu p̄cissum occidit. Puit⁹ ē igr̄ p̄pter occisionem cā septuagies septies qz septuagita ⁊. vii. aīe d̄ eo egressē ī diluuiō p̄ierit.

Iste Jabel fili⁹ Lamech ex vxō- re Adā icēpit p̄dē tētorā p̄asto- ralia portatilia ad mutādū pascua p̄ gregib⁹ nutriendis nil nisi p̄ingū car- nale meditās ⁊ pascuavētr̄. h̄ fm̄ cō- mestorē greges ordiauit ⁊ caracteri- b⁹ distinxit sepauitq; fm̄ genera gre- ges oum̄ a gregib⁹ edoz ⁊ fm̄ q̄lita- tē vnicolores a grege sp̄si velleris: ⁊ fm̄ etatē amicos a maturiorib⁹ ⁊ cō- missuras cert̄ t̄pib⁹ faciēdas itellexit

Enoch

Nota q̄ omnes artes vel scientie seculares liberales siue mechanice vl̄ phisice huma- ne curiositati desinētes a fi- lijs lamech legūt inuēte ⁊ sic filij adulterini p̄mū s̄bi- liores alijs fuerūt: ⁊ qz tie- bant futurū p̄iclm̄ diluuij ⁊ ignis Jo tubalcain⁹ easdē artes ī duab⁹ colūnis scul- psit. Una latericia ⁊ alia marmorea colūna lapidea adhuc manet ī terra syriac: vt. s. si p̄structa laterib⁹ ab imbr̄i b⁹ exterminaret lapidea p̄manēs p̄beret hoīb⁹ sc̄pta cognoscere.

Yrath filius Enoch

Matusalem

Malaleel fili⁹ yrath

Ada

Lamech

Sella

Concupia oculorum

Iste tubalcayn filius la- mech et selle secunde vxō- ris sue artē ferrareā prim⁹ in- uēit: res bellicas exercuit scul- pturas ī metallis in libidinez oculoz fabricauit sumens ex exemplum a natura ex opere fructum sicut frater suus Tu- bal ad voluptatem auriū con- sonantias excogitauit.

Concupia aurium

Iste Tubal fili⁹ Lamech ex vxore Adā hic d̄r pa- ter canentū ī cythara ⁊ orga- no qz musicā inuenisse d̄r nō tñ instra musicalia adinuenit fm̄ p̄mestorē q̄ postea lōge ī- uēta referūt s̄ p̄sonātiās inue- nit vt labor pastoral quē fra- ter su⁹ iabel p̄mauit ī deliti- as vteret ⁊ in delicijs exerce- ret: postea tñ mlti adiuenerūt p̄sonātiās melodiarū ⁊ diuer- sa instra musicalia sic moyses de sonitu aq̄z d̄r armonias p̄- pēdisse. Sūt tñ q̄ dicāt q̄ ar- chades poplī p̄ calamos bre- ues ⁊ logos p̄mi excogitaue- runt cantum: laercius vero id̄ repertū dicit tempore pitha- gore philosophi.

Concupia carnis

Nema filia Lamech ex Sella soror Tubalcayn artē varie diuerseq; texture inuenit: lanam et linus in fila traxit ⁊ pannū texuit p̄pter le- uitatem. Itaz antea pellibus bestiarum utebantur.

Tubalcā Noema

Jabel

Tubal

Malaleel filius caynan q̄ plantatio dei interpretatur in linea xp̄i natus est anno patris sui. 75. anno v̄o mūdi fm̄ hebre. 470. fm̄ lxx. 760. obiit habens annos octingentos. 95. Dicit Aug. 15. de ciuit. dei. q̄ plures āte diluuiū nongentos annos attigerunt nemo tamen ad mille peruenit: q̄ plixitas etatis fuit per miraculū diuinū ad multiplicandū genus humanū z ad sciētiarū principia inuenienda. Tum etiā scdm naturam: q̄ homines erant melioris cōplexionis z maioris vigorositatis. Mā habebāt tunc multa maiora ossa quidē homines q̄ nunc. Unde allegans Plinium dicit. q̄nto magis p̄terit seculi cursus: tāto minora corpa fert natura: ne etiā magnitudo gigantom videat ali cui incredibilis testatur sacra historia dicens se vidisse molarem dentem: de q̄ cētum dentes scdm modulum nostre fieri potuissent. Dixitq̄ August. 12. q̄ nullo modo audiendi sunt illi qui dicūt tante fuisse breuitatis illos annos: q̄ decem de illis faciunt vnum de nostris: atq̄ nongentos tantū. 90. Nam dicit Plinius ad huc sunt gentes q̄. cc. annis viuūt.

Jareth filius Malaleel qui interpretatur descendens siue roborans v̄sa porans natus ē anno patris sui. lxx. supra centesimus Gen. v. mūdi v̄o dcc. lx. scdm he. ve. s̄ scdm lxx. interpretes. 976. vixit autem nongentos z sexaginta duos. Dicit Augusti. q̄ multi sunt geniti ante diluuiū de seth z etiā cayn quos tamen scriptura festine trāscurrūt: vt veniat ad noe vbi ambarum genealogiarū z ciuitatū dei z diaboli discretio concretioq̄ numeraret z ad Abrahā cui facta est repromissio de christo nascituro qui ē alpha z ω: Appocalip. i. p̄pter quod scriptura sacra quosdam p̄memorat. nec omnes isti primogeniti q̄s scriptura nominat vt cayn cognouit vxorem suam z genuit Enoch. nō est conseq̄es q̄ Enoch fuit eius primogenitus. z sic de alijs. Huius v̄o tempe filij seth viri optimi in p̄ceptis patris cum simplicitate cordis perseverantes a filijs caym pessimis quidem in omnē luxum prolapsis multa mala passi sunt.

Enoch filius Jareth natus est anno patris sui. c. lxx. Gen. v. mūdi vero 1022. scdm he. ve. s̄ fm̄ lxx. 1122. Anni vite ei⁹ fuere. 365. Iste enoch septimus ab Adam deo placuit z translatus est in paradysū: z septima requies p̄dicatur ad quas trāsfertur omnis qui tanq̄ sexta die etate seculi christi aduentu formatur. viuūt aut in paradiso in corporis z spūs tranquillitate cū be-lyā vsq̄ ad tempus anti xp̄i exituri ad fidei defensionem. Postremo martyrio coronandi. hūc iudas apostolus in epistola sua nonnulla scripsisse refert: q̄ ab antiquitate susceptę fidei a patribus refutata sunt.

Matusalem filius Enoch natus est anno patris sui. lxxij. mundi vero fm̄ lxx. 1287. Anni quibus vixit fuere. 969. Iste Matusalem antiquissim⁹ fuit omniū quos scriptura p̄memorat. De annis autē eius diuerse sunt opiniones. fm̄ lxx. interpretus computationem vixisset. 14. annis post diluuiū. Sed non legitur fuisse in archa noe. Hiero. v̄o asserit: q̄ eodē āno diluuij mortuus sit. Septemq̄ diebus ante diluuiū sepultus. Quidam v̄o eum cum patre suo Enoch trāslatum fuisse volunt: z diluuiū p̄terisse putabant causante hoc diuersitate codicū nostrorū z hebreorū: fm̄ August. z Rab. z ysi. qui omnes dicunt eum absq̄ omni ambiguo non vixisse. 14. annis post diluuiū cum ibi tā- tū. viij. anime salue fiebant.

Lamech filius Matusalem natus est āno p̄is sui fm̄ textum nostrū Gn. v. clxxvij. anno vero mundi fm̄ lxx. 1454. vixit autē annis. 777. Iste lamech cum esset annorum. 172. genuit Noe quem cum genuisset dixit. Iste. s̄. Noe consolabitur nos a laboribus manū nostrarum in terra cui male dixit dominus. Et genuit p̄ter Noe filios z filias. Et cū vixisset septingētos z septuaginta septem annos tradidit principatū Noe filio suo z mortuus est. Eo quidem tempore gigantes erant super terram: viri vtiq̄ famosi z incredibiles potentie scientes bellum.

Linea Christi Malaleel

Jareth

Enoch

Matusalem

Lamech

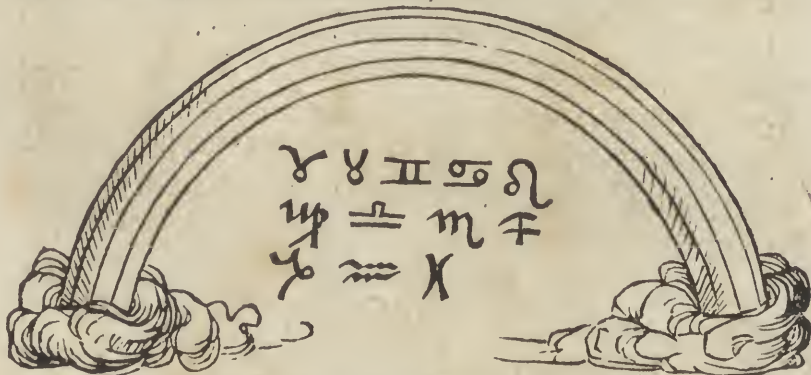

Secunda etas mūdi principiū a Noe habuit post diluuiū: qđ fuit vniuersale p totū Anno sexcē
tesimo vite Noe a pncipio aut mundi fm be. Millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto.
Sed fm. lxx. interptes quos Beda et yfido. approbāt Bis mille ducenti z. xlii. z durat vsq;
ad abraham fm be. 292. annis. Sed fm. lxx. 842. annis. Ante diluuiū vō p. i oo. annos
Dominus apparuit Noe id ē quingentesimo anno vite Noe.

Noe diuini honoris et iusticie amator fi-
lius Lamech. ingenio mitis z integer in-
uenit grām coram dño. Cū cogitatio ho-
minū pna erat ad malū. Omī tpe omēs in viam
rectā deducere satagebat. Cūq; instaret finis vni-
uerse carnis precepit ei dñs vt faceret arcam de li-
gnis leuigatis bituminatā intus et extra. que sit
trecentoz cubitoz geometroz longitudinis. Oro-
sius z post eū Augusti. z Hugo. Cubitū geome-
tricū sex cubitos vsuales facere dicūt: quā pticas
noiant. Sit itaq; trecentoz pticaz lōgitudis: qn-
q;inta latitudinis z triginta altitudinis. i. a fun-
do vsq; ad tabulatū sū tignis. Et i cubito cōsum-
mab illā. In q māiūculas cenacula fenestrāz osti-
um i latere deorsum facies. Noe igif post cētū z
xx. ānos ad arcā fabricatā. q p solatio vite erant
necēria cōportauit. Cūctorūq; aīaliū ad suādū ge-
nus eoz masculos sil z feminas piter introduxit.
Ipe deniq; z filij ei? vxor z vxores filioz primo
die mēis april ingressus ē. Facto diluuiū cūz dñs
oēm carnē deleuit. Noe cū suis saluat? ē. Stetit/
q; arca sup altissimos mōtes armenie. Qui loc?
egressoz vocat. Egressi deo grās egerūt. Et alta-
re facto: deo sacrificabant.

Dec signū federis qđ dō inter me et vos z ad
omne animā. Gn. ix.

Arcus pluuialis siue Iris licet dicatur hñe sex
vel quatuor colores. tñ duos colores pncipa-
liter habet. q duo iudicia repñtant. aqūs diluuiū
pñteritū figurat ne ampli? timeat. igneus futurū iu-
diciū signat per ignem vt certitudinaliter expectet
Illo diluuij Anno prima seculi etas termiata ē
ab Adā vsq; ad diluuiū inclusive. Etas scda ince-
pit q z ad abrahe natiuitatē vsq; perdurat.

Noe vna cū filijs z vxore ac filiozū vxorib? ex
archa egresso: pñfestim altare edificato de cūctis
pecorib? volatilibusq; mūdīs holocausta dño ob-
tulit. Et ei? odorē suauitat? odorat? est dñs. Pro-
pter qđ eidem dñs benedixit ac filijs suis dicens.

Secunda etas mundi

Erescite et multiplicamini. Indeque terra ad propria naturam reuerfa Noe cepit vir agricola esse. et exercere terram: et cuncta animantia ad pascua emisit. Cumque (ut aiunt) hircum caprarum in coricum culicie montem emisisset: ibidem lambruscas comedens: inebriatus est: et reliqua animantia cornibus petere cepit. Hoc Noe coperto: lambrusce virtutem agnouit. confestimque ipsam sanguine leonis porci agni: et Synue addito inferuit: at lambrusca in bona vinea inserta: fructum fecit perfectum et vindemiauit eum. Et ad usus Noe vino deducto sacrificas fecit communium magnam. Inebriatus autem ex illo statim tanquam agnus in sopore resolutus est nudatus inhoneste iacebat: vidensque Cham eius filius (videlicet per Chanaan) patris verenda nudata et vestigio irridendum fratribus nuntiavit et ostendit. At Sem et Japhet audientes: filiali pietate in patrem commoti palliis imposuerunt humeris suis retrosum incedentes: patris verenda operuere. Eorum quippe facies verse erant: ne scilicet patris virilia viderent. Quod dum Noe sensisset alijs quidem filijs felicitatem optauit. Cham vero propter cognitionem sui non quidem maledixit: sed eius plura. Noe vero cum vixisset post diluuium trecentis et quinquaginta annis: quod quidem tempus feliciter egit: cum compleisset annos nonagentos quinquaginta mortuus est. Preter autem Sem Cham et Japhet atque Iomicum filios: aliosque post diluuium genuit filios et filias. viditque ex filijs filiorum: et ex filiorum filijs ad multas usque generationes.

Monstruosorum quoque multa hominum genera post linguarum varietatem a deo factam varijs in locis producta fuisse commemorantur. Deus enim ipse cum sciret quare primum similitudine vel diuersitate pretereretur pulcritudinem vniuersi: etiam monstruosos homines in mundum producere voluit. Quibus quidam dicantur repiri quod in media fronte vnum tantum habent oculum: qui monoculi appellantur. Alios statura esse cubitales: quos pigmeos greci vocant: qui per annum octauum viuendo non excedunt. Huius populi Plinius vii. naturalis historie testatur tenentes motana indiarum: vicina tamen oceano salubri celo semperque vernante habent singulare bellum contra grues: teste Homero: horum mulieres Solinus anno quinto parere dicit: et octauo senescere: fama est insidetes arictum caprarum dorsis armatos sagittis veris tempore vniuerso agmine ad mare descendere et oua pullosque earum alitum consumere. Casas eorum luto pennisque et ouorum putationibus construunt. Aristoteles in cauernis viuere pigmeos tradit. Item gigantes alie sunt in quibus singuli singula crura in pedibus maximis habent non flectentes poplitem: et tamen mirabilis celeritatis quos scio pedas vocant. Huius etiam Plinius ubi supra testatur per estiuum tempus in terra supini iacentes pedum se umbra pretegunt: vnum et inditum nomen habent. Hos idem Plinius in desertis indiarum partibus habitare dicit. Quosdam alios sine ceruice habentes oculos in humeris. Quosdam alios cynocephalos quorum canina capita. Et alia diuersa genera monstruosorum que in sequentibus patebunt. Cum multi reperiuntur hominum fetus ab usitato cursu nature exorbitantes: qui tamen non obmittendi in historijs ducuntur maxime longius

a mari degentes in quibus prodigiosa aliqua et incredibilia multis visum iri haud dubitamus. Quis enim ethiopes antequam cerneret crederet? Aut cui non miraculo est cum primum in noticiam venit? Quam multa fieri non posse (priusquam facta sint) iudicatur. Nature vero res vis atque maiestas in omnibus momentis fide caret: si quis non partes eius ac non totam complectatur animo. Ideo ad auctores fides relegabimur: Adhuc ne sit fastidio grecos auscultari qui maiore diligentia et vetustiore cura de his scripserunt. Ferunt etiam scytharum genera ad septentrionem haud procul ab ipso aqlonis ex ortu speculorum eius dicto quem locum geslithron appellant: produci arimaspi quos ut in folio sequenti patebit vno oculo in fronte media insignes. Quibus assidue bellum esse circa metalla cum griphis ferarum volucrum genere. multi sunt maxime illustres herodotus et aristoteles. peronius scribit: super alios autem antropophagos scythas in quibusdam valle magnum timani montis regio est quam vocant abarimon. In qua siluestres viuunt homines auersis post crura plantis eximie velocitatis passim cum feris vagantes hos in alio non spirare celo. Ideoque ad finitimos reges non pertrahi. Neque ad alexandrum magnum pertractos beton itinere eius mensura perdidit. Precipue tamen india ethiopumque tractus miraculis scatet. Maxima in india gignuntur animalia indicio sunt canes gradiores ceteris. Arbores quidem tante periclitantur traduntur: ut sagittis superari nequeunt. Nec facit veritas soli temperies celum: aquarum habundantia. arundines vero tam periclitantur: ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. In monte cui nomen est Adilo homines esse auersis plantis octonos digitos in singulis pedibus habentes auctor est Megasthenes. In multis autem montibus genus hominum capitibus caninis ferarum pellibus velari per voce latratu edere vnguibus armatum venatu et aucupio vesci. Cresias scribit in quibusdam gente indiarum feminas se in vita parere genitosque confestim canescere. Megasthenes gentem inter nomadas indos narium loco foramina tantum habentem. ad extremos indiarum fines ab oriente circa fontem gangis Astomorum gentem sine ore: corpore toto hirtam: vestiri frondium lanugine: habitu tantum viuentem et odore quem naribus trahunt. Nullumque illis cibum nullumque potum. Tantum radicum florumque varios odores siluestrium malorum quam secum portant longiore itinere non desit olfactus. Grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Oniscritus quibus in locis indiarum umbra non sunt corpora hominum cubitoz quantum et binorum palmarum existere et viuere annos. cxxx. nec senescere. Sicut medio euo mori. Cresias gentes ex ijs quam appellat pandore in quolibet sitam. annos ducentos viuere in iumeta candido capillo quam in senectute nigrescat. Artemidorus in taprobana insula longissimam vitam sine villo corporis languore traduci. Soritas ab indis arabum fluminis differt. Si nullum aliud cibum nouere quam piscium quos vnguibus dissectos sole torreant. atque ita panem ex ijs faciunt: ut refert Clitarchus. in affrice solitudinibus hominum species obuiue subinde fructus momentoque euanescent. Nec atque talia ex hominum genere ludibria sibi nobis miracula: ingeniosa fecit natura ad detegendam eius potentiam sequentes gentes inter prodigia ponere libuit.

De hominib⁹ diuersar⁹ formar⁹ dicit Plⁱ. li. viij. ca. ij. Et Aug. li. xvi. de ci. dei. ca. viij. Et Ili⁹ dorus Ethⁱ. li. xi. ca. iij. oia q⁹ sequuntur in india. Cenocephali homines sunt canina capita habentes cu latratu loquuntur aucupio viuunt. vt dicit Plⁱ. qui omnes vescuntur pellibus animalium.

Licoples in India vnu oculum hnt in fronte sup nasum hñ solas ferarū carnes comedūt. Ideo agriofagite vocātur supra nasomonas confinesq⁹ illorū homines esse: vtriusq⁹ nature inter se vicibus coeūtes. Calliphanes tradit Arestoniles adijcit dextram māmam ijs virilem leuam muliebrez esse quo hermafroditas appellamus.

Ferunt certi ab oriētis pte intima esse homines sine naribus: facie plana eq⁹li totius corporis planicie. Alios supiore labro orbas. alios sine linguis et alijs cōcreta ora esse modico foramine calamis auenar⁹ potū hauriētes.

Item homines habentes labiū inferius. ita magnū vt totam faciem contegant labio dormientes.

Item alij sine linguis nutu loqntes siue motu vt monachi.

Pannothi in scithia aures tam magnas hnt. vt contegant totum corpus.

Artabrite in ethiopia pni ambulāt vt pecora. et alij qui viuūt p annos. xl. quē nullus supgreditur.

Satiri homunciones sunt aduncis naribus cornua i frontibus hnt et caprar⁹ pedibus similes qualē in solitudine sanctus Antonius abbas vidit.

In ethiopia occidentali sunt vnipedes vno pede latissimo tam veloces vt bestias insequantur.

In Scithia Ipopedes sunt humanā formar⁹ eqnos pedes habentes.

In affrica familias quasda effascinatiū Ifigonus et Amphodorius tradūt quaz laudatōne intereāt p⁹ bata. arescāt arbores: emoriātur infantes. esse eiusdem generis in tribalis et illirij adijcit Ifigon⁹ q⁹ visu quoq⁹ effastinent iratis p⁹cipue oculis: quod eorū malū facilius sentire puberes notabili⁹ esse q⁹ puillas binas in oculis singulis habeant.

Item hoies. v. cubitoz nūq⁹ infirmi vsq⁹ ad mortez hec oia scribūt Plⁱ. Aug. Ili⁹. Preterea legi i gest⁹ Alexātri q⁹ i india sunt aliq⁹ hoies sex man⁹ hntes. Itē hoies nudi et pilosi in flumine morātes.

Itē hoies manib⁹ et pedib⁹ sex digitos habentes. Itē apothami i aq⁹s morantes medij hoies et medij caballi.

Item mulieres cū barbis vsq⁹ ad pect⁹ s⁹ capite plano sine crinibus.

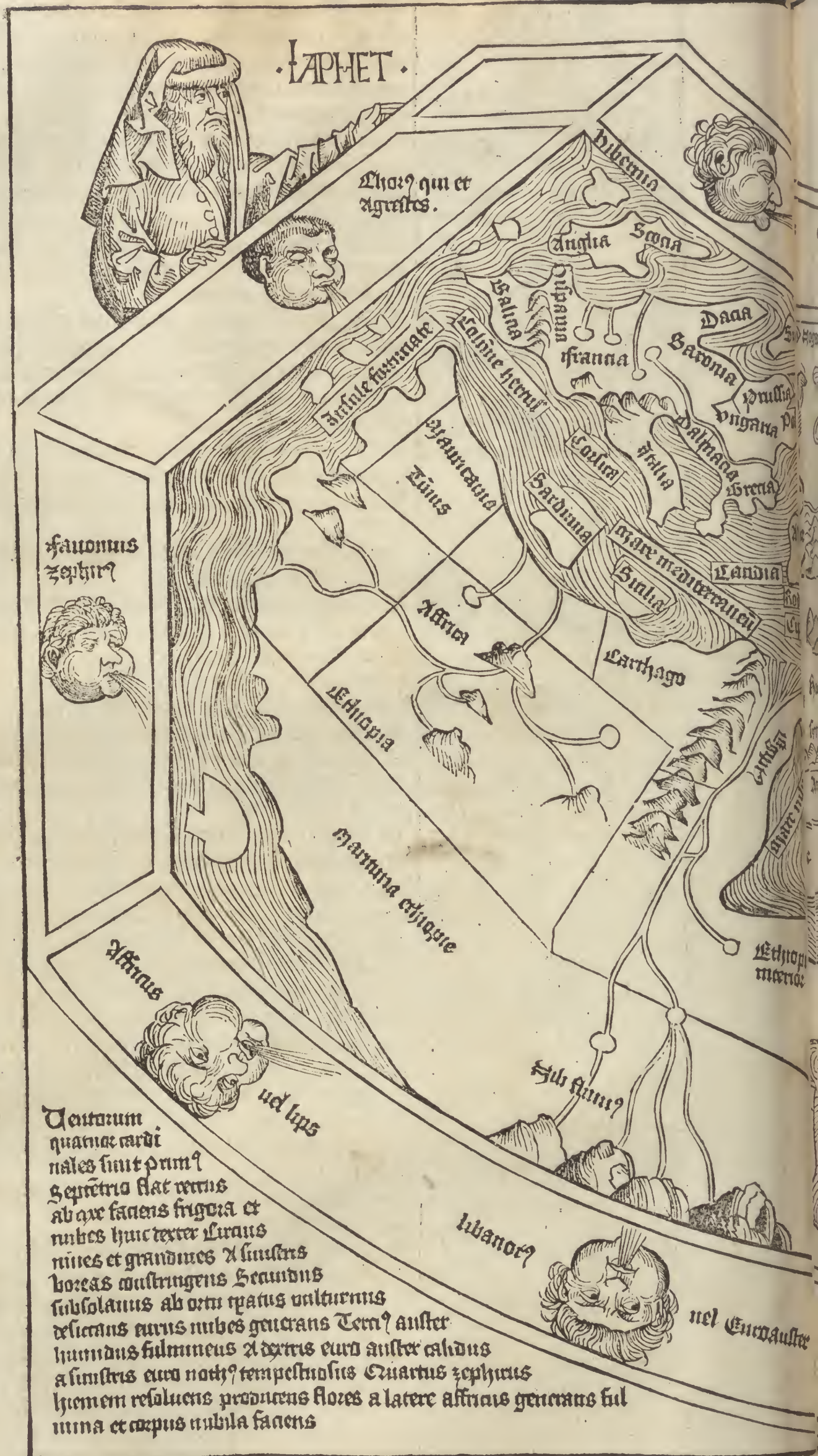
In ethiopia occidentali sūt ethiopes. iij. oculos hntes In Eriopia sunt hoies formosi et collo gruno cū rostris aialium hoimq⁹ effigies mōstriferas circa extremitates gigni mūne mirū. Artifici ad formanda corpora effigiesq⁹ celandas mobilitate ignea.

Antipodes at eē. i. hoies a tria pte terre vbi sol orit⁹ qñ occidit nob aduersa pedib⁹ nris calcare vestigia nulla rōe credēdū ē vt ait Aug. i. 6. de ci. dei. c. 9. Ingēs tñ h pug⁹ lraz p⁹traq⁹ vulgi opioez circūfundi terre hoies vndiq⁹ cōuersisq⁹ iter se pedib⁹ stare et cūct⁹ silem eē celi vñcē. Ac sili mō ex q⁹cūq⁹ pte mediā calcari. Cur at n decidāt: mirēf et illi nos n decidere: nā em repugnāte: et quo cadāt negāte vt possint cadere. Mā sic ignis sedes nō ē nisi i ignib⁹: aq⁹rū nisi i aq⁹s. spūs nisi in spū. Ita terre arcentibus cūctis nisi in se locus non est.

Secunda etas mundi

Orbis dicitur a rota ⁊ est quilibet figura spherica ⁊ rotunda. Et ideo mund⁹ orbis dicitur. quia rotund⁹ ē: ⁊ dicitur orb⁹ terre vel orbis terra rū. Sicut autem secundum vincentem. filij sem obtinuisse asiā. filij chā affri cā ⁊ filij iaphet europā. Isid. in li. Ethy. asserit quod orbis diuisus ē in tres partes s; nō eq̄liter. Nam asia a meridie per orientem vsq; ad septē trionem puenit. Europa vero a septētrione vsq; ad occidentē ptingit. Sed affrica ad occidentem per meridiē se extendit. Sola quoq; Asia

continet vnam partem nostre habitabilis. s. medietatem: alie vno ptes. s. affrica et europa aliam medietatem sunt sortite. Inter has autem partes ab oceano mare magnū progreditur. easq; interfecat: quapropter si in duas partes orientis et occidentis orbem diuidas in vna erit asia in alia vno affrica et europa. Sic autem diuiserunt post diluuiū filij Noe: inter quos Sem cum posteritate sua asiam. Japhet europam et cham affricam possederunt. vt dicit glo. super Gen. x. et super libro Paralippo. primo. Idem dicit Crisostomus Isidorus et Plinius.

Becunda etas mundi

O E prouincia Asia. Asia ex nomine cuiusdam mulieris est appellata sicut Vinc. q̄ apud antiquos imperium tenuit orientis. Habet ista pars prouincias multas et regiones. Paradisus terrestris locus est in orientis partibus cuius vocabulum ex greco in latinum vertitur ortus. Hebraice eden dicitur qd latine delicie interpretatur. quod simul iuctum resultat ortus deliciarum. Est enim omni genere ligni et arborum pomiferarum consitum: habes etiam lignum vite in medio. Non ibi frigus nec estus: sed perpetua aeris temperies. de eius medio fons prorumpens irrigat nemus totus. Videtur aut in quatuor fluminibus patet Gen. ij. huius loci post peccatum est aditus interclusus. India q̄ in asia ē. ab indo flumine dicta est q̄ ex parte occidentali clauditur. Hec a meridiano mari porrecta usque ad ortum solis: et a septentrione usque ad montes caucasum peruenit. Habet gentes multas et oppida. Insulam quoque thephanā gemmis et elephantis refertam. Crisen et arginē auro et argento secundas. Tilem quoque arborem folijs nunquam carentem. habet et flumines gangem et indum et hypanem illustrantes indos. Terra indice fauonij spiritu saluberrima. in anno bis metit fruges: vice hyemis echelias patit. Signit autem tincti coloris homines. elephantes ingentes. monoceron bestiam id est unicornium. psitachum auem. ebum quoque lignum cinamomum piper et calami. Mittit quoque ebur lapidesque preciosos. berillos. crisopassos. adamantē. carbunculos. ligures. margaritas et uniones. quibus nobiliū feminarum ardet ambitio. Ibi etiam sunt montes aurei quos adire propter dracones et gryphos et immensarum hominum monstra est impossibile. Solinus dicit. diu credita ē esse tertia pars terrarum. Indiā liber prius ingressus ē utpote q̄ indis sbacti prius omni triumphauit. Sunt et alie puicie multae in asia: et reges videlicet Parthia. Assyria. Media Persia. Mesopotamia Babilō nomen ē in qua ē urbs babilon a qua nūcupata ē urbs tam nobilis ut caldea et assiria et mesopotamia in eius nomen aliqui transferunt. Arabia puincia sic ē appellata. i. sacra. sic interpretata eo quod thuriferos habeat odores. Mirra et Cinamum ibi habent. Et ibi nascitur fenix. Ipsa etiam dicitur Sabba. Siria habet in se plures puincias. s. Comagenā pheniciam et palestinam. cuius pars ē Iudea. absque sarracenis et nabucheis. In phenicia est thur ad quam ysatas loquitur. Iudea ex nomine iude appellata. s. eo quod reges ex illa tribu huius. q̄ ibi regnauerunt. Hec ē palestina regio q̄ prius chanaā dicta ē a filio chā siue ex chananeorum gentibus quibus expulsis iudei eam domino cedere possederunt. In medio aut iudee ciuitas hierosolima. Terra evariarum opum diues frugibus fertilis aquis illustris. balsamum opima.

Samarita regio ē palestine in qua ciuitas principalis etiam dicitur Samaria ubi cōiter tenuerunt sedes regni reges israel. sicut in hierusalem reges iudee. Hec ē media inter puinciā iudee et puinciā galilee: similis ē terra iudee in bonitate. Galilea puincia etiam palestine. Et ē duplex. s. superior et inferior. Pentapolis regio ē in cōfinio arabie et palestine: quinque ciuitatum Sodome et c.

celesti igne consumptarum. Mabathea a filio ysinabel nominata iacet inter iudeam et arabias

Egyptus que prius dicitur esse: ab egypto danay fratre postea ibi regnante nomen accepit regio celi ymbribus insueta: et pluuiarum ignara. Nilus solus eam circumfluens irrigat: et inundatione sua secundat adeo copiose ut impleat necessarios mercibus orbem terre Scythia sicut et gothia magoth a filio Japhet ferē cognominata. Hircana dicta est a silua hircania: q̄ scythie subiacet. Albania a calore populi sic nominata eo quod albo crine nascentur homines. Armenia vocata est ab armeno iasonis thesalali comite. qui armeniam cepit. Hyberia regio est asye prope pontum armenie. in hac herbe tincture utilis nascitur. Capadocia urbs propria nominatur hec est in capite Syrie sita. Asia minor ab oriente capadocia cingitur: ab alijs partibus mari circumdatur. Et habet puincias istas bithyniam. frigiā. galatiā. libiā. charias. paphlham. ysauriā. liciā atque ciliciam Bithynia aut in ponti exordio a bitynio rege nūcupata ē. ipsa et maior frigia. Nicomedia urbs est in ea ubi hanibal fugiens veneni haustu animam spirauit. Galatia a priscis gallozum gentibus a qua bus extitit occupata. Frigia dicta est a frigida europis filia. s. et dardania a dardano iouis filio dicta est. huius regio troia est quā ex suo nomine appellauit tros troianorum rex. due autem sunt frigie maior et minor. Maior frigia smirnam habet. Minor vero ylium et lichaoniam. Paphlhamia cilicie sociatur. Ysauria ex situ loci dicitur cognominata. quia vndique aperta aurarum flatibus pateat. metropolim urbem seleuciam habet. Cilicia a silice quodam nomen traxit matrem urbium habet tarsum. Licia autem sic nominatur eo quod ab oriente sit iuncta cilicie. Ibi est mons ille mirabilis chymera q̄ nocturnis estibus ignem exalat sicut in Sicilia ethna: et in alemania svrickau.

O E alia tertia parte mundi q̄ dicitur Europa. Europa quippe ab agenor regis libie filia nomen accepit: quā iupiter ab affrica raptam cretam aduexit: et parte tertia orbis ab ea denominauit. Incipit a flumine thannar: descendens ad occasum per septentrionalē oceanum usque ad fines hispanie: pars orientalis et meridiana a ponto consurgens: tota mari coniungitur et in insulas cades finit. Prima europe regio est Scythia inferior. q̄ a meothidis paludibus incipiens inter danubium et oceanum septentrionalē usque germaniā porrigit. q̄ terra per barbaras gentes a quibus inhabitatur generaliter barbaria dicitur.

Huius pars prima alania ē: post hanc dacia ubi et gothia: deinde germania ubi plurimā parte Sueui incoluerunt. Germania post Scythiam inferiorē a danubio inter rhenum flumem et oceanum conclusa cingitur. terra diues virum ac populi numero sis et immanibus. Quā et propter fecunditatem gignere populoz germania dicta ē. mittit gemmas cristallum et succinum. due vero sunt germanie superior iuxta septentrionalē oceanum. inferior circa rhenum. Prouicie autem quae danubio a barbarico ad mediterraneum mare secludit sunt. prima

messia a messiu. puentu vocata: ppter abūdātiā.

Post messia pannonia postq; rethie⁹ frugib⁹ ferax q; excipit gallia belgica: deinde tracia: tracie tirtas iaphet fili⁹ nomē dedisse phibet. Alij seucia incolaz tracia appellatā dixerūt. Huic ab oriēte pstatinopol⁹ opposita ē: ab occasu macedonia illi sibiacet. cuius regionē olim diuersa rū gentiū ppli mesi: gethe: sarmate scithe z alie natōes incoluerūt. Grecia a greco rege dicta ē q; cūctā illā regionē incoluit. Sūt aut. puicie grece plures: z qz pzia ē ab occidēte dalmacia deinde epir⁹ inde elladas: inde thesalia. ide macedonia: inde achaya: z due i mari creta z ciclad⁹ des. Illiric⁹ aut genera⁹ r z ois greca z dalmacia a delim maxia illi⁹ puicie citate dicta est.

Epir⁹ a pirro achillis filio dī cui⁹ ps chaona ē: q; an mollosa ē dicta: a molloso filio pirri quē de andromaca hūit. Ellades dicta ē a rege el lena tenchalionis z pirri filio: a q; pri⁹ greci el lenes nūcupati sunt. Ipa ē z athica ipa est vera greca. vbi fuit athenas ciuitas mī līaz z phoz nutritrix q; nihil hūit greca clarius atq; nobilius.

Ellades aut due sunt. puicie. s. Boetia sic dicta a boue: ibi thebe pstructe sunt: in q; olim ciuilia bella detonaue⁹ vbi nati sunt apollo z hercules: maior ille theban⁹ peloponēb. scda ps elladis a pelope rege athice vōta ē. Tesalia a thesalo rege dicta ē. mltā sunt i thesalia flua z oppida: iter q; pcpua ē thesaloica ibi ē z mōs pna sus qūdā appollini pfect⁹. In thesalia q; et pzia fuit achillis pmiū solidi aurei facti sunt: comādo rū qz eqz vsus pmiū inē⁹ ē. Macedoia a macedo q; fuit tenchaliōis nepos mīn⁹ nomē accepit. Postq; ibi accepit picipatū q; pri⁹ emathia dicebat: q; pfinis ē a septētriōe emathie patria alexandri magni regio venis aureis z argēteis optia. Adōs olim⁹ i ea ē ita alt⁹ vt i cacuie ei⁹ nec vēti nec nubes sentiāt. Achaia ab acheo rege z vrbs z puicia appellata ē. Hec pene isula ē hui⁹ caput ē corithus gretie de⁹ archadia sin⁹ ē achae ipa ē z sicaonia a sitione rge a q; z regnū siciomoz ē dcm. hz abeston lapidē q; sel⁹ accessus nūq; extinguit. Pānoniā ab alpib⁹ appēninis dicta ē: q; b⁹ ab ytalīa secernit regio forē et sololeta. Hystriā hystēr fluu⁹ vōit q; terrā illā ifluit. Ipe ē danubius: hz āt a septētriōe pānoniā.

Italia olim a greci pplis occupata mag⁹ greca nūcupata ē. deide a regl noie saturnia mox z latiiū dicta: eo q; saturn⁹ a ioue sedib⁹ suis pulsus ibi latuerit. Postremo ab ytalo siculoz rege ibi regnāte nūcupata ē. terra oib⁹ reb⁹ pulcra z fertil: pabulivbrate gūissima: hz lac⁹ venatū. alū nū atz lucernū. Fluuos eridanū: tiberim z tepētes fōtib⁹ baias. Signit gēmas sericū: z coral⁹ lū. z liguriū boani qz spētē. ytalīa aut z hispania iccirco hesperie dicte sunt. eo q; greci bespo stella nauigēt: z in ytalīa et i hispaniā q; hac rōe discernūt. Aut hespiā solā dic⁹ z significas ytalīa: aut addis vltimā z signas hispaniā q; i occidentis ē fine. Tuscia ps ē ytalie Umbria vo ps tuscie. vmbria vo dcā vt historie narrant: eo q; tpe aq; se cladis ymbrib⁹ supfuerit. Est ei i iugis appēninis sita mōt⁹ in pte ytalie iuxta meridiē. Etruria ps ē ytalie dcā eo q; ei⁹ fines tēde bāt vsq; ad ripā tiberi. Rome oīm fines vni⁹ tm

tiberis ripa tenebāt. Hic tuscia Tuscia aut a freqntia sacrificij z thuri dcā ē. illic z auruspiciā dicūt eē inuētā Apulia ē vbi bñdusiū quā tho li secuti dyomedem ducē pdiderūt. Lāpania. puincia ytalie hz terras hyeme oī estate q; vnates Et sol ibi mitis: gta tēperies: aer pur⁹ z blād⁹.

Galila dcā ē a cādoze ppli: gala ei grece latine lac dī. Adōtes em z rigor celi ab ea pte sol ardo rē excludūt: q; sit vt cādoz ppli n coleref. hāc ab oriēte alpiū iuga tuēt: ab occasu oceanus iclud⁹ it a meridie prupta pirenei: a septētriōe rheni fluēta atz germania: cui⁹ initū belgica finis aq; tania est. Regio est gleba vberi ac pabulosa ad vsum aiantū apta: flumib⁹ qz z fōtib⁹ irrigua pfusa duob⁹ magnis rheno z rhodano fluibus

Belgis āt citas ē gallie a q; belgica puicia dcā ē. Cisalpina qz citra alpes trasalpina qz vltra alpes. Retia qz iuxta rhenū. Aqtania āt ab obliq; aq; ligeris flumis est appellata. Hispania pus ab ybero amne hiberia nūcupata ē: postea ab hispāo hispāiavōta. Ipa ē z hesperia ab hespero stella occidētalī dcā. Sita ē āt iter galliā z affricā: a septētriōe pireneis mōtib⁹ clausa: a reliq; ptib⁹ vndiq; mari pclusa. Salubritate celi eqlis oīm frugū generib⁹ secūda gēmaz metallozūq; ditissima: iterfluūt eaz flumia mag⁹ beth⁹ inne⁹: yber⁹ z tag⁹: hz puicias sex: Tarraconen sem: Carthaginēsez. Lusitaniā. Galiciā. Bethicani z trasfreta i regiōe affrice tingitanā. Due sunt aut hispanie: anterior z exterior.

O Affrica alia pte tertia mūdi affricaz sic noiatā: q; daz extimāt q; si affr e i eo q; sit apta celo vl soli z sine horroze frigoris. Alij affricā dicunt appellari ab vno ex posteris abrahe de cethura nato q; dict⁹ ē affr. incipit āt a finib⁹ egipti pges iuxta meridiē p ethiopiam vsq; ad atlantē mōtē: a septētrionali pte mari mediterraneo claudif: pūcta hz puincias libiā cirenēsez. Pēthapolim. Bisantiū. carthaginē. Numidiā. Mauritaniā. tingitanaz. Et circa sol ardozē ethiopiā. Libia cirenēb i pte affrice pma ē a cirene vrbe metropoli. q; ē ei⁹ finib⁹ nūcupata. Pētapol⁹ dcā ē a. v. citatib⁹ ibi exntib⁹ magnis. iter q; sunt ptholomaida z bernice sic denaiate a r gīb⁹ suis. Bethula ps affrice mediterraneae. Mauritania dī a mauro qd nomē est grecū: latie sonās nigz. An a nigredie ppli hītant⁹ dcā est. Tingitana a tingi metropolitana illi⁹ puincie citate dcā ē. Hec regio gignit feras. symias. dracōes. strutōes. z oliz elephātes nūc sola india hos pturit. Garramātis ob oppido dcā garrania ibi exnti. Ibi ē fōs q; friget calore diei. z calet frigore nocti. Ethiopia dcā ē a calore pploz q; sol vicinitas torret. Est ibi ingēs est⁹. Mā q; qd ibi ē sō meridiano cardie ē: pluri mas hz gētes dīso vultu. z mōstruosa spē horribiles ferūq; z spētū mltitudie referta. Ibi rinocerata bestia z cameleopard⁹. basilisc⁹ dracōnes igētes ex qz cerebro gēme extrahūt iaciūt z crisopassos ibi iueniūt. Et ciāmomū colligif

Due sunt ethiopie. vna circa ortū sol altera circa occasū i mauritāia. Extra tres ptes orb⁹ q; rta ē ps trasoceanū iteriozē i meridie q; sol ardoz rib⁹ nob incognita ē: i cui⁹ finib⁹ antipodes fabulose habitare dicuntur.

Noe patriarcha

Noe filius lamech decim^{us} ab Adam: cui^{us} anno sexcentesimo primo hoc ē anno mūdi. **AD.** sexcentesimo. lviij. incepit secūda etas: nat^{us} ē āno patris sui cētesimo octogesimo secūdo. **gñ.** v. **AD.** v. **AD.** lvi. iuxta he. ve. s. fm Orosiū Bedā z. lxx. interp. anno mūdi. **AD.** dc. xliij. Et interp^{ta}t^{us} req^{ue}es fm ysi. z. Rabanū vbi sup. Ab eo q^{uo}d s^{ed} illo oīa retro q^{ue}uerūt p diluuiū. Hebrei tamen dicūt q^{uo}d idcirco requies interpretatur: quia primus inuenit artē arā di terram cū animalibus. Ideo dī Gen. v. Ipse consolabitur nos ab operibus. Nam prius foderūt soli homines agrū: s^{ed} postq^{ue} animalia arare ceperūt: fuerūt hoīes alleuiati: ideo etiā dī: q^{uo}d Noe erat vir agricola.

Memorie cōmendandū ē. q^{uo}d de istis trib^{us} filiis Noe. s. sem. cham. z. Japhet lxxij. gētes pcreate sunt. vt pz Gen. x. Hāz autē gentiū vocabula p^{ri}m māserūt. ita vt hodieq^{ue} appareat. Unde fuerint deriuata: sicut ex assur assyriū: z. ex heber hebrei: partim tepis vetustate mutata sunt: ita vt vix hoīes doctissimi antiq^{ui}ssimas p^{er}scrutātes historias. Chā. 2. fili^{us} noe Cathaflua vxor ei^{us} nec oīm s^{ed} aliq^{ui} ex istis origine gētiū repire potuerūt. Et si oīa p^{ro}siderent p^{ro}la mutata q^{ue} manentia noīa apparent.

Iste Jonichus fuit q^{ui}rtus fili^{us} Noe natus est tercio anno post diluuiū de quo Moyses tacet. Sapiens primo astronomiā inuenit. z. q^{ui}dam futura p^{re}uidit z maxime de ortu q^{ui}tuor regnōz z eorum occasu. Cūq^{ue} p^{ro}p^{ri}et^{er} dedit ei munera iuit in terrā Ethan z habitauit ibi

gentē p^{ro}stituēs. Hec enī Eliopolis. i. solis terra ē ad quā nōnulli filioz Japhet viri clarissimi accedentes ciuitatem ipsi Jonicho extruxere. Hic ferē cōsiliū dedisse Memroth quō regnare possz

fuit autē vir ingenio eminentissimus z astronom^{us} permaximus. qui oīm sider^{um} cursus z stellaz habitudines cōtemplatus fuit. Qua q^{ui}dem discipli^{na} vt dictū est ortū piter z occasum q^{ui}tuor regnōz p^{ri}ncipaliū p^{ro}uidit z d^{ix}it. Hūic autē mortuo cosdron ei^{us} filius successit.

Chus fili^{us} chā a q^{ui} vt Josepho in primo antiq^{ui}tatū libro placet: Ethi^{opi}opes fuere. Hūi p^{ri}mū a semetipis z ab asianis chusei vocabant^{ur}. In de Ethiopes. z a q^{ui}bus ethiopia regia hec puincia in Mauritanie finib^{us} ē. In q^{ui} vaste sunt solitudines orientem versus.

Chanāan primus filius cham a q^{ui} chananei z hūit. xi. filios q^{ui} possederūt terrā chananeorū q^{ui} nūc terra dī p^{ro}missionis q^{ui} nūc In dea nūcupat^{ur} z ab eo chananea. Sydon a q^{ui} sydonij. Ethe^{us} a q^{ui} ethei. Et Jebuseus a q^{ui} iebusei q^{ui}z duoz fuit hierlm. Amore^{us} a q^{ui} amorei. Berse^{us} a quo gersei. Eueus a q^{ui} euei. i. gabaonite. Arche^{us} qui archas oppidū p^{ro}didit p^{ro} tripolim i radicib^{us} libani sitū. Cine^{us} Aradius a q^{ui} aradij q^{ui} aradium isulā possederūt angusto freto a phenicis litore sepatum. Samarites a q^{ui} sirie nobilis ciuitasq^{ue} vocatur acolis. Amatheus a q^{ui} amatite.

Phuth. 2. filius cham a q^{ui} libia affrice regio z libici ppli q^{ui} icipit ab athlante mauritanie mōte. z ab eo īgio phutē appellata ē

Messaraym. 3. fili^{us} a q^{ui} Egyptij exorti sunt. z hz. v. filios: egip^{ti}ij enī ab hebreis mersei vocabāt^{ur} a mersa isto q^{ui}z p^{ri}nceps fuit egyp^{ti}ū. Lydin a quo lydi ppli z a quibus lydia p^{ro}uincia nomen accepit. puincia in minori Asia. In q^{ui} Ephesus Johis apostoli sedes. Ananīm a q^{ui} ananij. z laobim a q^{ui} cubarij z alios q^{ui}z natōes ignote habēt: q^{ui}z bello ethiopico subuersosq^{ue} ad obliuionem p^{re}teritoz nominū puenerūt. Masrā fili^{us} chā. 3. ex se septē ptulit natōes q^{ui}z sexta p^{ro} celsioim natio scz palestinoz: q^{ui} mō palestini dicūt ppli. Et palestia puincia s^{ed} i syria est arabie p^{ro}termina dicta a philistea vrbe philistei. Lusim a q^{ui} philistim. Cellū Sabatha a q^{ui} sabatheni q^{ui} nominantur a grecis astabari.

Regina habz duos filios z sabatha antiq^{ui} postmodū vocabula p^{ro}didere. ab hīs ethiopice gētes: ethiopia in occidentali plaga descendisse putāt. Sabaa a q^{ui} arabes. Badan a q^{ui} Ethiopes. Eula secūd^{us} filioz chus filij chā fuit. a q^{ui} Eulei. q^{ui} nūc Betuli appellant^{ur} ppli. s. q^{ui} in remotiorib^{us} aphrice p^{ro}hib^{us} hitare p^{ro}sueuerūt. Saba a q^{ui} sabe^{us} al^{ius} sabei z hūi arabes vt scribit Joseph^{us} appellāt. s. in libano et atilibano p^{ro}mō rāt: z ab ist^{is} arabia regio dicta quā solim^{us} sacra iterptat^{ur}. Nebroth fili^{us} ch^{us} filij chaz Sigas q^{ui}de z vasto corpe vir. cū eēt iter filios filioz Noe audacissim^{us} ap^{ud} babilonios p^{ro}manēs tyrānidē p^{ri}m^{us} exercere cepit.

ionich^{us}. 4. fi. noe

Chus quartus filius Cham habuit q^{ui}tuor filios cū vxore

Becūda etas mundi

Sem primus filius noe natus est anno patris sui .l. mundi vero secundum .lxx. interpret. 2244. secundum heb. 1658. hoc est anno christi natiuitate. 2957. anni vite eius fuerunt. 600. Iste sem biennio post diluuium genuit arphaxat et fere fuisse melchisedech qui primus post diluuium possedit salē urbē ipsa est hierusalem et ab eo descenderunt generationes. 27. Protulit autem sem. v. filios

Sem. i. filius noe pater sua vxor. eius

helaam
primus filius
sem

27 ashur

Arphaxat
37 filius sem

e quibus quique singulares prodire gentes. Cuius primogenitus Elam a quo Elamite prae-
sidis principes. Sem autem anno ceteris
mo vite genuit Arphaxat: et alios fili-
os et filias et mortuus est.

Iste assur. 2. filius sem a quo assiriorum
pullulauit impium. quia nolebat rebel-
lare deum in edificatioe turris babel. cum
nebrorh: ideo fugit de terra sennaar. ad
alia regionē longinque prius non habitam
quae ex eius nomine vocatur assiria. et edificauit
ciuitatē quae postea vocata est ninue. quae
fuit metropolis totius regni assyriorum.
Iste populus spiritus crudelitatis infamiam habuit.

Arphaxat. 3. filius sem natus est anno
mundi secundum heb. 1693. secundum inter-
pret. 2279. Vixit autem annis. 338. et mor-
tuus est. Ab isto Arphaxat emersere chaldei
a quibus et Caldea regio appellata est
Hec in asiae partibus est. Arabiae coterminia
longe plana et fontium indigua in qua ba-
bilon fuit magna.

Ram quartus filius sem. ha-
buit. iiii. filios et ab eo pro-
geniti sunt syri quoniam metropolis dicitur
maseus in hebreo syria dicitur aram.
Primus filius. aram fuit huius traconi-
tidis regionis: quae est iter palestinam
et celestine. in ea est huius terre in decem
partibus ex qua iob propheta ortus habuit

37 gethel

27 hus

37 hus

Noe cum plantasset vineam bibensque de vino inebriatus nudatus iacuit in tabernaculo. vidensque cham veredam
patris annuntiavit duobus fratribus suis: qui imposito pallio humeris operuerunt patrem veredam: auersisque oculis
virilia eius non viderunt. Noe igitur volens maledicere chanaan quod deus benedixit maledixit chanaan filio chanaan propter derisionem
chanaan patris eius: de his in superioribus fit mentio.

Japhet tercius filius noe habz septem filios q et europam sortitus est. Iste iaphet a pte bndictus e ppter ingenua nobilitatem dilatationeq ei impcabat. et ab eo descenderut generatones. xv. Septe aut gētes per iaphet filios institute fuerut. Homer pmo genit iaphet in europam venies gome/ ritas instituit: q postea a grecis galathe nūcupati sunt: et a qbus galatia regio. Nec quippe hispanie et lusi/ tanie cōterminia quā a meridie hz. Ab occidēte vō et septētrione oceanū. Et ab oriēte flumē sequane et ger/ manie puicias. Homer g primus fi. iaphet a q galathū et hz. s. filios. Primi astanes a q sarmacia. hū scithaz hoies sunt i paludis meothidis pfundo bitates q exilis regio e infelicib arborib referta. Scōs Riphath al raphaa a q paphlagonēs. et paphlagonia nomē accepit. h e minoris asie regio. Terci Thogorma a q frigēs emerfere. et a qb frigia minoris asie puicia cōgmīata fuit: q postea dardania. deinde troia cōgmīata e. Scōs fi. iaphet magog a q scithe et a qbus schia et gothia nomen būere. Tercia Albedar siue made a q medi a qb media regio nomē sortita e q e assyrie et psie vicina. Quart fi. iaphet iauan a q gre/ ci. hic. iij. genuit filios iste pdidit iones grecos et a qb mare ionū no/ mē accepit. ionia. ei gre/ corū regio fuit. iter caria et eolia q nunc Turchia dē. Primi belissan a q belisey. q postea eoliū a grec nūcupati sunt. a q bus eolia isula in siculo mari viginti qnq pal/

Japhet

Funda vxor

suū milib ab ytalīa distare dē. Scōs tharū q i/ miori asia tarlos pdidit q ātiq cilies dicebāt inde puicia cilicia pauli apli pzia. Terci thal/ ysa al cethim a q cypa isula cethina dē fuit de q circa isulas de socio ei ptz. Qit dodamin a q burgūdi. h i insulā rhodis venies rhodios ap/ pellari voluit. Quir fi. thubal a q hispani a q b hispaia europe regio pmaxia. Sext fi. mo/ soch a q Capadoces et regio Capadocia maiori asie vicia Septi fi. thiras suos thirēses appē/ lauit. a q tracia puicia. q i scithie ptib e noīat.

Becunda etas mundi

Sale qui et caynan dicitur Luce. iij. sane intel-
ligendo ut infra ubi thare fili⁹ Arphaxat
nat⁹ est anno p^{ri}s sui. xxxv. cōpleto S^{en}.
xi. M^{undi} v^o. 2379. hic civitatem salem p^{ri}mo edi-
ficavit imponens ei nomen suū. que postea hieru-
salem est appellata. vixit autem annis. 433. ab isto
Sarmate qui et indi prodire qui p^{ri}mius indiam
incoluere.

Augustinus. xvi. de ciui. dei dicit. Post be-
nedictionē filiorū Moē vsq^{ue} ad Abraham
nulla fit mētio aliquorū iustorū. nec eos ta-
mē defuisse crediderim. sⁱ omnes cōmemoraren-
tur: nimis longū fieret et esset hec magis hystori-
ca diligentia q^{uam} p^{ro}phetica. p^{ro}videntia.

Eber filius sale nat⁹ est anno p^{ri}s sui. 30.
S^{en}. xi. mundi v^o. 2309. dieb⁹ q^{uibus} vi-
xit. 467. anni fuere. Ab isto heber hebrei
iudei nominati sunt. nam in domo et familia illi⁹
in diuisione linguarum sola hebreā lingua remā-
sisse d^{icitur} que etiam ante diuisionem linguarū
non dicebatur hebreā: s^{ed} humana simpliciter
quia omnes homines a mundi principio vte-
bantur. addit tamen Augustinus q^{uod} s^{ecundum} opi-
nionem quorūdam hebrei dicuntur ab Abra-
ham cuius opinionis est burgenis. Adath.
xxi. vbi vult q^{uod} hebrei dicuntur ab heber de
nominatione p^{ro}p^{ri}i nominis. s^{ed} ab Abraham ex
eo quia abraham veniens de Mesopotamia
venit per flumē ideo dicebatur hebreus id ē

transfluminalis ideo omnes eius posteri. ac sequen-
tes fidem eius dicebantur hebrei: sicut illi qui ve-
niunt de vltimontanis vltimontani dicunt. Pa-
tet igitur vtramq^{ue} assertōnem bene valere.

Iste Jectan filius heber habuit. xij. fili-
os qui omnes fecerunt generationes p^{ri}-
cipales. Sed populi s^{ecundum} Hieronimū non
sunt nobis noti vel p^{ro}pter longinquitatem terrarū.
vel p^{ro}pter mutationes populorū et nominū. vel
contriti gueris alijsue causis. Et istorū habitatio
massa pergentibus vsq^{ue} Sephar montem orien-
talem.

Ste phaleg nat⁹ est anno mundi. 2643.
vixit annis. 239. Hic fuit filius heber sic
dictus. quia in diebus eius facta fuit cō-
fusio linguarū. quasi ipse diuisus sit ab alijs. q^{uia}
in domo sua mansit lingua pristina. quia in ea cō-
spiratione nō fuit. Unde s^{ecundum} Augustinum in hoc
nō paruum iusticie vestigiū apparuit q^{uod} ista dom^{us}
libera fuit ab hac pena. quasi nō fuerit particeps
in culpa. Et nota s^{ecundum} eundem: q^{uod} numerus lingua-
rum fuit s^{ecundum} numerum generationū. s. 72. Quic^{us}
autem est numerus gētū: multo amplius q^{uam} lin-
guarū: nam in vna lingua plurimas gentes no-
uimus.

Reu vel Ragau filius phaleg natus ē an-
no m^{undi}. 2773. anni vite eius fuere. 302.
Cuius tempe templa multa p^{ri}mū cōstru-
cta fuisse referuntur. Et quidam gētū p^{ri}ncipes ado-
rari ceperunt. Scithar quoq^{ue} regnū d^{icitur} exortum.

Linea Christi

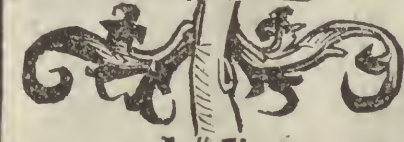
Bale

Heber

Phaleg

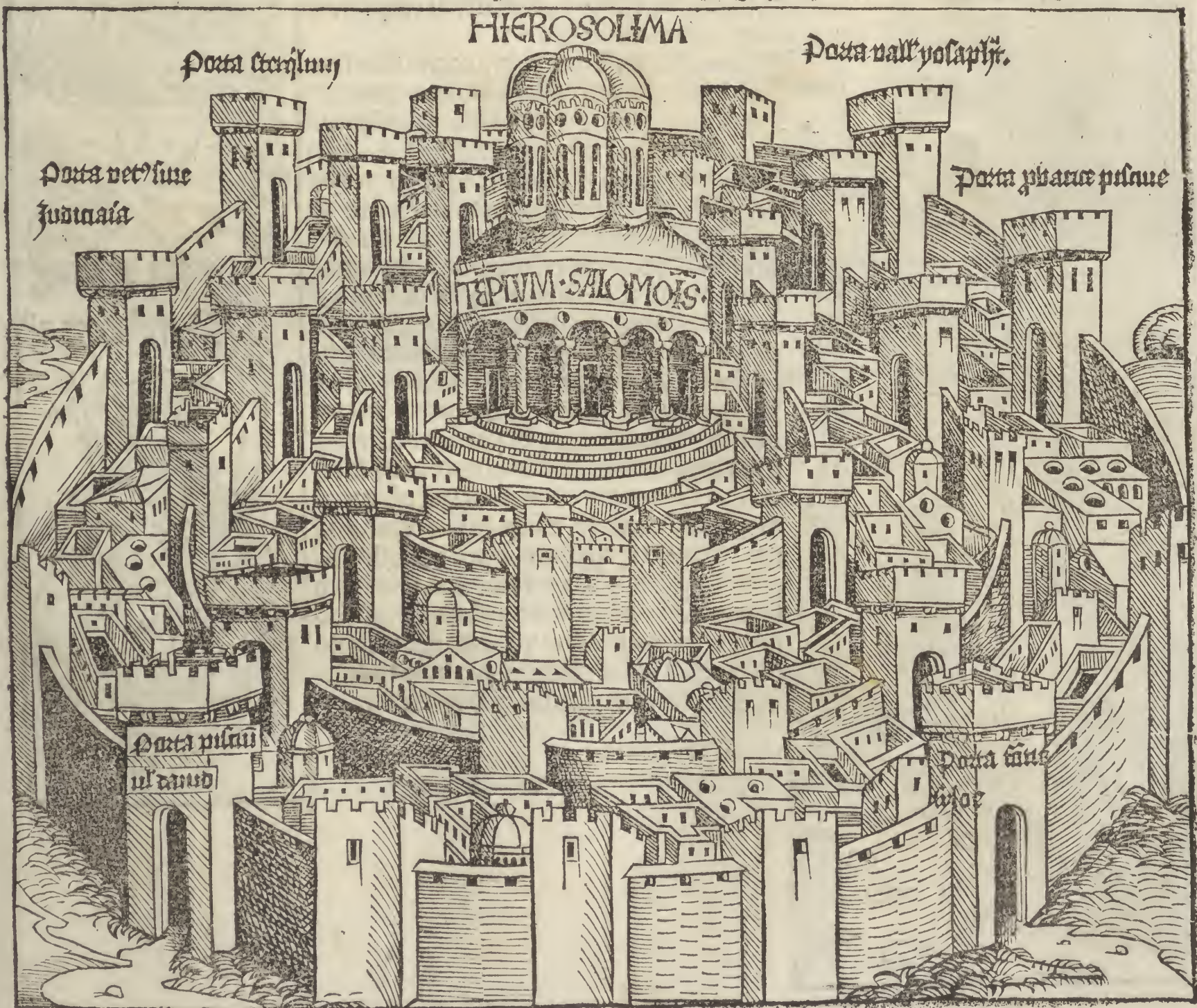
Reuvel // Ragau

Ierosolima nomē vrbis in palestina metropolis iudeorū: pri⁹ Jeb⁹. postea salē. Tercio hierosolima. vltio helia dicta. Cuius vrbis prim⁹ p⁹ditōr fuit (vt Joseph⁹ testat⁹) Canaan q⁹ iust⁹ appellat⁹ erat rex. Et h⁹ qdē melchisedech sacerdos dei altissimi dicebatur. Qui cū ibidē phanū edificass⁹ illud Solimā appellauit. solimi fuerūt ppli iuxta liciā q⁹s homer⁹ pugnatissimos: et a bellerophōte deuictos dicit. et in mōtib⁹ hitasse. Et corneli⁹ tacit⁹ cū de iudeorū origine opionē narrat ait. Alij clara iudeorū initia solimos carmib⁹ celebratā homeri gēte p⁹ditam vrbē hierosolimā noīe suo fecisse. vñ Iuuenalis interpres legū solimaz. q⁹ ciuitas cananee gētis vsq⁹ ad tpa dauid reg⁹ hitatio fuit. Nec io sue iudeorū p⁹iceps eos cananeos seu iebuseos expellere potuit. Dauid iebuseis expulsis cū ciuitatem reedificasset eā hierosolimā. i. munitissimā nūcupauit. Hui⁹ vrb⁹ situs et munitio petrosa erat. et triplici muro cingebatur. q⁹ vt Strabo ait interi⁹ aq⁹s abundans exteri⁹ vō oīno siccam fossam hēbat i lapide excisam. xl. pedū pfunditate. latitudo vō. cc. l. Et lapide aut exciso educta erant celeberrimi tēpli mentia. Nec hierosolima lōge clarissima vrbium oriētis sup⁹ duos colles erat p⁹ditā itervallo discretos i quā dom⁹ creber⁹ rime desinebāt. Colliū alter q⁹ supior citas excelsior et i p⁹lixitate directior castellū dauid dicebatur. Alter q⁹ inferiōrē sustinet citatez vndiq⁹ declin⁹is ē vall⁹ i medio ad syloā p⁹tinz ita fōtē q⁹ dulcē ē vocabāt. firmissime at dō salomōis altiorūq⁹ i

terra regū opa ornata fuit. agrippa ec⁹ p⁹tes citat⁹ addiderat et cinxerat. Exuberās em⁹ multitudine paulatī extra menia sp⁹ebat. Moīata ē ps addita noua citas. Omē at citat⁹ i giro spaciū. xxx. et trib⁹ stadijs finiebat. Et si i toto admirabil⁹. tercius mur⁹ admirabilior ob excellētiaz tur⁹ q⁹ ad septētrionē occidētēq⁹ surgebat i āgulo. de q⁹ sole orto arabia p⁹spici poterat et mare vsq⁹ ad fines hebreorū. Et iuxta eā tur⁹ yppico: et due q⁹s herodes i ātiq⁹ muro edificauerat. Admirabil⁹ fuit lapidū magnitudo ex secto marmore cādido ita adūati vt single turres singla saxa viderēt. hūis i septētrionali p⁹te aula rēgia p⁹stāstissima p⁹iūgebatur. Adūro alto cincta ac varietate saxorū ornata. Adūte deniq⁹ portic⁹ p⁹ circū flexe colūneq⁹ i singulis: q⁹ iter eas sō diuino patebāt spacia vbi erāt viridaria cū cisternis eneis. q⁹b⁹ aq⁹ effundebat. Pudet dicere h⁹ rēgia q⁹l fuerat cū flāma ab ītestinis īfidiatorib⁹ oīa p⁹sumpsit. De excidio tñ h⁹ regie vrb⁹ īferi⁹ patebit: vrbē aut sacraz reddidit mors xpī. Plaq⁹ sac⁹ i eo loco videre possumus Amnē. s. q⁹ lot⁹ ē xp⁹s. Tēplū seu tēpli ruinas i q⁹ docuit. locū vbi cū sūma hūilitate passus ē corpe vt nos ai passionib⁹ libaret. sepulcrū vbi sac⁹issimū illd cor⁹ s⁹stitit. Et vñ ascēdit in celū. q⁹ ad iudiciū fuerit⁹ credit⁹. vbi vēr⁹ et fluctib⁹ ipauit vbi deiq⁹ elegit īdoctos atz iopes piscatores. q⁹ rū hamis et rētib⁹ piscarēt īpatores et rēges gētūz. vbi cecos illūiauit. leprosos mūdauit. paraliticos erexit. mortuos suscitauit. Adūtaq⁹ et alia q⁹ lōge p⁹seq⁹ tediosū cēt. cū ex euāge. nō sint

Secunda etas mundi

Tres principes Jectan. s. Membroth et Suphena cum suis populis formidantes diluuiū iterū posse inundare cōuenerūt in campū sennaar: dicentes adinuicem. Edificemus turrē cuius altitudo ptingat vsq; ad celū. Gen. xi. Deus autē videns qd non cessarent a stulto suo consilio confudit eorū linguas: et ita factum est vt per totum mūdum dispergerentur.

Initium regni Membroth fuit babilon qui post confusionem linguarū opas adiit. regno relicto filio suo bello. Augustinus vō dicit eum inde fugatū: Cathalog⁹ regum assiriorū. et qd filij Assur regnum illud obtinuerunt vsq; ad annos. i. 305.

Ste Belus dicitur regnasse in obscuro qd parū dominiū habuit. Et prim⁹ fuit quē Heror populi deus putauit. An diuerse gentes diuersimode eum appellant. s. bell baal. baalim beelphegor beelzebub.

Nic oritur plura regna. primo scitarū qd licet sit vetustissimū. tamen inter principalia regna non cōputatur. Unde ppter illius ruditatem regio illa barbarica ē appellata magna valde. quia meotidis paludibus incipēs inter danubium et oceanum septentrionalem vsq; ad germaniā porrigitur. Et est prima pars europē gothi vngari et dani sunt de hīs. Secundum regnū massitagetar. Terciū sichiomor de quo varro velut antiquo tempe exorsus peruenit ad athenienses: deinde ad latinos. Quartum egiptiorū de quibus in sequenti folio.

Sedim Augu. Inter cetera regna duo sunt clariora assiriorū et romanorum tempib⁹ et locis ordinata et distincta. Illud prius in oriente aliud in occidente surrexit. atq; i fine illius initū huius fuit. Secundus igit rex assiriorū et primus monarcha fuit Ninus qui libidine dominādī vicinis suis bella intulit. quos ppter bellandī imperitiā cito subegit. Totamq; asiā facile obtinuit. Et sic factus est primus orientalium monarcha. Hic ciuitatē magnā Ninuen. quā assur edificauerat ampliāuit. Et ex nomine suo appellauit Ninuen. hic prim⁹ fuit inventor ydolatrie ex eo qd pāi suo bello mortuo ymaginem in leuimentū doloris sui fecit. concedens omnibus reis qui ad eaz cōfugerent securitatē. et sic adorari cepit. Cuius exemplo et alij huiusmodi ymagines fecerunt mortuis. quas demones intrantes dantes responsa. diuinos obtinuerunt honores. huius tandem ydolum Daniel propheta cum in babiloniam captiuus adductus fuisset cum eius templo subuertit.

Jectan fra Membroth Suphena princeps na de Jactan de sem. de Cham phet

regum assiriorū.

Bel⁹ Prim⁹

Nin⁹ rex 2⁹

De Turri Babil vel Babilonie:

Nembroth gigas manu fortissimus. Moë pāuo suo vita functo libidine dñandi succēsus apud babilonios imperium vsurpauit. Cuius regni pñcipiū in campo Sennaar incepit. in quo couentio nem habuit vir audacissimus et eloquentissim⁹ vt homines a dei timore reuocaret eis psuasit vt lateres facerent et igni coquerent et turrim edificarent excelsam. Cui⁹ cacumen vsq; ad celum pertingeret tanq; ascensuri per eam in celum. Quam cum edificaret magna eoz superbia se cōtra deum erigentes. Edificatium temeritatem dñs hac sola animaduersione pcussit. vt gentes due et septuaginta q̄ ibi cōuenerant: et descenderant ex tribus filijs Moë quibus vna erat lingua totidem linguarū confusione supinducta. vt alter alterius vocem non intelligeret. Illa conspiratio sic dissoluta est: vt super omnem terre faciem spargerent. In quo loco aut̄ hec turris Babel stetit paucis notum est. Ferunt in oriente esse ciuitatem Emporiū nobile chaldeozū ppe Eufratē Baldach vocitatum. Ibi incole aut̄ non longe ab vrbe videri magnā cōgeriem lapidum et deuastationem. Et ppter rupes et animalia venenosa nō patere accessum. eam ibi fuisse opinantur. Et ab hac singula ad eorum ciuitatem e babilonia traducta. Turris autem altitudo M. clxxiiij. passuū a Beda fertur habuisse. paulatim altioribus in angustijs coartata describitur et vocatū ē nomen Babil. i. confusio. Cum ibi fuit labiū vniuerse terre. Et dñs super faciem cūctarū regionū eos dispersit.

Regnum Scithar in regione septētrionali Initiū sumpsit. Vbi primū regnauit Thanaus. a quo et thanais fluius: ingenti cognitus fama nomen accepit. Qui in paludem defluit Adeotidem. quēq; Miualem appellauit Virgilius in quarto Georg. Hec itaq; regio ab ipso thanais diuiditur fluuiō. et vna pars remanet in europa. Altera in asia protēditur. Que aut est in europa ad Traciam terminatur: et pauca gignit animalia: et a flumine remanet illesa. Que vō in asia ad orientem vergens: diuersas cōtinet gentes: de quaz moribus dixit iustinus in primo Epitho. Cōmuniter aut̄ omnes Scithice gētes eq̄tantes deferunt arcus. Qui nō ex aratro: s̄ ex feris quas venant̄ viciant. Regnū hoc quāq; vetustissimū sit: quia barbarū est. Inter quatuor regna principalia non cōputatur. Nulli tamē hoīm Scithica gens vnq; cessit: imo et dariū persarum regem fugauit. Erym occidit. Siphirionem alexandri magni ducem deleuit. Eresoim egiptioz regem cum omni exercitu et belli apparatu repulit atq; fugauit. Asiam ter bello subegit: et per annos multos sibi vectigalem fecit. Ex scithis autem multi exierūt: qui res magnas gesserunt E quibus amasones primo clarissime mulieres: que i bellis clara gessere facinora. Bactriani et parthi ab eis descenderunt. Attila etiam magnus et alij sui qui pannoniā subegit: et aquileyam euerit: ac in germania multas edidit vastitates ab illis descendit. Zeliorbes hunozū rex qui contra Iustinianum imperatōrē insurrexit ex scithia originem duxit. Angari Cathelani Gothiq; vniuersi ex scithis emersere. Dani quoq; ac Tura ex scithia pdierunt. Ea quippe natio ex mago Moë nepote ortū habuit. Barbara em̄ gens est. Que nec iustum aliquid tenet nec rectum: serpentes et ydola colit: multis inuolutis libidinibus.

Regnum Assirioz in orientis plaga Anno vite Baruch. xxi (Eusebio referente) initiū sumpsit. Qd quidem regnum pre ceteris omnibus insignius fuit. Cum per annos. i. 302. a primo rege belo Mēbrothide vsq; ad Sardanapallū vltimū: sub regibus triginta septem porrectum fuerit. Assyria aut̄ asie regio fuit: que ab oriente fluuiō Euphrate ab occidente nostro mari et egipto terminat̄. A septētrione vō habet Armeniam et Capadociā a meridie autem Sinū Arabicū habet. Et hec est Syria.

Regnum Amasonum feminarum tempore Ragau inter Scithas et Albanos sumpsisse ortū ferūt. Hec certe femine Scithice fuerunt iuxta fluvium Thanaym primum inhabitantes. Deinde ad loca iuxta thermopontum fluvium deueniunt. Qui ideo ab aliquibus Amozoniū vocatus est. Inde ulterius procedentes magnam Asiē partem subegerunt. Fuerunt autem his prime regine belligere Adartesia et lampedona. que se a marte genitas perhibebant. Que ex europa procedentes magnam asiē partem subegerūt. ubi Ephesum et Smirnam atq; alias plerasq; ciuitates condiderūt. Nec eis cum viris res erat: nisi veris tempore cum quibus vulgo delectari consueuerant quousq; grauidas se p̄sentirēt. A quib; si mares nasci p̄tingerent: enecabantur. Sin feminas āputatis iniustisq; dexterioribus mānis bellica exercebant officia. Unde et amasones dicte sunt. Ab a quod est sine: et māma: quasi sine māma. has expugnavit hercules et beliorophon filius Blauci rex Corinthi. de his vide Justinū in primo Epitho. libro. et dionysiorum Siculum.

Regnum Egiptiorum tempore Ragau initium sumpsisse constat. In quo teste Eusebio primum regnavit Soro. quod quidem crebris et diversis altercationis seu tumultibus mutatum fuisse legitur. De quo etiam persepe in sacris codicibus habetur mentio. Duravitq; usq; ad augustum. ea quippe Egyptus a Mesran filio Chani habitari primum cepta est. Regio siquidem africana. queq; ut nonnullis placet ab egypto Denay fratre id nomen postea adeptā est. Et ut Plinius in quinto naturalis historie scribit Ab oriente rubro mari Assiricq; coniungitur. Ab occasu Cyrenen et Aphrice residuum habet. Et a meridie usq; in Ethiopiam protenditur. A septentrione vero Egiptum mare habet. Et cum in ea raro aut nunq; pluat. Nili inundatione fecundatur ut in descriptione nili superius positum est.

Regnum Siciomorum in Achaia septuagesimo quarto vite Machor initium sumpsisse Eusebius refert. ubi primus regnavit Egilaes: a quo Egilaes vocitata est. Que postea donaa: deinde Achaia dicta fuit. Cuius maxime clarum oppidum corinthus fuit. Porro regio hec ut testatur Plinius in quarto naturalis historie refertissima est oliuetis. Que etiam lichaonia vocata fuit. De huiusmodi regno Augustinus. xvij. de ciuitate dei dicit. Siciomorum regnum admodum paruum erat. de quo etiam Varro velut antiquo tempore exorsus: multa locutus est. Peruenit autem aliquando ad Athenienses. deinde ad latinos. postmodum ad Romanos deniq; ad Turcos. hoc quippe regnum duravit usq; ad Beli sacerdotis tempora sub regibus quinque et viginti. Ac duobus et sexaginta supra octingentos annos. post quos sacerdotes carni constituti sunt.

De insulis in generali. Capi.

Insule dicte sunt: eo q̄ in salo. i. mari site sunt. Ex his notissime et maxime ponēte sunt. Britānia oceani insula interfusa mari toto orbe diffusa. vocabulo sue gētis cognominata est. Hec aduersa galliarū parte ad p̄spectum hispanie sita est. Circuitus ei⁹ q̄dra- gies octies septuaginta q̄nq; milia passuū. multa et maḡ flumina in ea: fontes calidi: et metalloꝝ copia larga et varia. gagates lapis: et Margarite plurime ibi sunt. Hec etiam dicit̄ cōmunis angliā. Thanathos insula oceani freto gallico a britāniā est vario termino sepata. Tiloe vltima insula oceani. Tilos indie insula ē fm solinū. Hec fert palmas oleū et vineas. hec om̄es terras hoc solo miraculo vincit q̄ quecunq; arbor in ea ē nunq; caret folio: ibi mons caucalus qui maximā orbis partem perpetuis iugis penetrat: arbores piperis ibi ad similitudinem iuniperi. Orchades insule oceani. intra britāniā posite numero. xxij. quarū. x. deserte sunt et. xij. coluntur. Scotia eadem et hibernia. p̄xima britāniē insula spacio terrarum angustior sed situ fecundior. Hec ab affrica in boreas porrigitur: illuc nulla anguis. nulla apis. auis rara. Gadis insula in fine bethice prouincie sita. q̄ dirimit Europam ab affrica in qua herculis colūne sunt. Fortunate insule hoc vocabulo significant omnia ferre bonas: quasi felices et beate fructuū vbertate vnde et gentiliū error et secularium carmina poetarum propter solis fecunditatem eam paradysum putauerunt. Harum prima dicitur membronia: secūda Jnniona: tertia Capraria. quarta Theode: alia viuaria. hec site sunt in oceano contra leuam mauritanie. Borgondes insule sunt oceani. Itē Espit dūz insule crise et argire. Taprobana hec oēs insule oceani. Sunt et alie insule que ab hellesponto vsq; ad gades in mari magno sunt cōstitute. Et primo cyprius insula a cyp̄o que ē in ea nomē accepit: ip̄a est. et paphon veneri cōsecrata famosa quondam diuitijs maxime eris. Ibi enim prima inuentio huius metalli fuit et vsus. Creta insula grece pars ē ingens cōtra peloponensem: ibi absconditus est iupiter et enutritus. Fuit autem quondam centum vrbib⁹ nobilis: vnde et centopolis dicta est. Prima remis et sagittis claruit. Prima litteris iura fixit equestres turmas prima docuit. studium musicum spondeis et dactylis in ea ceptū est. Capris copiosa: ceruis eget. lupos vulpes et alia ferarū noxia nusq; gignit serpens nullus: nulla noctua et si inueniatur statim moritur: larga est vitibus et arboribus: diptamus herba ibi nascit̄. phalangos venenatos gignit. Abidos insula est europa super hellespōtum posita. Eboos insula est adiacēs prouincie athice in qua ypocra tes medicus natus est. Et vt varro testis ē p̄ma arte lanificij i ornāmētū femiāz claruit. Cicla des insule greci quidā autumant dictas: eo q̄ et si spacijs longioribus a delo proiecte in orbem tamen circa delon site sunt. Nam orbem ciclon greci dicunt. Quidam vero non q̄ in orbem digesser: sed propter scopulosos qui circa eas sunt

dictas ciclades putāt. Hec in hellesponto inter egeum et maleum mare constitute. Circūdantur etiaz pelago mirtheo. Sunt aut om̄es nūero quinquaginta tres: metropolis earum rhodus. Delos est insula i medio cicladūz sita: et dicta delos fertur: quia post diluuium ogigi tempib⁹ notatur cum orbem multis mensibus nox continua inumbrasset ante omnes terras radijs solis illuminata: sortitaq; ex ea nomē q̄ prima visibus manifestata fuisset. Nam delon greci manifestum dicunt. Ip̄a est et ortigia vbi primū visē sunt coturnices aues quas greci ortigias vocant. In hac insula latona enixa est appollinē et dyana. Delos autem et ciuitas dicitur et insula. Rhodus prima cicladum est. Carpathos est vna alia ex cicladibus. Litherea alia est ex cicladibus vbi est ortavenus. Ycharia ē alia. Ebyon insula Sira lingua appellatur: eo q̄ ibi mastix gignitur. Samo insula est in mari egeo: vbi nata est Iuno ex qua fuit sibilla samia et pitagoras samius a quo philosophie nomen inuentū ē. In hac insula p̄mo vasa fictilia repta dicūt. Sicilia a sichano rege sichania dicta est deinde a siculo ytalī fratre sicilia dicta. P̄t̄ at tri nacia dicta p̄pter tria acra. i. promontaria pelorū. pathinū et lylibeuz: h ab ytalīa exiguo freto discreta est: affricū mare prospectans: terris fructifera: vētis et sulphure plena. Un̄ et ibi ethne montis extant incēdia: in cuius freto scilla et caribdis quibus nauigia aut absorbentur aut colliduntur. Fuit autem patria quondam ciclopum et postea nutrit̄ tyrannoz: principem vrbium si racusam habet: in ea insula primū inuenta ē comēdia: mare eius corallum gignit et achatem lapidem flumen achatē dat: omnis ambitus eius clauditur stadiorum trium miliū. Eolie insule siciliē appellate sunt ab eolo ypote filio: que poete finxerunt regem fuisse ventorum. Sed vt Varro dicit. rector fuit istarum insularū et qm̄ ex earum nebulis et fumo futuros predicebat flat⁹ ventoz ab imperitis visus est ventos sua potestate retinuisse. Eodem insule et vulchane vocantur q̄ et ip̄e sicut ethnas ardeāt. Sunt autem nouem habentes p̄pria nomina. quarū prima liparis: altera trasia. Sardus herculis filius cū magna multitudine a lybia profectus sardiniaz occupauit et ex suo vocabulo insule nomē dedit. Hec in affrico mari in longitudine milia centū in latitudine. xl. passuū. In ea neq; serpens gignitur neq; lup⁹: fontes habet sardinia calidos infirmis medelam prebentes. furibus cecitates si sacramento dato aquas eius tetigerint. Corisice insule exordiū incole ligures dederūt appellantes eam ex nomine ducis. Diuiditur autem a sardinia. xx. miliū freto cincta ad p̄spectū ytalie. Eboos insula est hispanie. Baleares insule hispanie due sunt. Afrosiades et Sēmasides: in hijs primū inuentus est vsus fundarū q̄bus lapides emittuntur. multe et alie sunt insule quia inhabitate hic non numerantur.

Secunda etas mundi

Amasonia ē regio. p̄tim in asia. p̄tim i europa q̄ albanie ē vicina. Et ab amazonibus ē vocata. Fuerūt autē amazones gothorū qui exierūt de inferiori scythia europaē ut dicit Isidorus. li. ix. q̄ maritis suis in dolo interfectis viroz suoz arma arripientes hostes virili animo aggressi. de maritorū suoz nece sumpserūt debitā vltionē. Nā oēm masculū a sene vsq; ad puu- lū i ore gladij p̄merūt. et femias reſuātes et ho- stiu spolia deripiētes. deinceps piter sine mas- culorū p̄sortio viuere decreuerūt q̄ duas reginas. s. Mithesiā et Lampedonā maritorū exēplo (cuz sp̄ duo solebāt esse reges) sup se statuerūt: q̄rum vna p̄cedēs cū exercitu p̄ hostes dimicabat. al- tera interim rēpublicas gubernabat effecte sunt aut tam fortes breui tempore bellatrices q̄ ma- gnam partē asie fere. L. annis dominio suo sū- iecerunt. inter ipsas vō nullum penitus mascu- lum viuere vel morari ratōne aliqua p̄miserūt. ex finitimis gētib⁹ maritos sobolis gratia ele- gerunt: ad quos statutis tempibus accedentes prolem conceperunt. Sed tpe completo ad p̄- ceptionis officium instituto: maritos a se recedere et alias mansiones querere coegerūt. masculos autē filios vel emactabant vel debito tempe p̄i- bus transmittēbant: filias vō sibi reseruantes eas ad sagittandum et venandum informabāt: et ne in sagittarum ictibus māmillarum grossi- cie impedirētur eis in. vii. ut dī anno māmillas dextris exurebāt. et ideo amazones sunt dicte. i. sine māmā ut dicit Isidorus libro. ix. has vni- māmias antiquitus multi vocauerūt. Quarum feritatem comuit ut dicitur p̄mo hercules: dein- de achilles. Sed hoc potius fuit per amicitiam q̄ per vires: sicut in gestis grecorū et Amaso- num continetur. Dicit autem Isidor⁹ q̄ per alex- andrum magnum amazones vsq; ad interniti- onem penitus sunt deleti. Sed historia alexan-

dri hec non dicit. immo dicitur amazonum regi- na alexandro postulanti tributa per nuncios re- scripsisse. de tua prudentia est mirandum q̄ cum feminis conſligere statuiſti. quare si fauente nobis fortuna succūbere te cōtingat: merito es cō- fusus cum a mulieribus sis deuictus. q̄ si iratis nobis dijs nos deuiceris parum tibi poterit ce- dere ad honorem. quia de mulierculis triūpha- ſti. super cuius responso ad ammiratōem duct⁹ rex generosus. dixit: decens fore nō per gladius et furorem mulieres vincere: sed potius p̄ amo- rem. propter qd̄ libertatem eis concessit et ipsas non violentia sed poti⁹ amicitia suo imperio sū- iugauit. De eorum regno scriptum est in folio p̄- cedenti.

Amazones

Nobilitas circa hec tempora terf introdu-
cta. Et nota q pluribus de causis nobi-
litas instituta fuit. Prima fuit necessitas
Erescente em humano genere: cum homines ad
malū proni essent. oportuit phibere insultū pra-
uorū aduersus bonos. et ideo eligebat aliq vir
bonus iustior ceteris atq prudentior. q cōitati
psideret: vtuosos pmoueret. mediocres defen-
deret et malos coerceret. Hinc dictus ē nobilis
quasi p alijs in vtutibus notabilis. Vñ Hiero.
Nihil aliud video in nobilitate appetendū. nisi
q nobiles qdam necessitate cōstringantur: ne ab
antiqū probitate degeneret. Secūda causa fuit
discolia plebiū: q rectū iudiciū ignorab. licet
tū inter se pacate viuerent. Nam adeo ebetes fu-
erūt: q nihil magnipēdere valuerūt. nisi qd vul-
gari opinione celebrabat. Vñ expediebat pro
ipaz pace cōseruanda: vt ex natalibus nobiliū
principes haberent. Tercia causa pcessit ex for-
titudine aliq singulari. Mōnūq em cōmūtates
grauate ob incurfus hostiles tale edictū sanxerūt
vt qcuq patriā a talibus liberaret. Ius nobili-
tatis p se et heredibus suis ppetuo obtineret. S
mō plures nobilitati legūtur. Quarta causa ex
abundantia diuitiaz sumitur. Aliq em popu-

Ninuem siue Nibisin triū diez itinere ciuitatē grādē cōdidit Ninus rex assirior pze eius belo mor-
te sublato (vt ante patuit) et regni caput constituit. in qua dyademate suscepto duxit totā vitā in qui-
etate. veterē et quasi auitū gentiū morē noua imperij cupiditate mutauit inferens bella finitimis et
rudis adhuc ad resistendū populos superauit: et ad libie finē vsq puenit. Ninus igitur magnitudine quesite
dnationis cōtinua possessione firmavit. Bomitis igitur primis accessione viriū fortior ad alios transiret:
et prima queq victoria instrumentū seqntis esset: totius orientis populos subegit. Postremo illi bellū cū
zoraste rege Bactrianorū fuit. q primus artes magicas inuenisse et siderū motus diligētissime spectasse (vt
pleniū de eo patebit) q occiso et ipse decessit relicto impubere Nino et uxore semiramide. Ad hanc magnā ci-
uitatem missus fuit Jonas ppha. quē hebrei virū sanctū nomināt. Is cū videret pctōres ciuitatis Ninive
dei misericordiā suā pphetia cōsecutores. ne videret falso pdicare ad denūciandū eiusdē ciuitatis interitum
ire omnino recusabat ideo a pspectu dei se fugere posse putauit. ppter qd ī mare demersus a ceto deglutit ē.

lares nimia penuria victualū attenuati tradide-
rūt se et sua alicui diuiti: vt hoc pacto malū ino-
pie temperaret: et eū deinceps velut nobilem et
dnm recognosceret. Inueniūtur etiā qdam no-
bilitates p diuinū oraculū institute licet pauce.
qrum aliq pmanerūt: vt in dauid: aliq cito dese-
cerūt vt saul. et ieroboam: et quorūdā aliorū. plu-
rime quoq legūtur nobilitates pviolentiā et ty-
rannidē introducte: qru similiter aliq statim de-
structe et penitus delete fuerūt. aliq stabiles per-
manerūt. Et nota q fm veteres historias raro
aut nūq in paganismo nobiliū stirpes ppetua-
te fuerunt ppter supbiam et tyrannidem. Adulte
etiā apud xpianos: ppter eandem causam delete
sunt. fm illud Eccli. x. Sedes ducū superborū de-
struxit dñs. et sedere fecit imites p eis. Item no-
ta q nemo vnq nobilitatē odio habuit: qz ē bo-
nū per se appetibile. sicut virtus aut religio. sed
multi sancti eā fugerūt ob grādē piculū qd in ea
latet: ppter difficultatē maximā ipsi ānexā. Hoc
satis ī sancto ppha dauid apparuit. quē ipemet
deus tam peculiariter elegit. Relinqtur g. qvix
paucissimi ad tātam sblimitatē ydonei fuerunt.

Idolatrie scelus execrandū qd fuit oīs malī principiū his tempib⁹ initiū sumpsit. Tribus maxime
de causis. vt ex veterē monumētis colligere possumus homies ad ydolorū cultum allecti affectiōe. s.
timore adulatione et artificū diligentia circa sculpturas.

Becunda etas mundi.

Nachor v̄o octo de melcha genuit filios e q̄bus batuel tercius fuit q̄ genuit rebeccam filiaz et laban filiū. Iste nachor sc̄dus filius thare. vxor eius melcha. Hus prim⁹ fili⁹ nachor. Job fili⁹ hus. Hus sc̄dus fili⁹ nachor habuitq; duos filios videlicet beor prim⁹. balaaz sc̄dus. Batuel terci⁹ filius nachor filiū habuit vnū laban ⁊ vnā filiā rebeccā. s. Laban filius batuel duas habuit filias q̄s post seruitiū. i. 4. ānoꝝ iacob filio rebecca sororis sue in vxores tradidit. Lya priā filia laban primaq; vxor iacobi lippa oculis genuit sex filios ⁊ vnā filiā. Sc̄da filia laban rachel vxor iacob. diu sterilis tandē genuit duos filios ⁊ mortua in partu. sepelitur ꝑpe bethleē. Rebecca vxor ysaac. Ista rebeccā duxit ysaac filius abrahā in vxorem quā helieser seruus abrahā abduxit de aram mesopotamie in terrā chanaan. qua annuente inoleuit vt desponsanda prius requiratur de cōsensu. Camuel quartus fili⁹ nachor. Caseth quintus filius. Aran sextus filius. Pheldas septimus filius. Bela octauus filius.

Lamech fi
Enosh
Saruch
Nachor
Thare
Aruch fi
ragau
nat^o ē āno mū-
di. 2905. vixit
autē ānis. 230.
et mortuus est.
Nachor fi. sa-
ruch nat^o ē an-
mōi. 3035. anni
vixit ei⁹. i. 48. 7
defunctus.
Thare fi. na-
chor nat^o ē āno
mōi. 3114. 7 ha-
buit. iij. filios.
vixit autē. 205.
geuit autē abra-
ham nachor et
arā. Arā. 3° fi.
thare hūit vnū
fi. 7 duas fi. sa-
rai vx. abrahe.
melcha vx. na-
chor. loth fili⁹
Arā hūit duos
fi. s. moab .i. p^o
moabitay amō
2° p^o amōitarū

Aram cū genuisset Loth
filiū vnū 7 sarai 7 mel-
chā filias inter chaldeos mor-
tu⁹ ē i citate caldeoz q^o dī bur
Et aut filias frēs sui duxerūt
vxoꝛes. nachor. s. melcham 7
abrahā saray. porro thare dū
terrā caldeoz odio hūissz p^o
ydola q^o apd eos i p^ocio hēbāt
7 igne adorabāt. et ppter lu-
cū Arā filij sui migrauit cū suis
in charā mesopotamie citatē
vbi 7 demū mortu⁹ ē cū vixit
set ānis. cc. v. iā em hoīs vita
decreſcere incipiebat. Et pau-
latim dies eius fiebāt breuio-
res vsq; ad generatōz moyſi.

Sodoma 7 Gomorra atq; ciuitates alie ob nepharij p^octi vindictā a dño phibent⁹ succēſe. ſolo loth cūz
duab⁹ filiab⁹ ac vxore liberato. cū oib⁹ aduētantib⁹ cōtumeliā faciebāt. Flō de⁹ vniuerſam regionē ſi-
mul exterminare fecit. Cū em abrahā eēt nonagintanoue ānoz accepit legē circūciſiōis recepit etiam repro-
miſſionē de yſaac naſcituro. Eodē qz tpe veniētib⁹ ſero duob⁹ āgelis vſus ſodomā. loth phūan⁹ atq; beni-
gn⁹ ſedēs in forib⁹ ciuitat⁹ ad inuitādū paupes. qb⁹ vſis occurrit rogās 7 cogēs eos vt declinarēt in domū
ſuaz cū ſero eſſet. Qui ingreſſi domū ei⁹. oīs pplus ſodomozū circūdederūt domū loth dicētes vt pduceret
eis illos iuuenes intēdētes abuti eis. loth aut obtulit eis duas filias ſuas v^ogines ad vtendū eis ne illis iu-
uentib⁹ hoſpitio receptis talē iniuriā facerēt. Qui nolētes audire. ſ qſi rūpētes oſtiū. ſ angeli introduxerūt
loth in domū. 7 illos oēs pcuſſerūt cecitate. vt oſtiū inuenire nō poſſent. pdixerūtq; angeli ſbuerſionē sodo-
me ſiendā. Et cū nūciaſſet ſ loth gener⁹ ſuis cōtēpſerūt. demū duxerunt angeli loth vxorē et duas filias ei⁹
de ciuitate. p^ociētes vt i mōtē ſe ſaluas facerēt. nec retro aſpicerēt. p^ogētib⁹ aut cū vxor reſpexiſſet retro p an-
geloz pceptū 7 citat⁹ curā hēre videreſ vſa fuit i ſtatūā ſalis. Pluitq; deſup ſodomā 7 gomorrā 7 alias cita-
tes ignē 7 ſulphur deinde ſbuerſe ſunt 7 vſa ē regio i lacū ſalſum 7 ſterile q^o dī mare mortuū. Aſcēdētē aut i
mōtē 7 ibi manentē loth. inebriauerūt filie p^orem ſuū. 7 maior cū eo ſe ebzioſe cōmiſcēs pcepit ex eo 7 pepit
moab filiū. Minor idē faciēs pcepit ex eo 7 peperit filiū quē vocauit Amon. a qb⁹ amonite 7 moabite. hee
gētes in valle ſyrie habitauerūt.

Tercia etas mūdi

Tercia igitur etas incipit in Abzabe natiuitate ⁊ durat vsq; ad dauid fm heb. 940. ānis. s fm. lxx. interp. dccc. xli. Elbi etiā patriarchaz nroz q̄ vez deū coluerūt historia incipit. abrahā itaq; pater multitudinis gentiū ex thare in hur caldeoꝝ nascit. anno mūdi fm hebre. 2455. fm. lxx. interp̄tes 5184. Vir prudēs ⁊ rex diuinaz hūanarūq; eruditissim⁹ primus deū cūctarū creatore p̄nūciāns. ppter qd̄ caldei i eū surgetes e caldea migrare coegerūt. Qui abrahā educt⁹ a p̄re suo thare de hur caldeoꝝ venerat i aram. ibiq; habitātī p̄cepit ei dñs dicēs. Egredere de terra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de domo p̄ris tui. ⁊ veni in terrā quā mōstrauero tibi. Postq; Abrahā redisset de occisione qnq; regū assirioꝝ q̄ ceperāt Loth. occurrit ei melchisedech rex salē q̄ erat sacerdos dei summi offerēs panē ⁊ vinū. cui Abrahā dedit decimas oīm spoliōꝝ bñdixit abzabe q̄ s̄bdiderat ei inimicos. Hūc melchisedech dicūt hebrei fuisse Sem filiū Noe p̄mogenitū ⁊ vixisse vsq; ad tpa abzabe. tūc apparuit abzabe de⁹ ⁊ p̄misit ei filiū quē mltiplicaret sicut stel las celi.

Saray prima vxor abrahæ diu sterilis tandē grā diuina fecūdata parit ysaac nonagenaria mulier sc̄tā. Cethura sc̄da vxor abrahæ ⁊ hūit. vi. filios sapia ornatos ⁊ industria. hāc duxit abrahā post mortem sare. noīa filioꝝ. zamrā. iectā. medan. madiā. ielboth ⁊ Sue. Agar cōcubina abrahæ. Ysmahel mulier ei⁹ egyptia genuit duos filios. Iste ysmahel fili⁹ abrahæ quē pepit agar egyptia ancilla sare. a q̄ ysmaheli- tarū genus. q̄ postea agareni postremo saraceni dicti sunt; eiect⁹ ē de domo p̄na cum m̄re. quia ludebat

Tercia etas mundi

nio. Si bos insignis ex improviso illis apparet eum certo tempore detinēt et adorant. Et (ut nonnulli ferūt) per annū illum detinere consueuerūt. Alij per decennium dixerē. deinde referētibus prefatis auctoribus statuto die sacerdotes illum in sacro fonte submergerunt. mox alter nec sine publico luctu queritur. Nam donec illum inuenerint instar ysidis merent. Sed non diu queritur. quem cōpertū centū antistites memphini cum puerorum gregibus populoq. et omni musicoz genere prosequuntur. qui ad motum et stationem apīs egiptij delubra quibus succedit aut incubat. dant omnia manifestātia de futuris. Prope Memphim decurrit Nilus fluuius egipti ex maioribus totius orbis. Et immensa aquarum mole singulis annis sole existēte in cancro totam egiptum exundat. Et Virgil. ait. Diuersa ruens septē discurret in ora. vsq. coloratis annis deuexus ab indis id est nigris ethiopibus. Memphis nūc vrbs saracenorum prestantissima est populosissimaq. bonis plurib. refertissima. Et in castro spaciofo potentissimus Soldanus residet. Diuisa ē aut in duas partes. Quarum vna babilonia noua. Alia chayrum dicitur. In qua olim Pharaon rex egipti habitabat. Et ad eaz gloriosa virgo maria cū puero Iesu et Ioseph peruenit. precipue ad ortum balsami q. in his finibus celebris habetur. Ad eam etia. docti viri accesserūt Pythagoras et Plato etc. ut memphiticos audirēt vates. Piramides quoq. ingentes hec regio habet et varia memorabilia que diffuse apud plerosq. scribuntur.

In Monagesimonono etatis abrahe āno apparuit ei deus et p. misit q. filius de sara vxore nascere. quē ysaac vocari iussit. Cūq. ysaac q. n. et xx. esset annoz volēs deus abrahe obedientiā probare. ipm filiū sibi imolari precepit. Qui repente dei iussa adimplere studuit. Et cū ad cedem filij pariter et ad altare accessisset. deus cognita hoīs obediētia clamauit. abrahā ne extēdas manū in puerū. nūc cognoui q. timeas dominū. Et cōfestim arietē ex improviso veprib. inherētē ad sacrificiū ptulit. Cū abrahā obedisset dño in ymolatione filij sui ysaac. facta est ad eū dulcis illa repromissio de christo dicente sibi deo. In semine tuo benedicentur omnes gentes. quia obedisti voci mee.

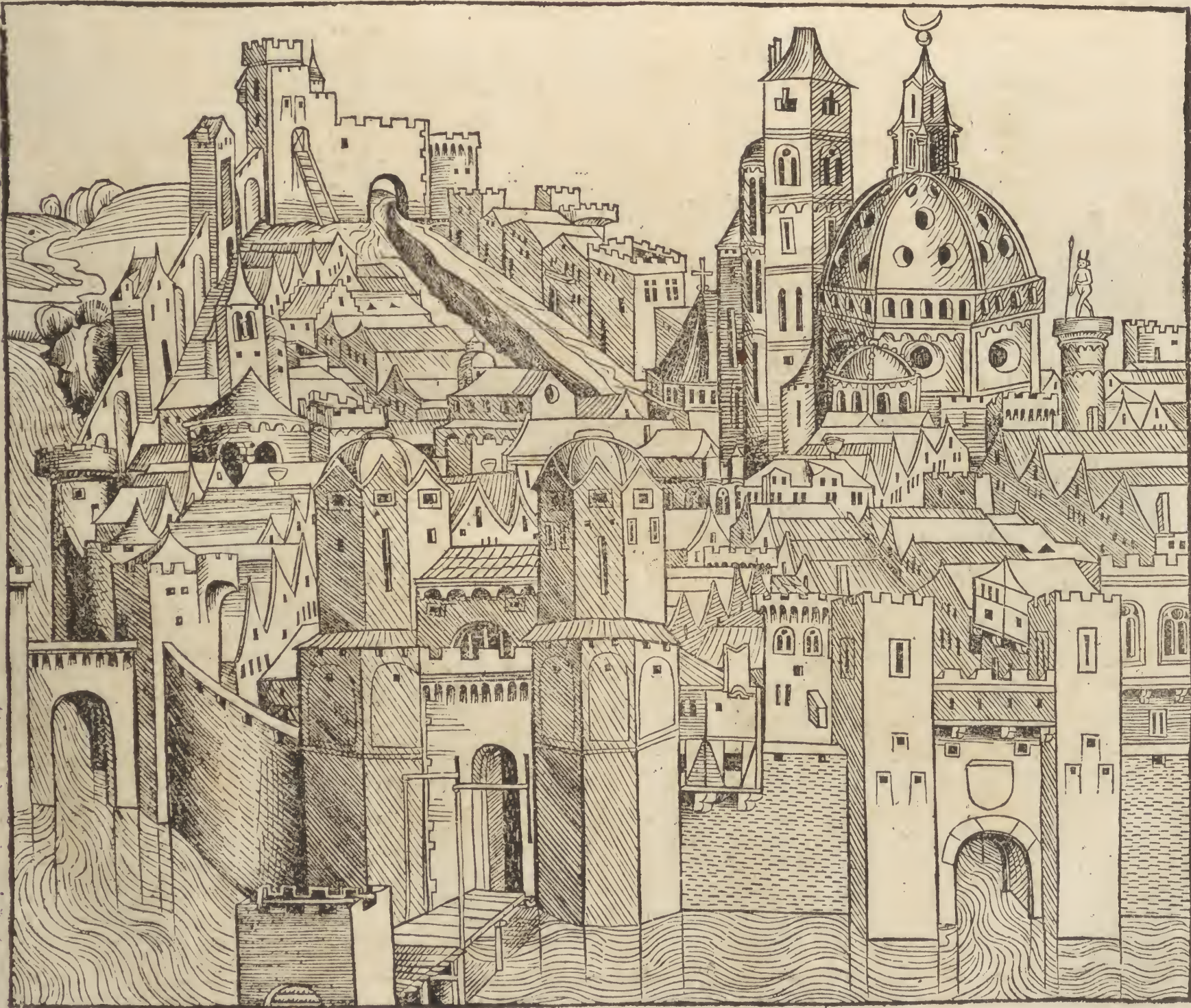
Zoroastes pbs vt scribit Isi. Eth. li. viij. ca. viij. Rex Bractianoz fuit quē Minus assirioz rex bello interfecit. et libros exuri mādaui. de isto scribit solinus in li. de memorabilib. mūdi. nascentiū vox prima vagitus est. leticie em sen sus differtur in. lxij. diem. Itaq. vnū nouimus eodez die risisse qua erat natus. s. zoroastem. Hic primus magorum extitit de quo Aristotiles ait. q. vicies centum milia versū ab ipso condita indicijis voluminū eius declarantur. Hanc autem magicam artes post multa secula democritus ampliavit. Claruit aut zoroastes tempore p. ris abrahe.

Treueris Gallie belgice caput. Ciuitas antiquissima ante xpi aduentum. i. 947. Tempibus abrahe a trebeta Mini assiriorum regis germano a Semiramide regina ex assiria pulso in germanie cōfinibus constru cepa fuit. Mino quippe magno mortuo impube re filio derelicto Semiramis vxore priuigni trebete suspitione ducta eidem insidias parare cepit. quā ob causam trebeta (etiā non lacessitus) e regno cū magno assiriorū agmine secessit. Qui post multos errores: multosq; viarū anfractus in belgiam galliarū prouinciā tandem peruenit. Et haud longe a Rheno flumine loco feracissimo cōsidens ibidē etiā loco natura munito vrbis huius fundamēta fecit. Et a se treuerim nominauit. deinde iulius cesar cū vniuersam puincia (traiecto rheno flumine) subiecit. Et vicecōsulem et q̄storē dedit. Qui vsq; ad impij inclinatio nem ibidez p̄stiterūt. Ea quippe treuerēsis ciuitas semp opulētissima fuit. Et inter q̄nq; belge prouincie ciuitates principatū dignitatis et antīq̄tatis obtinuit. Eius archiep̄us e septē electo ribus impatoris dignior habitus ē. Nec florētissima ciuitas q̄ opibus deniq; cōfertissima fuit. eius ruine clare ostēdunt. Admonstrat ibi pal latium miri operis qd ad instar babilonici muri excocto latere factum: tāte firmitatis hodie manet. vt non solū hostem non metuat. verū nulla op̄ez arte frangi queat. Huius quoq; vrbis ci ues nūc moribus et ornatu legibusq; ob merca

torum eo aduentantiū frequentia et familiarita tem admodū culti et humani referūt. Qui ob germanie vicinitates germanica vtūtur lingua. Et ab eisdem cultu et exercitu et quadā in bellis ferocitate nō multū differūt. Nam inter gallos singularis virtutis hñtur: et equitatu et peditatu plurimū valere existimātur. Porta quoq; ibi ostenditur q̄ ex incredibili lapidū magnitudine ferro iunctorū cōpacta in superficie sua. corpa beati Simeonis ac venerabilis p̄sulis Popionis in ecclesia ab eodē ep̄o facta fouere cernitur. Ea sane ciuitas a Valerio ep̄o beati petri discipulo primo xpi euangelii suscepit. inde a beato paulino eiusdē ep̄o viro scitissimo illustrata fuit. qui et a cōstantio impatore ob catholicā fidei exilio relegatus et vsq; ad mortē. etiā extra xpianū nomen mutādo exilio fatigatus. Ad vltimū apud p̄briā defunctus beate passionis coronā a domino pcepit. Ibi etiaz floruit maximus ep̄us a quo athanasius antistes p̄secutionē cōstantij imperatoris fugiēs honorifice susceptus ē. Habu it quoq; hec ciuitas Nicenū ep̄um totius sancti tatis virū et alios multos. Extant in ea aliq̄ antiquitatis insignia. E q̄bus nris tpibus insculptū lapide hoc epigramma reptū est. Mini semira mis q̄ tanto cōiuge felix. Plurima possedit sed plura prioribus addit. Mō cōtenta suis nec totis finib; orbis. Expulit e patrio priuignū trebetā regno. insignem p̄fugus nostram qui con didit vrbem.

Tercia etas mūdi

Damascus Assirie vrbs primaria. Et vt dicūt metropolis oīm ferme vrbiū asie vetustissima eē videt. Quā abrahe seruos fundasse sacre tradūt lre. Estq; campestris agrū hīs natura soli sterilē ac aridū: nisi quatenus aq; irrigent supne fistulis cuniculisq; subducte. Quaz humor terrā reddit oīm fertilē: et cōsitōnibus pstantissimā pnisq; annis in regiōe vnicus. p̄ximus menibus delabens parua ab illis dirimitur terre lingula cōsitōnibus oīm in orbe p̄ciosissimis contecta. Hec insignis ciuitas damascenoz itinere sex diez ab hierl̄m distat in q̄ sanctus paulus baptismū suscepit. Et p̄pe eū locus extat vbi eū circūfulsit lux de celo cū vocē de celo audiuit. Saule qd me pseqr̄. Qui post baptismū in sinagogis p̄dicabat xpm. ob insidias iudeoz e damasco noctu in sporta p murū demissus fuit: vbi et domus ananie a q̄ baptismus accepit hodie visitur. Hec vrbs plures calamitates p̄pessa. postremo cū Conradus romanor rex ducende in asiam expeditionis mun⁹ assumpsit. Itaq; ducturi in damascum tres xpiani reges cardinalē quoq; legatū. et simul p̄tarcham hierosolimitanū: multos quoq; ep̄os expeditōni interesse curauerāt. In qua cum nostri p̄ncipes prudenti p̄silio castra firmassent. Et si vrbs menibus altissimis densissimisq; munita virib⁹ capi nequensset: in potestātē breuivētura erat. q̄ aquatione fluminis prohibiti damasceni. iu

menta intus equitantiūq; q̄ presidio inerāt alere nō potuissent fontibus q̄ in vrbe erant: ingēti populo difficilime suffecturis. Cū tamen sibi timendū ciues scirēt. ne succisis cuniculoz meatibus: qd̄ haud quaquā operosum nimis fore itelligebāt. Et ip̄i fontes in vrbe arefcerēt. Subripuit vō de tanta vrbe victoriā assirij hominis volus: cū Balduino regi ad eā diem fidū a quo ductus fuerat damasceni pecunia corruerunt. Itq; regibus suasit: vt castris ad aliam vrbs p̄tem mutatis: mentia vires suas frustrātia oppugnant. damasceni irruptione facta fluuiō potiti munitōnibus additis in suam potestātē firmato. nostros aquatione p̄hibuerūt. qd̄q; par fuit ex eo facto incōmodū: ab annonā in castris breui laboratū ē. q̄ nisi ab annis ripa poterat ipoztari. Soluta obsidione cū tantus exercitus reifecta ad Jopem redisset Conradus luduicusq; reges cōmunitos male habitosq; exercit⁹ suos in europam reducentes ad pp̄ia sunt reuersi. cū erat annus salutis secūdus et quinquagesimus supra decies centenum.

Damascus

Regnum hispaniarum post tempa a Tubal Japhet filio ortū habuit. Is nāq; ex armenia egressus primus hispaniarū regnū (Isido. teste lib. ix. Ethy.) obtinuit. vbi ⁊ sedem sibi cōstituit. prius hiberia dicta. regio quippe europa a montibus pirrheneis incipiens. et p̄ colūnas herculis circūiens vſq; in borealē oceanū ptenditur. ita vt om̄ia in eo circuitu ad hispaniā spectare dicantur. Cuius magnitudo (vt Apianus historicus ait) multa ⁊ incredibilis in vna regione est. Deces nāq; milibus stadīis eius latitudo cōmensuratur longitudo vō proſus eadem esse videt̄. Illamq; postea diuerſe gentes ⁊ varijs nom̄ib⁹ cognominate inhabitarūt. Quin et fluuios plures nauigabiles cōtinet. Triticī vini olei om̄iūq; metalloꝝ ac animātiū q̄ hominibus sunt vsui feraciſſima. Abūdat p̄cipue velocissimōꝝ acerrimōꝝq; equū fetura. Trecentos totos apud hispanos decertatū est annos Scipione Bracco Albino Lathone Adetello pompeio cesare alijsq; ducibus recepta fuit tandē per easdem duces. Et cantabri postremo ab augusto de bellati. Postq; aut̄ romanis fastibus libere paruit: tanto vsui tantoq; ornamēto illis fuit: vt nullum vnq; memoriale bellū sine hispano milite gesserunt. Pompei trophea in hīrrenōꝝ iugo sita sunt. Scipionum monumēta nō longe a Tاراcone spectant̄. In boſtetania tauri sunt ex lapide durissimo maximi tergaq; his litteris adhuc notati. Bellum cesaris ⁊ patrie. Turres Julij. Julij carceres iulio briga sacre iulia ꝛc. Cesaris opera: cesar Augusta. Emerita Augusta. Morba augusta ꝛc. Augusta munere condite. Emporie valentie. Cremona placetie. multeq; alie in hispaniā a Romanis colonie deducte fuerūt. A quo regno nō solum accepimus Quintilianū. Senecam. Lucanū. Luciu floꝝ. Pamponiū mellā. Siliū ytalicu. marcialē Orosiū. verūetiam vtilissimos rectores reipublice. clarissimosq; impatores vt Meruā Traianum Hadrianū ac Theodosios. Sed hoc de gentiliū t̄pibus. Videamus quid p̄ hispaniā xp̄iane religioni accesserit. Om̄iū clarissimos genuit Laurentiū ⁊ Vincentiū Valerij dyacones. Eodem fere tempe Engratiam ⁊ innumerabiles martyres: hoꝝ vestigia imitati ferdinādus rex ⁊ Helisabeth regina anno salutis Milleſimo. cccc. nonagesimoprimo in fine anni Granatā urbem maximā q̄ olim Ilipula magna dicta est ad xp̄i cultum ⁊ obsequiū reduxerūt.

Regnum Bohemorum initium sumpsit a Sclauis qui relicto campo Sennaar ex Asia in Europā profecti sunt. In qua Ezechius croatinus haud obscuris parentibus ortus gentem bohemicā cōdidit. Fuit em̄ olim inculta nemoribus atq; sentibus aspera feris q̄ hominibus aptior: eius autē frater Leches exilij comes: cū vidisset germanū agris ditatū bobusq; potentē ad orientē p̄fect⁹. in maḡ cāpoꝝ planicie sedes collocauit. Poloniāq; nomē ex loco dedit. Nā planicies sclauonica lingua pole noiaf. q̄ heredes cū inūerosq; mltitudine breni coaluerūt. magnā terrā adiūxit post ei⁹ mortē Crocū i p̄ncipē delegūt. Qui arcē apud stennā cōdidit: moriens aut̄ tres filias reliqt. Libussavt natu minor post obitū patris puinciā gubernauit ⁊ arcē vissegradensem cōmūiuit. Altera filia bzela dicta herbarū ⁊ medicine perita fuit. Tercia Therba dicta sortilega. Benū indignū bohemi dicētes tantū imperiū vni⁹ femine sbeſse arbitrio. Ideo libussa in cōcione vbi adesse multitudinē vidit. Ego inquit placite molliterq; imperaui. Estote liberi virū qui proſit dabo. Ite equū meū in campos adducite. seq̄ntes quocūq; terit. Beniq; ante virum subsistet in mensa ferrea comedentem: ille mihi cōiunx vobis princeps erit. Is an̄ primislaū cōstitit arator rem: quē in ducem poſcunt: p̄mislaus igitur in verso vomere caseoq; appposito cibū sumpsit. Deinde equo imponent. Interrogatus cur nā calceos querno robore factos secū aferret: seruādos in arce vissegraden. respondit vt scirēt posterī qui principatum inter bohemos accepisset. Id regnum deinde per longa tempa a ducibus gubernatum fuit: deinde a temporibus friderici primi a regibus in maxima gloria vsq; initū heresis sub varijs regibus ac impatoribus floruit.

Tercia etas mundi

Babilonia seu Babilon vrbs preclara in chaldaea fuit. et si Belus Nembrotides i babilonia regnavit annis pluribus. cuius regnū paruo ambitu claudebatur: hanc tamen vrbes omnes greci et latini historici pariter et poete ab ipsa Semiramide regina cōditam referūt aut ampliātam. De qua Ovidius. altā cōtilibus muris cinctisse Semiramis urbem murū vrbs cocto latere circūdedit harena: pice bitumine interstrato que materia in illis locis passim e terra exestuat. Iosephus diligentissimus historiae scriptor libro ad appionem alexandrinū grāmaticus hos redarguit: inducens Berossi chaldei auctoritatem antiquissimi et verissimi scriptoris. qui manifestissime ostendit urbē ampliātam et exornatam ac muro cinctā fuisse a nabuchodonosor rege longe ante Semiramidem. Nec tamen ut valerius refert: dum die quadam circa cultū sui corporis occupata esset: et nuncia retur illi Babilonem defecisse. soluta adhuc altera parte criniū protinus ad eam expugnandam cucurrit. nec prius decorem capillorum redegit in ordinem: quā tantam urbem in suam potestatem restituit. Nec vrbs adeo nobilis fuit: ut chaldaeam totam et Mesopotamiā a se Babiloniam dixerat. de qua Lucanus. Cūq; supba foret babilon spolianda trophæis. Huius muri (teste philostrato) in vita appollonij thianei trecentorū et octuaginta stadiorū circuitū detinebant. Plinius vero libro historie naturalis sexto. Adurorū dixit amplitudinem fuisse sexaginta quatuor milia passuum. Crassitudinem quinquaginta cubitorum. Altitudinem vero quater tantū. Itaque fuit menibus ac ortis pensilibus tēploq; et arce maxime admirabilis. Nec hijs p̄teta Semiramis. ethiopia quoq; suo adiecit imperio. Indis quoq; bellū intulit. quo p̄ter illam: et alexandrū magnus nemo intrauit. Eversio tandem huius babilonice facta a Cyro rege persarum suo loco ma-

festinabitur

Jupiter p̄m^o ethelris et (ut aiūt) diei filius cui p̄p̄iū nomē Iulania fuit hisdē tēporibus apud archadyā magno in p̄cio habit⁹ est. Cui⁹ ob vtutes id p̄clarissimū iouis nomen adeptus ē. Is Iulania ex heber filijs videlicet ierari origine duxit. Ibidēq; cū esset ingenij maximi vir. videretq; atticos rudes. bestialiq; ferme ritu viuentes: ante omnia eis dē cōpositis legib⁹ illos publico instituto viuere docuit. Cūq; eos ad humanos mores redegisset monuit eos deos colere. et aras: tēpla: sacerdotēsq; instituit. Et qui feminas ante habebāt cōmunes primus eos matrimonia celebrare docuit. et multa alia ostendit eis vtilia. Que cū attici siluestres miraretur atq; cōmendarent: eū existimantes deum Iouem vocauere. regemq; suum confestim fecere. Id autem iouis nomē eidē imposuisse dicunt ad similitudinem cōformiū operationum iouis planete. quem astrologi dicunt esse nā calidū et hūidū tpatūq; modestū et patie obsequatorē: ac in piculis post patiam audacē: et alia plura de eo scribūt. Sic huius hoīs pōderas morib⁹ et vtutib⁹ cū ioue puenire dixerit. quē nō terrenū s̄ celestīū virū arbitrabant. Qd qdē nomē postq; ab alijs planete et Iulanie isti p̄cessus ē etiā multis alijs cōcessus fuit. s. ioui sc̄do celi filio. necnō et ioui tercio cretēsi regi saturni filio. multos em ioui filios et filias veteres ascribē p̄sueuerūt. Quorū p̄ma minerva. Sc̄ds apis. Terc⁹ sol. Quarta diana. Quir⁹ mercuri⁹ et. vij. alios

Jupiter

Semiramis Ninī magni assiriorū regis vxor anno a natiuitate abrahe duode-
cimo. Cū eius maritus morte sblatus fuisset. regnū suscipiēs regnauit annis
42. Cū Nin⁹ decessisset filio ipubere adhuc filio Ninia et vxore samiramide. et euz
inuencula esset. et eius vnic⁹ filius Ninia puer. nō estimans tutū eē imperiū tā grā
de filio tenello cōmittere. Ipā vt erat animo ingēti quodā astu muliebri excogita-
ta fallacia. hec em̄ immaturo puero. nec ausa tradere impiū: nec ipsa impiū palam
tractare: tot ac tantis gentibus vix parentibus vni viro: ne dum femine parituris:
simulat se. p vxore Ninia filiu. p femia puez. Nā et statura vtriq; mediocris et vox
pariter gracilis et forma linamentorū equalitas. matri ac filio similis. Igif brachia
et crura velamentis. tiara caput tegit et viroz more incedere cepit. Eodem ornatu et
pplum vestiri iubet. ne nouo habitu aliqd occultare videret. que morē vestis exin
de gens vniuersa tenet. Sic primis initijs sexū mēta puer credita ē. Et femia pu-
erū simulās maiestātē regiā adeptā fuit. Adgnas deinde res gessit. quaz amplitu-
dine vbi inuidiā supatam putat: q sit fatetur: quēue simulasset. nec metuit om̄ibus
aperire qd esset femina. nec hoc illi dignitatē regni ademir: s admiratōnem auxit.
q mulier nō feminas mō vtute. s etā viros anteiret. Nec babiloniam cōdidit vel
amplauit. murūq; vrbis cocto latere circūdedit: harena pice bitumine interstrato
vt prehabita oñdunt. Multa alia pclara hui⁹ regine fuere. Ad postremū cū concu-
bitū filij petisset ab eodē interfecta ē cū duos et xl. annos post Ninū regno potita.

Ninia q a qbusdā zameis et Ninias scribit: Adagni Ninī ex semiramide fili⁹
quartus assiriorū rex. Anno qnqgesimotercio natiuitatis abrahe. post semi-
ramidē mrem. quā ipse obtrūcauerat Assyrus regnare cepit. et regnauit annis. 38.
Is cōtentus elaborato a parētibus impio belli studia deposuit. et veluti sexū cum
mfe mutasset. raro a viris visus in femiaz turba cōsenuit. Eo tempe apud Cretam
regnauit Cres prim⁹ indigena et ab eo crete creta dicta ē: quē aiūt vnu Eretarum
fuisse. a qb⁹ iupiter abscondit⁹ ē et nutrit⁹. bi Enoson ciuitatē in cretas cōdiderūt et
Lybeli matri templū.

Arius q et Arali⁹ dī qnt⁹ assiriorū rex post Niniam anno a natiuitate ysaacvi-
gesimoprmo regnare cepit. et reguit annis. 30. Circa ista tpa abrahā ex
ancilla agar generat hismael. a q hismabelitaz gen⁹. hismabelē aut filiū abrahā
anno etatis sue octuagesimosexto ex agar egiptia sare ancilla genuit. hismabelite
postea agarent: et postremo sarraceni dicti sunt: sara em̄ Abrahā vxor (vt scriptura

Sol gentiliū de⁹

Biana prima dea

Ceres dea frugū

Dostri reges assiriorū. exēpla pcedētū secuti: msa gen-
tib⁹ p internūcios dabāt. impiū aut assyrj q postea sy-
rij dicti sunt ānos. Ad. ccc. tenere. Postremis apud eos re-
gnauit sardana palus vir muliere corruptior vt in sequenti-
bus patebit.

Solem pmiū iouis filiū et minerue germanum floruisse
Tulli⁹ dic: virū vtiq; insignē ac splēdidū hoīem et in-
gentis regijq; animi pclar. quē ob ingētes vtutes eū clario-
noie declararūt. putabāt em̄ veteres a nebroth gigāte sedu-
cti primā rez cām ignē eē. Et ppterea illi nobilius nomē so-
le dare nō poterāt. seu q eū celestē putarēt hoīem. seu dñū
e celouenisse rōne profunditatis ingenij.

Oiana priā hui⁹ sol⁹ soror: et iouis pmi filia. et ipā bac-
tepestāte i p̄cio fuit: de q tullī⁹ vbi d nā deoz scribit mlt-
ta cōmēorat et iouis ascpiciā fuisse ait. Nāctū eā n eē dicūt
quā poete isignē v̄ginitate ppetua voluere. euz legat hāc ex
mercurio liberi et pserpine filio pinnatū pcepisse cupidinē.

Oeres qz apud Siculos i p̄cio fuit. cū sicano sienloz re-
gij p̄iugio copulata. tāto ingenio valuit. vt agroꝝ cul-
tū excogitasset: priā apd siculos boues domuit: et aratio ter-
rā sulcis pscidit: et semia tradidit. q cū in segetē excreuissent
collectis spiciis flabellis sepe rare. et molis terere. ac panē cō-
ficere docuit. cū ātea hoīes glādib⁹ et pomis siluestribus su-
stētārēt. Ob qd meritū cū mortal⁹ scia eēt: eā deā frugū arbi-
trati sunt. Et eam diuinis honoribus extulere.

Linea regū Assiriorū

Semiramis.

Ninia

Arius

Admylas

Sparetus

Amyntas

Tercia etas mundi

Linea pontificū

Leui filius iacob

Merary.

Neptalim etiā tribum facit
na iacob genuit duos filios
de qua Sampson natus est.

Neptalim

Bala

Dan

Bala ancilla lye cōcubi
Nota dan tribum facti

Ruben tribum facit et
pdidit p̄mogenita

Ruben

Simeon

Leui

ysachar

Lei pater omnium leuitarum. a quo ⁊ tribus sa
cerdotalis descendit.

Ohore fili⁹ ysuar p̄tendit de sacerdotio cū Aaron
eo q̄ ip̄e fuerat de p̄mogenito ysuar. et ideo cuz
250 viris igne diuio perijt ⁊c. Fuit aut̄ cognat⁹ moy
si ex leuitarum tribu natus: Vir quidez facultatibus
plenus et ad dicendum facundissimus.

Maria soror moysi. pphetissa fuit: Carmen quod
incipit Cantemus domino gl̄ose cecinit. vij. die
bus leprosa fuit. ppter murmur contra moysen. Mo
ritur aut̄ in cades deserti sin et ibi sepelitur

Iacob ex lya natu maiore sex suscepit filios Judā
a quo regia tribus descendat ⁊ deinceps dñs nr̄
ihesus xp̄s. Ruben q̄ pdidit p̄mogenita: Simeon et
leui a q̄ leuitarū genus ysachar Zabulon et DYNAM
a Sichen stupratam.

ysum

Amrat

ysum

Amrat

ysum

ysum

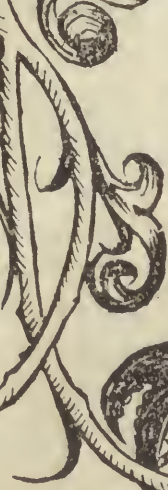

ysum

ysum

ysum

ysum

Incensa impia sodomorū ciuitate Abraham cētenarius diuio iussu Saram cognouit vxorē que cō
cipiens Anno expleto filiū peperit quē ⁊ iussu dñi vocauit Isaac significans gentes magnas ex eo
futuras: quo nato die octauo circūcidit carnem prepuci⁹ eius

Linea christi

Esau

Jacob

Rachel

Jacob nat⁹ est An. mdi. 33 44. vixit an. i 47. et habuit. iij. vxores Lyan Rachel Zelpham et Balam vtz in figura.

Beniam⁹ sc⁹s fili⁹ iacob Joseph Ascenes Manasses Effraim

Gad Zelpha ancilla Rachel ge. ij. filios Aser

Rachel fuit vxor iacob diu steril. tandem genuit duos filios. et mortua in p^u. sepeliturq; ppe Bethleē. Benit aut iacob ex Rachel ioseph et Beniamyn. Ex bala Dan. Manasse Aser et gad

Linea reguz Bichimorum

Egialeus

Apis

Thesalion

Jacob patriarcha vir sc⁹ssim⁹ ex Isaac natus. Et ipe p⁹ annū vite sue nonagesimū ioseph ex Rachel vxore genuit filiū. quo nato supuixit ānis quinquaginta sex. et tandē in egipto mortuus est.

In regno Sychymoz regnavit Egialeus p⁹m⁹ rex vt⁹s patuit. a q⁹ Aegialea nūcupata est. et nunc peloponesus vocat. Deinde Europes sc⁹s rex. et tercius eius Selchyn apud Sychimos regnavit annis viginti.

Apis quart⁹ rex Sychymoz Selchin p⁹re defuncto regnare cepit āno. xlv. abrahe; q⁹ est Semiramis xxxv. reguitq; ānis. xxv. ab illo terra illa apia sic dicta est q⁹ p⁹ri⁹ Egialea nūc vo peloponesus appellatur.

Artus ille fuit qu⁹rtus rex assiriorum sub quo nat⁹ est ysaac sc⁹m Aug⁹.

Este Thesalion Sychimoz qu⁹rtus rex fuit quo regnante adeo inicia et leta tpa fuere et eū defunctum velut deū colue⁹ sacrificādo et ludos celebrādo quos ei p⁹mit⁹ fecerūt. Huic successit Tiramach⁹ circa cui⁹ sepulchrū etiā sacrificare solebant.

Xerxes rex Assiriorū antiqu⁹ qui et balane⁹ vocatur sub quo nat⁹ est Jacob regnāte tūc apud Sychimos thauriaco quē quidē thaurimacū scribunt.

Anno mundi. 3 4 30. Diluvius particulare perma⁹ximus in Achata tpe Jacob et Ogigis regis.

Linea regū assiriorum

Xerxes

Tercia etas mundi

Sela fili⁹ Jude cū adhuc esset paruul⁹. nō dedit eū in das thamar q̄ fuerat uxor her z onam: sed remisit eā viduā in domū patris sui. Cū autē Sela creuisset timuit euz dare ne occideret: sic fratres ei⁹. An thamar meretrices se caute simulās z sedēs in biuio cōcepit de iuda z pepit pba res et zaram. vtz Gen. 38.

Unceti⁹ in speculo hystoricali. li. 2. ca. 118. Ponit hic hystoriā pulchrā de Assenech: quō erat pulcherrima et honestissima sed elata et supba cōtemnēs omēm virū: z quē pri⁹ noluit postea sūme desiderauit: scz habere ioseph in virū visa pulchritudine z sapia z modestia sua: sed ipse noluit assentire: nisi pri⁹ dimitteret ydola q̄ colebat et con tristata sup hoc: angelo instruenta effecta est fidelis.

Rodos vrbs a qua insula litie Rhod⁹ nomē accepit ante natiuitatē xpi. 740. tpe ioseph a Telchimis et a cariatib⁹ a pharoneo Argiuoz rege iaz diu deuictis cōdi ta est. et prima cycladū veniētib⁹ ab oriēte in qua vt pom/ ponius refert rose capulū dū vrbis fundamēta foderēt in uentū. a q̄ ciuitas z insula cognomiata putat. Mā rhodos grece latine rosa dicit^r. hec insula nongetoz stadiorū ambi tu cōtinet. Preter cetera in admiratiōe fuit. Solis collos⁹ rhodi quē fecerat lynd⁹ lisippi discipul⁹. Qui. lxx. cubito rum altitudis fuit. Qui p⁹ quiquagesimū sextū annū terre motu pstrat⁹. iacēs quoq; miraclo. Atz de septē mirabili bus vnū fuit: hec insula in oriētali pmoitorio sita. Que et portub⁹ z vijs et menib⁹ olim sic z nūc cēteras asie vrbes supauit. Multa h̄ ciuitas bella z a turcis ppressa fuit dam/ na. Neq; vllō pacto turcis restituet. nisi milites bto iohā/ ni dicati curā isule recepissēt Qui nō solū insulā tutati sūt sed z Cyprus alijs finitimis xpianis auxilio esse ceperūt An no igi^r. Mccc. viij. In ptātem xpianoz puenit Turcivero vicib⁹ q̄tuor dictā oppugnaueūt vrbē. Nouissime anno. Mccc. lxxx. Achometus ottomānus Turcorū impator ductis in rhodios. c. milib⁹ armatorū. z sexdecī in gētib⁹ machinis. hāc vēdicare z rhodiorū militū religionē delere pposuit. Tandē post cruentissima p̄lia. auxilio m̄gri petri danbuson natione galli Turci cum ignominia sunt repulsi.

Rhodis

Linea christi

Judas anno mundi. 3434.

Egiptiorū Reges omnes tunc pharaones dicebātur nō hoc ppiū habētes nomē. sed p dignitate reges tūc utebant: sic et apud nos imperatores Augusti appellāt. Habebat g vniūsq; pharao ppiū nomē

Este pharao exaltauit Ioseph ppter somniorū interpretationē: dās ei anulū in manu et stolā bislinam et torquē circa collū. faciēs eū circuire p egiptū: preconē ante eū clamāte. vt omēs genuflecterēt ante eū. Vocauitq; nomē eius saluatore mdi. Deditq; illi vxorē asenech filiā putifaris sacerdotis eliopoleos ex qua habuit duos filios scilicet manassen et effrayn.

Phares anno mudi. 3445.

Este pharao ignorabat ioseph. et iussit submergi pueros: sub quo filij Israhel fuerunt in magna tribulatione et dura seruitute.

Este est pharo chencres qui contradixit p moysen. Ideo atq; mari rubro obrutus est.

Este pharao nonus rex Aethiē noluit audire voces domini vt dimitteret filios israhel. quare decem plagis attrit: Postea submersus fuit cū suis i mari rubro.

Ioseph desideriorū vir et patriarcha castissim⁹ in Egipto ex Asenech putifaris sacerdotis vxore duos genuit filios manassen scz et effrayn. Hic ab adolescentia cū forma pulcherrim⁹ haberetur atq; animi v̄tute et sapia fr̄is pcelleret. p̄ cū pre ceteris amplius diligebat. Ideo aliorū cōstauit inuidias. quas ob ante quītodecimo etatis sue Anno a fratrib⁹ in egipto vendit⁹ est. Inde q; vite sue triginta annis exactis. coram pharaone stetit. Vxor aut regis in eū libidine ducta ait dormi me cū: q̄ respondit oīa tradidit mihi dñs preter te. Illa aut simulata egritudine vt exoraret Ioseph apprehēso pallio eius Ille relicto pallio in manu eius egressus foras que marito dixit ingressus ē ad me seru⁹ hebre⁹ vt illuderet mihi. et palliū oñdit. Credul⁹ ioseph i carcerē tradidit. Is deinde somnia regis interpretans p̄nūciauit septē annos vbertatis futuros. et septē steriles. Rex euz e carcerib⁹ liberauit. Egipto preficiens. Ioseph igit postq; in egipto octoginta annis regnasset cōpletis centus et decem annis in egipto mortuus est. Oīa vero eius nouissime quādo hebrei egressi sunt ex egipto in chananeam hoc est Iudeam reportauerunt. sic enim eos adiurauerat Ioseph quando mori debuerat.

Reges Egipti

Pharao Aethiē

Pharao amenophis quez quidem menopem putant

Pharao bochoris

seph apprehēso pallio eius Ille relicto pallio in manu eius egressus foras que marito dixit ingressus ē ad me seru⁹ hebre⁹ vt illuderet mihi. et palliū oñdit. Credul⁹ ioseph i carcerē tradidit. Is deinde somnia regis interpretans p̄nūciauit septē annos vbertatis futuros. et septē steriles. Rex euz e carcerib⁹ liberauit. Egipto preficiens. Ioseph igit postq; in egipto octoginta annis regnasset cōpletis centus et decem annis in egipto mortuus est. Oīa vero eius nouissime quādo hebrei egressi sunt ex egipto in chananeam hoc est Iudeam reportauerunt. sic enim eos adiurauerat Ioseph quando mori debuerat.

Pharao mephres

Ioseph somniorū interpretes filius iacob

Uxor putifar

Tercia etas mundi

Esrom Anno mundi. 5495.

Aram vero anno mdi. 5544.

Et orit regnū argiuorū vbi Inach^o oceani et terre (vt aiūt) filius sexage-
simo a natiuitate Isaac anno apud argos in Thessalia prim^o regnare ce-
pit. Id vero regnū durauit annis. 544. Cecrops aut^o egipti^o q̄tor nonageti-
mo iudaice fuitut^o āno regno argiuorū relicto p̄m^o atheniēsi^o reguit ānis. 50.

Ynachus

Athene ciuitas fuit p̄clarissima in attica regiōe.
Cui^o pauca vestigia quedā manēt. Hāc primo
ab alabādo cōditas dixit Cicero libro tercio de natu-
radeorū. Plato vero in Timeo dixit. Amasim regem
egiptū ei^o vrbis cōditore fuisse. Eāq; vocabulo egi-
ptio cognomiasse. qd̄ ligua greca athena sonat. Alij
Cecropem illā p̄didisse dicūt. Et eā subita apparitio-
ne arboris oliue mineruā cognomiasse. quā ea arbor d̄
signat. et ligua greca athena d̄r. Vlex alijs ab eo nō cō-
ditā s̄ istauratā putāt. q̄ tpe Athena apd̄ illos p̄ dea
colebat. Be ei^o nomie Dia^o augustin^o de ciuitate dei

libro decimo octauo varia scribit^o aucte varronis. Cecrope athenas vrbē instau-
rante subito aq̄vno in loco erupit. Et alio repta olea arbor. super q̄bus p̄digijs
sciscitat^o apollo delphicus qd̄ intelligēdus. qd̄ue faciēdus foret respōdisse fertur.
Qd̄ olea mineruā. Aqua vō neptunū significare ambo cōsobrini. Ambo dij et
cōtemporanei. Essetq; in eorū ciuiū arbitrio. vt ex alteri^o duorū deorū nomie ciui-
tas vocaret. Cōgregatis oib^{us} vtriusq; sex^o viri adheferūt neptuno. Mulieres
vero Minervae. Que et obtinuerūt vt ex minervae nomie ciuitas appellaret. Ac
sic athena grece vrbē cognomiascit qd̄ latine Minervā dicim^o. Eo q̄ mulierū
voces vna viroz numez superarint. Quāobrem irat^o neptun^o Adarini estuati-
bus vndis atheniēsiū terras popular^o est. Quē cines placare volētes triplici supplicio mulieres affecere.
Primo vt decetero nullis publicis interessent cōsultatiōib^{us}. Scdō vt null^o nascetium cognomē maternū
acciperet. Tercio ne q̄s filias suas athenas vocaret. Poete vero dicūt neptunū et minervā athenas cōdidisse
se. Sed cū de nomis impositiōe inter eos fieret dissensio. Vñs reliqs p̄ntibus sit inter eos cōuentio. vt q̄ p̄
cussa terra laudabiliorē p̄duceret effectū vrbī nomē imponeret. Neptun^o aut^o tridēte suo p̄cussa terra. Equū
p̄duxit belli omen. At minervā hasta p̄iecta oliuā p̄duxit pacis arborē. Que q̄m vtilior eorū iudicō visa fu-
it. ex suo nomie athenas dixit. Hāc minervā athene grece dicūt. de q̄ lucan^o libro sexto ait. Prim^o ab eārea p̄
cussus cuspide saxi. Thessalic^o sonipes bellis feralib^{us} omen Exiit. Et virgil^o georgicorū p̄mo. Tūc o an-
prima frementē fudit equū tell^o p̄cussa tridēte neptune. Apud atheniēses p̄rio reguit Cecrops egipti^o. An-
no quarto et nonagesimo iudaice fuitut^o. Decimusseptim^o et vltim^o eorū rex fuit Codr^o tpe samuelis. Postea
p̄ magistrat^o respublica atheniēsiū fuit administrata. Hec vrbis atheniēsis quondā nobilissima fuit. nulli^o in-
digna p̄conij. tāta ei^o sup̄fuit claritas: doctorū p̄borū ac omnis doctrine liberalis fuerat. Eadē n̄ro tpe parui
oppidi spēm gerit. In eo tñ saxo q̄ vetustū minervae templū fuit Arx est p̄ omne greciā noiata. tū operis ma-
gnitudine. tū difficultate oppugnatiōis. Hāc florēt^o quidā Adahometo tradidit: cū imploratis latinorū
auxilijs nulli^o opem iuenerit. Rura ei ob eā rem tradidit: in quis eum ignobile ducat.

Athene vel Minervā

Linea Christi Esrom

Aram

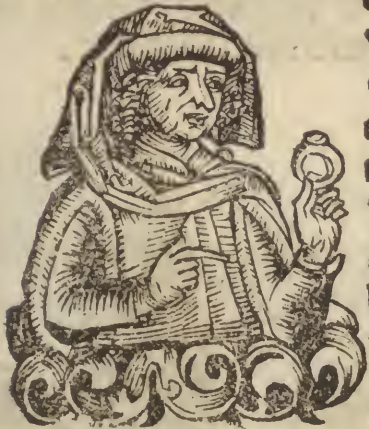

Minerva

Prometheus

Atlas Gigas

Appollo

Jupiter

Minerva cantatissima mulier anno etatis Isaac. 58. Apud tritonidē lacū appuit. Ex cuius nomine postea Tritonia appellata est. dicebat et pallas a pallāte tracie insula ubi nutrita fuit. siue a pallante gigante quē interfe- cit. Nec quippe iouis primi progenita fuit. q̄ apud rudes affros cū multa aū nō cognita repisset nō solū affri sed et greci eas absq; matre ex iouis cerebro genitā credere. cū ei⁹ origo min⁹ innotuit. Ipa em̄ primo lanificiū omī bus antea icognitū adinuenit. Maz ostēso q̄ ordine pur- gata lana: et dentib⁹ ferreis pectinata atq; colosilata. etiā textriniū excogitauit officiū. Vñ et lanifices fulones. tin- ctiores. textricesq; puellē (teste ouidio tercio fastoz libro) ei⁹ festura religiose celebrare ceperūt. Vñ insup olei eo vsq; mortalib⁹ incognitū hecipa inuenit atq; docuit. Ipa eadē (vt cicero ait) sapie dea et artū inuētrix dī. Tandē cū ei⁹ fama et numis reuerētia late diffusa fuit. in ei⁹ ho- norē tēpla cōstruxerūt. p̄cipue rome iuxta tēplū Iouis.

Iste armanitres septim⁹. fm̄ Aug⁹. est octau⁹ rex as- syriorū: sub q̄ de⁹ appuit ysaac. p̄mittēs ei q̄ p̄mise- rat p̄ri ei⁹: regnāte apd sichimos leocippo ec̄. viij. rege.

Promethe⁹ his t̄pibus in archadia claruit. Vir uti- q; acutissimū ingenij et spectate peritie. q̄ hoies in- cōpositos ac rudes ad politiores mores cōposuit. Sila- cra quoq; hoīm prim⁹ de terra formauit. et arte quadas veluti spm̄ habetia moueri fecit. Inde cū i altissimo cau- cali montē resideret astrologiā didicisset eā prim⁹ assyrios docuit. Insup etiā ignē e silice prim⁹ eduxit: vt plini⁹ te- status est. Vñ p̄terea anuli (sed ferrei) prim⁹ inuenit: Quē quarto digito in honorē cordial⁹ vene portare sua- lit. Tpe deinde p̄cedēte apud romanos statutū emana- uit. vt liberti ciuesq; aureo vterent: liberti in argenteo: et serui ferreo tantum.

Sub isto Beloco nono rege assyriorū: Locut⁹ est do- min⁹ ad iacob: repromittēs ei q̄ patrib⁹ suis p̄mi- serat: q̄ sunt hec duo. Possessionē terre. p̄missionis id est chanaan. et b̄ndictionē omī gentiū in semie ei⁹ quod est christus dominus et regnauit annis. 56.

Atlas et ipse archadie hac q̄z tēpestare. Vir mltē cō- templatiōis clar⁹ fuit. Qui astroz cursū p̄uigili studio p̄bendit. et prim⁹ de astrologia iter grecos disse- ruit: p̄pter qd̄ finxerūt eū celū portare. Quāuis idē mōs ei⁹ noie nūcupet. Cui⁹ altitudinē celi portationē in opi- nionē vulgi venisse videat. Hic septē genuit filias nym- phas nūcupatas.

Baleus iste fuit decim⁹ rex assy- phas nūcupatas. riorū sub q̄ mortu⁹ est isaac. Et regnauit fm̄ Eusebi- ānis. 52. Regnāte tūc apd sichimos Adeslāpo. ix. rege.

Appollo citharā repit. Adedicine artē inuenit quam frater su⁹ Esculapi⁹ ampliauit q̄ et fulmine interij- Iste appollo delphic⁹ clar⁹ habet. et p̄ mortē de⁹ habu- tus est. Is em̄ a poetis phitonis et sapie de⁹ appellatus est. Qui medicine artē rector et viriū herbaz prim⁹ cog- nitor vt Ouidi⁹ primo Metamorph. scribit. Adedicina meum est opitexq; p̄ orbes

Idicor: et herbarum subiecta potentie nobis.

Iste fuit. xij. rex assyriorū s̄b q̄ mortu⁹ ē Joseph regnāte sichimoz plēmeo. xi.

Iste Jupiter de⁹ p̄dicat ei⁹ bonē offerūt. prim⁹ etheris: et (vt aiūt) diei filius

Ecui p̄riu nomē Lysania fuit. his t̄pibus apud archadiā magno in p̄cio habi- tus est. Cui⁹ ob virtutes idē p̄clarissimū iouis nomē adept⁹ est. Qui cū esset nobilis genere ex archadia a/ thenas fuisse dicat. Ibi dēq; cū esset ingenij maximū vir. videretq; atticos rudes. bestialiq; ferme ritū viuē- tes. ante oīa eis dē cōpositis legib⁹. illos publico instituto viuere docuit. Cūq; eos ad huānos mores re- degisset. monuit eos deos colere. et aras. tēpla. sacerdotesq; iſtituit et multa alia eis ostēdit vtilia. Que cū attici siluestres mirarent atq; cōmendarēt eū existimātes deū: Iouē vocauere regēq; suū p̄festim fecere

Iste fuit decimus nonus rex assyriorū sub quo natus est Moyses in egipto regnante sichimoz. xij.

Eoribopole. Et arginorum. 5. Criaslo.

Linea regū assiri-
orum

Armanitres

Belocus

Baleus

Amichus

Sathrus

Tercia etas mundi

Lacedemonia fuit licaonice vrbs. que est. puicia in achaya siue pelopponeso a lacedemone Iouis filio ex Taygeta condita. A qua ipa grecia regio nomie accepit. Hec eadē alio nomie etiā sparta dicta fuit. Herodotus tamē Spartaz urbē fuisse et lacedemoniā regionē In qua illa consisteret memorat In differenter tamē. p. alterutra. tam ab illo q̄ ab alijs auctoribus legit. Sed quas ob causam sparta dicta fuerit Iustinus tercio epithomatū suoz libro exponit. Spartanorū genus hac tempestate scilicet quinquagesimo regni Ozie anno Alcumene lacedemoniorū rege mortuo. Eozūq; regno consumpto principiū habuit Et cicero in scdo de tusculanis questiōibus retulit Spartanis virginibus magis palestra: puluis venaticus labor et milita in studio est q̄ fertilitas filioz. Unde et varium habitū ab alijs ferre cōsueuerāt dicente virgilio. virginis os habitūq; gerēs et virginis arma spartane. Primus aut lacedemoniorū rex fuit Euristeus quidā nomie patria grecus. Anno a natiuitate Abrahe octauo supra nonagesimū. Is lacedemonijs primū regnare cepit. Agesilaus aut sextus lacedemoniorū rex vir immortalitate merito dignus fuit ab hercule originem ducēs. In iuuenili etate regnū adeptus fuit. semp fidei obseruator. Lyncurgus quoq; lacedemoniorū princeps et legū lator vir plane clarissimus. et inter philosophos admirand⁹. Inclit⁹ in precio habitus est. Hic lacedemonijs legē tulit. de quo plutare⁹ valeri⁹ et iustin⁹ et aristoteles in politticis mltā scripsere.

Lacedemonia

mercurius

bach⁹

omagus

Iste mercurius multaz artū peritus fuit. quas hoibus tradēs deus credebatur. Primū aut deoz nunciū seu interpretē fuisse omēs poete describūt. Dictusq; ē de⁹ faciēdie. mercatorū palestra. furū nūcius. et interpres deoz. Ipse etiā lyraz septicozdem comperit. Hic in omī doctrine genere et q̄ maxie phisice edoct⁹ fuit. vt dicat eum sua vīrga et herbis tm̄ mortuos suscitasse. Un⁹ et post mortē inter deos relat⁹ et stellificat⁹ est. Et ab eo stella Mercurij nomen accepit. Ea p̄esse faciēdie et eloquentie vt pluri mum consueuisse dicitur.

Iste Bach⁹ prim⁹ i grecia vinū iuenit et p deo cult⁹ est. q̄ dicit⁹ est liber p̄ et argos cōdidit. Ipse est dyonisius bach⁹ filius Semele inde in mdo pagrās simili modo domesticis regiōibus vinū p̄buit. potiq; ex ordeo germanos conficere docuit. Secutusq; est eum Silenus illius nutritor.

Amazones

Iste Omagus prim⁹ ad aratrum boves iunxit.

Hec sūt mulieres Scythice iuxta flumiū Thanaia in habitantes ferocissime. q̄ assumētes arma p centū ānos senissima bella p̄fecerunt tā in Asia q̄ i Europa. mltas vrbes delēdo et magnā alie ptē sbe gerūt. Hac ḡ etate Amazones cum i asia regbāt In p̄mis marsepia et lampeto q̄ ephesus Dein sinymā et alias ciuitates p̄diderūt Exinde anthiopa. et ypolite p̄bāc orethia post illas panthasilea. Hāc occidit pirrus fili⁹ achillis apud troyaz.

Nec tempe regnū argiuorū siue grecorū exortū est: sub ynacho primo rege. et durauit p. xiiij. reges vsq; ad tpa iudiciū isrl' barach et delbore. Tūc perse' cri- seo nō spōte interfecto timēs reliqt argos: et trāstulit regnū in micenas post q̄ illuc regnauerūt aurite' acre'. His tempibus scōm cōmestorē (q̄ dicit' mgt' hysto- rie scolastice) phoroneus fili' ynachi et nyobis prim' grecie leges dedit: ac sub iu- dice causas agi instituit. Et ppter ea iuris ciuilis periti dicūt eū locū (quē forū dici- mus in q̄ scz iura reddunt) ab eo forū denominari. Soror ipi' ysis in egiptūz nauigauit. Et quasdā apices lrazū eis dedit de agricultura etiā multa eos docuit. Tūc cūz yo diceret ysis ab eo dicta est qd in lingua eorū sonat terra. Et ob h' p' mortē in nu- mero deorū in egipto recepta ē. Fili' etiā phoronei q̄ apīs dicit' ē eodē tpe i egiptū. nauigauit quē filiū phoronei viz ysidis fuisse tradūt. et siliter ab egiptiis deificat' ē. Ynachus a natiuitate isaac āno sexagesimo apud argos i thessalia prim' regnare cepit et regnauit annis. 50. Is post se reliquit ysidem egipti reginam et phoro- neum eius successorem.

ylis

Ysis primo dicta fuit yo filia ynachi: sed in egiptū nauigās ibiq; litteras inuenit et leges edocuit. Et ysis ap- pellata est. ppter qd egiptiorū sanctissimū et venerabile nu- mē fuit ob multarū virtutū prestantiā: Et a ioue cōpressa fuit: q̄ ob patris metuz impulsā. acceptis quibusdā amiel- suis. nauē cōscendit. Et psp̄ero vento ex Achaia in egiptū transfretauit. Ibiq; cū repisset rudes pplos: illos terrā co- lere docuit: cultamq; semina pmittere. et tandē fruges col- lectas in panē pficere. Ideo eā e celo lapsaz crediderunt.

Phoroneus prim' in grecia leges instituit. Hic ha- buit frēm qui menses et annos docebat obseruare. et sacella et aras instituit ad colendos deos. ppter qd a rudi populo inter deos cōnumerat' est: et ei boues ymolabāt dictusq; ē phageus.

Dflumiū deucaliōis factū i thessalia. et setōtis fabulaz in- cēdiū: et vocat' iō deucaliōis. qz in ei' regno maxie fuit. Os i egipto exit d' flumie i festo Serapis et eleuat' i aere et rursus itrat. et nō cōparet. et p deo colit' a stulta plebe Serapis tercius rex argiuorū siue grecorū cū in egiptū na- uigio venisset. et ibi mortu'. fact' est a ceca gēte oīm ma- ximus egiptiorū de'. Tūc etiā mirabilis supstitio incepit de boue discolorē: quē apim vocabāt. eo qd vitius coleret. et illo mortuo. demones vitulā similē ibidē pcurabant. ad decipien- dum rudē pplm. Interuenit qd filiū isrl' similiter delirabant in oreb' vtr'. Quid' em hac stulticia miserabili' in hoīe rationali.

Argus iste quart' rex argiuorū fuit. ex cui' nomie illud regnū nomē accepit. Hic post obitum deus haberi cepit. templis et sacrificijs honoratus. Hoc etiāz tpe grecia segetes habere cepit delatis aliunde seminib'.

Iob vir scitissimus patientie insigne specimē: In Idumeet arabie finib': ex zareth p̄c ma- lotreg; bosra nascit'. Hic erat iust'. rect'. mote- stus. prudēs. grauis. tpibus prudētē vtēs: Jtes q̄ qz continēs. ac mirūmmoduz patiēs. Ex vxore sex filios et femias tres suscepit. Diues q̄ppe inter om- nes sui tps oriētales: Cui' possessio septē milia ouī- um fuit. tria milia cameloz. Quinquagita iuga bouz quingēteq; asine ac familia multa nimis. Cui' ani- mi fortitudine vt dñs certo argumēto cōprobaret: pmissit vt a diabolo tentaret. Qui accepta potestate oēm eius substantiā. filiosq; omnes et filias pdidit: eūq; graui vulnē vlcerauit. quib' in omnib' Job la- bīs suis nō peccauit dicēs. dñs dedit dñs abstulit et c. Ad eum deniq; cōuersus dominus: Omnia q̄cūq; ei a p̄cipio fuerāt duplicia addidit. Supuixit dein Job p' flagella quadragita et cētuz annos. Et vidit filios suos: ac filiorū suorū filios vsq; ad quartā gene- rationem. ac sic senex et plenus diez mortuus est.

JOB

Linea regū Ger-
corum

Ynachus

Phoroneus

Serapis

Argus

Tercia etas mundi

Moyses verus: et omnium prophetarum summus: historiographorum princeps: vir sane mansuetissimus: super omnes gentes populum dei de egiptiaca servitute liberavit. quadraginta annis ipsum in heremo rexit. Ipse enim dilectus deo et hominibus cuius memoria in benedictione extitit. Cui dominus in monte synay gloriam suam ostendere voluit. Cum vidit ignem ardentem et non comburentem Cum enim moyses pasceret oves tetro loci in deserto apparuit ei deus in rubo ardenti qui tamen non comburebat: precipiens ei ut in egiptum descenderet. ad liberandum populum israel: Iste est Moyses de cuius laude resonant celum et terra. deum vidit facie ad faciem clare quod de nullo alio preterquam de paulo apostolo scriptura testatur in hac fragili carne. Ille in circumcisione: Iste in propicio testimonium de divina essentia docentes unum verum deum colendum esse.

Iste Aaron moysi frater vir sanctus. et insigni eloquentia ornatus digne summum sacerdotium sibi assumptum et testamentum eternum sibi et filiis suis statuit. filiusque eius Eleazarus in pontificatu succedit. cui prius stola sacerdotum tradita. Obijt autem anno vite sue. 123. pontificatus vero sui sexto et trigesimo In arabia monte oreb.

Sunt tres scilicet ythamar Nadab Abihu cum Eleazaro: fuerunt filii aaron quorum duo Nadab et abihu percussi sunt a deo pro eo quod ignem alienum obtulerunt in tabernaculo et subito concremati sunt.

Linea christi

Aminadab

Maalon

VI

Iste Aminadab primus post moysen fide plena ingressus est mare rubrum alijs trepidantibus. propter quod regale stirpe meruit parere. An. mundi. 5644.

Balaam propheta fili⁹ beor: qui habitabat sup flumē terre filiorū amon vir preclar⁹. ad hunc Balach rex madianitani legatos fide dignissimos mit- sitrogātes ut veniret et malediceret israelitis. Ille autē cōsulens dñm prohibi- tus est. denuo mittēs. qui eorū volūtati obtemperare volēs sternens asinam cum legatis ad regem ibat. Et dum pergeret angelus domini eidē occurrit. et euagi- nato gladio stantem q̄ nec ad dextrā nec ad sinistram deviare poterat in angustis sumo loco. concidit asina sub pedibus sedentis. et cum vehementius latera eius cederent: Dominus aperuit os asine. Et confestim balaam vidit angelum do- mini qui corripuit prophetam. qui iussu angeli p̄gens prophetauit dicēs. Ori- etur stella ex iacob. Et cōsurgēt virga de israel. ⁊ p̄ciet duces moab.

Tempore illo balaam Ariolus p̄phetavit et occiditur. Balaam

Maalon anno mōdi. 5688. Josue p̄ mortē moysi a deo iudex p̄stitut⁹ fuit sup isrl ut p̄plo terrā di- uidēt. Adversusq; ad explorādū iericho: Exploratores autē recepit raab meretrix et occultavit in domo sua. q̄ ei ⁊ domui ⁊ familie sue. p̄misit immunitatē si signū poneret coccineū in fenestra. Et occulte dimisit eos ab- ire ipsiq; via patefacta p̄ iordanē miraclose trāsierunt antecedentib⁹ leuitis cū archa. Iste josue filius Naue populū domi viginti septē annis rexit. hic solus cum Caleph ex sexcentis milib⁹ viris. qui ex egipto egres- si fuerāt terrā. p̄missiōis cōsecutus est. Adortu⁹ tandē ceterisimo ⁊ decio vite sue Anno i mōte effraim sepeli⁹

Othiel frater caleph minor liberavit pplm de oppressiōe regi mesopotamie. quē etiā p̄cussit. Hic habet q̄ angel⁹ dñi apparēs arguēs filios isrl de trāsgressiōe legis improprias bñficia eis a dño collata ad fletū eos induxit. q̄ plurib⁹ vicib⁹ recesserāt a deo. p̄pter qd traditi sunt in vilitatē pluriū tyrānoz et penitētes liberati sunt p̄ diversos iudices. ⁊ post li- berationem sepe recidivauerunt in mala.

Iste Aioth p̄cussit eglon regē moabitārū et libavit israhel. fuit em̄ vir fortis et vtrāq; manu utebatur pro dextera.

Sangar fili⁹ Anath occidit sexcētos ex philistim vomere volentes intrare territorium eorū. Post hec malū facientes traditi sunt in manus iabin regis chanaan. cuius princeps exercitus erat Syzare. Est autem egressus in bello cum barach ad hoc suadente et associante delbora prophetissa. Cui honor delatus ut iudicaret israhel.

Moyses frater aaron et filij israel cum fuissent in egipto. cccc. xl. annis. Que computatio accipit a prima promissione facta abrahe in mesopotamia. Sicut a deo accepit legem dedit filiis israel. Qui post. x. plagas quibus deus egiptum attriuit. precesserunt per desertum versus mare rubrum. et pharaonem penitusisset populum dimisisset: angelo eos precedente in die in columna nubis et nocte in columna ignis. Unde et pharaon congregatis exercitibus suis et curribus insecutus est eos ut reduceret in egiptum. Admoyses primum iuxta preceptum domini agnovit pascale comestio cum populo israel. videntesque filij israel appropinquare egiptios: cepit murmurare contra moysen quod eduxisset eos de egipto. Orantesque moysen et ex domini iussione extendente virga super mare rubrum. diuise sunt aquae: factis viis in medio mari: per quas incedentes libere filij israel. pharaon per dictas vias cum suis exercitibus insequabatur. Sed egressis omnibus de populo hebreorum moysen extendente virga super mare. reuerse sunt aquae ut prius submersis pharaone cum suis in medijs fluctibus. Cecinerunt ergo moyses cum populo. et maria sorore eius cum mulieribus tympanistris canticum istud domino. Cantemus domino gloriose etc.

De Raphidin postea venerunt ad montem Synai et ad radices eius. Ibi quoque mandavit dominus eis per moysen ut filij israel se sanctificarent et lauarent vestimenta sua duobus diebus: et tertia die ascenderent super montem. nullusque accederet nec etiam tangeret ipsum montem nec iumentum. alioquin moreretur. Quo facto die tertia mons cepit fumigare: et tonitrua audiri: et sonitus buccinae et fulgura videri: et nubes densissima operuit montem in quem intrauit Admoyses ad recipiendum legem. His pactis dedit dominus legem populo suo in monte synai tercio mense egressione de egipto. Que lex diuiditur in triplex generis preceptorum. scilicet moralium. iudicialium. et ceremonialium. Et moralia quod sunt. x. precepta que habentur Exo. xx. ca. Admoralia quod alia sparsim in diversis locis pertheuici precipue in deuteronio. Sed reducuntur ad decalogum. et hoc spiritus obligauerunt et obligabunt ad obsequium eorum. et omnes natos. Et prima tria sculpta in una tabula lapideae nos habent ordinare ad deum. alia. vii. ad proximum. Iudicialia autem ordinata erant ad observandum pacificum consortium populi ad invicem et bonam civilitatem. sicuti statuta civitatum. obligabant solum illi populum usque ad passionem christi etc.

Uitulum conflatilem filij israel Hiscem etiā temporib⁹: egiptioꝝ more (Qui busiride adorabāt) si-
bi fecerūt: Cū em̃ Moyses cū dño in mōte moram faceret. Popul⁹ ad aaron dixit. vt faceret eis de-
os q̃s colerēt. ⁊ pcederēt eos: Quib⁹ bur restitit: sputis ab eis (vt tradit⁹) suffocat⁹. Aaron timēs
ait. Tollite maures aureas vxorū ⁊ liberoꝝ. Quas cū accepisset: formauit ex eis vitulū cōflatilē opere fuso-
rio: Et dixit ppl⁹: Hī sunt dī tui israel: qui te eduxerūt de terra egipti: fecitq; aaron altare. ⁊ in crastinū in-
dixit solennitatē. Adane surgētes obtulerūt hostias: seditq; ppl⁹ mādicare ⁊ bibere ⁊ surrexerūt ludere id
est adorare. Tūc ait dñs ad moysen. descēde. peccauit ppl⁹ tu⁹ ydolatrando: dimitte me vt deleā eos. Cui
moyses. Queso dñe quiescat ira tua: ne dicāt egiptij callide eduxit eos. impotēs eis dare terrā quā pmise-
rat. Placato dño descēdit moyses ferēs secū tabulas lapideas scriptas digito dei: Cui occurrit iosue dices:
Ululatus pugne est in castris: Cui moyses: imo vox est cantantiū. Et appropinquās vidit vitulū ⁊ choros
et irat⁹. piecit tabulas: et cōfracte sunt. Et post rephensionē aaron de fabricatiōe vituli. ⁊ ei⁹ excusationem:
vitulū cōbussit. ⁊ massas in puluere redegit. quē sparsit in aqua dans filiis israel. qui in barbis ydolatrariū
apparēbat: precipiens leuitis vt secum acciperent gladios. ⁊ omnes reos signatos puluere occiderent. Ce-
ciderunt eo die multa milia viroꝝ.

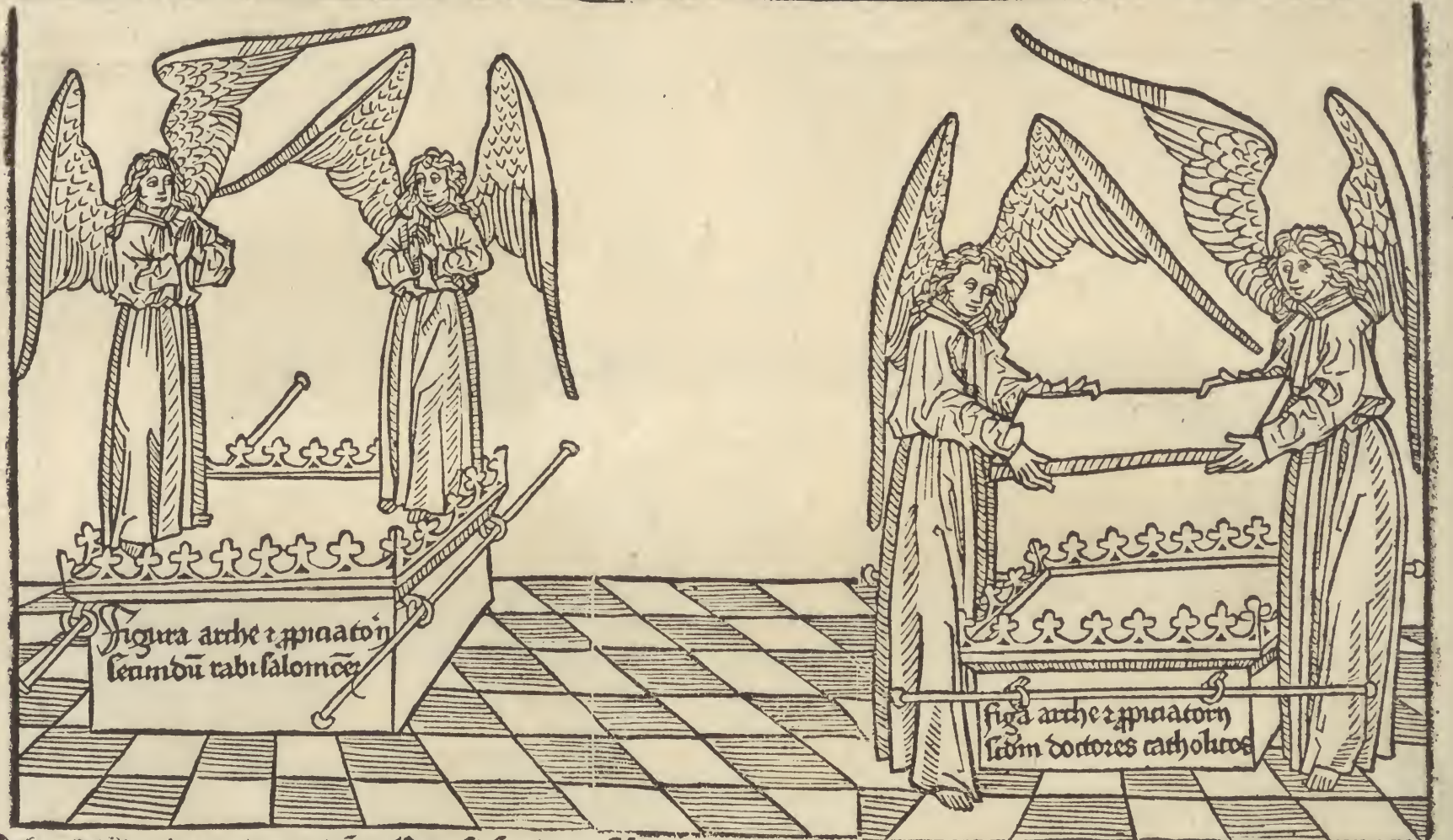

Tercia etas mūdi

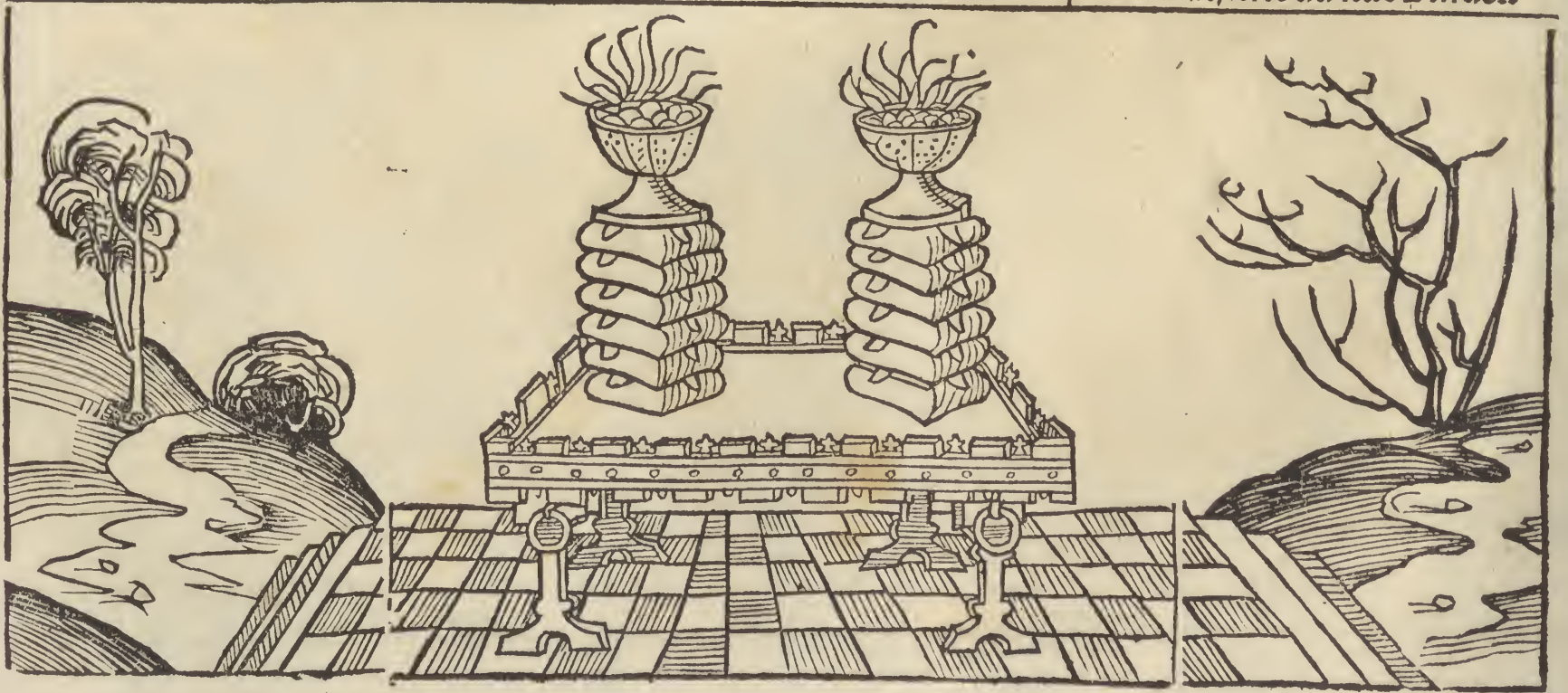
Moyses post tres mēses egressionis. ascendēs in montē synai: vbi quadraginta dieb⁹ et noctib⁹ ietu-
nans legē dñi meruit accipere. Adāuit dñs ei q^d faceret Archas de lignis sethim. Que sunt impu-
trabilia: Cui⁹ lōgitudō esset duoz cubitoz cū dimidio. Latitudo vero vni⁹ cū dimidio. ⁊ similiter al-
titudo. Et tota intus ⁊ foris coopta auro mūdissimō. ac supra corona aurea: Et p^{ro}piciatoriū aureū siue tabu-
lam aureā eiūsdē latitudinis ⁊ lōgitudinis cui⁹ est archa. vt archā tegere sufficeret. Erat autē sursum erectum
eminēs arche sicut cooperculū. qd̄ dicebat⁹ oraculū: Per vtrūq^{ue} latus lōgitudis erāt bini circuli aurei totū
lignū penetrātes. ⁊ p^{er} eos vectes de lignis sethim de aurati mittebant⁹. Quib⁹ archa ferrebat⁹. nec vnq^{ue} extra
hebant⁹: Extrag⁹ vero pte oraculi. scz in duob⁹ angulis anteriorib⁹ positi sunt duo cherubin aurei. vn⁹ al-
terum respiciebat. versis tamē vultib⁹ in p^{ro}piciatoriū: duabus q^{ue} alis expāssis. ⁊ mutuo se tangētibus ve-
labant oraculū. alas ex opposito extēdebant. Et hec habebant⁹ in scā scōrum: In archa autē posita fuerunt
urna aurea māna hñs: Virga Aaron: et due tabule decalogi. Cū ea in plano nō adeo pfecte figurari poterit
Imaginatio inspiciētis cetera suppleat.

Figura Arche ⁊ p^{ro}piciatoriū scdm Rabi salomonē.

Figura Arche scdm doctores catholicos.

Simili modo ait dñs Moysi. facies mēsam de lignis sethim aureis lamibus cooptas. hñs quattuor
pedes: In singlis vero pedib⁹ erat anul⁹ aure⁹: In anulis vero vectes aurati. quib⁹ ferebat⁹ mēsa
Erat aut labiū in ea p circuitū sicut in archa: ⁊ labio affixa erat aurea corona alta digitis quattuor:
Ita q^d medietas sup mēsam eminebat. ne supposita caderēt. Altera medietas inferi⁹ ad decorē pēdebat. Et
ponebant⁹ sup eaz duodecim panes azimi: Seni altrinsecus: Et singulis supponebant⁹ patena aurea cū thu-
re. Iosephus vero scribit phialas aureas suppositas plenas thure: In diluculo sabathi recētes ⁊ calidi im-
ponebant⁹: Qui immoti manebāt in sabathū sequēs. Sublatos vero soli sacerdotes comedebāt: Ideo sacer-
dotes dicebant⁹. vt sacerdotes formarēt coquerēt ponerēt in mēsa ⁊ tollerēt. licet nō obseruārūt: Diceban-
tur quoq^{ue} panes ppositiōis. Quia positi erāt coram dño in memoriā sempiternā. xij. tribuū filioz israel.

DRecepit quoq; dñs fieri Candelabrū ex auro purissimo ductile: Cuius hastile basi infixū erat ferreū sup vestitū calamis aureis geniculatis ad modū canne. Ubi aut calamoꝝ capita inter se iungebant tanq; duo cippi erant in modus nucis. Et ex fundo cippi pcedebāt flores recurui. quasi lilia. Et in ipso fundo inter cippū z lilia erat sperula volubilis. Et ita cū in hastili essent quicq; calami in hūc modū copulati. Quattuor ibi iūcture erāt. Quarū queq; habebat q̄si ciphos duos iūctos z sperulas sil' z lilia: Stipes vero cādelabri q̄ pcedebat directe in altū inferius hñs tres pedes. Et sursus hēbat sex calamos egredientes de hastili. tres ex vno latere. z tres ex alio. tēdētes sursus obliq;. Quousq; ptingerēt ad altitudinē hastilī. In hastili vō quattuor cippi instar nucis. Quos aliq; pomellos dicūt. Ita q; duo cippi positi vn' cōtra aliū faciebāt pomellū vnū: Rabi salomō scribit istos ciphos fuisse oblōgos. Et sic dispositos vt calam' p mediū cippi trāsiret: Speruleq; sil' z lilia. et vt hebzei dicūt pomell' z flos in candelabro ad decorē posita fuerunt. Erat aut vt dicit Iosephus ex. lxx. ptibus cōpositū. in vna base erectū. Quocūq; vero modo factū fuerit in sūmo. vij. hēbat capita eq̄lia: sup que ponebātur septē lucerne auree: Ita q; vltim' ciph' q̄ erat in sūmitate cuiuslibet calami. erat sedes lucerne. Infasoria etiā septē ex auro erāt. Quib' oleū ifundebat lucernis. Erāt q; forpices dicti emūctoria. Qui ex auro erāt ad emungēda vel extinguēda licinia: z cū quib' amouebatur. illud qd erat cōbustus de licinio. et residuū licini ad incendendū aptabāt. Vasa q; plena aqua erāt: emūctane facerēt fumū: Omne aut pond' ei' cū vasis suis habuit talentū auri. Hebzei vō dicūt centenariū auri: Ne scit' pfecte pond' quāq; magnū auri pond' requirebat ad tantū opus pficiendū. Positū aut erat ad austrus cōtra mēsam. nō recte quidē sed obliq;: Prout tamē in plano figurari possunt. deinceps videri potest.

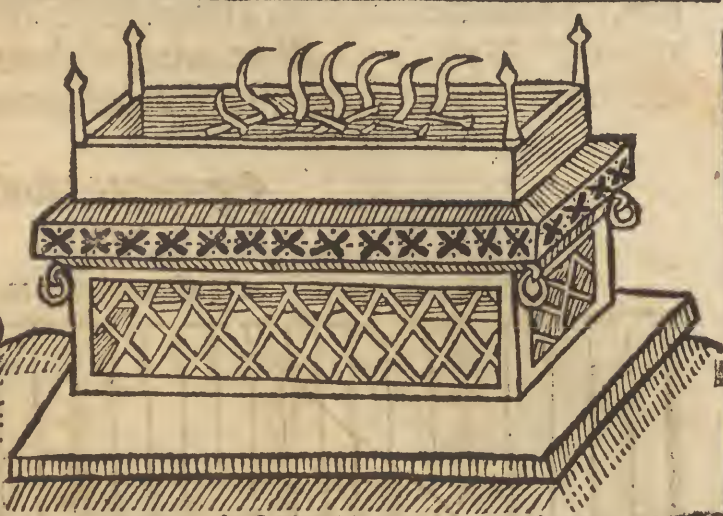
Altare quoque holocaustorum siue sacrificiorum iussit dominus fieri de lignis sethim. Erat autem altare quadratum. In longitudine et latitudine. v. cubitorum. Et in altitudine trium. Eratque concavum instar arche sine operimento: Parietes lignei sed operti erant ere intus et extra: siue lamis eneis: ut viri non possent: Area eius siue arula erea erat tanquam fundus arche. super quem fiebat ignis: Qui per fenestram que erat in latere orientali imponebatur. In quattuor angulis superioribus erant extra quattuor recurua cornua. In quibus quattuor cathene anulis inferebantur. de quibus dependens craticula erea in modum rethi facta. usque ad medium altaris descendebat super quam cremada in odorem domino ponebantur. Circa vero angulos inferiores. quattuor erant anuli erei: in quibus vectes imponebantur de lignis sethim optimi ere ad portandum altare. Positum autem erat altare ante tabernaculum sub domino.

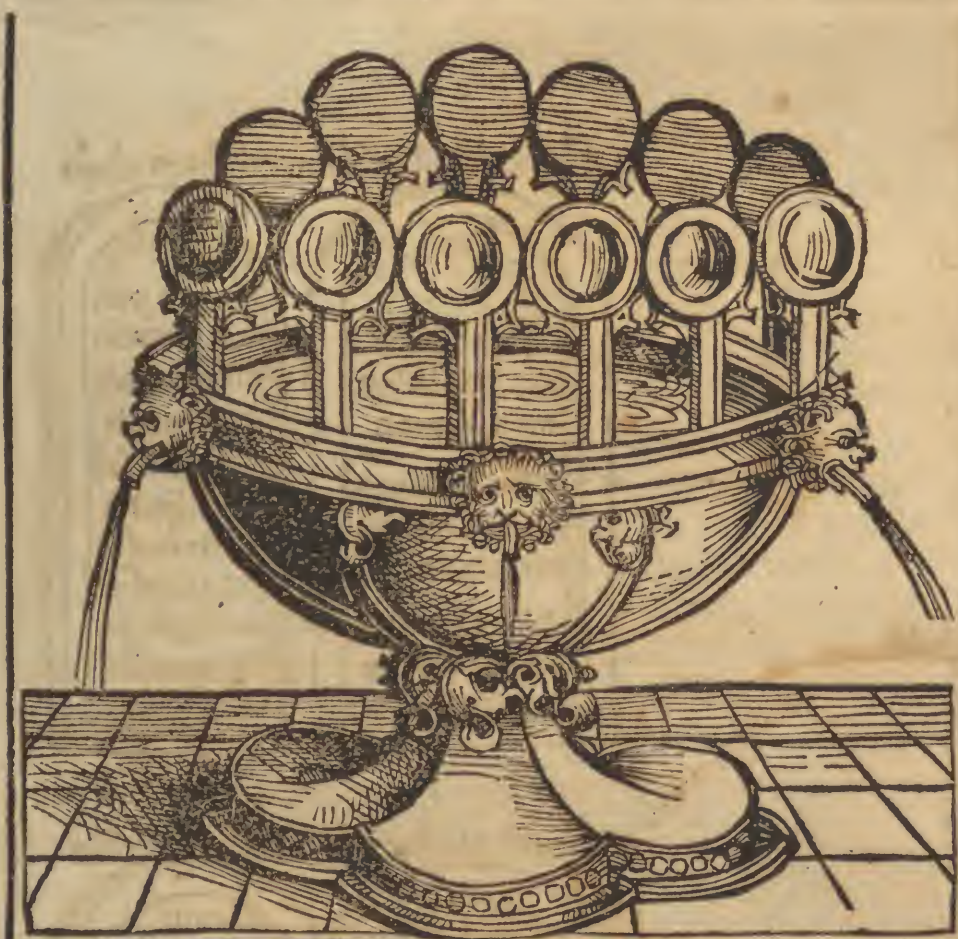
Altare holocausti scdm latinos

Altare holocausti scdm hebreos

H Stitit q̄s dñs Moysi dices Q̄ sacerdotiū sc̄m Aaron fr̄i suo dare deberet. Ordinationeq; de veitimi
tis sacerdotalib; fiedis p̄mittes: Quattuor erāt vestes cōmunes oībus sacerdotib; etiā minorib;: fe
minale lineū: tunica de bisso dupla p̄ totū. Balteus lat⁹ q̄si digit⁹ quattuor. cū pulchra varietate. Et
thyara de bisso. quā gestarūt in capite. tendēs sup̄ius in acutis. Sup̄ hec quattuor p̄p̄is vestib; induebat
sūm⁹ sacerdos: Pr̄ia erat tunica iacinctina. Que stricta erat vt tunicella. In cui⁹ extremitate inferiori erāt tin
tinabula ⁊ malogranata intexta. Scdm̄ ornamētus sup̄humeralē sine manicis. descēdēs vsq; ad renes. atco
vt sup̄cingi posset. cū varietate pulchra: Tercū ratiōalē q̄drāgulū duplex. In q̄ erāt duodeci lapides p̄ciosi
Quartū ornamētū erat Balthe⁹ seu cingulū de quib; colorib;: Quintū erat mitra iacinctina in capite sup̄ bis
sinas: Erat aut̄ sextū lamina aurea ad modū dimidiē lune facta: In qua thetogramatō inscriptū: facta de in
de ad modū corone. Que p̄tendebat ab aure ad aurē per frontem.

L Ocur⁹ est iterū dñs ad moysen. Facies ⁊ labiū eneuz
cū basi sua. vas sc̄s lauatoriū. qd̄ alibi labrū ⁊ luter (vt
Rabī salomō ponit) vocitat. Qd̄ erat inter tabernaculū ⁊
altare holocaustorū: In q̄ missa aq̄. lauabāt sacerdotes ma
nus suas ⁊ pedes. vestes sanctas accepturi. vt sacrificarēt:
Similiter ingressuri tabernaculū. ⁊ egressuri: vt aarō ⁊ filij
ei⁹ fecerūt. portātes de sanguine hostie imolate. p̄ pctis po
puli. Et qñ accedebāt ad altare vt in eo offerret thimiamā:
Qd̄ dī factū de speculis mulierū excubantiū ad ingressū tab
naculi: Vel poti⁹ in circuitu labij sup̄remi circūposita specu
la fuerūt: In quib; sacerdotes videre possent: si facie. vel ve
ste maculam abluendam haberent.

Figura hūm̄ sac̄do tis nū suis vestib;

R ecepit quoq; dñs Moysi: vt faceret tabernaculū in hūc modū. Tabernaculū erat dom⁹ leo dicata
Quadrata ⁊ oblonga: tribus clausa parietib;: Aquilonari. meridiano. occidentali: Liber parebit itro
itus ab oriēte: vt sole oriēte radijs ei⁹ illustraret: modo introit⁹ ecciay sit vt plurimū in occidentē. Lō
gitudō erat. xxx. cubitoz: Latitudo. x. Altitudo. x. In latere meridiano. erāt tabule de lignis sethī. xx. stātes
Quay vnaqueq; i lōgitudine habebat cubitos. x. In spissitudine digitos q̄tuor: In latitudine cubitū ⁊ se mis
sem: Iungebant aut̄ sibi mutuo: Et erāt in aurate ex vtraq; parte. Suppositē vero singlē duab; basib; ar
genteis p̄foratis. Eodē scemate erat factus paries aquilonar;: Ad occidentē vero erāt. vi. tabule p̄ omia st

Tercia etas mundi

miles. In medio aut tabernaculi mandavit dñs fieri p latitudinē velū pulchrū appēsuz sup quattuor colum-
nis: Qd̄ diuidebat sancta a sanctis. Habebat aut quadruplex operimentū: scz de cortinis intextis va-
rijs colorib⁹: de sagis cilicinis. de pellibus rubricatis. ⁊ de pellibus iacinctinis. Cetera de vectibus anulis.
Cortinis ⁊ Sagis liber moysi exod⁹ manifestat.

Figura pro tabulis et basibus terre infingendis.

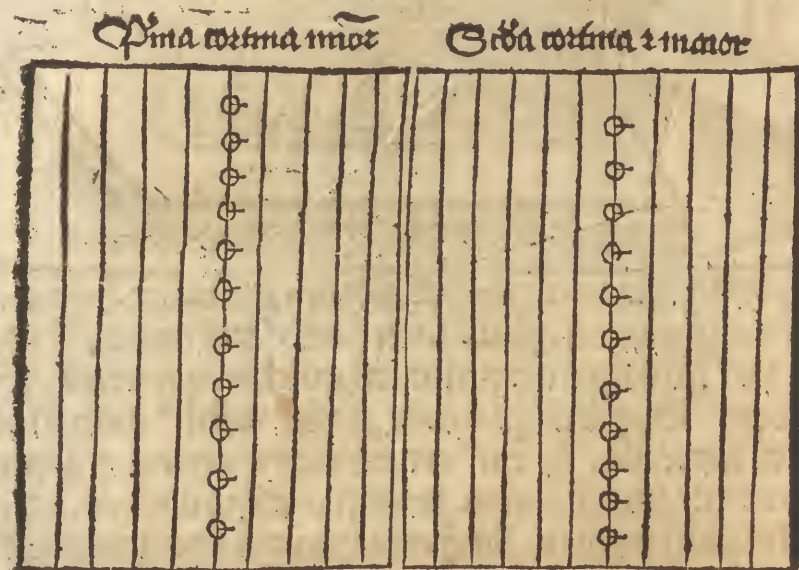
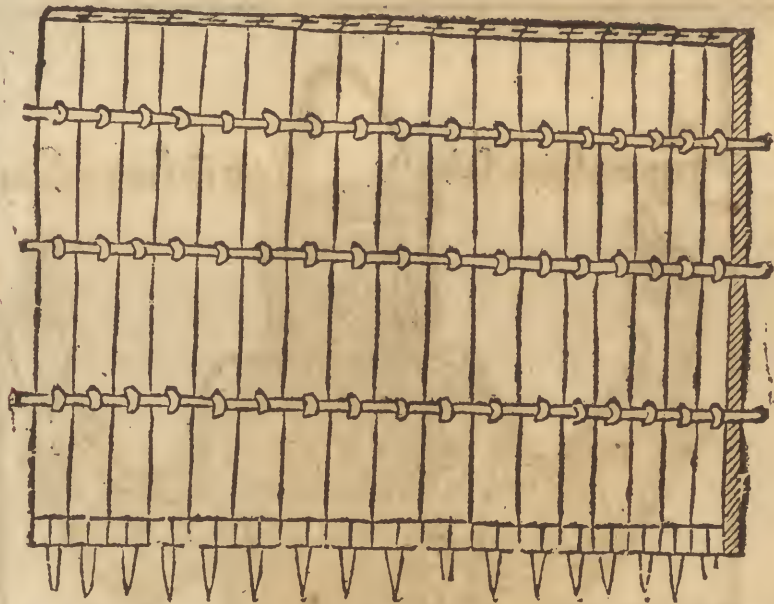

Figura vni⁹ lateris tabernaculi quātū ad tabu-
las et bases quibus infinguntur.

Moyses primo anno tabernaculū dño cōstru-
it. Et septes mēlibus op⁹ pficiēs. mēse pmo
anni scūdi prima die erexit. Iudei quoq; p Moysen
legē sū cū lris hīe ceperūt. Iterū dñs ad moy-
sen ait. Cū filios israel numerab⁹: dabit q̄sq; p̄ciuz
p aia sua: ne sit i eis plaga dimidiū sici. iuxta mē-
surā sanctuarij. Sicl⁹ viginti obolos hz: Et hec pec-
cunia ad vsus tabernaculi reponebat. Cōpletisq;
hmonib⁹ dedit moysi duas tabulas lapideas digi-
to dei scriptas. Ope diuino nō hūano inscriptas de
calogo ex vtrāq; pte. Et vt hebrei tradūt in vno la-
tere figurata. similē figurā i alio opposito dabāt.
qd̄ miraclo ascribebāt. Ceteri sculpta iterat⁹ lris
dicebāt. Preterea catholici doctores ⁊ p̄cipue di-
uus August. tria p̄cepta in pma tabula testimoniū
que hoīem ad deū ordināt. In scda septē q̄ ad pro-
ximū ordinant scripta ponūt. Rabi tñ Salomon
et hebrei quicq; in vna ⁊ q̄ncq; i alia p̄cepta distin-
guunt. Postea vō vt i figura vituli videt. descen-
dens Moyses ⁊ vidēs vitulū ⁊ choros irat⁹ pro-
iecit tabulas. Et confracte sunt.

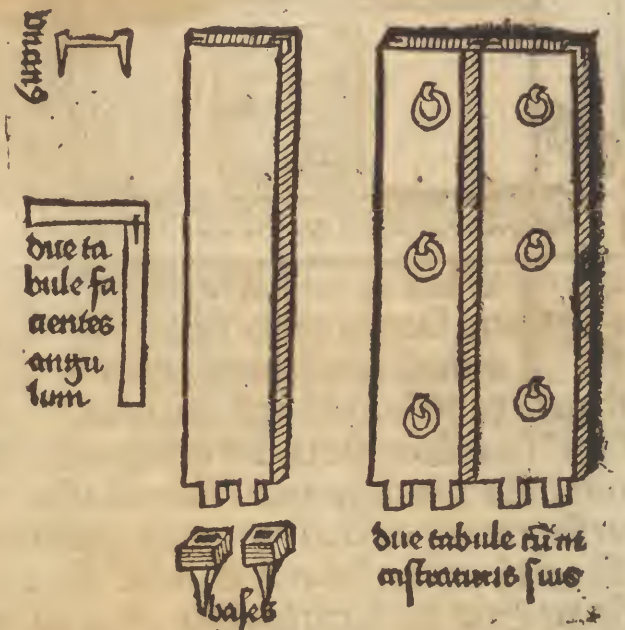

Figura tabularū scdm doctores aliquos

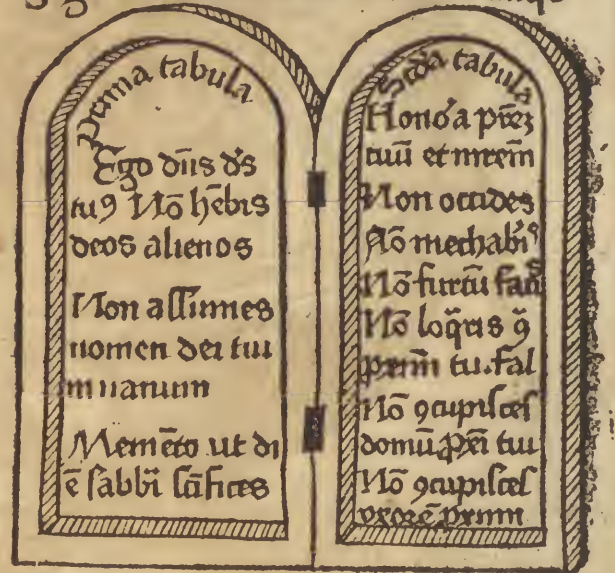
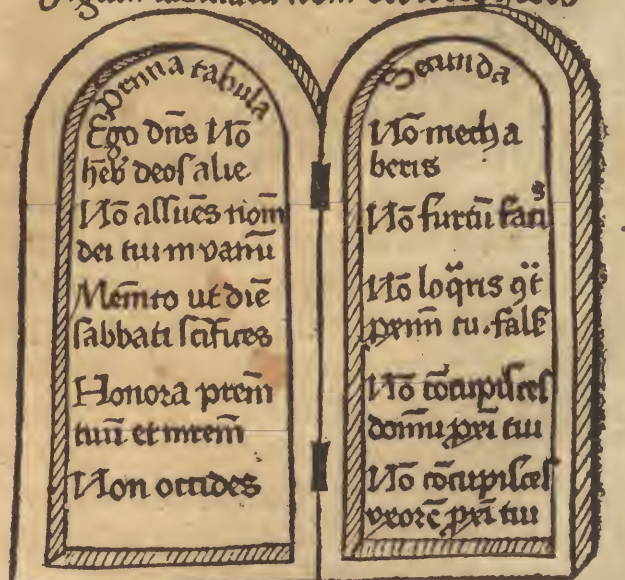

Figura tabularū scdm doctores hebreos

Et ea vberius clarescant posita est hec
figura duarum tabularum.

Linea regū assiri
orum

Ascades

Amynthas

Bellothus

Alpheros

Eructoni

Fenix

Cadmus

Alpheros Rex crethe primo mellis colligendi vsum inuenit. huius filia ex incestu concepit de qua mirabilia narrat. Et post ibidem filius regnavit et dictus fuit auidis legesque fecit et primus boues aratro iunxit. Eructonius Atheniensium princeps primus in grecia quadrigam excogitavit. Fenix ille in tyro et sydone regnavit vsque litterarum tradidit. et colores feniceos quo capitalia fierent inuenit.

A B C D

Alpha vita Beta Delta.

A · B · C · D ·

Corinthus urbs fuit Achaie olim insignis qui primus a Sysipho latrone Aeoli super Isthmum in medio maris ionis et egei constructa fuit. Octuagesimo etati moysi anno. Primo Cerithra deinde aucta Ephyra vocata. Unde et apud virgilium Ephyreaque era. Nam Corinthum in ere fundendo principatum obtinebat eo quod ibi pulcherrima et artificiosa eiusmodi eris fiebant vasa. Sed postquam heuversa et ab Corintho Orestis filio instaurata Corinthus cognita fuit. Ultio a romanis accensa nunquam coaluit ut ostendit floruit et iustinus. Fuitque teste Apulegio libro de magici regionis caput. Apud corinthios primum imperium assumpsit et regnavit Atletes grecus luctator victoriosissimus. Regnavitque in Corintho sub regibus duodecim annis 325. Postea respublica per annuos magistratus gubernari cepta est. Peloponnesus provincia quam hodie latini Moream vocant totius grecie quondam arx dicta regio est pene insula. haud ulli terre nobilitate preferenda. Inter duo maria Egeum et Ionium. platanis folio similis. Angustiam praeedit Isthmos appellatur. in ea stricture quae Cheroneson efficit ciuitas est chorinthei. medio intervallo colli applicata. Sed has ipsas angustias (ut plinius retulit) perferre navigabili alveo tentauere Demetrius rex Lesiae dictator ceterum princeps. domitius nero infans (ut omni exitu patuit) incepto greci principes postquam Turcorum potentia europam penetravit ex mari ad mare perducto per angustias muro peloponnesum a reliqua grecia disiunxerunt. Muros examilium vocauere Corinthios ab idolorum cultura ad veram dei religionem Paulus apostolus rationibus et doctrina atque miraculis pertraxit. Nunc ea regio tota impio Turcorum adiecta est.

Corinthus

Tercia etas mundi

Larmētis

Ytalus Rex

Ista Larmētis fuit filia euandrii. q̄ et litteras latinas in-
uenit. A b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x.

Iste Salomon filius Maafon. nat⁹ est anno mdi scdm. lxx.
Interpretes. 3725. hoc est ante natiuitatē xpi. i. 474. Hic
fuit dux in tribu Iuda vt in numeris legit. et cū Josue terras
promissionis intrauit scdm glosam duxit in matrimoniū Ra-
ab meretricē vel vt Lyra vult hospitalariā. Josue. 2. capitlo.

Italus rex iuxta Albulam flumiū id est tyberim ciuitatem
condidit in qua regnauit. vbi postea condita Roma fuit.
i quo tota ytalica nuncupata.

O E isto Rechab descendit stirps valde religiosa q̄ isto tpe
fuisse creditur: Hic de yetro cognato Moysi descendit. ⁊
conuersus fuit ad Iudaismum.

Rechab

N Ec ciuitas antiquit⁹ Ze-
nereth alias Eynaroth
vocata ad littora maris
sita Tyberiadis dicti inter oriē-
tem et austrum ad duas leucas
a bethulia monte distās vbi Ju-
dith holofernem occidit. Dein-
de ab herode Tetrarcha gallilee
instaurata: in honores Tyberij

**Linea christi
Balmōn**

Cesaris Thiberiadis appellata. nūc Tyberias est vocata
in ea xps Matthēū in apostolatū assumpsit. Olim habuit episcopum cui mare galilee subiectū erat. Prope
hanc ciuitatē balnea naturaliter calida esse phibēt. Et in ea terminat⁹ regio decapoleos a decem ciuitatibus
principalib⁹ dicta. In ea regione nō longe a Tyberiade est lacus asphaltides q̄ ppter magnitudinē ⁊ aque
immobilitatē mortuū mare dicit⁹. Naz neq; ventis mouet resistente turbib⁹ bitumē: quo aqua stagnatur
Neq; nauigatiōib⁹ patiens est. Quoniā oia vita carētia in profundū mergunt⁹. Nec materiā vllā sustinet vti
que alumine illustrat⁹. Asphaltides nihil preter bitumē gignit. Eū ⁊ nomē. Nullū corpus aialium recipit
Thauri camelizq; fluitant. Inde fama nihil in eo mergi: Longitudie excedit centū milia passuū. Latitudine
maxima viginti quiq; implet. minima sex.

Tyberias als Tyberiadis

Circa illud tps inceperūt ytalie regnare reges, multotiesq; nomia varia-
runt. quoz oim primus dicif fuisse Janus. qui pallacius extruxit qd Ja-
niculum dicif. Postea p magno deo habit⁹ est. Figuraf aut cū duab⁹ fa-
ciebus. atq; in principio anni ei⁹ festus celebraf. Ob hoc q; esset finis pteriti prin-
cipiūq; futuri. Et inde mēsis ianuari⁹ est dict⁹. Ideo bifrons dicif.

Saturnus pater iouis rex creten⁹ tpe ysaac regnare cepit: fili⁹ Arj filij Ma-
nie filij nini filij beli nembrotidis. postea expulsus a regno Creten⁹ p fi-
lium suū Joue. Quidē igit Jan⁹ saturnū velle civiliter viuere et vineas
colere ac docere suscepit eū benigne. ⁊ cū eo regnū partit⁹ est ⁊ genuit ibi saturn⁹
picū. q post eū regnauit Alij vocāt eū stercē al. stercutiū. q; ab eo tanq; a pitissimo
agricola inuētus est vt in fimo aialiū agri secundarent. Ideo eum deū agri fecerūt
et totius psp̄ritatis post mortē ei⁹. Saturni ymago talis a romanis depinge-
batur. erat em vultu tristis senex ⁊ capite can⁹. falcem in sinistra tenēs. dextra vero
flaminiomū draconē. tristis q; regno crete pulsus. vel q; ortus stelle saturni signi-
ficat tristia ventura. senex q; sidus istud frigidissimū in effectu. ideo capricornus
et aquari⁹ (qbus p̄est saturn⁹) sunt signa frigida. can⁹ q; pruinas ⁊ nives pcreat
in p̄dictis signis. falcē gessit q; agriculturā inuenit. vel q; scdm Seruiū inimicus
est humane nature. q; frigidissim⁹. ideo scdm euz in sinistro brachio p̄rios filios
tenuit quos falce pemit ⁊ ad os prexit. quē etiā natos suos vorare dixerūt: cū oia
tpe cōsumerent. vel etiā draconē in dextra portauit q; finis est anni: p̄ iouis dici-
tur. q; eo supior scdm mltos habet. Blauco cooptus fuit amictu. q; stella ei⁹ fri-
gide ⁊ aqse est nature. Saturnus libēter accepit ymmolationē hoīs iuuenis siue
puerilis: Delectaf em diabolus in effusione sanguinis humani. tum propter cre-
dulitatem ymmolantis. tum propter odium humani generis.

In no

Juno Saturni ⁊ opis filia ac iouis soror atq; diuina ea
etate fuit. Hec errore gētiliuz deoz regina dicta fuit et
p̄terea regnoz eā ⁊ diuitiaruz fecerūt deam sic et cōiugij
Et ideo parturiētib⁹ ipam p̄esse voluerūt. Illi insup insi-
gnē curru ⁊ arma attribuūt: Illi q; tanq; regine excellētis
sime. xiiij. nymphas pedisseq; ascripserūt vt in cui⁹ p̄so-
na virgili⁹ dixit. Sūt mihi bis septē p̄stanti corpe nym-
phe: In cui⁹ etiā tutelā pauonē auē dixere. Cui⁹ caude dicē
Quidi⁹ eā argi pastoris sui a mercurio occisi oculos ap-
posuisse. Ex ioue vulcanū cōcepit ⁊ post mortem inter de-
as relata. Samij nobilissimū templū eidē cōstruxerūt.

Dicus saturni filius primus rex laurentus fuit. qui bellator egregius ⁊ augur
fuit. et inter deos cōnumeratus est.

Favus scdus rex laurentum fuit: qui etiam deus fuit eorum qui sic voluerūt
vel putauerunt.

Jbylle omnes femine vates a veterib⁹ nūcupate. vel ab vni⁹ delfidis no-
mine: vel a consilijs deoz denūciandis: Ceterū Sibyllas. x. numero fuis-
se. Primā fuisse de persis. Cui⁹ mētionē fecit Micanor q; res gestas Alexā
dri scripsit. Secundā libicā. Cui⁹ memit Euripedes. Terciā delphicā. de q; Crisip-
pus loquit in libro de diuinatiōe. Quartā cumeā in ytalīa q; nem⁹ in libris belli
punicis: P̄iso in annalib⁹ noiat. Quintā erythreā: q; Appolodor⁹ affirmat suā fu-
isse ciuē. Eāq; graīs ilius petētib⁹ vaticinatā periturā esse trojā. Sextā samīā: de
qua scripsit Cratosenes in antiqs annalib⁹ samioz repisse se scriptū. Septīa Lu-
manam noīe Almatheā. que ab alijs Demophyle noīat. Eamq; nouē libros at-
tulisse ad regē Tarquiniū priscū: Et p eis trecētos philippeos postulasse. regēq;
aspernatū precij magnitudinē ⁊ mlieris insaniā. Illā in cōspectu regis tres com-
bussisse. at p reliqs idē precij postulasse. Tarquiniū multo magis mulierē insa-
nire putasse. Que denuo trib⁹ alijs exustis. cū in eodē precio p̄seueraret: motū esse
regē: ac residuos trecētis aureis emisse. Quoz postea numer⁹ sic act⁹: capitolio re-
fecto. qd ex oibus ciuitatib⁹ ⁊ ytalicis ⁊ grecis. ⁊ precipue erythreis coacti allati
q; sunt romani: cuiuscūq; Sibylle noīe fuerūt. Octauā bellesponticā in agro tro-
yano natā vico marmesso tpibus cyri. Nonā phrigiam que vaticinata sit ancyre.
Decimā tiburtē nomie Albuneā que tiburī colif vt dea. Harū oim Sibyllarū car-
mina ferunt. Omnes aut hee Sibylle vni⁹ deū predicāt. maxime tñ Erythrea. q;
celebrior inter ceteras ac nobilior habetur.

Linea regū Yta-
lie Janus

Saturnus

Dicus

Favus

Stille und ducum

Tercia etas mundi

De alijs sibyllis.

Sibylla Agrippa

Sibylla agrippa vestita rosea veste cum clamide rosea: nō multū iuuenis. manū tenēs in gremio q̄si admirās. et sinistra manū tenēs ostēdendo de orsum breue scriptum. dicit sic. Inuisibile verbum palpabis: Germiabit vt radix. Siccabit vt foliū. Nō apparet venustas ei: Circūdabit alius maternus: et floreat de leticia sempiterna. et ab hoibus cōculcabit. Nasceat ex matre vt deus: et cōuersabit vt p̄tor: Homo quidā geltilis vidit hanc gloriam.

Sibylla Libica

Sibylla libica ornata ferto viridi. et florū in capite. vestita palleo honesto et nō multū iuuenis dicit sic. Ecce veniet dies et illūinabit dñs densa tenebrarū et soluetur nex⁹ synagoge. et desinet labia hoīm. et videbūt regē viuentiū et tenebit illū in gremio virgo dñā gentiū. et regnabit in miscōia. et vter⁹ matris ei⁹ erit statera cunctoꝝ.

Sibylla frigia

Sibylla delphica

Ecce sibylla Delphica q̄ ante troyana bella nata. pphetavit. vestita veste nigra et capillis circūligatis capiti in manu tenēs cornu iuuenis dicit sic. Nasceat propheta absq; matris coitu ex virgine eius.

Sibylla frigia induta veste rubea. nudis brachijs antiqua facie saturnina. crinib⁹ sparsis. p dorsum digito indicās dicit sic. Ex olimpo excelsus veniet et firmabit consiliū in celo et annūciabitur virgo in vallibus desertorum.

Sibylla samia

Sibylla Samia a samo insula iuuenis. hñs formosum pect⁹ subtili velo capite coopto. manū ad pectus tenēs dicit sic. Ecce veniet diues et nasceat de paupcula. Et bestie terrarū adorabūt eum. Clamabunt et dicet Laudate eum in atrijs celorum.

Sibylla europa

Sibylla Europa decora iuuenis. facie rutilās. velo subtilissimo capite ligata. induta veste aurea breue in manu tenēs dicit sic. Veniet ille et transibit colles et latices olimpi. regnabit in paupertate. et dñabit in silentio et egredietur de vtero virginis.

Sibylla persica

Sibylla Persica vestita aurea veste cū velo albo in capite dicit sic. Ecce bestia cōculcaberis. et gignet dñs in orbē terrarū. et gremiū virginis erit salus gentiū et pedes ei⁹ i valitudine hoīm. Inuisibile vbiū palpabis.

Sibylla q̄dam ualde religiosa

Inueni etiā alia dicta cuiusdā sibylle c⁹ nomē n̄ inueni de xp̄o testificātis videlicet. Exurget mulier de stirpe hebreoꝝ nomie Maria. hñs sponsus nomie Ioseph et pcreabit ex ea sine cōmixtione viri de spūcto filius dei nomie Iesus. Et ip̄a erit virgo ante partū et virgo post partū. Qui vero ex ea nasceat erit ver⁹ de⁹ et ver⁹ homo et adimplebit legē Iudeoꝝ: et suā adiūget ppriā. et pmanebit regnū ei⁹ i secula seclorū. Venietq; sup eū vox dices. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹ ip̄m audite. Mortuoꝝ resurrectio erit: et claudorū cursus velocissim⁹. Et surdi audiet. et cecī videbūt. loquent⁹ nō loquētes. Et de quib⁹ panibus et duobus piscibus multa hominū milia saturabunt.

Ventos compescet verbo. mareq; furies sedabit. pedibus mare calcans. Ambulans super vndas. Infirmitatem hominibus soluens. repellens multos dolores.

Tem alia Sibylla que dicitur fuisse herithrea ait. In vltima etate humiliabit de⁹ humanabit. ples diuina. Iungebatur humanitati deitas. Iacebit in feno agnus. et puellari officio educabitur deus et homo: Eligetq; sibi ex piscatoribus et electis numerum duodenarium.

Ille Troys in dardania re/
gnauit et troyā condidit.

Anchises

Laomedon

Anchises
ex dea
venē fm erro
rez gētiliū ge
nuit Eneas. q
in Ytalia reg
uit vt patuit.

Laomedō
rex troye
occidit z Hxio
na filia eius ca
pit z ducit i gre
ciā ppē q bella
guissima secu
ta sunt et mala
horrendissima

Troya regio minoris asie in q̄ Ilion fuit ciuitas tantatissima. Ilionūq̄ vero p̄ ipā vrbe troya po
nitur. Et fm homerū oīm que sub sole ac stellifero celo sunt vrbiū quidē insignissima est troya. Mūc
autē ingens Troya toti⁹ asie columē ita extincta est. vt vir vestigiū aliqd̄ appareat. qd̄ Ouidi⁹ inq̄t.
Iam seges est vbi troya fuit. Sister virgilius. Camp⁹ vbi troya fuit. Cū ea exusta lapides z quecunq̄ alia
inde ablata sunt. Talis finis humanarū rez. Tros autē Erichtonij regis filius Anno quadragesimo iudicis
atoth iam veteran⁹ dardaniā veniēs Troyā cōdidit. vir armorū pitissim⁹. ampliato regno ex suo noīe regio
nem q̄ prius dardania dicebat Troyā appellauit. Dardan⁹ em̄ fuit ex Ioue z electra filia Athlātis genita.
Is ad phrigiā deuenit quā dardaniā nomiauit. Ex quo nat⁹ Erichtoni⁹ ex eo tros qui iusticiā pietate lau
dabilis fuit. Isq̄ vt memoriā sui noīs faceret Troyā appellari iussit. q̄ duos habuit filios. Ilion z Isara. cum
q̄ prim⁹ maior nati regnās troyā de suo noīe Ilion noīauit. Ilion laomedō fuit filius ex quo priamus natus
est. Is troyā p̄ suā primā diruptionē reformauit z exornauit. ac vrbe magnā apliora mentia ac ppugnacu
la ex lapidib⁹ marmoreis cū muro altissimo extruxit z munitissimā reddidit. multitudinēq̄ militū cē fec̄. ne
p̄ ignoratiā oppmerē. vt pri⁹ tpe laomedōtis oppssa fuit. Regiā q̄ edificauit z iouis statuā z arā p̄seca
uit. Ilion sex portas fecit. q̄rū h̄ sūt noīa. Anthenoidas. Ilia. Scea. Thymbria. Dardanides. Troyana Per
mediū ciuitatis flui⁹ Xant⁹ decurrebat. Simois q̄z flui⁹ ex Ida troyano mōte scaturiēs iuxta troyā decur
rens. q̄ cū mari appropinq̄ tanto cōmisce. Et in paludē coact⁹ iuxta sigeum p̄montoriū in mare descendit
Priam⁹ at ex hecubayrore hos hūit libos. Hectore priō natū. Alexādriū. Deiphebiū. Helenū. Troylū. An
dromachā. Cassandrā. Polixenā. Pugnatū ē deīn cū troyanis p̄ grecos ānis. x. z mēlib⁹ sex. Priō Etebon
iudicis āno. c⁹ causas dicūt. Cū alexāder q̄ Paris dicit⁹ ē in Ida silua cū venatu abissz i somnis Ahercuriū ad

Tros raudiri Troye

Troya

Tercia etas mundi

duxisse. Junonē venerē et minervā ut inter eas de specie iudicaret. Et tūc sibi venerē pollicitas esse: si suā spēm meliorē harū specie iudicasset. daturā se ei vxorē que ī grecia speciosior forma videret. Cū ita audisset optima facie venerē dicit iudicasse. Postea helenā regis Menelai vxorē rapuit: id extremū excidiū troianis fuit. hoc bellū decēnale disertissime p̄scribūt Dares frigi⁹ et diētes cretēsis. qui in elade Troyanorū presentes. locorū nomina et gestorū lucidissime oīa nōrūt. Et ad rerū Troyanorū cognitionē nihil breui⁹. nil clari⁹ et tersius repiri poterit. fuit enī capta Tercio anno labdon iudicis israel antevrbem conditam. Anno. 430.

De bello grecoꝝ contra Troianos.
et destructione troye.

Orosius dicit Anno ante urbē conditā cccc. xxx. p̄ raptu helenē fuisse factā cōiurationē grecoꝝ: et cōcursum mille navium extitisse: et deinde obsidionē decēnem. Porro frigi⁹ dares. q̄ scripsit hanc hystoriā dicit. q̄ duces grecoꝝ p̄tra troyā fuerūt. xlvij. q̄ adduxerunt naues mille ducetas duas. Priamo vō regi troye venerūt in auxilium duces. xxxij. Summa autē belli troyani ex hystoria daret. quā transtulit corneli⁹ ista est. Castor et pollux audientes helenā pulcherrimā vxorē menelai fratris agamenonis raptā fuisse ab alexandro seu paride: naue ascendētes. secuti sunt eā. et cum in lesbio littoze naue soluerēt. maxima tempestate orta. nūq̄ cōparuerūt. Quos lesbij vsq̄ ad troyam quēsierūt et nō inueniētes crediderunt. im mortales deos factos. Cōueniūt igit̄ apud thessalas grecoꝝ duces. xlvij. cum nauib⁹ mille ducetib⁹ duab⁹. Adissiq̄ sunt p̄mo legati Dyomedes et vlixes ad Priamū. ut satisficeret iniurie: infectoq̄ negotio pugnatus est inter eos. Et in p̄mo bello Hector priami fili⁹ protefilaum interfecit

In scdo bello patroclus et minonē et aiacē thelamonium occidisset: nisi eū de sanguine suo recognouisset erat enī natus de Esiona sorore pami

Prime induciē date sunt grays petētib⁹ p̄ biennium. In tercio p̄lio Hector boechē Archilocū et prothenorē duces occidit. In quarto p̄lio Alexander menelā femur sagitta transfixit. In quinto bello Hector. vij. fortissimos duces occidit. Eneas duos. Achilles quattuor Dyomedes duos. In sexto bello continuis diebus. lxxx. pugnatum est. Gray secundas petunt inducias in triennium. quo completo iterum pugnatur. Hector in prima acie interfecit. iij. duces fortissimos. Achilles qui erat ex parte grecorum occidit duos. de parte troyanorum pugnatur diebus. xxx. Priamus tercias petit inducias. vi. mēsis. Iterum agamenon q̄ ex parte erat grecorum petit quartas inducias dierum. xxx. In nono bello voluit andronica vxor hectoris ipm hectorē retinere. q̄ ī somnis viderat ei non expedire ut prodiret in bellū qd̄ cum facere non posset: antianacē filium suū ad pedes eius posuit: sed nec sic eum retinuit.

Hector igitur in bellum prodies tres duces fortissimos occidit. duos vulneravit: et terciū achillem a quo tandem occiditur. Gray quintas pe-

tunt inducias duorum mēsum. Post bellum decimum gray sextas petunt inducias p̄ annum

In bello. xi. Palamides qui rex p̄ comitiōez factus fuerat occidit. In bello. xij. troyl⁹ milia occidit. In. xij. p̄lio pugnatur cōtinuis diebus. vij. Agamenon septimas petit inducias. xxx. dierum. In bello. xvij. Troyl⁹ achillem lauciat et pugnāt cōtinuis diebus vij. In bello. xix. troylus ex equo cadēs ab achille occiditur. In. xx. bello cadit Menon dux persarū

Priamus decimas petit inducias dier. xxx.

In bello. xxi. Alexander occidit achillē ī phano appollinis: vbi eum ad colloquiū vocauerat concordia simulans. Greci igit̄ petūt vndecias inducias. In. xxij. bello alexander aiacē lauciat: et Aias lauciat⁹ alexandrū interfecit et de vulnere statim morit⁹. In bello. xxij. et. xxij. panthassilea regine amazonū viriliter neoptolemmum Achillis filiū lauciat: a quo tandem ipa occidit. Anthenor. polidamas et Eneas dicūt priamo ut faciat pacē: q̄ nolēte patriā p̄dunt.

Opta igitur troya: Agamenon predā omnem equaliter diuisit. Ita q̄ pugnatus est ad troyam annis. x. mensib⁹ vij. dieb⁹. xij. Et ut refert dares frigi⁹: corruerūt ex arguis octigenta et septuaginta milia. Ex troyanis autē sexcenta septuaginta sex milia hominū vsq̄ ad opidū proditū. Eo autē p̄dito occisa sunt ex troyanis ducēta septuaginta sex milia. Eneas nauib⁹ profectus est cū quib⁹ alexander greciā ini erat numero. xxij. quē secutus est numer⁹ trium milium quadringentorū hominum ex troyanis: Athenorē secuti sunt duo milia quingēti. Etheleus cū cassandra et andronica et hecuba vxorē priami cum mille septingētis: crinūsum petijt: Menelaū: et helenā vxorē eius (dicit homerus) ad thecurem regem egipti quē polipiam vocat post captā troyam diuertisse.

Quam videā innumeros scriptores de Troyanorū clade memisse. et eo locorū nominū et gestorū cur lectores deuenerint ppter. historie ignoratōez cespitare. sepe etiā cadere. Quāobzē ad historias Troyanē cladis quas dares phrigius. et diētes cretensis viri diserti p̄scripserunt cunctos remitto. Cum primus p̄ id tps vixit et militauit. Alter idomeneum cretensium ducem secutus interfuit et quantū ad troyanarū rerū cognitionē attinet nihil breuius. nihil vtilius. nihil etiā clari⁹ et tersius licet repire. Qui res gestas tanta diligentia. tantaq̄ cura. atq̄ ita diuisas temporibus. nomib⁹. locis et sic demus accurate omnia disseruit. ut res nō narrari. s̄ geri. non describi. sed rursus tractari et ipi bello interesse legentibus videatur.

Troyanum bellū decēnale primo Etebon siue Abesson iudicis anno (teste eusebio) surrexit. quo tpe sequētes claruerūt. Troya em̄ quā Ilion tros regis troyanorū filius amplissimā instaurauit mille & quingentis passibus a mari remota erat: vbi oīm rerum vbertas erat: Ipsa quippe que decēnalem grecorum obsidionem passa fuit: et ab eis tandē deleta.

Hercules**Hector****Agamenon****Turcus**

Hercules ille cū Iasone troyā vastauit que statim a pāmō fuit re edificata. Idēz hercules agone olimpiacū cōstituit et bella multa cōfecit quē dicūt duodecim insignes et inhumanos psecisse labores.

Hector fuit pāmō genitus pāmī ex hecuba vxore incōpabilis fortitudinis et strēuitatis. Iō ob maximū ei⁹ militie fulgorem apud troyanos maxio ī precio habitus est. Nā ob incredibile ei⁹ prudētiā atq; fortitudinē nō solū parētes: sed et patriā nobilitate atq; glia splēdidā fecit. hic ex Andromacha pūge plures genuit filios. E q̄b⁹ frāc⁹ vn⁹ fuit A q̄ (vt ait vincēt⁹) bystoria burgūd⁹) frāci originē habuere.

zauris abstulit et Troyam pduxit. Ex qua rapina bellum decēnale grecorū aduersus troyanos susceptū est. Sic cū troyanis urbem obsidentib⁹ multa strēnue gessisset: A pirrho achillis filio occisus fuit.

Agamēnon fuit frater regis Menelai dux tot⁹ exercitus grecorū. cōtra troyā bellauit. q̄ tandem traditorie et turpissime capit⁹. fuitq; Atrei regis fili⁹. ab omni exercitu imperator designatus. ad bellū pergens Clitemestram coniugē ex qua multos suscepit filios reliquit. Et apud troyam multos passus labores. & similitates principum pro quibus ab imperio depositus & illi palamedes suffect⁹ est. Quē cum vlixes occidisset ipse maiori gloriā imperium reassumpsit. Tandē Troya capta et diruta cum ingenti praeda et cassandra priami filia in patriam rediturus naues conscendit Verum & ipse tempestate actus. p annū ferme errauit.

Isti duo de Troya fugientes duo regna constituūt: longe tamē post.

Franco quidē ex hectore fili⁹ pāmī nepos a quo francoz nomē tractū est. a troya fugat⁹ postea tota Asia puagata in danubij ripis tandē puenit. Ibi cū aliq̄diu cōsedisset. deinde locum quērēs a cōmuni hominū societate seiunct⁹: ad thanai fluentia & paludes meotidas secessit. vbi Sicambriā condidit urbem.

Turcos fil⁹ Troili filij regis Priami. A q̄ pplm ab eo descendente. quidem turcos denotari dicūt. Alij eorū originē ex Scythia referunt.

Menela⁹ Helena**Paris**

Helena fuit vxor Menelai regis & a pari de filio priami rapitur. & ad troyā pducitur. ppter qd troyanū bellū exortus Ipsam tñ post troye excidium Greci menelao reddiderūt. q̄ gaudēs nauim cū illa cōscendit patriam petitur⁹: sed tēpestatib⁹ acti in egiptū ad polib⁹ reges deuenere. Inde q; discedentes octo ānis errātes (vt testis est eusebi⁹) tandē in patriam redierunt.

Paris qui et Alexāder dict⁹ est eiusdē hectoris frater: ex pāmō & hecuba nat⁹: N specie legatiōis cū. xx. nauib⁹ in greciā mittitur Et a menelao hospitiō suscipit. Cui⁹ cū aspersisset vxores illas. absente marito tandē cū oībus regijs the-

zauris abstulit et Troyam pduxit. Ex qua rapina bellum decēnale grecorū aduersus troyanos susceptū est. Sic cū troyanis urbem obsidentib⁹ multa strēnue gessisset: A pirrho achillis filio occisus fuit.

Agamēnon fuit frater regis Menelai dux tot⁹ exercitus grecorū. cōtra troyā bellauit. q̄ tandem traditorie et turpissime capit⁹. fuitq; Atrei regis fili⁹. ab omni exercitu imperator designatus. ad bellū pergens Clitemestram coniugē ex qua multos suscepit filios reliquit. Et apud troyam multos passus labores. & similitates principum pro quibus ab imperio depositus & illi palamedes suffect⁹ est. Quē cum vlixes occidisset ipse maiori gloriā imperium reassumpsit. Tandē Troya capta et diruta cum ingenti praeda et cassandra priami filia in patriam rediturus naues conscendit Verum & ipse tempestate actus. p annū ferme errauit.

Franco

Linea pontificū
Dpynees

Abysue

Boos vel buuz

Dzy

Dpynees fili⁹ Eleazari. cum fornicati fuissent filij israel cū madianitis. adorantes ydola eaz ppter quod dñs mādauit suspēdi. xij. principes tribuū. ipse sacerdos dei pcutiēs vnū ex filiis israel fornicantē cum madianita ad mortē placauit iram dñi. Cecideruntq; ppter hoc malū. xxiiij. milia ex israel.

Oelbora fuit pphissa ⁊ iudicauit israel. sub qua p-
cussus est Jabin rex chanaan ⁊ pnceps exercitus
Sylare. Sylara em de curru exiltēs fugiēs ī domū cu-
iusdā mulieris se abscondit. Qui siti fatigat⁹. lac⁹ po-
tum ab ipā recepit. ⁊ cū nimīū bibisset obdormiuit. Il-
la vero dormiēti clauū ferreū p tps infixit. ⁊ malleo cū
terra cōfixit postea barach Jabin regē interfecit. Fecit
etiā canticū in gratiarū actiōe p victoria ppli sui.

Gedeon quartus hebreoz Judex iudicauit israel
annis. xl. pcussit quattuor reges madianitaz scz.
Oreb. zeb. Zabee. ⁊ salmanā. ⁊ humiliat⁹ ē madian in
quoz man⁹ traditi fuerūt filij israel. vij. annis ppter ini-
qtates pristinas q̄s fecerūt. Angel⁹ em appares gedeo-
ni purgati triticū pñciauit liberatōnē fiendā p cū. qui
angel⁹ virga pcutiēs: carnes ius desup fusum ⁊ azima
posita a gedeone sup petrā: ignē accēdit cōsumens illa
post hec petijt in signū future victorie gedeon vell⁹ in
area positū rore complere: area sicca remanēte. postea
iterū ecōuerso. qđ totū factū est vtz Judi. vi. mortu⁹ est
tandem gedeon senex ⁊ sepultus est in Ephraim regiōe
in sepulchro patris sui.

Abimelech quītus Judeoz iudex filius nālis ille
gittim⁹ tñ gedeonis. suauit viris sichen vt occide-
rent. lxx. fr̄es suos legitimos filios gedeonis vt ip̄e solus
dñaret. Qđ ⁊ fecerūt sup lapidē vnū decapitātes illos
excepto mīmo dicto Joathan q̄ abscondit⁹ fuit. Ideo cū
dñs mala morte p̄ire fecit. Qui sychionit⁹ dixit pabolā
de lignis. q̄ iuerāt ad vitē ⁊ ficū ⁊ oliuā ⁊ demuz ad ra-
mnus: id est sentē vt facerēt sibi illos regē. Abimelech
aut dissensionē summēs postea cū sychionit⁹ ignē sup-
posuit turri sychē ex q̄ mille mortui sūt. Et demū ip̄e ob-
sidens thebes cū de muro pcussus fuissz dū p̄ime ve-
nisset ad murū. Mulier quedā fragmentū mole sumēs
caput ip̄i repēte pcussit. Et cadēs in terrā sauci⁹ armi-
gerū ei⁹ rogauit vt eū occideret ne a muliere interfectus
esse videret. Et ille quidē preceptū adimpleuit.

Oidola de tribu iſachar q̄ iudicauit Israel. xxiiij. ā.
annis: hñs. xxx. filios isidētes asinis pncipes. xxx.
ciuitatū qđ⁹ dedit vxores. post q̄s israhelite speccantes
dño afflicti sunt mltipliciter ab amonitis ⁊ madianitis
Adoriens tandē in Sanir sepelit⁹.

Osy sacerdos fuit d semie Aaron p lineā Eleazari
q̄ mortuo nutu dei transijt pontificat⁹ ad lineā de
ythamar ānis. i 20. in qua heli prim⁹ summ⁹ sacerdos
fuit ab ythamar vltimus.

Este yair ex tribu manasse septim⁹ Judex israel ha-
buit. xxx. filios bonos q̄s pncipes. xxx. ciuitatū cō-
stituit. ⁊ quia tpa bona in silētiō ⁊ pace transierūt. Pa-
tet qđ in dieb⁹ istoz duoz iudicū Dzy ⁊ Yair scz: israel
dño adheſit. ⁊ ideo cūcta pspere aduenerūt. Et cū duo-
bus ⁊ viginti ānis id dignitatē mun⁹ tenuisset senex de-
functus est. Post cui⁹ mortē hebreoz res ad inhonestā
vitā ⁊ iniuriā dei atq; legum delata est. Quāobrem
paleſtini eoz pñciā cū magno exercitu deuastauerūt.

Linea iudicum
Delbora

Gedeon

Abymelech

Thola

Jayr

De famosis insulis mediterranei maris.

Sardinia insula a Sardo hercul filio appellata: qui cum innumerabili multitudine libia discessit. Et in tyrreno mari insulam Sardinie occupas que tunc a grecis vocabatur de suo nomine sardiniam nuncupavit. Habet autem latitudinis nonaginta octo miliaria. Longitudinis vero. cccx. Alij ei⁹ ambitum quattuor milia stadia esse referunt. Habet enim hec insula multam partem aspera mitemque tranquillam. Reliquam vero rebus oibus felicem precepue tritico et pecoribus atque pascuis. Ibi null⁹ lup⁹ gignit: null⁹ serpens reperit. Est tamen hec insula estivo tpe morbosissima in locis maxime secundis. Continentque multas ciuitates inter quas principia Calaris est: ubi Coralloz magna reperit piscatio. Que et longo tpe beatissimi patris Augustini reliquijs illustrata fuit. Ea insula antiquitus nascebant arietes que pro lana pilus caprinus procreabant. quos Musimones vocabant: quorum pellibus Sardi thoracis modo se se muniebant. Antea enim Sardi iolenses dicebantur. Undeque iolen herculis Amasiam ferunt sardum ipsum. et plerumque herculis filios eo adduxisse: et cum accolis habitasse. A quibus postea sardinieses dicti sunt. Illi⁹ postmodum imperij dignitatem perni ex affrica delati sortiti sunt: Qui cum aduersus germanos bellum gererent ab eisdem penitus deleti sunt. Cui⁹ insule dominium romani per multa tempora potiti sunt. multas quoque postmodum clades et direptiones a barbaris pisanis ac genuensibus preessa. tandem in Arrogonensium man⁹ deducta.

Corsica a Cyrino eiusdem sardi fratre et herculis filio. Qui ut Rabano placet ex libia veniens insulam quam bodie Corsicam dicimus ab eo primum inhabitatam cyrinum a suo nomine nuncupavit. Deinde cum quedam mulier nomine Corsica in Liguria taurum depalceret ipsum animal transnatando mare in insulam peruenit. Mulier autem per tanto sollicita nauigio statim inscissis parietibus illo delata est. Comperitque in pascuis uberrimis thauro. delectata insule pulchritudine ibidem habitare constituit. Et a se eam Corsicam nominavit. Cui⁹ insule longitudo cly. miliaria est. Latitudo vero. lxx. Ambitus autem ipsius tria milia et duceta stadia. Hec quippe insula in Iygustico mari est. sed a septentrione thurisco propior. Inter hanc et Sardiniam insulas interiacent. xx. miliaria. Secundum autem plinium in tercio libro tantummodo noue. Ea quippe insula tempore Strabonis ut ipse scribit maligne colebatur. Et multis in locis inaccessibilis adeo erat: ut que ei⁹ montes inhabitabant vitam latrocinij degentes beluas immanitate superabunt. In manibus per modum romanorum deducta cum feracissimam multam in locis reperissent: multas in ea erexere ciuitates. In ea nunc sex non ignobiles extant ciuitates diu post varios casus Corsi acti. et a mauris que maxime oppressi. Ademar⁹ quidam genuensis dux eam liberauit. Et tpe Caroli magni in manus genuensium deuenit. Sed postmodum florentem pisanorum repub. per aliquod tempus eisdem paruit. Interdumque ecclesie romane: tandem superatis pisanis in manus genuensium iterum peruenit et nunc usque durat. Hec ipsa (ut aiunt) insula: preter optimum vinum alios fructus suauissimos gignit. Habundatque bobus: capris et ouibus ac alijs animalibus.

bus. Et inter cetera canes ferocissimos producit.

Creta insula in qua Cres sine Orisio demogorgonis (ut quibusdam placet) filius. Primus Creta insule rex regnauit ut Eusebius scribit. et a se cretam nominavit. Primo a celi temperie Aerea dicebatur: postmodum Adacoroneson id est beata insula. Alij autem a creta hesperidis filia denominationem accepisse eam dicunt. Sunt que a tenaci terra que creta appellatur. quia ibi melior reperitur dicta. Ea insula nunc venetis subdita est. Et ad principatum grecie preclara sita. cuncto namque imminet mari. Hec ut ysidorus ponit quondam centum insignibus urbibus insignata fuit. Et curetes Enosum ciuitatem et Cybelis deorum matris templum in ea condiderunt. Ipsaque prima remis et sagittis valuit. Studium quoque musicum in ea ceptum fuit. Capris copiosa est cernosque agitatur lupos et vulpes. Aliaque ferarum noxia nuncque gignit. Serpens ibi nullus: nulla noctua ibi inuenitur. Et si inueniatur statim emoritur. Abest autem modicum a peloponneso que est archadia. in medio ei mundi esse dicitur. Nam illi a septentrione egeum mare est. ab occiduo Ionium seu Adriaticum que europe sunt maria. Ab oriente autem est illi icareum mare atque egyptum que Asiatica maria sunt. Et a meridie denique et occiduo affro abluuntur ponto.

Sicilia a siculo Neptuni filio: qui in ea insulam veniens post sicanum fratrem ibidem regnare cepit. Et a se insulam siciliam denominari voluit. Primo ipsa Trinacria dicebatur. deinde a sicanio Sicania hec italie olim pars fuit: sed terremotu supruiente (ut plinius ait) ab italia diuisa est quibusdam vndis interuenientibus et sine requie fluctuantibus. Que et triangularis est et in angulis tria promontoria habere dicitur. Ex quibus unus ad meridiem vergit. qui et pachynus dicitur. Alter ad septentrionem spectat et pelorus vocatur. Nec plus distat ab italia quam mille quingentis passibus. Alius autem in libiam et occasum tendit atque in ipsam carthaginem maxime spectare videtur. Nec ab affrico litore plusquam centum viginti milia passuum distare constat. Vocaturque lylibeus. Et ibi tres montes tria insule latera constituentes. unum quidem ad affricam exponunt. Reliqua vero duo latera versus italiam coartantes. Insulas in pelorum deducunt. hanc antiqui romae horreum vocauerunt. Que oibus in rebus superior alijs italie partibus habita est. utpote frumento. Croco. Melle. aliisque per multis. Et non fructibus modo sed et pecoribus. pellibus. lana et caseo.

Cyprius insula a Cethin qui fuit tercius filius Iauan et nepos Iaphet Cethina dicta cum primum eam habuit. Hec inter ceteras insulas celeberrima. rerum enim omnium habundans: et veterum diuitijs ornata. Et propterea luxu plurimum dedita: ob quod veneri sacrata fuit. Cyprius autem cadentibus rebus romanis diu sub imperio grecorum fuit. Qui post Constantinum apud Byzantium regnauere. Ricardus anglie rex grecos ex insula deiecit cum hierosolimam classe peteret: eo tempore pestate delatus portu prohibere: Indignatus enim arma que in saracenos parauerat in grecos vertit. eisque insulam abstulit. Spoliataque firmo suorum presidio communita reliquit. Nec diu postea Guidoni lusignano genere gallico: Qui de

Tercia etas mūdi

hierosolimitano regno contendebat: eas pmisit. Quā ille ab anglico acceptā sibi et posteris suis vsq; in varia tempora obtinuit. Post varias successiones regnū ad duos fratres puenit. Quorū alter nomie petrus Classe instructa cum Catelanis et gallicis alexandriā egiptiorū inuasit. Ingressusq; urbē medias diripuit: et quāuis occurrentibus maximis egiptiorū copiis: fuge se commiserit. Ingentem tamē predā et ditissima spolia reportauit: nec diu postea a fratre interfectus est. Nulla em̄ sancta repitur regni societas. Cruentus fraterno sanguine rex constituit. sed neq; ei longo quies fuit. Post hec perpeffa est hec insula magnas calamitates. nunc antez sub domino venetorum habetur.

Eboya insula nominatissima quā nostro seculo Micropontem dicimus in qua ciuitas Chalcis quā quidez Cesope. Alij (vt Liceror deorum natura libro. 3.) ab Alabando conditam dicūt. Plato vero in thimco Amasim regē Egiptum eiusdem urbis conditorem dixit. Hec cum eiusdem insule metropolitana et celebris atq; pugnativissima esset a Mahumeto Ottomāno Turcorū principe venetis ablata fuit. In ea qppe Cecrops rex primus Appollinem deum appellauit. Simulacra reperiit. Et aras ibidem instituit atq; victimas imolauit. Ibi etiam preter tres filias et quartā genuit nomine Phrigiam que inde traiciens Phrigiam a se habitatā denominauit. Eam autem calcidē cepit Mahumetus turcorū imperator quartodecimo. kal. Junij Anno salutis. i. 471. proditione cuiusdā thome liburni cum magno xpianorum et maxime venetorum damno. Ibi prohdolor omnes puberes italicos ibi inuentos acutis palis transigi fecit. et grecanā gentē sub hasta vendere pcepit.

In gallia quas referre conueniat sole insule sunt Stoeccades ab ora ligurū ad masiliā vsq; disperse. Baleares in hispania cōtra tarraconensia littora site nō longe inter se distāt vsq; ad euerfionem frugum cuniculis anialib⁹ quondā copiose. Et ex spacio sui cognominib⁹ acceptis maiores minoresq; perhibent: Castella sunt in minoribus Samo et Adago: In maioribus parina et polentia colonie. In atlantico quoq; mari vsq; occasum gorgadum sunt insule has incoluerunt gorgones mōstra. Et sane adhuc monstruosa gens habitat. distant a continētē bidui nauigatione. Prodidit teniq; Xonophō lampfacenus Harmenopeni regem in eas pmeauisse. reptasq; ibi feminas aliti pernicitate: atq; ex omnib⁹ que apparuerunt duas captas. tam bīrto atq; aspero corpore. vt ad argumentū spectande rei duarum cutes miraculi gracia inf̄ donaria iunonis suspenderint: que durauere vsq; in tempora excidij carthaginensis. Ultra gorgadas hesperidum insule (sicut Sebosus affirmat) dierum. xl. nauigatione in intimos maris sinus recesserunt. Fortunatas contra leuam mauritanie tradunt iacere. Quas iuba sub meridie quidem sitas: sed proximas occasui dicit. De harum nominibus expectari magnum mirum reor: sed infra famam vocabuli res est. In prima earum cui nomen est embriana: edificia nec sunt nec fuerunt. Iuga montis Ragnis ma-

descunt: ferule ibi surgunt ad arboris magnitudinem: earum que nigre sunt: expresse liquores reddunt amarissimus: Que candide aquas euonunt etiam potui accommodatas: Alteram insulam Junonias appellari ferunt. In qua pauxille edes ignobiliter ad culmen fastigiata. Tercia huic proxima eodē nomie nuda omnia: Quarto loco capzaria appellatur enormibus lacertis plusq; referta. Sequitur niuaria aere nebuloso et coacto: ac propterea semp niualis: Deinde canaria repleta est canibus forma eminentissimis In ea edificiorum durant vestigia. Autum magna copia: nemora pomifera: palmeta cariotas ferentia: multa nux pinea: larga mellacea: Amnes syluris piscibus abundātes. Perhibet etiā expui i eā vndosi mari belluas: dein cū mōstra illa cum putredine tabefacta sunt: omnia illic infici terro colore. Ideoq; non penit⁹ ad nūcupationem sui congruere insularum qualitatem.

Cassiterides insule spectant aduersus celtiberielatus: sic dicte a grecis (vt plinius habet) a fertilitate plumbi in capite vero bethicevbi extrem⁹ est not⁹ orbis terminus insula a continēti septingentis passibus seperatur. Quā tyris erithreas: peni lingua sua gadir nominauerunt: De alijs insulis in generali descriptione habitum est in superioribus.

Post insularū famosarū maris mediterranei ac aliarū descriptionē. Pauca de latitudine terre subiungem⁹.

Latitudinem terre quatenus habitatas existimarunt maiores nostri in septem climata diuiserūt. Quorū primū ab insula Aethioe vsq; ad Sienem p milia passuū quadringenta et quadraginta ptendit. A cui⁹ fine Secundū incipies in alexandria egipti finit. quadringentis passuū milib⁹ amplius. Tercium in rhodo desinit. Hui⁹ latitudo tercētis et quinginta milib⁹ passuū extenta est. Quartū rhodiense appellant: ei⁹ trecēta milia passuū latitudinis attribuūt. Quintū romani ducentorū et quiquaginta milia. Sextus ad Boristenez vsq; amnem pducūt. ducētis et duodecim milibus patens. Septimū ad Ripheos mōtes p milia passuū centū et octuagintaquiq;. Atq; ita oīm climatū latitudo sup̄ viciēs centena cētum quadraginta duo milia passuū complectit. Quēadmodum his visum qui de terre climatibus scriptitarūt. Longitudo climatū ab ortu in occasum protrahit. Tantūq; alterus ab altero superatur. Quantū ab equinoctiali circulo procul abest. Haud tamē his climatibus omnis habitabilis continetur. Siquidē longe ultra Aethiorem degere homines et ptolomens et multi alij prodiderūt. Et vltra septimū clima quod Ripheis montib⁹ terminatur: magna pars germanie sita est. Et tota Noruegia: ipsaq; britannie insula atq; hibernie. In quibus maxim⁹ dies haud min⁹ quā duas de viginti horas assumūt. Quas in septimo climate terminari quidē decim tradiderūt: An vero sub equinoctio habitatio sit: Indiscussum nunc relinquimus. hystoriam temporū prosequentes.

Parisius regia et inclita Galliarum vrbs in Senonensi prouincia post Troyanū excidiū habuit initium. Nam parides cum Enea e troya secēdens: vnaq; cum francōe hectoris filio in Gallias p̄fiscens iuxta sequane fluium cōsedit et ibi populum constituēs a se parisios nominauit. Franci quidē ab origine Troiani fuerūt. Qui delecto Illo duce priamo magni p̄ami ex sorore nepote p̄ pontū euriū et Meothidas paludes i scythia puenere. Ibiq; ciuitatem quā Sicambriam vocauere edificarunt. Quo in gentem magnā coaluerūt. Manseruntq; romanis vectigales vt alij scythae vsq; ad tempora valētiniani Cesaris. Quo imperante Alani vexare imperiū ceperunt. Eo tpe libertatē in decēniū imperator p̄misit vt alanozum ferocitatem cōpesceret. Allecti eo premio sicambri arma sumpserunt. et alanos victos bello deleuere. Ideo libertati donati mutato nomie franci appellati: quod attica lingua. siue feroces. siue nobiles sonat. Itali frācos liberos vocāt. Exacto decennio: cum romani solita tributa repeterēt: franci ob eam libertatem effrenes facti parere recusarunt. Hoc ergo francozum genus cum ex scythia in germaniam venisset: Ibiq; diu con-

sedisset germanicum effectam est. Verum cū cresceret imperiū ita et francia aucta est adeo vt tota gallia ferme et magna germanie pars a montibus pirrenis vsq; ad p̄anoniē terminos francia diceretur. Nam quicquid francis suberat frācia vocabatur. Et in duas partes diuisa fuit. Nam quod est gallie. occidentalis francia dicebatur: quod germanie orientalis. Hec gens sub Carolo magno romanū imperium meruit. Qui afflictam lambartico bello sedem apostolicam cōsolatus est. Sunt multi qui francos eos solummodo esse volunt. Qui circa parisius habitant. Et illis datum imperium esse volunt quos rectus francigenas quis appellauerit. Quē vrbs p̄ tempora a regibus habitata in maximam et potentissimam euasit ciuitatem. Cui postmodum Carolus cognomēto magnus ob loci cōmoditatem imperiali diademate suscepto romanozum vniuersale Synnasium condidit. Et a dyonisiō Antopagita episcopo ab aplis eo vna cum Rustico et Eleuterio dyacono predicationis grātia directo: sacrum xp̄i euāgelium suscepit. Et ibi coronā martirij sustinuit. Denaf hec ciuitas clarissima reliquis bathildis regine: et Auree virginis aliozum plurimorum martyrum.

Parisius

Tercia etas mundi

Maguncia Metropolitana vrbs Germania: Eam a maguntio quodā Troyano initium et nomen tempore troyane cladis habuisse Varinus in cronica tradit. Hec inter belgas Germanie ciuitas est. et rhem rippas attingit. Famā ei⁹ dare auxit Drusus nero germanicus. cum bellum aduersus germanos trans rhenum ciuitates gessit: Et ex fractura equo super crus eius collapsus. xxx. die qua id acciderat mortuus est: Corpus ei⁹ a Nerone fratre q̄ nuncio valitudinis euocat⁹ raptim accurrebat. Romanam deuectum: et in C. Julij tumultu recoditus de mole drusi circa rhenum tacitus et alij mentionem faciunt. Hoc manifestant Moguntie drusi latium et alie antiquitates. Quidam a paulino pompeyo Romanorum legionum in germania duce sub Nerone imperatore perfectam dicunt. Huius ciuitatis archiepiscopus ad Imperatorem romanum eligendu prestat suffragia: Habet hec vrbs virum sanctissimū Albanum martirem. Prope hanc ciuitatem Franckfordia nobile emporium est: in quo superi cum inferis

germani conueniunt bis singulis annis. Ibiq; imperator elegitur ex veteri consuetudine. Eas autem plabitur. haud ignobilis amnis quem moganum vocant. Ptholomeus hunc flumem obrigma appellat. Qui superiores germanos ab inferioribus eundem diuidere affirmat. Neq; alius flumens est qui eam diuisionem apertus q̄ moganus efficere possit. Et hodie quidē inferiores germani vsq; ad Moguntiam procedunt. Abinde superiores vocantur. Moganus vero ex montibus bobemie vicinis ortus de regione Moguntie in rhenum exonerat. Ob quā rem non defuerunt qui Moguntiam a mogano fluuio dici crederent. Edes autem amplissime more romanorū Moguntie et basilice ornatissime cum arce episcopali. et plura memorie digna in ea visuntur. Et aliqua propter bella devastata.

Maguncia

Linea Christi
Boos

Boos

3825.

Boos

3875.

Boos

3925.

Boos

3975.

Regnum Lacedemoniorū oritur vbi primum regnavit Euristeus et regna-
uit annis. 42.

Euristeus

Atlethbes

Regnum Corinthe-
orum orit vbi
Atlethbes pri-
mum regnavit
gree. lictator
victoriosissi-
mus. cū se plu-
rimum posse i-
corintho vide-
ret. et populum quo vellet aut vi aut per
suasione pducere imperiū sibi assumpsit

Nota q̄ hic fit saltus per euangeli-
stas: quo ad boos et oeth. quia ad
minius inter eos fluxerunt. 272. Anni
quod tempus ad vnum hominem refer-
ri non potest. Et ideo hic quinquiespo-
nitur Boos magis ad denotandum tem-
pus q̄ rem gestam. Nicolaus tamē de ly-
ra dicit q̄ iuxta veritatē hystorie fuerunt
tres boos sibi vicissim succedētes: sed h-
pro solido astrui non potest quia non ha-
bet ex canonica hystoria. Sed hoc est cer-
tum q̄ inter principū iudicatus Josue.

quando Salmon accepit Raab. que peperit boos: vsq̄ ad natiuitatē dauid flu-
xerunt anni circiter. ccc lxxv. Vbi tñ nisi tres ab euāgelistis generatōes ponūt.

Rex Moabitides genere fuit. Que virū nomie Moalon genere iudeni.
Mater noemi. qui famē terre sue ferre non valentes in terrā Moabitā cū duo-
bus filiis suis migrare. Ibiq̄ dum cūcta eisde bene pcederēt filiis suis Moa-
bitidas dedere vxores. vni scz Chelion Orphan: et Moalon Ruth. Transactis
deinde. i. 7. annis Elimelech et duo filij ei mortui sunt. Neomi aut amare ferēs
infortunū suū in terrā suā iuda regredi pposuit. Sed ei nūq̄ deseri se ab ea nō
tollerabāt: nūc ipa sine eis pficisci nō poterat. Tandē vna remanēte. Ruth ipsa
cū remanere nō potuisset. Moemi sociā sociā sibi duxit in Judeā. Cūq̄ in bethle-
em ingressē fuissent Boos Elimelech cognat⁹ suscepit eas in domū suā. Proce-
dente deinde tpe Boos cū didicisset Ruth vxorē fuisse cognati sui defuncti: et ipē
sine vxore esset: scdm legē Moysi duxit. Quo facto post annus peperit ei filium.
Quē Neomi sociā sumēs suo cōsilio vocauit euz Oeth. eo q̄ in eius senectute
nutriretur. Inde et ipē oeth genyit Jesse ex quo natus est dauid.

Elimelech

Noemi

Teylon

Moalon

Ruth

boos et oeth

Tercia etas mundi

Linea pontificū

Zaraya

Abeyraioth

Amarias

Achitob

In quattuor in linea pontificum: nō fuerūt summi sacerdotes. sed Sadoch de eis descendit: quē salomō constituit summū in pontificatum: reiecto pri^o abyathar de sacerdotio qui fuit vltimus de linea ythamar.

Septe illegittim^o princeps latrocinatiū. fact^o est dux exercit^o a galaaytidis vt pugnaret contra amonitas. et missis pri^o nūcijs. Septe ad regē Amon: ratio ne ostēdens iniuste eos vsurpare velle terras eis a dño cōcessas. cū nollet euz audire facto voto de offerendo qđ ei primo occurreret de domo reuerteti cū victoria accessit cōtra amonitas et debellauit eos. Cui reuertenti occurrēs filia virgo euz tympano: vt votū seruaret ymolauit eaz. stult^o in vouēdo. impi^o in implēdo. Iudicauit aut^o Septe israel. vi. ānis iudex septim^o. post quē iudicauit. viij. Abessan de bethleem annis. viij. habēs. xxx. filios et totidē filias. Post quē iudicauit. ix. Abyalon zabulonites annis decē. Iudicauit post illum Abdon. viij. annis hñs xl. filios Iudex decimus.

Carthago vrbs fuit celeberrima ī affrica a Cartha oppido (teste Seruio) nō men assumpsit. Et apud grecos. ΚΑΡΧΑΔΩΝ scribit^{ur}. Cōstructa primū a didone belī regis tyriorū filia: annis septuagita trib^{us} anteq^{ue} roma ipsa cōstrueret^{ur} vt dixit Iustin^o libro. xviij. Que pri^o a bouis corio Byrsa dicta fuit. qz p illa edificāda tantū loci dido emerat a rege biarba. q̄tum corio thauri tegi posset. dicēte virgilio libro Eneid. primo. Mercatq^{ue} solū facti de noīe byrsam: Thaurino. q̄tum posset circū dare tergo. Coriū em illud in tenuissimos filios selcari fecit. quo loco multū circū dedit vocātes illū locū lingua phenicia byrsam. i. coriū: que postea mutato vocabulo Carthago dicta est. Cicero quoq^{ue} de natura deorum libro secūdo. Postq^{ue} tres hercules declarauit. Quari^o inq^{uit} fili^o Iouis et Asteries sororis latone qui Carthaginē filiā genuit a qua Byrsa quā dido cōdidit Carthago vocata est. Hec eadez teste Plinio libro. xv. naturalis hystorie centuz viginti annis romanis emula fuit. Pluries em destructa: Pluries instaurata. fuit aut^o hec inclita ciuitas vetustate originis magnitudine et claritate ante omnes affrice et hyspanie puinciarum vrbes memorāda. Primo autez excidio Scipio iunior magni Scipionis nepos in tercio bello punico cōsul fact^o sex cōtinuis dieb^{us} ac noctib^{us} illā oppugnauit et vltra desperationē tandē cines in deditiōe traxit. petētes vt q̄s belli clades reliquos fecerat huius saltē liceret. Eo ī bello mulierū viginti q̄nq^{ue} milia: viroz vero trigita trucidata fuisse referūt: Adal drubal aut^o eoz rex vltro transfugiēs ei^o vxorē. se suosq^{ue} filios in mediū iecit incēdium. quod sexdecim cōtinuis dieb^{us} arsit. Et miserū (vt Liui^o ait) etiā victorib^{us} p̄buit spectaculū. et tūc Carthago sexcētesimo octauo ab ei^o cōditiōe anno omni murali lapide deleta fuit. Verū postq^{ue} euerfa fuit vigesimo scđo anno lēlio cecilio motello. et T. Q. flāmineo cōsulib^{us} repari iussa est. qua repata Romani ciues eo mlti deducti sunt. Sed vt idē liui^o inq^{uit} intra breue tps Ethna vltra solitū flāmeos ignes euomēs calidis cinerib^{us} exusta est. tecta destruxit. Cui^o subleuande calamitat^{is} causa Senat^o Ro. decē annis ei vectigalia remisit. Multas etiā p tpa Bethorū calamitates ptulit. Tandē in Mauroz man^o deueniēs regū sedes. et regia nūc vsq^{ue} habita est. Que et vernacula lingua Tuniciū appellata est.

Carthago

Bine iudice
Linea Iudicum

Yepte

Abessan

Abyalon

Abdon

Syciliā vsus cū vnica nauī fortūe grā ad insulā in q̄ magna Circes dñā pulcherrima q̄ filia Solis dicebat habitauit applicuit ⁊ itrauit. Ista p̄ icantatiōes ⁊ carmina miscuit quedā pocula: p̄ q̄ oēs bibētes trāsmuta nit sic voluit a nā hūana i bestias. Vñ statī socij vlixis porrexit de potatiōe sua. vñ ⁊ aliū mutauit in aprū

Saul primus iudeorū rex. Eis de tribu bentamī fili⁹ dñodecimo sacerdotij Samuelis anno a do mino in regē elect⁹ Regnauit cūz ip̄o Samuele annis. 26. Hic a principio vir bon⁹. deinde mādata dei cōtemnēs ex rege tyrān⁹ et oppressor suoz subditoz euasit. Tandē post multas dauid regi p̄secutiōes illatas cū cōtra palestinos in mōte Gelboe Syrie. p̄uicie p̄gnaret ab eisde fusus ⁊ supat⁹ suis oibus pene p̄stratis. p̄o stre mo ⁊ ip̄e grauit̄ vulnerat⁹ in euaginatū gladiū irruens mortu⁹ est. Hoc vidēs ei⁹ armiger seipm̄ interfecit.

Dauid se presentāte sauli Jonathas fili⁹ ibi p̄sens maximā amicitia cū dauid cōtraxit ita vt omnibus vestimētis suis faceret eū indui. ascēdentib⁹ autē Saule et dauid cū pp̄lo in hūlīm cū victoria ⁊ choris puellarū cū musicis cantātib⁹ in obuiā eoz. Saul p̄cussit mille. et dauid decē milia. contristat⁹ est ex inuidia: timens ne regnum deueniret ad eū. ⁊ quadā die p̄fallentē coraz eo in cythara: Saul lancea q̄siuit eū trāssigere. Postea autē fecit eum tribunū sup gentes armoz. Promisitq⁹ saul dauid dare sibi vxorē filiā suā Michol: si ei afferret centū p̄pu cia philistinorū: scz eos occidēdo. intēdens ex hoc mortē dauid inferendā a philisteis. q̄ assentiēs attulit ducēta p̄pu cia: occidēs illos in bello iusto: qz inimici erāt populi israel. Jonathas autē valde diligēs dauid v̄bis suis reconciliauit eū p̄ri suo sauli: quē q̄rebat occidere. Et cū i bello habito p̄ philisteos: Dauid fecisset plagas magnas in philisteos: Saul itez q̄siuit hasta sua cōfigere dauid sytharizantē corā eo: Sz dō declinauit ictū: fugientēq⁹ ad domū cū saul misissz satellites ad capiēdū eū ⁊ occidēdū Michol vxorē suā nūciauit ei: ⁊ emisit eū p̄ fenestrā. Lūc nūciatū finissz sauli q̄ esset i aioth cū Samuele misit ap̄ paritores vt caperet Dauid p̄tres ⁊ varios trib⁹ vicib⁹. q̄ cū veniebāt inuēniētes p̄phantes cū samuele ⁊ dauid. et ip̄i cū eis p̄phabant laudātes deū. demū ip̄e saul accessit: qui etiam simul cum illis prophetauit nudus se expoliāns.

In iudicatu illoz triū scz Abessan Abyalon: et abdon: tpa q̄eta fuerūt ⁊ ideo nil notabile actū est tūc in israel. Sz nota q̄ istū Abyalo. lxx. nō hñt nec etiā am tps sine iudice suprapositū. s̄ ista tpa assignat Josue q̄ nō hz tps sp̄aliter distinctū. scdm̄ hebraicam veritatem. ⁊ ita concordat supputationes annorum fm̄

Quēlibet alioquin errabis.

Arrat Aug⁹. et Boeti⁹ in de philozophico cōsolatu li. iij. Metro. iij. Q

Ulixes rediēs de bello troyano decēto errauit in mari. Mā cū in extremo Italie

aliū in leonē. aliū in ceruū. Ulixi vō dederat mercuri⁹ (q̄ su⁹ ⁊ archadie de⁹ dicif) vnū florez cui⁹ vir⁹ fuit cōtra tales incātatiōes resistere. Unde nihil passus. magam insequit⁹ et eam ad reparationē socioz euaginatū gladio coegit. Hūc vlix bonam in hispania Solinus cōdidisse scribit. Et ab ip̄o vlix: vlixbonas nomen accepisse. De eius erroribus penolopeq⁹ vxoris casib⁹ homerus. xxiij. libros diuinos carmie scripsit. Quos odyssee volumē appellauit.

Tercia etas mundi

Linea potificum

Heli

Phinees

Achitob

Sichumlech

Sibyathar

Este heli sacerdos et iudex. habuit hos duos filios scz. Ophni et Phinees. et quia in arguendis filiis tepidus fuit. ideo reprobatus fuit a domino. Audita qz strage filioru et Archam captā a philisteis de sella cadens. fractis cervicibz expiravit pre dolore dum octo et nonaginta vixisset annos.

Samson duodecimus et ultimus iudicu israel. Iudicavit annis. 20. Hic hebreoru fortissimus fuit patri suo Manue nasciturus p angelu fuit annuciatus. Nazare. vxore ducta in thannata pabola de leone conuiniis pposita. et per dolum mulieris soluta. cu segetes hostiu incendisset. et mille viros mandibula azini aqua dante trucidasset. Tandem dolo dalide rasis crinibus a philisteis captus. Renatis crinibz concussa domo plures stravit mortuus qz viuus. Concussis em colummis tota domus sup principes vniuersos cecidit et tria milia hominu extinxit. inter quos et ipe vna cu eis defunctus est. Venientesqz fratres ei sustulerunt corpus et sepe lierunt in sepulcro patris sui.

Achitob filius Phinees filij heli fuit pater Achimelech que percussit Saul cum omni domo sua. ppter dauid vt patet sup.

Post samsonem iudicauit Heli. qui et sacerdos et a digniori sacerdos est nominat. no iudex. Translato ergo sacerdotio a filiis Eleazar. hic primus de filiis ythamar arripuit. forsitan ipemet factus iudex sacerdotiu ad se transiit. Cepit aut iudicare anno ab exitu de egipto. ccc lvi. etatis aut tercie id est ab Abrahā d ccc lxi. mundi vero bis millesimo. d ccc ix. Et iudicauit annis. xl. huius tpe atigit hystoria ruth de q sup.

Samuel sanctissimus propheta domi hebreorum sacerdos et iudex post hely sacerdotem dei populum rexit annis. 40. Hic Helchane et Anne vxoris eius filius fuit. Cuz helcana habuit duas vxores: scz Annā et Phenēnā. Anna aut sterilis erat. sed tamē magis a viro diligebatur. Phenēna vero fecunda propter quod exprobrauit anne de sua sterilitate: sup quo contristata valde accessit ad templum orans et votum faciens pro filio obtinendo. Et cum reprehenderet ab hely sacerdote: qz vt ebria oraret: illa humiliter excusauit se indicās suam afflictionem. Exaudiuit aut dominus orationem anne et dedit ei filium masculum scz Samuelem pphetam que ablactatum obtulit eum domino ad tabernaculum dei. et ibi misit eum ad seruiendum in eo. Qui a puericia vsqz ad senium digne domino deo ministravit. Qui tandem cum iudicasset israel annis quadraginta. Secūdo ante obitum Saulis anno diem suum obiit. que singuli ex pplo israel tanqz ppiū fleuere parentem. Eius aut corpus in Ramatha sepultū fuit.

Linea Iudicum

Samson

Hely

Samuel

Neapolis

Neapolis vrbs vetusta atq; p̄clara Campanie: olim parthenope dicta. Cui⁹ originē Tit⁹ liui⁹ i octa-
 uo refert in cumais his verbis. Palepolis fuit haud p̄cul. vbi nūc Neapolis ē duab⁹ vrbib⁹ item
 pplus habitabat cumis erāt oriūdī. palepolimq; quā tenerēt greci dicit infra liui⁹ a publico plau-
 tio cōsule captā fuisse. ⁊ infra Jaz publi⁹ inter palepolim neapolimq; loco opportune capto diremerat ho-
 stibus societate aurelij mutui. Quidā tñ scribūt eā regiā ciuitatē a dyomede rege in littorib⁹ maris cōditas
 fuisse. Que postq; romanis se s̄bicit: eisdē alijsq; principib⁹ ⁊ dñis fidē semp seruauit. Liui⁹ q̄s dicit Nea-
 polim auxilio nolanoꝝ romanis deditā fuisse. Esi vero sūt semp postea Neapolitani erga romanos ⁊ alios
 dños cōstātissima fide. Primū romana republica canensi clade cōsternata cū ad hierionē iam hyeme impen-
 dente cōsisteret bellū neapolitani legati romā uenerūt ab his q̄draginta patbere auree magni pōderis in cu-
 riam delate. q̄s quidē senat⁹ cōtra morē suū accepit. ⁊ neapolitanis gr̄as egit. Cūq; hanibal Neapoli sum-
 mope potiri q̄sierit: Neapolitani in romanoꝝ ptib⁹ p̄stiterūt. floruit autē semp postmodū neapolitana vrbs
 romana re sub cōsulib⁹. ⁊ pariter sub p̄ncipib⁹ integra adeo vt apud eā graues viri animoꝝ a curis laxamē-
 tum quererēt. Et discoli lasciuiē diuersoꝝ. Suetoni⁹ de nerone reuersus e grecia neapolim. q̄ in ea primū
 artē musicā p̄tulerat. albis equis introiit disiecta pte muri. Sed ⁊ viros videm⁹ lris celebratos. Virgilius
 diu. Titū liuiū aliqñ. ⁊ horaciū Neapoli moratos fuisse. Et Serui⁹ asserit virgiliū scripsisse Georgica nea-
 poli quā parthenopē appellauit: francisc⁹ q̄s petrarcha prestanti vir ingenio. a Roberto rege neapolitano
 gallicana oriūdo. p̄genie rogat⁹ Neapolim bis se cōtulit. Sed a trecētis annis citra regia dignitate insigni-
 ta. Habet nūc neapolitana basilicas. menia ⁊ arces ⁊ publicas ⁊ priuatas edes supbas. ⁊ ceteris italie ma-
 iorib⁹ cōparādas. In q̄s p̄clarūq; virginis clare mōsteriū. qd a sancta Arragonie regina Roberti regis
 incliti vxore edificatū. facile oīa italie mōsteria antecellit. Eiq; primū esse videt⁹ sancti Martini extravrbis
 menia Cartusiēse cenobiū edificij magnificētia pulcherrimū. Cōstat tñ arcē vnā. Castellū nouū appellatus
 mari innūetēz Alphōsi regis laude ⁊ memoria dignū op⁹. Ceteris q̄ i italia nūc extāt veterib⁹ siue nouis
 opib⁹ monumētis ⁊ structuris p̄ferendū eē. Si turriū ei⁹ muroꝝq; altitudinē ⁊ crassitudinē ⁊ pulchritudi-
 nem. siue aularū cubiliūq; ⁊ singularū ei⁹ parciū amplitudinē ⁊ ornāmēta perit⁹ cuiusmodi rerū existimet.
 Uesunt⁹ q̄s mons cāpanie. ab oīni alio mote solut⁹: Neapoli ad q̄ttuor milia passuū. prim⁹: Cineris oliue-
 tis ⁊ quibūdā fructiferis arborib⁹ refert⁹. S; p̄ceteris vini vbertate admirabil. qd iam grecū vocāt. Eru-
 ctauit qñq; cineres ⁊ incēdia in formā pumicearū arenarū. Ita vt ex illis campi vsq; ad arboꝝ cacumia intui-
 muerint. Et t̄pibus Traiani imperatoris plinius scōus ex Messanensi classe cui p̄erat ad visendū hoc specta-
 culum propius accederet ab incendio absorptus est.

Tercia etas mundi

Linea regū assiri oz. Thatanes

Athanis

Thineus

Sub isto factū ē excidiū troye forte prime ⁊ nō scde.
Rat principalis grecorū p̄f hāc victoriā troye greci
Abystorias. ⁊ alia facta scripserūt āno p̄io vel scdorē
Post captā troyā ip̄e est terc⁹ ann⁹ Abdon iudic⁹ israel.

Anno mundi. 4025.

Sub isto bella troyana facta describunt regnāte apd
atheniēses Adnesteo apud sychomos poliside.
Este Thineus. 28. Rex assyriorū sub quo etiam cessa
uit regnū sychomorū tpe beli sacerdotis cū non gētis
trigintanouem annis regnassent. post quos sacerdotes
carni constituti sunt.

Anno mōi. 4075.

Esse vel ysay habuit septem filios et duas filias quo
rum nomina patent hic.

Abygail habet vnum filium

Amasa

Linea Christi

Obeth

abylay

Hehab

Amnuadab

Samaa

Maa

Xodaa

Alon

Sarua habet tres filios

Abulay

Alahid

Joab

Homerus

Homerus poeta asianus omnium grecorum clarissimus de cuius tpe ac vita incerte sunt sententie. in grecia claruit tpe Saul regis israel. hic ut ait bely nandus li. iij. ab Atheniensibus pro insano habitus est. eo quod deos inter se belligerasse diceret. Hic etiam ut dicitur in politrato li. i. leue questione a nautis sibi proposita non potuit explicare. a quibus dum impudentius et procacius derideretur: vir verecundi ingenij quasi toxicato confusions iaculo pfoffus ad mortem spiritu exaluit. Questio autem nautarum hec fuit. Ibat enim homerus spaciatus in litore maris aspiciens celum utpote consideratione eleuatus: que videntes piscatores sedentes in litore adinuicem colloquentes deriserunt. qui cum eos ridetes aspiceret interrogauit quid haberent. qui dixerunt. quorū cepimus non habemus. et quod non cepimus regnemus. Hermes enim in vestibulo scrutabatur. Homerus vero dirigens cogitationem ad pisces cogitabat qualiter hoc esse potuisset ut videlicet non dum captos haberet pisces: et captos pisces non haberet. Fuit vero quidam eius ex hoc amariatum adeo ut in insaniam versus seipsum suspenderit. Eluxit autem annis. c. viij. De homero hystoriographi referunt quod ipse virtute piter et etate non solum poetarum sed et philosophorum princeps vocari piter et haberi apud grecos iure meruit. Nam et ante omnes fuit quorum memoria nota est. et omnibus verius et lucidius quicquid dicere voluit explicauit. Hic de troie captiuitate iuxta numerum grecorum litterarum. xxiiij. libros heroicis versibus edidit. quod opus Iliades nominauit. Alterum quoque hisdem versibus condidit ad earundem numerum litterarum quod vocauit Odysseam in qua vlixis errorem scripsit. Eluxit autem annos centum et octo semper ut plurimum cecus.

Linea Regum ytalie

Latinus

Eneas

Ascanius

Lodrus

Anchises Veni dea

Anchises Lapis troia ni filius a Sibylla phrygia premonitus ciuitatem troianam fore perituram. in nemora secessit et solitudines coluit. et armorum atque gregum curam suscepit. Circa quod plurimum diuitie antiquorum fuerunt. Quibus cum apud Symeonem vacaret flumini a venere dilecti. Et ei amicitia atque concubitu usus ex dea venere generauit Eneam qui regnauit in ytaliam. Hec ficticia deceptores rudium populoz confinxerunt quibus sua stupa et adulteria palliarunt.

Eneas anchise filius Anno sexto principatus Labdon in latium venit hic certe omni forma et elegantia inclitus fuit. qui cum patre et Ascanio filio ac Cayeta nutrice multis troianis consociatus post deletam troiam a grecis relegatus venit in ytaliam cum viginti nauibus. et plurima bella constituit. Hic fertur in coniugem habuisse filiam priami. et deus habitus fuit errore vulgi.

Odrus ille adelanti regis filius vltimus rex Atheniensium fuit. septimo et vigesimo anno principatus Samuelis sacerdotis anno pro patre atheniensibus regnare cepit. et regnauit annis. 21. Post cuius mortem atheniensium reges defecere. hic non regali sed despecto habitu quo ignotus esset seipsum volutarie morti tradens. ut morte sua populum suum ab hostibus liberaret. dignum exemplum paucis aut nullis imitandum principibus reliquit. Vnde ob hanc miram fidelitatem a sanctis doctoribus allegari solet quasi quedam figura christi in eo processisset. Nam cum sciebat quod peloponenses responsus habuissent a dijs quod ille exercitus haberet victorias. cum rex occideretur in bello. ut victoria haberet exercitus suus accedens ad extremum hostium contendens cum vno occisus est. Quo agnito peloponenses bellum e vestigio soluerunt et athenienses liberantur. Hic certe sic mori ut sui vinceretur quam suis superatis gloriosus vivere. Lodro itaque defuncto atheniensium respublica tandem per magistratum postea est administrata quousque solon insignis legumator in ducem fuit electus. Reges autem atheniensium a centesimo hebreorum seruitutis Anno usque ad istum. 487. annis regnauere.

Este Ascanius filius Enee ex Creusa priami regis filia secundus rex latinorum regnare cepit. Albam ciuitatem condidit ibique regnauit. Unde dicitur est rex albanorum. Posterique sui dicti sunt Albanici et fuit primus rex albanorum. Illam autem ex oraculo suis albe quam in albano monte cum triginta pullis inuenerat. Et ab situ porrecte in dorso urbis longam albam appellauit.

Tercia etas mundi

Venecia ciuitas nostro eno cantatissima temporū nobile ytalie. terra marique potentissima. Quā qui-
dam ab Eneo seu veneto Troyano iniciū habuisse dicūt. Troya cū euersa anthenoz cū in intinuz
sinum adriatici maris classe vect⁹ aduenit. Erat cū eo multitudo Enetū: qui seditiōe (vt Titus livi-
us memorat) ex passagonia pulsi. in quā habitaret querebāt sedem qui veneti appellati. Prouicia hinc ve-
netia appellata. Longitudo hui⁹ hystriam. Ac deinde quicquid est agri in padum flumē. Latitudo vero hic
padum flumē. inde alpes (qui ytalīā a germania dirimūt) amplexa est. Regioni nomē diu vt venecia appel-
laretur annos supra mille quīgētos māsit. Bello ipsam et qui erāt vicini Cisalpini galli. et qui venerunt in
ytalīā germani sepe numero infestarūt ac populati sunt. Quidam vero semissim⁹ Athila rex hunoz fuit. Is cum
magno exercitu veniēs oppida expugnauit multa vi capta succendit. quedā funditus diruit. Tum isto rege
Padua capta et succensa. Aquilegia et alpinū euerse. Primates nomis veneti vt pestem hanc fugerēt sese ac
quos haberēt liberos. cōiuges. fortunas in proximas insulas contulerūt. Et veneciarū ciuitate p⁹ regione
appellarūt. Aquilegienses igit⁹ gradū Eōcordienses cōdidere crapulas. Alpinates sicut urbē suā in sex por-
tas diuisam habebāt. Sex q³ in stagnoz insulas opida cōdiderūt. Torcellū. maiorbum burianū. amoziacū
Constāciacū et aimanū patavinorū pars Riuū alpi. et postea dorsus durū. Monte silicenses aduētā metha-
maucū. Albiolam palestriolā. Et fossas Elodiam. Venetos quoq³ troyana stirpe ortos esse auctor est Lato.
Primi ei⁹ urbis magistrat⁹ tribuni fuerūt. verū ciuitas libero iure et ad imperandū nata. cōtinuo rei mariti-
me studio pollere cepit. breuiq³ ei⁹ opes intantū vt mari terraq³ finitimis terrori essent. Procedente tpe eoz
imperium ad ortū pparari ceptū. multaq³ in dalmatico sinu. Epiro et vniuersa grecia quas prouicias pene
omnes breui tempore sue ditionis fecere. Et in ora pontici maris non pauca gessere. moxq³ ad Tanaym vs-
q³ veneta arma promota sunt. rursus et in Syria per se nō pauca. multa quoq³ sociali bello ab his gesta refe-
runtur. Nota sunt Friderici imperatoris tempora que nauali prelio ad apostolice sedis obsequiū retraxere.
Creuit autem ab ipso conditiōis inicio veneta ciuitas cum a potentioribus ditioribusq³ olim regionis ve-
nete. fuit a principio habitata. Porro ducalis sedes primū i Eraclea. deinde in methamanco. Postremo in ri-
uoaltum consensu omnium translata est. q³ tutus esse locus hostili a manu. et condendam ad ciuitatem maxi-
mam omnium cōmodissimus videretur. Que antem mediterranea prouincia fuerat. Ea ciuitatibus euersis

mutauit nomen. Nec deinde uenecia: Sed pars nomen lombardie accepit. Pars marchia taruifana. Pars fori iulij patria. pars hystria appellata est. Insulis uero quod regionis fuerat antiquū nomen mansit. et cum plures essent Venecie appellate sunt. Et nūc ciuitatis vnius nomen sortite sunt. Ea igitur in intimo adriatici maris sinu sita. Ad annum salutis quinquagesimū sextum supra quādringentum condita fuit. quo anno Attila rex hunorum aquilegiā diruit. Marcellus iustiniani imperatoris dux aduersus Gothos ecclesias sancti Theodori et Geminiani in uenecijs edificauit. deinde patauī scda transmigratione in stagnum ueneciarum confugientes. Riuum altum impleverunt. Et oliuolense castrum ubi nunc castellanum est episcopus condidit. et sancti martini et sancti Iohānis in bragula ecclesias construxerunt. Clariasq; basilicas celeberrimas. Ciues postea edificarunt ad octingentesimum et vigesimū septimum salutis annum Iustiniani ducis ueneciarum anno scdo beati Marci corpus ex asia est delatum. Anno sequenti cum frater eius Iohānes in ducatu suffectus esset. Ecclesia sancti Marci edificata in celebriori urbis loco. ubi preciosissima et pene inestimabilia recondita sunt dona. Augebantur enim indies ueneciarum opes mirabili incremento. Nam ad annum quartum de duodecies centeno ueneti francis bello sociati urbis Constantinopolitane domino sūt potiti. Postea pons riuo alti publice est constructus. Et autem pauca e multis narremus. Situs urbis potius mirari q; digne laudare possumus. Urbem ē medijs undis surgentem adeo humanarum rerum exundantem mari contiguam ut omnes omnium generum merces excipit. Cum interea illuc oportuna flumina accedant. quibus fruges et alia uite necessaria e mediterraneis locis asportant. Hinc illud fieri dictu mirabile ut in qua urbe ferme nihil gignitur in ea omnium copia exuberet. Taceo domorum amplitudinem Turres p̄ celsas. sacratissimarum edium ornamenta. Et e medijs undis tecta surgentia vix ipsis qui non viderūt credenda. Que poetarum quispiam non absurde dixerit. manibus fabricata ciclopum. Quid naualia adducas et in naualibus immensam innumerosamq; classem: quid conscriptorum patrum numerum ordinem morum sanctimoniam: cum eorum optimates iam ferme anno millesimo imperent. ac benignos omnibus et liberos sinus aperiant. Ideo cōcludere libet de tali felici ciuitate optimis auspicijs nata. Ante igitur falsos fluctus formica marinos Ebibet: et totū testudo circuet orbem: Q̄ uenecum ruet imperiū sanctusq; senat⁹.

Tercia etas mundi

Padua

Padauna vrbs ytalice vetustissima celeberrimaq. quā anthenores Troya pfugū cōdidisse virgili⁹ testat: hic tamē ille vr bem patauī sedesq. locauit. Et tit⁹ liuius decus patauīnoruz idem seriose narrat. Anthenor em p medios achiuos illiricos penetravit sin⁹. ⁊ re gna liburnoz: ad intimū adriatici pelag⁹ acces sit. Expulsis euganeis q̄ ea loca tenuerūt vrbe cō didit Patauū. Cicero aut in philippic⁹ patauī nos romanis fuisse amicissimos dicit. qui rem / publicā difficilimis tpi⁹bus armis ⁊ pecunia iu uerūt. Fuit aut postea Paduā pfeliciissima stāte R. p. tpa romanorū colonia nō eo modo deducta quo ceterē deducebāt deducti nouis pplis in co loniā: sed datū est paduanis ius lach in designā dis rome magistratib⁹ ferēdi suffragiū ius habe rent. Nullā aut edificiorū pulchritudine pfertim publicorū in ytalīa sibi silem eē tenem⁹. Sūt em noua q̄cūq. in ea nūc extāt vel publica vl pūata qm Attila rex hunorū ferro igniq. imunitas reli q̄t: Instaurata a Marsete eunuchō ⁊ rauenatib⁹. lō gobardi dein incēsarū deuastarūt. Aucta vō est mirabili incremēto p karoli magni ⁊ filiorū nepo tumq. impij tpa. quousq. friderici p̄mi tpi⁹bus Ecelinus tirānorū oīm crudelissim⁹ eā sibi subel giti: ⁊ innumeras cedes ac pscriptiōes ciuiū pel git. Charrariēses dein sub capitaneat⁹ titulo re rum in patauio potiti sunt qui eā vrbe paulopl⁹ min⁹ centū p varias successiones possessas opu lentiorē ornatiozēq. reddiderūt. Nā gentis no bilis Charrarie opa maiori ex pte excitata orna

taq. fuerūt menia. qbus triplici circuitu ⁊ muro patauū cōmunif. Et licet p eam Timau⁹ fuerit delapsus. mltis tamē varijsq. fossis magnorū in genti ope manufactis aque circū vrbe ⁊ p diuer sa agri loca ornamēto vrbi cōmodoq. ab eisdes Charrariēsis sūt pducte. et arx in vrbe munitis sima ⁊ pallaciū facile i ytalīa p̄mariuz. Et varia eorū opa. Hec inric⁹ q̄r⁹ impator germanic⁹ Ca thedrālē patauī ecciam q̄ extat edificauit. P̄el toriūq. q̄ nullū in orbe pulchri⁹. qd postea casu crematū: speciosi⁹ veneti pstruxerūt. Et ossa Ti ti liuij in cōspicuo loco collocarūt. Est in ea insi gnis cui in ytalīa rarissime sūt siles bti Antonij basilica. Est ⁊ in ea Justine vginis templuz qd fuit. S. luce euāgelistez. p̄sdocimi ⁊ c. corpa cū diue Justine reliquijs qd iouis tēpluz fuisse as serit. nūc mōsteriū aplissimū ordini diui benedi cti dicatū. In ipa qz gymnasiū hī oīm italie cele berrimū. vbi sūt edes aplissime studētū qb⁹ sūt opes tenuiores deputate. Viros qz p̄ter Titū li uiz genuit hec vrbs doctrina clarissimos. Pau lus iuris p̄sultū. Petrū d Apono cōciliatorē sūl mū ⁊ mathematicū ⁊ phisicū. Cui⁹ p̄clarissima scripta ad cōmunē hoīm vtilitatē maxio i hono re sūt hīta. Albertū ordis heremitaz theologuz et declamatorē celeberrimū. Stellā. flactū ⁊ volu sū ⁊ cōp̄rimos i oī arte excellētes. A mari sur sus hz nāuigatiōz fluuiū brinta q̄ sec⁹ eā fluit. A lucia fusina sexto miliario fossa manū facta pa duam compendio nāuigatur.

Antenore

Cum liuij
L. i. c. 1. c. 1.

Cicero

Marses
Caruluz

11

Charrariēses
p̄mi dūm
p̄dūmē agnō cōm
ad cōmē vāuicū

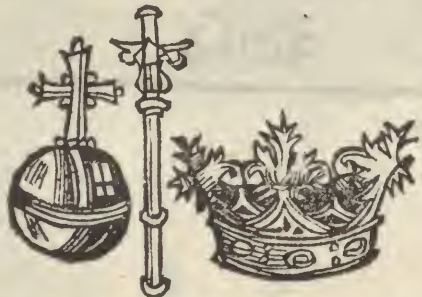

De regno latinozum et ytalie

Latinozum regum provincia illam fuisse dicim⁹ quā nūc Campaniā appellamus. Et hec vna ex decem et octo regionib⁹ habita est. que certē plura habebat loca a ceteris regionib⁹ frequētata. vt lin⁹ et Virgilius cōtestati sunt. sed cum plus iacture in ea q̄ ceterarū sit factū. euenit vt nūc aliqua regionū ea sit incultior. aut infrequētior habeat. Nec ideo latina appellata est. quia Saturn⁹ cretensium rex Iouis filij arma fugiens in eisdē locis latuit. quod virgili⁹ in. 8. his versibus posuit dicēs. Prīm⁹ ab Ethereo venit Saturn⁹ olympo. Arma iouis fugiēs et regnis exul adempt⁹. Is gen⁹ indocile ac dispersum mōtibus altis. Composuit legesq; dedit laciūq; vocari. Adaluit. his qm̄ latuisset tutus in or̄. Eius tamē magnitudo a principio angustissima fuit. Serui⁹ autē dicit Latinos pprie appellatos fuisse eos q̄ intererāt viscerib⁹ Albani montis. Fines vero hui⁹ regionis latine nūc campanie nūcupate a maritana parte ab hostijs Tiberis incipiūt. et in Layeta vrbe terminant. vbi sunt ciuitates extantes et dirute vicz. Ostia Sinuessā. Ardea Terracina et Carēta. Et insule poncia et pādāna atq; mōs Circe⁹. In mediterraneis autē velitre Aricia olim ciuitas anagnia. prenestina. tyburtina. Thuscū et alba olim ciuitas A qua albanī reges. In hac igit⁹ regione fuere ppli qui aborigine rutuli. Volsci. Hernici. Etrusci et Marsi dicebant. Magnū em̄ hec regio habet circuitū. Janus autē pater et deoz de⁹ cognominat⁹ vir vtiq; phuman⁹ bonusq; atq; summi⁹ hospitalitatis cultor ex orientalib⁹ veniēs regionibus primus oīm in ytalīa regnare cepit. Is inter cetera virtutis sue opera Saturnū nō modo benigne suscepit verū etiā cum eo regnum partit⁹ est.

*Carmen Virgili
de vna Regn
Italica*

*Janus pater
hospitatis*

Italīa quippe Europe regio est oīm totius orbis celeberrima. que a bobus nomen habuisse existi-
matur: vnde etiā Plato in thimeo Tauros vocauit italos. A quoz multitudine pulchritudineq; ac
fetu italiam dixit. Est autē hec regio in forma cruris inter adriaticū et thuscū mare. siue superū et inferū
rumet a iugis alpiuz: dorsoq; apenini mōtis porrecta: se paulatim attollēs vsq; ad reginū verticē et littora
brutior extendit. in vltimo sui in duo scindit cornua. Quoz alterū Ioniū spectat mare. Alterū siculū. in ex-
tremitate Rhegium opidū habēs. Et longitudo ab augusta pretoria que in alpino fine sita est. et p romas
capuāq; porrigit vsq; ad oppidū rhegiū (Solino teste) decies centena et viginti milia passuū colligit. Latitudo vero quadragintadeceim. Vbi maior latitudo. Vbi vero minor centū triginta sex. Habetq; vmbilicū
in agro Rheatino que dudum ex latere maris superi Rubiconem fluiū pro finibus habuit. Dicta est au-
tem prius hesperia ab hespere atlantis fratre. Deinde Denotria ab optimovino quod ibi nascitur. Postre-
mo italīa ab italo Siculorum rege dicta est: qui venit ad hec loca. In quibus et habitauit et regnavit. Nec
regio nullis terris cedit siue agroꝝ vbertate siue armorū gloria. habens vrbes celeberrimas.

Nomina et ordo regum latinozum et ytalie.

Janus	1		Siluius	8	Añ. 29	Liberinus	15	añ. 8.
Saturnus	2	Isti quiq;	Eneas siluius	9	añ. 31.	Agrippa	16.	añ. 40.
Picus	3	reguane	Latinus	10	añ. 50.	Aremulus	17.	añ. 19.
Faunus	4	nūc añ. 200.	Alba siluius	11	añ. 39.	Quētinus	18.	añ. 38.
Latinus	5		Egipt⁹ silui⁹	12	añ. 24.	Procas	19.	añ. 23.
Eneas	6	añ. 3.	Lapis	13.	añ. 28.	Amulius	20.	añ. 44.
Ascanius	7	añ. 38.	Carpentus	14	añ. 13.	Numitor	21.	añ. 1.

Pisarum Etruriae insignis ciuitas his temporibus (ut Strabo refert) a grecis ex pisa Archadie ciuitate venientibus in-
 icium sumpsit. Nam seruius sic inquit. Quidam ex ea et Elide ciuitatibus venerunt. et pisas in ytaliam condiderunt. quas sic ex pristina ciuitate vocauere. Eam enim urbem vetustam et gestarum rerum gloria claram ab Alpheiis originem habuisse Virgilius dicit quomodo ait. Hos parere iubent Alphee ab origine pise. urbs etrusca solo. Et plinius. pisas inter auxerim et arnum amnes a pelope et territanis greca gente ortas asserit. Iustinus vero dicit. pisas in liguribus grecos auctores habere. Et lucanus in primo. hic tyrrhena vado frangentes equora pise. Nec igitur ciuitas quis infelix nunc sit habita vtpote que florentino populo grauissimis subiaceat pressuris. olim tamen potentissima fuit. florentibus autem romanorum rebus nullum habuisse potentatum inuenimus. Postquam vero maritimae urbes etruscae. hinc luna inde populania delete fuerunt. quiescentibus per Karoli magni filiorum tempora ytalie rebus eam quam postea habuit potentiam assumere cepit. Quibus tem-

poribus et deinceps multos praestantissimos habuit maritimo bello viros: quorum virtute et praestantia mirummodum aucta fuit. Quo factum est ut inter etruscas urbes. et belli gloria diuinitus atque potentia principatum obtinere promeruerit. Et multas insulas atque ipsam quasi hierusalem suo dominio subegerit. Sed ab annis septuaginta postquam ea ciuitas florentinis subiecta fuit infrequens populo opibusque exinanita penitus est reddita. Pise tercio eugenio pontifice romano ornate fuerunt. Ea enim nunc superbissimis edificiis et pontibus super Arnun fluuium positae exornata plurimum est. Habet inter cetera haec ciuitas Templum diue virginis dicatum. et claustrum toto orbe celeberrimum quod campus sanctus nuncupatur. Atque Turrim caponariam miro ordine confectam. Que omnia videri et mirari incredibile videtur. Venit haec ciuitas inter ceteros Raynerium et Bartholomeum Theologos et Iurispontificum doctissimos ordinis predicatorum. Atque Hugutiones gramaticum. et alios multos.

Pisa

ANGLIE PROVINCIA

Anglia insula quā veteres Albion a quibusdā albis mōtib⁹ q̄ ad eā nauigātib⁹ pri⁹ apparēt vocauere
 tum Brittāniā a bruto Siluij postumi latinorū regī filio albionā insulā quā gigātes incolebāt supatā
 ab ipso brittāniā appellauit. Et h̄ brittāniā maior ad minoris brittāniē differētiās gallias p̄tingētis
 dicebat. Nūc a q̄daz anglo potētissimo rege anglia in hodiernū diē appellata est. Nec ei trianglaris ē inter
 septētrionē ⁊ occidētē sita. q̄ ab oī p̄tinētē habet diuisa. Mas a germania q̄ s̄ septētrionē est incipit. Et iuxta
 galliā ⁊ hispaniā versus occidētē p̄tendit. Et iō solin⁹ dixit. Finis erat orbis ora gallici littoris. nisi britā/
 niā insula nomē pene orbis alteri⁹ mereret. Vñ virgil⁹. Et penit⁹ toto diuisos orbe britānos. Brut⁹ autē
 cū in brittāniā seu angliā māsionē sibi delegisset e vestigio sec⁹ Rameſſis fluij ripas Trimōatem p̄didit vr/
 bem munitissimā. Et q̄daz oībus copijs feracissimā ad veterē Troye memoriā recēsēdā. Brutū hūc tres ge/
 nuisse filios ferūt. s. Locrinū Albanetū ⁊ Lambre. Qui pri⁹ insulā inter se diuidētēs. Locrino natu maiori
 media insula ps obuēnit. Que ab ipso lochria postea fuit cognōiata. Et i ea adhuc lundinū ciuitas extare dī
 Urbis mercatorib⁹ ⁊ negociatorib⁹ maxie celebrata. In q̄ adhuc anglie reges p̄cipēs⁹ ac senat⁹ ppli cum
 mercatorib⁹ cōuenire vt pl̄imū tradūt. Albaneto vō ei⁹ filio q̄rta insula ps obuēnit. q̄ ab eo albaniā fuit di/
 cta. Et h̄ scocia nūc nūcupat. Est ei ei⁹ insula in q̄ est anglia scocia sup̄ma ps in adlonez versa flumib⁹ haud
 magnis ⁊ mōte q̄daz ab anglia discreta. Cambri vero terci⁹ filio cambria q̄ nūc Thyle dī insula inter septē/
 trionalē plagā ⁊ occidētālē. q̄ vltima fuerat ex cognit⁹ a romanis. in q̄ estiuo solsticio sole de cancri sidere faci/
 ente trāsītū nox nulla. h̄ruiāli solsticio p̄inde dies null⁹. Hui⁹ insule maxia ps fructifera ē. Abūdat pecore
 auro ⁊ argēto ferroq̄. Efferturq̄ ex ea pelles ⁊ mācipia. Et caues ad venādū aptissimi. Adul⁹ insulis nec
 ignobilib⁹ circūdat. q̄z hibernia ei⁹ p̄imat magnitudie: paruo a brittānis disiūcta freto. Et isule pue Or/
 chades appellate. Gregori⁹ b̄tissim⁹ pōtifer h̄ nois scōs eo missis Augustino muleto ⁊ iohāne mōchis cuz
 alijs p̄batissime vite viris. Primū angliā ad fidē p̄uertit. Et in ea deīn mlti reges claruere miraculis. Circū/
 tu brittāniā patere triginta octo milia passus septuagita quinq; milias pythias ⁊ ysidorus tradūt. in q̄ spaci⁹
 magna ⁊ multa flumina. preterea metalloz larga variāq; copia. Eorū hystorias Beda optime describit.

Quarta etas mundi

Quarta etas mundi incipit a principio dauid: et durat vsq; ad transfuga-
tionem babilonis. Et habet scdm hebreos annos. 484. Sed scdm sep-
tuaginta interpretes habz. 485. annos. Qui dauid primus regnauit de
tribu Iuda apud hebreos annis. xlvij. in Ebron super tribum iuda: et xxxij. su-
per totum israel. Inchoatur autem quarta Etas in dauid. non qz primus regum:
sed qz primus regum de tribu iuda. qm ei fuit facta expressa. pmissio de xpo nasci-
turo de tribu iuda. Vesta aut eius patet per totum scdm libru regum 2c. Vn da-
uid audita morte saulis luxit cu suis et ieiunauit. instituitq; carme lugubre. qz rex
israel primus ante eum et dominus eius.

Dauid prophetarum omnium princeps Isai de tribu iuda filius. primus
hebreorum rex anno a natiuitate abrahe nongetesimo quadragesimo pri-
mo hebreis regnare cepit. Et regnauit (omibus coputatis in hierusale 7
in Ebron) annis. 40. Vir quidez ab infancia pulcherrimus rufusq; ac decoza sa-
cie. ingenti fortitudine sed animo maiori. Qui preter philisteu gigantem viru for-
tissimum quem ante regni susceptione funda interemerat: etiam in certaminibus
(suscepto imperio) que p subiectis regni suscipiebat. primus ad pericula semper
properabat. Ipse regno adeptus primu hierosolimam obsidens tandem cepit: expul-
sis inde chananeis et iebuseis Inde omnes palestinos et hostes omni ex parte co-
triuuit. Tandem cum predictum tempus regnasset plenus dierum bonorumq; ope-
rum obdormiuit in domino cum vixisset. 70. annis. Sepeliuitq; cum Salomon
filius eius in hierusalem decenter.

Filij dauid in Ebron quattuor

Chitra 5° Saphaas 4° Admas 3° Absolon 2° Achisab Primus amon

Salomo (anno mdi. 4165) Dauid regis ex Bersabea fili. scds hebreorum
rex. adhuc viuente patre hebreis regnare cepit. et regnauit annis. 40. huc
natum pater confestim Nathan. pphete viro doctissimo atq; sanctissimo
educandum nutriendumq; dedit. factus adolescens suas ob virtutes domino iu-
bente reliquis suis fratrib; abiectis dauid in regnum pfecit. Is hostes debellans
pacem vndiq; obtinuit. deinde templum illud toto orbe celeberrimu extruxit. Ta-
dem cum quattuor et nonaginta annis vixisset valde longeuus mortuus est. Cun-
ctis regibus felicitate excedens. Et sepultus est in hierusalem.

Regina Saba audita fama salomonis: venit a finibus terre audire sapien-
tiam eius. et de omnibus que interrogauit ei satisfecit: Videns ordinem
domus et familie: et audiens sa-
pientiaz eius multu laudauit eum. De-
deruntq; alter alteri magna munera. Fe-
citq; Salomon thronum eburneum ad
quem sex gradibus ascendebatur qua-
re et omnes vndiq; terrarum desidera-
bant videre eius facies. Et quia prophe-
tissa fuit Sibylla dicebatur. quia ppheta-
uit de ligno sancte crucis. et de excidio
iudeorum. Fuit eni cultrix vni? veri dei.

Linea Christi

Dauid secundus rex Isrl
Anno mdi. 4085.

Salomon Rex

David ex consilio domini ascendit cum suis in Ebron: ibique in adolescentia sua in regem electus: unctusque per Samuel solus super tribum iuda. Et hysboseth filius saulis operante abner aunculo eius: factus est rex super alias. xi. tribus israel: qui regnavit duobus annis. Congregatis autem exercitu david sub Joab principe exercitus eius: et abner principe exercitus hysboseth ex communi assensu. xij. ex una parte. et. xij. ex alia luctauerunt adinvicem: et alter alterum occidit uno ictu fugientibusque his qui erant cum abner. asael germanus Joab persequens abner nolensque ad preces eius omittere persecutionem: demum fuit percussus asael ab abner in inguine aversa hasta. et mortuus est. Longa igitur concertatio facta inter domum Saul et domum david. David proficiens et semper seipso robustior. Dominus autem Saulis decrevisses quotidiem. Mortui sunt autem david in Ebron primogenitus amon: secundus cheliab Tercius absalon. Quartus adomas. et alij de pluribus uxoribus. Abner autem qui regebat domum hysboseth redarguitur ab eo. quia cognoverat concubinam saul. indignatus contra eum accessit ad david et promisit ei populum totum israel reducere ad subiectionem eius. Quod cum tractare disponderet reducta uxore david. scilicet michol ad eum Joab proditorie occidit ipsum abner in ultione fratris sui asael: quod david displicuit: et fecit eum honorabiliter sepeliri associatis cadaver cum suis. lugens et ieiunans pro morte illius.

Hic david quasi stupor quidam in humano genere relucet in quo nunquam hec simul conducerent. tanta sublimitas et humilitas tanta. tanta strenuitas ac tanta mititas: tam grandis secularium cura. Tam pura et devota spiritualium contemplatio. tot homines premere. totque lacrimas effundere. In tanta cadere peccata. et tale agere penitentias. Matrisque sunt ei filij in hierusalem. Salma Sabab Matha Salomon ex Bersabe uxore vrie. et alij novem absque filiis concubinarum. Idcirco denique regno in pace adeptus contra legem Moysi (qua precipitur non dinumerandum esse populum) precepit Joab principi militie sue ut dinumeraret universum populum. Et censu habito. invenit millemilia et centum milia virorum edulcentium gladium. et de tribu iuda solum quadringenta et septuaginta milia bellatorum. Displicuit autem deo quod populum decensusset. et percussit israel pestilentie plaga. ex qua ad septuaginta milia de omni israel cecidisse referuntur.

Isti tres prophetabant tempore david. Nathan vero fuit filius fratris david. et adoptivus ysay.

Sad Nathan Aseph

Salomon

Helisua

Filij david in hierusalem nati

Salma

Jabaar

Japhia

Helisama

Saba

Nathan

Nepheg

Helias

Helifelech

Quarta etas mundi

Salomon ascendit in Gabaon vt immolaret in excelso vbi erat tabernaculum et altare eneū Moysi. Et obtulit mille hostias in holocaustum. Et apparuit ei dominus in nocte per somnium dicens vt peteret quod vellet ab eo. Is postulauit sapientiam ad regendum populum suum. Placuit sermo coram domino et ait. Euz non petieras diuitias gloriam et mortem inimicorum seu longam vitam exauditus es. Dedi tibi cor sapiēs q̄ nullus ante similis tui fuerit. Primūq; iudicium in quo ostensa est sapientia ei fuit de duabus meretricibus habentibus filios. Quorum vno a matre nocte oppresso contendebāt de sup̄stite cuius esset. Et data sententia per Salomonem q̄ diuideretur in duas partes: rogauit mater vera q̄ totus viuus daretur potius alteri mulieri. Et ex hoc iudicauit Salomō esse illā verā matrē sibiq; dari iussit.

Iudiciū Salomonis

Emplum domini toto orbe celeberrimum Salomon rex anno quarto regni sui edificare cepit. q̄ fuit. cccc. lxxx. egressionis israel de egipto. A natiuitate abrahe nongentesimus octuagesimus quartus. Et in octauo anno compleuit. Fuit autem edificatum in hierusalem in monte moria vbi abraham voluit filium immolare. et Jacob vidit in somnis scalam de celo ad terram. Id autem templum ex lapide albo totum constructum fuit. Cuius fabrica multa arte confecta est videlicet de lapidibus politis mira arte compositis. Cuius longitudo cubitorum sexaginta fuit. Latitudo viginti. Et altitudo centum viginti. Et euz hac dispositione q̄ a pauiemento iuxta terram vsq; ad primum tabulatum erat altitudo. xxx. cubitoꝝ. Et a primo tabulato seu solario vsq; ad scdm erat altitudo. xxx. cubitorum. Et ab isto scdo solario vsq; ad tertium quod erat tectum templi erat altitudo sexaginta cubitorum. Habebat ergo duo solaria inter pauiementum et tectū. Et in quolibet solario et in tecto erat ab extra in circuitu deambulatorium. Istud dicitur in euangelio p̄naculum: super quod xp̄s a dyabolo tentatus fuit. Et erāt ibi cancelli ante ne inde caderent ambulantē. Et diuidebatur in duas partes scz in sancta ad quē locum primo erat ingressus in templum ex parte orientis. xl. cubitorum. Et sancta sanctorum. xx. Eratq; in medio inter sancta et sancta sanctorū paries factus tabulis cedarinis. Et postea lamis aureis cooptus altus. xx. cubitis. Ante quem velum appensum tenue pulcherrime intextum. quod scissum est a summo vsq; deorsum tempore passionis. Intra sancta sanctorum erat archa domini facta a moyse. In archa erant tabule decalogi. Solum semel intrabat summus sacerdos in anno in sancta sanctorum infesto propitiationis cum magna sollemnitate. In sancta autem circa velum intrabant sepe soli sacerdotes in certis sacrificijs ad accendēdas lucernas. Et ibi ex pte meridionali erat candelabra aureū qd fecerat Moyses cum septem lucernis. Et ex pte Aquilonari mēsa p̄positionis. In medio aut erat altare aureum factū a Moyses. sed addidit Salomō. x. alia candelabra eiusdē scematis sed maioris quātītatis. quicq; ad dextrā. 7 quicq; ad sinistrā. Et similiter. x. mēsas aureas maiores. Et in medio altare ibimiamitis.

Linea pontificū

Sadoch filius achitob

Sadoch sumus sacerdos in principio regni Salomonis sedere cepit. Hic fuit in nūero pontificum octauus.

Achimaaas filius sadoch

Achimaas non summus bebreorū sacerdos clarus fuit. et maxima in veneratiōe apud iudeos habitus est.

Achias ppheta

Achias filonites ppha p̄dixit hieroboā q̄ es set regitur sup. x. tribus isrl. Iste hieroboā decē scis suras pallij ab Achia ppha accipies et in egiptū fugies. mortuo Salomōe a decē tribubus electi reges vitulos aureos cōflantes in danz neptali posuit ydo latria penitus effectus. peccare fecit isrl pplm ad ydo latriā iducēdo. Un totū ppli isrl destructio secuta ē. Semeias ppha compescuit Roboā ne pugnaret cōtra hieroboā. et scripsit eoz regū gesta. Iste etiaz pphauit qm̄ Sesac rex egipti diuersa mala fecit i terra iuda anno scz quinto roboam.

Semeias

it. dū reuerteret i hierosoli Abdo ppheta

cū omni domo pris sui vsqz mungentem ad parietem scdm̄ propbete dictum.

Linea regū israhel

Hieroboam

Nadab

Baasa

Elā

Achias filonites ppha p̄dixit hieroboā q̄ es set regitur sup. x. tribus isrl.

Iste hieroboā decē scis suras pallij ab Achia ppha accipies et in egiptū fugies. mortuo Salomōe a decē tribubus electi reges vitulos aureos cōflantes in danz neptali posuit ydo

latria penitus effectus. peccare fecit isrl pplm ad ydo latriā iducēdo. Un totū ppli isrl destructio secuta ē. Semeias ppha compescuit Roboā ne pugnaret cōtra hieroboā. et scripsit eoz regū gesta. Iste etiaz pphauit qm̄ Sesac rex egipti diuersa mala fecit i terra iuda anno scz quinto roboam.

Nadab hieroboā regis fili? scds israhelitarū rex incepit regnare scdo anno Aza regis Iude et fecit malū sic pater ei. Et percussit euz baassa et regnuit p eo scdm̄ pphetiā Achie pphete.

Abdo ppha hic ppha uit cōtra vitulos aureos et man? hieroboā armā i via a leone interfect? ē.

Iste Baasa de tribu Issachar terci? israhelitarū rex fecit malū corā dño ambulādo in oibus pctis hieroboā nec audiuit dñeu pphetas ad eū missos s̄ occidit eū et iſe a chreōe pēpt?

Elā baase regis filius q̄rt? regū isrl illū interfecit ei? seruus Zambri

cū omni domo pris sui vsqz mungentem ad parietem scdm̄ propbete dictum.

Quarta etas mundi

Perusia

Perusia vetustissima ac nobilis Etrurie ciuitas olim primaria. sed nūc tertia in Etruscas ciuitates nominata: quā Iustinus ab acheis conditā fuisse dicit. et ante romā conditaz iniciuz sumpsit: quīs aliq̃ Trojanum quendā principē noīe perusiū ei⁹ cōditorē affirmant: et ex suo noīe perusiū siue perusiā nomiatuit. Est aut̃ hec sola inter om̃s italīe vrbes felicitatem nacta penit⁹ inauditā. Q̃ eandē pene status et rez conditionē quā ante conditaz urbem Romā: et postmoduz roma sub regib⁹ cōsulib⁹ et impatorib⁹ ⁊ tyrānis habuit nūc retinet. Pasa est tñ varias sed tolerādas agitatioēs. Quaz romani post mortē alexandri magni. L. posthumij consulis virtute in deditioē accepērūt. At Iulius scribit libro decimo. Nec in Etruria par erat. Nam ⁊ perusinis auctorib⁹ post deductuz a consule exercitum rebellatum fuerat: Fabius q̃t tuor milia quingentos perusinoz occidit. Et si vero per infauitissimi triuuiratus tempora. L. Antonij M. Antonij fratrē Octavian⁹ cesar i Perusia obsedit. famemq; raro alias similē auditam Antonij exercitus in ea clausus. ⁊ perusinus populus sustinere. Et capta vrbs dirutaq; est. Eam tamen breui instauratam fact⁹ Adonarcha menib⁹ portisq; nunc extantib⁹ cōmuniuit Idem octavianus augustus. Quā a suo co-

gnomine perusiam augustaz (sicut littere cubitales portis incise ostendūt) voluit appellari. Et⁹ diruptionis causam ponit Iulius libro. c. xxv. Est itaq; perusia omni ex parte montuosa. Cuius loci conditio ea est: vt nec quicq; munitionis: nec certe ameni⁹ inueniri possit. Nam praerupti vndiq; rupibus aucta: ita inexpugnabilis est: vt nullis quasi egeat defensionibus. Et licet plurime apud perusinos olim extiterint intestine seditiones: et tyranni aliqñ eos oppresserint. nūc tamen libera est. Et optimis eruditissimisque viris et legibus instituta. In ea sunt templa p̃ma gnifica ornatissima. religiosoz mōsteria: excelsa ciuū pallacia. Amplissima pauperū hospitalia gymnasiū celeberrimū. forū cū insigni fonte amplum. Et portie⁹ ⁊ viridaria optime arboribus cōsita. Eius ager olei vini. croci: et suauissimoz om̃ifariam fructuū feracissim⁹. Bald⁹ in ea claruit. qui cum Bartolo scisso ferrateni Iuriū ciuilis et pontificij obtinuit principatum. Similiter angelus et petrus germani. Sed et Lynus consultissimus ante eos perusin⁹ extitit. Et nostra tempestate Adathecolus perusinus medicus famosissimus e Perusio originem duxit. Qui padue in gymnasio in primis docendo et dicendo floruit.

Linea Christi
Reges iude

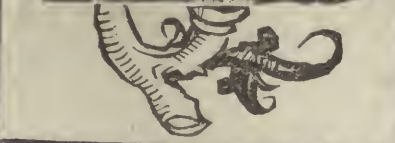
Roboam 4 20 5.

Abya 4 22 2.

Asa 4 22 5.

Quarta etas mūdi. Circa hec tpa sanctorū doctorū scripta gentiliū bystorias nō cōmemorāt ex illa forsita causa: q̄ ad intellectū sacre scripture nihil conferūt. Unde vsq; ad sardanapallum vltimū monarchas assyriorū. de alijs intermedijs aliqui nullam faciunt mentionem.

Iste Roboaz fili⁹ Salomonis terci⁹ hebreorū rex p̄i suo in regno: sed nō in sapientia successit. sp̄eto nāq; senioz cōsilio p̄ adolescentū temeritate cōtur- bans pplm: duas trib⁹ retinuit. Et dictū est regnū istud iuda. q̄ p̄ctis suis exigē- tibus impetū Sisach regis egipti eū inuestātis sustinuit. Iste roboā habuit vxo- res. 18. et cōcubinas. 30. filios. 28. et filias. 40. cuius anno primo scdm cōmesto- rem diuisa est monarchia dauid regni iudeorum et nūq; readunata.

Hyen

Eliezer

Oziel

Hyen ille filius anani prophe mittit cōtra baaza et matirium constātī anio vsq; ad mortē ptulit.

Isti tres scz hyen eliezer ⁊ ozziel cuz azaria p̄phe- tauerūt regib⁹ iuda scz Azar Josaphat ⁊ Jorā

Ab isto Siluio enee filio ex lauinia terci⁹ latino- rum rege reges sequētes dicti sunt siluij. q̄ ⁊ fu- it in silua nutrit⁹ ⁊ venatiōe. Hic nat⁹ est post mortē patris: vñ posthum⁹ dicit⁹ Enee. qz post humatiōz ipius nat⁹ iuxta illud virgilij. Tu posthum⁹ plebis.

Et regnavit annis. 29.

Iste Eneas fili⁹ p̄dicti siluij posthumi regnavit ānis. xxxi. Is latino post se herede relicto expiravit

Iste abyā quart⁹ iudeorū rex fili⁹ roboam ex ma- cha vxore filia Absalonis trib⁹ annis regnavit. fecitq; malū corā dño ambulādo in p̄ctis p̄ris sui. et ideo paucis ānis regnavit. Adouit aut cōtra eū bellū hieroboā rex isrl̄ hñs in exercitu suo. lxxx. milia bel- latoz ⁊ abyas. xl. milia. Quē ad se veniētē cū tali in- genti exercitu facile cōpescuit ac supavit. Ex cui⁹ qui- dez exercitu ad quīq; gita hoīm milia vno p̄lio it̄fecit

Iste Anani propheta increpauit asa ideo incar- ceratur.

Anani

Latinus filiu⁹ ille regna- uit annis. l. tpe dauid

Iste alba filiu⁹ fuit Enee filiu⁹ filiu⁹ edificauitq; Al- bas ciuitatē a q̄ reges albano- rum dicti sunt. Forte pri⁹ fun- data. et hic instaurata.

Achis ille regnavit tēpe Roboā annis. xxiiij. ca- pi filio derelicto.

Asa ille in principio regni sui ac deinceps vs- q; ad annū tricesimū sextū fecit bonū corāz dño ambulādo in vñs p̄ris sui dauid abstulit ydola. ⁊ p- cussit ethiopes cōtra se veniētes. Demū inijt fedus cuz rege Syrie benedab qd̄ deo displicuit. vñ misit ad eū p̄pham Anani quē incarcerationi p̄pter qd̄ dolo- re pedū pcussus obiit. Regnās aut Asa ⁊ regnuz scdm legē dñi cōpescuit egressus est contra euz Zara ethiopie rex cū exercitu ac multitudine innumerabili Asa cum exercitu suo obuiās dñm inuocauit: qui ex-

Linea regum ita-
lie

Siluius posthumus

Eneas filius

Latinus filius

Alba filius

Achis filius

territ ethiopes. et versī sunt in fugam Occurrente sibi azaria propheta confortantem eum. prophetans- q; inter cetera predixit hierusalem a caldeis fore capiendam.

Quarta etas mundi

Azarias propheta

Helya propheta

Abdias

Michaeas

Jonas

Azarias filius oberth ppha clarus habetur qui de captiuitate predixit. Hic egressus in occursum aza regis iuda. et confortatus est in verbis pphie. et eius promptior de dei cultu reddidit animatum. et abstulit ydola de omni terra iuda et beniamin.

Amri rex israel deleuit domum baasa et statim percussit eum Amri et regnauit pro eo.

Elia ppha oratione obtinuit qd tribus annis et dimidio non plueret super terram. Hic passus est a coruo in torrente carith. ubi corui deferebat ei panes carnes mane et sero. Exinde vidua sareptana de pugillo farine non deficiente cuius filium mortuum matri viuum restituit eum paut. Ipse etiam coram populo israel congregato in monte carmeli igne descendere fecit de celo super sacrificio quod quatuordecim sacerdotes ydolorum facere nequie occidi fecit. Et propter hoc eum Jezabel in ultione ipsorum ubique persecutus est. prexit in desertum sub iunipero dormienti angelus appuit excitans eum ad esum panis subcinericij sibi allati et exortans ut comederet in cuius fortitudine cibi. xl. diebus ambulauit usque ad montem oreb. inde in damascum veniens. deinde a domino per turbam in celum vectus est.

Abdias vnus de xij. pphis ponitur in figura. dicitur fuisse dispensator domus achab regis israel. Qui cum Jezabel regina vxor Achab interficeret pphas domini. abscodit ex eis quinquagenos et quinquagenos in speluncis pautque eos. et ideo meruit a domino spiritum pphie.

Achab sextus rex israel super omnes qui erant ante eum iniquus. Regit maxime suasu pessime Jezabel vxoris sue. Qui postremo in bello percussus sagitta obiit. Fuit autem Jezabel filia regis sydoniorum totius malicie prodigium. que occidit Naboth et pphas domini. Ipse vero in terfecta est per hieu et a canibus comesta.

Michaeas ppha de tribu ephrem oriundus in morasti. Quam peccantem achab sepius arguebat. et ipsum predixit morturum sub Iozas filio eius. precipitio valde porrecto iactatus occubuit.

Ochosias rex israel septimus misit ad beelzebub deum accaron consulendum si posset sanari propter quod obiit iuxta verbum helie. Cepit autem regnare anno. xvij. regis iude Josaphat. Extinctus est autem sine filio. cui successit in regno frater eius Joram.

Jonas propheta filius Amathi clarus habetur et multa predixit que non sunt scripta hic. post hec mittitur ad ninium. ut patet in eius libro dicitur autem quod ipse helyas suscitauerit a morte adhuc puerum. Is a ceto deglutitus. passionem christi naufragio figurauit.

Joram octauum regem israel obsedit benedab in samaria. et meritis helisei liberatus est. Ipse autem regnare cepit anno. xvij. regis iosaphat loco fratris sui Ochosie. Sed quod secutus fuit peccatus Jeroboam interfectus est a hieu cum omni domo patris sui. Quis per aliquot annos obseruatione preceptorum dei et moderatione in suos usus fuisset. Et heliseum prophetam in veneratione et precio habuisset. Moabitarum regem fudit et eius ciuitates subuertit. Et omnia inimicorum spolia consecutus est.

Linea Regum israel

Zamri

Amri al ambri

Achab Jezabel

Ochosias

Joram

Iericho olim regalis ciuitas et famosa. nūc in parua villaz redacta. In loco pulcherrimo atq; in val-
le iordanis sita. Uix octo habēs domos. et oīa monimenta sacroz locoruz in ea ferme penitus sunt
deleta. legitur dominū multa fecisse in hiericho. Cum eius murus miraculose destruxit Josue reedi-
ficanti maledictionē dedit. De hac hiericho fuit Raab meretrix. Et in ea in domo Zachei xps hospitio fuit
receptus. Ex hac ciuitate helizeū pphaz deludētes ab vrsis deuorati. Et ppe eam dñs cecū illuminauit ꝛc.
Fuit aut prope hāc ciuitatē olim opobalsami ortus de cui⁹ amenitate scribit Justin⁹ abbreviator trogi pom-
pey. Est nāq; vallis que cōtinuis mōtib⁹ velut muro quodā ad instar horcorū claudis. spaciū loci ducēta mi-
lia iugera nomine hiericho dicis. In ea silua est et vbertate ꝛ amenitate insignis. Siquidē palmento ꝛ opo-
balsamo distinguit. Et arbores opobalsami formam similem piceis arboribus habent nisi qd sunt humiles
magis. et in vinearum more excollunt. Quippe cū toto orbe regionis eius ardentissimus sol sit ibi tepida
aeris naturalis quedam ac perpetua opacitas inest.

Hiericho

Olim Helias iter faceret cum discipulo suo helizeo: Clementes ad Iordanis flumiū percussis aquis
pallio helye facta via per mediū transierunt. Quo transacto dixit Helias heliseo. vt peteret qd vells
anteq; tolleretur ab eo. qui postolauit duplicem spiritum eius. id est in faciendo mirabilia et pphē-
tando. Responditq; ei se hoc recepturū si euz
videret cū tolleret ab eo. Sermociocinātib⁹
aut fil⁹ apparuit curi⁹ igne⁹ cū equis igneis ī
quē helias ascēdens assumpt⁹ est in celū id ē
in paradysus terrestrē. Ubi viu⁹ pmanet cum
Enoch vsq; ad tpa antixpi. ptra quē descēdet
ad predicādū. Helizeo aut vidēte ꝛ clamante
pater mi pater mi curi⁹ isrl ꝛ auriga ei⁹ ꝛc. ac-
cepitq; palliū helie. qd ei ceciderat. et reuer-
tens ad Iordanē tangēdo ipso pallio scōa vi-
ce aquas diuise sunt. Clemēs aut ad habitan-
dum in hiericho. Ibiq; ad pces habitatoruz
loci sanauit aquas pessimas illi⁹ loci misso in
eis vase nouo fictili cum sale in eoz et exinde
cū ascēderet bethel: deridentib⁹ eū pueris et di-
centib⁹. Ascende calue maledixit eos post qd
duo vrsi de salto egressi lacerauerūt. xliij. ex il-
lis pueris. Hic autem helias thesbites maxi-
mus. pphetaz sui temporis p hoc tps ab ho-
minib⁹ est ablat⁹. Cui⁹ finē nemo cognouit.
hic mltis miraculis quo aduixit claruit. Atz si-
cut ignis ardēs tot⁹ erat. Ita et verba ei⁹ qsi
facula ardebāt. Tandē a dño (vt dictū est he-
liseo vidente) per turbinem in celum vect⁹ est
Relicto in eius loco heliseo propheta.

Helizeus ppha

Helias thesbites

Quaria etas mundi

Linea pontificū

Azarias

Yoyada

Asarias

Iste Benadab filius Tabrenimō filij Ozyon regis Syrie inijt fedus cū baasa rege israel: q̄ rupto pcussit fedus cū Aza rege iuda. et extunc turbaueit reges Syrie regnū isrl̄ vtz. Benadab rex syrie collecto exercitu suo. et. xxxij. regib⁹ eum adiunātib⁹. venit p̄tra Achab regē israel in p̄eliū. ⁊ dñs p̄ p̄pham predixit victoriā: quod ⁊ factū est illis fugat⁹: Iterum infra annū restaurato exercitu venit rex Syrie cōtra isrl̄ bellū mouēs in vallib⁹. dicētib⁹ q̄ dñs mōtium erat dñs isrl̄: ideo victi prius fuerāt. Sed debellatus est exercit⁹ Syrie occisis centū milib⁹ de eis. ⁊ decem ⁊ septē milia qui remāserāt. fugiētes in ciuitatem murus ciuitatis rues oppressit eos. Benadab autē rex syrie occultās se misit nūcios indutos cilicio ⁊ cinere aspersis capitib⁹ petēs misericordiā: quod Achab fecit dimittēs liberū. Quod p̄pheta quidāz redarguit in habitu simulato ⁊ sub parabola dati alicui in custodiā sub pena mortis sic cōclusit. q̄ q̄ dñmiserat benadab dignum morte. ⁊ populus suus israel esset pro eo scilicet periturus.

Asacl rex Syrie exigentib⁹ temeritis occulto dei iudicio promot⁹ fuit in reges Syrie vt affligeret filios isrl̄. Iste est sup quo fleuit helizeus. p̄phans euz futurū rege syrie. ⁊ multa mala facturū israel. Qui etiā p̄pter peccata hien missus est a dño in omnē terrā galaad. gad. ruben. et manasse. ⁊ fecit plagaz magnaz cunctis dieb⁹ Joathas. sed Joas fil⁹ ei⁹ dño deo sibi fauente tulit vrbes de manu Benadab filij Asael post mortem asael.

zacharias

Iste benadab filius su⁹ lit Asaelis. Porro ioas filius Joachas rex israel tulit vrbes de manu benadab quas asael pater su⁹ tulerat de manu Joachas iure p̄li. nam tribus vicib⁹ pcussit eum ioas. et debet scribi p̄ dñm in fine vt volūt hebrei.

Iste Jojada inclit⁹ fuit et amouit Athalia ne regnaret sup iudam. constituitq̄ Joas filiū Joram pro ea. Dic solus post Moysen legis vixisse. c. xxx. annis. Dic etia⁹ diuino zelo ductus disposuit vt athalia occideretur in domo regis.

Rasim ille rex Syrie vastauit iudam tpe Achas propter quod obsedit eum Teglatphalazar in damasco. ⁊ cepit ciuitatē ipm̄q̄ interfecit ⁊ trāstulit pplm̄.

Acharias filius Joiade lapidatus est iussu regis Joab inter altare ⁊ templum. eo q̄ Joas increpauit q̄ dereliquisset viam domini.

Iste Asarias p̄ zelo legi cōstāter restitit ozie regi iude volēti sacrificare vtz.

Naboth iesraelites: cū haberet vineam prope domum regis Achab. Voluit ipse achab ⁊ requisiiuit Naboth vt venderet vineam pro orto faciendo. Qui cum nolisset acquiescere ei. contristatum super hoc vxor ipsius Achab Jezabel hoc audiens consolatus est eum. ⁊ procurauit per falsos testes ipsum Naboth accusari de blasphemā dei. quo facto. ille innocenter lapidatus est. Et cum Achab iussit ad capiendum vineam naboth. dominus misit ad eum helyam qui prenunciaret ei exterminium eius. et domus iue propter tale scelus.

Linea regū syrie

Benadab

Asael

Benadab

Rasim

Naboth Iesraelita

Aquileia vrbiū quondā ytalie traspadane primaria potentissimaq; atq; etiā pulcherrima a mari aliquātisper semota; nostro etiā seculo pene derelicta; p hec tpa (Carino historico teste) a quodā troyano nomie Equilo e Troya cū alijs pulso cōdictiōis sue principiū sumpsit. et a se Aquileiā noiauit. Vel vt mgr in historijs ait. Aquileia quasi aq̄s ligata cognomentū accepit. Nūc aut̄ preter sacerdotes canonicos numero haud quāq; multos; ornatissima speciosissimaq; in basilica diuine faciēde rei additos pter pastores piscatoresq; rarissimos. nulli nūc incolūt ppli. vt vix castellulū tāta olim vrbs nūc possit appellari. Sūtq; z ecclia sup̄ dicta z p̄tarchale atriū z muri oppidulo circūducti Et mōsteriū virginib; deputatū p̄ponis p̄iarche operū reliq̄e. Florere aut̄ cepit q̄ tpe primum romanis subigedis barbaris ad danubiū incolētib; manū apponere ceperūt. An̄ octavianus Cesar augustus. Et si maiore belloz ptem p legatos admīstrauit vt illis p̄pinq̄ior esset. In his ytalie ptib; frequēter ob̄uat̄ est. Mā Suetonius ait reliq̄ bella p legatos admīstrauit. vt tam̄ q̄bnsdā pānonicis atq; germanicis aut interueniret; Aut nō longe abesset. Rauēnaz vel mediolanū vel aq̄leia vsq; ab vrbe p̄gressus est. Et iulia cū comitata aborsu facto puerū amisit. Gloriosissime de aq̄leia scribit Juli⁹ capitolin⁹. Pretereundū ne illud quidē est. q̄ tanta fide aq̄leie-

ses ptra maximinos p senatu fuerit. vt funes de capillis muliez faceret quom deficeret nerui ad sagittas emittēdas atq; ob idipm in honore matronaz senatū veneri calue templū dedicasse. Auxit aut̄ mirabili incremēto z immēse ditauit aq̄leiam oriētalū occidētalūq; mercimoniūz mutua pportatio ibidē iſtituta. q̄ null⁹ stāte aq̄leia loc⁹ alter circa adriaticū mare fuit. in cui⁹ portu et diuersorio occidētales oriētalesq; p cōmutādis mercādīs coemēdisq; z vēdēdis inuicē reb; cōuenirēt. Nec cū mltro tpe floruerit. Postremo ab Attila rege omnio diruta fuit. Cui⁹ icole venecias puolātes rē venetā mirūimmodū auxerūt hāc aut̄ celebrē ciuitatē euāgelista Marc⁹ duz a b̄to petro ap̄loz xp̄i p̄ncipe i Alexandria mitteretur nauigatur⁹ naues illic ex more opiret. Aquileieses ad xp̄i fidē cōuertit. Sanctūq; euāgelīū suūz. Cui⁹ codex manu exarat⁹ sua venetijs nūc veneratissime seruat̄. Hermacorasq; z ip̄e sc̄tus ad marci p̄dicatiōz p̄uersus a b̄to petro aq̄leiez oīs venecie p̄thop̄esul iſtituit⁹ omem eā regiōnē deo nr̄o lucrat⁹ est. Quē illero impatorz fil⁹ fortunatū sb̄dyaconē securi pcussit. Fuit z aq̄leiesis Chromati⁹ ad quēz gl̄osus hieronimus multa scripsit. Et ruffin⁹ p̄sbyter latinis grecisq; lris adeo erudit⁹ vt ei⁹ q̄ extant tū opa. tū trāſlationes nullis cuiuspiā ecclie doctoris opib; secūdas eloquentia ornatuq; ducamus.

Aquileya

Taruisium

Taruisium ipsius Marchie Taruisane ciuitas: et ipsa per hec tempora (vt Sicardo Cremonensi episcopo placet) a quibusdam trojanis fundata fuit. Abluitur autem imo potius diuiditur Silo fluuio qui ex ipsius propinquioribus montibus exiit. alijsq; vberissimis aquis in ea quasi scaturientibus irrigatur, ac silus in mediterraneis Taruisium urbem diuidit. Cuius nomen prius inter vetustos habet plinitus. Per tempora vero Ostrogothorum dignitate inchoasse videtur quam nunc habet. Eo q; Totile pater rex ibidem sedem regni sibi constituit. An totila q; postea quintus fuit Ostrogothorum rex et q; de prestantissimus taruisij natus educatusq; est. Postea longobardorum regni initio quomodo alboinus rex eius gentis primus ytaliam esset ingressus. Adletamq; qui tunc erat et ceteras regionis vrbes per deditio nem cepisset. Taruisium q; eius incole deditio tarisculense obtulissent. spoliare ac diruere constituerat nisi felix ipsius vrbis episcopus (vt Gregorius scribit) Vir timoratus rauenam oriundus regis barbarie sua prudentia et precum instantia delinisset. Ornataq; fuit ea ciuitas altero prestate episcopo hermolao barbaro. Qui sicut decet episcopum populo magis p

tesse adnitebatur q; preesse. Quod autem ab hac vrbe vniuersa regio Taruisana marchia denominetur factum credo a minori nominis absurditate vt hec appellatio marchie Taruisane in ipsa manserit: cum ea in regione sint amplissime ciuitates Elerona atq; Patavius. Que semper et dignitate atq; potestate necnon et opulentia Taruisio antecederint: Longobardi enim in ea ytalie parte maxime quam obtinebant regiones habuerunt quattuor a duobus administratas. in quibus nullum successionis ius filiis et nepotibus competebat. beneuentanam spoletanam: taurinensem et forouiliensem: duasq; opulentia et amplitudine superioribus pares Anconitanam atq; taruisanam esse voluerunt. Ea affectas legis conditione. vt qui regum aut gentis longobardorum concilij promissione et decreto impetrasset. eas filiis atq; agnatis successionem possidendas relinquendi ius facultatemq; haberet. Nomenq; hunc significans perpetuus magistratum in longobarda. barbarie marchio natus est appellatum. Hec etiam vrbs ecelini et Alberti eius germani de romano (sicut patavius) tyrannide non caruit. A quibus innumeras pertulit calamitates.

Linea Christi
Josaphat

Josaphat

Joaz

Athalia filia achab

Jonadab

Anno mōdi. 4240.

Ite Josaphat fecit bonū coram dño. nec legitur de eo magna reprehensione dignū. nisi qđ impijs regibus isrl qñq; pstitit auxilium. omnes effeminatos e terra iuda extinxit. Idola quoq; deleuit patrū q; decreta obseruauit. his em virtutib; beniuolentiam oim cōfinitū principū sibi cōpauit. Et palestini ei tributa reddere ceperūt. cui vixisset annis sexaginta cui corp; ingēti pompa in hierosolimis sepultū fuit.

Ite Capis filius edificauit Capuā in campania. Et regnauit annis. xxviii. relinquens Carpēto filio regnum.

Ioram pessim; (Anno mōdi. 4291.) occidit frēs suos. et ambulauit in vijs regū isrl. Ideo infelix fuit in oib; et miserabiliter mortu;. Hic de religioso p̄e genit; declinauit ad p̄fidiā. et fornicari fecit filios iuda imitat; fornicatiōis Achab cui; filiā nomie athalia habuit matrimonio. Et p athaliā vxorē nihil p̄termisit q; min; aliqd; quotidie none impietatis efficeret. et qđ ad vastationē paterne traditiōis attēderet.

Carpentus post regem capis regnauit annis triginta tempore Josaphat.

Ochosias Joaz regis filius (Anno mōdi 4299) octau; regū iuda fecit malū corā dño sicut p̄r ei; et statim occisus est ab hien. Hūc regē et duos sequētes scz Joas et Amasiā p̄termittit matheus. qz voluit tantū ponere tres q̄terdenas. vel qz scdm Hieronimū et Aug;. Joaz accepit vxorē filiā impijssime Jesabelis ideo filij ei; vsq; ad quartā generatiōis dñi de genealogia excludū. ambulauit em ochosias in vijs Achabani sui materni vtz i quarto regū. ix. ca. Hūc hien p̄iceps militie iorā regis Samarie vna cū oī domo achab obtruncare fecit. Cui; corp; ex ciuitate sidagedon portatū fuit in ciuitate hierosolymoz ibiq; sepultum.

Ite Tyberius regnauit ānis. 9. et qz in tyberim mersus est: que antea dicta fuit albula ideo ab eo nomē accepit. et fecit eū Romul; deū. qz credidit eū inter deos translatus. et esse numen illi; flumij. cui; vsus arome fuit valde necessarius.

Athalia ista mulier effrata audies mortuū filiū suū Ochosiā surripuit regnū. Interfecitq; oīne semē regū p̄ter Joas quē vxor Joaze pōtificis filia ioram septē annis absconsum nutrit postea a Jojada ignominiose interēpta est cū septē annos regnasset.

Ite Agrippa filius rex albanorū siue ytalorum regnauit post tiberium patrem suū submersum in Albula. regnauitq; annis quadraginta.

Ionadab filius Rechab clar; habet. a quo stirps valde religiosa Rechabitaz descendit. Iste est q; p̄phetauit hien qñ voluit occidere p̄phetas baal. qz fuit zelator diuini cult; et maxie abstinentie et religiōis cū filiis suis. Nota etiā q; filij Rechab ex p̄cepto p̄ris q; si pegrini et hospites sup terrā seorsuz habitabant ab homib; in tabernaculis domū nō edificabāt sementuz non ferebant nec vinum bibebant.

Ampore Joaz regis iuda templi ruine et templi utensilia et sartatecta que vetustate vel neglectia athalie pierant. de pecunia collecta reparant; iussu regis. quia hucusq; sacerdotes neglexerunt huiusmodi reperare. pecuniam tñ a populo recipiebāt quo usq; ponebatur gazophilatium.

Linea Regum
ytalie

Capis filius

Carpētus filius

Tiberius filius

Agrippa filius

Lycurgus

Lycurgus scdm Eusebiū insignis est habitus. q et iura lacedemonijs com-
posuit. et licet gētilis fuerit leges tamē iustissimas nāli diuioq iuri cōso-
nas dedit. Nec quicqd censuit. nō ipse exemplū pri⁹ daret. Aurī argenti
q vsus et oīm scelerū materiā nō sustulit. Fundos oīm equaliter inter oēs diuisit
vt equata patrimonīa neminē potētiorē altero redderēt. cōiugari publice iussit.
ne alicui⁹ diuitie vel luxurie in occulto essent. Iuuenib⁹ nō ampli⁹ quā vna veste
vti toto anno: nec aliq⁹ culti⁹ q aliū p⁹gredi voluit. nec opulēt⁹ epulari. Emī sin-
gula nō pecunia sed cōpatiōe meriti iussit. Pueros puberes nō in forum sed in
agrū deduci iussit. vt primos ānos nō in luxuria: s in oī ope ac labore agerēt. Nū-
hil eos somnii causa substernere. et vitā sine pulmēto degere. nec pri⁹ in urbē redi-
re q viri facti essent. Constituit virgines sine dote nubere: vt vxores nō pecunie
causa eligerent. seueriusq⁹ matrimonia sua viri coacererēt cū nullis dotis frenis te-
nerent. Maximū honore nō diuitū et potētū s senū esse cēsuit. Nec et alia filia q
solutis antea morib⁹ dura videbant⁹ auctore eoz appollinē delphicū finxit et in-
de se ea detulisse. Deinde vt eternitatē suis legib⁹ daret iureiurādo eos astrinxit.
ne quid de tam diuis legib⁹ mutarēt donec reuertere⁹ in patriā. et simulās se ite-
rum cōsulare appollinē. vt qd addendū qd⁹ diminiendū his legib⁹ videretur.
Profect⁹ ē aut Cretā vbi volūtariū exiliū ppetuo egit. sed et mores ossa sua in lo-
culo plūbeoz i mari abisci iussit. ne si ad patriā deferr-
ptigeret. lacedemōes se a iuramēto solutos eē putarēt.

Ysaías

Ieu filius Josaphat regis iuda decim⁹ rex israel
vinct⁹ a puero belzei pcussit florā cū omni domo
achab. et destruxit domū baal et ei⁹ pphas occidit. S
heu vitulos aureos in bethel et dan nō derelict. Ideo
Asael rex syrie missus a dño mltos occidit in isrl vbi
moritur postq⁹ regnauit. 28. annis.

Vsayas ppha nobilis: mag⁹ euāgelista a btō hic
ronimo dicit q ppha. vn⁹ de qttuor pncipaliori-
bus circa h tpa clar⁹ habet⁹ ppter euidentā pphie sue.

Iste Joachas valde attrit⁹ est cū tota gēte ab aza-
bele rege syrie. et ideo deprecabaf dominum et
pauillum releuatus est.

Osee

Osee ppha primus de. xij. mittit⁹ contra decem tri-
bus. Hic fuit fili⁹ Beerī q⁹uis ppha beerī nō
habeat apud nos. pphauit aut Osee tempe ieroboā
regis israel fili⁹ Joas qui ioas simul regnauit cū osia
rege iuda. 14. annis. et in iuda fuerunt quatuor reges
sub quibus Osee prophauit vt dicit⁹ osee. i. scz osias.
Joathas. Achaz et ezechias.

Iste Joas pcussit syros tribus vicibus iuxta ver-
bum belzei. et tulit vrbes de manu Asaelis et be-
nadab fili⁹ Asaelis. restituitq⁹ regno suo. Ipse etiā af-
fixit amasiam non volēs sed compulsus. supbiam ei⁹
humiliauit incipiēs regnare. 37. anno ioas reg⁹ Jude.

Iobel scdus propheta de. xij. de iuda. et futurā ei⁹
tribulationem prophetizat.

Ieroboam satis bellicosus et victoriosus fuit. con-
trinitq⁹ regem syrie et restituit regnum israel sicut
prius insuper et damascum iuxta verbum. Ione pphe-
te. Attende q sit instabilis status regnorum israel. cō-
tritus vsq⁹ ab nouissimum humiliatus est valde. Sy-
ri eleuati iam ad infirmis mirabiliter deprimunt⁹. sic
qui fuit supra fiet infra. et econtra. qui fuit infra ascen-
dit supra vt post descendat infra. Nec est rota volubi-
lis huius temporis. et ideo non est mirum q pau-
ci electi ad hoc assumuntur a domino et q viri sensati
huiusmodi instabilitatis negociū totis viribus fugere
contēdunt. Elide augustinum de ciuitate dei in multis
locis Si boni regnāt mltis p⁹sunt. econtra. si mali tē.

Iobel

Linea Regum is-
rael Ieu

Joachas

Joas

Jeroboam

Linea Christi

Joas

Amasias

Yussit enim ut lauaret se septies in Jordane et mūdaret. Quod et si prius indignas non acq̄sceret; demū ad suasionē seruorū p̄gens ad iordanē: et lauās se: mūdatus est a lepra. q̄ reuertēs ad heliseū: cū multa ei obtulisset: nihil voluit accipe. Sed Biezi discipul⁹ helisei occulte accessit ad naamā postq̄ recesserat. et petijt ex pte helisei quedā ab eo: portās ea ad domū suā. Quod scel⁹ detexit helise⁹: et ppter hoc lepra percussus est Biezi et semē eius vsq̄ in sempiternum.

Iste Amul⁹ fratrē suū Numitorē de regno eiecit. et Lausus filiū ei⁹ interfecit. Et rheam eiusdē filiā ad subtrahendā spem. plis sub specie honoris veste perpetuā virginitatē dicauit. sed cū septē regnasset annis Rheba gemios peperit filios. s. Remū et romulū. et postea amul⁹ a Romulo et remo cū adoleuissent occisus est. et Numitor restitutus fuit in regnū quia fuit auus eorum.

Helise⁹

Naamā

Syrius

Hic est Helise⁹ ppheta q̄ pallio beatus iordanē diuisit. cū sale aquam dulcorauit. xliij. pueris sibi illudētib⁹ maledixit q̄s vrsi deuorauerūt. trib⁹ regib⁹ aquā dedit sufficiētē exercitui toti. Oleū vidue multiplicauit. filiū sunamitis resuscitauit. colloq̄ntidas emēdauit. Panes ordeaceos pplo augmentauit. Naamā mūdauit. Biezi cū p̄genie sua leprosus fecit. exercitū syrie cecauit. samariā a fame et obsidiōe liberari pphetauit. Asabel regem syrie et bien regem super israel constituit: regi

Joas tres victorias de Syris. p̄misit. mortuūq̄ suscitauit. Numitor iste restitutus in regnū. statim p̄ occisus fuit a romulo.

Linea regum italiae

Remulus filius

Auentinus filius

Prochas filius

Amulius

Numitor

Linea pontificū

Amarias

Ischirob

Dadoch

Bellum

Mortitur autē thobias annoz. 120
vir sanctus plenus opibus bonis
et prophie spiritu clarus. pphetavit nā
q; de destructione hierusalem et templi q
si iam factum esset cum tamen adhuc fu
turum esset propter certitudinem pphe
tie. Statim post eius mortem vxor ei
mortua est. Et egresso tobias minore eius
filijs suis Ninive destructa fuit.

Hic regnū Israel fuit sine rege annis. 33. vt habe
tur ex collatione regum iuda.

Amos

Amos fu
it terci
us de duode
cim pphetis
tra gentes
mktas pphe
tat et speciali
ter 3. x. trib

Abdias
fuit qrt
tus de. xij. p
phetis pro
phetat cōtra
Edom. is an
tiqssim^o mo
ries in sepul
chro helizei
sepultus.
Eo tpe spar
tani seu lace
demonij per
annos. l. bel
lando vagā
tes scripser
vxoꝝib^o suis
vt alios ma
ritos ducē
rent ne gen^o
periret

Tonas p
pheta d
xij. pphetis
mittit ad ni
nuitas q au
dierunt euz.

Micheas
iste est
sextus de. xij
prophetis.
Iste Maū
est septi
mus de. xij.
propheti.

Hic text^o
hystoria tho
bie exempla
ris tota.

Abdias

Tonas

Micheas

Maum

Thobias

Iste Zacha
rias rex is
rael cepit regre
anno. xxxvij.
Orie regis iu
de fecitq; malū
sicut pdecesso
res sui. et hic ē
quart^o p^o hien
et pcussit eum
Sellū et regna
uit p eo. q sta
tim pcussus a
manaben: reg
et vita caruit.
vtz 4. regū. 15.

Iste mana
ben cepit re
gnare āno. 59.
osie regis inde
fecitq; malū co
raz dno. Et eū
tradidit de^o in
man^o regis as
syrioz qui indi
xit ei talēta ar
genti mille.

Phaceya
etiaz fecit
malū corā dno
eumq; pcussit
phacee et reg
uit pro eo.

Istū phacee
interfecit
ozeer regnavit
pro eo: fecitq;
pactū cum raa
sin rege Syrie
et vastavit Ju
dam: Ideo the
glathphalasar
rex assyriorum
oppressit eū et
trāstulit quasi
tres tribus in
Assyrios.

Ozee fuit vl
tim^o rex
israel. et captus
est a salamana
sar rege Assyri
orum et israel
trāstlatus est in
assyrios.

Bine rege. reges
Israel

Zacharias

Sellum

Manaben

Phaceya

Phacee

Ozee

Israel transfertur in assyrios.

Almo. xi. Osie qui est annus mōi. 31. Etatis vero q̄te. cc lxi. cepit regnū Macedonū in q̄ prim^o regna
uit carari^o vel carnaus ānis. 28. et cucurrit istud regnū vsq; ad alexādrū magnū inclusiue p. 24. reges.
q̄ q̄des cepit āno mōi. 35 30. et reguit p ānos. 12. et 6. mēses q̄ mortuo apd babilonē impiū ad multos trāsserf.

Medorum regni principium fecit Arbaces natione medus. Sardanapalli olim regis prefectus. anno sexto Osie regis. Sardanapallus ei ultimus assyriorum rex cum regnasset annos. xx. de quo dicitur Sicut in historijs grecorum multa differuit. Justinus quoque scribit. Sardanapallus rex vir omni muliere corruptior repertus est ab Arbace prefecto suo inter scortorum greges purpuram colo trahens sub mulieris habitu eius fila partiens. Unde indignatus arbaces in eum milites in conurbatione excitavit: et pugna commissa vincitur rex qui regiam suam ingressus pyram quam ipsemet fecerat incendit. et seipsum cum innumerabilibus diuitijs concremavit. Iussitque ut Tullius libro quinto tusculanarum questionum refert hec verba busto suo inscribi. Nec habui que edi queque ex saturata libido hausit. Alia iacent multa et preclara relicta. Ac sic illud maximum omnium regnorum finem sue tante diuturnitatis accipiens ad medos translatus est post annos (ut diuus pater Augustinus libro. 18. de ciui. dei ca. 22. scribit) mille trecentosque ut etiam belli qui primus rex fuit tempora computentur. Apud medos autem regnatum est annis. 128. Ipse enim orientis monarchiam (ut Justinus scribit) spe non re quidem ad medos suos transtulit. quod postea darius perfecit. Verumtamen post Sardanapallum etiam assyriorum fuere reges: sed non monarchie usque ad illius ciuitatis subuersionem. Media autem regio in asia minori est assyrie et persie ac mari hyrcano contemina. In qua quattuor regiones memorantur esse. Ubi medus ipse Medee filius in honorem matris medeam urbem condidit. ubi et regnum ex suo nomine medorum constituit. Sub cuius potestate per hec tempora orientis imperium fuit. Id autem postea sub astyage in magno culmine fuit. sicut patet Judith ca. 1. Verum Cyrus persarum rex imperium illud extinxit. et ad persas detulit. Post persas medi etiam macedonibus paruerunt. deinde parthis. Media autem vulgati nominis terra a septentrione hircano mari terminatur. ab occasu maiori armenie et assyrie partes. A meridie perside. ab occidente hyrcania ac parthia quam montibus excluditur. Strabo quoque dicit mediam multum et olim potentem regionem in medio Tauro sitam esse eam in duas partes diuiserunt. Alteram maiorem vocauere. Alteram atropaciam. Maioris metropolis Ebatana fuit magna ciuitas et imperij medie caput. qua et parthi postea vsi sunt. Nam reges ibi estatim agebant cum sit frigida. hyemem vero seleucie que secus tygrin est. prope babilonem. Atropacia ab atropate duce nominata est qui obstitit ne ea macedonibus subigeretur Medie pars is postea rex declarat regionem hanc a media sequestrauit cuius successores regnum continuantes cum armeniorum regibus affinitate contraxere deinde cum syris et postremo cum parthis.

Macedonum regni principium Caranus quidam macedo fecit. Vir ingenio et manu promptissimus. Post innumera prelia cum finitimis regibus strenue gesta Macedonia ortus sui provinciam sibi subiiciens. in eaque regni sedem primus constituit. Atque duodecimo regni Osie regnare incipiens (teste Eusebio) regnavit annis. 28. Macedonia autem huius carni regnum europe provinciam esse dicunt. et a macedone Osyridis filio primo cognominatam fuisse inuenimus. quam (Solino teste) Tracius Limes ab oriente precingit. A meridie epyrothe thessalie: Ab occidente dardania et illiricus. Et in septentrione paphlagonia. Fuit tamen in isto principio angustis terris. sed postea regum suorum virtute et gentis industria subactis finitimis ita ampliata. quod eam plinius in quarto Centum quinquaginta populos aliquando tenuisse scribat. De qua Solinus qui edonij olim populi queque migdonia erat terra. aut emathium thessalicumque erat solum. nunc omne uniformi vocabulo macedonica res est factum corpus unum. Regnum itaque macedonicum illustre potensque fuit. Et quod maxime Alexandri magni temporibus. Sed omne pontificis iudeorum temporibus destructum fuit. In quo quidem regno memorabile quoddam factum legimus contigisse quod cum illirici et thraces coadunati finitimos hos macedones atterere conati essent. cogerentque macedones omnia pugna fugere. tulerunt in cunis infantem defuncti regis filium: quo iuxta aciem posito. acius repetere certamen. quasi ideo victi essent. quod bellantibus defuerit auspicia regis sui victoris futuri. Tandem illiricos magnacete fuderunt. ostendentes hostibus priore pugna regem. non virtute macedonibus defuisse cuius quidem regis nomen ignorat. Macedonia autem terrarum imperio quodam potita que inter duo maria preterit Egeum et Adriaticum. Latus eius meridionale thessalie atque magnesie terga pretegunt. Partem septentrionalem pconia et paphlagonia excipit et ipse regiones in macedonum postea iura concesserunt. macedonie addite. Epyrus quoque macedonia et illirica terra. altera meridie. altera septentrione excipiens in adriatico littore.

Quarta etas mūdi

Lydomi regni principium fecit Ardisius siue ardis quidam grecus vir genere et animi magnitudi-
ne insignis. Octauoꝝ quadragesimo regni Ozie anno lydus primus regnare cepit. Et regnauit te-
ste Eusebio annis. 26. Lydia vero minoris asie regio quam in parte nunc moream appellare dici-
mus. Et vt plinio placet libro quinto naturalis hystorie. prius Meonia dicebatur: sed postea a lydo Atthis
regis filio fratresq; Tyrreno lydia dicta fuit. Qui duo fratres propter regni breuitatem se simul ferre non
possent: Tyrrenus forte discedens in ytaliam venit. Eamq; partem que ad mare inferum versa est: quā eti-
am Tyrrenam a se nomiauit. Lydus vero illuc remanens meoniam a se lydiam vocauit. In qua fuerūt vr-
bes Ephesus. Colophon. Elazomene et phoea. Id tñ regnum haud multum insigne fuit: quod postea a
persis sub Cresio rege (qui chaldeis contra persas auxilium tulit) subuersum fuit. Hoc regnum ducentis et
triginta annis sub nouem regibus steterat. Quorum nomia et tempora hic apponimus.

Ardisius	1	añ. 36	Candaules	4	añ. 17.	Sadyates	7	añ. 15.
Aliaces	2	añ. 14.	Sigius	5	añ. 36.	Aliactes	8	añ. 49.
Meles	3	añ. 12.	Ardis	6	añ. 37.	Cresus	9	añ. 15.

Olympias prima apud grecos quinquagesimo regni Ozie anno ex agone Gymnico instituta est a
captiuitate troye vsq; ad olimpiadem primam anni. 406. Aeschyli athemiensium iudicis secūdo
anno. prima olympias acta quod erat agon gymnicus in qua Chorebus helyensis extitit victor.
Hely agunt quinquēnale certamen quattuor annis in medio expletis. In quibus principes annui consti-
tuuntur quattuor quā Olympiadē ipbitus filius Praxonidis siue hemonis primus cōstituit. Quāq; alij
scribant qd hercules octauo Jair iudicis israel anno Olympia cum agone apud grecos ad honorem iouis
in Olympo mōte prim⁹ pstituit qd de quinquēnio i quinquēniū quattuor in medio ānis expletis fieri voluit.
A quo vsq; in presens tempus supputantur anni. 405. Greci aut quinquēnale certamē celebrare assueti eti-
am quattuor annuos principes in ludo et certamine illo constituentes tempus illud quattuor annoꝝ olyn-
piadem appellauerunt. Quadriēnio scz in vna olympiade supputato: hec nāq; festiuitates et ludi in quin-
quēnio semel fiebant. Ne si vltcrius protraherentur obliuioni darentur. Aut si citra fierent expensarum ni-
mietas grauaret. Olympias igitur quattuor plenos continebant annos. Et quidem sub centesima nona-
gesima tertia olympiade dominus noster iesus xps nasci voluit ab hoc tempore greca de temporib⁹ hysto-
ria vera creditur. Nam ante hoc vt cuiq; visum est diuersas sententias protulerunt.

Spartanorum origo

Spartanorum genus. et ipsum tempestate hac. Alcumene lacedemoniorum rege mortuo. eorumq; regno
consumpto. hoc modo principium habuisse Iustinus in tercio Epitomatum suorum refert. Lacedemo-
nios cōtra Messenos decennale bellum sumpsere. Qui post aliquot annos querelis vxorum et post tā lon-
gam viduitatez renocarentur. veriti ne hac pseuerantia belli spem prolis amitterent. Decreto statuerunt vt
virgines eorum cum iuuenibus domi relictis promiscue concuberent. maturiorem futuram conceptionem
rati. si eam singule per plures viros experirentur. Ex his nati ob notam materni pudoris spartani euocati
sunt. Qui cum ad annum trigessimū peruenissent metu inopie (nulli em̄ pater exstebat cuius in patrimo-
nium successio speraretur) Bucem phalantum assumunt filium Araci. Itaq; nec salutatis matribus quarū
adulterio infamiam collegisse videbantur. ad sedes requirendas proficiscuntur. diuq; per varios casus ta-
ctati. tandem in italiam deferuntur. Et oppugnata arce tharentinorum. expugnatis veteribus incolis. se-
dem sibi constituunt: Quorū postmodum amicitiam egyptij reges ac iudei summope quesierunt. vt libri
Adachabeorum testantur. Sed post annos plurimos dux eorum Phalantus per seditionem in exilium p-
turbatus brundysium se contulit. quo expulsi veteres tarentini concesserant.

Linea christi Iu
da sine rege

Dzias

Joathan

Achas

Ezechias

Manasses

Dzias (Anno mōdi. 4388.) Amasie regis fili-
lius: duodecim^o regū iuda multe māsuetudi-
nis et dignitat. Elir iste sec^o qd bonū erat co-
raz dño: excepto qd sibi sacerdotiū vi vsurpauit sub
azaria pōtifice. In eo qd voluit adolere incēsum sup
altare thimiamatis. ppter qd lepra pcussus est: et ter-
re mor^o fact^o. Ex q media ps motis scissa est: ortos
regales oppōsit. hostes tñ p circuitū pstrauit: hieru-
salē exornauit et muros qd ioas destruxerat restituit
leproso^o fact^o zacharias fm legē moysi extra ciuitatē
eu expulit: et Joathā fili^o ei^o p eo rexit. Verū cū ob-
isset trāstulerūt eū i hierlm et sepeliert i sepulchr^o regū

Este Sardanapall^o omī muliere corruptior fuit
prim^o puluinarā iuenit: hitu femico induit^o inf-
meretricū greges purpurā colo trabēs. Demū p ar-
bacē pfectū medozū idicto sibi bello deuict^o. cernēs
se nō posse euadē seipm cū diuitijs pcremauit: cessa-
uitq illa mag^o mōrchia assyrioz: q stetit vltra. i 505.
annos. Et surgūt tpa horreda pene ad xpi natiuita-
tē in qd^o sanguis hūan^o in toto mōdo qsi aq effus^o ē.

Dhull rex Assyrioz et sequētes volētes recu-
pare monarchiā nō modicū turbauerūt terrā.

Joathan anno mundi. 4440.

Este Theglathphalazar cepit terras neptalim et
gallileā. Et eos q trāstordanē erāt trāstulit in as-
syrios. postea ob petitionē Ahas obsedit damascū
et Raasim regem damasci interfecit.

Salmanasar obsedit samariā et trāstulit isrl in as-
syrios. et cessauit regnū isrl qd stetit ānis. 282.

Este Ahas (Anno mōdi. 4466.) regnauit in iu-
da post mortē patris sui Joathā: hic pessimus
fuit ydolatrie dedit^o: cōtra quē veniēs in preliū pha-
cee rex occidit in vna die de iuda centū viginti milia
bellatoz: et ducēta milia pueroz: et puellaz. et mulie-
rum duxerūt captiuā: qd tamē relectos remiserūt cō-
sulente ppha. Cui^o tpe condita est roma.

Ezechias Anno mōdi. 4472. filius Achab qn
trāstulit regū in iuda. optimus fuit: reduces
populū ad cultū dei: hui^o tpe regnū isrl. s. decē tribu-
um defecit: trāstulatus a rege salmanassar assyrioz: hu-
ius Ezechie tpe sennacherib rege Assyrioz veniente
cōtra ezechiā et regnū ei^o: et obsidēte hierusalē oratō
nib^o ei^o et ysaye et humiliatōib^o in vna nocte angel^o
dñi interfecit centū octogintaquiq^o milia exercit^o sen-
nacherib: sicq^o liberat^o est: Ipse aut Ezechias siue p-
pter elationē siue ppter ingratitudinē ad mortē vsq^o
infirmat^o ē. Sed penitēs sanat^o signo sibi dato de re-
uersiōe solis p decē lineas q oratozib^o babilonie oñ-
dit oēs thesauros. Cui ysayas pdixit oīa a babilo-
nijs asportāda: phasē aut solēnissime a pplo celebra-
ri fecit. Dormiuit deniq^o Ezechias cū patrib^o suis.

Este Sennacherib ascēdit in iuda cōtra Ezechias
virū scīm. et pcussit dñs exercitū ei^o vt sup. Ipse
aut turpiter fugiēs puenit in ninuē et afflixit iudeos
et thobiā. tandē a suis filijs occisus est.

Manasses (Anno mōdi. 4501.) fili^o Ezechie post
pessim^o fuit: ydolatrie dedit^o et augurijs. pphas occi-
dens et pcipue ysayā serra lignea secari faciēs. Qui
tñ captiu^o duct^o in babilonē penitēs et valde hūiliat^o
in illa captiuitate veniā obtinuit. Et ad regnū suū
reduct^o est. cui successit fili^o ei^o amon patre imitat^o in

Este Assaradon fuit filius Sennacherib.

Linea regū assy-
riorum

Sardanapallus

Dhull

Theglathphalazar

Salmanasar

Sennacherib

Assaradan

Quarta etas mūdi

Linea pontificū

Elchias

Azarias filius elchie

Sarayas filius azarie

Josedech

Josedech pontifex fili⁹ Azarie egressus est quādo transtulit dominus iudam et hierusalem per manus Nabuchodonosor. Et ductus est cum alijs captivus in babilonē; dicunt aliqui istum fuisse Esdrā scribam et sacerdotem aut forsan ipsius fratrem.

Sophonias

Baruch

Baruch hieremie prophete notarius propheticum librum edidit; in quo cōsolationem de reditu a captivitate prenunciat.

Hieremias

Sophonias pp̄ba no-
nus duodecim pp̄be-
tarum Elusi nobilissimi i-
ter hebreos viri fili⁹; pp̄be-
tauit destructionē hierusa-
lem et reedificationē.

Iste Urias pp̄ba occi-
sus est a rege ieconia.
Prophate minores

Urias

Abacuck

Abacuck pp̄ba in nu-
mero duodecim pp̄be-
tarum decim⁹ pp̄bie spiritu
plenus; apud iudeā in pre-
cio fuit; pp̄bauit cōtra Ma-
buchodonosor et babilonē
hic etiā danieli prandiū at-
tulit dum in lacu leonū es-
set apud babilonem.

Olda pp̄betissa

Iste hieremias pp̄ba sc̄if-
simus et ab ip̄o matris vte-
ro sc̄ificat⁹ ex sacerdotib⁹ nat⁹
incepit pp̄bare adhuc puer. xij
annorū tpe regis Josie contra
hierusalem et tēplū pp̄baivit au-
tē annis. xl. preter hos q̄b⁹ p̄-
pp̄baivit in egipto. Abidez post
m̄ltas iniurias sibi illatas ap̄d
Taphnas ab eodez pp̄lo lapi-
dibus obrut⁹ occubuit. Eoq; i
loco sepult⁹. et qz serpētes fugauerat post mortē cum venerati sunt.

Istum Sarayam interfecit Nabuchodonosor in reblata cum alijs consilia-
toribus sedechie.

Olda pp̄betissa fuit vxor Sellū summi sacerdotis claruit ac pp̄baivit Josie rei
gi et presertim hierosolimorū euerionē ac populi ip̄ius captiuitatem.

Omnēs isti sex cū Joachim rege adhuc pueri in babilonē ducti sunt capti-
ui. Nabuchodonosor statuā aureā. lx. cubitorū altitudine in campo statu-
mabat. Adorate statuā q̄ nō adorauerit eadē hora mittet in fornacē ignis arden-
tis. Et adorauerūt oēs preter socios danielis; et accusati sunt ad regē et succensa
est fornax septuplū; et missi sunt vincti cū vestib⁹ in mediū fornacis. Quos autē
illos q̄ miserāt eos interfecit flama ignis. Angel⁹ autē induxit quasi ventū roris
flantē refrigerantē eos. Tūc illi tres vno ore benedicebant deum.

Mizabel ananiazazaria

Daniel

Ezechiel

Mardocheus.

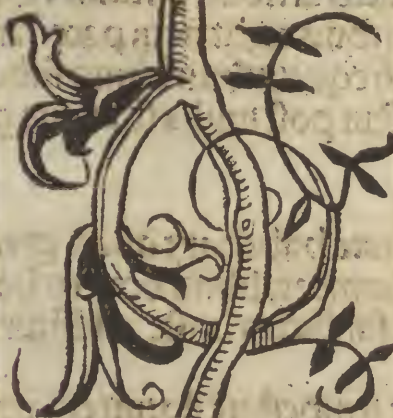

Rhea virgo ve
stalis

Regnū romāo
rū Ro mulus

Re mus

Rhea que et Alia dicebat Numitoris ultimi latinozum regis filia hac tē
pestate adhuc virgūcula: patre eius vi regno priuato: ab amulio patruo
vestalibus virginibus addita ad ppetuam virginitatē cōpulsā est. Que
cum in pleniorē deuenisset etatē stimulis acta venerēis in amplexus incogniti
viri. Et vt alij referunt in martis coniunctionē deuenit. Et pregnans effecta. Ro
mulum et Remum eodē partu enixa est. Quos dum peperisset iussu regis Amu
lij viua defossa est. Qua mortua etiam geminos in tiberim deijci iussit. Verū ne
queuntibus ministris ad ripam fluminis propter aquarum multitudinē deueni
re: illos in ripa posuere. Et sic Amulij imperio abiectus in profluentē Romulus
cum Remo fratre non potuit extingui. Et tiberinum amnem represit: et relictis
catulis lupa vagitum secuta: ybera adinouit infantibus. matrēq; sese gessit. Sic
reptos apud arbozem faustulus regis pastor tulit in casam atq; educavit sustē
tatosq; fere inter greges pecorum agresta vita nutrit. Marcios pueros fuisse:
siue q; in loco martis enixi sunt. siue q; a lupo que in tutela martis est nutriti. Ad
ulti inter pastores de virtute quotidiana certamina et vires et pernicitatē auxē
re. Cum autem adoleuissent non parua pastorum et latronū manu collecta Amu
lium patruum regē interfecerunt. et numitorē auum in regnum restituerunt. Is
tamen sequenti anno extinctus. Sic latinozum seu Albanorum regum defecere no
mina. vbi sub vno et viginti regibus sexcētis et viginti tribus annis regnatū est.

Romulus
Remus

Remus Rhee vestalis virginis ex incognito patre filius: Romuli frater
hoc anno vna cum fratre suo et auo suo Numitore in regno latinozum re
stituto. deinde interfecto vrbē vbi nunc Roma est cōstituerunt ac condide
runt. Et cum gemini erant: vter auspicaretur et regeret: adhibuere piacula. Rem
montem Quentinum: Romulus palatinum occupauit. Prior ille sex vultures:
hic postea sed duodecim vidit sic victor. augurio vrbem excitat plenus spei bella
tricem fore. ita illi assuete sanguini et prede aues pollicebantur ad tutelam noue
vrbis sufficere vallū videbat. cū dū irridet angustias Rem: idq; icrepat. saltū du
biū an iussu fr̄is occisus est. Prima certe victima fuit. munitionē vrbis noue san
guine suo consecrauit. ferunt cum a fabio Romuli duce cultro pastorali occisum
Et in eodem loco vbi futuri muri vestigiū transgressus est sepultus fuit.

Quintus fons Romus

Romanorum regni principium

Romulus primus Romanorum rex vigesimoquarto supra trecētesimus
regni dauid anno: etatisq; sue primo et vicesimo numitore perempto: re
gnoq; latinoz in confuso posito pastorum non parua manu collecta vna
cum fratre Remo iam dicto statim vrbem parua in solo nequaq; munito con
ditam et a se Romam nominatam primum regnare incepit teste Eusebio regna
uit annis. 38. Romulus autem licet sub dubio partu natus: eius tamen indolis
(vt plutarcus ait) nequaq; seruilis erat: sed quandas regiam magnitudinē ac p
bitates pre se ferebat. Eminebat in eo natura facilis et ad consiliū ciuilem pro
bitatem aptissimum ingenium: quapropter euenit ad magnum dignitatis cul
men. Post romam autem conditam primum eos quibus etatis vigor inerat in
militares legiones distribuit. Ceteram vero multitudinem populum appellauit
Centum deinde Senatores creans eos patres dixit: ac ex eis genitos patricios
Prius enim incole xerant: et cum in proximo erat lucus: hunc Asiliū fecit et sta
tim mira vis hominum latini tuscq; pastores quidam et transmarini phruges q
sub Enea archades qui sub Euandro duce influxerant: ita populum romanum
ipse fecit. Matrimonia vero a finitimis petita quia non impetrabantur manu ca
pta sunt simulatis quippe ludis equestribus: virgines que ad spectaculum ve
nerant prede fuere. Et hec statim causa bellorum. Auctis tamē breui viribus hūc
rex sapientissimus statim reipublice imposuit: vti inuenta diuisa per tribus in
equis et in armis ad subdita bella excubaret cōsiliū reipublice penes sec^o esset
his ita ordinatis cum contionem haberet ante vrbem apud Capree paludem e
conspetu ablati est.

Purnus und dromus

Quarta etas mundi

Numa pompilius

Tullus hostilius

Anch' Marci'

Tarquini' prisc'

Phaleris

Numa pompilius scds Romanorum rex. septimo 7. xx. regni Ezechie ano. p^o Romulum regnare cepit. Et regnavit annis. 41. Quem curribus sabinis agentem ultro petiuere ob inclitam viri religionem. Ille sacra 7 ceremonias omnemq; cultum deorum immortalium docuit. Ille pontifices. Augures ceterosq; p sacerdotia. Annū quoq; in duodecim menses; fastos dies nephasstosq; descripsit. Nec omnia quasi monitu dee egerit; quo magis barbari acciperent. Eo deniq; ferocem populum redegit ut qd vi 7 iniuria occupauerat impius religione atq; iusticia gubernaret. Obijt deniq; octogenarius leui morbo.

Tullus hostilius tercius Romanorum rex; trigesimo nono regni mansisse anno post numam pompiliū regē a Romanis rex suffectus. Regnavit annis. 31. Cui in honorem virtutis regnum ultro datum. Huius cunabula (vt Eutropius scribit) tugurium agreste cepit. 7 postea adolescētia in pascendis pecoribus occupata fuit. Validior deinde factus Romanū rexit populū Et primus quidam Romanorum regum fastibus 7 purpura uti cepit. Ac vrbes adiecto celio monte ampliauit. Post longam deniq; pacem in albanos bella tulit deuictos in vrbe admisit; 7 eorum vrbe preter templa evertit. Tandem cum magna gloria belli regnasset cum tota domo ictu fulminis conflagratus est.

Ancus marcius Nume regis ex filia Nepos. quart^o Romanorum rex. q^rto Josie regni anno post Tullum hostiliū regnum accipiēs. Regnavit annis. 25. Hic nulli superiorum regum belli pacisq; artibus ac gloria vni q; inferior fuit. Et mentia muro amplexus est. Quētinum ianiculumq; montes vrbi addidit 7 pontem primus Tiberi adiecit; hostiamq; in ipso maris fluminisq; confinio Coloniam posuit. presagiens animo futurum; ut totius mundi opes et cōmeatus illo veluti maritimo vrbis hospitio reciperentur. tandem morbo correptus vitam cum morte mutauit.

Tarquinius priscus quintus Romanorum rex anno vigesimo septimo regni Josie post anchum Marcius rex delectus. regnavit annis. 37. Is trasmarine originis regnum ultro petens accipit ob industriam 7 elegantia quippe qui oriundus Corintho grecum ingenium italicis artibus instituit. Hic et senatus maiestatem numero ampliauit; 7 centurijs tribus auxit neq; pace tarquinius q; bello promptior. xij. namq; tuscie populos frequentibus armis subegit. Inde aureo curru quattuor equis triumphauit. Qui post multa strenue gesta ab anchi filiis interfectus est.

De ea adhuc tempora reges Hastas pro dyademate habebant quas greci strepra dixerunt. Nam et ab origine rerum p dñs immortalibus veteres hastas coluere. ob cuius religionis memoriā adhuc deorū simulacris haste addūtur.

Phaleris Agrigentinus tyrannus 7 orator hac tempestate floruit cui quidam perillus eris ingeniosus artifex 7 ei amicissimus ex athenis agrigentum ad eus venit; cognita hominis seuericia ut eidē placeret ex ere taurum artificiosum fabricauit. Et in eius latere ianuā posuit ut reus in eo inclusus subiectis ignibus torquet. ut sonus vocis hominis bouis mugit^o videret; quo accepto illum includi iussit. Et prim^o artificij sui prebuit experimentum ut Quid^o dicit. Nec enim lex equior vlla est; q; necis artifices arte perire sua hec ipse phaleris Atheniensibus de se pro illo conquestis rescripsit. Extant em̄ huius phaleris adhuc celebres 7 graues epistole.

Sibilla erithrea

Sibylla Erythrea omnium aliarū clarior in babilonia orta tempore illo vixit; monachali veste induta; velo nigro in capite; manu gestans gladium nudum non multum antiqua. mediocriter facie turbata. habens sub pedibus circulum aureum ornatum stellis ad similitudinem celi dicit sic. In vltima etate humiliabitur deus; humanabitur proles diuina vnietur; hūanitati diuinitas. iacebit in feno agnus; et puellari officio educabitur.

Roma vrbs toto orbe celebrāda: rerū do-
mina in latio ad anmē tyberī sita. A Ro-
mulo ei⁹ p̄ditore noiata. vñdecimo Eze-
chie reg⁹ iuda āno: Scđoq; octauē olympiadis
āno ab ip̄o conditā fuisse affirmāt. Ambitū ei⁹
vr̄bis Plinius ex traditionib⁹ Augusti scribit
milia passus viginti. Flau⁹ vopis⁹ scribit Aure-
lius imp̄atorē ambitū vr̄bis ad triginta milia pas-
suū ampliāsse. Nostra aut̄ ratio metiēdi a pri-
scorū ratioē multū variat: si ad nr̄e etatis con-
suetudinē metiri volum⁹ vix passuū milia qua-
tuordecim ois rome ⁊ ianicule siue trāstiberine
regionis ⁊ vaticani ambit⁹ implebit. Tyberis
flui⁹ a septētrione vr̄bē intrat: ⁊ ex latere meridi-
ano versus hostiā exit. ita vt ex latere quidā dex-
tro vaticani cōperiat ⁊ Janiculū: q̄ duo regiōs
trāstiberinā complēt. A sinistro vero sit romane
vr̄bis ambit⁹ septē p̄lectēs colles. Portas vr̄-
bis triginta aptas. ⁊ septē clausas fuisse scribit
plini⁹. Noīa que apud priuscos vsitata fuit elu-
cidare libet. Mā cū diuersis t̄pib⁹ aucta fuerit: ⁊
q̄ intra vltimū muroz ambitū remanebāt porte
formā amitteret. fuitq; deinde roma diruta ideo
inuestigari oīs relinqm⁹. Flumētana p̄ma por-
ta appellata: q̄ tyberim eas influxisse affirmāt.
nouissime porta ppli dicta Scđa piciana a colla-
tia oppido p̄pe romā Collatia. Tercia q̄ nūc sala-
ria fuisse quirinalē postea collinā q̄ ea in collem
quirinalē itur. Quarta viminalis nūc scē agne-
tis aut numētana. qz ad viminalē collē ducebat
Quinta exquilina qz in exquilis itur. nūc sancti
Laurecij. Sexta neuia q̄ maior dicit⁹. Septima
Almaria nūc scē iohānis. a priuscis celimōtana
a celio mōte. Octaua q̄ in abdito angulo clausa
cernit⁹ ⁊ metrodori porta dicit⁹: Babiusam fuisse
se a maiorib⁹ appellatā. Latina deinde porta i/
mutatū retinet vocabulū qd̄ ea in latinam duce-
bat. Porta appia olim Capena. Ultima trige-
mina intra tyberim aliqñ hostiensis ⁊ scē pauli
appellatā restat. cū ad ei⁹ basilicā ducat ⁊ hosti-
am versus. Est ⁊ alia intra tyberim romane vr̄-
bis carmetalī. Postremo porta triūphal̄ oīm
celeberrima q̄ etate nostra extat p̄ quā triūphū
agebant. Cui⁹ fundamētōz moles in extrema
tiberis ripa cōspici possunt. ⁊ pons similiter ad
illā cōducēs vsq; ad hospitale scēspūs et via q̄
ab eo pōte vsq; ad Meronis circum in quo Cay-
callicule obelisc⁹ aspici⁹. q̄ nūc corrupte iulia nu-
cupat. ⁊ ad sinistru lat⁹ basilice b̄ti Petri adiac-
cet triūphale territorium nuncupatur. verum
triūphale territorium ⁊ adherētia loca vatica-
ni nomē a vaticano colle assumpsere. et cōstat iā
vaticani collē eū esse qui eccie b̄ti Petri adiacet
p̄ cūctis em̄ reb⁹ celebrior ⁊ religiosior cōspici⁹
vatican⁹ reliquīs b̄ti Petri. ⁊ ei⁹ excelsa basilica
et romani pōtificis pallatio qd̄ Nicola⁹ papa se-
cund⁹ fundauit ⁊ grāde viridariū muris cinxit.
Janicul⁹ regiōs ip̄am totā trāstiberinā excepto
vaticano indicat. vaticani vero primū leo pa-
pa quartus muro munivit ⁊ de suo noīe ciuitatē
leoninā vocauit. Ea sex portas nūc stātes habz
prima in Janiculū dimittēs ab eccia cui subia-
cet sanctispūs nomē accepit. Alia est edita in col-
le ptusa. hec ⁊ pforata vocat⁹. Tercia posterule
nomē accepit. Quarta viridario pōtificis sub-

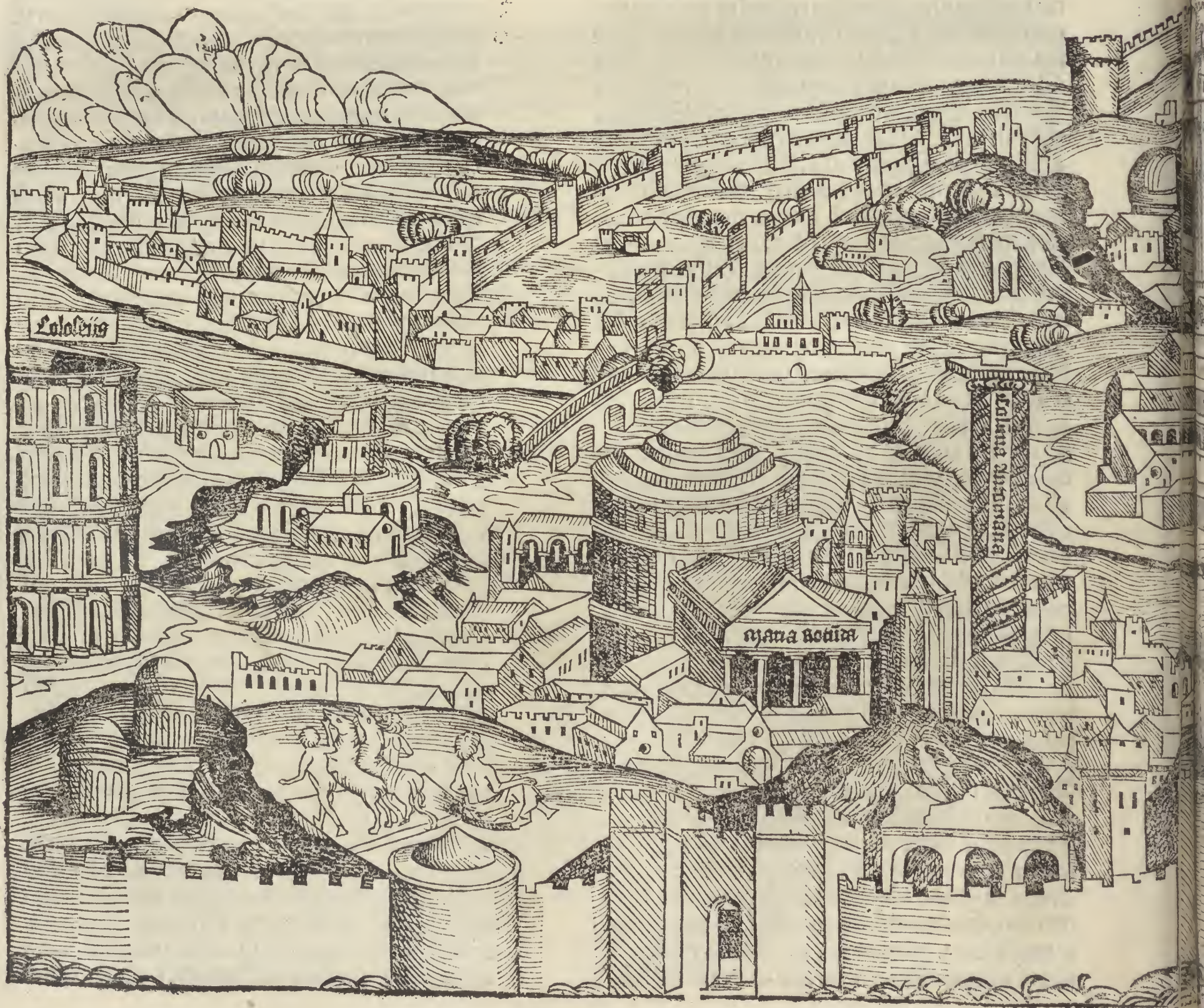
iacet viridariavocat⁹. Quinta iuxta molē hadria-
ni quod nūc castz sancti angeli vocat⁹. porta san-
cti angeli dicit⁹. Sexta s̄b adriani meta ad vr̄bē
p̄ pontē cōducit ab eneīs forib⁹ Eneavocatur
Colles septē rome ab auctorib⁹ describunt⁹ di-
cēte virgilio libro Georgicorū. 2. scilicet. Et rez
facta ē pulcherrima roma. Septēq; vna sibi mu-
ro circūdedit arces. Quorūz noīa sunt Capitoli-
nus. Quētōm⁹. palatin⁹. Celi⁹. Exquilin⁹. vimi-
nalis ⁊ quirinalis. Et absq; ianiculo ⁊ vaticano
septicolis ip̄a vr̄bs dicebat⁹. Capitolin⁹ mons
dictus cū in eo fundamēta edis iouis foderētur
caput humanū inuētus est ⁊ ante Tarpei⁹ a tor-
peyavirgine vestali dicebat⁹. ⁊ mōs saturni a q̄
saturnia tell⁹. fuit in hac arce capitoli⁹ celeberrī-
mum iouis optimi maximi templū ⁊ iunonis
monete. ⁊ in eo clangore anserū ⁊ alarū strepitu
M. manli⁹ gallos in p̄cipitiū dedit. hui⁹ totius
arcis ornamēta cūctis miraculis egiptiorū erāt
anteponēda. quare aurea capitolia cognominā-
tur ⁊ domiciliū deorū. Circa eū locū duo fora iū-
gebant boariū ⁊ pistariū. Mūc aut̄ p̄ter lace-
ratam domū a bonifacio nono ruinis sup̄ edifi-
catam p̄ter are celi fratru b̄ti francisci ecciaz in fe-
retrij iouis templi fundamētis extractā. nihil hz
is mōs capitolin⁹. tantis olim edificijs exorna-
tus cū delubra edes sacella et tēpla vltra sexagi-
ta habuerit. Quētōm⁹ collis ab aduētū hoīm vl⁹
a rege auētino albano ibi sepulto dict⁹ fuit. in h̄
mōte ara herculi ab euandro posita. Et iunonis
templū ⁊ tēpla diane ⁊ minerue ⁊ lucine: fuit su-
per eodē mōte lauretū silua ioui sacrata: ⁊ edes
libertatis. habz vero nūc is mōs mōsteriū san-
cte Sabine ⁊ aliud scē bonifacij. reliqu⁹ mons
aut ruinis aut vineis p̄ter sancti Alexij cenobiū
quod mihi vetustissimū cōspici⁹. contextus est.
Palatin⁹ mōs cū palatini aborigines ex agro
reātino cum euādro venerūt hoc nomē accepit.
Sup̄ hoc mōte vt ex cornelio tacito accepim⁹ p̄-
mo vr̄bs roma edificata fuit. Et in eo reges de-
inde cōsules postea impatores maiori ex pte se-
dem habuerūt. Habuit ⁊ edes vani ducis. Lini-
us quoq; inquit matrē magnā deuz a grecia ad-
nectam in edem victorie q̄ est in palatio ptulere
fuit ⁊ in palatio teste plinio phanū febrī dicatū
Et templū diui Augusti deinde incēdio cōsum-
ptum. Calicula sup̄ templū hoc ponte trans-
misso palaciū capitoliūq; cōiunxit. Cui⁹ ⁊ reliq̄
as quas dā adhuc cōspicere libet. Idē cesar Au-
gust⁹ templū appollinis in ea pte excitauit. Ad-
didit portic⁹ cū bibliotheca latina grecaq; quo
in loco iam senior sepe senatū habuit. Idē edifi-
cium admirādis opib⁹ exornatū erat. cōpluraq;
a multis extracta sunt. Mūc p̄ter sancti Nicolai
ecciam a calixto papa edificatā q̄ etiā male inte-
gra cernitur. nullū is celeberrim⁹ mons hz edi-
ficiū. qualis aut̄ et quāt⁹ olim fuerit ea edificio-
rum moles indicāt ruine inter ceteras vr̄bis cō-
spiciende. Cū itaq; tres illos mōtes q̄ primi et
soli in p̄ma vr̄be a Romulo cōphensi fuerūt se-
clusis ruinis videri poterit ea nuditas quā Ro-
ma nōdum cōdita habuerit. Fuit aut̄ in ea par-
te pallacij quā septētrionē versus in triūphalez
Constantini imperatoris arcum vergentem vi-
demus. loc⁹ palladij cui⁹ insignes extant ruine

Quarta etas mūdi

binas habētes ex marmore portas eo in murorum ambitu ecclia sancti Andree de pallara concluditur. Ceteras partes alto circumdatus muro vinea implet. Celius mons a celio iubēnio duce (que Romulo auxilio venit contra latinum) nomē assumpsit. et fuit vrbi additus quo tpe Tullus hostilius alber euerit. et postea ibi habitauit: et curiā fecit que hostilia appellata est. In eo mōte Vespasian⁹ templū diuī laudij edificauit fuerūt in eo phauni veneris et cupidinis. aliorūq; deorum edes Are et templa. Et macellū inagnū. Antrus ciclopis lupanaria. cohortes quinq; vigilū: castra pegrina et armentariū. Adedio in ei⁹ vrsō bine aqueductus sup̄bissimi opis cōspiciunt. Nūc eccl̄is xp̄ianis mōs est ornat⁹ in ea parte ad palatinū montē vergēs monasteriū est bti Gregorij in paternis edib⁹ ab eo edificatū. Inde sanctorū Johānis et pauli ecclia. Estq; in eo hospitale saluatoris: et ecclia sancte Marie in dnica. Alteraq; ecclia sc̄i Steffani rotunda de ip̄o mōte celio cognomē hūs: Ea in fauni ede pri⁹ fundata fuit. Simplicij papa eam exornauit. Cernit nūc integra ad ei⁹ mōtis sinistrā sc̄tōz quattuor coronatorū ecclia. Sc̄tq; erasmi mōsteriū. Proximū noui opis in mōte celio est xenodochiū lateranēse. In extremo eiusdē mōtis iā est basilica lateranēsis sic cognominata qz in lateranēsiū nobilissime gētis edib⁹ extructa fuit. Hec venerabilis ecclia capita Apostolorū seruat ceteraq; sc̄tīmōnia: ediūq; sup̄bissima structura toto orbe celeberrima a Constantino data bto Siluestro cōstātiniana basilica appellata. Ea sic Romanorū pōtificū primaria est sedes. sic ab eis plurimū olim habitata fuit. Nūc vero pallacia quib⁹ circumdata fuit basilica maiori ex pte corruerāt. Vltis quoq; in celio mōte porta maior neuia dicta et amphiteatrū semidirutū: qd statiliū thauri maiores nr̄i appellauere. Et alia basilica sc̄tē crucis i hierusalē ab Helena cōstātinī matre cōstructa. Eo loco vbi templa erāt veneris et cupidinis cōiunctūq; est mōsteriū qd Cartusiesib⁹ nūc incolit. Exquilini mōtis oim maxim⁹ varro longā posuit expositionē ab excubijs regis Tullij dict⁹. Exquilie em̄ mōtes duo habiti. Celebrior pars a foro Trayani et turrib⁹ quas comitū et militie appellāt incipiēs p montē cui caballo nūc nomē est: et ad termas vsq; diocletianas. prendit Et in portā exq̄linam q̄ iam sc̄i Laurētij noīat desinit. Altera ps collis via interfecat que patricij vic⁹ dicitur. Et sup̄ hac pte ecclia est celeberrima sc̄tē Marie maioris dirimit a celio mōte p viā que porta neuia vsq; ad amphiteatrū qd colosseū vocam⁹ reducit. Fuerūt in exquilij edificia q̄ plurima et admirāda. Et pri

§ ROMA §

mo a turri militiarū ascēdendo cernunt ruine termaz Constatini: et ingētes seminudoz senū marmoree statue. Abinde pene cōtigno loco cōspiciunt Caballi marmorei ingētes cū viris seminudis loza tenētib⁹ mirro artificio copacti quoz vn⁹ opus praxitelis. Alter phidie latinis lris inscribit. Inde nō longe sunt dioleciani terme edificiū pulcherrimū et admirādum: et alie terme claroz viroz. Fuit in eodē colle macelluz et ibi cōspicit eccia scū Eliti cui cōtign⁹ est arc⁹ triūphalis galiēni. multeq; eccie in eo extant et alia innumera. Viminalis collis a Joue vīmineo cui⁹ ibi arc⁹ sunt. Etsi plura i eo fuerūt edificia: nil tñ certū repitur q̄ tres speciosissimas i illo toti⁹ vrbis domos fuisse. M. Crassi. Q. Catulli. C. aquilij eq̄tis romani. Fuerūt in illo scdm aliquos Salustiani horti quoz reliquias obstupēdas designāt. a porta viminali in collinam et ad Sancti vsq; Susannā extēdi putāt. Quirinalis collis a quirini phano edez fortune p̄mogenie habuit. Harro aut ob paruitatē colles et nō mōtes appellat. Hos duos colles scribit liui⁹ Seruiū regē addidisse cū amplificāde vrbis animū adiecisset. in ubiq; vt loco dignitas fieret habitasse. Aggeris fossaz muro circūdedisse urbē. Claudis roma ab oriēte aggere tarquini inter prima opa mirabilia. Illā cū muris eq̄uit q̄ maxie patebat aditu plano. estq; is tumult⁹ quē nūc scē marie in pplo supeminētē ad pinciani vsq; pallacij fundamēta p̄tendi videm⁹. Camp⁹ marci⁹ sic describit a liui⁹ agger tarquinorū q̄ inter urbē et tyberī fuit campū marciū dixerūt: cū eo tpe vrbis ad capitoliū aut parū citra finiret. Et virginea aq̄ p̄ quirinalis colli cavernas campum olim marciū q̄ nūc triuij regio dicit̄ illabit. hec sola aqua ex exteris iā romā ingredit̄. Habuit camp⁹ marci⁹ edificia olim admirāda. quoz puule ruine adhuc restāt. Et adhuc eccia cōspicit q̄ scē Marie in eclesia vocitatur. Erat et templuz Isis: cōspicit adhuc colūna rerum gestarū elaborata. Juxta hanc q̄nq; Comitia fiebat. Fuerūt et i vrbē duodecim terme: et aqueduct⁹ mirabiles. Hi sunt arc⁹ altissimi sbleuati. Arcus q̄s triūphales fuisse q̄ p̄rimos et legim⁹ et cōspicim⁹ quosdā tamē dirutos. quosdā ruinis cooptos. q̄s dam nouis edificiolis ab aspectu hoīm semotos. Cernunt q̄ diuersorū edificiorū spectande insignesq; ruine ideo cum his Rome descriptionem relinquimus.

Oblectat me roma tuas spectare ruinas. Ex cuius lapsu glia prisca patet. Sed tu⁹ hic p̄plus muris de fossa vetustis. Calcis in obsequium marmora dura coquit. Impia tercentum si sic gens egerit annos. Nullum hic indicium nobilitatis erit.

Quarta etas mundi

Genua ligurum domina et regina. quas etiam Ianuam dicimus ytalie vrbs celebris clarissimaque in ligustici maris litore a quodam Genuo saturni regis filio condita et cognominata dicunt. Alij vt paulus perusinus hystoricus a genuino phetontis socio ob nauisem maris in litore relicto cum parte nauum custode qui iunctus accolis loci siluestribus hominibus oppidum condidit: et genua ex suo nomine nuncupauit. Alij quoque a Iano ytalorum rege et post troyanam cladem ampliata ubi Iani bifrontis ydolum primo coli ceptum est cuius sigilli inscriptio sic haberi dicitur. Brissus vt has angit: sic hos ianua frangit. Quidam tamen ante belli punici tempora nullam eius vrbs mentionem haberi dicunt. Linius autem eius incrementum habuisse dicit Lucretio prorogatum imperium vt genuam oppidum a magone peno destructum exedificaret. Postque tempora liguribus genuensibusque amiciozibus usi fuerunt. quibus quous magne copie variaque bello vsui futura mitterentur maxime oportuna fuisse videtur genua loci natura tunc etiam portuosa. Eam Karolus magnus imperator pipinusque filius rex ytalie et successores franci reges per annos circiter centum summa cum iusticia et humanitate sicuti et ceteras ytalie vrbes gubernarunt ducibus illi administrande qui comites appellarentur prefectis. Hec plane ciuitas toti ligustici sinus emporium est

Que a quadringentis annis citra (cum ante haud magnum oppidum fuerit) maximum habuit incrementum. Unde et ingentes nacta vires et portu edibusque superbissimis ac reliquis in omni genere ornamentis nunc usque preter venetias ceteras ytalie maritimas vrbes superat. Queque et naualis belli peritia adeo excelluit: vt annos multos maris imperio potiretur et piratarum abstergeret latrocinia. Post karolum vero magnum et filios plurimam ciuium sustinuit tyrannidem. Propter quod et peregrinos dominos sibi inducere aliquando necesse habuit que ciuilibus agitata discordijs memoria nostra imperium maris amisit eius enim creberrimas mutationes et oriens simul et occidens admiratur que sic auxilio et consilio destituta imperium eius longe lateque diffusum pene exhaustum est. Peras enim urbem Constantinopoli oppositam. mitilenam insulam. Samagustam urbem totius Ciprie insule columnen. Chium insulam: aliasque grecanicasque vrbes plurimas a thurcis: aliisque gentibus ablatas deperdidit vel tributarias fecit. Capha etiam eius colonia in thaurico Cheroneso non procul a bosphoro cymerico amisit. Quas autem hec ciuitas Genua maxime cineribus peroris domini. Et cathino quodam Smaragdino impreciabili quem tradunt illum fuisse in quo dominus iesus xpus agnum paschalem in cena domini cum apostolis suis comedit.

Tales

Tales philosophus Asianus e septem grece sapientibus primus his temporibus athenis claruit. Hic sapiens appellatus est: secundum quem et septem sapientes vocati sunt. fuit autem conscriptus ciuis mileni: ideo thales milesius appellatus est. Scripsit autem de conuersione et equinoctio: et primus inter philosophos dicitur de Astrologia tractasse. nec non et solares eclipses et versiones predixit ab egiptijs geometriam didicit. In politicis vero optime est consiliarius. Alunt enim coniuge eum caruisse: et interrogatus cur non duceret dixit. ob filiorum amorem: hic principium omnium aqua posuit. mundumque aniatum dixit et demonibus plenum. Tempora quoque anni fertur inuenisse. et in. ccc. lxx. dies diuisisse. Scripsit autem de Astronomia multa que in ducentis carminibus comprehendit. Tabulam auream siue mensam a piscatoribus casu inuentam altercatio suborta cuius esset appollinem delphicum adierunt ut indicaret cui danda esset. Appollo respondit illi esse dandam: qui sapientia ceteros premineret: his auditis talenti prebata est. Ille eam dedit bianti. Bias pitacho. Ad vltimum ad solonem puenit. qui et titulum amplissime prudentie et etiam premium ipsam scilicet mensam auream ad appollinem transfudit: hic tales pauper erat: vacans philosophie studiis: acquisitioni pecunie intendere non valebat. Item fructus et olei ubertate per Astronomiam futuri anni nouit. Ferturque de ipso quod dum nocte quadam duceretur extra domum a vetula ut astra consideraret. incidit in foueam: eoque lugente: dixit vetula: tu quidam o tales que ante pedes sunt videre nequis: quod que in celis sunt posses cognoscere: obiit autem anno etatis sue. lxxvii.

Solon

Solon philosophus Atheniensis secundus de septem sapientibus athenis floruit. Atheniensibus leges optimas condidit: quas postmodum Romani ab eisdem acceperunt. multaque beneficia eis contulit: et multo tempore eos sua prudentia a seruitute et tyrannide liberauit. et tandem fortuna mutata profugus in egiptum se transfudit: hic dum senex esset pisistrato tyranno athenas occupare volenti: toto conatu restitit multis ex ciuibus consentientibus pisistrato. Interrogatus autem qua spe fretus ut tam audacter resisteret: ait senectute. Hic etiam solon dixit: boni et virtuosus viri apud tyrannos equiparantur calculis rationum quorum unusquisque plura quam pauciora signat. Ac sic in conspectu tyranni quicquid magni dicunt et clari: quicquid autem et honore carentes. Interrogatus etiam a creso rege lidorum quis ei felix esse videretur ait Tribalanus atheniensis et cleobis et bico ignoti et homines quorum fama latet. Cresus autem rex ornans se omniode regis fastu sedens in solio: interrogauit eum siquid miri melioris vidisset respondit. Gallos phasianos et pauones naturali enim colore et flore decorati sunt et millesies meliori. Huic soloni mortuum filium lugenti: non esse flendum ait quidam eo quod flere nihil prodesset. Cui solon eo magis ploro: quo damnum meum irremediabile videas. Interrogatus an vellet quod sui de morte eius lugeretur ait. ad hoc multis conatibus laborauit: ut in morte mea dolore et lamento non caream amicorum. Ait etiam nemo dicere debere: se ceteris quibuscumque intollerabiliores amaritudines sustinere. Inter ceteras autem leges eius ait. Siquis parentes indigentes non alit ingloriosus est. Filij eorum qui pro republica obire publice nutrantur et doceantur. Item statuit tutorem cum orphanorum matre non habitare: nec tutoris officium exercere: in quem orphanorum defunctorum substantia pueniret: nec sculptori anuli licere tenere signum anuli venditi: et si unum oculum habentem quis illo priuauerit. Viceversa ipse geminis careat: et quod princeps si ebriosus fuerit damnetur nece. Responso solonis ad quedam quesita sunt hec. Quid est verbum: ymago operum. quo firmatur verbum silentio. Quo firmatur silentium tempore. Quid est rex fortis potestas. Quid est lex: aranea tela quod si in eam ceciderit quid debite retinet: graue autem pertransit tela rescissa. Adortus in cipro octogennarius tempore Sedechie regis.

Chilon

Chilon philosophus Lacedemonius athenis claruit tercius de septem sapientibus grece qui ob eius profundissimam sapientiam breueloquus dictus est. Hic iugede causa societatis missus fuit corinthum: ubi duces et seniores populi ludetes inuenit in alea propter quod infecto negotio reuersus est: dicentes se nolle gloriam spartanorum quorum virtus constructo bisantio clarescebat: hac maculari infamia ut diceretur cum aleatoribus contraxisse societatem. Interrogatus quid est fortuna. Respondit ignarus medicus: multos enim excecatur. Docebat autem Chilon dominari licet: et presertim in conuiuiis. non esse maledicendum proximis. alioquin audire oportet ea quibus quis tristabitur. Item non esse minandum cuique: quoniam hoc est multum breue. Cuius ad calamitatem amicorum quam ad prosperitatem ire. Humiles nuptias facere. non esse maledicendum mortuo. Senem honorare. Cauere sibi ipsi. Balam malle quam prauum lucrum. Illud enim semel contristabit hoc usquequaque. Non irridere infelicem dominatorem et fortem mansuetum esse decet. ut cum subditi magis reuereantur quam timeant. Item dominari. non cupere impossibilia. Et claruit tempore Sedechie regis. vixit autem quinquaginta sex annis.

Quarta etas mundi

Piracus

Exultans pona
Optimū
hac de
Infidele

Bias

Cleobolus

Periander

Piracus Asianus mitilenus illustris p̄bus quart⁹ de. vii. sapiētib⁹ gre-
cie. nō doctrina solū sed etiā in re militari strenuus cū bellū inter atheniē-
ses ⁊ Mitilēnos instaret. q̄ ip̄e mitilēsiū exercitus ductor erat. pugnare
statuit cum firmone Atheniēsiū duce in singulari certamē ⁊ rēte habēs sub scu-
to furtim circūuoluit firmonē ⁊ occidēs eum saluauit terram. Mitilēses autē ei
principatū obtulerunt quē ip̄e decēnio tenuit ⁊ ad optimum ordinem ciuitate
reducta: deposuit principatū ac decē annis alijs sup̄uixit. ⁊ cum p̄diues esse po-
tūisset: spreuit diuitias. Hic piracus vidēs multum vinū in insula mitilēni cresce-
re: volēs ebrietati hominū p̄cauere lege publica statuit: vt peccās ebrius dupli-
citer puniret. dicebat autē vinū malum et bonum esse: malum quidē ex crapula:
bonū ex natura. Interrogat⁹ quid optimū. ait ad p̄sens b̄nfacere: q̄d fidele: ter-
ra: quid infidele: mare. Vixit autē annis. lxx. Et claruit tpe Joachin regis iude.

Bias Asian⁹ p̄mensis p̄bus quī⁹ de. vii. sapiētib⁹ grece. Hic cū inter
primēses et messanēses instaret bellū ⁊ primēsiū milites virgines mul-
tas messanēsiū captiuas duxissent cōfestim bias his visis indoluit: ⁊ pu-
ellas captiuas liberās: tanq̄ p̄prias filias custodiuit induēs eas vestib⁹ nouis
et singlis dotes tribuēs: s̄ fida custodia remisit ad pentes: inimicis exhibēs pie-
tatē. Alio q̄ tpe dum Aliat⁹ princeps primēsiū ciuitatē obsideret sperās primē-
ses fame deficere: bias tali arte defectū intraneū ⁊ victualium palliauit: duas em̄
mulas sero impiguitas de ciuitate dimisit vt quasi fortuitu ab hostib⁹ caperēt.
quas cum aliat⁹ cerneret putauit illos victualibus copiosis abundare. Misitq̄
ad biantē vt egrederetur ad eum de concordia tractaturus. Respondit bias si ex-
irem forsitan primēs: cepas ederent. Ante tū magis intronitte legatū. timuit
enim ne ab hostibus captus: flere faceret primēses. Eūq̄ legati aliati ingre-
rentur urbem: Bias acruum arce spargens ⁊ diffundens desup̄ triticum ostē-
dit legato. quod audiens aliatus: reconciliatōne facta recessit: ⁊ sic fuit ciuitas p̄-
biantis prudentiam liberata. Alio verō tempore (vt valerius narrat) cum terras
eius fortuna mutata hostes inuaderent: ⁊ qui euadere hostes potuerunt precio-
sarum rerum suarum pondere onusti fugerent: nihil ip̄e de his deferēs fugit. In-
terrogatus autē cur nihil de bonis suis secum ferret ait: omnia bona mea mecū
porto. pectore enim illa gestabat non visenda oculis: sed animo extimanda: que
domicilio mentis inclusa erant. Interrogatus quid sit in hac vita optimū: ait
Adens sibi bene rectitudinis conscia. Interrogatusq̄ quid sit dulce homini ait.
propriū. Claruit tempore Sedechie regis et scripsit vtilia multa. Eo mortuo
primēses ei templum dicarunt.

Cleobolus p̄bus Lindius sextus de. vii. sapiētib⁹ grece claruit tempo-
re Zedechie regis iude. Cuius filia Cleobula inuentrix enigmatum fuit
Huius enigma fuit: vnus pater: filij duodecim horum cuilibet nati sunt
triginta difformes: nam quidam horum albi visu: quidam vero nigri: immor-
tales autē cum sint corrumpuntur omnes ⁊ deficiunt. Est autē annus duodecim
mensium pater ⁊ c. Celebres sentētie eius sunt hee. Amico benefac vt amicior
fiat. Inimicum vero amicum facere stude. Magis enim amicorum inuidiam q̄
inimicorum insidias cauere debemus. Illud enim apertum est. hoc autē celatus
malum: nocendiq̄ fraus que non speratur potentior est. Quanto plus licet tan-
to minus libeat: vxorem ex paribus ducere. nam si ex maioribus duxeris domi-
nos habebis cognatos: non irideas exprobratos nam fies odiosus his. Pro-
speratus ne superbias. ⁊ depauperatus ne deiciaris. Mutatiōes fortune virili-
ter scito ferre. Scripsit autē de enigmatibus questionēs trium milium carminib⁹
Obijt vero completis annis vite sue. lxx.

Periander Corinthius p̄bus e septem sapiētib⁹ p̄bis septimus hac tē-
pestate floruit: scripsit dogmata vtilia in duobus milibus versuum. Se-
ntētie eius hee sunt celebriores. volentes secure tyrannos fieri: oportet
benivolentia fulciri non armis. amicis felicibus ⁊ infelicibus idē sis. Quodcū-
q̄ promittis obserua. Claruit autem periander tempore Sedechie regis iude.
Mortuus est ferme octogenarius.

Anatharsis

Anatharsis pbus scita genere. Hic licet magnus et audax in rebus bellicis strenuus esset: ut in doctrina grecorum moribusque proficeret iuit athenas. et ad Solonis sapientissimi domum profectus: nunciari soloni fecit quod venisset ad eum Anatharsis scita cupiens eum videre et eius amicus fieri si effici possit. Solonis autem responsum fuit: quod in propriis patriis conciliantur amici. Cui mandauit Anatharsis dicens: nunc ipse in patria sum: ideoque licet mihi amicos conciliare. Solon vero in eius promptitudine stupens introduxit eum: et amicum maximum sibi fecit et grandis philosophus est effectus per Solonem. Huius sententie hee sunt. Interrogatus quomodo quis fieri posset non amator vini: ait. si pre oculis habeat inebriantium se turpitudines: nunquam erit amator vini. Dicebat etiam nauigantes distare a morte ad spissitudinem quattuor digitorum tantum: quia sciebat spissitudinem tantam esse naui. Interrogatus que nauium sint tutiores: ait que in terra quiete iacent. Interrogatus quid est in hominibus bonum et malum: ait lingua. Interrogatus quid est curia: ait determinatus locus ad decipiendum et superandum seinuicem. Ait etiam turpe quid ausurus te sine teste time. Ait etiam melius est vnum amicum habere multis dignum: quam multos nullius dignos. Post hec abiens in Scythiam iura moresque atheniensium in scitias introducere conabatur volens patrie profectum afferre: ob quam causam inuidus frater eius in uenatione sagittam in eum fixit: letale vulnus probo infligens: qui moriens ait. Per sapientiam in greca saluatus sum: sed propter inuidiam in patria pereo.

Empimenides

Empimenides pbus cretensis: hic dum iuueneculus esset missus a patre ad custodiam ouium: declinans in quoddam antrum obdormiuit annis. lxxv surgens autem postea querebat oues putans se parum obdormisset dum autem non inueniret: iuit ad agrum et transmutata omnia videns: et penes alium possessorem. iuit ad castrum hesitans: illic autem propriam domum intrans occurrit sciscitantibus indicans quisnam esset: donec minorem fratrem inueniens iam senem factum: totamque ab eo didicit rei gesteveritatem: notus autem a grecis deo amatissimus esse susceptus est honorifice. Atheniensibus autem peste detentis ymolando pestem fugauit: dixit etiam. pecunia auaro supplicium est liberali decem: paritidum proditori. Elixit autem annis. i. 77. et scripsit de genesi et ortu diuino libros in quinque milibus versuum: necnon de diuersis naturis rerum libros. ix. milium ac quingentorum carminum: fundauit autem apud athenas templum venerandorum deorum. Et solonis sapientissimi tempore claruit.

Bimonides

Bimonides poeta per mare nauigans ad littus applicuit: et ibi mortuum corpus humanum inhumatum repertis sepeliuit: et cum ipsum sepeliret ab eo admonitus est ne die proxima nauigaret. qui acquiescens monitis interim remansit ipsa autem die procellis et fluctibus alij qui nauigarunt obruti sunt. Huius hec feruntur fuisse sententie. Tutius est tacere quam loqui: neminem enim tacendo: multos autem loquendo circumuentos agnouimus. Remedium malorum futura spes est: innocentem non debilitat conscientia in aduersis. Solatiu enim est homini non meruisse quod patitur. Fortuna deserit innocentes sepe: bona spes nunquam. Hic octogesimum annum habens composuit et docuit carmina et gloriabatur se in eorum certamina descendisse etate predicta. Claruit autem Simonides tempore manasses regis iude.

Tobias

Tobias iudeus propheta sanctissimus ex tribu et ciuitate neptalim oriundus: mitissimi ingenij et omnis gratie spiritualis prestans. Qui a salmatar Assyriorum rege in captiuitatem ductus hoc tempore pietate et religione insignis habitus est. Hic cum apud ninuen constitutus preceptorum patrum suorum non immemor: egros visitaret et indigentibus elemosinas preberet: desperatos consolaretur. Cecitatis plaga tentatus est: pro qua etiam omnem eius deperdidit substantiam ac omnium pauperrimus euasit. Cuius patientiam cum dominus cognouisset statim Raphaelem angelum ad eum misit. Qui ei de visu restituit substantiamque omnem in decuplum multiplicauit. Et cum duos et centum vixisset annos: predicens interitum ninive et instaurationem hierusalem ac templi domini spiritum domino reddidit. Et per filium tobiam et nepotes in ninuen sepelitur.

Quarta etas mundi

Ite Amon (Anno mdi. 4551.) fecit malum coram domino et percussus est a seruis suis obiitque in domo sua propria peremptus eumque cum patre suo sepelierunt.

Josias rex iude (Anno mdi. 4558) accepit regnum cum octo esset annorum optime regens. Ydolatrias persequens. Sacerdotes ad instaurandum templum inducens. populum ad observationem legis et dei timorem reducens. Ad azimorum festiuitatem que pascha dicitur eos adduxit et phase solenniter celebrari faciens. Hic demum quia prexit ad pugnandum contra regem egipti contra voluntatem domini vulneratus grauitur in hierusalem ductus migravit ad dominum super cuius morte flere. lamentationes fecit. Cum in omnibus rebus ita gloriosus extitit: ut cum eo iudeorum gloria fere orta simul et extincta fuerit. Iste josias adhuc in puericia quesivit dominum. Perseueravitque usque in finem adeo religiose conuersatus est in lege domini quod dicitur non habuisse similem in regibus iuda.

Jothas (anno mdi. 4589.) malum fecit coram domino: ideo tradidit eum dominus in manus pharaonis necho regis qui eum captiuum adduxit in egiptum. Et eius seniori fratri et eodem patre progenito nomine Eliachim tradidit regnum mutans ei nomen Joachim.

Zaleucus

Zaleucus vir iustissimus leges condidit. et inter cetera decreuit. ut qui adulterij crimine committeret: utroque oculo priuaretur. quod cum filius eius commisisset: iussit ipsum exoculari. Verum tota ciuitas aliquodiu ei reluctabatur tandem victus instantia populi. ne lex a se condita violaretur: suo prius: deinde filij oculo eruto utrisque usum videnti reliquit. Sicque mirabili equitatis temperamento: se inter misericordem patrem et iustum legistatores partitus est. Disce o christiane quanta diligentia debeas

sancta dei tui precepta custodire: si sic maluit paganus puniri pro iusta lege sua quam eam inultam relinquere.

Jeconias cognomento Eliachi etiam fuit filius Josie et constitutus est rex a pharaone ut daret multam centum talenta argenti. Et quod fecit malum coram domino ascendit contra eum Nabuchodonosor et factus est eius seruus annis tribus. Postea cum rebellaret iterum contra eum ascendit interfecitque eum in hierusalem et proieci fecit corpus eius extra murum.

Joachim cognomento Ito Jeconias fuit filius ieconie: fecitque malum coram domino: ideo statim est amotus ne regnaret et vincit est translatus in babilonem. Mansit autem ioachi iste in carcere apud chaldeos. 37. annis et filius eius a viculis post mortem patris Nabuchodonosor soluit.

Sedechias anno mdi. 4600. fuit tercius filius Josie et vltimus regis iuda et hierusalem et malus. non audiuit hieremiam prophetam ideo perijt et omnis iuda cum eo ductus in babilonem. Erutique sunt oculi eius et occisi filij eius hec quippe hieremias et ezechiel prophetauerant quod vincit duceretur ad babilonicum regem. Capti igitur regem iuniorumque populum caldei trucidauerunt. Et qui gladium euaserant ad seruiendum caldeis abducti sunt.

nomina septemum sapientum grecia cantat.
Partibus ac notos diuersis orbis honorat.

Tales milesius vnus de vii. sapientibus clarus habetur: qui post theologos et poetas sophi dicti sunt id est sapientes: iste tales primus potuit predicere defectum solis et lune ut dicit Augustinus. de his folia precedentia gesta ac dicta eorum manifestant.

Tales
Solon
Chilon
Periander
Cleobolus
Bias
Pitacus

septem
sapientes

Linea Christi

Amon

Josias III

Jothas

Jeconias

Joachim

Sedechias

Massilia

Massilia transalpine gallie ciuitas primo anno regni Sedechie a Phocensibus aduentu pfugis cō-
 dita fuit. Temporibus enim Tarquini regis ex asia phocensiū iuuent⁹ hostio tyberis inuecta ami-
 ciciam cum romanis iunxit. Inde in vltimos gallie sinus nauib⁹ profecta: Massiliam inter ligu-
 res ⁊ feras gentes gallozum cōdiderūt: magnasq⁹ res (siue dum armis se aduersus gallicā feritatē tuent⁹: si-
 ue dum vltro laceffunt a quib⁹ fuerant ante laceffiti) gesserunt. Māq⁹ phocenses ex ignauitate ac macie terre
 coacti studiosius mare q⁹ terras exercuerunt: piscando. mercādo. plerunq⁹ etiam latrocinio maris (que illis
 temporib⁹ gloria habebat) vitam tollerabāt. Itaq⁹ in vltima oceani ora pcedere ausi: in sinū gallicū hostio
 Rhodani amnis deuenere. Cui⁹ loci amenitate capti reuerfi domū referentes q⁹ viderāt. plures sollicitauere
 duces classis Furius et Peranus fuere. Condita igitur Massilia est ppe hostia rhodani amnis in remoto si-
 nu veluti in angulo maris: hec olim clarissima ciuitas in loco petroso sita: magnitudinis eximio extitit. Hu-
 ic port⁹ subiacet pulcherrim⁹ qui arcē pugnatissimā loco edito habet: in qua quidē olim appolinis delphi-
 ci pulcherrimū templū structū erat. Sed ligures incrementis vrbis inuidētes eos assidue bellis fatigabant
 Qui pericula ppulsando intantū enituerūt: vt victis hostib⁹ multas colonias cōstituerūt. Ab his igit⁹ galli
 et vsum vite cultioris: deposita ⁊ māsfacta barbaria: et agroꝝ cult⁹ ⁊ vrbes menib⁹ cingere didicerūt. Tūc
 et legib⁹ nō armis viuere. tūc ⁊ vitē putare: tūc oliuā serere cōsueuerūt. Adeoq⁹ reb⁹ ⁊ homib⁹ imposit⁹ est
 nitor: vt nō grecia in galliā emigrasse: sed gallia in greciā videret. Ad quā plane urbē complurimi ex nobi-
 lioribus romanis p acquiredis doctrinis trans mittebant: nam eoz victus frugalis ⁊ modestus semp fue-
 rat. Cūq⁹ varios sortita fuisset vel dños vel tyrānos: pro vt se tpa offerebāt. nūq⁹ tamē aut legē aut ab alie-
 nigenis suspēdia pertulit. preterq⁹ a cathelanis. Huic Lazarus quē dñs a mortuis suscitauit prim⁹ ab apo-
 stolis destinat⁹ fuit episcopus. Cui⁹ quidē reliquie nūcūsq⁹ magno in honore apud eam habite sunt. Fertur
 quoq⁹ et beate Marie magdalene ipsius lazari sororis corpus ibidem quiescere. Apud hanc clarissimi flo-
 ruere viri. Saluianus ⁊ Muse⁹ presbiteri in diuinis nō mediocriter instructi atq⁹. Gennadius similiter pre-
 sbiter greca latinaq⁹ lingua eruditissimus. qui de viris illustribus more diui bieronimi libꝝ edidit: ⁊ cor-
 uinus orator: victorinus rhetor et alij complurimi.

Quarta etas mundi

Pherecides pbus

Pherecides Syrus natione: philosophus egregi⁹ pittaci philosophi au-
ditor tempestate ista ingenio singulari peditus agnoscitur. Qui prim⁹
apud grecos de natura et de dijs scripsit. primusq; teste Licerōe libro. f. tu-
sculanorum questionum animos sempiternos esse affirmavit. Qui et teste Laer-
cio multa predixit que mirabilia videbātur. Hic etiā Plinio teste libro. 12. Pro-
sam orationem primus condidit: fuitq; preterea Pythagore philosophi prece-
ptor. Et Talei philosopho lras plurimas scripsit. Et ab eodē mltas suscepit.

Pythagoras pbus

Pythagoas preclarissimus philosophus natōne sam⁹. Et ipse tēpestate hac
toto orbe terrarum clarissimus fuit. Hic a primeuo eximie pulchritudinis
ac venustissime forme insignis fuit. Qui cum musice plurimū doctus fuisset cui⁹
principia apud grecos primus ad artem pduxit. Et geometriam omnē pfecit: at-
q; pondera et mensuras inueniens etiā grecis primū contulit. In primis namq;
circa Arithmeticam vocauit: et medicinam non neglexit. Animas vero hominū
de corpe in corpus transire opinatus est. Licet autem etas illa nullum sibi pepe-
risset equalē se tamen sapientes appellari erubuit: sed se pbm id est amatore sapi-
entie dixit. Italīs legem dedit: cū apud Eorhōnam ethurie urbem ex grecia ve-
nit. Eius institutū fuit ne scolas eius intrans de philosophicis ante quinquenni-
um disputaret. Eius libri ab Atheniensibus feruntur concremati. Variē eius se-
runtur sententie per Laercium: vnaz hic apponim⁹. Fugienda inquit modis om-
nibus et abscindenda sunt hec omnia scilicet languor a corpe. imperitia ab anīa
luxuria a ventre. a ciuitate seditio. a domo discordia. et a cuctis reb⁹ intēperatia.

Sapho poetissa

Sapho Eretea diuini ingenij poetrix per hec tempora claruit et plectrum pri-
ma inuenit. Hec viro ditissimo nupsit. Ex quo dydan filium suscepit habu-
itq; discipulas Anagoram Adilefiam Longillam Colophoniam et c. quas etiaz
lyricos quosdam docuit versus. Scripsit autē hec modulos lyricos Epygrāma-
ta: elegiam. iambos et monades: fuit quoq; vates nobilissima.

Ezechiel ppheta

Ezechiel propheta et sacerdos domini vir sanctus. Qui cum rege Joachim
captiuus adductus fuerat in babilonem. pphetauit futuras populi iudeo-
rum calamitates. Et hec ex babilonia in hierusalem ad Sedechiam regem misit.
Cui tamen rex idem non credidit. Tricesimo deinde etatis anno: et captiuitatis
sue quinto librum pphetie componere cepit: hunc reliquit iudeorū Ban et Bad
quibus pridixerat eos in hierusalem non regressuros apud babiloniam interfe-
ctus est. Et in sepulchro Sem filij noe sepultus.

Daniel ppheta

Daniel desideriorum vir et ppheta celeberrimus ex regum iudeorum fami-
lia natus. A nabuchodonosor chaldeorum rege in babilonē cum Joachim
rege captiuus ductus: et ab eodem enutritus anno nono Sedechie regis hieru-
salem postq; paruulus infontem Susannam a morte liberasset: diuino spiritu il-
lustratus: primam regi caldeorum visionē soluit. Ideo curatorem regni constitu-
it: quo mortuo filio eius balthasar cū litteras in pariete exposuisset terminū ei⁹
pronunciauit. Destructo autem babiloniorū rege a dario Astyagis filio in Ahe-
diam pductus. Inuidia autem preuallente in lacum leonum missus: deinde salua-
tus in preceliore honore habitus. Scripsit autem librum pphetie in decem vi-
siones diuisus quas se vidisse refert. Tres sub Nabuchodonosor. Tresq; sub bal-
thasar eius filio. Septimam et octauam sub dario: et duas vltimas sub Cyro tā-
dem in Ebathenis Ahe die ciuitate sepultus.

Bononia vrbs vetusta Romanorum Colonia primum ab etruscis felsina deinde a boiis gallozum populis gentili sermone boionia nuncupata. Etruscorum enim prius ultra appenninum primaria et postea boiorum caput fuit. deinde Bononia dicta. Eam liuius dicit Coloniam a romanis deductam: agrumque eius fuisse captum de boiis gallis: qui ager prius fuerat etruscorum. Expulsis etruscis romani trium milium virozum in eam deduxere. quorum auxilio aucta et amplificata fuit ita vt per tempora Augusti et aliquot imperatorum trium opulentissimarum ciuitatum ytalie supero mari adiacentium vna fuit. Suetonius autem dicit octavianum bononiensibus quod in anthoniozum die tela antiquitus fuerant gratiam fecisse coniurandi cum tota ytaliam pro partibus suis. Idemque neronem imperatorem orasse latine pro bononiensibus scribit ad consulem et ad senatum. Ad annum salutis quadragesimum supra octingentesimum Sergij pontificis romani os porci prius appellati temporibus quum lotharius tunc imperator luduicum filium romam cum copijs mitteret bononienses illum multis incommodis damnisque affecerunt. Quam ob rem ille conuerso qui iam preterierat exercitu ultionis modum excessit. Quod

post agri vastationem factamque in insontibusque vicis villasque repertis cedem. obsessam urbem captamque reddidit immunitam. Deinde anno domini. MD. cc. lxxi. tam potens fuit vt liberam mari adriatico aduersus venetos navigationem prohiberet tribusque annis bello contenderit. quod sedato inter bononienses orta dissensio. que ciuitatem plurimum attriuit. vt ad manus romane ecclesie deuenire opus fuit. Et per magistratum ecclesie romane circumdatam muro. que nunc habet ac diu postea opibus amplificatas constat. Postea bononia crassa et pinguis (cum frumentum vna et alia queque ad victum necessaria habundanter producat) dicta est. Excellentissimum omnium disciplinarum gymnasium a temporibus theodosij vsque ad nostra tempora summa cum gloria in ea et permansit ac floruit. Est enim mater musarum appellata. quod ibi canonum ciuilium liberalium artium sacrarumque litterarum discipline tradantur. Ex ea viri sanctitate doctrinaque copulrimo emerfere. Sed que maxime prestitit diuus petronius urbis episcopus qui vitas patrum composuit. Genuit hec vrbs Guidone archidiaconum. Johanne andree. et iohannem calderinum celeberrimos iure consultos qui monumenta laude digna post se reliquerunt.

Bononia

Quarta etas mundi

Reges Babilonie

Nerodach

Este Nerodach fuit primus rex babilonie qui a monarchia assyriorum recedens. non obediuit Assaradon similiter nec rex medorum. Et ob hoc regnum Assyriorum defecit regesq; Babilonie ceperunt esse potentes. Iste etiam misit munera Ezechie.

Eldus scacorum reperitur ab Xerse philizopho pro correctione Euilmerodach tyranni. qui sapientes et magistros suos occidere consueverat: quo solatio retractus fuit a tyrannide ad emendationem.

Nabuchodonosor iste rex babilonie victoriosissimus fuit. eo quod esset virga furoris domini: ut puniret peccata populorum. obtinuit regnum assyriorum quod destructum erat a Medis. Et factus est monarcha qui postea cum feris habitans septem mensibus. prece Danielis in pristina nabuchodonosor forma septem annis penitus est restitutus. Cui res geste magni cognomen dederunt. multa cum finitimis bella contempsit: et quod maxime cum egyptiis. ad extremum iudeam devicit. Et syriam durissimo sibi subiugavit iugo. Joachim interfecit. et successorem cum vasis domini in babilonem transtulit. et Sedechiam patrum suorum loco suo succedit. Porro dum vixisset annis quadraginta defunctus est in babilone. relicto eius filio Nabuchodonosor regni successore.

Bysantium urbs tracie maritima a grecis sic nominata. Lacedemonij condidere eam primo. quibus appollinem consulibus ubi nam sedes quereret mandasse oraculum memorie: proditum est ut contra cecos habitationem locaret. Cecos autem megarenses appellavit Calcedonis conditores. Qui cum prius in tracia nauigassent: situmque ubi postea byzantium edificatum est aspexissent. Omissa tam locupleta ripa tenuiorem regionem in asia elegissent: ut Strabo refert. Et autem Justinus et Eusebius ponunt hec ciuitas Anno ante adventum christi. 663. In grecia ex opposito calcedonem agri loco quidem optimo et munitissimo a pausania spartanorum rege prius conditoris sue initium habuit. Et cum parua admodum esset: Postea a Constantino magno imperatore que eam adauxit et exornavit Constantinopolis dicta. de qua latissime circa sua tempora describens laude digna.

Bysantium

Xerxes phus

Nabuchodonosor

Constituit Nabuchodonosor regem hierusalem patrum Joachim mathaniam : vt seruiret ei sub tributo interposito religione iurisiuradi: et mutato nomine vocauit eum Sedechiam. Vicesimū primum etatis annum agebat Sedechias cum regnare cepisset. Et. xi. annis regnauit in hierusalem : fecitq; malum coram domino. Erat em̄ superbus cogitans vt adhereret regi egiptiorum: nec iurisiurādū regi babilonie seruauit. Decipiebant eum pseudoprophete dicentes : in proximo babilonios vincendos ab egiptijs. Hieremias vero ei suavit vt spem in deo et non in hoīe poneret. Cum aut̄ nono sui regni anno sub ordinantibus egiptijs tributum caldeis promissum denegaret: et in libertatem se vendicare tentauit. Et iurandum transgressus. Quam obrem Nabuchodonosor ira percitus cum ingenti exercitu ad eum venit et diu obsedit et tandem fame coactum eum ad deditiōem compulisset. Et aperta est ciuitas circa mediam noctem: fugit autem Sedechias cum omni domo sua nocte ad viam deserti: persecuti sunt eum principes diluculo: et comprehenderunt. Et vinetum traxerunt eum ad regem Babilonie in reblata. Is dicens eum ingratum fuisse percepti ab eo imperij: et deierasse in deum. Oculos eius effodit et cathenis vinxit eum vt adducerent in babilonem. Et cum eo Josedech: et eius vniuersam familiam trucidari mandauit. innumeros quoq; ciuitatis hierosolime traxit in seruos ad babiloniam: ac totam urbem vna cum templo euerit et incendi precepit. Sed et assyriorum regnū a medīs destructum obtinuit: Ideo babiloniorum regnū factus est oīm monarcha. Hic fuit exitus regni hebreorum et caldeorum regni principium. Caldea autem Asia regio arabie cōterminia longe plana sed fontū q̄ maxime indigua. In qua Babilon maxima ciuitas regni caput erat. Ad eorum quoq; regnum defecit. Cum vltimo astyages octauus et vltimus rex medorum. 58. annis regnasset temporibus Sedechie.

Hierosolimorum excidium

Hierosolima nobilissima et vetustissima ciuitas p̄ varia tpa pluries vastata fuit. Primo a babilonio rege. Dum nabuchodonosor caldeorum rex tpe Sedechie cū ingenti exercitu in iudeam venit ibiq; magnis cladibus ei⁹ ciuitates affecit. Ac etiam ipsam hierosolimam obsedit. Deinde pfect⁹ contra Pharaonem regem egipti quo fugato: Nabuzardan sui exercitus principem ad obsidendas hierosolimam rursus mittit. Ibiq; decē et octo mensib⁹ statione firmata iudei se et vrbes caldeis ignominiose tradiderunt. Qui rege interfecto muros et turres euererūt. templa incenderūt. eiusq; vasa sustulerūt. Et p. lxx annos templi solitudo pmanit. A cyro rege persarū laxata est captiuitas. Extructum est templum sub Dario rege psarum et medorum. Secūdo ab Asobeo egiptiorum rege. Que em̄ passa est iudea a medīs egiptijs macedonibusq; non enumero. Tercio ab Anthiocho epiphane crudelissimo oīm tyranno facta est euersio. Hic hierosolimam ciuitatē sanctā menelao prodente vi cepit. et sanctū locum spoliari misitq; homines impios qui compellerent iudeos carnes porcinas comedere. et a patrijs legibus se transferri: et non templus domini: sed iouis olimpi cognominare et ydolum venerari. Quarto a pompeyo is iudeam vicit omne cur hierosolimam: et tributarios fecit. Et vt strabo habet. Pompei⁹ eam cepit: obseruato ieiunij die: duz ab omni opere iudei abstinerent impleta fossa et admotis scalis. iussitq; menia omnia conuelli. Post hos quinto Gabinius Scaur⁹ Varus urbibus iudee et precipue hierosolime insultauere: et herodes magnus et sossius captam: oppidum seruauere. Sexto ad extremum funditus evertitur āno scdo imperij vespasiani die octaua mensis septembris: a Tito eius filio vrbs capta et templum subuersum. Quā cū cepisset cōplanatis menibus: fossas etiā impleri iussit. Urbē aut̄ illā quā vicisse victores gentium romani tam clarum opus esse dixerunt: vt Titus: tunc exercitus: post imperij gubernator in ipso ingressu menia vrbs admirans: tantam

2^a dignitas3^a2^a1^a6^a

Quarta etas mūdi

victoriam non humane virtutis sed diuine gratie fateretur. In ea vastatione fuit ea hominū strages ea fa-
mes miserorū funesta necessitas: Que si ex ordine noscere cupis Iosephum lege. Non audita sed visa et cō-
munia sibi cū ceteris referentē. Veniēs deniq; Tit⁹ romā cū patre suo Vespasiano triumphū celeberrimū
egit. Simonē qui vrbis excidiū causa fuit in triūpho pductū postea laqueo p totā ciuitatē traxerunt multis
confossus vulnerib⁹ interfecerūt. Vespasian⁹ templū pacis edificauit vbi iudeorū preciosiora instrumēta vi-
delicet tabulas legis penetraliū vela. ⁊ alia multa reposuit. Ea aut vrbis vsq; ad adriani principis tpa la-
tronū sicariozūq; facta est receptaculū. Et p quinquagita annos: deinde ciuitatis mālere reliquie. Quā po-
stea Adrianus impator menib⁹ ⁊ edificijs instaurās de suo noīe helyam appellauit: et diu⁹ Hieronim⁹ ad
paulinū scribit ab adriani tpius vsq; ad impiūm Constantini p annos circiter. c lxxx. In loco resurrectionis
simulacrū iouis in crucis rupe statua ex marmore veneris a gentilib⁹ posita colebat. Estimātib⁹ psecutōis
auctorib⁹ q tolleret nobis fidē resurrectionis ⁊ crucis: si loca sancta p ydola polluerent. Maiores deī no-
stri gloriosissimā ciuitatē diu possessaz. tandē amiserūt. Karolus em magn⁹ multo sudore primo urbē illaz
vendicauit deinde pditam recupauit Gothefridus. Ad quā retinendā etias Conradus cesar: Ludouicusq;
rex francoz nō dubitarūt coactis exercitib⁹ in asiam pficisci. At cū nri principes postea desidie sese dederūt
neq; hierosolima nec Antiochia in potestate nra remāsere. Heu pudor: heu dolor fons ⁊ origo nre salutis
defecit. Templū illud Salomonis fama clarū: in quo domin⁹ tociēs pdicauit: Bethleē in qua nat⁹ est. Cal-
uariam in qua crucifix⁹ Ipsi⁹ crucis possidet inimici. Sepulcrū dñi gloriosum in quo ppter nos obdor-
miuit in dñor: saraceni in ptate habet. Et nisi velint xpiani inuisere nō possunt. En ipam dei viuētis ciuita-
tem officinasq; nre redēptiōis: quā de⁹ nri miraculis illustrauit ⁊ pprio sanguie dedicauit: In q pme resurre-
ctionis flores apparuerūt: Adachometi satellites pculcāt. Et ea vrbis nūc scelerate genti impio paret.

DESTRVCCIO IHEROSOLIME

Quinta seculi etas hic incipit et ortum habuit a captiuitate iudeorum in Babiloniam duratq; vsq; ad christi iesu domini nostri natiuitatem per annos. 590. Quis in hac supputatione aliqui aliter sentiant. Unde qui recte captiuitatis annos numerare voluerint ab vndecimo Sedechie regni anno vt Eusebius ponit. tunc septuaginta captiuitatis annos in secūdū Darij annus terminabunt. Joseph⁹ et diuus Hieronimus a. 13. Josie regis vsq; ad tercium Cyri regis annus. Nonnulli ab vltimo regis Joachim anno computant vsq; ad vltimum Cyri annum. At sane sentiendo septuaginta illi anni qui in tercio vel vltimo Cyri anno terminantur. proprie captiuitatis iudaice anni dicuntur. Illi vero qui in scdo Darij terminantur proprie complete transmigratiōis sunt. Et hec principalior et precipua sacre scripture era habet. q. s. facta est anno ab exordio mōi. 4610. A diluuiō aut. 2369. A natiuitate abrahe. i 427. Ac vigesimo octauo regni Tarquini romanzorū regis. Regnantibus etiam apud Medos astyage. apud Macedones Europe. Apudq; lydos alyactes et apud egiptios vaphres et apud Caldeos nabuchodonosor p̄mus.

Captiuitas igitur hebreorum que fuit exterminium populi hierusalē hic incipit. Et per annos. 70. perdurat. Cum enim populus israel iam multis temporibus ydolis seruiendo: etiam effusionem sanguinis innocentum se grauit̄ impiasset: volens deus generationem huius populi deperire: septuaginta annorum captiuitatem eundem populum in regno caldeorum statuit sustinere. Hac ratione vt completo annorum numero nouus populus a memoratis peccatis immunis ad renouationem hierusalez perueniret.

Linea pōtificuz
Ihesus

Joachim

Aggeus propheta

Malachias propheta

Sibilla helespōtia

Dest reditum populi israel de babilone isti duo presuerunt scilicet ihesus summus pontifex tanq̃ regēs. et Zorobabel tanq̃ dux q̃ modus vsq; ad Herodem seruatus est. Et videlicet summi sacerdotes tenerent primatum. duces vero essent substituti. Semper tamen duces erant de tribu iuda iuxta p̃phiam iacob. Non auferretur sceptrum de iuda et dux de femore eius. Hi cum innumera multitudo iudeorum venerunt in hierusalem ad reponendum templum congregantes vniuersam prouinciam construxerunt altare in loco quo prius edificatum fuerat: et dies tabernaculorum celebrarunt: cepit autem renouare templum sed paulo post defunctus est.

Este Salatiel (anno mōi. 4 634.) fuit filius iechonie regis iude quem genuit post transmigrationem babilonis. vt euangelista Mattheus dicit.

Este Joachim sacerdos fuit filius Iesu pontificis magni. qui scdm̃ Iosephum nominatus est Josedech. Sub quo sorobabel prophetantibus et adiuuantibus Aggeo et Zacharia templum et ciuitatem reposuit. Edificato autem templo pascha cum innumerabilibus holocaustis celebrato ad exornandam urbem eam adiecit.

Este Sorobabel (anno mōi. 4 659.) iuxta imperium domini fundauit templum. sed longe post apud iudeos maximo in precio habitus est. a Cyro rege princeps populi designatus. primum ex caldea iudeos ad propriam prouinciam reducere cepit. et templum reedificare concedente Cyro incepit.

De illo Abiud (anno mōi. 4 709.) et sequentibus vsq; ad Ioseph nihil habetur in scripturis. nisi quod a Mattheo numerantur: et ideo nec tempus eorum debite sciri potest. Nisi quod Abiud genuit Eliachim: qui azor: qui sadoch etc. vt Mattheus in principio euangelij testatus est.

Aggeus propheta in numero duodecim prophetarum vndecimus his temporibus librum sue prophetie scripsit. In quo reuersionem populi et templi edificationem conscribit. ac renouationem ciuitatis: necnon et sacerdotalem obseruationem comprehendit. Completo deniq; templo statim obiit. Et iuxta sacerdotum sepulchra sepultus est.

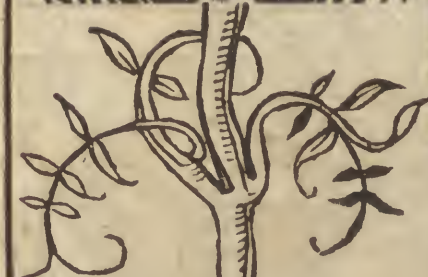
Malachias propheta hoc tempore clarus habetur sic dictus id est angelus propter optimam vitam. Aiuunt q̃ ore eodem quo prophetauerat angelus domini apparens eadem iterabat.

Ellespentina in agro troyano nata vetula et antiqua veste rurali induta ligata velo antiquo capite sub gula circumuoluto vsq; ad scapulas quasi de spectro habitu ita dicit. De excelso celorum habitaculo prosperit humiles suos. et nascetur in diebus nouissimis de virgine hebrea cum cunabulis terre.

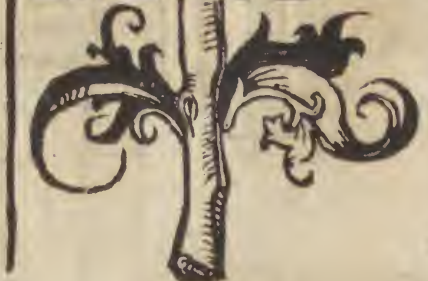
Linea Christi
Salatiel

Sorobabel

Abiud

Linea regū Ba
bilonie

Mabuchodonosor

Euilmerodach

Ragufar

Sabardacus

Balthasar

Iste Mabuchodonosor filius Mabuchodono
sor magni fuit tercius caldeorum rex. 18. capti
uitatis anno patri in regnū succedens regna
uit annis. 10. Vir quidem prestantissimi animi et in
gentis potentie qui paternis regalibus multa super
addidit multaq; magnalia peregit.

Iste Euilmerodach frater Mabuchodonosor p
cedentis quartus caldeorum rex magni Mabu
chodonosor regis fili. anno. 28. captiuitatis iudai
ce fratre predicto sine liberis defuncto regnum susci
piens regnauit annis. 18. Solut Joachim de carce
re et magnificauit eum. genuit autem tres filios.

Seruius tullius sextus romanorum rex nono iu
daice captiuitatis anno regnum suscipiens. re
gnauit annis. 34. Quis matre serua creatum. nec ob
scuritas inhibuit quin gubernaculo urbis inuasit. Ma
ximam indolem vxor Tarquinij Tanaquil libera
liter educarat et eius industria regnum adeptus. pri
mus censum in vrbe instituit. Et tres colles. s. quiri
nalem: viminalē et exquilias vrbi adiecit eamq; au ge
re fossisq; ac muro circumdedit: tandem a Tarquinio
superbo genero suo filie sue impulsu occisus est.

Tarquinus prisci Tarquinij regis filius et Tul
lij serui gener. Cui superbo facto cognome in
diderunt. Anno quarto et quadragesimo iudaice ca
ptiuitatis mortuo socero suo rege romanorum rex fa
ctus regnauit annis. 35. Hic regnum auitū qd a Ser
uio tenebatur rapere maluit qd expectaret: qui suscep
to regno mox piores ciuitatū quos rebus soceri ser
ui fauisse putabat vna cum Tarquinio sororis sue fi
lio interfici iussit. et pleraq; per tyrannidem gessit: tamdiu superbiam regis po
pulus romanus perpeffus est donec aberat libido: hanc ex liberis eius importu
ritatem tolerare non potuit. Quorum cum alter ornatissime femine lucrecie stu
prum intulisset: matrona dedecus ferro expiauit. Imperium tamē regibus abro
gatum. tandem eū regno expulsus a porsema interfectus est.

Balthasar euilmerodach regis fili caldeor rex post patrē regnare cepit. Et
regnauit annis. 17. Cui regni anno pmo Daniel ppheta quartā visionē
vidit. Is demū captus est: et ciuitas a Lyro persarū rege aduersus fortissime dimi
cante tradita est et fundit euerfa: et adeo vt nullū tante urbis remāserit vestigiū
Sed eam que modo stat Cambyfes cyri filius alio in loco condidit.

Babilon illa magna capis et aufferit ei ptas. Nec pmar maxia ciuitas toti
orbis or: et qd ea hūano ope extrui vel hūanis virib destrui potuisse pene i
credibile videbas. Que destructio facta ē p Barius et Lyrū pmos reges mōrchie
persarum.

Babilon

Linea regū Ro
manorum

Seruius Tullius

Tarquinus

Quinta etas mundi

Linea pontificū

Elizaphat

Joiade vel Judas

Johānes filius Jude

Jeremias

Ezechiel

Lucrecia

O Arca hec tpa vt dicit Orosi? Mox ad magnas partem diei tendi visa est: et saxe grandio scilicet veri lapides descenderunt de nubibus.

Hic incipiunt ebdomode Danielis scdm Bedam de qb? inter doctores est grādis altercatō.

O Emplo domini in modū castri sexto regno darij anno perfecto Joachim pontifex cum sacerdotibus cum tubis et ornatu soleni laudauit deū.

Templuz Balomonis perficitur anno .vii. darij regis persarum.

Iste Elizaphat hebreorū summus pōtifex successit Joachim patri in pontificatu. vt dicit Eusebius. sedit annis. 32. Vir tanto honore dignus q̄ sua prudentia ab Artaxerse persarum rege absoluto nem a vectigalibus et tributis pro ministris templi obtinuit. potestatem quoq; amouendi iudices.

Eliachim anno mundi. 4759.

Eldas quartus summus sacerdos tpe Adardochei. Cui ex Susis persarum vrbe misit epistolas de obseruatione dierū phurym. Constat em̄ hūc multe doctrine et sanctitatis fuisse virū: multis tamē seditionibus agitatum.

Johānes iude pontificis filius quintus hebreorum pontifex. habuit fratrem qui dicebat iesus qui aspirabat ad pontificatū confidēs de familiaritate vagosi prefecti trans flumē. Cū autē sup hoc aliter caretur cū iesu in templo adeo incitauit fratrē vt cum occideret. Ideo vagosus omnia ornāmēta templi sustulit.

Azoz Anno mōi. 4809.

O Eisto Sadoch (Anno mōi. 4859.) etiā nihil habet nisi q̄ ponit Adathei primo cū ceteris in generatione christi.

Iste Hieremias vltimo pphetauit i egipto. Cū q̄ peccata popoli increpasset lapidat⁹ est ab eis apud taphnas. Et eo loco lapidibus fuit obrut⁹ sepultus vbi olim pharao rex habitauerat.

Ezechiel propheta hic post mltā gloriosa gesta cuius quosdam redargueret exacerbati ipm equis distraxerunt per crepidines saxorum atq; excerebrauerūt. Et in sepulchro Sem filij Noe et arphaxat ei⁹ filio sepult⁹.

Zacharias et Aggeus anno secdo Darij increpauerunt populum propter negligentiam eorum et edificandum domū domini. et sollicitabant Sorobabel vt loquaretur super hoc regi. et annuit rex: et accensuz est cor populi vt edificarent templū. Tandem post multa bona opera cōpleto templo. Et ipse obiit. Et iuxta aggeum prophetam sepultus fuit.

Lucrecia matrona romana omnium romanarū mulierum pudicissima formaq; et elegantia clarissima coniunx collatini a sexto Tarquinio tarquinij superbi filio per vim stuprata semetipam interfecit. Tarqntio igit expulso romani reges defecere. Cum ibidem regnatum fuisset sub regibus septem annis. 240.

Linea Christi Templum Balomonis

Eliachim

Azoz

Sadoch

Quinta etas mundi

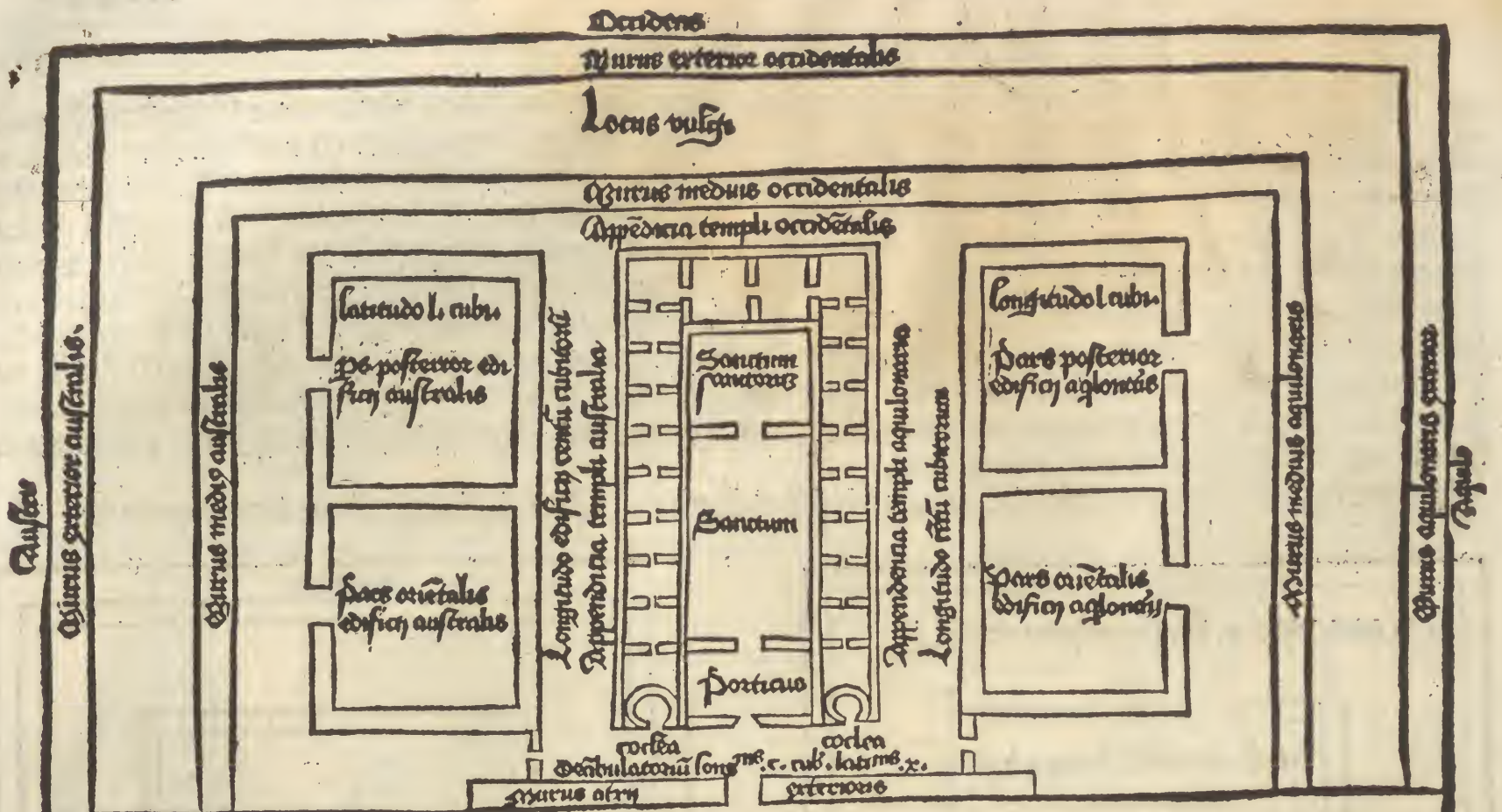

Figura posterioris partis edificij templi sicut
hinc fundamentales Ezechiel. xli.

Aspectus altitudinis templi porte orientalis et appendicis
extra ipsum Ezechiel. xli.

Aspectus edificij aquilonaris sicut altitudinis et longitudo
interioris sui Ezechiel. xli. Et simile edificij debet magis
nunc figuratum esse in parte australi templi.

Beo ap
pendicis
hinc ex
tuo porte
am. qz
non pnt
sic depi
gi. ideo
hic post
ta sunt

Ezechiel diuinus ppheta. Cum transmigratio babilonis a Joachim rege iude vt premiffus est ince-
pit ⁊ ipe cū mardocheo trāsmigravit. Poſtea ſedechias annis. xi. regnauit: in quo anno deſtructa ē
ciuitas et templū. Inde decimoquarto anno poſt deuſtationē Ezechiel hāc viſionē pphetiā vidit
Templū aut vt in figuris cerni poteſt: mltas māſiones habebat: ſicuti ciuitas: muri ei⁹ erāt ppugnacula ad
modū ciuitatis. Adons in quo erat templū aliquantulū demiffus erat: In parte aſtrali magis q̄ aquilona-
ri. Angel⁹ aut ſtans in porta muri exterioris locut⁹ eſt ac mēſurabat certis mēſuris que maiores erāt quam
in ceteris reb⁹ p̄mūb⁹. Totū igif templi edificiū in ſpacio quadrato ſitū erat. Cui⁹ vnū lat⁹ directe ad ori-
entem poſitū: oppoſitū ad occidentē: Alia duo ad aquilonē et meridiē. In quo ſpacio triplex mur⁹: Exteri-
or. medi⁹. interior: Spaciū p̄tentū inter mediū et interiorē dicebat⁹ atriū exteri⁹. Reliquū ſpaciū inter mu-
rum mediū et exteriorē: loc⁹ vulgi appellabat⁹. Gentiles em̄ ad orandū ob deuotionē templū acceſſerūt. To-
tum vero quadratū p̄tim in ſummitate mōtis in plano erat: p̄tim in mōtis pendulo. que gibboſitas ſpaciū
cū in plano figurari nō potuit imaginatiōe ſuppleri debet. Ad hoz intelligētiā poſita eſt prima figura.

In orientali deince parte muri exterioris in medio eius quedam erat apertura. x. cubitoꝝ latitudinis in
qua erat porta. Simili modo in ſecūdo muro et terciō directe ſe reſpiciētes. In latere deniq; muroꝝ aq-
lonari et aſtrali due porte conſimiles erant: vt ſecunda figura oſtendit.

Habebat aut hec porta oriētaſis gradus ob decliuitatē mōtis: vt a loco vulgi aſcēſus p. vii. gradus
ad portā foret. Veſtibulū q̄z habuit ſpaciū ante apturā mediū muri quiq; cubitoꝝ in latū ab oriente
in occidentē. Et. xv. in longū ab aquilone in aſtrū. Extabat ⁊ portic⁹ edificiū ſitū ſup apturā mu-
ri mediū: ⁊ ex pte interiori ipſius muri trāſiens vltra mediū p. vii. cubitos inter atriū exteri⁹. Et a terra vſq;
ad ſummitatē hui⁹ portic⁹ cubiti quinquaginta ſunt. Et iuxta poſtes hoſtiū ſunt due turres: quaz altitudo
lx. cubitoꝝ ſicuti in portis caſtroꝝ: Frontes dicte ad decorē porte. Ac in ſummitatib⁹ turriū pomelli: et ra-
mi palmarū celati: etiā iuxta turres ſex thalami. p portarijs appenditia dicta. Ad hozum intelligētiā poſi-
te ſunt due figure (poſt primā ⁊ ſcōdam) ſequētes: Quaz prima ſitū porte portic⁹ ⁊ veſtibuli frontiū ⁊ thala-
morū ſcōm lineas fundamētales reſ代表at. Altera figura altitudinē porte portic⁹ ⁊ frontiū a pte orientali
oſtentat. Portic⁹ aut edificiū ſup portā in atrio duas habet māſiones ſupiorē ⁊ inferiorē et fenēſtras ob-
liquas. Vltra aut portā ſcōi muri inter mediū ⁊ terciū pauimentū ſtratū ſub diuo ſcilicet platea pauimental-
ta erat. Triginta quoq; gazophilatia in circuitu pauimentū. ad lat⁹ aſtrale decē: que occupāt. c. cubitos. et
quatuor ex vna pte atrij exterioris et quatuor ex alia parte eiꝯdē porte que cum ipa occupant. c. cubitos.
Vno vero reſidua gazophilatia ponūf iuxta thalamos porte oriētaſis atrij interioris vnū in pte vna: reli-
quum in altera. que cū ipis ⁊ cui⁹ thalamis occupāt. c. cubitos p modū inferius figuratum. Et ad maiores
diſtinctionē a thalamis gazophilatia rubei coloris ſunt. Porte aut aquilonaris ⁊ aſtralis ſimiles ſūt por-
te orientali: Similis ferme deſcriptio portaz ⁊ veſtibuloꝝ mediū ⁊ interioris muri extat. Oſtiū vero in
frontib⁹ portaz diuerſaz erat: et ibi holocauſtū lauabāt. ſ. carnes cremādas in altari holocauſtoꝝ ac mēſe
que immolationi deſeruiebāt p peccato ⁊ delicto. Due item pietes exiſtētes ex vtraq; pte oſtij et ante illas
in porticu erāt due colūne: altera hinc: alia inde vt in templo Salomonis fuit. Longitudo vero parietū tem-
pli. c. cubitoꝝ extat. Altitudo. c. xx. et latitudo intra muros. xx. cubitos cōtinet. Duo pietes. xij. cubitoꝝ
pminētia pilarioꝝ vltra parietes hinc ⁊ inde. x. cubitoꝝ: latitudo appēditionꝝ. vii. cubitoꝝ. paries claudēs
appenditia hinc ⁊ inde. x. cubitoꝝ et latitudo loci oratiōis ſimiliter. x. cubitoꝝ. Qui numeri ſimul iūcti ſal-
ciunt. lxx. iuxta ezechielē. Intriſec⁹ deince ſanctū ſcōꝝ ponebat⁹ qd interi⁹ templū (vt in tabernaculo moi-
ſi interi⁹ tabernaculū) dicebat⁹: Paries vero nō multū altus nec ſuſtinēs aliud pond⁹ diuidebat ſanctum et
ſcōm ſcōꝝ. Cui⁹ longitudo erat. xx. cubitoꝝ. Adiuncta fuerūt latera ſiue appenditia laterib⁹ templi exteri⁹
us adherētia in latere occidētaſi. vi. in latere aquilonari qd eſt multo longi⁹. xxx. Et ſimiliter in aſtrali qd
eſt equalis lōgitudinis: in oriētaſi nō ſunt ponēda cū ibi templi ingreſſus pateat. Pilarij tandem annexi
fuerūt pminētes extra pietes: vt ſit in arduis edificijs ad ipa fortificāda: In occidētaſi pte tres pilarij: duo
in extremitate vnus in medio. et pminebāt. v. cubitis: et hec pminētia pilarioꝝ in tribus locis pforatur
vno ſup aliū atq; in his foraminib⁹ trabes figurē ad portandū tria tabulata: ita diſpoſita vt p̄mus diſtat a
terra p ſex cubitos: et ita reliqua ab illo. Sicq; aſcendūt iuxta murū templi. xviij. cubitos. Inferior aut mā-
ſio templi vſq; ad p̄mū tabulatū ſeu cenaculū ponēda eſt. xxx. cubitoꝝ vt in templo ſalomonis. vt pies tem-
pli ad recipiendū lumē p fenēſtras ſine obſtaculo p. x. cubitos maneat. Circa duo vero latera templi ſcō
aquilonare ⁊ aſtrale duo edificiā ponūf a muris templi p. xx. cubitos diſtantia: et qdlibet. c. cubitoꝝ lō-
gitudinis et. l. latitudis. Ad ea intelligēda poſite ſunt tres figure ſolij p̄cedēt. Prima reſ代表at ſcōm li-
neas fundamētales toti⁹ editij poſteriorē ptem. Scōda altitudinē templi oſtendit ⁊ appēditionꝝ circa ipm.
Tercia altitudinē edificiū aquilonaris: et ſimiliter aſtralis que ſimilia ſunt. Altare aut holocauſtoꝝ ex
ptibus compoſitū fuit. Prima ps iuxta terrā dicebat⁹ ſinus ſiue fundamētū: et eleuaf ſup terrā cubitū vnū
Scōda crepido minor et reſtringif edificiū p cubitū vnus et aſcendit p duos cubitos. Tercia crepido maior
iterū reſtringif ⁊ eleuaf ſuſuſ p quatuor. Quarta arie vocaf ſimili mō p. iij. aſcēdit: vt altitudo altaris
a terra ſit. xi. cubitoꝝ. Aquē egrediebant⁹ de templo p modū fonticuli ſcaturietis de lumine ſcōi ſcōꝝ et in
p templū trāſibāt declinādo parū ad lat⁹ dextrū. et inde ad porticū tēpli ⁊ poſtea ad atriū interi⁹ ab occidē-
te in orientē. Aliqui has aquas ante egreſſus de atrio interiori diui-
rūt in quatuor riuulos: vt p⁹ egreſſū
de porta oriētaſi exterioris muri in vnū cōueniāt ceteri id reſutant. Et ſic cōpleta ſunt ad edifications et
diſpoſitionē templi p̄tinentia. Figura laudabilis nūc ſequitur ſimul totū editij reſ代表ans qd p ptes ſu-
perius eſt figuratum et ſcōm lineas fundamētales cuncta oſtentat.

Quinta etas mudi

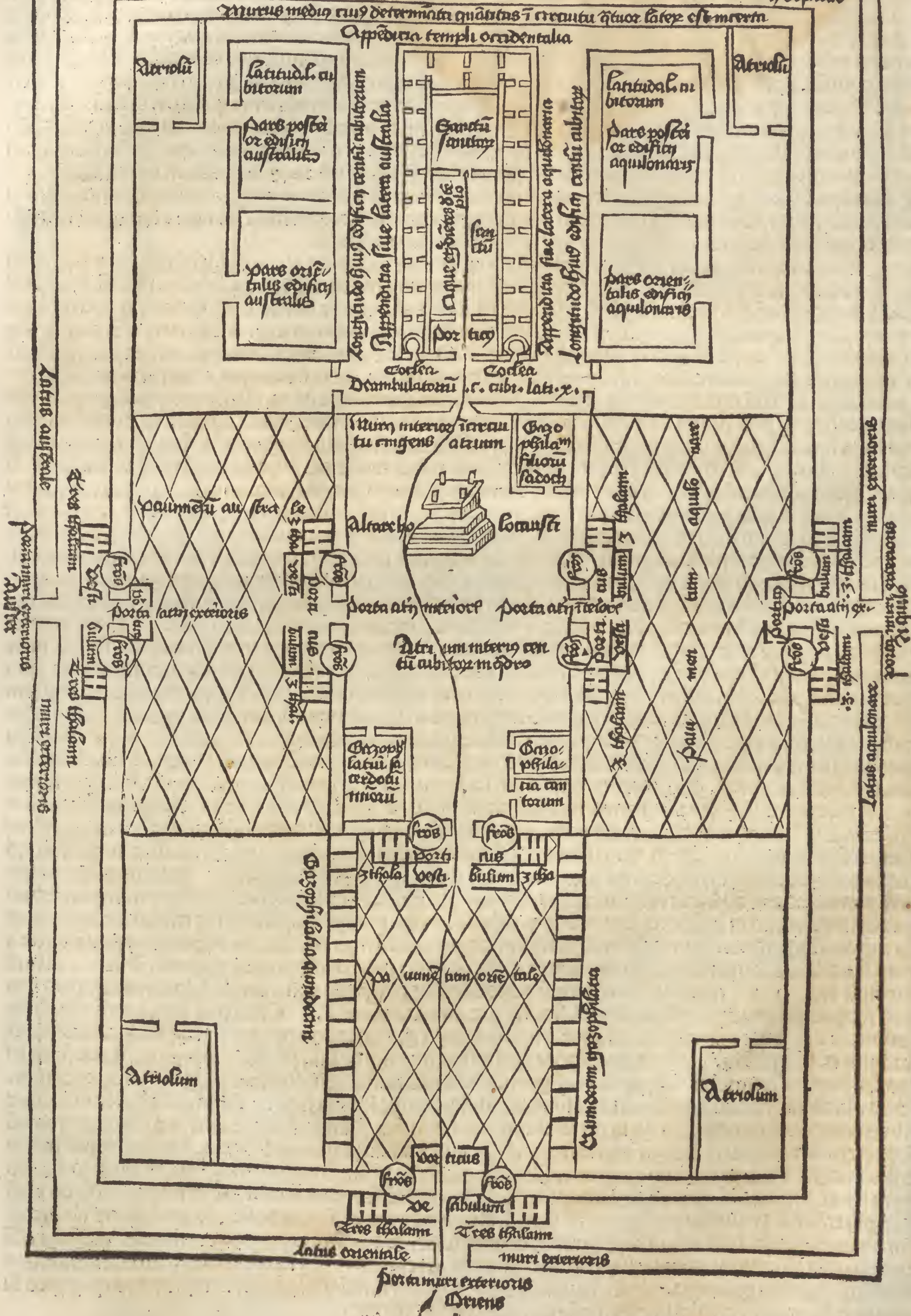
Ordens

Ornatus exterior in circuitu habens in qualibet lateri quingentos calamos

Locus vulgi in circuitu p quatuor latera. Intelligendus est tñ multo maioris latitudinis sua portos qñ sit h depictus

Murus medius cuius determinata quantitas i circuitu quatuor latera est merta

Appedita templi occidentalia

Ueronam pulchram et preclaram venetie urbem alipibus finitimam. Quam atthesis fluvius diuidit. Auctor est ex trogo pompeyo iustinus. Gallos qui urbem romam ceperunt et pariter Mediolanum: brixiam et bergomum edificasse. Licet alij sicardi Cremonensis epi sententie inherentes: post Troie excidium constructam asserunt. Nec tamen minus cingit quam diuidit veronam Atthesis ut custodie simul ornametorumque subuehendis reuehendisque mercibus et frugibus magno sit usus veronensibus: quandoquidem supra infraque circum ager est precipue bonitatis multa gignens in urbem conuehenda: olei vim maximam: frumenta incolis in mercaturam superabundantiam: vinorum varietatem atque prestantiam: pomorum omnis generis copiam. Et lanam ceteras ytalie subtilitate superantem de qua subtilissimi efficiuntur panni. Lane prestantiam greges et armenta a pastionis proprietate accipiunt. Quam prata campi quoque prospectu quoque amenissimi naturaliter prestant. Quum tamen mons altissimus orbi supereminens Balbus nomen: et eandem herbis suis ingenitam et multo maiorem virtutem prestat. quod herbilogi vndique confluentes multa herbarum radicumque genera animantibus saluti opitulanti inde legant: diuerse etiam per agrum veronensem scatunt aque non minus ornameto a natura quam usui attribute. Hec ciuitas ita romanis principibus grata extitit: ut in ea amphitheatrum romano more nonnullaque alia constructa sint edificia. Ibi quoque deinde a Gotorum longobardisque regibus: nec non et ab alijs principibus domus excelsae: alta palatia. pulcherrima templa. inexpugnabiles arces et castella fuerunt constructa. Vinorum prestantia vno extollitur argumento. Theodatus ostrogothorum rex tertius: quum sciret in veronensi agro esse vinum sicut Cassiodorus appellat accinati odoris saporisque suauissimi. illud romam nauibus Atthesi in superius mare delapsis comportari curauit. Urbis huius gesta sub vario fuerunt euentu. Attila enim Gotorum rex eam euertit et incendit. Alboinus primus longobardorum rex ibidem Rosimunde uxoris insidijs occisus fuit. Ibi Rudolphus imperator berengarium impatorem superauit et occidit. Nobilissima scaligeorum familia et ipsa veronensis tyrannidem occupauit. et per 70. annos cum maximo splendore verone dominata est. Tandem ea urbs in venetorum manus deuenit: sed tam solidiora verone sicut et ceteris urbibus ornameta viros omnis etatis prestantes attingamus. Zenoque sicut religionem christianam et suam ipsius decem sanctitatem primum erit qui verone presul multa scripsit extantia sacras utriusque testamenti litteras declarantia. Emilius marcus veronensem poetam. Eusebius in asia obiisse asserit: paulo post. Catullus poeta. subinde uterque Plinius. genuit et Svarinum oratorem ornatissimum et alios.

Verona

Quinta etas mundi

Regni Persarum principium

Cyrus primus rex Persarum potentissimus hoc anno: qui est trigessimus captiuitatis iudaice annus. Et quinquagesima quinta olympias: persis regnum et imperium instituens. regnauit annis. 30. Hic Astyagis medorum regis ex Mandana filia nepos fuit. Qui ut herodotus et iustinus tradunt Astyagem deuicit. Et regnum eius in persas transtulit. domitisq; multis ciuitatibus rebellantibus aduersus Balthasar caldeorum et babiloniorum regem bellum intulit atq; eum deuicit: quo deuicto eius regiam babiloniam superbissimam urbem statim subuertit. Postmodum aduersus cresum lydorum regem: qui babilonijs auxilium tulerat profectus est. Quem sine ullo negotio fudit et cepit: ablatiscq; ei omnibus sui regni rebus vitam miseram ducere coegit. Cumq; Cyrus asyam totum pene orientem in suam redegisset potestatem: Scythias etiam bello adortus est: quibus cum Tamiris regina preerat: ac primo quidem prelio cum Cyrus regine filium omnemq; eius obruncasset exercitum: haud multo post et ipse ab regina compositus in montibus insidijs cum omni exercitu deletus est. Nam Tamiris cum audisset suorum cedem et filij vnici mortem: non femineo more se dedit in lacrimas: sed cum residuo exercitu in montibus simulata diffidentia propter acceptum vulnus cum insidijs refugit. Ac Cyrum ad montium cacumina angustias perduxit: ibidemq; eum cum ducentis milibus obruncari fecit: Ita ut ne vnus quidem tante cladi superfuerit. Quibus gestis Tamiris statim inter cadauera corporum Cyri exquiri mandauit. Cui comperto auferri caput et in vtre sanguinis suorum plenum immitti precepit: ut quasi superbo regi dignum exhibuisset tumultus dixit. Sume cyre sanguinem quem semper sitisti: eius tamen truncum in pasargadas urbem delatum in hortis sepelierunt. In cuius tumulo tale epigramma fertur fuisse inscriptum. O homo ego Cyrus sum asie rex. qui persis imperium institui.

Persia autem asie maioris regio est: que a persio Acrisij argiuorum regis nepote nomen accepit. In qua persipolim ipsius regionis caput condidit. Quam postea greci regijs concrematis vastauerunt hec ita q; regio Caramanis bactrianis ac medis contermina est: Et in multos diuiditur sinus. Quam. Q. Curcius libro quarto de gestis Alexandri magni optime describit. Ipsa quippe montuosa pmaxime est. Et propter estum ac ventos fructuum inops esse phibetur: in ipsa tamen celeberrime vrbes esse referuntur. persipolim ipsa Persipolis et Pasargadas ac plurime alie que sunt in Babilonis superioribus partibus eiusdem regionis. Inter persiam autem et Susam que ab Arphaxat medorum rege magnis structuris edificata fuerat. Quedam montana prerupta interiacebant: quam postea Cambises regis filius suo adiecit imperio: et autem imperium et si aliquando pmaximum fuerit: postea tamen a Macedonibus parthisq; diminutum et dilaceratum fuit. Perse autem a Membroth gygante primum edocti pro deo Solem et ignem coluerunt: et Lune minereq; sacrificauerunt. sed nunc relictis ydolis illi Mithram legem sequuntur. Persica autem poma ut Plinius libro. x. ab hac auecta ferunt. Illustrat adhuc persipolis regio seu ciuitas beatissimi Beorgij martyris triumpho.

Anaximander

Anaximenes

Anaximander philosophus et medicus celeberrimus primo milesijs Taletis auditor ac in eius scola successor his temporibus (ut Eusebio placet) floruit. Qui cum primus celestia docuisset: etiam primus horostopia fabricauit ac maris et terre circuitum primus descripsit. nemon et materiales speram construxit. Et propterea Plinius libro secundo eum peritissimum astrologus dixit. Obijt denique sexagesimo quarto vite sue anno. Fuit et alius Anaximander milesius historicus non ignobilis de quo laercius scribit.

Anaximenes philosophum pariter et physicum Anaximander hic habuit discipulum: et quidem clarissimum. Qui principium aerem dixit et infinitum moueri sydera non supra terram sed circa ipsam. Obijt vero (ut Laercius ait) ea die qua et Sardis capta fuit.

Edras

Reemias

Mardocheus

Edras vir sanctus atq; doctissimus velut al-
ter Moyses in populo venerandus habitus est. Hic
primus de babilone cum ceteris venit: sed iterum
paterna solitudine motus rediit ut plures lucrificaret:
et secum adduceret. tunc autem isto legem ceterosque libros
sanctos repavit. quos combusserant caldei: felix testa-
mentum orbi relinquens. novos et faciliores apices in-
venit: que in spiritu sancto feliciter peracta. venit iterum
hierusalem cum multitudinis magna regalibus privilegiis: ut
doceret populum. Obijt in senectute veneranda sepultus
ibidem.

Teste Darius fuit consobrinus Astyagis quem dedit ei re-
gnum. Ambo autem victi sunt a Cyro qui fuit rex per-
sarum et transtulit monarchiam ad persas. Ba-
bilone vicit. Bathasar interfecit. Daniele magnifi-
cavit. Israel remisit in iudeas ut templum reedificaret.
victus tamen benigne Cyri providit. Astyagi regnum
hircaniorum et dario medorum concessit.

Reemias fuit pincerna Artaxerxis regis persa-
rum missus ab eo ut instauraret murum hierusalem
edificavit eam in angustia temporis. Hic fuit vir benignissi-
mus ac devotione principis: qui cum opus domini expleisset
miraculose igne sanctum reperiunt et murum dedicaverunt.
Rediens ad regem iterum reuersus est hierusalem et mortuus
est. ibique sepultus iuxta murum quem edificavit.

Cambyses filius Cyri sceleratus persarum rex sexagesi-
mo captiuitatis anno regnum accipiens regna-
uit annis. 8. qui ab Esdra artaxerxes: vel assuerus no-
minatur in libro iudith: Nabuchodonosor a patre vo-
catur. Hic interdixit ne hierusalem et templum reedificaret.
Is enim imperium suscipiens militari gloria atque iusticia
cum quadam crudelitate mixta in suos deserviens patrem
superavit. Ethiopes subegit: et multas provincias suo
adiexit imperio: pleraque tamen bella per holoferne gessit po-
stea in egiptum accedens cuius cunctos vastavit fines. et
ibidem Babilonem condidit aliam. De Cambise valeri-
us in sexto refert: quod iudicis male iudicantis pellem de-
trahi fecisset selle iudicarie ubi filium suum iudicem con-
stituerat apponi precepit.

Teste Mardocheus vir sanctus clarus habetur in to-
to regno persarum: tempore sue exaltationis fuit
295. annorum secundum computationem latinorum.

Smerdis tercius persarum rex octavo et sexagesimo iudaice captiuitatis anno: Cambise in syria mor-
tuo sine liberis: regnum regnavit mensibus septem: patetres quem Cambises rebus suis preceperat fra-
trem suum nomine et facie similitum regem declaravit. et priorem occiderat. propter quam fraudem darius hista-
spis filius confestim coniuratione facta: alterum Smerdum et eius fratrem Patizetes trucidavit. Et ipse per
triduum persarum rex constitutus est.

Judith holofernes

Holofernes princeps militie Nabuch. Cambisis multas ter-
ras domino suo subiugavit. et tandem venit ad betbuliam:
et ibi a Judith muliere interficitur in cubiculo papilionis sui
et omnis eius exercitus fugatur. Fuit autem Judith vidua muli-
er prestantissimi animi et incredibilis aspectus et postquam holoferne pri-
ncipem obruncasset. tanto in precio habita est apud iudeos ut cunctis
diebus vite sue omnibus iudeis preferretur: et triumphali laude prope-
tuisque preconij celebraretur. Et cum centum et quinque annos com-
pleisset moriens apud virum in betulio cum ingenti luctu et pompa
sepelitur.

Babylonia nova condita a Cambise in egipto.

Monarchia Re- gum persarum Darius

Cyros

Cambyses

Smerdis

Quinta etas mundi

Linea Cōsulum Ro- maonrum

Brutus Tarquinius collatinus

Valerius publicola Postum

Largus dictator

Decem tribuni

Marcus Brenus mauius

Valerius

Anno, cc. xxiii. ab vrbe condita exactis regibus romani loco eorum consules instituerunt qui annua exercerent imperia. ne tractu tēpo-
ris erigerentur in superbiam. Quorum precipui hic annotantur ex
quibus primi duo habuerunt bellum cum porsemia rege etruscorum. Bru-
tus vero duos filios habuit qui reuocare volebant regem quos virgis ce-
fos securi percussit. Collatino sublata est dignitas. quia ne nomē Tarqui-
ni in vrbe esset.

Sibylla Cumana que fuit tempe Tarquini
prisci vestita aurea veste. librum apertum
altum in manu gestans et librum in sinistra ha-
bens super genu capite discoopto dicit sic. Ma-
gnus ab integro seculorum nascitur ordo iam reddit
et virgo redeunt saturnia regna. Jam noua pge-
nies celo dimittitur alto. Tu modo nascetur puer
quo ferrea primū. Desinet ac toto surget gens au-
rea mūdo. Casta faue lucina tu? iā regē appollo.

Esti duo vicerunt sabinos et de eis triūpha-
tum est. et Valerius fataliter mortuus paup.

Anno vrbs condita. xxv. romani bello sa-
binorum cōsternati creant dictatorem. cuius
auctoritas et potentia consules preiret. et est no-
men officij dignioris.

Este. L. Manili? Lelij manilij filius. bellus
Laium gallis inchoauit. percussorq; gallo qui eū
ad singulare certamen prouocauit. torquem aure-
am de collo eius tulit suoque imposuit. Tū dictus
est torquatus et torquati cognomē suis posteris
obtinuit.

Galli Senones gens natura ferox morib?
incondita. ob hoc ipsa corporum mole ac ar-
mis ingentibus adeo omni genere terribilis fu-
it: ut plane nata ad hominum interitum urbium stra-
gem videretur. deinde totam urbē igne ferro ma-
nibus exequat sex mēsis barbari: et Manili?
nocte subeuntes clangore anseris excitat? a sum-
ma rupe deiecit.

Opilia virgo vestalis ob crimen stupri vi-
ua defossa est.

Tempore illorum duorum fuit bellum ve-
gentinum in quo tot ceciderunt de victori-
bus romanis quot de victis.

Sibylla cumana

Manili? torquatus

Opilia virgo vestalis

Dictature dignitatis institutio

Anno post exactos reges anno (ut Eusebius habet) Romae noua
dignitas scilicet dictatura creata est. et equitum magister. qui di-
ctatori in omnib? obsequeret et largum alis lerciū dictatorem primū et
Sp. cassium magistrū equitū scribit. Instituit? est itaq; dictator ut auctori-
te et potētia contra hostes cōsules prederet. Eo maxime qz porsemia clu-
sij rex (ea ciuitas ihusta erat) armis Tarquiniū supbū reducere conat? es-
set. qd ne fieret dictator obstitit. Verū pace cōfecta in amicitiam ppli Ro-
mani porsemia sumis recepit? honorib?. Quinci? cincinnat? prestantissim?
postea dictator cū agriculture operā daret: a senatu rogat? : puluere ac su-
dore absterfor: dictature dignitatē inuit? suscepit. Is nedū romanos obsef-
sos sed hostiū quoq; exercitū superatū cū innumerabili preda romam per-
duxit. Sic expeditioe finita redijt ad boues: victoriāq; qsi securā tenens.

Ab isto valerio consule ciues exules seruiq; fugitiui inuasunt ca-
pitoliū et incenderūt. Et tam atrox fuit bellū: qd ipse consul fuit occi-
sus: Publicola quoq; roman? patric? cui publi? valeri? appriū nomē ante
fuerat. Et ipse p hoc tēp? expulsis Tarquinijs vna cū bruto in locū collatini
consul est suffect? de quo sup. Is cōmissa pugna in quo brut? occubuit ipse
de Tarquini? exercitu quindecim milia et trecetos viros interfecit qua victo-
ria prim? ex cōsulib? in curru inuect? triūphauit: que res pulcherrimū spe-
ctaculū plebi sine vlla inuidia p̄buit. fuit aut magne iusticie et eq̄tatis vir.

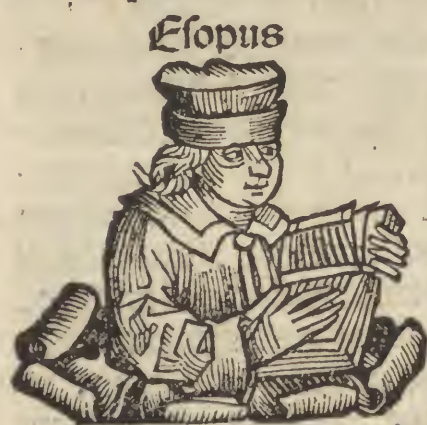

Marcus Curci⁹

cu vasto collapsum in immensam se aperuit altitudinē. quā voraginē nullo videbat posse impleri materia. Tum Marcus curcius eques roman⁹ bello egregius eo audito. templa deorū que foro illi imminēbāt intuens. Equo maxime ornato insidēs zelo patrie armatus se in hyatū misit. q̄ mortuo statū hyat⁹ obturat⁹ est.

Aracus Astrologus et poeta clarissimus cum eudoxo ut ait Augustinus vniuersum se numerum stellarum comprehendisse et scripsisse iactauit. quos (inquit aug⁹) illa contēnit auctoritas que dicit ad abraham. Aspice stellas et numera eas si potes. genēs. xv. Quomodo em̄ dinumerari possunt cum non omnes possunt videri. Cū astrologie nō ignar⁹ esset. De astrologia librū scripsit elegantissimū dicēte Licerone li. primo de oratore. Cōstat inter doctos homines. ignarum astrologie ornatissimis atq; optimis versibus. Aracum de celo stellisq; dixisse et conscripsisse.

Aracus

Esopus

Esopus adelphus poeta fabulator clarissimus. claruit tpe Cyri regis psarum. Fuit autē grecus de ciuitate Attica: vir ingeniosus et prudens. qui cōfinxit fabulas elegantes quas romul⁹ postmodū de greco trāstulit in latinū. et filio suo Libertino direxit. In quibus docet quid obseruare debēt homines. Et vt vitam hominū ostendat et mores: inducit aues. arbores. bestiasq; loquentes. p. pbanda vita cuiuslibet fabula. quas qui diligēter inspexerit inueniet ioca. loca apposita que et risu miscent et ingenium acuant. Hic pmo anno Cyri regis psarum fertur fuisse pemptus. Nouissime eas fabulas omnes vna cū ipsius Esopi vita Rinuti⁹ quidā erudit⁹ vir: ad Antoniū tituli sancti Crisogoni cardinalem latinas accuratissime fecit.

Decem viroꝝ rome electio

Dodecimo Artaxerxis regni āno. ccc. et altero ab vrbe cōdita. L. menenio et. P. sextillo capitolino cōsulibus. Romanis placuit qd consulare impium cessaret: et eius loco decem viri deligerent: p quos sine puocatione omnis regeret ciuitas. leta eius mīgratus tpa (vt Liui⁹ ait) nimium luxuriare incipiēs. ciuius eius res lapsa est. Quia post annū exacti sunt ob facinora Appij claudij.

Leges duodecim tabularū

Romani cum hucusq; legem non haberent magnaq; inter tribunos et consules de legislatore orta est disceptatio. terciodecimo regni Artaxerxis anno legatos athenas miserunt. Qui non solū ab athenensibus Solonis leges obtinerent. verū etiam ex alijs grecie ciuitatibus mores institutaue romani perferrent. Ac sic ab eisdem legibus traditis scilicet decem tabularum. Romani postea duas addiderunt. vnde et postmodum illa decem tabularum famosissima emanauit lex vt habet. ff. de ori. iu. l. ij. et dis. vij. c. ij. Ordinataq; erat in. xij. tabulis tota iusticia.

Tribuni et ediles Rome creati

Quartam seditionem bonorum cupido excitauit. vt plebei quoq; magistratus crearent. Fabius ambustus duarum pater: Alteram sulpitio patricij sanguinis dederat. alteram plebeio. Tribuni igitur plebis sextodecimo regni Artaxerxis anno rome creati sunt. Quod quidem tribunatus officium et si magistratus dignitatem non haberet. maximi tamen momenti in republica fuit.

Veturia romana

Veturia Coriolani patricij romani mater p hoc tempus iam senex laudabili opere annos suos in viriditate traxit ppetuam: quia filium suū qui infensissime urbem obsidebat: quem legatorum maiestas et pontificum reuerentia nequiuerant ipa ab ira retraxerat durissima: et eius ppositum vertit in bonū. Illam relinquens obsidionem ciuitatē liberam dimisit. Ob cui⁹ mulieris beneficiū: ne ciuitas ingratitudine argueret ex Senatusconsulto ad ppetuam rei memoriā eo in loco quo hec veturia filij iram moluit templū et ara fortune constructa sunt in/ sup cum null⁹ vsq; in id tps vel modic⁹ a viris mulierib⁹ pstaret honor sancitū est vt mulieribus homines semp assurgerent et in via eis cederēt qd nuncusq; apd nobiles seruatur. Et qd eis liceret vti auro et purpurea veste aureisq; fibulis et armillis nec immerito cum suis precibus steterit romana libertas.

Hanc inscriptionem dedit ex m. l. v. d. p. i. m. m.

Quinta etas mundi

Monarchia Regum persarum Dari' histapsis

Xerxes

Artaban'

Artaxerxes

Democritus philosoph'

Heracritus

Darius histapsis filius quartus persarum rex anno septuagesimo captiuitatis: persis regnare cepit. Is cum alijs sex nobilibus Smerdimz patizetem magum ei' fratrem trucidauit. Conuenerunt de regno persarum. Cuius equ' sequenti die in ortu solis hynnitū ante regiam prius emit teret ille persarum rex habet. Darius Debaris stabularij sui solercia effecit: vt ante omnes hynnitū equ' ei' primo daret: quo facto: euestigio rex creat' est. Regno suscepto Atosam cambysis filiam duxit vxorem. Ex qua pter xersem etiā alios genuit filios. Dedit potestatem zorobabel vt iudeos in hierusalem reducere posset et vasa reddi iussit: z p edificatione templi viginti argenti talēta p singulos annos iudeis darent. Ideo templum edificarūt. Verū anteq̃ e vita discederet egiptus ab eo defecit.

Xerxes darij ex Atosa filius quintus persarū rex: Centesimoquarto iudaice captiuitatis anno: psis regnare cepit. Et regnauit annis. 20. Is voluntatis p̃ne colendi deum israel: heres apparuit. Iudeis liberaliter vtens. Esdre sacerdoti amicissim' crudelitaz z seuijie paterne successor. Recepta egipto que a patre defecerat cū vniuerse asie potiret: innumerabili exercitu grece bellū intulit. Athenas incendit: et infinitas strages dedit. Tandē leonide Spartanorū ducis solercia duob' acceptis vulnerib' fugiēs: qui pri' mare nauib' strauerat: in piscatoria scapha vix trepid' aufugit. Et nō multa post ab Artabano ei' prefecto spe regni potiundi interfectus est.

Artabanus sextus persarum rex psis regnare incipiens: regnauit mensibus septem. Qui p anno computantur: hic xerse rege trucidato: cum essent ei duo filij nomie Darius z Artaxerxes: Juniorē in maioris necem sollicitauit: Affirmans illū p̃rium obtruncasse patrē. Magabufus aut huius sceleris consci': Artaxerse filio rem postea pdidit omnē. Is cōuocans omnes armatos: numerū militū recensurus: vbi Artaban' inter eos astitisset: Artaxerxes se breuiorē simulat habere lorica q̃ deceret: iubens secus cōmutare. Quo nudato euestigio cū septe filijs eū transsodi iussit: atq; ita Artaxerxes e gregi' iuuenis cedē patris: necemq; fratris z seipm ab insidijs vindicauit.

Artaxerxes septimus psarum rex regnauit annis. 40. Hic omniū hominum pulcherrim' fuit: sed tanta ei erat brachiorū longitudo vt genua contingeret: et p̃terea longimanus dice' est. Qui tributa persis p̃mus instituit. eo q̃ maximā impensaz auri atq; argenti in edificijs constituisset: vbi tributa et que exigebat recondere posset ad bene rei administrate monumentus. Et cum pacis auctor z conseruator habere: Idcirco ab omnib' amari promeruit. Esdras quoq; sacerdos et dei ppheta clarissimus elegantis memorie eius imperium insigne reddidit. Meemias quoq; eius z Dari' pincerna fuit.

Democritus abderites philosophus p hoc tps floruit: is primo quosdam magos caldeos audiēs: adhuc puer theologiam ac Astrologiam optime didicit: deinde vt Geometriam pciperet in persidemz ad mare prexit: postq; etiam ad cognoscendas res diuinas in Caldeam athenasq; se trāstulit: vbi a nullo cognitus ipe Socrate cognouit. Tandē doctissimus in patriam reuersus: patrios agros z innumerabiles opes reipublice sue cōcessit. Satiū dicens eum paup̃tate studiorum libertate letari: q̃ opum seruilī cura vexari. Nam in hortulo suo iuxta vrbis muros ad contemplandas rerum naturas se contraxit: vbi z nature secreta subtili' rimari posset (sicut Cicero in quinto tuscul. questionū refert) Oculos sibi ipsi effodit vt vegetiores cogitationes haberet. Aut ne videret bene esse ciuib' malis: vixit annos. c. et. 9. Ex eius sententijs hanc optimā habemus. Conuenientius est vt paritatem in tuo serues q̃ luxum in alieno: paritas em̃ necessitatis remedium est.

Heracritus philosophus asianus cognomento Scotinus hoc tempe in precio fuit. Cui' libri adeo obscuri fuere vt a philosophis vix intelligerētur. vnde et ppter eorum obscuritatem heracritus dictus fuit tenebrosus. Qui cū in vltimo vite a discipulis quereretur: vt notabile quid in medium pferret. Nihil respondit: sed digitum voluēs significabat omnia inferiora in cōtinuo motu esse. Hic (vt Macrobius refert) dixit animam esse scintillam stellaris essentie.

Emet sibi q̃ ordos

Themistocles

Aristides

Anaxagoras

Empedocles

Sappho poetissa

Zeus heracleotes et Parrasius
pictores

Themistocles atheniēsis p̄bus: et naualis belli clarissimus ac sapientissim⁹. **M**us dux his t̄pibus: tam sciētia quā rei militaris gloria inclit⁹ et clar⁹ habit⁹ est. Cui⁹ consilio par̄ta est victoria in maritimo p̄lio: sup̄ato rex se ab atheniēsi⁹: Cū adhuc puerul⁹ esset: natura prudens: eximia semp cogitabat. Cū a disciplinis p̄cipiendis animū laxare licebat: nō ludis aut inercie sed cōponendis oratiōib⁹ sese dedit. Glorieq; cupiditate incensus cupiens sibi vrbis principatum vendicare. Cum cum quidam consuleret de filia: an eam daret pau- peri sed ornato: aut locupleti probato vxorem. Adalo inquit vīrum pecunia: q̄ pecuniam viro indigentem.

Aristidem p̄bum atheniensem virum vtiq; disertissimum per hec t̄pa florui-
isse Cicero in tercio de officijs tradit. Erat autem tum omnis virtutis tum iusticie in his que ad cōem referunt vtilitatem: ex quibus iusti nomē assecutus est: huic plato tantū tribuit vt p̄ ceteris clarissimis qui athenis claruerunt eū so- lum laude dignum censuerit. ferunt hunc ita inopem mortuum fuisse: vt suo sup- tu efferrī ad tumulum nequiverit.

Anaxagoras p̄bus etiam hac etate in Clazomeno asie oppido inclitus fuit. Qui cum diues admodum esset studēdi desiderio ductus: patrimoniū om- ne suis concessit: et in longinquas partes secessit. Post multa vero tempa reuer- sus cum suas possessiones desertas vidisset ait. Non essem ego salu⁹ nisi iste peri- issent. Quidā dicēti. Mōne tibi patrie curaylla est: respondit. mihi patrie cura est: et summa quidē atq; ita dicens: digitū celum versus extendit. Interrogat⁹ ad qd factus fuisset. Ad contēplandum inquit solem et lunam et celū. Hic audita morte filij illi qui nūciauerat ait: nihil noui nūcias. Ego em̄ ex me natus sciebā esse mor- talem. Cūq; annis. 72. vixisset ab atheniēsi⁹ in carcere positus: et potō vene- no interijt quia solem lapidem ignitum dicebat: quē illi pro deo colebant.

Empedocles p̄bus Atheniēsis his tempibus laudat⁹: qui adeo canendi pe- ricia edoctus erat. Q̄ cum hospotē eius iuuenis quidā furibund⁹ inuade- ret eo q̄ patrem ei⁹ accusatione damnasset: ita dulciter canendi modum inflexisse dicitur: vt iuuenis iracundiā temperarit. Hui⁹ autē hec fuit sentētia. Tria sunt (in- quit) in tota rerum varietate scz affluentie mobilis contempt⁹: future felicitat⁹ ap- petitus: et mentis illustratio. Quorū primo nihil honestius: scdo nihil efficacius Tercio nihil de amborum adeptione compendiosa efficacius. Descripsitq; deus Deus est spera cuius centrum est vbiq; et circumferentia nūsq;. Arbitratus deniq; animas immortales se incendijs dedit.

Sappho lesbia ex Aditilena vrbe oriunda altera poetrix. hac etiā temp estate inclita fuit: honestis et claris parentibus orta: Adeo generose fuit mētis vt etate florens et formata non contenta solum litteras iungere plurimas sed amplio- ri seruoze animi ingenijq; suasa viuacitate conscenso studio vigili p̄ abrupta par- nasi vertice celso se felici ausu musis non rennuentibus immiscuit: quid multa eo studio deuenit vt vsq; in hodiernum clarissimum suum carmem testimonio vete- rum lucens sit. modulos lyricos expronere non dubitauit. Et p̄pterea illi erecta fuit statua enear suo dicata nomini. Et ipsa inter poetas celebres numerata. Ei⁹ tamen opera maiorum negligentia amissa sunt.

Zeus heracleotes maximus pictor et ip̄e etate hac (vt Eusebius habet) inclitus fuit. Qui plinio teste lib. 35. naturalis historie: peniculū ad ma- gnam gloriam perduxit. Opesq; tantas acquisiuit vt institueret donare opera sua: eo q̄ nullo precio satis digno p̄mutari posse diceret. Pin- xit autem vt idem Plinius ait. puerum vuas ferentē ad quas aduo- larēt aues: processit iratus operi: et dixit. vuas melius pinxi q̄ puer. Nam et si hunc consumasset aues ip̄e timuissent. Idem etiam scdm Quintilianum vmbzarum inuentor perhibetur. Parrasius quo- q; hac etate summus pictor cum predicto Zeuside in certamen descē- dit. Et cum zeusis detulisset vuas tanto decore pictas vt aues aduo- larent. ip̄e lintheum aibus pictum detulisse traditur. Ita veritatem representantis vt zeusis alitum iudiciū efflagitaret. Sed tandē re- moto lintheo et ostensa pictura atq; errore intellecto palmam inge- nuo pudore concesserit parraso: quoniam ip̄e aues fefellisset.

Em p̄r filia po-
mip̄e nudando

Nuano moztis hli

Quinta etas mundi

Tolosa prouincie Gallie transalpine vrbs. a quodam Toloso troyano iacta sunt eius fundamenta. Quam cum romani cepissent illuc colonias deduxere. Et amphrteatro capitolio alijsq; edificijs e quibus aliqua adhuc extant ornatam reddiderunt. Hec Marbonensi ciuitati ab Enee socijs condite finitima est: et in aquitania haud longe a Sonciatibus populis in qua paulus discipulus Sancti Pauli miraculis quiescit in pace. Metropolis ciuitas est. eiq; iohannes. xxiij. pontifex Archiepiscopatum primo cōcessit. Atq; ex eius castellis in ciuitate sex erexit. Et eidē Archiepiscopatu subiecit: vt haberet Tolosan⁹ archiepiscopus: quibus cum dignitate preesset francorum regi subdita: qui in ea bonarū litterarū gymnasium etiam constituit. In ea corpus sancti Saturnini ⁊ aliquorum apostolorum reliquie summo venerantur honore. Is eiusdem vrbs primus episcopus a paganis tentus atq; e summa capitolij arce p omnes gradus precipitatus capite colliso excussoq; cerebro et omī corpe dilaniato dignā ibi xpo exalauit animā.

Turo quoq; gallie prouincie metropolis ciuitas a bruto brittanorum rege condita est. Quā a turo eius nepote ibidem a Gualfredo aquitanorum duce in prelio interfecto Turonē nominauit: ea siquidem celebris nunc ciuitas est: ligeri enim flumio abluitur. Qui Bituriges ab hedius diuidit: et ab oceano sursum nauigationem habet. A qua non parua comoditate ciuitas ipsa percipit: hic quippe cum Archiepiscopalis sedes existat: vndecim suffraganeos continet. Qui ⁊ pro maiori parte in Celtica sunt: et ex maiori parte in Brittanie citerioris ducatu nomen retinens. In francorum regno sita est. Ipsa cum multarum rerum opulentissima sit habitata: etiam non ignobiles continet edes. Habuit hec ipsa ciuitas plurimos celebres viros omni virtute et sanctitate insignitos. Inter quos diuus Martinus eiusdem episcopus sanctissimus fuit. qui tante sanctitatis extitit pontifex vt trium mortuorum meruerit esse suscitator. Atq; alium nomie perpetuum habuit episcopum admirande sanctitatis virum.

Tolosa

Mediolanum

Mediolanū ciuitas potētissima apud insubres totius Cisalpine gallie metropol' et vrbū ceterarū. *Adas* ter Originē habuit: quā *Liuius* patavin' et *Trogus* pompey' narrāt a gallis qui duce *Breno* in ytaliam ascēderāt populiq; loca incolētes in quib' est edificata. Insubres appellabāt impante assue- ro persarū rege a gallis senonētib' nō cōdita vt multi astruere: sed aucta et instaurata fuit. Eā tñ *Josue* hebreorū iudicis tpe aliq' pmo conditā fuisse dicūt. Et tpius troyanorū clarissimā fuisse. Cū *Sicambri* germanie ppli a *sicambria* pami sorore dicti tpe *Sampsonis* occupat' germanie puincijs *Mediolanū* versus hostili anio aciez dirigetes *Iuliu* insubrū regē obuiū habuerūt. Cū quo pace cōfecta federa pcussere vt vn' populus et vnū efficeret regnū: fuit tamē vsq; ad *Brennū* ducē haud ciuitas mag'. Et' aduentū mirūimmodus aucta et instaurata. Cū antea *Subria* et *Adesopia* tē. dicta fuerit. *Mediolanū* qd mltorū animū circūdāta appellata ē. Scribit *Liuius* exercitū romanū tūc pīmū vltra padus fuisse ductū: et gallos insubres aliquot plūs supatos in deditiōz tūc primū venisse qd quidē ad annos rome vrbis cōdite. cccc lx. fuisse videt'. *Claudius marcellus* deinde boios et insubres gallos subegit et triūphauit. Post quē triūphū vrbis *Mediolanē* p annos ferme quīgētos pacatissima altera roma cognominata: adeo florēs fuit. vt illā pncipes romani (quo ad pccupatiōes licuit) inhabitauerint. *Mervia* *trayanus* *Adrianus* *maximianus* *philippus* tē. *Emporiū* certe totius longobardie fuit: et agrū vniuersus in oī bonitate feracissimū habet. Eam *herculeus* *maximianus* menib' ornavit: murū scdm adiecit et vrbē ampliavit. Et ex suo noie *herculeā* appellauit: in honore *herculis* phanum struxit: qd nūc diuo *laurentio* extat dedicatū. Post tā diurnā felicitate primas habuit molestias beato *Ambrosio* adhuc supstite *Arrianis* infestantib'. Paulo post *attila* ytaliam ingressus *Mediolanū* diruit: Instaurataq; parū quieuit: a longobardis ea vrbis maxis molestijs agitata est. Illis a *karolo magno* domit' p annos sexagita et trecētos floruit: quousq; *fridericus* barbarusso impator eā solo equit. Deinde *Mediolanē*ses a *parmesib'* et *placetinis* adiuti: tanto patriā reedificauerūt anioz ardore: vt intra triennū. ditior. potētior frequētiorq; solito facta videret'. Inde mirabile habuit incrementū *Mediolanū* em phisico nālī situ suo ab incedijs caumatū et frigorū rigorib' eqliter abesse. *Alexāder* qnt' noie summ' pontifex scribit et ppterea locum totius orbis temperatissimū aeremq; serenissimū et aquarū in puteis et fontib' salubritatē obtinere. Quā tamē lac' pulcherrimi decē et septē: et sexagita quatuor flumina terre supficiē irrigātia in illi' agro repiant'. Porro ciuitas hec quātū templorū magnitudie: regalium domorū amplitudie: clarissimorū edium nobilitate: et vicorū pbitate: necnō et oīm artium bonitate floruerit nraq; etate floreat: tū potētissimorū dñorū ducali maiestati obsequētū: tū vtriusq; sex' cōtuberniū religiosorū inhabitantiū. Ac caterua hui' vrbis equestris ordinis virorū ac doctorū necnō et armoz et pannorū et oīm fariā vestimētorū fabrica et mercatura declarant. Dicit pscrptus pntifex *Barnabā pauli* cōdiscipulū pīmū fuisse *mediolanē* eccie epm. Cui paulo post successerit *Beatus Ambrosius* doctor eccie celeberrim'. A q' scūs *Aurelius* *augustinus* doctor et ipse excellentissim' in ipso *Mediolano* ad fidem xpī conuersus est: duces postremo castrū supbissimū in ea et hospitale celeberrimū cum templo beate *Marię* virginis dicatū edificauerūt. Ac alijs q; plurimis exornarūt.

Xerxes

Sogdianus

Darius notus

Assuerus

Ochus

Arianus vel argus

Darius

Xerxes ei⁹ nomis scōus: Octau⁹ psarum rex regit duob⁹ tñ mensib⁹: p⁹ quē Sogdian⁹ nonus regnauit mētib⁹. 7. de quib⁹ ob tps breuitatē nil memorie dignum habem⁹.

Le iesus fili⁹ syrach natiōe hebre⁹: librū q̄ ecclia stic⁹ dicit edidit. quē hebrei panarethos vocāt a pan qd est totū. ⁊ rethor qd est virt⁹: quasi tot⁹ virtuosus. In quo de oī virtute tam theologica q̄ politica pulcherrime tractat. Quē ideo ecclesiasticū noīauit: Eo qd de morib⁹ tot⁹ ecclesiastice discipline religiosq̄ cōuersatiōis magnā curā habere visus fuerit.

Herodot⁹ grec⁹ hystoric⁹ oīb⁹ grecis pferend⁹ ea tēpestare hystoriarū libros edidit. q̄s cū athe nis in cōcilio legisset p̄mū honorat⁹ est qui vt Quītilian⁹ ait. Dulcis ⁊ cādīd⁹. Plin⁹ li. 12. nālis hysto rie dicit eu scripsisse hystoriā.

Darius cognomēto not⁹ decim⁹ psarū rex: regna uit ānis. 29. Hic inito impio p̄tra Atheniēses grauifuma mouit bella. Ideo pueri in fugā nec deinceps p̄sis occurrere sunt ausi: Et⁹ regni anno decimo egipt⁹

Sophocles atheniēsis poet⁹ ab eo discessit. Sta tragic⁹. Quē cicero ob ingenij magnitudinē diuinū poetā appellauit. Is vltimis vite sue diebus tragediā in certamine ad iudiciū peritorū miserat: ⁊ intellerat qd victor esset. p̄ gaudio expirauit.

Artaxerxes ei⁹ nois scōus cognomēto Memnō quē hebrei Assuerū noīant vndecim⁹ psarū rex regnauit ānis. 40. Darius fili⁹ potētissim⁹ sup oīs q̄ an eum fuerūt. Cui⁹ regnū ab india vsq̄ Ethiopiā super. c. xxvij. puinciās fuit. Tercio regni sui āno grāde cōtinuū pparauit ⁊ subiectos magnifice paut in tabnaculo mirabili. Reginā vasti cū venire recusasset eaz abiecit. Et honorē hester p̄buit: ⁊ in locus ei⁹ p̄ regi-

Artaxerxes terci⁹ qui ⁊ och⁹ Assue na habuit. Ari ex hester fili⁹ duodecim⁹ psarū rex regnauit annis. 26. vir certe senus atq̄ immanis vt suis facinorib⁹ eternā sibi apd psas cōparet memoriā. Hic Nec tanabo egipti rege i ethiopiā pulso ad iūū reuocauit regnū. Hic suoz cōiuratioe verit⁹: cognatoz cede: p̄cipūq̄ strage: totā impleuit regiaz: nullo sanguis aut sexus etatisue habito respectu. verūtamen diuinā non euasit vltionē. Quia a suis obtruncat⁹ fuit.

Arsan⁹ ochi regis fili⁹. 13. psarū rex regnauit an nis. 4. Venit aut filios multos de quib⁹ herodot⁹ memit: de eo aut nil memorie dignū habet. Fadus vero sext⁹ iudeoz pontifex hoc ipso āno in de mor tui iohānis pōtifis p̄ris pōtificatu succedēs. sedit an nis. 50. vir certe bonus. ⁊ pacis amator.

Parmenides p̄bus atheniēsis cōsortia hoīm fugiens in rupe caucasi montis consedit. Et logicaz primus inuenit. Hic zenonis p̄ceptor extitit.

Dari⁹ Arsanī p̄dicti regis fili⁹ vltim⁹ psarum rex ⁊ ipse primo anno regni Alexandri psarū regnū accipiens regnauit ānis. 6. Hic cū potētissim⁹ esset: ne regie maiestatis honor deesset: bellū cū Alexandro magno varia fortuna gessit. Tandē ab eo vict⁹ ⁊ superat⁹: ⁊ a cōgnatis turpiter occisus. vitā pariter cū psaz regē finivit.

Melissus p̄bus ex Samo insula origine ducēs. Parmenidis auditor: quē Aristoteles psepe nomiāt: magna virtutis sue documenta edidit.

Brenus Senonēsiū gallozū dux. Monuchri angloz regis filius. 13. assue- rit psarū regis anno cū exercitu trecetoz miliū Gallozū relicto p̄prio solo ytaliam venit. Et expulsis veterib⁹ tuscis: eozūq̄ vrbib⁹ occupatis multarū vrbiū (policrate ac iustino testib⁹) fundamēta tēcit. vt mox dicetur.

Iesus filius sirach

Herodotus

Sophocles

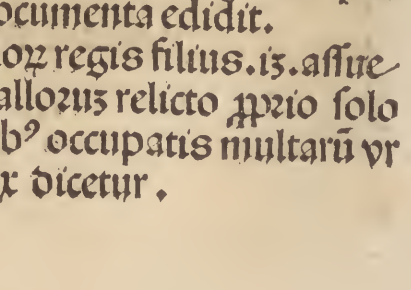
Parmenides

Melissus

Brenus

Assuerus Cōmū
grande
hysto

Hippocrates medicus

Zeno philosophus

Socrates philosophus

Socrates orator grecus

Thucydides historicus

Hippocrates filius Eraclidis ut Galienus primo regis acutorum (licet quidam scribat asclepij) filius: et pitagore discipulus: omnium medicorum princeps: in insula Choo genitus per hoc tempus clarissimus habitus est. Hic medicinam longo tempore perditam reuocauit in lucem. que quingentis annis post esculapij mortem latuerat. Is voluptates omnes admodum detestabatur: discipulos suos ut diu Hieronimus scribit iuramento astrinxit ut silentium seruaret: ut mansuetudinem in habitu moribusque ostenderet: fuit (ut ferunt) corpe paruum pulcher forma: grandis capitis. tardique motus multe cogitationis. tarde locutionis: et modici cibi. Vixit autem annis nonagintaquinque. Cuius hec fuit pulcherrima sententia. Qui vult liber esse: non cupiat quod habere non potest. Qui vult habere quod cupit: cupiat quod habere potest. Qui vult in hac vita pacifice viuere: similis fiat illi qui ad conuiuium inuitatur. Qui de omni appposito gratias agit: et de defectu rerum non murmurat.

Zeno philosophus actienensis ex cyprio greca ciuitate senicibus frequenter accolis. Fuitque napsi (siue ut alij dicunt demetri) filius. Appolonius autem Tyrius dixit eum gracili corpe fuisse: statu procero et atra cute. Unde illum Chrysippus palmitem egyptium vocabat. Crura habuit turgida et imbecilla atque infirma: ob quod teste pseo multas cenas declinauit. Vescabatur libenter ficibus recetibus et ad sole passis: auditor fuit cratis. Stilpionem etiam et xenocratem decennio audiuit: fuitque vna cum Cytheo philosopho stoyce secte auctor: quorum sententia fuit. Id summum bonum quod honestum est. Nihil deest ad recte viuendum ei in quo virtus est. Tanto in honore apud athenienses habitus est: ut apud eum clauis urbis deponeretur. Ornaueruntque ipsum aurea corona et imagine erea: hoc ipsum et sui ciues fecere. Habuit auditores eximios: inter quos antigonus cum ibat athenas ei erat auditor: cui et aliquando epistolam scripsit. Hic adolescentulo cuidam inepta multa loqui ait. Ideo duas habemus aures: os autem unum: ut scilicet multa audiamus: et pauca loquamur. Monagesimo etatis sue anno decessit incolumis integer ac sine morbo.

Socrates atheniensis philosophus clarissimus ex pago alopeceri filius sophronisci marmorarij: et phanerete obstetricis filius. Fuitque ut quidam ferunt Anaxagore primum auditor: postea Archelai cui in scola successit magisterque Platonis et primus ethice inuentor: his temporibus floruit: philosophiam enim ut Citero scribit euocauit e celo et in urbibus collocauit: demosthenemque introduxit. et coegit de vita et moribus rebusque bonis et malis querere. Quam obrem ut scribit Solinus non solum consensu hominum verum etiam appollinis oraculo fuit sapientissimus iudicatus. Fuitque orator promptus et acer: et primus teste fauorino cum Eschino discipulo oratorie artis campos apuit. Qui ad acquirendam sapientiam usque ad senectutem ultimas terre regiones plustrauit: licet sapientissimus esset: se tamen nihil scire reputauit. Unde sepe illud dicebat ut hieronimus ad paulinum ait. Hoc unum scio quod nescio. Fuit insuper socrates mirabilis castitate. iusticia: aliisque virtutibus: in cuius quidem sigillo (ut dicitur) sic scriptum erat. Amicus hominis est sapientia eius. Inimicus vero hominis est stulticia eius: huius quippe multe fuere sententie. quarum hec preciosissima censeatur. Age sic alienum ut tuum non obliuiscaris negotium et qualis vis videri talis esto: Benium accusatus quod derideret quercum: canes et hyrcos esse deos: quos athenienses colebant. Tandem veneni poculo defunctus est. Post mortem eius athenienses penitentia ducti: imaginem auream pro eius memoria in templo collocarunt.

Socrates natione grecus orator clarissimus: Gorgie auditor multorum philosophorum preceptor eximius: ut Macrobius attestat. Hic teste quintiliano in diuerso dicendi genere nitidus fuit et compertus: et palestre magis quam pugne accomodatus. omnes dicendi venes res lectat: inuentione facilis et honesti studiosus. Ac in compositione adeo diligens ut cura eius reprehendat. Huius orationes et opera extant ac aliqua traducta sunt: que maxima voluptate leguntur. Edidit quoque libellum exhortatorium in quo hec ponit sententia. Talis fias parentibus: quales erga te natos fieri oportas. Serua magis verborum quam rerum deposita. Vixit annis. 94.

Thucydides grecus historicus et quidem grauissimus hoc etiam tempore teste Eusebio agnoscitur. Et teste quintiliano: est densus et brevis ac semper sibi instans: quem Thucydidem laurentius vallis postea et herodotum latine loqui docuit. quorum opera nunc in precio habentur.

*Seneca
omni loquaces*

Sigill. huius

M³

Quinta etas mundi

Xenophon pbus

Archita tarentinus

Plato pbus

Antisthenes

Speusippus

Xenophon pbus et dux exercitus Atheniensium insignis Grylli atheniensis filius: homo verecundus et speciosus ultraque dici possit. moratusque probus et omnibus gratus. Fuit socratis discipulus et platonis emulus. Quia xenophon indito illi operi platonis quod de optimo statu reipublice civitatisque administrande scripserat. lectis ex eo duobus libris: qui primi ad lucem venerant se opposuit. et contra multa scripsit. Quo audito valde permotum fuisse platonem ferunt. Hic primus ex his que a socrate dicebantur notis excepit et in publicum edidit commentaria scribens. Et primus omnium pborum scripsit hystoriam. Fuit etiam dux strenuus. et qui ex ultimis babilonie finibus exercitum reduxit asperis et difficilissimis itineribus per infestissimas gentes ac barbaras incolunt in patriam conduxit. Eluxit autem annis. 89.

Archita tarentinus fuit Adnesagore (sive ut Aristoxenus ait) Estei filius philosophus pythagoricus his temporibus nobilissimus. et in omni virtutis genere maxime admirationi habitus. Hic platonem pbum cum a Dionysio necatus esset per epistolas eripuit. Multaque composuit ex quibus hanc precipuam sententiam habemus. Nulla pestis capitalior est quam voluptas corporis. Cuius autem libidines temere et effrenate ad potiendum incitantur. Hinc patrie proditio. nes. hinc rerum publicarum eversiones. Nullum denique scelus: nullum facinus est ad quod suscipiendum non libido voluptatis impellat.

Plato philosophus nominatissimus per hoc tempus Eusebio referente omnium pborum clarissimus fuit. Aristone patre: et matre perictionia sive (ut alij dicunt) petona. Athenis simili die natus quo apud delon appollo: ut retulit appolodoros. Mater a Solone certissimus duxit genus: Similiter aristoteli illi pater ad Eodrum melanthi filium refertur. Habuit fratres plato Adimantem et Glauconem. Et sororem petonam de qua Speusippus pbus ortum duxit. Litteras didicit apud dyonisiu gramaticum: sed in palestra apud aristone exercitatus. Primum namque picture studuit: poemata edidit: tragedias. Et plato pro egregio corporis habitu cognominatus cum prius Aristocles ex avi paterni nomine diceretur. Ticensis audiuit Socratem illo mortuo audiuit Erathylum et hermodenem. Annorum. 29. megarum ad euclidem se contulit. Hinc Cyrenem profectus theodorum audiuit: Postea in egiptum profectus prophetas sacerdotesque audiuit ubi comitem habuit euripidem tragicum. Regressus athenas in academiā morabatur. Tercum in siciliam navigavit ubi cum mortis periculum evasisset venditus est. Interrogatus aliquando in quo sapientiam quis adipisci posset. Respondit in non expectando que evenire non possunt: nec de preteritis recordari. Obijt denique plato in convivio discumbens anno etatis sue. 81.

Antisthenes atheniensis pbus. Hic in initio Gorgiam audiuit oratorem: deinde Socrati sese addixit. Et cum habitaret in pyreo: quotidie quadraginta stadiis emensus audiebat socratem. A quo tollerantiam addiscens tranquillitatisque illius imitator effectus. Lynicam priorum sectarum inchoavit: princepsque in ea fuit. Platonem insimulabat fastu turgidum. Et cum audisset aliquando platonem sibi maledicere. Regium est inquit male audire cum benefeceris. Libros multos et diversarum rerum scripsit. De eo Hieronimus contra Iovinianum scribit. quod cum rhetoricam gloriose doceret audies socratem discipulis dixit. Abite et magistrum vobis querite: quia ego mihi reperi. Cuius sententia pulchra fuit: in scientia est multa discere: et quod scitis est nescire.

Speusippus atheniensis pbus Eurimedontis filius. platonis ex sorore nepos: octo annos scole platonice magister fuit. Frascibat facile: et voluptati dederat manus. Epicuree enim secte manus dedit. Unde diogenes pbus eum dure redarguit: deinde cum paralyti solueret: oravit xenocratem ut sibi in docendo succederet. Plutarcus scripsit illum pediculis effervescens interijisse. fuit corpore gracili teste Thimotheo. Reliquit plura commentaria et dialogos. Eius libros aristoteles tribus talentis emit teste fauorino. Ad hunc simonides scripsit hystorias. Primum invenit quo pacto ex gracilioribus lignis fieret vasa capacia.

Sapientia comparatur

Regum male audire in hunc fere

Ipsam

Vasa capacia

Dapia Cisalpine gallic urbs Ticini nomine vetustior. Quam plim⁹ velle videtur fuisse conditam a populis leuiss et maricis qui fuerunt transalpini. Teste vero paulo longobardo hystorico Assueri per farum regis tempibus a gallis Senonensib⁹ et⁹ fundameta iacta sunt. Verus longe ante insubres galli vicatim locum inhabitauere. Hec in marginib⁹ Ticini fluminis ex verbano lacu quem nunc maiorem dicunt effluentis: qui lapideo ponte pulcherrimo trabicif. Et a Ticino flumine Ticinum appellat⁹ ubi insignis scipionis de hannibale victoria extitit. Eam urbem situ et aeris salubritate amenissimam reges Ostrogothorum et postea longobardorum libenter incoluerunt. Unde apud ipsam multa fuerunt preclare gesta. Et propterea cum mediolano magnitudine facie, antiquitate, ac dignitate diu contedit. Verum nunc mediolanum plurimum excellit: Ambe tamen et nunc et olim clare illustresque fuere. Eam civitatem athila rex hunorum direptam vastavit: et cum paulo post instaurata esset Odoacer Erulorum rex Orestem patricium Augustuli nup⁹ genitorem in eo obsessum vique captum interfecit. Ticinumque urbs crudeliter ab eo direpta atque vastata est: ubi tunc cedes maxima fuit civium romanorum quantum nunquam alibi post romani imperii inclinationem commissa fuerat. Rudolfo autem burgundo ytalie regnum occupante: per septimum Stephani pontificis tempora vngari salado duce ytaliam ingressi papiam obsessam captamque ferro ignique vastarunt. Interea Agapit⁹ pontifex romanus ytalique preces et populi berengarii et alberti filii tyrannidem exosi. Ottonem primum ex germania in ytaliam vocauerunt: tumque ytaliam a malis que diu fuerat prepeffa respirare cepit. Bertharitus longobardorum rex monasterium sancte Agathe et theadolinda regina ecclesiam sancte Marie ad porticas in ea civitate construxerunt. Et Linthprand⁹ longobardorum rex ossa beati Augustini ex Sardinia papiam ubi veneratissime servant⁹ deferri curavit. et sepulchrum ex candidissimo marmore mira celeritate structum est: aspectu pulcherrimum. Idemque rex monasterium beati Petri cellula aurea appellatum: et apud holonam ubi curiam sepe reges tenuerunt monasterium sancti Anastasii martyris edificavit: Gondiberta regina ecclesiam sancti Johannis baptiste. Et petrus episcopus linthprandi regis consanguineus ecclesias sancti Savini papie construxerunt. Et postea exornande urbis per ceteris Johannes galeatus maria vicecomes primus Mediolanensium dux multam adhibuit diligentiam. Nam post multa ibidem accuratissime fabrefacta castellum magnificientissimum regio apparatu cum amplissima bibliotheca struxit. Et iuxta castellum ingentem lucum muris cinxit: in quo ferarum vivaria et pulcherrimas venationes constituit. In cuius medio superbissimum monasterium ordinis carthusiensium cum eius sepulchro ingenti impensa fabrefecit. Luci ipsius ambitus est centum et viginti cubitorum. Habet nunc Dapia in gymnasiis multos iurium civilis et pontificii ac phie et medicine scientia claros. Veniunt autem multos preclaros viros sed qui sanctitate et disciplinis precipue excelluerunt Syrus et urbis episcopus doctrina et scititate laudatissimus. Enodi⁹ poeta eloquentissimus. Habuit et Antonium Guaynerium medicum sua etate celeberrimum qui in curis medicinalibus multa composuit. Et cattonem sacrum, Silanum nigrum et alios.

Dapia

Quinta etas mundi

Hermes

Apuleius

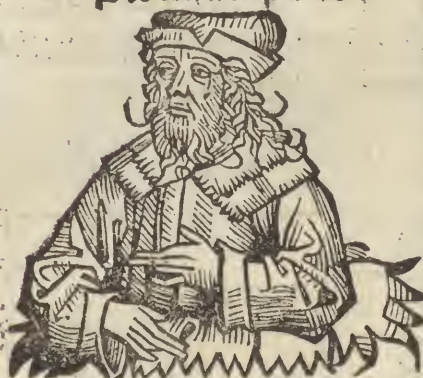
Hermes egiptius qui a nostris dicitur Mercurius philosophus: platonis olim discipulus hoc tempore clarus habetur. Qui et si homo fuit antiquissimus tamen et instructissimus in omni genere doctrine: Adeo ut ei multarum rerum et artium scientia trimegesto: hoc est ter maximo cognomen imponerent. Scripsitque libros multos ad cognitionem diuinarum rerum pertinentes: qui ad huc apud grecos extant. Qui inter cetera de verbo perfecto librum edidit et dixit ut patet. 8. de ciuitate dei. Deos gentilium fuisse homines mortuos.

Apuleius apher madaurensis platonis etiam discipulus hisdem temporibus claruit. Et ibidem libros multos edidit: in eo enim summe eruditioni precipua lingue copia et gratia coniuncta fuit. Scripsit enim libros de Asino aureo Metamorphosin quam grecanicam fabulam appellant. Libellos quatuor floridorum de deo socratis. Librum de mundo etc. Cuius hec fuit sententia. Nihil est deo similis quam uir animo perfecte bonus.

Plotinus philosophus

Plotinus philosophus platonis quoque discipulus et porphirij preceptor per hoc idem tempus floruit. Qui ad omnia virtutis ornamenta compositus: omnium etiam diuinarum dispositionum studio firmatus fuit: iustus: fortis: temperatus et prudens extitit. Qui prudentie ratione se superare posse crederet fortune impetus. Itaque locum quietis sedis elegit ut ab omni conuersationis humane strepitu seperatus se fortune inuidia liberaret. Nulla quoque illum desideria ceperunt. Et propterea librum de virtutibus pulcherrimum edidit: dixitque animam rationalem: quam in celestibus habitare sedibus non dubitabat: non habere super naturam nisi deum: qui sicut Sol lunam illuminat ita et deus animam illustrat.

Diogenes

Diogenes magnus philosophus fuit (teste diocle) Sinopeus Icesij mensarij filius. Is patriam relinquens Athenas venit ibi Antistenem comperit: qui apprimè omnes voluptates a se abdicauerat. Pallium prius duplex habuit propter frigus et peram in qua cibos ferebat. Cum scripsisset cuidam ut sibi cellam pararet: faciente id illo tardius: dolium per domo habuit. Tempore frigoris os dolij ad meridiem vertebat: Estate ad septentrionem: estate in feruida arena se volutabat: Hieme cooptas nunc statuas amplectabatur. Idem cum uidisset puerum concaua manu bibentem: abiecit vile vas quod habebat dicens: puer me uilitate superauit. Dicebat omnia esse deorum: et sapientes deorum amicos: huic ad solem sedenti cum diceret Alexander. Pete quid vis: ait noli mihi umbram facere: Et fama fuit alexandrum dixisse se uelle esse Diogenem nisi esset Alexander. Ferunt quidem dialogos illum fecisse et tragedias septem et alia pauca: cuius sententia extitit. Si quis bonum cum amore dederit tibi consilium: presta illi cum amore obedientiam. Obijt deinde temporibus ptolomei philadelphij.

Philippus rex macedonum

Philippus perdicæ regis filius vigesimustercius Macedonum rex. regnauit annis. 27. Vir utique bellator qui sua uirtute Armenie bithimie Tracieque ac Thessalie regna simul obtinuit. Fuit autem blandus alloquio: malens amari quam timeri sed et moribus grauis: uini nimis cupidus: sed ebrietate digesta in suis actibus moderatus. Cumque per imperij sui finibus tuendis procul exisset Nectanabo olim egipti rex in mathematica peritissimus qui ad eum timore regis persarum confugerat: uidens olimpiadem philippi coniugem pulcherrimam: ea arte magica deludens compressit qua nocte eum mater olimpias concepit uisa per quietem est cum ingenti serpente volutari que ex eo concipiens. post reditum philippi alexandrum peperit filium. Quem philippus rex (licet mater eius olimpias confessa uiro suo philippo fuerat alexandrum non ex eo sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse) ueluti tamen filium educauit charissimum. Nato autem alexandro Aristotili scripsit. S. filium mihi genitum scito quo deus gratias ago non tam perinde quam natus sit quam per eo quam nasci contigit temporibus uite tue: Spero ut abs te eruditus dignus fiat: Quem postea aristoteles disciplinatum assumpsit et per quem num sub eo philosopho creuit: qui postea Bucephalum equum indomitum mansuetum fecit et intrepidus equitauit. Quem cum philippus conspexisset dixit se ex deorum re sponsis cognoscere quam post eum regnaturus esset. Unde et currum regium et equos cum summa auri ei dedit: qui contra reges Deloponensium castra mouit: de quo uictorie coronam cum gaudio patris reportauit. Accepto deinde impio regem se terrarum omnium ac mundi appellari iussit.

Alexander magnus quartus et vigesim⁹
macedonum rex ultimo Arsani persarū
regis anno macedonibus regnare cepit
Et regnavit annis. 12. et mensib⁹. 6. viginti q̄p
pe erat annorum cum regnare cepisset. Philip-
po igitur rege vita functo Alexander mox illiri-
am (quam nūc Sclavoniā dicimus) ardenti ani-
mo subegit. Et romanorum insulas obtinuit: sta-
timq; cum in Aphricam transisset eam totā
superavit. Deinde Syriaz rebellantē ingressus
ea depopulata Damascum expugnauit: Sydo-
nem subegit. Inde hierusalem versus p̄perās
ibi iudeorum pontificem veneratis urbem est
ingressus: iudeis immunitates concessit: inter
inicia quoq; multas gentes rebellantes compe-
scuit: oriētis nōnullas seditiones extinxit. Qui-
bus rebus erectus tacito gradu in greciam con-
tendit. Inchoatū deinde a patre persicum bellū
aggreditur in cuius apparatu occupato: nuncia-
tur atheniēses Thebanos et Lacedemonios ab
eo ad Persas defecisse. Quibus motibus oc-
cursurus tanta celeritate instructo paratoq; exer-
citu greciam oppressit: ut quem venire non sen-
serant videre se vix crederent. Et atheniēses si-
cuti p̄mi defecerunt: ita p̄mi penitere ceperunt
ibiq; ab anaximene p̄ho placatus immunitates
pariter et pacem eisde atheniēsis dedit. The-
bas rebellantes mox incendit. Lacedemonios
subiungunt. Egyptum quoq; intrauit in quo mi-
rificam condidit. ciuitatem quā ex suo nomie ut
infra patebit Alexandriam appellauit. Deinde
cum in persidem p̄cessisset et darius suam pueri-
ciam vilipēderet. Audita legatione matris Oli-
piadis que grauer infirmabatur Macedonias
repetit in quo reditu dum ex asya in minore asi-
am p̄ Hellespontum traiceret p̄brigias supauit
Macedoniam pueniens matrem conualescentē
inuenit. Alexander igitur reintegrato exercitu.
Cum omnes regiones circa euphratē suo adie-
cisset imperio ponte facto euphratē transiuit. et
Persipolim appropinquauit. In qua darius p̄-
saruz rex morabatur. In exercitu eius fuisse pe-
ditum triginta duo milia: equitum quatuor mi-
lia quingēti: naues centum. lxxij. hac tam par-
ua manu vniuersum terrarum orbē vtrum sit ad-
mirabilius vicerit. An egredi ausus fuerit incer-
tum est. Cum ad tam piculosus bellum exercitus
legerit non iuuenes robustos: nec p̄mo flore eta-
tis sed veteranos plerosq; etiam emerite militie
qui cum patre patruisq; militauerant elegit: ut
non tam milites q̄ mgros militie electos puta-
res. Ordines quoq; nemo nisi sexagenari⁹ du-
xit: ut p̄ncipia castrorum quasi senat⁹ reipubli-
ce videretur. Itaq; nemo in p̄lio fugas sed victo-
riam cogitauit. Contra rex psarum darius fidu-
cia virū nil astringere affirmās suis occulta cō-
siliavictorie furtiue cōuenire. In acie psarū sex-
cēta milia militū fuere. Que non min⁹ arte alex-
andri q̄ virtute macedonū superata terga verte-
runt. Post victoriam maior pars asye ad eū de-
fecit. Deinde nūciatur Dariū cū ingenti exerci-
tu aduentare itaq; timēs angustias magna cele-
ritate thaurū transcēdit: et ad Tarsum urbē per-
uenit vbi infirmitate grauat⁹ quieuit. Interrea

Darius cum tricenis milibus peditū et centis
milibus equitū in aciem p̄cedit. Alexander cō-
ualescēs exercitum in hostem duxit: post hec p̄li-
um ingentibus animis committit. In eo vter-
q; rex vulnerat tamdiu certamen anceps fuit q̄
ad fugeret Dari⁹. Exinde cedes psarum secuta
est. Cesa sunt peditum sexaginta vnum milia: e-
quitum decem milia: capta quadraginta milia.
Ex macedonibus cecidere pedestres. c. xxx. equi-
tes. cl. in castris psarum multum auri ceteraru-
q; opum inuentum. Inter captiuos castrorū mā-
ter et vxor eademq; soror et filie due Dari⁹ fuere
Post hec opes dari⁹ diuiciaruq; apparatus cō-
templatus: admiratione tantarum rerum capit
et tunc berfanez captiuam diligere p̄pter forme
pulchritudinem cepit. A qua postea susceptum
puerum herculem vocauit. Darius cum babilo-
niam p̄fugisset pro redimendis captiuis alexā-
dro magnam pecuniam pollicet: qui non pecu-
niam sed regnū petit. Tum spe pacis amissa bel-
lum Darius reparat quadringetis milibus pe-
ditum et centum milibus equitum obuiam va-
dit alexandro. post hec p̄lium committit. Ma-
cedones in ferrum cum contemptu toties a se vi-
cti hostis ruebant: econtra perse mori q̄ vinci p̄-
optabant. Raro enim vllō p̄lio tantum sangui-
nis fusus est. Darius cum vinci suos videret vo-
luit mori et ip̄e: sed a p̄mis fugere compellus
est. Hoc p̄lio asye impū rapuit: cuius tanta fuit
felicitas ut post hec nemo rebellare etiam ausus
fuit. Expugnat et psipolim caput persici regni

Darius a cognatis suis captus in gratias vi-
ctoris aureis compedibus vincitur: deinde mul-
tis vulneribus confossus interiit. Et sic psarum
regnum finem accepit cum regnatum fuit lb. 14.
regibus annis. 254. Post bircaniam marcosq;
subegit: ibi concurrit ei amazonum regina cum
ccc. milibus mulieribus. Post hec indias petit
vbi porrus rex capitur et regno indorum poti-
tus est. Tandem cū in babiloniam redisset mlti-
tis diebus ocio deditus: accepto poculo media
porione repente veluti telo confixus ingemuit:
p̄ Cassandrum antipatris filium datur venenū
Cuius tanta vis fuit ut non ere non ferro: nō te-
sta contineret nec aliter ferri nisi in ungula equi
potuerit. Quarto die indubitātā senties mor-
tem agnoscere se fatum maiorum suorum ait. Ad
postremum corpus suum in hāmōtis templo
condi iubet. Cum quererēt quem imperij fate-
ret heredem respondit dignissimum. sexto die
p̄clusa voce exemptum digito annulum perdu-
ce tradidit. Recessit alexander: mense vno. ānos
tres et. xxx. natus. vir sup̄ humanam potentias
animi magnitudine p̄ditus.

Phy- vnam in
be No p̄pand
Vincibile and m

Darius

Wa

Etay Alexandr

Quinta etas mundi

Linea pontificu

Jadus

Snyas filius Jadi

Iste Jadus sextus inter pontifices post mortem Jobanis pontificis pontificatu succedens sedit annis. 50. vir certe bonus et pacis amator. occurrit alexandro irato iudeis quoniam volebat vastare hierusalem induit pontificaliis quae videtur placatus subito descendit de equo. dei nomen adorabat pontificem veneratus est. Demum cum intrasset civitatem oblata fuit sibi prophetia danielis quae de ipso erat. et cum coram eo lecta fuisset valde gaudens est. Sumpsitque maiorem inde fiduciam pugnandi contra darium. Et concessit iudeis libertatem suis legibus utendi. et quod septimus annus esset absque tributo propter sabatam terre.

Omnias iadi pontificis filius septimus hebreorum pontifex secundo anno regni ptolomei patris in pontificatu succedens sedit annis. 17. Cuius dignitate leges apud iudeos custodiebantur optime. Et civitas hierusalem in omni pace habitabatur quia propter etiam gentium reges ipsam civitatem et templum summo cum honore habuerunt. et maxis muneribus ornaverunt.

Syriae regni principium

Siria Asiae regio ab oriente Euphrate fluviio. ab occidente mari mediterraneo et egipto terminatur a septentrione Armenia et Capadotiam habet. Et a meridie Arabicum sinum.

Iste Seleucus unus ex alexandri principibus in syria post eum regnum obtinuit. Sed antigonum ipsum expulit. Quem ptolomeus post obitum Antigoni devicto demetrio eius filio restituit. Is postea regnavit annis. 32. Continuis autem laboribus usque ad octogenarios annos semper bellum gessit. In quo depugnans tandem extinctus est.

Antigonus philippi regis filius et alexandri frater post eum in asia regnare cepit. et regnavit annis. 18. Hic inter alexandri principes unus habebatur. Vir certe superbissimus. ideo multa bella gessit. In quibus tandem occubuit. Demetrius eius filius fuga sibi salutem petiit.

Sarabellus perfectus superstitiosum templum edificavit in monte garizym ubi posuit Manassen fratrem iadi pontificem. qui erat gener suus. Et hic incipit Scisma iudeorum. quod multi adhaeserunt ei qui prophetam vel excommunicati dicebantur. Et sic sunt Samaritani. quod scisma usque ad destructionem templi per Romanos duravit.

Reges Byrie

Seleucus

Antiochus Soter

Antigonus

Antigonus
necati dicebantur Samaritani. quod scisma usque ad destructionem templi per Romanos duravit.

Antiochus Soter seleuci regis filius secundus Syrie rex regnavit annis 19. ab isto reliqui Syrie reges antiochi cognominati sunt.

Alexandro magno in ipso etatis et victoriarum flore extincto. triste apud omnes totaque babiloniam silentium fuit. et ultimam suam voluntatem in duodecim quos ab adolescentia comites habuerat amplissimi regni sui successores constituisse. Et isti duodecim quibus regnum dividerat concordare non possent. In-

finita tere bella exorta sunt. Postremo cum huiusmodi testamentaria particio effectum sortiri nequivit contritis alijs. Huius quattuor viridi linea annotati iuxta prophetiam danielis obtinuerunt regna. Ita ut Seleucus rex esset in syria. Ptolomeus lagus rex egipti. Philippus rex macedonum. Antigonus pro in assyria regeret.

Linea Christi

Achym

Achym filius sadoch ut patet Mathaei primo Anno mdi. 4909.

Monarchia

Alexander magnus

Demas phus

Demas philosophus atheniensis alexandri tempe claruit. Hic dum alexander obtinere vellet et obsideret Athenas restitit: persuadens atheniensem. ut non traderent ei civitatem. Tandem alexandro ciuitate ob tenta demas ei adhesit alexandro exhibens se familiare. Verum atheniensibus alexandro sacrificare volentibus: dixit. videte ne dum celum custoditis terram amittatis: huius dematis dictum fuit. Amico mutua me erogante pecunia: ipsum et pecuniam perdam.

Quintus curcius

Quintus Curtius phus increpauit alexandrum eo quod sibi optabat adhiberi diuinos honores. d. Si deus es largire nobis beneficia immortalitatis et non auferas. Si homo semper id cogita alijs postposit.

In diebus quibus Alexander natus est: diris prodigijs romani territi fuerunt. Nam sol visus est pugnasse cum luna. Saxa sanguine sudauerunt: in die plures lune apparuerunt in celo. Nox usque ad plurimam diei partem tendi visa est tunc et saxa de nubibus cecidere. et per septem dies grando lapideis inmixtis et stellarum fragmentis terram latissime verberauit.

Olimpias mater alexandri occiditur: que mortem sine omni pauore muliebri imperterrita suscepit.

Philippus
rex macedonumOlimpias Nectabanus magus
mater alexandri pater alexandri

Non fit persecutio de isto Philippo et regno suo in sacra scriptura. de regibus vero Egypti et Syrie fit persecutio: quia iudeis quandoque in festi quandoque fauorabiles fuerunt reges ipsi quod ideo euenit. quia reges isti pene semper pugnabant cum egyptijs israel autem in medio eorum iugiter affligebatur quocumque se verteret. Et ptolomeus

Reges Egypti

Ptolomeus lagus et Ptolemaeus

Ptolomeus philadelphus

meus grauitur eos afflixit ideo dispersi sunt in nationibus.

Ptolomeus lagus filius primus post alexandrum magnum egyptiorum rex regnavit annis. 40. Hic cuiusdam Gregarii militis nomine lagus filius fuit. egyptum. affricam ac magnam arabie partem tamque amplum successoribus suis reliquit splendorem ut ab eo subsequentes egypti reges ptolomei dicti sint.

Ptolomeus philadelphus secundus egypti rex regnavit annis. 38. Hic cum ptolomei lagus minimus filius esset pater ante mortem regno cessit. quorum pietatis exemplo amorem populi iuueni conciliauit. Hic quippe cum omnium scientiarum doctissimus esset: et stratonem philosophum preceptorem habuisset bibliothecam toto orbe terrarum nominatissimam construxit. Que ad primum alexandrinum cum romanis bellum perduravit. Hic famulantes in egypto iudeos a seruitutis vinculo resoluit usque ad centum viginti milia. Et eos in hierosolimam remisit: et vasa votiva Eleazaro pontifici per divinis scripturis habendis quas in eadem Bibliotheca collocavit. Huic beronica mater et asino a vxore ex qua suscepit euergetes et beronicam filiam: quam antiocho Seleuci filio vxorem dedit.

Quinta etas mūdi

Furius camil-
lus dictator

Quintius cinci-
natus dictator

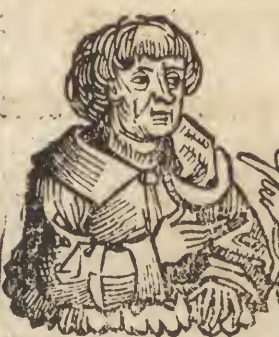
Lutius
genutius

Quintus
seruilius

Gaius sulpi-
cius dictator

Marcus
valerius

M. Anilius
torquatus

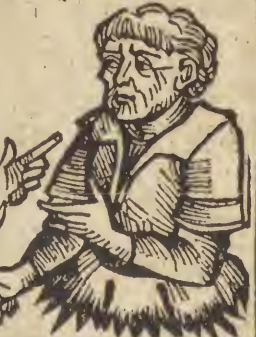
Decius

Fabritius

Papirius

Este Camillus furius expugnauit
veientes qui p decem annos valde
romanos attriuerat. Tempe vero fabij
senones galli ad urbē venerūt: et victos
romanos vndecimo milario a roma: cū
brenno rege suo romā venerūt: et fere ro-
manum nomē deleuerūt. urbē occupa-
uerūt: neq; defendi quicq; nisi capit oli-
potuit. Quod cū diu etiā romani fame
laboraret a Camillo qui in vicina ciuita-
te exulabat. Gallis supuentū est: grauis
simeq; victi sunt. Postea tñ accepto au-
ro mille librarū ne capitoliū obsiderent
recesserūt: sed secut' eos camill': ita ceci-
dit vt et aurū qđ bis datus fuerat. et oīa
militaria signa reuocaret. honor ei post
Romulū scđus delat' est.

Quinti' cincinnat' inuent' in rure et
ab aratro assumpt' dictator creat'
est: qui urbē oppressam ab hostib' libe-
rauit et prenestam accepit.

Empe illoz cōsulū grauiſſima pe-
stilentia vniuersaz romā p bienniu
afflixit. p qua depellāda pōtiffices ludos
scenicos instituerūt: et sic p depellāda pe-
ste corporoz accessit morib' animarū.

Empe illoz duoz cōsulū romane
matrone multos veneno pemerūt
et p ancillā quandā p dīte coacte sunt li-
bere venena q coxerāt: quib' haust' cō-
sumpte sunt: fuerūtq; ccc lxx. damnate
pſcie facinoris.

Anno ab vrbe cōdita. ccc lxxxviii.
Iste gaus gallos iterum in bella
ruentes vicit.

Este marc' cū. 60. milib' romanis
pugnauit cōtra gallos quos in su-
gam cōuertit et grauit' trucidauit.

Sab istis cōsulib' Publio Corne-
lio et Marco curio finitū est sam-
niticū bellū qđ p. xlix. annos durauit
cū mltā clade romanorū: nec vll' fuit ho-
stis intra ytalīā qui romanā virtutē ma-
gis fatigauerit.

Esti cōsules duo contra latinos pu-
gnantes. decius murena cōsul occi-
sus fuit et M. Anili' torquatus triūpha-
uit. Cui' fili' cū cōtra impium cōsulum
contra hostes pugnasset et quāuis victor: tamen ppter inobedientiam vir-
gis cecis et capite punitus fuit.

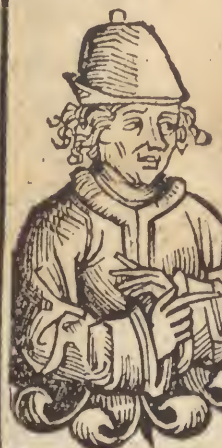
Sab Bolobella et Domicio cōsulibus lucani bruci' samnites cū etrus-
cis et Senonib' gallis bellū cum romanis interunt in quo sepiē tri-
buni militum sunt occisi et decem et octo milia romanorū pstrati. Sed cū
romā tenderet a Leno cornelio Bolobella consule deleti sunt.

Eabicius vir digne memorie nulla industria suasu pirrhi regis a romana vrbe diuelli potuit. oblata
em sibi a rege imperij partem repudiavit. Ideo pirrhus ait. Hic difficilius a virtute q; sol a cursu suo
auerti po test. Quis ergo miretur his moribus virtute militum victorem populū romanū fuisse.

Este Papirius cum adhuc puer astute matri respondit vt celaret secretum consulatus: vrgente em ma-
tre vt revelaret archanum senatus quod audierat cum patre admissus. ait quod quesitum erat. An ex-
pediret magis vt vnus vir duas haberet vxores. vel vna duos viros. Confluentibus die tertia matronaz
cetu impudenti: puer senatui rem narrat: et laudatus est puer. Et edictū est vt decetero nullus puer adnite-
retur in senatus consiliū nisi ille. Cum aut vir esset factus in virum bellicosissimum euasit

Linea consulum Romanorum

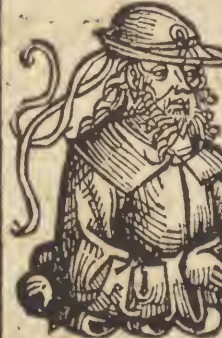
Claudius
marcus

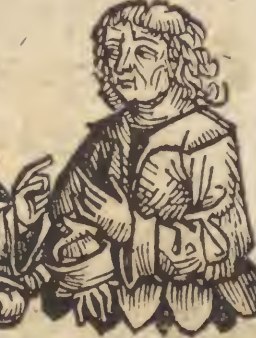
Valerius
flactus

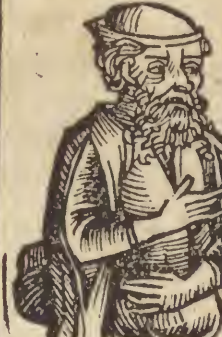
Fabius ma-
rimus

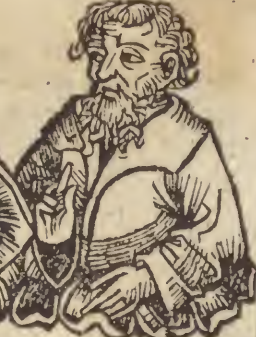
Quintus
decius

Publius cor-
neli' ruffin'

Marcus Luri-
us dentatus

Bolobella

Domitius

Linea Christi

Eliud filius Achim

functus est. Is hircanus in tributoy dispensatiōe ptolomei successit vir ab ipsa puericia mirabil' virtut' atq; ingenij. Qui cū terciūdecimū ageret annū demonstravit anī prudētiā: pater ei' volēs cognoscere adolescētis virtutē: cū in solitudine duoy dierū misit ad seminandū cū trecētis iugis bouz: celans lora quib' ligarētur: Quod vidēs hircan' quoddā virile mar' sua etate excogitavit: decem iuga occidere fecit. Et carnes bubulcis suis distribuit: pelles vero eoy diuidēs lora

Linea pontificū

Symon filius Onye

Eleazarus

Onyas filius symonis

The antiochus ei' noīs scōus cognomēto Theos Antiochi pmi fili': terci' syrie rex: regnauit annis. 15. pmo vxore laodiceā habuit: ac grauissimum bellū habuit cū philadelpho rege egipti: tandē accepit filiā regis egipti noīe beronice sicq; pacati.

Eliud filius achym anno mōi. 4959.

Antioch' galeric' ei' noīs terci': quart' asye et syrie rex: regnauit annis. 20. erat fili' antiochi theos de pma vxore laodicea: que virū suū veneno extinxit: et beronice cū filiis occidit. Istūq; galericum filiū suū p patre fecit regnare: ppter qd euergestes syriā vastauit. Clerū ptolome' postmodū illū occidit duob' filiis Seleuco et Antiocho mag' derelicti.

Ioseph' inde' vir bon' atq; magnanim': Qui pplm iudeoy ad clarissimas rerū causas pduxerat: postq; viginti et duob' annis syrie et phenicis et Samarie tributa dispensauit. relicto hircano filio de

functus est. Is hircanus in tributoy dispensatiōe ptolomei successit vir ab ipsa puericia mirabil' virtut' atq; ingenij. Qui cū terciūdecimū ageret annū demonstravit anī prudētiā: pater ei' volēs cognoscere adolescētis virtutē: cū in solitudine duoy dierū misit ad seminandū cū trecētis iugis bouz: celans lora quib' ligarētur: Quod vidēs hircan' quoddā virile mar' sua etate excogitavit: decem iuga occidere fecit. Et carnes bubulcis suis distribuit: pelles vero eoy diuidēs lora boum fecit. p que boues ligarent' terrāq; seminauit quā sibi pater commiserat. Ideo ad patriā reuersus plurimū dilectus est.

Iste Symon cognomēto iust' onie pōtificis filius: Octau' hebreoy summ' pōtifex mortuo p̄e pontificatū accipiēs sedit ānis. 16. hic ppter piū cultū et iustū regimē. p̄nāq; in suas ciues clemētiā iust' cognomiāt' fuit.

Eleazar' pontifex symonis iusti frater mortuo p̄e et Onia ei' fratris filio adhuc paruulo ip̄e sacerdotij principatū suscipiens sedit annis. 17. misit ptolomeo philadelpho. lxxij. viros doctissimos ad interpretādū legem: q' aut' dicimus. lxx. tñ: vsus scripture obtinuit q' qnq; paruū numerū excrecentem obtinet.

Eleazar' accepta epla a ptolomeo philadelpho vt mitteret seniores et doctos q' interpretatiōis legis dei viuētis facerēt inde ad regē mittēs qd postulabat ita scripsit ex vna q̄si tribu doctissimos viros e-

LXX. Interpretes

ctissimos viros e- legi legē ferentes q̄s post legis transcriptionē ad nos cauteremittat. Cū ergo venissēt seniores. lxxij. ex hierosolimis ad regē in alexādrīam: ab eo benignissime suscepti. Ostensoq; regi legis rotulo i q' lris aureis p̄scrip̄te leges ptinebāt et singlos in singlis cellulis reclusit Qui in. 72. dieb' legē de hebreo i grecū trāstulit. Sic cōcordes in trāslatiōe (vt augustin' testat') sine aliq' verboy aut sensus dissouātia illā traduxerāt: quā a iudeis approbatā Demetri' ad regē obtulit. Et vocās ad se interp̄tes: grās egitz remisit eos: donās unicuiq; optimas tres stolas et auri talēta duo: et calicē vin'

Othias ei' noīs scōus symonis iusti talēti et totū cōnuatorium. filius. xi. hebreoy pōtifex sedit ānis. 9. puul' mēte: pecunijs auar' zelo leg' vel poti' auaricie negauit tributa euergesti. ppter qd tota pene iudea p̄clitātā fuit et iudei turbabāt. Ioseph' vo inter suos nobilis pacē reformauit et

ptolomeus eum ducem Iudee constituit.

Isti tres scz Jason. Adenelaus. alchim' quīs fuerunt de genere sacerdotali non tñ ponendi sunt in linea pontificali propter ydolatriā et eoy pessima opa et quia male intrauerūt.

Linea Regum Byrie

Antiochus Theos

Antiochus galericus

Iosephus

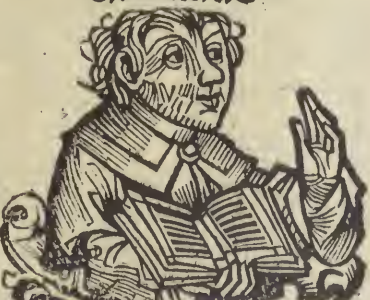
Jason

Adenelaus

Alchimus

Quinta etas mundi

Alexandria egipti magna ciuitas ante xpi aduentu. 20. sup. ccc. ab Alexandro magno Justino libro xi. attestate condita fuit. Alexader em magnus ad Ioue ammonem pgens consultus et de euentu futurorum et de origine sua. Reuersus ab ammonem Alexandria condidit. Et colonia macedonum caput esse egipti iubet. Nomen fuit triu vrbium structarum ab alexandro magno: quarum una fuit in egipto per diuocratem architectum (ut scripsit Vitruuius in prehemio libri primi de architectura) locum sortita: haud longe ab hostio nili ut dicit Solinus: quod plurimi Canopicum dicunt. Alia struxit idem alexader in asya. Alia in scythia super thanaim. Alexandria igitur Alexandri opus Alexandri nomen Alexandri bustum. Ad quod Iulius cesar post thessalicum diem mortemque pompeii cum venisset alexandriam ambiguo turbati vulgi murmure per motum per specie religionis descendisse legitur. Et augustus Cesar post victoriam actiacam Antoniumque deuictum et coactum mori eodem veniens alexandri corpus reuerenter asperxit. Cumque ex eo quereretur An et ptolemeum vellet aspicere: elegantissime rege ait se videre velle: non mortuos. Et sit (ut strabo scribit) clamidis formam habuit: cutisque latera que in longum tendebant circumulabatur stadiis ferme. 30. hanc vniuersam viis distinctam ferunt: quibus eque et currus conducere possunt: sed duabus latissimis que plus integro expandunt. Et sese medias ad rectos angulos secant. Adunus autem (ut Iosephus iudeus tradidit) vndique aut incommeabili solitudine: aut ipotuofo mari: aut flumibus: aut siluosis paludibus pulcherria quippe olim fuit. Nunc quod ciuitas optime munita est: decoris menibus firmisque alais muris et turribus. Intus vero non ciuitas sed pene acerum lapidum: plena ruinis et desolationibus videtur. Celeberrima ydolorum phana habuit: necnon et christianorum templa adhuc extantia. Multas quoque habuit regias edes que et multam vrbis partem occupabant. Nam quilibet regum illam per libito voluntatis aliquo ornamento decorabat. Et vbi aula alexandri olim stetit: hodie columna ex vno lapide perfecta mire altitudinis capitellum habens acutum: quasi turris apparatus posita est. Habet quoque etiam ad sanctum Marcum dictam: quam Iacobite inhabitant. Marcus enim euangelista huic vrbis primo christum predicauit. Et cum ibidem ab apostolis episcopus fuisset ordinatus ecclesias ordinauit multas que mortuo Amiano ei successit hinc in diuinis eruditissimi multi emerfere viri. Philo natione iudeus: qui multum utiliter scripsit. Clemens presbiter. Origenes presbiter omnium excellentissimus. Athanasius vrbis episcopus. Didimus. Theophilus: et alij innumera-biles. Extra urbem sunt due marmoree columnae locum decollationis diue Katherine martyris ostendentes. Habet veneti in ea vrbe duos fonticos et Ianuenses vnum: vbi negociatores et merces eorum conseruant. Cathelani quoque in curia regis sicilie. Et huius sacella pulchra habent in quibus diuina pagantur. Turci quoque Tartari et alie gentes suas ornatas habent domos: que in nocte per sarracenos clauduntur. Est autem hec vrbs in vna parte mare magno cincta: in alia amenissimis et fertilissimis ortis circumspecta cum gleba frugifera: que nili aqua irrigatur. Porro custodiam sarraceni nunc diligentissime obseruant. Adversus quoque duo ad hoc in ciuitate facti: Maues aduenientes perspicientibus ostendunt feruntque colubas edoctas deferentes lras ut tutiores ab incurfu insidiantium esse possint. Colube enim antiquitus ut plinius refert internuncie in rebus magnis fuere. Et epulas annexas earum pedibus obsidione mutinensi in castra consilium bruto mittente.

Alexandria

Demosthenes

Aristoteles

Epictetus

Calisthenes

Xenocrates

Demosthenes fuit oim grecie oratorum princeps: et auctoritate hermippi ostendit patres in officina gladioz fuisse. Unde teste Iuuenali: pater de mosthenem ardentis masse fuligine lippus: a carbone et forpicibz gladi osqz parante incude: et lutheo vulcano ad rhetora misit. Hic a platone facundias hauriens summus orator effectus est. Cuius eloquentiam Eschines (qui a iuuetute sua studiosus et Socratis amator) comendauit. de eo refert Valerius. Cum philippus macedonum rex athenas obsideret: ab eis postulauit: decem sibi dari oratores. Demosthenes in concilio veniens hanc fabulam recitauit. Lupi suaserunt pastoribus ut secum amicitiam contraherent: quod cum pastoribus placuisset: petierunt ut eis canes (qui iurgij cause essent) traderent: quibus datis p libidine gregem lacerauerunt. Ita sublati oratoribus philippus Atheniensibus facturus esset. Quo audito athenienses ei concilio acquieuerunt: et sic ciuitas a periculo liberata est. Inquirenti cuidam. Quomodo posset benedicere: ait si non dixeris nisi quod bene scieris.

Aristoteles phorum omnium princeps: ex oppido stragya. obscuro quidem ipse nisi quod huius viri claritate refulsit: patrem habuit Nicomachum medicum artis professorem. Qui apud Amynthas macedonie regem philippi patrem magno loco positus est. Matrem habuit Phestiada non obscuri generis. Hic prima etate in Macedonia nutritus est. Sed cum adoleuit anno (ut perhibetur) etatis sue. xvij. Athenas se contulit. Platonem viginti annis audiuit. Nullam scientiam reliquit. quam non perfecte attingeret. Adortuo platone ad hermiā Atarnei tyrannum profectus triennio fere apud illum desedit. Inde in macedoniā a philippo euocatus: decem ferme annos circa disciplinas alexandri fuisse tradit. Sed alexandro in Asiam cum exercitu profecto ipse athenas rediit. Et tredecim annis in licio florentissime docuit. In cuius quidem sigillo (ut dicitur) hoc inscribi fecit. Sapientior est: qui quod nouit abscondit: quam qui palat quod nescit. Fuit autem Aristoteles facundus eloquio (et ut Hieronimus inquit) sine dubitatione prodigium: gratiaque miraculum in tota natura fuit. Tandem comuni illa phorum inuidia accusatus quod non recte de dijs sentiret. Detuens ne ut quondam socrati: sic etiam sibi in iudicio peiundum foret: deserta sui defensione chalcidē abiit: ubi de cetero vixit in optimo mentis vigore. Vixit autem annis. 62. et ibidem diem obiit.

Epictetus fuit teste Metrodoro patria atheniensis phus: Heraclites dicit eum sanum nutritum: cum eam athenienses sortiti essent. Ac decem et octo annos agentem athenas rediisse. Quo tempe Xenocrates in academia Aristoteles calchide scolam habebant. Defuncto autem Alexandro macedonie atheniensium sub perdicta afflictis rebus: colophonem ad patrem iussit: ubi congregatis discipulis athenas rediit sub anaxicrate: ibique cum aliquatenus cum ceteris philosophat' est. Postea a se dicta sectam instituit. Epictetus hunc lacerat lasciuie tanquam nimium loquentem et alia multa. Verum alij magnam huius viri in omnes phos gratitudinem fuisse ferunt. Patria cum statu ereis honorauit. Diocles ait illum vilissimis cibis vitam duxisse. Mortuus est annis septem post platonis obitum. Obiit Athenis annorum. lxxij. calculo vrine exitum impediante.

Calistenem insignem phum Aristotelis discipulum p hoc idem tempus floruisse constat. Eo quod contra Alexandrum multis rationibus seriose differuerit eum increpando dicens. Si deus es: beneficia largire mortalibus non sua eripere debes: si homo id quod es: semper te esse cogitat: propter quod iratus Alexander eum trucidari mandauit. Et sic deformem in foueam cum cane includi iussus est.

Xenocrates Calcedonensis phus Agathenoris filius: et a primis fere annis platonis auditor. Erat teste laercio tardus ingenio: ut cum illum plato Aristoteli compararet. Alterum freno: alterum calcaribus indigere dicebat. Alioquin severo semper ac serio habitu et ore perdurabat. In academia vixit ut plurimum. Si quando ad urbem proficiscebatur turba omnis impudicorum eius transitum obseruabat inquietandi eius gratia: philene nobile scortum dedita opera a quibusdam intra eius cellam missa est: que ab eo orans lectuli partes accepit dentium cum multa ne quicquam orasset: imperfecto opere discedens dixit se non a viro sed a statua venisse. Porro licet multum frugi fuerat glorie tamen et fastus contemptor extitit. Et cum sepe meditationi inseruiret: unam in silentio horam distribuebat: successitque in Academia speusippo scolam tenuit annis viginti quinque. Adoriturque noctu cum in sartagine forte imegisset Anno etatis sue. 82.

Sug. 112 Augustus

Linea Regum
Egipti

Ptolomeus evergetes

Ptolomeus philopator

Sibylla chimica

Anaximenes

Sextilia

Ptolomeus Evergetes philadelphi filius tercius egiptiorum rex regnavit annis. 26. hic in ultionem sororis beronice Antiochum galericum quem idem eius mater laodicea regno priuauerat Syriam Ciliciam et Asie partem deuastauit: innumera spolia inde exportans.

Ptolomeus Philopator quartus egiptiorum rex regnavit annis. 17. hic propter crimē cum patre occiderit et fratre trucidauerit philopator dictus est. Et sicut scelestus in occupando regno: ita in administrando segnis: luxui enim se dedit. Ideo antiochus magnus syrie rex multas eius vrbes oppressit. Deinde tamen perditam recuperavit: spoliassetque antiochum regno si virtus fortune successisset. Venuo in luxuriam inuolutus: Occisa euridice vxore: meretricum illecebris capis: quibus inuolutis filio quingentio relicto emoritur: meretrices in ultionem euridice patibulis suffigunt. Alexandri ad romanos miserunt ut pupilli tutelam susciperent.

Dion Syracusanus nobilis philosophus postquam utraque dyonisi tyranide complicatus diu fuit: apud syracusanam urbem interimitur. Nam superior ille dyonisius aristomachē dyonis sororem in matrimonio duxit: ex qua duos filios Hipparium et Miseum precreauit: totidemque filias quarum primam eius filio dyonisio cui regnum reliquerat ad nubendum dedit: alteram ipsi dyoni patruo: qui propter nobilem propinquitatem et generosam maiorum famam: multa etiam alia bona a natura recepit ut pote ingenium bonum et docile: et ad omnes artes ydoneum magnamque corporis dignitatem: magnas item diuitias a patre relictas: quas ipse tyranni muneribus auxit et ideo tantum platonem amauit: ut eidem se traderet nec minus eo plato delectabatur.

Dion philosophus

Ista Sibylla chimica in ytaliam nata vestita celestina veste deaurata capillis per scapulas sparsis. et iuuenis: ait. In prima facie virginis ascendet: puella facie pulchra: capillis plixis: sedens super sedem stratum: puerum nutriendans ei ad comedendum ius proprium: lac de celo missum.

Anaximenes Orator magnus hic fuit magister alexandri in oratoria arte. Qui hystoriam alexandri scripsisse fertur: de hoc refert Valerius: quod cum alexander iratus ad diruendam lausatum ciuitatem pergeret: fertur cum impetu progressum extra menia. habuit obitum anaximenum preceptorem suum: sciens quod alexander quod anaximenes ire sue sevellet opponere: iurauit se non facturum quicquid ille petierit: peto inquit ut lausatum diruas: et isto modo salutem urbi obtulit. quod athenis similiter accidisse fertur.

Carneides philosophus

Carneides philosophus floruisse dicitur: eo quod ab atheniensibus cum dyogene ad senatum romanum missus fuerit. Hic adeo studiosus extitit: ut cum ad mensam sederet: cogitationibus inherens manum orationi apponere obliuisceretur. Sed mellissa quam vxoris loco habebat dexteram suam necessarijs vsibus coaptabat. Animo enim vita fruebatur: corpore vero quasi alieno circumdatus videbatur: centesimo denique vite sue anno philosophando finem fecit. ut Valerius maximus libro quarto ponit.

Xenophilus

Sextilia virgo vestalis de incestu conuicta ad portam collatinam viua defossa est.

Xenophilus pithagoricus philosophus patria calcidoneis hoc etiam tempe magno habetur in precio qui omnis humani incommodi (ut aiunt) expers fuit cum etiam vixisset annis. 105. Deinde summo splendore doctrine ac perfectione mortuus est.

Archiphilas

Archiphilas pbus a quo incepit secta Academicorum hic habuit amicū pauperem et egrotum sed vtrunq; p̄ verecundia dissimulātem: quod cum Archiphilas compisset: iudicauit sine confusione secretius fore succurrendus: et acceptum pecunie sacculum clam illius puluinarī subiecit illo penitus ignorante vt homo inutiliter verecundus quod desiderabat vel q̄ indiguit inueniret poti⁹ q̄ dono acciperet.

Esti duo consules cum alexandro rege Epyri pugnauerunt.

Iste Emilius cum romanis contra tarentinense bellum iustissimum egit: auxilium ferente tarentinis pirro rege grecorum bellatū est vltra quatuor annos. tandem victo pirro in patria miserabiliter mortuo tarentini cum carthaginensibus fedus inierunt et ex hoc punica bella inchoata fuerunt.

Valerius Corvinus

Marcus Valerius cognomento Corvin⁹ Roman⁹ adolescēs pstantis quidē animi et singularis virtutis Camillo nō indignior fuit: qui licet adolescēs et ipse cōtra gallū virū magnitudine et armis insignē singularem assumpsit pugnā qui dum armatus in mediū pcessisset et nondum manū cōseruisset eui⁹ galee repente cornus ales insedit: qui certamine inito e Valerij galea nunq; discessit imo et rostro et vnguib⁹ oculos galli vulnerare nō destitit q̄ ad

Valerius hostē tali p̄digio territū obtruncavit. Quo mortuo statim cornus e cōspectu euauit. Et valerius deinceps Corvini noīe appellat⁹ est.

Consules illi duo scilicet Emilius contra tarentinos bellum egit. et Lurius cum pirro rege pugnavit et idem Luri⁹ terciū bellum gessit contra epyrotas Pirrū fugavit cesis. xxij. milibus. At em̄ nec acie vinci nec pecunia corrumpti possunt. Adalo diuitib⁹ imperare q̄ locuples fieri.

Esti duo consules sibijnuicem succedentes p̄fuerunt. Semiti⁹ vicit affros et tharentinos Sempronius autē vicit picentes. in qua pugna terra tremuit quasi horresceret tantū sanguinē hoīm suscipe q̄ pauci romani qui vicerunt euasere.

Lucius Papirius

Lucius Papiri⁹ patrici⁹ Roman⁹ bellator clarissim⁹ a Senatu Ro. dictator electus Quintū fabiū magistrū equitū sibi cōstituit. Qui statim contra Sānites ex senatus decreto expeditōnē suscipiēs in eos acies dirigit Sed paulopost cum dictatore rome opus esset Quintio fabio equitū magistro p̄cepit: ne se absente cū hoste pugnare p̄summeret. Fabi⁹ autē adolescēs: vt erat anio strēnu⁹ post dictatoris

profectionem aliquando p̄ exploratores didicit: omnia apud hostes soluta esse qui animo accensus: euctigio cū samnitibus incredibili feruore cōfligit atq; vt acri⁹ pugnaret equis oninib⁹ frenos detraxit atq; ita calcarib⁹ concitatos in hostiū agmen pmisit: vt nulla eos vis sustinere posset. Quā obrē ad viginti hostiū milia in ea die cesa fuisse Lini⁹ scribit. Parta itaq; victoria de re bene gesta litteras (non ad dictatores) sed ad senatum mittere curauit. Quā obrē irat⁹ dictator Fabiū adiudicauit capitali pena esse reum. q̄ se absente pugnasset. Qui cum ad mortē duceretur ingenti militum et populi fauore liberatus est. Tantāq; eā ob rem seditionē in papiriū milites cōmouerunt vt ipse vix mortis impetū potuerit euadere postea samnites romanos apud caudinas furculas angustijs locorū conclusos ingēti deditione vicerūt. Verū sequenti anno iubēte senatu romani duce papirio samnites deuicerūt. Qua victoria triumphum duxit.

Linea Consulorum romano

Torquatus Decius

Emilius consul

Emilius

Marcus Lurius

Semiti⁹

Sempronius

Quinta etas mundi

Linea regum Syrie
Seleucus Ceraunus

Antiochus Magnus

Seleucus iners

cū virib⁹ ⁊ diuitijs plurimū habūdaret ita exercitū istru-
xit gregarij milites auro caligas facerēt huic annibal
pen⁹ cartaginē tradēs metu romāorū ad eū secessit. Ro-
mani antiochi ⁊ annibal insolētijs sustinere nō valētes
L. Corneliū p̄sule ⁊ Scipioes. s. nasciāz africanū lega-
tos cōstituētes annibalē superāit Etia antiochū deuicē
tes. coegerūt eū pacē a romāis postulare. Cōcessit ex eu-
ropa asiāq; recederet se itra thaurū contineret: ⁊. 20. obli-
dib⁹ dat⁹ decē milia talētoz q̄t ānis p̄solueret. Eū tādes
thesauri cupiditate a sacerdotib⁹ fallaciter p̄missi p̄sidē
intraſs in fano fortune ab ip̄is sacerdotib⁹ pempt⁹ ⁊ mē-
bratim cōcisus e templo p̄iectus est.

Seleuc⁹ ille q̄ ⁊ philopator septim⁹ asie ⁊ syrie rex
regit ānis. 12. Vir q̄des igenio ebes ⁊ iniqu⁹: nū-
sit heliodorū ad spoliandū erariū in tēplo q̄ iniqu⁹ iudicās
p̄ angelū flagellat⁹ vix ad vitā redijt Onia p̄ eo orante
hic cum nullum filium successorem reliquisset. Antio-
chum illuzorem fratrem successorem habuit.

Machabei

ria iudeorum de Antiocho magno de quo. 2. machabe-
orum. iij. dicitur de magnis periculis adeo liberati ma-
gnifice gratias agimus ip̄i vtpote qui aduersus talem
regem dimicauimus.

Seleuc⁹ Ceraunus ei⁹ nois scōs. Quit⁹ syrie
rex regit ānis. 2. Is cōtra ciuitates q̄ a p̄re
defecerāt ingentē classē cōpauit. Et orta tēpestate
classē oēm amisit p̄ter nudū corp⁹ ⁊ paucos comi-
tes. Dein post naufragiū a ptolomeo euergete vi-
ctus in antiochiā fugit vbi a frē Antiocho auxilia
postulauit antiochus aut cū esset ānoz. 14. sup̄ eta-
tē regni cupid⁹ sub occasiōe regni defendendi fra-
tri huic Seleuco regnū abstulit.

Sti duo frēs Antioch⁹ magn⁹ ⁊ Seleucus ce-
raunos ambo regnauerūt volētes verovindicare san-
guinē p̄ris suz onye q̄s euergetes rex egipti inter-
fecit Grandē ducit exercitū cōtra philopatorē fili-
um euerget. Sed an cōgressus Seleuc⁹ morit⁹. et
antioch⁹ p̄sequit bellū: in q̄ vix aufugies totū ex-
ercitū pdidit. Rursusq; cōgregās exercitū ⁊ p̄tra
Epiphanē filiū philopatoris adhuc puerū q̄tuor
ānoz habēs cū mltis alijs secū philippū regē ma-
cedonū. obtinuitq; p̄tra duces ptolomei pueri: fu-
gauitq; Scopā ducē ei⁹. nū-
deā q̄s cū mltis alijs ciuitati-
bus acq̄siuit ⁊ oīa ḡauit.
Et qz armis egipti capere
nō poterat dolose despōdit
epihani filiā suāv sic quasi
amic⁹ regnū itaret. s. nō p̄-
ualuit cum res innotuit.

Antioch⁹ cognomēto
Magn⁹ ei⁹ nois q̄rtus
Sext⁹ syrie rex: syrijs regre
cepit regit ānis. 36. Is pro-
lomeū philometrē deuicit. ⁊

Linea pontificū

Simon fili⁹ Onye

Onias

Simon

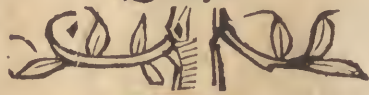

Onias pius

Linea Christi

Eleazar

Eleazar an. m. 5009.

Ele symō onye pō-
tificis fili⁹ duodeci-
mus hebreoz sūm⁹ pō-
tifex sedit ānis. 12. Vir
bon⁹: magna h̄ns p̄co-
nia laudis. Ecclesiastici
l. q̄ templū reformauit
in meli⁹: ⁊ ciuitatē p̄ua-
luit amplificare. Hic cu-
rauit gentē suā ⁊ libera-
uit eā a pditiōe. Adori-
ens tandē onia filiū re-
liquit successorem.

Onias magn⁹ simo-
nis fili⁹ pōtifica-
tus obtinēs sedit ānis.
29. q̄ p̄pter tyrānidē an-
tiochi cū iudeā subegit
fugit cū mult⁹ iudeis in
egiptū. Ibiq; extruxit
templū adinstar tēpli i
hierusalē in q̄ grauit̄
peccauit agēdo sup̄stici-
ose. moriens reliquit fi-
lium adhuc infantē.

Este Symō fuit fili⁹
Onye q̄ tenuit pō-
tificatū post fugā pat̄i
sui. princeps aut sacer-
dotum tandē moriens
tres post se reliq̄t filios
Onyā Iesus ⁊ Johan-
nem Qui ad tres p̄ci-
par⁹ Sacerdotij puene-
runt.

Onias pius fuit vir
sanct⁹ grat⁹ deoz
hoībus: q̄ tandē ab an-
dronico occis⁹ ē. At rex
de iustissim⁹ viri nece
turbat⁹. Andronicū ho-
micidā capi fecit ⁊ pur-
pura exutū eo in loco q̄
oniā p̄merat tādū v̄g-
cedi fec̄ donec expiraret

Sena

Sena vrbiuz ethurie. virib⁹ opibusq⁹ nunc scda amenissimo loco sita. Et vt Polocrates libro sexto tradit a gallis senonēsis tpibus breunij ante xpi aduentū. ccc lxxij. cū in ytalīā venit condita p senibus suis et armētarijs eam cōstruxerūt; nō modo fides hystorie sed celebris traditio ex eo quidem validior. Quē senēses et liniamētis membror⁹ et venustate faciei et coloris gratia; morib⁹ quoq⁹ ipis ad gallos et britones a quib⁹ originē traxerūt vident⁹ accedere; licet eos vetustas tpis; orbis plaga; situs regiōnis. cōuict⁹ finitimor⁹ quib⁹ sanguine et morib⁹ diu p̄mixti sunt ex magna pte mutauerit. Sed reuera inter nonas numerari potest: cū nullis in veterū monimētis repiat: nullaq⁹ antiq̄tatis vestigia in ea appareant. Sunt q⁹ affirmāt Karolū cui maleo fuit cognomētū eaz cōdidisse. In celebri tamē monasterio venetijs sc̄ti Georgij de alga (qđ gl̄iosus pontifex Eugeni⁹ relicto primū seculo ppria edificauit paterne hereditarijs pecunia) inuenit in libro litteris scripto puetustis. Iohannē romanū pontificē nomis ordine duo de vicesimū acceptis de perustina clusiēsi. Aretina. fesulana. florentina. et volaterrana diocesib⁹. sex plebatib⁹. ciuitatem hāc edificasse: q⁹ ab ipso sex plebatū numero Sena fuerit appellata. Nec quippe ciuitas nunc sup colle cuiusdā penninsule iacet vndiq⁹ q̄si ripas iugosas habēs: in supiore tamē vrbis pte solū aliquātulū habz ortis viridarijsq⁹ ornatū. In qua quidē celeberrima extant edificia. Videlicet gymnasiū ppulcrū et for⁹ et porticus et regia palatia. Hospitaleq⁹ sumptuosissimū pietissime gubernatum. Ampla q̄s et libera est cū turribus et ppugnaculis ac optis instituta morib⁹: pplo neq⁹ rudi neq⁹ inurbano. Et ager maxim⁹ et herbidus semp boū bubalor⁹ ouiq⁹ multor⁹ nutritor. Frumētū q̄s vini et olei ferax. ac fructuū oīs generis abūdans. Nec a roma stadijs octingētis distat. Cui⁹ viri inter etruscos religione morib⁹ ac lingua p̄stare noscuntur. Habuit autē Sena illustrās sid⁹ sc̄m Bernardinū cui⁹ reliquie apud aquilā vrbē mirac̄lis p singulos dies multiplicatis coruscāt: Is p̄m⁹ oīm ordinē beati francisci ad eā q⁹ nūc tantope vigeat observaciā regule pduxit. Ornataq⁹ fuit Hugone medico et p̄bo qui ceteris sui seculi post functū vita Iacobū forliniēsem doctior clariorq⁹ habit⁹. Et friderico iuris cōsultissimo: qui ea in doctrina cōsilia plima reliq̄t. Sena q̄s Siluio enea p̄sis p̄mū laurea: post: episcopali et papali mitra redimito. Virisq⁹ plimis et p̄otificib⁹ doctriua excultis ornatū. Ambroñe senēsis agri flumiū inter et paludē danaam siue flumiū palia que ea palus efficit multa sunt mōtana et campestria opida. Inestq⁹ clusiū vetustissima vrbs de qua Plin⁹ plura scribit: que olim Carmon fuit nominata: nūc vrbi senensi subiecta et ab eo aucta.

Quinta etas mundi

Reges Egipti

Ptolomeus epiphanes

Ptolomeus philometor

Phinucia

Phinucia

Demetrius

Demetrius phus Lynceus genere phoenici conditioe seruus cui dominus fuit bachus quidam ponticus. Fuitque (ut retulit herinippus) diuinus fenerator: tandem insidias passus omnia que habebat amisit. Ex qua re se suspendit.

Demetrius phalerius cognomento phus Theophrasti discipulus: disputator subtilis et orator: parum vehemens fuit (ut Cicero ait) dulcis tamen: hic cum apud athenienses ob eximias eius virtutes. id est annos profuisset trecentis et sexaginta creis statuis honoratus fuit. eo quod ciuitatem redditibus et edificiis plurimum auxerit. Absens postea ab inuidis imagines dirute. quod cum compositum habuit ait. Virtute non euerterunt cuius gratia illas erexerant. Dicebatque hic tantum in republica valere eloquentiam quantum in bello ferrum.

Ptolomeus Epiphanes quintus egiptiorum rex regnavit annis. 24. Hic tempore adepti regni nondum quatuor excesserat annos: et cum eius infantia consilii et roboris compos esse non potuit: Antiochus magnus syrie rex ad suum regnum aspirans: illud bellica excursione vexare cepit. Sed regni principes per infante fideliter dimicantes regnum omne defenserunt. Ad ipsum quodque fovendum Onias iudeorum pontifex descendit: cum autem ad pubertatis tempora pervenisset Antiochus nobilis magni antiochi filius sororem suam ei insidiosae dedit uxorem. Ex qua duos suscepit filios: quo audito Antiochus sub specie visendi ipsam sororem Cleopatram atque filios egiptum ingressus ipsum ptolemeum regem inter epulas occidi iussit. Cumque universas egiptum sibi subiugare niteretur ab egiptiis extra confines eiecтус est: post biennium rursus alexandriam obsidens: a romanis legatis de egipto recedere compulsus est.

Ptolomeus iste philometor sextus egiptiorum rex regnavit annis. 35. Hic antiochi sororis filius segnis ad modum vir: huic adolescenti antiochus avunculus bellum intulit: propter quod legatos ad Senatum romanum misit ab eo auxilia postulas monere senatum adolescentis precibus: pompiliusque legatum ad antiochum misere ut ab egipto abstinere: quo viso ei osculum dedit: platonemque senatus decreto et cum cunctari videret consultationemque ad amicos referri. Ibi pompilius virga quam manu tenebat amplo circumculo inclusus amicos consulere iubet: nec parum exeat quod si natus responsus det aut pacem aut bellum habiturus. Nec austeritas animi regis fregit ut se paritum senatus responderit. Hic demum filiam Cleopatram alexandro syrie regi uxorem dedit: ab eo deinde ablata demetrio dedit. quem cum contra se venientem fugavit ac die tertia in oblatione carnis alexandri sibi per arabum regem facta per gaudium expiravit.

Quapromia adonialis virgo vestalis incesti rea suspendio affecta est.

Quintus liuius Tragediarum scriptor clarus habetur. Qui ob ingenii meritum a liuio Saluatore cuius libros erudiebat libertate donatus.

Minucia virgo vestalis et de incestu conuicta virgine obruta est.

Theophrastus chresius philosophus et teste anthenodoro in libro deambulationum fullonis filius. In propria patria audivit primo leucippum ciuem suum: inde cum platonem audivisset se ad aristotelem transtulit. Eoque in calcidem profecto illi in scole regimie successit: fuit vir summe prudentie studijque singularis atque eloquii admirandi. Itaque cum antea illi tyranno nomen esset ob diuinam eloquentiam aristoteles illum Theophrastum vocitauerunt: itaque circa trecenta librorum volumina edidit: pregebant ad eum audiendum (teste pamphilo) duo milia discipulorum. Inter quos nichomachum aristotelis filium habuit discipulum: et adenadrum comicum: habebatque hoc semper in ore. Sumptus pretiosissimus tempus est. Obijt annorum octuagintaquing.

Menander poeta comicus Theophrasti discipulus qui Quintilianus ait. meo iudicio diligenter lectus id cuncta que precipimus efficienda sufficit. Ita omne vi et imagine expressit: tanta in eo inueniendi copia eloquendi facultas. Ita est in omnibus rebus personis affectibus accommodatus: ob que putauerat illum Quiridius perpetuo duraturus. Hunc et paulus apostolus se legisse indicat: cum ad Corinthios ait. Corrumpe bonos mores colloquia mala. i. Corinthios. xv.

Ladroma

Titus liuius

Theophrastus

Leucippus

Anno urbis condite. cccc lxxvij. cum iam clarum urbis rome nomen esset. Arma tamen extra italiam mota non fuerant ut igitur cognosceretur que copie romanorum essent census est habitus: tñ inuenta sunt capita. cc lxxxij. milia. ccc xxxij. Quāq; a cōdita vrbe nūq; bella cessassent: et contra affros bellus susceptus est: primū Appio claudio: Quinto fabio consulibus in sicilia contra eos pugnātū est. Et appi claudius de Affris et rege sicilie hierone triūphauit.

Ab istis consulibus inchoatum est bellum punicum cum hannibale seniore.

Gneo et Gayo consulibus romani in mari dimicauerunt paratis nauibus rostratis: quas liburnas vocant Cornelius fraude deceptus est. Buellius commissio prelio cartaginensium ducem vicit. xxx. et vnaz naues cepit. xiiij. mersit. vij. milia hostium cepit: tria q; milia occidit: neq; vlla victoria romanis gratior fuit: qd inuicti et ra iā etiā mari plimū possēt.

Crispus philosophus

Crispus stoicus philosophus natione Elius per hoc tempus floruit. Qui anno vite sue octogesimo librum adeo subtiliter composuit: ut ad ea que ibi conscripsit penitus cognoscenda longa vita opus esset: sicut testatur valerius libro. 8. Ex cuius notabilioribus sententijs hec vna celeberrima fuit. Sapientis nulla re eget: et tamen multis rebus illi opus. Contra stulto nulla re opus est: nulla enim re scit vitare sed omnibus eget. Zenon etiā suo tempe philosophus ait. Sepultus apud te sit sermo quem tu solus audieris: hī duo stoice secte autores fuerunt.

Isti duo consules cum hannone cartaginensium impatore pugnauerunt. Corsicam et sardiniam vastarunt: et scipio multa milia inde captiuorum adduxit triumphum egit.

Polemon philosophus

Polemon Atheniensis philosophus his temporibus agnoscitur. Qui laercio teste cum iuuenis esset ad modum lubricus et impudicus fuit ut pecunias circūferret quo esset ad omnes implendas voluptates paratior: eas itidem in angiportis et vīs occultabat. Sed cum semel ebrius et coronatus in scolam xenocratis irrumperet: ille pretermissa oratione: quā increperat de pudicitia dicere cepit. Quo secutum dicunt ut decetero studio et industria adeo seipm vinceret ut xenocrati in regenda scola succederet.

Ab istis consulibus diuerse ignium aquarumq; clades pene urbem consumpserunt: et bellum in affricam translatum est contra Amilcarem cartaginensium ducem in mari pugnātū victusq; est Consules vsq; ad cartaginem pcesserunt multisq; vastatis oppidis. Amalius victor romā rediit attilius regulus in affrica remāsit. Is contra affros aciem instruxit contra tres carthaginiensium duces Asdrubales duos et Amilcarem dimicans victor fuit. xvij. milia hostium cecidit et serpentem mire magnitudinis occidit. Cuius coriū centum viginti pedum longitudinem habuit romanisq; delatū cunctis miraculo fuit. Tunc victi Cartaginenses pacem a romanis petierunt. Regulus tamen postea victus in vltima pernicie.

Marco Emilio: paulo seruiō consulibus ambo hī romani consules ad affricam profecti sunt cum trecentarum nauium classe clipeam petunt et confestim cartaginem venerunt: primum affros nauali certamine superant. Emilius consul centum et quatuor naues hostium demersit: triginta cum pugnatoribus cepit. xv. milia hostium aut occidit aut cepit. Et subacta affrica tunc fuisset nisi qd tanta fames erat ut diutius exercitus expectare non posset. Consules autem circa siciliam naufragium passi. Hoc tempore argenteus nummus primum in vrbe figuratus est.

Linea consulum Romanorum

Apus
claudius

Quintus
fabius

Gneus
cornelius

Gayus du
ellius

Lucius
scipio

L. florus
aquilio

M. atilius
regulus

Lucius mali
us vulso

Marco
Emilio

Paulus
seruius

Quinta etas mundi

Linea regum Syrie
Antiochus epiphanes il-
lustris

Antiochus filius epiphanis

Demetrius soter

Iste antiochus nobilis siue illustris regnauit annis
xii. pessimus fuit et figura antixpi. Hic audita mor-
te patris fratrisque sui inercia cum rome esset obses: cla-
u fugit et ueniens in syriam receptus est a quibusdam ciuitati-
bus: mortuusque fuit pro eo regnauit: et uendito sacerdo-
cio primo a Jason postea a Menelao: quorum suasu iu-
dei sibi noia gentium imponebant: sacrificia fieri phi-
buit in templo in hierusalē. Demum ueniens de egipto
menelao ductione spoliavit templum coegitque iudeos
ydolis sacrificare: et transire ad ritus gentium: ponens in
templo ydolum Iouis olimpi: phibuit circuncisionem: i-
terficiens circuncidētes: septem frēs eius mīre nolētes co-
medere carnes porcinas varijs tormētis occidit. qui
oēs aīo cōstātī p obseruatiōe legū martiriū ptulere.
Postremo uolens ire ptra hierusalē cecidit de curru
fractusque: et demum a uerbis cōsumptus. miserabilis
mortuus est in terra aliena.

Antiochus iste Eupator regnauit annis. 2. hic patre
Abato puilus relicto est aduocatus adolescētes habuit
tutorem lysia: et cum cōtra iudeos exercitus duxissent nō lōge p ambo a suis oc-

Mathathias habuit quinque filios
coniuges

Iste de
Demetrius
soter deci-
mus syrie et
Asie rex pri-
uigno inter-
fecto regnauit
annis. 12. fili-
us Seleuci
antiochi
eupatoris et

Linea Christi
Mathan filius Eleazary

cisi sunt propter timorem demetrii fi-
lij seleuci eupatoris.

Mathathias sacerdos filius
Johannis filij symonis do-
ctrina et glorie fama apud iude-
os plurimum honoratus est. Vir
sanctus percussit in zelo suo pec-
catores: qui habuit quinque filios
eiusdem zeli uerus ipse non erat
pontifex sed tres filij eius quo
mortuo in Modin sepelitur.

lysia occidit. Alcibiū pontificē pstituit cum q bachides
missus hierusalē multos iudeorum occidit. nychanores a
iuda machabeo occisus amissus: et bachides iudā occidit:
tandē ab alexandro victus. illū uita piter et regē puauit.

Iste iudas q et machabeus uir fortissimus et bellicosus
mathathie filius fuit strenuissimus bellator et trium-
phator in isrl. q nec an se nec p silem hūit et glorio-
sa opa patet i libris machabeorum. Hic postremo in bello
cecidit: p dei legibus mortē sustinēs cum tribus annis pon-

Emplū purgat a iuda tificatū administrasset.

Et fratribus postquam tribus annis fuerat pphanatus.

Ionathas iudeorum dux piter et pontifex populi iudeorum

Ep iudā rexit annis. 19. nō impar frī suo machabeo

Aristarcus

Bacubius

Bacubius

Simon

Simon

Simon

Simon

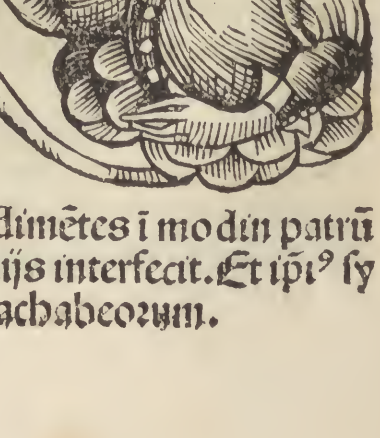
Simon

Simon

Judas machabeus

Eleazarus

fuit: ab adolescentia sua optie puerus ē: tandē occisus
neqter a genere suo. Iste simon et ionathas frēs iudeorum ei occisiōs corpore ab hostibus redimētes i modin patrū
suorum sepulchro sepeliere. Ptolomeus qz cū eū ad cōmuniū inuississet: eundē cū duobus filiis interfecit. Et ipi sy-
monis uxorem cum reliquis duobus in uincula cōiecit. Et in his finis primus liber machabeorum.

Ptolomeus Evergetes philometoris filius Cleopatree germanus optimus egiptiorum rex regnavit annis. 29. Vir quidem pessimus atque se-
uissimus ob cuius sententiam frater eius et Cleopatra soror sibi timentes
regnum ei per legatos obtulerunt. cum fraternum regnum sine ullo certamine recepisset
et elatus factus: fratris filium et complexu matris enecavit: et omnes eius fau-
tores trucidavit. Et sic civibus suis cruentus extitit. Ita quoque romanis qui illic
venerat ridiculus fuit. Quia ut Justinus scribit. Vultu deformis erat statura bre-
vis et sagina ventris belue psimilis. Quam quidem seditate nimia vestis subtili-
tas augebat. Hic quippe filios ex sorore et ex uxoris sorore suscepit. Ac etiam
sororis filiam per vim stuprauit. Cuius filius membratim divisum et in cista
positum in die natalis eius inter epulas iussit offerri.

Ptolomeus phiston qui et Sother evergetis filius octavius egiptiorum
rex. regnavit annis. 17. his temporibus Antiochus tyriceus demetrii filius
et antiochus griffi regis frater adinvicem dimicantes successive modo unus
modo alter regnabant. Inter has autem regni Syrie parricidiales discordias
mortuus est ptolomeus iste relicto regno uxori.

Ptolomeus alexander nonus egiptiorum rex regnavit expulso fratre an-
nis. 10. Hic ptolomei sother predicti frater fuit. Cleopatra mater. postquam
cum maiore filio decem et septem annis regnasset graviter ferens filii societate
populum in eum concitavit et in Eypsum exulare coegit. Accersito isto alexandro
minore filio in locum fratris secum regnare fecit. Sed tandem ab eodem occu-
pata interficitur. Et a populo in exilium actus. Ptolomeus sother revocat in re-
gnum. Igitur alexander regni cyreneorum quod ei pater testamento reliquerat po-
pulo romano herede instituto decessit.

Ptolomeus Sother paulo ante a matre pulsus. hic anno Alexandro ab
Egiptiis interfecto regnum paternum iterum recuperans regnavit annis
octo. Cum enim alexander matrem occidisset ipsum in vindictam matris repu-
lerant. ut iam scriptum fuit.

Hannibal hamilcaris Carthagenensium ducis filius. quinque et viginti
etatis annos habens Imperator carthagenensium exercitus creatus est
hic ceteris ducibus prudentia. audacia. consilioque ad pericula cape-
da anteibat. Imperator factus triennio omnes hispanie gentes bello subegit. fra-
trem suum Asdrubalem ad hispanie custodiam relicto. ipse pyrrenum saltum trans-
iit. Et postquam ad alpes pervenit que scilicet ytaliam a gallia seungunt. quas nemo
unquam cum exercitu preterquam hercules transierat: ita itinera et loca lapidosa stru-
es comburendo et acetum infundendo patefecit ut Elephas oneratus ire pos-
set. cum antea vix unus homo quiret repetere. In eo tamen loco multi numerus
obruiti cum elephantis periere. Tradit ad ytaliam. lxxx. milia peditum et vi-
ginti milia equitum septem et triginta elephantes adduxisse. Descendit itaque
Hannibal in Thaurinenses agros. Et peragata tota regione Cisalpina roma-
nos tribus preliis profugavit: ac multas urbes obtinuit. Idem per ligures fecit
Postea appenninum transiliens apud ethuriam ubi nunc florentia gravi oculo-
rum morbo affectus est. ut dextrum amiserit oculum. deinde L. flammium interfecit: qui
facto fabius maximus a senatu contra ipsum missus per summa montium et abdita ne-
morum castra ponens eius feruorem delusit. trepta occasione aretinorum auxilio
vicit. Et sic per sedecim annos totam ytaliam variis cladibus fatigavit. Inde in
apuliam pergens maxima clade romanos apud cannas affectit. In quo quidem per
lio tota romana milia cesa sunt: ut tres annulorum aureorum modios quos e roma-
norum militum manus extraxerat Carthagine mitteret. Consulares quoque viri ac
senatores capti aut occisi fuere. Et de romanis actum fuisset si Hannibal statim
post victoriam ad urbem accessisset. Is tamen coactus ytaliam relinquere et opere
patrie sue ferre que a publico scipione premebatur. Cum carthageneses cum romanis
pacem composuere ad antiochum regem confugit. deinde ab bithynie rege L.
quinto legatus contra eum prexit. Ne a romanis caperetur confestim gustato veneno
quod in anulo more regio gerebat aiam expulit. Et sic eo genere mortis a roma-
norum vinculis se liberavit. Decessit autem septuagesimo vite sue anno.

Linea Regum Egipti

Ptolomeus evergetes

Ptolomeus pharon sine
sother

Ptolomeus alexander

Ptolomeus sother

Quinta etas mundi

Athuo ab vrbe condita. cccc lxxx. Sanguis e terra et lac e celo manare visum est in specie pluuię. pestilentia grauis in vrbe biennio fuit: quā sibillini libri dixerunt celesti ira impositā: nō inquerēbas numer⁹ eorū qui perissent: sed ipsorum qui fuerunt superstites.

Colossus ingens solis simulacrum a clare lydo statuatio fabricatum apud rhodum insulam terremotu corruit. Erat quippe (vt plinius refert) statua admiranda altitudinis cubitorum. 70. turribus equipperāda. Et e septem miraculis mōi maximum fuisse testantur.

Strato lampfacenus pbus Archelilai filius vir eloquē

Strato pbus

Crates pbus

Silphon pbus

Licon pbus

Colossus.

tissimus. Et in speculatione phisica pre ceteris diligentissime speculatus. Unde et phisicus ē apellatus: fuit ptolomei philadelphi preceptor a quo talentis octuaginta donatus ē. Scripsit de regno: de iusticia ⁊ de dijs. Aiunt eum fuisse tam tenuē vt sine sensu moreretur. Silphon quoq; pbus suo tempore omnibus bonis amissis solus nudus euadens ait. Omnia mea bona mecum porto: pectore enim gestabat.

Crates atheniensis academic⁹ philosophus filius antigenis. palemonis auditor illiusq; successor scole: q̄ adeo se viuētes amarūt: vt eadez semper studia sint cōsecuti: et mortui eodem se pulchro sepulti: q̄s antagoras in hanc sententiam versibus exornauit. Hoc tumulo Crateni et polemonē cōditos facere qui transis o hospes viros consensu animorū precipuos: quorū diuino ex ore doctrina manauit sacra viteq; mundicies sapiētie adiuncta.

Panectius

Possidonius

Panectius pbus claruit tpe Scipiois rome c⁹ et pceptor fuit. Qui stoice secte pbus extitit: Quē ci cero in libro officiorū imitatus est. cuius hec est sententia. Vitam hominum qui etatem in medio rerū agūt ac sibi suisq; vsibus esse volūt ad cauenda picula ex impulso assidua ⁊ ppe quotidiana: oportet anio esse p̄mpto semper et intento.

Silphon megarensis pbus his tempibus floruit hunc et imitatione atq; sapientia tantū alios precessisse dicunt vt parū abfuerit: quin omnis gratia in illum intenta in Megaram transisse diceretur Cicero vero libro de fato dicit illum fuisse hominem acutum maximeq; suis temporibus approbatū. Qui cum capta aliquando esset eius patria: et omnib⁹ ei⁹ bonis amissis solus nudus euadēs interrogaret. An omnia perdidisset? Respondit omnia mea bona mecum porto: pectore enim illa: non in scapulis se gestare dicebat.

Possidonius pbus stoicus panecij discipul⁹ claruit tempe scipionis hic fuit astrolog⁹ magnus teste augustino.

Rasistrat⁹ q̄s atheniensis medic⁹ scdm Eusebium his t̄pib⁹ floruit hic cū ex aristotelis familia nat⁹ esset etiam exim⁹ medic⁹ enasit. Qui cū antiochū regē ex grauissimo morbo sanasset a ptolomeo rege ei⁹ filio centū talentis donat⁹ est vt testis est plini⁹ libro vige simonono naturalis historie.

Licon troadesis pbus clar⁹ habet vir quidē eloquēs et in educadis instruēdisq; pueris maxie idone⁹. Dicebat enī necessario adiūgi pueris pudorē ⁊ laudis studiū velut equis

calcar. Fuit hic dū vixit habitu mūdissim⁹ ⁊ vestitū incredibili mūdicie atq; nitore: Et cū ēet corpe fortissim⁹ pile ludo se exercuit. Tenuit autē scole pncipatū ānis. 44. Tandē fessus podagre morbo anno vite sue. 74. interiit. Timon appolloniates pbus etiā suis t̄pib⁹ floruit hic dūz iuuenis esset multis obscenitatibus se immerisit: postea fact⁹ vir (licet egen⁹) repudiatis vicijz in calcedoniā iuit: ibiq; philosophiā ⁊ oratoriā artem didicit atq; exercuit. Scripsit autē diuersa poemata Tragedias Comedias ⁊ Satiras.

Linea Consulū ro-
manorum

L. Metellus L. Furius

L. Atilius L. Mallius

L. Emilius Terrentius
varro

Lucio cecilio metelle. L. furio pla-
cido consulibus. Metellus in Sici-
lia affrozum ducem Asdrubalē cū. cxxx.
elephantis et magnis copiis ventientem
superavit. Apud panormū. xx. milia ho-
stium occidit: sex et viginti elephantes ce-
pit reliquos errantes p. numidas quos i
auxilium habebant collegit. Et romā de-
duxit ingenti pompa.

C. Mallio Torquato L. Atilio cō-
sulibus de Sardis triumphatū est
Et pace omib⁹ locis facta. Romani nul-
lum bellum habuerunt. Quod his post
romam conditam semel tantus numa pō-
pilio regnante contigerat. Et porta iani-
clausa est vno anno.

Emilio consule ingentes gallozū co-
pie alpes transierunt: sed pro roma-
nis tota italia consensit. xl. tñ milia hosti-
um capta et interfecta septem milia. Et tri-
umphus emilio decretus. Gallozū siqui-
des animi feroces: corpora plusq³ humana
erant. sed experimento deprehēsus est q^d
virtus eorum sicut primo impetu maior
q³ virozū est. Ita sequens minor q³ femi-
narum. Alpina corpora humenti celo edu-
cata habent quoddā simile niuib⁹ suis
Cum mox calore pugne statim sudorem
emittūt: leui motu q^{si} calefaciēte sole la-
xantur aliquot deinde annis evolutis p⁹
contra gallos intra ytaliam pugnatū est
finitūq³ est bellum M. Claudio marcello
Sn. Cornelio Scipione consulib⁹. Po-
stea idem M. Marcellus cū collega suo Cor-
nelio ingentes copias Gallozū peremit
Mediolanum expugnauit: grandem pre-
dam romam ptulit ac triumphās marcel-
lus spolia gallozū stipiti imposita bu-
meris suis vexit.

Eodem anno bellum punicum scdm romanis illatum est per Annibalem carthaginensium ducem fili-
um amilcaris qui iam dudum amilcar patri ad aras iurauerat cū adhuc nonem esset annozū se vt pri-
mum posset aduersus romanos pugnaturum.

Quingentesimo et quadragesimo anno a condita vrbe Lucius emilius paulus publius Terrentius
varro contra hannibalem mittuntur ambo tamen vincuntur.

Transacto punico bello secutum est Macedonicum contra philippum regem. l. et quingentesimo pri-
mo anno ab vrbe condita L. Quintius flammīn⁹ aduersus eum mittitur: et prospere gessit et pax ei
ablata est his legibus ne grecis ciuitatibus quos romani contra eum defenderant bellum inferret: vt cap-
tiuos et transfugas redderet. Quinquaginta solas naues haberet reliquas romanis daret. Et per annos
decies quaterna milia pondo argenti prestaret: et obsidem daret filium Demetrium.

Linea Consulū ro-
manorumM. C. marcell⁹ Cornelius
ScipioLucius Adal-
lius L. CoforiusLucius cen-
forinus M. Marcus
maulius

**Linea Regum
Syrie**

Alexander fili⁹ antiochi

Demetrius fili⁹ demetrii

Antiochus adolescens
Sedetes

Triphon

Alexander

regem indee constituit: qui fratrem suum secundo a se genitum occidit. tertium vero regno priuatum secum uiuere coegit: qui adeo nequissimus fuit qd mille sentores intra sex annos peremit. Octingentos quoq; vxoratos viros vna cum vxoribus ac liberis in plateis patibulis affixit: qui eius crimina detestabant. Tandem 27. anno regni sui ex quartana febre mortuus est: et reliquit duos filios Hircanum et Aristobolum. verus vxorem suam alexandram fecit regnare: quia habuit gratiam populi: cum adhuc viuentem marito humanitate sibi allegerat.

Alexander iste filius Antiochi regnavit post triphonem quem occidit dyodatus dux.

Alexander ille filius antiochi epiphanes vni decimus Syrier asye rex regnavit scdm Eusebiu annis. 9. semp iudeis graciosus fuit. Jonathan machabeu ducē sibi cōfederavit: eius adiutorio occidit demetriū sother: et regnavit p eo. Cleopatra ptolomei filiam regis egipti in vxorē duxit. quā ptolomeus auferens alexandro demetrio filio demetrii sother vxorē dedit. tandē rex arabū ad quē alexander fugit timens ptolomeū alexandrum occidit caput auferēs ptolomeo transmisit.

Iste Demetrius regnavit annis tribus post alexandrum. Et omni regno paterno recuperato vicis adolescentie in segniciem lapsus postremo captus in hyrcaniam nouem annis sine regno priuatus vixit. Tandem regno restituto philometor filiam Cleopatram ab alexandro sublata vxorem dedit.

Antiochus Sedetes adhuc puer suadente triphone aliquid molitus est pro repatione regni sed parum profecit: quia statim ab eo occisus est. Hi enim duo adinuicem dimicantes successive modo vnus modo alter regnabat.

Iste Johannes hircanus occiso patre suo symone et duobus filiis suis Juda et Mathathia a ptolomeo duce in conuiuium in Jericho. iure obtinuit sacerdotium. et administratis optime rebus viginti tribus annis mortuus est: reliquitq; Aristobolum filium suum primogenitum et anthigonem cum alijs duobus parvulis. Eunq; nullus eorum ad regendum populum esset idoneus vxorem suam disertissimam prefecit et filiis. Sedit autem annis. 26. vir sacerdotio dignus atq; ducatu strenuus. A romanis ius amicitie postulans. obtinere promeruit. Hic multas seditiones a pharisaeis et essenis ptulit: a quibus tandem liberatus: feliciter vsq; in senium vixit.

Aristobolus filius iohannis hircani in vincula matrem cum duobus fratribus minoribus suis coniecit: primusq; dyadema regni sibi imposuit. Et vno anno tantummodo regnavit. Fuitq; rex et sacerdos: fratremq; suum suggestione vxoris sue interfecit. Et decursis. 475. annis a sedechia ultimo rege iuda quando regnum iuda interruptum et finitum fuit. mortuus est morbo acerbissimo: ut sanguinem laceratis visceribus euomeret.

Triphon capto Jonathan proditorie contra Symonem fratrem Jonathan bellum mouit. Et acceptis a symone centum argenti talentis et duobus filiis Jonathan contra pmissa Jonathan cum duobus filiis occidit. Et postea dominum suum Antiochum adolescentem interfecit et pro eo regnavit.

Iste Alexander aristoboli frater apud iudeos pontificatum et regnum suscepit regnavit annis. 27. relicta enim vxore Aristoboli que ex eo prole non susceperat a vinculis cum duobus fratribus eum absoluit et tanq; maiorem

Linea Summorum pontificum

Johannes hircanus

Aristobolus

Alexander

Mantua gallie Lenomanoy memorabilis vrbs vt quibusdā placet a Mantua Thiresie vatis filia p^o Thebanoy interitū ab Alexandro tūc illa cōdita fuit. Sūt tñ qui dicāt Thiresiā thesei tpibus fuisse. Et in ei^o seruitutē deuenisse; que post p^{ris} interitū in ytalīā cū multis venit; et cū socijs grec mātuas cōdidit. Sed cū interim ex thiberino thusco rege oen^o nat^o esset; et ad ipm oppidū thusci et veneti cōfugerēt. Oen^o muris oppidū circūdedit; et in aliā formā redegit. et a mīe Mantuā appellauit dicēte Virgilio. x. li. Eneidos. Ille iam p^{ris} agmen sciet Oenus ab oris. Fatidice manē et thusci fili^o amnis. Qui muros matrisq; dedit tibi Mantua nomē. Cōstat tamē eam urbē vetustissimā ab Etruscis conditā; et vnā fuisse duodecim coloniarū quas L. liui^o patavin^o docet trāsapenninū ab ea gente missas. presertim cū poeta insignis virgili^o ciuis su^o id orbi faciat notissimū. diffusiusq; ei^o vrbis narrat originē. Mantua diues ciuis sed nō genus oibus vnū. Nec mōtib^o qui galliā et germaniā ab ytalīa diuidūt vicina est. Haud pcul a benato lacu ex quo minci^o effluit qui exundās Mantuā vsq; labit ibiq; lacu facto urbē circuit. Inde etiā pgrediēs breui cursu padū influit. Passa est supiorib^o tpibus Mantua calamitates maximas; pter illas que Virgiliano versu sunt notissime. Mantua ve misere numū vicina Cremona. Nam ab Ethila; Bothis. Logobar dis et baioarioy rege aliqñ diruta; qñq; spoliata. qñq; memb^o aperta et immunita relictā. Ungari aliqñ ad solū vsq; euertere; vnde et loc^o vbi tūc fuerat ad rei memoriā nūc ungaria nūcupat. Adathildis nobil^o comitissa eam diu tenuit. mirificeq; ampliauit. Sub q^o Nicola^o scōs pōtifex roman^o cōcilin celebravit; hanc per multa tpa post Adathildim mlti possiderūt. In qua pclarissime familie de ripa et passerinoz aliqñ presuere. Veniū post varios casus inclite Bonzagorū familie magni canis auxilio pulsus passerinis; ea vsq; in p^{sent} cū maxima laude potiti sunt. quoz et preteritoz dñoz cura diligētiāq; pulcherrimis pōtib^o sup lacū iactis tum supbissimis templis; regijs pallacijs; et nobilib^o ciuū edib^o plurimū illustrata est. Unde et nūc ampla ciuitas habita est; et rerū abudās que ad vsuz hūanū necessarie sunt. Mantue p Karoli magni tēpa sanguis xpī miraculosus appuit. Ad quē visendū scōs Leo papa se cōtulit. Et inde in germaniā ad karolū accessit. Karolusq; caluus magni fili^o Mantua veneno perijt. qd hebre^o medicus pecunia corruptus dedit. In ea Anselm^o lucensis epus vīr sanct^o et eruditione moribsq; insignis requiescit. Et beatissim^o Iohēnes bonus Mantue ciuis miraculis clarissim^o. Veniit et Albertinū qui tractatū de corpe xpī edidit. et Adatheus medicū clarissimū qui ad Sicilie regē de medicinis opus egregiū perscripsit.

Mantua

Quinta etas mundi

Nenius poeta comicus

Nenius poeta Comicus anno. 2. regni Ptolomei epiphanes dicti (vt Eusebius scribit) Utice moritur: pulsus roma factione nobilium ⁊ precipue Metelli. Is inter comicos tercium locum habet de quorum dinumeratione et comicorum prestantia Vulcatius in libro de poetis: hec carmina ponit. Adul-
tos incertos certare hanc rem vidimus. Palmam poete comico cui deferant. Ec-
cilio palmam tribuo de comico. Plautus secundus facile exuperat ceteros. Dein-
de nenius qui seruet precio in tercio. Si qd quarto detur: dabitur licinio. Post in-
sequi licinium facio attiliū. In sexto consequitur hos terrencius. Turpilius septi-
mum: Trabea octauum obtinet. In nono loco esse facile facio lucrecium. Decimū
addo antiquitatis ennium.

Plautus Comicus

Ennius poeta

Plautus comicus poeta lingue latine pater (vt idem Eusebius testat) ex um-
bræ arpinas als larsinas ciuitate rome morit. Ex c^osmone (vt varro episto-
lonis sententia dixit) muse locute forent: si latine loqui voluissent. Floruit in scena
quintodecimo ferme anno postq^o bellum aduersus penos scdm sumptum est. Et
quāq^o a pluribus grecis comicis fabulas sumptas in latinum cōuerterit: Oracii
tamen sententia plautus ad exemplum siculi pperare epicharmi dicat. Hic vt var-
ro ⁊ pleriq^o alij memorie pdiderunt: cum pecunia omni quā in operis artificū sce-
nicorum pepererat: in mercationib⁹ pdita: inops romam rediisset. Et ob queren-
dum victum ad circūagendas molas que trusatiles appellantur opam pistori lo-
casset. Abi quotiens ab opere vacaret scribere fabulas acventere solit⁹ erat. Ador-
tuus est circiter centesimā et quadragesimā quintam olimpiadē. Iussitq^o tale suo
sepulchro epigramma incidī vt varro de poetis dicit. Postq^o est morte captus plau-
tus comedia luget: scena est deserta. Deinde risus iocus ludusq^o ⁊ numeri: innume-
ri simul omnes simul collacrimarunt.

Scipio africanus

Ennius quoq^o poeta comicus Tarenti nascitur quintius ennius dictus. his
temporibus (Eusebio referente) floruit. Qui a catone questore romae trans-
latus habitauit in monte auentino parco admodum sumptu content⁹ et vnus
ancille ministerio: semp psuadens anias esse immortales. Et ideo in vite sue termi-
no dixit. Aspicite o ciues senis ennij imaginis formam: hic vestrum pinxit maxi-
ma facta patrum: Nemo me lacrimis decoret: nec funera luctu: faxit cure volito vi-
uus p ora virum. Idemq^o poeta pudicitiam predicans dicebat: flagitij initiū esse
inter ciues corpa nudare. Hic cuq^o comedias optimas elegantissimasq^o edidisset
septuagenario maior articulati morbo olimpiade. i 53. interijt. Sepultusq^o fuit i
scipionis monumento via appia.

Scipio Africanus alterius scipionis filius: vir oim romanorū ferme pma-
rius vigesimū quartum agens annū duobus scipionibus ab hasdrubale
interfectis a senatu romano ad hispanias mitti: fuit quippe panecij au-
ditor: et inter ceteros mortales animi prestantior. Cū intellexisset senatum ppter
metum hannibalis ytaliam velle relinquere: extracto gladio id phibuit asserens
se velle patrie defensorem esse. Cesarie pmissa utebatur habitu corporis virili: is
vt Eutropius ait septuaginta ciuitates hispanie recepit: quibus feliciter gestis
consul contra cartaginenses designatur. Eoq^o pgens aphrozum ducem cū Sti-
phace numidie rege sibi subegit. Nec multo post cū hannibale congressus ita ei⁹
equitatum fudit vt sup viginti penorum milia cesa: totidemq^o fere capta vna die
referatur. et ipse hannibal cum paucis pfugerit: terra mariq^o pace obtenta in siciliam traiecit. Romam tan-
dem puenit triumpho clarissimo inuectus: Aphricanus vocari meruit. Sicq^o scdm bellum punicum termi-
natum est: quod p annos. 18. gestus fuit. Catoni vero contradicens nolebat cartaginez romano impio emu-
lam euertere: ne romani sine belli metu lasciuiarent. Huius pclare fuere sententie dicebat em: nunq^o se minus o-
ciosum: q^o cum ociosus esset: nec minus solum: q^o cum solus esset: hic tantus patrie pater ab emulis accusa-
tus: ab ingrata patria pulsus apud litternum rustulus exulans: tandem. 52. etatis sue anno morbo interijt.

Philo iudeus

Catho philosophus

Catho philosophus

Scipio iunior africanus

Publius Terrentius
poeta comicus

Philonem iudeum ex sacerdotum genere natum; et Alexandrie educatum per hec tempora floruisse constat. Et sapientie librum greca lingua (in q̄ peritissimus fuit) eleganti stilo conscripsit. Quē ideo sapientie librus nominavit: quia in eo christi iesu domini nostri laudes specialiter narravit: vel quia multipliciter in eo sapientia cōmendatur. Scripsit autem multas: ut diuus hieronimus in libro de viris illustribus cōmemorat.

Catho p̄bus stoicus natione egiptius paneci quondam discipulus. multa scripta reliquit. Cuius habetur plurima egregie dicta. Ex quibus hec pauca notabilia excerpta ferunt. Desines timere si sperare desieris. Queris quid p̄fecerim: Respondeo amicus mihi esse cepi. Si vis amari: ama. Ab eo aliquādo quesitus fuit. An beneficium serui dño dare possit? Respondit: quedam sunt beneficia: quedam vero officia: et quedam ministeria. Beneficiū inquit est: quod alien⁹ dat: Alien⁹ autē est qui potuit sine reprehensione cessare. Officiū est filij vxorisq; ac ceterarum personarum quas necessitudo suscitāt. et opem ferre iubet. Ministeriū est serui quem conditio sua eo loco posuit: ut nihil eorum que prestat imputet superiori.

Catho primus p̄bus romanus atq; iurista: primo quidem questor. deinde bis consul: litterarū tam grecarū q; latinarū apud romanos decus. Hic primū cum Q. fabio maximo militauit. Deinde anno post quito questor: Tarētum missus fuit: ubi Enniū poetam inueniēs romam secū adduxit. Postmodum cū Scipione illo viro optimo affricam trāsuect⁹ rempub. nō mediocriter inuit. Deinde ex edilatatis officio censor fact⁹: ac postea pretor optime in omnibus se habuit. Etiam bis consul et post consulatū quē strenue in hispania gessit: tribunus militum dictus est. Venum cū seror⁹ pene senex latinas litteras didicisset etiam grecas litteras edoceri appetiuit vnde doctus factus. historias et rem militarem tractauit: atq; scripsit. Et dum sibi ex clementia quandam comparasset gloriā. Id egit ut iuris ciuilis peritissim⁹ haberet. Senatu namq; et extra Senatū cōtemporaneos omnes grauitatis et auctoritatis excellētia superauit. Censorius aut appellatus fuit: q̄ censure officii sibi specialiter fuerit cōmendatū. Et quoq; ornamenta fuerūt senat⁹. maiestas. et propagata familia. Ex qua quippe maximum decus romanorum. posterior catho ortus est qui sacratissimum illud Cathonum nomen postea immortale fecit.

Scipio magni Scipionis nepos omī virtute apud romanos preclarus. Consul extra sortez factus Aphrica sibi decreta est. Veniēsq; carthaginez cum sex continuis diebus noctibusq; oppugnasset: tandem re desperata Carthaginenses ad deditionē traxit. petētesq; ut quos belli clades reliquos fecerat saltem seruire liceret. Atq; ita primū mulierū agmen satis miserabile: post viroꝝ turba descendit. Nam (vt liui⁹ ait) fuisse mulierum. 25. milia: viroꝝ. 30. milia captiuoꝝ memorie proditū est. Hasdrubal vero impator vltro se transfuge dedit. Et eius vxor se suosq; quodam femineo furore in mediū se iecit incendium. Ipsa aut ciuitas supposito igne sedecim cōtinuis dieb⁹ ardens: miserūq; victorib⁹ prebuit spectaculū. Scipio autem et ipse cognomen illud celebre meruit: qd̄ auus eius acceperat ut propter hanc fortissimam virtutem Africanus iunior appellaretur.

Publius Terrentius affter Carthagine natus poeta comicus. Qui a Scipione iuniorē p̄dicto ut quidem existimāt in seruiturē ex aphrica duct⁹ ppter ingenij magnitudinē et forme p̄stantiā libertate donat⁹ est. Alij scribunt: q̄ rome Terrēci⁹ lucano senatori seruiuit. a q̄ ob ingenij et formā nō institut⁹ modo liberaliter sed mature manumissis. Hic cū multis nobilib⁹ familiariter vixit. Sed maxime cū scipione aphricano et cū lelio. Scripsit comedias elegātī studio sex. In q̄bus multoꝝ mores ad precauēda picula ānotauit. De morte ei⁹ volcati⁹ sic tradit. Sed vt affter sex pp̄lo edidit comedias: iter hinc in asyā fecit: nauī cū semel p̄scendit: visus ē nūquā. Ceteri mortuū esse in Archadia stiphalī sinu leucadie tradūt. Vn. Cor. dolobella. Marco fuluio nobilioꝝ p̄sulib⁹ fuisse dici⁹ mediocri statura gracili corpore. colore fusco. Reliquit filiam que equiti Ro. nupsit. Hūc affranus omībus comicis p̄fert. Sepulchro ei⁹ tale epitaphiū inscriptū fuit. Natus in excelsis tectis cartaginis alte Romanis ducibus bellica preda fuit. Descripsi mores hominū inueniūq; senūq; Qualiter et serui decipiat dominos. Quid meretrix: qd̄ leno: colis p̄singat auar⁹ Hec q̄cūq; leget sic puto caut⁹ erit.

Beneficiū
Officiū
Ministeriū
Alien⁹

Carthago vltima

Carthago vltima
Hasdrubali

Anno sexcentesimo vigesimo septimo ab vrbe condita hii cōsules
Ballis transalpinis bellū intulerūt atq; eoz regi viturto infinitaz
multitudine iuxta rhodanū fluuiū interfecerūt. Deniq; cū viturto
paucitate romanoz vix ad escā canib⁹ quos in agmine habebat sufficere
posse iactaret; et ipse. c. lxxx. milia armatoz hñet; cōserta pugna a romanis
supatus est. Ex cui⁹ exercitu partim in bello; partim submersi cuꝝ ponte:
quē sibi iūctis nauib⁹ supra rhodanū extruxerāt. cl. m. perierunt. Præda
extorquib⁹ galloz ingens sublata est; magnaq; gloria cōsules ambo tri
umpharūt. Ad. porcio Catone ⁊ Quinto marco cōsulib⁹ Marbone in gal
lia colonia deducta est annoq; eodē Licinio metello ⁊ quito lucio Sceno
la cōsulib⁹ de dalmacia triumphatum est.

In tempore horum cōsulum iugurthe Numidaz regi bellū illatum
est. Qd Aderbalē ⁊ Hiempsalem Adicipse filios fratres suos re
ges; ⁊ ppli romani amicos interemisset. Adissus aduersus cū cō
sul Calpurni⁹ bestia; qui corrupt⁹ regis pecunia pacē cū eo flagiciosam
fecit. Et a senatu improbata est. Postea cōtra eundē in sequēti anno Spu
rius albin⁹ posthum⁹ pfectus est. Is quoq; p fratrē ignominiose cōtra
numidas pugnavit. Tercio missus Quintus cecilius Metell⁹ cōsul. Is ex
ercitū ingēti seueritate ⁊ moderatione correctū; cū nibit in quēquā corru
ptum faceret ad disciplinā romanā reduxit. Iugurtā varijs prelijs vicit;
Elephātes eius occidit vel cepit ⁊ multas ciuitates; et cū iam finē bello
impositur⁹ esset; successus est ei a Cato mario. Is iugurtā ⁊ bochū mau
ritonie regem qui auxiliū iugurte ferre ceperat piter supauit. xx. milia ar
matorū ad internitionē cecidit. Tandē ante curiū Adarij iugurta cū duo
bus filijs duct⁹ est cathenat⁹. Et mox iussu cōsulis in carcere strangula
tus est.

Marius post victoriā iugurtinā secūdo cōsul fact⁹ est. Bellumq;
ei contra Cymbros ⁊ Theutones decretū est. Tercio quoq; ei ⁊
quarto delatus est cōsular⁹; quia bellū Cymbricū ptrahebatur.
Sed in quito cōsulatu collegam habuit Quintum lucanū catulū Cū prio
res cōsules a Cymbris ⁊ Theutonib⁹ ⁊ Ambronib⁹ que erant Germa
norum ⁊ galloz gentes victi sunt iuxta flumē rhodanum. Timor Ro
me grandis fuit; quātum vix hannibalis tempe punicis bellis; cuꝝ Cym
brias itaq; cōslixit. Et ex duobus prelijs. cc. milia hostiū cecidit. xxx. mi
lia cepit; interea Cymbrī ⁊ Theutones quoz copia adhuc īfinita erat ad
ytaliā transierūt. Iterū a Cato mario ⁊ Quinto catulo cōtra eos dimicātū
est; sed a Catuli parte felici⁹. Nam eo plio qd simul ambo gesserunt. c. xl.
milia aut in pugna aut fuga cesa sunt. xl. milia capta. Romani milites ex
vtroq; exercitu. ccc. perierūt. Tria ⁊ trigita Cymbris signa sublata sunt;
ex hñs exercit⁹ Adarij duo reportauit. Catuli exercit⁹. xxxi. Sed ab eozū
mulierib⁹ grauiore pene q̄ ab ipis pugnaz romani expti sunt: Hec etem
plaustris in modū castroz depositis ipse desup ppugnantes diu obstitere
romanis. Sed cū ab eis ipse nouo cedis genere terrerētur; absicis em cū
crine cervicib⁹ inhonesto satis vulnere turpes relinquebātur. Ferrus qd
in hostes sumpserāt in se suosq; verterūt. Mā missa ad mariū legatione cū libertatē ac sacerdotiū non impe
traffet nec fas erat; suffocatis elisib⁹ passim infantib⁹ suis aut mutuis cōcidere vulnerib⁹ aut vinculis e cri
nibus suis facto ab arboribus iugisq; plaustroꝝ pependerūt.

Anno vrbe condite sexcentesimo sexagesimo secūdo; primū rome bellū ciuile cōmotū est. Eodē āno
etiam Adithridaticus; causam bello ciuili Caius marius sexties cōsul dedit. Nam cū Silla cōsul con
tra Adithridatē gesturus bellū (qui asiā ⁊ achaiā occupauerat) mitteret. Isq; exercitū in Campa
nia paulisp teneret; vt belli socialis qd intra ytaliā gestū fuerat reliquie tolleret. Adarius affectauit vt ipse
ad bellum Adithridaticū mitteret. Quare Silla cōmotus cū exercitu ad urbē venit. Illic cōtra mariū ⁊ Sul
picium dimicauit; prim⁹ urbē arinat⁹ ingressus est Sulpiciū interfecit. Adariū fugauit. Atz ita cōsulib⁹ or
dinatis in futurū annū Sneo octauio ⁊ Cornelio Cinna ad asiā pfect⁹ est. In tpe ipo dira pdigia vi
sa sunt. Nam sub ortu solis glob⁹ igne⁹ regione septetrionis cū maximo celi fragore emicuit. Apud areti
nos incōminio cruoz ⁊ panib⁹ fluxit. Tum etiā oim generū animalia que inter hoies viuere solita erant; re
lictis stabulis pascuisq; cū balatu hīnnitu mugituq; miserabili ad siluas mōtesq; fugerunt. Nec mora post
hec graua prodigia bella ciuilia secuta sunt.

Linea Consulū ro manorum

Caius Cassi⁹ Sextus domi
Longinus cius Calpurnius

Scipio Calpurnius
Masica bestia

Caius Quintus
Adarius Catulus

Sneus Cornelius
octauius Cinna

Silla patricius romanus cum plurima in iugurthino bello edidisset facinora. Impatoris gloriam a senatu reportauit. qui statim contra mitridatē missus in achata et asia vicit. Hic ex antiqua atque pēlara cipationū familia ortus: oēm vitā ab adolescētia quibuscūq; flagitijs inq̄ natā vsq; ad questurā duxit: quā sub mario cōtra iugurtā adeptus est. In q̄ quidē officio vitā penitus cōmutauit. Illā catēnas iugurthe manib; iecit: mitridatē cōpescuit: socialis belli luer; repressit: cynne dñationē fregit: et mariū pscriptū et exulē esse coegit. Erat autē lris grecis latinisq; optie eruditus: facundus: acer: astutus: glorie cupidus: multarū rerū et maxime pecunie largitor: aīo grandis: ita dubitari potuit: fortior an felicior foret dictator factus. ita rempu. repressit vt nemo illo inuito: nec bonas: nec patriā: nec vitā ipsam retinere posset. Sub priuata tandē vita puteolos se cōtulit morbo intestinali mortē obiit. Quo mortuo duo funestissima bella italicū qd sociale dicebat; et ciuile syllanū finē habuerūt: que ambo p tracta sunt p decē annos. Cōsumpserūt autē vltra centū quingenta milia hominū: viros consulares. xxiij. Senatores fere. ccc. Absq; his qui in tota italia passim deleti sunt.

Quam silla rempublicā cōposuisset sub his cōsulib; bella noua exarserūt: vnū in hispania: aliud in pamphilia et sicilia: terciū in macedonia: quartū in dalmacia. Illā sertori; qui partiū marianarū fuerat ad bellum cōmouit hispanias. Adissi sunt cōtra eū duces Quint; et Cecili;: Ad tellus fili; eius. Et in populi ro. ditionē redacti sunt. Ad macedoniā missus est Appius Claudi; deinde L. Scriboni; Curio. Is dardanos vicit et vsq; ad danubiū penetravit: ita vno tpe multi simul triūphi fuerūt.

Bellū seruile primū inter incia vrbis herodonio duce sabino in ipa vrbe tentatū est: sed hic tumultus magis fuit q̄ bellū. Ador impio p diuersa terrarū occupato. quis crederet siciliā multo cruenti; seruli q̄ punico bello esse vastatā: terrā frugū ferax: et quodāmodo suburbana p uincia late fundis ciuiū latinorū tenebat. Tandē ppenna impatore de eis supplicium sumptum est: fuitq; de seruis ouatione contentus ne dignitatem triūphi seruli inscriptionē violaret.

Anno sexcentesimo vrbis condite. lxxxix. L. Sergius catilina tprb; horū cōsulū nobilissimi generis vir sed ingenij prauissimi ad delendā patriā cōiurauit: cū quibsdā claris quidē: sed audacib; viris a cicero ne vrbe expulsus est. Socij eius dephēsi in carcere strāgulati sunt. Ab antonio altero cōsule catilina ipse vici; p̄lio est et interfect;. Deinde anno sequēti Junio sillano et L. murena cōsulib; metellus de creta triūphauit.

Pompeius maxim; romanorū impator maxio in precio apud roma/ nos habitus est: qui deuictis magna celeritate pyrrais iterato contra vigintiduos reges oriētis impator designatus est: qui mitridatē in armenia minore nocturno p̄lio vicit. Tigrani deinde regi bellū intulit: deinde albanis et regē eorū herodē prudēter et hiberie regem vicit. Ador itureos et arabes. Inde ad iudeā trāsgressus est hierosolimā caput gētis obseidit: non solū natura loci verū etiā ingenti muro fossaq; maxie munitam vix tercio mense expugnauit. Ad. iudeorū occisis ceteris in fidē acceptis: muros ciuitatis euerti imperauit: hircanū sacerdotio restituit: aristobolū captiuū romā duxit: his gestis in asiam se recepit: reuersus deniq; romas cum ingenti gloria triūphauit Junio sillano et L. murena cōsulibus.

Caius iulius cesar qui postea impauit anno vrbis condite. 698. cū L. bibulo cōsul factus decreta est ei Gallia trāsalpina et cisalpina et comata. Addidit et senatus illiricū cū legionib; denis. Cū quib; p decē annos bellans grauissimā p̄lia cōfecit. Primo vici; heluetios et vsq; ad oceanū britānicū pcessit. Deinde Ariouistū regē cui auxiliabāt; Erudes Adarcomones Tribeti Clangiones Sueni etc. fugere cōpulit. Post hec gentē belgarū et alios qui vno noie germani vocant. Deinde facto ponte rhenum trāsgressus. Domuit autē annis. ix. fere oēm galliā: quē inter alpes et flumen rhodanū: rhenu; et oceanum est: et circuitus patet: hinc bellū successit ciuile execrandū. Cesar enī e gallia rediens victor: aliū cōsulatū petijt: contradictū est a marcello: a bibulo: a pompeio: a catone: iussusq; vt dimissis exercitib; ad urbē rediret: et pompeio cū impio missus est. ppter quā iniuriā potius cōmune et plusq; bellū exortū est.

Linea Consulū romanorū

Silla

Marcus
EmiliusQuintus
CatulusMarcus
Tullius CiceroGnaeus
Gnaeus

Pompeius

Caius
JuliusLucius
Bibulus

Silla

Pompeius

Cesar

Quinta etas mundi

Florentia nobilissima et inclita ac primaria vrbium et haurie. Eius origo refert in sillanorum militem (quibus is ager a silla assignatus fuit) aduentum. Et quia primas illi sedes ad arnifluentia ceperunt fluentiam inde primo dictam volunt. Et quidem plinius apud quem primus eius loci mentio facta est fluentinos dicit: pfluente arno appositos. Eleuerunt vero hi milites ad annus condite vrbis rome sexcentimum et septimum supra sexagesimum. unde incipit habuisse videtur florentia ante christi dei nostri aduentum annos circiter octoginta tres. Condita igitur fuit florentia ex fesulanis ad ripas arni fluminis: et prius homines fluentiam vocauerunt. Que cum auspiciis fundata felicibus vicinis per circuitum ciuitates excellere: mirisque modis imperium propagare cepisset florentia longe melius quam fluentia dicta est. Multis ea ciuitas per Gothorum tempora incommodis agitata est. Totila enim eam immunitam et desolatam fecerit. Quam karolus magnus instaurare fecit: maioremque ambitu menibus circūdedit. Et dignissimis privilegiis et magistratibus decorauit. Itaque florentia acceptis vi et in se populariter traductis fesulanis ad annum salutis quartum et vigesimum supra millesimum plurimum opibus et gloria est aucta. Quo item anno Henricus primus imperator ecclesiam sancti Miniatensis ad muros florentie edificauit. Ex eo fere tempore per priores artium et vexilliferos iusticie sicut nunc fit gubernari cepit. Preterea in vrbe propter reliqua ornamenta incredibilia basilica insignis et stupendo operis fornice est ornata: glorioseque virgini dicata. Et quarto abinde anno palacium item superbissimum quod inhabitant priores edificari cepit. Quinto postmodum anno scilicet 1071. productum est pomerium: et menibus vrbs est ampliata: et ripis fluminis ultra sacros diui Laurentij edes perpetuo ambitu deducta. Turris vero marmorea inter ceteras orbis campanarias speciosa ad annum inde primum et tricesimum excitata. Ibi per cursoris index maxima in veneratione habetur: ob cuius honorem edes preclarissima in celebriori vrbis loco

dicata habet: quā baptisteriū dicunt. Cuius valae ex solido ere existunt: vbi noui et veteris testamenti historie inenarrabili ope sculpte habent. Florentia cū omni italie ciuitatū flos nuncupet: etiā pter pulchritudinē et ciuiū vrbānitatē: viros quoq; in omni genere virtutis pstantiores habuit. Duobusq; poetis ornata fuit. Dante Aldegerio et Francisco petrarcha. Quorū hic patre florentino sed exule apud aretiū nat⁹ et arquade inter colles euganeos mortuus ac sepultus est. Ille florentinis parentib⁹ florentie natus. obiit Rauenne patria exul. Paulopost iotum habuit pictorē celeberrimū apelli equipandū. Habuit quoq; acursiū iuriconsultorū principē: qui ius ciuile egregie interpretatus est. Reddidit et medicū Tadeū omnium clarissimū. Ornataq; fuit cosimo medico quē opum affluentia humanitate et liberalitate supantem ciues europae celebrem reddūt. Cumulantq; eius felicitatē filij sui et nepotes qui florentie vrbī plurima addiderunt ornamenta. Adonasteriū pcpue celebre sancti marci in quo pulcherrime extruções et bibliotheca q̄ alias supat oēs: eius viri summi magnificentiā ostendūt. Et priuate eius edes in via lata extructe romanorū opibus compande. Florentissime aut vrbis originē gestasq; res abunde complexus est Leonardus aretin⁹. Secus florentinā sesula vrbis vetusta et multorū scriptis psertim Salustij et Linij celebrata interijt vel vt sup in florentiā populū opesq; mutauit. Ex cui⁹ montib⁹ qui ad orientē vergūt Adunio torres oris florentina abluēs menia: florentinā vrbem diuidit arnos amnis pontibus in ea quatuor magni opis iunctus. Ellem arni supiorē qua nullā habet: nūc ager florentinus: vini optimi feraciore quātū pfluētī arno apposita planicies ambit fuisse palustrē aiunt. Comendanda est multis in rebus florentinorū puidētia: tum maxie qd eligēdis cancellarijs que oratoriā spectāt: et q̄ vocāt humanitatē studia pitos acceptāt: vt Leonardū et carolū aretinos Poggiū: et añ eos colluciū q̄ scribēdi dictādīq; artē disertissime tradiderūt.

Linea Regum
Syrie

Antiochus pius

Antiochus spondius

Demetrius macero

Philippus

cessit. Et tunc Syria regni finē accepit qđ p ducentos viginti annos sub regibus
xviij. durauit.

Post ultimū regem syrie et a Pompeio romanis tributaria effecta est Syria:
Pompeius hierosolimā veniens urbem cepit: templū reserauit et ad sancta
sanctorū vřq; accessit: hircano principatū sacerdotij donauit. Aristobolū ei? fratres
abduxit. Ex iū: iudei libertate penit? deposuerunt et subiecti romanis esse ceperūt
Et pompeio scauro principi: regionis curā cōmisit relictis secū duab? cohortib?.

Gabinus in syriā missus est: vt scauro succederet. Is cōmēdata cura tēpli hir
cano: gerē iudeorū in qñq; cōuēt? diuisit qđ pētharchias iudee frāgēs supbiā

Cassius romanus consul pompeii collega: mortuo gabino syrie preside: in lo
cū suū a senatu surrogat: vt maxime parthos syrie vicinos rebellantes repri
meret. Vir quidē cupidissim? et insatiabilis cupiditatis: qui audita hierosolimita
ni templi opulentia quā pompeius intactā reliquerat: urbem ingressus: templum
quadrit: opes duorū milium talentorū abstulit: inde diuertens p mesopotamiā i parthiā puenit: moxq; entra
ten transiit: et cū ppe carā ventū esset parthi subito ingruentes sagittis oppřsere romanos: et rapido eq̃ta
tu crassum psecuti sunt: et eū circūuentū turpiter interfecerūt: quidā scribūt aurū i os ei? infusū eū interiřse.

Iste Cassius preses syrie Crasso successit. Is tandē mouit exercitū contra Octavianū nongenta argē
ti talenta a iudeis extorquens: demū a philippis occisus est.

Iste antiochus confortatus Triphonē persecutus est et in fugā verti
Cum Triphon erat partium alexandri primus. Is videns qđ omnis
exercitus murmurabat contra Demetriū iuit in arabiam vt reduceret
inde Antiochū: deinde cogitauit Triphon occidere antiochū et imponere sibi
diadema: sed timuit Jonatham strenuū defensorem antiochi. Deinde exiit
antiochus in terram patrū suorū: et cōuenerūt ad eum omnes exercitus ita vt
pauci essent cum triphone. Deinde obsedit dorā et conclusit triphonē: tandem
in parthia occiditur.

Antiochus Spondius fuit filius antiochi pij. Qui de regno fugit in par
thos.

Mitridates pharnacis regis parthorū fili? et pon
ti rex fuit. Apud sinopem natus educatusq; qui
cum puer parētib? orbatu est: mox vt adoleuit finiti
mos populos et Scythas in suam potestātē redegit
Et cū romanis p quadraginta annos varijs euentib?
cruentissimū gessit bellū. Bythiniam ac capadociam
similiter adeptus. Asiam. phrigiam paphlagoniā et
Macedoniam inuasit: multa et preclara agens prelia
nec vna via romanos aggressus est. Ferūt hūc duos
et viginti linguas (tot em nationibus imperauit) no
tas habuisse: vt qua quisq; lingua eū postulasset: ea
dem sibi ius redderet. Et cū lris grecis imbutus esset
musice etiā operā dabat. Sobrietatis eximie: laborū
patiētissim?. Cū tandē Ln. pompeio nocturno plio vi
cit castra diripuit quadraginta mille ei? occidit. Phar
naces filius ei? cū alios filios trucidasset exercitū ad
uersus patrē duxit. Mitridates diu ex altissimo mu
ro filiū frustra pēatus. Statim descendens ad vxores
pelices et filias suas venenū oibus dedit. Qđ cū ipse
nouissimus oim haussisset: nec tñ ppter remedia quib?
se pmunerat veneno infici posset Vallū quendā viti
gis milite inuitauit: eiq; iugulū prebuit. Perit autē
apud Bosphorū qui regnauit annis qđraginta. Quo
mortuo apud Synopem consensu pompeij regali se
pulchro conditus est.

Demetrius iste frater Antiochi precedētis fuit
quem Alexander rex iudeorum occidit.

Philippus ultim? Syrie et Asie rex. iij. regni ale
xandri regnare cepit et regnauit annis. ij. Quo
regnate Antiochus ei? patruus in parthos fugiens
pompeio se tradidit: post quē statim philipp? hic a ga
bino consule captus: regnū ei? in romanorū ditionem

Mitridates rex

Linea presidum Syrie
Scaurus

Gabinus

Crassus

Cassius

Lugdunum transalpine gallie vrbs. Viennæ finitima. Octauiani augusti tempibus: Eusebio tes e
a numantio planco ciceronis discipulo oratoris clarissimo: in colle quodam vbi Arar vna rodanui
q; miscentur condita fuit. Quāq; francisc⁹ petrarcha de ea scribat. Lugdunū nobilis et romanorū
colonia est: paulūq; vetustior agrippa: duo hic noti amnes in mare mediterraneū currētes Arar rodanusq;
conueniūt. Sonam incole appellāt. Que sup̄ reliquas gallie ciuitates Marbone excepta viroz clarissimoz
ordine diu claruit vt Strabo habet. Nā et vsui magno fuit illis Emporiū ac in presentiarū est. Adonetā ar
genteā atq; aureā eo in loco iussu augusti romani signabāt duces. Templū etiā ab vniuersis gallis cōmuni
designatū impēsa. Et augusto cesari dicatū: ante hāc vrbē edificatū est vbi flumiozū est cōiūcio. Adest et ara
dignitatis eximie gentiū. lx. numero inscriptū habēs titulum. Earūq; singularū statua vna: hanc vrbē gen
ti olim Segosianozū presidere cōstabat. Que in rhodani et dabudis flumioz medio iacet. Relique dehinc
gentes vergētes ad rhenū partim a dabude partim ab arare discernūtur. Hi nāq; amnes ab alpibus delati
deinde in vnū aluē cōfluētes delabunt in rhodanū. Rursus aut̄ superās rhodan⁹ viennā deferē allobro
gum metropolim. Trib⁹ his flumijs euenit vt initio in aquilonē: dehinc in occidentē deferant. Itaq; in vnū
tandē amne cōfluens in austrū iterū curuat⁹ excurrit. Quoad erūpat: alijs acceptis flumibus. Et hinc reli
quum in mare cursuz pficit. Templū vero vna cū tota regione sicut Seneca ad Lucillū refert facili igne suo
tempe quo ad Agripinā: videlicet tempe Senecæ exustū est. Quā vrbē inter celtas ascribere quibusdā pla
cet. hinc plotinus (Qui prim⁹ rome latinā rhetoricā docuit) duxit originē. a quo Cicero se rome puerū cūz
Q. fratre latine primū doctū retulit. hinc sanct⁹ Augendus vita et miraculis clar⁹. hinc sanct⁹ Desiderius
episcopus. Et S. Baldomeri⁹ cui⁹ miracula crebra ciuitatē reddūt illustrē. hinc roman⁹ abbas: qui prim⁹
ibidē vitā heremiticā duxit. et multozū extitit pater monachoz. Ornat⁹ etiā hec ciuitas sancto Nicetio epi
scopo: et Hyreno epō polycarpi discipulo: qui ibi martyrio coronat⁹. In ea domician⁹ abbas: Lupus ep̄s
et anachorita. Antiochusq; ep̄us qui in dño quiescūt. Iust⁹ preterea angelis. prim⁹ ibi vitā finiuit. Nec in
clita vrbs francoz regib⁹ diu paruit. Qui ibi solēnes nundinas instituerūt. Vbi et pilatus et Herodes (vt
fertur) a romanis principib⁹ relegati vitā infamē finire. Lugdunū aut̄ (vt aliquib⁹ placet) a lugda Cesaris
legione sic appellata illis locis frequēt⁹ hibernāte dictū est. Lugda em̄ gallica lingua idēz quod fulgur de
signat. Sic etiā vt refert Tacit⁹ legio quedā romana apud hispanos locata est: cui nomē fuit Rapax ad ter
rendos his appellationibus populos: Nam nomia sunt ista pene timenda sono

Lion

Linea Iherosolimitana
Jacob

Jacob pater Ioseph naturalis sed heli pater eius legalis fuit. Hūc Matheus. illū Lucas cōmemorat.

tres in campis iericonthinis victus hircanus fugit in hierusalem. Tandem in concordiam venerunt: ut aristobolus regnaret. Hircanus vero sub eo quibuslibet honoribus fungeretur. paulo post hircanus promissis non contentus. ad Aretham regem arabum noctu confugit: unde collecto exercitu venit in iudeas et obsedit hierusalem. Scaurus tamē dux romanorū soluit obsidiū. ratus tēpus esse ut defacili iudeam poneret sub tributo. Atq; in hunc modum contententes occasionē inuadendi iudeam romanis prebuerūt. Quāobrem pompeius hierosolimā veniēs. Cū eam obsedisset: orta est dissensio in vrbe. Nam fautores aristobolis urbem tueri. hircani eam tradere romanis contendebant. Receptus tandē in urbē templū expugnabat. Adhuc tamē tercio phanum irruptus est. Faustus cornelius Sille filius primus ingredi ausus est. et romani templū pphanauerunt. nihil tamē inde tulit. Hircano vero iterato principatū sacerdotij donauit. Et iudea sub tributo constituta est.

Aristobolus p pompeium post deuastationē vrbis captiuis ad romas pductus est. cum duob; filiis alexandro et antigono totidemq; filiab;. Et extunc iudei libertatē penitus deposuerunt. et subiecti romanis esse ceperūt. Si rier iudee administratio Scauro est pmissa inde gabinio. Post hec casu elapsus est roma aristobolus. qui magno exercitu iudeorū cōflato. ad eū debellandū missus est a gabinio antoni; aristobol; p gabinū captus est. iterū romā pductus. In discidio pompeii et cesaris in syriā cū duab; cohortib; missus. verū spes cesaris frustrata. a studiosis pompeii veneno perijt. cum iudeam in potestatem cesaris subijcere attemptauit.

Alexander pōtifex fili; aristoboli. Is dux romā cū pēducere ex itinere fugit. qui magna manu collecta iudeā populabat. Et hircano patruo in sidias ponebat. Obtinebat aut munitissima loca alexandrū hircanū et Adache runta. Occisus deinde antiochie a scipione securi percussus iuxta tenorē litterarū pompeii. prius habita accusatione in iudicio sup his q in romanos admiserat.

Antigonus Aristoboli iudeorū regis filius. Alexander et aristobolus trucidati antigono solo supstite cum duabus sororibus fugiēs euasit. Cesar syrie iudeeq; potitus antipatrū idumeū virū strenuū iudee procuratorem constituit. Et iterato hircano antigoni patruo regnū concessit. Ita tamē ut nō rex vocaretur. Antigonus ad pachor parthor regē cōfugit: et ibi vsq; ad obitum cesaris pmanit: deinde urbem expugnauit cōprehensus hircanū aures eius de tribus trūcauit. Ob quā causā Ad. anthoniū astate octauiano herodē regē iudee declarauit: qui violenter urbem ingressus antigonū comprehendit et ad antonium in antiochiam vinctum remisit. Qui suscepto securi percussus interemit. Et hic finis generis asamoneorū. Nam de familia sacerdotali fuerat. Et regnum iude defecit.

Alexandra

Alexandra vxor Alexandri regis iudeorum regnauit annis nouem. Nam maritus suus moriens hircanū et Aristobolum liberos reliquit. sed regnum huc Alexandrevxori tradidit. Eo q hircanus rerū gubernatiōem ignorās vitam ociosam elegerat. Aristobol; vo efficacit audax erat. Ipā ei a pplo plurimum diligebat. Que suscepto magistrato hircanum ppter etatē principē sacerdotū statim ordinauit. Eo tpe orta in iudea heresis phariseorū. Quorū cōsilio utebatur in omib;. nomē aut regium ipā tantū ferebat. Eorūq; cōsilio optimates iudeorū occidit aut exilio damnauit cōturbas oīa. hec tamē mltā gessit ad regni pseruationē callida circa regni detētionē. Attamē cum nec bonū aut iustū aduerteret anq; vitā finiret ad summā calamitatē negocia domus sue pduxit. Et post mortez multis miserijs regnū compleuit. Bente tamē suam in pace custodiuit. Veniq; cum inualitudinē seuiſsimam incidisset. Aristobolus collecta plurimorum manu post matrē se regnaturū declarauit. Illa paulo p; anno etatis sue. 73. vita decessit.

Linea pōtificū
Hircanus

Aristobolus

Alexander

Antigonus

Bellū ciuile cesaris et pompeii execrandū anno primo regni cleopatre surrexit. quo p̄ter calamitates que in plijs accidere p̄suerunt etiā populi ro. fortuna mutata est. causa tante calamitatis eadēq; oim nimia felicitas. Cum enim cesar gallias inuadit Crassus asiam: Pompeius hispaniā. tres maximos exercitus: etiā sic orbis imperiū societate triū principū occupat. decem annos traxit ista dñatio. Ex inde qm̄ mutuo metu tenebant. Crassi morte apud parthos: et morte Julie cesaris filie que nupta pōpeio generi soceriq; concordia matrimonij federe tenebat. statim emulatio erupit iam pompeio suspecte cesaris opes: et cesari pompeiana dignitas grauis. Eūq; cesar europa quieto potiret imperio: traiecit in greciam vbi pompeiiū obsedit cū eo dimicans magna clade cū omni exercitu fusus est et supuenientis noctis beneficio illesus euasit. Cesari agmine citato p̄ epiurū in thessaliā prexit: quē pompeius cū maximis copijs insecutus vtrinq; acies struxerunt. pugnatū est itaq; ingenti contentione dubia sorte. Tandē pompeii fusus est exercitus. pompeii statim alexandriā petiit vt a ptholomeo auxilio acciperet verū is ingratissim⁹ fortunā magis q̄ amicitia sequens eū occidit: et caput eius cū anulo cesari transmisit. Quib⁹ visis statim lachrymas effudit. mortuo pompeio cesar a ptholomeo parricida insidias ptulit et alexandrie vrbis potit⁹ cleopatram ab exilio reuocauit ei regnū cōtulit. Inde biennio syriā puagatus pharnacem mītridatis filiū ponto supauit. Postea cū romā venit iterū dictator et consul creatus in aphyricā transijt. deinde de cōfectis belis triumphauit. Regressus est romam vbi se impatorem vocari fecit. Et sic reipublice finis hic fuit: que per annos. 464. durauit.

Marcus Tullius

Catilina

Cato posterior
vticensis

Cicilius cognomento Marcus et Cicero p̄bs maximus et orator princeps ac romanorū consul. Hic de tulliorū familia que ex municipio arpinati originem traxit et principū generis in tullii volscorū regem referebat: patreque tullii et olbia matre habuit. qui vt p̄mū discēdi capax fuit: ingenij magnitudine eq̄les excelluit. Prima eius cōmendatio circa poeticā eluxit: in quo libellos quosdā edidit. Crescētib⁹ annis solutā orationē nature sue magis consentaneā admauit: puerilib⁹ studijs pactis p̄bie et iuri ciuili operā dedit: post hec sub sylla militauit marsico bello: edilis inde factus: deinde suffragijs po. ro. p̄tor creatus est: postea cōsul vna cū L. antonio. M. antonii oratoris filio tam gloriose id cōsulere imperiū exercuit vt pater patrie appellatus fuerit: hic p̄biam antea n̄ris l̄ris incognitā explicauit: et ex ingenij sui felicitate cōplurima scripsit. Ex terentia vxore tulliolā et marciū filiū habuit. Bemū inclitus orator anno etatis sue. 64. ab antonio per suos satellites sub spē cōcordie cōcedēte octauiano occidit: ei⁹ tñ inimici tandē ignominiose pierūt.

Catilina nobili genere natus magna animi et corporis vi: sed ingenio praetior: cui ab adolescentia bella intestina: cedes: rapine: discordie ciuiles gra-
tissime fuere. Ibiq; inuentutē suam exercere studuit cū esset aio audax: subdolus varius: et cuiuslibet rei simulator. Qui cum esset flagiciosissimus vir et omnium facinorosorū dux: horū cateruas circū se semp habere voluit: quibus fretus societatibus: ipse flagiciosus catilina ad opprimendā rempu. consiliū cepit: cū ei maxima spes esset consequendi consulatū: pestiferā coniurationē contra rēpu. M. Tullio Cicerone consule attentauit. sed cōiuratione p̄palata detectisq; conu-
ratorū noibus. Lentulus ex clarissima corneliorū gente ortus magistratu primo a senatu abdicatus. Inde cethegus statilius gabin⁹ et cepari⁹ senatorij ordinis vt ri. decreto senatus in carcere missi: statim vna cū ipso lentulo laqueo strangulā-
tur. Quod vbi catilina cognouit in transalpinā fugere cogitauit. quo comper-
to antoni⁹ cū quibusdā legionib⁹ ipm̄ p̄seques inter cōfertissimas legiones con-
fodit. atq; ita ciceronis virtute respu. a magnis turbationib⁹ seruata est.

Cato posterior catonis supioris p̄nepos: cui p̄priū nomen. M. portius ca-
to stoicus p̄bus: quem vticensē quidā appellant: q̄ se apud vticā inter-
fecit vir doctissim⁹: qui ita doctrine cupiditate flagrauit: vt ne in curia quidē di-
senatus ageret a lectione temperaret: quo minus grecos lectitaret libros hac sc̄-
industria: vt ostēderet alijs tempora deesse: alios sup̄esse temporib⁹. hic docebat
rempublicā magis virtutib⁹ q̄ armis esse tuendam dicens. Nolite existimare ma-
iores nostros armis rempu. ex parua fecisse magnam. Si ita esset: maiorem nos
haberemus. Quippe quibus socioz ciuū p̄tereasq; armoz atq; equoz maior no-
bis copia est: q̄ illis. Hic quoq; quanto humanam gloriā fugiebat: tantomagis illū gloria sequebatur.
Quiq; inter alia sue virtutis opera: ad humane vite instructionem ethicā morales cū suis rationibus in
librū composuit. Ex quo (vt aiunt) paruus ille liber metricus: qui paruulis legis excerpt⁹ est. De eius sen-
tentia hanc memoria dignā ponimus: humana vita proprie veluti ferrum est. quod si exerceat conteritur.
Si vero non exerceat rubigine consumit. hic teste Augustino seipsum occidit: victoriam cesaris impatē-
ter ferens: ei⁹ subijci nolens.

Suo ingratissimus

Quinta etas mūdi

Linea Regum
Egipti
Ptholomeus
dionisius

Cleopatra

Antipater filius Aristoboli et Crispis vxor eius quattuor filios et vnicam
filiam habuerunt: quē antigonus apud cesarē accusabat. Is veste pro-
fecta vulnera demonstrans: verbis non opus esse cicatrices fidelitatem
ostēderat inde procurator iudee declaratus est. Post hec faseliū hierosolimis natu
maiores sub se procuratorē statuit et herodē galilee p̄fecit.

Herodas

Iosippus

Antipater coniuges crispis.

Herodes antipa. Philippus.

Phasclius.

Saloma.

Ptholomeus dionysius. i. egyptiorum rex. regnavit annis. 30. Ad eum pompeius accessit ut auxilia ab eo
acciperet. Cui propter teneram etatem tutor eius a senatu datum fuerat: verum vir ingratus pompeium occi-
dit. Adortuo igitur pompeio cesar alexandriam profectus a Ptholomeo paricida insidias protulit. qui in-
sidiantium hostium inopinata multitudine circumventus scapha cesar confugit: qua mox subsequentium ponde-
re mersa per ducentos passus ad navem una manu qua cartabas tenebat eleuata nataando puenit. Sed paulo
post nauali proelio regiam classem cepit. At ubi Ptholomeus liber euasit cesari denique bellum intulit: qui cum omni exer-
citu deletus est. Rex scapha exceptus fugiendi causa multis insipientibus demersus est. Cuius corpus ad littus
denotatum lorice aureate inditio cognitum fuit. Ac si cesar alexandria potitus cleopatram ipsius Ptholomei
sororem ab exilio euocauit etque regnum contulit: que post regio comitatu urbem ingressa est.

Cleopatra egypti regina Dionysii auletis filia quem propter flagitia alexandrini elecerunt. Tam post
mortem fratris cesar reginam constituit post morte vero cesaris et res in philippis gestas. Antonius in
asiam profectus est. et cleopatram summis complexus est honoribus adeo ut eam sibi uxorem acciperet. Et filios
ex ea percrearet. Ambo etiam in attico bello fuerunt: ambo fugerunt. demum ab Augusto superati sunt. Nam anto-
nium augustus in nicopoli urbe captum coegit sibi ipsi manum inferre. Cleopatram vero ut viuum in patriam reduce-
ret. que paulo post et ipso in vinculis: alios in sepulchro antonii viri sui clam admoto aspidis morsu concu-
dit hec quippe nulla fere nisi oris formositate et vere claritatis nota refulsit. Sed contrario auaricia crude-
litate atque omni luxuria mundo conspicua fuit. Ac sic lagidarum seu egyptiorum regum imperium euersum est: quod
per annos. 306. sub regibus tredecim permansit: et augustus furente egyptum composuit.

Herodes antipatris idumei filius a romanis iudeorum regnum suscipiens: regnavit annis. 37: Antipater enim tunc Sabini syrie praefecti adeo virtutibus claruit ut regnum coniugium meruerit. Et regis arabum neptem uxorem acceperit. Ex qua quatuor filios suscepit scilicet phasellum: herodem hunc cognomine ascalonitae: idippum et ferocem: et unicam filiam nomine salomam. postea veneno extinctus. Et phasellus primogenitus interfectus: herodes ad autonium confugiens. inde iudee rex coronatus. Contradiditque ei augustus traconitidem et ituream totamque maritimam. Edificavit autem in aschalone domum regiam. Et deinde agnomiatus est aschalonita. Natione enim idumeus fuit ex patre arabs vero ex matre. Et extruxit christi domini nostri natiuitate vicina. Regnum et sacerdotium iudee quod prius per successionem maiorum tenebatur destructum est. Ac sic moysi prophetia completa. Non deficiet princeps de iuda: nec dux de senioribus eius donec veniat cui repositum est: et ipse erit expectatio gentium. Ipse suscepto regno samariam a fundamentis erigens. Augustam in honorem augusti id est sebasten appellavit. Posuitque aquilam auream super speciosam portam templi iudeis egresserentibus. Fecit quoque herodion in quo sepultus est. Templum magnificentissime decoravit. Deinde anno. 26. bircanum principem sacerdotum et eius filium qui patri in sacerdotio succedere debuerat interfecit. Sororemque eius uxorem suam cum duobus filiis propriis iam adolescentibus atque uxoris matrem omnes interemit. Predicti quoque crudelitatem hoc addidit: quod sororis suae nomine salome virum occidit. et cum eam alteri uxorem dedisset etiam ipsum e vita sustulit. Scribas praeterea omnes ac divinae legis interpretes simili scelere peremit. Postremo funestissimum virum cum iesu christi natiuitate magorum inditio cognisset. omnes pueros bethleem gladiis interemit. Quo facto repetere morbo intercutis percussus: et scaturibus toto corpore vermibus misera exalavit animam. quique substitutis filiis relictis scilicet archelao: herode antipa: antipatro: lysania: et philippo. Ex quibus quatuor fuerunt tetrarche ut ex euangelio habetur.

Quinta etas mundi

Agrippa colonia q̄ ad sinistri rhenū lat⁹ si-
ta est. loc⁹ et situ et flumie clar⁹ et pplo. quā
alii scribunt Agrippinā dictā q̄ uūc Colonia di-
cit. Ea inferioris germanie vbiōz vrbis ad cite-
rioris rheni ripas sita. Temporib⁹ enee troia-
ni a q̄dā troiano colono noīe (vt sicard⁹ cremo-
nēsis h⁹) iniciū sūpsit: s postmodū Claudii im-
patoris iussu qui agrippine marit⁹ fuit. et vbiō
rū pplis a sueuis fugat⁹ instaurata extitit. et ab
agrippina vxore ex eoz pgenia ducta appella-
ta. quā vrbē sic cōditaz vbiū ppli habitare cepe-
runt. Eloquentes tñ historici oēs asserunt qd. **A**
agrippa colonie illi⁹ auctor fuit. Qui licet multa
domi multa foris preclara cōstruxit. illam tñ ex
oib⁹ dignā cēsit. cui suū nomē imponeret. Edi-
ficatoz ac bellatoz egregi⁹ dignusq; habit⁹. quē
august⁹ sibi generū ex toto orbe deligeret: nō q̄-
liscūq; fite: sed dilecte: sed vnice: sed auguste.
Is vrbē in emulationē Treueris opulentissimā
ordinauit: vt seditiones gallie cōprimere posset
Hildericus aut rex frācoz lōge postea ex agrip-
pina fautores Egidii romani eiecit: francis im-
positis ex francoz incolatu Colonia appellauit
quāq; nōnulli coloniam romanoz esse dixerūt.

Que ciuitas cū romanoz socia esset: fatali igne
sumpta est: in q̄ capitoliū et edificia et rit⁹ roma-
noz instar fuere et adhuc nōnulla extant: habet
em capitoliū ad effigiē romani nisi qd. p. senatu
illic pacis et belli consilia agitante: hic famosi iu-
venes ac puelle nocturnas laudes deo cōcunt
eterna cōcordia. Ibi rotarū et armon⁹ strepit⁹ ac
gemit⁹ captiuozū. hic quies et gaudiū ac iocan-
tiū voces. deniq; illic bellū illuc pacificus triū-
phatoz ingredit⁹. Vides ibi templū vrbē me-
dia pulcherrimū quāuis inexplētū qd haud im-
merito sumū vocāt. **A**lagoz ibi regū corpa ab
ortu vsq; ad occasum tribus saltibus transuēcta
Quos ad ethereū quondā regē ad presepiā va-
gientē cū munerib⁹ veneratos legitimus. hec li-
bera ac insignis vrbis metropolis est. Cuius ar-
chiepiscop⁹ romanū eligit impatorē. In ea mul-
ti scia et scititate claruere viri: quoz de numero se-
uerin⁹ ipsius vrbis epus. Et albertus magnus
cui⁹ corpus apud predicatores obseruaf. Ibi
50. ex thebeoz legione cursu sui agonis cōple-
uerūt. Ursula q̄s cū vndeci virginū milib⁹ et alijs
nōnulli in ea martiriū pmeruerūt. Aditū aut est
quāta ibi ciuitas que vrbis spēs: que viroz

• CLONIA •

grauitas que mūdicie matronarū. Peruetustus
gētis colonie ritū esse vulgo pſuasus preſertī fe-
mineo franciscus petracha ſcribit. Qui hoc in
ſigne ſpectaculū vidit. In vigilia Johānis ba-
ptiſte cū ſol ad occidētē vergit. Dis ripa precla-
ro ⁊ ingenti mulierū agmine tegit: ⁊ incredibi-
lis ſine offeſſione cōcurſus erit: viciffimq; ala-
cres pars herbis odoriferis intinctis reductiſq;
poſt cubitū manicis candidas in gurgite man⁹
⁊ brachia lauant. Et tradūt oēm totius anni ca-
lamitatē eminentē fluuiāli illius diei ablutione
purgari. ⁊ deinceps letioſa ſuccedere. Itaq; lu-
ſtrationē eſſe annuam in exhauiſto ſemp ſtudio
cultū colendūq;. Nimiū felices rhēni accole-
quorū ille miſerias purgat germanie ſuperioris
nec hiſter nec albis italicorū nec padus vnq; va-
luit purgare nec tyberis pigriora ſūt hec flumi-
na. Prope coloniā aqueſis vrbs Aquifgrani
dicta karoli magni ſedes. ⁊ in tēplo marmoreo
verendū barbaris gentib⁹ illi⁹ principis ſepul-
chrū. is ſtatuit vt ſucceſſores ſui primā inde co-
ronā. Et p̄ma inde imperij auſpicia capeſcerēt:
q̄ hodieq; ſeruāt: ſeruabit q̄diu romani frena
imperij theutonica manus aget.

corruat atq; emēdat lac⁹ ſeptigētoſ fecit: idq; fuit qđ octauianū auguſtū pplo romāo vinū peteti ſbiratu
rūdiſſe ſcribit ſuetoni⁹: tot aq; introduxit agrippa gener me⁹ ⁊ vinū q̄rit⁹ colonieq; nomē ⁊ dignitatē dedit.

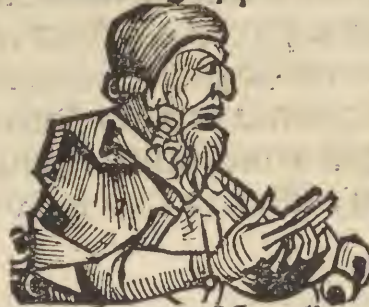
L. pomponius

Leoneus

M. agrippa

L. pōponi⁹ hitoric⁹
⁊ orator atellenarū
ſc̄ptor p̄ h̄ tēp⁹ (euſebio
teſte) clar⁹ fuit. q̄ geogra-
phie libellū edidit. in q̄
vrbū distantias ⁊ loca
queq; meſurat.

L. one⁹ grāmatic⁹
doctiffim⁹. Sn. pō-
pei libert⁹. Is iuſſu dñi
ſui pōpei p̄metaria i me-
dicina q̄ pōpei⁹ deuicto
metridate i ſuis ſcrinijs
cōpererat: i n̄m trāſtulit
ſermone. metridates enī
medicine curioſus ab oī-
bus ſbiect⁹ ſuis ſingula
medicinalia exq̄res comē-
tationū horū ⁊ exēplaria
i archanis ſuis reliq̄rat.

A. grippa gener octa-
uiani edificator e-
gregi⁹ rome q̄ multa cō-
ſtruxit i edilitate ſua ad-
iecta v̄ginea aq̄ ceteriſq;

Quinta etas mundi

Augusta vindelicoꝝ inclita ⁊ superioris germanie vrbis vetusta. Cuius originē aliqui quā vetustissimā ostendere cupientes sicuti ceteri mortaliū. Gentem sueuorū a Japhet descendente; eam primo inhabitasse puincia scribunt. Abiq; eam condidisse vbi habundantia aquarū: salubris aer ⁊ alia oportuna de facili haberi possent. Venientes enim sueui ad retiam locū aptum considerātes: ⁊ ad tuendū natura munitū ob concursū duorū rapidissimorū fluuiorū vinde ⁊ lici. hanc urbem primo edificauerunt. Eamq; vindelicā a vinda ⁊ lico appellabant. Ea enim regio postea vsq; ad alpes vindelica dicebat. Vniuersaq; montana pars in orientē ⁊ austrū vergens a rhenis vindelicisq; tenet vt Strabo ponit. Eam autē more vetusto vallo ac fossa cinxerunt amazones postq; europam inuaserūt sueuos sub marsepia insuetis armis ⁊ securibus pacutis ex hac vrbe cedere vsq; ad alpes coegerunt ⁊ desolatā reliquerunt. Cū hec ante cladē troie pacta sint. Eam ciuitatē ante troiam fuisse opinant. Et temporib⁹ exitus filiorū israhel de egypto ante romā quingentos ⁊ quinquaginta annos conditā asserunt. Quā quidē a troianis ortam dicunt Eligentes aut sibi deam Zizam quā cererē fuisse opinant. A qua hec vrbis zizaria dicta. Cuius templū vsq; ad tpa romanorū inuolutū pmanet. Id vetustate collapsus nomē collis seruauit. Qui ab incolis Eysenberg hodie vocitat. Per vindelicos deinde ac rethos florentissima cū muris ac ppugnaculis facta. A romanis plurima bella ppeffa est. Cū libertatem semp optaret: se a romanis vindelici alienarūt. Ideo o iuuus Octavianus Augustus Titū Enniū ptoꝝ cum legione marcia: ac alijs ducibus in eos misit. In qua Auar bogudis regis filius adolescens in armis apud grecos ⁊ latinos peritus. Et Varro tribun⁹ militum claruerūt. Hi ciuitatem in fine estatis multitudine romanorū obsessam varijs affecerunt incommodis. In ea oppugnatione Auar grecus occiditur. Et in vico criechisaueron vbi sepultus fuit tale epigramma reperitur. His nomen terris bogudis dat regia proles. Grecus auar pecudis de sueuis more littatus. Perijt ⁊ pretor cum legione marcia vt pauci superessent in ea clade qui rem gestam recitarent. Locorq; cedis nomen dedit perdita legio in media nunc ciuitate perleich dicta. Ideo scribitur. Indicat hic collis romanam nomine cladem. Marcia quo legio tota simul perit. Varro quem verrem nominant amne

transmisso in paludibus se occultans lacui vernensē nomen dedit. Is postea consul siciliē infelicitē obiit. Et ut Suetonius refert q̄ Octavianus Augustus omnes graues ignominias cladesq; duas omnino nec alibi q̄ in germania accepit. Iolianam atq; varrianam. varrianā pene exiciabilē tribus legionibus cū dūce legatisq; auxilijs cōmunibus cesis. Beinde augustus p̄ Tiberiū Meronē (Cum Drusus frater ei⁹ renales regiones aggressus est) post varrianā cladē effluxo triennio vindelicos deuicit atq; urbem eorū inuinitam reddit. Et ut verba strabonis libro quarto affirmāt. Tribus romanorū milib⁹ cesar augustus missis urbem Augustam habitandā tradidit. quo in loco varro castra iam habuerat. Claudius Drusus tamen eā postea instaurauit. Muris ac turribus ampliavit. Cūq; auspicijs Augusti victa et aucta erat in honorē augusti Octauiani Augustam appellauit. De his bellis Oratius in odis mentionē facit. Videre rethi bella sub alpibus drusum gerentē vindelici. Quibus mos vnde ductus p̄ omne tempus amazonia securi dextras obarment rē. Cum autē Sueui qui potentia et hominū frequentia reliquos antecellūt. hanc urbem p̄tutissimo elegerūt. Beinde in romano imperio stabilis ac fidelis p̄mansit magnū incrementum habuit ac multa p̄sue vetustatis monimenta in ea relictā sunt. Anno autē salutis quarto et quinquagesimo sup̄ nōgentesimū et vltra vngari germaniā et sueniam vastantes Augustam obsiderūt: varijsq; cladibus noricos rhetos ac sueuos affligerunt. Otto primus impator aduersus eos pluribus diebus decertauit. Eosq; tandem ad internitionē prope Augustā deiecit. Tres quoq; in eo prelio eorū regulos captos a militib⁹ suis ad eū p̄ductos cum ob clementiā seruare conaret. Sueui (eo nolente) suspendio necarunt. Cecidit in eo bello Diopoldus comes frater sancti Adalrici et Regniboldus fili⁹ sororis sue. Beinde diuus Adalricus episcopus urbem illustriore fecit. et eccliam sancte Affre instaurauit. Que olim ab Attila et nūc ab hunis lesio nem sensit. Et eccliam sancti Iohannis et sancti Stephani cōstruxit. Ornat q; hec impialis ciuitas publicis et priuatis edificijs pulcherrimis. Et p̄sertim basilica ep̄ali ampla beate Marie virgini dicata. Et cenobij sancti Adalrici ordinis diui Benedicti in quo corpus eiusdē sancti ep̄i et Simperti ac beate Affre martyris ac plurimorū sanctorū p̄cipuo honore obseruant: qui auguste varijs ob tormentis martiriū p̄meruerūt

Quinta etas mundi

Res soles post mortē Julij Cesaris sequenti die exorti sunt et apparuerunt in oriente: qui paulatim in unū corp⁹ solare redacti sunt et in eundē orbem cōuenerūt: significātes dominiū Lucij antonij et M. antonij atq; Augusti in vnā monarchiā reducendū: vel potius qz noticia trini et vni⁹ dei toti orbi futura iminebat. Hos quoq; aranti in suburbano rome locut⁹ est: dicens frustra se vrgeri quia in breui magis homines desituros esse q̃ frumenta.

Bibliotheca toto vrbe terrarū notatissima. 40. milia librorū in egypto cōburit. Ibi accurata diligentia in colligēdis libris p̃ veteres laudat. Nā aristoteles et bibliotheca et scolā Theophrasto reliquit. Et primus fuit (vt Strabo arbitrat) qui libros cōgregauit: et egypti reges bibliothecae ordinē docuit. Deinde Theophrastus neleo tradidit. Neleus scepsim detulit ad hoies imperitos: qui libros inclusos ac negligētes cōpositos tenebant. Ptholome⁹ quoq; philadelph⁹ maximū numerū librorū collegit. Et vt Seneca tradidit. xl. milia librorū alexandrie arserunt pulcherrimū regie opulentie monumentū: sicut et Liui⁹ qui elegantie cureq; regum egregiū id opus ait fuisse. Non fuit elegantia illud aut curas sed studiosa luxuria: imo nec studiosa quidē qm̃ nō in studiū sed in spectaculū cōparauerant: sicut plerisq; ignavis etiam seruilū litterarū libri non studiorum instrumenta sed cenationū instrumenta sunt.

Salustius

M. Varro

Virgilius Maro

Horacius Flaccus

Salustius romanus historicus ac philosoph⁹ Ciceronis emulus rome clauit. Is fuit nobilitate veritatis insignis historicus quippe qui de bello catilinario: necnō et de bello iugurthino libros edidit celebres: ac nonnullas scripsit epistolas.

M. Varro vico atice et narbonensi prouincia natus rome in precio plurimuz fuit eruditissimus quidē et acutissimi ingenij vir: atq; in omni seculari eruditione peritus: qui annū agens. 35. grecas lras cum summo studio didicit: hic vir doctissim⁹ vndeūq; qui tam multa scripsit: quā multa vix quēq; legere credam⁹: hic quoq; teste Isidoro innumerabiles edidit libros inter quos. 413. antiquitatum precipui: quos in res diuinas humanasq; diuisit. Edidit insup et librum de lingua latina: et librum moralē: de quo finiam ponimus hanc. Amici diuitū palee sunt circa grana. His (inquit) experiri amicū: calamitosus fias. Scripsit et librum de deorum cultu. vixit annis. 90.

Virgilius maro poetarū princeps natione mantuanus parentib⁹ modicis fuit et p̃chue patre marone. Natus est En. pompeio magno: et M. licinio crasso primū cōsul. iduū octobrū die in pago qui andes dicit: qui est a mantua non procul. Mater eius maia se enī tam laureū ramū somnauit: haud dubiam spem prosperis geniture. Initiū etatis cremone egit: sumpta virili toga medio lanū: inde paulopost neapolim transijt: vbi cum lris et grecis et latinis vehemētissimā operam dedisset: tandē omni cura omniq; studio indulsit medicine et mathematicis. Quibus rebus cum ante alios eruditior peritiorq; esset: se in vrbes contulit: vbi ab augusto acceptus fuit: et illuz polioni cōmēdauit. Corpore et statura fuit grandis: aquilino colore: facie rusticana: valitudine varia. Nāq; plerūq; ab stomacho et faucibus ac dolore capitis laborabat. Quēcūq; ab augusto petijt repulsam habuit nunq;. Parentibus quot annis aurum ad abundantem alitum mittebat: quos iam grandis amisit. Multa scripsit priapeiam culicem moxetum deinde bucolicā postea georgicā in honore mecenatis nouissime eneidē. Obijt deniq; brindusij anno etatis sue. 52. Euius ossa in via puteolana neapolim trāslata intra lapidem sepulta sunt: vbi inscriptū est. Mantua me genuit: calabri rapueret: tenet nunc parthenope: cecini pascua rura duces.

Horacius poeta laudatissimus: patria venusinus: patre libertino nat⁹: fuit statura brevis: rome liberalibus litteris eruditus: deinde athenis doctissimus euasit: familiaritatem. M. bruti qui cesarem occidit adeptus: factus ab illo tribunus militum contra M. antonij et augustum cum victus fuisset brutus ex clade aufugit. Cui postea augustus mecenatis gratia pepit. Liberatus ad poetica se conuertit. Scripsitq; odas poetriā et eplas. Et cū optimis studijs innumerales diuitias cumulasset. tandem rome moriens augustum instituit heredem. Obijt sed etatis sue anisō apud mecenatem sepultus.

Multitudo librorū
quid valeat

Caio Julius Cesar

Octavianus Augustus

Marcus Antonius

Caius iulius cesar lucij filius. Annū agens sextūdecimū patrem amisit : questor iuliā amitā vxoreq; corneliā defunctas laudauit e more p rostris edilis pter comiciū ac forum basilicasq; etiā capitolū ornauit. Ex pti ra deinde sortit' hispaniā cū bibulo cōsul creat' inito honore prim' omniū insti tuit. vt taz senat' q; populi diurna acta conficerent' z publicarent'. Sub id tem pus calphurniā. L. pilonis filiā successuri sibi i pfulatu duxit vxore suāq; iuliā Enco pompeio collocauit. Bessit deinde nouem annis bella p omne fere galliā que a saltu pyrrhene alpibusq; z monte gebēna fluminib' rheno z rhodano cō tinef. Eodē tps spacio matre primo deinde filiā: nec multo post neptē amisit. cōfectis bellis quinq; triumphauit. primū z excellētissimū egit gallicū : sequen tē alexandrinū deinde ponticū: primū africanū: nouissimū hispaniensem. edi dit spectacula varij generis. fuisse tradit' excelsa statura colore candido tenetib' mebris ore paulo plenior: nigris vegetibusq; oculis valitudine pspira : nisi q tpe extremo repente aio linqui atq; etiā p somniū exterreri solebat: habitauit primo in suburro modicis edib': post pontificatū maximū in sacra via dōmo pub. In obeundis expeditionib' dubiū caucior ne an audacior. Compositis vbiq; ciuilib' bellis vrbis z orbis monarchiā tenuit. Et olimpiade. i 83. roma nis impare cepit. z impauit annis. 4. mensib'. 7. A quo deinde romanorū prin cipes cesares appellati sunt. Cū aut cōtra morē libertatis honores ex sua liber tate pstaret. cōspiratū est in eum a sexaginta ampli'. C. cosio. M. q; z decimo bruto. Et tñ futura cedes euidentib' pdigijs denūciata est. Cūq; in capitolium applicuisset pspirati specie officij circūsteterūt. a quib' trib' z viginti vulnerib' cōfossus est. Hunc vite exitū cesar habuit anno etatis sue. 56. Cui' corp' in cam po marcio p rostris combustū est. pcussorum aut fere neq; triennio quisq; am plius supuixit. neq; sua morte defunctus est.

Octavianus Augustus patre Octauio senatore genit' nat' est. M. L. cice rone z Antonio pfulib'. ix. kal. octobr' paulo ante solis ortū. In quarto anno patrē amisit. duodecimū agens annū auiā iuliā defunctā p concione lau dauit. quadriennio post virili toga sumpta: militarib' donis triumpho cesaris af fricano donat' est. Bella ciuilia quinq; gessit. mutinēse: philippēse: parusiūm siculū: attiācū. Ex quib' primū z nouissimū aduersus marcū antoniū. Secun dū aduersus brutū z cassum. Tertiū aduersus antoniū triūuiri fratrē. Quartū aduersus sextū pompeii filiū. Iniciū horū z causa fuit ob necē auūculi iulij. Bo muit q; cōtabriā: aquitaniā: pānoniā: dalmaciā cū illirico oī Item rhetiā z vin delicos z salassos gentes alpinas coercuit. z dacorū incursiones trib' eorū duci bus cū magna copia cesis. Germanosq; vltra albiū fluiū summouit. Aliasq; nationes male quietas ad obsequium redegit. Publica opa plurima extruxit. Spectaculoz z assiduitate z varietate z magnificētia oēs antecessit. Sponsas habuit adolēscēs. S. scruii filiā. Sed recōciliat' antonio pūignā ei' claudiam duxit vxore. vix duz nubile ac similtate cū fuluia socru exorta intactā adhuc scri boniā in nūmōniū accepit cū qua diuortiu fecit. Ac statim liuiā drusillā mīmo nio tiberij neronis z quidē pgnantē abduxit. dilexitq; vnice ac pseueranter. ex

scribonia iuliā. ex liuiā nihil liberoz tulit. Iuliā primū marcello deinde vt is obiit. M. agrippe nuptiū de dit. Nepotes ex agrippa z iulia tres habuit z neptes duas. Forma fuit eximia z p oēs etatis gradus ve nustissima. oculos habuit claros z nitidos. capillū leuiter inflexū z sufflauū: supcilia cōiuncta: mediocres aures: nasum z a sūmo eminentiōne z ab imo deductiōne. Colore inter aquilū candidūq; staturā breues Eloquētiā studiāq; liberalia ab etate prima cupide z laboriosissime exercuit. Multa varij generis profa oratione coposuit. Beni q; cū de oriēte victor reuersus esset. tūc primū August' eo q rempub. auxerat cō salutat' est. Et extunc summā rerū ptātem quā greci monarchiā vocāt adeptus est. A quo postea Augusti romanorū reges appellati sunt. Auxit ornauitq; romā edificijs multis: isto gloriās dicto. Urbem latericiā repi: marmoreā relinquo. Impauit annis. 56. Janū quirinū semel atq; iterū a cōdita vrbe ante memoriā suā clausum: terrā mariq; pace parta interclusit: p que pacis tpa Saluator nri ihs xps nasci voluit. Is tan dem nōle succubuit oib' dimissis in osculis liuie z in hac voce defecit. Liuiā nri cōiugij memor viue ac va le sortitus exitū facile z qualē semp optauerat Anno etatis sue. 78.

Marcus Antonius cōsul a senatu hostis adiudicat' missi ad eū pseuquendū pansa z hirci' z octavianus adolēscēs. Deinde cesar cū Antonio pacē fecit. ac sic inter eos diuisa est respu. vt August' hispanias gallias z italiā teneret. Antoni' asiam pontū z oriētem. Is postea repudiata sorore cesaris Augusti octa uiani Cleopatrá reginam egypti duxit vxorem. cōmouitq; bellūz ciuile dum cupiditate muliebri optaret vrbe regnare. victus est ab augusto nouali pugna apud acciū qui locus in epiro est. ex qua fugit in egyptū z desperās rebus cum oēs ad Augustum trāsiret ipse se interemit. sicq; egyptus per Octavianum impe rio adiecta est.

Cesar

Primus

Dionysius

Augustus

Nunc et
Julius

Sibylla thiburtina vates p̄cipua: cui p̄p̄riū nomē al-
bumēa fuit: in italia floruit ⁊ multa p̄dixit. ⁊ q̄z ti-
burre ciuitati iuxta amōis ripas vt dea colebat: iō tibur-
tina dicta fuit: i gurgite ipsi⁹ flum̄is cui⁹ simulacrū tenēs
i manu librū inuētū fuit: hāc august⁹ octavian⁹ (cū rōani
ei diuinos honores exhiberēt) p̄suluit. Que p̄ tria dierū
ieiuniū m̄dit ea q̄ diu⁹ angustin⁹ refert: iudiciū signū tell⁹
fudore madescet. ⁊ celo rex adueniet p̄ secula futur⁹. Et
sūt. 27. versūs q̄rū vltim⁹ est. Decidet e celo ignisq; ⁊ sul-
phuris amnis: quoz capitaliū lre teste eodē: hūc sensum
reddūt: ihs xps dei fili⁹ saluator. Quib⁹ dict⁹ illico (vidē-
te angusto) celū apertū est: ⁊ nim⁹ splēdor irruit super eū
Uiditq; in celo pulcherrimā virginē stantē in altari pue-
rulū baiulātē: q̄ visa repēte ⁊ vocē audiuit dicētē: hec ara
filii dei est: atq; ita angust⁹ in thalamo suo existēs: h̄ an-
diēs ⁊ vidēs in terrā p̄cidit ⁊ deū adorauit. Quāobrem
angust⁹ deū se appellari oīno recusauit: q̄ i loco postea ad
rei mēoriā templū sub titulo sc̄e marie v̄ginis in ara celi
edificatū fuit: quē locū ordo b̄ti fr̄acisci excolendū nunc
possidet. Alii describūt eā nō senem cū veste rubea: ⁊ pel-
le hirsuta in humeris cū capillis dispersis in manu h̄ scri-
ptū tenentē. Nasce⁹ xps in bethleē: annūciabit in naza-
reth regnāte thauo pacifico fundatore quietis. O felix
illa mater cui⁹ vbera illū lactabunt.

na regione ex terra p̄ totā effluxit diē: denunciāns christi gratiā oīnib⁹ gentib⁹ datam: quo etiā die aure⁹
circulus circa solē apparuit: romuli quoq; statua ⁊ templū pacis corrucere.

Quidius naso poeta

Pabl. quidi⁹ naso fulmonēsis clarissim⁹ poeta hac tēpestate rome claruit: ⁊ mul-
ta cōscripsit: hic ex fulmone b̄ncioz oppido ortū habuit: vt ipse testat⁹: fulmo
mibi patria est gelidis vberim⁹ v̄ndis: multiq; nomēs distat ab vrbē recē. Is ap̄d
athenas p̄mo poeticā: deinde philosophicā disciplinā optie didicit: veniēsq; romaz
apud angustū cesarē ⁊ vita ⁊ carmine plurimū valuit. Sed multoz post dierū curri-
cula anno etatis sue q̄nq̄gesimo ab eodē angusto in pontū insulā apud sarmatas re-
legat⁹ est: de hoc in libro de ponto ait. Naso min⁹ prudēs artē dum tradit amādī. do-
ctrine triste preciū magister habet. Cui⁹ quippe mores ea erant facilitate qua ⁊ car-
mina. Tandē anno. 5. imperii Tiberii cesaris: etatis v̄o sue. 54. obiit.

Alt⁹ liui⁹ patavin⁹ magn⁹ ⁊ historicoz tam grecoz q̄ la-
tinoz p̄iceps. anno. i. 6. aī xpi aduētū rome claruit. Et
Hieronym⁹ diu⁹ ex verbis plinii de eo scribit. Ad titū liuiū lacteo fonte manantē de
vltimis hispanie galliarūq; finib⁹ quosdā venisse nobiles legim⁹ vt quos ad cōtem-
plationē sui roma nō traxerat: vni⁹ hoīs fama p̄duxit. habuit illa etas inauditū oib⁹
seculis celeberrimūq; miraculū: vt vrbē tantā ingressi: aliud extra vrbē q̄rerent: hic
ab angusto honorib⁹ ⁊ diuiciis honorat⁹ fuit diligētissim⁹ historiarū indagatr⁹: cen-
tum ⁊ decē historiarū libros p̄scripsit. Cui⁹ operū maximā partē (tpoz malignitate)
amissim⁹. Vixit annis. 80. ⁊ q̄rto imperii tiberii cesaris anno pataviū obiit: ⁊ ibides
sepult⁹. Cui⁹ sepulchrū adhuc i diue v̄ginis Justine vestibulo extat his titulis ador-
natū. Li. liui⁹. Li. fi. q̄rte legiōis: Aliis cōcordialis patavi sibi ⁊ suis oib⁹. Et ossa
cū postea inuēta fuissent veneti qui pretoriū ipsi⁹ vrbis cōcrematū instaurauerunt in
cōspicuo ipsi⁹ fastigio collocauerunt.

Valer⁹ maxim⁹

Valeri⁹ maxim⁹ roman⁹ p̄bus ⁊ orator luculentissim⁹. Anno. i. 5. aī xpi aduētū
rome clar⁹ fuit: ac angusto cesari charissim⁹ habit⁹: q̄ inter cetera lib. 203 nouem
smone lucutētissimo cōposuit sc̄z de dict⁹ factisq; mēorabilib⁹ viroz: q̄ ap̄d romāos
⁊ grecos habebāt illustres: addēs etiā ex p̄p̄riis nōnulla
ad virtutū cōmēdationes viciozq; detestationē pertinētia
Ex q̄b⁹ hāc mēorabilē excerpim⁹ sniam. Lento cū q̄du ad
vindictā sui diuina p̄cedit ira, tarditatēq; supplicii grauita-
te cōpensat.

Solinū q̄z historicū ⁊ oratorē grauissimū tempestate
istac ex libris ipsius floruisse cōijcim⁹. cū ⁊ ipse col-
lectanoz librum optimū edidit. ⁊ ad angustū cesarē rome obtulit. In quo similē
terrā pingit ac vrbū distantias ⁊ loca multa mensurat. Eūq; librū collectaneū id
est de mirabilibus mundi appellauit.

Tit⁹ liui⁹ historic⁹

Solinus

Strabonē etiaꝝ hystoricū ⁊ geographū ac p̄b̄m: necnō homerice maiestatis
expositorē (vt q̄busdā placet) natione cretēsem hīsdē t̄pib⁹ illustrē fuisse ex
opib⁹ suis inuenim⁹. qui cūz doctissim⁹ vir eēt ⁊ magnaz rez cognitione peritissim⁹
habere. Inter cetera sue virtutis monimēta de geographia mundi decem ⁊
septē libros ppulchros edidit. In quib⁹ vel omīssas vel neglectas aut vetustate
oblitas orbis ptes ad vnguē restituit. Et diligētissime designauit: pplos natio-
nes res gestas: mōtes: maria: ⁊ eoz terminos ante oculos n̄ros clarissime posuit.
hic ex mitridatis regj sanguīe maternali linea originē duxit. Cui⁹ clarissimū op⁹
diu latinis incognitū Nicola⁹ papa q̄nt⁹ p gregoriū Typernatē trāsseri i pte vo-
luit. Reliquū vō opis manū videlz europā guarin⁹ veronēsis absolutū reddidit

Strabo

Joachim

Anna

Alma mulier hebreā isachar iudei filia in cōiugiūz ioachim viri
sanctissimi de tribu sua tradita. Cū diu sterilis ⁊ sine ple steti-
set: post multas orationes ⁊ lachrimas angelica monitione premissa
Mariā futurā dei genitricē genuit filiam. Qua pcreata mox ioachim
viro defuncto: nupsit alteri viro noīe Cleophe. de quo etiā alteraz ma-
riam Cleophe suscepit filiā. Cleophas aut mariam filiastrā p̄dictā io-
seph copulauit vxorē. Sed ⁊ mariā filiaz suam Alueo tradidit vxorē
ex q̄ nati sunt Jacob⁹ alpheī Symō chanane⁹ ⁊ Judas thade⁹. Ador-
tuo q̄z cleopha anna tercio secundū legem moysi alteri viro noīe Sa-
lome nupsit. ex q̄ terciāz filiā noīe mariam solome genuit. que tandem
zebedeo despōsata. Jacobū maiore ⁊ Johanne euangelistā pepit fi-
lios. Nec q̄ppe anna sorore noīe ysmeriā habuit de qua nata est Elisa-
beth iohannis baptiste mater. Anna cum in preceptis ⁊ in vīs dñi
toto tpe vite sue ambulasset plena dierū quieuit in dño.

Zacharias. Elizabeth

Zacharias hebre⁹ de vico abia sacerdos ⁊ ppheta dñi diui Jo-
hannis baptiste genitor vir toti⁹ sanctitatis exemplar Eliza-
beth virginis marie cōsobrinā duxit vxorē. Ambo quidē in-
nocētia pietate ⁊ grā sanctissimi. Qui cum diu steriles fuissent: ⁊ iam
Elizabeth pcessisset i dies suos: ⁊ muliebria ei fieri desysissent. dñs eo-
rum orationib⁹ p̄mor⁹: filiū tandē noīe Johanne baptistā dedit. Maz
cū zacharias in ordine sacerdotio fungere ⁊ incensum adoleret. So-
lus templum dñi ingressus vidit in dextera parte altaris incensi ange-
lum. quo territo ait angelus. Ne timeas: vxor tua sequēti anno pariet
tibi filiū ⁊ multi in ei⁹ natiuitate gaudebūt ⁊ erit magn⁹ coram dño.
Vinum ⁊ siceram nō bibet. Zacharias ait: ego iam senex sum ⁊ vxor
mea pcessit in dieb⁹ suis. Angelus incredulitatis signū dixit: q̄z mut⁹
eris quousq; hec implebunt. Zacharias templi fores egressus cum
nec loqui posset intellexerunt eum visionē vidisse. abiēs in domū suam ⁊ statim Elizabeth concepit. ⁊ pre-
verecundia quinq; mensib⁹ se occultauit. In sexto deniq; mēse Maria virgo ⁊ dñi mater a spiritus sancto im-
pregnata ad salutandā eam prexit. Cui⁹ salutationē sensit Elizabeth. exultauit infans pre gaudio in vtero
ei⁹. Peperit deniq; filiū Elizabeth ⁊ vicini ⁊ cognati ei cōgratulabant. Cū die octaua circūcidere puer:
innuerit patri que vellet vocari eum. Accipiesq; calamū scripsit. Johannes est nomē ei⁹. ⁊ cōfestim aptus
est os ei⁹ ⁊ pphetauit dicēs. B̄ndict⁹ dñs de⁹ isrl ⁊ c. Tandē in oī sanctitate vt ppheta defunct⁹ est.

Maria virgo

Maria beatissima ac gloriosissima dei genitrix: virgoq; ppetua ex radice
iesse exorta. Anno. 28. imperij Augusti in nazareth ciuitate Iuda patre
Joachim: matreq; Anna nascit. Puella siquidē elegātissima oīmq; ocu-
lis admirabilis. quā cū mater ablactasset: tercio etatis sue anno iuxta votū tēpli
seruicio cū reliq; virginib⁹ manciparūt. quo in loco pter etatē sicut ceteras nobi-
litate ⁊ pulchritudine p̄cellerat. ita ⁊ doctrinā ⁊ sancte viuēdi rōnē ab ipsis tene-
ris annis ⁊ exemplo ⁊ lectione didicit. adeo vt breui ⁊ religione ⁊ sanctitate: nec
nō ⁊ humilitate tuz in reb⁹ diuinis tuz in humanis reliq; sacris virginib⁹ fieret
incōperabilis: quāobz de⁹ delegit eam in matrē incarnationis filij sui. Et cū tre-
decimū etatis sue expleisset annū diuino disponēte cōsilio Ioseph de tribu sua cō-
nubio cōiuncta fuit. Qua despōsata cōfestim angel⁹ Gabriel in nazareth ad eam
venit ⁊ magno lumine coruscans virginis thalamū venerabiliter intrauit. ⁊ eam
his verbis salutauit. Ave grā plena dñs tecū. Adiecitq; Inuenisti grāz apud dñm. Ecce cōcipies ⁊ paries
filiū ⁊ vocabis nomē ei⁹ ihs. Ad hec maria. Ecce ancilla dñi fiat mihi s̄m verbū tuū. Et subito verbū caro
factū est. Quib⁹ gestis repēte ad Elizabeth visitādā prexit: vbi p tres mēses p̄māsit. Ibiq; mirificū cecinit
carmē. Magnificat aīa mea dñm. Editio itaq; Johanne baptista. Maria iam grauida domū redijt. qd vbi
Ioseph vir ei⁹ didicisset eam esse pregnantē: decreuit ip̄am occulte dimittere. Sed eo hec cogitāte (vt Ma-
the⁹ ait) Angel⁹ dñi p somniū ip̄m monuit q̄ natū in eo erat hoc de sp̄scto esse p̄testat⁹ est. Reliq; vō beatis-
sime virginis marie gesta ⁊ obseqa ⁊ actus vite ei⁹ vsq; ad passionē filij ei⁹. ex euangelio colligi possunt.

Iohannes baptista xpi ihu precursor ex scitissimis parētib⁹ Zacharias et Elizabeth nat⁹. vir ab ipso matris sue vtero scitificat⁹. et inter mulierū natos (dño testāte) nō surrexit maior isto: q̄ppe p̄pha et plus q̄ p̄pheta fuit cū xpm redēptorē digito mōstrauit dicens. Ecce agnus dei tē Is trāfactis infantie annis lz tenellis et parētib⁹ antiq̄s vnicus ob amorē celestis patrie hereniū petijt. Post hec cū trigessimū vite sue annū attigisset duodecimo impij Tiberij cesarj anno pcurāte pōtio pilato iudeā factū est verbū dñi sup eū in testō. Et venit i oēm iordanis regionē: predicās baptisimū pñie. eā ob rem multis ad eū cōcurrētibus singulis quibuscūq; interrogātibus: cōueniētia dabat respōsa. Demū ab herode antipa paulo ante predicationē xpi captus carceri mācipat⁹. Arguebat eū ipsuz dicens. Nō licet tibi habere vxorē fr̄is tui. Et illa instigāte p annis pedore carceris et maria inedia eū macerari fecit: post annū adueniente die natalis herodis cōuocauit cūctos gallilee p̄cipes et nobiliores ad cōmuniū: q̄bus epulātib⁹ herodiadis filia vocib⁹ gestiuit ac saltauit: et sū me placuit regi: q̄ iurādo pollicit⁹ est dare q̄cūq; postulasset: a matre p̄monita: petijt caput Iohannis in disco. Rex contristatus ppter iusiurandū misso spiculatore decolari eum fecit.

Decollatio sancti Iohannis baptiste precursoris dñi.

Antea bñe v̄g marie

Despolatio v̄g marie.

Annūciatio dñica.

Sexta seculi etas nato dño nro ihesu xpo inchoata est. In principio qdragesimi secūdi anni im-
perij Augusti cesaris: pmo et trigesimo regni herodis alienigene. ac tercio anno centesime no-
nagesime tercie olimpiadis. Ab vrbe cōdita. 759. A captiuitate iudeor. 545. A dauid regno
1029. A nitate abrahe. 2015. A diluuiō noe: 2957. Ab adam. 5199. A cōceptione iohānis
baptiste mēse sexto. Durabitq; p temp⁹ totū qd gr̃e appellat. Et ptracta est a xpi ihesu bñdi-
cta nitate vsq; in temp⁹ pñs p annos mille qdringētos nonagintaduos. Habebitq; decursus vsq; ad tpa
antixpi: aut ad cōsumationē seculi: que nulla generationū aut tpoz serie certa: sed veluti decrepita toti⁹ mū-
di morte erit finieda: hāc etatē vt scriptū est quidā ab incarnatiōe xpi incipiūt: quidā a baptismo xpi ppter
vīm regeneratiuā aquis datam iam circūcisione terminata. Alij aut a passione: quia iam aperta est paradisi
porta: et inchoata est septima quiescentiū. Et ex hac sexta etate originē ac fundamētū: christianū imperiū
et summū pontificiū cum laude habuerunt.

Mariannes regina hebreorū filia aristoboli ab hero-
de viro suo ob inuidiā occidit. Mā vt ioseph⁹ ait tā-
te tamq; inuise pulchritudis clara fuit: vt nō solū eo tpe
formositate femias anteire crederet s̃ celestī arbitraret
imago. Tādē a matre et sorore herodi accusat qd effigie
suā ad octauianū trāsmisisset: vt i sui desideriū puocaret
q cū crederet herodes: capitali snia eā occidi iussit.

Non defuit p^{re}ceps ex iudeis vsq; ad hūc
diem: quo primum acceperunt hunc he-
rodem alienigenā. Tempus quippe erat vt ve-
niret ille cui repromissum erat: quod nouo p-
missus est testamēto: vt ipse esset expectatio gē-
tiū. Lessauit g̃ ac merito eorū vinctio: hoc est im-
periū: qd ex danielis snia sancti⁹ sctōz venerat.

Bexta etas mūdi

Ihesus xpus dei fili⁹ saluator ⁊ redēptor noster. Imperij Augu-
sti cesaris qui tuz orbi impitabat anno qdragesimosecūdo. Ciri-
no tuz preside: vnūerso orbe pacato ī bethleem iude nascit⁹ quē
Maria virgo angelo annūciāte ex spūs sancto cōcepit ⁊ pepit ad abolen-
dā humani generis labē ppter primorū inobediētiā cōtractā. Qui nascē-
do viuēdo moriēdo resuscitando ⁊ in celū ascēdēdo vt deū se ostēderet
multa ⁊ inaudita miracula fecit. Quorū primū est qd tam mirabilis na-
tus sit. Et angeli in celo cantauerunt Gloria in excelsis deo. ac pastori-
bus gaudiū magnū angeli euangelizauerūt dicētes natū esse mūdi sal-
uatorē. Deinde octaua die delat⁹ fuit in templū circūcisionis grā: ⁊ ihe-
sus appellat⁹. Postea tredecima die magi ad eū adorandū trib⁹ mune-
rib⁹ in syriā prexerūt: stella duce. Hūc deinde puerulū die qdragesimo
mater in tēplū detulit. quē symon vir iustus in vlnis suscipiēs saluatorē
pfiteō ait: Nunc dimittis seruū tuū dñe in pace ⁊c. Inde post quietē
Ioseph ab angelo admonit⁹ vt eū cū matre in egyptū trāfferet cū futu-
rū esset vt Herodes pueros occideret. Ibi vsq; ad obitū herodis cōmo-
ratus. Inde in ciuitate nazareth habitare cepit: ppter quod nazarenus
appellat⁹ fuit. Cetera ex familiarissima euāgelij historia patēt.

Procuratores Iudee
Archelaus

Componius

Marcus

Annius

Valerius

Pontius pilatus

Archela⁹ magni herodis fili⁹ p̄re sub
Alato regnauit annis. 9. Ipsius august⁹
ob p̄ris amorē cū ceteris fratrib⁹ maxio sp
honore p̄secut⁹ fuit. Tandē accusat⁹ ab au-
gusto apud viennā allobrogū ciuitatē rele-
gat⁹ fuit. ⁊ fines ei⁹ in puiciā redacti sunt.

Christus ihs agēs duodecimū annū
cū parētib⁹ ad diē festū celebrādū
hierosolimā de more perijt. Ibiq; ī tēplo
duz inter sacre legis doctores nexus ambi-
guos solueret nō de⁹: s; admirāde indolis
puer ab eis credit⁹ est: parētes vō inde ab-
euntes cū puer subseq nō viderēt sollicitu-
dine pleni ad tēplū redeunt: eūq; inter sa-
cre legis doctores sciscitatē iuenerunt. a q̄
bus bene monit⁹ in patriā cū eisdē reuer-
sus est. ⁊ subditus fuit illis.

Componi⁹ q; cirini collega fuit ab au-
gusto: p̄ archelaus mittit⁹ pcurator.
Marcus cōponio romani reuerso suc-
cessit. sub quo salome soror herodis
defuncta fuit.

Anni⁹ ruffus successit marco. Sb q̄ mo-
rit⁹ august⁹ dñō. i. 5. annum agente.
Omin⁹ ihs cū 30. annorū etas esset
ad apiendā vite eterne ianuā. ī ior-
danis alueo se a iohē baptizari voluit: sta-
timq; vox e celo intonuit. Hic est fili⁹ me⁹
⁊c. ipm audite. ⁊ spirit⁹ sanct⁹ in modū co-
lumbe sup euz mansit. deinde ī desertus du-
ct⁹. 40. dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ieiunauit: ⁊ postea
esuriit. Inde qz supat⁹ diaboli tētatiōib⁹.
Cum postea in templum venisset de eo vē-
dentes ⁊ ementes eiecit ⁊c.

Valeri⁹ roman⁹ ex illustri graccoz fa-
milia nat⁹ āno p̄mo impij Tiberij ce-
saris ab eo pcurator p̄ anniu ruffū ī iudeā
mittit⁹: q; ingratu suscepto p̄m⁹ apd iudeos
pōtificatū vēdere cepit. ⁊ pfuit annis. 9.

Plat⁹ natione gall⁹ ex lugduno vrbe
nat⁹ vir callid⁹ ⁊ facinorosus. Anno
i. 3. impij Tiberij ce. valerio gracco p̄dicto
abrogato. iudee pcurator a cesare designa-
tus: pfuit ānis. 10. Is suo ingenio iudeorū
vesaniā suppsit: ⁊ postmodū eorū sugge-
stione ihs cruci affixit. deinde sibi timens
de ei⁹ doctrina morteq; admonere tiberius
curauit: q; eū in deos referēdū cēsuit: senat⁹ vetuit q; nō ad se p̄ri⁹ s; ad tiberius
sc̄psisset: inde ppter iudeorū accusatiōes ab officio amor⁹: apd lugdunū orit⁹ sui
ciuitatē ppetuo exilio ī opprobriū gēl sue relegatus fuit: ⁊ malo fine perijt.

Ih⁹ x⁹ nasci ā mūdi 4200

ā mūdi 4211. ā x. 12.

ā mūdi 4229. ā x. 20.

ā mūdi 4233. ā x. 24.

Aberius claudius nero tercius romanorum imperator impauit annis. 23. et aliquot diebus. hic iuste augusti uxoris filius: et ipsi octavianus preuignus et generus: nec non et heres fuit: de gente patricia claudia: inter cognomina et neronis assumpsit. Infantia puericiaque habuit luxuriosas et exercitatas. nouem natus annos: defunctum patrem pro rostris laudauit: virili toga sumpta: agrippina marco agrippa genitricem duxit uxorem: sublato ex eo filio druso: quamque bene conueniret: rursusque grauidam dimittere ac iuliam augusti filiam confestim coactus est ducere: non sine magno languore animi. Drusum fratrem in germania amisit. Data fuit sibi potestas tribunicia in quinquennium delegatus pacande germanie statim. Cum adueneret varrianam cladem temeritate et negligentia ducis accidisse: nihil non de consilio sententia egit. A germania in urbem post biennium regressus triumphum quem distulerat egit. Principatum diu recusauit. tandem quasi coactus et querens miseram et onerosam iungi sibi seruitutem recepit imperium. Postea corripuit consulares exercitus propositos quod non de rebus gestis senatui scriberet. Presidibus onerandas tributo puincias suadetibus rescripsit. Boni pastorem esse totum pecorem: non de glutire. Externas ceremonias egyptios iudaicosque ritus persequi. Expulit et mathematicos. In primis tuende pacis a latrocinis seditionibus licetia curam habuit. Bientotum continuo post adeptum imperium: pedem porta non extulit sequenti tempore preterquam in propinqua oppida nusquam absuit: deinde orbatum utroque filio quorum germanicus in syria: drusus rome obierat: secessus capanie petiit. Eterz secreti licentiam nactus: et quasi ciuitatis oculis remotus: cuncta simul vicia male diu dissimulata tandem perfudit: ideo in castris. propter nimiam vini audacitatem. per Tiberio biberi. per Claudio caldi. per nero ne mero vocabatur: pecunie parum ac tenax: neque opera vlla magnifica fecit: neque spectacula omnino edidit: filiorum neque naturalium drusum neque adoptiuum germanicum patria charitate dilexit. Corpore fuit amplo atque robusto statura quam iusta excederet: latum ab humeris et pectore ceterisque membris usque imos pedes equalis et congruus: colore erat candido: capillo penes occipitum summissiore: ut ceruicem etiam obtegeret: quod gentile in illo videbatur: facie honesta cum pregradibus oculis: incedebat ceruice rigida: plerumque tacitus: valitudine perserrima usus est. artes liberales studiosissime coluit. Composuit et carmen lyricum: scit et greca poemata. Et cum annis vigintitribus varie imperasset: neque inter malos omnino: neque inter bonos numerari posset: tandem in villa lucullana obiit: octauo et septuagesimo etatis anno. Sunt qui putant venenum ei a Caio datum lentum atque tabificum Et morte eius letatus est populus.

Linea Imperatorum Tiberius

Linea pontificum Annas

Cayphas

Quam valerius romanus a tiberio imperatore procurator in iudeam missus fuit. Is suscepto magistratu primus apud iudeos pontificatum vendere cepit. Et quoad presuit multos pontifices successiue posuit et amouit. Et primo quidem amanum a sacerdotio amouens: hismaelis iabi cuiusdam filium pontificem designauit: sed et hunc non multo post abijiciens. Eleazarum anne pontificis filium sacerdotio surrogauit. post annum vero hunc ab officio remouens. Simoni cuiusdam cenuthi filio ministerium pontificatus tribuit. Sed non amplius et ipse quam unius anni spacio est perfunctus pontificatu. Quo ammoto tandem Caypham pontificem maximum constituit. Virum arrogantem et aliene felicitatis inuidum. Hos autem duos pontifices euangelista commemorat Captus enim ihesus in ortu. Continuo per satellites ad annam primum ductus est: quia socer cayphe Et annas misit eum ad caypham Et quod se parem deo adiuratus responderat: blasphemauit inquit cayphas. et quo atrocius christi dictum videret: statim conscidit vestimenta sua: et ut eos ad christi condemnationem impelleret subclamauit. Reus est mortis. Cuius suasionem (ut sacra euangelii habet historia) Christus dominus noster morti traditus est.

Passus est christus ihesus anno mundi. 5230. Tiberii anno. 18. duobus geminis consulibus mense primo: quod nisan ab hebreis. a nobis aprilis nuncupatur. Inuidia enim sacerdotum procuratore a discipulo eius iuda venditus: deinde captus et accusatus fuit: presidis iussu delusus: virgis cesus ac flagellatus. et spumens in faciem eius colaphis eum ceciderunt: ac corona spinea coronatus sputis deturpatus. Ac denique cruci affigitur: et transcentes amaris eum impetunt verbis: ubi cum sponte sua voce magna clamans spiritum emisisset: tremuit omnis terra: sol obscuratus fuit et velum templi scissum. Cuius mortui pectus: cum longinus miles qui parum videbat lancea perforasset: sanguis cum aqua mixtus exiit. Unde ecclesie vniuersalis salutis sacramenta sumpsere principia. Postmodum de cruce depositus: sepultureque traditus. Post die tertia veluti alter ionas de ventre ceti: sic ipse de ventre terre superata morte surrexit. et suis preordinatis sepe apparuit. Et e medio eorum cernentibus ipsis in celum ascendit. Nec ab re hierosolymis mortem subiit: cum is locus sacrificiis dicatus erat et in medio terre habitabilis situs. Extra portas vero urbis: non sub tecto: ut et populo illi: et gentibus commune sacrificium sui corporis haberet.

Herodes antipas

Herodes antipas magni herodis fili⁹ post archelaū p̄dictū fratrē galilee p̄fect⁹ fact⁹: regnauit annis. 24. Nam archelaus e regno pulso: iudeorū rel- gnū in quatuor tetrarchias. i. ptes diuisum est. Et huic gallilea obuenit que est quarta regni pars: hic impiissim⁹ atq; crudelissim⁹ fuit. quia i ciues suos sicari⁹. in nobiles latro. in socios populatoz. in domesticos p̄do habebat. q̄p- pe plebis interemptor erat: filioz occisor: extraneoꝝ homicida: pp̄ioꝝ paricida vniuersa nempe pphanauit: qz sacerdotū iudeoꝝ oīno sustulit. oēm legē ⁊ ordi- nē cōfudit. Nā cū philippi fratris sui vxorē cōtra legē duxisset. A diuo Johāne baptista cūmonet illā dimittere. Quā obrem cū illū ob id occidere vellet: timuit plebem (quia sicut euāgelista ait) ab oib⁹ veluti verus ppheta habebat: sed illū cōphendens posuit in carcerē in castello macherūta. ⁊ paulo ante mortem xp̄i: caput ei amputare fecit. Hic etiā ihesum a pilato sibi missum in iŕlm suscipiēs: il- lū tandē ad eundē remisit. eo q̄ interrogat⁹ (vt Lucas scribit) respōdere no- lisset. Tandē a Caio cesare romā citatus. atq; a caio cū vxore herodiade hono- rifice suscepti fuissent. supuenit nunciū agrippe a quo intellexit magnā copiam armoz esse in suis ciuitatib⁹ ⁊ de multis cōuictus. apud Lugdunū galliarū vrbē relegatus miserabiliter vitā finiuit. Vxor autē suā qz soror erat agrippe quē Sar⁹ maxime diligebat dedit libertatē redeundi vt haberet terrā suā. Ipsa vō comitata virū in exiliū ait se non dimissurū eū in aduersis cui cōicaerat in p̄speris. Et postea Sar⁹ galileā herodi agrippe dedit. qui deinde tres tetrarchias habuit.

Erant in iudea tres secte iudeoꝝ a cōi reliquoꝝ vitā ⁊ opinione distantes.

Phariseoꝝ secta seu religio que tp̄ibus ptolomei philadelphi surrexerat ⁊ hac tempestate ob sanctitatis ostētatōnē in iŕlm maximo in p̄cio (vt ex euā gelij historia elicere possum⁹) apud iudeos habita est. Qui ideo pharisei dicebā- tur quia a ceteris habitu cōuersationeq; diuisi erāt. Cultu enī austeriore ⁊ victu parcissimo vtebant. Statutisq; suis mosaicas traditiones determinātes: picta- cia chartarū in fronte. ⁊ in sinistro brachio de cathalogo inscripta. que philate- ria dicebant in legis memoriā gerebant. Simbrias quippe amplas spinis alli- gatas quib⁹ incedēdo pungerent deserebāt. vt memores mandatoꝝ dei fierent. hī vniuersa deo deputabant ⁊ marmene idest fate: p̄positis suis ⁊ maiorib⁹ na- tu nūq; cōtrariū m̄debāt: iudiciū dei futurū dicentes: aīam oēm incorruptā esse ⁊ mortuoꝝ resurrectionē sperabāt ⁊ p̄dicabāt. hī nāq; xp̄o dño nostro plurimū aduersabant ⁊ mortis eius conscij fuerunt.

Pharisei

Saducei

Saduceoꝝ alia superat secta in iudea: sed nō eiusoē religionis ⁊ p̄cij cū pha- riseis marmenem negant. deū inspectoꝝ oīm dicētes. In arbitrio hoīm si- tum esse. vt bonū malūue gerāt. hī saducei corpoꝝ resurrectionē ⁊ angelos eē ne- gabāt. Ac aīas cū corpoꝝ interire putabāt. Solos quiq; libros moysi recipie- bant. Et qz seueri nimis erāt: nec etiā inter se sociales. Ob quā seueritatē sadu- ceos id est iustos se nominabant.

Esseoꝝ quoq; alia ibidem vigeat secta atq; reli- gio qui vere in omnib⁹ monasticā agebāt vitam: nuptias fastidientes: nō quia cōiugia ⁊ hoīm successio- nē perimēda censerent. sed cauendā intempantiā femi- narū: nullā earū fidē viro seruare putantes. Verū inter se mutuo amore iūctissimi. Quin ⁊ diuiciarū cōtēpto- res ⁊ p̄mixtis facultatib⁹ veluti inter frēs vnū esse p̄i- moniū oīm ordinarūt vngēta nō curātes: squalorē de-

Essei

decus putabāt. dūmodo i veste candida semp essent. designatos aut cōiūm rerū pcuratores habebāt. Nulla eis certa ciuitas sed in singulis domicilia habebant Nec vestitū siue calceos mutant: nisi aut oīno cōscissis priorib⁹ aut lōgi tp̄is vsu cōsuptis. Precipue circa deū religiosi sūt. Ante solis ortū nihil p̄fani loquentes solē vt oriat⁹ orantes. post vsq; ad quitā horā opantes. Rursus in vnū cōgregāt lintheis p̄cincti: corp⁹ abluūt aq̄s frigidis: i cenaculū veniūt. neq; gustare quēq; fas est nisi p̄i⁹ deo celebres oꝝ: post finē quoq; p̄adij vota repetūt. Hī q̄ppe hospitalitatē sumo studiō exhibebāt. Et apud eos edendi ⁊ potādi mod⁹ saturitate definit. Tumult⁹ aut clamor in eorum hospicijs nusq; audiebat. Sed sumū silētiū seruabāt: iuramētū habebāt p̄ p̄iurio. Secte sue neminē adhibētes: nisi sub anni p̄batione receptū. cōpellebant qz iurare q̄ deo fidē hoīb⁹ iusticiā: ⁊ p̄ncipib⁹ obediētiā seruaret. Et si cōtingeret ipsos aliqui p̄fesse: nūq; abuterent virib⁹ ptātis ad iniuriā subditoꝝ. Ad eoz aut iudiciū nō min⁹ q̄ centū p̄sone pueniebāt. quoz decreta postea imobilia erāt. Sabbatū adeo illibatū seruabāt: vt nec cibū illo die pararet. nec ignē accēderēt: nec aliq̄d vas transportaret: aut quasi aliū purgarent. Ceteri aut diebus cum dolabro in terrā fodientes demissa circūquaq; veste se contegebant: quādo aliū purgabāt ne radio solari iniuriā facere viderent: purgatoq; alio terrā egestam sup foueam reducebāt: hos essenos seu esseos herodes antipas dū vixit honorauit. nec inhonest⁹ vmo de eis i sc̄pturis habet. hoc de phis iudeoꝝ

Pharisei anima immen- talitatis. ⁊ resurrectionis in mortuorum crediderunt.

Saducei corpore resurrectionem ⁊ angelos negauerunt.

Veronica

panniculo nūci candoris. Dataq; veronice ob signū amoris tē.

Venarchus pbs peripatheticus vir mēorabilis. quē Strabo admodū iuue-
nis audiuerat. Tiberij tpius apud seleuciā cilicie vrbem diē obiit. Hunc
vero nō diu domi māſiſſe dicūt: sed aut alexandrie aut athenis romeq; docendi
causa elect⁹ vsq; ad senectutē: magno i honore ſemp habitus fuit: dehinc auguſti
ceſaris amicitia vſus eſt: Sed paulo ante hec tpa añq; mortē obiret viſū amiſit.

Philo iudeus

Philo iudeus natione alexādrin⁹ vir quidē diſer-
tiſſim⁹ p hec tpa i p̄cio multo fuit: et multa elegā-
ter grauitēq; cōſcripſit. qui ſua doctrina eloquentiaq;
appionis grāmatici temeritatē i iudeos ab alexandri-
nis miſſus cōpeſcuit. Quāobrez mlti eloquētiā ei⁹ admirātes dixerūt. aut philo
platonē ſeqt aut plato philonē. hic romā deniq; veniēs cū petro aplo puerſatio
nē habere cepit. a quo de fide optime edoct⁹: multa de laudib⁹ xpiane religionis
poſtea ſcripſit: q (vt diuus teſtaſ hieronym⁹) inter eccliaſticos cōputant codices
et quāmaxie in qnq; moyſi libros pclaros edidit cōmētarios: ſunt et alia eius cō-
plurima ſcripta.

Agrippina marci agrippe ex iulia octauiani ceſaris filia genita fuit. Saij cali-
gule impatoris mater: q inter mulieres pclaras computat. hoc tpe a Tiberio
mult⁹ iniurijs vexata: mortē ſibi ipſi a cibo abſtinēdo impetrauit. hec adhuc admo-
dū adoleſcētula germanico ſue etatis inſigni iuueni et plurimū reipublice oportuno
ac tiberij ceſaris auguſti filio adoptiuo nupta fuit: ſatis ob hoc fulgida. hec ex eo vi-
ro ſuo cū tres enixa fuiſſet mares: ex qbus vn⁹ Caius calligula fuit: qui poſtmoduz
romanis p̄fuit. et totidē eque ſemellas: ex quib⁹ agrippia neronis mater extitit. Cū
ope tiberij p̄is vt p compto habitū eſt veneno ſublātū virū ſuū egreſſeretur. et ſemi-
neo ritu plāgore plurimo viri ſui necem deſleret. in tiberij odiuz incidit. adeo vt ab
eodē eā brachio tenēte et obiurgationib⁹ plurimis inſeſtareſ. Sed egregia mulier
indignū rata qd i ſe agebat a ceſare: morte ſaſtidia ſtomachi p̄ncipis effugere diſpo-
ſuit. q cū aliter ſatis cōmode nō dareſ: fame generoſo aio accerſire ſtatuit. et p̄ſeſtim a quocūq; cibo abſti-
nere cepit. qd cū relatū eſſet tiberio ignarus quo ieiuniū tenderet: ne tam breui ſpacio ſeſe ſuis ſubtraheret
iniurijs: nil p̄ficiētib⁹ minis aut verberib⁹ vt cibū caperet: eo vsq; deductū eſt vt cibū gutturi ei⁹dem violē-
ter impingi faceret: vt hoc mō alimēta nolenti p̄ſtaret. At agrippina quātomagis exacerbebat iniurijs: tā
to acrioris p̄poſiti et incepti perſeuerans: ſceleſti p̄ncipis inſolentiā moriēs ſupauit. qua quidē morte et
ſi plurimū glorie ſibi apud ſuos queſiuerit agrippina: tiberio tñ longe amplius ignominie reliquit.

Agrippa magnus

Agrippa magn⁹ ariſtoboli regi filij patri i regnū ſuccedēs: regnauit. anis ſe-
ptē iudeis. hic fuit nā bon⁹ et ciuitatē iſrlm p̄p̄ijs ſumptib⁹ plurimū exorna-
uit. ſili⁹ aut ariſtoboli quē pater herodes interfecerat ad tiberiū venit. illo aut nō
ſuſcipiēte accuſationē: reſidēs rome ad aliq̄rū potētū noticiās ambiebat. maxi-
mis aut colebat officijs germanici filij Saij: cū adhuc eſſet p̄uat⁹. Qui cū futu-
rū eū aliq̄rū p̄dixiſſet impatorē: apud tiberiū accuſatus fuit. is ſtatim cōcludi iuſ-
ſit agrippā qui ſub grādi erūna vsq; ad mortē tiberij in carcere p ſex menſes tene-
bat. Sed eo deſuncto gaius eū a vinculis ſoluit: et tetrarchiā philippi ei tradidit
iam e in iſte deceſſerat et regem appellauit. et p cathena ferrea quā gerebat in car-
cere aureā ei condonauit. Cūq; e roma p̄rexiſſet iſrlm: templū viſitans: hoſtias ce-
lebrazit. Ibiq; cathenā aureā quā ei caius dederat ſuſpēdit. vt maximū caſum ei⁹ ex hoc p̄petuo indica-
ret. inde theatrū romano more p̄ſtruxit et amphiteatrū: et alia plurima monimēta. Bemū in ceſariā deſcē-
dēs cū ſe deū appellari p̄miſiſſet ab angelo pcuſſus: et tumēte corpe: ait q mō dicebar de⁹ nūc mori nexib⁹
p̄ſtringor: qbus dictis anno etatis ſue. 57. expirauit. Relinquēs agrippā filiū decimūſeptimū annū habē-
tem heredē et tres filias heronice: mariā et drūſillā. Habuit quoq; frēm noīe herodē calcidis regē: qui pro-
pter tenerā filij etatem in regno p̄reſuit.

Senarchus pbs

Agrippina ger-
manici cōiunx

Bexta etas mundi

Ratisbona insignis et memorie digna
 vrbs ac libera ad ripas danubij sita: a
 Tiberio Nerone condita: anno quo xps
 ihesus pro salute generis humani passus est.
 Baioarie olim metropolis hanc regionem anti-
 quitus norici tenuere. Cuius adhuc portio trans
 danubium sita noricum appellant. Noricis autem
 baioarios successisse. Et cum reperiuntur vetustissi-
 mos codices hanc baioariam appellant: quas
 moderni bauariam dicunt. et a bois baioaricum
 nomen descendisse persuasum est. Cui Strabo vi-
 res adhibet romani baioas galloz gentes e fini-
 bus iecerunt. Inde migrantes circuecetes hi-
 stro loco cum thauristis habitauerunt. Constat igitur
 eos in pannonia consedisse: et inde facile in no-
 ricum continuam regionem migrasse. Quamque olim de-
 serta ut Strabo tradit nunc cultissima est. ma-
 gnas et ambitiosas ciuitates habens et oppida
 nobilissima. Ratisbona vero ornatu ceteras ex-
 cellit. Pontificales vrbes in ea quinque sunt: qua-
 rum nunc metropolis est Salzburga vocata ex
 flumine cui adiacet. veteres iuuauia vocauerunt.
 Ratisbonensis autem episcopus olim clarissimus fuit: cui et
 tota bohemia subiecta erat. hec vrbs septem nominibus
 insignita fuit. quibus in suis iuribus et libertatibus
 claruit. Primo a sui conditore Tiberina vel Ti-

berina dicebatur. Tiberius enim iulii augusti vxo-
 ris filius: et ipsius augusti preuignus: quem cum au-
 gustus in filium adoptasset: mox magno exercitu
 cooperato contra noricos et vindelicos misit: qui
 eos in prelio superauit et hanc urbem apud noricos
 edificauit. Secundo vrbs quadrata longo tempore di-
 cta. cum ad quadratam figuram et quadratis lapidibus
 magnis muro circumdata fuit uti in reliquijs ve-
 terum murorum retro sanctum paulum cerni potest. Tercio
 hyatopolis vel biaspol ob ruditatem populi agre-
 stis: qui ore hiante ut rurales finitimi faciunt ver-
 ba hyantia proferebant. vel ab hyantiu aquarum prope
 ciuitatem confluxu. cum danubius naba et ymber et
 fluuij in latere aquilonari confluent. Quarto ger-
 meinheim a populo germanie qui eam frequenter
 solebant: vel a germanico qui ciuitati presuit.
 Quinto reginopolis ob frequenter conuentiones
 principum et regum ut hodie aree turres ac excelsa
 edificia magnatorum ostendunt. Sexto imbripolis a
 flumio: cum ymber fluuius septentrionem versus in da-
 nubium fluit. et vernacula lingua hoc nomen regen-
 spurg adhuc seruat. cum in tali confluxu olim ciui-
 tas incepta fuit. Septimo ratisbona dicitur. cum ra-
 tes ob mercimonia et tempore karoli magni ad bella
 ibi confluebant: et tamquam firmiter sita et edificijs ro-
 borata: hodie ratisbona appellatur Danubius autem

fluvius germanie pmaximus. qui ⁊ hister dicitur
ut Solinus habet germanicis iugis oritur: mon-
te effusus qui rauracos gallie aspectat. Sexagi-
ta amnes in se recipit. ferme oēs navigabiles ⁊
hanc urbem insignē preterfluit. Et firmissimo
ponte lapideo plurimorum artium civitatē cū subur-
bio iungit. De quo scribitur. Pons fieri cepit dñi
dum annus incepit. Ad mille centenis decē semiq;
denis. Karolus magn⁹ christianissim⁹ impator
cū armis baioariā sibi subiecit: ⁊ taxilo baioa-
rie dux desiderij regis longobardorum gener: quē
prius devicit stimulis vxoris concitat⁹ hūitis si-
bi pfinibus sollicitatis bellū in karolū movet.
Is sua celeritate pacē cōfecit obsidib⁹ ante rece-
ptis. urbē ratibonā tūc qdratā dictā aggressus
cōuersus in eos q eā occupabāt a fide nra alie-
nos. Et eaz vicepit coegitq; ut xpī fidē integre
reciperēt. In eo bello magna cedes hoīm ante
ratibonā edita. Et magna multitudo infidelium
ac hunorum absumpta de suis qz aliq; amisit: qui in
basilica sc̃i petri extra muros urbis sepulti sūt.
Ab eo tpe hec inclita urbs magnū incrementū
accepit. Basilica qz decorat⁹ episcopali sūmo: in
honore tandē sc̃i petri dicata: pri⁹ ob fraternita-
tē canonicorum ratibonensium ⁊ remensium ecclia sc̃i
remigij appellata. Opus preclarissimū in urbe

nondū cōpletū. Et cenobio sc̃i Emmerāmi or-
dinis sc̃i bñdicti amplissimo: mōasteriaq; dñā-
rū plura hz: precipue super⁹ mōasteriū virgi-
nis gliose. Inferius in q diuus Erhardus ep̃s
quiescit. Plures ī ciuitate domus cōsecratas ec-
clesias hnt: ⁊ pprias sacerdotes. Arnolfus aut
impator q hūc locū pre ceteris imperij locis sū-
me dilexit. mur⁹ ampliauit ⁊ mōasteriū sancti
emerāmi inclusit ⁊ plurimū adornauit. A cede
em̃ normānoy rediēs baioariā ossa sancti dionysii
ariopagite in fine sue etatis cenobio tradi-
dit cū libro euāgelioy ornatissimo ac lris aureis
p̃scripto: ⁊ demū apud eos sepult⁹. Ornat⁹ ⁊ h
ciuitas glorioso martyre sc̃o Emmerāmo ep̃o:
⁊ sc̃o wolfgango eius loci vñdecimo ep̃o: q mi-
ra apd eos gessit: mōasteriūq; sc̃i pauli p̃stru-
xit. Albertus qz magn⁹ oīm doctrinarū peritissi-
mus apud eos ep̃atū rexit. Ideo de his patro-
nis per ratibonenses scribitur.
Gaude ratibona super excellentia dona
Concludis duo bis in te gratissima nobis
Corpora sanctorū sacer est dionysius horū
In numero primus emerāmus laude nequimus
wolfgang⁹ erhardus neuter medicamie tard⁹
Quatuor istoz precibus necnō alioy
Hic cōtentoz ducamur ad astra poloz

Sexta etas mundi

Vienna pannonie nunc austrie urbs precla-
rissima ad danubiū sita. Is fluvius ba-
varia: austria: ungaria: secas: pasciam
atq; bulgaria: cū sexaginta nauigalib⁹ iuxtinū
descēdit. Multasq; et memorabiles alluit vrbes
Inter quas nulla ditior: nulla populosior: nul-
la vetustior est q̃ Vienna australium ciuitatū re-
gionisq; caput. Hec olim flauianū (vt in vetustis
ducū privilegijs habet) appellata. A flauio pre-
fecto qui huic regiōi prefuit: ac urbē inchoauit
aut ab imperatore flauio ad danubiū pfecto vt
gras ob romani impij metas collocaret. Et ibi
cōdita urbs ex aris vocabulū sortita sit. Cūq;
flauianū theotonicū flabien. punciēt: nō est ab
re longo t̃p̃is tractu: prima vocabuli sillaba re-
mota (vt plerūq; fieri cōperim⁹) bien remansisse
Indeq; dicta Vienna. Quāq; aliq; a paruo flu-
mine qd̃ inter suburbia fluit noīe vienna dictus
putāt. Vienna aut urbs magnifica ambitu mu-
roꝝ cingit duoz miliu passuū: s̃ habet suburbia
maxima et ambiciosa: fossa et vallo cincta. urbs
aut fossatū magnū habet: indeq; aggerē preal-

tum: menia deinde spissa et sublimia frequētesq;
turres: et pugnacula ad bellū prompta. Edes
ciuium ample et ornate: structura solida et firma
alte domoz facies magnificę visunt. Annū id
de decori est qd̃ tecta plerūq; ligna contegūt pau-
ca lateres. Cetera edificia muro lapideo consi-
stunt. pictę domus: et interi⁹ et exterius splendēt
Ingressus cuiusq; domū in edes te p̃cipis ve-
nisse putabis. Nobiliū prelatoꝝq; dom⁹ libere
sunt. Sanctis celū tenentib⁹ ipsiq; maximo deo
templa dicata et ampla et splendida secto lapide
cōstructa plucida: et colūnarū ordinib⁹ admirā-
da. Sanctoz plurime et preciose reliquie. Argē-
to auro et gēmis vestite. temploꝝ ingens orna-
tus. Ciuitas in episcopatu Patauiēsi est: maior
filia matre Quatuor ordines medicātes Scoti
et canonici regulares sancti augustini admodū
diuites habiti. Adonialesq; sacre et sanctę virgi-
nes. Ibi q̃z monasteriū est ad sanctum hierony-
mū nuncupatū: in quo meretrices cōuerse repe-
riunt: que die ac nocte hymnos lingua theoto-
nica decantant: quarū si qua redire ad peccatum

cōprehensa fuerit in dāmbiū precipitaf. Sed agunt ibi pudicā sanctāq; vitas. Karus de his fmo mal⁹ audif. Scola q; hicē liberaliū artū ac theologie ⁊ iuris pōtificij. Noua tñ ⁊ ab vrbano sexto papa pcessa; magn⁹ studētū numerus eo cōfluit ex vngarie ⁊ alemanie partib⁹ superioribus ciuitatis ppl^s quinq;ginta miliū cōmunicatiū credit. Cōsulatus octo ⁊ decē viroz eligif tūm iudex qui iuri reddēdo preest deinde magister ciuiū qui curā ciuitat^s gerit; magistratus ali^j nulli sunt nisi qui vini exigunt vectigal ad illos oīa referunt quoz potestas annua est. Incredibile videri pōt quot p dies singulos in ciuitatē victualia ingerunt ouoz ⁊ cancorum mltē quadrigē adueniūt. Pistus panis carnes pisces volatilia sine numero afferunt; vbi ad uesperas cit nihil venale ex his inuenies. vinde mia his ad quadraginta dies pten dif. Nullo nō die trecenti currus onusti vino his terq; inferunt. Ducentos ⁊ mille equos indies ad op⁹ vīndemiarū exercent. Incredibile dictu est quāta vis inducat vini quod vel Elenne bibif vel

ad extraneos per dāmbiū contra cursum aque magno labore mittif. Elle vinarie adeo pfun de ac spaciose sunt; vt sub terra nō minus quas supra terrā edificioz apud Elennam esse ferat Platearū solū; stratū lapide duro vt neq; plaustrorū rotis facile conterat. In domibus multa ⁊ munda suppellex. Equozū iumentoz ⁊ oīs generis capacia stabula vbiq; fornices aule late verum his estuaria sunt loco tricliniozū que ab his stube vocant; nam hyemis asperitatem hoc domitant modo. Fenestre vndiq; vitree p lucet; ⁊ hostia plerūq; ferrea. In his plurime aues cantant; rare apud eos familie vetustez; ad uene aut inquilini fere omnes nouissimis diebus hec vrbis Elenna primaria Imperatoris Friderici terci^j dum inimicitias maximas cum Adathia vngarozū rege gereret; multa eius bella in se concitauit; qui damna multa Elennē sibus ⁊ incōmoda imperatori intulit; ⁊ tandem ciuitatem ei abstulit; quam post mortem Adathie Fridericus tercius iam veteranus persiliū Maximilianū regem in suam potestatem iteratō redegit.

§ NUREMBERGA §

Bexta etas mundi

Nuremberga vrbis tota germania: et apud exteras gentes nominatissima celeberrimaque. Emporium germanie amplissimum: magnificis operibus publicis et priuatis ornata. Arx regia in colle vrbis supereminet vetustissima. ex qua intra urbem et extra prospectus est. A qua ciuitatis nomen ortum fuisse quidam arbitrantur. quam plerique a Tiberio Nerone imperatore: post tiberine constructionem conditam. Aut a Druso Nerone fratre suo qui germanos deuicit denominatam dicunt. Nurebergam. Tiberius enim cesar genus paternum a Tiberio Nerone trahit. qui Iuliam Drusillam (vt Suetonius tranquillius scribit) grauidam: et ante iam apud se filium enixam: petenti Augusto concessit. Nec multo post dies obiit utroque liberorum superstiti Tiberio Drusoque Neronibus. Inter cognomina et Neronis assumpsit: quod significat lingua sabina fortis et strenuus. Tiberius post hec comata Galliam rexit. et barbarorum incursionibus et principum discordia inquietam. Ex hinc Rhetorum: Vindelicorumque bellum inde Pannonicum indeque Germanicum gessit. Rhetico atque Vindelico gentes alpinas. Pannonico Brennos et Dalmatas subegit. Germanico quadraginta milia dediticiorum traiecit in Galliam iuxtaque ripas Rheni sedibus assignatis collocauit. Quasobres et ouas et curru urbem ingressus est triumphalibus ornamentis ornatus. Cui postea glorie amplior cumulus accessit: toto illirico quod intra Italiam regnumque Noricum et Traciam et Macedoniam interque Danubium flumen: et sinum maris Adriatici patet perdomito et in ditionem redacto. Iste Claudius Tiberius Nero (vt Eutropius tradit) prudens in armis: satisque fortunatus ante assumptum imperium fuit. Et ciuitates suo nomine appellari iussit. Vetustissimi tamen historicorum codices litteris scripti peruetustis. eam arcem castrum Noricum appellant. Romani enim vt hostes post alpium saltus meatusque insidentes: ab incursibus prohiberent. In collibus et tumulis Norice ac plerisque regionibus Germanie arces extruxerunt. De quo si plura sine testimonio dixerimus: fidem nobis parua adhibere iri dubitamus. Cum in Noricis (vt Strabo grauissimus auctor tradit) et Ithaurisci habitent horum omnium impudentissimas incursationes repressit Tiberius: et eius frater Drusus estate vna: per tota alpium ipsarum montana quidam terrarum extant tumuli: qui comode coli valeant. vallesque bene condite. De quo meminit Virgilius in fine tercii libri Georgicorum. Tum sciat aerias Alpes et Norica si quis castella in tumulis. Ea presidia posuerunt que Germanos a rebellione ac motibus detererent. Habet itaque hec vnicum verticem in qua vetustissimum castellum vrbis pro custodia constructum est. Gloriosus quoque pontifex summus Pius eius nominis ordine secundus scribit. De Nuremberga dubium Franconie an Baioarie cedat: Ipsum nomen indicat ad Baioarias urbem pertinere: Nuremberga enim Noricum montem significat. Ob quam rem patet Noricorum ciuitatem fuisse. Noricis autem Baioarios successisse. Ea nunc portio terre Baioarie: que inter Danubium et Nurebergam iacet Noricum appellatur. Ciuitas tamen in diocesi Babenbergensi: que ad Francones pertinet: sita. Ipsi Nurembergenses nec Bauari nec Francones videri volunt. Sed tertium quoddam seueratum genus. Vrbis ea nobilis amne Pegnicio interlabitur. et in partes duas diuiditur: ac pontibus lapideis pulcherrimis trahitur. In agro sterili et arenoso condita. atque ob eam rem industrio populo. omnes autem plebei opifices ingentissimi aut plerique negotiatores prudentissimi. Repertores et magistri mirandarum ac subtilium operum et arcium que ad decorem ac utilitatem hominum plurimum conducunt. Quamquam hec inclita vrbis a quibusdam inter nouas numerari censeatur. cum paucis in veterum monumentis reperiatur: nullaque antiquitatis vestigia in ea appareant: preter arcem opus laude et vetustate dignum: atque perpauca edes. Cum igitur de nomine ac conditoribus qui fuerunt et quibus temporibus certatio sit et sub iudice lis: ea relinquamus: cum de alijs vrbibus ne dum Italie et Germanie: Eterum et de Roma matre urbium dubium extat. Nam urbem terre marisque dominam quam nunc Romani incolunt vt Dionysius Halicarnaseus de antiquitate Romanorum tradit: vetustissimi barbari siculi tenuisse dicunt qui vero ante hoc fuerint: neque vt habitata sit ab alijs: neque vt deserta fuerit: nemo quicquam habet certi quoddam dicat. quam aliqui a congregatione hominum: alij a Troianis: alij ab Euandro: ceteri a Romulo conditam scribunt. Reliqua igitur prosequamur. Constat Nurebergam temporibus Karoli magni in flore fuisse. Karolus enim magnus rex Francorum qui talia tamque multa gerebat vt simul ecclesiam: Romanorumque imperium instauraret. Saxonibus domitis: Brittonibusque Gallicis sibi federe coniunctis: pacem cum Tassilone Baioariorum duce. Adriano pontifice Romano sequestre iniit. Sed cum accersitus Tassilo nec accederet: nec obsides ex federe promissas mitteret. Bellum illi Karolus indixit: ducens in Baioariam copias tripartito distribuit. Ipse enim cum parte tertia copiarum Nuremberge: et in locis finitimis sua firmabat castra. Et Austrasios Turingos et Saxones ad Danubium castrametari iussit. Pipinus filius cum exercitu Italico ad Tridentum desedit. Cum itaque Karolus prudenti consilio castra firmasset prope Nurebergam in formam sui tentorii Sacellum construxit: quod postea Leo tercius summus pontifex: cum ad Karolum properaret qui apud Paderbrunam Saxonie oppidum erat summa acceptus reuerentia: proceresque dedit: qui honesto illum deducerent comitatu. Rediens Roma in honore diue Katherine martyris dicauit. Fecerunt nonnulli eam urbem fuisse olim sub dominio nobilissimi comitis Francorum Alberti: qui cum fraude Battonis episcopi Maguntinensis a Ludouico impatore obtruncatus deinde in ius imperij cessisset. Postea vero quod in ditionem imperij venit: Summa fide: constantia: et officio Romanum imperium coluit. Regibusque Romanis fide constantissima semper seruauit. In discordia tamen Cesarum calamitates ac damna graua pertulit. Heinricho enim quarto regnum occupante filius eius rex Romanorum per diuinitatem vt videtur ultione: patre bello persecutus fuerat. Recessit itaque filius in Nurembergenses fide genitori

seruantes: auxilio suorum fretus: Murembergā obsessam recepit: quod Otto Frisingensis et Gottfridus Uiterbiensis haud ignobiles historici scribunt. Idem Henricus rex herbipolim petēs. Erlongo eiecto Robertum prefecit. Deinde dimissis saxonibus cū baiuarijs: castrum norici obsidione cingit. Ipsosq; expugnato: Ratisbonā norici ducatus metropolim adiit: quē pater euestigio subsequēs roberto fugato: erlongū restituit. Inde pgressus ratisbonensiu auxilio filio vrbe fugato: ibi Elricum pontificē cōstituit ac Theobaldi marchia p bohemos deuastauit. Conradus suenius qui defuncto Lothario in romanorū reges declaratus erat: ac ducēte in asiā expeditionis suasu diui Bernardi abbatis clarenalensis munus assūpsit eam vrbe restaurauit: et insigne monasteriū et abbatiam ordinis diui benedicti ad sanctū egidiū nuncupatū: In celebriori vrbis loco fundauit. Murembergenses a conrado rege Ceterisq; romanis impatorib; incrementū plurimū habuerunt: nec arbitrandū est eam vrbe istius pulchritudinis et amplitudinis a principio instaurationis fuisse. Verum temporibus karoli quarti imperatoris romanorū ac regis bohemozum maiore ambitu: menibus nouis aucta fuit. Admunita nūc extat: post alta menia et antemuralia: ingenti claudis per circuitū profunda ac lata fossa. Habet quoq; ppugnacula. murum crassissimum: et turres quinque et sexaginta supra trecentas. Estq; edibus ciuiū amplissimis et firmissimis exornata. et in medio ferme germanie sita. Cives eius cum industriosi sint: legibus imperialibus instructi. Senatū et magistratus ordinem habent a plebe distinctū. vetustiores ciues rempublicam administrāt. plebs tamen suis rebus studet et de publicis minime curiosa est. Plures in ciuitate basilice ample et ornatissime extāt. Et preter parrochiales ecclesias celeberrimas sancto Sebaldo et sancto Laurentio dicatas Quatuor mendicantiū loca magnifico operis habet: que ciues diuersis temporibus edificauere. Adonialesq; sacre virgines ad diuam Katherinam et sanctam Elaram duo monasteria habent. Cruciferi ordinis theutonicoz spaciosa vrbis loca possident. Extat quoq; in ea Carthusiense cenobiū edificij magnificentia amplissimū et pulcherrimū. atq; sanctissime virginis marie sacellum regale in foro ornatissimū cum fonte pulcherrimo. Gaudet hec insignis vrbs de suo regio patrono diuo Sebaldo. is fuit vita et miraculis clarus: Et signis imperialibus. Palliū enim: enses: sceptrum: poma: coronāq; karoli magni Murembergenses in eoz archiuis obseruant. que in coronatione noui regis ob sanctitatē et antiquitatē auctoritatē prestant. Datur enī hoc vetustati: vt plus maiestatis habere videant: pondere noua carent. Ornat q; q; maxime impreciable ac diuinissima lancea que ihesu xpi latus in cruce aperuit. Ac particula crucis famosissima. et alijs reliquijs toto orbe celebrandis. Que die tredecima post pasce gaudia: populi frequentia ex varijs prouincijs summa deuotione quotannis visunt. Ideo in eius laudem adiungit.

O decus eximium norici Muremberga serena
Urbs celebranda nimis regia si derea
Tu populosa viris: tu formosissima rerum
Virtutumq; parens: tu religionis amatrix
Iusticiam sacramq; fidem: pacemq; propinquis
Antiquasq; patrum leges ante omnia seruas

Sacro sancte militantis ecclesie fundamenta quibus tota huius edificij fabrica confidenter innitit sunt sancti apostoli. quos deus elegit primitias in salutem gentiū omniū. Ipsi sunt bases ecclesie super fundamento: preter quod nemo aliud ponere potest quod est christus ihesus summo angulari lapide solidati: vt veritas que ante legis et prophetarum preconio vehēbat per apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret: sicut scriptū est. In omnem terram exiuit sonus eorum. Ab ipsis nāq; est. p pagata ecclesia: et vsq; ad mundi terminos verbo predicationis extensa. hanc doctrinis: miraculis: exemplis: sanguisq; effusione plantauerunt. Quapropter digne patres: fundatores: edificatores: ordinatores pastores et pontifices vniuersalis ecclesie vocant. Huius aut muneris sacramentū ita dñs ad omniū apostolorū officium pertinere voluit: vt in beatissimo petro omniū apostolorū summo collocaret: vt ab ipso qsi quodam capite dono suo velut in corpus omne diffunderet vt extorrem se misterij intelligeret esse diuini qui ausus fuisset a petri soliditate recedere: hunc enim in consortiū indiuidue vnitatis assumptum. Id qd dñs erat voluit nominari dicendo. Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam: vt eterni templi edificatio mirabili munere grā dei in petri soliditate consisteret: hanc eccliam sua firmitate corroborens: vt illā nec humana temeritas posset appetere: nec porte inferi contra illā pualerent.

Bexta etas mundi

Spiritus sancti missio

Sumus deus ac parēs oīm: vt nouis culto-
ribus nouā legē daret doctorē iusticie mīsit
e celo. Is vt premissū est cruci affixus vltro
sp̄m posuit. Sed qm̄ predixerat se tertia die ab infe-
ris resurrecturū: metuētes ne a discipulis surrepto
corpore vniuersi resurrexissē eū crederēt: detraxerunt
eū cruci: et cōclusum in monumēto firmiter militari
custodia circūdederūt. Tercio die ante lucē: ter
remotu facto: repente patefactū est sepulchrū. Et cu-
stodes attoniti ob stupefecerat pauor. integer e sepul-
chro ac viuus egressus in gallileā p̄fectus est disci-
pulis p̄gregatis: scripture sancte lras id est p̄pharū
archana patefecit: que anteq̄ patere perspicī nullo
modo poterāt: q̄ ipsū passionēq̄ eius annūciabāt.
Ordinato vō discipulis suis euāgelio: ac noīs sui p̄e-
dicatione circūfudit se repente nubes: eūq̄ in celum
sustulit q̄dragesimo post passionē die. Post beatā
em̄ et gloriofam resurrectionē quo verū dei templum
iudaica impietate resolutū: diuina in triduo potētia
suscitauit. Quadragesarius sanctorū dierū numerus
expletus: mora corporalis p̄ntie extēdit: ut fides re-
surrectionis documentis necessarijs muniret. Apli
itaq̄ et discipuli oēs post ascensionē dñi (sicut Lucas
i actibus aplōz meminit) a mōte oliueti regressi sta-
tim venerūt hierosolymā: et ascenderūt in cenaculū
vbi manebāt in orōne et humanitate pseuerātes cum
mulieribus et maria matre ihu et frībūs eius meditā-
tes in lege dñi: ac mādatorū eius die ac nocte: donec
induerentur v̄tute ex alto. In his aut̄ diebus q̄ inter
resurrectionē dñi et ascensionē fluxerūt mor̄ dire mor-
tis auferē. Et nō solū aīe: sed etiā carnis immortalitas
declaraf. In his per insufflationē dñi infundit aplis oībus spūs sanctus: et btō aplo petro supra ceteros
post regni clauēs ouilis dñici cura mandaf: Per omne deniq̄ hoc tēpus puidētia dei curauit: atq̄ suorū et
oculis insinuauit et cordibus: vt dñs ihs vere agnoscere resuscitatus: qui vere erat natus et passus et mor-
tuus. Ab illo aut̄ die quo dñs super oēm celoz altitudinē ascendit: decimus dies occurrebat qui ab eiusdē
resurrectione q̄nquagesimus: vt sacra testaf historia. Eū discipuli pariter essent: acceperunt munera spūs
sancti p̄missa que poscebant. Et factus est repente de celo sonus: et repleuit totam domum vbi sedebant et
apparuerunt illis dispartite lingue tāq̄ ignis: et repleti sunt oēs spiritus sancto: et ceperunt loqui varijs lin-
guis. Sicut em̄ hebreo quondā populo ab egyptijs liberato: qui quagesimo die post imolationē agni lex
data est in monte syna. Ita post passionē qua verus dei agnus occisus est: q̄nquagesimo a resurrectionis
eius die in aplos plebeq̄ credentiū spūs sanctus elapsus est: vt facile diligens xpianus agnoscat inicia ve-
teris testamenti euāgelicis in iustrasse principijs: et ab eodem spū conditū sedus a quo primū fuerat insti-
tutū. His aut̄ muneribus imbuti apli oīa que de xpo p̄ p̄phetas scripta fuerāt p̄tinus intellexerūt: Cōmu-
niq̄ decreto simbolū edentes: nre fidei fundamēta iecere. Et petrus quidē aploz princeps iuxta hieremie
p̄phetiā et isaie atq̄ psalmiste dixit. Credo in vnū deum patrē oīpotentē creatore celi et terre. Andreas in
abacuck verbo subdidit. Et in ihm̄ xpm̄ filiū eius vnūcū dñm nrm̄. Cui et iohannes adiecit. Qui conce-
ptus est de spūs sancto natus ex maria v̄gine. vt isaias predixerat. Ecce v̄go p̄cipiet et pariet filiū. Iacobus
vero et isaie p̄phetiā affirmās dixit. Passus sub pontio pilato crucifixus mortuus et sepultus. Thomas
deinde osee p̄phetiā contestās ait. Descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis. Postea iacob⁹
maior p̄tulit. Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei patris oīpotētis. Philippus q̄z mox adiciens inquit
Inde venturus est iudicare viuos et mortuos. Bartholome⁹ postmodū cecinit dicens. Credo in spūs san-
ctū. Cui Mathaeus subiecit Sanctā ecclīaz catholicā. Symon vō et iudas atq̄ Mathias deniq̄ reliquūz
p̄fecerūt dicētes. Sanctorū cōionē. Carnis resurrectionē. Et vitā eternam Amen. Symboloq̄ p̄fecto apli
multa p̄stituere de oī ecclīaz: inde diuino cultu intenti Iacobū frēm dñi hierosolymoz p̄tifice cōstituerūt
virū a n̄tate sanctissimū: q̄ missas simplici ritu celebrare cepit dicēdo pater n̄r et c. Hac q̄ppe rōne xpiana
respublica v̄roz sc̄z et mulierū crescere multū cepit. Propter qd̄ petrus apls bonis institutis ecclīaz p̄fir-
maturus septē diaconos delegit videlz Stephanū: philippū: p̄corū: nicanorē: tymonē: parmenā et nico-
laū anthiocenū aduenā. Illi q̄ ad veros xpi ministros p̄tinebāt pagere ceperūt. Totū postremo orbē p̄ p̄-
uincias inter se partiti sunt. Et thomas quidē parthos: medos: persas: hircanos: bactrianos et interna
gentiū indoz sortit⁹ est. Mathe⁹ macedoniā et ethiopiā. Bartholome⁹ licaoniā et citeriōrē indiā. Andreas
achaiā et scithiā. Iohānes post mortē virginis marie asiā. Petro aut̄ pontus gallacia bithinia capadocia
italia et tandē roma obtigit. Iacob⁹ maior hispaniā: Iudas mesopotamiā. Symon zelotes egyptū: Phi-
lippus gallias et c. accepit: de q̄bus aplis mox narrabim⁹. Discipuli itaq̄ p̄ puincias disp̄si fundamenta
ecclīe vbiq̄ posuerūt: faciētes et ipsi i noīe magistri dei magna et pene incredibilia miracula: q̄ descendens
instruxerat eos virtute ac p̄tate qua posset noue annūciationis ratio fundari et cōfirmari.

missio s. s. in discipulos

Symbolū aplōz

Septem Diaconos

Discipuli ap̄toz

Berta etas mundi

Gloriosissima sempq; virgo maria dei genitrix intemerata: post ascensionē dñi ihesu: cōversationē ad humane vite exemplū (lūca in actibus apłoz testāte) generaliter cum aplis habuit: quosq; repleti fuerunt grā spūsancti. Post missiōe vō spūsancti z apłoz dispōsiōne vt diuus hieronym⁹ refert: Gabriel archāgelus tāq; celestis paranympbus eā virginē sanctā z corpe z mēte intactā custodiuit: atq; iohānes euāgelista cui eā de cruce fili⁹ cōmiserat: virgo vginē seruauit of-
ficiosissime vsq; in fines vite sue: z tāq; adoptiu⁹ fili⁹ administrauit. Ha-
bitatio aut ei⁹ vsq; ad mortē pre nimio amore i loco illo fuit vbi oia in q̄
bus passus fuerat loca inuisere posset: vt suis solaret aspectibus. z in
mōte syon cella vbi morabat⁹ z iohānes missas celebravit oñdī: quia
(vt diuus hieronym⁹ scribit) impatiēs amor hoc inter cetera precipuis
hīs vt quē desiderat: semp inuenire se credat. Nec mirū si christ⁹ est ab oi-
bus amādus: multo ardent⁹ ab ea cui⁹ et dñs z fili⁹ erat. Adultis eqdē
afficiebat⁹ dolorib⁹ z amoris ardorib⁹ estuauerat post filij ad celos ascen-
sum: dñs secū tacite cuncta reuoluerat: q̄ audierat viderat z cognouerat
Tādez cū oī plena esset grā: oīq; vtute illustrata. Anno a nātate filij ei⁹
ihesu xpī q̄dragesimonono etatis vō sue. 63. abdozmuit in pace: vber-
rimeq; claritatis eterne grām possidere meruit: quā ab eius filio christo
ihesu plenissime accepit. Ad eius aut exeqs deo sic volēte (vt doctores
sancti scribūt) oēs affuere apli. Et dñs ipse n̄r ihesus christus cū tota ce-
loz curia: quātus fas est credere: eidē tor⁹ festiuus occurrit: z cū gaudio
eā in aīa z corpe in celum assumpsit. Secūq; i throno collocauit. Vixit
aut post mortē filij. i 6. annis: cūz antea. 47. etatis haberet annos. Nul-
lū aut dubium in eius gloriosa assumptione z coronatione oēm illā cele-
stem iūlm tunc exultasse ineffabili leticia: tunc iocundatā esse inestimabi-
li charitate cū oī gratulatione iubilasse: nec mirū q; bonor matern⁹ ei⁹
est. qui est natus ex ea quēz oīs celoz ordo venerat⁹ z adorat⁹: sup se ele-
uatu cū p̄e in sede maiestati dñi. Ad throni igit celsitudinē intemerata
mater z vgo p̄cessit: atq; in regni solio sublimata: p̄ xpm glīosa resedit.

Assumptio marie dei genitricis

Coronatio Glorose vir-
ginis Marie In celis.

ā m̄di. 1233. ā. 34.

Petrus papa primus: apłoz princeps: natione gallileus ex beth-
saide vico: iohānis filius: andree apli frater: primus sedit annis
septē post ascensionē dñi i episcopali sede apud antiochiā vrbes
fuit aut petrus ille quē his verbis xps allocutus est. Beatus es symon
barionas: q; caro z sanguis nō reuelauit tibi: sed pater meus qui est i ce-
lis. Et tu es petrus z sup hanc petrā edificabo eccliam meā. Ac tibi da-
bo clauēs regni celestis: p̄tatemq; ligādi z soluendi. Is vō oīm diligen-
tissimus vbi asiaticas ecclias satis confirmasset: cōsūtatis eoz opiniōni-
bus qui circūcisiones approbabāt post predicationē dispersionis de cir-
cūcisione in ponto: galacia: cappadotia: asia: bithymia. ab herodis car-
cere liberatus: in Italiā venit z rome primā cathedrā tenere cepit secun-
do Claudij anno. Cum ea vrbs totius mundi caput esset: etiā pōtificali
sedi cōuenientē esse cernebat. Sedit aut in ea annis. xxv. z mensibus se-
ptem. Petrus itaq; romā tunc venit z qd hanc sedē pōtificali dignitati
cōuenientē cernebat. z huc p̄fectus intellexerat symonē magū samarita-
num quendā: qui prestigijs suis eo erroris taz deduxerat populū roma-
num: vt deus crederet. Rome em iam titulum adeptus erat inter duos
pontes positū ac latinis lris sic scriptū symoni deo sancto. Hic dum i sa-
maria esset tamdiu se credere i christū simulauit: quoad baptismū a phi-
lippo vno ex septē diaconib⁹ acciperet: quo qdēz postea in malā partes
vtens: multaz heresum fundamenta iecit cū Selene impudica muliere:
quā sceleris sociā habuit: puocare petruz miraculis morte pueri: homo
nepharius ausus est: quē eius carmina p̄mo mouere visa sunt: verū cūz
postea nihilominus puer iaceret: in nomie ihesu petro iubente surrexit.
hāc obrez indignatus symon vidente populo se volaturū ex capitolino
monte in auentinū pollicet. Cum iam volaret rogatu petri ad celū ma-
num tendentis ac rogantis deum: ne deludi magicis artibus tantum po-
pulū sineret symon decidit z crus infregit. Cuius dolore nō multo post
aricie mortuus est: Hinc symoniaci heretici originē habent: qui donum
spūsancti emere z vēdere p̄sueuerat. Primis postea Petrus quadra-
gesimale ieiuniū instituit. Quas q; eplās q̄ canonicē nomianē scripsit
Clerū quia pluribus intentus esse non poterat: cum orationi z predica-
tioni vacaret duos episcopos ordinauit Linum scz z Cletum: qui sacer-
dotale ministeriū populo romano z alijs exhiberent.

Dñe Virginis etas

Primus Petrus
q̄dragesimale ieiuniū
instituit Thelapsoz
comprauit ut p̄t

Caius cognomēto caligula: fili⁹ drusi augusti cesaris priuigini z tiberij nepos qrtus romanorū impator. mortuo em tiberio a castrensi loco dueto impius occupat. caligule cognomē traxit: qz manipulario habitu inter milites educabatur: siue vt alij ferūt cum eius inuentum extitit deferendi caligas: margaritis insignitas. māsit i lūie auguste. paute sue cōtubernio quā defunctā preterat⁹ p rostris laudauit. inde vicesimo etati anno accit⁹ capreas a tiberio vno atq; eodē die togā sumpsit. Naturā tñ seuā atq; pbrosaz inhibe re poterat. cōsulat⁹ qtuor gessit. opa sub tiberio semipfecta teplū augusti thea/ trug; pōpeij absoluit. inchoauit aqueductum tiburri. multas tñ vrbes in suo noie edificauit z presertim apud thraciā calipolim vrbe insignē. Statura fuit eminenti pallido colore: corpe enormi: gracilitate maxia ceruicē z cruriū z ocu lis z t pib⁹ cōcauis: frōte lata z torua. capillo raro ac circa verticē nullo. Elul/ tū vero natura horridū ac tetrū etiā ex industria efferebat. valitudo ei neq; cor poris neq; animi pstitit. vestitu calciatug; z cetero habitu neq; patrio neq; ci/ uili: ac ne virili quidē vsus est. sepe depictas gēmatasq; induit⁹ penulas: ima/ nissima facta augebat atrocitate verborū. ideo hō oim scelestissim⁹ iudicat⁹. nil em vel domi vel foris strenue gessit. Auaricia oīa expilauit: tāte libidinis fuit vt etiā sororib⁹ stuprū intulerit: tante crudelitatis ut sepius exclamasse dicat⁹ vtiā pplis roman⁹ vna ceruicē haberet. ita aut virgilij z liuij glie inuidit: vt paululū abfuerit: qn eoz scripta z imagines ex oibus bibliotecis amoueret. senecā arenā sine calce dicebat. Preterea agrippā regē iudee facit: herodē lug/ dumū relegat. Postremo a suis tāde necat⁹ impij āno tercio mēse decio cū viris/ set annis. xxix. Cadauer clā i ortos lamianos asportatū: p⁹ crematū z sepultū

Claudi⁹ caij caligule patruus: quē nepos i ludibriū rebuauerat: impius accipies qnt⁹ romanorū impator ope z industria agrippe regis iudeorū imperiū: vt ioseph⁹ refert: accipe meruit. Is nat⁹ est lagduni eo die q pmiū ara ibi augusto dedicata est: appellatusq; tiber⁹ claudi⁹ drusus discipli/ nis liberalib⁹ ab etate pma nō mediocrē opam dedit qnq;gesimo anno impe/ riū cepit. In cognoscēdo z decernēdo mira varietate animi fuit. Britaniā quā neq; an Julij cesarē neq; post eum quisq; attingere ausus est: in deditiones ac cepit: orchades insulas romano adiecit impio: sexto q; pfect⁹ erat mēse romā redijt: triūphauitq; maxio apparatu. Opa magna poti⁹ q; necessaria pfect: p tria passuū milia partim effosso mōte: partim exciso canale absoluit egre: z p vndecim annos triginta milib⁹ hoim ibi sine intermissione elaboratib⁹ portū ostie extruxit: ducto dextro leuag; brachio ad coerendos maris fluct⁹: vxo/ rē duxit etiā petinā cū qua diuortij fecit ex leuib⁹ offensis. Post messalinam messale cōsobrini sui filiā i mrimoniū accepit quā cū cōperisset sup cetera flagi/ cia C. filio nupsisse: supplicio affecit: tandē illecebris agrippine blādicis pre allectus cū ea nuptias pfect. autoritas dignitasq; forme nō ei defuit. Mā z p lixō nec exili corpe erat: z specie canicieq; pulchra: opimis ceruicibus. cibi vi nicq; tpe z loco appetētissim⁹: historiā in adolescētia scribere aggressus est: nec minore cura greca studia secutus est. Postremo ab agrippina boletis veneno illitis necat⁹. Excessit aut. iij. idus octobris. lxiiij. etatis impij. xiiij. anno. fu/ neratusq; est solēni principū pompa. Presagiū mortis eius fuit exortus crimi/ te stelle quam cometam vocant.

Nero claudij puign⁹ z agrippine ex Gneo domicio ei⁹ viro fili⁹ sextus romanorū impator. nat⁹ est an nouē mēses q; tiber⁹ excessit cui prius nomē domicius sicut z pti. Cū claudi⁹ cesar ei filiā octauā vxorem de/ disset eū neronē appellauit. Inter ceteras disciplinas puericie imbutus tpe z musica. equorū studio vel pēpue ab ineunte etate flagrauit: petulantiā: libidine auariciā: crudelitātē sensim quidē pmo z occulte velut iuuenili errore exercuit Paulan⁹ vō inualescentib⁹ vicij ad maiora palā crupit. Epulas e medio die ad mediā noctē ptrahēbat: fuitq; auūculo caligule oib⁹ in reb⁹ nequior z sce/ leratior. Mā et magnā partē senat⁹ interfecit. Tante pterea luxurie fuit vt frigi/ dis lauaref vnguētis. retibusq; aureis piscaref q attrahere fumib⁹ purpureis psuenerat. Nec oīa vicia principio impij sui ita occultauit: vt bonā spem oib⁹ p se ferret. Statura fuit pene iuxta corpe maculoso z fetido. susilauo capillo. vul/ tu pulchro magis q; venusto: oculis cesus z hebetiorib⁹: ceruice obescit: vetre obiecto: gracillimis crurib⁹: valitudine. pspira. Incendiū aut rome suo tpe a elio scauri ad exqlias vsq; sex dieb⁹ vagatū. mltas fortunas ciuiū cū psupsis/ set: ac ois culpa pncipi ascriberef. Ipse: vt ait corneli⁹ tacit⁹: abolendo rumori intentus: falsos testes sub/ ornauit q id factū a xpianis causarent. vnde z tot capti z interfecti sunt: vñ ex eoz cadauerib⁹ p aliquot no/ ctes lumine cōtinuata dicunt⁹. Sūt tñ q dicunt illud incendiū ab eo excitatū fuisse vt troie ardetis silitudi/ nē cerneret. Sua seuitia q; in senecā: lucanū: in matrē agrippinā z octauā vxorē z oēs q i pōio apd cines/ erāt vsus est. Tandē ppli romani irā z odiū in se pcitauit vt ad penas quesit⁹ sit. Is fugies ad qrtū milia/ riū in suburbano liberti sui: semetipsus interfecit. Obijt. xxx. z secūdo etati anno impij vō quartodecimo.

Linea Impera torum Caius Calligula

Claudius

Nero

Stephanus primus ob scitatem et mox disciplinam diaconus ab apostolis electus: signa et prodigia multa ut Lucas scribit in iudeorum populo ad corroboracionem fidei christiane facere cepit. Contra quem nonnulli iudeorum insurrexerunt: sed nequaquam sapientie et spiritui eius disputando resistere nequiverunt: eo quod intuentes vultum eius: vultus angeli apparuit inter illos: quorum errores cum confutasset indignati iudei ipsius extra civitatem egredientes lapidibus peremerunt: ut expeditis lapidibus impetere possent vestimenta sua deposuerunt iuxta pedes adolescentis sauli. Dumque lapidaretur genua posuit: et suspiciens in celum et videns Iesum stantem per lapidantes obnixoravit: ne mortem suam illis statueret in supplicium. Iesus enim viva imago virtutis cum saxorum turbine quateret et saxus ille nimis circum circa crepitaret a constantia mentis nunquam dimotus in futuram spem tota intentione perfusus: magnam patientie documentum posteris allaturus. Oratione tandem completa morbo dormivit in pace. Lapidatusque fuit eodem anno quando Christus crucifixus in mense augusti. Corpus eius venerabile inventum fuit a beato Luciano presbitero episcopus Honorii anno domini. cccc. vij. In cuius reptione augustinus refert sex mortuos suscitatos et lxx. homines a variis egritudinibus liberatos. Postea translatus constantinopolim: deinde romam et digniori loco conditus.

Philippus autem secundus diaconus cesariam veniens postquam samarie predicabat: et multis signis et virtutibus inclitus fuit. Tres filias prophetie spiritu plenas habuit. Obijt tempore Neronis et ab omnibus sanctus habitus. Tres quoque filie in eius sepulchro tumulate sunt. Procorus tercius diaconorum apud antiochia dei ecclesiam nuper ab apostolis excitata fide et industria auxit: ubi martirio coronatus fuit. Nicanor quoque quartus diaconus cum hierosolymis gratia fidei et virtute usque ad tempora Vespasiani admirandus fuisset ibi martirium per domino suscepit. Tymon quintus diaconus primum ad beroam resedit. deinde verbum domini disseminans corinthum pervenit: ubi a iudeis et grecis primo flammis iniectus: sed nihil lesus: demum cruci affixus martyrii coronam accepit. Parmenas sextus diaconus predicationis officium plena fide consummavit et tandem Traiani temporibus martyrii gloriam adeptus est.

Nicolaus vero advena septimus diaconus in fide non permansit: et nicolaitarum heresis ab eo initium sumpsit.

Conversio et vita Pauli apostoli

Paulus ihesu christi dignissimus apostolus electionis vas ex tribu beniamin fuit: ex oppido iudee quod giscalis nominatur quod cum a romanis captus a puero fuisset cum parentibus suis tharsus cilicie urbem (ubi eius pater civilitate romana donatus est) commigravit. Adhuc siquidem tunc romanorum fuit cum monarchia totius mundi conquireretur: ut gentes que cum pace et coronis romanis occurrerent: romane civilitatis potirentur eorumque fratres dicerent. Cum autem romani ciliciam cum exercitu petissent: pauli pater cum nobilioribus tharsensibus romanis cum pace occurrebat. Ea ob rem psulari veste permixtus: et inter ciues romanos annumeratus fuit propter quod et paulus hic apostolus cuius romanus habitus est. Cum autem christi religio per universas excrescere cepisset iudeam: adhuc adolescentulus a pontificibus templi epulas accipiens: eos qui christum verum esse deum profiterentur persequi decrevit: unde cum Stephano primomartiris nec interfuisset: et mox lapidatum eum vestimenta suaret: tamque manibus omnium lapidaret Stephanus inclinatus pro eo oravit et paulum e terra erexit: quod paulo post dum damascum pergeret (ut lucas testatur) spiritu divino tactus ad fidem christi venire compellus: vas electionis vocari permixtus. Et id omne evenit anno quando et Christus passus est. Statimque vocatus christi evangelium eadem reuelatum est. Ob divinamque studia hierosolimam missus gamalieli viro doctissimo eruditionis causa commendatus. Post autem eius conversationem una cum barnaba apostolo multis urbibus peragratis hierosolimam rediit cum petro iohanne et iacobus christi evangelium contulit: quod audito gentium apostolus ab eis eodem declaratus est. In hispaniam predicandi gratia navigavit: in narbona multos convertit. Reversus secundo hierosolimam secundo imperii neronis anno: a festo iudee procuratore vinctus romam (ut civis romanus) mittitur: ubi biennio in libera custodia manens: cum iudeis quotidie disputabat: tandem a nerone dimissus multa predicavit et scripsit.

Sanctus marcus euangelista

Marcus euangelista genere leuitic⁹ sacerdosq; cū petro magistro suo: ex baptismo fili⁹ atq; interpres: ad ppagandū verbū dei romā (ex antiochia) venit: iuxta qđ petrū referentes audierat: rogat⁹ rome a fratrib⁹ breue scripsit euāgelīū. Qđ cū petr⁹ audisset pbauit ecclesijs legendū: et sua auctoritate edidit. Diuus aut petr⁹ vidēs cōstantiā viri ipsius alexandriā destinauit: aquilegiēses vō sua predicatione ad xpī fidē pri⁹ cōuertit. et cū erniagorā cinē aquilegiēses virū doctissimū cōuertisset cū eo ad petrū regressus: illū aqlegiēses ep̄m creare fecit: inde alexandriā prexit: et pri⁹ ibi xp̄m annūciās: cōstituit ecclesiam: tāta et doctrina et vite cōtinētia vt oēs sectatores xpī ad exemplū sui cogeret. Tante fuit humilitatis vt pollicē sibi amputauerit: vt sacerdoti⁹ reprobis haberef. Postq; aut diu ecclesiam docendo scribendo cōstituisset octauo neronis anno a pontificib⁹ templorū in solēnitare pascale cū missaz celebraret capt⁹: fune in collo ei⁹ misso ipsum p ciuitatē trahēbāt: donec sp̄m emisit. et sepult⁹ est alexandrie succedēte sibi amano. Anno vō dñi. dccc. xxix. fuit Iustian⁹ patricius veneciarū dux. anno ei⁹ secūdo beati marci euāgeliste corp⁹ venetias est trāslatū et eo q̄ secutus est anno cōdite vrbis venete pri⁹ mo septuagesimo et q̄dringētesimo ecclesia que nūc extat sancti marci venetijs edificari cepta. Inde ex senatus cōsulto vrbis patron⁹ cō-

stitutus. Eius imaginē in vexillis detulerunt. Ipsi⁹ qz euangelij codicem ex aquilegia delatus cum alijs preciosissimis donarijs in eodem templo recondiderunt.

Fenicem nobilem ante omnes aues vnum in toto orbe nec visum magnope Cornelius valerianus deuolasse in egyptū tradit Q. plautio. Sex. papinio cōsulibus. Allatūq; esse in vrbem claudij principis censura. anno vrbis. dccc. et in comicio ppositum: quod actis testatus est hec auis in arabia prius visa narratur aquile magnitudine: auri fulgore circa collat: cetera purpureus: ceruleas roseis caudam pennis distinguētib⁹: cristis faciēti: caputq; plumbeo apice honestare Auctor manilius senator est neminē extitisse qui viderit vespētem. viuere annis sexcentis sexaginta. Senescētē cassia turisq; surculis construere nidum replere odoribus: et super emori. Ex ossibus deinde ac medullis nasci pri⁹mo ceu vermiculum: inde fieri pullum. Diuus alitis vita magni cōuersionem anit fieri prodit idem manilius.

Fenix auis vnica

Jacobus maior apostolus

Jacob⁹ maior ap̄ls dñi: zebedei⁹ ex maria salome fili⁹: ac diui iohānis euāgeliste frater dictus maior cū pri⁹ altero vocat⁹ ad aplatū: et p martiriū ad regnū celoz fuit. quē dñs vna cū eodē iohāne vocauerat dicens. Venite post me faciā vōs fieri piscatores hoīm. quicq; relictis retibus secuti fuerūt eū. post aduentū sp̄ritus sancti hispaniā accessit ad predicandū. postq; vniuersam pdicādo pagrasset hispaniā: in qua nouē tātus cōquisierat discipulos: cū videret gentē illā agrestem iudeā reuersus. Ab herode agrippe regis fratre qui in irīm fr̄is vices gerebat: obtruncatione capitis martiri⁹ palmā adeptus est. Et dicat die qua et xp̄s incarnatus vel passus est anno vno integro reuoluto. Cū vō duce/ ref ad locū passionis p Josiā scribā: et in via paralyticū sanasset: iohas credidit: pri⁹ baptizat⁹ capite priuat⁹ cū iacobo fuit. Et aut sacratissimū corp⁹ discipuli ei⁹ nocte rapiētes de irīm ad hispanias trāstulerūt. et cōpostellā ciuitatē gallicie intrātes i vltimis finib⁹ hispaniarū cōdidē. Ibiq; celeberrima gentiū illi⁹ et pegrinarū natio nū veneratione excolit. Stupēda effecit qz deuotio fideiū infusa mentib⁹ in visitādo limina ei⁹ et ecclia fir/ mauit: in eo voto nullus preter aplicā sedē dispēsare liceat. et qđ minus ceteris ap̄lis illi i vita collatū fuit bonoris et glorie: ppter breuitatē vite ei⁹: hoc quasi diuina munificētia post mortē suppleuerit.

Prima psecutio xpianorū terciodecimo imperij neronis anno cepta fuit. Is i xpianos p̄m exercere cepit. in q̄pter petrū et paulū ap̄los vt illico patebit etiā infrascripti singulares viri rome et alibi glorio martyrio coronati sunt. quoz de nūero q̄draginta septē fuere a b̄to petro ap̄lo baptizati: q̄ cū eodez ap̄lo icustodia cōtinēnt: tandē sub deuotissima fidei p̄fessione ibidē neroniano gladio. 2. yd⁹ marcij p̄sūpti sūt.

Berta etas mūdi

Jacobus iustus minor apostolus

Jacob⁹ apls cognomēto iustus dictus minor respe-
ctu maioris: nō quo ad scitātē: sed ob vocationē
ad apłatū. Bñi (ex sorore marie matris ei⁹) frater post
ascēsiōē dñi ab aplis hierosolomitane ecclie primus
ep̄s ordinat⁹: Sedit annis. xxx. vsq; ad septimū annū
Neronis. Vir certe ab ipso matris vtero sanctus: q̄ vi-
nū & sicerā nō bibit: nec carnē māducauit: ferrū ī caput
eius nō ascēdit: oleo nō est vnct⁹: nec balneo vsus est:
veste linea sup̄indut⁹: solus sancta sanctorū ingrediebaf⁹
& ita assidue p salute ppli flexis genib⁹ orabat: vt eius
genia cameloz more occalluerint. p hac sūma iusticia:
iustus appellat⁹. & vt Ignaci⁹ tradit facie vita & mō cō-
uersationis xp̄o ihu similim⁹ fuit: ac si fr̄s gemelli fuit
sent. Hūc itaq; annan⁹ pōtifex iudeoz: recedēte festo ex
iudea ipsi⁹ puicie gubernatore cōprehēdit. Et xp̄m ne-
gare attēptauit. Posuētoq; sup pīnaculū tēpli & pgrega-
ta multitudine xp̄m verū deū vēturū ad iudicādū viuos
& mortuos pclamauit. xp̄iani gausi. pharisei p̄turbati
ascēdētes cū de tēpli pīna deiecerūt: cōfestim ī terraz
collapsus lapidib⁹ obrui p̄ceperūt: put tñ potuit man⁹
ad celū tetēdit & p psecutorib⁹ orauit. Quo adhuc sp̄s
rāte fullonis fuisse ī capite pcussus expirauit. Sepult⁹
iuxta tēplū. huic p⁹ resurrectionē dñs apparuit ei panē
bñdicēs & frāgens dixit. Adī frater comede panē tuū
q; a mortuis fili⁹ hoīs resurrexit: cū votū emisisset non
gustatur panē nisi eū pri⁹ vidēt. eū tante scitātis fuisse
dicē ioseph⁹ q; ob necē ei⁹ ierl̄yma euēsa fuit creditū sit.

Petrus vir sanctissim⁹ cū tñ sibi noīs apud oēs compauerat vt plurimū coleret: hāc ob rez indignat⁹
Nero mortē ei⁹ q̄rere cepit: vñ petr⁹ monētib⁹ amicis ad declinādā irā p̄ncipis via appia ab vrbe dis-
cedēs ad primū lapidē xp̄o fit obuiā. quē adorās rogat dñe quo venis: tūz xp̄s. Romā iterū crucifigi. ex-
tat sacellū eo loco vt vba hic sunt habita ideo ad vrbe rediit clemētē ep̄m p̄secrat. nō multo post vna cum
paulo iussu neronis necat ultimo ei⁹ anno: diuersis tñ cruciatib⁹. Petr⁹ cū cruci affigif capite ī terrā ver-
so: eleuat⁹q; ī sublimē pedib⁹ ita ei voluit. Sepult⁹ est ī vaticano nō lōge a via triūphali: via aurelia sec⁹
ortos neronis. Sedit aut annis viginti quib⁹. Paulus vō eodē die capite mulctat⁹: funerat⁹ via hostien-
si anno post mortē xp̄i trigesimo septimo. Eū aut separent⁹ abinuicē inq̄t. paul⁹ pax tecū fundamētū ecclia-
rū & pastor oīm agnoz xp̄i. Petrus rñdit. Elade ī pace p̄dicator bonoz: mediator & dux salutis iustoz
Marcellus & Epuleius fr̄s discipuli cōdiētes aromatib⁹ sepelierūt. Hodie capita apłoz petri & pauli au-
ro argento ac gemis exornata ī ecclia lateranensi sancti iohānis reposita pp̄lo ostendunt⁹.

Crucifixo Petri apostoli

Decapitatio Pauli

Valeriano, Sumo, Petri
et Pauli addunt

Seneca

Seneca qui et lucius anneus stoicus p̄bus natione cordubensis
neronis imperatoris preceptor. Rome in precio fuit: et patruus
lucani poete. De q̄ diuus hieronym⁹ meminit dicens q̄ fuerit vir cō
tinentissime vite: et p̄pterea eius in cathalogo sc̄torū ponit: et maxie p̄
pter frequētes epl̄as pauli ad senecā: et ipsius ad paulū. Et cum cēt
neronis magister et illius t̄p̄is potētissim⁹ optare se dicit eius se loci
esse apud suos: cui⁹ sit paulus inter christianos. Hic inter cetera gr̄a
ru⁹ suarū beneficia sibi a deo collata: tante fuit memorie: ut duo milia
noīn recitata: eo q̄ dicta ordine erant: mox recitabat. et ducētos ver
sus a ducētis scolasticis recitados ab ultimo incipēs ad primū vsq̄
integerrime recitaret. Quē tandem ante bienniū q̄ petrus et paulus
martirio coronarent⁹ a Nerone seuissimo discipulo retributionis gr̄a
interfectū fuisse legim⁹. Mā cū senex admodū esset seneca pisoniane
cōiurationis labe notatus. Vel ut alij ferūt cū nero vbera que sibi a
puericia intulerat ad memoriā eo intuitu reducēs infremuit (imo ob
innatū in virtutes odiū) a Nerone p̄ centurione⁹ senecę indictus fuit

ut sibi ipsi mortē deligeret: q̄ cognita imperatoris volūtatē: petijt ut in repenti aqua poneret: et ibidem om
nes vene eidem aperirent⁹ donec sp̄m exalaret: suauē genus mortis arbitratus mori incisione venarum: et
ita vitā finiuit. Hic nāq̄ doctissimus vir multa diuinarū et humanarū scripturarū edidit documenta.

Lucanus anneus predicti senecę nepos: orator et poeta historicus celeberr
mus q̄ patruo iunior: ob ingenij t̄m magnitudine par illi habit⁹ est: hic nāq̄
senecę ex mela eius iuniorē fratre nepos fuit: q̄ p̄mo rome s̄b cornuto studuit: vbi
optime edoctus cōdiscipulos sibi gratissimos: p̄sui⁹ et bassum (q̄s mirūmodus
dilexit) habuit: hic ob eius ingenij a Nerone in curia vocatus diu gratissim⁹ ei
fuit. Inde q̄stor dictus etiā auguratus sacerdotiū assecutus est. Tandē de cōi
uratione pisoniane accusatus accepto mortis arbitrio ve
nas precidē fecit: q̄bus explet⁹ statim e vita discessit p̄die
kal. maij. cuius corpus sepultū fuit in hortis suis.

Lucanus

Persius

Persius flaccus aulus: patre flacco: matre fulvia:
volaterrana ethurie vrbe: ut eusebius ipse descri
bit lune poti⁹ nat⁹ est: mediocri aut statura insigni for
ma. p̄batis moribus: ingenio et doctrina prestati fuit.
Prima adolescentia p̄e mortuo. Qu. rēniū palemone⁹ gr̄maticū vicentini⁹ au
diuit. Mox rhetorice s̄b virgineo flauio incubuit. inde se ad cornutū p̄m p̄ferens
familiariter secū ad interitū vsq̄ vixit. Anno v̄o etatis nono ac vigesimo stoma
chi vicio regnāte nerone interiit et rome in predijs suis sepultus est: vnū satyraz
reliquēs libz in q̄ vere laudis plurimū meruit: s̄z imp̄fectū. his q̄z t̄p̄ibus cornu
tus p̄b⁹ et poeta a nerone crudelissimo sine labe aliq̄ exilio dānat: qui p̄e nimio
amore persij discipuli bibliothecā cōparauit precij soror
ribus (quas instituerat heredes) tradidit.

Philippus dñi n̄ri ihu xpi ex duodenario collegio
ap̄lus vocatus: ut eū seq̄ret. Is adduxit frēm suū
nathanaelē doctore legis: in q̄ voluis nō erat: ad eū q̄ ad
ap̄latū nō fuit vocat⁹: ne p̄uersio hoīm ad fidē huma
ne peritię attribueret. hic ap̄ls cū p. xx. annos p̄ vnū
sam scythiā p̄dicasset. Illaq̄ pene totā ad xpi fide⁹ p̄uer
tisset. hieropoli asie vrbez veniens hebeonitarū heresim
q̄ xpm fantastica carnes sumpsisse predicabāt extinxit: de
miu a paganis tentus ad imolādūz statue marti adduct⁹
sub base statue draco egrediens filiū p̄otifici q̄ ignes i sa
crificio mīstrabat: et duos tribunos q̄z mīstri ap̄lm deti
nebāt occidit: et pluriōs lāgūdos reddidit: precibus t̄m
ap̄li disparuit et istos sanitati restituit. Quā obres ifide
les eūz tenentes anno etat⁹ sue septuagesimo octauo cru
ci quā p̄dicabat ad instar ingri sui affixerunt: et martires
christi fecerūt. Iste duas filias v̄gines post se dereliquit
q̄ ambe eūz p̄e sepulte sunt vna a dextris alia a sinistris.

Philippus apostolus

Barnabas e septuaginta duob⁹ discipulis fuit natōe
cyprius: hic datus fuit i sociū paulo ab ap̄lis ad p̄
dicādūz gentib⁹. Is i italiā veniens ex p̄cepto petri oēs
lōgobardiā predicādo et docendo circūiuit: et p̄ se suosq̄
discipulos cisalpinā galliā ad xpi fide⁹ p̄uertit. et ap̄d me
diolanū p̄m⁹ cathedrales locū tenuit relicto ibi ep̄o: ciprū
regressus eūz euāgelio mathei p̄les sanās ap̄d salaminā
paulo an petri martiriū et ipse ibidē martirio coronat⁹ ē

Memoriam in Seneca

Scolasticus

Hebeonite heresi

Besta etas mundi

Anno mundi. 5273.

Anno christi. lxxiiij.

Linus ab ultimo anno neronis bto petro succedens vsq; ad vespasiani tpa puenit. a cosolatu saturnini et scipionis vsq; ad capitonem et ruffum cosules. Sunt q huc locum clementi ascribat et linum et cletum pretermittant: quos non solum historia: verum etiam hieronymi autoritas reprehendit. Quartus inquit post petrum rome epus clemens fuit. siquidem linus secundus. Cletus tercius sunt habiti. Tamen si latinorum plerique post petrum statim clementem numerent. quem certe constat: tante enim modestie fuit: coegisse linum ac cletum ante se munus pontificatus obire: ne posteris hec principatus ambitio perniciosi exempli haberetur. licet eidez petrus quasi ex testamento successionis locum tradiderit. Fuit autem linus ex natione thurscus patre herculaneo vir certe moribus et sanctitate preclarus. Is ex mandato petri constituit: neq; mulier nisi velato capite templum ingrediatur. et ex sacris ordinibus bis in urbe habitis presbyteros decem et octo. Episcopos undecim creat. Scripsit et res gestas petri: maxime vero eius contentione cum symone mago. qui cum demones effugaret: mortuosq; ad vitam reduceret. a saturnino cosule cuius filia a demonibus liberauerat capitali supplicio afflicta. ac undecimo kal. octobris in vaticano iuxta petri corpus sepelitur. cum sedisset in pontificatu annos undecim menses tres dies duodecim. Cuius corpus aiunt gregorium episcopum ostiensem in ostiam transulisse: et in diui laurentij templo honorifice collocasse.

Anno mundi. 5284.

Anno christi. lxxxiiij.

Cletus papa natione romanus de regione vicopatricij patre emiliano aduocatus tante clemente pontificatus munus inuitus suscepit. licet doctrina moribus et dignitate plurimum apud suos valeret. vir qz optimus atq; sanctissimus qui nihil pretermisit. qd ad augendam ecclesiam dei pertineret. Quam cum optime per tempus constituisset. redactis in ordinem ex mandatis petri viginti quinque presbiteris sub domiciano cesare martirio coronatus: ac sepelitur apud beati petri corpus in vaticano quinto kal. maii. Et primus: ut aiunt: literis apostolicis salutem et apostolicam benedictionem scripsit. Fuit autem tempore vespasiani et titi a consulatu vespasiani septimo et domiciani quinto vsq; ad domicianum et ruffum consules ut Damasus scribit. Sedit annis. xj. mense vno diebus. xj. Sedes autem huius morte diebus. xx. vacat.

Bartholomeus apostolus

Petro ordinatus rauenas missus: suis verberum flagellis sepe perteritur et senile corpus ab impijs horridum cruciatibus laniatur. ne autem fideles de suis vexationibus trepidarent signa apostolica perfecit. puellam mortuam suscitauit. cecis visus reddidit. muto loquacem. leprosum mudat. atq; portentum simulacrum vna cum templo in terram deiecit. Tandem apud eandem urbem inter succedentia tormenta gloriosus consummat martirium decimo scilicet kal. augusti.

Linea sumorum pontificum Linus

Cletus

Bartholomeus apostolus unus ex senatoribus celi. is post ad aduentum spiritus sancti postq; in lyconia et india christi euangelium predicasset. in albanam maioris armenie urbem veniens coeque templum ubi deus ascaroth colebatur ingredi. effecit ut demon nullum cultoribus suis responsus preberet: pergentes ad vicinam ciuitatem: ab ydolo rursus habuerunt ob ingressum bartholomei corpus deus cathenis ligatum ut loqui non valeret. et ut cum consideret ait. capilli eius nigri et crispi. caro candida. oculi grades. nares equales et directe barba plixa. huiusq; paucos canos capillos. statura equis collobio albo clauato purpura vestitus. Induit pallio albo quod per singulos angulos gemas huius purpureas centies flexis genibus per diem orat et cetera. Ibi euangelium predicans polemum ipsius urbis regem ac reginam cum duodecim ciuitatibus ad christum conuertit. et demonem deformem ostendit: propter quod pontifices templi indignati. ipsius ab astiago fratre polemum sibi in sensissimum primo cedi. deinde excoari. et capite obrutari fecere quod ad celeste gaudium triumphum pergit. cuius corpus a fidelibus ibidem cum omni veneratione tumulatur: postea ad lipparam delatum. inde beneuentum et ut aliqui sentiunt demum romam translatum: fuit autem nobilissimis ortus parentibus: qui hierosolimam veniens audita christi diuinitate ac crebris eius miraculis eidem adhesit.

Appollinaris

Alba vir antiq̃ nobilitatis: cū p̃genies cesarū in nerone defecit (q̃d eui detissimo signo apparuit. Augusti em̃ sceptrū e manib⁹ excussus est) neroni successit nullo gradu p̃tingēs cesarū domū. In hiberia impator a militib⁹ creatus vbi neronis mortē cōperit: romā p̃festim venit septim⁹ romanorū impator. Qui a principio liberalib⁹ disciplinis ⁊ iuri opaz dedit ⁊ vita priuata insignis fuit: militarib⁹ ac domesticis in reb⁹. Sepe tñ p̃sul. sepe p̃consul frequēter dux fuit grauissimis bellis. Statura iusta fuit. capite caluo. oculis ceuleis. adunco naso. manib⁹ pedibusq; articulari morbo distortissimus vt neq; calceū p̃peti. neq; libellos euoluē aut tenere oīno valeret. excreuerat in dexteriorē latere ei⁹ gibb⁹. Libi plurimi tpe etiā hiberno añ lucē capere p̃sueuerat: libidinis p̃nus. verū cū oēs auaricia ac segnicia offenderet. Insidijs ottonis rome ad lacū curcij cū p̃sone nobilissimo adolescēte quē in filiū per adoptionē susceperat iugulat⁹ est. Perijt aut̃ tercio ⁊ septuagesimo etatis anno impij mēse septimo. qui marcū fabiū quintilianū insignē oratorē ex hispania romā duxit.

Otho octau⁹ romanorū impator patre equite matre humili: materno tñ quā paterno nobilior: a prima adolescētia p̃dig⁹ ac p̃car: per gr̃az liuie auguste in cui⁹ domo creuerat: senator fact⁹. q̃ppe q̃ neronis familiaris fuerat: ⁊ oīm cōsilioz particeps: inter tumult⁹ cedesq; inuasit imperiū. Cū aut̃ ciuile bellū cōtra vitellium in germania impatore creatū molit⁹: trib⁹ leuib⁹ p̃lijs superior fuisset. vno ad alpes. alio apud placentiā. tercio ad castorē. quarto apud bebriciū superat. vnde rex desperatione sibimet manū iniecit. Cū vno se ictu infra leuā papillā traiecit. Irrupentibusq; ad primū gemitū. modo celans modo detegens plagam exanimat⁹ est. ⁊ apud volateranā ethurie urbem fune raturū vti preceperat. xxx. ⁊ octauo etatis anno. ⁊ nonagesimo ⁊ q̃nto imperij die fuisse aut̃ tradit⁹ stature modice ⁊ male pedat⁹: caluissq; mūdiciariū vō pene muliebriū: quē alij predicāt virū fortissimū ac rei bellice vnicū impatore.

Vitellius nomis romanorū impator familia magis honorata quā nobilita. romā veniēs. puericiā primāq; adolescētia capreis egit inter tiberina scorta. sequēti etate oīb⁹ p̃bris cōtaminatus. caio per augurandi: claudio per alce studij: sed aliquāto neroni acceptior. triū itaq; principū indulgentia honorib⁹ amplissimis auctus. p̃cōsulatū affrice. ⁊ curā operū publicorū administravit. a galbā deinde in inferiorē germaniā missus est. Castra vō ingressus nihil cuiq; poscētī negauit ideo in veste domestica impator est p̃salutatus. ac imperio potitus in oēm nequiciā seniciā ⁊ ingluuiē p̃lapsus est. Nam tante voracitatē fuit vt sepi⁹ in die comederet: ⁊ vna cena suo iussu duo milia pisciū ⁊ septem milia auū apposita sint. ferunt em̃ eū fuisse rubicūdissime faciei ⁊ obesi ventris verū vbi cōperit vespasianū apud iudeā palestine ab exercitu impatore creatū cū legionib⁹ aduētare. primū deponere imperiū cōstituit: postea a quibusdā aīat⁹ sumptis armis sabinū vespasianū frēm cū flauianis in capitoliū cōpulit: quo q̃ dem succenso oēs cōcremati sunt. Supueniēte vespasiano e cella pallatij per viā sacra semi nudus ad scalas deducit vbi exaruitatus in tyberim picit⁹. Perijt cum fratre ⁊ filio anno vite. vij. quinquagesimo.

Vespasianus flauius decimus ro. impator. cū rebellione ac cede triū principum incertū ac vagum imperiū fuit. tandē gens flauia firmavit. Vespasianus aut̃ natus est in sannis vltra reatū vico modico: quinquēnio antequā augustus excederet. vxorē duxit flauia domicillā ex hac liberos tulit. titus ⁊ domicianū ⁊ domicillā. hic ante demandatū sibi imperiū a claudio missus in germaniā ⁊ britanniā tricies cum hoste conflixit. Deinde biennio ante neronis mortē ad capiendā iudeā ab ipso nerone missus. multa ibi strenue gessit certaminat. p̃ qui bus audita principis morte ab exercitu impator appellatus est. qui bellū tito filio cōmendās romā per alexandriā. p̃fectus est: vbi urbem deformē moribus ⁊ legibus ac structuris ornauit: fuit enim vir clemētissim⁹ ac munificentissim⁹ qui principatu suscepto rempublicā ferme collapsam optime restituit. Templū pacis perfecit. amphitheatru (cuius pars adhuc in vrbe extat) inchoauit. Statura fuit quadrata cōpactis firmisq; membris. vultu veluti nitentis. offensarij minime memor. colligendarū tñ pecuniarū nimū studiosus: licet ex alieno non raperet. eis deniq; ad munificentia vsus: expleuit enim censum senatoriū: consularēs inopes sustentauit. Qui tandem postq; multas deduxisset colonias p̃ fluuio ventris vsq; ad defectionem soluto impatore ait stantem mori oportere. Bymq; confurgit inter manus subleuantium extinctus est annum gerens etatis. 69. cum imperasset annis. x.

Linea Impe
rator
Galba

Otho

Vitellius

Vespasianus

Besta etas mudi

Andreas apostolus

Andreas symonis petri frater: et in passione crucis socius. Is primo fuit discipulus Johannis baptiste: postea secutus est Iesum quem Johannes ostendit dicens. Ecce agnus dei. Post adventum spiritus sancti in achaias grece provinciam profectus est. adhuc vespasiano imperante: cum scythis euangelium predicasset et in achaiia plures ad fidem converterisset. et precipue maximilla egee provincie uxorem apud patras achaiie civitatem ab egea comprehensus: post longa disputationem de christo in carcerem traditus. deinde a viginti satellitibus gravissime cedebatur. et ad ultimum in cruce funibus appenditur ut longior cruciatus sufferret. et cum populus seditionem movit contra presidem obviare rogavit: ne impediret martirem eius. Nam magister eorum in sua passione patientiam exhibuit. Videns crucem eam salutavit. Salve crux sancta: quam in corpore christi dedicata est: et ex membris eius tamquam margaritis ornata. In cruce autem biduo vivens apparente demum circa eum splendore ultimo non ebrius die martyrium consummavit. Maximilla vero ipsius egee uxorem confestim apostoli corpus rapiens optimo loco cum aromatibus sepeliit. Cuius sane corpus vicesimo constantij cesaris anno cum ossibus beati luce evangeliste ex eadem civitate in constantinopolim translatus est: et quidam ferunt quod nunc requiescit in civitate malfitana verum eius caput postea papa pius eius nominis secundus e peloponneso romam auctum in beati petri templo maxima cum veneratione collocavit.

Quintilianus rhetor ac plura celeberrima natione hispanus hisdem temporibus cum in pretio magno esset: a galba predicto cesare romam perductus: ibidem scholam tenens clarissimus habitus est. Vir certe eruditissimus atque gravis: qui inter cetera de institutione oratoria octo libros composuit: atque causarum librum perutilem edidit. Ex quibus hanc celeberrimam et memoria dignam habemus sententiam utinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus. Infantiam enim statim deliciis solimus. Absollis quippe educatio quam indulgentiam vocant. nervos omnes metus et corporis frangit. Huius autem celeberrimi viri de institutione oratoria liber cum annis ferme sexcentis deperditus stetisset. Postea a poggio florentino viro eruditissimo circa annum domini. 1414. in constantienli concilio in quodam monasterio integer repertus. Atque ita eius opus transcriptus et emendatus in italiam delatus est.

Quintilianus

Thomas apostolus.

Thomas apostolus qui didimus dicitur vel geminus: secundum duodecim apostolis fuit. Is dubitans de resurrectione christi magis nobis profuit (ut Gregorius ait) quam magdalene credulitas: testis factus. non solum per auditum et visum: sed etiam per tactum. Hic cum christi euangelium parthis medis et persis: hircanis ac bragmanis predicasset. etiam in india superiorem et inferiorem proficiscens multos convertertit. Et migdoniam caritij cognati regis uxorem baptizans christo consecravit. Ibidem quoque multas adhuc extantes ecclesias fundavit. Undeque ut Erisostomus ait ad regionem magorum qui ad christum venerat adorandum deveniens: eos baptizavit: et in adiutorium fidei christiane socios suscepit. Tandem ab infidelibus in fornacem ardentem proiectus: illesus tamen in eo mansit. Deinde ductus ad idolum solis ut adoraret: apostolus genibus flexis ait. Adoro dominum meum Iesum christum: precipioque tibi qui ibi latitas ut simulacrum comminas: Quo facto indignati pontifices templi ab eis lanceis perforatus martyrium coronam peremerunt. Cuius corpus haud multo post ad edissam civitatem translatum est. Quod autem thomas in transitu virginis marie non affuerit et postea veniens de eius corporis et anime assumptione dubitaverit. Et ideo virgo gloriosa ei apparens cingulum suum dedit in testimonium huius: apocryphum est. Licet credibile sit cingulum eius haberi in terris quod prout populo ostenditur.

Matheus apostolus

Processus et martinianus

Andas qui et Thaddeus aplos

Matheus aplos vocat^r a xpo in thecolonio ex publi-
canis actibus aplos et euangelista factus clarissi-
mus. et ipse post dñi ascensionē euangelio christi i iudea
predicator: cū ad gētes exteras transire statuisset: et hi-
opiā p̄mus euangelii hebraice scripsit: p iudeis cōuer-
sis ad fidē: qđ quidē fr̄ibus et maxie barnabe cōdisci-
pulo a quo recedebat in sui memoriā reliquit. In cui⁹
principio christi incarnationē in medio predicationes
et i fine ei⁹ passionē ostēdit. Qđ quidē barnabas aplos
ad predicationis officiū p diuersas pagras ciuitates
secum deferrebat: et super egros ponebat: qui oēs cōse-
stim sanitatis bñficiū cōsequebant^r. In ethiopiā ma-
the⁹ trāsies totā ferme regionē illā percurrit predicando
atq; innumeros ethiopus pplos christi iugo subdēs: et
ethiopiū gentē ablutā fonte baptismatū de fusca formo-
sam reddidit: christi fundauit ecclias. Cū aut epigeniā
nobilē virginē cū ducētis virginib⁹ christo p̄secrasset a
rege spiculatore missō ad perdēdū dei aplm. Qui cele-
brata missa eleuatis i celū manib⁹ iuxta altare iūmerso a
tergo gladio eū occidit: et martyriū passus est vñdecio
kal. octobris. Rex morbo elephātie corrept⁹ vite tedio
seipsus interfecit. aplos p visū populū admonuit vt epi-
genie frēm regē cōstituerēt. q̄ postea. 70. annis regens
ecclias erexit et ethiopiā xpianissimā effecit. Eunuch⁹
quē phillipp⁹ baptizauerat deinde gubnacula ethiopie
suscepit.

Tecla virgo

Processus et martinianus romani milites a diuo
Petro i carcē baptizati et ipsi cū nerōis iussu oris
p̄tusione: eculeū: flāmas fuscēs: scorpionesq; p̄pessi fuis-
sent: nouissime sexto nōs Julij martirio coronati sunt.
Mere⁹ q̄s archela⁹ frēs romani ciues sub hac persecu-
tione rome martirio coronati sūt. Sili mō torpet⁹: tor-
quat⁹ et secūdus cecilius eufraius sanctissimi christi cō-
fessores apud hispanias martyrio coronant^r. Mara-
cus preterea affricani patricij romani fili⁹ a btō lino ba-
ptizatus. marcellus quoq; et apuleus et alij.

Teccla vgo preclarissima pauli apli discipula postq;
p cōfessione christi: fustes: bestias: ignes: tria atro-
cissima tormēta ptulisset cū de iconio seleuciā veniret. 9. kal. octob. i pace q̄mit.

Iudas q̄ et thade⁹ symonis chananei et iacobi mio-
tris frater marie cleophe ex alpheo fili⁹ et xpi aplos
Is p̄mo post aduentū spūsc̄i in mesopotamia et i infe-
riori regione pōti christi euangelii predicauit: et efferas
et indomitas gētes q̄si beluarū naturas sc̄to dogmate
mitigauit. Deinde simul cū symone aplo in persidē p-
fecti sunt et vt ecclesiastica historia habet ad abagarū re-
gē venit in edissa ciuitate qui eplaz ad xpm añ passio-
nē ei⁹ p̄scripsit cui xps scripto r̄ndit: q̄ cū irremediabili
corpis morbo tenebat^r quē cū ab infirmitate liberasset
deinde cū symone aplo martyriū cōpleuit. Sepultus i
netri armenie vrbe: cui⁹ festiuitas quinto kal. nouem-
bris celebrat^r. Scripsit aut iudas hic eplam breuē:
que ex septem canonicis vltima habet.

Diascorides medicus gre-
cus et militaris discipline
vir in herbaria arte his tempo-
ribus admirabilis fuit. Et her-
barū virtutes arborū lapidū aro-
matū accuratissima doctrina cō-
scripsit: imo vt de seipso testat^r:
quēcūq; (inqt) posui nō ex opini-
one aut fama cognit^r: s̄ ex electio-
ne et experimēto didici: de quo
etiā Plini⁹ mentionē facit.

Diascorides

Besta etas mūdi

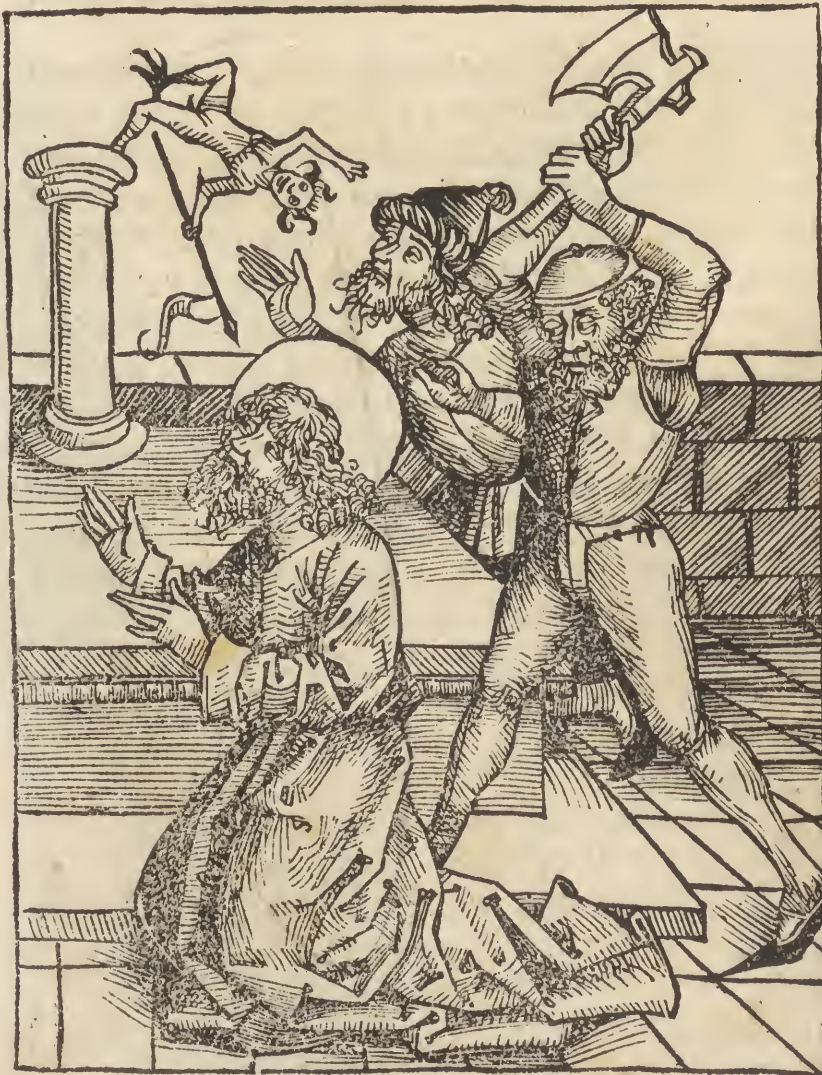
Simon apostolus

Et ubi in timore dei perfecta esse cepit: sanitatū remedia a patre recepit. Eaz q̄ppe cū flaccus comes inuitā cōiugio sibi sociari vellet: tridui inducias postulauit: q̄ in tpe ieiunij et orationibus vacās tercio die statim vt xpi dñi nři facim a sctō nicomede p̄sbytero accepit emisit spm̄. Quāobrem flaccus vidēs se fore delusum eue stigio felicolā eius sociā et nicomede p̄sbyter varijs tormētis vitā finire coegit. Corpus eius rome sepultū fuit. Eius diei celebritas vltima m̄dij obseruat.

Lazarus marie et marie magdalene soror germanus et massiliēsis ep̄s. quē dñs noster ihs xps a mortuis suscitauerat: et ipse tercio decimo imperij claudij anno: secunda morte migravit ad dñm. Eius etiā soror martha nō lōge post p̄ annū em̄ in quo toto febricitauit: sibi reuelato a dño in pace quieuit: quā

Mathias apostolus

Simon cleophe fili⁹ et dñi nři ihu xpi apls ac cōso-
brim⁹: appellat⁹ chananæus german⁹ thadei fuit q̄
dictus est iudas. Zelo dñi fernēs par in cognomēto pe-
tri cui in sorte p̄dicationis egypti p̄ncipatus aduene-
rat postq̄ circuquaq; xpi euāgelij p̄dicasset et ex p̄sensu
aploz post martyriū iacobi apli hierosolimitanā rexit
eccliaz. Cū aut centesimū et vigesimū ageret annū et ad
simulachrū solis cū iuda aplo p̄ductus fuisset vt ostēde-
rēt ea plena esse demonib⁹ p̄ceperūt vt ea cōfringerent.
Ethiopes nigri egressi idola cōfregerūt. Qd̄ potiffices
vidētes in aplos irruerūt eos trucidātes. Et vt alijs hnt
apd̄ atticū cōsularē ab hereticis accusatus qd̄ xpianus
esset post multa et grauissima supplicia: iussus est simili
quā dñs ptulerat passione vitā finire: oib⁹ admiran-
bus q̄ tam senex id crucis supplicij pati potuisset. alijs
symonē cleophe filiū ep̄m hierosolyme fuisse attestant
Terū passus est quinto kalēdarū nouēbris. quo etiam
die festū beati Jude apli eius simili bonore celebrat.

Petronella

Petronella virgo sacratis-
sima diui petri apli filia
et quidē pulcherrima de volū-
tate petri febribus laborabat
a discipulis aut interrogatus
cur illā egrā nō curaret: et plu-
res alias sanasset. ait: sic ei ex-
pedire. p̄cepit tñ vt eis mini-
straret deinde rediret ad lectū

beat⁹ frōm⁹ sepulture tradi-
dit. in q̄rū venerabilē mēoriā
nō lōge a bethania postea ex-
structa fuit ecclia. vbi (vt diu⁹
ait hieronim⁹) e vicino dom⁹
eor cōseruabat. Marcella vo-
ci⁹ pedissequa p̄scripsisse vitā
ei⁹ dī: q̄ postea i sclauoniā per-
gens: et p̄les ad fidē quertēs:
p̄ decē anos a dormitiōe mar-
the i dño quēuit hui⁹ q̄ppe scilicet
simi viri lazari et soror reliq̄
apd̄ vrbē massiliā p̄cipuo ve-
nerant obsequio. ei⁹ festiuitas. i. 6. kal. ianuarij celebrat.

Lazarus

Mathias apls natiōe bethlamites ex tribu iuda p̄-
genitus. q̄ post ascēsiōē dñi ab aplis sorte i eoz
nūero fuit elect⁹. sicut lucas in actib⁹ aploz p̄testat⁹ est.
et post aduētū spūs sancti iudeā i sortē accepit p̄dicationi
et miraculis insistebat. Narrāt certi ex historia ei⁹ q̄ tre-
ueris eē debet. q̄ mathias i lege dñi erat doctissimus:
corpe mūdus: aīo prudēs: i p̄silio puidus: i sermone ex-
pedit⁹ iudei ei aduersātes: eū de blasphemia accusabāt
ō duos statuerūt q̄ eū lapidib⁹ oppeterēt: a qdā aut inē-
hec tormēta securi pcutit: textēsis manib⁹ spm̄ deo red-
didit. Qui⁹ corp⁹ inde romā: ceteri paduā: reliq̄ treueris
trāslatū ferūt. Eius aut natale. vj. kal. marcij celebrat.
Licet de tpe ei⁹ martyrij varie referant snie. Certū tamē
est eū in locū inde scariothis substitutus ab aplis fuisse
cum diuina sors sup eum cecidit.

Lucas euāgelista

Lucas euāgelista xp̄iꝯ discipulus natiōe syrus ex antiochia arte medicus ⁊ greci smonis nō ignar⁹: sectator pauli apli: ⁊ oīs eius pegrinationis comes indiuidu⁹: sine vllō crimine fuit: hic cū duo intellexisset esse euāgelia p̄ matheū quidē in iudea: ⁊ marcū in italia. ⁊ ipse instigāte spūs sancto in achaie ptibus put a paulo dī dicerat suū p̄scripsit euāgelium: de q̄ paulus. Ad̄sim⁹ inq̄t cū illo frēm cui⁹ laus ē i euāgelio p̄ oēs eccl̄ias. Et ad collocē. Salutat vos lu cas medicus charissim⁹ meus. Suū tñ euāgelium nō mō ab ap̄lo pau lo didicerat: s̄ etiā a ceteris aplis vti narrat. sicut tradiderūt nobis q̄ ab initio ipsi viderūt: ⁊ ministri fuerūt smonis: ferūt etiā eū a btā dei genitrice maria (cuius familiaritate vsus fuerat) edoctus fuisse. Hic etiā cū picture artis edoctus ē: ppter p̄uersationē quā iugiter cū btā virgine habuerat (vt scribit Damascen⁹) ei⁹ imaginē pluries depinxit. E q̄bus nūc rome due p̄hibent: quarū vna apud sanctam mariā de pp̄lo mariaveneratiōe custodit. Ēscripsit ⁊ actus ap̄loꝝ put ip̄e viderat. Eūq; q̄tuor ⁊ lxx. annis sine vxore pmāisset in b̄ thinia. i 8. die octob. diē obiit. Cui⁹ ossa vigesimo p̄stātij anno p̄stā tinopolim trāslata fuerūt. nūc padue i basilica sc̄e iustine quiescūt.

Elax arabū rex insignis p̄bs ⁊ medicus ⁊ rhetor tēpestare hac floruit. Qui inf ce tera sue doctrine op̄a: volumē de medicinis optimū a se cōpositū neroni trāsmisit. in quo nō solū herbarū medicinaliū: sed ⁊ lapidū spēs noīa ⁊ colores: ac q̄bus in regio nibus valeāt repiri scripsit. de quo etiā plin⁹ meminit. Electius q̄z valēs alter me/ dicus grecus messalie adulterio nobilitatus: multā nactus potētā rome i medicinis nouā sectā instituit: ⁊ se tam veteribus q̄z nouissimis effrenata temeritate preposuit. Ipocrate supplātauit. ipsum tñ Galienus ignoratissimū fuisse ostendit.

Maria magdalena

Maria magdalena insignissima xp̄i Mapla ab adolescētia sua (ut sacra ei⁹ h̄z historia) cū cēt cūctis puellis pulchri tudine platur ex marthe sororis lazariq; germani snia i magdalū castellū marito tradita fuit. S̄z p̄festim voluptatū fallaciā vanaq; leticia seducta: hierosolimam petijt: magnasq; opes p̄monij inter se diuidētes: marthe bethaniā castellū p̄pe hierosolimā ei castrū magdalū a q̄ nomē sortita p̄tigat. Lazaro aut milite vacātī ps nō modica hierosolimoz. hec q̄ppe generi sui inemor peccatrix euasit. verū dñō ihu p̄dicāte culpas suas punire ce/ pit ⁊ ad eū i domo symōis leprosi p̄uinā tē venit: ad pedesq; ei⁹ retro accessit: vbi vberti lacrimas effūdēs pedes lauare cepit: ⁊ capillis capit sui tergēs exoscu/ labat: vngētōq; p̄ciosissio vngēbat (vt sacra h̄z historia) dñs ad illā inquit Q mulier remittunt tibi peccā tua vade i pa ce. tēinde xp̄o q̄ad vixit ardētī flime ad/ hesit. Eius q̄z dilectiōe lazari frēm qua driduamū a mortuis suscitauit. Opti/ māq; p̄tē (eo testāte) elegit post dñi ascē/ sionē diuino nutu massiliā venit: tēnq; diuine cōtēplatiōi aut datasp̄imā herē/ mū petijt in loco diuinit⁹ p̄pato: trigita annoꝝ spacio hoīb⁹ incognita māsit vbi nec aq̄z fluētā: nec arbor solacia ⁊ q̄libz die septē horis canonicē ab angel i erbe ra cūclabāt ⁊ celestū agminūz gliosos p̄cent⁹ corp̄alib⁹ etiā aurib⁹ reficiebat. vñ dieb⁹ singulis his suauissimis satia ta p̄uinis p̄ coscōe angelos ad p̄pū locū ide reuocata alimētū corp̄alib⁹ nullaten⁹ idigebat. tādē reuelata p̄ h̄cmitā maxi/ mū ep̄o q̄ eā dñica die in auroꝝa cū de corpe migratura cēt expectauit q̄ appēs duob⁹ cubit a terra cūclata i medio āge

loꝝ mltō lumine circūdata sup̄ta eukaristia cū lacrimis sp̄m deo reddidit vñdecio kal. augusti.

Bexta etas mundi

Anno mundi. 5294.

Anno christi. 94.

Clemēs patria romanus de regione celij mōtis. patre faustino domiciani tpi⁹ fuit: post cletū pōtificē sedit annis. 9. dieb⁹. i o. q̄rtus igit erat rome episcop⁹ post Petruz. tamen si pleriq; latinoz secundū putauerūt. vt ex epla ad beatū iacobū hierosolimitanū ep̄m missa constat. Verū hic oīni modestissim⁹ Linū et Cletū sponte sibi in tanto labore pretulit. Qui cū doctrina et religione ac pietate insignis haberet eplas ecclie noīe edidit. Deinde eccliam romanam institutis et morib⁹ cōfirmatur⁹. cōstituit ne quis vnq; ep̄s absente diacono celebrare presumeret. Vtuit itē laicis ne quē clericoz accusare presumerēt. et religiones septē notarijs diuisit qui diligēter res gestas martyru scriberet. Clemens aut pietate religione doctrina multos ad fidē xp̄i quotidie traducebat. Quāobrem. p. tarquini⁹ sacroz princeps cū ad martino vrbis prefecto traianū in christianos concitat cui⁹ imperio in insulā clemēs deportat: vbi ad duo milia christianoz ad secāda marmora damnatoz inuenit. Dum ibi aque penuria laboraret quā sexto militario repetebāt clemēs populi necessitate cōmotus collē haud lōge positū pscēdēs agnū vidit: sub cui⁹ dextro pede fons diuinit⁹ abūdantē aquā scaturiebāt: q̄ qdē et recreati oēs sunt: et mlti ad fidē cōuersi vñ mot⁹ traian⁹ satellites quosdā nūsit q̄ alligata collo ei⁹ anchora eū decimo kal. decēbris īmare piecerūt. cui⁹ sacratissimū corp⁹ nō multo post ad litē delatū est atq; eo loci sepultū vñ fons emanauerat: ei⁹ in morte dies. xxi. sedes vacat:

Anno mundi. 5303.

Anno christi. 104.

Anacletus natione grecus patria atheniensis antiocho patre nat⁹ Clemēti in pōtificio succedit. Merue traiani tpi⁹. hūc Eusebi⁹ pretermittēs dicit ipsuz esse cletū. Damasus tñ in cronica sua cletū ab anacleto patria et genere mortis differre ostēdit. Mā cler⁹ natione roman⁹ sub domiciano. Anaclet⁹ vñ atheniēsis sū traiano morit⁹. Hic aut et mēoriā Petri cōposuit. et seorsus a plebe loca vbi martyres sepelirent assignauit. et sacris ordinib⁹ semel mense decēbris habitis presbyteros q̄nq; diaconos tres: ep̄os diuersis in locis sex numero creauit. S; et institutis et morib⁹ romā ecclias pfirmatur⁹. Cōstituit ne ep̄s a pauciorib⁹ q̄ a tribus ordinaret ep̄is: simplex vñ sacerdos ab vno ep̄o. et ne ep̄s alienos sūditos ordinare psumēt. Tādē sū traiano pncipe vltio supplicio pempto vacat ep̄at⁹ dieb⁹. 13. sedit aut annis. 9. mensib⁹ duob⁹ dies. 10.

Euaristus papa natione grecus: patre iudeo noīe iuda ex bethleem ciuitate vir sane iustus et integer: titulos in vrbe roma primus presbyteris diuisit: et septē diaconos in ordinē redegit: qui custodirent ep̄m predicantē ppter stilū veritatis idē cōstituit ne plebis in ep̄m accusatio reciperet. Vtuit clādestina mīmonia: et vt sponsus et sponsa a sacerdote benedicerent. Ordinationes ter habuit mense decēbris: ac presbyteros sex: diaconos duos: ep̄os p diuersa loca numero quinq; creauit. Veniq; vt quidā tradūt martyrio coronat vltimo traiani principis anno. Sed melius censent qui sub hadriano nōdum in christianos placato id ei contigisse scribunt. Annis enim nouem sedit mensib⁹ decem diebus duobus. Sepultus est aut in vaticano apud beati Petri corpus vj. kal. nouēbris. Vacat tum sedes dies. xix.

Johannes missus in oleum

Persecutionē secūdā christianoz Domicianus. xij. sui imperij anno post neronē in christianos exercere cepit. in qua et iohānes ap̄lus et euāgelista a domiciano impatore romā adductus post imissionē in olei feruentis dolius ex quo illesus exiuit: in pathmos insulam relegatus est. Post obitum domiciani ab exilio reuocatus ephesini reuersus est. Domicilla virgo sanctissima flauij clementis ex sorore neptis: quā idem sanctus clemens sacro velamine cōsecrauerat: sub hac persecutione in pontiā insulā deportata: longū exiliū passa. In cubiculo a quodā tyrāno cū euphrosina et theodora atq; alijs virginibus exusta est. Illicomedes item romanus presbiter sub hac domiciana persecutione rome in via numentana passus est. Hermocoras quoq; aquilegiensis archiepiscop⁹ diui marci discipulus cū multa genera penarū expertus fuisset: ad vltimum cum fortunato archidiacono suo capitali sententia perpetuā gloriā sibi comparauit: licet alijs dicant eum sub nerone securi percussū martyriū compleuisse. hic syrum papiensem episcopū habuit discipulum. Passiq; sunt inter ceteros. Cletus et Anaclet⁹ apostolici et alijs quoq; multi.

Linea summorū pontificum Clemens

Anacletus

Euaristus

Titus prim⁹ vespasiani fili⁹ vñdecim⁹ romanorū impator: patre defuncto im-
perare cepit: vir certe natura benivolētissim⁹. virtutē aut titi filij vespasia-
nus tanti semp fecit: vt tumultuantib⁹ quibuscūq; ob cupiditatē imperadi dixerit
aut neminē aut filiū impio potiturū: et merito quidē cū ob virtutē et integritatē
animi titus amor et delicie humani generis habere. Nam et eloquētissimus in
pace et fortissim⁹ in bello: et clementissim⁹ in delinquentes est habitus. Ita comis
et liberalis vt nulli quicq; negaret: hoc cū reprehenderet amicit: mīdisse ferē nemi-
nē a vultu principis tristitiam discedē oportet. Addidit et illud: recordat⁹: qd nūl
cuiq; muneri dedisset: amici diē pdidi. Qui et latine greceq; lingue peritissimus
fuit. Ideo ascanij pediani viri doctissimi familiaritate delectat⁹ est. Hic capta iu-
dea euerfis hierosolimis: tēploq; solo equator: ad sex centa milia hoīm interfecta
referunt. licet Joseph⁹ in eo bello captus vñdecies centena milia ferro ac fame
eo bello perisse scribat. captaq; ad centū milia ac publice venundata. Venici⁹ iu-
deis triūpharūt pater et fili⁹ eodē curru vecti subsequente domiciano equo albo
insidēte. Cui⁹ triūphi monimēta rome adhuc extant. Insculpta q; candelebra et
tabule veteris legis e templo ablata apparēt. Excessit tandem in eadē qua pater
villa p⁹ bienniu et menses duos diesq; xx. quā successerat. Altero et qdragesimo
etati anno: delatusq; ad sepulchrū est publico luctu: ac si parētē orbatū oēs essent.

Domicianus titi frater et vespasiani fili⁹ duodecim⁹ romanorū impator: inf-
micia principatus quotidie sibi secretū horariū sumē solebat nec qdā am-
plius q; muscas captare et p acuto stilo cōfigere: vnde quidē pdiens interrogat⁹
esse ne quispiā cū cesare. Rndit p iocum ne musca quidē. Meroni q; aut gallicu-
le similioz quā patri vespasiano aut fratri moderacioz tñ primis annis est habi-
tus: mox in ingentia vicia prupit: libidinis: desidiē: tracūdie: crudelitatis: mul-
tos ex nobilib⁹ interfecit: plerosq; in exiliū misit. Plurima tñ amplissima opa in
cendio absumpta restituit: sed oīa sub titulo tantū suo ac sine vllō pristini auto-
ris mēoria. Ius q; diligēter et industrie dixit: et bibliothecas incendio absum-
ptas impēssime reparare curauit missis ad alexandriā qui describerent. demū
criminib⁹ tantū odiū in se cōcitauit: vt pene patris et fratris nomē aboleret: et
ad eā demētā venit vt se dñm ac deū vocari scribi coliq; iusserit. Tādē diuina su-
pueniēte vltione a suis interficis in cubiculo: hui⁹ vō cadauer p vespilionēs de-
latū ignominiose sepeliit āno etati sue. 35. impij qntodecimo. Statura fuit pce-
ra. vultu modesto. ruborisq; pleno. grādib⁹ oculis. pterea pulcher maxie i iuncta.

Nerua tredecim⁹ romanorū impator post domicianū impator elec⁹: iā senio-
rfectus. Is moderate vixit: tū publice tū priuate princeps. equissimū se
atq; vtilē rei publice pstitit. hic suscepto impio cū oīa ipsi⁹ impij sceptrat ex pde-
cessoris tumultu offendisset: se equissimū atq; vtilē oīb⁹ pstare conatus est vnde
ei⁹ opa ex senatus decreto domiciani acta abrogata sunt. vñ multi ab exilio re-
diere. pleriq; vō bona sua quib⁹ antea spoliati fuerant hui⁹ beneficio recepe. ve-
rū post primū sui principat⁹ annū cū iam senio pmeret et mors instaret. reipubli-
ce cauens traianū principē in filiū p adoptionē accipiēs: secūdo et septuagesimo
etatis anno morit⁹. Imperij vero sui anno primo et mense quarto. cui⁹ corpus i
hortis salustianis sepeliētes inter deos (ex senat⁹ decreto) retulerunt.

Traianus genere hispan⁹ cognomēto vlp⁹ crinitus: decim⁹ quart⁹ romano
rū impator: imperiū accipiēs post neruā: militari gloria vrbāitate et mo-
deratione oēs principes supauit. Nā fives impij longe et late diffudit. Germa-
niā transrhenanā in pristinu statū reduxit. Baciā et multas transdanubiū gen-
tes impio romano subegit: parthos recepit. albanis regē dedit. Euphratē et ti-
grim. puincias fecit: vsq; ad indie fines et mare rubrū accessit. Veniq; vbiq; ter-
rarū ita se equalē oīb⁹ pbuit: vt vsq; ad iustiani tpa in creatione picipū sit ac-
clamatū felicioz sit augusto ac traiano melior. Preterea vō tante comitatis et hu-
manitatis fuit in visendis egrotis: salutādis amicis: vt ei tanta benignitas vi-
cio dare: vnde dictū illud impatore dignū pdiit. Talem priuatis impatore esse
oportere: quales sibi priuatos optat habere: honores aut diuicias facultates:
pma bene merentib⁹ eque distribuit. Nihil in vita agens: qd ad cōmunē vtili-
tatē nō ptineret. hac tanta gloria bello domiq; parta: apud selenciā isaurie ciui-
tatē pfluuiū ventris perijt. anno imperij eius decimo octauo mense sexto: cuius
ossa romā postea delata sunt: et in vrbe sepulta vna aurea in foro qd ipse struxit
sub colūna coclide que adhuc cernit: cuius altitudo. cxi. pedum.

Linea Impera- ratorum

Titus

Domitianus

Nerua

Traianus

Bexta etas mundi

Thimotheus

Timotheus pauli apli discipulus ephesi ep̄s filius vidue fidelis. patre tñ gentili ab eo ordinat⁹. post multos p̄ christo agones martirio coronat⁹. Sunt tñ qui dicunt eū sub nerone passum. Cui dñs torq̄ret duo angeli apparere dicentes. Erige caput in celū et vide. qui vidit celos aptos ihesum coronā gematā tenentē atq; dicentē sibi hāc de manu mea accipies. Quod ut quidā noīe appollinaris vidit se baptizari fecit. quā ppter preses ambos decollari iussit. Ad hunc paulus e laodicia duas scripsit epl̄as.

Altus similiter pauli apli discipulus cretensiu ep̄s postq; predicationis officium fidelissime exercuisset. beatū finē adept⁹ est. cui Paul⁹ ex nicopoli sc̄psit epl̄as. Crescēt⁹ q̄s Pauli discipul⁹ q̄ supiorib⁹ dieb⁹ p galliā trāsitu faciēs multos vbo p̄dicationis ad fidē xp̄i cōuerterat: tandē q̄nto kal. Julij in pace q̄ruit.

Dionysius ariopagita p̄bs clarissim⁹ in hac p̄secutione domicianā cū eleutherio presbytero et rustico diacono in parisiō passionē meruit. q̄ cum a clemētero. pōnifice ex precepto beati Petri ad gallias predicationis gr̄a direct⁹ fuisset. et opus dñi cōmissus ardentē egisset. a prefecio parisiōz vrbis noīe festinatio. vna cū socijs nonagenari⁹ prius colaphisat⁹ cōsputus ac derisus et sup cratem ferreā positus flāmis nudus extensus et alia tormēta passus fuisset: tandē genib⁹ flexis capite pcussus martiriū cōpleuit. deinde caput suū inter brachia portauit angelo duce ad locū vbi postea requieuit. Hic est ille dionysius qui athenis in passione dñi ihesu dixit. Aut de⁹ nature patit⁹ aut tota mūdi machina destruet⁹. Quē postea paulus apl̄s baptizatus diligetē instruxit. et atheniensiu ep̄m ordinauit: vbi maximā regionis partē xp̄iane fidei subiugauit. Deinde in gallijs septio id⁹ octobris martirio coronat⁹ cū doctissim⁹ habere⁹ multa preclara reliquit scripta. et cū ceteris apl̄s (vt i libro de diuinis nominib⁹ ipsemet testat⁹ domicioni dei genitricis interfuit) postea cum audisset aplos Petrū et paulū a nerone rome detentos ad eos visendos venit. inde a clemente ep̄o ordinatus vt premissum est.

Dionysius

Dictū Dionisij Ariopagite ip̄e passionis Christi p̄rolatū.

Victorinus

Victorin⁹ sc̄ritate et miraculis clarus emiterne vrbis dignissim⁹ ep̄s. is exort⁹ vbe ad neruā principē tāq; christian⁹ adducē statim iussu ipsi⁹ capite deorsus suspēdit in loco vbi putetes et sulphuree aque emanabāt. vbi cū p tridū id martiriū genus p noīe ihesu christi cōstantissime ptulisset. nonis septēbris gloriose coronatus migravit ad christus. Sub nerua q̄s impatore entices et marcus passi sunt. Aurelianus em̄ sp̄sus domicille cū intelligeret eā plus diligere hos sc̄tōs ppter fidem et virtutē eoz et nereum et achileū iam martyrio coronatos ex licentia impetrata a nerua quasi seruos p singula predia sua diuisit: vt terram quottidie foderent. Sed cum oib⁹ graciosi essent et miracula facerent. Tandē ab aureliano diuersis penis occisi sunt. xvij. kal. Junij.

Johannes apl̄s et euangelista

Johānes apl̄s et euangelista iacobi maio-
ris ex zebedeo frater. et matre maria salo-
nie christi ihu predilectissim⁹. in miori etate
ad discipulatu ascit⁹ est. hūc virū sanctissimū
vsq; ad traiani tpa puenisse ferūt. qui cū asia-
nas erexisset eccl̄ias: nouissim⁹ oīm scripsit
euāgelium. et ea q̄ a matheo marco et luca con-
scripta fuerūt cōfirmavit: ferūt et ob eā rem a
iohāne postremo factū. quo ebionitarū do-
gma p̄surgēs infringeret q̄ asserēbāt et impu-
denter quidē xp̄m ante mariā nō fuisse. eius
em̄ diuinā naturā Johānes explicat. In p̄-
cipio erat verbus etc. Scripsit et alia multa.
tuz vero apocalypsim relegat⁹ a domiciano i
pathmon insulam: quo postea interempto et
act⁹ ei⁹ ob nimiam crudelitatem a senatu rescissis
impante nerua ephesus redijt. ibiq; vsq; ad
traianū principē p̄silio et scriptis eccl̄ias su-
stentās: senio cōfectus sexagesimo octauo p̄
passionē xp̄i anno in dño quieuit. Cū em̄ no-
nagita eet annoz dñica die a p̄mo pulloz cā-
tu intrās eccl̄iam: et pp̄lo p̄dicās demū foueā
q̄dratā quā i eccl̄ia fieri iusserat intrās: luce i
mēsa apparēte vt videri nō possz: q̄ recedēte
fouea plena māna scaturiēte iuēta ē nec rep̄-
tū ē corp⁹ ei⁹. liber aut apocalyp̄s (vt diu⁹ hie-
ro. scribit) tot hz sacra q̄t vba i q̄b⁹ latēt sniet:

Persecutio xpianoz tercia. Cū augeb at mirū imodū xpiana respu. Traianus lz singularis iusticie z humanitatis pnceps esset decimo impij sui annoz quorūdā malignoz delatione puocat. verit ne qd detrimenti romanū iuperiū inde caperet. terciā psecutionē in xpianos pcessit qua quidem multi interempti sunt. At vō plinius secūdus qui tum puinciā gubernabat. misericordia ob multitudinē interēpto rū mot ad Traianū scribit. Innumera hoīm multa quottidie obrūcari. in qbus nihil oīno sceleris deprehendere. vt aliquid qd romanas leges offenderet: nisi hoc solū qd ante lucanos hymnos xpo cuidaz canerent deo. adulteria vō aut huiusmodi crimina apud eos illicita haberi. Unde pnotus traianus rescribit christianos qdem nō esse requirendos: oblatos tñ puniri oportere.

Ignacius episcopus

Ignatius episcopus antiochie ecclie terci post Petrū ep̄s. bti Johānis euāgeliste discipul sub hac psecutione cū mult annis rexisset eccliaz a traiano i antiochia capt z dānatus ad bestias. dum romā a satellitib traheret quos decē leopardos vocat. Qēs xpianos in itinere oīone vel lris in fide firmabat. Sic inquit vt ihm xpm inueniā. ignis: crux: bestie: cōfractio ossiū: z toti corpis ptenio z tormēta diaboli i me veniāt dūmodo christo fruar. Cū aut iam audiret leonū rugitū. frumētū xpi suz inqt. dentib bestiā molar. vt panis mūd inueniar. Hic cū sup montē quendā staret audiuit angelos antiphonas cantātes q pnot z ipse in ecclia cātari instituit. Mariā qz in plurib quas ad eā scripsit epl̄as christifideram salutat. Morit aut martyrio vndecimo anno Traiani eiusqz reliquie antiochie iacuerunt ante portam daphnicam.

Eustachius cognomēto placidus: ipsi Traiani militū magister hac seuissima tēpestare vna cū vxore theospita nec nō z filiis eoz agapito z theospito. i. 2. kal. octobris p xpo martyrio coronati sunt. quoz muri legunt ac de cōuersione eoz. Cū princeps militie esset z venationi opam daret vidit ceruū pre ceter pulchriorē eū insecut z i loco sublimi ceru se fremasset inter cornua imago crucifixi apparuit. Cui christus allocutus. inde baptismum accepit.

Ernes qz roman cūis z illustrissim vrbis prefect ab Alexandro papa cū vxore z filiis ac sorore theodōza atqz nulle ducētis qnq̄ginta ei vuis z eoz vxorib baptizat. sub hac psecutiōe cōprehēsus pmo carceri mācipat. deinde cedēte gladio. 5. kal. septēbris martirij gliaz cū oib p̄dictis z alijs plūmis est adept.

Josephus

Josephus iude dice flau sacerdos z mathatie eius gētis sacerdotis fili historic qdez celeberrim mul tazq rez pitissim dux belli iudeoz impantib p̄dictis nerone z reliqs a vespasiano z tito ei filio iudea acq̄sita capis. z in fuitutē honestā deducit. vir sane bonus z egregi q de xpo optime sensit. Is igit bello captus ac vita donatus qd z mortē neronis. z vespasianū impatorē breui futurū predixerat. qd z factū est: ppter qd idē vespasian cū ab oī seruitute liberauit. romā deinde pduct tuz ciuitate tuz flauia familia donatus est. Ubi cū eisdē impatorib p annos quindecim feliciter vixit. In qbus cū singularis eruditionis esset. de iudaica captiuitate septē libros scripsit. p qbus z statuā (vt diuus refert hieronym) rome pmeruit. Scripsit deinde alios viginti de antiq̄tate iudeoz ab exordio mūdi vsq ad bellū iudaicū. Et alios duos aduersus apionē grāmaticū: atqz alia post se reliqt sc̄pta

Que oīa a ruffino aq̄legiēsi in latinā linguā trāslata postea fuere. Et cū nat iosephus hic etiā qn xps cruci affixus fuerit. vixit vsq ad traiani impatoris tpa. z rome gloriōsissime defecit.

Stacius

Stacius neapolitanus sellis tñ epiretico oppido oriūduz rome floruit. ibidē de thebaico bello libz. xij. edidit. z libz de achillis infantia. Itē siluarū libz p qbus rure albano donat. Is admodū iuuenis claudia apolinaris filiā duxit vxorē. achillis vero etatem scribere orsus morte interceptus est.

Marcus valer marcialis in hispania bilbilim patriā habet rome ob ingenij sui magnitudinem z epigrammata cōfecta magno in precio habitus. Is sub traiano senio cōfectus in patriā rediens obiit.

Stella quoq patavinū poetā nō ignobilem cum his claruisse ferunt. hic vxorem violentillā eius litterature habuit quā vnice dilexit.

Juuenalis poeta satyricus natione aquinas rome claruit libertini locupletis incertū alūmus an fili heres tñ. hic cū tpa figurate notasset. statim p honore militie quāq octogenarius vrbē sumotus est. missus in egyptum cum cohorte. id supplicij genus placuit vt leui atqz ioculari delicto par esset. Cū intra breuissimum tempus angore z tedio periit z vsq ad nerue tpa deuenit.

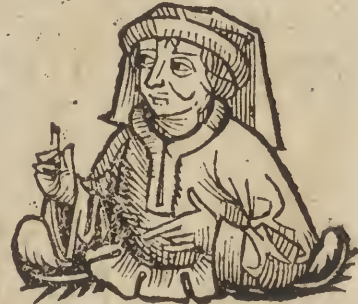
Stella

Eustachius

Marcialis

Juuenalis

Bexta etas mūdi

Metis vetustissima clarissimaq; gallie belgice ciuitas mediomatricū appellata: a situ vrbū circūpo-
sitay q̄si media mater triuz ciuitatū. ab aqlone enī treuerim: a meridie tullum: ab occidēte viridunū
habet: et ad oriētē ipsa ornatissime posita est. Mediomatrices q̄s ppli inter belgas finitimi treueri
tulēsis et tribocis hodie argētīnensibus hos metenses esse constat. Metis vō nomē a metio sortita est.
Is tñ eam non condidit sed vt instaurator ei nomen dedit vt scribit. Suffectus dederat nomen cui metius
vrbī. Cuz ea insignis vrbis deuicta fuit dum Julius cesar gallias domuerat. Postea clarissimus ac nobilis
romanus metius eā ampliavit: maioreq; ambitu membris circūdedit. Nā eo veniēs p̄mū nobilitatē oēm
p̄ vicina oppida: p̄q; vicinas vrbes in ciuitatē ipsaz sumo gaudio reduxit. Etq; nomen Metis inposuit.
Hec scripta in lapide sub terra reperto ostēdūt. Tpe quo cesar sua gallis intulit arma. Tūc mediomatricā
deuicit meti vrbē: ferunt et aliq̄ diuidunū hoc est montē deoz dictā. A septētrione enī et occidente eminere
cernit. Posita est hec vrbis i ripis moselle et salie p̄plo frequēs: et in potētissimā euasit ciuitatē episcopales
et a clemēte episcopo patruo diui Clemētis pape iā p̄scripti quē petrus ordinauerat: predicationis grā
directo: sacru xpi euāgeliz suscepit. Is clemēs nobilis patricius roman⁹: frater faustiniani: patris clemē
tis pape: a beato petro baptizatus: cuz gallia diuersis errorib⁹ viueret enī ep̄m ordinauit: ad hunc locum
christo redimēdus delegit. Cū celeste p̄sbytero: et felice diacono. Hi deinde in loco tribus milib⁹ ab vrbe
semito oratoriū in honore diui petri p̄struēt. Cui gozzia nomē inpositū. Et princeps metēsis eos in ve
natione repiens in vrbem adduxit. Hec aut vrbis inclita robore viriū fortissima: bellis et armis semp assue
ta: rez opulētia ditissima. agris: vinetis: nemorib⁹: aquisq; florētissima: pestifera tñ cōtagiōe pene deser
ta fuit: cuz in loco statuto arenaꝝ vbi insigne edificii in formā theatri ab octauiano cōstructus ingēs draco
latitabat: qui suo flatu loca inficiebat ut p̄ portā meridionalē et orientālē ingressus cunctorū phibere. bea
tus clemens sua vtute ac doctrina pplm ad cultuz diuinum pducēs: p̄ stolā suā hoc aīal et oē virus pestife
rum amouit ut deinceps locus iste ab imundis aīalibus tutior repta: deinde eccliam sancti petri infra mu
ros totius pōtificat⁹ dñam cōstituit. inde p̄ deuotionē ppli optime ornata stephano dicata cathedralis or
dinata fuit. Idem in amphiteatro basilicā p̄fecit. extra muros oratoriū sc̄i iohannis baptiste. In senio q̄s
eccliam haud multuz ab vrbe distatē p̄fecit: ut liberius p̄tēplationi vacare posset: in q̄ et criptā fontēq; sa
lutiferuz fecit. Et añ ostiū arā in honore sui p̄ceptoris diui petri apli: et cuz hunc locus a sordibus maxi
mis dño acquisisset et ecclie metensi bono regimine p̄fuisset annis q̄nq; sup̄ viginti et mensibus quatuor
nono kalendas decembris sp̄m deo reddens vrbem metensem sua sanctitate insignē fecit.

Metis

Suetonius

Suetonius tranquillus historicus et causidicus ac eplaz magister: natione Romanus ex patricia gente natus his tpiibus apud romanos in p̄cio fuit. Deinde sub adriano principe carus et acceptus magne auctoritatis euasit: eo q̄ plinio nouocomensi multa beniuolentia cōiunctus fuerit. Hic cū eloquentissim⁹ esset vir: p̄clarū opus de i. 2. cesarib⁹ predictis edidit. In quo et mltas historias et annales veterū replicauit. Sed et de viris illustrib⁹ elegātī stilo libzū scripsit. que diuus hieronym⁹ nō dedignatus est imitari. Itē ludicrā historiā: necnō et de genere vestiū cōposuit: qd̄ opus adhuc extare dicūt. Ipsum tñ hadrianus imperator tandem a magistratu amouit. q̄ cā sabina eius vxore et imperatrice nimia cōsuetudinē p̄traxisset: murmur quippe erat q̄ ipsa abuteref: puenit aut vsq̄ ad antonini veri impatoris tempora.

Plinius

Plini⁹ secūdus nouacomēsis p̄bs et orator atq; historicus celeberrim⁹ p̄ hec tpa in p̄cio habet. qui licet p̄curationes publicas et cōtinuas quottidie sūma integritate administraret tñ liberalib⁹ studiis ita opam dabat: vt nō temere q̄s plura eo in ocio cōscribē potuisset. Erat em̄ ei acie ingeniū: incredibile studiū: sūma vigilātia. Erat sanē somni parcissim⁹. estate si quid otij: iacebat in sole: liber legebat. annotabat: excerpebatq;. Nihil em̄ vnq; legit qd̄ nō exciperet. dicere etiā solebat nullū esse libzū tā malū vt nō aliq̄ pte. p̄deset. Perire q̄s omne temp⁹ arbitrabat qd̄ studiis nō impartiret. hac intentione tot volumina pegit. De iaculatione equestri vnū. hunc cū p̄fectus ale militaret pari ingenio curaq; cōposuit. De vita pomponij secūdi duo. a quo singulariter amat⁹: Belloz germanie. xx. quib⁹ oīa que cū germanis romani bella gessere collegit. cū in germania militaret. Dubij sermonis octo Nature historiari. xxxvij. opus diffusum eruditū: nec min⁹ variū q̄ ipsa natura. Perijt tandē cū missenēsi classi p̄esset. et flagrante vesuuiō ad explorādas p̄pius causas lyburnicas p̄tendisset: neq; (aduersantibus ventis) remeare posset: vi pulueris ac fauille oppressus est quinquagesimo et sexto vite sue anno

Condicionem boni viri

Plutarchus

Plutarchus cherone⁹ p̄bs atq; historicus eloquentissim⁹ traian⁹ p̄ceptor ac institutor: p̄ hoc temp⁹ et ingenio et auctoritate maxio in p̄cio habit⁹ est. De quo polocrates in suis historiis sic bz: plutarchus p̄bs: hō in sentētiis fidelis: in verbis luculētus: et in sacratio morz tātus arbiter fuit: vt facile principis posset dignosci p̄ceptor. hic itaq; principi et discipulo suo regnātī: quatuor in/gerere conabatur dei reuerentiā: sui cultū: officialiū disciplinā: ac subditorz affectū et p̄tectionē. Qui cū eruditissim⁹ eēt vir multos edidit libros: videlz de educādis liberis. de politica cōstitutione: de paciētia: de homero poeta: de magistratuū moderatione: de simphoniis: apothegmata que pleriq; nri dicta vel dicteria noīarūt. Cū apud traianū cōiunctissime viueret munus p̄gratū illi sua industria collegit. Etasq; preterea multoz tam grecoz q̄ latinoz viroz illustrius diffuse eleganterq; collegit. scripsit et alia multa.

Hi oēs sub domitiano martyrio coronati sunt.

Enodius martyr

Sileas martyriū passus apud macedoniā
Julianus ep̄s cenomanensis
Paulus ep̄scopus
Saturninus ep̄s Tolosan⁹
Aristarcus martyr Adaron martyr
Adarcialis ep̄s zandē.
Eutropius ep̄s Aquitanē.
Gregorius bellatus ep̄s Eutices et.

Hi sequētes sub Traiano floruerunt

Hereneus ep̄s Lugdunē.

Jouin⁹ p̄sb et martyr. S. Dionysij dis.
Carannus carnōtē. martyr
Lucianus beluacē. discipul⁹ beati petri
Eutropius ep̄s cantu. et Eufrosina
Eugenus thol. Sulpicius
Santinus ep̄s meldensis dis. dionysij
Thaurinus ep̄s eboracē.
Theodora. S. Seruilianus
Sagericus ep̄s cameracē. disci. dionysij

Egesippus

Bion p̄bs

Basilidas hereticus

Egesippū virū quidēz scissim⁹ atq; doctissim⁹ hoc etiā tpe floruisse eu-sebi⁹ refert q̄ inter alia a passiōe dñi nri ihu xp̄i: vsq; ad hāc etatē oēs ecclesiasticorū actū texuit historias: vt q̄ rū sectabat vitā: dicendi q̄s exprimeret caracterem.

Bion philosophus ex prusie ciuitate ortus p̄ hoc tempus claruit et de regno multū conscripsit.

Basilidas quidā hereticus vir acutissim⁹ tēpe state hac finē fecit vite vigi/ ti tria volumina i euāgelijis a se cōfecta post se reliquit. Agrippa autēz cognomēto pastor xp̄ianorū sui tpiis doctissim⁹ basilidis p̄dicti heretici volumina i euāgelijis cōscripta sua doctrina mirifice pfutauit atq; deridēs ad terrorem aliorū.

Berta etas mundi

Anno mundi. 5515.

Anno christi. 114.

Alexander papa patria romanus: p̄e alexandro: ex regione capite thauri natus. Vir quidē iuuenis etate: morib⁹ senior. euaristo succedēs vsq; ad hadrianū tpa puenit. Suasq; scia atq; sanctitate magnā senator ptem cōuertit ad dñm. Qui rei diuine curā diligentissime gerens nōnulla cōstituit decreta. 7 p̄mo quidē decreto excōicat presumētes legatū aplicū impedire. Adāuit itez ne clericus añ secularē iudicē accusare. Statuit qz vt vna tm̄ missa ab vno die vno celebrare 7 oblationē nō ex fermentato sed ex azimo facerent. Idē p̄m⁹ ob memoriā passionis xp̄i in sacrificio addidit. Qui pridie qz patere 7c. Instituit item vt aqua quā sanctā appellam⁹ sale admixta interpositis sacris orationibus 7 i tēplis 7 i cubiculis ad fugādos demones retinere. Demū inter i numerosa miracula int̄ q̄ balbinā q̄rini tribuni filiā sanauit. 7 ipsuz tribunū cū oī domo baptisasset: post ordinationes tres: q̄s habuit mēse decēbri martyrio coronat cū Euentio 7 Theodoro diaconis. 5. nonas maij. Sepelit qz i via nomē tana vbi interfect⁹ est: septimo ab vrbe miliario. Sedit annis decem: mensib⁹ septem: diebus duobus. Vacauit aut̄ sedes dies. 25.

Anno mundi. 5523.

Anno christi. 124.

Sixtus papa natione roman⁹ patre pastore (vel vt alij volunt) beluidio. is diuine rei (vt par erat) curā gerens cōstituit: ne a quoq; nisi a ministris sacroz mysteria: 7 vasa sancta tangerent. maxie vō a feminis. neue qd̄ sacerdotē corpale vocāt ex alio qz ex lino pāno: 7 quidē purissimo fieret. In celebratione vō mādauit vt sanct⁹ sanct⁹ deus sabaoth cantaret. Adissari em̄ acta p̄mo nuda 7 simpliciter tractabant. Cū vero sixti tpius ppter frequētes cedes pauci reperirent qui nomen xp̄i p̄fiteri auderent. Et galli christiani presules si bi deposcerent eo pegrinū romanū quē misit: qui cōfirmatis in fide gallis romam rediens vltimo supplicio afficit. At vō sixtus vbi ordinationes ter mense decēbri habuisset: martyrio coronat: 7 in vaticano apud petrū sepelit. Sedit aut̄ annis decem: mensib⁹ tribus: diebus. xxi. Vacat tum sedes biduo tm̄.

Anno mundi. 5535.

Anno christi. 134.

Thelesphorus papa natione grecus: ex patre anachorita: antonini p̄i tpi abus fuit. vir singularis doctrine 7 virtutis. Is cōstituit vt septē hebdomadib⁹ ante pasca ieiuniū obseruaret. vtz i natali dñi ihu xp̄i noctu tres misse celebrarent. Cōstituit idē vt añ sacrificiū hymnus ille cantaret. Gloria i excelsis deo. At vō cū ordinationes quatuor mēse decēbri habuisset. creassetq; p̄sbyros q̄ndecim. diaconos ocio. ep̄os tredecim. martyriū subegēs apd̄ bti petri corp⁹ in vaticano sepelit. sedit annis vndecim: mētib⁹ trib⁹: diebus. xxi. Vacat tum sedes dies septem.

Anno mundi. 5543.

Anno christi. 144.

Iginus papa natione grecus patria athemiensis: patre philosopho. antonino pio impante thelesphoro successit. Is vrbis rome ep̄iscop⁹ tū maxime clerū prudēter in ordinē redegit: gradus distribuit. Instituitq; ne templa sine celebratione dedicarent: neue augerent diminuerent qz sine arbitratu metropolitani vl̄ ep̄iscopi. Voluit itē vnū saltē patrīnū 7 vnā matrīnā i baptismo vel p̄firmatione interesse. Vir certe doctissim⁹ q̄ eplaz eruditionis plenā de vnitāte ac trinitate dei oib⁹ xp̄ifidelib⁹ legendā scripsit. Beniq; bene de ecclia dei meritis cū ordinationes ter decēbri mēse habuisset. moris 7 apud beati petri corpus i vaticano sepelit tercio idus Januarij. Sedit annis quatuor: mensib⁹ tres: dies quatuor. Sedes aut̄ quatrīduo tum vacat.

Anno mundi. 5553.

Anno christi. 154.

Pius papa natione italicus patria aquileiensis patre ruffino. Ad. antonini veri tpa attigit. Habuit aut̄ cōsuetudinē magnā cum hermete qui librum scripsit titulo pastoris insignitū. In quo angel⁹ pastoris psonā induens ei mādat vt oib⁹ psuadeat pasca die dñico celebrari: qd̄ 7 fecit. Constituit item p̄ ne hereticus q̄spia ex iudeoz heresi baptizaret. Rogatu praxedis sanctissime femine termas nouati in vico patricij in honorē sororis sue diue pudenciane dedicauit: multaq; dona huic templo obtulit: 7 sepius eodē in loco sacrificiū deo prestitit: vbi 7 fontē baptismi cōstituit. Illis aut̄ sacerdotibus penā statuit qui negligentes in attractando xp̄i sanguine 7 corpe aliquid perire pmitterent. 7 vbiq; deciderit lambi precepit. Clerū post ingentes virtutes vbi i ordinatio nibus suis que quinq; fuere mēse decēbri: p̄sbyteros decē 7 nouē: diaconos nouem 7 viginti: ep̄os decem creasset xp̄i martyr obiit. 7 apud beati petri corpus in vaticano sepelit quinto idus Julij. Sedit vō annis vndecim: mensib⁹ quatuor: diebus tribus. Vacauit tum sedes dies tredecim.

Linea pontificum
Alexander primus

Sixtus

Thelesphorus

Iginus

Pius

Iam in q̄dange mola
Crey misse dñi mēsis d.
Clonus in exēp̄is

Pomus

(Celebratio dñi dñico)

Adrianus cognomēto bel² cōsobrine traiani fil² quidecim² romanorū impator. cuius origo vetustior a picentibus: posterior ab hispaniensibus manat. cui² mater domicia paulina gadib² orta. natus aut fuit romae ac decimo etatis anno patre orbat² traianū & celiū eq̄tes tutores habuit. Ambutusq; impēsi² grecis studiis: ingenio ei² sic ad ea sic declināte vt a nōnullis greculus diceret. q̄ntodecimo anno ad patriā redijt ac militiā inijt. deinde a traiano abductus a patria. p filio habit². deinde imperiū accipiēs inter optimos p̄ncipes merito annumerādus. Is p̄mo quidem xp̄ianis aduersatus est: postea cognita eorū religione & pietate i eos admodū beneficus fuit. De pplo romano bñ meritis: pater patrie statim appellat². nā liberalis: splēdidus: magnificus: clemēs: ac vtraq; lingua erudit². musice medicineq; artis sciētissim² fuit. & leges multas cōposuit. atheniēsi² legē petentib² ex draconis & solonis snia iura cōposuit: & eis bibliothecā insignem retulit. Plutarci cheronei sexti agothoclis p̄horū doctrina ac familiaritate delectat². fecit & rome sui nois pontē q̄ adhuc extat. & sepulchrū in vaticano apud tyberim quo nūc artifices. p arce vtunt² que sc̄i angeli castellū nūcupat². Adificēq; plura alia edificauit: & potissimū i iudea hierosolymā a tito euersam: menibus & edificijs instaurauit: & adeo ampliauit vt passionis ihu xp̄i locū intra menia pcluserit. & ex suo nomie helyā appellauit. p̄cepit ne cui iudeo sed tm xp̄ianis introeundi facultas daret². Deinde ingruēte tristissima valitudine antoninū (qui postea p̄² dicit²) adoptauit post hec baias petijt vbi die sexto diuū iuliarū perijt morbo intercutaneo: vige simoscoo impij sui anno. vixit annis. lxxij. ac sepelit² puteolis i villa ciceronia na. Statura fuit p̄cer². forma cōptus: flexo ad pectine capillo. pmissa barba.

Antonin² pius sedecim² romanorū impator: vna cū filijs aurelio lucioq; imperij principatū suscepit. hic adriani gener & p adoptionē fili²: paternum gen² e gallia originē habuit. Impauit aut tanta modestia & benignitate vt merito p̄ij cognomētū adept² sit. ac pater patrie appellat². Nulli em vnq; tuz priuatim tuz publice acerb² fuit. & hoc verbū p̄sepe dixisse ferūt: malle se vnū ciuē seruare q̄ mille hostes occidere. Tāte aut iusticie pius fuit: vt multi reges multeq; nationes positis ei² iussu armis ad hoies cōtrouersias suas litesq; deferret eiisdēq; snie statim parerēt. Fuit aut statura eleuata decorus. sed cū eet longus & senex incuruaret q; tiliaticis tabulis i pectore positis fasciebat² vt rect² incederet: fuit voce rauca & sonora. Cū iocūditate a senatu diuus est appellatus: cui oēs eius pietatē clemētiā: ingenij: sanctimonia laudarent: vt cū numia pompi lio bonorū oīm snia compari pōt. Is p̄terea cū tyberis inundatione plurima romae verasset edificia tuz priuata tum publica sua impēsa ciues i restituēda vrbe liberalissime inuit. Tarraconēses & caietanū portū restituit. Ob hec merita populus romanus mortuo circenses & templū cōstituit. Perijt anno septuagesimo cum imperasset annis duobus & viginti: mēsis tribus: apud lorij villā duodecimo ab vrbe miliario distantē quasi dormiret spiritū reddidit.

Marcus antonin² qui & verus cognomēto p̄hs nat² rome i mōte celio educatus in eo loco in domo aut sui veri iuxta edes laterani: vsus grāmatici greco alexandro. oratorib² aut p̄cipue frontono. cui & statuā in senatu petijt. Assatus in impatoriā dignitatē ad domū tm appolonij discēdi cā venit. Audiuit & sextū plutarci nepotem. Educatus q̄s in hadriani gremio illū verissimum nominabat. deinde vna cū L. aurelio cōmodo fratre annis decē & nouem imperiū equo iure administrauit. Bellū aut cōtra parthos simul susceptū admirabili virtute & felicitate gesserūt: de hostibusq; triūpharūt. Verum nō multo post apoplexie morbo e medio sublato cōmodo fratre. antonin² solus imperiū obtinet. Fuit aut a teneris annis eiisdē animi: eiisdēq; vult² in quauis fortuna. & quia benignitas nature cū doctrina in eo certabat: merito ab omnibus philosophus appellatus est. philosophia tm cū a rebus bellicis nequaq; retardauit. Itā germanos: marcomānos: squados: sarmatas ingēti vtute & felicitate vna cū filio cōmodo antonino supauit: ac triūphū egit. Iturus aut ad hoc bellū cū nō haberet vñ stipēdia militib² p̄beret: ex hausto erario oēm impatoriā suppellectilē: oēmq; ornatū vxoris i foro traiani haste subiecit. Verū cū postea supato hoste i patriā redijisset: emptorib² p̄cia restituit. nemi tm molest² fuit: q̄ reddē emptā noluiisset. parta victoria i oēs de re publica meritos liberalis fuit. Tributa q̄busdā puicis remisit. leges seueriores nouis p̄stitutionib² tpauit: his rebus gessū factū ē: vt ab oib² ita amaret²: vt sacrilegi nomē incurreret q̄ ei² imaginē domi nō habuisset. Postremo i pānonia p̄stitut² repētino morte iterijt. Diuissio em filio ne i eū morbo trāsiret: nocte aīaz efflauit. xvij. impij āno vite. lxj

Linea Impe rator Adrianus

Antoninus pius

Barcus Ant oninus verus

Lucius aure li² Cōmodus

Antoninus

Bexta etas mundi

Quarta persecutio ecclesie tpe marci antonini z lucij aurelij facta est: multiq; martyrio coronati sunt: ipsas tamē psecutionē secuta est lues magna: que multas late puincias deuastauit maxieq; italiā adeo attriuit: vt passim ville z agri sine cultore z habitatore remanerent. ab armis deniq; nulla vnq; quies erat: sed per omnē orientem: illiricū: italiā: galliā bella feruebant. Terremotus quoq; nō sine interitu ciuitatus z inundationes fluminū crebrescebant: z locuste agros infestabant.

Sophia

Sabina

Quirinus

Papias

Sophia matrona nobil' cū trib' filiab' fide. spe. z caritate ad urbē venit: z exēplo religiōis sue z sobrietatis multas nobiles femias puerit ad xpm qd cū adriano impatori nūciatū fuisset: eas adduci iussit: q cū pulcherrime eēt z i diuinis scpturis erudite post longā cōcertationē martyrio vitā finire p varia tormēta. Māter deinde corpa filiarū in decimo octauo miliario ab vrbe sepeliuit z lacrimis diceret. filie mee accipite me ad vos: veluti sopore depssa i pace qenit.

Seraphia anthiocena vgo p hoc temp' rome pro xpo passa: que missa i obscurissimū locū duob' lasciuis viris illudēda tradita: cū illesa pmanit: lapa- dibus inflāmati: z iussu p̄sidis fustib' durissime cesa: deinde gladio necata est. quā sabina p eā cōuersa i suo sepulchro poni fecit. quarto kal. augusti.

Sabina illustrissima mulier: vxor quondam p̄clat' rissimi valetini z herodis metallarij filia. quā se raphia p̄dicta i fide xpi ihu edocta: opib' misericordie insitēs his tumultib' apud romā i auentino mōte a p̄fecto vrbis rabidissimo noīe hēlpidio cū nollet sacrificare dñs gladio pcussa: martyrij palmam adepta est: quarto kal. septēbris. Ambarū aut corpa nūc rome in ecclesia sancte sabine quiescunt.

Quadratus atheniēsis ep̄s z ap̄loz discipulus vir vtiq; doctissim' hac tēpestare eccliaz grādi terrore disp̄sam fide z industria p̄gregās: etiā libzū p xpia ne religiōis defensiōe cōposuit: plenum fidei z rōnis atq; aplica doctrina dignū: quo edito ad vltimū pro ipsi' defensione passus est. septimo kal. Junij.

Quirin' p̄mo tribun' postea ep̄s fact': p id tēpus ap̄d illiricū id est sclauoniā i sciscia vrbe .ij. nōs Junij martyr xpi obiit. Illā (vt prudēt' ait) ligato ad manū ei' molari saxo i flumie p̄cipitat' est. z cū astātibus diu locut' fuisset: ne ei' terrent' supplicio: vix p̄cib' vt mergeret obtinuit. Zenō qz patric' roman' cū decē milib' z ducētis fribus rome ad guttā iugiter manantē sub hoc tumultu p xpo interfectus est.

Achacius primicer' cū decē milib' i mōte ararath ab adriano impatore i armenia martyrio vitā finit qui p̄uersi p angelū victoriā p̄ hostes obtinētes cū adrian' z antoninus quē adoptauerat eos xpianos eē sensissent lacrimātes eos p̄mo flagellari deinde multitudinē clauoz acutissimoz trigēnoz spargi i terrā per xx. stadia iusserūt vt sancti nudis pedib' sup eos incederent. angelus aut antecedēs clauos colligebat ne lederent: tandem ad instar xpi martyriū passi sunt: z aie eoz translate ad superos.

Papias hierosolimitan' ep̄s iohis apli auditor q nō tm historie vetēz discipuloz dñi: quātū voce aristonis z senioris iohānis adhuc viuētis delectat' est. vñ apparet ex ipsa noīm dinumeratione cū oīm se re ap̄loz mētionē fecisset. aliū esse iohānē q inf ap̄los locat'. aliū seniorē iohānē quē post aristonē numerat.

q certe doctissim' est habitus quēq; etiā multi secuti ob doctrinā sunt vt hereneus: appollinaris: tertullianus: victorinus pictauiensis: lactancius: firmianus: quadratus quoq; predictus.

Aristides aut atheniēsis p̄hs sub p̄stino habitu xpi discipul' volumē nrī dogmat' rōnē cōtinēs codē tpe q z quadratus adriano p̄cipi obtulit. his aut apolegeticis libris factū est vt adrian' iniustū fore existimās xpianos indicta causa vbiq; occidi. Adinucio fundano asie p̄cōsuli scripserit: neminē occiden- dum: nisi de accusatore z crimine constaret.

Seraphia

Quadratus

Achacius

Aristides

Secundus pbs

Secundus atheniensis pbs hoc tpe in p̄cio fuit qui semp silentiū seruās p̄ythagorica vitā duxit: cuius taciturnitas cā hec fuit. Qd̄ cū matrē ppriā de illicito cōcubitu tēptasset: et illa (incognito filio) assentisset: vt eū cognouit esse filiū p̄e pudore sp̄m exhalauit: qd̄ aiaduertens secundus id matri propter suā loquelā accidisse: hanc a se in posterū exegit penā: vt de cetero vnq̄ nemini loqueretur: quod cū hadriano qui apud athenas esset nunciatū fuisset: ipsum illico accersiri fecit. quē cū nec salutatione nec exhortatione aut minis a taciturnitatis p̄posito retrahere potuisset: admiratus ipsius taciturnitatē atq; constantiā dixit. Cū ista silentij lex a te nullo modo solui pōt: manu tñ tua p̄pleumatibus meis respondere digneris. Et interrogans dixit. Quid est deus. Ille p̄festim rescripsit. Deus est immortalis mens incōtemplabilis celsitudo forma multiformis multiplexq; spiritus: incogitabilis inquisitio: omnia continens lux indeficiens et optimū bonus suere et alia multa hadriani p̄pleumata philosofo p̄posita.

Tiburtina latine regionis ciuitatē que hodie vetus tibur appellat p̄ hoc tēpus hadrianus imperator (vt helius sparcianus historicus testat) miro sumptu edificauit. et ex villa oppidum fecit. Hec quippe ciuitas. i 6. passuū milibus a roma distare videt. et iuxta antenem flumiū in diuoso loco cōstituta est. quam tñ ciuitatē longe ante romanā urbem a grecis originem et cōditionē habuisse Strabo et Virgilius volunt. aiunt em̄ q̄ ipsius primus cōditor fuit quidā tiburtus coracis et catilli frater. Hi nāq; fratres thebani fuere: qui post thebanorū interitū a patre in italia p̄geniti: singuli postea oppidū ex suo nomine p̄struxere q̄ testis est quidā mons p̄pinquus qui catillus adhuc dicit. Et corax aliud oppidum famosum inter volscos erexit. Fuit itaq; tiburtina hec quondā nobilis ciuitas cui etiā testimonia p̄hibet. p̄pinque adhuc extantes ipsius antiquae ciuitatis ingentes et magnifice edificiorū ruine: que dignitatē vrbis p̄e se ferunt. eo siquidē loco tiburtinus lapis fortissimus fodit: qui ad cōstruendam conseruandāq; romanā urbē multū adiūmēto fuit. Hanc em̄ urbē. fridericus cognomēto barbarossa impator: ab alijs theoticis supiorib⁹ annis dirutā reedificauit. et deinde multi sūmi pōtiffices multiq; cardinales auxere et mlti edificijs illustraue. ex hac simplici roman⁹ pōtifex et alij viri scia et dignitate clarissimi ortū habuere

Tiburtina ciuitas

Berta etas mūdi

Galienus medicus

Justinus pbs

Cerdo hereticus

Valentinianus hereticus

Helito episcopus

Galienus medicus doctissim⁹ vir fuit natione grecus: patria sibi p̄gamū cū uitas asie: statura magnus: spatulas ⁊ humeros latos ⁊ grossos h̄ns: colore brunus: delectatus ī cantu ⁊ alkimia. natus ex patre diuite ⁊ largo: sciētificus ī astrologia arismetica ⁊ alijs h̄moi. Magistrū habuit taliū: ad medicinam diuinitus inductus. circūiēs mūdū p̄ acquirēda scia: p̄adebat parū: scz tm̄ ficibus ⁊ pane p̄tētus cena erat ei copiosa. a paruulo deditus studio medicine. de cemonono em̄ etatis anno cū discipulis athanei de medicina disputauit. ab eis reputatus litigiosus: qz logicus erat. hi em̄ sibi obijciētes dicebāt. hic qdē nutrit⁹ in dialectica multa inde repletus cōtagione. Claruit aut̄ t̄pib⁹ diui antonini p̄ij. Mūqz in curis erubuit: nūqz in p̄nostico errauit. Afferit aut̄ cōstantinus eū. L. ⁊ L. libros edidisse. annos tandē vixit. lxxvij. Et vt quidā ferunt in mari mortuus est cū ad vidēda miracula oli xpi accederet ⁊ mundinus dicit. Merito ḡ medicorū princeps dici debet: qui ea in arte oēs p̄ter hippocrate supasse credit. ⁊ hippocratis scripta miro explanauit ingenio.

Justinus pbs ex neapoli vrbe palestine his t̄pib⁹ p̄ fide xpi multū elaborauit: q ⁊ antonino pio p̄ncipi ac filiis eius libzū dedit ⁊ gentes scriptū: ⁊ dialo gū ⁊ triphonē p̄cipē iudeoz habuit. Inuēctus est ⁊ ī marcionē q cerdonis dogma secutus: alterz bonū aliterū iustū dñm asseruit: tāqz duo p̄ia p̄ncipia creatio nis ⁊ bonitat. Impugnauit ⁊ crescentē cynicū vt gulosum: cuius insidijs ad extremū circūuentus p̄ dignitate christiani noīs sanguinem fudit.

Quila qz iudeus natione pōticus cū p̄scillia vxore edicto claudij discedēs vsqz ad hec t̄pa (vt nō nulli aiūt) supuixit. secūsus mosaice legis interpres post illos septuaginta q philadelphi t̄pibus fuere. ⁊ libros veteri testamēti ex hebreo ī grecū optie trāstulit ⁊ p̄phe verba de v̄gine maria. plata ad iuneculā quādam ascripsit.

Cerdo qdā heretic⁹ a quo cerdoniani heretici nomē acceperūt: p̄ hoc tēpus insaniēdo vaticinare simulat. Afferbat nāqz duo fuisse p̄ncipia p̄ia.

Marcion item hereticus ei⁹ discipulus stoic⁹ pbs cū m̄ḡro suo delirare cepit: dices xpi patrē nō fuisse deū creatorē: q p̄ filiū mūdū fecerat. ⁊ cū aliqn̄ pollicarpo rome obuiā factus fuisset. interrogaretqz an se aḡsceret. coḡsco (r̄ndit pollicarp⁹) p̄mogenitū diaboli.

Valētinianus ali⁹ hereticus platonicus pbs a q valētiniana heresis noiata est: eodē qz t̄pe inualluit. hi aut̄ valētiniani cuiusdā platonicī sectatores dicebāt xpm de corpore v̄rgis nil sumpsisse: sed per eas tāqz per fistulā quendā purum transisse.

Theophil⁹ anthiocēsis ecclie ep̄s ⁊ ipse his diebus floruit: ⁊ p̄ marcionē p̄dictū hereticū libzū edidit impante. Ad. antonio. Scripsit ⁊ libzū p̄ hermo genis heresiz q mām nō nām introducēs: deo aut̄ nō nature eādē cōpauit: mām elemētoz ⁊ deū appellās. Tria qz volumina cōtra etholū cōposuit ⁊ plura alia.

Melito seu miletus asianus natione sordēs ep̄s frontonisqz oratoris discipulus multo in precio his t̄pibus fuit: ⁊ libzū de doctrina christiana. Ad. antonino tradidit. huius ingeniū tertulianus (vt scribit hieronymus) mirūimodū laudat: dicitqz a plerisqz nostrorū prophetaz habitū esse. eo q multa p̄phetica scripserit testimonia: ⁊ alia multa.

Appollinaris asie hieropolitanus ep̄s huius t̄pe in precio est habit⁹ qui insigne volumen de fide xpi. Ad. antonio secūdo tradidit. Scripsit ⁊ in cathaphrigas qui tunc etiā cum prisca ⁊ maximilla insaniebant vaticinantes. Incipiente tamen montano. sed ⁊ alios aduersus gentes quinqz libzōs scripsit. Extant ⁊ alijs duo de veritate.

Aquila

Marcion hereticus

Theophilus ep̄s

Appollinaris ep̄s

Policarpus

re p̄dicta in sustentatione pauperū erogasset: et totū vite sue temp⁹ ipsi⁹ vigilijs et orōnibus atq; ieiunijs assidujs cōtriuisset: et vniuersam familiā numero. 90. manumississet. At postq; multoz martyrū corpa sepelisset. et ip̄a beatissima. xij. kal. augusti migravit ad dñm coronā iusticie acceptura. Et via salaria iuxta sororem suā pudētianā ī cimiterio priscille sepeliť. q̄ etiā die ei⁹ natale a cūctis fidelibus celebrat.

Felicitas cū septē filijs

didit q; id totum quod ante scriptum inuenit. Nam et almagestum opus diuinum et perspectiuā edidit. De iudicijs etiaz quadripartitū opus. et centiloquiū ac alios multos cōscripsit libros. Vixitq; annis. 88. Ex eius aut puerbijs hec duo notāda inserimus. Inter hoīes qui nō curāt in cuius manu sit mūdus: hic mūdo: altior est Et illud. Qui p̄ alios nō corrigit: nec alij per eum corrigent. Quanto magis finī appropinquaueris tanto bonū cum augm̄ento operare.

Aulus gellius

Apelles hereticus

hereticissimū appellat: et suis scriptis percōmode irridere conat. Tacianus quoq; hereticus primo xp̄ianus noīatus: deinde seueriani heretici ab eo processerūt bi oēm coitū spurcū putabant

Policarpus iohānis apli discipulus. smirneus ep̄s ab eo creatus. ac totius asie religione et doctrina tuz facile princeps: hoc anno pio presulante romā veniēs: plurimos fidelīū marciānis et valentiniani falsa psuasionē deceptos ad fidē reduxit. Cū aut marcion obuiā habuisset eū primogenitū diaboli dixit. Negabat em̄ patrē xp̄i deū esse creatorē: qui p̄ filiū mūdū fecerat. Postea vō imperante. ad. antonino et. L. aurelio cōmodo quarta post neronē p̄secutione smirne sedente a p̄consule igni crematus est. Cū quo etiā. xij. ex philadelphia veniētes martyrīū cōsummauerē. hic cū esset doctissimus ac sanctissim⁹ vñā ad philippēses putilē scripsit eplam. passus est aut septimo kal. februarij.

Praxedis virgo sanctissima: beatissimi pudētis romani filia: et gloriōsissime pudētiane v̄ginis soror. virgo siquidē ī diuina lege erutissima p̄ hoc temp⁹ vsq; ad antecū fuit postq; patrimoniū suū vñā cū sorore p̄dicta in sustentatione pauperū erogasset: et totū vite sue temp⁹ ipsi⁹ vigilijs et orōnibus atq; ieiunijs assidujs cōtriuisset: et vniuersam familiā numero. 90. manumississet. At postq; multoz martyrū corpa sepelisset. et ip̄a beatissima. xij. kal. augusti migravit ad dñm coronā iusticie acceptura. Et via salaria iuxta sororem suā pudētianā ī cimiterio priscille sepeliť. q̄ etiā die ei⁹ natale a cūctis fidelibus celebrat.

Praxedis

Felicitas romana femia matrona siquidē sc̄tissima p̄ hoc temp⁹ vñā cū septē filijs suis sc̄z ianuario: felice: philippo: scylano: alexandro: vitale atq; marcialē: rome martyrīū suscepit. Hec em̄ p̄ssima mulier mēte et corpe felicitas. hos septē filios deū colere docuit: vt coronā martyrī acciperēt. Et primo: quidē ianuarius primogenit⁹ post virgarū verbera: plūbatīs occisus est. felix vō et philipp⁹ fustibus mactati. Syllan⁹ p̄cipitio trucidat⁹ interemptus. Alexander deniq; et vitallis atq; marcialis capitali sn̄ia sunt puniti. Nouissime aut et mater ipsa felicitas p̄ter matrū cōsuetudinē: et ipsa gladio necata est. A quib⁹ magnū spectaculū fili dei nostre ante oculos positū est. Eoz dies celebrat. vj. ydus Julij.

Ptolome⁹ natione alexandrin⁹ p̄bs ac insignis astrologus: qui post tpa adriani impatoris claruit hoc tēpore agnoscat. qui vir p̄stantissimus plus astronomie addidit q; id totum quod ante scriptum inuenit. Nam et almagestum opus diuinum et perspectiuā edidit. De iudicijs etiaz quadripartitū opus. et centiloquiū ac alios multos cōscripsit libros. Vixitq; annis. 88. Ex eius aut puerbijs hec duo notāda inserimus. Inter hoīes qui nō curāt in cuius manu sit mūdus: hic mūdo: altior est Et illud. Qui p̄ alios nō corrigit: nec alij per eum corrigent. Quanto magis finī appropinquaueris tanto bonū cum augm̄ento operare.

Ptholomeus astronomus

Montanus hereticus

Cathaphrigarum heresis exordiū

Cathaphrigarū heresim non desunt qui dicant hoc tempore ortam auctore montano. Is em̄ mōtanus heresiarcha pessimus natione phrygius nominauit se paracletum in phrygia et multos seduxit et eandē regionē et vicinis regionibus ac multis erroribus infecit. Ibiq; et priscam et maximā clarissimas mulieres adeo seduxit: vt relictis viris suis secum publice incederent: et se ei⁹ inspiratione prophetissas dicerent. hi capadragie donum spūs sancti non in apostolis: sed in se tantum traditum fuisse affirmabant.

Apelles alius hereticus in grecia fuit. Is dicebat xp̄m̄ non deum in veritate sed hoīm fantasia hoībus apparuisse. hunc theodocion vir eruditissim⁹ hereticissimū appellat: et suis scriptis percōmode irridere conat. Tacianus quoq; hereticus primo xp̄ianus noīatus: deinde seueriani heretici ab eo processerūt bi oēm coitū spurcū putabant

Bexta etas mūdi

Anno mundi. 5363.

Anno christi. 164.

Anicetus papa natione syrus patre iohāne de vico marco vel (vt Damaso placet) de humilia vir moribus insignis: ecclie romane consulens ne moribus petulantū quorūdā labefactaret. Instituit ne clericus vlllo modo comam nutret fm apli pceptū. Neue ep̄s consecrari posset a paucioribus q̄ a tribus eiusdē ordinis viris. ⁊ plura alia ordinauit. At vbi ex ordinationibus quinq̄ q̄s decēbri habuit p̄sbroz. xix. diaconos quatuor. ep̄os nouē creasset. martirio coronatus ac sepult⁹ est i calixti cimiterio via appia. xv. kal. maij. Sedit ānos vndecim: mēses q̄tuor: dies tres. Sedes vō dies. xviij. post eius mortē vacat.

Anno mundi. 5373.

Anno christi. 174.

Sother papa natione cāpanus ex fundano oppido p̄re concordio tp̄ibus l. cōmodi fuit. Is l3 in multis piculis p̄stitutus: animū tñ in tātis malis ad rez diuinā cōuertēs. Instituit ne monacha vlla pallā attrectaret. neue thus i acerrā poneret duz sacrificia fierēt. Eius extabat epla hac de re scripta ad ep̄os italie. Instituit itē ne legitima haberet vxor: nisi cui sacerdos ex instituto benedixisset. ⁊ quā parentes solēni pōpa more xp̄iano marito collocassent: reiciēs multa picula ex prestigijs ⁊ magicis artibus improboz: q̄ i nouas nuptias cadere solēt. At vbi p ordinationes q̄nq̄ mēse decēbris habitas p̄sbroz octo. ep̄i scopos vndeci creasset: morit⁹ ac sepelit⁹ via appia i cimiterio calixti. sedit ānos nouē: mēses tres: dies vñ ⁊ viginti. vacat tuz sedes dies totidē.

Anno mundi. 5383.

Anno christi. 184.

Eleutherius papa natione grecus patria nicopolitanus p̄re abundio. l. Antonino cōmodo impante fuit. Is statuit ne quis ob sup̄stitionē cibi gelinus vllū respueret: quo humana cōsuetudo vsceret. Moluit p̄terea quēpiā de gradu suo deijci: nisi accusatus reus criminis cōuinceret. huius q̄s pontificatu ⁊ ecclies pax data est ⁊ quies: ⁊ nomē xp̄ianū p oēm terrā mirūimodū auctū rome potissimū vbi multi ex nobilitate romana cū cōiugibus ⁊ liberis in fidez recepti baptismi caractere notati sunt. Alucio rege brittāno eplam accepit: vt se ac suos in xp̄ianoz numerū suscipet. Tandē vbi ex tribus ordinationibus mēse decēbris habitis p̄sbroz ac ep̄os ordinasset. morit⁹ ⁊ apud b̄ri petri corpus sepelit⁹. viij. kal. Junij. Sedit aut annos. xv. mēses tres: dies duos. Vacat tuz sedes dies quinq̄.

Anno mundi. 5393.

Anno christi. 194.

Victor papa natione apher patre felice qui rei publice xp̄iane vt par erat curā gerens: cōstituit vt pasca dñica diē a. xiiij. luna primi mēsis vsq̄ i. xxi. celebraret: cū prius cū iudeis. i. 4. luna celebrabat. Eius decretū postea i cōcilio niceno cōfirmatū fuit: ne iudeos imitari videremur. hic cū doctissimus cēt pōtifex quedā de regionib⁹ cōposuit volumina: deinde martyrio morit⁹ ⁊ apud beatū petrū i vaticano sepelit⁹. cuius diē festū q̄nto kal. augusti celebramus. sedit aut annis. x. mēsibus tribus: diebus. x. At sedes dies. xij. tum vacat.

Anno mundi. 5403.

Anno christi. 204.

Sepherinus papa natione romanus ex patre abundo: seueri tp̄ib⁹ fuit vir sanctissimus rei diuine magis q̄ humane intētus. Unde ⁊ p̄stituit vt astā tibz clericis ⁊ laicis fidelibus ⁊ leuita ⁊ sacerdos ordinaret qd̄ postea i calcedonēsi cōcilio p̄firmatū est. Statuit vt cōsecratio diuini sanguinis in vitreo vase nō aut in ligneo vt antea fieret. hec aut institutio postea imutata fuit. Vetus em̄ est ne in ligneo fieret ppter raritatē qua imbibit⁹: neq̄ in vitro ppter fragilitatē. sed ex auro argenteo aut ex stagno vt in tiburensi ⁊ remensi cōcilio scriptū apparet. Idēz p̄terea instituit vt oēs xp̄iani annos pubertatis attingētes singulis annis i solēni diē pasce publice cōicarent. qd̄ Innocētius terci⁹ postea etiā ad cōfessionē delictoz traduxit. Tandē cum ex ordinationib⁹ quatuor p̄sbyteros ⁊ ep̄os creasset: morit⁹ seueri tp̄ibus. ac i via appia nō longe a cimiterio calixti sepelit⁹ septio kal. septēbris. Sedit aut ānos octo mēses. viij. dies. x.

Anno mundi. 5413.

Anno christi. 214.

Calixtus papa natione romanus patre domicio ex regione vrbis ranenna tum vir diuinus ac prudētissim⁹ q̄ in magna rerū pturbatione cū sceleratis impatoribus nequaq̄ ab instituto suo discedēs: Cōstituit ieiuniū q̄ter in anno q̄bus tp̄ib⁹ deinceps ratio sacroz ordinū habita est: cū antea decēbri mēse fieri p̄sueuisset. Cimiteriū q̄s de suo noīe cōdidit via appia: vbi multoz martyz corpora reposita fuerāt. Clerū cū palmachiū virū p̄sulare ⁊ simpliciū senatore atq̄ felicē nobilē virū cū eoz domib⁹ baptisasset. ⁊ mltos p̄sbroz ⁊ ep̄os ordinasset secūdo idus octobris ab alexandro impatore martyrio coronat⁹: deinde sepultus in cimiterio calopodij via aurelia tercio ab vrbē miliario. Sedit annis sex mensibus decem: dies decem. Vacat tum sedes dies sex.

Linea summorū pontificum

Anicetus

Sother

Eleutherius

Victor

Sepherinus

Calixtus

Commodus luci⁹ antonin⁹ dictus decim⁹ octau⁹ romanorū impator: post
 ab. antoninū verū patrē suū impauit. q̄ natus est apud lanubiu: faustia
 ei⁹ mater pregnās visa et in somnis serpētes parere: sed ex his vnū fero
 ciorē: pepit aut cōmodū et antoninū eo mortuo. marcus p̄cepti optimorū cōmo/
 dū erudire conat⁹ est. habuit litteratorē grecū onesicratē: latinū capellā. orator
 ei atticus. bi tñ m̄grī nihil ei p̄fuerūt. Uerū a prima statim puericia turpis im/
 prob⁹ crudelis libidinofus: auspiciū crudelitatis dedit anno etatis duodecimo
 p̄fect⁹ deinde cū patre ad germanicū bellū neq; pudori: neq; sumptui pepercit.
 Tandēq; nil cōmune cū patre habuit: sed oib⁹ incōmod⁹: nisi qd et ipse p̄tra ger/
 manos adiunatib⁹ xpianis militib⁹ feliciter pugnavit. In eo bello cū exercit⁹ cō/
 modi penuria aque laboraret: ferunt p̄cib⁹ xpianorū militū aquā diuinitus e celo
 missā: plurāq; fulmina i germanos et sarmatos cecidisse. Ceterū ad urbē rediēs
 in oīa luxurie et obscenitatis dedecora plabif. Gladiatorijs q̄s armis i ludo ne/
 ronē imitat⁹ depugnauit. plurimos q̄s senatores interfecit: et eos maxie q̄s nobi/
 litate industriaq; excellere aiaduertit: quosdā p̄scripsit: vendidit etiā puincias
 et admīstrationes. fuit forma quidē corpis iusta: vultu insubido vt ebriosi solēt
 et sermone incōdito capillo sp̄ fucato: adurēs comā et barbā timore tōsoris. Te/
 porib⁹ ei⁹ flagiciose vite vrbis penā tulit. Capitoliū fulmine ictū cū egregia bi/
 bliotheca maiorū cura parata cōcremas: mēses decēbrē ad imitationē augusti cō/
 modū appellari voluerit. Idq; post mortē abrogatū fuit. Tandē mortuus hu/
 mani generis hostis adiudicatus est. Strāgulatus in domo vescalii duodeci/
 mo imperij sui anno et mense septimo e medio sublat⁹ est. Corpus eius vt vnco/
 traheret atq; in tiberim mitteret senat⁹ et populus postulauit. Sed postea iussu
 ptinacis in monumētū adriani translatus est.

Elius ptinax decim⁹ octau⁹ ro. impator nat⁹ in appēnino i villa marti quē
 postea marcus pretorē fecerat prime legionis regēde: statiq; rhetias et no/
 ricū ab hostib⁹ vindicauit. deinde p̄fecto vrbis cū mitissim⁹ fuit. cōmodo pluri/
 mū placuit. fact⁹ sexagenario maior impator rogat⁹ vt vxorē augustā faceret et si/
 liū cesarē appellaret: id facere recusauit: testatus sufficere qd ipse imparet inuit⁹.
 Et cū i impatore auaricia nihil turpi⁹ est: cū illiberalis et sordid⁹ habere qd di/
 midiatas lactucas et cardos cōiuuis apponeret: fasianū nūq; puato cōiuuio cō/
 mediat aut alicui misit. Fuit aut senex venerabilis imissa barba: reflexo capillo:
 habitudine corpis pinguiore: statura imperatoria: eloquēcia mediocri et magis
 blādus q̄ benign⁹. Tandē nemie p̄dicte a iuliano iurisperito in pallacio occi/
 dit. Imperij sui mēse sexto. Cū tausius quidā vn⁹ e tungris in irā et timorē mili/
 tes loquēdo adduxisset: bastā in pect⁹ ptinacis obiecit. Tūc ille p̄cat⁹ iouēvltorē
 toga caput operuit atq; a ceteris p̄fossus est. Milites em̄ eū et aulici odio habue/
 rūt. pplus mortē eius indignissime tulit: iō p̄ senatū in deos relatus est.

Iulian⁹ didius successor ptinacis cū caput ei⁹ conto fixū milites q̄ eū occide/
 rat p̄ urbē in castra ptulerūt. Ipse corp⁹ ei⁹ quāto potuit honore funeratus
 est. Cū id i pallatio repisset: hūc aliqui iurisperitū et interemptorē imperiū occu/
 pisse aiūt: q̄ ppetuū edictū cōposuit. Ceteri iulianū nepotē magni iuliani iuris/
 p̄sulti fuisse scribūt. cui⁹ p̄genitores de mediolano fuerūt. Fuit aut hō pessimus
 miserrime viues: vn⁹ odiosus pplō desertus ab oib⁹: quiq; septimo mēse postea
 q̄ in pare ceperat apud pontē miluiū victus: a severo civili bello et interfect⁹ est.

Seuerus ro. impator iuliano didio interfecto affrica oriūdu imperiū obti/
 nuit cui ciuitas lepti pater geta maiores equites romani mater fulvia i p̄/
 ma puericia cū lris grecis et latinis imbuē qd⁹ eruditissim⁹ inter pueros ludēs
 vt iudex sedit circūstāte pueroz ordine ac iudicaret: deinde studioz cā romā ve/
 nit: deinde fisci p̄curator: mox tribun⁹ militaris p̄ gradus alios vsq; ad im̄dium
 puenit: parē admodū: natura seuns: multis bellis laceffit⁹: fortissime quidē rē
 publicā lz laboriosissime gubernauit: p̄bie tñ admodū studiosus fuit: foris par/
 thos et adiabenos supat. Arabes aut interiores ita deuicit: vt regionē eoz pui/
 ciā romanā faceret. Hāc obrē triūphās vt in ei⁹ arcu sub capitolio posito adhuc
 appet parthie arabicus adiabenic⁹ cognoscat. Edificijs p̄terea publicis urbem
 exornauit. nā et thermas seuerianas et septizoniū extruxit. Eibi fuit parcissim⁹:
 exiguis vestib⁹ vsus: leguminis patrij auidus: vini aliqn cupidus: carnis fre/
 quēter ignar⁹: ipse decorus: ipse ingēs. p̄missa barba: cano capite et crispo: vul/
 tu reuerēdus: canorus voce. s̄ affrū quiddā vsq; ad senectutē sonans. Cōtinuo
 tandē varijs et piculis distrabit. hinc a pescennio nigro q̄ magnos in syria mo/
 tus cōcitauerat: hinc a clodio albino quē tñ in gallia nō incrueto plio supauit.

Inde in britanniā p̄fect⁹ deficiētib⁹ vere socijs oib⁹ varijs casib⁹ afflictatus: apud eburacū gallie morit⁹ an/
 no impij sui. xvij. duob⁹ filijs relict⁹ bassiano et geta. olei tñ reliqt vt p̄ q̄nquēniū nō solū vsib⁹ sed et totius
 italie q̄ oleo egeret sufficeret. vltima verba eius dicūt bec fuisse turbatā rēpublicā vbiq; accept⁹: pacatā etiā
 britānis relinq; senex et pedib⁹ eger: firmū imperiū antoninis meis reliquēs si boni erūt: imbecillū si mali.

Linea Impera ratorum

Lucius antoni nus Commodus

Helius pertinax

Didius Julia nus

Seuerus

Bexta etas mūdi

S. Lucius rex

Emerita soror eius

Lucius angloꝝ rex: coilli regis fusti filiꝝ apꝝ anglos seu brittānos regnū accipiens a dño vocatꝝ: eplam eleutherio pōtifici maxio misit. qua rogabatꝝ vt se ac suos in xpianoz numerū recipet. quare fugaciū ⁊ damianū viros optimos eo misit. qui regē ipsuz ac pplm baptizaret. Erant tum in brittānia pontifices qñqꝝ ⁊ viginti: quos flāmines vocabāt. Inter hos aut tres archisclāmini habebantꝝ: quoz ī loco tres archiepi pstituti sunt. p thosclāminū vō loco pmitiua ecclia patriarchas instituit. Clerū luciꝝ baptismo suscepto: mox imobilia cūcta pides gentiliū templis collocata xpī ecclesijs ampliata cōtulit. Relicta patria regnoqꝝ galliā ingressus: deinde rhetiā petijt p augustā ciuitatē ad curiensem vrbem proficiscebāt.

Trogus pompeius

Rogū pompeiū hispanū historiciū floruisse cōstat: eo qꝝ totiꝝ orbis historiā a belo mini regis assyrioz patre vsqꝝ ad monarchiā cesaris latino pscript sermone. ⁊ in qtuor ⁊ quadraginta eā distinxit libꝝ. quoz epitoma id est abbreviationē iustinus historicus fecit.

Dionysii chorinthioꝝ epim sotheris tꝑibꝝ fuisse suscepi scribit qui tāte eloquētie ⁊ industrie fuit vt nō olū sue ciuitatis ⁊ puincie populos. verū etiā aliarū vrbū ac puinciarū epōs suis eplis erudiret. Instructus em pauli apli doctrina facillime potuit sanctitate ⁊ eruditione alios in officio pstinere. suisqꝝ erudiuit eplis ex qbꝝ vnā ad lacedemonios aliā ad atheniēses: terciā ad nicomediēses: quartā vō ad cretēses ac qntā ad ecclias pōticas: ⁊ sextā ad romanos scpsit putilē. Fuere ⁊ alij cōplurimi viri doctissimi b tꝑe.

Theodocion genere asianus patria ephesinꝝ vir doctissimꝝ ac lraz sciētissimꝝ: terciꝝ diuinaz scpturarū interpres cū superioribꝝ floruit: qui pꝛeter interpretationē ⁊ translationē etiā alia multa de religionis xpiane laudibꝝ reliqt mouimēta. hic taciā viri eruditissimi pdicti añqꝝ ī heresim incideret discipulꝝ fuit. Maxime vō appellem hereticū scriptis suis pꝛomode irridet. qd̃ deū quē coleret ignorare se diceret. Affirmabat em xpī nō deū in veritate: sed hoīem in fantasia apparuisse.

Clementē pꝛbruz alexādrinū virū egregiū ⁊ eruditissimū cū his floruisse diuꝝ hieronymꝝ scribit qui multa cōscripsit e quibꝝ illa sunt stromatū id est varietatū libri octo. Hypotiposeon id est informationuz libri totidē. cōtra gētes vnꝝ. huiꝝ aut discipulū origēnē fuisse constat. extant ⁊ eius eplē.

Appolloniꝝ senator romanꝝ vir eruditissimꝝ cum pōtificatu eleutherij pax ecclie data fuit: solꝝ apꝝ poloniꝝ orator insignis martyriū tuz passus est: habita pꝛoꝛone de laudibꝝ xpiane fidei: qd̃ illis tꝑibꝝ capitale habebat. insigne etiā volumē cōmodo obtulit qd̃ quidē piocūde ī senatu legē fecit. postea a suo pꝛeditus qꝝ xpianꝝ eet. i. 4. kal maij p xpī cōfessione capite trūcatꝝ est. Adortuo appolonio mltre hereses inualuere. Marcionis qꝑpe secta varie diuisa est. Alij em vnū principiū fatebantꝝ: alij duo. alij tria: fidē pphetis abrogabāt.

Tertullianū africanū patria carthaginensem centurionis cuiusdā pꝛosularis filiū: virū ingenio ⁊ doctrina clarissimū. his tꝑibꝝ floruisse diuꝝ hieronymꝝ tradidit. Is ad mediā etatē clericoz noiātissimꝝ romane vrbis inuidia adeo pꝛumelijs ⁊ iurijs clicoz attritꝝ fuit. vt ad mōtani heretici doctrinā labi cōpulsus sit. Quāobrem ⁊ multa volumia p orthodoxā ⁊ catholicā fidē cōponere cepit. Vixit vsqꝝ ad decrepitā etatē. vidi ego inquit hieronymꝝ paulū quendā cōcordie qd̃ oppidū italie est: qui se beati cipriani notariū: cū ipse admodū adolescēs esset rome vidisse diceret: referretqꝝ ciprianū nūqꝝ absqꝝ tertulliani lectione vnam diem pꝛeteriisse.

Dionysius corinthioꝝ episcopus

Clement presbyter

Tertullianus

Theodocion

Appolonius

Persecutio xpianoy qnta his annis ira ac iussu Seueri impatoris incū suplit: cū qntus a nerone pse-
cutionē i xpianos mouet. ptnuo tñ varijs piculis z bellis distrabit: diuinaq; vltio in romanos non
defuit. qz mox ciuilia bella mirūmodū eos attriuere. In qua qdē psecutione hi precipue passi inueniunt.

Hyreneus ep̄s

Hyreneus Lugdunēsis ep̄scop⁹: vir doctissim⁹ iam grandeuus apud eandē
urbē p christi noie martyr efficit. floruerat em̄ q; maxime sub cōmodo pri-
cipe: z polycarpi martyr (vt diuus scribit hieronym⁹) discipulus fuit. a quo cum
eruditissim⁹ euasisset. qnq; libros aduersus hereseos scripsit. z cōtra gētes aliud
breue volumen: z de disciplina aliud: z alia plura. Veniū vō seuiēte hac pse-
cutione a seuerō positus in duos colles: cū i vno crucē: i alio ydolū posuisset vt mor-
tē p crucē vel vitā p ydolū eligeret: cū populo tñ ad crucem veniēs: oēs martyrio
coronati sunt. 4. kal. Julij.

Leonides pater origenis

Leonidē etiā alexandrinū magni origenis patrem
virū quidez optimū sub hac psecutione passus fu-
isse Eusebius cesariensis scribit. Cui⁹ quidē martyrium
origenes decimo seueri ptnacis anno paruulus subseq
decreuerat: nisi diuina dispensatione ad multoz utilita-
tem reseruatus p maternā solitudinē impeditus fuisset.

Mam mater ei⁹ cū in crastinū in publicū pdire: z christū cōfiteri decreuisset: nocte
latenter vestimenta ipsius surripuit. z sic puerū a tyrannoz cede reseruauit. Ipse
aut̄ adolescens patrē ad martyriū adhortatus est cū sex fratribus z matre vidua
paup relinquit: redactis in fiscuz paternis bonis: qd christū verū deū pfiterent:
vnde grāmatica sibi ac suis victū quesuit. Leonides aut̄ apud alexandriā urbe:
martyrij palmā constantissime in kalendis Marcij adeptus est.

Eugenia virgo

Eugenia filia prefecti philippi illustrissimi romani: qui missus fuit a cōmo
do impatore in egyptū: virgo pulchra liberalib⁹ artib⁹ erudita. cuz ptho z
iacintho eunuchis relictis parētib⁹ p helenū ep̄scopū baptisata deinde virili ha-
bitu i monasterio degebat: p melanciā feminā de oppressione accusata: z ad pre-
feciū adducta parat⁹ eculeis z flāmis: cū tunicā qua induta erat scidisset femia ap-
paruit ostēdēs se filiā ei⁹. factū est gaudiū populi cū timore. Melancia em̄ cū to-
ta domo diuino igne cōsumpta est. Venitores baptizant cū tota familia. Postea
cū matre z fratrib⁹: ptho z iacintho romā reuersi sunt plures exemplo virtutū
ad fidē puocarūt: precipue basilā ad castitatē ppetuā animauit: quāobres cū dia-
ne sacrificare nollet cū saxo alligata in tyberim pūcit. saxo rupto illesa pmanet.
Tandē post varia tormēta die natalis dñi missus est spiculator qui eā in carcere
percussit. cui⁹ corpus nō longe ab urbe in pprio predio sepultū est.

Perpetua z Felicitas

Perpetua qz z felicitas matrone qdē sanctissime.
z ipse i mauritania tiburitanoy ciuitate cū reuo-
cato saturnino z secūdolo nonis marcij passe sunt. Mā
cū secūdolus i carcē deuisset ipse scripsit mulieres cuz
reliqs bestijs tradite z dilacere martyriū psumant.

Marcissus ir̄limoy p̄tarcha fuit circa tpa victoris
pape z seueri impatoris: cū lumiarib⁹ in die solē
ni oleū deesset: aquā infudi lumiarib⁹ pcepit z nō aque
in pinguedinē versa splēdore luminū reddidit clariozē
a testib⁹ falsis accusat⁹ q diuina pena molestati desertū
locū petijt. Tandē cū i senio p̄esse nō posset. alexan-
der capadotie ep̄s cū desiderio locoz sacroz ir̄limā p-
rexisset: audita est vox. Suscipite ep̄m qui vobis adeo
destinat⁹ est: admittēte narcisso hierosolimitane ecclie
gubernaculū suscepit: deinde martyrio coronat⁹ est sub
deciolardente persecutione

Marcissus patriarcha

Julius z eusebius
martyres

Eusebi⁹ potentian⁹ vincen⁹ ac pegrin⁹ viri nobi-
lissimi romani añ hec tpa sō cōmodo augusto p
fide xpi necant. hi pmo in eculeo positi z nervis acer-
rime distēti: deinde fustib⁹ crudelissime cesi. Sed cū in
dei laude adhuc pmanerēt fidelissimi vsq; ad emissio-
nē spūs mactati fuerūt. 8. kal. octobris.

Tellius senator ad horū doctrinā cōpunct⁹ credidit
i xpm cū domo sua z baptismū p ruffinū psbyterū
suscepit audiēs cesar iussit tādū fustib⁹ cedit qusq; spm
exalaret. Eusebi⁹ deinde corp⁹ rapiēs sepeliuit. iō vitel-
li⁹ index pcepit ei linguā abscedi q absceda laudes ceci-
nit iō antoni⁹ credidit q i via aurelia decollatus est. eu-
sebius deinde tādū plūbat⁹ cesus quieuit in dño.

Eusebius potecian⁹

Berta etas mundi

Anno mundi. 5423.

Anno christi. 224.

Urbanus primus papa natione romanus; pater ponticianus. ab aurelio antonio impatore fuit. anno christi. cccxiiij. ab urbe vero condita nongentesimo et lxx. Vir siquidem doctrina et scititate vite eminentissimus multos sua doctrina singulari ad fidem traduxit. inter hos autem valerianum virum prestantissimum beate cecilie spouse et tiburcium eius fratrem qui postea martyrium constanti auro tulere. hic multa constituit mandavitque ne quis decetero in episcopum eligeretur nisi presbyter aut sacerdos aut diaconus consecratus fuisset. Eiusdem quoque institutum fuit: ut ecclesia predia ac fundos a fidelibus oblatos recipere; pariterque pueri clericis omnibus viris: nihilque cuiuspiam puatum esset sed in communi bonum quod hodie aboluit: tanta est hominum rapacitas et libido. at ubi ex ordinacionibus quinquies mense decem haberi presbiteros novem diaconos quinquaginta episcopos novem creasset. ipse nono kalendas iunij martyrio coronatus est. et sepultus in cimiterio preteritatis via tiburtina. sedit annos quatuor: menses decem: dies xij. Sedes autem dies. xxx. tum vacat.

Pontianus papa natione romanus patre calpurnio: tempore alexandri imperatoris fuit. anno ab urbe condita. dcccclxxiiij. anno vero christi. cc. et xlvij. Vir qui de optimo atque sanctissimo. instigantibus sacrificulis idolorum mandato principis ab urbe roma in sardiniam insulam cum philippo presbitero deportatus. ubi multas calamitates et gravia tormenta pro fide christi in sardinia passus tandem moritur. Cuius corpus postea a fabiano pontifice romae cum magna veneratione ac totius cleri supplicationibus repositum est: ac sepultum in via appia in calixti cimiterio. vixit autem in pontificatu annis novem: mensibus quinquaginta: diebus duobus. vacat tunc sedes martyrio eius dies decem.

Quia quod in quibusdam historiis habetur quod cyriacus successit ponticiano immediate et papatum dimisit ut cum virginibus martyrio coronaretur: sed ratio temporis hoc non permittit: ut patet in legenda vnde cum milium virginum: hunc tamen anno uno et tribus mensibus sedisse scribitur. In cathalogo tamen pontificum positus non est cum non voluntate patrum papa tunc cessit.

Anno mundi. 5453.

Anno christi. 234.

Antherus papa natione grecus pater romulo pontifex creatus. vir optimus. statuit ut res geste martyrum diligenter exquirentes a notariis scriberentur. Descriptas recodi in erario ecclesie mandavit: ne una cum vita bene agentium memoria aboleretur. Censuit item episcopum omisso primo episcopatu ad alium necessitatis causa et utilitatis: non suum ipsi sed creditarum omnium posse transferri. Interposita summi pontificis auctoritate: quod hodie a plerisque non fit ad utilitatem propriam respicientes imo voluptatem ut habent aut unde expilet ad uberiores semper respiciunt. non quot oves et quod ratione pascende sint quarentes: quod est officium boni pastoris: sed sciscitantes quantum singulis animis inde excerpti possit. de cura animarum prava fit mentio. de augendis pueris magna quoque multa iumenta et plures servos et eos quidem ignavos et stolidos domi alant. Antherus vero cum uno tantum episcopo creato: martyrium subiit in cimiterio calixti via appia sepelescit. iij. nonis ianuarij. sedit annis. xj. mense uno: diebus xij. vacat tunc sedes dies. xij.

Tiburcius et valerianus

Tiburtius et valerianus cives romani preclarissimi fratres quos eo tempore auxilio cecilie urbanus papa ad fidem traduxit latitantes inter sepulchra martyrum: post hec almachi prefectus urbis audiens eos christianos et elemosinas distribuentes comprehendens: post longam concertationem pro christo martyrium constanti auro passi sunt: quos primo fustibus cedi durissime fecit: et tandem gladio interfici precepit. Maxime vir illustris qui eos in carcere detinuit christianus effectus tam diu plumbat cesus est donec spiritum exalaret. Cuius corpus cecilia cum valeriano et tiburcio iussit sepeliri. i. 8. kalendas maij.

Cecilia virgo romana corporeo decore moribus ac scititate et laudabili castitate splendida: quam parentes eius unicam habuerunt cum regibus diuicijs. valeriano iam dicto nobilissimo patricio iuveni mirimonio copularunt. quem cum una cum fratre tiburcio ad credendum in christum perdocuisset

eos in toleranda passione sua suavissima doctrina et admonitione induxit ad constantiam. Quam conditionem etiam virgo ipsa subiit in domo paterna. iam antea suo rogatu ab urbano deo dedicata. Cum post mortem amboz almachius amboz facultates inquirere cepit. Ceciliam ut coniugem astare iussit: mandans ut ydolis sacrificaret. Sed cum ad hoc a parentibus urgeretur: dato preclaro responso quod nolleret: cum se profiteretur esse christianam. Iussit eam almachi in domo sua bulienti aqua diu nocturne coferuari ubi illesa mansit: quam audito iussit eam in balneo decolari: quam spiculator tribus ictibus percussit neque caput amputare potuit. Et quod decretum erat ne quartam percussione decollatus reciperet: eam semivivente reliquit. deinde per triiduum omnia sua pauperibus distribuens et quod ad fidem pertraxerat urbano pape commendavit. dicens triiduanas a domino postulat inducias ut hanc domum meam ecclesiam consecraret. his dictis spiritum emisit. Cuius corpus urbanus inter duos episcopos sepeliit. Passa est autem beatissima virgo circa annos domini. cc. xx. tempore alexandri imperatoris. x. kalendas decembris.

Linea sumorum pontificum

Urbanus

Pontianus

Antherus

Cecilia virgo

Bassianus predicti seneci fili⁹ cui anrelius antoninus caracalla cognomen fuit: romanoꝝ impator. seuerus em̄ cū eboraci admodū senex discessit: filios duos successores reliquit bassianū ⁊ getā: sed bassiano nomē antonini a senatu voluit imponi. Itaq; dictus est. **M.** aureli⁹ antonin⁹ p̄ciq; successit. naz. geta hostis publicus iudicat⁹ est ac interfec⁹. cū ad vitā ei⁹ oībus p̄bris cōtaminatā: tum vel maxie q; pāpinianū iuris civilis alterū asilū sua manu necauerat. At bassian⁹ sumpto a senatu antonini noīe imperij potitus est ac caracalle cognomētū accepit a genere vestis: quā pp̄lo dono dedit. Is aut̄ patre aspicioꝝ ⁊ oīlibidine intempacioꝝ nullū gen⁹ facinoris ī vita pretermisit ⁊ nouerca suā ī vxoꝝe duxit. Nihil egregiū de se reliq̄t preter thermas antonianas q̄s ipse ī choauit ⁊ alexander p̄fecit eos preterea capitali pena affecit q̄ remedia quartanis ⁊ terciānis collo gestaret. Dānati p̄terea ab eo sūt q̄ ad statuas minxissent. Idic postremo duz bellū in parthos mouet apud edessam ⁊ coras circūuentus occidit. vj. impij sui āno mēse secūdo: vir egressus etatē q̄dragesimūterciū ānū alij eū a macrio p̄fecto occisū fuisse scribūt. corp⁹ ei⁹ antoninoꝝ sepulchro illatū ē

Opili⁹ macrinus interfecto caracalla impius obtinuit. q̄ p̄fect⁹ pōtē erat. cū filio ⁊ albino facti impatores nihil mēorabile ex t̄pis breuitate gesserūt. nā impius eoz duoz mensiū ⁊ vni⁹ anni fuit. seditiōe militari deinde occisi sunt. **M.** acrin⁹ em̄ ab heliogabolo ap̄d anthiochiā interfectus est. **Diadumenus** aut̄ a p̄e antoninus dictus: ad eū puez exercitū p̄ conatione inclinauit. p̄ impio. fuit aut̄ puer oīm speciosim⁹ statura lōgiuscula: crine flauo: nigri oculis: naso deducto ad oēs decorē: mēto cōposito: ore ad oscula pato hic vbi p̄mū indumēta coccea ⁊ purpurea ⁊ castrēsia imperij signa accepit quasi sydere⁹ emicuit vt amaret ab oīb⁹. **E.** lodius q̄s albinus ī gallia impator dictus de nobili familia. hī aut̄ cū parū imparūt tuz v̄l maxie q; nihil mēoria dignū gessere: quidā noīa eoz p̄termittūt. Solus t̄n albinus ob edacitatē nomē aliq̄d apud pat̄tores p̄secutus est: vt ait cornelius. q̄ centū persica cāpana. decē melones hostienses q̄ngētas ficus passarias: q̄dragita ostrea vna cena comedebat.

M. arcus aurelius antoninus q̄ varius etiā dictus est imperiū suscepit: hic vt putabat caracalle filius ex sem ianira cōcubina fornosissima: erant q̄ dicerent eū vulgo cōceptū. romā veniēs magna oīm expectatione impius adeptus. **H.** eliogabili nomē sumpsit a sole cuius sacerdos erat: edito templo: p̄benices em̄ heliogabalū solem vocant. Is matrē suā in senatum rogari iussit solusq; oīm impatoꝝ fuit sub q̄ mulier loco viri senatū ingressa est: fecit ⁊ ī colle senatū id est mulierū senatū. Sed symiamire senatus p̄sulto sunt facta ridiculo de legibus matronalibus: q̄ quo vestitu incederet: q̄ cui cedē aut assurgere deberet t̄c. **E.** lex ⁊ preter expectationē heliogabalus vixit vt nullā de se nisi flagitioꝝ totiusq; obscenitatē mēoria reliq̄t. **M.** ā ⁊ ī virgines vestales incestū cōmisit: ⁊ p̄brosas mulieres semp domi habuit: ⁊ iracūdia incitatus sabinū cōsolarē virū (ad quē vulpian⁹ scripsit) e medio tolli iussit. **D.** ignitates aut̄ ⁊ honores malis ac flagitiosis cōmittebat. primus romanoꝝ mēsas ⁊ capsas argēteas habuit. admonētibus amicis: caueret ne ad inopiā redigeret. **R.** ndit q̄d melius q; vt ipse mihi heres sim ⁊ vxoꝝi mee. **O.** p̄pressit ī triclinijs versatilib⁹ parasitos suos violis ⁊ floribus vt aiām aliqui efflauerint libidinū genera q̄ dā inuenit: hac vero iusania adeo cōtemni ceptus est vt tumultu militari exortor: ipse cū matre necaret. **A.** iūt cū ei a sacerdotib⁹ s̄ris dictū esset vi moriturus eū parasse funē serico ⁊ cocco intortū quo vitā laqueo finiret: parauerat ⁊ gladios aureos q̄bus se occideret. Sed nihil valuerit occisus est p̄ scurras: ⁊ per plateas tractus sordidissime: p̄ cloacas ductus ⁊ in tiberim submissus est q̄rto imperij sui anno. hic finis antoninoꝝ nomini in republica fuit.

A. lexander interfecto vario heliogabalo accepit imperiū. nā aureli⁹ alexander seuerus vrbe arcena genitus: cū antea cesar a senatu esset appellatus inde augusti nomē recepit: cui māmea mater fuit xp̄iana. fuit aut̄ vnicū virtutū exemplar ad cōponēdā rempu. vicio superiorū p̄cipū labefactatā animū adiecit. adiutores ad hanc rem habuit iuliū frontinū virū doctissimū. vulpianū ⁊ paulū viros ī iure civili p̄stātissimos: paul oī pompa ⁊ ambitione vixit: erat tāte p̄udētie vt a nēmine decipi posset: pecunias ⁊ adulationes p̄tepsit: gemas reiecit: statuas sumoꝝ viroꝝ vndiq; cōquisitas in foro trāsitorio locauit. thermas q̄ hodie antonine vocant p̄fecit ⁊ ornauit. tēplū xp̄o edificare voluit eūq; inter deos recipe habuit p̄terea xp̄m ipsū ⁊ abrahā ī latio suo. **A.** lexāder igit̄ tot virtutib⁹ insignis iuuenis admodū impator creat⁹ bellū statiz p̄ persas suscepit: ac xersem eoz regē p̄stātissime vicit: **D.** iscipline v̄o militaris adeo seuer⁹ emēdator fuit: vt q̄sdā etiā integras legiones exauctorauerit: q̄ seueritate factū est vt militari tumultu apud magūciā in gallia occideret. tercio decimo imperij anno instigatione maximī. Is princeps alexāder inclamabat: sepius q; a quibusdā xp̄ianis audierat ⁊ tenebat: **I.** dēq; p̄ preconē significauit cū aliquā emendaret. q̄d tibi fieri non vis alteri ne feceris. quā inīam adeo dilexit vt in plateis ⁊ in publicis opibus perscribi iuberet.

Linea Imperatoꝝ
Bassianus antoninus
Caracalla

Macrinus Albinus
opilius

M. Aurelius antoninus
Helioabalus

Alexander

Bexta etas mundi

Origenes

Origenes alexandrinus vere martyris fili: et ecclie alexandrine presbyter phor ac theologor dñi sui tps princeps his tpius alexandrie floruit. hic cū ab ipsis cunabulis xpianissim⁹ esset: et eminētissim⁹ ingenij adolescēs euasisset. qui decimo seueri ptinacis anno (psecutione i xpianos mota) leonida p̄e interempto quē adolescēs ad martyriū adhortatus est: post patris obitū xpī fideles a tyrannis p tormēta oppressos p posse fouit et ad mortē perductos intrepide animauit. Totus deinde ad religionem cōuersus predicandi officium habuit. Tanti aut ingenij fuit ut nulla eū lingua: nulla litteratura latuerit. Adira utebatur continētia in cibo et potu abstinentia in reb⁹ alienis. Mā et paupertatē xpī imitatus est: et multis annis nudis ambulauit pedibus. Hui⁹ virtutem pleriq; imitati martyriū p fidē xpī equo aīo passi sunt. Inde q; hebiant arū heresim impugnavit: qui et xpī ex ioseph et maria natū purum hoīem dicebāt: et legē iudaicā ritu seruandam predicabāt: hoc idē et symachus sentiebat. Super lectū preterea plumis stratū nūq; dormiuit et a carnib⁹ se oīno abstiniuit. Et in tm castitatis amator fuit ut zelo fidei: licet nō fm scias se castrauerit. Secut⁹ illd qd in euāgelio dicif et si puerile habes: qz sunt eunuchi qui seipso castrauerūt ppter regnū dei. Ob eius doctrinā et eloquentiā et artam vitā a mamea alexandri imperatoris mater de antiochia accersitus apud eam in p̄cio habitus: mulierē xpianā fide edoctā relinquēs: in quē alexander fili⁹ vnice pius fuit. Tanti aut ingenij fuit origenes et doctrine ut septē notarij sibi inuicē succedētes homini vix sufficerēt. Librarios habuit totidem et puellas apprime eruditas quos oēs ingenij copiā et vbertatē effundendo defatigabat: hūc quidē et si hoste sibi porphirius desumpserit xpiani hoīs acerrim⁹ persecutor. Ita tñ interdū laudat ut nūc doctissimū p̄m principē vocet. Et dicat eū oīa platonis secreta consecutū. Scripsisse origenē ad sex milia volumina librorū hieronym⁹ ipse refert. Errauit tñ (ut augustin⁹ et hieronymo placet) in plerisq; maxie vō i libro de principatu quē periarcho appellauit inde origeniana heresis pcessit: qui dicūt xpī qñq; ex maxima misericordia nō solū hoīes s et apostatas angelos fore redēpturū. Juxta psalmistā nō in ppetuū irasceat de⁹ neq; in eternū cōminabit. Ceterū ipse origenes ut quidā aiunt in scripto ad fabianū papā p̄niam de male platis agere videt. Causam sui erroris refundūt certi in ambrosiū suū emulū quendā qui nō emendata in publicū ptulit. Ideo a nōnullis ut ab eusebio et ruffino et alijs q̄maixe laudat. Ecclia qz nōnulla ei⁹ scripta recipit. Veniq; anno salutis nrē. 236. Et etat⁹ sue sexagesimo primo deficiēs apud tyru sepelif.

Eulpianus

Julius frontinus

Adinutius felix

Ulpian⁹ iuriscōsultus vir p̄stātissim⁹ alexandriq; predici assessor: hūc dē tēporib⁹ teste eusebio ppter eximā ei⁹ sciam atq; doctrinā apud eundē impatorē maxio i p̄cio habitus est. Et p ceteris doctoz vocabula et leges antiquas explanauit. Atq; alia multa monimēta scripto post se reliquit.

Paulus patauin⁹ filr in p̄bia et iure ciuili celebratissim⁹ p hec tpa floruit et ad cōponendā rempublicā romam superiorū impatorū vicio et sordib⁹ labefactatā alexandro predicto imperatori plurimū auxilio fuit: et nōnulla ea in facultate cōposuit q adhuc extare vident: quē nōnulli alio tempore fuisse scribūt tanta est diuersitas temporū.

Eliū quoq; frōtinū p̄m et in omni doctrina scientissimū cū superioribus floruisse et alexandro auxilio fuisse cōstat. Mā et ipse multa cōposuit et alexandro ipsi ad res cōponēdas adiūmēto fuit.

Ast ad quē nōnulli extāt eplē: q libzū p̄cipue cōposuit de vacca ruffa i deutronomio: et coeqlib⁹ etate analib⁹ q offerebant i lege et de diuisiōib⁹ q cū colūba et turtare ab abraham ponif i genesi vir em eruditissimus fuit.

Adinutius item felix insignis iur romie causidicus dialogū scripsit: quo christianū et ethnicū disputantes inducit: qui octauius inscribit. Scripsit et de fato et contra mathematicos quāq; stilus superiori nō cōueniat cuius etiā Lactancius meminit.

Ambrosius grec⁹ diaconus p hoc tēpus cōfessiois gloriā plurimū insignis fuit: hic primo martionites existens ab origene correptus dñice glorie insignis fuit: hui⁹ industria et sumptu etiā ad hunc infinita origene s dictauit volumina. Sed et ipse vir nobilis et nō inelegantis ingenij obiit parū aū mortē origenis. Reprehēsus a plerisq; q vir locuples amici sui senis et pauperis moriēs nō recordatus sit

Paulus patauius.

Tripho

Ambrosius

Agapitus

Martina virgo

Berillus eps

Hypolitus eps

Agapitus illustris adolescētulus p hoc temp^o apud p̄nestinā sabinoz^u vrbē quidēntis iussu alexādrī impatoris martyrio coronat^u. Ipse ei cū qn^o decim eēt annoz^u z amore xp̄i martyrio flagraret: ab impatore cōprehēdit^u. z primo neruis crudis cedidit: deinde vrbis p̄sidi vt sacrificare cōpelleretur tradidit q̄ eū durissimo z squalido carceri statim reclusit vbi p̄ q̄tuor dies eidē cibū oēm negavit: inde eidē p̄sidi exhibuit^u p̄unas ardētes eidē sup caput ei^u apponi iussit. z cū gr̄as deo ageret flagellis iterū cedidit z nudus capite deorsus verso suspēdit^u: z bulienti aq̄ corp^u ei^u pfundit^u. z adhuc martyris xp̄i maxillas fregissent p̄ses ex tribunali corruēs tristē emisit aīam. Quo audito impator eū leonibus obijci p̄cepit. Sed fere māsuefacte pedib^u martyris se inclinauerūt. vidētes sceleris mīstri tulerūt sanctū martyre z inter duas colūnas gladio pcusserunt sub die. xv. kal. septēbris. Corp^u vō eius a xp̄ianis nocte sublatū: ibidē militario ab vrbē p̄mo positum est in sarchophago nouo nutu diuino inuēto.

Martina romana virgo z qdē sc̄tissima p hoc tēp^o cū eximie christiane veritatis virtutisq^{ue} esset mulier ab alexandro p̄ncipe cōprehensa cū xp̄m negare oīno recusaret diuersis tormētōz^u generib^u cruciat^u cū em pulcherrima erat i ei^u amore exarsit. exhortat^u q^{ue} ad culturā ydolorū vt eā sociā impij haberet. Apollo aut in ei^u aduentu cōminut^u est: deo em se vouit mēte z corpe castā. Iussa deinde cedi z i carcere posita in q̄ i mēso lūie pfusa i manu hīs tabulā scriptā. quā magnificata sunt opa tua dñe oīa i sapia fecisti. iussit postea eā extendi z mēbra ei^u spatib^u incidit: in oīb^u deum glorificās. imissus leo ad eā in cunctis illesa cū i fide immobilis pmaneret gladio tandē cesa martyrij palmā p̄mo die Januarij pmeruit.

Quirici^u p̄terea roman^u patric^u z ipse vna cum iulita matre hactēpestate apd romanā ciuitatez alijs inūerabilib^u secū iūctis martyriū ydib^u Julij cōpleuerūt: lz historia eoz^u inter apocryphos reperiā.

Berillus arabs bostren^u eps vir doctissim^u cū ali quāto tpe gloriose rexisset eccliam ad extremū lapsus i heresim q̄ xp̄m ante incarnationē fuisse negat origenis tñ ope ad veritatē reduct^u varia postmodū scripsit opuscula: maxie vō epl̄as aliq̄t: q̄b^u origeni p sana doctrina gr̄as agit. Extat z dialogus origenis z berilli in quo berillus hereseos arguit.

Porphiri^u atheniēsis p̄s z quidē excellētissim^u p hec tpa maxio i precio fuit. q̄ z si origenis p̄sbyteri p̄cipu^u amator z laudator fuisset: z christiani tñ noīs acerrim^u p̄secutor fuit: z p̄pterea multas obtreccationes z blactrationes p̄ orthodoxā fidē igessit q̄s diu^u augustin^u refellit: lz trinitatē p̄fectā ponat: hic q̄z inter cetera ylagogas. i. itroductiones ad arestotel cathegorias. i. p̄dicamēta adiecit z p̄sc̄psit alia mltā.

Hypolit^u cuiusdā ecclie eps: q̄ rōnē pasce z tpoz^u canones scripsit vsq^{ue} ad p̄mū annū alexandri impatoris. xvj. annoz^u circulū reperit z eusebio q̄ sup codē pasca. xix. annoz^u circulū cōposuit occasione delat^u clar^u habet. Scripsit etiā nonnullos inscripturas cōmentarios p̄cipue exameron z in p̄phet.

Tellium q̄s africanū inter scriptores sui t̄pis nobi

Quirinus martyr

Porphyrius p̄s

Julius aphrican^u

mus refert) Cuius quinq^{ue} de temporibus extant volumina: z de trinitate pergrāde volumen perscripsit. z ad magnū origenē epl̄am in qua ostendit susanne fabulā apud heb̄reos nō haberi contra quez doctā epl̄as scripsit origenes. hic cū l̄arus cultor z amator existeret z multis diuicijs flozaret apud cesareā palestine vrbem bibliothecā insignem suo noī cōdidit. z cū honorabilis plurimū habere sub. Ad. aurelio antonino cesare legationez. p̄ restauratione castelli emaus suscepit qd̄ postea reedificās Michopolim appellauit.

Fabianus papa natione romanus ex patre fabio post antherum pontificem duz in via de futuro pontifice deligendo colloqueret: confestim diuinitus quedam coluba super caput eius astitit et sic diuinitus electus: statim per septem diaconos regiones diuisit: qui a notariis martyrum res gestas colligeret: ad ceterorum exemplum: qui christi fide profitebantur. Idem quoque cimiterium per dignitate martyrum edificauit. Statuit preterea ut singulis quibusque annis in cena domini crisma renouaret: ac uetus in ecclesia combureret. huius tempore exorta est nouaciana heresis: tandem martyrio coronatus ubi ex quingentis ordinationibus mense decembri habitis. presbiteros duos et xx. diaconos septem. episcopos undecim creasset. Sepultus est autem in cimiterio calixti via appia. xiiij. kal. februarij. quo die natalicium eius: una cum diuo sebastiano celebratur. Elacet autem dies sex. Ad hunc magnus ille origenes (multis sublati heresibus) de ordine fidei seruando multa perscripsit. sedit annis. xiiij. mens. xj. dies. xj.

Concilium rome. 60. episcoporum

deneganda sit uenia. et sic primum romane ecclesie scisma finitum fuit. Alie etiam hereses huius temporis pullulare cepere. Origenes enim heresim quorundam sustulit: affirmantiu aios hominum una cum corporibus interire. Rursusque in anastasi (quam nostri resurrectionem vocant) una cum corporibus suscitari. Sustulit et heresim helchesatarum qui paulum apostolum omnino respuunt quique asserunt negatorem in tormentis christum nihil criminis habiturum: modo integri et recti sit cordis.

Cornelius papa natione romanus patre castino: uir certe eruditissimus et multas scripsit epistolas. una ad fabium anthiocenum episcopum de synodo romano et italica atque aphricana. alia de nouatiano heretico. tertia de synodi gestis. Et uo sub episcopatu eius qui apostatas recipiendos censebat penitentes presertim nouatus nouacianum extra ecclesiam ordinauit et in aphrica nicostratum. quapropter professores qui a cornelio secesserant: cum maximo presbytero ac moyses sentiētes ad ecclesiam reuersi veri confessoris nomen adepti sunt. uerum postea instantibus hereticis cornelius centumcellas in exilium mittitur. ad quem cyprianus carthaginiensis episcopus in carcerem coiectus lras mittit. quibus intellexit et amici calamitatem et exilij sui confirmationem. Extant et alie cypriani ad cornelium epistole plene religionis et fidei. Priusque in exilium mittitur instate lucina matrona sanctissima corpora petri et pauli e cathacubis ubi minus tuta esse uidebant noctu leuat. Paulum lucina in predio suo uia hostiensis collocat ubi interfectus fuit. cornelius petrum ubi crucis martyrium subiit. in templo apollis ad radices aurei montis. iij. kal. Julij. Cum autem mense decembri sacrorum iniciatorum preteritis fecit. Deius iratus sanctissimum uirum plubatis cedi atque deinceps ad templum martis duci iubet: ut simulacrum eius adoraret. At uir sanctus dum ad supplicium ducitur: oia bona stephano archidiacono commisit. post hec tercio nonis maii obtruncatus. huius corpus beata lucina cum quibusdam clericis noctu sepeliuit in arenario predij sui. Sedit annis duobus diebus tribus. Sedes. xxv. uacat.

Dionysius alexandrine ecclesie episcopus uir doctissimus origenis magni auditor: his temporibus episcopus designatus. sedit annis. i. et 7. hic in cypriani et affricani synodi dogma consentiens de hereticis rebaptizandis plurimas misit epistolas: sed et ad fabianum papam de penitentia unam scripsit epistolas: et ad varios alios de exilio: de mortalitate: de sabbatho: de persecutione decem. atque duos libros aduersus nepotem episcopum et ad origenem magistrum suum de martyrio et alia multa.

Linea sumorum pontificum Fabianus

Cornelius

Dionysius alexandrie episcopus

Maximinus impator anno ab vrbe cōdita. dcccclxxvij. post alexādrū ex corpore militari: posteaq; bellū in germania. pspere gesserat sine vlā senatus auctoritate impator elect⁹ est. hic de vico tracie vicino barbaris: barbaro etiā patre ⁊ matre genitus: quoz alter e gothia: alter ex alanis genitus esse phibet. Et in prima quidē puericia fuit pastor nōnūq; procer q; latronib⁹ insidiaret ⁊ suos ab incurfib⁹ vindicaret. militare aut sub seuerō cepit. Erat em̄ magnitudine corporis spiciuus: virtute inter oēs milites clarus forma virili decorus ferus morib⁹. fuit aut ingentis stature vir adeo vt pedes octo excederet. Pedē habuit tāte magnitudinis vt postea in puerbū locū cesserat: cū de longis ⁊ ineptis hoīb⁹ diceret. maximini caligā requirit. Tāte vero bibacitatis erat vt vini amphorā vna cena biberet. Verū cū sextus a nero ne xpianos psequeret anno tercio posteaq; regnare cepat: a pupieno aqlegie quā obsidebat vnā cū filio maximino interfectus est. tanta aut fide aqlegieses ⁊ maximinū p senatu fuerūt vt funes de capillis muliez facerēt cū deessent nerui ad sagittas emittēdas. Ideo rome in honore matronaz templū veneri calue senatus dicauit. Greci scriptores maximū ⁊ balbinū impatores ⁊ maximi nū factos. maximū aut cū exercitu missus ⁊ apud rauennā bellū parasse. aqlegiā aut nisi victorē nō vidisse: latini scriptores nō maximū sed pupienū ⁊ maximinū pugnassee apud aqlegiā ⁊ vicisse. forte idē pupienus q; est maximus.

Gordianus post maximinū tyrānū imperiū adeptus cū parthos iā erupētes ingeti clade supasset: ⁊ nobilissimus vir pcosul cuz filio psulari legato impator dictus erat aut iā octogenari⁹ ⁊ plurimis puicijs pfuit quē africanū appellauerunt. Gordiani igit duo pater ⁊ fili⁹ ambo ex psulibus magno affroz psilio impatores sunt appellati Gordianus vō adolescēs augustus declarat⁹ sex annis imperiū tenuit. cuz maximinus pter senatus auctem impiū vsurpasset ad deturbādū euz tres declarauit impatores e q; bus pupien⁹ ⁊ albin⁹ i palatio interfecti. soli gordiano imperiū reseruati fuit. Huius picipis hec fuit precipua laus q; ad sexagitadu milia libroz i biblioteca habuisse dī. deniq; duz ad triūphū rome rediret: nō lōge a romanis finibus philippi fraude occisus est. Gordiano sepulchz milites apd circē castz fecerunt titulus hmoi ardētes ⁊ grecis ⁊ latinis ⁊ persic⁹ ⁊ indaic⁹ lris: diuo gordiano victori spaz: victori gothoz: victori sarmathaz depulsoz rōanoz seditionū: victori germanoz sed nō victori philippozum.

Philippus anno ab vrbe cōdita nōgētesimo nonagesimo septio reductis militū copijs e syria i italiā vna cuz filio philippo ānos qnq; impat. hūc aut pmiū imperatorē xpiani habueret: q; qdē misteria adire nunq; est ausus nisi pfessus. post terciū vō imperij sui annū millesimus ab vrbe pdita annus impletus est. vñ ⁊ seculares ludi celebrati sunt. q; centesimo qz anno repetebant. instituti a valerio publicola post exactos reges a seculo nomē ducētes: qd est humane vite spaciū. Ambo deinde fraude decij ab exercitu interfecti sunt. lz diuersis i locis. Mā philippus pz verone: filius rome occidit. annis qnq; imparunt. Inter diuos tñ relati sunt. ex qbus iunior philippus adeo seueri ai fuit: vt nullo cuiusq; cōmēto ad ridēdum solui potuerit: patre q; secularibus ludis petulātius cachinatē ⁊ vulto auersato notauerit. hic philippus qrtō imperij sui anno vrbe ex suo noie i thratia pstruxit. ⁊ cū decū infensuz haberēt thesauros suos fabiano pōtifici ptulerūt: ob id odiū maximū decius in xpianos pcepit.

Decius romanoz impator q; e pānonia inferiori budalie natus. interfectis philippis imperiū sumpsit: odio in xpianos exardēs: ppter philippos eiusdē secte imitatores. Bellū ciuile qd in gallia motus fuerat oppressit: filius suuz cesarē fecit: romelauaciū edificauit. cum biēnio postea cuz filio cesare imperasset. in barbarico bello opprimis e qbus senior gurgite paludis immersus est. Ita vt nec cadauer eius nusq; repertus sit. Digno certe dānatus iudicio: q; septimā post neronē persecutionē in xpianos mouens. multos scissimos viros interemit. Hic inter historicos varietas orit: cuz eutropius scribit q; inter ceteros beatissimū laurentiū leuitā ⁊ martyre igne excoxit q; sub sexto floruit. Ideo imperiū decij nōnulli plōgāt. Quidā hunc decū seniore sub quo passus fabianus ⁊ corneli⁹ ponunt. deinde decū iuniorē cesarē. ⁊ inter istos duos gallū volusianū ⁊ alios impatores fuisse aiunt. Et postea valerianū cū galieno sub quib⁹ passi lucius stephan⁹ ⁊ sextus sumi pōtifices ac lauretius archidiaconus ⁊ hypolit⁹. Ideo galien⁹ binominis asserit dictus decius galienus. Vex aliq; decū cesarē a philippo cōstitutū cum in vita lauretj legif decius cesar ⁊ nō impator sub eo passū fuisse laurentiū. Cuz antiquitus aliqui cesares ⁊ aliqui augusti: postremo impatores fuerunt.

Linea Imperatorum

Maximinus

Gordianus pater

Philipp⁹ pater

Philipp⁹ filius

Decius

*Rephaly homo et
Crimis natus*

Bexta etas mūdi

Persecutionē sextā post neronē. maximin⁹ impator mouit in xpianos quā precipue exercebat in cleri-
cos et sacerdotes. verum cum cunctos cedibus persequeret: tercio anno a pupieno aquilegie vna cū
filio interfectus: persecutioni simul et vite finem imposuit.

Pontius beatissimū martyrem philippum impatores ad fidē xpī peruertisse tra-
dunt historici. Iste pontius fuit fili⁹ cuiusdam senatoris vrbis. cuius pater
marcus: mater iulia. que pregnās templū iouis intrās in quo sacerdos sacrifi-
cans velamē et insulā scindens voce terribili ait. Hec mulier in vtero gestat: qui
hoc templū funditus euerget. Ideo trista domū rediēs: vētrē molestauit vt fetus
periret: peperit tñ puerū sine omni macula. quē cū nitebat interficere: pater ait.
Sinās eū viuere: si ioui placebit de inimico vindictā sumet. deinde cū in varijs
doctrinis eruditissim⁹ euasisset. Eū audisset xpianos: cui sanct⁹ pontianus perat
cantātes: deus noster in celo oīa quecūq; voluit fecit. Simulachra gentiū argen-
tū et aurū etc. Relictis ydolis cū patre a pōtiano baptisma suscepit: patre deinde
defuncto et pontiano: fabiano summo aplico oēs facultates dedit: qui pauperi-
bus distribuit. duob⁹ aut philippis impatorib⁹ cum esset amicus et cum instaret
millesim⁹ ab vrbe annus: eis verū ac magnū deū in celo colendū ostendēs. effecit
vt a fabiano baptisma susceperūt: et templū destruxerunt. a sequētib⁹ deinde impatorib⁹ post varia tormen-
ta cum a seuiantibus vrsis et ab igne in arena illesus māsisset. demum capite celo martyriū cōsumauit.

Martyres que per varias persecutiones passi sunt
deinceps nomina famosorum annotantur.

Pontion martyr

Leontius martyr

Florellus puer

Felicissimus martyr

Romanus martyr

Habundius martyr

Cirilla virgo filia decij et martyr

Abacuck martyr

Andecius discipulus policarpi

Siminus martyr

Inouatus cum. xx.

Victor miles et terrena vxor ei⁹

Concordius subdiaconus

Valerius martyr

Saius martyr

Attalus martyr

Philippus prefectus alexandrie

Triphonia

Cesarus

Symphorianus

Castorius

Columba

Geminianus

Philemon

Janurius

Festus

Desiderius

Sabinus

Basilij cum alijs septem

Adrianus

Simplicianus

Patroclus

Symphorianus

Elvii. martyres

Leonilla

Priscus

et 42. martyres

Quirinus

Theodor⁹ basilides

Maurus

Victorius

Victor martyr

Nicoforus

Claudianus

Alexander

Carpoforus

Erisandus

Bedeon

Baria

Marcellianus

Marcus

Nicostrat⁹ et Zoe vxor eius

Tranquilla

Cromacius

Erescentia

Theodora

Albinus

Felicianus

Primus

Faustinus

Beatrix

Temporib⁹ decij cū post varias psecutiones ephesus decij⁹ venisset. In
medio ciuitatis templū cōstrues: oēs sub pena mortis ydolis sacrifi-
care cōpulit. Tantusq; penarū terror cunctos inuaserat vt fili⁹ patrē et ami-
cus sodalem abnegarat: In ea vrbe septē nobiles primi in palatio. maxi-
minus: marcus: martinian⁹: dionysius: seraphion: iohānes et cōstantinus
ydola spernentes ieiunijs et orōnib⁹ in domo celātes vacabāt. apud decium
accusati patrimoniū paupib⁹ distribuētes. Inuito cōsilio in montē celion se-
cesserunt: et vsq; ad temp⁹ psecutionis finiedē latere decreuerūt: quib⁹ vnus
admisstrabat qui suozē decij ceteris detexit: et panes allatos obtulit. quo ci-
bo pfortati colloquētes in luctu vt de⁹ voluit obdormuerūt. Beci⁹ os spelunce obstrui pcepit vt fame et si-
ti dies clauderent. Scriptura signato martyriū cū tempore: quomodo temporibus theodosij postea ma-
nifestati vni sunt. infra describitur.

Septem dormientes

Septima persecutio post nerone facta est a decio impatore. qua quidē multi diuersis in locis p fidei
cōstātia passi fuere. q cū philippo impatori reuertēti de bello verone occurrit cū victoria: ad ipsum
honorādūz: dolose eu occidit. z vsurpās sibi imperiū ad vrbē veniēs: vt videref zelo cultus deoz
illoz occidisse dñm suū qz xpianus erat: mouit psecutionē diram q xpianos plurimos interficiens. z inter
illos filiū prefati philippi impatoris. Martyres aut varij sub decio passi sunt: quoz martyriū iā patebit:

Abdon z Senen

Abdon z senen subreguli romani viri clarissimi ex
corduba psarū vrbe oriūdi his tumultibz p mul-
tos carceris squalores romā cathenis obligati pducūf
vbi cū diu diuersis penaz generibz diu fuissent macera-
ti. Cū em decio impator babiloniā z alias puincias su-
perasset xpianos in diuersis locis cordubā adduxit: z
diuersis supplicijs eos iterfecit. Eoz aut corpa abdon
z senen xpianissimi sepeliebāt. Tandez tercio kalēdas
Augusti gladio pcussi martyrium compleuerunt.

Agatha sicula virgo genere nobilis pclarissima: p
hoc temp in cathania ciuitate sicilie p xpo marty-
rio coronaf. Illā quintian pfect audita ei fama nobili-
tatis formositate z diuiciay: z q xpī ancilla esset: illā
cōprehendēs affrodisie turpissime mulieri tradidit: que septē filias habebat tur-
pitudini deditas: que p dies triginta varijs psuasionibz ac minis eā adhortabā-
tur: vt presidi assentiret: qui postea cū idolis sacrificare noller: post alapas z car-
ceres postq eculeū: post etiā mamillarū abscisionē: z in testis fractis z carboni-
bus ignitis volutationē eo iudicāte i carcere martyrio psumata est nonis februa-
rij. corpus fideles aromatibz sepelierunt. angelus apposuit tabulā vbi sculptum
erat. mentē sanctā spontaneā honorē deo z patrie liberationem. Fortuna quoqz
eius ignem montis prope ciuitatē repressit.

Agatha

Appolonia virgo sanctissima memoratu dignissima alexandrina longeu-
etatis. z ipsa p hoc temp martyriū p xpī noie ptulit acerbissimū. Illā pse-
secutores (cū idolis sacrificare volebat) primū dentes oēs ex eius ore excusserūt
z multis plagis affecerūt. deinde cū minarent eam viuā se incensuros nisi cū eis
verba impia pferret z deū blasphemaret. at illa vidēs
rogum paululū quid intra semetipam deliberās: repē-
te de manibz impioz se p rupit z in ignē paratū pili-
uit: vt pterrerent crudelitatis actores: qz pemptior est
inuenta femina ad mortem: qz psecutor ad penas. ac sic
martyrij palmā quito ydus februarij pmeruit. Et san-
ctū corpus postea in italiā delatū: apud verdona: lom-
bardie ciuitatem in cathedrali ecclesia serua.

Appolonia

Serapion

Serapion patria alexandrin z ipe vir sanctissim
eodē anno apud alexandriā a psecutoribz capt
crudelibz supplicibz afficit in tm vt oēs eius corporis
iuncture pri soluerent: sed adhuc viues a ministr dia-
boli de supioribz sue dom partibz pcipitatus xpī mar-
tyr efficit. z ei natale. i 8. kal. decēbris celebrat. Ju-
stinus quoqz presbyter cū victoria martyriū pro christo
constantissime sustinuit.

Adeniacus martyr

Adeniacus ethruscus vir celeberrim: z ipse apud
flozētiā ethurie vrbe octauo kal. nouēbris mar-
tyriū ptulit. cuius reliquie adhuc z templo z populoz
frequentatione a cōciuibz suis plurimū venerant. Pa-
lentin quoqz z laurentin patria ethrusci: z ipsi apud
aretium eoz vrbe vna cum nicostrato diacono: z ali
multi in hoc tumultu pro christo passi sunt.

Victoria virgo inclita cū esset despōsata cuidā pa-
gano rome sub deciana psecutione: cū nec nubere
nec sacrificare veller: post multa miracula z opa sancta
cū plures virgines deo adiūxisset: gladio pcussa est ro-

Victoria virgo

gatu sui sponsi. Plurimiqz ali martyrio coronati sunt quoz vitā euoluere nō possum. qui hac persecutio-
ne furente in desertis z in montibus latitantes fame siti frigore: languore latronibus bestijsqz consumpti
sunt in diuersis mundi regionibus.

Sexta etas mūdi

Anno mundi. 5453.

Anno christi. 254.

Lucius papa natione romanus patre porphirio post corneliū impante gallo hostiliano pontifex eligif. hunc volusianus impator primo exilij pena dānauerat: sed eo extincto ab exilio liberatus romā veniēs. Cōstituit vt duo presbyteri: diaconi tres vbiq; locoꝝ ep̄m comitarent: cuius vite et actiōis testes qui etiā a nōq; ad martyriū tubēte valeriano duceret: oēm ptātem ecclie stephano archidiacono suo pmisit. Ter aut dandis ordinib; sacris vacauit. Et postq; martyrio vitā finiuit sepultus est in cimiterio calixti via appia octauo kal. septēbris. sedit ānis trib; men. iij. dieb;. iij. Dies qnq; et triginta sedes tus vacat.

Anno mundi. 5458.

Anno christi. 257.

Stephanus primus papa natione romanus patre iulio pontifex eligif. eo potissimū tpe quo postumus in gallia tyrannidē occupat: cum maximo reipublice emolumeto: vir sane optimus ad ordinādā ecclias cōuersus. Insti-
tuit ne sacerdotes et lenite vestib; sacris alibi q; in ecclia et peragendis sacris vterent: ne si secus facerent penam balthasar regis babylonis subiret: qui va-
sa sacra pphanis manib; attigerat. De rebaptisandis aut his qui ad fidem re-
dissent eadē sensit que corneli; pōtifex: neq; vllō modo his recomunicandū eē
qui rebaptizarent. Tandē cū ope et verbis multos gentiles ad fidē xp̄i cōuer-
tisset: cōquisitus a galieno vt quidam volunt vel ab his qui ex deciano edicto
christianos psequerent: vna cū plerisq; suoz ad martiriū rapit. capite mulcta-
tus i calixti cimiterio via appia sepelif. 4. nōs augusti. sedit annis septē: mē-
sib; quinq; dieb; duob;. Sedes aut ad dies duos et viginti tum vacat.

Sixtus secundus papa natione grecus: patria atheniensis ex philosopho
xp̄i discipulus factus est: durate adhuc deciana et valeriana psecutione
vir sane doctissim;: q; sumope hereses exortas videlz sabellianoz et ne-
pocianoz cōfutare et extinguere meditabatur. verū accusat; qd xp̄i fidē cōtra im-
perator decreta predicaret. captus ad martis templū ducit vt aut marti sacri-
ficet aut si id facere noluerit penā capitis subeat. Euntē ad supplicium laureti;
archidiaconus alloquit. Quo pgrederis sine filio pater: et sine ministro ppe-
ras. Cui sextus. Ego te nō desero fili. maiora tibi p fide xp̄i supersunt certa-
mina. post tridū me sequeris sacerdote lenita. Interim aut si quid in thesau-
ris habes id pauperib; distribue. Eodē vero die vna cū sexto diaconi sex inter-
ficiunt. felicissimus: agapitus ianuaris: magn; innocentius: stephanus: se-
xto ydus augusti. In suo aut pōtificatu sacroz ordinū ptātem bis fecit mense
decēbri. Sixti corp; i cimiterio calixti via appia sepelif. Reliq; vo martyres
iacēt in cimiterio ptextati i agro veranio via tiburtina. Sedit aut ānos duos
mēses decē dies tres et viginti. Vacat tum sedes dies quinq; et triginta

Dionysius papa cui; originē damasus se inueniri potuisse negat ex mo-
nacho pōtifex creatus: p̄sbyteris ecclias et cimiteria i vrbe roma statim
diuisit: parrochias et dioceces foris distribuit que quisq; finibus suis limini-
busue ptentus eēt. Mādauit itē iudicib; tam secularib; q; ecclasticis: vt nemi-
nē dānarēt anteq; p testes ydoneos pvincerēt. hic licet decrepite esset etat;: cō-
ciliū in anthiochia ciuitate p paulū eiusdē vrbis ep̄m celebrari mādauit: cum
ppter senium interesse dionysius nō potuit. Ea tñ de re ad eum per maximū ale-
xandrinū ep̄m late perscriptū est. Mortuus aut dionysius sepelif in cimiterio
calixti vbi ex institutionibus duabus mēse decēbri habitis: presbyteros duo
decim: diaconos sex: ep̄os septē creasset. Sedit annis sex: mensibus duobus:
diebus quatuor. Vacat tum sedes dies sex.

Anno mundi. 5463.

Anno christi. 264.

Felix papa natione romanus patre cōstantino: aureliani tpe fuit: vir vtiq;
iustus et omni laude dignus: qui et martyriū deuotioni consulēs manda-
uit vt singulis annis sacrificia martyriū a xp̄i sacerdotib; decetero celebrarent
vtq; nullibi q; in loco sacro et a viris ecclasticis missa celebraret. Dedicatio-
nes quoq; temploꝝ etiā solēniter celebrari mādauit. Qd si de cōsecratione ali-
cuius ecclie ignoratū fuerit vtpote vetustate et abolitione muroꝝ cōsecrari de-
nuo mādauit. Qui deniq; repetitis sacris ordinibus mense decēbri presby-
teros nouem: diaconos quinq; ep̄iscopos quinq; creasset. martyr via aurelia
sepelif tercio kal. Junij in basilica quā antea in honorem dei condiderat secu-
do ab vrbe miliario. Sedit annis quatuor men. ij. dies. xv. Vacat tum sedes
in vrbe dies quinq;.

Linea pontificum
Lucius

Stephanus

Sixtus

Dionysius

Felix

Gallus hostilianus et galli filius volusianus mox imperatores creati sunt: quorum tempore in ultione christiana in nostris tanta pestis exorta est: ut paucis domus nuda civitates et provincie extiterint: que non tantam calamitatem senserint. Nihilque omnino clarum gesserunt. Sola hec pestilentia morbis atque egritudinibus: non eorum principatus fuit. Verum gallus et volusianus dum per emilianum res novas agitantem bellum civile moliantur inter amne necantur. Emilianus autem obscurissime natus: obscurius impavit cum maior fuerat. et tercio mense extinctus est. hec autem pestis ac calamitas maxime apud egyptum et alexandriam sequebatur: de qua cyprianus martyr extat liber. hi duo non dum completo imperii sui biennio ut premissus est interierunt.

Valerianus imperium suscipiens cum galieno eius filio impavit annis. i. 5. Valerianus enim in rhetia et norico se agens ab exercitu. Valerianus rome a senatu imperatores eligunt. horum imperium perniciosum romano non et pene excruciatum fuit: principum ignavia et christianos servitia. Nam germani raunenam usque pervenire ferro et flamma omnia vastantes. Valerianus autem in mesopotamia bellum gerens a sapore persarum regem captum in civitate turpiter vixit: et apud parthos ignobili servitute perivit: eo enim ut scabello persarum rex equum conscendit uteretur: pedes eius cervicibus imponens. et id merito cum statim ubi impius arripuit octavam persecutionem christianos movit. Territus autem clario dei iudicio galienus pacem ecclesie tribuit. Cum autem adolescens factus esset augustus imperium primo feliciter mox commode ad ultimum perniciosum gessit. erat enim in galieno subite virtutis audacia. Barbari tamen omnes in fines romanos eruperunt. Et tyranni quidam perniciosi exorti sunt: qui quod commiserat erat ab externo hoste pessundaret. Valerianus vero cum republica deseruisset ac mediolanum libidinibus operam daret missis percussoribus interceptus est imperii anno nono. Et ut quidam ferunt auxilio cecropii dalmatarum ducis ubi et frater eius valerianus quem multi augustum multi cesarem dicunt occidit. Alamanni enim exhausti gallis suo tempore in italiam penetraverunt. Bacia quae a traiano ultra danubium fuerat adiecta amissa est. Germani usque ad hispanias penetraverunt. Cum iam desperatis rebus et delecto imperio romano posthumus in gallia obscurissime natus purpuram sumpsit: et per tyrannidem annis. x. impavit: usus ingenti moderatione: pulsus hostibus provinciam in pristinam formam redegit: deinde militari tumultu apud maguncia cum interfecit. Victorinus postea galliarum accepit imperium vir strenuissimus sed dum nimie libidinis esset et aliena munimenta corruperet. agrippine occidit sui imperii anno secundo. Huic successit tetricus senator: qui aquitaniam honore praesidis administrans absens a militibus imperator electus est. dum hec in gallia agerent per odentum perse victi defensa syria mesopotamia usque ad thesiphontem recepta est.

Claudius huius nominis secundus romanorum imperator a militibus electus: a senatu appellatus augustus: imperium suscepit: hic gothos illiricum mecedoniamque vastantes bello adortus incredibili clade superavit. hac obrem in curia aurea clipeus: in capitolio aurea statua eidem a senatu decreta est. parvus vir atque modestus et iusti tenax atque reipublice gerende idoneus. adversus ducenta milia alamanorum haud percul a lacu benaco in silva que lugana dicitur dimicans: tantam multitudinem fudit ut egre pars dimidia superfuisset. qui tamen morbo correptus apud syrmium moritur. non dum expleto biennio in imperio. Quo mortuo statim quintilius frater ab exercitu imperator eligitur. vir quidem vix moderationis et qui solus fratri preferri posset. Is quoque decimo septimo imperii die interficitur.

Aurelianus anno ab urbe condita millesimo ac vigesimo septimo imperium adeptus. Bacia ripensi oriundus vir militari disciplina clarus: in bello potens: animi tamen modicus: et ad crudelitatem propensionis. Gothos apud danubium gravi prelio superat. Romanam orbem triennio ab invasoribus recepit. hic primus apud romanos diademata capiti innexuit: gemis et aurata veste (quod vere romanis incognitum moribus) usus est. hic muris validioribus et laxioribus urbem sepsit. Templum appollinis edificavit in asiam traiciens zenobiam que occiso odenacho marito orientis tenebat imperium haud longe ab antiochia vicit: eamque in triumphum una cum tetrico ducit. ad gallias profectus vindelicos obsidione barbarica liberavit. deinde ad illiricum rediit. Sed cum iter faceret apud zenophorium mansionem que est inter heracliam et bizantium: malicia notarum sui interemptus est: qui nonam persecutionem movit in christianos: populus autem romanus amavit: senatus timuit. Imperavit annos quinque menses sex. Triumphum eius gloriosum flavius vopiscus describit.

Volusianus filius

Valerianus

Linea Imperatorum

Gallus hostilianus

Valerianus

Claudius Quintilius frater

Aurelianus

Bexta etas mundi

Quarta persecutio ecclesie facta fuit iussu valeriani imperatoris: q̄ ubi imperiū arripuit octauus a nero-
ne adigi tormentis xpianos idola colere: abnegantesq; interfici. vbiq; iusserit: hic tñ a p̄cipio san-
ctos dei ita veneratus est vt domus eius ecclesia dei putaret. Sed postea per quēdā magū seu hereticum
corruptus et deprauatus: catholicā fidem adeo detestari cepit: vt hanc persecutionem faceret cuius crude-
litas atq; sententia dei iudicio orbi nō modicū perniciofa fuit. nam paulopost germani e. puincia erūpētes
cū magno impetu hostili aīo rauennā vsq; peruenere: et oīa igni et ferro vastare

Cyprianus

Cyprianus doctor ecclesie eruditissimus et cartaginensis ep̄s iubēte valeriano p̄-
cipio post longū exiliū octauo kal. octobris a galerio maximo p̄consule du-
rissimo viro detractione capitis martiriū cōsumauit. Referunt et eū apud
eandē urbem passi Crescentius victor: rosula ac generalis. Fuit aut in primis Cy-
prianus gentilis et excellentissimi ingenij vir ac bonarū artium studiis ornatissimus
qui primo rhetoricā docuit: deinde suadete p̄bro cecilio (vt hieronymus ait) a quo
et cognomē sortitus est: ad xpianos trāsies oēs facultates suas paupib; erogauit.
presbyter primo deinde carthaginensis ep̄s creatus. vbi tum docendo monēdo ac
scribendo xpī ecclesie prodesse curauit. Eius aut clarissimā vitā et martiriū pon-
tius eiusdē cypriani p̄byter et exiliū comes: egregio volumine cōposuit. huius cy-
priani caput Nuremberge in basilica sc̄i Laurentij cū oī gloria obseruatur. Scri-
psit aut plura opa precipue de vnitāte ecclesie: Anteq; em moreret cyprianus vene-
rat in sniam ecclesie romane. Nō esse rebaptizandos hereticos: sed sola man⁹ in-
in positione gr̄am recipiēdos hac de re inter cyprianū et corneliū magna fuerat olim cōtentio

Laurentius hispanus: sexti p̄p̄tis archidiaconus et fili⁹ adoptiuus romae via-
tyburtina presente decio seu galieno post multū virtutū insignia et plurima
tormentorū genera videlicet carceris: in quo cecū illuminauit et hypolitū baptizauit:
ac verberib; (vt thezauros ecclesie ostēderet) plūbat⁹ ac scorpionib; cesus. ad
vltimū nocte a valeriano et decio vt dñs sacrificaret: cōpulsus ait. Absce nox ob-
scurū nō habet sed oīa ī luce clarescūt. post dirā oris pcussione: quarto ydus au-
gusti in craticula ferrea (sub qua carbonēs ignite) crudelissime igni laurentiū ex-
ustū ferūt. gr̄asq; deo agens: sp̄m deo reddidit et martiriū p̄stantissime cōpleuit
Hypolitus aut cū iustino corpus exustū sepelierūt. Hunc nōnulli cuiusdā hispa-
niarū ducis filiū fuisse dicunt. Quē demon infantulū e cuna in nemus asporta-
uerat: sed beat⁹ sextus p̄dictus cū in eadē puincia p̄dicaret: cū sub quadā arboze
lauro diuinitus inueniēs laurentiū appellauit: et diligenti cura ipsum enutriti et
edoceri fecit. Quo adultō illū secū vna cū vincentio romā perduxit. Vbi postea
factus pontifex cōstituit eū suū archidiaconū post sextū aut triduo post: vna cū claudio subdiacono et seue-
ro p̄bytero et crescentio lectore et romano hostiario varijs cruciatibus neq; vt p̄missum est.

Laurentius

Hypolitus

Sabellius hereticus

Concordia

Sabellius hereticus: a quo sabelliani heretici tāq;
ab auctore puerse secte inētoze vocati sūt: ea aut
tēpestāte exorta est ea doctrina apud ptolomaidē que
olim barce vocabatur pentapoleos ciuitatē plena blas-
phemijs in deū patrē et in xp̄m: quē sūmū dei filiū esse
negabat: primogenitūq; oīs creature: simul etiā sp̄s
sc̄i intellectū auferebāt. Dicebat em et p̄dicabat vnaz
tñ p̄ris et filij et sp̄s sc̄i esse p̄sonā. Quas ob res ma-
gne dissensiones et scādala in ecclesijs tā occidentālīb; q;
orientālīb; exorte sunt. Nec ipse tandem diuinū iudi-
ciū euasit: cum turpiter occubuit.

Hypolitus romanus patricius eo anno et mēse postq;
beatū laurentiū sepeliuit cōprehensus eo qd xp̄ia-
nis esset diu acriter cedidit: cū nollet idolis sacrificare
fustib; cesus donec cedētes deficerēt. Decius ira plenus
valeriano p̄fecto p̄cepit: vt eū crudeli examinatione in-
terficeret. q̄ iussa cōplēs oēm familiā in p̄spectu ei⁹ de-
collari fecit. deinde ipsius ligatis pedib; ad colla indo-
mitorū equorū p̄ cardos et tribulos crudeliter trahi taz
diu fecit donec emitteret sp̄m. quo defuncto iustin⁹ cor-
pus sepeliuit ī agro vetano ydibus augusti.

Concordia p̄dicti hypoliti nutrix. cui p̄ses dixit
cōsiderate vitā vram: ne cū dño v̄ro peatis: ait
nōs cū dño desideram⁹ magis mori q̄ ipudice viuere
Iussit eā tā diu plūbat⁹ cedi: donec emitteret sp̄m.

Romanus q̄ miles et ipse sequenti die eo ī loco pas-
sus est. Is ī p̄fessione b̄ti laurentij diuit⁹ ex visioe
angeli cōpunctus se baptizari fecit. quo audito mox iudex iussit eū fustigatū exhiberi: et visa ei⁹ p̄stātia de-
collat⁹ est. 5. Idus augusti. Cui⁹ corp⁹ postea lucā ethurie urbem delatū honorifice sepultū est.

Romanus

Quirinus

Quirinus roman⁹ tribun⁹ sub hac psecutione p⁹ lingue abscisione: ⁊ manuū ac pedū p xpo detru-
catione in via rome que nuncupat appia agonē mar-
tyrij. iij. kal. aprilis gladio cōsummauit.

Aleodora q̄s vgo hermeti martyris soror hīs tpi-
b⁹ ab aureliano capta martyriū itrepide sustinuit

Valentini⁹ roman⁹ p̄sby hīs dē tpi⁹ multa sanitatū
ac doctrine insignia a claudio imperatore capis.

Interrogat⁹ de dñs eoz ait iouē mercuriū ⁊ alios mi-
serios hoies fuisse: deinde asterij filiā illuminauit quas
cū oī domo sua nūero. xliij: xpianos effecit. Tandē iu-
bente imperatore diutissime fustib⁹ cedit. ad vltimum
vō capite trūcat ⁊. i. 6. kal. marcij sepelit. Cirillā q̄s

decij imperatoris filiā xpianissimā rome gladio iugulatā historie tradūt q̄nto kal. nouembri⁹.

Ponā persecutionē ecclie Aurelian⁹ imperator mouit i xpianos nonus a nerone. Is em̄ malis p̄silijs
subordinat⁹ cū de ea re ad puinciarū p̄sides lras misisset: diuino iudicio de celo tact⁹ turpis occubuit

Ebennarū clarissimā allobrogū seu sabaudiensū ciuitatē aurelian⁹ augustus i gallijs hoc anno
cōdere fecit. Et ex suo noīe ipsam aurelianā appellari voluit. Cū em̄ gallia puincia per annos. xx.

Et eo ampl⁹ ob se uiciā ⁊ ignantiā valeriani ⁊ galieni imperator⁹ a fide populi romani se subtraxis-
set. virtute aureliani cesaris recuperat. Hec quippe ciuitas belueci⁹ finibus prima est ⁊ lacu lemāno si-
ue lusitano abluīt. Ex quo quidē lacu rhodanus fluuius p̄fluit. super quē pons ligneus celeberrimus si-
tus est. hec itaq; ciuitas nunc pre magnitudine pulchritudineq; ac ciuiū frequentia totius allobrogū siue
sabaudiensū puincie emporium esse videt. Ad quā ppter frequentes nundinas innumerabiles deferunt
diuitie: hec quippe sabaudie duci diu paruit: ⁊ nūc subest. In qua plurimi clauere viri: de quoz numero
maximinus quidā p̄fessor fuit. Anianus vrbis ep̄s viri scititate ⁊ doctrina precipuit: ac let⁹ p̄sbyter in diui-
nis scripturis nobiliter erudit⁹ ⁊ alij multi. Hec aut vrbis ab imo surgit ad collum p̄tensa: habetq; vineta
vberima. Est q̄s i ea sedes ep̄alis apud eandē vrbem amodeus primus sabaudie dux eius gentis ducatū
p̄mo genito suo tradidit ecclasticas cerimonias ⁊ orandi morē didicit ad basileā prexit. vbi generale fuit
cōciliū inter duos filios: alterū sabaudie ducem. alterū ebennarū comitē adolescētes egregia facie. solē/
nibus p more seruatis: romane ecclie p̄sul coronatus est: de quo inferius patebit.

Valentinus

Ebenna

Bexta etas mundi

Anno mundi. 5473.

Anno christi. 274.

Euticianus papa natione thuscus patre maximo ex ciuitate lunensi post felicē pontificē sedit rome vir sanctissimus et eruditus. Instituit ut in altari noue fruges benedicerentur: maxie uero fabae et uuae. Constituit itē ne qui martyres sepelire uellent sine dalmatica collobio uel purpureo id facere auderēt se nesciente presertim. Trecētos enim hic martyres se propria manu sepelisse fertur. Verū ubi ex sacris ordinibus mense decembri habitis presbros. xiiij: diaconos quinq: ep̄os nouē creasset martyrio coronat. Et in cimiterio calixti via appia sepelitus octauo kal. augusti. Sedit annū vii: mensem vñ: diem vñ. Elacat tum sedes dies octo: Sunt qui scribunt eū annis octo mensibus decem in pontificatu uixisse. Damasus tamen primie sententie auctor est.

Caius papa natione dalmateus patre caio ex genere diocletiani impatoris primū p̄bi tpe fuit. deinde caio et carino impantibus vir utiq: diuinus qui ordines in ecclesia distinxit: quib⁹ tāq: gradibus quib⁹dā ad ep̄atū ascendere ref. hi erant: hostiarius: lector: exorcista: acolitus: subdiaconus: diaconus p̄sbyter: ep̄s. Idē q̄s (ut quondā fabianus) regiones diaconis diuisit: quae res gestas martyrum conscriberet. Constituit etiā ne p̄phanus quispiā sacris iniciatu in iudiciū vocaret: neue paganus aut hereticus accusandi xp̄ianū hoīem p̄tates haberet. Tandē orta in xp̄ianos tpe diocletiani tanta persecutio quāta nūq: antea. in subterraneis locis quas criptas vocant diu latuit. Captus deinde a persecutorib⁹ vna cū gabiniō fr̄e eiusq: filia susanna martyrio coronat. et via appia in cimiterio calixti sepelitus decio kal. maij. Sedit aut̄ caius annis. xj. menses quatuor: diebus duodecim: quo quidē tpe presbros q̄nq: et viginti: diaconos octo ep̄os quinq: creauit. Quater ordinibus sacris mense decembri habitis. Elacat tum sedes dies vñdecim. hunc tñ q̄ndecim annis sedisse eusebius scribit Paulus samosatē ep̄us.

Paulus quēdā samosatē ep̄m virū utiq: eruditissimū p̄ hec tpa ab ortho-
dora fide desciscētē arthemonis heresim excitasse dicunt. que q̄dē heresis marie uirginitati dīdicebat: assereratq: qd post xp̄m natū se viro suo ioseph cō-
mīscuisse et alios filios p̄creasse. hic itaq: paulus in demortui ep̄i locū anthioce-
nus ep̄s creatus supbe nimīū sese habebat. Interdū em̄ p̄e supbia et lras rele-
gebat et dictabat epl̄as: multis cōstipato agmine p̄cedētib⁹ ac subsequētib⁹.
vñ p̄pter hoīs arrogātiā christianā religionē pleriq: detestabantur. Sed qd
faceret nra tēpestas qua nil uel supbie uel pompe ne dicā luxurie addi pōt. Si
tot adolēscētes sericatos in ejs p̄ferocibus uiderēt. si subsequētū presbros
turbā cernerent clamidibus optimi cuiusq: coloris hincinde ab equis deaurat
pendētib⁹. Execrarent eos ac dicerēt nil eis cū xp̄o p̄ter similitudinē. quandā
religionis cōe esse. Is aut̄ p̄dictae heresis asserit inflatus opinioe suipsius ac
tribunal alt⁹ q̄rēs: negabat dei filiū e celo descēdisse: s̄ a maria cepisse originē
et initū e terra habuisse. hāc obres in scilio anthioceno oīm ep̄oz q̄ aderāt p̄sensu publice dānat⁹ est. maxie
uero gregoriū cesariēsis ep̄i viri sc̄ssimi snia q̄ tāto scilio interfuit: et postea p̄ fide xp̄i martyriū penā subiit.

Manes qdā hereticus gente psa vir utiq: callidus et diabolicus vita et mo-
rib⁹ barbarus: his t̄pibus fuit et multa dāna xp̄i ecclesijs intulit. Is ei
p̄fiteri se xp̄m ausus est: ascitis in societate duodecim discipulis quo fidē rebus
in oībus faceret: et ad interficiēdas deceptorū aīas infandī dogmatis sui ferale
cōmentū de sacrilegis et fabulosis mēdacijs texuit. Et p̄ has insanarū opinio-
nū ruinas se suosq: seq̄ces decepit: ut falsi corporis fingeret xp̄m dicens (ut leo
papa testat⁹) cū nihil in se solidū: nihil uerū hoīm oculis actibusq: p̄buisse sed si
mulate carnis uacūā imaginē demonstrasse: hic etiā et seq̄cib⁹ suis duo principia
esse affirmabat vñ. s. boni alterū mali: vñ lucis et alterū tenebrarū. Testamē-
tūq: vet⁹ respuēs et nouū solū recipiēs. ab eo manicheorū heresis exordiū sum-
psit. ut aut̄ cū impugnat⁹ manes ob impietate et supbiā: ita maxime laudat ana-
tolius laodicens ep̄iscopus p̄pter religionē et doctrinā.

Cesari et alij martyres

Elix p̄sbyter et eusebi⁹ monach⁹ his persecutio-
nibus apud terracinā campanie urbē p̄ fide xp̄i interempti sunt. nā eusebi⁹
cū sanctos martyres iulianū et cesariū p̄sbros sepelisset: et hui⁹ rei gr̄a mltos ad
fidē cōuertisset q̄s p̄dict⁹ felix baptizauit: cū eodē felice papa detent⁹ ad forū
iudicis ignominiose p̄ducit cū oīno sacrificare nollet decollat⁹ est nonis nouēb.
Cesariū aut̄ diaconū et iulianū p̄sbyterū per vñā diē ante p̄dictos in eadē
urbe interfectos fuisse constat. Ipse em̄ cesarius diaconus cū multis diebus in
custodia solus maceratus fuisset. postea cum ipso iuliano in saccum missus et in
mare precipitatus kal. nouembri⁹ martyriū compleuit. Adiochus quoq:
p̄sbyter et tyrsius diaconus ac felix subdiaconus olim beati polycarpi ep̄isco-
pi discipuli apud augustudunū galliarū urbē glorioso martyrio coronant quos
polycarpus ex oriente in gallias docendi gratia direxerat. Tandem uentibus p̄-
forati obierunt.

Linea Būmoz pontificum

Euticianus

Caius

Manes hereticus

Ordines Clericorum

Contra Arianos
Prophecia

Tacitus romanorum imperator post aurelianum a senatu populoque romano imperium suscepit. in cuius electione velius cornificus gordianus consul dixit. Cum exercitus sine principe recte duci stare non poterat: simul necessitas cogit. Nam limites transibentium germani rupisse dicuntur occupasse urbes validas nobiles diuites et potentes: quare agite et principem dicite. post hoc omnis senatus acclamauit tacite auguste deum te seruet: te principem facimus. vir certe idoneus reipublice gubernande ob eius virtutem et integritatem. pecuniam quam domi collegerat in stipendium militum vertit. togis et tunicis idem usus est quibus prius. Thermias omnes anni lucernam claudi iussit. ut quod per noctem seditionis oriretur. corneliu tacitu scriptorem auguste in omnibus bibliothecis collocari iussit. Ipse fuit vite parcissime amariore cibos appetiuit: balneis raro usus est atque validior fuit in senectute. vitreorum diuersitate atque opositate delectatus est. Panem nisi siccu nunquam comedit: fabricarum peritissimus fuit: in armorum cupidus: venationum studiosus. uxorem gemis vti non est passus. legit sane senex minutulas litteras ad stuporem. Et quoniam a meotide multi barbari eruperant in teremp: est insidijs militaribus mense sexto post adeptum imperium (vel ut alij dicunt) morbo interijt. Bessit autem propter breuitatem temporis nihil magnu: hic mensem septembrem tacitu appellari iussit: cum eo mense natus et factus est imperator.

Floianus qui frater taciti germanus fuit: post fratrem arripuit imperium non senatus aucte sed suo motu: quasi hereditarium esset imperium. cum sciret adiuratus esse in senatu tacitu: ut cum mori cepisset: non liberos suos: sed optimum aliquem principem faceret. Venitque vix duobus mensibus imperium tenuit et occisus est tharsis a militibus qui probum audierant impare: quem omnis exercitus legerat. Fuit autem florianus morum frons imitator: nec tamen usquequaque. Nam effusione in eo frater frugis reprehendebat. hec ipsa imperandi cupiditas alijs eum moribus ostendit fuisse quam fratri.

Probis romanorum imperator: vir domi forisque conspicuus: qui post tacitu omnium iudicio bonorum imperator est factus orbemque pacatissimum gubernauit. hic oriundus e panonia ciuitate syrmieni nobilioze matre quam patre patrimonio moderato: affinitate non magna: tamen priuatus quam imperator nobilissimus virtutibus claruit. Rei autem militaris insignis suscepta rei publice administratione. Gallias a barbaris occupatas ingenti felicitate restituit. Compositis igitur rebus in gallia litteras ad senatum dedit. sublata est omnis que tendit late germania: omnes iam barbari vobis arant. Nam et quadraginta milia hominum cesa sunt et septuaginta urbes nobilissime captiuitate hostium vindicate. et omnes penitus gallie liberate preda omnis recepta est. ago igitur deus immortalibus gratias. Habuit quoque non leues tyrannicorum motus. Nam et saturninum qui orientis imperium arripuerat varijs pliorum generibus superauit. deinde cum perculus et bonus apud agrippinam in gallia imperium arripuissent. magna celeritate oppressit. et de eis omnibus triumphauit. Tandem cum syrmium venisset ac solium patrii effundari cuperet et dilatari. promoti milites confugientes eum in turre ferrata quam ipse specule ca exedificauerat interemerunt anno imperij sui sexto. postea tamen ingens ei sepulchrum elatis aggeribus omnes pariter milites fecerunt cum titulo huiusmodi inciso marmori. hic probus imperator et vere probus fuit est. victor omnium gentium barbararum victor etiam tyrannorum.

Carus romanorum imperator post probum imperium suscepit: cuius patria ambigue a plebisque patris quidam in illirico quidam in narbone in gallia nati scribunt. Is praefectum duos filios numerianum et carinum ad gubernacula imperij traduxit ac cesares fecit cum quibus regnit duobus annis. sed dum bellum aduersus sarmathas gerit. nunciato perarum tumultu ad orientem profectus ipsos plio fudit. Eodemque et thesiphonte nobilissimis urbibus captis. in castris super tigridem ictu fulminis cecidit. Numerianus vero qui cum patre erat adolescens egregie indolis rediens in lecticula ob dolorem oculorum impulsore apro per insidias occisus est. Is omnes poetas sui temporis vice rat. Carinus autem probis omnibus contaminatus adulter frequens. a diocletiano (difficili tamen bello) in dalmacia victus scelerum suorum penas tandem luit.

Dioclecianus de dalmacia oriundus vir obscurissime natus anno ab urbe condita. M. C. L. ab exercitu imperator electus. apertum virum audacissimum: qui numerianum interfecerat ipsemet gladio occidit. verum moto in gallia tumultu potius quam bello eo cum exercitu maximianum cognomento herculeum misit. qui agrestes facile copescuit. At vero circumstrepentibus vndique bellis cum solus diocletianus resistere tot periculis non posset maximianum augustum: constantium vero et maximianum galerium cesares creat. Maximianus autem herculeus carusio fraude interempto. britanniam post annos decem recepit. at constantius cum primo in gallia male pugnasset renouata secundo pugna multa milia alemanorum qui eo venerant mercede conducti expugnauit et occidit eos ac gallias pacatas reddidit. Diocletianus interea in egyptu vadens captam alexandriam quam achileo resistente mensibus octo obsederat: diripiendam militibus dedit. Fuit autem diocletianus morigeratus callide: sagax propterea et admodum subtilis ingenio diligentissimus quoque et solertissimus princeps. adorarique se iussit cum anni eius cuncti salutareretur: ornamenta gemarum vestibus calciamentisque addidit. herculeus autem populum palam ferus et inciuilis ingenij: asperitatem suam etiam vultu horrore significans. Pacatus igitur vndique rebus diocletianus in orientem. maximianus vero herculeus in occidentem vastari ecclesias mandauit imperiumque diuisit. tandem apud salonas se recipiens: reliquum vite sue tempus perclaro ocio seniuit. et post .xx. annum veneno extinctus evixit annos .73. quem apud mediolanum maximianus secutus fuit post triumphum inquitur quem rome perfecit.

Linca Imperatorum
Tacitus

Florianus

Probus

Numerianus Carus Carinus

Diocletianus Maximianus

Berta etas mundi

Decima persecutio in xpianos post nerone a quodā veturio militie mgro excitata his tpi⁹ diocletia ni⁹ z maximiani iussu p oēs orbis ptes pmittit. Diocletianus qz in oriēte: maximianus vō her- culeus in occidēte: vastari ecclias: xpianos affligi interficiqz mandāt: que certe oibus diuturnior z immanior est habita. Mā z scripture sacre igni exuste sunt: z si qz xpianus i mgra tu fuisset eo sublato re- manebat infamis. Preterea vō serui q in xpianismo pdrabant: libertatē psequi nō poterāt. Milites itē xpiani cogebant aut imolare idolis: aut militiā pariter vitāqz deponere. edicto principis in foro posito. Hoc vō quidā lacerare ausus pelle nudatus: supfuso aceto z sale tandiu cruciat. quoad vita supfuit. hunc in fide cōfirmarūt dorotheus z gorgonius viri clarissimi: hīdē diebus forte fortuna in vrbe nicomedia regia domus incēdio cōflagrare cepit. vnde impator a xpianis id factū falsa suspitione existimās multos interfici. plerosqz viuos i igni conijci iubet. Eadē qz seuitia vsi sunt q in miletene. puincia in syria: i affri- ca: in thebaideri egypto cū impio erāt. In planicie vō palestine z tyri multi seuitissimis bestijs expositi sūt. Nullū aut genus tormēti xpianis tuz nō adhibitu est. Quid plura cū Damascus referat. xvij. milia hoīm vtriusqz sexus dieb⁹. xxx. p diuersas puincias martyrio coronati fuisse. Omitto eos q in insulas relegati sunt: vel ad metallū vel ad opus metalli vel ad fodiēdas harenas. excidēdosqz lapides damnauit: que mul- titudo ppe infinita est habita. Tandē vō aperuit oculos deus (vt eusebi⁹ ait) z eo diocletianū cōpulit: vt deposito imperio priuatus viueret. Idem facit z maximianus eius collega: acerrimus persecutionis chri- stiane auctor: qui post aliquot annos multis varijsqz morbis vexatus. ac post lōgos cruciatus infania mē- tis percitus: furijsqz scelerum agitatus. seipsum tandem peremit.

Adaucus

Barbara

Symphorianus
Claudius z c

Adaucus romanus patricius vir xpianissim⁹ ac scitissim⁹ apd phrigiā martyriū suscepit. Is cū cō- uertisset ibi ciuitatē: ea vrbs a diocletiano tota cōbusta est. qz ciues idolis sacrificia exhibē recusarūt: adaucto viro scitissimo eos i fide retinēte. cū z ipse idolis sacrifi- care rennuit. ad hoc venere seuitissimi tortores: vt ocu- lis effossis ac canterio adustis. postremo capiti obtru- catione martyr efficit.

Alexander miles strenuus ex sacra thebeorū legiōe vn⁹ p hoc tēp⁹ apd bergoniū ciuitatē cū xpi dñi nri nomē cōstātissime pdicaret: post innumerabiles vir- tutes ibidē operatas septimo kal: septēbris abscisiōe capitis martiriū gloriosissime cōpleuit. cuius corpus grata vidua scitissima colligēs i pprio predio sepeliuit quo i loco celeberrimū i eius honore tēplū extructum fuit qd nunc vsqz vetustissimū extare videt.

Barbara vgo nobilissima de nicomedia orta quas Bob nimia pulchritudinē pater eius i turri excelsa collocauit: timēs ne xpiana efficeret. Ipsa xpiana deū celi adorabat a spūscō edocta: cū pte innotuit eā occidē voluit: q se abscōdit: qua iuēta ad psidē i ducit: primo virgis cesa deinde versis pedib⁹ suspēsa cū lāpadaruz exustione z manillarū abscisiōe: postqz innumerabiliū tormētoz cruciationē ad extremū pz eius pprijs mani- bus caput eius pscidit scdo nōs decēbris. Ignis aut de celo descendēs patre cōsumpsit z i puluere redegit.

Anastasia illustrissima filia nobilissimi romai pu- bly potentissimi vxor xpiana effecta: mira apud xpianos opa miscōie pfecit. his turbib⁹ ab ipso pu- blio cōprehēsa post diutinā custodiā i carcē p xpo ma- cerata a grisogono scriptis pfortata q postea capiti de- truncatione palmā martiriū meruit. Tandē cū ducet⁹ vi- ris z cū mult⁹ mulierib⁹ ad insulas palmarias delata: post varia supplicia xpianorū anastasia a pfecto ad pa- los ligata: eā ignibus percremavit. 8. kal. ianuarij. circa ānos dñi. cclxxx. Fuit aut bonaz līarū eruditissima z de ei⁹ persecutiōe ad grisogonū extāt eplē eloqntia plene

Claudius z nicostatus symphorianusqz ac sim- plicius viri clarissimi: z i arte qdrataria pitissimi. rome p hoc tēpus passi sunt primo in carcē trusi. de- inde scorpionibus grauissimis cēsi. deinde iussu dio- cletiani per indicem in mari precipitati sunt. 4. kalendas Octobris.

Crispinus z crispinianus viri celeberrimi sub hac persecutione apud suessionē vrbe capti z iudici pnta- ti p⁹ imania tormēta sibi a carnificib⁹ illata gladio truncati. 8. kal. nouēb. martiriū coronā pceperūt.

Alexander

Anastasia

Crispinus z
Crispinianus

Maximianus et Crispinus Cādidus ac victor cū innocētiō sacre Thebeorū legi
monis primicerij illustrissimū cū predictē psecutiōnis ignis exordiū inter solos
militares parua scintilla conflauerat. p hoc temp^o iubente Maximiano in gallia
ciuitate seduno cū sex milib⁹ sexcentis sexaginta sex p xpo gloriosissime martirio
coronant^r. Hū nāq; ex orientalib⁹ regionib⁹ et vt ex gestis eorū claret ex thebe egi
pti fuerūt. que est ciuitas nobilis prope Nilū a hierosolimoz epō baptizati. in au
xilium a Maximiano accersiti in galliā venerūt. Viri in bellicis reb⁹ strenui. vir
tuteq; nobiles sed fide nobiliores. Hos cū Maximian⁹ august⁹ contra xpianos
destinasset atq; iussisset ydolis imolarēt. Cū obtēperare noluerūt plurib⁹ in lo
cis diuersis cruciatib⁹ interfici iussit. Et decimū semp decollari pcepit. Maurici⁹
eorū dux in fide cōfortās reliquos. qui arma deponētes vltra se obtulerūt circū
quaq; trucidant^r. Primiceriorū corpa p⁹ mltos passiois annos scō epō Theodo
ro reuelata. i eorū honore basilicā fabricauit. Eorū natale. x. kal. octobrē celebrat^r.

Vincentius leuita vir inuictissim⁹ atq; sanctissim⁹ natione hispan⁹ btissimi
pape Sixti discipul⁹. diuicq; laurētij martiris scientia et virtute germanissi
mus. qui genere nobilissim⁹ a puericia lris tradit⁹. gemina sciētia efficacissime cla
ruit sub beato Valerio cesarAuguste antistite. Et cū eo acerbissimū martiriū a Ba
ciano preside pertulit. Ita vt cū summa pena carceris. famis inopia cathenarū stri
dore manibus collo ceruicibus ferri pondera sustinēs p oēs corpis art⁹ mortalia
supplicia pateretur. Beinde Bacianus sanctissimū hominē in eculeo primū leua
tum toto corpe distēdi fecit. distētiq; diuersis vulnerib⁹ cruciari. ac nimia feruēs
insania dū martirē dei lacerant se ampli⁹ lacerare conat^r. vt pfluētē a toto corpe
sanguinē cerneret. Hinc ex eculeo assumpt⁹ Vincenti⁹ : iusserat lectū tyrann⁹ cū
ferratis costis. pferri : et addita subtus carbonū cōgerie et exuerūt dū martirē. q i
trepidus vltro cōscendit in craticula positū vnicinis ferreis aperiri et ardētes lami
nas infigi ac sale ignito aspergi ac laceratū teterrimo carcere fecit includi. Atq; ibi
testas acutissimas congeri in lignoq; pedes ei⁹ affigi et sine hūano solatio derelinqui. Angeli tamē solutis
nerib⁹. et athleta dei magno lumine resect⁹. que cū Baciano nūciata fuissent. ait victi sum⁹. pcepit vt molli
bus foueret vt eū ampli⁹ cruciaret. mox aut pciōsaz resolut⁹ in mortē celo spm reddidit. p⁹ psecutiōz corpa
extra muros valētie sō altari cuiusdā ecclie xpiani cōdiderūt. Eius passionē nobilēq; triumphū prudenti⁹ ver
sibus expressit. Augustin⁹ qz huius sanctissimi martiris preconij vberime demonstrat.

Sancta Agnes

Agnes clarissima virgo memoratu dignissima. hac psecutiōe (testante Am
brosio) apud romā orta a ciuib⁹ romanis iuuecula corpe tredecī annorū pul
cra facie. dū a scolis reuertit^r a pfecto filio adamat^r. Agnes ait preuentam amore
ei⁹. cui⁹ mater virgo ē. Capta igif a pfecto vrbis electionē dedit vt sacrificia dijs
cū virginibus de veste aut cū meretricibus luxui opā daret. que singula rēnuir
Ideo nudā ad lupanar pfectus duci iussit. sed tantā dēsitatē capill⁹ dñs ptulit vt
qī vestibus tegeret : Qua ingressa angelū dñi inuenit pparatū. q stolā cādidissi
mā ppauit. Oēs ingressi miraculo territi cōpūcti redibāt. etiā filius pfecti. q ab
angelo pfocatus ē. Sz illa postmodū orāte iuuenis ille reuixit. Beīn post minas
et terrores ac verbera plurima i ignē dicta sed mīme lesa Tandē aspasius i gut
tur eius gladiū imergi iussit septio kal. februarij martirij palmā adepta est. quā
parētes sepelierūt. que eis in nocte cū magno exercitu virginū veste fulgente ap
paruit dices. Videte amātissimi parētes ne me qsi mortuā lugeatis sed cōgaui
dere mecum quia cum his omnibus lucidas sedes accepi. Et illi sum desponsata in celis quem in terris to
ta cum intentione dilexi :

Ciriaco quoq; diaconū cū largo et smaragdo p hoc tps cū alijs viginti passum
historie tradūt. qui artemiā filiā Diocleciani a demonio liberauit. Similiter
iobiā sapientis pfar regis filiā post dies qdragintaquiq; reuersi a Diocleciano ho
norifice suscepti. p⁹ eius mortē filius ei⁹ maximian⁹ iussit illos tres cū alijs xpianis
in carcerē mitti. inde p iudicē Carpasiū educit^r caput eius pice liqta pfundi fecit. et ite
rūz i carcerē retrudi. Etey post quatuor dies nolētes sacrificare in catasta fustibus ce
di et neruis extēdi fecit. Inde filius diocleciani iussit Ciriacū cū Smaragdo et alijs
viginti capite trūcari. Et ducti sunt cū eo. p miscui sexus : Ro
me aut via salaria decapitati sūt. Marcell⁹ papa cū Lucia
corpa martirū in predio via hostiensī miliario ab vrbe. 7.
sepelierunt. sexto ydus Augusti.

Ciriacus

Geruasius et Prothasius

Geruasius et Prothasius germāi natiōe Mediolanēses pte vitale viro scō
mre valeria vno ptu geniti hac tumultuāte pcella i ea vrbe ab astasio comite sūt
passi. Hū nāq; pntibus orbatū pfecti vniuersū pmonij vēdiderūt et paupib⁹ ero
garūt oīoribus et lectiōibus p plres ānos vacabāt. Astasio pfecturo ad bellum
sacerdotes ydolorū dixit. nisi faceret geruasij et pthasij dijs suis imolare victori
am reportare nō posset. Pntati corā comite cū nō acquiescerēt idol⁹ sacrificare Ger
uasius plūbat^r cesus ē donec spm exalaret. Prothasij⁹ vō fustibus cesus demum
capite trūcatus ē. Quorū corpa cū ānis mltis icognita fuisset. diuus Ambrosius
domio reuelāte in corrupta adeo reperit. vt eo die interēpta fuisse videbāt. Mar
tizati fuerunt hū beatissimi matres die. xij. kal. Januarij.

Bexta etas mundi

Georgius capadocus tribunus et verus christi miles hoc tempore. Cum venisset de capadocia in persida civitate dyospolim velut alter curia romanus et codrus a be mensium rex pro patrie sue liberatione sese interituri ad draconis occisionem et martirii tollerantiam dedit. Quippe interfecto dracone pro eculei extensione totiusque corporis laceratione et viscerum effusione. nec non et aliorum tormentorum pressione. ad ultimum martirii capiti abscisione coplevit. Cui gesta licet inter apocryphas scripturas ponantur ipsi tamen illustrissimum martirium inter coronas martirum dei ecclesia venerabiliter honorat. quod etiam Ambrosius attestat qui scribit Georgius fidelissimus christi miles. dum christi unitatis professio tegeret. solus inter christianos dei filium confessus est. Cui et tanta fidei constantia divina gratia concessit. ut tyrannice potestatis precepta contemneret. Et innumerabili non formidaret tormenta penarum huius incliti martiris caput cum postmodum venecijs delatum fuisset. in eius honore monasterium et ecclesia erecta fuit quod nunc usque maxima cum veneratione perseverat. Vexillum quoque eius apud germanicam nationem bambergae maxima cum solennitate ostendit. Et natale die. ix. kal. maii ab omnibus christianis celebratur.

Georgius

Erasmus

Erasmus campanus episcopus vir illustrissimus atque sanctissimus. cum decretum in antiochia a Diocleciano processisset. ut quicumque non sacrificaret ydolis diversis supplicijs interiret. hec audies Erasmus in heremo pro septem annos habitavit. orationi et contemplationi vacans. cui dominus escam pro cornu ministrabat veniens voce angelica promissa ad civitatem multos a demonibus liberavit. et plures docendo ad christum converterit. Dioclecianus huiusmodi audire sibi eum perire iussit. primo plumbatis et fustibus graviter maceratus et dilaniatus. Deinde resina sulphure pice oleoque profundis. nec minime ledit. quo miraculo multi concupiscenti ydola abrenuntiantes christiani effecti sunt. Postea missus in carcerem artificiosus cum imenso ferri pondere. a quo angelus domini eum paulopost eduxit. Sed cum hec vulgarentur miracula a Maximiano impatore detinere et in sartagine plumbis pice resina ignita immergi precepit. illesus tamen mansit custodie mancipatus. Angelus eum nocte ad littus maris perduxit. ubi divina provisione in formitanam civitatem campanie navicula pervenit. Tandem vides rutilantem coronam super eum illabi ait domine suscipe spiritum meum. et tercio nonas iunij sancto sine dolore corpus eius Caiete descendere ubi caput eius ostenditur.

Cosmas et Damianus

Cristoferus martir pro cere stature incomparabilis magnitudinis et virtutis vir pro hoc tempore in famore civitate licie provincia asie pro christo mortem protulit. Primo virgis ferreis attritus. flammis quoque exustus fuit: sed cum divina virtute saluatus est. Ad ultimum sagittarum ictibus confossus martirium tandem. 8. kal. augusti capitis obtruncatione coplevit ferunt hunc cum boves per flumen deferret ibidem puerum in humeris suis portasse.

Cristoferus

Cosmas et Damianus christianissimi viri ac medici celeberrimi apud Egram civitatem comprehensi. hoc tempore pro vincula et carceres. pro maris diversis atque ignis lapidationibus ac sagittas. divinitus superatas capite plexi sunt. Martirizati sunt autem beati Cosmas et Damianus Antium. Leontius et Euprepus. 5. kal. octobris.

Methodius

Methodius primus Olympiade et postea Tyri civitatum episcopus. his temporibus in calchide civitate que nigropontum appellatur (ut dicitur scribit hieronymus) martirio coronatur. Qui cum eruditissimus esset vir multa edidit documenta. Et presertim de mundi creatione eidez in carcere revelata. passus autem fuit. 14. kal. octobris. Fuit autem nitidi compositique sermonis adversus porphyrium fecit librorum et simposium decem virginum.

Porcius

Adarcus et Adarcellianus

Gorgonius romanus miles. cum his temporibus apud Nicomedia existeret. et Diocleciani persecutio quam maxime christianis inferrebat plurimum detestaretur. ab ipso impatore captus. iussus est suspendi et laniari et sub cruciula crudelissime affari. sed aduc superveniente. 5. idus septembris laqueo fecit eum necari. inde corpus eius rome via latina sepultum est.

Adarimus et Cladius

Areus et Adarcellianus germani et ciues romani sub hac persecutiois rabie a quodam fabiano duce comprehensi statim ad stipitem ligati. in eorum pedibus acutos fudes infigi precepit. Sed cum non cessaret laudare nomen domini nostri ihesu christi lancea transfigi mandavit. quo vulnere. 14. kal. iulij ad celos migravit.

Arimus quidam et Cladius viri clarissimi pro hoc ipsius tempore cum predigna uxore primi et duobus filiis in urbe hostia a satellitibus Diocleciani tenti in exilium deportantur. Et. xij. kal. marcij incendio concremantur. ac sic eo incendio martirij sacrificium deo obtulerunt.

Sebastian⁹ illustrissim⁹ vir prime cohortis diocletiani principatū gessit quē milites vt patrē venerabant⁹ verusq; dei cultor. hoc qdē tpe cū multos xpī martyres exhortationib⁹ et doctrinis p̄cipue marcū et marcellianū gemios et eoz p̄genitores in fide xpī cōtinuisset. et trepidas illoz mentes cōfirmasset q̄s eēt in trepide sese xpīanū eē cōfessus est. Illicostratū cū vxore muta cui loquelā restituit ad dñm p̄uertit. Quo audito diocletian⁹ illū cōprehēdit. iussit eū in medio cāpo ligari et quasi signū ad sagittā a militib⁹ sagittis figi: qui eū vndiq; impleuerūt vt ferme q̄si erici⁹ eēt hirsutus sagittis. et eū mortuū relinquentes. q̄ infra paucos temp⁹ sanitatē recupauit impatorib⁹ in pallatio eoz p̄secutionē iniustā fore declarans qui eū tādiū fustigari p̄ceperūt donec sp̄m redderet. Quo mortuo satellites diocletiani corp⁹ ei⁹ in cloacā p̄cecerūt. qui beate Lucine apparuit docēs locū corporis sui et qd in vncō pendebat qd nil sordis eum tetigerat. Id inde leuās catachumbis sepeliuit. Martyriū aut passus est rome diuus sebastianus in vrbe roma sub. i. s. kalend. february.

Lucia martyr

Lucia virgo deo deuota natione sicula et speciosissima inter ceteras insule ill⁹ virgines i hac p̄secutione apud syracusanā ciuitatē passa fuit: hac mater ei⁹ cuidā p̄claro iuueni desponsauerat: sed receptis visib⁹ beate agathe miraculis rogauit matrē ne decetero sponsam eidē noīare dignaret quā grām tandē obtinere p̄meruit. At illa p̄festim amplū patrimoniū paupib⁹ et viduis distribuit. Quo audito sponsus in iudicio pascasij p̄sularis litē p̄ponit: dicēs sponsas suas christianā esse: et cōtra leges viuere augustoz. quā ide pascasius corripēs ad sacrificia demonū p̄suasit: et nisi dictis obtempaueris te ad lupanar tanq; scortum adduci faciā. et statim lenonib⁹ p̄cepit vt eā illuc ducerent: illa ait. nūq; inq̄natur corp⁹ viciose nisi de cōsensu metis. Illā si iuitā violari me fecerit castitas mibi duplicabit⁹ ad coronā. Eam aut spūsanct⁹ tanto pōdere fixit vt penit⁹ moueri non posset. etiā adhibitis funib⁹ et bobus. his territis pascasij ignē copiosum circa eā fecit. tunc angustiantē pascasij amici eius nō feretes gladiū in ei⁹ guttur mergi faciunt: ac sic idibus decembris sp̄itū emisit. cui⁹ passione et sc̄itate syracusana ciuitas sp̄ decorata fuit.

Eltus

Eltus puerulus natione siculus: his t̄pib⁹ cū modesto et crescētia nutrice sua apud syculiā insulā martyriū ptulit gloriosissimū. hic cū eēt duodecim annoz in xp̄m credēs quātū poterat indigentib⁹ mīstrauit: cū eēt virtutib⁹ matur⁹ a sacrilego patre byla pagano tentato vt a cultura dei recederet: sed cū noller blādis patris sermonib⁹ acq̄escere a valeriano p̄fecto grauissimis penis afflic⁹ est. deinde angelico monitu nauē p̄scēdit. et comitantib⁹ secū modesto pedagogo ei⁹ et crescentia ad tonagritarū territoriū nauigauit. Ib i p̄ aliq̄d temp⁹ in oīonib⁹ incognit⁹ p̄sistēs: ad diocletianū p̄dente demone adduc⁹ est. cui⁹ filiū a demonib⁹ obsessum curauit. Cui diocletian⁹ p̄suadere cepit: vt culturā dñs impenderet sed cū nō acq̄sceret vinculis ferreis astringit⁹ i carcere teterrimo. Sed cū in fide i mobilis p̄maneret. Iussi sunt in ollā resina et pice succensam iactari sed cum illesi egressi fuissent. Veniū i catasta extēsi sunt et dissipata sunt ossa eoz vt viscera apparerēt. et fact⁹ est terremot⁹ magn⁹ et angel⁹ dñi eripuit eos et p̄duxit iuxta flumiū syler ibiq; orātes migrauerunt ad dominū. Eozum corpora florentia collegit et cum aromatibus sepeliuit. Passi sunt predicti martyres. i. 7. kalendas Julij.

Affra et hilaria

Affra filia regis cypri cui⁹ pater i bello vict⁹ in florida etate cū matre hilaria insulā egressa romā puenerūt: hilaria vt deos patrios p̄picios haberet filiā veneri dicauit. Cū ven⁹ femina cypriana fuit quā ob pulchritudinē deā dicebāt: et i cyprio phanū ei⁹ p̄structū fuit. Inde ad augustā videlicā venerūt vt regia fieri posset: obsceno tñ seruiuo veneris dedita fuit: t̄pib⁹ seu p̄secutionis diocletiani Marcissus cū felice diacono domū ei⁹ ignorās ingressus cū oīonib⁹ vota p̄solueret: admirata affra de insolito hospite. cognito eū fore xpīanorū antistitē se turpē peccatricē p̄fitef: qui eos oēs a pessima cultura et actu illicito dimouit: p̄ieiuniū indictū eas baptizās: frēm hilarij dionysium ep̄m auguste fecit: postea a gaio iudice cōprehēdit iussa est vt dñs offerret: aut diuersa supplicia sustineret. Affra ait. Sufficiūt mibi peccata mea q̄ ignorās deū feci. qd iubes nūq; faciā: Ducta igif ad insulā flumis lici haud longe ab augusta vbi eā stipiti colligarūt

Pantaleon

igne accēso ait grās dñe q̄ me dignat⁹ es hostiā accipe p̄ noīe tuo et emisit sp̄m. Hilaria deinde cū digna eunomia et eutropia ibidem accenso igne pro constātia fidei exuste sunt. Passa est autem beata affra septimo ydus augusti.

Pantaleon vir illustris et medicine arti erudit⁹ et ip̄e hoc tpe ap̄d nicomediā ciuitatē p̄ fide xpī cruciat⁹ est. Is fuit fili⁹ senatoris medicina adhuc puer addiscēs. a p̄ceptore duc⁹ ad palatiū p̄pter decorē laudat⁹. Cui hermola⁹ p̄sbyter pollicebat si in xp̄m crederet oēs egrotos siue medicina i ei⁹ noīe sanaret. a q̄ postea baptizat⁹. inde p̄nte patre cecū illuminauit et ambos ad fidē p̄uertit. que cū maximian⁹ intellexisset eū adduci iubet et paraliticū sanauit. Eulei igif pena p̄ fide xpī et lāpadarū exustione mirumimodū cruciatus a dño tamen confortat⁹ missusq; i sartaginē plumbo buliēte repletā: dño apparēte plumbum refriguit: bestiasq; ad eum missas seuissimas vt catulos demulcebat. Ideo multi ad fidem cōuersi quos imperator decollari p̄cepit. Tandem ip̄e cum p̄ceptore suo hermolao et alijs. 5. kalendas augusti icu gladij martyrium consimmauit.

Berta etas mūdi

Dorothea

Sergius et bachus

Fides et caprasius

Felix et adauctus

Dorothea vgo gliosa apud cesareā capadocie v2
beni: p hoc temp^o cōprehēsa p xpo martyriū p/
tulit. primo i catasta leuaf tandē firma in fide palmis
durissime cesa ad vltimū capite punita fuit. In ei^o cō/
fessione theophilus scolasticus irridēdo ait. Eya spō
sa xpi rosas de paradiso sponsi tui mittas. orante do/
rothea puer ferme quatuor annoz apparuit ferens in
sportula tria mala et tres rosas: q̄ deferēda theophilo
iubet qui accipiēs illico cōuersus est ad fidē erat tēp^o
bruinale frigidū mēsis februarij cū hee rose pntate fu
erūt et ipe deide gūissime tort^o nouissime gladio cesus ē.

Eleutherius quidā clarissim^o miles sub hac pse/
lutione apud nicomediā asie vrbe cū alijs inue/
rabilib^o martyr efficit. e q̄b^o alijs gladijs obrutcati alijs
ignib^o cōcremati. alijsq; in mari p̄cipites dati. Postre
mo et ipse eleutherius: hic cū diu p singula corpis mē
bra cruciaret. et semper validior efficeret. denum ve
luti aurum ignibus examinatū sexto nonas octobris
cum palma martyrij paradysum introiuit.

Sergius et bach^o viri nobilissimi p hos tumult^o cū
essent primicerij palatij apud maximianū impa
torē accusati q̄ xpiani eēt. iō ducti ad tēplū iouis cū
sacrificare nollet veste militari deposita. bach^o extēsus
neruis crudis vsq; ad fluxū sanguis et disruptionē vē
tris et iecoris laniat: expirās extra castrū p̄ijcit volu
cres a bestijs corp^o illesum suarūt: q̄usq; fideles sepul
ture tradiderūt. Sergiū aut cū iflectē nō posset clauas
sutularib^o calciatū añ currū mltj miliarib^o currē iussit
cū fide fixus stetit nonis octob. eū decollari p̄cepit.

Quatuor coronati scz seuerinus: seuerianus: car
poserus et victorinus. Diocletianus romā veni
ens cū oēm militiā ad sacrificiū asclepio cōpelleret.
Ibi quatuor reluctātes ictibus plumbataz occisi sunt
et corpora eoz in platea canibus iactata. beatus seba/
stianus cū melchiade papa nocte sepeliuit. et cū eoz
nominā reperire non posset ideo septimo ydus. nouē
bris sic colent: quoz noīa postea reuelata sunt.

Fides vgo scitissima i vrbe ageno a daciano ado
lescētula xpiana. cū nec blandicijs nec minis ad
imolādū dñs gētiliū induci posset: sup cratē eneā ex
tensa substratis carbonib^o. dum sic torq̄ret mltis ad
xpm cōuertit. Sanct^o caprasius q̄ terrore p̄sibis sub ru
pis latebata cernēs orauit vt de^o eā vitricē faceret vi
dit colūbā niueā de celo descendētē. que coronā auro
gēmifq; lucentē sup caput virginis collocauit: ac incē
diū extinxit. ideo offerēs se xpianū cū primo et felicia
no et fide virgine capite truncati sunt omnes.

Euphemia virgo nobilissima tēpestare hac apud
calchedonēsem asie vrbe a p̄cōsule quodā noīe
prisco cū alijs septuaginta cōprehēsa cū deo marti i/
molare nollet oīa tormentoz genera in ea expēdit: q̄
oīa p xpo cōstāter ptulit videlz carceres verbera. rota
tari argumēta ignes lapidū angulariū pondera: be
stias virgarum plagas: igneas sartaginez rursūq; a bestia morfa immaculatū spiritū deo reddidit. cuius

corpus mater eius theodora et pater eius sepelierunt sexto kalendas Octobris.

Felix apulie ep̄s cū adaucto et ianuario presbyteris et fortunato et septimo lectoribus his tempori
bus in venusia vrbe cum diu in carcere macerati sunt per totam affricā et siciliā cum multis afflictio
nibus perducti. Tandem nono kalendas Nouemb̄ris occasione gladij consummati sunt.

Felix item alter et fortunatus germani hac persecutione apud aquileiam vrbe eculeo suspensi circa
latera eorum ministri lapides ardentes apposuerunt: qui diuina virtute extincti. Quo viso feruenti
oleo illos perfuderunt: sed cū minime lesi: data sententiā terciō ydus Junij capite truncati sunt.

Eleutherius

Quatuor coronati

Euphemia

Felix et fortunatus

Margaretha

Blasius

Primus et felicianus

Quintinus

Margaretha vgo pulcherzima. natiōe antiochena de parētib⁹ gentilib⁹ orta. nutrice tradita. spōte se baptizari fecit. p⁹ mortē matris apd nutricē custodiēs ac panēs oues ei⁹. cū quidecimū annū attigisset et speciosissima esset. Olibrius visay gine in pcupiscentā ei⁹ exarsit. Cū tñ eā xpianā esse didicit in carcerē cōiecit. et dein cū dñs imolare recusaret suspēsa virgis acerrime cedif. inde pectinib⁹ ferreis iussit carnes ei⁹ fulcari. iterato in carcerē detrudit vbi dyabol⁹ i forma draconis apparēs qī eā deuoraturā facto signo cruc euasit. postea iudex pcepit eā decollari. facta oīoe p oib⁹ etiā psecutiōib⁹. et parturiētib⁹ se ei in partu cōmēdātib⁹. mar

Maximilian⁹ in Ceyla ciuitate de nobilib⁹ ac deuotissimis orz⁹ genitorib⁹. quos in adolescētia amisit. in virū eruditū virtuosuz euasit. Cū aut scūs Quirinus p ānos plures gubernasset laureacēses eccliam i prima tem aqlegiēs ecclie assumpt⁹ inde martirio coronat⁹ ab oib⁹ in laureacēsem archiep̄m maximilian⁹ elegit. qui pplo salubri doctrina pfuit. Tpi⁹ vero cari et numeri ani impatorib⁹. Eulasi⁹ pfectus ad ceylā missus hoies ad sacrificādū marti cōpulit. qua occasiōe mor⁹ maximilian⁹ vltro post longā cōcertatiōz acq̄scere nolēs. a satellitib⁹ suis ad phanū martis duc⁹. ibi martirij palmas meruit apud Ceylā extra muros. Anno xpi. 289. quarto yd⁹ octob. quē dux baioarioz in pataniā sup ripam eni transtulit vbi eius memoria habetur.

Blasius ep̄s. Cū in oī scitater masuetudine polleret. Et i sebastie ciuitate cappadocie. xpiani i ep̄m eū eligeēt. Is ad vitādū rabiez psecutiōis intrauit spelūcā cuiusdā mōst cōuenerūt ad eū bestie q̄s sanauit. corui q̄s alimoniā ei deferebāt. qd cū p̄sidi nūciatū fuisset eū adduci iubet. in via miracla faciēs: filiū cuiusdā mulieris i extremis laborātē. ppter os piscis trāsuersuz in gutture ei⁹ eo tāgētē liberauit. post carceres cū sacrificare rēnuīt: impauit eū ligno suspēdi et carnes ei⁹ ferreis pectinib⁹ laniari. Septē aut mulieres xpiane sanguinez excipiebāt: q̄ postea decollate fuerūt. Blasius q̄s cū duob⁹ puulis filiis hāz muliez capite truncatus est.

Eliana vgo pclarissima natiōe comēsis: hoc ipso tpe apud comū cisalpine gallie vrbē capta martyriū senissimū ptulit: q̄ spōso suo eleusio pfecto vrbis cū p noie xpi ad oīa supplicia se offerret. pmo cesa virgis a septē militib⁹ nolēte sacrificare diane p capillos septē horis suspēsa q̄ppe cū varia tormēta p̄stātissime ptulisset: postea palā cū diabolo p̄fixit. et de ipso clarissime triūphauit. In decq̄ flāmas igniū et ollā feruētē supans et rotā ferreā cum acutis gladijs palmā martyrij capitis obtruncatione. i 4. kalendas Marcij adepta est.

Prim⁹ et felician⁹ romani viri religiosi hac psecutione a pōtificib⁹ temploz apud diocletianū accusati ferro vincti in carcerē recludunt quos angelus dñi p̄solat⁹ est: teinde ad herculis phanū pducti cum nollēt sacrificare: grauissimis penis sunt affecti. inde duxerūt eos extra ciuitatē via numētana miliario. i 3. ferro vinctos post exq̄sita tormēta: tādē simul. 5. ydus Junij vite cursuz gladio p̄sumauerūt. hōz corpa nocte ad arcus numētanos iuxta arenariū christiani sepelierunt.

Amphilus grecus p̄byter eusebi⁹ cesariēsis necessari⁹ insignis quidē theologus sub hac psecutione testate hieronymo apud cesareā palestine vrbē passus est. cui⁹ vitā idē eusebi⁹ trib⁹ voluminib⁹ egre gie conscripsit. hic adeo diuinorū voluminū cupidus fuit vt magnā partem libroz origenis manu sua descripterit. quos diuus hieronymus in cesariēsi bibliotheca tāta auuiditate se legisse dicit: ac si cresi regis diuitias consecutus fuisset. passus est prima die Junij.

Quintinus gallus miles a maximiano imperatore scdo kalendas nouembz is martyriū pertulit gloriosum. cuius corpus post quinq; et quinquaginta annos angelo reuelante incorruptū repertū fuit.

Ruffus clarissimus miles romanus a diocleciano cū omni domo sua multis plagis affectus xpi martyri efficit. Et cum innumerabiles extincti sunt famosiores cōmemorare libuit.

Maximilianus ep̄s et martyr

Juliana

Amphilus

Ruffus et c

Sexta etas mundi

Anno mundi. 5483.

Anno xpi. 284.

Arcellinus papa natione romanus patre piecto diocletiani et maximia-
ni temporibus fuit post gaurum pontifex: hic sexto pontificatus anno iam diocle-
tiani persecutione seuiiente a carnificibus captus: ad sacrificia gentium ductus: cum mi-
nis instarent carnifices ut thura diis exhiberet: metu perterritus deos alienos
adorauit. quo facto haud multo post in se reuersus habito scilicet centum et lxxx
episcoporum in sinuessa urbe campanie: eo et marcellinus squalidus et puluerulentus ac
cilicio indutus perficiscitur: petitque ut sibi pro incostantia debita pena tribuatur: qui
eum daret in tanto concilio nemo unquam inuentus est. Cum dicerent omnes: ea ferme
ratione petrum peccasse. ac flendo peccati penam luisse. Rediit romam marcellinus. ira-

Concilium centum et lxxx. episcoporum in sinuessa urbe campanie

tus diocletianum adiit
hoieryque increpat quod se im-
pulerit diis gentium imo-
lare. Bucis ad martirium
diocletiani iussu marcel-
linus cum claudio: cyrino
antonino christifidelibus.
Intereundum vero marcellum
presbiterum admonet ne dio-
cletiani preceptum obtemperet
in rebus maxime ad fide perti-
nentibus: neue corpus suum
sepulture traderet quod di-
xerat ob negatum saluato-
rem se id nequaquam mereri ho-
rum autem simul interemptorum
corpora diocletiani iussu
ad dies. vi. et xxx. inse-
pulta iacuerunt via publi-
ca. unde petri apostoli iussu quod
marcello in somnis appa-
ruit via salaria cimiterio

priscille sepeliunt sexto kal. maias. sedit autem annis. ix. menses. ij. diebus. xvi.
Vacat tum sedes dies quinq; et viginti.

Anno mundi. 5493.

Anno xpi. 294.

Arcellus papa natione romanus patre benedicto ex regione vie late a costa-
tio et galerio usque ad maxentium puenit. Is licet multorum turbinibus vexatus
diuino tamen cultui intentus: constituit ne quis generale concilium celebrare posset sine
speciali sedis apostolice auctoritate. Priscilla quae matrona romana eius suauis im-
pulsit cimiterium suis sumptibus via salaria construere. titulos quoque et viginti in ur-
be roma constituit. quasi dioceses ad comoditatem baptismi: et opportunitatem eo-
rum quod ad fidem ex gentibus quotidie veniebant. Consultum iri: et eo modo sepulchris
martirum videbat. Annis autem quibus sedes menses sex diebus uno et viginti. Maxen-
tius vero ubi lucina matrona instituisse ecclesias dei rerum suarum heredem intellexisset.
iratus et mulierem relegauit ad tempus. et Marcellum captum impellere minis conatus est.
ut et episcopatu se abdicaret. et christianum nomen deponeret. quem ubi contemnere sua
precepta vidit. ad custodienda aialia eum misit ubi nec orationes nec ieiunia permisit.
parricidiasque episcopis gubernabat. a clericis liberatus: iterato in stabulum seu caca-
balum. Maxentius iratus eum redigit. ubi cum sede et incommode habitaret. pe-
dore et situ mortuus est. Vacat ei morte romana sedes dies. xx.

Eusebius papa natione grecus. pre medico: pontificatus adiit Constantino et Ma-
xentio impantibus. Constituit ne phari in iudicium suum episcopum vocare presumat
Is dum in papatu viveret crux domini inuenta est quanto nonas maii. hereticos quos idem
pontifex reconciliauit imposita tantummodo manu: Habita autem semel rome sacro-
rum ordinum mense decembris. cum presbiteros. xiiij. diaconos tres. episcopos. xiiij. creasset: ro-
me moris. et in cimiterio Calixti via appia sepelitus sexto nonas octobris. Se-
dit autem annis sex. mense uno: diebus tribus. Licet alij hystorici de annis va-
rie sentiant. Vacat tum sedes diem unum.

Elciades papa natione apher. Maxentij licentij maximi temporibus fuit. Vir sane
scititate et scientia multum insignis. Qui ut erat grauitate preclarus. Constituit ne quis vnquam aliqua suspitio: aut an-
vera perbatioz condemnaret. Eius quoque institutum fuit. ne die dominico: neque quita feria ieiunaret. quia hos dies pa-
gani quasi sacros celebrant. Multa quoque in oblationibus faciendis instituit. quod Manicheorum heresis in urbe roma-
na maxime inualescebat. His autem per actis maximi iussu martyrio coronatur. idem satum subiere: et petrus
Alexandrinus episcopus et Lucianus anthiocenus presbyter romanus. Alijque complures episcopi et sacerdo-
tes. Sepultus est autem Elciades via appia calixti crypta. quarto ydus decembris. Sedit annis quatuor
menses septem. diebus. ix. Vacat tum sedes dies xvij.

Linea Būmoz pontificum Marcellinus

Marcellus

Eusebius

Melciades

Constantius et Galerius abdicantibus se ab imperio diocleciano et maximiano uno imperij gubernacula suscipientes. puicias inter se partiti sunt. Constantius igitur et Galerius augusti creati sunt. Diuisusque est inter eos ita romanus orbis. Nam galerius illiricum Asiam et orientes sortitus est. Constantius vero singulari moderatiōe usus. Gallia tantum et hispania contentus fuit. Licet et ei italia sorte obtigerit. Constantius enim contentus dignitate augusti italiam atque affricam administrare sollicitudinem recusauit. Vir egregius et prestantissime ciuitatis diuitijs puicialiū ac puatorum studēs. fisci comoda non admodum affectas: dicēsque melius publicas opes a priuatis haberi. quam intra unius claustrum reservari. Adeo autem cultus modici ut cum feriatis diebus se cum amicis numerosioribus esset epulandum. priuatorum ei argento hostiati petito triclinia sternere. Hic non modo amabilis. sed etiam venerabilis gallicus fuit. precipue quod diocleciani suspiciam prudentiam. et Maximiani sanguinarias temeritate imperio eius euaserat. Fuit autem constantius hic Claudij scoti ex filia nepos. quem ut dioclecianus impator una cum Galerio sibi affinitatem beniuolentia coniungeret Theodoram maximiani puignam ei uxorem dedit. Ex qua postquam sex filios suscepisset eam repudiavit: quam repudiatam Helenam anglorum regis filiam captiuam uxorem duxit. Constantius cum humanissime gubernasset. Constantio ex helena suscepto Boraci in britannia principatus sui anno tredecimo moris. Atque in diuos summo omnium consensu refertur ob eius mansuetudinem et clementiam.

Galerius vir et probe moratus. et egregius in re militari. Cum italia quoque sentiente constantio administratiōi sue accessisse sentiret. Cesares duos creauit videlicet Maximianum quem orienti prefecit. Et Seuerum cui italiam dedit. Ipse illirico comoratus est. Retinuit enim illiricum. quod ea barbaros hostes populi romani iter facturos sentiebat. Maximianus autem herculius spe recuperandi imperij ad spem erectus resumendi fastigij quod inuitus amiserat romam aduolauit ex solitudine lucanie. quam sedem priuatus elegerat in agris amenissimis consensescens. Dioclecianusque etiam per litteras adhortatus est. ut depositam resumeret potestatem quas ille irritas habuisset. Contra hos motus missus a Galerio Seuerus romam cum exercitu venit. dum urbem romanam obsidet fraude militum. qui cum Maxentio sentiebant circumuenti: fugiens. de mum rauenne occidit. Paulum etiam abfuit. quando Maximianus pater militum beniuolentiam pollicitationibus et largitione querens a filio Maxentio occideret. Is autem in gallias ad constantinum genus profectus. dolo composito tanquam a filio esset expulsus moliens autem constantinum reperta occasione interficere. qui in gallijs et militum puicialius iam fauore regnabat. Cesaris fratris atque alamanis captisque eorum regibus. de recto per faustam ei filiam dolo queres omnem marito apuit: fugiens. ac massilie herculi per fugit. hicque oppellus suorum scelez penas tandem luit: vel seipsum (ut quidam volunt desperat) rebus interfecit: a Galerio autem licinius impator factus mors galerius confestim secuta est.

Licinius impator factus est. ex Bacia oriundus a Galerio in partem imperij recipi propter eius in re militari prestantiam: notusque galerio antiqua consuetudine. Et in bello quod aduersus Marsem gesserat laboribus strenuus et officijs acceptus Constantinus tamen vir ingens principatus totius orbis affectas. Licinio bellum intulit. quibus necessitudo illi et affinitas cum eo esset. Nam soror eius constantia nupta Licinio erat. Ac primo eum in panonia. secundo ingenti apparatu bellum apud Libalias in struente repentinus oppellit. omniisque dardania mesia macedonia potius innumerosas prouincias occupauit. Maria deinceps inter eos bella et pax reconciliata ruptaque est. postremo licinius nauali et terrestri plio victus apud nicomediam se dedit. et contra religiosum sacramentum Thessalonice puatus occisus est. Hic licinius annus domiatiōis fere per quintumdecimum vite. proxime sexagesimum occidit. auaricie cupidie omnium pessimus. neque alienus a luxu venereo. Asper admodum aut mediocriter impaciens. infestus literis quas propter inficiam immodicam virus ac pestes publicam nominabat precipue forenses industria. Agaribus plane et rusticatibus. quod ab eo genere ortus aliusque erat satis utilis ac milicie custos. ad veterem instituta seuerissimus. Spadonum et aulicorum omnium vehemens dominator. tineas soricesque pallacij eos appellans.

Maxentius (cum constantius mortuus Constantinus filius eius in britannia creatus est imperator. et in locus prius exoptatissimus moderator accessit) Rome augustus nuncupatus est: Rome enim proteriam excitato tumultu Maxentius herculij filius. qui haud procul ab urbe in villa publica morabatur augustus nuncupauit. Vir sane seuerissimus et christianorum acerrimus persecutor. literarum tamen amator. inter cetera sue crudelitatis opera magica arte plurimum delectabatur. Quito tamen constantinus imperij sui anno bellum aduersus Maxentium ciuile commouit. Copias eius multis plijs fudit ipsum postremo rome aduersus nobiles oibus exitijs seuerientem apud pontem miluium vicit. Italiamque est potius. ut dux per dolore suarum fraudum oblitus pontem ad decipiendum hostes structus decipulis transit. cum magna parte suorum satellitum submergitur.

Linea Imperatorum

Constantius

Galerius

Seuerus uirax inmanis

Licinius

Maxentius

Sexta etas mundi

Hij prescripti impatores Cum constantinū videbāt apud omnes magno esse in p̄cio. xp̄ianis aliq̄ tēpe parcebant. Maxentius tñ milites clanculū mittebat qui obuiū quēq̄ cederet. Arte quoq̄ magica delectatus; grauidas maxie vero xp̄ianas funestis sacris adhibitas scidebat infantū causas; quoz cineribus in magia utebat. ut ostenderet tyrānidē seruari etiā p̄ nephas posse. Simili vesania z crudelitate. Maximianus quoq̄ in oriēte utebat. Qui magoz mgr̄is z malayz arcū doctorib⁹ p̄mia etiā decernebat. augurijs. diuinationib⁹ fidē prestās. Scenior ceteris in xp̄ianos hec oīa cōtemnētes est habitus. Vetera aut delubra renouari ac more veterū sacra dñs exhiberi iubet. Is vero Maximianus diuina vltione inflatis subito visceribus. supperatisq̄ intestinis ita distendit. vt inter se z putridū cadauer nil interesset; scatētibus vndiq̄ vermib⁹. z tabo serpēte. tanto pedore vt sustineri fetoz nō posset. grauissimis tandē morbis diucius cruciatus. viuēdi finē tandē fecit. homo senus ac varius. nūc em̄ in xp̄ianos. nūc p̄ xp̄ianis agebat. hoc volebant eius merita. Cū loco maximiani a Galerio quoq̄ maximin⁹ in oriēte cōstitutus cesar vir cruentissim⁹ consimili crudelitate ea in regione cōtra xp̄ianos utebat. p̄pter quā multi enecabant. Unde z multi ex superioribus martiribus coronati martirio fuerūt. Aliquos quoq̄ q̄ in precedenti p̄secutiōe z nunc seuiēte passi sunt subiungemus.

Cristina

Cristina virgo celeberrima sub p̄dicta p̄secutiōe maximiani in Tiro passa ē. Hec nobilissimis orta parētibus. cū pulcherrima esset a plib⁹ in cōiugiū peteret. parētes in turri posuerūt. vt dñs culturā virgo p̄solueret. A spū aut scō edocta ydola abhorrebat. que cū intellexit. cū minis eā auertere nō posset. Iussit eā expoliari z a duodeci viris cedi. deñ in carcerē mitti. z postea ungulis radi z mēbra ei⁹ tenera disrūpi. Cristina aut de carnib⁹ suis accipiēs in vultū patris p̄iecit dicēs. Accipe tyrāne z carnē a te genitā comede. Frat⁹ p̄r eā in rotā impolu it z ignē z oleū supposuit. sed flāma exiliēs mille quigētos occidit q̄ p̄r magicis artibus ascribebat. p̄cepit vt grādi lapide ad collū ei⁹ ligato in mare nocte precipitaret. Quā angeli assūmūt z xp̄s eā baptizauit z reducta fuit in terra. Tandē post varia tormēta z mamillayz abscisione. Julian⁹ sagittas i cor ei⁹ duas z vnā in lat⁹ direxit. Sicq̄ cū palma martyrij ad celū gl̄iosa ascendit. Adenna miles

Menna miles egiptius nobilissimis ort⁹ natalib⁹. p̄ hec tpa i Scythia metropoli phrigie salutariē passus est. Illa postq̄ hic celesti regi in heremo secreta cōuersatiōe studuit militare. ad publicū p̄cedens; se xp̄ianū esse libera voce declarauit. Qd̄ audiēs pyrrh⁹ dux misit eū apprehēdi z suis aspectib⁹ p̄sentari. Cui dixit sacrificā dñs z omīa que p̄ ignorātiā gessisti ignoscenē tibi. q̄ cū obtemperare nollet. co iubēte tam diu neruis z diris cruciatibus cesus est. donec platee locus sanguine ip̄ius fedaretur. Deinde in eculeo leuat⁹ lāpadibus adurit. Deinde deposit⁹ ligātis manib⁹ z pedibus p̄ sudes ferreas trahi p̄cepit. Qui oībus in rebus z cruciatib⁹ vsq̄ ad finē in laude z p̄fessione oīpotētis dei immobilis p̄māsit. Deniq̄ data sentētia gladio aniaduerti iussus fuit. Cui⁹ corpus cū igni traditū fuisset e medio a xp̄ianis furti ereptū mūdīs lintheamib⁹ debita veneratione in cimiterio. 3. ydus nouēbris cōditus est. Postea in cōstātinopoli translatū digno honore veneratū fuit.

Julianus

Julianus quidā genere antiochēsis. vir xp̄ianissimus apud romanā urbē in hac p̄secutiōe p̄fata crudelissime passus est. cū Basilissa virgine hoz duoz mire legunt p̄fationes. cū quib⁹ fuit venerabilis multitudo sacerdotuz. et ministrorū eccl̄ie xp̄i. q̄ p̄pter imanitatem p̄secutiōis ad eos cōfugerat; cōcremata est. Post quos etiā Antoni⁹ p̄sbiter et Anastasius z celsus puer vna cū matre z alijs cōplurimi qui oēs. 5. ydus ianuarij mortē ptulere.

Victor mediolanēsis ciuis a p̄mēua etate xp̄ianus his temporib⁹ cū in castris Maximini augusti milicie d̄seruiret. ad ip̄m tanq̄ xp̄ianus p̄ducit. Et cū compelleret ydolis imolare. cōstanti aio recusauit. p̄pter qd̄ grauit̄ ce di iussus est. Et cū deo p̄tegente doloris expers efficere. plūbo buliēti pfundit. et cuz nil etiā ex hoc penit⁹ ledere iubente Maximiano octauo yd⁹ may capite cesus est.

Saturinusq̄ p̄sbyter z Sisinius diacon⁹ rome cōprehensi in carcere diu marcerant. Inde q̄ exhibiti ob cristi confessionē a p̄fecto vrbis in eculeo leuant. z ibidez neruis attractant ac fustibus scorpiōib⁹q̄ grauissime cedunt. nouissime cū adhuc supiuerēt gladio trūcati sunt. Quoz corpa via salaria sepulta fuerunt.

Susanna virgo sanctissima natione dalmatea nobilissimis orta natalibus. Cayq̄ pape neptis sub hac p̄secutiōe Rome. 3. ydus augusti capitis ob truncatione martirium compleuit.

Victor

Susanna

Catherina

Catherina p̄clarissima v̄gō egyptiaca his t̄pib⁹ floruisse z martyriū ptulisse et tradit historia: post imperium diocleciani sub maxentio filio maximiani herculij. hec scitissima virgo generoso sanguine orta. cui⁹ pater noie costus in v̄be alexandria rex fuit. a quo zsi i iuuenili etate p̄re rege a quo magnū p̄rimoniu⁹ accepit or̄bata fuit: nō in inter diuiciarū delicias ocio z molliciei feminee dedita sed tanta rez peritaz scia p̄dita legi⁹ vt mirabile visum sit in tam tenera etate qđ certamen disputationis suscepit. hec diuinitissima virgo ab heremita de x̄po edocta ac spōsa ei⁹ affecta in paterina domo apud alexandriā existens feruēte adhuc diocleciani p̄secutione z maxentio cesare ibidē existente cū quosdā xp̄ianos flentes metu mortis p̄sperisset: ad p̄phana sacrificia impelli. etatis q̄s. xviij. ānoz ad p̄spectū maxenciū audēter accessit. arguēs eū de vana cultura deoz z eū de crudelitate duri⁹ increpauit. Iussit eā ad pallatiū duci z oī diligētia custodiri. Expleto sacrificio post longā cōcertationē cū de ei⁹ eloquētia ac sapia miraret. quiquaginta p̄hos vocauit qui ab eo victi z in fide cōfirmati eos oratores cōburi p̄cepit. Iussitq; eā in obscurū carcerē recludi p̄ dies duodecim fame cruciari. Cui angelus dñi apparēs ait. Cōstāter age grata deo puella: qz tecū est dñs: p te multi cōuersi ad xp̄m cū palma martyrii introibūt. porphiriū deinde maxenciū necessariū cū ducētis militib⁹ ac ipsi⁹ cesaris vxorē atq; alios vtriusq; sexus doctrinis iugo xp̄i subdidit: z ad celestia regna p martyriū p̄misit. Inde rotaz gladijs attonita: tēpestas subito p̄fregit: ac plures lesit. Tandē obtruncatione capitis martyrii coronā adeptā est. in loco passionis orauit vt oēs auxiliū sentiāt q̄ mēoriā passionis ei⁹ fecerint. Decollata lac e corpe eius emanauit. Cuius quidē sanctissimi corpus angeli rapiētes ad montē synai distantē p. xx. dietas detulerunt: diuinis obsequijs honorifice sepelierunt. Passa circa annos dñi. cccx. cuius natale celebrat. 8. kal. decembris.

Sophronia quoq; a maxentio sepius de stupro appellata: cum diutius vitare periculum non posset: seipsam interfecit. Lucretiam imitata.

Arnobius african⁹ clarissim⁹ p̄hs z orator disertissim⁹ Lactantiū firmianū p̄ceptor his t̄pibus (lz valde senex) etiā in precio magno habitus fuit qui cū apud affricā rhetoricā florētissime docuisset etiā aduersus gentes cōplurima edidit volumina. Lucianus quoq; eloquētissim⁹ vir z nicomediensis ecclie p̄sbyter p hoc temp⁹ cū nōnullos breues de fide edidisset libellos: z ad diuersos epl̄as multas. ac etiā in sacraz l̄raruz studio multū laborasset in belinopoli bythiniē v̄be p xp̄o martyriū cōstanti ptulit aio. Iacobus item cognomēto sapiēs nisibine persarū v̄bis ep̄s: multa p hec t̄pa composuit. que vigintisex voluminibus comprehendunt videlz de fide cōtra hereticos: de gentiū p̄uersione de regno persarū z de p̄secutione xp̄ianoz. Obijt deniq; (hieronymo teste) cōstantij principis tandem temporibus.

Lactantius

Lactantiū insup firmianū p̄hm z oratorē eminētissimū arnobij predicti p̄hi discipulū hisdē t̄pib⁹ floruisse z magni p̄cij z nois fuisse cōstat: eo qđ cū nichomēdie rhetoricā doceret: a diocletiano augusto ppter virtutes ac scie magnitudinē vocat⁹ cūz flauio gramatico romā deuenit: vbi cū p aliqđ tēpus docuisset tandē ob discipulorū p̄muriā in extremā paupertatē deuenit. Quāobzē ad scribēdū z cōponēdū libros se cōtulit. in qua qđē re etiā multū valuit. Ipse em̄ secūsus post ciceronis t̄pa eā in disciplina habebat. Demū in extrema senectute p̄stitit⁹ cesaris crispi filij cōstantini p̄ceptor i gallia datus est. Perfecit aut opa de diuinis institutionib⁹ aduersus gentes. De ira dei z formatione hoīs. ad demetriū auditorē suū. ad probum epl̄is. ad asclepiad. de p̄secutione. Simposiū dū esset adolescēs. etiā ode pericu de affrica vsq; nicomēdiā exametris versib⁹ z alia laude digna.

Eusebius ep̄s

Eusebi⁹ cesaree palestine ep̄s q ob pāphili martyrii amicitia pampbili nomē accepit. eo qđ cū eo dē pampbilo diuine bibliothecę inuestigator diligētissim⁹ extiterit: vir quidem memoratu dignissim⁹ p hec t̄pa tuz multaz rerum p̄icia tuz ingenio mirabili z apud gentes z apud xp̄ianos inter p̄hos p̄cipuus z nobilissim⁹ habitus est. hic cū aliqñ arriana heresi laborasset ad nicenā synodū accedēs spūs sancto inspirat⁹ patruz sniam secut⁹ est. ac deinceps vsq; ad mortē sanctissime cūz orthodoxa fide vixit. fuit aut i diuinis scripturis studiosissim⁹. ac bibliothecę diuine cūz pāphilo martyre diligētissim⁹ inuestigator. multa eisdē t̄pibus scripsit: maxie vero libros euāgelice p̄paratiōis: eccl̄iastice historie i porphiriū xp̄ianoz hostē acerrimū. Apologias item sex p origine cōposuit. De vita pampbili martyrii a quo ob amorē cognomentuz accepit libros tres. Itēz cōmentarios eruditissimos in centus z quāq̄nta psalmos. P̄terea vt legi⁹ oīm p̄nnciarū cūz multos sc̄toz martyruz passionēs z cōfessorū vitā ac v̄rginū cognouisset. viginti libros de eisdem sanctis scriptauit. hoc ideo: z p̄cipue euāgelicā p̄parationem. cum apud gentes p̄cipuus haberetur paternā deozum religionem ob veritatis amorem cōtempnit. Scripsit quoq; cronicorū historiā a primo anno abrahe vsq; ad annum dñi. ccc. quam diuus hieronymus p̄secutus est. Fuit deniq; eusebius hic post conuersionē cōstantini magni eidem quoad vixit multa beniuolentia coniunctus.

Ora pro nobis beata
Catherina mea p̄ci
et aduocata

Oratio

Capitulum exemplum

Bexta etas mūdi

Anno mundi. 5513.

Anno christi. 314.

Silvester papa natione roman⁹ patre ruffino post melciadē pontificē cō-
stātini t⁹ib⁹ fuit. anno ab vrbe cōdita millesimo nonagesimoprimo vir
vtriq⁹ diuin⁹: aspectu scz angelicus: sermone nitidus: corpe decorus. ope sanct⁹
psilio magnus et maturus fide catholicus: spe patiētissim⁹ ac oīm caritate dif-
fusius. Cui tantā dñs cōtulit grām vt nō modo a xpianis: verū et a gentilibus
miro colere affectu. Hic nāq⁹ baptizato pstantino et plurib⁹ donatus ac ecclē-
sijs pace reddita: multa ad cultū diuinū spectātia constituit. primo vt chrisma
ab epō tm cōsecraret. vt epī baptizati signaret ppter hereticā suā sionē. vt ba-
ptizati chrisimate liniat pbyter occasione mortis. addit pterea. laicus clericū
in iudiciū ne vocet. Clericus causas i curia ne agat. nec an iudicē secularē cau-
sam dicat. Presbyter celebraturus neq⁹ serico neq⁹ panno tincto utat: s⁹ lineo
equidē albo. Sic i albis celebrandū esse dicebat quēadmodū i linea syndone
et alba xpī corp⁹ sepultū fuit. Grad⁹ qz in ordinib⁹ ecclesiasticis pstituit vt vnus
quisq⁹ vno tm ordine ptentus sit. et vnus solū vxoris vir. Hic aut sanctissim⁹
pōtifex cū floruerit miraculis inter cetera sua memorāda ferē romanā urbem
a draconis pestilentia liberasse. Demū vbi ex sacris ordinibus septies mense
decembri habitis presbyteros duos et xl. diaconos sex et xxx. epōs quinq⁹ et
lx. creasset. morit⁹ ac sepelit⁹ in cimiterio priscille via sallaria tercio ab vrbe mi-
liario pridie kal. Januarij. Sedit aut annos tres et xx. mēses decem. dies vn-
decim. Vacat tum sedes dies. xv.

Anno mundi. 5533.

Anno christi. 334.

Marcus papa natione romanus patre prisco post siluestri cōstātini t⁹ib⁹
fuit: vir bon⁹ et xpiane religionis amator qui pōtificatu suscepto ad cu-
rā xpiane religionis couersus instituit vt epōs hostiesis a quo roman⁹ cōse-
tur pallio uteret. voluit pterea dieb⁹ solēnib⁹ statim post euāgelium simbolū a
clero et populo magna voce decantari. et eo modo quo fuerat in niceno pilio
declaratū. Quas itē ecclesias rome cōdidit vnā via ardeatina in qua et sepult⁹
est. Alterā i vrbe roma ad palatinas qz qdē cōstātini mūerib⁹ exornauit et auxit
Is posteaq⁹ ex sacris ordinib⁹ bis mēse decembri habitis diaconos p̄bros et
epōs creasset. morit⁹ ac sepelit⁹ in cimiterio balbina via ardeatina: tercio nōs
octob. sedit aut annis duob⁹: mētib⁹ octo: dieb⁹. xx. Vacat tuz sedes dies. xx.

Anno mundi. 5535.

Anno christi. 336.

Iulius papa natione roman⁹ patre rustico t⁹ib⁹ cōstātini fuit mirande sci-
tatis vir et doctrine. Is arriana inualescēte pfidia: multis incōmodis ve-
rat⁹ a cōstante cōstātini filio exilio dānatus. In tanta aut reruz pturbatione
tandē post menses decē romā ab exilio redijt nec destitit oriētales epōs repre-
hendere maxime vō arrianos q⁹ in iussu romani pontificis anthiochie cōciliū
indixerāt: cū id sine eius auctoritate fieri nō posset. Omissis his cōtentionib⁹
duas basilicas edificauit vnā iuxta forz romanū. aliā in transiberina regione
Tria item cimiteria exstruxit: vnū via flāminea: aliud via aurelia: tertium via
portuēsi. Cōstituit pterea ne sacerdos alibi qz apud iudicē ecclesiasticū diceret:
Voluit itē vt qui iudicē haberet suspectū romanā sedē posset appellare. et vt
oīa ad eccliam ptinētia p notariū aut p primiceriū notariorz p̄scriberent. hos
hodie (vt arbitroz) p̄thonotarios vocam⁹. Iul⁹ vō cū ex sacris ordinib⁹ ter-
mēse decembri i vrbe habitis p̄bros. xviij. diaconos tres: epōs nouē creasset.
morit⁹ ac sepelit⁹ via aurelia in cimiterio calopodij ab vrbe roma miliario ter-
cio. pridie ydus augusti. Sedit annos. xv. menses duos: dies sex. Vacat tuz
sedes dies quinq⁹ et viginti.

Anno mundi. 5543.

Anno xpī. 344.

Liberius papa natione roman⁹: patre augusto cōstāntij et cōstātis t⁹ib⁹
fuit. hui⁹ tpe pilio apud mediolanū habito oēs qui athanasio fauebāt
in exiliū pellunt. Preterea vō cū in synodo ariminēsi oriētales sacerdotes cal-
lidi hōies et acuti occidentales simplices et imperitos argumentis ac fallacijs
cōuincerent quā disputationē p̄termittim⁹ xpī em cū p̄e homouision esse ne-
gabāt. hoc aut qz primū liberi⁹ pōtifex aperte impugnabat qd⁹ etiā athana-
siū iubente imperatore dammare nolebat: in exiliū ab arrianis pellit. atqz ita
triēnto ab vrbe absuit. At vō sacerdotes congregata synodo in liberi⁹ locum
felice p̄byterū virū optimū pontificē crearūt. qui statim octo et xl. epōz cōue-
tu duos p̄bros vrsaciū et valentē ab ecclia seperarunt. Inde rogatu et pre-
cibus eorūdem constantinus liberiū ab exilio reuocat et pulso felice liberiū introduxit. Pōtifex aut tamen
cū arrianis sentiebat ecclesias dei qd⁹ diligenter exornauit maxime sepulchrū sancti agnetis: et basilicā quas
de noīe suo fecit apud macellū lidie. Demqz cū sacros ordines bis celebrasset rome morit⁹ ac sepelit⁹ via sa-
laria i cimiterio priscille. ix. kal. maij: Sedit ānos sex: m̄n. iij. dies. 4. vacat sedes dies sex

Linea summor⁹ pontificum

Silvester

Marcus

Iulius

Liberius

Constantin⁹ magnus. ex obscuriori mīmonio fili⁹ Cōstancij augusti in Brittānia creat⁹ est impator. Cū res publica a quattuor impatoribus tenebat: cōstātino. Maxentio filiis augustorū. Licinio et maximiano nouis hoib⁹. Cōstātino tñ vir ingens: et oīa efficere nites: que aīo pparasset. sūl principatū toti⁹ orbis affectās. ceteros vt pmissus est viciat. Cū pzo imperij tepore optimis picipibus: vltimo medijs coparādus: innumere in eo anī corpisq; virtutes claruerūt. militaris glie appetētissim⁹: fortia i bellis. pspira fuit. Mā etiā Gothos post ciuile bellū varie pfligauit. Ciuilib⁹ artibus et liberalib⁹ studijs dedit⁹: affectator iusticie et amoris. Anno igif ab vrbe cōdita millesimo nonagesimo pzo. dñi vero āno. ccc xxxix. sub hoc pcepte xpiani a tyrannis ante oppōsi nō nihil respirare icipiūt. Pacē em petētib⁹ libēter dedit. liberalitate et grā oīm sibi beniuolētiā compabat: multas leges rogauit. quasdā ex equo et bono supfluas abscidit. seueras nūuū emēdauit. Urbē in Bizantijs ruinis de noie suo cōdens: eā rome magnitudine edificiorū: parē facere conat⁹: secundā romā vocauit. De qua in sequēti folio patebit. vt etiā littere sub equestri ei⁹ statua indicabant. Is igif tant⁹ pceptus oīa circūspiciēs vbi honestate xpiane religiōis intellexit. Eā ita cōplex⁹ est vt itur⁹ ad bellū: nō alio q̄ crucis signo vteret: qd sereno celo dū in maxentiū tyrānū copias mouet: et viderat et adorauerat. Astatesq; angelos audierat dicētes. Cōstantine: qd etiā fecit et tyrannos oēs a ceruicib⁹ populi ro. xpianorūq; oīm depulit. Tantū itaq; pceptus ac tam humanū nactus siluester: relicto Soracte monte: quo a tyrannis seuientibus relegatus fuerat (vel vt quidā volūt) secesserat romā veniēs: Cōstātinus erga xpianos bene animatū: promptiorē ad optime de ecclia dei. pmerendū reddidit. Mā et pōtificib⁹ diadema aureū distincū gēmis cōcedebat. Qd quidem Siluester aspernat⁹ tanq; religiose capiti mīme cōueniēs: phrygia mitra et candida tantūmodo ptent⁹ fuit. A siluestro autē vna cū Crispo filio baptizat. q̄q; aliqui false dicāt eū vsq; ad iordanē distulisse. Bellum tandē aduersus parthos molies qui itaz Mesopotamiā fatigabant. vno et trigesimo imperij sui anno: etatis vero sexto et sexagesimo apud Nicomediam in villa publica obiit. Venūciata mors ei⁹ etiā p crinitā stellā que inusitate magnitudinis aliquādiu fulsit. Eā greci cometam vocant. Atq; inter dīnos meruit referri.

Constanti⁹ post morte Cōstantini magni pīs cū cōstantino et cōstante fratribus imperiū adept⁹: eoq; tperes romana sub vno Augusto et trib⁹ cesaribus. qd nūq; als fuit. Is ergo successores filios tres reliquit. atq; vnū frīs filium: Elez dalmatice cesar. pspira indole neq; patruo ab similib: q̄ haud multo post facinore militari opprimis. Sinēte poti⁹ Cōstantō patrueli suo quā iubēte Cōstantinū porro bellū fratri inferente: et apud aquilegiā inconsulti⁹ plium aggressus. Cōstancij duces interemerūt. ita res publica ad duos redacta est.

Constantis impius aggressus qd aliquādiu strēnuū et iustus fuit. Ador cuius et valitudine improspa et amicis prauiorib⁹ vteret: ad graua vicia puerfus. Cū intollerabilis puicialibus: militibus iniocūdus eēt. facciōe Maxentij occisus est. Obiit haud longe ab hispania in castro cui belene nomē fuit. Anno imperij septio decimo: etat⁹ trigesimo. Diuersa constācij fortuna fuit. A persis em multa et graua ppeffus: sepe captis opidis. obsessis vrbibus: cesis exercitibus nullū ei cōtra Saporē regē persaz. pspira bellum fuit. nisi qd apud Singarum haud dubiā victoriā ferocia militū amisit. Post constantis necē Maxentio italiā affricāz gallias obtinente: etiā illiricūz nouas res habuit. Etetrione ad impium cōsensu militum elector: quē grandēuū iam et cunctis amabilem diuturnitate et felicitate milicie ad tuēdum Illiricū principē creauerit. virum pbūm et mox veterē et iocunde ciuilitatis. Sed a cōstātino qui ad vltionē fraterne necis bellū ciuile cōmouerat abrogatū est Etetrioni imperiū. Rome quoq; tumultus fuit Nepociano cōstātini sororis fili⁹ p gladiatorum manus imperiū vindicante: qui seuis exordijs dignum exitium nactus est. Vigesimo enim atq; octauo die a Maxentianis ducibus oppressus penas dedit. nō multo post apud mursam maxentius pfligatus est. Oriēti mox cesar est datus gallus: maxentiusq; diuersis plijs victus vim vite sue apud lugdunū attulit imperij anno tercio mēse septimo. Deinde in ciuilibus gestis gallus cesar occisus est vir nā ferox et ad tyrānidē pnoz si suis iure impare licuisset. Siluanus q̄ i gallia res nouas molitus an die trigesimū et ipse extinctus est. Solus i impio romano cōstātius augustus fuit. Ador iulia/ nū cesarē ad gallias misit patruelē suū galli fratrē qui ex constantio patris cōstātini fratre natus erat tradita in mīmoniu sorore. cū multa oppida barbari expugnassent qui breui et galloz et germanoz mor⁹ virtute sua compescuit. Constantius inde partibus bellis occupat⁹ in itinere obiit inter ciliciā capadociāq; anno imperij octauo et trigesimo etatis quinto et quadagesimo vir egregie trāquillitatis placidus nim⁹ et amicis et familiaribus credens.

Linea Impe
rator
Constantinus
magnus

Constantius

Constantinus

Constans

Bexta etas mūdi

Constātinopolis imperialis ac famosissima ciuitas: olim hīzantiū (vt supra scriptū est) appellata. et cū admodū parua esset: eā postmodū constātinopolim noīarūt. Constātin⁹ eīm impator cognomīne magn⁹: dūm statuisset imperij sedē ex vrbe roma in orientē trāsferre: quo facili⁹ partib⁹ excursions cōpesceret. Tradūt aliqui auctores in troadē pfectū: ibi regie vrbis fundamēta iecisse: vbi quondam agamenon: ceteriq; grecoꝝ principes aduersus priamū fixere tentoria. Sed admonitū in somnis a xpo saluatore locū aliū designāte: ceptū opus (cui⁹ diu mansere vestigia) infectū reliquisse. atq; in traciā nauigantē bizantiū petiuisse. Cūq; sibi locū diuinitus ostensum dixisse: mox vrbem ampliāsse: noua menia erexisse: sublimes excitasse turres magnificētissimis tūz priuatis: tūz publicis operib⁹ exornasse. Tātūq; illi decoris adiecisse: vt altera roma nō inierito dici posset. Scriptores vetusti qui florentē videre: deozum poti⁹ in terris habitaculū q̄ impatoris putauere. Nōmē vrbi nouā romā impator indidit: sed vicit obstinatio vulgi: vt a cōditore poti⁹ Constātinopolis vocaret. Quā ei⁹ successores impatores passim tūz publicis edib⁹: tūz priuatis ciuū pallacijs et quidē supbissimis exornare curarūt. Et adeo vt exteri eo venientes vrbis splēdore admirati: nō tam mortaliū q̄ celestiū eā domiciliū dixerint. Erant muri vrbis et altitudine et crassitudine toto orbe celebres. antemuralia vero opportune cōmunita. Triangularē pene vrbis formā fuisse tradūt. Duas partes alluit mare. nec muri desunt: ad ppulsandos nautales impetus idonei qd reliquū est ad terras vergens: post alta menia et antemuralia. ingēti claudif fossa. Habetq; hec ciuitas vndecim portas: dignitatē ipsi⁹ pre se ferētes. quarū noīa hec sunt: aurea: pagea: sancti romani: carthasea regia: caligaria: xilina: hacmagona: pbara: theodosia: et sylaca. Extāt in ea preter cetera magnificētissima edificia templū Sophie iustiniani cesaris opus: toto orbe memorabile nongētis quondā sacerdotib⁹ celebratū: mirabili ope: p̄ciosa materia cōstructū. Ea deniq; vrbs tanto splēdore insignita fuit vt toti⁹ orientis columen: et vnicū docte grece domiciliū habita fuerit. vbi tria magna cōcilia celebrata fuerūt: videlicet sub theodosio seniore: sub agathone papa: et sub iustiniano principe. Eam cū thurci ppter ei⁹ dignitatem dñi exosam habuissent. Anno salutis nre. 1093. a belsete quodā eoz principe: cū ingēti thurcoꝝ manu obsessam: deinde capta fuit. Inde galli cū venetis p quinq; et quinquaginta annos possidere. postea palea logoꝝ clarissima familia genuēsū ope a gallis ademūt vsq; in annū. 1453. gloriosissime possedit. quo an

Constantinopolis

no Machometes Ottonianus thurcoꝝ impator eā cepit diripuitq;. Sic nobilissima vrb̄s in man⁹ infide-
liū venit. Ab ei⁹ cōditione. MDCXX. vlc̄ circa. Tātoq; tpe paulo pluri senioꝝ roma steterat. qñ pmo a gothis
capta est Athalaric⁹ em̄ anno ab vrb̄e p̄dita. MDCXXII. romā irrupit. at hic ne basilice sc̄toꝝ effringeret edi-
xit. Rabies aut̄ thurcoꝝ nil sanctū: nil mūdū: ī vrb̄e regia reliqt. sacratissima ei⁹ tēpla machometee spurcie
dedicarūt. Legim⁹ thebanoz res gestas: lacedemonioꝝ ⁊ atheniensū illustria facta: fuit corinthioꝝ nō cōte-
nēda respublica. clare oli micene: larissa potēs: pluresq; mēorabiles vrb̄es quoz si nūc req̄ras muros: nec
ruinas iuenias. Nemo solū in q̄ iacuerint queat ostēdere: sola ex tāta ruina vetustatis cōstātinopolis sup̄a
bat: q̄ tñ mirabiliū opoz: tñ armoz: tñ l̄arū: tñ glorie habuit: vt oim ciuitatū damna: hec vrb̄s sola re-
cōpēsare videret. Et licet post diuisū imperiū siue trāslatū ad frācos sepe cōstātinopolis ī man⁹ hostiū ve-
nerit: nūq; tñ basilice sanctorū destructe: neq; bibliothecē cōbuste: neq; despoliata penit⁹ monasteria. Itaq;
māsit vsq; ī hūc annū vetuste sapiē apud cōstātinopolis monumētū. Nemo latinoꝝ satis videri doct⁹ pote-
rat: nisi p temp⁹ cōstātinopoli studuisset. Inde nobis plato reddit⁹. inde aristotelis: demostenis: xenophō-
tis: thucididis: basilij: dionysij: origenis: ⁊ alioꝝ multa latinis opa (dieb⁹ n̄ris) manifestata sunt. Nūc sub
thurcoꝝ impio sec⁹ eueniet: seuissimoz hoīm: bonoz moꝝ atq; litteraz hostiū. Nūc q̄ ⁊ homero ⁊ pindaro
menādro ⁊ oib⁹ illustriorib⁹ poetis secūda mors erit. Nūc grecoꝝ p̄hoꝝ vltim⁹ patebit interit⁹. Innume-
rabiles em̄ ex hac celeberrima vrb̄e in oī sc̄ia atq; virtute p̄clarissimi exiere viri: inter quos cognomēto io-
hānes crisostom⁹ ipsi⁹ vrb̄is ep̄s. Atticus ep̄s cui⁹ de virginitate liber extat. gennadi⁹: cassian⁹ ⁊c. Et no-
uissime emanuel crisoloras q̄ grecas l̄as tpe cōstātiēsis p̄cilij ī italiā cū ingenti vtilitate retulit. Precisus
est aut̄ nunc fluui⁹ oim doctrinarū. musarū desiccatus fons. Fateor multis locis apud latinos studia l̄arū
esse illustria. vt rome: parisijs: bononie: padue: senis: perusij: colonie: vienne: salamātice: oxonie: papie:
liptzk: ertfordie. Sed riuuli sunt oēs isti ex grecoꝝ fontib⁹ deriuati. A fonte precide riuū: p̄cisus arefcit.
Nihil aut̄ sub luna ppetuū. Quomodo aut̄ impator thurcoꝝ machomet⁹ aio voluerat vrb̄e ī medio thur-
coꝝ esse sitam: que suo imperio nō pareret: suoq; nomini decus mai⁹ accedere posset: si eā vrb̄em expugna-
ret: machinas bellicas adinouit. ⁊ insultū magna vi ī eā fecit atq; tandē expugnauit: vt hec ciuitas ī po-
testatē venerat infidelij spurcissimoz thurcoꝝ hoc infelici anno ⁊ vtriusq; sexus p̄ r̄sone cum imperatore
paleologo neci dediti fuerant. sub friderico tercio impatore oīa clarescent.

Sancta Helena

Helena mater constantini augusti femina incomparabili fide religione animi ac magnificentia singulari precipua: quā quidē angloꝝ regis filiā licet captivā Alij vt ambrosi⁹ stabulariā ⁊ humilē a pꝛincipio fuisse dicūt . hec quippe baptizato filio cū vidisset .pdigia a bto siluestro in filiū ⁊ iudeos declarata: magnitudine animi mota ⁊ visis nocturnis: hierosolimā petijt: vt lignū crucis pquiret . Difficile id quidā erat: qz ab antiq̃s psecutorib⁹ eo loci simulachꝝ veneris collocatū fuerat: vt xpiani venerē saluatoris loco adoraret. At mulier religione pꝛicta vbi locū ipm ruderib⁹ purgasset: tres cōfuso ordine cruces repit in vna inscriptio illa legabat trib⁹ linguis ihs nazaren⁹ rex iudeoꝝ. Astabat aut machari⁹ illi⁹ vrbis tum ep̃s qui vnā ex his manib⁹ cū religione retinēs: verā esse dicebat. At tertia mulieri mortue admota eidē vitā restituit. Crux igit dñi inuēta est quinto nōs maij. ⁊ ab helena exornata: ⁊ i magna veneratione habita . Baptizat ⁊ iulias crucis inuētoꝝ quē postea mutato noīe Eyracū vocarūt. Helena deinde edificato eo in loco tēplo vbi crucē repperat. Abiēs clauos quib⁹ xpī corp⁹ cruci affixū fuerat secū ad filiū portat. hōꝝ ille vnū in frenos equi trāstulit: qbus in plio vteret. Constantin⁹ quoq; motus edicto vetuit: ne deinceps quispiā tali supplicio vteret. Constantinus aut magnus augende xpiane religionis cupidus basilicā cōstātinā quā lateranēsem vocāt edificauit. Et rogatu siluestri petro basilicā in vaticano: ⁊ pauli in via hostiensis extruxit. Edificat ⁊ iussu impatoris in arrio sefforiano basilica sub titulo sancte crucis in hierusalē vbi sancte crucis ptē aliquā reposuit inuentā ab helena matre. quē demū de deo deq; hōib⁹ bene merita rome diē obiit. xv. kal. septēbris.

Arrius hereticus

Arrius p̃sbyter quidā apud alexādriā vir qdē specie ⁊ forma magis q̃ vir⁹ tute insignis: ⁊ laudis ac glorie poti⁹ q̃ veritatis cupidus serere discordiā i fide xpī cepit. Separe em filiū ab eterna ⁊ ineffabili dei p̃is substantia conabatur his verbis erat aliquñ qñ nō erat: nō intelligēs filiū patri coeternū esse: ⁊ eandē in trinitate subam. cū dictū sit ego ⁊ pater vnū sum⁹: atq; his suis fraudib⁹ pualere conatus est: ac sic pene totū orbe suo infecit errore: interea arriana heresis inualuit. fauēte cōstatio q nōs cogebat arriū recipe . Secūdo itaq; cōstati anno apud laodiceā vrbē syrie (vel vt alij volūt) apud tyrū cōciliū indicit eo cōuenere catholici ⁊ arriani. cū aut arrius quedā reuellere nō posset ad cōiicia versus magicas artes athanasio viro sanctissimo obicit: plato in loculis arsenij brachio . Quē tandē diabolicū virū de⁹ nō p̃misit impunē: qz haud multo post ep̃oꝝ ⁊ ppli frequētia stipatus: dum leuandi ventris causa ad publicū locū declinat: egerere conatus intestina omnia in cuniculum latrine demisit: mortem certe passus vita turpissima condignā.

Nicena synodus prima oīm synodoꝝ hoc anno qui est sextus decim⁹ imperij constantini annus contra hui⁹ pfidi arrij dogma sūmo pōtifice ⁊ cōstātino magno augusto iubētib⁹ . Cū alexander alexandrine vrbis ep̃s frustra reuocare arriū ab errore tentasset. cōstātini mādato adhibita etiā impēsa munifice quidē apud nicenā vrbem bythinie cōciliū generale indicit . Cui. ccc. ⁊. xvij. ep̃i interfuerunt. Disputatū est eo in loco aliq̃diu: ⁊ quidem acriter. Nā viri aliq̃ in q̃stionib⁹ callidi: arrio tuz qdē fauebāt: simplicitati fidei nostre aduersantes. I3 ex his quidā doctissim⁹ p̃bs diuino spū mot⁹ vno momento fidē nrām quā antea impugnabat: vt sanctas ⁊ integrā statim amplexus sit . Tandē vero reipsa cōcilio diligēter discussa cōcludit scribi debere. id est eiusdē cū patre subē filiū cōfiteri. Qui vero cū arrio sentirēt fuere ad decē ⁊ septē affirmātes extrinsecus creatū esse dei filiū ⁊ non ex ipsa patris diuinitate p̃genitū . Cognita aut tante cōtrouersie veritate. Constantin⁹ decretū cōciliij affirmat: pposito cōtradictib⁹ exilio. vnde sex tm cum arrio exulauere. Reliqui em in sniam bene iudicantiū venere. In eodē vō cōcilio dānatos ferunt ⁊ photinianos a photino ep̃o gallogrecie nomē ducentes q ebionitarū heresim imitati affirmabāt xpī a maria pio coitu fuisse conceptū. Dānati ⁊ sabelliani q vnā tm psonā patri filio ⁊ spūsancto ascribunt. In eo qz cōcilio qrimoniarū libellos (vt fit) ep̃i ipsi constantino dabant: seinuicē accusantes: expetentesq; a p̃ncipe iudiciū: quibus impator optim⁹ m̃dit: cōbusti eoz libellis. eo dei tm modo ⁊ nō hominū iudiciū expectare debere. Preterea in eodē concilio decretū est ne qui se impatientia libidinis castrarent in clerū amplius reciperent. Multa deniq; alia ad honestatem ⁊ pacem ecclie vt in decretis habet in eo concilio constituta sunt.

Concilium Nicenum

Paulus heremita

Paulus primus heremita apud inferiorem thebaidā quarto ydus ianuarij cete-
simo decimotercio vite sue anno i heremo die obiit. cuius aīas (vt diu⁹ scribit
hieronymus) beatus antonius p̄fessis inter choros aploz et pphaz euolare vidit. Sue-
rac hic post mortē amboz parentū i hereditate locupleti relict⁹ annoz circiter se-
decim. lris tā grecis q̄s egyptiacis apprime erudit⁹. māsuēt ai deū valde amans
Et duz p̄secutionis pcella decij et valeriani detonaret; in villā remotiorē secessit.
Tandē repit saxosus mōtē ad cui⁹ radices erat grādis spelūca: q̄ lapide claudēba-
tur: et int⁹ grāde vestibulū qd̄ apto desup celo patulis diffusa ramis vetus palma
cōtexerat: fontē lucidissimū ostēdēs. Igis adamoto q̄si qd̄ a deo sibi offerret. ha-
bitaculo oēm ibidē in oīonib⁹ et solitudine duxit etatē. Libū et vestimētū ei pal-
ma p̄bebat. ad quē diu⁹ antonius accessit. et inter sermocinationes cōspiciūt alitez
coruū in ramo arboris. q̄ inde leuiter subuolat et integrū panē añ ora mirantiū de-
posuit. Inqt paul⁹ dñs p̄radiū misit sexaginta iam anni sunt quo dimidiū panis
accipio fragmentū: nunc duplicauit annonā. deinde post antonij abscēssum. molli sopore dissolut⁹: erecta
cervice extensisq; manib⁹ in altum corpus exanime. Leones aut̄ humū pedibus scalpere ceperunt capace
locū foderunt. In quo antonius sanctū corpus deposuit: et tumulū ex more cōposuit. Et tunicā sibi vendi-
cauit quā in sportariū modū de palme folijs contexerat et ad monasteriū suū reuersus: discipulis cuncta ex
ordine replicauit: dieb⁹ pasce vel penthecosten pauli tunica vestitus est.

Antonius abbas

Antonius abbas egypti⁹ vir plane diuin⁹. et q̄maxie sermone et ope potēs
his t̄pib⁹ claruit hic tanta sapientia diuinorū ac prudētia mox. nō p̄ studiū
humanū: sciarū ignarus: sed diuino munere fuit replet⁹. Constanti⁹ impator lras
(rogat⁹ instāter) ab eo multa celebritate recepit. Septē q̄s epl̄as vt diu⁹ testat⁹ hie-
ronymus egyptiace scripsit ac ad eccl̄ias egypti destinauit: que t̄pib⁹ illis legebāt⁹
vt epl̄e pauli in ecclesijs: quas postmodū ob sn̄as grauissimas quidā in grecam
linguā transulerūt. Valuit aut̄ multū suis t̄pib⁹ admonēdos hoīes ei⁹ sanctissi-
ma auctoritas. Cui lris et nūcijs helena se ac filios sepe cōmendauit. Eius cibus
solus panis erat: aqua potus: nec vnq̄ nisi i occasu solis comedebat. hō egypti⁹
oīno cōtēplatiōi dedit⁹. hui⁹ quidē vitā athanasius alexandrine vr̄bis ep̄s insigni
volumine p̄scripsit. Obijt aut̄ hic vir oī p̄conio dign⁹: in thebaida anno dñi. ccc
lx. etatis sue anno cētesimo q̄nto. cui⁹ cū corp⁹ diu oculuisset postea imperāte iu-
stiniano magno impatore diuina reuelatione reptū fuit. Et ex thebaida alexandriā primo delatus. postea
i galliā trāslatū apd̄ viennā p̄digno honore nūc vsq; req̄escit. ei⁹ aut̄ natale. i. 6. kal. februarij celebraf.

Valerius ep̄s

Valerius illustrissim⁹ pictauiensis ep̄s et oīm lraz eruditissim⁹ ac semp xp̄ian⁹
optim⁹. Cū vidissent pictauiēses q̄ tota v̄tute oēs hereticos expugnabat:
eū in ep̄m elegerūt. Is ne dum eā puinciā sed et franciā ab hereticis defendens.
apud constantiū in his tumultib⁹ accusat⁹. q̄ arrianis etiā fauebat. ad exiliū mis-
sus ad insulā gallinariā plenā serpētib⁹ cui⁹ aduētū oēs disperierūt. Inde reuo-
catus ab impatore redeūti pictauiū obuiū defunctū filiū sine baptismo suscitauit
Saturnini arelatēsis ep̄i factione ob catholicā fidē apud phrigiā relegat⁹ libros
de n̄ra religione cōposuit. Sed deniq; post multas arrianorū vexationes ad vr̄bē
suā reuersus anno salutis n̄re. 371. migravit ad dñm. Et hos descriptos libros
edidit. De trinitate libros. i. 2: de synodo. ad constantiū. aduersus arrianū exem-
plū blasphemie auxentij. hymnos et carmina prim⁹ inter catholicos edidit.

Athanasius ep̄s

Athanasius alexandrin⁹ ep̄s vir sanctitate et scia cō-
spiciuus hiscē t̄pib⁹ plurimas et graues quidē p̄-
secutiones ab arrianis ptulit. Naz supiorib⁹ annis in
laodicensi cōcilio q̄ arrianos cōstituit cū rōnib⁹ euidentissimis atq; argumētis for-
tissimū filiū patri omouision affirmaret. qd̄ arrius et ei⁹ seq̄ces refellere nō pote-
rāt: vniuersuz pene orbē in sui p̄secutionē cōcitauit. Arriani q̄s brachiū a cadane
re p̄cidentes impatori ostenderūt asserētes in cōcilio athanasii arsenio abscondisse
ad faciēdū maleficia. Is tñ clāculū custodit⁹ tandē brachia ostēdit et eoz fallacias
detegit. Dānat itaq; violēter iubente constantio athanasius: qui quidē fugiēs sex
cōtinuis annis i lacu cisterne carētis aqua ita delinuit: vt solē nūq; viderit. Indi-
cātē deinde ancilla quedā. cū in eo eēt vt caperet. dei monitu ad constantis partes
p̄fugit q̄ frēm constantiū minis certe coegit athanasiiū recipe. Tandē post multos
agones multasq; patiētē coronas t̄pe valētiniani et valētis impator. Anno dñi
379. Sacerdotij v̄o sui sexto et q̄dragesimo. sexto nōs maij migravit ad superos
Scripsit libros aduersus gentes et plures alios cū simbolo. Quicūq; vult saluus esse zc.

Tuencus hispanu poeta p̄sbyter cardinalis genere nobilis: sed virtute et doctrina nobilior. p̄ hoc tē-
pus admodū clarus existēs. q̄ tetra euāgelia hexametris versib⁹ fere ad verbū trāsserēs quatuor libris
composuit. Scripsit et quedā eo genere metri ad sacramētoz ordinē pertinentia.

Berorū quoq; gens que sub axe pontico iacet fidem xp̄i intelligunt a captiua muliere. et credūt bac-
curio rege oēs id cohortante constructo templo magni operis. Armeni quoq; in occidētalī plaga hi-
beris viciniōres fidem susceperūt. Inde ad finitimas gentes xp̄ianū dogma puenit.

Sisma secundū ortū habuit ab arrianis inter liberiū et felicē. Nam concilio apud mediolanū habito oēs qui athanasio fauebāt in exiliū pel-
lunt atq; liberiū triennio ab vrbe absunt. in eius locū felicē elegerūt.
Tandem constanti⁹ pulso felice liberiū introduxit. vnde persecutio ita vehemēs
exorta est vt in ecclesijs ipsis p̄sbyteri et clerici passim necarent^r.

Anno mundi. 5553.

Anno christi. 353.

Felix secundus papa natione roman⁹ p̄re anastasio: liberiū p̄dicto ab he-
reticis pulso: ab ipsis p̄otifex creat⁹ vel poti⁹ in liberiū locū a catholicis
subrogatū esse. licet id factū ab hereticis hieronym⁹ affirmet. cū tñ statim vbi
pontificatū inijt. Constātū magni cōstantini filiū hereticū et secūdo rebapti-
zatū. pmulgat ab eusebio nicomediensi ep̄o in aquilone villa nō longe a nico-
media. Dum aut altercatio esset et quidē magna (vt dixim⁹ inter liberiū et feli-
cem) arriana heresis bifariā diuidit^r. Felix aut postremo cū nulla in re ortho-
dore fidei deesset ab aduersarijs captus: vna cū multis secū bene sentientibus
interfici^r. Sepelit^r q; in basilica quā ipse edificauit via aurelia secūdo ab vrbe
roma miliario duodecimo kal. decembris. Sedit aut tñmodo annū vnū: mē-
ses quatuor: dies duos propter seditionē a liberiū motam.

Anno mundi. 5563.

Anno xpi. 364.

Damasus papa natione hispanus patre antonio post liberiū pontificem
iuliani t̄pib⁹ fuit vir sane bonus et optim⁹ p̄otifex. Censuit aut ne quis
in iudicio ante factā examinationē dānaret^r. Mandauit em̄ sub anathematis
pena ne quis temerario ausu a sede romana cōcessa p̄sumeret vsurgare. his cō-
stitutionib⁹ pmulgatis pacata tandē ecclia damasus ocio litterario delectat⁹
vitas p̄otificū oīm qui ante se fuere cōscripsit: easq; ad hieronymū misit. Nō
destitit tñ et templa et cultū diuinū augere. duas em̄ basilicas edificauit. vnā
iuxta theatrū: alterā via ardeatina ad cathecūbas. versib⁹ quoq; elegantibus
sanctorū corpora eo loci sepulta exornauit ad memoriā posteritatis. Præterea
basilicā quā ipse in honore diui laurentij nō longe a theatro pompeiano con-
diderat: maximis munerib⁹ ornauit. vt psalmi q̄s alternis vicib⁹ in ecclia cane-
rent^r. in fineq; eorū verba hec ponerent^r. Gloria p̄ri et filio et sp̄ui sancto iſtituit
Prim⁹ etiā hieronymi scriptis auctoritatē dedit. cū p̄ri⁹. lxx. interpretū scripta
tñmodo in p̄cio essent. Nam et hieronymi biblia legi cepta est: et psalmi eiusdē
fideliter ex hebraico traducti. Cū antea apud gallos potissimū incōposite le-
gerent^r. Tandē cū multos p̄sbyros et ep̄os. ij. et lx. creasset moris ac sepelit^r via
ardeatina cū matre et sorore in basilica a se cōdita: tercio ydus decembris. Se-
dit annos. xix. mēses tres: dies. xj. Elacat tum sedes dies vnū et xx.

Sisma terciū fuit inter damasum et vrsicinū cū damasus electus ad pon-
tificatū obeundū vrsicinū diaconū habuit cōpetitorē i basilica quē sicini
ni appellat: vbi multi vtrinq; cecidere in ipso templo cū res nō suffragij s tñ
sed vi et armis tractaret^r. Verū nō ita multo post sacerdotū et ppli cōsensu da-
masus ep̄s cōfirmat^r. et vrsicinus ad neapolitanā eccliam traduci^r. damasus
aut adulteriū accusat⁹ publico pcilio cām dixit: vbi et innocēs absoluit. Et cō-
cordi⁹ atq; calixtus diaconi falsi accusatores damnati et reiecti ab ecclia sunt.
Cauti⁹q; lege est vt deinceps penā talionis subeāt q̄ aliquē falso accusauerint.

Anno mundi. 5583.

Anno xpi. 384.

Syricius papa natione roman⁹ patre tyburchio post damasum valentinia-
ni t̄pib⁹ fuit. Is censuit monachos quorū vita pbata eēt: posse sacris in-
iciari. a primis ordinib⁹ vsq; ad ep̄atum. censuit item ordines p̄ interualla dā-
dos. Manicheos p̄terea qui in vrbe erant vetuit cōmunicare cū fidelib⁹. Pe-
nitētes aut et redeuntes ad gremiū orthodoxe fidei recipiēdos esse si mona-
steriū ingrederent^r atq; ibi ieiunijs et orationibus se toto vite sue tpe macera-
rent. Etaticū siquidē tum demū ab ecclesia recipiebāt. vbi de optima vita eorū
constaret. Consecrari aut p̄sbyterū ab ep̄o tñ censuit. Instituit itē vt q̄cūq;
aut viduā aut secundā vxorē duxisset ab ecclastico officio pelleret^r. hereticos
quoq; p̄ manus impositionē recipiēdos censuit. Syricius vō compositis ec-
clesie rebus. ac creatis sex et viginti p̄sbyteris: diaconis sedecim: ep̄is duob⁹
et triginta: ex sacris ordinibus quinquies habitis. Adorū ac sepelit^r in cimiterio
priscille via salaria. 8. kal. marcij. Sedit enim annis. xv. menses. xj. dies
quinq; et viginti. Elacat tum sedes dies viginti.

Linea sūmorū pontificum

Felix

Damasus

Syricius

Iulian⁹ galli cesaris german⁹. cū solus in impio romano constanti⁹ augu-
stus fuit mox iulianū patruele suū. quippe qui ex cōstantio patris cōstan-
tini fratre nat⁹ erat cesare creatū In gallias seditione quorūdā tyrānoz tumul-
tuātes misit; tradita in mīmionū sorore; a quo modicis copijs apud argenti-
nā tum gallie vrbē ingentes alamanoz copie extincte sunt. rex nobilissim⁹ ca-
ptus; gallie restitute. Submotiq; vltra rhenum germani. neq; multo post euz
germani etiā exercit⁹ galliarū p̄sidio tollerent⁹ p̄sensu militū fact⁹ est augustus
quo audito p̄stanti⁹ apoplexia obiit. hoc aut morbo dixere medici hoīem in-
terisse ob doloze ai ⁊ graue cogitationē in quā rebellāte iuliano inciderat. vir
aut erat iulian⁹ egregi⁹ ⁊ rē publicā insigniter moderatur⁹ si p fata licuisset. Li-
beralib⁹ disciplinis apprime erudit⁹; grecis doctior. faciūdia ingenti ⁊ p̄mpta
mēozie tenacissime. i amicos liberalis. puincialib⁹ iustissim⁹. glorie cupidus
Verū hec oīa ad extremū evertit duz xpianos psequit⁹. Callidior tñ ceteris p-
secutor nouis neq; tormētis primo s̄ p̄mjs honorib⁹ blādicijs p̄suasionibus
maioze fere ppli partē q; si atrocior fuisset elicit. Cēuit aut ne xpiani aucto-
rū gentiliū studia adirent; neue schole nisi his qui deos deasq; venerarent pa-
terent. Sunt q; scribūt hūc antea clericū fuisse postea a fide n̄ra defecisse; vnde
hoīem apostatā vocant. hinc rerū publicarū potit⁹ ingenti apparatu parthis
intulit bellū. assyriāq; popular⁹. remeāsque victor duz se incōsult⁹ p̄ijs inseruit
hostili manu interfect⁹ est. 6. kal. iulij impij āno septio etat⁹ altero ⁊ trigesimo

Iouinian⁹ genit⁹ patre varrianiano incola agri singidonēsis puincie pāno
nie. hic fuit insignis corpe letus ingenio l̄rarū studiosus ad obrinendum
imperij. cōsensu exercitu lect⁹ est cōmēdatione patris militibus q; sua notior
Impator aut ab exercitu elect⁹ non prius p̄fiteri impatoris nomē voluit; q;
oēs cōclamarūt se xpianos eē. quib⁹ collaudatis ⁊ imperij suscepit ⁊ exercitu
e manib⁹ barbaroz liberauit; postea turbatis reb⁹ exercitu quoq; inopia la-
borante; vno a persis atq; altero p̄lio vict⁹; pacē cū Sapore necessariā quidē
sed ignobilē fecit mutat⁹ finib⁹; ac nōnulla impij romani pte tradita. qd ante
eū annis. ccc. ⁊ viginti duob⁹ fere ex quo romanū imperij conditū erat nunq;
accidit. Tandē illiricū petens in gallicie finib⁹ repētina morte obiit. vir alias
neq; iners neq; imprudens. Adulti exanimatū opinant⁹ nimia edulitate. aliū
odore cubiculi qd ex recenti tectorio calcis graue quiescentib⁹ erat. quidam ni-
mietate prunarū quas graui frigore adoleri multas iusserat. Decessit imperij
mense septimo quartadecima kal. marcias. etatis vt qui plurimū vel minimū
tradunt tercio ⁊ trigesimo anno; qui p̄pria natura admodū liberalis fuit.

Valētinianus e pānomia cibaliensi editus cū esset tribun⁹ scutarioz apud
Niceā august⁹ appellat⁹; anno ab vrbe condita millesimo cētesimo nono
decimo. frēm valentē cōstantinopoli in cōmunionē regni assumpsit. q cū sub
iuliano augusto xpianitatē integrā fidez gereret. iussus ab impatore sacrilego
aut imolare idolis; aut milicia excedere sponte discessit; nec mora iuliano in-
terfecto. iouinianusq; mortuo valētinian⁹ qui p noīe xpi amiserat tribunatū
in locū p̄secutoris sui accepit imperij. postea vō imperij sui anno tercio; gra-
tianū filiū nec duz bene puberē hortatu socrus ⁊ vxoris augustū creauit. Pro
copiū virū audacē apud cōstātinopolim tyrānidē inuadēs res nouas molietē
mira celeritate opprimit. Valēs interea ab eudoxio arriane hereseos epō ba-
ptizat⁹; in seuissimā heresim dilapsus nostros psequit⁹ ⁊ in exiliū pellit; mor-
tuo p̄sertim anastasio; quo viuēte res xpiana sex ⁊ xl. annis mirifice sustenta-
ta est sed fratris auctoritate cōpressus est. Valētinian⁹ quoq; saxones gētes
in littorib⁹ ⁊ paludib⁹ in vīs sitam romanis finib⁹ eruptionē meditātē i fran-
coz finib⁹ oppressit. Veniq; anno imperij sui vndecimo cū sarmate sese p pan-
nonias diffudissent dum apud brigionē oppidū squadoz legationi respo de-
ret anno ei⁹ quito ⁊ quinquagesimo subita effusione sanguinis que grece apo-
plexis vocat voce amissa sensu integer expirauit. Fuit aut impator egregius
vultu decens; solerti ingenio; aīo grauis; sermone cultissim⁹; infestus vicij
maxie auaricie; ad loquēdū parcus; seuerus; vehemēs ⁊c.

Valēs imperij oriētis qtuor annis valētiniano mortuo tenuit graciano
valētiniani filio i occidentali parte regnātē. q sibi valētinianū frēm par-
uulū admodū sociū creauit imperij. Valens aut a lucio cōstātinopolitano re-
baptizat⁹ hostilē in modū n̄ros psequēs. Neq; illis quidē parcēs q in heremo erāt; lege data vt monachi
militaret. nolētes p tribunos ⁊ milites fustib⁹ iussit interfici. quoz innumera multitudo p vastas tūc egypti
solitudines diffusa pstat. p̄cipueq; apud nitriā martyrij p̄secuta palmā. tum gothi sedib⁹ eius pulsi p
oēs se tracias effundūt. quib⁹ dum valēs ire cū exercitu parat; sed sero ab exilio epō ⁊ monachos reuoca-
ri p̄cepit. Ipse cū sagitta sauci⁹; versuscq; in fugā ob doloze n̄miū sepe equo labere atq; i vilissimā casulā
deportat⁹ esset; supueniētibus gothis igneq; supposito cōcrematus est quarto imperij sui anno. hec eru-
ptio gothoz clades romani imperij ac totius italie fuit.

Linea Impera- torum

Iulianus

Iouinianus

Valentinianus

Valens

Bexta etas mūdi

Nicolaus ep̄s

Donat⁹ hereticus

Macedoni⁹ heretic⁹

Nicola⁹ ex illustri p̄sapia ort⁹ ciuis patere vrbis licie. Is puer cū lacte matris aleret; bis in ebdomada quarta et sexta feria semel vbera sugere cepit. inde bone indolis adolescēs orbat⁹ parētib⁹. inter cetera virtutis sue opera hoc memorādū pegit. Mobilis qdā cōuicane⁹ ei⁹ ob inopiā tres filias nobiles p̄stitūere intēdebat. qd vbi vir sanct⁹ cōperit. miserrimo hōi cōdoluit. Nocte sumēs aurū nō modicū p fenestrā clam intro p̄iecit quo repto primā filiā nuptui tradidit. Idē de alijs fecit. Postea mirroz ep̄s elect⁹ oēm humilitatem seruās; alacer erat in exhortādo; seuerus i corrigēdo; mulierū colloq̄a abhorrēs. inde miraculis choruscare cepit; ne dum apud suos verū apud exteros. vt q̄ nomē ei⁹ inuocauerūt leuamē sentiret p̄cipue in pcellis ac naufragijs aquarū. Tandē grādenus et plen⁹ dierū mortē adesse cernēs orare cepit; videns angelos ait. In te dñe spe rui. postremo dicēs. In man⁹ tuas tē. deo aiā tradidit. ad cui⁹ tumbā oleū p̄rupisse ferūt q̄ egroti illi sanitatē recipiebāt. cui⁹ festū. 8. id⁹ decēbris celebram⁹.

Donat⁹ heretic⁹ natiōe apher; a quo donatiste heretici nomen sumpsere. hac miserrima tempestate viguit q̄ ex numidia veniēs multa cō catholicos scripsit et totā pene affricā atq; iudeā sua pestifera p̄suasio ne decepit. cui⁹ error fuit qd filiū p̄re minorē eē dicebat et sp̄m sanctū filio min orē necnō et catholicos eē rebap̄tizādos. demū tñ e carthagine cū multo probro pulsus est. Scripsit multa et maxime librus de sp̄s sancto arrianā doctrinā cōtinētem.

Eunomi⁹ alter heretic⁹ his t̄pib⁹ fuit. vñ eunomiā heretici vir corpe et aio leprosus. nec sec⁹ inter⁹ quā exteri⁹; morbo regio corrept⁹. qui cū primus arriane p̄fidie sectator fuisset aliā q̄s adiecit et disseminauit falsitatē. affirmabat i reb⁹ oib⁹ et filiū dissimilē p̄ri; et sp̄m sanctū cū p̄re et filio nil habere cōmune.

Macedoni⁹ q̄s quē n̄ri ante errorē cōstātinopolitani ep̄m fecerāt. ab arrianis expellit qz filiū p̄ri silem fatebat; is sp̄m sanctū nō sec⁹ atq; illi blasphemaret. et multa scādala p̄citauit a q̄ macedoniani heretici.

Donat⁹ grāmatic⁹ et nō min⁹ rhetor ci dicti sūt.

Ac p̄hs diui hieronymi p̄ceptor rome tuz insignis plurimū fuit q̄ inter cetera in terēciū cōmentat⁹ est. et vt ferunt hic donatus est cuius libellus vsq; hodie in scolis a pueris legit p̄ri ma rudimēta grāmaticē discētib⁹.

Iulian⁹ impator vanitati magice dedit⁹ erat et vt n̄ris stomachū faceret iudeis tēplū hierosolymitanum restituit cū diceret se alibi sacrificare nō posse. q̄ certe tanta arrogātia elati sunt vt maiore impēsa q̄ antea restituere conarent⁹. vñ nō ita multo post terremotu tēplū corruēs et multos iudeos simul oppressit. Sequēti aut die incēdio diuinit⁹ imisso et ferramēta ipsa p̄sumpta sunt et eo miraculo multi iudei p̄territi ad fidē xp̄i venere. Scribūt quidē iulianū sagitta ex incerto missa trāsfixū fuisse; eundēq; exclamasse manu ad celum extēsa vicisti gallilee vicisti. Illā xp̄m gallileū appellabat et fabri filium.

Johānes et paulus

Johānes et paul⁹ xp̄ianissimi viri frēs romani p̄clarissimi. audiēs iulian⁹ qd de rebus suis paupes sustētarēt. hoc āno a qdā therenciano campi ductore capti apd romanā vrbē post inūera verbera iussu iuliani sexto kal. iulij palinā gladio cedēte adepti sunt. et i eā dom⁹ absconditi. dicēs eos i exiliū missos tādē a filio ei⁹ obfessio manifestati p̄ri cū filio fidē recepit.

Gordian⁹ et epimachus viri p̄clarissimi et ipsi s̄ hoc tumultu rome i via que latina nūcupat mar tyris coronant⁹. quoz prior p̄ nois xp̄i p̄fessione diu plūbat⁹ cesus postea sexto idus maij capite trūcat⁹ et p̄iectū corpus eius ad canes nocte a familia eius sepultū est.

Gordian⁹ et epimach⁹

Iulianā insuper virginē romanā idem sacrilegus iulianus tam diu plūbat⁹ cedi fecit; donec et ipsa sp̄ritū emitteret. Demetria item romana virgo sub hac p̄secutione rome martyrio coronata est que crū delissime verberata. x. kal. Julij. sp̄ritum emisit.

Quiriacus qui et iudas hierosolymitanus ep̄s hac tempestate cū anna matre sua p̄ xp̄o martyriū cōstātissime sumpsit. Hic est ille qui helene locū ostendit in quo crux fuit abscondita et ob eius miracula gloriā eius semper annūciare voluit quāobzē a paganis captus cruci affixus est. Et p̄pterea ab ipso (vt multi asserūt) cruciferoz ordo iniciū sumpsit. de quo inferius sub Innocētio quarto.

Per hec tpa apud atrabatas vera lana de nubib⁹ pluuię mixta defluxit cōstātinopoli grando mire magnitudinis decidēs nōnullos hoīm extinxit. ⁊ terremotus p orbem factus est. Ea tēpestate athānicus rex gothor⁹ xpianos in gēte sua crudelissime psequi⁹ ⁊ ad coronā martyrii sublimauit. Burgundio nū qz plusq⁹. lxxx. milia armator⁹ ripe rheni fluminis insederūt: q tñ nō multo post tpe xpiani effecti sunt. Post illa tpa sub impio valētis gens hunor⁹ diu inaccessis seclusa mōtib⁹ repentina rabie parcita: exarsit in gothos: eosq⁹ cōturbatos ab antiq⁹s sedib⁹ expulit. Gothi trāsito danubio fugiētes. a valēte sine vlla federis pactione suscepti sunt. Beinde ppter intollerabilē auariciā maximi ducis fame compulsi in arma singētes: victo valētis exercitu: sese p tracias infuderet: oia cedib⁹ incendijsq⁹ vastātes. Beniq⁹ petentib⁹ gothis vt eis epōs mitteret a quib⁹ fidei rudimēta susciperēt. valens doctores ad eos arriani dogmatis misit: sicq⁹ vniuersa illa gens effecta est arriana. Gothi vō impatore occiso iam securi ad vrbem pperant constantinopolitanā vbi adhuc dñica augusta valentis vxor multas pecunias plebi largita ab vrbis vastatione hostes submouit: regnū cognatis fideliter seruauit.

Onstat eā gentē que pgethica dicta est gothica a scythis originē habuisse. Scythas vō primos eē in europa sub septētrione ⁊ ad tanays limitē feros ac paratissimos ad mortem. ⁊ supiores sedibus ostrogothos. visigothos inferiores: hos ab occidētis: ab orientis illos plaga in quam versi habitarent fuisse in patria appellatos. Sunt aut hui⁹ ⁊ ipsi scythe. Sed eo quā gothi efferaciores: quia montib⁹ ripheis propius incolentes magis septētrionū rigoribus exponunt.

Basilus magn⁹

Basil⁹ magn⁹ cesaree capadocie (q pri⁹ maza vocabat⁹) ep⁹s ⁊ monachorum multor⁹ institutor ⁊ pater. Vir certe oī sapiā oīq⁹ virtute pspicu⁹: p hec tpa mirabiliter effulsit: q inter cetera sue virtutis ⁊ scitatis monumēta iuuenē quēdā (ob amorē puellę) diabolo obligatū deo recōciliauit. ⁊ obligationis sue cartā sibi reddi impauit: q cū egregi⁹ doctor habere⁹ ē eunomiū egregios libros edidit. Scripsit ⁊ libru⁹ de spūsancto: ⁊ monachor⁹ instituta atq⁹ alios breues ⁊ varios tractatus edidit. Monachor⁹ ordinē in grecia instituit. qb⁹ ⁊ regulā approbatā tradidit. Obijt deniq⁹ scitissim⁹ pater sexto imperij valētianiani anno die pri⁹mo mensis ianuarii multis miraculis clar⁹: mēoriā vite sue omnib⁹ derelinquēs q fm opationē spūsancti viuūt. Duos habuit fratres gregoriū ⁊ petrum viros doctissimos. gregoriū extabāt eusebiū tpi⁹ aliqua volumia. Basilū aut cū gregorio capadocia genuit vt ait eusebi⁹: ambo fuere nobiles: abo athenis eruditi.

Gregori⁹ nazianzen⁹

Gregori⁹ nazianzen⁹ ep⁹s q basilū ad monasteriū pduxit in diuinis opibus hieronymi pceptor. his dieb⁹ ob scitātē eruditionēq⁹ ⁊ eloquētiā maximo in pēio eū fuisse dicūt: multa scripsit: maxie vō in laudē cipriani athanasij maximi pbi. Scripsit ⁊ ē eunomiū duos libros. cōtra iulianū impatorē libru⁹ vnum Laudauit ⁊ nuptias ⁊ virginitatē exámetro versu. lenauit ⁊ cōstātinopolitanos ab heresi rōnib⁹: ⁊ suo elegātissimo dicendi genere. in quo polenonū virū eloquētissimū secut⁹ est. Is postremo dūz senex admodū eēt: successorē sibi diligēs ruri vitā monachi duxit. Basilus aut sub gratiano hic vō sub theodosio postea morit⁹. Epiphani⁹ qz cipri salamine ep⁹s hereses oēs elegantissimis voluminibus impugnavit. In extremaq⁹ senectute constitutus varia condidit opuscula. moriēs deniq⁹ vt sanctus quarto ydus maij

Abacharij

Macharij duo in syria bti antoniū discipuli magne auētis tūc erāt. quor⁹ alter in supiore: alter in inferiorē habitabat heremo. eor⁹ vitā ac alior⁹ patrū nitrie egypti puincie diu⁹ hieronym⁹ cōscripsit. Hilarion qz scitissim⁹ abbas p hec tpa apud cypriū insulam nō longe a salamina vrbe vir sanctissim⁹ viso antonio post asprimā vitā. xij. kal. nouēbris diē obijt. Arseni⁹ itē ex senatore romano monachus vita ⁊ miraculis clarus in pallacio theodosij principis sublimis ad heremū scythie prexit. iuxta vocē sibi dicentē. Arseni si vis salu⁹ fieri fuge hoies ⁊ tace. Ideo in seruicio xpī anno vite sue nonagesimo quinto dormiuit in pace. Pastor itē postea matrē suā in heremo nūq⁹ videre voluit. Paphnuci⁹ qz abbas apud thebaidā thaisim

Maria egyptiaca

impudicissimā meretricē ad xpī puerit cū bti onufrū vitā cōscripsit. tandē videntib⁹ monachis ab angelis in celū susceptus est. Agathonē abbatē etiā eo tpe fuisse dicim⁹ q p triennū lapidē ore detulit vt silētij virtutē pape mereret pluresq⁹ aliū anachorite vigerūt.

Maria egyptiaca meretrix pmo appellata: deinde scitatis ⁊ pnie ac pseuerācie exemplū. quadraginta em septē annis in heremo pniāz artissimā pegit secum duos panes deportās vltra iordauē q post modicū arefacti quasi lapides obdurauerūt ex qb⁹ modicū ad aliq⁹s annos comedēs vitā trāsegit. Tandē qto nōs april⁹ migravit ad dñm. cuius corp⁹ 303imas scitissimus abbas sepeliuit.

Ephrosia qz genere ⁊ virtutibus pstantissima in monasterio p decē ⁊ octo annos cū incredibili abstinentia atq⁹ labore vsq⁹ ad trigessimū vite sue annū pmansit. Hor⁹ patrū ac mulierū cōplurimor⁹ vitā ⁊ cōuersationē heremiticas diuus hieronymus eleganti stilo cōscripsit.

Bexta etas mūdi

Anno mundi. 5593.

Anno xpi. 394.

A Anastasius papa natione roman⁹ patre maximo: post syricū pōtificē im-
perāte graciano vrbis rome ep̄s creaf. qui pōtificatu inito rei diuine ca-
ues: cōstituit ne sacerdotes vllō modo sederēt. sed curui et venerabūdi starent
cū sacrū euāgelīū aut canerēt aut legerēt i ecclia dei. Neue peregrini maxime
aut trāsmaritimi in clerū reciperent. nisi qnq; ep̄oz pre se ferret cirographa.
hoc aut factū esse aiūt. ppter manicheos qui tūz in affrica magno in p̄cio erāt
et ad corrūpendā fidē de suis quoq; versuz mittebāt. Cōstituit itē ne debiles
et manci: neue aliq; mēbro cāretes in numerū clericorū reciperent. Basilicā q̄s
(que crescētina vocat) in regione secūda via mamertina dedicauit. Tandē vbi
ex sacris ordinationib⁹ his in vrbe mēse decēbri habitis: p̄sbyteros octo: dia-
conos quīq; ep̄os decē creasset mori et sepeli in cimiterio ad vsuz pileatus
5. kal. maij. annos vō tres: dies. x. sedit. Vacat tūz sedes dies vñū et. xx.

Anno mundi. 5603:

Anno xpi. 404.

Innocētius huius nois prim⁹ papa natione albanus p̄re innocētio parti-
cep̄s theodosij tporū fuit. hic sanct⁹ fuit et multa ad religionē ptinētia trā-
quillitate impj et beniuolētia principis vsus meditatus est. Cōstituit enī vt
sabbatho ieiunū celebraret. Et q; tali die xps in sepulchro iacisset et ei⁹ disci-
puli ieiunassent. De iudeis q̄s et paganis deq; monachis regulas quasdā tu-
lit. voluit vt ecclia semel p̄secrata: amplius nō cōsecraret. Cataphrigas autē
hereticos quorū auctores vt diximus fuere mōtanus prisca et maximilla ab vr-
be expulit. Preterea vō pelagiū monachū et celestinū hereseos dānauit eo q;
liberū arbitriū diuine gr̄e anteferrēt: et q; dicerēt ad implēda diuina iussa vo-
lūtate p se sufficiētē eē. Basilicā vō gervasij et p̄thasij dedicauit. vestine mu-
lieris impesa structā et ornata. Cōstituit itē vt singulis solēnibus festis i ecclie
suis ante sacri receptionē pax xp̄icolis dare. demū vbi p sacros ordines q̄ter
in vrbe habitos. p̄sbyteros. xxx. diaconos. xij. ep̄os q̄tuor et q̄nquaginta creaf
set p diuersa loca. mori ac sepeli in cimiterio ad vsuz pileatū. 5. kal. augusti
Sedit annos. xv. mēses. ij. diebus quinq;. Vacat tūz sedes dies. ij. et. xx.

Zozimus papa natione grecus p̄re abrahā post innocentīū mortuo theo-
dosio archadij et honoriū qui patri impio succedere tpib⁹ fuit. vir quidē
sanct⁹ atq; optimus in multa rerū p̄turbatione rem diuinā nunq; omisit. Con-
stituit enī vt diaconi dum celebraret leuas tectas haberēt linostimis. Cōces-
sit item vt in parochijs cerei sancto sabbatho benedici possent. Bibere autē in
publico clericis vetuit et potius publice vendere. In cellis fidelīū id fieri posse
nō negauit. Vetuit etiā ne serui in clerū reciperent q; huiuscemodi viros libe-
ros et integros esse oporteret. Ferūt tū zozimū misisse ad carthaginēse cōcilij
faustinū ep̄m duosq; vrbis rome p̄sbyteros vt ostēderet nil vsq; publice agi
debere sine cōsensu ecclie romane. At zozimus creatis in vrbe roma p̄sbyteris
decē: diaconis trib⁹. ep̄is octo. mori ac sepeli via tiburtina apud corp⁹ bea-
ti laurentij martyris septimo kalendas ianuarij. Sedit annū vñū: mēses tres
dies duodecim. Vacat tūz sedes dies vñdecim.

Anno mundi. 5613.

Anno. 414.

Bonifacius primus papa natione roman⁹ patre iucundo p̄sbytero hono-
rij tpibus fuit. quo pontifice creato orta tū in clero seditio est. Maz dūz
bonifacius in basilica iulij vrbis rome creaf. Eulalius in cōstantiniana basili-
ca pontifex electus huic statim obicif. Et hoc quartū ecclie scisma fuisse dici-
tur. Qd vbi honori⁹ (qui tū mediolani erat) intellexisset instante placidia cū
filio valātiniāno ambo ab vrbe pellunt. Reuocat tñ septimo mense post bo-
nifacius. et solus vrbis p̄sul constituit. Qui postq; pōtificatū pacifice ade-
ptus est Sotheris pape decretū cōfirmavit ne mulier vlla aut monacha scura-
tani pallā attrectaret: aut thura contingeret aut adoleret. Neue aliquis sacer-
dos ante annos. 30. ordines. Neue seruus aut obnox⁹ vel obercit⁹ in clerū re-
ciperet. Voluit itē ne absentes in iudicio vllō modo aut accusarent aut dam-
narent. hic inter cetera condidit oratoriū in cimiterio sancte felicitatis: marty-
ris. eiusq; sepulchrū ornauit marmoribus et argento. Mā et patenā argenteaz
librarū. xx. Et coronas argenteas tres. calices minores duas. et scyphū argen-
teū librarū. x. Bonifacius aut vbi ex sacris ordinibus semel habitis: p̄sbyte-
ros et ep̄os creasset. mori ac via salaria sepeli apud corpus sancte felicitatis. 8. kal. nouembriis. Sedit
annis tribus: mensibus octo: dieb⁹ septem. quo mortuo clerici quidā eulaliū statim ad vrbe reuocāt: q; vel
indignatione vel cōtemptu rerū humanarū reuocationē sp̄nēs anno post bonifaciū moritur.

Linea Būmoz pontificum Anastasius

Innocentius

Zozimus

Bonifacius

Gracianus valentinianus senioris filius post mortem valentis sex annis imperium tenuit: quibus iam dudum ante cum patre valente et cum valentiniano fratre regnaret. vir ab ipsa adolescentia sua militia strenuus et religione clarus. admodum enim iuuenis cum inestimabile multitudinem hostium romanis infusam finibus cerneret: fretus christi potentia: longe impari militum numero sese in hostem dedit. Et continuo apud argentinam oppidum galliarum. formidolosissimum bellum incredibili felicitate contempsit. Nam plusquam xxx. milia alamanorum minimo romanorum detrimento in plio interfecta narrant. hoc denique ei recta fidei cultura tribuit. Cum ambrosius episcopus fuisset electus: universa statim italia ad rectam fidem repullulavit quo pacto catholicorum templa destructa restaurare fecit. Porro gratianus cum aduertisset thraciam daciaque tamque gentiles terras possidentibus gothis et rempublicam in maximo discrimine videret theodosium ab hispania fauentibus cunctis apud firmum purpuram induit: etatis annum tertium et trigessimum agentem: orientis et thracie simul imperio prefecit. Is omnem fiduciam suam ad opem christi referens maximas illas scythas formidatas cunctis etiam alexandro magno: alanos hunos gothos incunctanter aggressus magnis multisque plijs vicit. urbem constantinopolitanam victor intrauit. Icto cum athalarico rege gothorum federe: Interim vero maximus britania tyrannidem occupans ac in galliam traiciens apud lugdunum gratianum interfecit: etatis nouem et xx. annos habentem. quare valentinianus iunior frater metu perterritus ad theodosium in orientem confugit et paterna pietate susceptus est. fuit autem gratianus lris haud mediocriter institutus. carmen facere perbat: ornatu loqui: parere cibus sonique ac libidinis victor.

Theodosius senior genere hispanus genitus patre theodosio matre terminatus: in interfecto per maximum graciano: imperium romani orbis obtinuit solus: mansitque in eo annis. xj. cum iam in orientis partibus sex annis graciano viuente regnasset. qui etiam singulari celeritate et consilio usus. maximum tyrannum graciani interfectorem apud aquileiam occidit. hac calamitate maximo ipsi martinus vir sanctissimus ante perdidit dux britaniam militibus copiisque spoliatis in italiam deus ius fasque vertitur. Theodosius quoque diuino auxilio fretus et andragacium maximum comitem: et victorem eiusdem tyranni filium et arbogastem qui valentinianum iuniorum apud viennam ei dolo stragulauit ac eugenium tyrannum mira celeritate usus opprimit. Fuit autem theodosius propagator reipublice atque defensor eximius moribus et corpore traiano similis quantum scripta veterum et picture docent. Sic eminens statim accedit ad disciplinam militare laus ingenij quam plurimum valuit et religionis. Nam cum mediolani ingredi ecclesiam vellet mysteria visurum: prohibitus ob quoddam facinus (ut fieri solet) ab ingressu ecclesie nisi peniteret: ita equo alio tulit ut ultro ipsi ambrosio gratias egerit atque penituerit. huic sociata in coniugio flaccilla fuit ex qua archadium et honorium genuit. itaque quinquagesimum annum agens etatis in pace apud mediolanum rebus excessit humanis republicam quaeta filiis relinques corpore ei eodem anno constantinopolim translatus atque sepultus est.

Archadius theodosij magni filius augustus in oriente factus. honorius frater eius in occidente comune imperium diuersis tamen sedibus tenere ceperunt. vi ritque archadius post patris excessus annis duodecim. verum quia pater eorum theodosius ipse adhuc adolescens tres duces reliquit viros potentissimos qui curam gererent. reliquitque ruffinum qui orientem. stilconem qui occidentem. gildonem qui affricam regerent qui deinceps cupiditate imperandi moti spiritibus paruulis regnum occupare conati sunt. Gildoni res nouas in affrica molienti masceleger frater eius crudelitatem veritus hominem fugat. qui vel dolore animi vel veneno post mortem. Masceleger tanta victoria elatus cum nec deo nec hominibus parceret a militibus occiditur. Ruffinus vero ab archadio opprimitur. Stilco quoque occidentis tutor imperij collatorum beneficiorum inemor et affinitatis: nam socer extabat honorij. Regnum et ipse eucherio filio affectus: ingentia rei publice intulit mala. Nam sepe cum delere posset barbaros fouit eos. sepe alaricum cum suis gothis vicit. Tandem a gothis superatus cum auxilia postularet. Imperator indignatus duces misit qui eum interficerent.

Honorius archadii predicti frater: vir moribus et religione theodosio patri consimilis. Is principatu suscepto dux vires reipublice. quotidianis ceneret laboribus. Incommodis virum strenuum et bellicosum constantium comitem ad gallias cum exercitu misit. deinde ei galliam placidam germanam suam cunctorum gaudio sociavit. ex qua valentinianum filium constantius genuit: qui postea reipublice. imperium gessit: inde eum apud rauennam in regni consortium adsciuuit: qui nec dum septem mensibus euolutis ex hac luce subtractus est. Inter hec placida augusta a fratre honorio pulsa ad orientem cum honorio et valentiniano filiis perfecta. a theodosio Augusto archadii alterius germani sui filio honorifice suscepta est. Honorius vero postquam cum minore theodosio germani filio annis quindecim impasset cum iam antea cum fratre annis duobus regnasset rempublicam ut cupierat: pacatam relinques apud urbem romam vitam exemptus est. corpusque eius iuxta beati petri apostoli atrium in mausoleo sepultus est huius soboles nulla fuit.

Linea Imperatorum Gracianus

Theodosius

Archadius

Honorius

Sanctus ambrosius

diq; dulcedinē contēplemur. Scripsit em̄ emēdatissimos libros quoz sententie sunt fidei ⁊ ecclie firmissi me colūne. In quib; romana relucet fides: q; inter scriptores latinos quasi quidē flos emicuit. Obijt de- niq; hic sanctissimus p̄sul secundo nonas aprilis.

Martin⁹ monach⁹ ⁊ ep̄s turonēsis vir sanctitate ⁊ pietate clarissim⁹: q; sabau die pānomioꝝ oppido oriūdu; ⁊ in italia ticin id est papie nutrit⁹ cū patre suo tribuno militum sub p̄statio ⁊ postea sub iuliano impatore militauit q̄uis in uitus. tpe v̄o biemali p portā ciuitatis ambiensis transiēs paup̄i obuio. arrepto ense clamidē q; sibi sola superat in elemosynā largit⁹ diuisit. In qua nocte sequē te xpm vidit vestitū. Relicta milicia ad bilariū pictauiēsē ep̄m p̄rexit: se ei⁹ dis- cipline subijciens. ibi postea monasteriū cōstruxit de quo in ep̄m turonēses assū ptus est. Eius deinde vita tātis extitit gl̄iosa miraculis vt post ap̄los null⁹ ei eq̄ pareat. cū triū mortuoz (more xpi ihu) meruerit esse suscitator. Tandē anno p̄mo tpi b; anastasi p̄otificis apud eandē yrbē tercio ydus nouēbris etas v̄o sue. 81. migravit ad dñm. Cuius exequijs cū diuus ambrosius miraculose interfuisset. ⁊ eius sc̄itātē ⁊ virtutē didicisset. de eo ait. beatus martin⁹ p̄phani erroris tēpla destruxit: vexilla pietatis erexit: mortuos suscitauit: ab obsessis corpib; demonia seua exclusit: ac varijs la- borātes languorib; salutis remedio subleuauit: q; ita p̄fectus est vt xpm texisset in paup̄e ⁊ c.

Theodosi⁹ impator p hec tpa fedus cū athanarico rege gothoz ex tēplo pcussit athanaricus cōstātino opolim ad theodosiū venit quē ille mira animi iocūditate ⁊ affectione recepit deniq; cū athanaric⁹ vrbē intraisset. ⁊ tā edificia ciuitatis q; exornati ad diem festū ppli frequētiā cerneret: deinceps impatoris regiā ingressus obseq̄a officiaq; diuersa aspiceret: sine dubio inqt. de terren⁹ est impator. Cōtra quē q̄cūq; man⁹ leuare missus fuerit: ipe sui sanguis re⁹ existat. Nec mora tñ supueniēte valitudine reb; humanis ex cessit. cui⁹ exequias impator ipse p̄cedēs digne eū tradidit sepulture. ac vniuerse gothoz gentes rege defū- cto aspiciētes virtutē benignitateq; impatoris theodosij romano sese impatori dederunt.

Claudianus poeta

Claudian⁹ poeta natione hispan⁹ his tpi b; apud florētia ethurie vrbē i p̄cio existēs duos libros claudianū scz maiorē ⁊ minorē edidit. In q̄bus certe multe extant snie celebres ac notabilia puerbia. Libz q; de theodosij laudib; versib; exarati ferūt. In ei⁹ itē laudē claudiani poete carmina extāt. O nimirū dilecte deo tibi militat ether. ⁊ iurati veniūt ad clausica vēti.

Prudētiū etiā poetā xpianū virū vtiq; secularium l̄rarū sciētissimū p hos dies claruisse tradūt qui ⁊ nōnulla in diuinis laude dignissima cōposuit. de nu- mero eoz extat liber de martyribus. de origine peccatoꝝ. exameron de trinitate ⁊ c. atq; aduersus simacus idola defendentē libz cōposuit ⁊ quedā alia.

His tpi b; fuit appollinaris laodicee syrie ep̄s vir sane in disputādo vehemēs ⁊ ita acutus vt ausus sit dicere corpus nō aīam a dño in dispensatione susceptum. postea v̄o cum rōnibus virgeret ait eūz quidē habuisse aīam. nō tñ ex ea parte qua rationalis est sed ex ea solū qua corpus viuū reddit. Ad sup- plementū vero rōnabilis partis ipsum verbū dei fuisse peribibeat. que quidē snia ⁊ a damaso ante ⁊ a pe- tro alexandrino ep̄o explosa est. hinc appollinariste originē habuere.

Martinus ep̄s

Prudentius

Sanctus Hieronymus

Hieronymus vir sanctissimus ac doctor celeberrimus sancte romane ecclesie cardinalis presbiter natus patre eusebio oppido stridonis. quod a gothis euerfus dalmacie quodam panonieque confinium fuit. Is toto orbe doctrinis ac scia clarus apud bethleem ciuitate palestine situs eam radiabat. quantum enim iste iuuerit ecclesiarum dei vita et scriptis non attinet dicere cum et vita eius sanctissima omnibus preluceat. et scripta eius ita in pretio et in honore sint: ut nemo magis legat ab eruditis presertim: fuit enim eloquentissimus et diuersarum litterarum peritiam et linguarum experientiam habuit: cum romanam adijt urbem in qua litteris grecis et latinis apprime eruditus presbyter quod cardinalis ibidem est ordinatus. Bonatusque grammaticum et victorinum rhetorem preceptores habuit. Gregorium quoque nazianzenum magistrum suum fuisse testatur ut sacrarum scripturarum studiis eum erudiret. Industriaque ad hebreos arabicos caldeosque elementorum apices habuit. inde prebatissimorum monachorum habitum imitatus in syriam prexit. Ad deserta deinde loca quadriennio precise exacto ad bethleem oppidum remeavit ubi disertissima opuscula scripsit. Innumeris preterea libris apostolorum prophetarumque constructionibus editis immobile catholice ecclesie turrim quam presbiterorum iacula consumauit. Danielē in caldaico stilo. Job iustum arabico plocutu in romanas linguam mutauit. Mattheum ex hebreo fecit romanum.

Impossibile est de isto viro cuiusque districte vite et illius moribus retere oia. quadam die aduersperante cum beatus hieronymus cum fratribus ad lectionem audiendam sedisset: subito ingens leo tribus claudicans quarto suspensus pede zenobij claustra ingressus est. qui viso fratre perterritus. ipse veluti aduenienti hospiti intrepidus obuiatus. leo presbiter: lesi quam habebat pedis obtulit plantam vulneratam a sentibus. adhibita cura de lesionis ictu conualuit. Inde cepit inter eos ultro citroque quasi domesticum animal comorari. Tandem diuinitus hieronymus apud bethleem palestine temporibus honoris et theodosij iunioris explet nonaginta et octo vite annis ad christum migravit.

Paula matrona romana mulier sane scititate admirabilis: et diuinitus hieronymi in christo filia atque discipula: hoc anno quo et sanctus martinus etatis sue. 56. sexto kalendas februaris apud bethleem in pace dormiuit. Cuius quidem dignitatem monasticamque conuersationem: desertionem patrie: et ad hierosolimam perfectionem. diuinus ipse hieronymus libello quodam magnis effert laudibus. ubi etiam eius peregrinationem per loca sancta humilitatemque ac continentiam. profusas in pauperes beneficentias: incredibilem patientiam: hospitalitatemque ac fidem et aduersus hereticos constantiam. et ad extremum eius felicem exitum. et in exequiis sanctorum concursum narrat. eo in libello ipsius filia eustochium et virtutis heredem consolatur. Eam denique paulam ab agamenone rege predicto qui troiam deleuit traxisse originem aiunt que tradita fuit viro clarissimo iuliorum familia precreato. In cuius tumulo tale inscripsit carmen. Respicias angustum precisa rupe sepulchrum. hospicium paula celestia regna tenentis etc.

Pelagius hereticus

Pelagius quidam monachus et heresiarcha pessimus et romanus in angliam proficiscens insulam illam omnem execrabili infecit errore. predicabat enim hominem sine gratia dei saluari posse: et unumquemque suis meritis. propriamque virtute ad iusticiam regere. Infantesque preterea sine originali peccato nasci dicebat: non ideo baptizari oportere ut a peccato liberarentur. Contra quem diuinus augustinus cum ceteris presbiteris viriliter se opponens librum de baptismo paruulorum: et alium librum conscripsit. et sanctus hieronymus dialogum contra eum perscripsit.

Iohannes crisostomus

Alexius romanus patricius confessor dignissimus atque sanctissimus. xvi. kalendas augusti rome in domo patris sui noie eusebii senatoris incognitus sub gradu longis exercitatus patientia migravit ad dominum. cuius exequiis miraculis plenis interfuere archadius et honorius imperatores. pro domino enim sponsas elegantissimas deseruit.

Iohannes cognomento crisostomus constantinopolitanus episcopus hoc tempore postquam christiane religioni verbo et exemplo atque doctrina plurimum profuisset. 6. kalendas februaris in pace quiescit. hic propter veritatem et iusticiam defendendam ab eudoxia et archadio eius filio multas pertulit iniurias: sed iterum propter sanctitatem maximam elegantissimos edidit libros et sermones ac epistolas.

Cassianus item monachus constantinopolitanus vel scythia iohannis crisostomi diaconus: hunc namque massiliam ex constantinopoli mittens: duo ibidem monasteria condidit: ubi multos utriusque sexus congregans monachos. inde multa

edidit opuscula scilicet de monachorum habitu. Collationes patrum egypti cum eis quicunque habitas digessit. De distinctione monachi ac sine. De pugna carnis aduersus spiritum. De tribus antiquis monachorum generibus. et quarto nunc ex toto similiter pleraque alia.

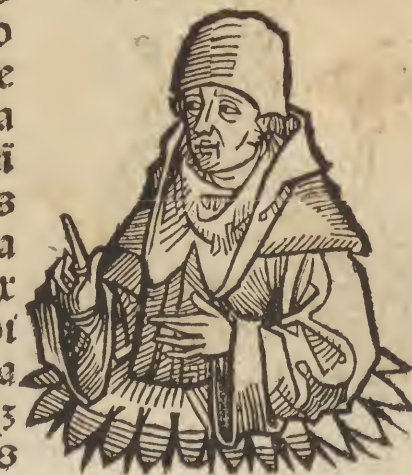
Paula romana

Alexius

Cassianus

Bexta etas mundi

Concilium constantinopolitanum

Secunda synodus vniuersalis fuit constantinopolitana: centum quinquaginta patrum gracia: ni et theodosij principum ac damasi pape cyrillic: hierosolymitani atq; nectarij alexandrini patriarche tpiibus. contra macedonium constantinopolitanus epm et eudorium qui negabant spm sanctu deū esse. Et hi oēs cōdenata p̄fata heresi: quatuor canones statuere. Iste em macedoni patriarchalē sedē furtiue ac tyrānice occupauit. quo deposito nectari⁹ a patrib⁹ electus fuit. postea deū vnu et viuificantē et deū spm sanctu. et p̄i filioq; cōsubstantialē declarantes simbolo addiderūt. p̄terea s̄ appollinarē laodicie epm et sabellū blasphemos. et qui similia sentiebāt anathema ptulerūt. Cū carne xpi inaiatā esse dicebant: sine aīa rōnabili atq; intellectu humano et i morte tridua diuinitatē cōmortuā fuisse asserēbāt. In p̄dicta q; synodo theodosi⁹ impator resistsens patrib⁹: hos p̄suasionib⁹ seduxit: vt (ignorante sumo pōtifice) constantinopolitanā sedē in p̄iarchatū sublimarūt qd̄ postea semiariū discordie fuit.

Oydimus alexandrin⁹ a teneris annis oculis captus. et ob id etiā primorū litterarū ignarus ita geometriā et dialecticā que magno vsu indigent

iāi grandis natu cum primis elementis didicit vt p̄clara quedam opera in mathematicis scripserit. In psalmis quoq; et in euangeliū mathei et iohannis et contra arrianos multa edidit. Adicebat em precibus studia et laborē: cōtinuasq; vigiliās: vt qd̄ alijs visus illi conferret auditus.

Radagasus rex gothorū

Ingressus tum sub honorio impatore italiā oīm antiquorū p̄ntiūq; hostium metu inuadit italiā ferro ac flāma oīa vastabat. Mā fuisse in ei⁹ populo plusq; ducenta milia gothorū ferūt. Hic supra hanc incredibile multitudinē indomitamq; virtutē barbarus erat et scytharū qui oēm humani generis sanguinē dijs suis p̄pinare deuouerat. Inuadit illico romani pauor infinitus: sit oīm paganorū in vrbe cōcursus declamaf a cunctis. sed hec ideo p̄peti qd̄ neglecta fuerūt magnorū sacra deorū: fere in tota vrbe blasphemie ad nomē xpi tanq; lues aliqua p̄bris ingruant. Conducunt a romanis aduersus eū duo pagani duces: gothorū sarus et viridunus hunorū contritus diuinitus radagasus in aspero fesulani montis iugo

quo cū fame et siti cōficerent. Rex solus spem fuge sumens: captus a romanis in vincula conijcit: ac paulisper retentus vita priuat. Tanta vero multitudo captiuorū gothorū fuisse fert: vt in vilissimarū pecudū modum: singulis aureis passim greges hoīm venderent.

Alaric⁹ rex gothorū

Hic vero successit alaricus quē stilco regni cupidus cū supare posset et vovuit et iunxit. Verū postremo italiā ingressus cū ab honorio sedē qua euz suo exercitu p̄sistere posset expeteret. Honorio deliberato p̄silio ei gallias cōcessit: qd̄ dum gallias pergens ob repationē iumentorū apud polentiā aliquātulū resedisset. Stilco comes in p̄nitionē reipublice gothos p̄tentās. belli summā saulo pagano cōmisit: qui ipso die sacratissimo pasce gothis nil suspicantib⁹ sup̄ eos irruit: magnāq; eorū partē p̄strauit. demū arma accipiūt. p̄sternūt exercitū. hinc in rabie furoris exercitant: omīssa gallia romā contedunt. cuncta p̄ que ierant igni ferroq; vastantes. Nec mora vrbem romani capiunt deuastant incendunt. Anno eiusdē cōdite millesimo centesimo sexagesimo quarto. salutis vo xpiane anno duodecimo et quadringētesimo. hac tñ moderatione vsus est alaricus et clemētia vt suis mādauerit: a cede et sanguine quoad fieri poterat abstinere. vtue cōfugientibus ad basilicas petri et pauli parcere. Rex vero tercio die ab vrbe discedens in lucanos et brucios proficiscit. inde in siciliā transfretare cupientes p̄pessi naufragiū. Inter hec alaricus apd̄ cesentiā morte subita defunct⁹ est. Gothi eū in basento amne sepelierūt cū multis opibus.

Athaulphus rex

Regē deinceps athaulphū alarici affīnē gothi p̄stituētēs. qui ob affinitates et gen⁹ succedit: romā redeūt: si quid residui fuit: more locustarū eradūt. auferētēs deinde gallā placidā supioris theodosij filiā sororem honorij. quam sibi athaulph⁹ apud for cornelij cōnubio copulauit. que multo post reipu. cōmodo fuit. Nam ad hoc animū mariti subtilib⁹ blandimentis inflexit. vt ultro a romanis cedib⁹ tempatum. In aīo ei prius fuerat vrbem romā delere: ac nouā cōdere: eamq; gothiā appellare. et impatoribus nomē de se relinquere: vt nō augusti deinceps sed athaulphi vocarent. Adentē eius placida auertit. ac fedus inter eū et honorij ac theodosij iuniorē composuit: qui ad gallias proficiscens apud barilonē fraude suorū occisus est.

Sanctus augustinus

Augustinus beati ambrosij i fide discipulus: hō certe oīm q̄ tum
fuere doctissim⁹. hippone i affrica ep̄s: fidē nr̄am script⁹ ⁊ dis
putationib⁹ tū maxime tuebat. fuit aut natione ap̄her ex honestis
parentib⁹: p̄re patricio: matre monica xp̄ianissima oīuūdu: eoz ac
curatissima diligētia nutrit⁹ in adolescentia secularib⁹ lris apprime
erudit⁹: liberalib⁹ disciplinis imbut⁹ quas p̄ semetipm nullo tradē
te doctore didicit ⁊ intellexit. Inde ex gentilitatis errore in mani
cheoz heresim incidit. In quo p̄ annos nouē pmāsit. Habuit q̄s fi
liū ex muliere soluta noīe adeodatū subtilissimū ingenij. q̄ in adole
scētia decessit. Postq̄ vō in carthagine rhetoricā mltis annis legis
set. Audiēs p̄fecti⁹ rome studiū vigere clam nesciēte matre ad urbē
venit: postmodū mediolanū a symacho p̄fecto vt rhetoricā doceret
vocatus. ad eū locū mater ilico subsecuta est: vbi ⁊ paulo post p̄cib⁹
suis ⁊ suffragio diui ambrosij ac doctrina: ad vere religionis viam
cōuersus est: ⁊ cū filio ab ambrosio die pasce cū esset. xxx. annoz ba
ptizatus est. Et hymnū Te deū laudam⁹ cecinerūt ⁊ vsq̄ in finē am
bo ediderūt. deinde ad simplicianū abbate veniēs de optimo viuē
di modo ptulit: vbi biennio oīonib⁹ ⁊ ieiunijs vacabat. Inde ma
tris instinctu romā venit: ⁊ p̄ eturiā transiens sanctos heremitas
apud pisas inuēit. ⁊ centūcellas nō p̄cul ab urbe. rome vō cū ma
tricheis p̄fixit. e roma p̄fect⁹ cū matre remeabat ad affricā. Et cū eēt apud hostia tiberina monica ex filij cō
uersione gaudio repleta: eū dulcib⁹ alloquit⁹ verbis. Infirmata nono sue egritudinis die defuncta ⁊ sepul
ta est. Augustin⁹ cū frīb⁹ suis carthagine adnauigauit: patrimonij paupib⁹ erogauit: ⁊ i nemore monaste
rio extructo fm regulā ab aplis cōstitutā viuere cepit. Beniq; in hipponēsi ecclia lz inuit⁹ ep̄s p̄mor⁹ qua
draginta annos supuixit vbi ⁊ monasteriū canonicorū cōstituit. Tot aut libros i oī doctrine genere scripti
tauit: vt ne numerari quidē ne dūz legi queant. Tandē cū sextū ⁊ septuagesimū vite ageret annū obiit. ⁊ i
basilica diui stephano dicata sepelī. inde corp⁹ in sardanā trāslatū fuit. Et regnāte i longobardia luitbrā
do rege illud ad se deferri curauit ac papie cū honore collocauit.

Monica diui augustini mater in ostijs tiberinis nonis maij anno etatis sue
lvi. migravit ad dñm. Fuit aut matrona pia mitis modesta ac patiens ⁊ in
orādo p̄teplādoq; deuota extitit. In vigilijs ieiunijs ⁊ elemosynis elargiendis
assidua. Et aut sc̄tissimū corp⁹ ibidē a filio p̄ditū vsq; ad martini quinti p̄tifi
cis tpa p̄ mille ⁊. xx. annos p̄stitit. verū eo p̄sulante circa annū dñi. i. 429. tercio
ydus aprilis inde romā cū ingenti pompa trāslatū. Cui mapheus vegi⁹ lauden
sis poeta sui t̄pis laudatissim⁹. ⁊ tuc martini pape datari⁹ manscolum mira arte
elaboratū extruere fecit. ⁊ in ei⁹ laudē epigrāma cōposuit videlz. Salue lux ma
trum: mater sanctissima salue. Salue augustini monica digna parens ⁊c. cū plu
ribus carminibus laude dignis.

Bassian⁹ aquileiēsis p̄sbr vir clarissim⁹ atq; eruditissim⁹ floruit ad quē hiero
nym⁹ nōnullas dederit eplas. in q̄b⁹ eū tāq; amicū dulcib⁹ alloquit⁹ verbis
⁊ ad caritatis p̄seueretiā exhortat. s̄ paulopost amicitie p̄seueratiā inter eos destitit: hic itaq; cū erudit⁹ eēt

Lucian⁹ ir̄limitan⁹ (zsi op⁹ aliqd nō ediderit) tñ in trāsserēdo de greco in latinū multū laborauit.
p̄sbr vir sc̄itate ⁊ sc̄ia p̄cipu⁹: tēpestare hac deo annuēte eū q̄dē reliq̄as stephani. p̄thomartyris ⁊ ga
malielis pauli p̄ceptoris inuenisse aiūt. eāq; reuelationē ⁊ inuētionē (cū esset disertissim⁹ vir) ad oēs ecclias

Alexander lythos hoc est medic⁹ cognomēto sophistaz p̄ hoc temp⁹ ob ingenij magnitudinē medico
rum princeps habit⁹: tot⁹ medicine disciplinā tribus libris explanauit ⁊ alia quedam cōposuit.

Redestinator⁹ etiā heresis p̄ hec tpa serpsit: q̄ oīno affirmabāt nil ad vitam p̄desse q̄ hoies virtuo
Estor heresiarcha p̄stātinopolitan⁹ ep̄s hoc tpe postq̄ se viuerēt: sicut h̄ i canone. 24. q. 3. ca. q̄dā
p̄tificatu donat⁹ fuisset aptū se ecclie hostē ostēdit. Et cū ex tpe precipuus declamator esset. p̄dicauit
xp̄m hoīem purū fuisse nō deū. vnde ⁊ libzū quasi de incarnatione scribēs sexaginta duobus diuine scri
pture testimonijs suo prauo sensu p̄firmavit. Scripsit etiā nōnullos alios tractat⁹.

Eufrosina

Proba mulier

Proba mulier elegantissima adelphi. p̄cōsulis ro
mani vxor: s̄ puigili cura virgilij carmib⁹ q̄cqd
historie i veteri atq; nouo legis testamēto ⁊ vsq; ad mis
sionē sp̄s sancti tam compte cōposuit. vt hui⁹ cōpositi
ignarus virgilij euangelistā fuisse credat. Vocauit id
opus centonas virgilij in laudē xp̄i. hanc certe laudes
quidā eudorie ascribūt theodosij iunioris vxori.

Eufrosina a p̄re edocta lris vestē induit virilē ad
monasteriū p̄gens smaragdi nomē sumpsit i ba
bitu monachali sub artissima abstinentia vsq; in finē p̄
mansit de qua elegās historia in vitas patrū habet

Marina q̄s virgo eodē habitu i monasterio latitās
marinū se simulauit: oppressione puelle infamata ante fores monasterij in
vilissimo contemptu patientissime ad finē vite vixit.

Te deum laudamus

Celestinus papa natione campanus post bonifacium tempore theodosii iunioris fuit. qui diuino cultui interitus constituit. ut psalmi dauid ante sacrificium antiphonatum ab omnibus caverent. quod fieri non consueuerat. plecta enim epistola et euangelio finis sacrificio imponebatur. Refert martinus cassinas Judica me deus et discerne causam meam. quod in principio sacrificii dicebat ei inuentum fuisse. Graduale quoque huic ascribitur. Multa propterea constituit que tunc in archiuis legebantur. Benedicunt et basilicam iuliam cui plura dona obtulit. Mandauit sicut gratiano referente ut omnes sacerdotes scirent ecclesiasticos canones. At ubi ex sacris ordinibus ter in urbe mense decembris habitis presbyteros duos et xxx. diaconos. xij. episcopos. ij. et xl. creasset moris. ac sepelisset in cimiterio priscille via salaria. viij. idus aprilis. Et defunctus annis. viij. menses. x. diebus. xvij. Vacat tum sedes dies unum et xx.

Synodus Ephesina

Synodus tercius Ephesia magno theodosio iunioris principe et pontifice celestio iuuenale quoque constantino politano episcopo atque cirillo collecta fuit: et habita apud ephesus synodo. cc. episcoporum. imperator nestor cum heresi nois sui cumque pelagianis omnibus: qui dogma illud prope conatum inuabatur. cum predicabat christum ex maria hominem tantum et non deum natum eiusque diuinitatem collatam esse pro meritis. cui impietati et cyrilus alexandrinus episcopus et celestinus pontifex mirummodum aduersati sunt. unde diffinitus fuit quod beata maria virgo vocaretur Theotocos id est mater domini. Et inde omni consensu. xij. canonibus eorum stulticia impugnantibus damnantur.

Anno mundi. 5623.

Anno christi. 424.

Sixtus tercius papa natione romanus predecessore suo valentiniano tempore attigit. qui pontificatum iniens a basso quodam reus in iudicium accersitus. Hic autem congregata septem et quinquaginta episcoporum synodo. Ita causam dixit ut ab omnibus uno consensu absolueretur: dante basso caluniarum iniquus annuente valentiniano et placidia eius matre in exilium mittitur. cuius predicta non fisco sed ecclesie ascribuntur. Autem bassum post exilium non multum vixisse tercio mense die extremum obiit. Edificauit autem sextus basilicam beate marie virginis. quam nunc maria maior vocatur et multa dona obtulit. Unde cum omnia que habuerat aut in edificiis aut in ornamentis ecclesiarum: aut pauperibus erogasset. Moris ac sepelisset in cripta vie tiburtine apud corpus beati laurentii Sedit annis octo diebus. xix. Vacat tum sedes dies duos et viginti.

Leo primus papa natione thuscus patre quinciano hic ob dignitatem et precipuam doctrinam cognomine magnus: et dignitate primus habitus fuit: eo quod eloquentia nemini cesserit. ideo in calcedonensi synodo summa patrum omnium admiratione et concordia ter sanctus acclamatus est. qui ad confirmandam fidem multa constituit et cum esset doctissimus decretales epistolas plurimas et omelias et sermones copiosos edidit. Ad reparandam urbem et templum conuersus. In honorem beati cornelii basilicam via appia edificauit. Templum diffractum restituit: sacrorum vasa communuta aut ablata penitus renouauit vel ex integro restituit. postea a masterium prope. s. petrum perdidit. Postremo creati ex institutione: moris ac sepelisset apud sanctum petrum in vaticano. 4. idus aprilis. sedit anno uno et xx. mense uno. diebus. iij. vacat dies. 8.

Anno mundi. 5653.

Anno christi. 454.

Hilarius papa natione sardus: predecessore suo crispius ad leonis tempore puenit. Is in multa perturbatione rerum diuinam rem intermisit nunquam. Instituit ne pontifices deinceps successorum sibi deligerent. que institutio ad omnes ecclesiasticos gradus pertinet. epistolas scripsit de fide catholica: tres synodos confirmantes: nicenam: ephesinam et calcedonensem. Tria quoque oratoria edificauit: duasque bibliothecas. ad lunam vero monasterium in urbe struxit. ubi ea pegisset quam ad optimum pontificem pertinebant. tum in extruendis templis ornandisque: tum etiam admonendo docendo castigando elemosinasque prebendo creatis prius de more. 25. presbyteris: diaconis quinque: episcopis. 22. Sepelisset post sanctam vitam in cripta sancti laurentii apud corpus beati sixti. Sedit annos septem menses tres: dies decem. Vacat tum sedes dies decem.

Linea summorum pontificum Celestinus

Sixtus tercius

Leo primus

Hilarius

Epistola Synodus

Theodosius iunior archadij fili⁹: dū q̄ndecis annis impasset cū honorio gerinano archadij: exēpto reb⁹ humanis honorio in impio p̄firmat⁹. ful- tus tñ p̄sidio castini magistri militū iohānes inuadit imperiū: cū theodosi⁹ ori- entale regebat imperiū: q̄ cōperto patris sui honorij funere: mox valētinianū amite sue placidie filiū cesare effectū cū matre sua augusta ad recipiēdū occidē- tis dirigit regnū. quo tpe iohannes duz affricā quā bonifacius obtinebat bel- lare poscit: ad defensionē infirmior veniēs: valētinian⁹ mira felicitate eū op- primūt. Theodosius vō princeps xp̄ianissim⁹ atq; p̄human⁹ imperiū in mul- ta rerū pturbatione accepit ⁊ possedit. Nā affricā ferme vniuersam genserico rege vandaloꝝ ablatā amisit. Multas in britānia direptiones ptulit inde va- lentinian⁹ toti⁹ italie cōsensu impator creatus gubernacula imperij apd̄ rauen- nā suscipiēs hostes romani nois in italia cōpeseuit. At vō theodosi⁹ dū absq; viginti vno annis: quos cū honorio patrio regnauerat: septē ⁊ viginti annis imperiū gessisset. ex q̄bus ⁊ cū valētiniano genero viginti quiq; trā segit: apd̄ cōstantinopolim dum ipsis hūnoꝝ ostrogothoꝝq; regib⁹ resistere curaret pe- stilentia corruptus interiit: ibiq; sepultus est.

Valētinian⁹ occidētalīs impij gubernator: pacē cū genserico vandaloꝝ re- ge inijt: ac certis finib⁹ affricā sibi ac genserico diuisam vandalis incolē dā dedit. Interim vō duz valētinian⁹ cōstantinopolim p̄ficisē: ⁊ theodosij fi- liā in vxorē ducit. Vandali genserico duce cartaginē capiūt ac diripiūt. Atti- la q̄s duz hec in affrica gererent aīm sumēs ad occupandū occidētale imperiū copias vndiq; celeriter colligit atq; iter statim carpit. Qd̄ vbi etiū intellexis- set legatos de pace statim tolosam ad theodorici regē mittit: vt cōi impensa ⁊ parib⁹ copijs bellū cō attilā gereret. romanoꝝ ac theodorici auxiliares copie fuere alani burgundiones franci saxones atq; oēs fere occidētales ppli. Tan- dē supueniente attila in campis cathelonias plū cōmittit: pugnatum acriter quousq; nox supueniens incerto auctore finē imposuit. Ad centū ⁊ octoginta milia hoīm eo in plio vtrinq; cecidisse cōstat. Et qz virtus semp inuidiā parit Valētinian⁹ impator q̄tū res docuit p̄speros etiū successus p̄mescēs eū gla- dio pemit. Ita vir bellicosissim⁹ etiū ⁊ quodā attile regis potentissimi terroꝝ occubuit. cū quo pariter ⁊ occidēti imperiū salusq; reipu. corruit. Sed neq; valentiniano mors etiū impune cessit. Nā ⁊ ipse anno sequenti a trasila etiū mi- lite: cū. xxx. annis imperiū gessisset cōfossus interiit. e quibus cum theodosio socero viginti quiq; cū marciano quinq; imperauit.

Marcian⁹ anno ab vrbe cōdita millesimo ducentesimo q̄rto: oriētalī aule p̄- ficis impator. Is princeps catholicus fuit: catholicisq; plurimū fauēs: qui vt imparet theodosij sororē cū oriēti impio vxorē accepit. ⁊ atila mortuo eadē nocte p̄ somnū ei⁹ arcū cōfractū vidit. eo itaq; impante imperiū occidēta- le ab orientali quasi diuisus fuit. Et intra id temp⁹ germaniā oēm daciāq; sar- maciā ⁊ ceteras puincias ad danubiū rhenūq; sitas pdidit romana respubli- ca. hispania q̄s vltior aqtania ⁊ vasconia atq; illa eduesiū vesuntionūq; gal- lie pars q̄s burgundiones anno vrbis capte secūdo ceperūt sunt amisse. Pari- ter factū est de senonēsi parisiōꝝ francis subiecta. quarū oīm puinciarū nulla postmodū p̄ romanoꝝ impio est recepta. Quo in tpe romani vrbe frequētata Auitū senatorij ordinis romanū delegerūt impatorē. cū quo marcian⁹ mitissi- mi vir ingenij damnis ⁊ piculis occurrere cupiēs. que noui rerū mor⁹ parere cōsueuerunt federa inijt. secundū que respu. vtrobiq; salubriter administrari pos- set. Interea marcianus cum orientālē rempublicā feliciter administraret septi- mo imperij sui anno apud cōstantinopolim diem obiit.

Leo post marcianū imperatoris interitū apud vrbem cōstantinopolim au- gustali potit⁹ est dignitate. qui deinceps sequēti tpe leonē filiū suū im- perij cōsortē fecit: hūc leonē vrbis cōstantinopolitana primū ex greca p̄genie impatorē habuit: quāq; phibēt aliq nō greca eū: sed bellica p̄genie oriundus p cui⁹ tpa (sexdecim nā annis impauit) vrbē romā italiāq; ⁊ vniuersum roma- no principi cōmissus imperiū varij mor⁹ laboresq; agitauerūt. Itaq; p̄mo leo- nis imperij anno cū auitus rome mortu⁹ esset maioranū quēdā exercit⁹ apud rauenā leonē suadente impatorē assumpsit. ⁊ anno imperij tercio interfecit apud terdonā cisalpine gallie ciuitatē. Subroga t⁹ vō est illi p̄ romanos seuerian⁹: qui tercio imperij sui anno rome defuncto: anthemi⁹ qui fuerat marcianū impatoris gener in impatorē est suffect⁹. Nec interea quiet⁹ fuit apud cōstantinopolim leo. Tādē cū se corzeptū valitudine morituz intelligeret: leonē ex mariagne sorore nepotē ⁊ zenonis isau- rici filiū instituit impij successorē. Ipse vō puer leo cū paucis mēlib⁹ imperiū gubernasset zenonē genito- rem manu ppria coronatum fecit impatorē. Leo aut postq; orientale decem ⁊ septem annis rexit imperiū diem clausit extremum.

Linea Impera- ratorum

Theodosius iunior

Valentinianus

Marcianus

Leo

Bexta etas mundi

Genfericus rex

Genfericus vandalorum rex quibus medio tpe regni sui hispanos gallosq; ac romanos contriuerit. hac tñ tepestare cū bonifaci^o comes affrice procurator: ac beati augustini amator: sentiens se nō posse tuto affricā tenere. Cernensq; sibi piculū instare: in pncipem reipublice efferuescēs alanoz vandalozq; gentē cū gensericō suo rege ab hispanis euocatos affrice intromisit. qui cunctā penē affricā ferro flāma rapinis crudelissime deuastātes catholicā insup fidē arrianā impietate subuertere. pulsos i exiliū qbusdā ep̄is bene sentiētib⁹. Sub hac turbine beatissim⁹ augustin⁹ de quo pmissus est hipponēsis ep̄s: ne ciuitatis sue ruinā cerneret: tercio ei⁹ obsidionis mēse: sex et septuaginta annis uite expletis. ex qb⁹ quadraginta in clericatu seu ep̄atu trāsegerat: ad xpm prexit quito kal. septēbris. Inde genfericus carthagine dolo p̄cis inuadit. oēsque opes ei⁹ exercitatis diuerso tormentoz genere ciuib⁹: in ius suū vertit: nec ab eccliarū spoliatioe abstīnēs. Igit carthago a vandalis capta est annis quingētis octoginta et quicq; euolutis: postq; romano ceperat iuri parere: sequēti anno in siciliā traiciēs: magnis calamitatib⁹ affligit. Idem fecere pictauū et scothi insulā britanniā occupātes. Accitus aut a britannis in auxiliū eti⁹ patricius vir fortissim⁹ et bellicis artib⁹ insignis. genitor cui⁹ noie gaudent⁹ ex dorostana ciuitate mesie oriundus. qui etius etiaz burgundiones nouos tūc primū parētes mot⁹ bello psecut⁹ compescuit. Francos qui iterato rheni ripas isederāt gallias irrupturi magna supatos cedere repulit i germaniā. et balanos bello acerrimo cepit agitare qui cū danubij accolae populos regesq; habebat notissimos hunos ad italie inuasionē primis excitauit. Cū itaq; primores britanniē romanoz legib⁹ morib⁹q; assueti pictoz et scothoz barbariē pati neqrent. Ad hunc etiā miserunt p̄sidia implorātes. dedit eti⁹ legionē vnā que mare trāsgressa barbaros multa cedere repulit. britanniā qdū affuit. p romano impio pseruauit. Inde in gallias reuocauit. Unde britanni ab etio destituti ab anglis et saxonib⁹ auxiliū petiere: quos hostes deinde nō auxiliares sensere. ab his em̄ opp̄si et patriā simul et nomen amiserē.

Athila de scythia hunoz rex p̄re genit⁹ mūdizico: cui⁹ fuere germani ottar et rohas: qui ante athilā regnū tenuisse narrant: post quoz obitū cū bleda germano: hunoz successit in regno. Erat vō athila supbus incessit: huc illucq; circūferēs oculos. vt elata potētia ipso q̄s in motu corporis appareret. belloz qdē amator: sed ipse manu tempans. cōsilio validissim⁹. supplicatib⁹ exorabilis. forma breuis. lato pectore: capite grādiore. minutis oculis: rarus barba: canis aspsus: simo naso. tetri colore. originis sue signa p se ferens. frēm aut suū bledom virū nūcioris ingenij. cingende muro vrbis budalie operi intentū p fraudē pemit. Inde ostrogothoz reges subditos sibi poti⁹ q̄ socios athila habere cepit. Contraxit vero pariter et patrijs eduxit sedib⁹ nō scythe modo populos: sed ad latissimā q̄s danubij orā vndiq; expositos. in quib⁹ notissimi fuere ardaric⁹ gepidoz valenir theodemir vndemir frēs ostrogothoz reges. marcomān: quadi: eruli et thuringi. qui ad quingenta armatoz milia fuisse cōperim⁹. Cū vero copijs quas cathelomici campi clades cōminuerat supplemēto et auxilijs ad primū exercitū magnitudinē instauratis: nō vltra gallias: sed ipsas italiā inuadere cōstituit. In quā ducturus primū illirici sinus orā circūuectus est. et traguriū: sebiniū: belgradum: iaderam: sigman: polā: parentiū: hemoniā que oppida tunc in marciāni impatoris cura essent nullo firmato p̄sidio diripuit incendit. Ad arsiā vō flumiū et tergestinū sinū italie līmites nō nihil reperit copiaz. Obsedit inde aquileiā: sed vrbis validissimis cincta mētib⁹ romanozq; p̄sidio defensabat. ne illic sedendo temp⁹ vsq; quaq; tereret. Immutata regionis oppida expugnauit. Aquileiā deinde quā diū obsederat breui fuit poti⁹. Ingressus vrbē adusq; solū eam subuertit. inde mouēs padnam: vinctiā: veronā: mediolanū: ticinū que papia dicūt cepit. Romani tūc et ceteri italie populi athilā qui se flagellū dei: terrorēq; populoz diceret. ac re ipsa ostenderet: horrendo pauore expectabāt. Qd cū leo pōtifex roman⁹ eius nois primus cerneret mestus cōpatiēsque populis. atq; etiā cohortante valentiniano legationē ad euz suscepit: quē reperit apud minthium castra habentē. facundus pontifex orando molliuit: effecitq; vt omīssa italia ad p̄pria redire regna p̄miserit. que res oēm exercitū in admirationē adduxit. sciscitātibus vō causam respondisse athilā fama est. Nō se p̄sulis adductū oratione id fecisse: sed magis duoz qui strictos tenentes gladios astabāt. necem sibi ac exercitui cōminātes. Et hi petrus et paulus fuisse credunt. Igit athila tali modo a sua senicia repressus: relicta italia pannoniā repetit.

Venetia vrbis his t̄pib⁹ augmentū et originē gloriosā habuit. dum athila aquilegiā obsedit. cū aquis dienses patauini et alij paludes in quas sua miserant frequētauerē. et aquis eleuatioe apud riuū altū doz sumq; cui duro a soliditate fuit cognomen tenere. Sic et ceteri venetie puincie populi. p̄mēte metu vbi cūq; potuerūt eisdē in paludib⁹ p̄federūt. Eā vero puinciā ab dua: pado: lacu benaco: alpibus et adriatico mari cōstat terminari: p hūc modū populi amenissimis et vberissimis oīm italie soli in regionib⁹ nutriti: patrios autosq; lares cōmutauere. Infirmē in vlginē stagnaq; onini vel puri littoris sterilitate: si libera sit p securitatē electio postponendā: vt nequaq; dubitandū sit illos dei munere coactos: cepisse loca breui futura optima: que tranquillis securisq; rebus nulla prudentia elegisset.

Erit hoc tpe diabolū p̄sona moysi indutū: multos iudeos decipisse: dū eos ex creta in terrā pmissio secuti in vndis perire. Aut aut illos solos euasisse. qui tum xpm verū esse deū credidere.

Concilium calcedonense

edidit. In quib⁹ tot⁹ penē mūdi calamitates ⁊ misērias ac belloꝝ inquietudines replicās. Cronica etiā ab exordio mūdi vsq; ad sua tpa scripsit. Et de orniſta id est de miseria mundi intitulauit. hunc q̃s augustinū (p adipiscēda aīe rōne) ad hieronymū hierosolymā misit. q̃ dūz rediret etiā quasdā bñi stephani pthomartyris reliq̃as nup inuētas prim⁹ attulit occidēti.

Johānes damascen⁹

Johannē damascenū monachū optimū atq; doctissimū ac p̃cipue insignem theologū. huic etati nōnulli assignant eo q̃ theodosio familiarissimū fuisse tradāt. hic itaq; cū theologus p̃cipu⁹ haberet: etiā quatuor sniārū libros edidit quoz principū est Nemo deū vidit vnq̃. in quibus de fide. deq; xp̃i humanitate atq; baptismo optime p̃tractat. vbi gregoriū nazanzenū. gregoriūq; nicenum ac dydimū alexandrinū plurimū imitat⁹ est. Itē cur de⁹ ⁊ hō in duob⁹ libris explicuit. Libros q̃s medice artis edidisse fert. In quib⁹ morboꝝ cās describit ⁊ medelas. In hui⁹ aut viri p̃conū multa admiratione digna prudēt⁹ doctor scribit.

Ursula virgo gloriosa: natiōe britanica: filia vni⁹ p̃cipis britanie: pulcherrima ⁊ magni ingenij dūz nubilis a filio regis ad nuptias peteret: cū infidelis esset patri suavit ut asfentiret: ea conditione ut decem virgines etate forma ⁊ genere electas sibi traderet et singulis mille adiungeret: et paratis ad vndecim. Ad. nauibus: inducias triennij sibi daret. Adiuctus eis fuit pontul⁹ basilien⁹ episcopus q̃ eas romā vsq; p̃duxit. Inde gerasina regina sicilie cū q̃tuor filiab⁹ ⁊ puulo filio adriano relicto regno cū ea p̃gens: se vsq; ad martyriū sociauit. Postea cū papa ciriaco egressi de vrbe. Ne xp̃iana religio nimis augeret maxim⁹ ⁊ african⁹ gētiles iulio cognato eoz principi hunozū scripserūt. ut cū coloniā applicarēt illā multitudine trucidaret. Ursula igit apud coloniā germanie urbē cū vndecim virginū milib⁹ ab hunis sub attila rege militatibus: gloriosissimo martyrio coronat⁹. 12. kal. nouēbris migravit ad supos. Quoz corpa ibidē a xp̃ianis sepulta: maxio i p̃cio semp habita sunt. Cū aut ursula ob sagittā in eā directā martyriū passa fuit Cordula timore humano deuicta nocte in nauī p̃mansit. Sequenti die a deo confortata se manifestans occisa est. Et si dubiū extat de tpe passionis: de martyrio tñ earū ecclia non dubitat.

Septē dormientiū corpa qui sub decio imperatore inclusi in spelunca martyrio coronati sunt. suscitati sunt a deo hoc tpe: ad cōfutandū errorē exortū apud quosdā: negantiū resurrectionē mortuoz. Qui postq; theodosio impatori ⁊ plurib⁹ alijs locuti sunt: resurrectionē attestātes: in pace dormierunt.

Merlinus

Merlinū anglū vatem insignē ex regis filia monacha: ⁊ incubo demone natū ut nōnullis placet his tpi⁹ fuit ⁊ claruit. hui⁹ mater demecie regis filia: que inter quasdā monachas sancti petri enutrita virū nūq; cognouisse cōtestata est. Sed aliqñ dixit: visum ei fuit quendā pulcherrime speciei virum eam fuisse amplexatā. Undeq; euanescentē grauidā se cognouisse: ⁊ illū tandē peperisse. Et postea in virū magnū euasisse. Hui⁹ aut merlini instinctu vortigeri⁹ britonū rex xp̃i fidē in immensū auxit. Cui successit frater ei⁹ qui magni arturi pater fuit. Hic aut merlin⁹ multa obscura reuelauit ⁊ futura p̃dixit. aperuit enim sub fundamento vbi turris edificari nō potuit lacus esse. Sub lacu duos latere dracones: quorum vnus rubeus populū britonū. alter albus gentē saxonū designaret. ⁊ quis cōflictu suo adinuicē p̃ualeret. Arthurū vō quē ap̃rum cornubie vocat: p̃dixit q̃ ecclie dei succurrēt q̃ gallicanas puincias possideret: q̃ romano exercitui terribilē se exhiberet ⁊ q̃ exitū dubiū haberet.

Synodus quarta vniuersalis calcedonēsis sexcentoz ⁊. xxx. ep̃oz. hoc ipso anno apud calcedonēsem urbem auctoritate leonis pape ⁊ marcia/ni principis indicif. Iuuenalis q̃s hierosolimitani ⁊ anatholi cōstātinopoli ep̃oz tpi⁹. cōtra euticen cōstātinopolitanū abbatē: asserētē xp̃m post humanā assūptionē: nō ex duab⁹ naturis existere: sed solā in eo diuinā naturā p̃manere. Hoꝝ vō patrū auctē decernit credendū duas in xp̃o fuisse naturas: vtq; vn⁹ idē xp̃s de⁹ ⁊ hō crederet. quib⁹ ex snia decretis statim nestorius ⁊ eutices nephādus hereticus manicheoz p̃sul damnant⁹: ⁊ oēs manicheoz libri publice cōbusti sunt. Eliginti q̃s octo canones statuerūt quoz auctor maxie sanct⁹ anatholius ep̃s fuit.

Theodosius

Ursula

Septem Dormientes

Berta etas mūdi

Buda vrbs hungarie clarissima regum sedes: in litore danubij sita: hungaria enim ultra ⁊ citra danubij latissimas terras occupat: quod citra danubij est: olim pannonia fuit. que ab oriente mesiam ab occidente noricum habuit. septentrionē ei danubius. austrum illirici montes excepere: que transdanubij hungaria iacet: pars scythie prius erat: duasq; gentes habuit gepidas qui contermini germanis fuerunt ⁊ dacos. nō qui nunc daci vocant: quoz rex ad oceanū germanicū: inter suetiam ⁊ saxoniam latissimo regno: sed palustri potif. nam bji dani melius appellant: sed qui ea loca tenuerunt: que nunc transsilvani occupant vicina walachis in corone specie montibus cincta. In hac parte vngarie que gepidarū fuit adhuc territoriū est quod sepulsiū appellāt: pro gepudio. Hungaria aut terra ferax: vbi aque riuus habet in quo mersa ferri materia: in cupri vertif. gleba illic frumenti fructifera. auri ⁊ argenti diuites venet: aer salubris: terra optimis cōparanda. nisi sua se vbertate corrumpere. Cum vero hui in scythia multiplicati essent: in vnū congregati: cōstituentes capitaneos: occidentales regiones ingressi: bessos ⁊ cumanos albos: inde ruthenos: terrāq; nigroz cumanoz. ⁊ vsq; ad tisciā flumen teysch puenere. Adatrin⁹ longobardus qui pannoniā gubernabat: primo eos repulit. Tandē pacifica possessione pānonice regionis potiti sunt. Anno dñi quadringentesimo primo Athila qui hungarico ideomate ethele dictus est. ⁊ buda fratre eius supuientib⁹. Athilā in regia dignitate extulerunt. Is in ciuitate sycambria sedem elegit. Et ex innata ambitione ceteras regiones molestare instituēs bledā fratrē suum regiminis participem fecit. Et in subiectas nationes principē cōstituit. Interea rex hunoz dum regnū intra pannonias cū fratre bleda vel bu

da gereret. macedoniā mihiā z achaiā vtrasq; tracias: immaniſſima rabie deuastaret. Inde cū ſycambrie te-
 morareſ. buda frater ei⁹ terminos ſui regiminis trāſegisse ac regnū in ei⁹s abſentia optaſſe accuſat⁹ eſt.
 Cūq; ſycambriā in reſeſſu ſuo urbem athile vocari pcepit. Buda vō illā a ſuo noīe budawara appellauit.
 Quāobrem bledā germanū ſui regniq; conſortē ppijs manibus pemit. Ac in danubiū precipitari fecit.
 Inde nouo edicto urbem athile vocari iuſſit. Hūi id nō obſernātes illā budawara vocauerūt. Hungari
 q; vſq; in hūc diem obuda vocant. Theutoni edictū regis magis formidātes: ciuitatē ob metū etſelpurg
 id eſt urbem athile vocauerunt. In ſycambria deinde athila quinq; annis quieuit. Speculatores ad va-
 rias regiones ordinās. Poſt proſpera deinde tpa buda primaria hungarie condita: que ex parte montuo-
 ſa eſt: ſi vrbis ſitū inſpicias. Cuius loci cōditio ea eſt: vt nec quicq; munitius: nec certe amenius in tota
 ſerme hungaria inueniri poſſit. In ea nōnulla extant religioſoz monaſteria celeberrima. alijsq; publicis
 priuatisq; edificijs ornatiffimis p ceteris in ea regione vrbib⁹ euasit clariffima. Ideo regia dignitate inſi-
 gnita. z baſilicis memb⁹ z arce pulcherri ma: quā arcem preclarā (ſicuti z alias arces in tota hungaria: p
 cipue miſcegradū caſtrū nobile vbi corona regia obſeruaſ exornauit) ita Maſthias de coruinis rex hūga-
 rie miro decore ornauit. Cūctis nūc antiq; monumētis pferendū in qua muri craſſiſſimi: z aule celeberrī-
 me eſſe referunt. hanc pterfluit hiſter germanicus flumi⁹: qui deinde ſeptē hoſtys pontum inſluit. Septi-
 mū tñ pigrū ad paluſtri ſpeciē nō habet: qd anni cōpareſ. Priora quatuor ita magna ſunt: vt p lōgitudi-
 nem. xl. miliū paſſuū nō miſceant equoz: dulceq; hauſtū incorrupto detineant ſapore.

Sextaetas mundi

Argentina ciuitas vetustissima ac pmagnifica argētuarīa dicta apud heluetios ppe rhenū sita. Cum treueris metropolis belge puīcie tpibus abrahe cōstrui cepta sit. inde potētatu aucta. hec vrbs pri mo sub dominio treuerensiu fuit. quā postmodū iulius cesar cū vniuersas puīcias heluetiorū z beduorū. tra secto rheno fluuiō subiecit. Cui p̄sule z questorē dedit: qui in ea vrbe camerā romanoz p̄ tributis soluen dis p̄fecerūt. Inde nomē argentine assumpsit. qui vsq; ad imperij inclinationē ibidē p̄stiterūt. Athila po stea egressus de sicambria primo illiricos inuasisse dicit. deinde omni pene germania puagata. ac cunctis ciuitatib⁹ z castris que occurrebant subuersis. Intrauit tandē in regnū cōstātie. cui sigismūsus rex eiusdē terre princeps circa basileā cū exercitu magno occurrit. quē attila cū oī expeditione cōtrito z fugato suo do minio subiugauit. A loco illo egressus athila iuxta rhenū argentinā ciuitatē munitissimā (quā romanoz nullus cesar penit⁹ expugnare potuit) obsedit expugnauitq; diruēdo murū ei⁹ in diuersis locis vt cunctis aduenientib⁹ sine difficultate via libera z patens introitus p̄beret. edicēs firmissime ne ipsius mur⁹ rege ipso viuēte repararet: vt eadem ciuitas nō argentina sed ppter viarū pluralitatē: quas in muro ei⁹ fecerat Stralsburg vocaret. deinde ammoto exercitu de argētina luxoniū: bizantiū: chalon: masticon: lingonē: bur gundiā z lugdunū ciuitates munitas destrui fecit. Post aliqua tpa cū reges francoz apud heluetios domi niū potiti sunt. in ea vrbe domiciliū habuerūt. qui deinde duces in ea p̄stituerūt. Pater q̄s sancte otliene dum vrbs: sed z puīcie ducatū habuit. qui hohenburg z alia cōstruxit. post eū albert⁹ filius z succeden tes gubernarūt. Tandē p̄ romanos impatores in libertatē ac ius imperij cessit. A diuo vero materno q̄ a sancto petro aplo ad rhenanas ciuitates cū eucharīo z valerīo missus fuit. fidē orthodoxam accepit: qui apud eos post obitū baculo petri renixit. ac eccliam ad sanctū petrum antiquū: appellatā extruxit. Habet hec vrbs p̄ter amenitatē z ciuiū vrbānitatē. templū pmagnificū. z turrin pulcherrimā singulari p̄stan tio cōstructā. Mobilitatē q̄s p̄ vicinā oppida: perq; finitimas vrbes dispersam cū summa cōcordia. ea ciui tas collegit. qui dignissimis priuilegijs liberū magistratū ac rempublicā cū ciuib⁹ p̄ vicissitudinē guber nant. Episcopatū quoq; nobilem habet cui z principes p̄fuerūt. Abluif aut p̄ter rhenū hec vrbs insi gnis duobus fluuijs nauigabilibus quos rhenus excipit.

De obitu Athile regis hunorum.

Disfectum italia athilā ut pmissum est: auxilio leonis pape. et iam in norico supertori que nunc pars austria: pars baioaria dicitur: statua ducentē athilā honoria valētiani impatoris soror p eunuchū pellexit: ut sese cupiētissimā in vxorē pēibus minisq; a fratre extorqueret. Ad aut magna verborū instantia athila intentant: impetraturū se nouit: et tamen homo luxu perditissimus cōtinere nequiuit: quin multis quas haberet: et secum in exercitu traheret vxorib; aliā (cui ildiconi erat nomen) adderet. Cuius nuptiarū beneficio: mors eum oportuna e medio sustulit. Itaq; post cōuiuiū pfusi hilariuq; celebratū: resupin; alto in sopore cū demersus esset: sanguis e naribus pfluens vitalibus opletis meatib; eum uecauit. Quod quidē illa nocte scribūt multi cognouisse p somniū apud constātinopolim marciānū: cui visum sit uidere athile arcū (quo armoz gere re hui in primis vterent) fractū esse. Et intra id tempus germaniā omnem: datiamq; sarmaciā et ceteras puincias ad danubiū rhenumq; sitas perdidit romana res publica. Hispania quoq; vltior aquitania et vasconia atq; illa eduensim vesunciouūq; gallie pars: quam burgundiones anno vrbis capte secundo ceperunt: sunt amisse. pariter factum est annis sequentibus de senonensi parisiōz francis subiecta. quorum omnium puinciarū nulla postmodum p romanoz imperio est recepta.

Euthices hereticus

Euthices heresiarcha constantinopolitanus abbas: p hoc tempus suū dogmatizat errorem. et ne sentire euz nestorio videret diuinā cū humana naturā in idem cōpositū recidisse affirmabat vnūq; factū: nec vllō modo inter se distingui debere. hāc heresim euz flavianus cōstantinopolitan; ep; damnasset. Theodosio annuente synodus ephesina indicit. In qua dioscoro alexandro ep; pside. euthices ipse iam damnat; exilio relegatur. Thimotheus quoq; hereticus insaniens multos errores disseminauit. Is concilio calcedonensi: perpetuo exilio damnatus est.

Bexta etas mūdi

Anno mundi. 5670.

Anno christi. 471.

Simplicius papa patria tiburum p̄re castino post hilariū. impante leone secū
do: et zenone fuit. hic vir scitissim⁹ ac rectissim⁹: Instituit vt null⁹ inuitus
in ep̄m penit⁹ pmoueret. et ne cleric⁹ vllus possessionē bñficij a laico recogno
scret: qđ postea a gregorio et alijs pōtificib⁹ cōfirmatū est. Romanā aut sedē
esse primā oīm eccliarū declarat. Urbē p̄terea p̄sbyteris in quinq; regiones di
uisit. prima erat petri: secūda pauli: tertia laurentij: quarta iohānis lateranen
sis: quinta sancte marie maioris. Hic optim⁹ pōtifex has basilicas dedicat. et
primo basilicā stephani p̄thomartyris in celio mōte. basilicā andree apli nō
lōge a templo sancte marie maioris et alias. At cū ecclias romanā nō instituit
solū. verū etiā donis auxisset. creassetq; ex ordine p̄sbyteros diaconos et ep̄os
morit⁹ et sepeliť in petri basilica sexto nōs marcij. Sedit aut annos q̄ndecim:
mensē vnū: dies septē. Vacat tū sedes dies sex et viginti.

Felix ei⁹ nominis terci⁹ patria roman⁹ p̄re felice p̄sbytero ex regiōe fascio
le: vir diuinis intent⁹ qui cū intellexerat petrū euticianū: quē ob heresiz
in exilio pulsum. instigāte achatio cōstantinopolitano ep̄o tūc demū ab eodē
reuocatū esse. vñ cōcilio cōgregato sanct⁹ pōtifex fraudē subesse verit⁹ ex aucte
sedis aplice p̄cilio bene sentiētū approbata. petrū et achaciū dānat. In eodez
p̄cilio cōstituit vt accusat⁹ apud iudicē: semp p̄pter respōsiōnē darent inducie
Instituit p̄terea vt ecclie ab ep̄is p̄secrarent. Idē q̄s felix basilicā sancti agapi
ti edificauit nō lōge a basilica sancti laurētij martyris. Et cū ex institutione sa
croz ordinū quos i vrbe roma mēse decēbri bis habuit p̄sbyros octo et viginti
diaconos q̄nq; ep̄os triginta creasset. morit⁹ et sepeliť in pauli basilica. Sedit
annis octo: mēses vñdecim: dies decē et septē. Vacat tū sedes dies q̄nq;.

Admercus ep̄s.

Admercus vienēsis ep̄s hīdē t̄pib⁹ ob scitātē
et doctrinā magno habet in p̄cio q̄ inter ce
tera sue virtutis monimēta: prim⁹ (vt aiūt) supplica
tiōes q̄s greci letanias vocāt instituit ob frequētes
terremor⁹. qui tū maxime gallias verabāt. ac p̄pter
bestiarū quasda incursiōes. q̄ tū pplm suū pluri
mū cōtriuērāt. Et hec q̄dē letanie minores dicunt:
ad maiorz dīam q̄s magn⁹ gregorius in sancti marci
festo instituit.

Remigiū etiā remēsē
ep̄s virū scitissimū ac
doctissimū hui⁹ t̄pib⁹ fuit
se sūt q̄ dicāt. q̄ clodouēz
(vt historie referūt) frācoz regē cū innumerabilib⁹ frā
cis baptizauerit. qui p̄ter scitātē maximā cū i diuinis
scripturis p̄clarissim⁹ habet. cōmētarios putiles in
nouo et veteri edidit testamento. Septuaginta et eo
ampli⁹ cū in ep̄atu expleisset annos. Inter cetera sue
scitatis miracula facta: puellā a morte corpis susci
tasse legīt. Obijt aut anno dñi. 468. kal. octobris.

Gelasius papa natione apher p̄re valerio: vir san
ctus q̄ vt ad pōtificatū assumptus fuit. manicheos in vrbe dephēlos exi
lio dānat. eozq; libros apud basilicā diue marie publice cōbūrit. deinde dili
gēs q̄ dei sunt multa cōstituit: q̄ ad ecclīasticū cultū p̄tinebāt. et primo vt null⁹
bigam⁹ ad sacros ordines (nisi de licētia sedis aplice) pmouēť. Statuit itē vt
null⁹ mēbro mutilat⁹ ordinaret p̄sbyter. hymnos q̄s mltos ad imitationē am
brosij cōposuit. Et libros quinq; p̄ euticē et nestoriū edidit: et duos p̄ arrium
Basilicas deinde plurimas i vrbe dedicauit. ostēditq; q̄ libri inter apocriphos
forēt deputādi. Demū cū p̄sbyros duos et triginta: diaconos duos: ep̄os septē
et sexaginta creasset: morit⁹ ac sepeliť i basilica petri apli. xj. kal. decēbris. Se
dit annis q̄tuor: mēses octo: dieb⁹ decē et septē. Vacat tū sedes dies septē.

Anastasiū papa ei⁹ noīs secūdus: patria roman⁹: p̄re fortunato anastasio impante fuit. Hic cū p̄mū
bon⁹ et catholicus habereť ab achatio seduct⁹: duz eū reuocare clanculū tentat: clerū a se grauiter alie
nauit qui se a cōiōne pōtificis tūz maxime subtraxit: q̄ etiā sine catholicorū p̄sensu plotino thessalonicensi
diacono cōicasset: qui tūz achacij errozē imitabāť. Hāc obrē ferunt diuino nutu hoīem subito morbo cor
reptū interiisse. Sūt qui dicūt eū in latrinā effudisse intestina duz necessitati nature obtēperaret. Excōica
uit (vt q̄dā scriptores referunt) anastasiū impatorē q̄ achacio faueret. hec de anastasio sufficiūt. qui ex sa
cris ordinibus semel decēbri mēse habitis p̄sbyteris duodecim: ep̄os sedecim creauit. Sepult⁹ est aut in
basilica petri. xij. kal. decēbris. Sedit annū vnū: mēses. x. dies. xxij. Vacat tū sedes dies quatuor.

Linea summorū pontificum

Simplicius

Felix

Belasius

Anastasiū

Zeno factus imperator cum leo primus valitudine correptus: leone secundum ex mariagene sorore sua nepotem et zenonis isaurici filium eius imperij designauit successorem. qui non ita multo post graui morbo oppressus cum finem vite sibi adesse cerneret patri zenoni imperium reliquit. vel ut alij scribunt mortuo leone zeno continuo augustale nactus est dignitatem. leone autem de quo premissum est quem pater leo in regni ascenderat potestatem. Mater sua zenonis imperium formidans occulte clericum fecit. Exigente vehementer zenone ut filium perderet: pro eo alium forma similem obtulit. qui leo deinceps in clericatu ad iustinianum usque tempora vixit. Ipso quoque anno augustulus apud italiam aduersus nepotem cum exercitu veniens eo effugato. imperij regimine inuasit annali deinceps circulo enoluto. cum rege vandolorum genserico fedus initum est ab horesce patricio. hec dum apud romanos gerunt adouacer cum fortissima multitudine ab extremis panonie finibus italiam perare contendit. inde aliquantulis annis italiam et urbis usus est potestate. unde augustulus in opinabili metu perterritus: sponte miserabilis purpuram abijciens cum vix .xj. mensibus reipublicam obtinisset. Ita romanorum apud romam imperium cum hoc augustulo periit Anno ab urbis condicione .M. cc. xxix. ab incarnatione vero domini anno quadringentesimo septuagesimo quarto. Zeno autem augustus cum per annos .xvij. reipublice preuisisset apud urbem constantinopolim vite terminum accepit.

Anastasius post zenonis excessus anno ab incarnatione domini .ccccxcij. purpuram induit. hic romani decus imperij. eutichiane hereseos illuue macula uit. hic clodoueo francoz regi eo quod ciuitates quasdam a visigothis (qui arrianas heresim tenebant) abstulisset preciosas transmisit tunicam etiam patricium creauit: sed postmodum per achacium constantinopolitanum episcopum corruptus factus est hereticus. Anastasius itaque dum in heresi que delapsus fuerat pseueraret. duasque in christo naturas: deitatis videlicet et humanitatis eutichium heresiarcham sequens denegaret. Hormisdas papa qui simacho successerat. direxerat enodum ticinensem episcopum. Aliosque cum eo constantinopolim legatos cum catholice fidei inscripto quatenus anastasia ad ecclesie reduceretur gremium. Is non solum salubria eorum monita spreuit: sed insuper etiam a suis aspectibus non sine contumelia expulit dicens. Nos et pontifici et alijs iubere volumus: non autem iuberi: nauisque fragili impositos mandata ne usque per totam greciam ad aliquam ciuitatum accederet. quam eius impiam temeritatem diuina continuo ultio subsecuta est. Nam cum iam septimum et viginti imperij annum ageret: ictu fulminis percussus interijt.

Ec dum apud romanos gerunt: ostendit sese a vetusto cladis imperij fomitem: nouus turbo quem roma in conciuies illius emuli suscitauerunt. Si quidem heruli et turingi odoacre viro acris ingenij duce sibi constituto ab inferioribus danubij hostijs sunt perfecti. fuerunt autem hi heruli et turingi exercitus athile relique. qui bernaco et durith athile filijs a seipso alijsque populis prius superatis: apud danubij hostia consederunt. Ipsi itaque italiam ingressi: aquileiam ad sinistram relictam: in taruissinos vicetinosque et inde in brixianos iter flexerunt. Igitur augustulus imperator de odoacris aduentu certior factus inmisit orrestes genitorem suum quem milicie magistrum declarauerat quem postea auxilia deseruerunt: non in urbem ticinam se recepit. Insecutus illum odoacer urbem corona cincta vallauit: recepitque diu et pertinaciter oppugnata. Inde cedes ciuium romanorumque legionum facta et nedus direpta urbs ticinum. et cum agro igni ferroque vastata. Orestes autem captum placetiamque productum odoacer ipse inspectante exercitu gladio suffossus interfecit. quibus territi crudelitatem ceteri italiam populi certatim deditionem facere prexerunt. Odoacer annis .xiiij. italiam impauerat et ciuitates per libidine gubernabat. Zeno autem constantinopoli imperans theodorico persuasit: ut in italiam transiret: ab iniustis occupatoribus ciuitates sibi vendicaret. id ex tracia mouens gothos et syrmum et illiricum italiam petijt. odoacri duces sibi obuiam fuere non percul ab aquileia super fontium amnem victores gothi. Tandem in urbe rauenna odoacrum obsederunt ad extremum pactioe res composita fuit. ut filii socij domitioris essent. vix hec regni societas non diu permansit. cum occultas inter se suspiciones haberet. prueniens theodoricus odoacer Theodorice rex rex

Oreg ex arilena concubina filius sextodecimo imperij zenonis anno italiam totum domino potitus est. et solus cum gothis per italiam dominatus. fuit eius dominatio non admodum dura: et si parte agro ut nup odoacer diuisit et per suis retinuit. Ceteras ciuitates per seipsas ac per ciues suos gubernari permisit. Ipse vero sedem regni rauenne constituit: ibique inhabitauit septem et triginta annis theodorice in italia regnauit. vir omnium barbarorum mitissimus qui et si rauennam sedem regni fecisset. tamen urbem romam quam fieri potuit exornauit. Marmora et sepulchra octauij instaurauit: et spectacula de more exhibuit: et edificia ac basilicas plerasque restituit: nihilque omisit quod ad optimum principem pertineret. at vero ut regnum aliquando stabiliret. et clodouei fratris regis filiam andefledam in uxorem duxit. Et sororem horico vandolorum: et filiam suam alteram alarico visigothorum. alteram gundibato in matrimonium collocauit. indeque paulo per clodoueo fratrum regi socero suo bellum intulit eo quod alaricum visigothorum regem genitorem suum interfecisset: et vasconiam partem regni sui occupasset. Ideo cum magno exercitu alpes transgressus in vltiorem galliam per francos transiit. ac gallis igitur prius superatis. vasconiam iterato recepit. Nec postea in terra segnis otiosusque permansit. nam et siciliam totam cum omnibus adiacentibus regno suo adiunxit. et dalmatiam quoque sibi subditam fecit. itaque multa gessit dum rex fuit et nomen eius admodum celebre et gloriosum fuit nisi quod extremo tempore crudelitas infamia subiit. obsimachum et boetium senato. ro. ab eo necatos: tridentum urbem in alpium muro ciuitatem. tandem apoplexie morbo correptus statim expirauit

Linea Imperatorum

Zeno

Anastasius

Berta etas mudi

U Erremor maximus apud constantinopolim per quatuor menses continuos
his diebus fuisse dicitur. Sed infante quodam monente ut cantaret
ter Sanctus Sanctus Sanctus deus fortis et immortalis miserere nobis. statim o-
mnino cessavit. Quod quidem verbum postmodum in calcedonensi concilio dicitur in ec-
clesiis mandatum fuisse. **I**gna quae plurima in celo apparuerunt. In
aethiopia celum videbatur igneum. fulgurantes quoque haste visae sunt. luna
fuit obscurata. cometa apparuit apud dolosam. cuius denique largissimum de-
fluxit. **A**cephalorum pessima heresis calcedonense concilium impugnans
tunc per hoc tempus exoritur. qui ideo acephali dicti eo quod sine capite. id est
sine auctore habeant. ut patet in canone. i. 4. q. 3. c. acephali. hi quippe dua-
rum subarum proprietatem in christo negabant. unam tamen in eiusdem persone nomen predicantes.
Fuerunt ea tempestate et elisei ossa in alexandria translata esse. et corpus
barnabe apostoli cum euangelio eius manu scripto repertum.

Michaelis archangeli revelationem gelasius iam praemissio pontificatus apud apuliam in
monte gargano tercio kalendis octobris factam fuisse tradit. ubi et postea templum
miris edificiis exstructum fuit: eoque loci ob devotionem tantam populorum frequentiam singu-
lis annis convenire dicunt ut non solum christiani sed et infideles quoque ad patrocini-
um sancti angeli implorandum frequentent.

Cyprianus papiensis episcopus vir divina humanaque sapientia prudentissimus: his
temporibus apud theodoricum regem propter eloquentiam et sanctitatem magno in pretio
habitus est: cuius auctoritate et sanctitate. italia a barbaris vexata liberata est.

Sunt qui scribant germanum altifiodorensem et lupum trecharensem. episcopos his temporibus
fuisse. qui tum multum iuvare christianam fidem: gentilium ac pelagianorum opera plurimum
labefactata. Venofeua virgo qui germano praesente deo vigilate devovit apud parisi claret
Boetius

Boetius amicus manilius seuerinus christianissimus vir et
consulari dignitate insignitus: poetas ac philosophos cele-
berrimos. symmachumque generum. his quoque temporibus rome clarissimus fuit. hunc ideo manilium vo-
cant. eo quod a manilio torquato originem duxisse tradatur. qui cum vere catholicus esset nec
arrianis (etiam saepe rogatus) obtemperare vellet: et ipse a theoderico rege sub velamen-
to affectate libertatis post socerum suum tunc exulare iuberetur. ubi postmodum instiga-
tus hereticis perpetuo carceri datus. In qua quidem calamitate constitutus: ad recrean-
dum animi sui. cum in mathematicis doctissimus esset. chitronum et nervum primum excogi-
tauit et excidit. quod quidem modernis temporibus musicis celebre instrumentum habetur. Ibi
dem quoque constitutus ad multorum utilitatem praclarissima edidit opuscula. de consolatione
philosophica. de trinitate. et de unitate christi. de topicis etiam. Pleraque etiam ex aristotele transtulit. hunc denique virum opti-
mum et sanctum theodericus rex cum in suam oino flecti non posset. arrianorum rabie concitatus. post longam carce-
ris squalorem impante iustino seniore augusto anno. scilicet domini nostri. 520. apud papiam per catholicam fidem occidi iussit.
cuius corpus ibidem in domini augustini templo adhuc habetur conditum. Et sunt qui dicunt eum in cathalago sancto-
rum ob eam rem fuisse relatum: et sanctum seuerinum vocitatum.

Symachus patricius ac senator romanus orator ac philosophus insignissimus his temporibus cum
rome clarissimus haberetur: a theoderico rege ob suspicionem affectate liberta-
tis apud papiam exilio datus. et in carcere per aliquod tempus truditur. deinde ab exilio
renocatus: diris suppliciis tandem interfectus est. hic namque romanam rempublicam. sua sapi-
entia suisque scriptis plurimum illustrasse dicitur: eo quod librum epularum elegantissimum scri-
pserit. in quo haec sententia. Sempiterna natura equalibus gaudet.

Elgeius natione apher rupensis episcopus et praclarissimus doctor his temporibus floruit.
qui in sardiniam cum alijs catholicis affricae a trasimundo vandalorum rege ob catho-
lice fidei defensionem exilatus missus est. nihil praetermisit quod ad veram christi fidem pertineret:
docendo predicando monendo. Edidit et libros de trinitate. de libero arbitrio. de regu-
lis fidei. Scripsit et contra palagianam heresim. orationes quoque habuit ad populos elegantes.
quidem et graves. et praesertim de unitate domini trinitate. Scripsit de continentia coniugatorum suanda
ad theodorum senatorem librum unum. ad probam de virginitate servanda et plura alia.

Gennadius

Gennadius episcopus vir greca latinaque lingua eruditus: li-
brum de dogmatibus christianis composuit. et ibidem quod
cuique ad salutem necessarium esset declaravit. doctrina quoque ac
moribus ecclesie catholice multum profuit. et divinum hieronimum
imitatus librum de viris illustribus edidit. Victorinus autem
natione aethianus arithmeticus insignis ratione pasce ad cur-
sum lune tunc redegit. eusebium et theophilum ea in re superans
Quintus etiam scriptis suis ecclesiam dei hegesippus vir
doctissimus qui et monachorum regulas composuit:
et sancti seuerini abbatis eleganti stilo vitam edidit.

Eustachius autem apud gallos episcopus multa tum scripsit copiose et ornate. precipue
opus eius laudatur contra arrianos scriptum.

Michaelis reuelatio

Fulgentius

Rauenna: zsi vrbs vetusta. auxit tamē eam ostrogotha gens. fuit aut olim oppidū sabinorū: cūxitq; rauēnam muris nunc extantib⁹ tyberī⁹ impator. qđ lre docent cubitales ad portā eius clausam. que aurea dicif quadrato lapide speciosam. Cū aut theodorici⁹ rex gothorū ex thracia veniens cum cōiugib⁹ ⁊ liberis. cūq; oibus rebus suis gothos mouens: tandē in vrbe rauenna odoacrū obsederunt. hec obsidio longi⁹ remorata est gothos q̄ ipsi ab inicio existimarēt. Idq; accidit nō loci: qđ neq; a mari faciliter obsi/ deri rauēna pōt: cū sit in ipso littore cōstituta: neq; a mediterranea regione: cū fossam habeat ex pado veri/ uatā. ac stagnis quibūdā ⁊ paludib⁹ coartef. Itaq; gothi triennio ferme toto circa illā cōmorati. post pa/ ctione facta Theodoricus ⁊ gothi rauennā intrarūt. Inde auxit ipsam ostrogotha gens cui⁹ rex theodo/ ricus italie oīs: dalmacie: hungarie: germanie: ⁊ partis nō parue galliaz dñs. annis duo de quadragita eandē incoluit ciuitatē. ⁊ qđ cōstat supbas in ea edes basilicasq; cōstruxit. Visif eius regis monumētum ab amalasintha filia positū extra rauēne menia. in quo sancte marie monasteriū est edificatū in rotundo ea rōne appellatū: qđ altare mar⁹ ecclie choru⁹q; viginti capax monachorū ordine vt est moris i stallo psal/ lentiū: vnico atq; integro rotundo lapide contegunt. Valentinianus etiam impator cū triginta annis q̄ bus impauerat. In ea plurimū vite egit memia ampliavit. ⁊ ei⁹ epō duodecim ciuitatū subiecit epōs. vi/ delz arimini: cesene: forliuij: fori pōpiliij: fauēcie: fori corneliij que ymola dicif: bziij: bononie: mutine: re/ giij: parme ⁊ placentie: q̄ ciuitates postea sub exbarcatu fuere. ⁊ ei⁹ ep̄m iohannē tunc appellatū pallio ex candida lana vti voluit: quo tunc solus utebat impator. vnde postea cū romanis pōtificib⁹ rauēnates cō/ tendere p̄sumperunt. fuit q̄s olim exarchorū romanorū sedes: nunc aut senatui veneto sub dita. Populo q̄s nunc rauēna est infrequens: que viros olim habuit: tum sanctos: tum etiā doctos appollinarē: vitalem: ⁊ eius filios geruasiū ⁊ prothasium. Arcinūq; medicum oēs martyrio coronatos. Iohannē nominis ordi/ ne decimūseptimū pontificē romanū. Petrum rauēnatem fori corneliij ep̄m. qui multas sacri eloquiij scri/ pturas eloquētissime dilucidauit. Et cassiodorū vrbis rome senatorē: regumq; ostrogothorū eplare scripto/ rē ⁊ post monachū. Genuitq; supiori seculo rauēna Guilielmū phisicū: quē petr⁹ paul⁹ vergeri⁹ notissimū amicissimūq; sibi hoīem magnis effert laudib⁹. Genuit ⁊ eodē tpe iohānē grāmaticū: rhetorēq; doctissi/ mū: quē solit⁹ dicē fuit Leonard⁹ aretin⁹ oī in re: s̄ potissime in hac vna grauissim⁹ locupletissimūq; testis fuisse primū. a quo eloquētie studia tātōpe nūc florētia. lōgo postliminio in italiā fuerunt reducta.

Rauenna

Anno mundi. 5693.

Anno xpi. 494.

Simmachus papa natione sardus: patre fortunato: mortuo anastasio pō-
stifex creaf: nō sine magna discordia. Nā dum pars cleri simmachū apud
basilicā cōstantinianā pōtificē decernit: pars altera apud basilicā marie in via
noua Laurentiū in locū demortui anastasiū subrogauit. Seditio ingens ī sena-
tu z populo romano biffariā diuiso orta est. vñ oīm p̄sensu: cōciliū rauēne in-
dicif. discussaq; re p̄nte theodorico. simmach⁹ tandē in pōtificatu cōfirmat. q̄
certe magna clemētia vsus. laurentiū cōpetitorē nuterinis ep̄m dedit. Simma-
chus vō manicheos tuz ab vrbe expulit. eozq; libros ante fores cōstantinia-
ne basilice cōcremauit. basilicas vō multas aut ornauit: aut a fundamētis ere-
xit. paupib⁹ q̄s ad basilicas petri z pauli habitacula extruxit: curauitq; ne qd
eis deesset: qd ad victū ptineret. amator em̄ pauperū fuit. Redemit z captiuos
in diuersis puicijs multa pecunia. Cōstituit itē vt die dñico vel natalicijs mar-
tyrū caneret hymn⁹. Gloria in excelsis deo. Nil postremo omisit qd ad oīpotē-
tis dei gloriā ptineret. Creatis deniq; duobus z. lxxx. p̄sbris: diaconis. xvj.
ep̄is. cxvij. habit⁹ de more sacris ordinib⁹ moriēs ad basilicā petri sepelif. i. 4.
kal. augusti. sedit aut̄ ānis. xv. men. vj. dieb⁹. xxij. vacat tum sedes dies. vij.

Scilma quintū fuit inter simmachū z laurentiū vt p̄missus est. vez anno q̄r
sto post clerici quidā seditiōib⁹ gaudētes. adiuantib⁹ festo z pro bino se-
natorij ordinis viris: laurentiū renocant. quia ex re indignat⁹ rex petrū altini
ep̄m romā mittit: qui pulso vtroq; sedem teneret. Vez simmach⁹ habita centū
z. xx. ep̄oz synodo: z obiecta cōstanti aīo diluit: z oīm sententijs obtinuit: vt
laurenti⁹ z petrus maloz oīm capita relegarent. Orta aut̄ ob hanc rem tanta
seditio rome est: vt multi tum ex clero: tum ex populo passim cederent: nec sa-
cris virginib⁹ parcerent. Opprimunt eo tumultu gordian⁹ p̄sbyter vir opti-
mus ad vincula sancti petri. nec finis tante cedis facta fuisset. ni faustus cōsul
clericus miserat⁹: cōtra probinū tanti mali auctore arma sumpsisset.

Hormisda papa natione campan⁹: patria frusinati: patre iusto: hic pon-
tificatu inito hortante theodorico. puinciale synodū in vrbe habuit: om-
nūq; p̄sensu eutheianos iam antea improbatos damnauit. In ea q̄s synodo
multa cōstituit: z primo vt nullus solēniter penitens decetero ad sacros ordi-
nes pmoueret. Voluit itē xpianoz nuptias nō occulte sed publice fieri debe-
re. Vetus p̄terea sacerdotib⁹ z alijs: ne altaria in ecclesijs cōsecratis erigerent
sine sp̄ali ep̄i licentia. hic grecos reconciliauit: clerūq; cōposuit. francoz rex ei
dona p̄ciosa obtulit: delata z dona tum aurea z argentea: delataq; euāgelia cū
tabulis aureis gēmis distinctis a iustino impatore votigracia. Ornauit z tē-
plū beati petri theodoricus rex trabe argentea mille z. xl. librarū. Certauit z
hormisda munerib⁹ cū his principib⁹. Locauit em̄ ante altare cōstātiniāne ba-
silice coronā argenteā libraz. xx. cantharos argenteos sex. His demū ex sentē-
tia pactis cū ordinibus ex more. morif ac sepelif in basilica petri. vij. id⁹ au-
gusti. Sedit annis nouē. dieb⁹. xvij. Vacat tum sedes dies sex.

Iohannes eius noīs prim⁹ papa: natione thuscus: patre cōstantio ortho-
doxe fidei diligentissim⁹ obseruator. vt tandē hereticoz nomē extingue-
ret arrianos expulit: eozq; ecclias catholicis assignauit: quā quidē rem theo-
doricus egreferēs. iohannē pontificē theodoz duosq; agapitos oratores ad
iustinū mittit: qui eū adhortarent vt arrianos restitueret: sin secus oēs ecclias
catholicas demoliturus. pbenigne accepti legati. primo cū flectere iustinū nō
possent ad lachrymas versi petētes vt periture italie sbueniret. eo piū boiem
pepulē vt arrianos suis legib⁹ viuē sineret. iohānes rauēnā ad theodericū re-
diēs in carcerē p̄pere conijcit. ac paz absuit qn eū statim occideret: adeo in hoīez
exarserat z fide z morib⁹ cū iustino sentiētē. Perijt tñ sc̄tissim⁹ hō ī carcere pe-
dore: situ z inedia. Pr⁹ tñ tria restituit cimiteria nereī z achillei: feliciis z adau-
cti: z priscille. ferūt corp⁹ ei⁹ ex rauēna ad vrbe delatū: sepultūq; in basilica pe-
tri. vj. kal. iunij. Sedit annis duob⁹. men. vij. Vacat tuz sedes dies. 58.

Anno mundi. 5713.

Anno xpi. 514.

Felix ei⁹ noīs quart⁹ papa: natione sami: patre castorio. Post iohannis
pōtificis felicem dormit ionē: rei diuine curam gerens patriarchā cōstan-
tinopolitanū declinantē a fide anathemate notauit. vir q̄s optim⁹ multa in vr-
be extruxit edificia. z maxime cosine z damiani templū: qd adhuc extat. basilicā q̄s sancti saturnini via sa-
laria incendio consumptā. Hic inter cetera sue sanctitatis opa iuxta doctrinā beati iacobi apli. mādauit in-
firmos ante obitū inungi. Veniq; habitis de more sacris ordinib⁹. vbi p̄sbyteros quicq; z quiquagita cre-
asset. diaconos quatuor. ep̄os nouē z viginti. morif ac in basilica petri sepelif. quarto idus octobris. an-
nis quatuor sedit: mensibus duobus. diebus tredecim. Vacat tum sedes dies tres.

Linea summor
pontificum
Simmachus

Hormisda

Iohannes

Felix

Iustinus senior anno ab incarnatione dñi quingentesimo octauo decimo : pūi
to anastasio heretico : augustali potit⁹ est solio. Is cū imperiū accepit : or-
thodore fidei amator et p̄tor acerrim⁹ fuit : ac statim nūcios ad pōtificē mit-
tit : q̄ et sedis aplice auctem cōfirmaret : et pacē ecclesijs oib⁹ exq̄reret : quantū
p religionē cōcederet : ad hunc ob cām reintegrande fidei direct⁹ ab hōrmisda
pōtifice vir sanctitate p̄cipuus german⁹ capuane vrbis ep̄s digne suscept⁹ est
Multozq⁹ dubia corda in fide solidauit : vt tandē diligētissimū fidei obserua-
tozē se p̄fiteret : hereticoz nomē p virib⁹ extinxit. et q̄maxie arrianos oēs ex
cōstantinopolitana vrbe expulit : atq⁹ eoz ecclias catholicis assignauit. qd̄ q̄
dē theodorice rex (ea labe infect⁹) egresferes simmachū et boetiū ro. p̄sules vt p̄
missus est patriā relegauit. ac iohānē pōtificē romanū i carcerē misit. eo q̄ iusti-
nus catholice pietatis defensor honorifice suscepisset eū. simul cū socijs carce-
ris afflictione pemit. Sed hāc ei⁹ immanissimā crudelitātē mox aiaduērsio diui-
nā secuta est. nā nonagesimo octauo post facin⁹ die : subita morte defunctus est
cui⁹ aiām solitari⁹ quidā apud lipparā insulā vir magne virtutis aspexit. inter
iohānē papā et simmachū patriciū deduci : et in vulcani ollam q̄ ei loco p̄xima
erat demergi. At vō iustin⁹ admodū senex cum augustalē dignitatē annis. xj.
administrasset : iustiniāno sororis sue filio impatore designato : apud cōstantinopolim in pace quieuit.

Linea Impe- ratorū Iustinus senior

Clodoue⁹ rex francie

Clodoue⁹ francoz rex prim⁹ xpian⁹ childerico patre ei⁹ morte sublato in re-
gnū successit : et regit annis. 30. vir vtiq⁹ potēs et armis strenuus crothil-
dem chilperici burgūdiōnū reg⁹ (quē chilperici frater su⁹ gondobald⁹ occiderat)
filiā p hūc modū accepit vxorē. Audierat clodoue⁹ crothildē forma egregiā : vir-
tute etiā puellas id etatis p̄stare : missis nūcijs et secrete explorauit an sibi matri-
monio vellet copulari : Puella cui reg⁹ fama et regni potētia esset nota : cōsensit :
eaq⁹ i spōsione id solū est pacta. vt cū ip̄a esset xpiana. Clodoue⁹ q̄ cū suis frācis
idolatra erat : fieret xpian⁹. Gundebald⁹ burgūdie rex patru⁹ ei⁹ ei tradidit. quā-
q⁹ vō pacta vxori clodoue⁹ de baptisate suscipiēdo in seip̄o nequaq⁹ seruauerit
in duos filios ex ea susceptos xpianos fieri p̄misit. Mō multo postq⁹ crothildez
accepit vxorē bellū gessit aduersus gundobaldū vxoris patru⁹ et burgūdiones
quo i bello ciuitates et oppida ligerim inter et sequanā amnes sita suo adiunxit
imperio. Interuētū tñ vxoris sedato. Alterz qd̄ mltos durauit ānos suscepit ad-

uersus alemānos. Cū q̄ gēte non min⁹ q̄ sua viris fortib⁹ armisq⁹ instructissima : p̄lio decertauit. quo in p̄-
lio suos i fugā cōuersos vidēs : memor est fact⁹ p̄missionis quā multociēs req̄sit⁹ vxori seruare neglexerat
et ipsaz p̄lij aduersitatē ob id solū sibi accidē suspicāt⁹ est. hinc deo celi et terre : quē crothildis vxor p̄dicaret
vōuit illi⁹ cōsilio p̄cib⁹q⁹ acq̄scere : si sui strato hostili exercitu victoriā obtinerēt : tātaq⁹ mox facta est cō-
uersio : vt q̄ multa cede afflictī et vi repressi p̄mo fugiebant franci : hostē repellerēt ac cede cōmissa in fedam
cōuerterēt fugaz. alemannis in deditiōnē acceptis. Clodoue⁹ eis tributa imposuit q̄t annis p̄soluēda : et in
franciā reuersus. vigesimoq̄nto regni sui anno a sancto remigio remēsī ep̄o cū oī francoz multitudine ba-
ptizat⁹ fuit. Ac deinceps francoz regnū augeri cepit. Respirātē deinde aliquātulū república xpiana. Clo-
doue⁹ pulsīs arrianis hereticis : et catholicos reduxit. et pariseoz ciuitatē regni caput constituit in qua post
mortē q̄euit. vxorz eius regina bonis opib⁹ pollēs : apud vrbe thuronicā plena diēz ad dñm migravit.
delatūq⁹ fuit inde corp⁹ parisi⁹ a filijs ei⁹ hildeberto et lothario : iuxta clodoueū magno honore sepulta.

Amalasiumtha filia tūc vidua : theodorico rege gothoz sine ple virili defuncto. Amalasiumtha regia
cū athalarico ei⁹ nato i regno successit. Erat vō athalaric⁹ admodū puer : itaq⁹
cura atq⁹ gubernatio tota regine incūbebat. Statim igif regina pueri gubernatio-
nē suscipiēs : lris latinis erudiendū et morib⁹ informandū curauit. Ip̄a vō seuerē ad-
modū gubernationē exercebat : phibēs gothoz iniurias : supra sexū em̄ prudentia
vsa : et patris decreta : mala p̄sertim emēdauit. et boetiū et symachi filijs bona paterna
in fiscū delata restituit. Acclamātib⁹ aut gothis filiū nō lris sed rei militaris discipli-
na regē suū imbuendū esse. Is igif vitelasciūia in varias egrotatiōes plapsus. de-
cimo octauo etatis anno defunct⁹ est. Amalasiumtha vō seditionib⁹ gothoz diu vera-
ta : mortuo filio athalarico quo cū moleste vixit. theodatū cōsobrinū suū regni p̄sor-
tē fecit. Erat aut theodat⁹ ita grecis et latinis lris edoct⁹ : vt et tpoz suoz historiā ele-
gāter scripserit : et platonica disciplinā optime calluerit. segnis tñ ad res agendas habebat. Is ergo ad re-
gnū beneficio regine assumptus : statim ingratiūdinē ostendit. eamq⁹ captū in vulsini lacū insulā relega-
uit. Hec pfidia multos gothos pturbauit. inde eam occidi p̄misit : ac filiā ei⁹ in vxorē ac regni sociam acce-
pit : qui et postmodū quicq⁹ annis regnavit. Idq⁹ impator iustinian⁹ egre tulit. hec inter cetera sua edificia
patri suo monumētū sup̄bissimis edificijs extra rauennam extruxit. quo in loco nunc sancte marie mona-
steriū edificatū habet. qd̄ monachi sancte iustine nunc incolere dicunt.

Dionysius abbas et doctor egregius per id temp⁹ laudat eo q̄ rome computū suū : id est pascalem
calculum mira ratione composuerit.

Suerus q̄z ep̄s treuerē. vir omni sc̄itate insignis hac tēpestāte claruit. Et sanct⁹ victorin⁹ ep̄s mas-
siliē : qui filiū maruchas regis persarū a demonio liberauit. Et euthe⁹ ep̄s lygdonensis.

Conciliū aurelianense

Conciliū aurelianense terciū tēpestāte hac clodouei regis iussu indicit. qđ quidē sanctus mel/lanus cōgregasse dicit: quo i loco etiā quatuor alia cōcilia fuisse cōgregata dicunt. Prīmū sub beato siluestro papa. auctore marino epō. Secūdū auctore aureliano epō. Terciū hoc idē mellanio epō auctore. Quartum auctore albino andegauensi epō. Quintū honorato bituricensi epō auctore qđ pbat in decretis. xv. di. c. sexto. synodus.

Arturū britānorum regē et qđ cātatissimū p h tpa regnū suscepisse ferūt virū sane bellicosissimū atq; fortissimū. q; lorica pulcherrima utebatur. Regi qđ tāto cōdignat: s; in capite aurea galea i qua draco sculpsit videbatur. Elipeū q; aureū p se ferre faciebat. in q; dei genitricis imago depicta videbatur: vt eā sp aduocatā suā in mēoria in oī re reducere posset. Lanceā pterea arduā latāq; et cladib; aptā quā quocūq; ibat secū deferri faciebat: et gladiū habuisse et portasse dicit. cū quo qdringētos et sexaginta viros vno plio cū interfecisse phibet. hūc vix xpianissimū fuisse ferūt: et fidē catholicas ampliasse. ac qđ plura regna sibi vēdicauerit. Quāobres et rotūdā mensas apud cornubiā ciuitatē instituit. Tandē in prelio cum multis hostiū strages dedisset: et ipse vulnerat in insulā deferret. inde sublatus nusq; cōparuit. quē et nunc vsq; britones expectare dicunt.

Cassiodorus

Cassiodorus monachus rauenēsis vir quidē doctissim; his tps; ob clarissimā ei; doctrinā magno fuit in pōio. qui cū primū cōsul esset et senator. diuino tact; spū res mūdanas spreuit: et monasticā vitā cōplexus est: sed ante monachātū theodoricī regis italīe cācellari;. et ex pte ei; multas eplās edidit ad personas diuersas de negotiis secularib;. et ad agitandū intellectū psalteriū luculēter exposuit. Deinde cronicā insignē de pōtificib; atq; impatorib; cōpilauit. In qua psertim de theodato rauenē rege cōtemporaneo suo multa cōscripsit. Edidit pterea librum de ratione anime et librum de orthographia.

Arator et

Arator scē romane ecclie cardinalis diaconus et poeta laureat; hac tēpestāte mira floruit eloquētia. q; inter cetera ingenij et virtutis sue opa aploz act; versu exámetro exornauit: atq; alia elegāter cōposuit. **B**randan; deniq; hibernēsis abbas scēssim; p hec tpa ob eximā scētatem atq; doctrinā maxio i pōio habit; fuit. de q; etiā admiranda scribunt. Pater trium milium monachorum extitit.

Floruit circa illud tempus sidonius appollinaris apud auernoz urbem ex pfecto fact; ep; vir fm seculi dignitatē nobilissim;. et liali disciplina eruditissim;. vir aut ingeniosus coturnate eloquētie multas difficiles eplās scripsit.

Brigida virgo

Brigida virgo sanctissima natione scothica imperante seniore iustino refulsit sanctitate et miraculis admiranda in scocia de xpianis ac nobilibus orta parentibus a puericia bonarū rerum studiis inoleuit. pudicitie ac sobrietati semper intenta. a matre missa vt de vaccarum lacte butirum cōgregaret. pauperibus distribuit. mater fructū laboris postulans. facta oratione: ceteras coopatrices in abundantia preualuit. quā cum parētes despōsare vellent. ad epm machillā nomine perrexit qui palliū album et vestem candidā super caput ei; imposuit. inde suā virginālē coronā dño offerebat. vocat; messorib; cū tota prouincia pluuia exundaret. in eius messē gutta aque nō cecidit. Leprosis ab ipsa petentibus ceruiciam in potum. Cū illa nō haberet aquā puram benedicens: couertit in ceruiciam optimā ac illis dedit. Lapidē in salem cōuertit. cuiādam ab eo sal postulanti Ceco nato oculos restituit. Multa alia miracula fecit.

Benedictus abbas italicus: monachorum omnium pater: his temporibus dispersos monachos in unum collegit. atque diuino spiritu illustratus eis regulam vitam composuit. Et sanctissimi viri vitam insignem et miraculorum clarum beatus gregorius scribit. Fuit itaque benedictus ex nobili genere in paucis natus oritur. Vetus itaque a scriptoribus celebratum est nomen: quod quidem oppidum libertate: sed in primis beato benedicto monachorum patre aluno clarissimum. Ibi etate moribus transiens nulli voluptati animi dedit. Unde rome liberalibus litterarum studiis traditus fuit. Sed cum in eis multos per abrupta viciorum ire cerneret: eum quem quasi ingressum mundi posuerat pedem retraxit: ne in precipitum totum iret. Despectus itaque litterarum studiis: relicta domo rebusque paternis: soli deo placere desiderans: deserta loca per aliquot tempus incognitus incoluit. Est autem in latinorum regione superius cellis in montibus sublacum velut plinius appellat sublaqueum: nobile nunc oppidum lacui eiusdem et in pristini nominis imminens: redditusque utriusque fama celebratum beati benedicti ibi magis diuturna conuersatio quam ei toto orbe notissimum ibidem edificatum magnifici operis monasterium. Cernitur ibi in dextra amenis ripa ab ipso sublaci lacu ad vicum usque varronis incisus: saxo in monte ductus aquarum. quod formis partim in eo incisis modo: partim altius defossis: partim sublimi fornice muroque excitatus romam quadragesimo milario veniebatur. Vir autem dei ad eundem locum perueniens qui ab urbe roma. xl. milibus passuum abest in artissimo specu tribus annis excepto romano monacho hominibus incognitus mansit: et artissimam vitam variis temptationibus duxit. cuius virtutes ut clarescent postea in castro cassini. quod clarum appellatur: et magne vite meritis et apostolicis virtutibus effulsit. Fuit autem hic sanctissimus vir inter cetera virtutum monimenta prophetico spiritu illustratus. quo multa futura et occulta cognovit. cuius fama totius ostrogothorum rex ductus: ut temptaret ei sanctimoniam sese famulum indumento mentis: alium in regio apparatu promissit: quem statim cognitum vir sanctus in sordide vestitum ad se in monasterii vestibulum vocauit: et qui illi erat ventura pronuntiavit: novem annis regibus decio moriens inde eum in summa veneratione habuit. pluraque alia scitatus signa ostendit precipue in vase vitreo in quo venenum vino misceuerunt fratres: ubi signo crucis edito ruptum fuit. Obiit tandem in domino anno salutis. 536.

Monasterium cassinense

Ordo monachorum beati benedicti ortum habuit non longe ab aquino abruccius civitate in monte cassino ubi olim cassinensis civitas fuerat: postea monasterium cassinense toto orbe celeberrimum extructum fuit. Vnde etiam benedictus monachis per extructum monasterium regulam et optimum modum vivere primus dedit: quibus longe ante illum monachi plurimi fuerunt. cum tamen sanctus vir diu in solitudine virtutibus signisque succresceret: multi ob dei famulatum ad eum congregati sunt: ut inde. xij. monasteria construeret. In quibus statutis precibus duodecos monachos deputavit. Postea multos discipulos congregavit quorum ope totum ferme orbem obtinere meruit. Ex cuius clarissimo ordine cum plurimi tum sanctitate tum scientia emergerent viri. Illaque regulam primum monachis nigris protulit. Ea tamen nonnulli postmodum complexi sunt monachi. quorum numero fuerunt cisterciensis. a diuino bernardo plurimum aucti. camaldulensis. cluniacensis. celestini. montis oliueti. novus ordo. siluestrinus. et qui humiliter appellantur. hi omnes et alij plurimi quibus diversis habitibus diversisque constitutionibus inter se differant. ea tamen persistent regulam dignissimam atque approbatam. In germania quoque in eodem ordine differentes sunt. cum mellicenses: castellenses et burtsfeldenses in ea vigent. Idem quoque ordo cum a fundatoris sui regularibus institutis preceptis declinasset: non modicam reformationem anno salutis. 1409. apud patavinam urbem in monasterio sancte iustine sumpsit: et eorum institutiones eugenius quartus pontifex approbavit. Tradunt autem ex his montis sanctissimi patris ordine ad. 24. summos pontifices emeruisse. Cardinales vero: 83. Ar

Scolastica

chiepos et episcopos. 1464. Abbates insignes. 15070. fuere. atque canonizati monachi

Scolastica germana diuini benedicti ab infantia (ut iohannes. xxij. scribit. 555. deo dicata: quam si semel in anno visum consueuerat cum certo die in laudibus dei sacrisque colloquiis usque nocte tempus peraxisset: acceptis cibis cum repetere monasterium cuperet. sorores sanctam mortalem petierunt ut secum maneret: de celesti vite gaudiis locutur: qui extra cellam manere non se velle dicebat: ad eius preces tanta pluuia ac coruscatio erupit: ut nec cum fratribus suis extra limem pedem mouere potuisset. in tota nocte insomne per sacra spiritalia vite colloquia duxerunt. Sequenti die cum vir sanctus ad monasterium redisset: per triduum in cella eleuatus in aera oculis vidit sororis sue animam de corpore in colube specie celi secreta penetrare. Is ei glorie gaudes: ei obitum fratribus denuntiavit quos illico misit ut sacrum corpus ad monasterium deferret. at in sepulchro quod sibi preparauit sepeliret. quo facto peruenit ut quorum mens una semper fuerat in domino. eorum quoque corpora nec sepultura separaret.

Bonifacius eius nois secundus papa natione romanus patre sigisbudo post felicem imperatorem iustinianum fuit. et ut quidam affirmant. nam sine contentione pontifex creatus fuit. nam et dioscorus diuiso bifariam clero. in demortui felicitis locum subrogat. Exagitat autem clerus hac seditione diebus octo et viginti morte dioscori a tanta perturbatione tandem liberat. unde bonifacius ad confirmandam ecclesiam peruersus instituit ne quispiam sibi in episcopatu successorem deligeret. quod postea multi pontifices confirmarunt. Instituit item ut in demortui locum alter pontifex si fieri posset tertia die sufficeret ne dilatio seditionis faceret. diuisit et populum a clero dum celebraret. Veruitque quod neque civili neque criminali causa episcopus apud civilem iudicem aduocari posset. At cum in pontificatu sedisset annis duobus. diebus duobus. moris et in basilica petri sepelitus. Sedes autem mensibus duobus tum vacat.

Anno mundi. 5723.

Anno christi. 524.

Iohannes secundus papa patria romanus patre pio ex celiomonte iustinia in tempore fuit. qui statim ubi pontificatum inijt. anthimum episcopum dnanauit: quod in arianam heresim declinasset. Sunt qui scribunt hunc episcopum constantinopolitanum fuisse. Iustinianus vero sedem romanam veneraturus hippatum et cemetarium episcopos romam cum muneribus mittit. quo et romanum pontificem suo nomine salutarent. et munera hec beati petri templo offerret scyphum aureum circumdatum gemis librarum sex. scyphos argenteos duos librarum duodecim. calices argenteos duos librarum quindecim. Iohannes autem pontifex de quo pauca admodum scribunt historici. moris ubi ex sacris ordinibus semel habitis presbyteros quindecim. episcopos unum et viginti creasset. Sepelitusque in basilica petri sexto kalendas iunij. Sedit annis duobus: mensibus quatuor. Elacet tum sedes dies sex.

Agapitus papa patria romanus patre gordiano presbytero ecclesie sanctorum iohannis et pauli pontifex creatus: a theodato statim ad iustinianum mittitur. et insensum quod amalasiuntia athalarici matrem in insulam lacus volsinensium relegauerat interficique iusserat cuius mulieris interitum iustinianus egre tulit. Agapitus itaque eo missus ac benigne et honorifice susceptus. cum pace impetrasset. ab imperatore tentatur ut euthebianam opinionem confirmaret. Verum cum iustinianus ab ea re hominem sanctissimum abhorre cerneret. precibus minas addit: tum agapitus. Ego inquit ad iustinianum christianissimum principem venire optauit: sed diocletianum inuenit: quem christianorum hostem fuisse constat. hac libertate loquendi et dei nutu iustinianus permotus: et fidem catholicam amplexus est: et pulso anthemio constantinopolitano episcopo qui euthebianam heresim tuebatur: mentem catholicam in eius locum succedit. agapito consecrante: qui haud ita multo post constantinopoli moris. cuius corpus oculis plumbis clusum romam deferret: ac in basilica petri sepelitus. Sedit autem mensibus undecim. diebus undeviginti.

Anno mundi. 5733.

Anno christi. 534.

Siluerius papa natione campanus patre hormisda episcopo. theodato iubente pontifex creatus. cum antea non regum sed imperatorum auctoritas interveniret. plus autem valere theodati mine quam decreti romae. mortem enim his clericis minatur est. Interea instigante vigilio diacono ciue romano et apocrisiano theodora Augusta syluerio imperat additis etiam minis ut pulso mentem ab urbe constantinopolitana anthemium reuocet. id cum recusaret scribit ad belisarium mulier ut pulso siluerio in eius locum vigilius sufficiat. Belisarius autem rei bellice intentus. rem antonine uxori sue committit. que subornatis a vigilio testibus qui affirmarent siluerium urbem romam gothis hostibus perdere voluisse. hominem coegit se abdicare pontificatu. ac posito pallio: cucullam monasticam sumere. qui in pontum insulam in exilium missus non sine opinione sanctitatis moris: ubi annum unum: menses quique: dies duodecim in pontificatu vixisset. Elacet sedes dies sex.

Vigilius papa patria romanus patre consule imperante iustiano pontifex creatus. instabat tunc theodora ut constantinopolim perficere anthemiumque restitueret: cum id negat se facturum ideo adiunctoribus quibusdam romanis ad constantinopolim perducit. ubi theodora tetare cepit ut id prestaret. cui ille: malle se quouis supplicium pati minus quam suam iure factam mutare. unde ita cesus est ut paulum absuerit quoniam tunc occideret. fugiens itaque in templum sancte euphemie quod haud perculum aberat. inde a crassatoribus trahitur. et iniecto in colle eius funis: tamquam latro per totam urbem usque ad vesperam trahitur. deinde carceri inclusus pane et aqua aliquodiu vitam duxit. ita patienter et equo animo: ut sepe diceret se etiam peiora meritis si digna per peccata pena irrogaret. inde instate narsate cum romanis vigilius reuocatur cum syracusas in siciliam permisisset quem tot mala: tot cure occidere non poterat: ex calculo moris. eiusque corpus romam deferret et apud sanctum marcellum via salaria sepelitus. Vixit in pontificatu tum rome tum alibi annis. xvij. menses sex. dies sex et viginti.

Linea Būmōꝝ pontificum

Bonifacius

Iohannes secundus

Agapitus

Siluerius

Vigilius

Iustinian⁹ sororis iustini fili⁹ romanoꝝ principū maxim⁹ augustalē ade-
ptus est principatū: q̄ mox vt imperialia iura suscepit ad reparationē rei
publice stat⁹ aim intēdit: ⁊ august⁹ romanū felici sorte regebat iperū q̄
⁊ bella p̄spere gessit: ⁊ in causis ciuilib⁹ mirific⁹ fuit. Mā p̄ belisariū patricium
ingentē virū p̄sas fortiter deuicit: ⁊ vandaloꝝ gentē capto eoz rege gelismero
vsq; ad internitionē deleuit. Affricāq; totaz post annos. xcvj. impio romano
restituit. Rursusq; belisarij virib⁹ gothoꝝ in italia gentē capto vitigis eoz re-
ge supauit. Adaurosq; post hec affricā infestātes: eozq; rege athilā p̄ iohannē
excōsulē mirabili virtute p̄strauit: pari etiā modo vt alias gētes bellū iure cō-
pressit: quā ob cām p̄pter bonoꝝ oīm victorias vt alamanicus: gothic⁹: alani-
cus: vandelicus: africanusq; diceret h̄e hec noīa meruit. Extruxit q̄s idē p̄ci-
peps intra cōstātinopolim urbē ipsi dño q̄ est sapia dei patris templū qd̄ greco
vocabulo agiā sophiā id est sanctā sapiām noīauit. Cui⁹ opus adeo cūcta edi-
ficia excellit: vt i totis terrarū spacijs huic sile nō possit inueniri. Erat em̄ hic
p̄cipeps fide catholic⁹. in opib⁹ rect⁹. in iudicijs iust⁹. Jōq; oīa ei p̄currebāt i
bonū. Leges etiā romanoꝝ q̄rū p̄lixitas nimia erat ⁊ inutilis: dissonātia mira-
bili: breuitate correxit. Cū em̄ impatorē tāti p̄stat ingenij: tāteq; doctrine fu-
isse: vt mirū nō sit: si leges romanas sparsas ⁊ icōpositas i ordinē ad vtilitatē
hoīm redegerit. Hac tñ i re p̄silio ⁊ opa iohānis patricij tribuniani theopho-
li dorothēi vsus est: q̄ tuz doctrina ⁊ auctē insignes habebāt. Immesus nāq;
illud libroꝝ pelag⁹ (q̄ vsq; ad duo milia pene libros erat extēse) coacernatis si-
mul ab vrbe cōdita vsq; ad hec tpa tot iudicijs. in quinquaginta libros titulatiz
digessit: quos nūc digesta: nūc pandecta appellāt qd̄ oēm ciuilē doctrinā p̄ti-
neāt. Idē q̄s legū epitomen fecit libroꝝ q̄tuor in q̄b⁹ breuiter vniuersaz legū
textus comprehendit. has autē leges institutiones vocat. Dicim⁹ etiā iustini-
ani codicē vbi oēs cōstitutiones p̄cipū que vtiq; i multis voluminib⁹ habebant. intra duodecim libros
coartauit. Inter hec iustinianus maxim⁹ ac diuini ingenij vir cum imperasset annis. xxxviij. vita decessit
Et iustinus minor apud cōstātinopolim rempublicā regendā suscepit.

Concilium Constantinopolitanū

Quinta synodus habita est apud cōstātinopo-
lim. iussu agapiti pōtifici ac iustiniāni impa-
toris: iā diu inchoata tpe vigilij anno salut. 538.
p̄fecta fuit. Cōtra theodoꝝ ⁊ oēs hereticos. q̄ affir-
mabāt b̄tissimā virginē mariā solū hoīm: nō etiā
deū ⁊ hoīm peperisse. quo quidē in synodo statu-
tū est: vt b̄tā virgo maria diceret q̄
deū nobis suo partu edidisset. Ibi q̄s p̄fuerunt eu-
thices archiep̄s cōstanti⁹: ⁊ appollinaris patriar-
cha alexandrin⁹ cū vigilio papa qui oēs. xiiij. capi-
tula anathematizādo scripserūt q̄ p̄dicti theodoꝝ
⁊ socioꝝ ei⁹ blasphemias. declarātes virginē glori-
osas vt p̄missus est deū ⁊ hoīez peperisse. Cui syno-
di vniuersalis ecclia auctoritate maximā cōtulit.

Belisarius patrici⁹ vir in armis strēnuus belli
dux a iustiniāno impatore cū ingēti multitu-
dine cōstitut⁹. primū p̄sas aggressus est: qui trās
gressis romanoꝝ terminis: eoz regiones grauitē
populabant: quos magnis p̄lis fudit. atq; ex vo-
lūtate p̄cipis cōstātinopolim triūphans ingres-
sus est. Interea ad affricā quā iā mltis annis van-
dali possidebāt a iustiniāno cū exercitu belisarius
missus est. q̄ mox p̄lio cū vādalis cōmisso eoz ma-

Belisarius

gnas copias fudit. Regēq; ipoz gelismerū capiēs cōstātinopolim misit. Cartha-
go q̄s post annū sue excessionis. lxxxvj. recepta est. Inde iustinian⁹ belisarium
multis iam p̄lis gloriosus aduersus theodatū dirigit: vtq; etiā italiā a gothoꝝ
seruicio liberaret. belisari⁹ itaq; dux aliquātū tps apud siciliā morā faceret. Rex
gothoꝝ theodat⁹ extinct⁹ est. hui⁹ in loco vitigis successit. Cōceptas ḡ q̄ theoda-
tū belli vires in vitigem cōuertit. Egressus ex sicilia ad campaniā: neapolim ve-
nit: quā tandē p̄ vim capiēs ingressus: nō etati nec sexui parcēs plures perimēs
cūcta rapinis diripiēs. indeq; egrediēs romā p̄perauit quo ingresso gothi q̄ i vr-
be morabant noctu egressi: relictis patētib⁹ portis: rauennā fugiunt. Belisari⁹
autē supuenturū vitigim cū magno exercitu rat⁹. memia vrbis p̄ tpe vallo ac fos-
sa celerrime muniuit vitigi supueniēte cū exercitu: ad centū nāq; milia hoīm secū
duxisse fert. Interim belisari⁹ auctis copijs cū p̄ annū integrū ⁊ dies nouē me-
nia vrbis tutat⁹ esset. egredi cōstituit vitigis copijs suis diffidēs incensis castris
rauennā p̄fiscit. eo belisari⁹ p̄perat vitigim in vrbe captū cōstātinopolim se-
cum ducit quinto anno posteaq; in italiā venerat.

Bexta etas mūdi

Elitigis rex gothor

Elitigis goth⁹: obscuro genere inter eos nat⁹. his tpi⁹ vixit adhuc theo-
dato regē apud romā rex creat⁹: et quinq⁹ annis regnavit. vir certe rei mili-
taris scia pclar⁹. qui regno suscepto theodatu obtruncare fecit. quo mortuo rauen-
nā pperavit et oēs gothos dispsos p italiā cōgregavit. et neptem theodoric⁹ ex
amalasvnta neptē inuitā vxorē duxit. que vitigis ignobilitatē plurimū contem-
psisse dicif. hic aduersus belisariū romā cū ingeti exercitu venit. Gothi vrbem
obsidētes vniuersa p circuitū direptionib⁹ et incēdijs absumūt. quoscūq⁹ roma-
nos reperiūt gladio extinguit: cuncta sacra loca denudātes. impugnātes conti-
nue vrbē: sed caute belisarij defensaf industria. Augebat insup rome famis pe-
nuria. tanta siquidē p vniuersus mūdū eo anno maxime apud liguriā fames ex-
creuerat (vt vir sanctissim⁹ dacijs mediolanēsis antistes retulit) q⁹ plerēq⁹ ma-
tres infeliū natoz mēbra comederēt. cū p annū otinuū gothi romā obsedissent

demus territi rauennā redierunt. Elitigis vō coacto rursus in vnū magno gothor exercitu cū belisario cō-
flict. factaq⁹ maxima suor strage in fugam cōuersus est. Quē iohānes magister militum cognomēto san-
guinari noctu fugientē psequens vinnū comprehendit. Romāq⁹ ad belisariū adduxit. patrata belisa-
rius victoria constantinopolim redijt. secum vitigin deferens: quo viso iustinian⁹ valde letatus est. Cūq⁹
nō multum post patricium effectus. administrationē illi iuxta psarum terminos tribuit. Ibiq⁹ vitigis de-
gens. vitā finiuit. ac sic quasi gothor regni finis fuit.

Totila rex gothor

Totila q⁹ et baduilla dicif vltim⁹ ostrogothor rex. capto vitigo gothi trās-
padani chelpidaz sibi regē cōstituit. q⁹ eodē anno perimif. Cui successit er-
rari⁹: et ipse nonduz anno. expleto iugulat⁹. dehinc sibi baduillā q⁹ et totila dice-
bat in regnū pficiūt. Adorq⁹ collecto vndiq⁹ exercitu: vniuersas rursus italiā in-
uadunt. Exinde p campaniā vniq⁹ dei benedicti cenobiū iter facientes pueniunt
p que lucanie et brucioz fines regiū pficiunt. Nec mora siculū trāsgressi fretus
siciliā inuadūt. inde q⁹ romā petunt. eāq⁹ obsidionib⁹ circūcludūt. que tāta tunc
famis penuria ppressa est. vt p magnitudine inopie: natoz suor carnes comedē
vellent. fessis nimū ro. nec valētib⁹ mentia tueri. Totila a porta hostiensis vrbē
ingressus est. q⁹ parcere romanis cupiens p totā noctē buccinā clangē iubet q⁹ se a gothor gladijs aut eccle-
sijs tuerent⁹: aut qbuscūq⁹ locis occulerēt. habitauit aliquāto tpi⁹ cū romanis qsi pater cū filijs. hāc illi vt
videt ai benignitatē (q⁹ nimie antea crudelitat⁹ extiterat) bti patris bndicti que olim adierat monitio cōtu-
lit. Elapsi sunt ab vrbe aliq⁹ e numero senator⁹ constantinopolim afflicti pperāt. qb⁹ calamitatib⁹ roma subi-
ceret principi narrant qui statiz narsen eunuchū suū et cubiculariū eoz manu valida mittit. Is ad italiā ve-
niēs magno eoz gothis certamine cōflict. Quib⁹ ad internitionē pene cōsumptis regē totilā qui iā decēz
annos regnauerat interfecit. vniuersaq⁹ italiā ad reipu. iura reduxit. ac sic septuagesimo scdo anno postq⁹
theoderic⁹ italiā adeptus fuerat Gothis deletis eoz nomen euāuit. Nam qui prello supfuerāt nō go-
thi sed itali vocari voluerunt. eo q⁹ in italia nati et enutriti essent.

Narses eunuchus

Narses iustiniani eunuch⁹: quē nōnulli scribūt bibliopolā pmo fuisse. inde
cū in cubiculū suū accepisset impator. cognita hois virtute eū in ordinē pa-
triciat⁹ asciuit. Pietatis em religionis: misericordie: munificētie: gratie: postre-
mo vnicū exemplar tuoz oib⁹ erat. Is igif calculari⁹ impialis accept⁹ auxiliari⁹
copijs ab alboino longobardoz rege cū longobardos federatos haberet: q⁹ ma-
ris adriatici sinū in italiā trāsnēcti sociati romanis pugnā inierūt cū gothis qb⁹
ad internitionē deletis: cū et totila apud brixellā male pugnās occidit. et theias
in ei⁹ locū suffecit. Nō longe a nucera fortiter oppugnās virtute narsētis oppri-
mit⁹: onerati igif longobardi multis munerib⁹ ad ppria victores redierūt: et pan-
nomā possederūt. Inde sophia vxor iustini instigatib⁹ qbusdā delatorib⁹: q⁹ nar-
setē oderant: hoiem ab italia ad se cū ignominia verboz reuocat. videlz vt eunu-
chus ad lanā et pensa rediret. ferens id iniquo aio. Narses rīdet: se talē orsurus
telā que inextricabiles errores emulis atq⁹ inimicis suis paret. Itaq⁹ odio me-
tuq⁹ exagitat⁹ in neapolim secedēs: legatos mox ad longobardoz regē dirigit: vt paupera pānonū rura
deserent. et ad italiā cunctis replet⁹ diuicijs possidendā veniret. Simulq⁹ multimodo pinoz genera alia
rūq⁹ rerū species: quaz italia ferax est mittit. quaten⁹ eoz adueniēdi aios possit allicē. Narses inde romā
regressus ibidē nō post multū temp⁹ ex hac luce subtractus est.

Patricius eps

Patricius genere brito priori tpe archiep⁹ scotoruz ordinatus: p. lx. annos
sanctitate ac doctrina totam insulā hibernie ad xpm cōuertit. et plures mor-
tuos resuscitauit. captiuos pprijs impensis redemit. ecclesias multas extruxit.
et plura milia hoim baptizauit. verum cum hanc gentem ferinā reperisset: neq⁹
se credere velle dixerunt: nisi tormenta maloꝝ et gaudia beatoꝝ cernere possent:
vt rebus visis certiores fierent q⁹ promissis. apparens postea dñs post ieiunia
et oꝛones ei euangeliū et baculū tradidit: et in desertus locus eduxit. foueam ro-
tundā extrinsecus obscurā ostendēs vbi p diem naturalē penitens vere ab oib⁹
peccatis purgaret⁹. et hec tormēta et gaudia videret: vbi eccliam cōstruxit et cano-
nicos bti augustini constituit: et clauem ad foueam dedit. Suo tpe multi ingres-
si se expertos testati sunt. quoz relationes iussit in ecclesia annotari. Ideo locus
ille purgatorij patricij nuncupaf.

Quinnus rex Gothi
vixit
m. s. s. regnauit

Signa terribilia noctu visa sunt: apud italiciam anno dñi. ccccclxx. Ignec em acies i celo apparuerunt: et sanguis stillauit a nubib: humanu qz sanguine q postea effusus est significarunt. Ac deinde pnuat imbrib: plib: dieb: ita aqz vi auct est tyber vt magna strage ppli hūliora loca sūmerge ret. et sili mo i alijs ciuitatib: et loci ac-

cidit. In flumie aialia formauit. et mulieris repntates apparuerunt a mane vsqz ad nona: cū cesarie. plixa vsqz ad lumbos. alia partē aqua tegebat. Ferunt qz montem scissum in gallia magnus sonitum dedisse et inde casum cum basilicis et hominibus mirandum demū dedisse.

Leonardus vir sanctissimus natione gallus: de ciuitate cenomanorum oriundus de sacro fonte a remigio leuatus est: ab eoqz salutaribus imbutus disciplinis que epatum renuit relicto oib. In quadam silua ciuitati lemonice vicina habitans: ubi aula regia venationis cum erat constructa. cum regina partu ibi peditaret. leonardus in nemo re inuentus: a rege introductus. fusa autem ob preces regis oratione ad deum impetrauit regi duplex gaudium. matrem cum ple salua. Ideo rex sibi de auro et argento offerens: que renuit: admonens ut pauperibus erogaret. Sed spacium nemoris optauit: quous rex totum dare vellet: sola accepit quantitate quam cum suo asello noctu circuire posset: ubi monasterium construxit: et cum duobus adiunctis monachis in abstinentia multa tegebat. Locum nobiliacum (eo quod a rege nobili datum fuisset) appellauit. ubi multis miraculis choruscant. et quicumque in carcere nomine eius inuocauerunt mox ruptis vinculis liberi exhibant. Demum octauo idus nouembris multis claris virtutibus migravit ad dominum. Quanta dominus per eum miracula facit: multitudo ferri et varietas in eius basilicis ostendunt.

Aldarus monachus

Maurus romanus monachus beatissimi patris benedicti precipuus discipulus. Multum ex romana nobilitate benedicti scititate moti. in monte cassinum puenere religionis gratia. inter quos maurus quidem ac placidus insignes habent. Ferunt autem gallos nuncios et litteras benedictum rogasse: ut unum aliquem ex discipulis suis ad se mitteret. qui gallos monasticam vitam edoceret. quare benedictus maurum eo misit. qui oib. vita et moribus ratione bene ac beate viuendi dedit. quique etiam multa monasteria constituit. Quibus gestis post annos. xxviii. anno salutis. 560. post multas virtutes ac miracula inibi facta: non sine magna scitatis opinione bona senectute. i. 8. kal. februarii decessit in pace. cuius diei festum eo die celebratur.

Sanctus colubanus

Colubanus abbas vir religione et scititate insignis. Per hec tempora in hibernia insula claruit. ubi multis constructis monasteriis postea in burgundiam venit. Ibidem luxoniense monasterium constituit innumerabile quasi gentem aggregauit. et rectum viuendi modum oib. tradidit. Lepit quoque increpare theodoricum regem cum concubinarum adulteriis miscere. Ideo in eum auia brunichildis exarsit ingenti furore. et rex eum de monasterio ammoueri precepit. egressus itaque apud aualonem castrum pueniens. Porro theodorici rex diuinitus percussus inter fragantis ignis incendia mortuus est. Sanctus deinde columbanus miraculis clarus. in loco siluestri de fructibus arborum victum percipiens. et minister eius nuncios ei quod tempore collectionis visum inuenisset comedere. precepit ei ut fructus et poma diuideret et vterque partem per sui sustentationem: reliqua ei per cibum assignaret. Aial autem obediens nihil de parte per viro assignata gustauit. huius discipuli plures fuerunt et spale gratias efficiendi spiritus a domino precepisse legitur epatum colanum renuit et post multa miracula in domino requieuit tertio kal. nouembris.

Herculanus episcopus

Herculanus episcopus perusinus. cum septimo anno obsidionis cap. martirio coronatus fuit. que perat exercitui ad totam misit inquires quid de episcopo agendum esset: ait. episcopo per a vertice vsque ad calcaneum tolle corrigiam et tunc caput amputa. hunc herculanum episcopum perusinum super urbis murum deductum capite truncauit: et cutem incidit et corpus extra murum proiecit. quidam caput adiungentes cum puero sepelierunt iuxta murum. post .xl. dies corpus quasi fuerit ut in ecclesia poneretur. et corpus pueri vmb. scateat et herculanum integrum (ut nec caput absensione per aliquem venisset) reperierunt.

Simeon in columna

Medardus quoque sanctus totius stigia videretur reperierunt nacen. episcopus miraculis claruit. In cuius transitu celus aptum fuit ut diuina luminaria an eum per horas tres splendorē dederunt. frater eius gildardus rothomagen. episcopus fuit et ambo vno die nati vterini et pontifices creati.

Simeon in columna anthiocen ex utero matris electus de quo mira referunt. Is primo egit vitam monasticam inde ut ferunt in puteo priuato aqua habitans. Tandem annis quadraginta in fine vite sue super columnam stetit.

Berta etas mundi

Anno mundi. 5753.

Anno xpi. 554.

Delagius papa ei⁹ nois prim⁹: patria roman⁹: patre iohāne vicario: post
vigiliū pōtifex fuit. hic tñ in multis periculis et turbationib⁹ ostrogo-
thorū fuit. eccliam tñ dei nō deserēs. cōstituit vt heretici et scismatici coherceri
etiā seculariū manu possent: qñ ad sanitatē rōmib⁹ nō ducerent. et clericis i sa-
cris cōstitutis: mādauit vt septē horas canonicas quōtidie celebrarēt. Vo-
luit itē vt vna queq; puincia. x. vel. xij. cōtineret ciuitates. hic autē accusat⁹ q
malorū vigiliū causa fuisset. cū iustinian⁹ vigilio pferret eū. vidēte pplo et clero
crucē tangēs et euāgeliū iureiurando suscepto: se a tanto crimine purgat. inde
narses ad urbē veniens supplicationes. p reb⁹ bene gestis a sancto pangratio
vsq; ad sanctū petrū celebrat. urbēq; a gothis liberatā: quoad fieri pōt instau-
rat. vna vero cū pelagio instituit vt vllus ambitione vel pōcio. ad q̄suis sacros
ordines admittat. Tandē vndecimo sui pōtificat⁹ anno mēse decimo: die octa-
uō et vigesimo morit⁹. et in basilica petri sepelit⁹: vbi ex sacris ordinib⁹ bis mē-
se decembri habitis. p̄sbtos sex et. xx. diaconos. xj. ep̄os vero quadraginta
creasset. Vacat tum sedes mensib⁹ tribus diebus sex et viginti.

Anno mundi. 5763.

Anno xpi. 564.

Iohannes terci⁹ papa natione ro. patre anastasio ex illustri genere orio: in
istini t̄pibus fuit: qui iustiniano successit. vir quidē prudētissim⁹ mitiq; hic
pōtifex et sanctorū cūmateria restituit. et iacobi ac philippi eccliam a vigilio in-
choatā p̄fecit. Et narsesē romanis nō dissimulanter iratū q̄ de se male opinarē-
tur. idq; ad sophiā scripsissent: e neapoli ad urbem ducit: vbi haud ita multo
post narses morit⁹: cui⁹ corpus oculis impositū constantinopolim deferit. Jo-
hānis q̄s pōtifex t̄pib⁹ armeni fidē xpi recepe. Multas clades tum passa italia
est irrupentib⁹. puincia barbaris: quas quidē p̄tendere p̄digia illa tēpestare
visa et ignee acies in celo apparētes vt p̄missum est. deniq; hic pturbationū ac
dolorū plenus: etateq; grandēus morit⁹: ac in basilica petri sepelit⁹: pontifica-
tus sui anō duodecimo: mēse vndecimo: die sexto et vigesimo. Vacat tum sel-
des eius morte mensibus decem diebus tribus.

Anno mundi. 5773.

Anno xpi. 574.

Benedictus primus papa: patria romanus patre bonifacio: tyberij secun-
di t̄pibus fuit. vir sane optim⁹ et tanto honore dignus qui italie et p̄fer-
tim rome laborāte fame vna cū tyberio augusto subuenit. nullo ex egypto fru-
mento a seuiſſima fame liberauit urbem ipsam inedia pene cōsumptā. Inter-
uenientib⁹ benedicti pontificis precib⁹ quēz tyberius mirūm modū dilexit et
obseruauit. verū paulopost (vt quidā scribunt) solitudine et dolore quē in ca-
lamitatibus vrbis rōmē et puincie italie conceperat morit⁹. quarto pontifica-
tus sui anno mense vno et diebus octo et viginti. Vacat tum sedes mensibus
duobus et diebus decem. In cuius tumba sic scriptum tradunt.
Magnis tuis monumenta pater benedictē relinquis.
Virtutū titulus o decus atq; dolor.

Anno mundi. 5783.

Anno xpi. 584.

Delagius secūdus: patria roman⁹: patre vingeldo a tyberio ad impatorē
mauriciū tyberij generū puenit. hic in iussu principis cū pontifex creat⁹
sit. Eū extra obsessam ab hoste urbem mitti quispiam nō posset. Nil enim tūz
a clero in eligēdo pontifice actum erat: nisi eius electionē imperator approbas-
set. Adſſus itaq; constantinopolim ad placandū impatorē Gregorius mona-
chus et diaconus vir optimus atq; doctissimus vbi ex sentētia pontificis oīa
peregisset: nequaquā ocio et ingenio suo abusus. et libros moralium in iob cōpo-
suit. Et euticiū cōstantinopolitane vrbis ep̄m ita p̄nte augusto disputatio-
nibus cōuicit: vt omnia que in libro suo de resurrectione cōscripserat: retracta-
re coactus sit. Dicebat em corpus nostrum in illa resurrectionis gloria vento
aereq; subtilius futurū. ob eam rem tangi nō posse: quod cōtra illud dominicū
est palpate et videte qz spūs carnē et ossa nō habet: quēadmodū me videt ha-
bere. Pelagius autē vbi gregoriū rogatu populi romani ad urbem reuocasset
et domū paternā in xenodochion pauperū senū redeſſet. et basilicā laurentij
martyris a fundamētis extruxisset pestilentia morit⁹. que tūz maxime europāz
oēm vexabat. Anno pōtificat⁹ sui decimo: mēse secūdo: die decimo. Sepult⁹
est autē i ecclia bti petri in vaticano. Vacat tūz sedes mētib⁹ sex: dies octo et. xx.

Linea sumorum
pontificum

Delagius

Iohannes

Benedictus

Delagius

Justinus iunior siue minor re publicam apud cōstantinopolim regendam suscepit. Justiniano principe vita decedēte. Et i nulla re similis fuit. vir i oī auaricia dedit^r rapax deoz atq; hoīm pteptoz hī^r ē. senatorz spoliatoz. Cui tāta fuit cupiditatī rabies. vt archas iuberet ferreas fieri. In qb^r ea q rapiebat auri talēta cōgregaret. Quē etiā ferūt i heresim pelagianā delapsus. Hic cū a diuīs aurē cordis auerteret. iusto dei iudicio amisso rōis itellectu. amēs effectus ē. Hic etiā tyberiu adsciuit. q ei pallaciū vl singulas puincias gubernaret. hoīm iustū z strenuū. Aror qz ei^r sophia impiū vsq; ad tyberij secūdi tpa gubernauit. Cui^r etiā imprudētia regnū ytalici a cōstātinopolitano iugo p longobardos ablatū ē. Igif cū iustin^r. xi. ānis regnasset amentia quā icurrerat. tandē cū vita finiuit. Ferūt hūc urbē in histria regione ytalica pdidisse. Et ex suo noīe eā Justinopolim appellasse. Quā qdē in loco munitissimo. ppter barbaroz incursiones pstituit. vt populi ab eisdē agitati ibidem tuerēt.

Tiberius Cōstantinus mortuo iustino romanoz regū sumpsit imperiū. Hic vt ias dixim^r iustino adhuc cesare cū palaciū regeret. z eū p adoptionē in filiū z regni heredē susceperat. ac merito certe cuz in hoīe ea ornāmēta essent. que in optimo principe reqrūtur clemēcia. iusticia. pietas. religio. sapientia. pstatia. Et ppetua fortitudo. Vex inter alias ei^r vtutes benign^r z liberalis in oēs. potissimū vō erga paupes habit^r ē. Et cū multa de thesauris qz iustin^r aggregauerat paupib^r erogaret. sophia augusta frequētius increpabat eū qd rem publicā redigisset i paupertatē. Aiebat ille. Cōfido i dño. qz nō deerit pecunia fisco nro. tantū vt paupes elemosinā accipiāt aut captiui redimāt. Hoc ē magnus thesaurus. Deambulās vō p palatiū vidit in pauimento domus tabulā marmoreā. in q erat crux dñica sculpta. Et ait. Crucē dñi q frōtē nrām z pectora munire debem^r. Eā sub pedibus cōculcam^r. Et dicto citius iussit eandē tabulā auferri meliori q loco atq; honestiore reponi. Post h vō vna. atq; altera inuenta est. Sub q tantā vim auri z argenti reperit. qntā hoīmīs bñficiētia requirebat. Cui^r qdem magnā ptē paupibus erogauit. Ferūt etiā narsetis thesauros ad eū ex ytalīa delatos fuisse. Quibus pstatis ad magnificentiā z liberalitatem vsus est. Et ne quid ad integrā eius felicitatē deesset. exercitus quē in persas miserat. victor rediens tantā predam ad elephantis. xx. auexit. qntum vllus vnq; antea. Hoc requirebāt eius merita erga genus humanū. Hec religio in deum saluatorem nostrū. hoc postremo eius beneficētia erga populū romanū. que z armis quoad fieri potuit tutatus est. Tyberius igitur Cōstantinus post qz imperium septem rexerat annis. sentiens sibi diem mortis imminere. vna cum consilio sophie auguste Mauriciū genere capadocez virum strenuū ad imperium elegit. ornatamq; suam filiam regalibus ornamentis. tradidit ei dicens. Sit tibi imperium meū cū hac puella concessum. vt ere eo felix. memor semp vt equitate z iusticia delecteris. Hec postqz dixit de hac luce ad eternam patriam migravit. Magnū luctū pplis de sua morte relinquēs fuit ei summe bonitatis i elemosinis. pmp^r. in iudicio iust^r. In vindicādo cautissim^r. nullū despiciēs s oēs in bona volūtate complectens. oēs diligēs. ipēq; dilectus ab omnibus.

Longobardi quibus nutrita barbe longitudo patris ydeomate dedit nomē a Scandinauia germanie insula oceani originem habuere. Ex qua profecti Aionē z Thatonem habuerunt duces. Jisq; fato functis. Agelmūdum sibi regem imposuit. Eoq; a populis quos dicūt bulgaros histri accolis interfecto lamussio subrogatus est. Qui agelmundi necē vlsci cupiens in bulgaros arma mouit. eosq; maxima afflixit clade. de ortu huius lamussij refert Paulus q meretrix quedā vno partu septem edidit filios quos cum in piscinam enecandos proiecisset. Agelmundus rex videns paruulos exorruit facinus. hasta qz manu gestabat eos voluere cepit. vnus ex eis iniecta manu hastam comprehendit rex misericordia motus illi magna prenūciāns e piscina abducandum abduxit. que eozū lingua lama dicitur lanusium nominauit. qui cum adoleuisset strenuus in omnibus adolescēs euasit. Et post eum quadraginta annis regnavit. quo defuncto tercius rex Lethu est susceptus. Qui cum ānis quadraginta regnasset Hildooch filiū sibi instituit successorem. Et post eum quintus Hodooth longobardoz regno prefectus est. Cui successit Claffo. Inde subrogat^r ē in septimus regem filius thato. Qui profligatis herulis paulopost interfectus est. Octauus regum Anacho. Valtarith filium habuit successorem. Post quem decimus z non nonus. p ut scripsit Sigisbertus longobardozum rex fuit andoin a quo primū ea gens in pannoniā traducta fuit. Postqz ānis duo de quadraginta Rugilandam prouinciā habitauerat. In pannonia autem sub ipo andoino primū z postea s Alboino ei^r filio. Qui vndecimus rex fuit annis quadragintaduobus longobardi habitauere. dignitate aucti z maximo potentatu. Longobardozum autem in ytaliam ingressum fuisse cōperimus benedicti pape pontificatus initio. Et iustino minore annū iam terciūdecimū apud Cōstātinopolim impante. Fecerunt iter longobardi p patentē portam que ab ipo conditi orbis initio relictā fuisse videtur barbaris ad ytalie inuasiōē. Decedentes nanq; pannoniā p noricū q prius bauaria. nunc ea in parte dicitur austria puenere. Liburneam que tūc sicut z nūc dictus est. puincia foriulij. Oppidog; foriulio cū ipsa (cui dat nomen) puincia p incolarū deditōēs potiti ad planē fluiū confederunt.

Linea Imperatorum

Justin^r mior vl iunior

Tiberius secundus

Berta etas mundi

Alboinus Rex

Alboinus undecimus longobardorum rex: quem narsetes ut promissum est cum omnibus copiis postquam gunimundum gepidarum regem occidisset. et gepidas usque ad internitum deleuisset: Et pannonia in ytaliam ad conpescendas sedes uberioribus quam in pannonia occupauerat. litteris et nunciis accersit. Obtemperans itaque narsetis monitis alboinus ytaliam per symmum ingressus. cum omnibus longobardis tam viris quam mulieribus. adiunctis etiam sibi. xx. sanonum milibus. cum ipsis uxoribus ac liberis armatis quique. per foris iulij ytaliam intrauit. cum exercitu lectissimo. primo omnem ueneciam occupat. inde in subriam ingressus mediolanum vi capit ac diripit. papiam triennio obsessam in perpetuam suam tandem redegit. Hac autem victoria letus. veronam se contulit. quam regni totius sedem constituerat. Erat tunc tertius et dimidius exactus ab ingressu longobardorum in ytaliam annus quo in tempore alboinus omni pene ethuria et arimino ac cisalpine gallie partibus a bononia papiam usque omnibus (excepto Brex illo) potius vel urbibus vel oppidis. veronam igitur se contulit. In qua urbe uxorem diuitiasque et omnem regiam suppellectilem habebat. Rebus autem ut erant tunc in ea gente letissimis. ludos celebrauit. Et quod omnia apud eam barbaries superabat ludorum leticieque genere conuiuiis ebrietatibusque est indultum. Bibebatque rex ea pathera quam ex gunimundi gepidarum a se in pannonia interfecti craneo laminibus circumdato aureis parauisse. Et cum immoderatus haussisset hilarior ac proprie amens reditus. misit Rosimunde uxori e regione discubenti patheram mero plenam. Ipse alta inclamitans voce ut cum pre gunimundo bibens leta esset. Que uxor adeo alte insedit pectori mulieris. ut ex ea hora statuerit prius cranei ludibrium viri iterum vindicare. Egrotque tanta rem maxime in hunc modum. Helmechildis erat longobardus et nobilis et in armis ferox. qui adolescentia florens. et corpore famosissimus. puellam deperibat. rosimunde obsequio insistentem. Quod cum non ignoraret regina effecit. ut puella quod ardenter cupiebat sese illi in concubitu permitteret. Cum postea adolescentem his artibus ad lasciuientis animum in sententiam trahendum ut rata erat efficacissimis plectum. Rosimunda in regis caput armare temptauit. Cuius postea consuetudine rosimunda quidem delectata erat. queque in cubiculum secreto ducens. proposita regni spe alboinum obtruncare compulit. Uerum cum aduersantibus longobardis. de spe regni decidissent. Ambo ad longinum qui tum rauenne preerat confugere. Nec ita multo post seipos inuicem veneno petentes diem extremum claudunt.

Löginus exarchus ytalie

Löginus grecus prius ytalie exarchus. hoc anno post captam uniuersam ferme ytaliam. nouum in ytaliam adduxit magistratus nomen exarchatus ytalie. qui interpretatur summus ytalie magistratus. Et rauenne se continens nunquam inuit ad urbem romam. vel qualis esset inspiciendam. In administratione uero ytalie et urbium que in iustini imperatoris partibus cum roma et rauenna durauerant. Hunc prius seruauit morem. ut non prouincie aut regioni preesset preses siue quispiam magistratus: sed singule urbes singula oppida a singulis custodirentur. regerenturque magistratibus. quos appellauit duces. parem itaque faciens uerbum romam alijs ytalie vel urbibus vel oppidis. hac una in re illam honorauit. quod impositum tunc magistratum presidem appellauit. sed qui successerunt sunt appellati duces: ut postea per multos annos sic romanus appellaretur ducatus. sicut Martiensis spoletanusque est dictus. neque post basilium qui cum Marsete consul fuit. vel consules roma habuit vel senatum legitime coactum: sed a duce greco homine. quem exarchus ex rauenna mittebat res romana per multa tempora administrata est. Durauit quippe hic magistratus ferme centum et viginti quatuor annis. Eoque defuncto sinaragdus suffectus fuit.

Leander episcopus

Leander tolletanus (vel ut quidam uolunt) hispalensis episcopus. Vir plane sanctus et doctrina precipuus. In quo eloquentia et doctrina pari lance certabant. Cuius predicatione exemplumque et industria tota uesegothorum gens per Recaredum eorum regem ab arriana impietate conuersa est. Multa enim composuit. tum ad confirmationem nostri dogmatis: tum ad confutationem arriane perfidie. quam (tanquam terrum labem) Vandali ex aethiopia in hispaniam a belisario pulsi detulerant. Huic autem insigni viro beatus Gregorius papa adhuc monachus moralium suorum libros scripsit. Cuiusque uita multis signis et miraculis in fine clauit. Ideo inter sanctos relatus cuius festum. 3. kal. Martij celebratur.

Dannes Elimona seu elemosinarius latine alexandrine urbis episcopus. Per hoc tempus orientalem ecclesiam quoad fieri potuit in fide continuit legendo. disputando. scribendo. monendo. docendo. licet multos aduersarios habuerit signa quoque magna. nec non elemosinas plurimas et alia pietatis opera faciendo. Cuius celebrem et admirandam leonci quidam neapoleos cipriorum insule episcopus ut in uita patris historiam pulcherrimam scripsit.

Etum tum demum de nomine ytalico putassem in tanta re et perturbatione: nisi sanctissimi uiri picture punicie succurrissent. Preerat ecclesie agleiensi paulus patriarcha uir scitatus fama conspicuus. Is uerbis agleie paulo anno nouo parumque valido muro cincte munitioni diffusus. cum clero sanctorum reliquijs et omni sacra suppellectile munitus quidam. perat et taruissine ecclesie felix episcopus rauenae oriundus uir ut ea tempestate doctus. et cum uita integer is longobardos adesse intelligens ad alboinum ire precepsit taruissinis ut nouerat iratum salutem et bonorum ecclesie sue conseruationem impetraret.

Fortunatus episcopus

Samson epus

Gregorius thuronensis episcopus.

pietatis opa. eā medard⁹ postremo nouionij mutata veste dño cō
secuit. porro mōasteriū pictauis coopante dei grā mōasteriū p or
dinatōez lotharij reg⁹ struxit. vbi i mltitudine mag⁹ abbatissa i oī
abstinētia ⁊ miracul⁹ vixit. morsq; ei⁹ gliosa fuit. ei⁹ trāsitus reoli
tur ydibus Augusti.

Gregori⁹ magn⁹ (ob eius sanctitatē. ac sapientie p̄cipue mo
ralis sublimitatē) appellatus vt pene in ea omēs doctores
excesserit. Is ex senatoria stirpe ortus. patrem habuit Gordianū
matrem siluiam nobilissimos romanos. At cum summa philoso
phie apicē in sua adolescentia attigisset. Ac rerum ⁊ diuitiarū co
pia abundaret. ea omia deseruit ⁊ religionis statū p̄legit. varijs
tñ seculi curis ac negocijs impeditus. Tādē patre orbarus sex mo
nasteria in sicilia cōstruxit. Septimū intra menia vr̄bis s̄b honore
sancti andree apostoli p̄p̄ijs fabricauit. In quo relictis sericijs au
ro gēmisq; vili monastico habitu tegebatur. Qui p̄fectio in prolo
go dialogi eius ostēditur. tanta aut in abstinētia corpus afflixit. vt infirmato stomacho vix subsister eua
leret. vt sepenumero sincopi laboraret. Monachus igitur romanus. ob probitatē ⁊ sanctitatem maximo
in p̄cio habitus fuit. Qui ⁊ multa tum cōstantinopoli. tūq; rome pro xp̄iana religione ad multoz eruditi.
onē edidit opa. Adoraliū i Job libros dialogoz pastoralium. Itē registz sup Ezechielē ⁊ omelias ⁊c.

Germanus epus

Amandus epus

Radegūdis regina fracie

Gregorius magnus doctor

Bexta etas mudi

Anno mundi. 5793. Anno xpi. 594.

Gregorius magnus papa. eius nominis primus. patria romanus pater
Bordiano. viro senatorio: vno oim p[er]sensu inuitus etiā p[er]tifer creatur.
Anno dñi 78. d. ac. xvij. Is aut cum principis p[er]sensu requireretur. nuncios
cū litteris miserat. Qui mauriciū obsecrarent: ne pateret electionē cleri et ppli
romani ea in re valere. intercepte sunt littere a profecto vrbis ac discripte scri-
pteq; alie. Quibus rogabatur vt quem populus ac clerus in pontificem legis-
set eundem impator confirmaret. quo nihil ei nunciari iocundius ac gratius po-
tuit. cum secum familiariter dum constantinopoli erat Gregorius vixisset. si-
lūmque eius fonte baptismatis leuasset. Remittit itaq; ad mauriciū nuncios qui
Gregoriū p[er]firmarent: cogērentq; pontificatus gubernacula suscipere. Is ita
q; non sibi p[er]i. s[ed] utilitati hoimq; ac honori diuino p[er]silens. quem certe ob re-
ligionem et pietatez rebus omib[us] semper ante tulerat. sp[er]etis opibus. post-
habitis voluptatibus atq; oim ambitione et potentia. gubernacula reipubli-
ce xpiane suscipiens. ita vixit. v[er]usq; ad tēpora nostra. neminē ex successorib[us]
parem habuerit: ne dum superiorem vel sanctitate vite vel diligentia in rebus
agendis. vel doctrina et scriptis: doctor etiā humilim[us] primus oim pontificū
se seruū seruoz dei scripsit. Ac omnis institutio ecclesiastici officij veteris p[er]-
tinet ab eo est inuenta et approbata. Supplicationesq; maiores p[er]pter pestes se-
dandam ac stationes instituit. Exornatis quoq; qbuscūq; rebus potuit basili-
cis romanis dedicataq; gothoz ecclesia que in subura est agathe martyris no-
mine. paternā domū in cluio scauri positam non longe a circo maximo in mo-
nasteriū redegit. Quo in loco et hospites p[er]tinuo accipiebat. Et paupes vndi-
q; confluentes cibo et potu in vita retinebat. Vir certe oim laude dignus. Tā-
dem confirmata oim ratione ecclesia dei. Anno. xij. mensis. vj. die. x. pontifi-
catus sui moritur. Phocevo imperatoris āno secundo. sepeliturq; collacrimā-
tibus omib[us] in basilica petri ante secretariū. quarto ydus marcij. Eius v[er]o in
morte mensibus quinq; diebus vnde viginti. sedes romana tum vacat.

Sabinianus papa cui[us] patria ignorat ac merito quidem Gregorio succes-
sit: homo em obscuro loco natus. obscurioris moribus rebus gestis Gre-
gorij viri sanctissimi aduersatus est. Nam cum suo pontificatu fame laborare-
tur. instarentq; paupes. vt pietatē Gregorij elemosinis imitaret: nil aliud re-
spondebat. q[uam] Gregoriū popularē famā aucupantē patrimoniū eccie largitio-
nibus dissipasse. Paululū etiā abfuit q[uod] libri eius cōburerent. Adeo in Gre-
goriū ira et inuidia exarserat homo malinolus. Idic in statuit vt hore in eccle-
sijs distinguerent officij gratia. Et accense lampades p[er]tinuo retinerentur. po-
tissimū v[er]o in ecclesia beati petri. At cū annū vnum. menses quinq; dies. ix.
in pontificatu sedisset moritur: funusq; eius a sancto Joanne per portam asina-
riā et pontem miluiū in basilicaz petri deferitur. Elacat sedes ei[us] morte. menses
xj. dies sex et viginti.

Bonifacius tercius papa. patria romanus. Vir sacerdotio dign[us] a pho-
ca imperatore obtinuit. magna tamen contentione. vt sedes beati petri
apostoli. que caput est omniū ecclesiarum ita et diceretur et habere[et] ab omib[us].
Quem quidem locum ecclesia constantinopolitana sibi vendicare conabatur.
fauentibus interdū malis p[ri]ncipibus. Adherito em sedes romana ceteris anfer-
tur. Et itegritate et p[er]stātia cūcte hereses p[er]futate sunt et explōse: inde synodo
habita plura instituit. Tandem eius vita et decreta extincta sunt pontificatus
sui mense. ix. Sepultus est aut in basilica petri: vacat tū sedes mense vno. die-
bus sex

Anno mundi. 5813. Anno xpi. 614.

Bonifacius quartus papa natione adarsus. patria valerensis. patre Jo-
anne medico. Idic templuz sancte marie rotunde quod veteres pantheon
quia cybeli et omib[us] dijs cōmune esset. a phoca imperatore obtinuit: cōse-
cravitq; q[ui]arto ydus adaij. in honore beate marie vginis omniūq; martyrum
Eiectis prius gentiū simulacris. lustratoq; templo vnde postea virgo ad mar-
tyres appellata est. Quo facto etiam domū paternam in monasteriū redegit:
fundosq; suos monasterio ascribit i monachorum vsum. Quibus et predican-
di ac absoluendi potestatem tribuit. Verū non ita multum post. diem extremū obiens. Sexto pontificat[us]
sui anno mense octauo. die. xij. Quo quidem tempore. peste fame et inūdatione aquarū laboratū est. Se-
pelitur in basilica petri. vacat tum sedes eius morte mensib[us] vij. dieb[us] qnq; et viginti.

Linea summo rum pontificum

Gregorius primus

Sabinianus

Bonifacius tercius

Bonifacius quartus

Elegans
torino

Mian
P[er]m[an]ens
dei

D[omi]n[u]s h[ab]et
p[er]p[et]uū

Roma
p[er]p[et]uū
p[er]p[et]uū

Mauricius tyberij gener. quo defuncto idutus purpura. redimitus diademate. ad curiam processit. acclamatisq; sibi laudibus largito populo munera. primus ex grecorum genere confirmatus est. huic enim et si cappadox erat. imperium tamen ob virtutem et strenuitatem in rebus agendis commissum est. At vero longobardi cum post mortem alboini. xx. annis sub ducibus fuissent. Eutharim regem sibi creant. Quem et flaviu appellarunt. quo quidem cognomento omnes longobardorum reges deinceps vsi sunt. Mauricius autem pellere ytaliam longobardos conatus. Sigebertum francorum regem mercede ad id bellum sollicitat. Qui statim composito galloz et germanoz magno exercitu. cum Euthar decertans magno capto incommodo supatur. Hac autem elati victoria longobardi. usque ad fretum siculum pervenerunt: urbes ytalie in partem suam redigentes. Quo minus vero urbe roma diu obsessa potirent. fecere hymbres. et quidem frequentes quibus hostes a menibus pellunt. Interea vero mauricius supatis in eturia et campania Hexarcho romano duce longobardis in omnia vicia lapsis. legem tulit ut qui romane militie ascriptus esset. nisi finita militia. ut mancus et debilis ex vulnere factus. deo militare non posset. Hanc obrem motus Gregorius hominem admonet ne eius religiones impugnet. Cuius benignitate ex infima sorte hominem ad summum gradum dignitatis pervenerat. Preterea cum Joanne Constantinopolitanum episcopum universalem patriarcham creasset. monuissetque Gregorium ut obtemperaret. Respondit homo constantis ingenij et fidei potestatem ligandi et solvendi petro traditam eiusque successoribus. non episcopis Constantinopolitanis. Nequaquam his malis contentus longobardos adhortatur. ut romanos adorirentur. Ideo agilulphus ex cisalpina roma magnis illatis calamitatibus integrum annum obsedit. Omnia spe potius urbis mediolanum rediit. At mauricius non sponte. sed coacte penitentia ductus. cum Gregorio mitius agere cepit: fuit tamen utilis reipublice. Nam sepe contra hostes dimicans victoriam obtinuit. Huius quod avarus appellatur eius virtute devicti sunt. Interim vero milites stipendiis suis defraudati. Phoca centurionem imperatorem creant: et Mauriciu obtruncant. postque unum et xx. annis rexit.

Phoca. extincto mauricio eiusque filiis. Theodosio Tyberio Constantino et advocato romanorum regnum invadit. per octo annorum curricula principatus est. Veniensque constantinopolim imperator receptus est: magnam de se spem prebuit. sed rerum exitus multorum sefellit opiniones. Nam suo tempore per se cosdra rege in romanas provincias irruptes. supato phoce exercitu hierosolimam occupavit. Tempora christianorum perphanat et diripiunt. Lignum domine crucis inde auferunt. Zachariam virum sanctissimum eiusdem civitatis patriarcham in captivitate abducunt. Hanc obrem ab omnibus potissimum a senatu spretus phocas ab heraclio copiarum et affrice provincie duce imperio et vita priuatur. Remque publicam romanam. heraclius eiusdem filius regendam suscepit.

Concilium ad. s. Petrum Rome

de mortui pontificis aut episcopi subrogare. nisi tertia saltem post obitum eius dies: ut ne anathematizarentur. qui largitione vel gratia ad pontificatum vel episcopatum aditum sibi quererent. Voluit item electionem episcopi a clero pater et populo fieri. eamque ita ratam fore si a principe civitatis approbata esset. Constituitque ut nitidis pannus quod corpora le dicitur super altari in consecratione semper a sacerdote poneretur.

Linea Imperatorum

Mauricius

Phoca

Synodum apud sanctum Petrum Rome vir sanctissimus Gregorius papa habuit (ne vlla in re ecclesie deesset) quatuor et viginti episcoporum in qua multa sustulit que nocitura. multa etiam addidit que profutura fidei nostre videbantur. In ea quippe synodo primo quatuor concilia. scilicet. Nicenum. Constantinopolitanum. Ephesinum. et Chalcedonense decreto publico approbavit. et confirmavit. nec non et quantum venerat est. Et tunc in eo concilio ut nullus bigamus ordinaretur presbiter. Statuit etiam ut episcopus semel duntaxat consecraretur. Adhuc praevalentem voluntatem modis omnibus observare debere. Instituit preterea ne quod ornatus et pretiosus inter sacrificandum deesset. ut adversus unum psalmi introitus missae fieret. Et ut nonies kyrieleyson caneretur et alla. in canone redegit. diesque nostros in tua pace disponas. Preterea supplicationes maiores (quas greci letanias vocant) primum instituit stationum quas magnam partem maxime in basilica petri habentur. Quid plura omnium ecclesiasticorum officiorum institutor ipse sanctissimus pontifex instituit et approbavit.

Synodum quoque huius postea bonifacius papa. iij. episcoporum duo et lxx. presbiterorum. xxx. diaconorum trium in qua instituit ne quis sub anathematis culpa in locum

Berta eras mundi

Eerūt iudeū quendā imaginē crucifixi telo transfixisse p̄ hec tpa
a quo illico sanguis copiosus effluxit. quo iudeus maculā con-
traxit. xp̄iani id vidētes p̄ vestigia sanguinis ad imaginē sanguines
emittentē puenerūt. quo comperto iudeū lapidibus obruerūt.

Anta inundatio aquarū. anno sexto Mauriciū impatoris fuit vt
Noe diluuiū renouatū crederet. fuit em̄ diluuiū in finibus vene-
tiarū ⁊ ligurie seu ceteris regionib⁹ ytalie. Destructa sunt itinera dis-
sipate vie. facte sunt lacune possessiones seu villarū hoīm⁹q; pariter et
animātū magnus interitus. Tantū tunc athesis fluminis excreuit. vt
circa basilicā zenonis martyris. q̄ extra veronensis vrbis muros sita
ē vsq; ad supiores fenestras aque ptingerent. facta ē autem hec inū-
datio sextodecimo kalendas nouembris. Sed ⁊ tante choruscatio-
nes ⁊ tonitrua fuerūt. q̄nte fieri vix estiuo tpe solent. In tantū tūc flu-
uius tyberis excreuit. vt aque ei⁹ sup muros vrbis influerēt. Et ma-
ximas in ea regiones occuparet. Tūc p̄ aluēū eiusdē fluminis. cū mul-
ta serpentū multitudine. draco etiā magne mīre⁹q; magnitudinis per
vrbē transiens vsq; ad mare descendit. Subsecuta ē statim hāc inun-
dationē grauissima pestilentia. quā inguinariā appellant. Que tan-
te pplūm stragi destinauit. vt de in extimabili multitudine vix pauci
remanerent. Prīmūq; pelagiū papā pculit deinde pastore interēpto.
se se p pplūm extendit. In hac tribulatione beatissim⁹ gregorius pa-
pa electus ē q̄ dum septiformē letaniā fieri ordinasset. Vni⁹ p̄ spacio
dū hi deū p̄carent. Octuaginta ex eis subito ad terrā corruentes spi-
ritū exalarunt. Septiformis aut letania dicta ē. qz oīnis vrbis popu-
lus a beato gregorio in septē p̄tib⁹ deprecatur⁹ dñm diuisus ē. In
primo nāq; choro fuit oīnis clerus. In secūdo oīnes abbates cū mo-
nachis suis. In terciō oīnes abbatissē cū cōgregationibus suis. In
quarto oīnes infantes. In q̄nto oīnes laici. In sexto vniuerse vidue
In septimo oīnes mulieres coniugate.

Misit hac tēpestate diuus gregorius magnus augustinū melitum
⁊ iōannē. cūq; his mōchos q̄sdā. pb̄atissime vite. q̄rū monit⁹
⁊ p̄dicationib⁹ fidei nr̄e dogma Angli tū p̄mū integre receperūt. augustin⁹ ei⁹ ⁊ melit⁹ optimi monachi ⁊ an-
glorū ep̄i atq; apli i p̄cio habitū deo auxiliāte. ⁊ monitis ⁊ efficacissimis exhorta-
tionib⁹ totā illā isulā ad fidē xp̄i tādē p̄duxerūt. ibidēq; demū senio p̄fecti n̄ sine mag⁹
sc̄titat⁹ opinione in dño q̄uere. ⁊ cū sc̄ti fuerūt. eorū festa septio kal. iulij celebrāt.

Tunica inconsutilis

Unica inconsutilis dñi nr̄i ihu xp̄i a. b. v̄gie maria
p̄fecta. q̄ sorte vni militū obtigerat. his t̄pib⁹ nō
p̄cul ab hierlīm apud vrbē Zaphat in archa marmorea
eo loci repositā. ab ep̄is Gregorio anthioceno. thoma
q; hierosolimitano. ac iōanne p̄stantinopolitano incor-
rupta ⁊ immaculata inuenta fuit. Qua suscepta maxio
in p̄cio habita fuit. qui ip̄as suscipiētes hierosolimā de-
tulerūt. ⁊ in eburnea archa collocauerūt. Ferūt hanc tu-
nicā post captōē vrbis p̄stantinopolitane in man⁹ thur-
corum deuenisse.

Hermigildis Rex

Hermigildus q̄dā visigothorū rex hispaniarū ⁊ vi-
sigothorū regis filius. per id temp⁹ a patre lemū-
gildo rege in carcere traditur. ⁊ paulopost iniquissime
interfici⁹. eo qd leandri hispalēsis ep̄i viri sanctissimi p̄dicationib⁹ ab arriana im-
pietate ad verā catholicāq; fidē p̄uersus fuisset. Mā cū leander ip̄e hermigildum
cōuertisset. ⁊ ip̄m catholicū declarasset. p̄ ira cōmor⁹ leandru pontificē multis i-
cōmodis ⁊ iniurijs affecit. ⁊ filiū ip̄m p̄stantissimū tandē interfecit. ad cui⁹ corp⁹
post modū cāt⁹ agelic⁹ laudit⁹ fuit. lapadesq; ardētes vise. Sz ⁊ ip̄e p̄ paulopost i
egritudinē. plap̄sus leandru reduxit. Et de iniuria atq; pctō veniā postulauit. ⁊ Ri-
cardū secūdu filiū regē. cōstituens catholicū ⁊ verū xp̄ianū effici procurauit.

Basolus abbas
Sindolph⁹ p̄sbyter reclusus i frācia
Euthonicus britonicus
Similianus abbas
wungalotus p̄sbyter
Bangeric⁹ ep̄s cameracen.
Furfrus fili⁹ reg⁹ ybernie

Corpus. b. stephani. p̄thomartyr⁹ romā translātum est
Phara virgo nobilis fuit
walbertus fuit discipulus. s. colūbani
Beicola discipulus. s. colūbani
Eubert⁹ ep̄s colonien. sc̄titate claret
Bano p. s. amādū ex p̄done p̄uersus
vitā solitariā in artissima p̄nia
pagens ceter⁹ sc̄titudinis exēpla p̄buit.

Artharis rex

quā obrem chilperic⁹ frācoꝝ rex q̄ huic arthari inimicissimus erat. in bauarum furens eum inopināte ag-
greditur. ⁊ ex bauaria expulit. qui relicto regno cū filia theudelinda in ytaliam ad geneꝝ fugit. eo tñ anno
quo eam duxit vxorem defunctus est.

Theudelinda longobardoꝝ regina bauaroꝝ regis filia generositate ⁊ san-
guinis claritate inclita. Quē ⁊ si i p̄mordio regni sui etate inuenis forma
q̄ spectabilis ac diuitijs abūdans fuerit. moribus tñ ⁊ castitate ac religione cō-
spicua fuit. Cui⁹ q̄dem virtutibus scribūt incitatū beatū Gregoriū eidē dyalo-
gū suū de moribus misisse. Cui⁹ lectione p̄ferocem viri sui animū ad religionem
⁊ mitiorē cultū redeḡisse. Erat em̄ matrona i signis: ⁊ fidei xp̄iane studiosissima
Hec quippe preter reliqua pietatis opera. monasteriū celeberrimū in honore
sancti Colūbāni abbatis apud bobiu ciuitatem sup̄bissimis edificijs sua impē-
sa condidit. et plurimos fundos eidem assignauit. Et basilicam beati Joannis
baptiste. modeste edificauit. Qd̄ oppidum decem milib⁹ passuum a mediolano
distat. Et eandem ecclesiam p̄dijs ac vasis aureis ornauit. In qua quidem basi-

Theudelinda regia

lica corpus suum sepeliri mandauit. Et ex illo ac deinceps p̄pter mulieris exem-
plū longobardi oēs Joannem baptistam in patronū precipuū susceperūt.

Agilulphus rex

Agilulphus longobardoꝝ rex post artharim regē sup̄ longobardos regna-
uit. annis. 21. Adortuo nāq; arthari rege p̄dicto. Cum longobardi de ele-
ctione futuri regis diu discordes fuissent. Et habita de nouo rege creando cōsul-
tatione. cū nequirent in aliquē cōsentire. Couenerūt vt quemcuq; theudelinda
ex longobardis ducibus sibi delegisset maritū. Is i regē ab om̄ibus accipere f̄
fuit nāq; ingentis virtutis mulier. Et p̄fecto digna. Cui⁹ iudiciū tantū facerent
longobardi. Ea itaq; iudicio de se facto vsq; agilulphū qui erat thaurinēsiū dux
virum bellicosum adoleseētia formaq; florentē sibi maritum ⁊ longobardie gē-
tis regem apud laumeliū papiensiū oppidū declarauit. Prima vō cura quā no-
uus suscepit rex agilulphus fuit captiuos redimere. quos Childepertus de tri-
dentinis abduxerat. ⁊ simul ab ip̄o rege pacem implorare. pacēq; nactus ex du-

cibus qui arthari fuerant rebelles punire ⁊ minulum insule sancti iuliani ducem primū interfici curauit.
Id cū resciscet gaudulfus bergomensis dux illi⁹ exēplo territ⁹ sibi p̄spicere cepit. obsessus tñ venia petita
deditionē pollicitū abire p̄misit. S⁹ ⁊ vlsari taruisinus dux eodē tpe res nouas molitus captus ac in vincu-
lis ad regem perductus est. inde iterū hostes interfici curauit. Rebusq; pacatis bellū cōtra romanos susce-
pit ⁊ oppidis circūquaq; captis. romā per annū obsedit. ⁊ multas illi clades intulit. Sed ⁊ longobardi
qui beneuenti erant inducias violarunt. Zoto enim qui erat dux beneuentanus monasterium Cassinense
inuasit: ⁊ abbate monachisq; cū singulis vestimentis ⁊ unico codice ordinis regulam continente fuga p̄-
lapsis. sacrum id cenobiū a barbarie illa spoliatum. ⁊ solotenus destructus fuit. que celeberrimū monaste-
riū clades illa fuisse videtur. quā Gregorio teste sanctus pater benedictus futuram predixit affirmans vix
apud deum potuisse obtinere. vt ex eo loco sibi anime concederentur. Bonitus autem qui tunc erat quart⁹
a beato Benedicto abbas cum monachis euolatis romā se contulit. Sed zotoni paulopost eam cōmissa
impietatem defuncto subrogatus est ab agilulfo rege in beneuentanū ducem arrigis ad quem aliquot bea-
ti Gregorij extant epistole. sed illa insignis per quā illi cassinensis monasterij venerationemq; suasit. Du-
xere deinde longobardi exercitum in patauū. Erat tunc padua vrbs sine menibus latericio vel lapide cō-
pactis. vallis plantisq; tantū modica mūta. a tēporibus atile per annos circiter sexaginta. sine menib⁹ et
frequentia ciuiū fuit. primūq; sub Theodorico rege frequentari ac vallo muniū cepit. Quare illis in ānis
q̄ p̄pe centum ad huius obsidionis tempora intercedebant omnia edificia ex materia asseribusq; constru-
cta erant. Id cum cernerent longobardi. ventos nacti validiores faculas ignitasq; sagittas scorpionibus
iniecerunt. Et primo incendiū inchoauit quo p̄pinqua illico corripiente vrbs pars maxima est cremata. ⁊
inde vrbe incendio vastauere. Monsilitis ciuitas cōem cū padua habuit sortem. inde agilulfus ticiū est
reuersus. Tandem per intercessionem religiosissime regine om̄issis ydolis xp̄i fidem cū longobardis cō-
plexas. ecclesiasticorum bona restituit. ac deinde vita functo. adoaldum puerulum filium cū theudelinda
matre successorem reliquit.

Berta etas mundi

Deus dedit papa. p̄ta romanus. p̄re stephano subdiacono. pontificatū oī-
bus suffragiis adeptus. Hic cū esset optimus pater clerus mirūm modum
dilexit et auxit. ferūt hūc tante sanctitatis fuisse. vt quendam obuiū elephantie
morbo laborantem. osculo suo lepra statim liberauerit. Constituit autē ne fili⁹
patrim puellā e sacro fonte a patre leuatā ducē in vxorem posset. Deus autē de-
dit eius tpa ad hec etiam notiora fecere et terremotus. et scabies qdā ita ad ele-
phantiam tendens. vt deformitate cognosci homines nō possent. moris pōti-
ficatus sui anno. iij. die tercio et vigesimo. ac sepeli⁹ in basilica petri sexto yd⁹
nouemb̄ris. Eius morte ep̄atus tum vacat mēsem vnū. dies. xvj.

Sisebutus rex

Sisebutus visigothorū rex. eo tpe Richardi reg⁹
primū gētilis esset xpianus factus statim plurimas
hispanie ciuitates. q̄ ad romanos defecerant recepit
iudeos quoq; omēs in regno dephēsos grauiorib⁹
supplicijs ad xpī fidem compulisse. rogatu (vt autē)
heraclij qui in fatis habuerat sibi cauendū a circūci-
sis esse. Cū tñ postea haudisatis fati necessitatem cir-
cūspiciēs a sarracenis circūcisionē obseruātibus op-
pressus sit. Tandē cū esset strēnuus vir omēs hispa-
niarū ciuitates romanis abstulit. at tum demū Con-
stātinopolitani impatores i hispania impare desierit

Bonifacius quintus papa. natione cāpanus. p̄re Joanne pontificatū inijt
eo tpe quo eleutherius patricius romā ab heracio missus vindicata io-
annis exarchi morte. semetipm regem ytalie creat. Vir certe singularis humi-
latis et clemētie mag⁹ in oēs benignitate et grā vtens. nullū gen⁹ officiū (qd bo-
nū pastore deceret) p̄termisit q̄ cū esset doct⁹. ne qui ad eccias pfugerent inde vi-
retraherent. ne ve acholiti reliquias martyru attractarent. qd est p̄biteri aut
subdiaconi officiū. Mandauit item vt quouis in loco sacrilegi anathematiza-
rent. Et tunc testamentū iussu principis vbiq; valeret. Limiteriū beati nicome-
dis fecit et dedicauit. in clericos vō integre viuentes vnice liberalis et munifi-
cus fuit. Adoritur autē bonifacius pontificatus sui anno qnto. die. x. et in basi-
lica petri collacrimatib⁹ oib⁹ sepeli⁹. Et autē in morte dieb⁹. 13. sedes tū vacat

Honorius primus papa. natione campanus. p̄re petronio viro p̄sulari. eo
tpe pontificatū inijt quo theudelinda moris. hic rebus externis aliquā-
tulū quietus doctrina moribus sanctissimis omēm prope clerū renouauit. atq;
multas in vrbe ecclesias restituit. Et basilicam beati Petri tegulis eneis ex
ione capitolino sumptis cooperuit. edem agnetis martyris via Momentana.
vt carmē in aspide indicat. Edem pancratij via aurelia restituit. Tempia quo-
q; anastasi ad aquas salinas. templū quatuor coronatorū. atq; alias multas
edes edificauit. Adoritur autē vir sanctissimus anno pontificatus sui. xij. mē-
se. xj. die. xvij. ac in basilica petri sepeli⁹. quarto ydus octobris. Eius morte
annū vnū. menses septem. dies. 18. sedes vacat.

Anno mūdi. 5823. Anno xpī. 624.

Suerinus prim⁹ papa. patria roman⁹. p̄re Labieno in demortui honorij
locū subrogatus ab ycatio totius ytalie exarcho in pōtificatu p̄firmatur.
vana tūc em̄ hebas cleri electio. nisi id impatores aut eorū exarchi p̄firmassent
Vir siquidem singularis pietatis et religionis. amator pauperū. in calamito-
sos benignus. in omēs munificus ac graciosus. in reparandis templis splen-
didus. Qui cū in hīs summope versaret. pontificatus sui anno primo. mēse
secundo. moritur ac sepelitur in basilica petri. quarto nonas augusti. vacat tū
sedes. menses quatuor. dies vnde triginta.

Joannes quartus papa natione dalmata. p̄re venancio pontificatū inijēs
statim mira pietate vltus ē. Ex reliquis em̄ thesauris quos yfaci⁹ apud la-
teranū reliquerat captiuos omēs quos potuit. Istros et dalmatas a captiui-
tate redemit. Hic pontificatu suscepto. statim mandauit si quis res ecclesie ali-
qua temeritate inuadere presumeret. ad quadruplū restituere cogeretur. Suo
quoq; tempore Rhotaris qui ariualdo in longobardorū regnū successerat. li-
cet iusticia et pietate insignis habitus sit. ad arrianos tamen declinat. passusq;
ē vt eodē tpe oib⁹ regni sui ciuitatibus duo ep̄i parī ptate p̄essent. alter ei ca-
tholicus. alter arrianus habebat. Joannes autē plenus operibus bonis. pon-
tificatus sui anno p̄mo. mense nono die nono moriēs in basilica petri sepeli⁹
quarto ydus octobris. vacat tum sedes mēsem vnū dies tredecim.

Linea summorū pontificum

Deus dedit

Bonifacius quintus

Honorius primus

Suerinus

Joannes quartus

Jonoffe, Mala famros

Confignum
ad Corbun

Lupa Confignum
ad Corbun

Eraclius in Augustū assumptus A sergio patriarcha constantinopolitano coronatus. orientale accepit imperiū. Is eleutheriū gentis patricie constantinopolitanū imperialis aule cubiculariū. et ducem rei bellice scientissimū in ytaliam misit. deditq; illi copias et pecunias quo res ytalie cōfirmaret. Et copias quascūq; focas in primis asie et europe puincijs habuerat: quasq; genti-
tor eraclianus ex affrica miserat. Et indies mittere potuit instruxit. misitq; aduersus cosdroem quo prouincias in fide manētes ab illius impetu cōseruaret. Inā cosdras mesapotamia palestinaq; occupatis hierosolimā inuaserat. Ea-
que urbe tūc opulētissima potitus diruerat eccias et loca sancta. q̄quā nō nihil ue-
neratōis uidet sacratissime cruci dñice exhibuisse. Cū ut scriptores tradūt p-
tem quē helena constantini magni genitrix in caluaria locauerat. inde asporta-
tā in patria locatā. in throno quē mirabili ope auro gēmisq; ornatū. exedifica-
uerat. anno imperij sui sexto p̄se om̄i asia q̄ in meridiē vergit potiti. ad egiptū
arma verterūt. Alexandriaq; capta paulisper se continere q̄ eraclian⁹ impa-
toris pater magnū in affrica exercitū parasse nūciaret. s̄ obijt eo tpe eraclian⁹
qđ cū persis renūciatū esset carthaginē ceperunt. Eo igit tpe eraclius magno
compto exercitu multas puincias a p̄sis occupatas in suā potestātē fedigit.
Ducem p̄sar singulari certamie ex equo deturbat et interficit. Cosdroam regē
p̄sar opprimit filiū eius captū et baptisatū in regnū paternū restituit. persides
ingressus turrin Cosdroe thesauris plenā capit. quoz p̄tes militibus tribuit.
partē v̄o reparandis templis. que p̄se diripuerāt designat. ip̄e p̄ terea alia onu-
stus p̄da. cū septem elephantis hierosolimā rediēs. crucē dñi a persis ablata
secū deferens. eo loco reponit in quo antea fuerat. captos a p̄sis in patriam re-
mitit. tantisq; rebus sexto expeditionis illius anno. q̄ erat imperij duodeci-
mus felicissime gestis. eraclius dñicam crucē reduxit. ponipā instituit solēnissi-

Linea Impera- torum

Eraclius

mā. qua deducēte crucem dñi ip̄e sic manibus vlnisq; gestauit. ventum est ad portam que in locuz caluarie
foras ducit. et exiuerat turba que precedebat. ip̄e ad iter ceptum anhelans nullo tenente ante portā s̄sti-
tit. Tunc patriarcha qui lateri herebat. inquit ne dum ihesum crucem sibi baulantem in ceteris emularis
qui purpura iaspidibusq; quibus ille paup̄tatis m̄gr caruit oneraris. humilians se impator. et veste mu-
tauit plebeciam. et iter nudis pedibus est ingressus. Tūc q̄ clausa illi videbatur porta patuit. inde in calua-
riā detulit. Is autem impator in constantinopoli triūphaturus suā item apud romanos gloriā innotescere
voluit. Sed infelix eraclius post actum triūphum ad studia Matheseos est conuersus aruspicine incanta-
tionūq; presagijs indulsit. postergans xp̄iane religionis obseruantiam. cecidere vates. cui grande illi peri-
culum atq; imperij euerfionem a circūciso populo imminere. ideo hebreos baptisari curauit. Et ut sceleri
scelus adderet. ad eutheianos transit. Et in heresim Monochelitarum dicentium in xp̄o vnicam tantum
esse volūtātē. Tandem heraclius audita sarracenorum licentia capta presertim āthiochia veritus ne hiero-
solimā occuparent. Crucem dñi constantinopolim deferri curauit. Postremo morbo iterutis aque quā

+
Cū su hūmāny
Hūy aq̄m

greci hidropisim vocant diem obijt cum impasset annis. xxx.

Erut hys dieb⁹ ignē e celo cecidisse. Iridēq; grādē apparuisse vt ho-
mines consummationē seculi adesse putabant ob tonitrua ac fulgu-

ra ingentia. Secuta est pestilentia grauissi-
ma. que estius mensibus plures consum-
psit. Elisiq; fuerunt angelus bonus et ma-
lus ciuitatem pertranseuntes. at quotiens
angelus malus venabulo iussu boni ange-
li domū aliquā percussisset. Tot ex eodem
domo sequenti die morte dissoluti sunt.

Rodigia quoq; multa et quidem hor-
renda hac tempestate in grecia appa-
ruere que sane futuras Mahometi calami-
tates protendere videbātur. Mas vno et eo-
dem anno cometes perlucidus bizantijs vi-
sus est. Et puer quadrupes natus. Nec nō
et est apud isulam Belon duo maxima mō-
stra omnino humanam speciem habentia
visa sunt. Et alia multa hinc inde consumi-
lia apparere.

Mahometus arabs. vel ut alij volūt p̄sa fuit. nobili or tus parente. deos gentiū adorā te. & m̄rem hebraice gētis habu it ysmabelitā. Is ex duabus hu iusmōi omnino sibinūicē aduer santibus sup̄stitionū sectis origi nē trahens nulli eoz omnino ad hesit. & homo acerrimi callidissi miq; ingenij inter xp̄ianos p̄uer satus. p̄nciosissimū humano ge neri ex duaz h̄mōi gentiū legib⁹ cōflavit incendiū. Māq; inter ara bas apud quos magnum ambi ret honoris locū publice p̄ciona tus ē. nō iniuria cosdroē cū omī familia deletum esse. q̄ se p̄ deo adorari fecisset. homo omī scele stissimus. qui & ip̄e ydola sculpti liaq; manu facta adorare solitus fuisse. Subseq̄nter de lege hebre ozū quā magna ex pte arabes se/ ctabant. xp̄ianozq; traditioni bus ita disputabat. vt vnā ea dēq; esse vtrāq; affirmaret. Licz magnis vtrāq; gens ab ducere

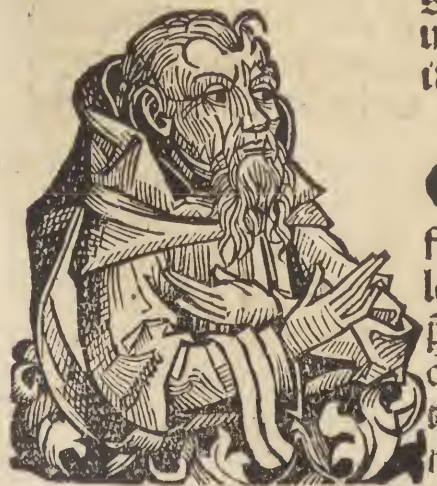
erroribus. quos q̄dem errores ita ip̄e moderabat. vt hebreos reprehenderet ihm xp̄m ex v̄gine natū ne gantes. qd̄ sui maiores futurū expectandūq; p̄dixerant aduenisse. xp̄ianos nō redargueret leuitatis. q̄b⁹ p̄suasum sit ihm dei amīcissimū & ex v̄gine natū obprobria & demū crucis mortem a iudeis p̄peti voluisse Et suā ip̄e p̄dicans legem futurā affirmabat: vt si eā acciperet custodirentq; sarraceni. Et sibi diuino ad id nūcio obseq̄rentur. sese in libertatē asserāt. & p̄ncipatu regnoq; finitimos pociant. Ausus est etiam. cōpa rato ingenti arabū exercitu fines romani imperij turbare. Eius motus heraclius cito cōpescuit. sollicitatis eius ad defectōez militib⁹ pollicitationibus & p̄mīs. Tandē sarraceni & arabes arma sumētes a natiuita te xp̄i sexcentessimotercio ac vigesimo ita heraclij duces superunt vt hoīem felicem p̄mo mox infelicitissimū reddiderint duce mahometo. qui cū magnū se dei p̄phetā assereret. & magicē artib⁹ asianos & aphricanos deludens. Ita populos quosdā cōcitauit noua a se religione imbutos. vt paulū abfuerit. quin omīno im perij nomen telerent. Capta alexandria. multisq; alijs sirie & cilicie vrbibus. Inualefcit ei⁹ secta nūc mul to magis q̄ ante. Nam tota asia et aphrica magnaq; pars europe mahometanis principibus subiecta est Instant nūc thurci terra ac mari. vt nos tanq; cuniculos ex his europe lateribus eruant. Mahomet⁹ quo q; (vt in alchorano legit⁹) quo magis sectatores a religione xp̄iana se iūgeret hereticos q̄sdam in cōponen dis legibus maxime v̄o nestorianos secutus est. multa hinc inde & legem Moyses & euangelij dei astute colliges. ac in vnū q̄si corpus redigens. Et vt seductos p̄p̄los fortius irretiret. statuit q̄ homo totyroz p̄cipue ad quaternarium numez de p̄pria cognatione ac cōcubinas habere posset. quot facultatibus suis alere posset. Empticias quot vellet. Qm̄ tñ vsum interdixit. hīs q̄ p̄cepta legis seruaret. p̄misit paradysū videlz delitiaz ortū: vbi optati cibi ad vota. pulcerrimas vestes. & virgines ad amplexū. angelos mīstrā tes esse asseruit. Qui v̄o legem p̄temneret infernū cōminatus ē. Cū demū sex annos regnasset. Anno dñi 632. etatis v̄o sue. 34. mortem obiit. Eius corpus apud meham sepultū a sarracenis & thurcis maximo in p̄cio nūc vsq; habitum est.

Isidorus episcopus

Isidorus hispanus hispalensis ep̄us. leandri successoz. bti Gregorij pape discipulus. hīs tp̄ibus p̄pter doctrinā v̄tutesq; ac crebra eius miracula ma ximo in p̄cio vbiq; fuit. Qui multa tū scripsit. q̄ fidem xp̄ianam mirifice iuuant. De summo em̄ bono. de v̄ris illustrib⁹. etimologiaz libros. historiā p̄terea ab

S. Boar

Adā vsq; ad tpa heraclij. vitas q̄rūdā sc̄oz. historiā lō gobardoz atq; alia pene innūerabilia. Et cū cōstet eū q̄ uis laude dignū ob doctrinā & sanctitatem. Et⁹ natale 18. kal. februarij celebratur.

Sar veniēs ex aquitania in Gallia claret sancti tate & miraculis. qui i suburbano treuerico iuxta fluium ecclesiam fecit. multasq; sanctorū reliquias col locauit. Ibi diūq; noctuq; deo hūiebat vigilis oratōe p̄dicatōne multos ad fidē rectā deduxit. & egrotos sanabat. Syabolus sibi inui dens multas tribulationes ei ingessit. infan tem triduo mortuum viuū ac loquē tem reddidit. Episcopatum treuerēsem obla tum a Sigberto rege francorū rē nxit. Demū in senectute bona in pace quieuit.

Gallus abbas

Gallus beati colūbani discipulus. Ita tūc in occidente viuebat vt etiam i vi-
ta sancti nomē mereret. Floruit itaq; tempibus heraclij impatoris in ger-
mania ob cuius merita monasteriū sancti galli in ostanciensi ep̄atu cōstructū fuit.
In quo p̄ plures monachi virtutibus ac miraculis claruerūt. Et cū nūero. 400.
sancte viuerēt. vnus noīe Erubrinus suasu brunigildis regis francie ab hac lau-
dabili vita defecit. tandem beatus gallus post varia sanctitatis miracula in dño
quieuit. huius vestigia secutus ē eustachius abbas. secuta ⁊ sancta aurea. In cu-
ius honorē beatus eligius monasteriū virginū edificauit. Ferūt etiam basilium
quendā ysidoro equalem vita ⁊ moribus ⁊ doctrina insignē tū habitū fuisse.

Eannes monachus gerūdinensis postea ep̄us. re-
ligionē xp̄i p̄dicatōne ⁊ scriptis vbiq; tuebatur. hic
em̄ genere Bothus in lusitania natus. vbi sape aliquid
p̄ etatem cepisset. constantinopolim p̄fiscens. ita gre-
ce ⁊ latine doctus inde discessit. vt in lusitaniā rediens. arrianā heresim. que tūc
inualuerat facillime confutaret. hāc obrem barchinonam ab hereticis relegatur.
Vex postea mortuo lemūgildo rege. qui hereticis fauebat. in p̄riam rediēs. Et
multa scripsit ad doctrinā nr̄am pertinētia. ⁊ monasteriū condidit. Rōnemq; vi-
uendi monachis scripsit.

Aboaldus agilulphi regis ex theudolinda filius post p̄rem̄ cum matre ip̄a
theudolinda regnauit annis. 10. huic nāq; p̄r ad acquirēdū p̄sidiū. vix dū
quadriēnio theodoberti francoꝝ regis filiā despōsaut. Qui regno suscepto ob
matris prudentiā pacem cū om̄ibus longobardis ytalicisq; p̄ decēniū quietissi-
me tenuit. quo in tempore multa ecclesijs danauit.

Aleutherius nonus exarchus natione grecus patricie gentis nobilitate insignitus heraclij impera-
toris cubicularius ⁊ rei bellice scientissimus. hoc anno post ioannē ⁊ sinaragduz exarchus. ab hera-
clio in ytaliā missus. sedit annis. 5. qui statim vt rauennā applicuit sese ytalie regi declarauit. Sed po-
stea cū romā petere vellet ob arrogantiā a militibus suis in itinere interfectus ē. quo mortuo milites caput
suum constantinopolim miserunt.

Eligius episcopus

Eligius nouiomensis ep̄us. hīs temporibus ob innumerabiles eius vir-
tutes multo in precio fuit. Cuius admirandam vitam etiā multiplex signo-
rum numerus cōmendat. Is de territorio lemonice vrbis oriūduz. patre euche-
rio matre vero terrigia natus. quem genitor iuuenem ab aurificibus erudiri fecit
edoctus in ea arte. franciam adiit. aurifici regis se cōiungens. Rex optans habe-
re sellam auro ⁊ argento ornatam. magister eligio singula tradidit. qui eo ponde-
re duas sellas pulcerrimas effecit. Creuit itaq; fama eius in curia regis tantū aut
paupes diligebat. vt q̄cqd poterat ad nuditatē suā eis erogabat. inde mūdo abre-
nūciāns plura cenobia auxilio regis edificauit. Cum a tpe brunehildis vsq; tpa
dagoberti simoniaca pestis i gallia viguit. p̄ q̄ auferēda summe vigilabat. Ideo
post achariū ep̄m ad ep̄atū nouiomensem assumptus ē. Presuit aut eligius man-
densi metropoli tornacensi q̄s regali ciuitati quondā. nouiomēsi q̄s ⁊ flandrēsi et
gandensi ⁊ cartuaricensi certis tñ diebus in loco adoptato egenis seruebat. cor-
pus sancti q̄ntini reuelauit p̄ eū dñs. suessionis q̄s inuenit sanctos martyres. Crispinus ⁊ Crispinianum.
apud p̄sius cecū illuminauit in ponte. Hec aut sepulcra auro argento ⁊ gēmis fabricauit. Germani. Se-
uerini. Quintini. Luciani. Benouese. Colūbe. maximiani ⁊ Iuliani. Et p̄cipue beati Martini Turonen-
sis. dagoberto rege p̄bente impensas. Mortu⁹ ē anno vite sue. 70. Anno aut reuoluto post sepulturā pul-
cer ac incorruptus inuentus est. Capilli quoq; ac barba creuisse in tumulto videbantur.

Rupertus ep̄s ex regia stirpe frācoꝝ ori⁹. Tpe hildeberti regis frācoꝝ wor-
macēsem rexit ep̄atū post obitū regis a duce berchario q̄ eccias deuastauit.
virgis cesus a sede wormaciēsi cū iniuria pulsus. quē theodo dux baioarioꝝ in
vrbe Ratispona cū gaudio suscepit. q̄ eū cū p̄cribus relictis ydolis cū frēq̄ntia
p̄pli baptisans. p̄ uoricū vsq; p̄ānoniā p̄dicās xp̄m lumē fidei mīstrādo puenit.
Tandē ad iuuaz fluuiū vbi olim iuuania ciuitas q̄ nūc Saltzburga appellat. p̄-
fiscens. q̄ olim iter barbaras vrbes eminebat nobilissima. s̄ dilapsa ⁊ virgule
opta. quē locū cernēs cū cathedrā ep̄alem ydoneū. p̄rietatē a duce baioarioꝝ ac-
cipiens. basilicā i honore. s. petri p̄struxit. ac missis discipulis loca mōtana ad fi-
dem p̄duxit. ideo apostolus baioarie austrie stirie ⁊c. nūcupatur. Is post multa
sanctitatis opera cum. 44. annis episcopali sedi presuit in die pasce ad christum
feliciter migravit. Post obitum beatissimi viri Vitalis Aozologus. Saulus.
Ezzius. Ioannes. abbates ⁊ monachi sancti Petri. Sedem episcopalem lauda-
bilitate rexerunt. Deinde sanctus Virgilius ex hybernā veniens tempore Pipini regis francoꝝ in epi-
scopum Saltzburgensem ordinatus qui Carinthias cum suo populo ad fidem reduxit. Postremo plures
ex eodem cenobio sancti petri per germaniam in claros viros euaserunt.

Rupertus episcopus

Dexta etas mundi

Saltzburga olim Juuauia ⁊ petena dicta. norci vetustissima ciuitas. nūc metropolis baioarie. quā tpe Julij cesaris ortum habuisse dicunt. non longe ab alpibus que olim ad noricos attinebant. nunc confusis omnibus. germanie attribuuntur. Norici enim vicinarum Alpium incole vt Plinius scribit Thaurisci olim dicti sunt. hoc quoq; tempore circa carnos in primis germanie oris. sunt incole qui thauri dicuntur. Cimbris em illiricū temptantibus. haud longe a norico qui in alpibus. cū eis En. papius carbo confligit. Atq; re infecta (vt Strabo ait) abscessit. Haud vō longe interiecto tempore cum tres fortissime gentes cimbrī. theutoni. ⁊ ambrones. vno tempore in ytaliam erupissent. partim per noricos descendisse. plutarchus ait. vterq; exercitus. C. marij auspicijs deletus est. Unus non longe a Saltzburga in eo videlicet loco qui alpibus proximus est. Alter ad atthesim: trecenta quadraginta milia barbarorū cesa. ⁊ centum quinquaginta capta scribit liuius. Fuit mor' ille vniuerse ytalie. nō modo locis per que eruptio facta est. formidabilis. Ideo romana arma citro vltroq; per noricum assiduis motibus gestata. Cuius incolis pene domesticata facta sunt. Cum interdum tres integras legiones in finitima loca missas sustinuerunt. Quas sub initio gallici bellī qđ vltra alpes gestum est. C. cesar duabus additis qđ proximū fuit. vt ipse scribit in galliam traduxit. Vbi excisam rupē militari opere patefecit. vt ex vetustissimo epigramate p̄cipite saxo sculptum in monte arduo quem crucis vocant. Licet magna ex parte ob vetustate abolito. datur intelligi. C. Julius cesar. Reliqua tum loci asperitate. tum vetustate legi nequeūt. Julius enim cesar socero generoq; suffragantibus ex omnibus puincijs gallias potissimū elegit. Cuius emolumento ⁊ opportunitate idonea sit materia triūphorū. Et initio quidem galliam cisalpinam illirico adiecto accepit. moxq; p̄ senatū comatam. Ceterum cū istris. pannonibus. illiricis ⁊ germanis bellū illatum est. hac veluti via vbi mō Saltzburga sita romanis armis accessus patuit ⁊ reditus. Germanos igitur iulius cesar aggressus in faucibus montiū arcem munitissimā eo loco extrui curauit. vt milites ad eaz refugium adiuvandū. Et satellites ex ea auxilium ⁊ iuuamen haberent. Et inde castrum iuuauense vernacula lingua hellsenberg appellabatur. Fluminis quoq; cui adiacet Juuauus dictus Arci nomen dedit. A quo ciuitas inde condita Juuauia diceba-

tur. Habet aut̃ hec vrbs paludes. planiciē. colles ⁊ montes. paludes pascua prebent. aucupia ⁊ venationes nonnullas. Piscationes quoq; se diuersis locis non incomode exhibent. colles ac montes germani trā salpinaz merciaz causa ptranseūt. Vrbs igitur iuuauia olim splendida muris ⁊ aggeribus munita. turribus altis. sedes regum fuerat. Habuitq; templa deoz sub antiqua gente marmorea. Et cum multo tempore floruerit. Inde temporibus attile regis hunoz incursiones. vastationes. incendiisq; sustinuit. Et cū ingenti cede hominū immunita desolata ac penitus diruta fuit. Postea diuus Rudbertus anno salutis octuagesimo supra quingentesimū cū Theodonem baioarioz ducem cum locis finitimis ad fidē xpī reduxiss̃ Tandem ad iuuarū fluiū veniens. qui nūc Saltzaha vocatur reperiens vrbem dilapsaz ac virgultis cooptertam instaurauit. que olim inter baioarie vrbes eminebat nobilissima. Ratus hanc pro episcopatu idoneam. pprietatem a duce obtinens. Extirpatis arboribus ⁊ vepribus. ⁊ repertis edificijs basilicam in honore sancti petri construxit. Et cenobiū ordinis sancti benedicti cum munificentia ducis instituit. Rexitq; ecclesiam episcopalem annis. xliiij. Relinquens beatum vitalem successorez. Postea virgilius sanctus ibi episcopus ecclesiam cathedralem construxit. Et corpus diui Rudberti ad eam transtulit. Gebghard⁹ dein de episcopus arces de nouo instaurauit. Et ciuitas in omni ornatu incrementuz habuit. magnis nūc menib⁹ ambif. Et mōsterioz tēploz ediū ⁊ arcis edificijs ppulcris exornat. Mult⁹ pterea sctoz reliquijs excolit.

De hijs subscripta adduntur.

Tunc hadriana vetus que post iuuauia dicta
Presidialis erat noricis. ⁊ episcopo digna
Rudberti sedes qui fidem contulit illis
Christi; quā retinet Saltzburga sero vocata
Is sanctus obiit eracli⁹ principis euo
Legē dū cōdidit Mahumet nephādā sabeis
Qui successore sibi fecerat ipe vitalem

Huic tres abbates hoc ordine sedes
Ausolog⁹ sauolus. post hos exi⁹ venerād⁹
Inde flobirgisus pastozis nomē adeptus
Ioannes post quē sedem possedit eandem
Virgili⁹ exul post hūc meruit fore presul.

Bexta etas mūdi

Anno mūdi. 5833. Anno xpi. 634.

Theodorus papa natione grecus. p̄e theodoro ep̄o hierosolimis. ponti-
ficatum iniens. om̄ia q̄ ad dignitatē religionis p̄tinere arbitrabat circū-
spiciebat. vt bonū pastorem decet. In om̄es maxime aut erga paupes mira be-
nignitate vtens. Constituit hic inter cetera cerei pascalis benedictiones fieri in
sabbato sancto. Censuitq; neminē separi debere qui nupsit post simplex vo-
tum. Hic pirrhū patriarchā cōstantinopolitanū ⁊ sergiū ac alios hereticos exi-
lio damnauit. Conuersus deinde ab hoc certamine pontifex ad ornanda scōz
corpa primi ⁊ feliciani martyruz reliquias ex arenario vie nomentane ablatas
in vr̄bem deferens in basilica stephani prothomartyris in celio monte collocat
multis ornamentis. Idem q̄ basilicā edificat via flāminea non longe a ponte
miluio ⁊ statim dedicat. duo postremo oratoria cōstruxit. Hīs ita constanter ⁊
sancte peractis morit̄ pontificatus sui anno sexto. mense q̄nto. die. xviij. sepe-
liturq; in basilica petri. pridie ydus maij. Ep̄atus aut̄ diebus duobus ⁊ quinq̄/
ginta tum vacat.

Martinus primus papa. p̄ia tudertinus. p̄e fabricio in theodori locū sus-
fectus. legatos statim cōstantinopolim misit q̄ Paulum adhortaret vt
omissis erroribus suis aliqñ veritatis callē ingrederet̄. at monitis pontificis
obtpare noluit. ideo cū dignitate priuauit ob qd̄ constantius imp̄ator indigna-
tus. Olimpiū cubiculariū suū ytalie exarchum creauit mandās ei vt Martinū
captum ad se mitteret. hac discordia freti sarraceni alexandria cū ingenti classe
soluentes Rhodū puenere captaq; vr̄be colossū. fama celeberrimū demoli-
ti sunt. Ex cuius erē noningētos camelos onustos ferūt. Constantius v̄o tot ca-
lamitatibus nibilo melior factus theodorū caliopani cū his mandatis iterū in
ytaliā mittit. vt primo quoq; tempe martinū pontificem ad se vinctum mitte-
ret. Is a romanis perbenigne exceptus cum salutandi causa pontificem sinu/
laret. homini cathenas inijcit. Eūq; cōstantinopolim mittit. Unde postea in
cherfonesum ponti exilij causa deportatur. vbi quondā beatus clemens roma-
nus presul exulauerat. Martinus autē multis calamitatibus circūuentus. ac
inopia rerum omniū p̄ssus. tandem in exilio moritur pontificatus sui āno. vj.
mense vno. diebus. vj. ⁊. xx. multis virtutū signis vsq; in hodiernū diem re-
fulgens. Et ex hoc inter sanctos martyres relatus ē. Cui⁹ festū decima die mē-
sis nouembris celebratur. Sedes autem rome. xiiij. mensibus tū vacat. quia
nil certi de sanctissimi viri morte habebatur.

Anno mundi. 5843. Anno xpi. 644.

Eugenius primus papa natione romanus. patre Ruffiāno e celio mon-
te. Martino in pontificatu successit. Eo ferme tempore quo petrus in lo-
cū pauli heretici cōstantinopolim sufficit. Hic em̄ ⁊ si melius aliquātulū de re-
ligione sensit q̄ paulus. non tñ vsq; adeo fidei normā tenuit. quā sancta roma-
na ecclesiā p̄dicat. Pontifex aut̄ Eugenius statuit vt quilibet ep̄s carceres ha-
beret ad delinquentiū penitētiā clericorū. voluit vt iuxta ecclesias sacerdotis
domicilia cōstruerentur. Mandauit quoq; monachis ne quis ex causa sine
sui supioris licentia claustrū exirent. fuit aut̄ vir mire pietatis. religionis man-
suetudinis comitatis munificentie. pontificatus sui anno secūdo. mense nono
moritur. ac in basilica petri sepelitur. quarto nonas Junij. vacat tum sedes mē-
sis. j. dies. 28.

Italianus papa. patria Signinus ex oppido volscoz. p̄e anastasio pō-
tificatū inijt. Vir quidē optimus ⁊ diuini cultus cupidus atq; assiduus
Quāobrem regulam ecclesiasticā composuit. ⁊ cantum ordinauit. adhibitis
consonantiā (vt quidam volunt) organis theodorū archiep̄um ⁊ hadrianū ab-
batem viros doctissimos atq; optimos in britanniā mittit. quā angliā vo-
cant. quo eos in fide cōtinerent. Tandem bene ex sentētia quantum in eo fuit
gubernata ecclesia. anno. xiiij. pontificatus sui mense. vj. moritur. ac sepelitur i
basilica petri. vi. kal. february. vacat tum ep̄atus men. 4. diebus. 15.

Adeodatus papa. patria romanus. patre iouiniano ex monacho ponti-
fex creatur. Vir religione ⁊ om̄i comitate p̄ditus. in delinquentes cle-
mens in pauperes beneficus. in hospites benignus. erga calamitosos miseri-
coris. ecclesiam beati petri via portuensi iuxta pontem meruli tū instaurauit ac
dedicauit. Auxit ⁊ monasterium sancti herasmi in celio monte edificijs ⁊ fun-
dis. vbi ip̄e monasticā vitam duxerat. Et ad abolenda prodigia que sepe nū-
ro tempore suo apparuerant. Supplicationes frequentes habuit. Remus v̄o
pontificatus sui anno quarto. mensibus duobus. diebus quinq; vir sanctissi-
mus moritur. collacrimatibus omnibus. ad basilicam petri sepelitur. sexto ka-
lendas Julij. vacat tum sedes menses quatuor dies. xx.

Linea summorū pontificū
Theodorus

Martinus primus

Eugenius primus

Italianus

Adeodatus

Constantinus tercius in locū demortui heraclij p̄is primo sufficit. Cuz
Oem cosdroas rex psaz victorijs insolens vt premissum ē paci vt p̄senti
ret nullis p̄cibus p̄mijue pollicitationib⁹ adduci potuit. Quāobrem impator
eraclius expeditōem in barbaros destinavit. p̄mūq; oim cōstātinopolis defen-
sioni p̄specturus. Cōstātinū filiū cesarē declaratū regni cōsortē accepit Ser-
gio venerabili p̄iarcha z bonoso p̄icio spectate virtutis viro illi in admini-
strationis socios attributis. Inde post obitū eraclij iste cōstātin⁹ q̄ p̄e absente
cōstātinopolim gubernabat illi suffectus ē. Qui q̄rto assumpti impij mense
veneno extinctus ē a martina nouerca z eracleane fratre. quos pyrribus patri-
archa cōstātinopolitanus ad id flagitium instigarat.

Eraclion. mortuo fratre impiū occupat eo potissimū tpe q̄ cyrrus sergi⁹
z pyrribus acephaloz heresim instaurātes. vnā opationē in xpo hūani-
tatis. s. z diuinitatis. vnāq; volūtatem p̄dicabant. Ex hīs aut pyrribus q̄ ob
heresim in affricā relegatus fuit. quā p̄mū de heraclij morte cercior ē factus.
Ex affrica romā venit. puolutusq; ad theodozi pontificis pedes poposcit ve-
niā errati. qd apud cōstātinopolim ppetrauerat. Exinde oblatā a pontifice et
clero romano recte fidei z religionis xpiane formulā reuerēter accipiēs in pa-
triā est reuersus. Ubi postq; flagitiū illud martine z heracleoni suasit. p̄i⁹ vi-
tam amisit. q̄ tanto q̄sitū scelere p̄iarchatum potuerit obtinere. Cū igit post
mortē cōstātini heracleon imperiū tenuit et turpiter z iniq̄ssime rem publicā
administraret senatus populisq; cōstātinopolitanus in martinā eracleonem
q; insurgēs lingua illā. hunc naso mutilatos relegauit. quo in furore retract⁹
de fuga pyrribus a populo est occisus.

Constans Constantinopolitanus impator. q̄ fuit filius constantini dolo
necati. post heractionem p̄dictū illico in impatores assumptus. Et in de-
mortui pyrribi locū paulus p̄iarcha a senatu z pplo est suffectus. q̄ a theodo-
ro pontifice romano. vt rectā fidei normā acciperet p̄ lras requisitus. obstina-
te rēnuīt obedire. quē theodorus pontifex romanus dignitate p̄tinauit. quia
orthodoxe fidei normā z rōem suscipere recusabat. adiūuāte ei⁹ stulticiā cōstā-
cio in eandē heresim stolidē nīmū. plapso. vn z martinū papā in cersonā pō-
ti ciuitatē. apud quā alter romanus pontifex. b. clemens longe añ exulauit in
exiliū misit. inde cōstātinus expeditionē in ytalīā parauit nō q̄dem vt iuxta fa-
mam tūc a se accurate disseminatā longobardos ytalīa eiiceret. s. vt urbem ro-
mā z subiectas illi puincias diuitijs z ornamētis spoliaret. Cūci romam via
appia cōstāntio vitalian⁹ pontifex maxim⁹ clero z pplo multitudine sociatus
sexto ab vrbe miliario obuiauit. introductisq; impator bti petri p̄mo z post
alias vrbis eccias accuratissime inuisit. Et postq; p̄mis q̄ncq; aduētus sui die
bus basilicas z publica rome loca pambulauerat: direptioni operā impendit
Etem q̄cunq; vidisset ex ere aut marmore ad ornatum posita. p̄ singulos dies
aut loco abstracta. aut vi discerpta nauibus imponi curauit. vt plus ipe orna-
mētoz septē in diebus vrbi rome detraxerit: quā barbari antea in ducentis et
q̄nquaginta octo annis p̄ quos impiū inclinauerat. vl in p̄dam abstulerāt vel

Conciliū Rome tpe martini pape

confregerāt inde neapolim redijt z postea in sici-
liam nauigauit. Desedit vo syracusis vbi misel-
sus q̄dam armeni⁹ ordines in orientali ei⁹ exer-
citu ducens illū in balneo interfecit. anno impij
sui vigesimo octauo. In eiusq; locum mezentius
Cui⁹ fraude necatus cōstātinū putant in impator
a militibus creatur.

Synodū rome martin⁹ p̄tifer cētū z q̄nqua-
ginta epōz hūit ob paulū p̄iarchā cōstāti-
nopolitanus. e⁹ apocrisarij q̄s ad paulū miserat.
z illū vt resipisceret vigeret. cōstācij iussu i diuer-
sas isulas relegati fuerūt. qd cū audisset martin⁹ i
eo synodo rome cōgregata p̄mo cōdenatōem cyri-
alexandrini z sergij ac pyrribi cōstātinopolitanorū
p̄iarchaz inouauit. deinde paulū p̄ntē p̄iarchā
dānauit z p̄iarchatu cēsuit animouendū. Intē-
rea vo dū h agerēt pax ytalīe q̄ iter rōnos z lō-
gobardos ānis. xxx. durauerat turbati iā cepta
ē. longobardis oīa ad suā vtilitatē trahētibus.
Cōtra vo recusantib⁹ romanis q̄ p̄ter ius fasq;
mandaretur. maxime vo cū rotharis arriana la-
be inquinatus. nullā ferme ciuitatē haberet. cui
non arrianū z catholicū ep̄m p̄pōsuisset.

Linea Impera- torum

Constantinus tercius

Heraction

Constans

Beata etas mundi

Isidorus

Aurea

Oswaldus

Leodegarius eps

Isidorus heremita sanctus. p hoc tempus virtuti
bus clarus. qui cū esset Britonū regis filius. spze
to regno z mundialibus pompis in heremus secessit.
vbi cū aliquādiu sanctissime vixisset. Tandem in pago
pontico multis miraculis clarus in dño q̄uit. Sunt
q̄ scribūt co tpe z vincentiū beluacensem ep̄m z medu
ardū archiep̄m Remensem sc̄itate z doctrina in precio
fuisse. hīs addūt z reginalphā gallā matronā genere
z sc̄itate insignē. z renaldū traictensem ep̄m vita z
miraculis clarum.

Egiltrudis regia anglie circa illa tpa claruit. que
trib⁹ nupta viris vgo p̄mansit. cui⁹ mortue cor
bus post. xi. sepulture sue ānos incorruptū ē inuentū.

Aurea virgo sc̄issima ip̄i eligij p̄tificis discipu
la. p ip̄m t̄pus apud parisiōs disciplina sanctita
re z p̄cipua patientia clarissima. plurimū floruit. Cui⁹
sanctitate z prudentia p̄motus eligius ipsaz trecentis
virginibus p̄fecit. fuit autem genere nobilis.

Forseus q̄s biberne regl filij p id t̄ps cū duobus
germanis p̄tēptis regni sui pompis monachalē
habitu suscepit. z in magno p̄cio euaserūt. Is mo
nasteriū in loco quē vocāt latiniacū p̄struxit. Nec mltō
post ordinat fribus. miḡuit ad dñm. post q̄tuor autes
ānos ab eligio z aulberto ep̄is imaculatū corpus sine
vlla putredine trāssert. bñi⁹ natale celebrat. 4. nonas
marcij.

Oswaldus rex nordmānoꝝ anno p̄mo heradio
nis impatoris a penda mercioꝝ rege perimitur.
Is q̄tuor ydeomatū gentes. videlz pictauos. scotos.
britones. z anglos i suā s̄biectōem accepit. h⁹ dextera
multaz elemosinaz largitrix hodie q̄s cū brachio z cu
te z nervis incorrupta iacet. toto reliquo corpe in cinel
res dissoluto. que a fr̄e Oswino apud urbem bembā
burch cōposita in scrinio p̄o miraculo monstratur.

Erdrudis sancta niuigellensis anno constantis
xx. obiit. Hec fuit filia ytte relicta pipini q̄ istin
ctu sc̄i amandi monasteriū niuigellense fundauit. Cui
filiā suā Berdrudā v̄ginem deo dignā p̄fecit. q̄ die sui
obitus appuit cuidā abbatisse treuerēsi noie modeste
sibi familiaritate cōiuncta. suā felicē trāsmigrationem
ostentās. pluribus inde miraculis claruit.

Leodegarius ep̄us t̄pibus Eōstantini impatoris
ebzonij pessimū virū Theodoricus rex in grām
recepit. q̄ leodegariū varijs tormentis afflixit post fa
mē z carceris squalorem. post oculoꝝ euulsionē. post
plantaz cōcisionē. post lingue z labioꝝ excisionē. con
summauit tandē martiriū p capis abscisionē. fuit hic
a nobilissimis parentib⁹ regi clotario cōmēdatus. Et
a didone auūculo suo pictauiesi ep̄o eruditus. inde ob
pudentiā z p̄siliū cū in regio palacio moraret. tantā
sc̄dm deū de pietate sollicitudinē habuit vt eduensi ecclesie mereret in pontificem
p̄moueri. Is post obitum suum multis miraculis in restituēda sanitate claruit.

Vigilius quoq; circa idem tempus genere nobilis z sanctitate preclarus in Antisiodoren. ep̄atu sedit
annis. xxvj. vbi extra urbē ecciam beate marie cū monasterio cōstruxit. Et hospitale qd dom⁹ dei ap
pellatur. Hic p̄pter sanctitatem suā inimicis iusticie odiosus. a warachono senescallo regis francie in sco
tia filia occisus est. Qui waracho successit in eodem principatu ebzonio qui sanctum Leodegariū occidi
fecerat. Et ip̄e ebzonius in morte visus est a demonibus in infernū deportari. Cum autem vigilius ad p̄
priā veheretur urbē per ciuitatem senonicā vincti ruptis cathenis libere de carcere exierunt. Cathenas ad
prescriptam ecclesiam suam deferebant.

Egiltrudis regina

Forseus

Berdrudis

Eligius ep̄us

Cesarea regina psaz

Cesarea psaz regina. Circa hec tpa de pside exiens nesciente marito cū pau-
cis suis fidelibus. priuato habitu. ppter xpiane fidei amorē. pstantinopo-
lim venit. anno sexcētesimotercio ac. lxxx. Que qdē ab impatore honorifice su-
scepta. post aliquot dies nō multo post: characterē baptismi vt desiderabat susce-
pit. ⁊ ab augusta de sacro fonte leuata. hoc vbi intellexisset psaz rex. legatos sta-
tim pstantinopolim mittit. q̄ vxorē ab impatore repetant. Rndit impator in ar-
bitrio regine esse standi vl̄ discedēdi. p̄inde eā sciscitetur. Interrogata regina re-
spondet. Nūq̄ rediturā in p̄riam. nisi rex xpiani nomē susciperet. Qui statim re-
cognita cū. xl. milibus hoīm cōstantinopolim pacato agmine veniēs pbenigne
ab impatore suscept⁹. vna cū militib⁹ suis baptizatus. ⁊ ab Augusto de fonte le-
uatus. catholica fidē pfirmitus ē. accepta sua coniuge letus ⁊ gaudens multis
ab augusto honoratus munerib⁹. in regnū reuertit. Rotharis

Rotharis longobardoz rex post arialdū regē. regnauit annis. xvi. Is li-
cet multis p̄ditus vtutibus. Arriana tñ labe inq̄natus oēs longobardos
in eandē p̄cipitanē traxit. vt in ciuitatib⁹ s̄iectis duos hēbat ep̄os vnū catholi-
cū alter arrianū. In re militari p̄stans fuit. vt etruriā ⁊ liguriā cum locis mariti-
mis vsq; massiliā in suā redegit p̄tatem. Tanti insup fuit ingenij. vt leges q̄ sola
memoria in vsu habebat. in seriē q̄ndā redegerit. ⁊ libzū edictū appellari mada-
uerit. prius em̄ lōgobardi sine lege fuerūt. Erat aut̄ (ip̄o in eodē codice referēte)
ann⁹ septuagesimusprim⁹ quo longobardi ytaliaz intrauerāt. vt in plogo libri
patz. Huic cū aliqñ theodorus exarchus bellū indixisset. apud Scultemiā mu-
tine vrbis annē acriter pugnātū ē. vt exarchus septē milia amiserit. Tandē ro-
tharis sine filijs defunctus est.

Odoaldus filius successit q̄ regnauit ānis. v. hic theodalinde regine filiā duxit vxorē. qui tamē libi-
dimbus immerfus in adulterio mulieris deprehensus a viro occisus est.

Aripert⁹ deinde rex regnauit ānis. 9. Is apud papiā oraculū pulcherrimū in honore saluatoris condi-
dit. moriens duos reliquit filios ptheritē ⁊ gundibertū reliquit successores. quoz tpibus longobar-
di pacē cū romanis rauēnatibusq; vbiq; suauerūt. Sed varijs ip̄i inter se motibus agitati sunt. grimoal-
dus nanq; beneuetanus longobardoz dux ip̄os fratres discordes esse intelligens. magnas ducens copi-
as papiā venit. qua ex vrbe cū ptheritem puerū regē fugasset. gundibertū frēm expulit mediolan o. Eas
discordias exploratas hñs clodoueus rex francoz. copias in ytaliā misit. q̄ cū in transpadana regione ma-
gnā fecissent predā. a grimoaldo ytalia sunt expulse. Sunt tñ qui scribant gallos hac rōne deceptos esse.
longobardi em̄ simulata fuga. castra rez omī copia ac vini potissimū plena relinquentes haud longe in i-
sidijs constiterāt. galli vō castra ingredientēs rati veram esse hostiū fugam. In oēm voluptatem effundū-
tur. epulis ⁊ vino replent. quare supuenientibus hostibus cum somno etiam grauati passim veluti peco-
ra ab hostibus ceduntur.

Sarraceniq; p id tpus intantū hauserāt opes. vt post subactas ⁊ quiete possessas. q̄ romanoz fuerant.
prouincias asie. europam inuadere presumerēt nauigio itaq; ingenti ab alexandria soluentes rhodus
insulam romani imperij puenērūt. eaq; capta colossū fama celeberrimū a quo ciuitas insule primaria no-
men habuit. demoliti sunt. Ex cui⁹ ere nongentos camelos fuisse oneratos inuenimus. rhodo vasta sarrac-
eni. egrū delati pelagus multas ex cicladibus affluerunt.

Grimoaldus

Grimmoaldus decimus longobardoz rex. regnauit annis. 9. Is abeūte
ex ytalia cōstantio in cisalpinā rediens. forz popolijs sabbatho sc̄to aggress⁹
sus celsis om̄ibus diripuit. ac solo equauit. Fuere in hoc rege mltē preclare cor-
poris ⁊ anime dotes. tātū em̄ prudentia ⁊ cōsilio valuit. nō solū in rebus exter-
nis verūetiā in domesticis vt qdam capitula ac qdam vtilia rotharis regis edi-
cto addiderit. q̄ postea legis formā accepere. fuit p̄terea mediocris stature cor-
pore validus. capite caluo. pmissa barba. nec animo minus in rebus agendis
q̄ corpe. p̄mptus. post fleubotomiā factā in brachio dū arcu colūbam sagital-
set erupto denuo sine intermissione sanguine diem obiit. sepultus ē aut̄ papie i
basilica beati ambrosij quā ip̄e sua impensa edificauerat. pertaris aut̄ ariperti
regis filius. in ytaliā rediens tercio mense post grimoaldi mortē regno paterno sine cōtentione potitus ē.

Constatio ipatore sblato cū oēs passim dilaberēt. supuenientib⁹ cū maḡ
classe sarracenis. ⁊ syracuse ⁊ tota insula occupat. vnde postea onusti pre-
da alexandriam redeuntēs vrbis quoq; rome ea ornamēta secū detulere q̄ con-
stantius aduexerat.

Dagobertus francoz rex eodē ferme tpe vir astuti ingenij. nec consilio mi-
nus q̄ manu promptus moritur. Cuius animā e manibus demonū libe-
ratā ferūt Dyonisij ac Mauricij martyris ac etiā martini cōfessoris auxilio. q̄s
semp dū vixit vt patronos coluit ⁊ templis honoratiores reddidit. Hic autem
oib⁹ bonis insignit⁹. regnauit ānis. 34. Vex ab anglis insensus ppetuā cū eis
suscepit inimiciā. hic itereffiōe heraclij oēs iudeos. i suo regē baptizare fecit.

Berta etas mundi

Erfordia magna ac memorabilis vrbs. puincie thuringie caput. a p̄scais erphessurt appellata. mō-
 tem habet excelsum. qui nūc sancti petri vocatur. cum a temporibus Theodosij impatoris sub ar-
 chadio ⁊ honorio inclinatio imperij originem habuit. Franci romanorū p̄sides. a rheno ytaliam versus
 abiecerūt. Et se regi p̄prio subiecerunt. Quibus intellectis thuringi ab altera parte rheni orientem versus
 Ex consilio regis francoz merwigū eius cognatum in regem elegerūt. Is arcem cōstruxit in eo monte. ⁊
 castrū p̄pe Erfordiam vbi nunc ecclesia sancti Byonisij extat. qđ vulgares Aderswisburg nomināt. Post
 eius obitum hassinus in thuringia regnum sucepit. Cui⁹ vxorem postea hildericus rex francie duxit i cō-
 iugem. Per ea tempa in loco vbi nūc basilica diui andree frequētatur. villa Schildinorde extabat. in bru-
 leto quoq; p̄pe fluiū Bera (qui nūc ciuitatem illabitur. ⁊ mediam ferme p̄terfluit. Cuius cōmoditate to-
 ta ciuitas purgatur. ⁊ plurimū decoratur) Molitor sagax sua diuertacula habebat. cui nomē Erpff fuerat
 apud eius molendinū transitus sine passagiū olim extitit. at cum temporibus clodouei regis francoz ad
 annū salutis trigesimū octauū ⁊ quadringētesimū Erfordia ortum habuit. a molitore dicto atq; transitu
 Erphessurt denominata fuit. Regnante postea apud francos tagoberto inclito rege. Is post castrū in mō-
 te desolatum monasteriū celeberrimū sancto petro dicatum ordinis diui benedicti construxit. Inde mons
 sancti petri appellatus fuit. Ecclesiam quoq; sancti Gangolfi dotauit. Bonifacius postea archiep̄us ma-
 guntinus sub pipino francoz rege. cum thuringiam ad fidem cōuertisset ecclesiam gloriose sempq; virgi-
 nis Marie edificauit. ac ibi episcopatum ordinauit. qui illico maguntine sedi cessit. Huius vrbs ager
 optimus est ⁊ herba fullonū que sandix ac saponaria dicitur pro tingendis pannis feracissimus. Per cui⁹
 arua gera fluius ⁊ alia flumina p̄terfluit. regionem vbertim irrigantes. p̄pter quod ⁊ pecorū pascuis ha-
 bundat. Post annū deinde sexagesimū sextum supra millesimū muro circūdata ac turribus munita fuit. Et
 ciuiū edibus ac monasterioz ac ecclesiaz ornamentis mirifice creuit. thuringozūq; celeberrima sedes fuit.
 eo qđ totius regionis ferme media sit. ⁊ bladis alijsq; necessarijs copiosissima habeatur. Et cum hec regio
 ac vrbs a soluendis decimis libera fuerit. Eam ob rem multas calamitates a finitimis principibus passa
 fuit. precipue temporibus heinrici tercii imperatoris. Is cum a seuerissimo suo preceptore archiep̄o
 Colaniensi liber euasisset. In om̄ia genera flagitioz ruptis t̄pantie frenis p̄cipitem se dedit. Montes oēs
 Ecclesia virginis Marie Sanctus Seuerus

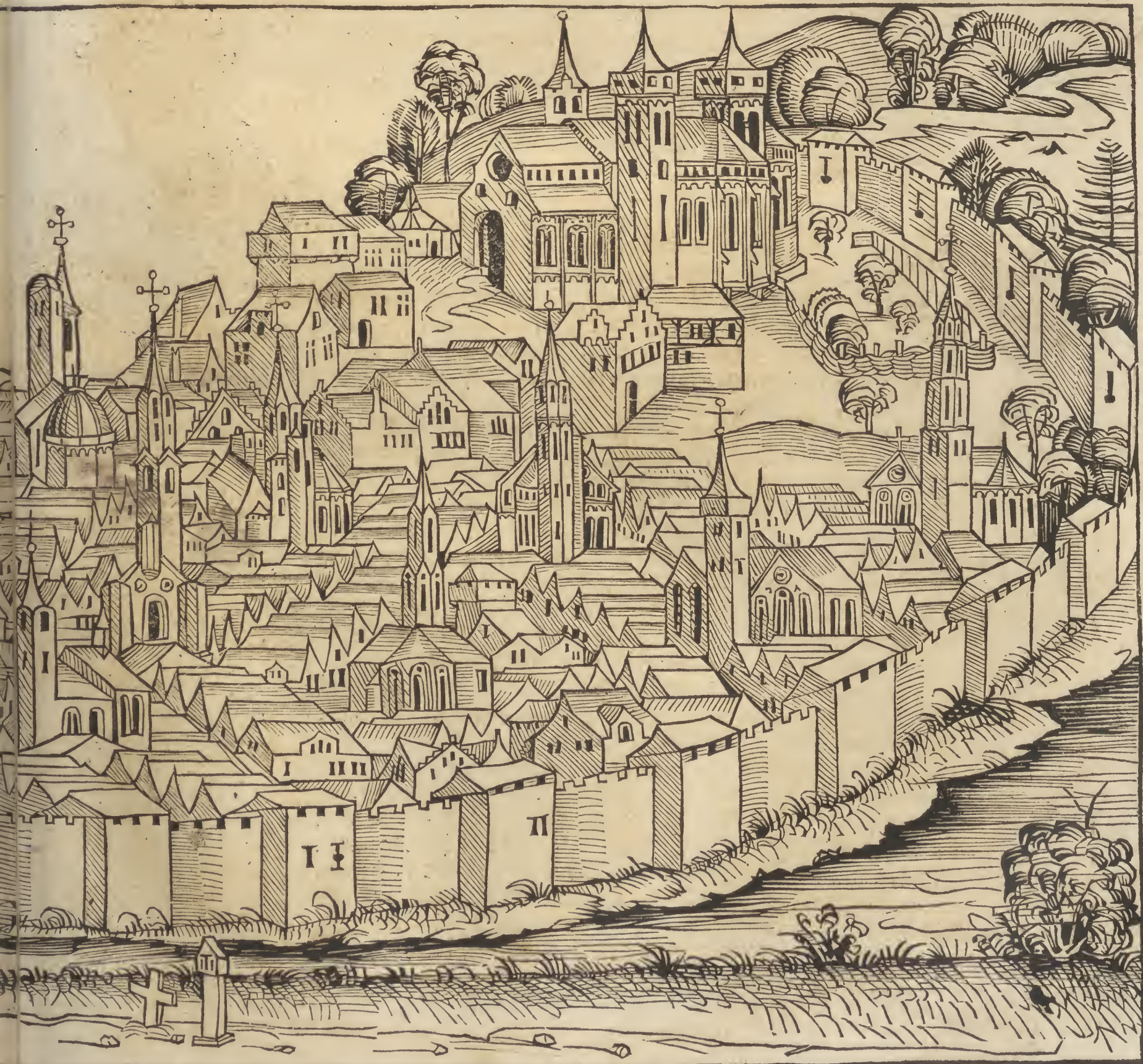

1 ERFORDIA

colliculosq; saxonie ⁊ thuringie castellis munitissimis extruxit. p̄sidiūq; imposuit. quibus cum victui necessaria minus sufficerent p̄misit. vt ex p̄imis villis ⁊ agris hostili more predas agerent. ⁊ ad ip̄a castella munienda circūquaq; manentes cogerent. Vex ne manifesta tyrannide notaret si p̄tra innocentes atq; in regnū p̄p̄iū grassaretur. vt impietate suā q̄dam religionis specie palliaret archiep̄m maguntinū modis omnibus instigauit. vt decimationes thuringie sicuti ante pluries instituerat exigeret pollicens se ei in exigendo summa ope affutur. Et dicto obtemperare nolentes regia maiestate coactur. Ea tamē pactione vt ip̄az decimaz p̄tem sibi. q̄ ⁊ regie magnificentie ⁊ tanto labori suo digna forent tribueret. Ita ep̄s vanissima spe animat⁹. Synodū indixit in erphesfurt. vj. ydus marcij. statuto die aderat rex. archiep̄s ⁊ hermānus babenbergensis ep̄us ⁊ alij q̄ ad discutiendam causam fuerint euocati. Thuringoz spes ⁊ fiducia potissimū in abbate fuldensi ⁊ berneldensi nitebatur. Cū hī ecclias decimales plurimas et p̄dia in thuringia haberēt. q̄ publica discussione interpellati p̄ decimaz redditione primo p̄ deū archiep̄m rogabant. vt antiq̄us tradita monasterijs legitima incōmussa manere sineret. q̄ ⁊ sedes ap̄lica ⁊ veteribus ⁊ recētibus scriptis crebro firmasset. Et p̄decessores archiep̄i sui nūq; infringere tēptassent. Id atroci responso archiep̄s repulit: p̄decessores suos rudibus in fide auditoribus. lac potū dedisse nō escam. q̄ nūc resecare vellet. ⁊ p̄fectis solidū cibū ministrare. Tanp̄m thuringi improbata synodo sedem apostolicam appellarūt s̄ rex capitali sententia prohibuit. Postea exortū fuit bellū saxonīcū. Nulla deinceps exactio facta est decimaz. Gaudentibus Thuringis qđ occasionem inuenissent. vt traditas sibi a p̄ribus leges manu militari tuerentur. Et dolente rege quod dū decimis immoderatus inhiaret pene regnū cum vita amisisset. In hac vrbe multa sanctorū corpa p̄ illustrissimos delata sunt. videls Adolarij Eobani Seueri ep̄oz. ⁊ vincentie quibus ⁊ aras ⁊ basilicas edificauerant amplissimas. In ea quoq; anno domini. 1392. Gynnasiū celeberrimū ortū habuit. Vbi sunt edes amplissime studentū ⁊ legentū. Ex quo iurisperiti theologi ornatissimi. philoso phi ac medici excellentissimi p̄dierūt. Perpeffa tandem fuit hec famosa vrbs vastationes ac direptiones p̄ incendia varia. Neq; aliqua insignis vrbs apud germanos memoratur. q̄ p̄ fatalem ac aduenticiū ignē toties exusta sit. Ultimo incendio magna ex parte concrematur. In festo em̄ gerasij Anno. M. cccclxxij. hec p̄declara vrbs in basilicis gloriose virginis marie ⁊ Seueri in p̄te mercatorū. foroq; rapaz ⁊ an̄ gradus in edibus laicoz ac canonicoz damnu sensit. vt pene tertia vrbs pars incendio perijt.

Monas Sancti Petri

Bonus papa. patria romanus. pre mauricio. eo tpe pontificatu inijt q Bri-
moaldus longobardoz rex morit. quo qdem anno maximi imbres fue-
re z multi fulminibus afflati iteriere. z frumeta in agris emarcuere. Tū ob hoc
pontificatu in maximis turbinibus suscepit. Fuit aut sanctitate vite z doctrina
valens. vt cleruz diuersis ordinibus distinxit. z honoribus auxit. Adonachos
vero quosdā syros cū nestorianis sentientes in monasterio boeciano de pben-
sos z castigatos in varia monasteria diuisit. pterea rauēnatem ecciam a roma-
na iam pridem segregatā z ob eam rem aliocephalim appellatā sedi apostoli-
ce obtpantem reddiderit. Hic insup honori z cultui diuino psulens vestibulus
sancti petri (quod paradisum vocant) quadripartitū marmoribz strauit. Instau-
rauit pterea. z restitutas dedicauit ecciam apostoloruz via hostiensis. Et ecciam
beate euphemie via appia sitam. At donus pontificatus sui anno. v. mēse. v.
die. x. morit ac sepelitur ad basilicam Petri apostoli tercio ydus aprilis. Cui
in morte episcopatū vacat mensibus duobus. dies sedecim.

Anno mūdi. 5863.

Anno xpi. 664.

Agatho. primus papa natione siculus. pre romano ex monacho pontifex
creaf. Vir certe tante sanctitatis vt leprosum obuiū factū osculo suo sta-
tim liberauerit. Tante pterea mansuetudinis z humanitatis fuit. vt neminem
ab se vnqz tristem dimiserit. Mactis itaqz impatorem moribus suis haud qua-
qz dissimile. monochelitarz causa cōciliū apud cōstantinopolim habere consti-
tuit. Expectauit itaqz donec constantinus a bello in patriam rediret q sarracenos
a se victos imperio romano vectigales reddidit. Inde legatos statim constan-
tinopolim mittit Joannē portuensē epum z Joannē romane eccie dyaconē.
Hos p benigne susceptos mira caritate pstantinus adhortatus ē. vt omissis ca-
uillationibus z sophisticis altercationibus. ex equo z bono omi controuersia
sublata duas eccias vnā tandem facerent. agatho vero cui tpe post solis z lune
eclipsim peste ac grauissima quidem laboratum est. pontificatus sui anno secū-
do. mense sexto. die quintodecimo moritur. ac sepelit ad sanctum petrū quar-
to ydus Januarij. Cui morte annū vnū. menses. v. sedes tum vacat.

Leo eius nomis secundus papa. natione siculus. pre paulo vir doctissimus
fuit. latine ac grece vt eius scripta indicāt. Preterea vo adeo musice pit-
est habitus. vt psalmodiā cōposuerit. hymnosqz ad meliōrē cōcentum redege-
rit. Idem quoqz instituit vt in celebratione pax populo daretur. Sextā vo sy-
nodum ita suscepit vt eosdē anathematizauerit quos sancta synodus pſente cō-
stantino damnauerat. Concessitqz necessitate urgente omni die baptizari debe-
re. Instituit pterea ne ad archiepātum assumptus pro vsu pallij aliorū offi-
cioz quicqz eccie psolueret. qd vtinā hodie obſuaref. Cū ex hac largitione qti
die mala oriantur. At leo in quo pter doctrinā z eloquētiā singularis religio.
mira pietas z clementia fuit. pontificatus sui mense decimo moritur. sepelitur-
qz collacrimatibus omibus tanqz publico parente orbatu ad basilicam Petri.
quarto kal. Julij. post eius mortem mensibus. xj. diebus. 21. epātus vacat.

Anno mūdi. 5883.

Anno xpi. 684.

Benedictus iunior siue secundus papa. patria romanus. patre Joanne. ab
ineunte etate xpo militans. diuine scripture ita operā dedit. vt doctrina z
exercitatione in rebus diuinis tum singularis haberetur. Ob eius humanita-
tem pietatem gratiam in omnes maxime vero erga pauperes. Quibus virtu-
tibus hominū corda ita sibi deuinxit. vt tū vnus haberetur. qui oim suffragijs
in locum demortui leonis merito subrogaretur. Ad hunc constantinus impera-
tor homis sanctitate pnotus. sanctionē misit. vt deinceps quē clerus pobulus
exercitusqz romanus in pontificem delegisset. eundē statim verx xpi vicariū esse
omnes crederent. balicas plures restituit maxime laurelitiū in luciam ac bti Cla-
lentini. Moritur autem pontificatus sui mense decimo. die duodecimo. sepe-
liturqz apud beatū petrū ydibus Maij. qui vt omnibus vita carus fuit. ita post
mortem ab omibus vt sanctus. z bene de humano genere meritis celebratur.
Eius in morte sedes vacat mensibus duobus. diebus quindecim.

Joannes quintus papa natione syrus. patria anthiocenus. patre Cyriaco
pontifex creatur. eo ferme tempore. quo impator cōstantinus moritur. vir
singularis religionis z mansuetudinis atqz doctrine oim consensu pontifex cre-
atus in ecclesia saluatoris que constantiniana appellatur ad lateranū. ea ratioe
qua leo secundus cōsecratur a tribus episcopis hostiensis portuensis z veliterno.
Quē quidem morem posteri deinceps tenere. Deniqz valitudinarius cum li-
bellum de pallij dignitate composuisset. pontificatus sui anno primo moritur.
Sepeliturqz ad. s. petrum. iij. nonas augusti. Eius in morte sedes vacat men-
sibus duobus. diebus xvij.

Agatho

Leo secundus

Benedictus secundus

Joannes quintus

Constantinus constantij augusti filius extincto vt premissus ē apud syci-
liā pstante augusto. punito q; ei successerat mesentio siue misseffo tyrā-
no. romanoz regnū suscepit regendū. Romanisq; principatus ē annis decem
et septem. Is aut cōstantin⁹ q; prius fuit a pstantio genitore in consortē impe-
rij assumptus. illo interfecto vt oñdimus territus est. et oīa vbiq; adeo trepi-
de administravit. vt si aliqua fuisset vis illata. visus sit imperiū facillime amif-
surus. Vir postea catholicus modestusq; ac omni bonitate integerrimus. qui
suscepto imperio heraclū atq; tyberij fies suos in imperij consortiū accepit.
Licet sint q; scribāt eosdē fies pueros ne ad imperiū aspirarent naribus muti
lasse. Inde mox ecclesias collapsas. q; sub heraclio ab hereticis dirute fuerant
instauravit. atq; alias denuo edificauit. Et cū esset armorū vir strenuus sarra-
cenos romano impio insensissimos bello tenuit. ac vectigalia reddidit. Beci-
mo em impij eius anno p sarracenos celebri victoria cōstantinū potitū inue-
nimus. vt ea afflictī clade sarraceni tributū impio pendere. pmiserāt. Accidit
q; oportuno in tpe. pax illa. q; bulgari post paz traciam inuaserūt. Congressi
q; illis pannoniā inter et mesia supiorē pstantinus insignē accepit cladem. cūq; potius fugeret quā pedem
referret. paci ab illis oblate cupientissimus acq̄uit. Satis nāq; bulgaris feracissimi agri. puincias danu-
bio cōtinētes romani pncipis auctoritate pacta secū federa habitare. inde pstantinopolim redijt. Et vt gre-
cos romane eccie vniret sextā synodū agathonis pape rogatu cōgregauit. Veniq; cū effs bonis opib⁹ ple-
n⁹ morit filio iustiniāno i impio relicto.

Synodus sexta vniuersalis apud constantinopolim

Sextam vniuersalē synodū apud pstantinopo-
lim constantin⁹ imperator celebrari iussit. in-
terfuerūt aut agathonis pape legati Joānes por-
tuensis epus et alter Joannes romane eccie dyaco-
n⁹. Couenerūtq; ad impatoris edictū ducenti octu-
agintanovem epi. Acta aut est cā monochelitarū q; s
supra diximus aduersus fidē catholicā cōtēdisse.
vnicā tantūmō eē in xpō voluntatem. Erantq; duo
pmarij cause aduersarij Georgius cōstantinopo-
litan⁹ et machari⁹ anthiocenus epi. quoz Georgi⁹
auditis rōnibus facilliter in catholicorū sententiā ad-
duci ē passus. macharius aut ptinax. et nimis diu
pribus resistens. nō solum ē dignitate puatus. s; si-
mul cū mortuis sergio. pyrrho. paulo et petro eius-
dē hereseos auctoribus sathane traditus. ad extre-
mūq; cū aliquot pfidie cōplicitibus romā relegatus.
Et theophaniū abbateū vero sentiētē in locū macha-
rij anthiocenū ep̄m creant. Hac aut re ex sententiā fe-
liciter gesta. vt deo gratie agerētur q; vtrāq; ecciam
vnā fecisset. sententia et animis Joannes ep̄s por-
tuensis octaua pasce corā pncipe et p̄tarcha. corā
q; pplo cōstantinopolitano in basilica sancte So-
phie missam latine celebrat. approbantibus oib⁹

Eclipsis solis et lune

Cometa

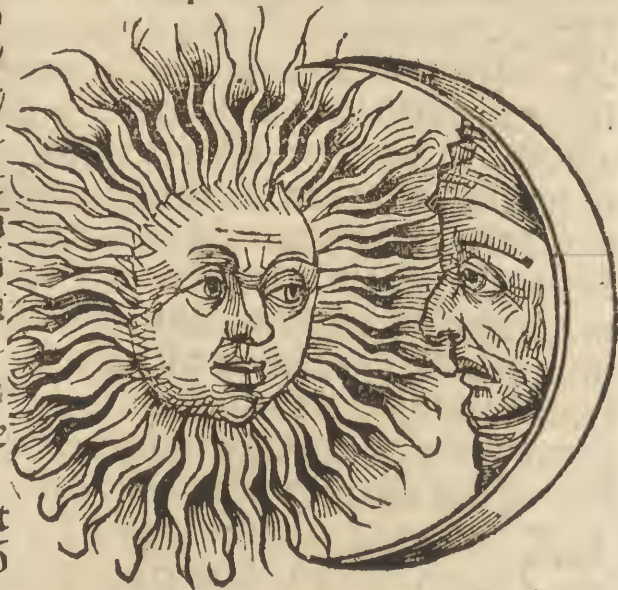

q; tū aderāt. vix esse et sc̄m illū sacrificadi
more. Et q; aliter sentiūt a recto et honesto
discedere. Hec ē aut sexta synodus. q; Cy-
rilli. Athanasij. Basilij. Gregorij. Dyo-
nisi. Hilarij. Ambrosij. Augustini. Hier-
onimi. snia conclusum ē. duas naturas et
opatoēs in xpō eē. Explosaq; illoz ptina-
tia q; vnicā eē in dño volūtate dicerent. vñ
monochelithe vocati sunt. Ea reintēgta fi-
dei leticia agatho et romani paucos men-
ses sunt gauisi. q; pesti tūc q̄nta raro alias
p tres mēses romani populata est. et ipse
agatho est defunctus.

Stella crinita quā greci Cometē vocāt
indicabat. pfecto tot clades q; trib⁹ cō-

tinuis mētib⁹ appuit. Et pluuię magne ac frēq̄ntia tonitrua qualia
nūq; ātea fuere. vise sunt elemēta i vrbis rome et ytalie excidiū p̄iurasse. Illāq; tāti tāq; p̄tinuati ibres toni-
truis fulgorib⁹ imixti fuerūt. vt maximā armētoz passim morientū iacturā ppli sint p̄pessi. q; quā plimoz
viros ea tēpestāte fulmib⁹ afflatos iterisse iuenim⁹ et maturescētia pluuiarū initio i cāpis frumta emarcuisse
vt solatio fuerint populis legumina. quoz fetus primi grana in terrā v̄eto imbreue discussa cum herbidiū
cespitem pullulassent ad maturitatem denuo perueniunt in Cisalpina potissimum.

Post solis quoq; ac lune eclipsim peste grauissima laboratū est que papiā depopulata ē vt ciues iuga
montiū petetent et in vrbe frutecta ac herbe nascerentur.

Bexta etas mūdi

Quoniam papa. Tracia oriundus. in sicilia educatus. Inde romane ecclesie militans ex presbitero pontifex creatus. Vir siquidem bonus et tanto principatu dignus. Nam dum romam petri archiepiscopi exercitus vero theodorici presbiteri in Joannis demortui locum sufficere conaretur. Tandem post longam altercationem in hanc sententiam venire omnes: nutu diuino impulsus. ut cononem eligerent. Erat enim moribus. litteratura pietate religione dignitatis specie insignis. quem nonnulli angelicum ob venerandam canonicam et dignitatem forme appellarunt. animi simplicis et integri. modestie et iusticie singulari. Constantie et prudentie plusquam humane semper habitus. Hanc obrem et vestigio omnes ad quos pertinebat eum confirmarunt. cum maxima acclamatione laudem suam. idem fecit Theodorus exarchus ravennas. qui tamen post initum pontificatum statim inualitudinem incidit. vni paschalis archipresbiter ac thesauri pontificis dispensator regnandi cupidus iohannem hexarchum pecunia sollicitat. ut eius suffragium post mortem cononis pontificatus sibi decerneret. Accepit pecuniam quamque nihil eorum quod promiserat prestiterit. Adoritur autem conon pontificatus sui mense. xj. die tercio. sepeliturque ad sanctum petrum. xj. kalendas octobris. vacat tum sedes mensibus duobus. diebus tribus et xx.

Anno mundi. 5893. Anno christi. 694.

Sergius papa natione syrus. patria anthiocenus pretyberio. adeodati pontificis tempore romam veniens in clez romanum asciscitur. Deinde vero ob eius doctrinam et diligentiam circa mysteria ac rem diuinam per ordines conscendens sancte fuisse ad duas domos cum titulo eius loci creatur. frequenter tamen magis atque magis cimiteria cepit. qua ex re tantum sibi nomen copauit. ut defuncto conone in eius locum succedere sit. non sine altercatione tamen. Nam cum pars populi romani maxime theodorici archipresbiteri peteret et nonnulli ob exarchi iudiciis subornati pascalem nominassent. parsque utraque in palatio lateranensi convenissent tandem cleri populi que vota in sergium conveniunt. quem postea iustinianus imperator cum sue synodi nollet acquiescere ad se vincitum per zachariam pthospatarium suum trahere precepit. sed milites ytalici id admittere noluerunt. Elez cum pacem obtinuisset ad ecclesiarum institutionem manum apposuit. Et quoniam maxime petri basilicam ablatiis rudibus renouatisque tignis stillicidiis ac parietibus in antiquam formam restituit. Ibi quoque partem domice crucis inuenit in capsula enea. Et b. leonis pape corpus vilius iacens honestiore loco reposuit. Constituit preterea ut in fractione domici corporis ter caneretur agnus dei. his tot rebus insignis pontificatus sui anno. xij. mense octauo. die tercio et xx. moritur. Et in basilica petri collacrimantibus omnibus sepelitur. vi. idus septembris. vacat tum sedes mensem unum. dies viginti.

Iohannes eius nominis sextus. papa natione grecus pontificatum inijt quo theophilatus ytaliam peteret. Is pontifex restituta basilica sancti andree in vaticano. sacroque tecto diui marci atque ornato altari principis apostolorum petri ductis columnis dextra leuamque. atque etiam ut erat animo pio ex erario ecclesie multos captiuos redemit. Adoritur autem pontificatus sui anno tercio mense tercio. martyrio ut quidam volunt. Sed a quo martyrium passus sit non satis constat. Sepultum ad cathedras sebastianas via appia quidam affirmant. Eius ex morte vacat tum sedes mensem unum. dies vnde viginti.

Iohannes septimus papa natione grecus. patre platone eo tempore pontificatum inijt quo iustinianus constantinopolim reuersus. tyberium et leontium a quo fuerat imperio deiectus spectante populo interficere iussit: fuit autem vir multe eloquentie et sanctitatis. Qui in basilica petri oratorium (ita enim appellant) locum orandi in honorem dei genitricis extruxit. Cuius parietes vermiculato opere intecti. dextra leuamque quorundam sanctorum patrum vultus ostendebant. Basilicam preterea sancte Eugenie restituit iam pridem vetustate collapsam. Cimiteria quoque sanctorum martyrum marci marcellini damasici pontificis exornauit. Postremo vero multas basilicas pictura et statu sanctorum cultiores reddidit. Adoritur autem secundo pontificatus sui anno. mense septimo. die. xvij. Sepeliturque in basilica petri ante altare dei genitricis quod ipse extruxerat. antodecimo kal. nouembris. Eius autem in morte tribus mensibus sedes vacat.

Sysimus papa. vel ut alij volunt Sotimus. natione syrus. patre iohanne. xx. tantum diebus in pontificatu vixit. Is licet podagra et cyagra ita laboraret ut neque ambulare. neque cibum capere posset. tamen ita urbis romae et reip. christiane curam gessit. ut nil pretermiserit. Et ante pontificatum et in ipso magi stratu quod bonum pontificem deceret. Jam enim materiam omnem parabat qua et membra urbis et templa vetustate collapsa in meliorem formam restitueret. Verum subita morte correptus in basilica petri sepelitur. viij. idus nouembris. Vacat tum sedes mensem unum. et dies. xvij.

Linea summorum pontificum
Conon

Sergius

Joannes sextus

Joannes septimus

Sysimus

Justinianus secundus siue iunior Constantini iam dicti filius post patrem in
impio relictus. impauit primavice annis. x. Vir siquē pmo bon⁹ et prudēs
ac elemosinar. p̄fusus largitor. Quasobres cōstantinopolitanū admodū au-
xit imperiū. Et multas leges condēs diuinā honorauit religionē. Et cum p. x.
annos gubernacula tenuit affricam a sarracenis abstulit. Et cum eisdem pacem
terrā marisq; fecit. Sicut affricā libiāq; amittere defuncti patris res noue fecerit
Ita eadē puincias exorte pariter in sarracenis noue res recipe adiunarūt. Si-
quēdē gisite sarracenoz ammiratho s̄ idem t̄pis quo cōstantinus vita functo
baldalon illi suffectus est. Qui audiens iustinianū imperij iura oīm puinciar
consensu accepisse. pacē illivtra obtulit. p̄ eius sedus affrica et libia in primis
fuerūt impio restitute. Affirmantq; nōnulli scriptores eo in federe interuenisse
se. ut p̄ annos. x. q̄ terminus in pace fuerat ascriptus sarraceni singulo quoq;
die numos mille aureos soluere seruūq; vnu ex gente sua. et vnu item equū ro-
mano impatori mittere tenerent. Interea vō cū in deū iustinianus tū in homi-
nes mira incōstantia vsus. Et sarracenos et bulgaros p̄ter federa pacis inite
adoritur. a q̄bus certe plus incōmodi accepit q̄ intulit. Et cōstantinopolim re-
diens a ciuib⁹ oībus odio habitus q̄ seueriā p̄fecti vrbis nō cōpescuit. Qd̄
q; synodū habuisset ad qd̄ cū romani pontificis cleriq; cōuenissent oratores.
iterata sunt sexte synodi acta q̄bus intermixta sunt aliq̄ ritu catholico abhor-
rentia. Subscripserūt vō imprudentes romani pontificis oratores. Sed eas
subscriptionē sergius pontifex ut pro heretica iudicatā noluit approbare. Ira-
tus vō ē iustinianus et mittēs zachariā p̄thospatariū romā iussit sergiū ponti-
ficem cōstantinopolim deportari. verū milites hexarchatus ytalici raptis p̄pe-
re armis pontificē a tāta iniuria tutati sunt. Cū itaq; iustinian⁹ p̄fidie q̄ in oēs
vtebat. et impietatis in romanū pontificē penas dedit. Si qdē leoncius patri-
cius annuēte gallinico p̄iarcho cōstantinopolitano. insurgēs pplū ad arma
cōciuit. Et carcere vi fracto multos educens morti p̄petuoq; p̄dori addictos.
iustinianum imperio deiectum cepit. nareq; mutilatum curauit cersonam pō-
ti ciuitatem exilio deportari.

Leoncius patricius vel ut alij volūt Leo secundus ipator pulso iustiniano
impitū occupās ipauit annis. 3. Eos ipij mot⁹ exploratos hīs habdime-
lech sarracenoz ammirathus affricā inuasit. in quē leonci⁹ impator ioannē pa-
triciū militie m̄gim. cū exercitu misit. et qdēdē ioānes sarracenis p̄gressus. eos
fugere cōpulsos oīm affrica exterminauit. Vex nō m̄lto post seditione iter eos
orta. Tiberiū qndā ciuē cōstantinopolitanū impatore creat. Qui p̄festim cōstāti-
nopolim cū exercitu adnauigās leonciū capit. et eodē affectū supplicio q̄ iusti-
nianū dixim⁹ in carcerē cōijcit. maiori ludibrio hominem reseruans.

Tiberius eius nominis tercius impator leoncio capto et incarcerato im-
perauit annis. 7. hic cōstantinopolitanus nobilissimus erat ciuis. Cum
exercitus ioannis in affrica relictus tumultuari cepit. absimarū cui tyberio fuit
cognomen ducem primo post impatorem acclamauit. Is imperiū ut aliqui q̄
sintum: ut alij oblatu accipiens nequaq; moras sibi apud affricā trahendas exi-
stimauit. Et cum exercitu pene omni nauigans cōstantinopolim puenit. faue-
bant vō ciues affiniū agnatozq; factio potentissima. vñ dum leoncius forum
palaciūq; seruire nititur. ingressus absimarus vrbē cepit. leonciū naso mutila-
uit et in carcere maiori infortunio reseruauit. Qui suscepto p̄ncipatu philippū
nicephori patricij filiū in pontū exulare iussit. Cū dixisset in somno vidisse ca-
put suū aquila obumbrari. Vex iustinianus in ponto ad regem bauaroz con-
fugiens qui honorifice susceptus ei filiā vxorem dedit et ad recuperandū impius
auxiliū p̄stitit qui tyberium eiecit et imperium rursus recepit.

Justinianus olim augustus iterum ope bauaroz et bulgaroz cōstantino-
polim reuersus impauit annis. xxvi. Cū em̄ ad sexti ioannis pontificatus
initū iustinianus secundus cū cersone apud quā ciuitatē exulabat p̄ se ferret re-
sidendi impij intentionem. ciues absimaro impatore fideles illū capere intēta-
runt. Sed is clam abiens ad bauaros cōfugit. Quorū rex aut ut ipi appella-
bant cacānus illi honeste habito filiam sponddit vxorem. Et tñ anno vix duz
elapso cacānus ab asimaro pecunia corruptus. iustinianū et hospites et genez prodere est pactus. quod cū
rescisset iustinianus fugiens bulgaroz regi trebellio se cōmisit. qui susceptam aduene curam illuz p̄ ar-
ma in patriam reduxit. ingressus cōstantinopolim iustinianus. leonciū quoq; a quo fuerat imperto deie-
ctus in carcere inuētū eduxit. Et vtrūq; inimicū inspiciēte populo occidi iussit. gallinici p̄iarchā obceca-
tum romā relegauit. Et quotiens stillantem trūcis naribus murcū abstergeret quēpiā aduersariū partiuz
excarnificari iussit. inde cum filio tyberio in p̄lio occubuit.

Linea Impera- torum

Justinianus secū dus
siue iunior

Leontius

Tyberius tercius

Justinian us

Bexta etas mūdi

Synodus aquilegiensis

Hoc tpe aqlegie ob impiā fidei qntum vniuer-
sale cōcilū suscipere diffidit donec salutaribus
beati pape sergij monitis instructa. Et ipa hūc cū ce-
teris xpi ecclesijs annuere cōsentit. Facta est aut bec
synodus cōstantinopoli tpius pape iulij sū iustinia
no pncipe cōtra theodorū. et omēs hereticos q beatā
mariā solū hoīem nō deū et hoīem genuisse affirmāt
In qua synodo catholice est institutū vt. b. maria sp
vgo theotocos diceretur. quia sicut catholica fides
habz. nō solū hoīem sū vere deū et hoīem genuit.

Theodorus

Theodorus Anglorū
archiep̄s vir doctissi-
mus optimusq; p hoc tps
apud āgliā floruit. Et inter
cetera libz egregiū edidit.
In q declarauit q peniten-
tiā vñq; pctm dilui pos-
set. sed et alia cōmentaria p
pulchra in diuinis codicibz
scripsit. Sanctus q; the-
odor⁹ augustudinesis ep̄s
virtutibus claruit.

Lambertus ep̄us

Lambert⁹ vir sc̄issim⁹ apd leodiū ea tēpestate mar-
tyriū subiit. eo q pipinū rep̄hēderit. q vxozi pellitē alpiadē supinduxerit.
Hoc aut facinus alpiadis fratrē cōmisisse aiūt q postea morbo pediculari cōsumi-
ptus ē. Hic ex nobilibus et diuitibus parētibz natus et a p̄meo lris eruditus
ita p sanctitate sua ab oibz amabat. vt traiectensi eccie post theodardū m̄grm
suū pmoueri in ep̄m mereret. Cū vō childericus q̄euz pmouit q eum diligebat
ab impijs occisus. Adaligni cū suo honore priuarūt. et pharamundū in locū eius
statuerunt. Lambertus cū duobus pueris monasteriū ingressus p annos septem
optime cōuersatus. Inde expulso pharamūdo itez reductus. vbi multos vbo et
exemplo cōuertit. dōdo ei cōtrari⁹. Eū p modū crucis in oīone pstratum directo
iaculo sui impij in leodio peremerūt. Inde occulto nauigio ad pontificālē ecciaz
pduxit. et p̄t hostes illico sepeliēt. Sc̄t⁹ at chumbert⁹ successor ei⁹ celit⁹ ad-
monit⁹ corp⁹. s. lāberti a traiecto leodiū cū maḡ miracloz glia transfert.

Beda anglicus p̄elbiter et monachus cognomento venerabilis: vir latina
et grecag; lingua nō mediocriter eruditus. Anno domini. 692. p xpiana reli-
gione multū laborauit. Hic trigesimū sue etatis annū agens. p̄biter ordinat⁹ ē.
Et in extremo natus angulo orbis. omnes terras p̄strinxit. Eo q docendo et p̄di-
cando vsq; in seniū aut scribendo nō destitit. vt p nouē. et. 50. annos et docere et li-
bros cōponere nūq; lassus visus fuerat. Ea ppter ob religionē etiā atq; modesti-
am venerabilis cognomentū adeptus ē. Scripsit em multa in actus aploz. in lu-
cam et c. Edidit et libz de tpius omeliāsq; plerasq; quibus multum gallici sacer-
dotes vtunt. Edidit quoq; cōmentarios in vetus ac nouū testm. et libz de gestis
angloz. Qui postremo circa annū dñi. 734. etatis vō sue. 72. plenus bonis opi-
bus diem obierit in sanctorū numero cōputari meruit. Strabo quoq; et Haymo
viri doctissimi bede fratres sunt habiti. quoz alter plerasq; omelias eleganti ser-
mone coposuit. Alter vō genēsīm cōmētatus est. Bedam aut inuitatū a Sergio
papa. vt romā iret scripta pape ad etelfridū abbātē monasterij vbi erat Beda ostendūt.

Beda venerabilis

Corp⁹. s. bñdicti ferūt tpius sifini pape e monte cassino furto sblatū ppter solitudinē loci et in galli-
am translātum fuisse. Vel vt alij scribūt de monte cassino ad monasteriū floriacē. cū scolastica foro-
re fuisse translātum per monachū nomine aygulfum.

Pipinus dux

Pipinus austrie. vel vt alij volūt austerie dux et gubernator cognomēto vel
tulius seu breuis: occupādi regnū frācie fundamēta iecit. Inde caroloꝝ glo-
riosum nomē apud frācos initiū sumpsit. Cū is intellexiss; bertariū qndam igno-
bile. Cui⁹ opa theoderic⁹ frācie rex plurimū vtebat oib⁹ odio eē. coactis i vnum
ingēti copijs in galliā traicit. ac theodorici cū berthario obuiū factū. collatis si-
gnis fundit fugatq;. Salutē sibi bertharins fuga q̄siuit. In regnū vō theodori-
cus se recipiens. Pipinū victorē pace sequestra regni gubernatorem et maiorem
domus (vt galli aiūt) efficit. Et extūc frācoꝝ reges degenerātes victores regnū
administrare ceperūt. Pipinus igitur rebus in regno copositis cōsanguineo suo i
administratione constituto. Ip̄e in austeriā rediit. vbi septem annis regnavit.

Ferraria insignis vrbs. veteri pado apposita. quā ciuitatē primū menibus circūdatā a smaragdo patricio ⁊ ytalie exarcho. circa annū dñi. 700. ⁊ ornatam fuisse historie tradūt. Hominis causam hanc asserūt. vetusta rauennatū ecclesie monumenta. q̄ vrbs illius archiep̄i tria iuriū eccie sue loca a trib⁹ metalloꝝ noībus appellauerint. Aureolū forluuiensis agri in ameno colle situm ab auro ⁊ argentā pado primario oppositā ab argento. Ferrariāq; a ferro. Cus aut ferraria ab ip̄o cōditionis initio in ptribus rauennatū romanoꝝq; simul aduersus longobardos durasset. illis a Carolo victis. post donationē de exarchatu. rauennate factam romane ecclesie in eius obedientia perseuerauit. Tandē quo tpe germani impatores eccie aduersari ceperūt ip̄a quoq; ciuitas sub alterutris vacillauit. Sed ad annū salutis vndecies centenū matildis comitissa venetoz rauennatūq; auxilio eandē urbē ab heinrico tercio ecclesie hoste occupatam sibi subegit. Et anno abinde centesimo ⁊ vigesimoprīmo quē marchiones estenses amicitijs diuitijsq; potentissimi in ferraria essent salinguerra quidē ferrariensis p̄ eoz ⁊ ecelini amicitie occasionem p̄sidia vsus. Friderici barbarossi instigationibus auxilioq; ferrarie dominium occupauit. In eaq; regnauit annis decem ⁊ nouē. quē innocentius quartus pontifex roman⁹ venetoz auxilio. ad annū salutis duodecies centenū atq; quadragesimū expulit. Et marchiones estenses ferrariam sibi paulopost subigere inceperunt. vbi olandrinus estensis primo p̄fuit. Sed anno abinde sexagesimo octauo p̄sulante clemente q̄nto cum Azzo estensis marchio beatricē Caroli secūdi neapolitani regis duxisset vxorem. a frisco eius filio p̄pter nouercam superinductam pater in carcere cōiectus est ⁊ a venetis impetrato auxilio ferrariā potitus est. Qui cū vidisset ferrarienses se ecclesie subdere velle in vindictam. mediam ferrariā incēdit. p̄pter quā iniuriā. pulso frisco ciues sese venetis dedere. eo q̄ se egregie ab his defendi posse sperabant. Veneti ip̄is marchionibus per arma pulsīs. ⁊ ex ciuiū deditōne ferraria sunt potiti. eamq; vt dimitterent adduci non potuerunt. Licet clemens q̄nt⁹ pontifex ro. ciuitatē venetiaz ecclesiastico sup̄imposuerit interdicto. Eū oīa eoz bona per galliam britanniāq; direpta fuerūt. Nec paruissent iussionibus pape. nisi legatus ecclesie pallaguria florentinoꝝ ⁊ Caroli regis fretus auxilio in ytaliā de auinione veniens venetos vi ⁊ armis ferraria primū. post castello thealdo quod ad pontem retinebāt magnis vtrinq; cōmissis cedibus deturbasset. Fuitq; postea semp ferraria sub estensis familie gubernatione. pontificibus obedientissima. hac tamē lege vt quot annis decem milia nūmū aureoz romane ecclesie persolueret. Et quasdam cōuentiones cum venetis habuerunt quoz obedientia ⁊ pace opibus potentiaq; plurimū creuit quod multiplicare fecit concilium a quarto Eugenio pontifice romano ibi celebratum. Cui interfuit Jo. paleologus impator constantinopolitanus. Quod vero p̄teritis temporibus nouē. s̄ splendidissime ciuitati defuit. p̄sens suppleuit seculum. In ea enim superbissima principum ac ciuiū pallacia erecta fuerunt. vbi cum gymnasiū sit nostris temporibus. multi humanitate. p̄bia. ac legum pericia viri excelluere. p̄sertim viros habuit nobiles litteris bñanitatis ornatissimos.

Ferraria

HERBIPOLIS

Herbipolis vernacula lingua wirtzburgk appellata. principalis ac inclita ciuitas francie orientalis que franconia dicitur. quā moganus fluius ex montibus bobemie ortus plabitur. In qua dyana cea vsq; ad tpa. s. kiliani martyris colebatur. qui ducem Bortbertum ac subiectum populū in fide ortho- doxa instruxit. filius betanus dux in monte wirtzburg ob honorem marie virginis gloriose. primā eccle- siam construxit. Et euz regio franconie partim plana. partim montosa sit. Montes haud ipi difficiles sunt. Ager nō admodum pinguis. Māq; plerūq; arenosus est. Multis in locis consiti colles vineis. gratum p- ducunt vinū. Maxime vō apud herbipolim. Et q̄quā terra in mltos partita sit dominos. tñ herbipolen- sem episcopum ducem franconie dicunt. Cum ⁊ ea vrbs nobilis episcopi sedes sit. qui ⁊ franconū dux ha- betur. Et cum rem diuinam facit gladiū in altari nudū ante se habet. Estq; ppe vrbe in excelsio monte (quē montem nostre domine appellant) art arte ⁊ opere munita. ac spectatu digna. vbi prelatus vt plurimū resi- det. Estq; super alta rupe constructum castellum. a tribus partibus ex planicie sursum erectum. ac sua natu- ra defensum. Pars quarta foueam habet. pontemq; pfunditas fouee altissima est. In hac parte turris est vndiq; ppugnaculis cōmunita. In cuius summitate custos residet. qui cornu tuba clamat. Murus cāceli li duplex est in medio platea est articularis. Estq; in ea capella ad diuinū cultum perornata. vbi are conse- crate sunt. Sunt ⁊ ibi mansiones q̄ plures. tum ample tum decore. cellaria sub castro perampla. ⁊ stabula multa. Habet similiter hec insignis ciuitas tres collegiatas ecclesias. preter basilicam episcopalem merito summā dictam. Et quatuor ordines mendicatas. Ordo quoq; sancti benedicti ad sanctum Stephanū lo- cum aptum possidet. Cartusienfēq; domini theutonici. ⁊ sancti Iohannis cum scotis ibi domicilia habent. Quinq; etiā monasteria sanctimonialiū. Extant ⁊ in ea quinq; parrochie. ⁊ duo hospitalia. Sacellū itē virginis marie cum turri mira arte constructa. Edesq; perpulcre canonicorū ⁊ ciuū hanc urbem exornant. Huic sedi nūc preest nobilis ac prestantissimus episcopus Rudolphus de Schernberg. qui nonagesimū etatis annū nūc excedit. Et episcopatum innumeris diuitijs ac varijs possessionibus auxit.

Constantinus papa. natione syrus. p̄re iohanne. vir doctissimus et lingua latina grecaq; eruditus. eo tpe pontificatū inijt. quo rome triennio fame laboratū est. qua quidē in re ita omnes tum vel maxime paupes iuuit. vt constantinū celitus missum homines arbitrent. Et cū iustinianus nil immutauerat p̄ter hoc tantū qđ sedem aplicam veneratione deinceps obseruauit tutatusq; ē videndiq; constantini pontificis admodū studiosus hoīem rogat vt ad se p̄fiscatur p̄missa classe quo tutius nauigaret. Appropinquāt aut vrbī regie constantino tyberius iustiniani fili⁹ cū regio comitatu. Et cyrus p̄iarcha cū omī clero honoris causa ad octauū lapidem obuiā p̄deūt. vrbem ingressi in regias p̄duxere. Iustinianus post vrbem ingressus. nō solū pontificem amplectit. verū etiam eius pedes venerationis causa exosculatur. inde iustiniano defuncto. philippicū successorem hereticū declarauit. Constantinus em̄ habita synodo nō modo philippici et iohannis monaci opiniones improbabat. verū etiam decernit vt sanctorū patrū ymagines qui sex concilijs ab omībus probatis interfuerāt. In porticu beati petri depingerent. Cū intellexisset eas a philippico e parietibus sancte sophie ignominie causa abrasas fuisse. Preterea constituit ne imperatoris heretici nomē publicis scriptis aut priuatis in ere argēto plumbeue reciperet. Postea morit⁹ constantinus septimo pontificatus sui anno. die. xx. ac ī basilica petri sepelit⁹. tercio yd⁹ february. sedes mēses vnū. et dies. 40. vacat.

Anno mundi. 5913.

Anno xpī. 714.

Gregorius secundus papa. p̄ia romanus. p̄re marcello. vir certe optimus atq; sanctissimus: tanteq; eruditionis et faciēdie habitus vt facile cōvince ret omēs male de catholica fide sentientes. Nā sub sergio pontifice sacris iniciatus. sacellis et bibliotheca p̄fuit. tante fidei et integritatis est habitus. sumēs deinde dyaconatus ordinem. constantinopolim cū constantino p̄tifice. p̄fiscitur. vbi cū acriter disceptaretur quibusdā de rebus ad fidē p̄tinentibus. ita acute respondit. vt omībus ingenij sui et doctrine admiratione inijceret. Post p̄stātinū deinde in pontificē electus. quāq; aliqui stephanū secundū illi suspectū scribant. Inito aut pontificatu et menia vrbis aliqua ex pte vetustate collapsa instaurat. Et trabes basilice p̄ncipis apostolorū. laurentijq; martyris extra muros. Monasteriū quoq; via hostiensī positū non longe a basilica pauli. Et monasteriū sancti andree qđ barbare nūcupatur restituit. Quis p̄terea hec peculiaris laus est. qđ eius opera germani ad fidem cōuersi sunt. misso eo bonifacio et alijs qui eos e tenebris educerēt. p̄posita veritatis luce. Pace inde foris parta gregorius itez reparandis locis aīni adijcit. basilicam nāq; sancte crucis in hierusalem iam pridem destitutā restituit. Domū paternā mortua matre in honorem agathe dedicauit. eoq; loci monasteriū extruxit. Inde q; leonem impatorem hereticū habita synodo excomunicauit. Eo qđ sanctorū ymagines abolere nō desineret. Cum autem suo exemplo omnes ad virtutem et sanctitatem incitabat. p̄tificatus sui anno sextodecimo. mense nono. die. xi. moritur. sepelitur q; ad basilicam petri. tercio ydus february. Eius in morte episcopatus tū vacat dies quinq; et. xxx. Centū autē et octo ac. xl. episcopos toto suo pontificatu creasse dicitur.

Gregorius tercius papa. natione syrus. patre iohanne. vir singularis doctrine et humanitatis. p̄cipue greca et latina lingua eruditus. Aduentem diuine scripture ita callens. vt nemo tum disertior p̄dicatione atq; interpretatione rerum occultarum et admirabiliū haberetur. orthodoxe fidei ita acerrimus defensor fuit. vt ob eam rem maximorū p̄ncipū graues simultates et amicitias suscepit. non armis. nō minis cuiuspiā e gradu constantie sue deiectus. Tante postremo humanitatis fuit. vt et paupes mira caritate cōplecteretur. ac elemosinis foueret. vt vere oīm parens ac pastor merito vocaretur. Hic itaq; pontificatu inito statim conciliū celebrauit. In quo leonem terciū imperio simul et cōmunionē fidelium priuauit qđ sanctas ymagines e sacris edibus abrasisset et statuas demolitus esset. Hic oratoriū pulcrum in beati petri basilica construxit. In quo de reliquijs fere oīm sanctorum recondidit. In canone quoq; misse hec verba adiūxit. quorū sollemnitās hodie in conspectu diuine maiestatis tue celebratur domine deus noster. Hic nonnulla templa vetustate collapsa instaurauit et monasteria erexit. ac monachis regulas addidit. qua integre et sancte viuerent. Instaurauit et menia vrbis magna ex parte. Idem fecit centumcellis iam ppe desertis. Tandem bene de deo et hominibus meritis. anno pontificatus sui decimo. mense octauo. die. iij. et xx. moritur. ac in basilica petri sepelitur. iij. kal. decembris. collacrimantibus omnibus. cessauit sedes dies tantummodo octo.

Linea summorum pontificum

Constantinus

Gregorius secundus

Gregorius tercius

Philippicus q̄ z bardanus impator post iustinianū impauit anno vno z
menſ. vj. Vir sane magni animi z maximi p̄siliij. Cū p̄stātin⁹ pontifex
abiens a p̄stantinopoli iustinianū adhortat. ne in philippicū cersone exulan-
tem grauius aliqd̄ decerneret. veritus ne aliqd̄ mali oziretur. Elez iustinianus
p̄silio p̄otificis bñ monētis neq̄q̄ obtempans. classē in pontū mittit. eo aīo
vt philippicū interficeret. Eduxitq̄ iustinianus copias q̄ntascūq̄ potuit ex cō
stantinopoli thraciāq̄ cōtrahere. et p̄liū duodecimo ab vrbe miliario ē cōmis-
sum. Fuit id p̄liū atrox. z post multā vtriusq̄ exercitus cedem impatorū morte
nobilitatū. Mā iustinian⁹ tyberiusq̄ filius fractis fugatisq̄ eoz copijs eo in p̄
lio occubuerūt. philippicus ea in victoria impiū adeptus. illico fidei catholice
romanoz p̄otificū traditione discessit. heretici puerſo vsus p̄silio līas ad p̄stā-
tinū p̄otificē clerūq̄ romanū dedit. eos admonēs vt suis cōsentirent dogmati-
bus a fide catholica alienis. Nec dū vero assenserūt p̄otifex z clerus. s̄ romāo
pp̄lo magnis acclamationibus postulāte philippicū p̄otifex scismaticū iudica-
uit. iussitq̄ vt nulla ī re diuina aut publico priuatoe actu eius noīs aut impij
mentio h̄retur. Nec diuturna fuit ip̄a in impio pestis. Mā cū defunctus eēt p̄o-
tifer p̄stātin⁹. anthemi⁹ q̄ z anastasi⁹ ciuis p̄stātinopolitan⁹ ip̄m philippicum
impio delectum cepit. z oculis euulsis cecatum trusit in carcerem.

Anastasi⁹ cognomento arthemius impator post philippū impauit annis
tribus. qui principatu inito philippicū captū oculis priuauit. litteras p̄-
tereā ad ro. pontificē dedit. q̄bus catholice fidei ac sexte synodi accerrimū defen-
sozem futūz pollicet. Anastasio aut impante patronaz ciuis brixiā⁹ pontifi-
cis romanis suasionibus. b. bñdicti monasteriū cassinēse edificijs z monacho-
rū frēq̄ntia instaurauit. Anno postq̄ a longobardis destructū fuerat centesimo
duodecimo. Is vero impator post exhibitā romano p̄otifici reuerentiā. post ac-
ceptas ex more confirmatas p̄decessoz pontificū z p̄cilioz sanctiones. sarrace-
nos xp̄iane religionis z romani impij hostes agitare p̄stituit. Itaq̄ pata ingē-
ti classe alexandriā egipti vrbe a legatis inuadi iussit. Sed ip̄ius duces exerci-
tus medio in itinere rebellātes z a militibus sp̄retus impio deiicitur. Cogitur
q̄ a theodosio q̄ in eius locū suffectus ē sacros ordines reape. ne ei sacris ini-
tiato amplius ad imperiū redire liceat.

Theodosius eius noīs tercius supato anastasio impiū occupans impauit
anno vno. Cū em̄ duces exercitus anastasi⁹ arma in p̄stantinopolim retu-
lerūt. Crearūtq̄ impatorē theodosiū q̄ndā q̄ z si erat ignobilis. z apud publi-
canos scriptum facere cōsueuerat. Is nouus z rei militaris ignarus impator
anastasiū audiēs copias vt imperiū recipet repare. illi cū suo imperij assertore
exercitu occurrit. Et exercitus vtriusq̄ ad niceam conflixerūt. potitus victoria
theodosius nulla anastasiū alia affecit iniuria quas q̄ ne vltra vt p̄missum ē de
impio cogitaret clericū ordinauit. Elez suscepto impio catholicus impato z sta-
tim ymagines sanctoz patz (vt diximus) a philippico demolitas restitui p̄sti-
no. in loco mandauit. Postea theodosius āno impij p̄mo nō dū elapso a leone
tercio deiectus. z sine lesione dimissus abire monasterium est ingressus.

Leo tercius impator post theodosiū impauit cū cōstantino filio annis vi-
ginti quatuor. Theodosio em̄ electo imperiū accepit. z apud cōstantino-
polim omnia tunc pessimo loco erant sui imperij diuturnitate. in xp̄ianam reli-
gionem et romanos pontifices impius fuit. maximasq̄ sub eo calamitates sub-
iecte imperio. puincie acceperunt. Mā primo ei⁹ impij anno. z quādo Athinus
amoztrusq̄ citeriorē hispaniā inuaserāt. sarracenoꝝ asiā incolētū ingēs multi-
tudo in thraciā traiecit. Et eoz dux classē mille naues habētē adducens con-
stantinopolim terras mariq̄ obsedit. Ciuitas v̄o p̄stantinopolitana z si tūc ab
hostibus non est capta. horrendam tñ perpeſsa ē calamitates que pestilētia eā
populata ad trecenta mortalium milia absumpsit. At leo impator quez hec ad
sanctimoniam trahere debuissent. postq̄ sarracenoꝝ timore liberatus nil intra-
uit. qui ytaliam z roma pecunijs exhausta. basilicas quoq̄ ornamētōz diuitijs
spoliāuit. Et apud pontificem primo blanditijs egit. vt si in suam vellet grām
promoueri sanctorum ymagines vbiq̄ in ytaliam. sicut ipse fecit in orientali im-
perio aboleri deponi incendiq̄ curaret. Gregorius autem tante impietati non mō non obtpatur. Verum
etiā omnes catholicos admonet. ne intantū errorem timore vel edicto principis vllō mō dilabant. qua
cohortatione adeo certe animati sunt ytalie populi. vt paulū abfuerit. quin sibi aliū imperatores deligerēt.
Elez cum in obstinatione persisteret. postremo excomunicatus z maledictus interiit.

Linea Impera- torum

Philippicus

Anastasi⁹

Theodosius tercius

Leo tercius

Besta etas mūdi

Egidius abbas

Egidius natione grecus athenis ex regia stirpe progenitus. p. hos dies scia exēplo et miraculis insignis fuit. lris etiā ab infantia eruditus. post obitū parētū pūmonij. xpm fecit heredē. vix hūane glorie deuitas piculū. clam littus maris petijt. repertis nautis nauē cōscendit. factaq; orōne tēpestas sedata fuit. Et cū arelatem venisset. biēnio cū sancto cesareo eius vrbis epō mansit. vbi febricitantē triēnio curauit. ad heremū ire optās. clam discessit. cū veredamoq; heremita viro sancto diu mansit. et meritis suis sterilitatē terre auertit. Et cū vterq; miraculis coruscaret humane laudis ferens piculū. interiorē heremū penetrauit. habitationes in antro cū fonticulo elegit. vbi et quādā ceruā diuinitus ppatam in nutrices habuit. q̄ certis horis lactis alimonia sibi pbebat. Cū die q̄das serui regis in venatione ceruam insequerent. illa ad pedes ei cōfugiēs orauit. vt eam sibi dñs illesam p̄buaret. vñ incaute sagittā dirigēs viro dei vulnus infixit. Adilites spelūcā aperientes. videntes sc̄m senē habitu monachali vestitū canicie venerabilē admirati veniā petierūt. quē rex carolus cū omī honore suscepit. Is ad monasterium rediēs apud ne- maientem vrbē nūc pncipis resuscitauit. Tandē ex reuelatōne dñi fr̄ibus obitū suū nūciāns vt p eo ora- rent. spūm dñi cōmēdauit vbi angelos aiām ei ferentes audisse testati sunt. Claruit circa annū dñi. 700.

Bonifacius primus archiep̄s tp̄ibus p̄dictorū p̄fificū floruit. Qui mona- chus ex̄ns doctissim⁹ atq; eloq̄ntissim⁹. p magnitudine animi e brittannia ad gregoriū secūdū summū pontificē venit. cognita hoīs v̄tute et sanctitate. petēte pipino in magūtina sede metropolitico iure totius gallie p̄ncipē ac ep̄m p̄sti- tuit. Et ad germaniā misit vt illā gentē p̄posita euāgelica luce illustraret. ac fides verā doceret. vbi p̄dicatione et exemplo Thuringie. bassie. saxonie. austrasie et in francia opus impositū egregie egit. Fact⁹ aut archiep̄s anno xpi. dccv. auctori- tate sedis aplice et p̄ncipū francie duas ep̄ales sedes p̄stituit. vnā in castro wirtz- purg vbi burkardū collegā suū ep̄m ordinauit. Alterā in Eystet cui wilibaldū p̄fecit. Inde exiussu zacharie pape pipinū in ciuitate sueffonū in regē fr̄acorū vixit. Ideo archiep̄us secūdus post papā cēsetur. Tandē lullū sibi successorē ordinans ob p̄dicationis officiū fr̄isā petijt. vbi nonas Junij martyrio coronatus ē. cum v̄bū indefinēter p̄dicasset ac p̄fuisset ecclie annis. xxxvi. cū p̄ntis vite sanctimonia ad coronam et gloriam martyrij peruenire meruit.

Circa hec tpa dūcatus venetorū initū sumpsit. Cū a p̄tarcha populoq; veneto a tribunis p̄ceribusq; cūctisq; plebeis in eraclea ciuitate paulus lucius eracleanus creatus dux fuit. q̄ in ducatu vixit ānis 8. Cui marcellus suffect⁹ ē. a p̄ditiōne em vrbis gubernatōis formā sub tribunis et centurionibus hūerūt. Inde p̄pter fr̄ēntes aduersarioz incurfus reprimēdos. de cōi omniū p̄silio. Hūc hoīem tāto dignū hono- re delegerūt. q̄ statim cū longobardis sedus inijt et venetā ciuitatē p viribus ampliare curauit. pui em̄ mo- menti aū fuit. eo duce auctore ampliata. Instructisq; classibus huc illucq; p negociatō nibus nauigare ce- perunt in pyratas q̄q; repressit.

Estari⁹ ep̄s arelatensis vir sanctitate et sciētia p̄clarus. p hec tpa decē omelias ad monachos inter ce- ltera scripta edidit. Sanct⁹ q̄s wolfrānus zenonens ep̄s miraculis claruit. Nec minori sanctitate ac miraculis p̄clarus fuit albinus ep̄s andegauensis. et renūgius ep̄s rothomagensis. Sanctus item amat⁹ archiep̄s anglozū sanctitate claruit.

S. Colonat⁹ .s. kilian⁹ .s. Totnan⁹

Sanctus kilianus ep̄s in francia oriētali hoc tempe cla- ruit. Is genere scotus de nobilibus natus parētibus. Ex insula hibernia siue scotia fecūda clarissimis viris pgre- diēs. cū ex ea colūban⁹ gallus. burkardus et kilianus cum suis viri illustres p̄dierūt. Is lris edoctus sp̄etis hūanis reb⁹ monasteriū ingressus. In omī obediētia et frugalitate vitā pegit. Inde p ecciasticos ordies p̄sbyter ordiat⁹. cū ad curā cenobij eligeret vt liberi⁹ p̄tēplationi opam dare pos- set. brittaniā deinde ad galliā p̄fect⁹. postea i germaniā per- ueniēs. iherbipoli vrbe fr̄aconie inter gētiles. cum coronā martyrij optaret degebat. nec semē dei effudit. vix prius ro- mā adiit. Cū eo tpe Conon summ⁹ p̄tifer roman⁹ p̄fesset. gaudēs ei officiū p̄dicatōis inuixit. ac i ep̄m ordinauit. v- bem egressus cū colonato p̄sbytero. et totmano diacono. ite- rato ad castz wirtzpurz ostrofrancie puenit. in q̄ gosbertū ducē reperit. Cū vñaculā linguā illico addisceret semen dei

sp̄gere cepit. relicto igi diane cultu. dux cū tota pene puicia orthodoxe se fidei sbiecit. et i die resurrectōis dñi baptisat⁹. hūit at vrozē geilanā q̄ olim fr̄is pūx fuerat. quā vir dei amoueri cupiens. duci p̄suasit. vt eā dimitteret. ob eā rē geilana kilianū odio p̄secuta. ordinat⁹ tortorib⁹. viros sc̄os reuelatōe diuina p̄moni- tos i orōne p̄sistētes iterfici iussit. Cūq; palmā martyrij obtinuerūt. clas sepulti sunt cū libris ac sacris vesti- bus. ne palā fieret eoz iterit⁹. tādē iuēta corpa vn⁹ q̄ viros gladio pemit p̄p̄is dētib⁹ se laniās. alter i ra- biē vsus gladio se pemit. geilana vero demonib⁹ molestata. clamās ait. Iuste torq̄or. q̄ sc̄is viri⁹ tortores adhibui. Et cum magno cruciatu infelicē finē habuit. Hī gloriofi martyres totā franciāz oriēntalē mira- culis et sanctitate illustrant.

S. wilibaldus epus

Sanctus wilibaldus natus ē ex sancto richardo sue
uoz duce. atq; angloꝝ rege. Bunnaq; castissima fe
mina eius vxore. Qui cū hierosolimā atq; terrā sanctam
peregrinus visitasset. ⁊ inde romam reuertisset. a grego
rio terco summo pōtifice. Cui tūz ppter religionē tū fidei
sinceritateꝝ dilectus fuit. sancto bonifacio maguntine sei
dis archiepiscopo cōmendatur. ⁊ a sancto Bonifacio (q̄
eius auūculus fuit). xj. kal. Augusti presbiter ordinat.
Et thuringie in loco cui Sulspurg vocabulū est anno sa
lutis. 740. sue vō etatis. 41. episcopo Eystetensi presi
citur. qđ sanctus bonifacius ex p̄dijs ⁊ mancipijs a swi
gero comite deo donatis erexerat. Efficitur etiā sedis ma
guntine scriba. quem vulgus cancellarium vocat. hocq;
priuilegio dotatur. vt ip̄e eiusq; successores officio scribe

S. walpurgis

sedis maguntine perpetuo fruantur. Et in concilijs ⁊ conuentibus a dextris archiepiscopi magutini pri
mū locum semper obtineant. accepit etiam vestem insignem. quā rationale vocant. Qua veteres sacerdo
tes vtebantur. vt ea etiam successores superuestiri liceret. Hic vir sanctus wilibaldus supra ripam flumi
nis quod alimonū vocatur. In vasta solitudine. succisis nemoribus. ciuitatem Eystet edificare cepit. In
qua ⁊ monasterium sanctimonialiū ordinis sancti benedicti celebre sarchophago sancte walpurgis virgi
nis admirabilis. que fuit soror sancti wilibaldi. De cuius reliquijs manat sacer liquor. egrotantibus pre
bens remedium. Nūc presidet ecclesie eystetensi que ⁊ aureatensis nūcupatur. presul dignissimus wilhel
mus ortus ex nobili familia reichenawe.

S. Sebaldus

firmi- tate ac senio correptus sanctissime migravit ad dñm. Luit- sanctus corpus ab indomitis bobus ad locū sepulture ductus. vbi insignis basilica in eius nomine extructa fuit. Quē postmodū summi pōtiffices ppter crebra miracula in sanctorū cōfessorū numez aggregarūt. p̄cipue martin⁹ q̄ntus papa. eius festū per vniuersum orbem. xiiij. kal. septēb̄. celebrari iussit. Quāobrem apud Nurembergenses summo honore quotannis colit. cū Nuremberga p̄clara vrbs meritis huius dignissimi patroni. augmentū in omni bo- noze ⁊ gloria vbertim sensit.

Luitprandus aispzandi p̄dicti filius longobardoz rex. sup̄stite adhuc p̄re regnū accipiens. regnavit anno vno ⁊ triginta. ⁊ mensibus septē. Vir cer- te tanto principatu dignissimus. Erat q̄ppe giganteo corpe atq; vasto. ⁊ manu adeo promptus. vt nemo eo pugnatior haberef. iusticia vero ac clemētia ita in- signis habebatur. vt difficile iudicaref. qua i re maiore p̄meretur laudez. xp̄ia- nissimus etiā adeo fuit ac religionis amator. vt nullibi templa sine suo suffragio edificare p̄miserit vnq;. papie quoq; templa plurima miro extruxit ornatu. Ca- rolus aut marcellus huic cōpater et amicissimus fuit. ⁊ ei auxiliares copias cō- tra sarracenos ex ytalia trāsmisit. pipinū quoq; filiū in cisalpinā galliam. vt ei ex more capillū succideret trāsmisit. quē luitprādus benigne suscipiens donatū mu- neribus ad parentes remiserat. Sed duodecimo regni sui anno (cupiditate im- perādi motus) captis circūquaq; oppidis. romanam vrbe obsidere cepit. gre- gorius pontifex legatos nam qz terrestri itinere nō licebat. ad carolū francie p̄n- cipem statim mittit. q̄ hominē rogarēt. vt primo quoq; tpe laboranti rome ⁊ ec- clesie auxiliū ferret. Carolus rogatu gregoriū patrociniū ecclesie suscipiens. Luitprādū cōpatre rogat vr- bē ne obsideat. obtemperat. atq; vrbe obsidione soluit. Inde zacharie pontificis hortatu romanis oppi- da (ex sabinis erepta) reddidit narniā p̄terea ⁊ anconā ex picentibus. Et q̄cqd a longobardis. xxx. ānis in etruria occupatum fuerat restituit. Vex nō ita multo post etate grādeuus. vite sue cursum expleuit. Eiusq; corpus in basilica beati hadrari sepultum fuit.

Bscholdus frisonū dux hoc anno ad p̄dicationē wolfrāmij senonensiū ep̄i cōuertit. q̄ cū baptismum suscipere statuisset. in lauacrū intrauit. Et illico dubius factus. alterū pedem retraxit dicens vbi nam ex patribus meis plures sunt. in inferno an in paradiso. Et audiens qz in inferno. statim intinctus retraxit pedem. dicens. laudabilius est vt plures q̄ pauciores sequar. atq; ita in sua fatuitate delusus. morte in p̄el- meditata raptus est.

Osmete duo hoc anno Januario mense per dies. xv. in celo visi sunt. Quoz vnus solem precedebat. Alter vō vesperi sequebatur.

Othmarus

Othmarus ex prouincia alemantie natus a fratre suo ad curiā ductus. litteris ac v̄tutib⁹ instruct⁹. Inde titulo sc̄ti florini ad sacerdotiū p̄mor⁹. et p̄ victorē comitē ob suā religiōez ac famā in plātū assumpt⁹. ⁊ p̄ balchramiū i cellaz b̄ti galli ⁊ pipini aucte in abbate electus. quē locū possessionibus plurimū auxit. atq; edifi- cijs. mirā obfuians abstinentiā. paup̄tati amator. ⁊ elemosinaruz largitor. ⁊ asello p̄ equo vtebat. Egenos ac leprosos sepe visitas. vt p̄ paupey diceref. Ideo ho- spitale p̄ eis extruxit. Ab emulis tñ p̄sequebatur. Infamatus de femina ad exiliū cōdemnatus. ad insulā rheni relegatus. vbi post multas miseras sedecio kal. de- cembreis bono fine q̄euit. post ānos. x. ad monasteriū sancti galli p̄ lacū p̄stantien- sem miraculis multis. ⁊ sedata tempestate p̄duct⁹ fuit. Vasculū modicū vino ple- num pro reficiendis monachis quotiens exhaustum. nullū detrimētū vini sensit.

Luitprandus rex

Concilium rome ppter ymagines

Supstes erat pipini vnicus filius carolus cui marcello fuit cognomen. calpiade prima vxore genitus. supstesq; erat piter plectrudis vxor. quā carolus vt genitricem potius q̄ nouercam venerabat. Nec tñ continere se potuit odiosa mulier. qñ adolefcētis excidio iubiaret. hinc dagoberto puero rege Raginfredi impulsu co- p̄is in pipini dominia parante. carolus nisi ingenio vsus aufugisset. vitā cū p̄ncipatu in carcere amisset. Paulo post carolo marcello iam carcere liberato. obiit dagobertus. Unde apud francos carolus marcellus se de chilperico francoꝝ rege ⁊ raginfredo illius gubernatore vlcisci cupiens magnū parauit exercitū. Ad pri- mos vō p̄clij clamores hū duo in fugam v̄si incruentam carolo victoriā relique- rūt. Postea metu nouerce insidiarū. se liberare p̄stituit. Colonia itaq; ducens exer- citū urbē munitissimā in qua plectrudis se cū pipini quondā thesauro cōtinebat. illam vī cepit. et potitus thesauro cū nouerca. Illa vō clam oīmbus longū emēsa iter ad danubiū ⁊ eo transmissa puenit ad bulgaros. Cū postea solus regnū francie obtinuit. multis tamē aduersantibus. maxime vō Eudone aquitonie duce. ⁊ chilperico rege. Vex carolus marcellus trāsmissa sequano fluuio in aurelianos mouens. vno impetu hostes fundit. fugatq;. ac regno francie solus potitur. Renū deinde traſciens. saxones. alemānos. suenos. bauaros regno suo adiicit. Vex cū intellexisset sarracenos ab Eudone in galliā euocatos. magnis itineribus in hostē proficiscit et vincit. non longe a Turo- nū sinibus. ⁊ ex sarracenis trecenta ⁊ septuagintaq; milia fuisse occisa. Quz ex francis mille tantū ⁊ qñ- genti fuerūt interfecti in eo p̄lio scribūt historici. carolus aut rogatu gregoriū p̄ociniū ecclesie suscipiens. luitprandū regē amicū ⁊ cōpatrem rogat. urbē ne obsideat. ac pontificem vexet. Is obt̄patatq; urbē obsi- dione soluit. at carolus pacatis ytalie rebus in burgūdiones v̄sus. eos vī capit. ⁊ p̄e modestia socios ap- pellat. Unde animū induxit frisiones domare tūc ydolatrias. ⁊ xp̄iani noīs inimicos post frisonū victoriam in patriā ē reuersus. Lugdunū q̄s arelate massiliā de vesegothis occupat. q̄ athimū sarracenoꝝ regem i au- xiliū vocāt. Is itaq; cum magno exercitu rhodanū traſciens auinionē vī capit opportunitate loci pro ar- ce vsurus. inde interfectis sarracenis. narbonē. p̄ficiscit. haud p̄cul inde in vallem corbariā descendit. vbi inerat planicies ad dimicandū aptissimā. amoreus alter ex sarracenis hispanie rex arbitratus. carolum in fugam versum in vallem ingreditur. Tandem cum acriter vtrinq; pugnatū est. cadente amoreo. fundunt hostes athimus nauigiū nactus in hispaniā vltiorē fugit. at sarraceni his cladibus domiti intra pyre- neū se deinceps p̄tinent. vnde visegothi omnes in caroli potestatem deuenere. Postremo carolus marcel- lus graui morbo correptus. suadentibus amicis regna a se armis occupata. filiis suis diuidit. Nam caro- lomāno maiori natu austria ⁊ suenia. pipino vō iuniori burgūdia. ⁊ pars francie obtigit. Adoritur aut ca- rolus vir animi magni ⁊ sapientia singulari apud vermenā vicum ylaro fluuio continentem. Anno ma- gistratus sui (quem maiorem domus vocant) quinto ⁊ trigesimo. Sepeliturq; parisiis in basilica dyoni- sij martyris.

Concilium mille pene ep̄orū celebrauit gregori⁹ tercius pontifex romanus. i basilica beati pel- tri rome. In quo quidē leonē impatorem. vt dictus est. imperio siml ⁊ fidelīū cōione priuauit. eo q̄ sta- tuas ⁊ sanctorū ymagines demolitus esset. In q̄ cō- cilio decretū est ymagines summa cū veneratione p- ut antea cōseruari. declarauitq; idē p̄otifex in eo cō- cilio imaginū sanctarū venerationē esse licitā. Et hu- iusmodi statuti violatores excoicationis sententia innodauit vt habet in canone de conse. di. iij. c. per- latū. Cū em̄ Leo. iij. impator apte inuehi in pontifi- cem nō posset. edictum pponit. vt oīnes q̄ sub impe- rio romano essent. sanctorū oīm martyꝝ ⁊ angelorū statuas atq; ymagines e templis abraderent ⁊ auf- ferrent. tollende (vt ip̄e dicebat) ydolatrie cā. q̄ vero secus fecisset eū se p̄ hoste publico habiturū. Grego- rius aut tante impietati oīnes catholicos post cōci- liū admonet ne in tantū erroꝝ timore vel edicto p̄n- cipis v̄llo modo dilabantur.

Carolus marcellus pipini senioris filius hūis t̄pibus pallacio regis francie p̄ficif cū pipin⁹ breuis senio cōfectus rebus humanis exemptus ē

Carolus marcellus

Quodem ferme tempore cum in sardinia beati augustini episcopi corpus. eo ante annos ducētos qñ- tuaginta ex hippona translatum. quando vandali catholicas affrice ecclesias arrianis tradiderunt. tua heresi inquinādas. Quare luitprandus longobardoꝝ rex in sardiniam mittens id b̄ti Augustini cor- pus magno redemptum precio in ytaliā perducit. Et inde papiam deferri curauit. ⁊ egregio de loco reco- ditū in fuit. Sarraceni inde territi vt intra pyreneum arma caroli formidarent.

Anno mundi. 5933. Anno xpi. 734.

Zacharias papa, natione grecus, ex p̄e policramo. post gregoriū p̄tifer
q̄ inter optimos p̄ncipes numerat. fuit ei vir mitissimū ingenij. mīre suau-
tatis et gratie om̄i v̄tute p̄ditus. cleri ac ppli romani amator. q̄ in initio p̄tifi-
cat⁹ sui ardētē bellis ytalīā inueniēs. legatos de pace cōponēda statim ad luit-
prandū lōgobardoz regē misit p̄sequētem bello trasimūdū spoletanū ducē. Uerz
cū a legatis eadē re nil fieret ipse comitante clero romano ī sabinos p̄ficiscitur.
Ferūt aut octauo miliario a narnia reges p̄tifici honoris causa obuiā factus. ex
equo descendisse ac pedibus virū sanctissimū ī urbē comitatū fuisse. qui sequēti
die inter missaz solētia oīonem publice habuit elegantē. in qua ostendit quid
maxime reges xp̄ianū deceret. siue pacē sue bella gerat. ac oīone p̄motus rex ar-
bitriū om̄e cōponēde pacis ei cōmisit. Zacharias autē pace vbiq; parta mltas
basilicas ruinā minātes restituit. Porticū quoq; ac turrim añ basilicaz lateranē
sem a fundāmentis erexit. bibliotecā beati petri restituit. Idē quoq; basilicam
beati gregoriū in velabro cōdidit. Eoq; loci caput ip̄ius sancti collocauit. Vene-
tis p̄terea inhibuit sub anathematis pena. ne seruos xp̄i signo notatos sarrace-
nis et gentilibus venderent. vt mercatores facere cōsueuerāt. Cumq; greca lati-
naq; lingua eruditissimus habere. Quatuor dyalogoz libros beati gregoriū ī
grecū trāstulit. Cū v̄o ita sancte et integre populus dei annis. x. mensibus tribus
cū maxima oīm beniuolētia gubernasset. moritur ac sepelit̄ in basilica petri. ydi-
bus marcij. Eius aut ex morte ep̄atus tuz vacat diebus duodecim.

Anno mūdi. 5943.

Anno xpi. 744.

Stephanus secundus papa. natione romanus. p̄e cōstantino pontifex crea-
tus humeris oīm (adeo erat om̄ibus gratus) ī basilicā saluatoris q̄ cōstan-
tiniana dīreportat. Erat ei vir singulari religiōis et prudētie. amator cleri. ele-
mosinaz restitutor. xp̄iane doctrīne diligēs p̄dicator et scriptor. p̄ pauperū. pu-
pilloz et viduaz defensor. q̄ aistulphū longobardoz regē romanoz agrū inuadē-
tem verbis et muneribus licet frustra a tāto scelere auertere conatus fuit. Et rei
causa p̄ficisci ad pipinū regem frācie instituit. Cui pipinus carolū filiū adolescē-
tem. qui postea a rebus gestis magnus dictus ē ad cētesimū lapides honoris cā-
fit obuiā misit. Pipinus terciō ab vrbe lapide ex eā descendit pedes viri sc̄ssimi
exosculatus ē. frenū papalis equi regēs ad palladium vsq; perduxit. at pontifex
cōfestim pipinū in regem consecrauit. atq; imperiū e grecis ad francos trāstulit.
quā postea leo tercius executōni mādauit. Foris itaq; pace parta atq; aucta. Sy-
nodum habuit ī qua oues suas. atq; eoz pastores recenset. delinq̄ntes castigat.
errantes ī viam rectam deducet. Ignaros docet et admonet. qd̄ deceat ep̄m. quid
presbyterus. quid deniq; oēs sacris initiatos p̄ponit. restituit et basilicas q̄dam
ab aistulpho dum urbē obsideret cōmunitas. Tādē de deo. de patria. de ciuib⁹
suis. deq; om̄ibus xp̄ianis meritis. pontificatus sui āno quinto. mense vno mo-
ritur. Et sepelitur in basilica petri collacrimātibus omnibus tanq; cōi parēte or-
batis. sexto kalē. Adāij. Vacat tūm sedes dies duos et triginta.

Paulus primus papa. natione romanus. patre cōstantino. stephani secun-
di frater. homo sane mitissimus ac clemētissimus. qui ī p̄tarchatu mores
et doctrinam ecclesiasticam perdidit. sub Gregorio secundo. et zacharia pontificibus. a quo in dyacona-
tus ordinem cum fratre ascitus est. Uerū mortuo fratre in ipso pontificatu cū successor querere. fuere qui
theophilacum archidiaconem preponerent. post longā contentio nem solus bonoz oīm suffragijs ob in-
tegritatem vite et doctrinā paulus pontifex decernitur. constantini et leonis temporibus. fuit autē saluato-
ris nostri imitator. vt nulli vnq; ma lum pro malo redderet. sed contra malos a quibus persepe iniuria af-
ficiebatur in bo no vinceret. hic autem tante pietatis et humanitatis fuit. vt noctu cū duobus et eo ampli⁹
tribus familiaribus cubicula pauperz egrotantiū circuiret. vnūquēq; eorum et verbis et elemosinis ad re-
cuperandam valitudinē cohortatus. Carcerē quoq; frequenter adibat. Inde q; plerosq; ere alieno nexos
persoluto creditoribus precio dimittebat. Pupillos ac viduas circūuentas fraude cauidicoz tuebatur. et
elemosinis sustentabat. Idē quoq; congregato clero vniuersoq; populo romano corpus beate petronil-
le petri filie vna cū sepulcro marmoreo his litteris notato. Petronille filie dulcissime. ex via appia ī vatica-
nū detulit. canentibus (vt fit) sacerdotibus. populoq; celebritate agente. atq; corpus ip̄m sanctissimū in tē-
plum appollinis ad caput basilice patri dedicate collocauit. Moritur et paulus in basilica pauli via hostiē-
si. restitutis quibusdam ecclesijs vetustate collabentibus. p̄tificatus sui anno decimo. mense vno. Eiusq;
corpus magna et solenni pōpā in vaticanū defertur. vacat sedes tūm annum vnum. mens. 1.

Linea summorū
pontificum

Zacharias

Stephanus secundus

Paulus primus

Constantinus quintus leonis imperatoris filius. post patrem solus imperavit annis. 33. q̄ paternarū impietatum emulator leges ⁊ patrū sanctiones. p̄ viciis psequi nō destitit. Et in omni vite sue tpe maleficijs ⁊ magicis artibus luxurijq; debuit. Itq; cōstantinus impator sacras ymagines vbiq; demolitus. cōstantinū regie vrbis ep̄m impietati sue resistente cū vberibus necasset. in locū demortui theodorus spadonē sui sacrilegij cōsciū suffecisset. p̄tifer ipse om̄i ex pte religioni cōsulens nūcios cōstantinopolim mittit. q̄ impatore adhortarent. vt sacras ymagines ⁊ statuas restitueret. Id si facere recusaret. eidē anathematis censurā minaretur. Sed cōstantinus in sacrilegio suo p̄tinax. ⁊ sanas admonitōnes p̄tēpsit ⁊ sabinū bulgarorū regē in demoliedis sacris ymaginibus ei⁹ impietate imitatu. in grām recepit cum antea bulgaros bello p̄secutus fuisset. Multosq; monachos ac seculares catholicos anastasiū heretici cōstantinopolitani p̄tarche suasu pro recta fide interfecit. Pestilens inde aura a sicilia ⁊ calabria p̄grediens ad regiā vrbē ita molestabat hoīes. vt plures edes sine hominibus relinq̄rent. anastasiū cū sterco ore euomeret misere obiit. Demū cōstantinus impator plaga pessimi incendij diuinitus p̄cutit. Et clamās adhuc viu⁹ igni sum̄ inextinguibili traditus. mortē obiit. ascito prius leone filio eius nominis quarto in partem imperij.

Leo quartus cōstantini quinti filius. Anno dñi. 777. post patrem impator. imperavit annis. v. cui p̄ hīrenem nobilissimā mulierē oīm pulcerrimā in matrimonio collocauerat. ex q̄ filiū pepit noīe cōstantinū. Hui⁹ leonis tpe vix imperiū etiā noīe vigeat. Nā illud in oriente barbari p̄tinue occupabant. Et romanū tam a bello destituti ad gallos respiciebāt. Hic itaq; mortuo p̄e q̄ de bulgaris triūphauerat in syriā expeditōem duxit. Sed leuib⁹ factis excursionibus. vbi hostes in se venturos didicit. domus intrepidus rediit. Et ocio dedit⁹ se innumeris immergit flagitijs. Amabat aut lapides p̄ciosos. ferūt eū q̄ iaspidum cupiditate flagraret. nec aliqua eorū q̄ntitate satiari posset. p̄ciosissimā q̄ scē sophie sacrario inerat coronā capiti imposuisse. gestasseq; p̄ vrbē ⁊ carbūculos q̄ inerant fulgorē flām̄is et lapideā frigiditatē prunarū incendio diuina vltione p̄mutantes. illū ad interitū p̄pe necis p̄ne similes perduxisse. quo vita functo hyrenes vxor. ⁊ filius cōstantinus imperium acceperūt.

Constantinus sext⁹ leonis p̄dicti ex hyrene vxore fili⁹ impauit cū mīe hyrena annis. x. Queq; dem p̄udentissima ⁊ religiosa impatrix. que forma speciosissima atheniense p̄e genita iuste impium ⁊ magna cū p̄p̄orū quiete ad ministrabat. Cōtinebatq; filiū ne auita p̄naq; vicia in quo illū nature p̄cluesse intelligebat imitaret. Et cū religiosa esset Therasiūq; cōstantinopolitanus tūc audate vite p̄tarcham libenter audiret. Eius cōsilio synodū in theica vrbe secūdū trecentorū q̄nq;ginta ep̄orū cōgregari fecit. In q̄ synodo execrantū ymaginū sacrarū venerationē heresis p̄petuo abdicata ē. Sed nō diu tulit cōstantinus hic sanctū mīris impiū. qz p̄is flagitia subsecutus. p̄ualuitq; cōstantini filij iniquitas. Qui modestiā actam. p̄batos q̄ salutiferos mores genitricis diutius ferre nō valens. eā ab imperij administratōne deiecit. Is q̄ primū in p̄ncipatu solus ingenitam potuit maliciā exercere. in mltos desecit. In primisq; delicijs habuit plurimos effossis oculis excecari. adeo vt cōstantinopolitanū de imperio alteri demandando ceperint cogitare. mariam em̄ quandam duxit vxorem cui postmodum ancillam nomine theodorā imperiali corona decorauit. vxorem in monasterium tradens. quibus flagitijs irritati ciues hyrenē reuocarunt. Que reuersa cōstantinū cepit ⁊ effossis oculis in carcerem cum solus in imperio fuisset annis quinq;. vbi vitam finiuit. Inde mulier sola annis quinq; imperauit. ⁊ cū carolo fedus inijt.

Aistulphus longobardorū rex regnauit annis. 8. Qui regno suscepto oēs romanorū partium ytalie agros rapinis incursionibusq; fedauit. quem p̄tifer per munera ⁊ oratores flexit ad pacem in annos. arbitratus promissa seruaturum. Sed aistulphus breui post contractis copijs romā rursus obsidione cingit. ⁊ maiori detrimento vastare agros cepit cōminat⁹q; est. vt nisi sese ⁊ vrbes romā cedant. eos postea velint nolint in potestate factos ad vnum iugulet. Nec cessauit pontifex aistulphum muneribus pertentare. Et cū nihil solito magis p̄ficeret. missus est ad imperatorem germanus. nec spes p̄sidiij litteris faceret. cū populo romano constituit opem regis francie implorandam. Epistolas ad pipinū dedit. at pipinus coegit ipsum pristinas pacis conditiones accipere. vnde romanis reddidit exarchatum. Tandem post multa bella in venatione apoplexia interiit.

Linea ipeatorū

Constantinus quintus

Leo quartus

Constantin⁹ sext⁹ hyrena

Aistulphus rex

Angolfus

Angolfus vir sanctus circa tpa dicti constantini in burgundia claruit. Hic quendam fontem in gallia emittit eum oriri fecit in burgundia. Is cum uxorem suam de adulterio argueret. at illa vehementer negasset ait. si vis ut credam. denuda brachium tuum. et affer lapillum de fonte sine lesione. qui cum immerfisset statim cobustum retraxit. dimisit eam cum dimidio parte substantie. Unde occisus est in domo sua a clerico qui adulterium commisit. Cuius corpus in feretro cum duceret ad sepulcrum. multos infirmos sanitati restituit. qui cum ancilla uxori nunciasset sbrides ait. Ita gan golfus miracula facit. ut anus meus catat. Adorq; anus sonos turpes ac numerosos emittere indefinenter cepit. quod ei postea evenit in omni vita sua sextis feriis. in quavis martyr effectus. quotiens vbum aliqd pferret. totiens ab ano turpe sonitu fecit. quod pipinus experiri dignatus est.

Amelius et amicus tpius pipini regis francoz orti miro modo sibi consimiles. De his duobus pueris ex gestis eorum narrantur mirabilia. Unus fuit ex comite aluernesi. Alius ex milite quodam berichano. qui cum a parentibus baptismi gratiam deferrent. In luca civitate se invicem inuenerunt. Et societate inter se firmata romam ingressi sunt. Tantaque inter pueros societas et voluntas erat. ut unus sine alio nollet cibum sumere nec in alio cubiculo quiescere. qui oblato summo pontifici ab eo baptisati sunt. Multi romanoz militum eos cum gaudio de sacro fonte susceperunt. postea mira gesserunt in vita. que recensenda cum ad longa ducerent. quos deus una concordia coniunxit in vita. morte quoque separari noluit. Cum in diversis ecclesiis tpe Caroli sepulti essent. mane corpus amelij cum sarcophago iuxta amici sarcophagum in ecclesia regali inuentum fuit.

Amelius

Amicus

Burkardus episcopus herbipoleus sanctitate et miraculis claruit. Is in Anglia ex nobilissima parentela floruit cum fratre Suiduno postea ibi episcopus qui terranei ac consanguinei. s. bonifacii fuerunt. burkardus studiis liberalibus traditus cum doctus evasisset. natali solo relicto gallie comate limites attingens in humili loco sub habitu peregrini delituit. postea per bonifacium archiepiscopum ex monacho (cum Zacharias summus pontifex romane ecclesie preerat) in episcopum ordinatus fuit. ut wirtzburgense oppidum diocesi sue contiguum per auctoritatem apostolicam. episcopalem cathedram sortiretur. Acta est igitur hec institutio novi pontificatus apud urbem wirtzburg. Anno dominice incarnationis septingentesimoquinquagesimo primo ad incrementum ecclesiarum germanie. maxime ad salutem orientalis francie. ex confirmatione zacharie pape. et pipini principis francie. mediante bonifacio presule beato burcardo primo pontifice. vixit autem in omni virtute et abstinentia ac elemosinarum largitione. Tandem megingando cum investitura episcopatum concessit. et navim conscendit adiunctis sex monachis et codices quos scripserat ad castellum habenburg proficiscitur. ubi in contemplatione ac omni sanctitate migravit ad christum anno salutis septingentesimo nonagesimo primo. cum per quadraginta annos cum omni laude presuisset.

Burkardus

Carolomannus caroli marcelli filius. Cum pater gravi morbo correptus suadentibus amicis. Carolomanno maiori natu austria et suavia pipino vero iuniori burgundia et pars francie obtigit. Carolomannus autem haud multo post patris obitum seculo abrenunciare constituit. Itaque suo eius proposito desiderio fratri patefacto et paucis vie comitibus secum ductis. romam se contulit ad Zachariam pontificem. a quo in clericum ordinatus et habitum monasticum est indutus. Unde ad beati benedicti cassinense monasterium accedens professionem in eo et perpetuo comorandi votum emisit. postea conferens se in franciam. ut pipino fratri aduentum in italiam et bellum in longobardos dissuaderet. illum a clauetro cassinensi profugum in vienense monasterium relegavit. Ubi haud multo post merens indignabundusque interiit.

Carolomannus

Albinus episcopus

Albinus episcopus Andegauensis. miraculis et sanctitate per hec tempora preclarus fuit. Et remigius episcopus Rothomagensis.

Salvus quoque episcopus albianensis cum discipulo suo valentiniano trium phum martyrii adeptus est.

Quoniam corpus sancti benedicti iam. xxxiiij. annis effluxis furtim a gallis monachis una cum corpore sororis sue Scolastice ablatum per preces carolomanni ad zachariam per pipinum ex floziacensi monasterio. quis moleste nimis concessum fuit. ut monachi cassinenses reportarent. quis quidem ferat. cum monachi floziacenses videntes se tanto prece orbari ad orationem cum lacrimis se contulisse et corpus apud eos premansisse.

Pipinus rex

Pipinus iunior caroli marcelli filius. q̄ post mortem patris. cui burgundia et francie pars obtigerat. cū iam carolomanus monasteriū ingressus fuisset. domus regie vniuersalis p̄fectus factus. genitoris auiq̄ vita emulatus. eod̄ gloria sup̄auit. Longū esset referre singula. q̄ in germanos aquitanos burgundosq̄ gessit. q̄bus in regionibus. cū gentis francoz et a⁹ regis childerici noīe om̄ia gerebant gloria ampliores. nibilo maiori habuit impedimento. q̄ q̄ regem p̄p̄ amentē varijs furentē ineptijs tollerare cōgebatur. Ideo q̄ francoz gesta scripsē rūt aiunt. p̄ceres populosq̄ eius gentis. pipini vtutē. et cōtra childerici regis amentia debitis pensantes meritis. zachariā pontificē romanū. p̄suluissē. ineptū ne regē vltro tollerandū an pipinū merita fraudandū regia dignitate censeret.

Cūq̄ respodisset pontifex eū (q̄ regia melius obire munera nosset) habendū regem. francos publico totius gentis cōsilio pipinū declarasse regem childerico in clericū tonsorato. atq̄ ita regū familia meronigorū regnare desijt in gallia. q̄ regnauit annis. 296. sub regibus vno et viginti. Pipin⁹ autē a zachariā papā. et postea a stephano pontifice cōfirmatus. In eccia romana ducem ac bellatōrē p̄tra austulphū longobardoz regem p̄stituit. quē in papia obsedit. q̄ pacē vltro obtulit. postea apud francos rex pipinus gloriā indies potentatūq̄ adaugebat. Quo em̄ tpe ab ytalia in franciā redijt. Taxillo dux baidarioz sese cōmēdatum illi subdidit. Et saxones eius amicitia p̄cario potiti trecentos eq̄tes in quācūq̄ expeditionē inherē dare p̄miserūt. Maius autē negociū fuit pipino in aquitanos q̄bus subigendis octo estatibus laborauit. Tandē pipinus senectuti indulgens eam expeditōem om̄ē carolo filio adolescenti duxit demandandam. Profectus in aqtaniā. carolus burboniū claremontē. et multa de auernis cepit. faustisq̄ auspicijs militias carolus inchoauit. vt āno inde septimo ducti alterne a pipino genitore et ip̄o carolo expeditionibus. aqtania frācie regna fuerit subacta. Quo in tempe pipinus in thuronijs apud sanctū dionisiū est defunctus. Erat annus in q̄ hec fiebant pontificatus Pauli decimus. q̄ et eius vite vltimus fuit. p̄ eius pontificis t̄p̄a tantū valuit pipini regis francoz respectus. in quē desiderius longobardoz rex oculos semp habuit intentos. vt nullis interea motibus ytalia aut roma fuerit agitata.

Origo gentis turcoz.

Turci interim meliores sedes expetētes. tūc primū asiaz inuadentes. alanos primo. post colchos et armenios. Inde asie minoris pp̄los. et ad extremum persas. sarracenos agroꝝ direptionibus. et mortaliū magnis rectorū aut cōgredi ausoz cedibus infestarūt. Anno dñi septingentesimo q̄nquagesimo quinto. Fuerūt q̄z ip̄i turci scythie ex hīs q̄s alexandrū macedonē intra hypbozeos montes ferreis clausisse repagulis. Quis aliq̄ tradāt scriptores. tum b̄tus hieronimus affirmat. Turci em̄ vt ethicus p̄bus tradit i asiatica scythia vltra pyrricheos montes et thoras insulas cōtra aqlonis vbera sedes patrias habuere. Bēs truculēta et ignominiosa in cūctis stupris et lupanarib⁹ fornicaria. comedit q̄ ceteri abhominātur. Regnāte apud francos pipino caucaseas egressi portas exinde p̄tūm capadociāq̄ transgressi. ad reliq̄as finitimas gētes sensim illapsi sunt. Tantas autē habuit vires turcoz insultus. vt sarraceni pacē secū h̄re nulla alia potuerūt rōne. q̄ restituto p̄fay regni noīe. qd̄ sarracenos focē et eracly t̄p̄ibus in suū ostendimus confudisse. Vex post multas illatas inuicē et acceptas clades. de pace inter sarracenos et turcos puenisset decretū ē. vt turci q̄ in p̄sīde habitabāt sarraceni appellarent. atq̄ ita equiore aīo sarraceni in asia regnare turcos passi sunt. Et q̄ etiā eos breui accepturos mahumetanā sup̄stitōem videbant. adeo erāt eoz ingenia ad malus p̄na. deniq̄ p̄cedenti tpe nō solū pontū et capodociā. vex gallaciā. bythiniā. lyconiaz. p̄sidiā vtrāq̄ phrigiā. pamphiliā. ciliciā. caria. et oēm asiā q̄ minor vocat vltra citracq̄ thaur ad oras ionie. et littora greci maris occupant. De quibus suis locis infra dicemus.

Turcoꝝ Regna

Exarchat⁹ regni finis eo tpe. aut paulo prius occupata. ab austulpho longobardoz regē rauennia finēz habuit. postq̄ m̄gratus exarchoz a p̄stantinopoli in ytaliā missoz anno q̄nto et septuagesimo supra centesimū. magno rome et ytalie malo. narsete detecto ea calamitas inchoauit. Durauerat autē vsq̄ ad hoc tempus sub decem exarchis. ip̄a nāq̄ exarchatus appellatione p̄tinebat om̄ē. q̄cquid a placentinis. agri-

S. Eucherius

q̄ papientis finib⁹ padi inter apennini paludes stagnaq̄ venetozū ad adriaticū pertinet. in quo rauennia cesarea forlūiū. forz pompiliū. forz corneliū nūc Imola dictuz. bononia mutina regiū parma et placentia. que pipinus sup̄ato austulpho pontifici ro. donauit.

Eucherius lugdunensis episcopus hoc tempore multis miraculis clarus fuit. qui cum ex nobilissimo senatorz viro ortus fuisset. ad religiosam vitā habitumq̄ cōuersus diu intra spelūce cuiusdam septa in orationibus et ieiunijs deo deuotissime seruauit. Beinde apud p̄fatam urbem reuelante angelo in p̄ficalī cathedra solenniter collocatus multis quoad vixit claruit miraculis.

Ebedorus item tycinensis episcopus vir sanetissimus et multa litteratura insignitus hac tempestate clarus fuit. qui et nōnulla memoratu digna scripto mandauit.

Bexta etas mūdi

Anno mundi. 5963.

Anno xpi. 764.

Constantinus eius nominis secundus. papa natione ro. paulo pontifici succedens. Nam cum paulus pontifex apud beati Pauli ecclesiam spūm in extremis duceret. thotonem nepulinū ducem q̄ longobardis semp studuiss̄ desiderū impulit germanū suū nomine constantinū pontificem a romanis suscipi curaret. Is toto romę habitās magna vsus audacia. copias a nepeso asciuit corūq; armis stipatus constantinū fauentibus q̄busdam amicis largitione et pollicitationibus corruptis pontificem creant. Alter etiā philippicus pariter a paucorū factione in pontificem pphanatus. breui est delectus. cum statim abdicare se magistratu armis cōpulsus est. cogitur et gregorius pnestinus ep̄s constantinū ipsum laicū sacris statim iniciare atq; episcopū inungere. Et manus ita ob eam rem exaruisse miraculo dicuntur vt eas ori admoneri nō posset. Cum vō constantinus munera pontificatus per annos obstinate exercuisset. et episcopos presbiterosq; more p̄tificum ordinasset. tandem a sede deijct̄ a populo romano ira et indignitate rei p̄cto p̄ p̄miceriū xp̄osez coacto. stephanus tercius canonice in pontificem est electus. qui congregato concilio in laterano. Inde constantinus oculis capitur in monasteriū inclusus turpiter ejct̄. Sūt q̄ eū inter pontifices non enumerant.

Anno mundi. 5975.

Anno xpi. 774.

Stephanus eius nominis tercius. papa natione siculus. patre olibo āno domini septingentesimo sexagesimo octauo pontificatum inijt. Vir certe doctus atq; eruditus. et in rebus agendis. maxime vō ecclesiasticis strenuus admodum ac constans. hic em̄ a teneris annis romā veniens mandato gregoriū terciū in monasterio sancti chrisogoni rationem bene viuendi et doctrinā ecclesiasticam perdidicit. accepto clerici ac monachi ordine. Vocatus deinde a zacharia pontifice in patriarchatum lateranensem. Cum eius vita et doctrina ab om̄ibus probaretur. sancte cecilie presbiter cum titulo instituitur. postremo in basilica sancti hadriani. inter tria fora a tribus episcopis cōsecratus. et ab vniuerso clero ac populo vt verus p̄tifer salutatus. ad corrigendū mores animū adijcit. indicto itaq; concilio e gallia p̄sertim et ytaliam congregās clerum in lateranensi basilica. multa inter se de cōponendis rebus ecclesie collocuti. constantinū predictum abrogarunt et primo eius decretis abrogatis. institutus ē om̄i consensu ne quisq; laicus. nisi per gradus ecclesiasticos ascendens pontificatū occupare auderet. sub anathematis pene. Constitutum est pretere a vt que constantinus in re sacra egisset irrita haberentur. preter baptismū et chrisma. hīs ex sententia peractis decretū est. vt die sequenti supplicationes haberent. qui bus et deo gratias agerent. itum est a lateranensi basilica ad sanctū petrum nudis pedibus a pontifice et hominibus qui tum aderant. maxima om̄i religione. Tandem hic pastor q̄ diligentissimus et verus petri successor ac xpi imitator. quarto pontificatus sui anno moritur mense. v. die. viij. et xx. sepeliturq; i basilica petri. sedes tuū vacat dies. 9.

Adrianus primus papa. patria romanus. patre theodoro summe nobilitatis viro. pontificatum inuens nequaquā a maioribus suis degenerauit. Hic ex magnitudine animi consilio doctrina et sanctitate vite cum quouis optimo pontifice compari pōt. Vir patria et sobole sua dignus. ideo natus vt eo fastigij euectus fuisse videretur. vt caroli magni francorum regi virtuti correspondens. rem romanā ytalicamq; ab illo erigi adiunaret. Aix dum facta summo cōsensu huius pontificis electio in publicū exierat. cū is magnanimus et patrie sue affectus carceratos ab affrica liberauit. exulesq; in p̄tiam reuocauit. qd cū restitisset desiderius tanti viri amicitia ne frācis regib; adheret. occupare q̄sui. legatos mittit. vt federa fecit. et in primis cū gente longobarda iniret. ad que rēdit pontifex. se q̄ pacē cū oibus et in p̄mis cū longobarda gente cupiat h̄re. nullā posse v̄bis desiderij fidē adhiberi q̄ viderit federa stephano pontifici pmissa totiens violasse. Adijt ad carolū oratores opē imminētis rex eccle excidio implorati. Interea carolus desiderij regem et clausos secū in papia longobardos illas obsidionem bernardo patrueli sue cum parte copiarū continuandā reliquit. et sexto mense obsidionis carolus sanctū resurrectionis dominice pasca in vrbe celebrare cōstituit. assumptis secus ep̄s et abbatibus cui pontifex obuios qui deducerent misit. carolus adrianū pontificem ad summas que extant bti Petri basilice marmoreas scalas in atrio expectantem non cernuus. s̄ om̄ibus scale gradibus prius et postea pontificis pedibus oscula figens salutauit. postea itum est ad basilicam. vbi mutuo sacramento seruanda perpetuo amicitie obstrinxerūt. inde synodū habuit et a terrore bellico securus ad exornandā urbem sacrasq; basilicas animū adijcit. corpus beati pauli laminis argenteis inclusit multe aqueductus turres et murum instaurauit. Nil pretermisit in vita. qd ad bonū principē et optimū pontificem pertinet. moritur aut pontificatus sui anno tercio et vigesimo. mense decimo die decimo. sepeliturq; magna cum laude in basilica petri sexto kal. Januarij.

Linea sumomz pontificum

Constantinus secundus

Stephanus tercius

Hadrianus primus

Nicephorus patricius. post hyrenem augustam imperavit annis. 9. Illic egreferens hyrene mulieris imperiū eam dolo captam in lesbion insulam relegavit. Et tamen ipse etiam assumpto imperio pacem cum carolo constituit. Eius in federibus illud accurate legi interuenisse. ut veneta vrbs ytalie maritima vtrūq; reuerita impatorem ppijs vteretur legibus. et siue bello siue pace neutris partiū censeretur. Eius pacis formulā cū oratores carolo in germania apud Saltzpurgā agentī detulissent. romā illos misit. omnia ut gesta erāt romano pontifici relatuos. Eodē item āno q̄ primus erat imperij a nicephoro patricio assumpti aron admirbas sarracenoz trecenta milia in subiectas constātinopolitano imperio asie puincias duxit. Eius aduentu impator p̄dite formidans pacem ab illo abiectissime petijt. quā inq̄ssimis conditōibus obtinuit solenni federe pactus se quotannis illi turcorū milia. p̄ imperij ydemnitatem. et tria item milia p̄ capitis sui salute in tributa psolvere. Paulo tñ post nequaquā saniori vsus consilio. nicephorus scauratiōē filiū imperij p̄sortem declaravit. Qui adolescens a turpi genitoris pacto cū sarracenis dissidens. multa diuersis in locis accepit incōmoda. nicephorus aut bulgaroz bello implicitus multis erat victorijs vsus. Qui priusq; ad pacē cū oratoribus caroli in cōstantinopoli firmandā redire potuerit. in plio qd apud mesia supiozem cū chrūno bulgaroz rege gessit supat? occubuit. et scaurati? fili? vulnere scdm aut eodē in plio accepto. constantinopolim reuersus imperiū assumpsit. quē non post annū. ut aliq̄ volūt s̄ tercio iperij mēse michael sorori? ei? deposuit. et illi in ipio successit

Michael constantinopolitanus impator post scauraciū sororiū suū imperiū assumens impavit annis duobus. Vir sane pius et sanctarū traditiōnū emulatoz. Eiq; nihil antiquius fuit quā inchoatam a nicephoro pacem cū caroli oratoribus qui multos menses cōstantinopoli expectauerāt cōfirmare. cōditiones q̄ fuerint scriptores paucissimis explicant v̄bis. ut orientem cū cōstantinopoli michael. et carolus occidentem cū roma haberet. Sed paulus addit hispaniarū ptes. quibus recipiendis tantope carolus insudauerat impatori greco redditas fuisse. et venetoz monumenta quibus concordat gotsfredus. habent venetiarū urbem ea conditione in cōstantinopolitani p̄tibus mansisse. ut immunitatibus p̄dem a carolo habitis p̄ yaliā vteret. Detulit v̄o michael ea tenus carolo. ut cū illius oratoribus suos ipse aquisgranū mitteret pacis formulam reddituros. fuerūtq; hī michael episcopus. et arfacius theognistrisq; prothospatarij q̄ cū aquisgranū. venerant auditis. oia q̄ petere animū induxerunt. carolus p̄cessit. Illic aut cū aliquādiu aduersus bulgaros plians supior exis. Postremo apud andronopolim vict? fugatusq; copias atq; animū amisit. cōstantinopolisq; reuersus impio se abdicavit. et monasteriū intrās vsq; ad mortē ibidē religiosissime vixit. Qui? t̄pib? vix imperiū etiā noīe vigeat. Nā illō in oriēte barbari p̄tinue occupabāt. et romani iā a bello destituti ad gallos respiciebāt. Nō i seq̄ntib? praro fit mentio de impatorib? cōstantinopolitanis siue grecis. Elez de carolo magno et ei? successoribus psequimur historiam.

Synodus Septima

Hylene mater cōstantini mulier prudentissima et religiosa statim adepto imperio conciliū se cūduz in nicena vrbe trecentoz et. 30. episcopozum congregavit. In quo institutum fuit. ut qui sacras ymagines delendas decetero dicerent. p̄petuo anathemate necterentur. Sancitūq; fuit spūsanctum a patre filioq; procedere.

Adrianus quoq; papa pace de longobardis partita septimā synodū trecentoz et. 30. epōzū habuit. in qua heresis feliciāna de ymaginibus tollerdis abrogata est. ut testatur Gratianus de cōse. dist. 3. c. septimo. Mandatumq; fuit laicis ut nullo mō de pōtifisq; r̄ko. electōe se intrōmittere p̄sumāt. ut in canōe. 63. di. c. null? laicoz. Vetusit ec̄ pōtifex hadrianus infames ad sacerdotiū p̄moueri. 6. q. 1. c. omnes. Mandavit item ne clerici extra forz suū i iudicio traheretur. xj. q. 1. c. clericus. Alij deniq; scribūt qd theophilatius et stephan? epī insignes nomine synodum francoz germanozumq; episcopozum habuere in qua etiā feliciāna heresis de tollerdis ymaginibus abrogata est.

Linea ipera toz

Nicephorus

Scauracius

Michael

Bexta etas mūdi

Aream laminā hūc tēpibus apud cōstantinopolim in sepulcro cuiusdā inuentū fuisse tradunt. In q̄ scriptū erat. Xps nascetur ex virgine maria. ⁊ credo in eū. s̄ cōstātino ⁊ hyrene. o sol itez me videbis.

Desiderius rex

Desiderius vltimus longobardoz rex aistulpho rege defuncto post eū regnauit annis .18. hic p̄mo ethrurie rex fuit. q̄ cū aistulphi obitū audisset. statim regnū inuasurus longobardoz copias vndiq; ⁊traxit. Et vt id obtineret ⁊ rache suū q̄ monachi habitū sumpserat. multa pōtifici ac romanis pollicitus ē. Quam obrem eos in suā sententiā traxit. Et ita regnū in pace cōsecutus est. Eo q̄ppe tūc longobardoz v̄tus ob delicias languescere ceperat. At desiderius oīm aduersariorū metu liberatus a spōsionibus pontifici ⁊ romanis factis. animū reuocauit. multasq; iniurias illis inferre cepit. Cū pōtifex Zacharias ad carolū magnū reclamans. rogat vt desiderū admonet ab inferendis iniurijs pōtificali cauere. quē p̄ legatos admonet vt res iniuste ablatas pontifici restituat. paratur igit̄ vtrinq; exercitus s̄ carolus mira celeritate vsus. p̄missa pte copiarū q̄ in transitu alpiū. iouis mōtem occuparet. cū reliquo exercitu p̄ montē emissū in ytalīā descendit. fuso q; ac fugato desiderio obuiā facto. oīa longe ⁊ late populat̄ ⁊ capit. Desiderius aut̄ desperatis reb⁹. tanto accepto incōmodo papiā se recepit. vxore ac liberis veronā missis. at spoletini reatini ac lōgobardi oēs q̄ eas regiones incolebant. audita desiderij calamitate romā veniētes. se ac sua oīa romani pontificis fidei cōmittūt. Hoz secuti exemplū anconitani auximates firmani. At carolus relicto bernardo patruē suo in obsidione ticinensis vrbis cū parte copiarū veronam. p̄fiscit̄. aldegisius v̄o desiderij filius inde abiēs ad imperatorē cōstantinopolitanū ⁊fugit carolus acceptis in deditiōe oīibus ferme transalpine ytalie vrbibus. romā petit. Abi rebus cōpositis carolus cū bona hadriani grā in transpadanā rediens. sexto mēse postea q; obsideri cepta ē papiam deditiōe occupat. Inde paulus ⁊ alicuin⁹ iisdem pene v̄bis habēt. il lum tūi castra reuersum. papiāq; p̄ deditiōe potitū. adduxisse in frauciā desiderū. q̄ ad leodiū fuerat relegatus. quāq; alij scribāt. Qz in desiderū clementia vsus. hoīem spoliātū regno nō etiā vita lugdunū cum vxore ⁊ liberis exulatū mittit. Abi postea longobardis francos p̄fecit. qui eos in pace retinerent. atq; ita anno salutis nr̄e. 774. ⁊ q̄nto pōtificatus hadriani pape. longobardoz regnū sinez accepit. Inde ea gēs ducentis iam triginta ⁊ pene duobus annis maiori ytalie portione potita. nihil iam externi p̄ter nomē retinebat. Fuit aut̄ s̄ duobus ⁊. xx. regibus ab alboyno vsq; ad desiderium porrectum.

Paulus longobardus hystoricus ⁊ aquilegiensis p̄iarchatus dyaconus. Desiderio regi suo ob doctrinā ⁊ ingeniū admodū carus. Quē cū carolus magnus in galliā duxisset. libertate donauit. in p̄cioq; aliquādiu habuit. Verū cū postea comperisset hoīem desiderij libertatem q̄rere cū in diomedis insulam relegauit. Cū post aliquot annos aufugiēs ⁊ ad arachim perueniens rogatu adelperge desiderij filie ⁊ arachis vxoris Eutropij historie. duos libros addidit a iuliano principe vsq; ad primi iustiniāni tempa oīa p̄scribens. Adortuo deinde archi. cassinense cenobiū ingressus reliquū vite sanctissime vsq; ad mortem ducēs. Sepe ad carolū regem litteras elegantes ⁊ humanitatis plenas scripsit. ab eodemq; a quo fuerat ob litteraturā suatus vicissim accepit. Rogatusq; caroli vitas ⁊ lectiones cuilibet sanctorū festiuitati puenientes collegit. hymnos quoq; elegantissimos edidit.

Paulus diaconus

Isuardus monach⁹

Isuardum quoq; monachū natione gallū virum in omni doctrina eruditissimū tempestate hac floruisse constat. eo q̄ eusebij cesariensis more caroli magni iussu oīes actus ⁊ sanctorū legendas breues eleganti stilo in vnū collegit. ⁊ ad vnū volumē redegit. qd̄ martyrologiū appellauit. Reperit quoq; q̄ singulis diebus plusq; trecenta festa cōcurrebant. ideo statutum fuit vt dicere ⁊ aliorū plurimoz sanctorū martyrum

Alcuinus natione gallus caroli magni vt aiūt p̄ceptor. Vir greca latinaq; lingua egregie doct⁹. nec nō ⁊ theologoz p̄horumq; sui temporis princeps. hīs temporibus eas ob res apud carolum magnū maximo in p̄cio habitus est. Cum eum in dyaletica rhetorica ⁊ astronomia eruditum fecit. Qui ⁊ bonifacij archiepiscopi maguntini precib⁹. orationes missales atq; alia ecclesiastica officia (gothorum perturbatione deperdita) omnino refecit. atq; eius rogatu carolus gymnasiū e roma parisiis transfudit. quod etiam ab Athenis eo loci translatum fuisse constat. qui ⁊ cenobium sancti martini thuronis donāte carolo regendum suscepit. quoniā omnes religiosi voluptuose viuentes in eo monasterio nocte vna ab angelo infelicitate perierunt. hic cuz eruditus theologus habere liberos de trinitate cū questionibus speculū puuloz. de ecciastico dogmate. de rōne aīe ⁊ plēs alios libros ad xpianā religonē pertinentes edidit.

Alcuin⁹ p̄ceptor caroli

Carolus magnus rex

Carolus francoꝝ rex. cui postea ex magnitudine reꝝ gestaz magn⁹ cogno-
men fuit. pꝛe pipino defuncto regnū accipiēs. regnauit in totū annis. 46. cū
pipinus liberā in francos pꝛimus ptātem habuit. ⁊ auctoritate pōtificis ⁊ fran-
coꝝ decreto plena dominādi potestate suscepta regnans annis. xv. Et successere
supstites siꝝ duo. carolus ⁊ carolomānus eque regno inter se partito. Sed non
multo post defuncto carolomāno. franci eam regni ptem. q̃ ille possederat. caro-
lo fratri detulerūt. ferūt aut carolum natus in ingelheim q̃rto miliario a magūcia
vrbe. de quo gotefridus viterbiensis scribit pipinus mori. cum surgit carolus
acer. natus in ingelheym. cui berta fuit vngara mī. pipinusq; pꝛ cronica vera pa-
tet. Is aut extemplo post pipini obitū aduersus aꝓtanos bellū gessit. Inde cō-
positis rebus belloq; citius oīm opinione cōfecto cū victore exercitu in regnū re-
uertitur. Post hadrianus romane eccie pontifex a desiderio longobardoꝝ rege
oppressus. oratores ad carolū misit vt opem ⁊ auxiliū ferret. q̃ nō segnius quas
si hostes in gallia essent exercitū parat. ⁊ magnis itineribus in ytalīā contendit.

Et supatis alpibus in thaurinū descendit. atq; cōtinuatis castris in agrū vercellensem puenit. facta vtrin-
q; potestate pugnādi pꝛeliū cōmisere. In ea pugna supati longobardi in fugā vertūtur. desiderius papiaz
cū paucis militibus petit. carolus regē pꝛsecutus in agrū cianū exercitum ducit. tādez capif desiderius vna
cum vxore ac liberis vt pꝛemissum ē. Tūc summo bñficioꝝ caroli ytalīa se pꝛiniū erexit. Carolus aut pꝛfecto
longobardoꝝ bello saxonīcū intermissum bellū eum domū reuocabat. qđ biennio ⁊ a pꝛfectis eius leniter
administratū fuit. Saxonū gens longe maxima fuit ac bellicosissima hi falsos deos colentes cū francis cō-
tinue bella gerebant. Sepe plīꝝ victi cōdictōes acceperāt. obsides dederāt. s̃ apud frācos nullus plenissi-
mā victoriā comita eoz pꝛfidia pꝛsecutus fuit. Nec palma carolo magno q̃si diuino numine reuata. Igitur
ingentē exercitus parat diem dicit. q̃ die pꝛe ripā flumis rheni omīes cōueniāt. magna alacritate suscepta a
frācis expeditio fuit. sic renouatū saxonīcū bellū quo nec maiusvllū nec grauius diuturniusq;. Tres. em̃ ⁊
xxx. annos certatū cōstat. Tandē penit⁹ saxonēs debellati. se suaq; oīa ptāti caroli pꝛmisere. Eluctis imposi-
te leges vt patriꝝ cerimonīꝝ. falsisq; dīꝝ posthabitis xpīanā fidē pꝛfiterētur. Cū vō ea tempestate barba-
re getes hispanīā grāui fuitute oppꝛssam tenerēt. ad eā liberandā carolus mentē cōuertit. q̃ cōfestim supā-
tis pyrenei iugis in fines hostiū puenit. Extemplo ciuitatis nōnulle spōte deditōem faciūt augusta ⁊ pā-
pilonia due opulentissime totius hispanie vrbes. q̃ mandata caroli aspnabant vī capte ac pꝛede militib⁹
date sic hispania pene omīs in frācoꝝ ptātem deuenit. Interim taxilo bauarie dux finitimas gētes solici-
tat cum franco bello aggressus. Qui inde nulla temptata fortuna parere constituit ac obsides dedit. His re-
bus gestis cum in magna gloria magnisq; opibus regnū ac tota res francoꝝ esset. statuit carolus aduersus
hunos q̃ hostibus suis auxilia strauerāt bellū suscipe. Constatq; nullū bellum a carolo gestū in q̃ maior sit
hoīm cedes edita maiorq; illata clades ingentē vō hunoz multitudinē ⁊ pene nobilissimū quēq; eo bello
absumptū maximā q̃vīm auri atq; argenti a francis in galliā transportatā. Cū hic status reꝝ in gallia esset
romani aduersus leonē pontificē coniurationē incūt de q̃ in sequentibus. ⁊ gestis caroli post coronatiōem
augustalem sit mentio.

Rolandus

Aldegisius

Rolandus palatin⁹ comes caroli ex sorore nepos. Vir pꝛstans fortitudine incōpabilis ⁊ vꝛutis ac ma-
gnitudinis. cui⁹ fortia facta p vniuersum orbē celebran-
tur. Cū carolus exercitū in galliā reduceret pꝛe pyrenei
iuga in vasconū insidias incidit. Et plio inter eos inito
post ingentē hostium cladem. cecidere in ea pugna dolo
hostiū nō vꝛute cōmissa anshelmus ⁊ Egibard⁹ summi
in bello duces. Rolandus quoq; cecidit. Sūt qui dicāt
eū siti nō vulnere pererichitū. qui duces belli tutatus
fuit. Paulo autem post ij populi ac eozꝝ reges a carolo
comiti. meritis perfidie sue debitasq; penas dedere.

Taxilo bauarie dux vxoris. vt tradūt stimulis cōci-
tatus. copias cogit. his temporibus finitimas gē-
tes sollicitat. hūnos. qui ea parte qua bauaria in orientē spectat sibi pꝛfines erant
societate ⁊ federe iūgit. Erat ei pꝛux desiderij regis longobardoꝝ filia. q̃ fortunaz
pꝛis iniquo animo ferens. nec nocte nec interdū virū cōquiescere pati. monere vt
meminisse veller socer suū morte miseriorē vitam ducere. Meminē esse pꝛeter eū.
qui posset ei libertatem vendicare. Hīs mulieribus instructus furij exercitū pa-
rabat carolus celeriter pꝛfectus in fines bauarie venit. Taxilo pꝛterritus tandē
parere constituit ⁊ deditiōem fecit. obsides dedit. In hīs theonē filiū suū aliosq;
per multos lectissimos iuuenes.

Aldegisius desiderij filius. q̃ ante expugnationē papie e citrapadanis in grē-
ciam confugerat hīs tpibus grecoꝝ multoz auxilio fretus. cuz magna ma-
nu ad repetendū paternū regnum in ytalīā venit. qui multū pꝛflictus a francis au-
spicio pꝛfectoꝝ superatus ⁊ captus. ac multis suppliciꝝ affectus. tandem vitam
miseram in tormentis finiuit.

Taxilo bauarie dux

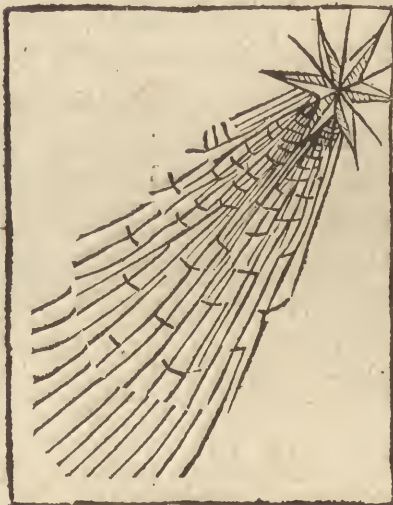
Berta eas mūdi

Anno mundi. 6003.

Anno xpi. 804.

Leo eius nois terci⁹ papa, arripio p^{re}. pōtifex creatur. Vir qdē doctissi-
mus. q ab ineūte etate. ita erat educat⁹ et erudit⁹ disciplina ecclesiastica.
vt dign⁹ esset q ceteris antefere^{re}. erat p^{re}terea castus. integer. pudicus. facū⁹
doctor⁹ viroz ita amatoz. vt eos vndequa⁹ ad se p^{re}mijs alliceret. Eoz⁹ con-
suetudine mirūmmodū delectare^{re}. p^{re}dicatōib⁹ q⁹ admonitiōibus quibus
plurimū ob elo q⁹ntiā z doctrinā valebat. egrotos visere. elemosinas indigēti-
bus p^{re}bere ei peculiare fuit. Nō certe mitis ingenij. creatur itaq⁹ pontifex vno
oim p^{re}sensu. q postea dū supplicatōes a b^{re}to gregorio institutas rome agit cuz
pplo z clero pascalis p^{re}uicarius z cōpulus p^{re}sbyteri q⁹z vite sordes a supio-
ribus vrbis aliq⁹n infestatus fuit. armatis stipati illū interceperūt. quoz frau-
dibus apud edē b^{re}ti siluestri capū. ac pontificali amictu p^{re}uatus. Et carnifices
debile viribus pontificē p^{re}sternētes lingua captus ps illū executura. plurib⁹
etiā digitis z incuruis vnguibus q⁹ oculoz fere possent cōcaua effodiebant.
Et multo madēs cruore leo apud sc^{re}i erasmi monasteriū in custodia ē habit⁹.
Quo in loco loq⁹lam illi z visum affirmat bibliothecarius diuino munere re-
stitutū. affuit tūc afflictī senis rebus auxilio vnus albini cubicularij fides. q
nocte cōcubia custodes fallens ad b^{re}ti petri basilicā p^{re}duxit. z vniuersū ducem
spoletanū p^{re}sidio accersuit. s paucos ibi moratus dies leo ad carolū p^{re}perauit
Transgressum alpes p^{re}uixit in saxoniam pōtifex summa acceptū reuerētia vt
rediret in p^{re}iam exhortat⁹. Redeunti romā leoni clerus pplusq⁹ romanus ad
miluiū vsq⁹ pontē p^{re}cessit obuius. Inde veniēti romā carolo q ordinū dispo-
sitio occurrerit saxonū frācor⁹ longobardoz q⁹s enumerare posset. Exceptū in
p^{re}ncipis aploz basilice atrio carolū. leo cū ad ei⁹ penetrālīa deduxisset in vrbē
dimisit. Et nō multo post carolus clez z pplū in b^{re}ti petri basilica p^{re}uocauit
pōtifex ambone p^{re}scenso enāgelia xpi cernuus tenuit z iureiurādo affirmavit

Cometes

se oim rez q sibi obijciēbāt insontē esse. Erat is dies
yduū decebris anni salutis octingentesimi. Et in die
natalis dñi inter missaz solennia ad ipas. b. petri ba-
silicas celebrata. leo pōtifex ppli romāi scito p^{re}cibus
q⁹. carolū impatorē romanor⁹ declaratus. dyademate
vetusto impator⁹ capitis gestamine coronauit. Tunc
pplū roman⁹ q aderat frēq⁹ntissim⁹ ter acclamauit.
Carolo augusto a deo coronato magno z pacifico im-
patori vita z victoria. sacro inungensq⁹ p^{re}fecto balsa-
mi oleiq⁹ liq⁹mine ad pipinū se p^{re}uertit. eūq⁹ ytalie re-
gē declaratus pariter inunxit. Tandē leo a fundamēt⁹
edificato apud sc^{re}m petz amplissimo hospitali quod
greci xenodochion vocāt. mori⁹ p^{re}mo ac vigesimo
pontificatus sui āmo. Quo etiā cometes apparu-

it. vt nōnulli putāt tante calamitatis indicij. Sepeli⁹ aut in basilica petri p^{re}-
die ydus Junij. Eius in morte tum sedes vacat diebus decem.

Anno mundi. 6003.

Anno xpi. 814.

Stephanus quartus. p^{re}ia roman⁹. p^{re}ie iulio. q pontificatu suscepto mēse tercio ad ludouicū impa-
torē in gallias p^{re}fiscitur. q in aurelianis erat. z honoratissimū ei quoq⁹ obuiā misit. maxime theo-
dolpbū aurelianor⁹ ep^{re}m cū clero. ipē ad p^{re}imū lapidē p^{re}diens cū maxima veneratione in vrbes introdu-
cit. erat stephanus ex nobili genere ortus tante doctrine z integritatis. vt facile apud oēs sc^{re}itat⁹ nomē nan-
ciscere^{re}. z vt fernerent ludouicū inunxit atq⁹ coronauit. z cū sepe de cōponēdis ytalie rebus collocutus fuisset
romā redijt secū crucē magni pōderis magneq⁹ estimationis detulit. quā ludouicus sua ipensa beato petro
dicauerat. at sanctissim⁹ pontifex ad vrbē rediens septimo pontificatus sui mense vita functus. in basilica
petri sepelitur. Sedes autem eius morte dies vndecim tum vacat.

Pascalis ei⁹ nois primus papa. p^{re}ia roman⁹. p^{re}ie bonoso. nulla interposita ipatoris auctoritate pōti-
fex creat⁹. hāc obrem vbi pontificatus inijt. statim legatos ad ludouicū misit. q ei⁹ reūculpam omnes
in clez z pplū reijcerent. q ab hīs vi coactus esset pōtificiū mun⁹ obire. accepta hac satisfactione ludoui-
cus rñdit pplo z clero maior⁹ instituta z pacta suāda. cauerēt ne deinceps maiestātē lederēt. hūc autem ste-
phanus pōtifex dū viueret ob ei⁹ v^{re}ntes z doctrinā monasterio b^{re}ti stephani martyris in vaticano p^{re}sece-
rat. Inito igif pontificatu corpa sanctoz mun⁹ religiose iacentia in vrbem cuz maxima veneratione intro-
ducta honestiore loco recōdidit. p^{re}axedis templū a fundamētis extruxit. z b^{re}te cecilie. eoq⁹ loci z ipius vir-
ginis z eius sponsi valeriani tyburcij maximī martyz. vrbani. lucij pontificum corpa collocauit. Multas-
q⁹ basilicas vetustate quassatas restituit. Tandem nullo religionis pietatis humanitatis exemplo p^{re}ter-
misso. pontificatus sui anno septimo. mense tercio. die decimo septimo mori⁹. sepeliturq⁹ in basilica petri.
Vacat tum sedes dies quatuor.

Linea summor⁹ pōtificu⁹.
Leo tercius

Stephanus quartus

Pascalis

Carolus cognomento magnus. p. suis eximjs meritis. ac singulari fide
 nob oim xpianoz libertate. Cuz paterni regni fines in gallia rheno ligeri
 oceanoq; in germania danubio t salo fluuio. Et hjs aqtania vasconia hyspa
 nia pene totam. Et ea ytalie ptem in qua longobardoz regio fuerit. bellica vir
 tute adempta adiunxit. adiecissetq; saxoniam. q e non modica germanie ps. tu
 vtracq; pannoniā. t vltra danubiū datia histria t totū liburnoz regnū. Omnes
 deniq; barbaras gentes q germaniā inter rhenū oceanū ac danubiū incolunt.
 ptim armis subactas. ptim beneficio allectas in suā ptatem redegit. his tanti
 bus opibus. tanq; rebus egregie gestis eam sibi famā nō solū in gallia s etiaz
 p vniuersum orbe ppaucrat. Anno salutis octingentesimo primo. pōtificatus
 leonis pape anno. v. summi impij dignitatē (Posteaq; cōstantin⁹ magnus reli
 cta roma ad orientē cōsedidit t sublatū impiū trecentis t triginta annis post au
 gustulū in occidente cessauit) egregia sua vtute occidenti restituit. t august⁹ ap
 pellatus. impator nomē dignitatemq; suscepit. Et nō solū vt pmissum ē assen
 ciente s etia applaudente pplo romano. atq; ita impauit annis. i. 4. factus ita
 q; romanorū impator. post amplissimā dignitatē susceptā. cum i galliā reditur⁹
 iter p heituria faceret. in memoriā dignitatis adeptē florentiā vrbes. quā olim
 magna ex pte deleuerāt gothi. in pristinū statū cuz summa celebritate restituit.
 Omneq; nobilitatē p oppida vicina dispsam in ciuitatē reduxit. nouis meni
 bus cinxit. templis ornauit. Cū reuertisset in galliā exceptus est eius aduētus
 ab oībus pplis incredibili honore atq; amore. cū bella septem t quadragin
 ta annis (tot em regnauit) incredibili felicitate tū magnitudine quada; animi.
 tum etiam ingenti atq; consilij consecisse tradūt. Quibus regnū satis amplum
 a patre acceptum longe maius posteris suis reliquit. Fuit autem carolus. pce
 cera statura. lato pectore. latis humeris. magnis vegetisq; oculis naso paulo eminentiore. forma deniq; t
 pulcritudine oris adeo eximia. vt decorem simul pre se ferre videretur. cum regia quadam maiestate cōiū
 ctum. habeb atq; in voce splendorem. Et in incessu totoq; corporis motu summā dignitatē. promissam ge
 rebat barbam. valitudine fuit prospera. venatōibus gallozum more frequenter studebat. ratus ad sani
 tatem corporis conferre. Tradunt preterea cum balneis t aquis natura calidis plurimū delectatum. Inde
 aquisgrani vbi sedes regni eiusq; regia erat maximis sumptibus templum condidit. t beate marie dedica
 uit. in qd sudariū t beatissime vginis marie camisiā transmisit. Vez ad eius regias vtutes addidit elo
 quentia copiāq; dicendi t bonaz artium disciplinā. Habuit autem ex pluribus vxoribus pulcerrimā so
 bolem. sed ex hildegarde carolum pipinum ludouicum t filias plures. filios quoq; doctissimis hominib⁹
 erudiendos tradidit. t filias. ne ocio torpescerent lanificio assuescere fecit. Carolus autem iam senio gra
 uis cum intellexisset pipinū quem regem ytalie prefecerat mediolani mortuū esse. ludouicum filium mino
 rem natu. aquitanie regem. t imperij successorem. Bernardum vō nepotem ytalie regē declarat. Etq; mā
 dat vt ludouico rebus in omnibus obtemperet. fines imperij hos esse voluit in galliam rhenū ac ligerim
 in germania danubiū t saū fluuios. Hjs autem puincijs aquitaniam guasconiā. magnam partem hi
 spanie. cisalpinam galliam. saxoniam. vtracq; pānoniam. ystriam liburnos addidit. Stabilitū autem suis
 posteris non solum francorum regnum. sed etiam impatorum nomen. cum venatus a regia aquisgrani eēt
 profectus: domū redijt cum febre. cum lateris etiam accessisset dolor. morbis simul t senectute confect⁹. vi
 ta excessit. etatis sue septuagesimosēcūdo. t xpiane salutē. xv. supra octingentesimū annū quinto kalen. fe
 bruarij. Eius corpus in basilica aquisgrani solenni funere sepultum tali epigrāmate Caroli magni xpia
 nissimi impatoris romanorū corpus sub hoc sepulcro conditum iacet. Tribus annis anteq; e vita migra
 ret testamentum condidit. Quas partes episcopis metropolitanis dari iussit. in reficiendis ecclesijs. t p
 pauperibus iuuandis. Tercia vniuscuiusq; ratione habita filijs filiabus nepotibusq; tum seruis t ancil
 lis reliquit. Erant inter ceteros thesauros tres argentee mense. t vna aurea picipue magnitudinis. quaz
 rum vnam q constantinopolitane vrbs similitudinem referebat basilice beati petri. Aliam in qua forma
 vrbs rome cernebat ecclesie rauennati dono dedit. Tercia que totius orbis descriptōnem continebat. Et
 auream filijs suis reliquit. Fuit itaq; carolus si eius res gestas. tum domi. tum foris inspicimus. tate am
 plitudinis t integritatis imperator. vt postea neminē superiorem. ne dum parem habuerit.

Linea iperatoz

Carolus magnus

Ideus quidam his temporibus. apud syriam existens. quadam die in vilipedium xpianorū xpo ima
 ginem lancea suffodit. Et illico sanguis vbertim effluxit. quo prodigio tremore correptus. ne sanguis
 deperiret vas vulneri apposuit a quo plurimi sanitati restituti iudei ad fidem xpi plures sunt conuersi san
 guis autem diuino consilio postea montuefallatum. ibidem vsq; in presens ppter crebra eius miracula ma
 gno in precio t gloria habitus est. Carolus impator hjs auditis ad Leonem scripsit. vt de his eum cer
 tum redderet. Leo vō cū seditionibus semp vexaret. ab vrbe discedens. montuā proficiscitur ad visendus
 xpi sanguinem. Is a montuanis perbenigne susceptus approbato xpi sanguine ob frequentia miracula.
 qd t alij pontifices postea efficere. ad carolum proficiscitur. vt hominē veritatis cognoscende cupidū eius
 rei certiozem faceret. t de rebus yralicis vt premissum est.

Berta etas mūdi

Anno mūdi. 6023.

Anno xpī. 824.

Eugenius eius nominis secundus papa. p̄ia romanus. p̄e boemūdo. pa-
ficali suffectus. Eius tpe octauū scisma fuisse ferūt. Inter hūc eugenium z
q̄ndam noie zinzinū ppter patrū discordias at eugeni⁹ dignitate corpis. z p̄stā-
tia animi insignis. ob hūanitatē z eloquētiā. oīm p̄sensu tandē obtinuit. q̄ ini-
to p̄tificatu. sp̄et reb⁹ oib⁹ humanis. vlpoti⁹ fortune bonis. ad munificentia
z liberalitatem vsus. Adeo rem frumentariaz curauit. vt nullibi vilius. q̄ rome
annonā vēderet. ac pauperz pupilloz viduaz causas z vitā ita tutatus est. vt ab
oibus merito p̄ pauperz diceret. Tandē cū optimus hic pontifex. his artibus i
pontificatu annis q̄tuor vixisset morit collacrimatibus oibus. Et suāvicē poti⁹
q̄ mortē sanctissimi viri dolentibus. cū mors ei ad felicitatē via optatissima eet.
Quidā scribūt eū ab emulis oculis excecātū. ac martyrio coronatū. Eius corp⁹
in basilica petri aploz p̄ncipis cum omni deuotione sepelitur.

Valentinus papa. p̄ia roman⁹. p̄e leontio. q̄ apud pascālē z eugenium vi-
ros sanctissimos. z doctrinā z rōnem bene ac sancte viuendi a teneris ānis
vsq; ad maturā etatē didicerit. Non ludis nō iocis aut voluptatibus intentus.
vt pleriq; oīes adolescētes faciūt. s̄ doctrinā z bñ viuendi normam ex lectione
vetez z exemplo sanctorz pontificū sumens. Lūg; tante vtutis z sanctitatis eet.
vt non dū p̄sbyter. s̄ diaconus summū pontificatus gradū meruerit. Postremo
aūt pietate. clementia liberalitatē. tum in vita priuata. tū in p̄tificatu nulli ma-
iorz secundus est habitus. has ob res oīm consensu pontifex creatus. meritis ho-
minū q̄ tum erant id fortasse exigentibus quadragesimo p̄tificatus sui die mo-
ritur. ac in basilica petri sepelitur. cōq̄rentibus oibus eū hoīez sibi morte sblatū
esse. quo stante labefactari romana libertas z xp̄iana religio vix poterat.

Anno mundi. 6033.

Anno xpī. 834.

Gregorius quartus papa. p̄ia romanus. p̄e iohanne tituli sancti marci p̄-
byter. Vir nobilitate insignitus. sanctitate clarus doctrina z eloquētia p̄-
cipuus. qui tantē modestie fuit. vt electus a clero pploq; romano nō prius p̄ti-
ficiū munus obire voluit. q̄ a legatis Ludouici impatoris ob eam cām romam
missis. q̄ diligenter tantā electōem discusserāt p̄firmatus ē. fecerat id ludouicus
nō supbia motus. s̄ ne iura imperij amitteret. quippe q̄ natura clemēs z huma-
nissim⁹ sit habitus. quiq; iura ecclie z dignitatē semp tutatus ē. Qui pontifica-
tu suscepto. mox corpus. b. gregoriū transtulit. atq; eo loci collocauit. vbi nūc ia-
cet magnis adhibitis ornamentis. ferūt ab eodē corpa sebastiani z tyburcij a ci-
miterijis in quibus ante iacebant ad basilicā petri traslata fuisse. Insup z roga-
tu ludouici impatoris oīm sanctorz celebritatē kal. nouēbris instituit obsequiāz
quā q̄dem cōmemorationē galli z germani p̄mo obsequare ceperūt. eāq; rem ma-
gnopē a rabano monacho theologo insigni carminibus z psa laudatā fuisse scri-
bunt. Post multa aūt bona opa. morit gregorius pontificatus sui anno. xvi. se-
peliturq; in basilica petri. sedes eius in morte diebus. xv. vacat.

Pipinus rex

Pipin⁹ caroli fili⁹ nati maior cū p̄e a papa yta-
lie rex declaratus. regnavit annis. 13. Vir q̄dem
clarissimus nec p̄i vlla in vtute dissimilis. quez pater
in vngaros misit. quos cito grauib⁹ p̄lijs supatos ad deditiōē cōpulit. Eoq;
bello cōfecto. ipm in beneuetanos misit qui grimoaldo duce finitimos pontifi-
cis agros turpiter verabāt. eosq; p̄domuit. vt egre se memibus tuerētur inde the-
ate obsedit captaq; vi ciuitas prede simul z incendio ē subiecta. Ortana exinde z
paulo post luceria in deditiōem acceptis. hūc etiā p̄ in venetos sibi falso accusa-
tos misit z eraciū atq; eq̄liū inuasit ppter qd multe familie nobiliū venetias mi-
grarūt. q̄bus gestis etiā multis alijs p̄lijs egregie cōfectis medio!anum veniēs.
ibidem vitam cum multa gloria in pace finiuit.

Bernardus caroli magni nepos post pipinū a carolo magno ytalie rex decla-
ratur. Et regnavit ānis. 9. huic carolus p̄cepit. vt i oib⁹ ludouico filio ei⁹
z successorī obtparet. Vex carolo mortuo mādāt obseq noluit. q̄busdā ytalicis
ep̄is z seditiosis ciuib⁹ instigatib⁹ ab ipio oīno defecit. Et citates ac pplos i sua
vba iurare coegit. Et cū rescisset ipator. cā in p̄uētū p̄posita. nepotē lese maiestati
crimie dānatū. hostē iudicauit. Exind copijs coacti galliaz germanie z baioari-
orū puicie i ytaliā duxit. Reb⁹ at ytalie breui pacatis ipator nobiles ytalico s. p
ditionis p̄inctos iugulari iussit. Bernardū aūt z si illico ad impatorī aduētūz ar-
mis depositi ad misericordiam p̄fugerat. Et simul ep̄os i franciā p̄duxit. Et p̄uē-
tu itez sup iudicio adq̄granū habito gladio trucidatus. Ep̄i vo sinodali decreto
depositi in monasterio relegati sunt.

Linea summorū pontificum

Eugenius secundus

Valentinus

Gregorius quartus

Bernardus rex

Ludovicus eius nominis primus cognomēto pius, post carolū magnū imperator, patre carolo defuncto āno salutis. 815. imperiū suscipiens. in peravit euz lothario filio annis. 25. Agebat in aquitanis hiberna ludovicus quādo illi carolū p̄em obisse renūciatum est. qui aquisgranū repetens delat⁹ legationes q̄ad genitorē venerant primo audiuit. deinde puincialiū celebra to cōuentu. ea que romanorū imperio ⁊ francorū regno administrandis visa sunt necessaria ordinavit. Legationū aut̄ primaria fuit leonis cōstantinopoli tani imperatoris. qui michaeli p̄ id tēpus suspectus erat. vbi innotata fuerūt fe dera. primā exinde ex p̄ditionē bernardo rege comitante. aggressus est in da nos. Obstitit vō hiemis cum id pelagus glacie cōcretum erat. q̄cum impe rator rexq; intellexissent. medio ferme herētes itinere ad padebūnaz saxonie ciuitatem exercitū in hibernis cōtinuerunt. Ea q; iam hyeme media quū esset allatum ex ytalīa romanorū primores in leonis pape mortem cōiurasse. impe rator regē in ytalīa ire iussit curatur. ne quid detrimēti regnū ytalie patere^t. Ingressus romā bernardus rex illico in grauē piculosūq; morbum incidit. res romanas p̄ gerardū comites composuit. Inde stephanus quartus papa. qui tercio q̄ creatus erat mense in franciā accedēs ludovicū imperatorem apud aurelianas inuixit ⁊ imperiali diademate insigniuit. Qui impio suscepto cō tra guascones grauissimā bella cōmisit. tandem eos in suā potestate redegit. Deinde britones seu anglos res nouas molientes armis in officio cōtinuit. at postea sarracenis CesarAugustam incolentibus pacem concessit. Adatus tñ tuendis danorū regibus negociū impatori fuit. q̄ saxonū obstruabant limitē. Et tamen paulo post occasione oblata freti cum solamo ⁊ gotsfredi filijs cōfli xerūt. illisq; p̄elio fuis heroldum in paternum dacie regnū reduxerūt. Tam multis rebus varijs in locis bene gestis ludovicus imperator conuentum in aquisgrano celebrauit. in quo ecclesiasticis rebus cōposi tis. Lothariū primogenitum imperij consortem declarauit. pipinūq; tūc secūdus filius aquitanie. Et lu douicus tercius banarie reges appellati sunt. Que dum fierent bernardus ytalie rex fatui adolescēs inge nū quorūdam magnatum ytalie instigatione inter quos fuere mediolanēsis cremonensis ⁊ aurelianēsis episcopi impatori vt p̄missum est rebellauit. capitali sententia punitur. Cum britānia ad alios motus se p̄pararet ⁊ in andegauis nūciabatur. ad hos sedandos contulit se impator. Eo cum venisset omnia reperit quieta. Sed aliud accepit incōmodū. q̄ ermelgardā vxorem ex qua tres filios reges tūc sup̄stites suscepe rat. longo confectam morbo amisit. Lothariū postea filiū in demortui bernardi locum ytalie regem dedit. quē romani a pascali pontifice populoq; romano vocatum pontifex ipse in basilica beati petri inunctū co ronatuq; regem ytalie primo. ⁊ postea augustum appellauit. Ludovicus deinde mitissimū impator inge nū semper multum fidei apostolice detulit. Fuitq; adeo vt quatuor romani pontifices quos viginti septes annorū illius imperij tempora habuerūt. adiumento nūq; caruerint. quo in romanorū p̄secutionibus sepe numero indiguerūt. Ludovicus quoq; bulgaros post petitam impetratamq; pacem pannoniōrū limites ingredi ausos. sola mittendi in eos exercitus ostentatione a motibus abstinere fecit. Lotharius vō ytalīa pacata in galliam rediens. cum ludovicus pater carolum (cui caluo postea cognomē fuit) natu minimum fratribus ceteris om̄ibus preferret. Inuidia stimulatus ludovicū in custodia reclusit. Vex eodem anno i ter eos conuentione facta liberatus. imperio restituitur. Tandē michael ipse impator grecus primo ⁊ bre ui post gregoriū pōtifer. ⁊ ludovicū ipator eodez ferme mēse. diē obiit. ipse i bti arnolphi basilica sepeli^t.

Muri hūis t̄pib⁹ in siciliā classe delati extēsiōne facta late incēdia cōmiserūt. delata i siciliā classis vene ta eaten⁹ p̄fuit infideles q̄ p̄mū vela alonge aspexerūt i affricā redierūt. p̄ id t̄pis venetorū dux iustitia n⁹ fuit. āno ei⁹ secūdo ducat⁹. b. marci euāgeliste corp⁹ a q̄b⁹ mercatorib⁹ ex alexādria venetias delatū ē ta li ordine id factū recēsent. sacerdotes p̄missionib⁹ mercatorū ducti capsa q̄ sc̄m̄ huabat corp⁹ apta. illō spor te iposueūt q̄ mercatorū fui cōmeatū ad naues p̄ferre p̄sueuerāt. Tūc pati ad id asutiores vestitu sordidissi mi colones sportā olenib⁹ porcinisq; carnib⁹ sup̄iecti plenā medio foro iocabūdī p̄gebāt. obuiauerūt a sar racenis portorij exactores. porcinisq; carnibus q̄b⁹ machometici sup̄stitōe vesci p̄hibē^t. ideoq; visu quo q; abhorrēt. inter olera reptis canzir q̄d porcus eoz līgua ē sportā ad nauim ferri p̄miserūt. inde p̄ oliuēsem portū corp⁹ i urbē puereūt. q̄ āno ⁊ seq̄nti eccia q̄ nūc extat sc̄i marci venetijs edificari cepta ē. Et tūc sena tus venetus marci ymaginē tanq; vrbis patroni in vexillis deferri statuit.

Strabus monachus

Rabanus monachus

Rabanus monachus natione german⁹ abbas ful den⁹ postea magist⁹ archiep̄s theolog⁹ q̄dem p̄clarissim⁹ ac isignis poeta. p̄ h̄ t̄ps. in p̄sa ⁊ carmine plimū valuit q̄ ex igenij sui magnitudie mltos edidit libros p̄cipue op⁹ mirādū d̄ landib⁹ sc̄tē cruci p̄mētāt⁹ ē idē libzū palipomenō ⁊ Adachabeorū hūit ec̄ smōes satis elegantes ad pplū potissimū in celebritate om̄i sanctorū. Seditq; annis. x. anno salutis. 846.

Strab⁹ itē mōch⁹ gall⁹ eminetissim⁹ gall⁹ ⁊ p̄mētā tor diligētissim⁹. rabani p̄dci auditor. p̄ h̄ q̄z t̄pa ipso p̄ceptore suo inferior non fuit. qui in libros bi blie ppulcre cōmentatus est. Scripsitq; de officijs ec clesie ad ludovicū impatorem ⁊ multa alia.

Linea iperatoz

Ludovicus primus

Anno mūdi. 6043. Anno xpi. 844.

Sergius eius nominis secundus papa. p̄ia romanus. p̄e Sergio e regio ne quarta. post Gregorū pontificatū inijt. Hic cū prius os porci vocaretur ob turpitudinē nominis. mutare vocabulū coactus ē. ⁊ cognomēti sergij nomen assumpsit. Eamq; p̄suetudinē mutandoz nominū a posteris assumptā videmus. vt q̄ pontifices crearetur. suo omisso maiorz noīa sibi inderent. Licet ab omib; nō sit obseruatū. Constat autē sergiū ex illustri familia ortum. neq; q̄ a maioribus suis degenerasse. adiuantibus eius p̄claz ingeniū Leone tercio. Stephano q̄rto. Eugenio secūdo. ⁊ Gregorio q̄rto. sub quoz moribus ⁊ doctrinā vixit. vt solus mortuo Gregorio dignus haberet. q̄ pontificiū munus obiret. Hic itaq; pontificatū suscepto ad ornanda templa conuersus basilicā sanctorz siluestri ⁊ martini vetustate collapsam restituit. In easq; mltā sanctorz corpa collocauit. Struxit ⁊ a fundamētis ad ipius basilice latus in honore petri ⁊ pauli monasteriū vbi cōtinuo res diuina agebat. Romani quoq; tyrannice inhumanitatis metu eius p̄cibus liberati sanctissimū pontificē verū xpi vicariū ⁊ vnicū p̄ie parentē predicabāt. Demū re ecclesiastica bene ac integre gubernata. tercio pontificatus sui anno moritur. sepeliturq; in basilica Petri. vacat tum ei⁹ in morte romana sedes mensibus duobus diebus. xv.

Leo q̄rtus papa. p̄ia roman⁹. p̄e rodulpho anno incarnationis octingētesimo quadragesimo pontifex oīm cōsensu decernit ac merito q̄des: vir em fuit in oīm vita p̄uata etiā religione. innocentia. pietate. humanitate. gratia. liberalitate. doctrina ecclesiastica p̄cipue insignis. Eius gesta p̄clara si cūcta conscriberent voluminis modū excedere viderentur. Sunt q̄ arbitrantur huius sanctissimi viri oīonibus deū per motū sarracenoz rabiē naufragio dūz onusti preda domū redeūt cōpescuisse. Liberatus autē sarracenoz metu sedilia i vestibulo atrij lateranensis posita ex marmore cōstruxit. Hūc quoq; tante sanctitatis fuisse constat. vt basilicū serpentē (quē latine regulā appellant) suis oīonibus e fornice sancte lucie v̄ginis i orphea expulerit. Eius alitu ⁊ veneno multī mortaliū perierant. Et incendiū illud signo crucis extinxit qd̄ diu p̄ domos saxonū ⁊ longobardoz vagatū. diu petri basilice appropinquabat. Hoc autē factum octauo die assumptionis. postea vt festus celebratus est. Restituit quoq; vrbis menia ⁊ portas vetustate collapsas. ad hec v̄o. xv. turres p̄pugnacula vrbis a fundamentis extruxit. Sua quoq; diligentia corpa sanctorū q̄tuor coronatorz inuenit. Eorūq; tēplū in splendidiorē formāz instaurauit. sc̄os ipsos sub altari collocauit ⁊ alia multa sanctorz corpa ibi addidit. At dum his rebus q̄ diligentissime vacaret sarraceni cū classe magna contra neapolitanos romanosq; aduentabant. Ip̄e illico quāta potuit manu hostiā pficiscit. suosq; p̄mo ad coionem adhortatus oīonem habuit. Deus cui⁹ dextera b̄m̄ petrū ambulante in fluctib; ne mergeref erexit ⁊c. his dictis facto signo crucis pugnandi copiā fecit post longū certamē hostes supant fuganturq; inde romani cū gaudio reuersus inde vaticanū cinxit. Leonināq; vrbez de suo nomine appellauit. ne deinceps hostibus liceret ecciam b̄m̄ petri leui incurfione spoliare. hāc autēz vrbe p̄mo pōtificatus sui āno inchoatū demū sexto absoluit. Ex manubijs v̄o sarracenoz plura restituit. Tandē optime de eccia dei. deq; vrbe roma. ac noīe xpiano meritis. morit anno pōtificatus sui octauo. mēse tercio. die. vi. xvi. kal. augusti. Sepeliturq; in basilica petri. vacat tum sedes mensibus duobus diebus quindecim.

Joannes anglicus (⁊ vt ferūt) ex mogūciaco ort⁹. malis artibus pontificatū adeptus. Mentitus em̄ Iserū cū femina esset adolefens admodū athenas cū viro docto amatore pficiscit. Ibiq; p̄ceptores bonaz artū audiēdo. tantū pfecit vt romā veniens paucos admodū etiā in sacris l̄ris pares h̄ret. ne dū supiores. Legendo autē ⁊ disputādo docte ⁊ acute tātū beniuolētie ⁊ auctis sibi cōparauit. vt mortuo leone i ei⁹ locū (vt Martin⁹ ait) oīm p̄sensu pōtifex crearet. Hic postea a familiari cōp̄ressa. cū aliqñ occulte ventrē tulisset. tandē cū ad lateranēsem basilicā pficisceret. intra theatrū (qd̄ colloseū vocāt) a neromis colosso ⁊ sanctū clementem doloribus circūuenta peperit. Eoq; loci mortua. pontificatus sui anno secūdo. mēse vno. diebus q̄tuor. sine v̄llo honore sepeliit. Sūt q̄ hec duo scribāt pōtificē ip̄m qñ ad lateranēsem basilicam pficiscit. detestandi facinoris causa. ⁊ viā illā p̄sulto declinare. Et eiusdē vitandi erroris cā dū primo in sedē petri collocatur ad eam rem perforata. genitalia ab v̄ltimo diacono obtrectari.

Audolphus aurelianensis episcopus. vir genere scientiaq; ac disciplina p̄cipuus p̄scriptis temporibus in p̄cio ex̄is apud ludouicū impatorē falso accusat⁹. ⁊ carceri m̄cipat⁹. vbi insignia edidit monumenta. p̄cipue versus illos (qui in ramis palmarum ante fores ecclesiarū cantantur) cōposuit videlicet Gloria laus ⁊ honor tibi xpe redemptor. Contigit imperatorem in festo palmarum illac iter facere. dū episcopus illos decantari faceret. impator ludouicus demolitus est. Et optimū ⁊ insontem ep̄m absoluit ⁊ ad suū ep̄atum cum gloria remisit.

Linea summorum pontificum

Sergius secundus

Leo quartus

Joannes septimus

Lotharius Ludouici predicti imperatoris filius, post patrem impauit cum ludouico filio, quem imperij consortem fecerat annis. xv. Qui mortuo genitore solus romanum obtinuit imperium. Ludouico autem vix dum ad sepulturam apud trecentenses elato, tres ipsius defuncti imperatoris fratres lotharius, ludouicus et carolus ob regni ytalie successionem vehemetissimis inter se odijs exarserunt, et illico armis correptis, maioribus contenderunt motibus omnium, quos post cathelanicum cum athila prelium gallie senserunt. Namque in antisiodorensi agro apud fontanicum coactis copiis, quas unusquisque eorum summis conatibus ducere potuit, plura est commissum. In quo (ut scriptores tradunt) stragem francoz getis quanta nusquam alias fuisse factam. Licet autem ludouicus carolusque superiores euaserint eorum tamen sicut et lotharii vires adeo imminuit, ut finem ab extremis tuendorum facultas singulis sit adempta. Fugiens ex ea pugna lotharius cum fracto laceroque exercitu suo, ad agrum, se recepit. Cumque insecuti fratres illo item oppido disturbarunt, qui uxorem et filios secum rapiens per lugdunum viennam delatus copias repauit. Tam multis inde ytalie galliarum et germanie puinciarum, ac urbium et optimatum legationibus pulsati sunt ipsi fratres, ut inducias consenserint, per quas occasione de pace et paterne hereditatis diuisione, agi est ceptum. Et ex ytalia quidam iussu sergii, perfecti sunt, inter quos georgius archiepiscopus rauennas primus est habitus, qui cum secundo prelio apud lotharium componende rei causa esset, ac fortuna ad ludouicum et carolum inclinasset, totum comitatum in prelio amittens. Eo enim cum trecentis equitibus venerat, vix solus e tanta strage fuga, prolapsum est. Atuero iam commune totius regni calamitatem et interitum miserati feda pacis in hunc modum inuenit, ut carolus caluus occidentalis paterni regni partes a brittanico oceano usque ad mosam fluvium, in qua parte regni francoz maneret nomen possideret, ludouico cederet omnes germanie terram usque rhenum fluenta, et transrhenum quicunque genitor possideret, lotharius cum imperij titulo romam haberet et ytalia, ac puincia galliarum romanam quam olim narbonensis dicta. Cum ea galliarum item pericula scaldum inter et rhodanum flumines, que acceptum tunc ab eius imperatoris subiectione nunc etiam seruat lotharingie nomen. Rebus autem ita compositis lotharius ludouicum filium quem regni socium asciuerat profecit. Eo denique anno qui a fontenentio prelio quintusdecimus lotharium imperatorem abdicasse se imperio et monasticum induisse habitum historici tradunt. Per quod tempus alter eius frater ludouicus in suo germanie regno obiit. Et cum regnum inter filios diuisisset senex effectus relinquens ludouicum imperatorem, non ita multo post vitam cum morte mutauit.

Linea imperatorum

Lotharius

Senserunt et tunc gallie sicut et ytalia cum sarracenis, quantum mali imperatoris lotharii et fratrum discordia attulit rebus suis. Namque normanni in quibus emergis appellatio fuit duce romano eorum rege per ligeris flumini ostia ingressi, aquitaniam omnem deuastarunt, et nullis qui resisterent existentibus obuijs heria ab illis insula, aliquotque monasteria sunt cremata. Exinde normanni per galliam longe lateque vagati burdegalam sanctonam engolismam parisiis thuronum nouiomagum aurelianos pictauos, et multa oppida, plurima castella populati sunt, nec tamen ausi sunt vi ceptis de francia urbibus diu morari trahere. Sed in aquitaniam reuersi. Eam pro sede regni propriam tenere constituerant.

Grandine mire magnitudinis hijs temporibus in gallia decidisse tradunt que pecora multa, et nonnullos homines interemit. Visa est tunc in ipsis grandinibus granum durissimum mire longitudinis.

Qerre quoque motus ytalia comouit. Inde incertis locis vrbes et montes corruerunt.

Locuste insuper innumerabiles sex alas habentes et dentes duos lapide duriores, in galliaveluti nix terram operuerunt, herbas segetes et arbores ac vniuersa viriditate hntia deuastarunt. Tandem piecte in mare et ad littora in terram eiecte, secuta est magna putrefactio. Et inde mortalitate magna, aerem inficietes generaliterque hominum interitum suscitauerunt. Anno quoque lotharii imperij secundo apparuit cometes.

Aud ostiam urbem affris itez in ytalia redeuntibus prospe pagnarunt romani. Verum sarraceni exinde ad ytalia oram flectentes anchonam vi captam spoliataque incenderunt nec fuit maior cladis accepta consolatio, quam populi fuga mediterranea dilapsi, magna ex parte mauroz manus impias euasere.

Adeulphus rex

Adeulphus angloz rex vir quidem christianissimus et romane ecclesie deuotissimus, circa illa tempora primo totius anglie monarchiam tenuit, regnum accipiens, regnavit annis. vii. romam perrexit, qui inter cetera memoratu digna ob singularem religionem vniuersam insulam romane ecclesie tributariam fecit. Voluit namque ut singule domus quantum annis singulos argenteos ecclesie et sancto petro tributum persoluerent.

Eadimundus postea angloz rex, vir quidem religionis et sanctitatis principis, qui cum esset acerrimus christianae religionis defensor, multa bella contra danos infideles gessit tandem supatus martyrio coronatus. Eius caput abscisum lupus fenuus illesum seruauit.

Eadimundus rex

Berta etas mūdi

Benedictus tercius papa. patria romanus. p̄re petro. Is ob vite sanctita-
tim. merito benedictus appellatus ē. ⁊ rex diuinarū grām. sub gregorio
eū militans cū ab eo subdiaconat⁹ gradū accepisset. ita deinceps vixit. vt mor-
tuo leone tanti pontificis successor habere. ad hūc itaq; in eius electione oēs
tanq; ad vnicū ⁊ benignissimū sidus a deo in terras missum eū pontificē decer-
nunt. Qui flens ac deū ac sanctos testes faciens. se nequaq; dignū esse. q̄ tante
sedi p̄ficere dicebat. Sed oīnibus acclamantibus ⁊ eius electōem approbā-
tib⁹ inuit⁹ pōtificiū mun⁹ suscipiens. in atriu lateranense pducit. ⁊ in sede pe-
tri collocat. inde in equo albo sedens ad eccliam sancte marie ad p̄sepe ductus
ieiunijs triduo ⁊ oīonibus vacauit. deū rogans vt sibi liceret sancte ⁊ ecclesias
suam integre gubernare. Certe tñ rhodoaldi portuēsis ep̄i factōem secuti. ana-
stasiū a leone pontificatu deiectione p̄ferre conati fuerant. s̄ cognito errore veni-
am petentes hominē sanctissimū de more adorarūt. Idem fecere ⁊ ludouici im-
peratoris legati. ad p̄firmendam cleri ac populi electōem romā missi. tante em̄
mansuetudinis fuit. tante dignitatis corpe ⁊ animo. vt tam in ingratu constitu-
tus q̄ in vita priuata oīnibus carus ⁊ gratus videre. mltas ecclesias vetusta-
te collabentes restituit. Ea q̄ instituit non v̄bis tantū s̄ re ip̄a comprobauit. sa-
cerdotus em̄ funeribus semp̄ interfuit. egrotos p̄terea inuisit. paupes aluit.
calamitosos consolatus est. viduas ⁊ pupillos acerrime tutabatur. His artibus
vitam sanctissimā continue ducebat. moriens suū corpus ante fores ecclie bea-
ti petri apostoli sepeliri mandauit. pontificatus sui anno secundo. mense sexto.
die nono. interim v̄o dies. xv. ep̄atus vacat.

Anno mundi. 6065. Anno xp̄i. 864.

Nicolaus eius nominis primus. patria romanus. patre theodosio. bene-
⁊ sancte a teneris annis educatus. primo subdiaconus a sergio. mox v̄o
diaconus a leone creatur. qui benedicti corpus suis manibus nō sine lacrimis
tumulo collocauit. Quem post multas vigilias ⁊ oīones in basilica sancti dyo-
nisi pontificem licet absentem creant. ⁊ fugientē in vaticanū. cōq̄situm in atriu
lateranense perduxerunt. ⁊ nolentem in solio apostolico collocarunt. deinde in
basilica petri consecratus. sumpta de more pontifica corona. multa cum ludoui-
co cesare qui tum aderat collocutus est. tñ ad pontificatum. tum ad imperiū p̄ti-
nentia. Et postea michael theophilus filius constantinopolitane vrbis impator
legatos cum muneribus romam misit. Pontificie autē dignitati consulēs ioan-
nem archiep̄m rauennatem ad sedem apostolicam. p̄pter obiecta crimina recu-
santem venire dignitate priuauit. quē deinde in grām recepit. Liberatus autē
pontifex a varijs molestijs ecclesiam dei genitricis (q̄ prius antiqua nūc noua
appellat) restituit regem bulgaroz cum omni prouincia ad fidem xp̄i litteris ⁊
sanis admonitionibus conuertit. ⁊ eis ep̄os ⁊ p̄biteros dedit. Pacem inter lu-
dovicū ⁊ beneuentanū ducem composuit. Postea ludouico presente ⁊ appro-
bante multa instituit. que in corpore iuris inserta sunt. Hic demū in omī genere
virtutis illustratus. nono pontificatus sui anno. mense nono. die. xij. moritur
Et ante fores basilice beati petri ex testamento ad p̄decessoris sui exemplum se-
pelitur. Sunt qui scribant post mortem eius annis pluribus sedem vacasse.

Linea summorū pontificum

Benedictus tercius

Nicolaus primus

Hadrianus secundus

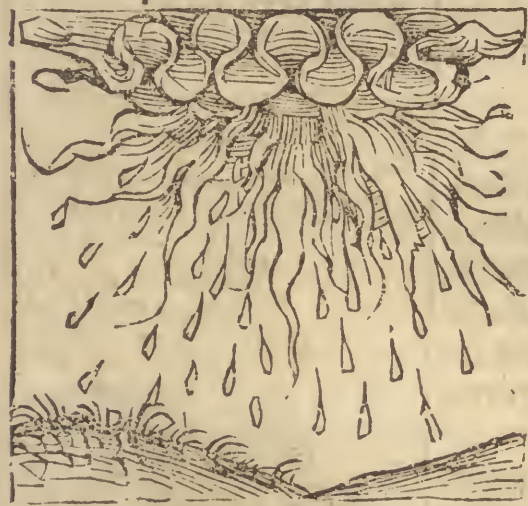
Hadrianus eius nominis secundus. patria romanus. patre Talaro episcopo sergio pontifici familia-
ris fuit. Vir quidem optimus liberalisq; ac in pauperes maxime munificus. Hac ⁊ alijs virtutibus
tanto in precio apud omnes fuit. vt cum de pontifice creando sermo haberetur. certatim oīes vnicū ha-
drianum deligerent. quem ad basilicam lateranensem nolentem detulere. Quo audito ludouicus impera-
tor confestim legatos romam misit. ⁊ huiusmodi electionem approbans romanos admodum laudauit. q̄
summū pontificem sancte ⁊ integre creassent. non expectato aliorum voto. Is autem pontificatus adept⁹
omnia que ad honorem dei pertinebant diligenter circūspiciebat. verbis exemplo. auctoritate. tum sua tñ
maiorū vñūquemq; ad bene beateq; viuendum cohortatus. circūuentos etiam aliorum iudicijs ⁊ potētia
acerrime tutatus est. haberi etiam synodum constantinopoli passus est. qua ⁊ pulsus phocius vir seditio-
sus ⁊ restitutus ignacius iam ante iniuria pulsus. a bulgaris quoq; rogatus. vt virum vita ⁊ doctrina in-
signem in prouinciam mitteret. vt in fide retineretur qui aliquos misit. q̄quā bulgari a constantinopoli-
tis corrupti pulsus latinis sacerdotibus. grecos receperūt. hadrianus vero sese oīnibus ecclesie hostibus
quoad fieri poterat obijciens. cum mortuo ludouico carolum filium inūcturus esset moritur. pontificat⁹
sui anno quinto. mense nono. die duodecimo. Et in basilica petri sepelitur. Et tunc cessauit papatus dies
duodecim.

Ludovicus eius nois secundus. p̄re lothario defuncto. anno salutis octin-
getesimo quinquagesimo sexto. impavit solus annis. xxi. q̄ olim a Sergio
papa in regē inūctus fuerat. Nam lothari⁹ ludovicū filiū quē regni sociū vt pre-
missum est. asciverat in ytalīā cū ingenti exercitu misit. huic socios addidit dro-
gonem metensem ep̄um atq; alios viros ecclesiasticos prudentia ⁊ auctoritate
dignos. quoz consilijs vteret. Is aut̄ adolescens nimia felicitate elatus. qua-
cūq; iter fecit cedibus om̄ia ⁊ rapinis vastat. incendit ⁊ diruit. Elez cū vrbi ap-
propinquasset. ei⁹ obuiā honoris causa romani ciues obuiā. pdiissent. depōsi-
ta feritate illa gallica mitior esse cepit. q̄ ei p̄ter sententiā ingredi urbem paca-
to agmine liceret. Octavo aut̄ ex quo venerat die. vidētibus om̄ibus q̄ aderāt
ludovicū regem oleo sancto inungit. corona donat. ytalie regē decernit. templū
q; beati petri ingressi. pontifex ip̄m augustū declarans. impij corona eum cor-
navit. atq; q̄cqd̄ honesti postulasset (quoties ab vrbe discederet) facile cōcessit.
Cesar itaq; ⁊ augustus declaratus ⁊ coronatus. statim romā egrediens pacate
agmine papiā cōcessit. vbi ⁊ deinceps om̄nē vitā suā romā eūdo ⁊ redeūdo cō-
trivit. Suis quoq; diebus sarraceni ex affrica processu beneuentanorū regionē deuastabant. in quos impa-
tor ludovicus copijs illico vnde cūq; cōtractis lothariū fr̄em in adiutoriū inuitat. q̄ cum exercitu ingressus
ytaliā cū inique ⁊ enormiter iret. tū ex calore. tū moribus araneaz de gente sua p̄ multos amisit. Ipse vō
lotharius in via morbo correptus apud placetiā obiit. carolus aut̄ rex gallie audita morte lotharij. regnū
eius lotharingiā inuadit. ad hoc impator ludovic⁹ lotharingiā cū carolo patruo habita pactione diuisit ea
conditione. vt ludovicus impator aquisgrani pallaciū cū sua portione haberet. Tandē ludovicus suauissi-
mus impator vltimū diem clausit anno impij sui vt supra.

Linea imperator

Ludovicus secundus

Sanguine t̄pibus ludovici impatoris p̄ tres dies ac noctes pluissē hi-
storici scribūt apud brixianā cisalpine gallie urbem.

Quiberis quoq; fluitus hoc anno. adeo romanā urbē vexauit. vt nō ni-
si linthribus de vico ad vicū transire liceret. Mā ⁊ ecclesiā sancti laure-
tij in lucina. ⁊ monasteriū b̄ti siluestri. ⁊ totā illā planiciē q̄ a via lata ad ra-
dices tarpeie rupis ad viā argentariā ⁊ ad auenturū ducit ita occupauerat
vt instare diluuiū vulgo putatū sit hac inundatione ⁊ multe domus cūterse
sunt. ⁊ plures arbores euulse. ⁊ sata passim disiecta. Neq; hoc semel eo an-
no. s̄ itez decembri mēse rome accidit. emendare hec damna vel potius de-
linire pōtifex nicolaus enixus. nullū gen⁹ offici⁹ ⁊ pietatē in suos omisit.

Bulgaria his temporib⁹ lris ⁊ admonitōnibus nicolai papē ad fidē
xp̄i veniēs cui⁹ rex cū om̄i puincia cōuersus ē. Elez nō quidē tūc pri-
mū vt multi habēt scriptores xp̄iani sunt effecti. Sed cū longo prius tpe scismatici fuissent catholice fidei
dogmata acceperūt. Eozq; rex regno filijs relicto monachus est effectus. Et Sueropilus Balmacie rex.
subdit⁹ illi sclauoz gente q̄ a bohemis germanis originem habuit. tūc primū ad xp̄i fidem sunt cōuersi.
Pontifex autē ep̄os atq; p̄sbiteros (vt premissum ē) destinauit. q̄ pulso inde p̄botino heretico. neophitos
oēs in fide cōfirmaret. Mā p̄botinus ip̄e in errore bulgaros oēs detinebat. Hoz nāq; rex tante fuit p̄fectō-
nis ⁊ sanctitatis. vt maiore filio in regno collocato. Ip̄e monachi habitū suscipiēs. cū idē filius corrupt⁹
ydolis ymolaret. pater zelo fidei succēsus. dignitatē reassumpsit. Et in filiū cōcitatus illū regno dēiecit. at
q; eius effossis oculis in carcerē cōiecit. Juniozq; filio in regno collocato rursum monachi habitū resumi
psit. Eo tū mortuo bulgari nō ita multo post cōstantinopolitanorū sacerdotū domis ⁊ pollicitatōibus cor-
rupti. pulsatis latinis p̄sbyteris grecos acceperūt. Que quidē seditōnes maloz icendia inter grecos ⁊ la-
tinos multa suscitauit. Facta est aut̄ p̄ id t̄pis regni dalmacie diuisio. Cui⁹ membroz noīa. etate etiam nr̄a
in vsu habent. Siquidē vetusti nois dalmacia grece regio prima: ab oriente macedoniā: ab occasu histri-
ania meridie pelagus adriaticū: a septentrione pannoniā habuit. Noua aut̄ in diuisione a campis dalma-
cie hinc histriam vsq; croaciā albam. Inde a dictis campis dirarchiū vsq; croaciā rubeā. Et versus montā-
na a flumine drino trans ip̄m flumē macedoniā vsq; rasciā ⁊ citra flumē bosnam vocauerē. Rasciāq; ⁊
bosna pro regni croacie regionibus habentur.

Et fere p̄ eadē tempora sarraceni cretam insulā aggressi: ea om̄i sunt potiti: q̄z ps maxima in ytaliam
nauigās: oēs vrbes in sinū adriaticū ab ancone hydruntū vtentes tenuerūt: vel desertas fugientib⁹
habitatoribus incēderunt: alijsq; tamē tūc ī locis res xp̄ianis. p̄spere succedebant.

Decem p̄terea nicolaus papa inter ludovicū impatorē ⁊ andalisiū beneuentarū ducē composuit. Is
em iūctis sibi cāpanis ⁊ lucanis atq; samnitib⁹: ⁊ vana grecoz spe subleuatus a ludonico impatore
rebellās illius fines hostis ingredit⁹: cui ludovicus repugnās ip̄m beneuenti tandem obsidet: donec in d̄i
noz refectionē pecuniā accipiens obsidionē dissoluit: vcz aliquāto post andalisi⁹ p̄ fraudē impatorē ne-
care procurans cum ab eodem armis repetitus esset in sardiniam fugit.

Sunt q̄ scribāt b̄m cyrillū ex chersona pōti sc̄i clemētis corp⁹ romā tū deitlisse. Idēq; ī ecclia h̄is t̄pis
bus sc̄i clemētis appellata recōditū fuisse: nec ita multo post cyrillū mortuū eo loci sepultū iacere.

Arioldum quoq; regem danorū cū vxore ac filijs ferūt baptisatū magūcie cui ip̄ator fr̄iam pedit.

Berta eas mūdi

Anno mūdi. 6073.

Anno xpi. 874.

Ioannes octauus papa. p̄ia romanus. p̄e gendo. initio p̄tificatus sui. carolū qui tū romā venerat impatore decernit. postea in discordia a roma nis in vincula conijcit. Hāc obrem nō ita multo post adiutibus q̄busdā ami cis e vinculis plapsus. ad ludovicū cognomēto balbū in frāciāz cōfugit. vbi p annū immoratus. et regē inuixit. Et cōtrouersias q̄sdam inter ecciasticos ortas sustulit. Un̄ abiens apud treas ciuitatē cōciliū habuit. In quo et multa ad fi dem p̄tinentia sunt instituta. Et flandrē. qui tum primū ex locis nemorosis ad meliorē cultū venerat ep̄s datus ē. vix cū ytalīa a sarracenis vastaret. Cūq; iā montis caslini monasterium cepissent ac diripissent. Ioannes romam accitus adiuantib; us principibus xp̄ianis agarenorū magnā ptem ytalīe ac siciliā ex pulit. Carolū p̄terea quo ei liberius in vrbe viuere liceret impij corona donauit terciusq; carolus appellatus ē. Cōstituit aut̄ inter cetera si q̄s sacerdos aut lay cus homicidiū faceret p̄petuo irregularis haberet. et ad sacros ordines nulla tenus admitteret. Et sane ita vtrāq; lingua doct̄. vt e greco in latinū et septi mā vniuersalem sydo dū. et hierarchiā dyonisij ariopagite. Et vitas multorum sanctorū caroli gratia in latinū eleganter et docte transtulerit. Cū vō in ponifi catu annis. x. diebus duobus vixisset moris. et in basilica petri sepelitur. Vitā quoq; gregorij primi quatuor libris in dyaconatu conscripsit.

Martinus secūdus natione gallus. p̄e palūbo. post iohannes pontificatum inijt. Sunt q̄ hūc martinū vocent. martinus itaq; cui? vita ideo breuior ē qz breui tempe in pontificatu vixit. Sunt q̄ scribūt martinū fraude iohannē pō tificē ita seditionibus agitatū fuisse. vt ei in vincula p̄fecto aufugere necesse fu erit. Martinus autē malis artibus pontificatū adeptus breui moris. annū eī et menses q̄p̄q; tantūmō in pontificatu vixit. nil dignū memoria gerens ob bre uitatē temporis.

Adrianus tercius papa. p̄ia romanus. p̄e B̄ndicto. tanti animi fuit. vt initio p̄tificatus sui statim ad senatū populūq; retulerit. anno dñi octin gentesimo nonagesimo quinto. ne in creando p̄tifice impatoris auctoritas ex pectaret. qd̄ q̄dem institutū a nicolao p̄mo temptatū potius q̄ inchoatum d̄. Hadrian? aut̄ p̄tifer de q̄ clerus pplusq; romanus magnāz spem cōceperat. ob eius v̄tutē et magnitudinē animi. anno primo et mense secūdo pontificatus sui moris. Sepeliturq; in basilica petri collacrimatibus oībus et ingemiscētib; tantā parentem iniquo tempore tam repente sibi ablatum esse.

Stephanus hui? nois q̄nt? papa. p̄ia roman? ex via lata. p̄e hadriano. p̄tificatū inijt eo tpe quo normāni adiūctis decis vastarūt Galliam. Hic itaq; quo aduixit in multa perturbatōne normānorū hunorū ac ytalicoz semper fuit. S multoz viroz illustrū in tanta rez pturbatione et q̄ maxime scititate Lu itprandi ricinensis ecclie diaconi. valdridi baurari. berardi pictauiesis ep̄i miri fice recreabat. Quorū vita et moribus ita xp̄iana fides inoleuit. vt et monaste ria multa et sacella magnis sumptibus in vtrāq; gallia sint cōdita. Adorif autē stephanus pontificatus sui anno. vj. die. xi. vacat tū sedes diebus quinq;.

Synodus quinta Constantinopolis

impatori dono misit. eas p̄mas constat fuisse quas greca alicubi habuerit.

Linea summorū p̄tificū

Ioannes octauus

Martinus secūdus

Hadrianus tercius

Stephanus quintus

Synod? q̄nta ap̄d cō stantinopoli fieri cu raut iohes. viij. p̄tifer rōnus. q̄ faciens grecoz cū latinis vnione. quod sarracenis exterminādis maxime opportuna vide bat. In celebratōe hui? cōciliij trecenti et tres sup octoginta p̄es fuerunt. Quid aut̄ declarandis fi dei xp̄iane articulis ea p fuerit synodus canonū libri hnt. S; qd̄ nobis con stat nulla grecos inter et latinos secuta ē fedez ppo sitio. p quā sarracenis meli? resisti potuerit. Eode ei āno illi creta isula egressi dalmacie oram inuaserūt. et nō solū exposita mari loca. s; sc̄tā plerisq; i loc exte sione mediterranea vexarūt. q̄ gdu vsq; dlati oppug ta diu vrbe iō nō sunt potiti. q̄ veneti vicine vrbis piculo excitati laboratib; p̄sidū attulerūt. et fugatos ide sarracēos mari q̄s supo expulerūt. Iō basili? ipa tor cōstātinopolitan? vrsūm ducē venetū p̄thospata riū ipiales declaruerūt. q̄. xij. cāpanas magni poderi

Carolus eius nominis secundus. cognomento caluus. anno primo iohannis pontificis impare cepit. et regnavit annis. 6. Is cum brittonibus bellum per quod continuos gessit annos. et deserere non audeat. veritus ne cum in normanos ducere cepisset. si brittones a tergo premeret resistere nequeret. Carolus autem interea hominibus brittonum duce primo. et postea crispoio eius filio supatis occisusque britannia potitus. se in regem lemonice urbis vngi curavit. Et franciam cum exercitu in gressus. Per quod etiam tempus alter eius frater baiuvariorum et germanorum rex in frackford. obiit. Impliciter tunc recipiendarum francie urbium bello carolum caluum assumpsisse romanum imperium. et regno germanie sua imposuisse presidia magis confuse ac nude tradi ab omnibus. apud omnes tamen scriptores constat quod carolus caluus imperatoris nomine assumpto romam se contulit. et a iohanne octavo pontifice romano coronatus. illico in franciam rediit. compositisque illis rebus. romam e reuersus interea carolomannus et carolus. qui ex defuncto ludouico fratre germanie rege nepotes illius erant exercitu ex omnibus germanie principibus coacto. in italiam aduersus patruum ducere constituerant. mouerantque signa. quum caluus copijs italie raptim subsequi iussis mantua accessit. Ueroniam eo consilio ducturus. ut in saltibus tridentinis nepotes ingressu italie prohiberet. Sed cum apud mantua languore animi egrotare cepisset. venenata portione quam Sedechias hebreus (quo utebatur medico) dedit mortuus est. Ea caroli calui morte audita iohannes pontifex ludouico eius filius cui balbo cognomen fuit francie regi ut imperator declararet studuit. Contra vero nulli ex nobilitate romana carolum tercium germanie regem. qui ut ostendimus cum carolomanno fratre exercitum in italia ducendum habebat patum imperatorem fieri adiunxerunt. Et captum pontificem in custodia habuerunt. Ille vero fuga lapsus ut permixtus est. ad ludouicum balbum regem in franciam se contulit. Et per annum ibi moratus. cum reges amicissime ex more inuixisset. romam a carolo tercio imperatore vocatus rediit. eumque inuictum imperij dyademate ornauit. Fuit autem carolus secundus vir christianissimus ac deuotissimus. multa monasteria atque ecclesias celeberrimas hinc inde condidit. Et rem diuinam admodum auxit.

Carolus tercius cognomento grossus. impauit annis. 12. anno ab incarnatione domini octingentesimo octuagesimo primo. hic gallie et germanie rex qui alemanniam per portione accepit. In italiam mouens exercitum. totamque longobardiam in ditione accepta. romam venit. a iohanne pontifice ut in urbe roma liberi vivere liceret impij corona donatus. Augustus appellatus est. Cum enim ludouicus duobus annis imperasset. et iam assumpto veneno obisset. carolum hunc inuixit et solus impauit annis. x. qui imperij dyademate insignitus. profectus in normanos copias duxit. qui franciam et lotharingiam infestabant rapinis et incendijs. compta enim morte ludouici. securiores effecti nobilissimam galliarum urbem treuerim inuadunt. et in cena domini prouinciam adiacentem igne deuastarunt. cum carolus tercius in italia esset et a principibus germanie et gallie vocatus. ut regnum paternum a normanis liberaret. qui illico assumptis longobardis baiuarijs saxonibus et frisonibus alemanis ac thuringis contra normanos mouet exercitum. Eos autem breui adeo pressit. conclusitque ut rothifredus eorum rex pace petita. se passus sit fieri christianum. quem imperator de baptismatis fontibus leuauit. Sunt qui scribant stephanum quintum pontificis tempore carolo cognomento grossum qui iam annis. xij. impauerat. prete delectus ab optimatibus suis fuisse. ob segnicie corporis et ingenij tarditatem. in locumque eius arnulphum nepotem successum fuisse. Anno sequenti ludouicus filius caroli regis francie obiit. ac in monasterio sancti dyonisij sepelitur. Relinquens carolomannum regni heredem. qui non multo post ab apio in venatione percussus. diem obiit. Et inde carolo imperatori qui de stirpe carolorum solus superesse videbatur subiunguntur. ferunt nonnulli carolum ad tantam penuriam in egrotatione deuenisse ut ab arnulpho paucos redditus gratanter accepisset.

Comites caroli calui comitatus flandresis exordium sumpsit. Neque tante opulencie ac nois. eo tempore erat sicut nunc cernitur. sed a forestarijs regis francorum regebatur. quorum lidericus et ingerlanus et audacrus sub pipino et carolomanno et ludouico rectores flandrie fuerunt nec tunc comites dicebantur. Balduinus autem filius audacri rapuit iudith fillam caroli calui propter quod ab omni ecclesia consensu episcoporum excommunicatus est ex iussu caroli. Inde episcoporum et optimatum suorum consilio reconciliatus. carolus imperator balduino et iudith flandriam dedit. In comitatu perpetuo possidendam. ac eorum heredibus.

Joannes Scotus

Johannes Scotus vir perspicacis ingenij ac diuini. et mellite facundie. et in diuinis scripturis eruditissimus. apud carolum predictum. multo in pretio fuit. Is ex scotia prouincia in franciam ad carolum ueniens. ipsius imperatoris iussu et rogatu hierarchiam dionisij ariopagite e greco latinam fecit. Compositus fuit et librum de nature diuisione. demum munificencia elfredi allectus venit in angliam et apud monasterium melberiese a discipulo qui docebat stilis profusus mortem pertulit. et martyrium. Liber eius de eucharistia postea in vellefi synodo a leone nono celebrata donatus est. fecit et comitare in hierarchiam.

Anastasius ecclesie romane bibliothecarius eo tempore utraque lingua plimum eruditus in pretio habitus. septimam vltimam synodum et vnam dyo. hierarchiam ac multas sanctorum vitas caroli imperatoris predicti gratia in latinum transtulit. et plene eleganter proposuit

Linea imperatorum
Carolus secundus

Carolus tercius

Anastasius

Berta etas mūdi

Anno mūdi. 6093.

Anno xpi. 894.

Formosus papa post stephanū pōtifex creatur. Hic portuensis epus ali-
qn iōannis pontificis seueritatem veritus. epātum suū deserens in gallias
aufugit. Verū cū reuocatus redire abnueret. anathemate notatus romā veni-
ens omī ecciastica dignitate priuat. pphana indumēta simul cū moribus assu-
mens. Sunt q arbitrat̃ur hoc iō formoso accidisse. q̃ eius cōtiratōis cōsci-
us et auctor fuerit. qua iōannes captus et in vincula cōiectus est. hac itaq; cōtume-
lia motus formosus ab vrbe discedens iureiurādo affirmavit se nūq; postea vl-
romā vel ad epātū rediturus. At vero martinus pontifex iōannis successor. ho-
minē postea iuramento solutū in patriā et pristinā dignitatē restituit. vñ ad pō-
tificatū nō ita multo post largitione potius quā virtute p̃dicentibus q̃busdam
assumitur. Qui statim into magistratu. ecciam. b. petri principis aploruz leui
pictura exornauit. Tandē pontificatus sui anno q̃nto. mense sexto morit̃. Cla-
cat tum sedes diebus duobus.

Bibliothecarius lateranēsis vigintiūniū summorū pontificū. q̃ p eos fu-
erūt ad sexaginta annos gesta. adeo nude scribit vt vix parentū. patrieq;
pontificū illoz nomina. et quot in pontificatu fuerunt. vel annis vel mensibus
vel diebus ponat. ceteriq; scriptores et si de gestis rebus. puinciaz vñ originē
habent. aliqua et aliqn vana et supflua dicunt. pauca tñ ad romanū imperiū ro-
manosq; pōtices ex scriptoz ariditate faciētes. ānoz ad. lx. p quos dicti pōti-
fices vixerūt altiuscule repetemus. Verū nescio quo fato accidisse dicamus. vt
vna cū industria impatorū simul etiā pontificū virtus et integritas defecerit. q̃ q̃
dem tempa infelicissima esse arbitramur. cū auctoritate Platonis tales soleant
esse reliqui ciues. quales sunt in republica principes. p̃cipue aut̃ hī octo seq̃n-
tes pontifices breui tpe sederūt. varijsq; cōtentionibus agitati. Illā stephanus
iōannis facta cōfirmās. formosum damnauit corpus eius mortuū. abscis du-
obus digitis manū in tyberim. p̃ijci mandauit. Rursus theodoricus acta ste-
phani reprobās. formosi approbauit. Seq̃ntesq; pauca laude digna factitarūt

Bonifacius sextus papa. natione tuscus. In demortui formosi locum pō-
tifex creatur. Quātū aut̃ in pōtificatu vixerit. magna controuersia ē. plus
em̃ alijs minus quidā tempis hūc ascribūt. plures tñ affirmant pontificē hūc di-
ebus tantūmō sex et. xx. in pontificatu vixisse. hoc faciūt historie in quib; nul-
la vel parua de hoc homine sit mentio. Adorians vō i basilica petri sepeliť.

Stephanus eius nominis sextus. patria romanus anagninus episcopus
pontifex creatus. tanto odio persecutus est formosi nomen. vt statim ei?
decreta abrogauerit. res gestas resciderit. Licet quidam scribant ip̃m stephanū
episcopatum anagnie a formoso consecutum fuisse. Referuntq; stephanū tanta
rabie defuisse vt habito concilio corpus formosi e tumulo tractum pontificali
habitum spoliatum. Indutumq; seculari. sepulture laicoz mandauerit. abscis-
sis tamen dextre eius duobus digitis vt premissum est illis potissimū quibus i
consecratione sacerdotes vtuntur in tyberimq; proiectis. q̃ vt ip̃e dicebat con-
tra ius sacramēti romā et sacerdotiū repetisset. quo a Joanne octauo iure spo-
liatus fuerat. Magna fuit hec cōtrouersia et pessimi exempli. cus postea fere sp̃
seruata hec consuetudo sit. vt acta prioz pontificum sequentes aut infringēt.
aut omīno tollerent. Tandē pontificatus sui anno primo. mense tercio morit̃.
Sedes aut̃ ex eius morte tribus diebus tum vacat.

Romanus papa stephano surrogatus patria romanus. Qui non ambi-
tione aut largitionibus (vt multi sui temporis) pontificum munus obti-
nuit. sed de more petri pontificatum inq̃t. Stephani tamen pontificis decreta et
acta. statim improbat. abrogatq;. Horum nempe pontificis intentio atq; vir?
rota in alterius nominis ac dignitatis extinctione erat. Cōmemorare tamē hu-
ius pontificis nomē libuit. qui in sede petri tercio pontificatus sui mēse demo-
ritur.

Theodorus secundus papa. patria romanus. pontifex creatus. vestigia se-
ditiosoz sequitur. Nam et formosi acta restituit. et eius sectatores in pre-
cio habuit imperante adhuc in ytaliam (vt quidam volunt) arnolpho. De isto p
pter breuitatem temporis nulla habetur memoria. Is em̃ Theodorus vigesi-
mo sui pontificatus die moritur.

Normannia. que est galloz regni pars. a normānis nuprime ad fidē cō-
uersis illam colentibus nomen assumpsit qui autem fuerint normanni vt
quidam scribūt haud constat. Sunt tamē qui dicant eos ex Noruegia in galliā
descendisse. Hi nanq; vna cum danis per galliam igne ferroq; debachantes a
carolo multis prelijs attriti coacti sunt fidez xpi accipere. partemq; gallie illis
ad incolendum concessit. que vltra sequanā flumē est. et hodie normādia dicit̃.
Hac tamen lege vt singulis annis vectigal francie regibus aliquot afferrent.
Ite vi sed benignitate eius loco illa obtinuisse videret. post Rotifredū regem
duces plura bella gesserūt.

Linea summorū pontificū
Formosus

Bonifacius sextus

Stephanus sextus

Romanus

Theodor' secundus

Arnulphus septimus galloꝝ impator. post carolū magnū anno salutis octingentesimo nonagesimoprimo. in locū caroli tercij suffectus fuit. Is nepos eius. impauit annis. 12. Et cū esset germanie rex. eū formosus pontifex a psequētib⁹ iniuriatus ad ytalīā in sui tutelā euocauit. Et primo q̄dem ingres- su bergamo capta ambrosiū eius comitem suspendio necauit. Indeꝫ romā pe- tens formosum pontificē in pristinā dignitatē restituit. a quo deinde coronat⁹ in franciā redijt. hic primo sumptis armis strenue magūtin⁹ debellauit. in- de in normānos. qui cū danis alias datis p. xl. annos galliā insensissime vasta- uerant. adhuc rebellantes. magnis cladibus pdomuit. Arnulphus postea to- tam orientālē franciā q̄ theutonicū regnū dicebat. s. baioariā. sueniā. saxonīā. thuringiā. frisiā. ⁊ lothoringiā rexit. frāciam vō odelo saxonīā ducis fili⁹ tenu- it arnulphi auctoritate. Lendebuldo filio de nō cōiuge nato lothoringiā dona- uit. Elz postea nimio successu elatus. ita cōtumax in omnes. tū vel maxime in ecclesiasticos factus ē. quē ferūt pediculos vermes. quos sola caro humana gi- gnit. ita totū inuasissē corpus. vt nullo potuerit medicamine adiuuari. q̄n eo in fastidio ⁊ cruciatu vitam apud otting in baioaria amiserit. Eius sepulcrū monstret i cenobio sancti heme- rāmi Ratispone. Desijt aut in arnulpho gens francoꝝ imperij romani culmine decorari. ad annū circiter centesimū. postq̄ felicibus ⁊ cum multis europe. puincijs. tū ytalie faustissimis auspicijs carolus ceperat impare. Si quis vero eius t̄pis gestas res. ⁊ vniuersum ytalie regimē. cū ad sexaginta qui sequūt. annos cōparabit. pfecto intelliget. nulla vnq̄ tempora sibi inuicē magis fuisse cōtraria. vt quēadmodū afflictas laceratam. ⁊ om̄ibus bonis sub exarchoꝝ a constantinopoli missōꝝ tyrannide exhaustam ytalīā. Caroli ⁊ q̄si oīm eius successorū magnificentia bonitas liberalitasq̄ erexit instaurauitq̄. ita p eos ad sexaginta ānos ab adriani tercij fine ad ioannis duodecimi initij pontificatus dissidentes. inter se latini nomis p̄ncipes. ⁊ incurfantes barbari ac externi. eam p̄modū ad desolatōem interitūq̄ pduxerit. efficitq̄ hoꝝ tēpoꝝ ma- lignitas. vt om̄is fere scriptoꝝ diligentia cessauerit.

Dum gēs scithyca. q̄ supiorib⁹ diebus innumera pene manu. finibus egressa. nō prius i itinere sedes cepit. quā ad p̄sanguineos. vngaros. pānonias incolētes puenit. pualuitq̄ ea immitior gens. ⁊ fa- ctos humaniores. cōtinuata cū nris p mltā secula puerfatione. Ex huius primo bauaros ⁊ postea vnga- ros dictos patrijs expulit sedibus. tradiq̄ videmus eā gētē. q̄n tūc p̄mū aduenit. calētibus adhuc patrie morib⁹. crudis carnib⁹ ⁊ aliq̄n hūanis vesci solitā. Post paucos itaq̄ ānos q̄ aduenerāt Arnulpho apud frācos stephani vt docuim⁹ q̄nti pōtificat⁹ t̄pē in ipatore creato. longobardi loca nūc longobardia dicta i- colētes. siue qz in p̄dicte vngaroꝝ gētis p̄sidio aduersus arnulphū impatore spauerint. siue ex reb⁹ ytalie i maximū adductus dissidiū romanos puifecerint. illis aduersari ac apte inimicari ceperūt. Romaniq̄ ⁊ ce- teri ytali nullū ab ipatore nouo dissidijs regno frācie implicito auxiliū aduersus rebellos lōgobardos af- futuz itelligētes. berēgariū forouiliēsem ducē roma oriūdū creat ipatore. Hui⁹ iterim siue qz ipi aduētus sui p̄ncipio dicti sunt vugari. p̄ma i germanos expeditiōe delati. mlti mortilib⁹ vl̄ cesis vl̄ capti. loca sacra atz p̄phana ⁊ spoliati. ⁊ ferro igniq̄ destruxerūt. nec miōrē i gallijs. vl̄ rex p̄dā vl̄ edificōꝝ d̄molitōz editeit

Monasteriū Signiacū ⁊ Cluniacū

Remigi⁹ q̄z ātisiodoren⁹. epus in exponēdis scripturis diuinis ⁊ humanis hoc tempe claruit.

Linea ipera toꝝ
Arnulphus

Guillielmus cognētopi⁹ aquitanie dux. ⁊ aluer- nie comes. Hic dē eē t̄pib⁹. ⁊ fide puerfatiōe morib⁹ religi- oneq̄ atq̄ doctrina in precio maximo fuit. q̄ cū virili prole careret. Cluniacēse monastē- riū burgūdie in p̄no fundo magnificentissimis inchoa- uit opibus. Et bernonē virū doctissimū eidem loco abba- tē p̄fecit. maximis puētibus ei designatis. vnde monachi possent viuere.

Berno abbas gigniāci ce- nobij p̄ita burgūdi⁹ ex q̄dā comitū clarissima fami- lia nat⁹ his t̄pib⁹ ob sc̄ritatē ⁊ clarissimā doctrinā mirifi- ce laudatur.

Rudolph⁹ corona sibi i- posita rex burgūdionū statuit. qd regnū multo tem- pore durauit.

Sunderoldus maguncie archiep⁹us a normānis wormacie martyrsatur.

Berno abbas

Rudolphus rex

Berta etas mūdi

Joannes nonus papa, p̄ia romanus, post theodorū pontifex creat⁹. for-
mosi causam in integrū statim restituit. aduersante magna ppli romani p-
te. qua ex re tanta seditio orta ē. vt paulū admodū ab iusto prello abfuerit. Is
aut̄ rauennas pfectus. iij. et. lxx. ep̄oz habito conuentu. ⁊ stephani res gestas
improbauit. ⁊ formosi acta restituit. diuindicās pperam a stephano factum. qui
censuit eos itez ordinandos esse. quos formosus ad sacros ordines asciuerat.
hoc accidit. qz pontifices ip̄i a petri vestigijs discesserāt. tum vel maxime. quia
res publica xp̄iana ignauos ⁊ desides principes habebat quoz maxime intere-
rat nauiculas petri fluctibus exagitari. ne si gubernator aliquñ resipisceret. prin-
cipes ip̄os vt malos nautas e repu. deijceret. Joannes aut̄ p̄ificatus sui āno
secundo. die. xv. moriens. nil de se dignū memoria relinquit. nisi qz seditiones
quasdam ppe extinctas reuocauit.

Benedictus quartus papa. p̄ia roman⁹. pontifex creatur. ob eius huma-
nitatē ⁊ clementiā. qui maxima cuz laude. tū maxime in tantis corruptis
pontificū moribus vitā cōstanter ⁊ sine infamie nota perduxit. Elez nec quicqz
ab ip̄o factitatū cōptū habem⁹. qz magnope laudari possit. acciderat ei illi etati
qz omnis v̄tus. tam in capite. qz in membris ex hoīm ignauia cōsumpta fuerat.
Illam vbi opibus lasciuire cepit ecclia versis cultoribus a seueritate ad lasciuā.
pepit hec portēta. a qbus ambūione scrīssima petri sedes occupata ē potius qz
possessa. hec tū b̄ndicti laus ē. qz in tam corruptis moribus grauit̄ ⁊ constan-
ter vitā ducens. p̄ificat⁹ sui anno. iij. mēse. iij. morit⁹. vacat tū sedes dieb⁹ sex

Leo q̄ntus papa. cui⁹ patriam historici non ponūt. pontificatum aut̄ ade-
ptus. a christofero eius familiari dominādī cupiditate allecto capif. ⁊ in
vinculis cōijcitur. qd sine magna seditione. ⁊ multoz interitu fieri non potuit
Christoferus itaqz sedem occupat. xl. leonis in pontificatu die qui vidēs se ho-
nore spoliatum (⁊ maxime a familiari cui multa cōtulerat beneficia) dolore ani-
mi paulo post perijt. cum ab eo potissimū honore spoliatus fuit. quez ip̄e. vt lu-
pum domi aluerat. vt illud theocriti enutrito lupos qui te comedant.

Christoferus papa. cui⁹ patria ⁊ cognomentum ob ignobilitatem ignorat⁹
leone delecto p̄ificatum malis artibus adeptus. male amisit. Septimo
enim mense. dignitate ac merito quidem eiectus. monasticam vitam vnicuz ca-
lamitosoz refugium obire cogitur. in monasteria em̄ tanqz in insulas. clerici ma-
le de ecclesia dei meriti relegabant. Sergius autem eius successor postmoduz
cognita hominis iniquitate illum e monasterio traxit. ⁊ in custodia publica in
vinculis cōiecit. nec multo post ad maiorem sui penam in artiori custodia eū re-
uinxit. vbi ⁊ tandem miserabiliter defecit.

Apparitio michaelis

Michaelis archangeli apparitio. āte hec tempo-
ra in apulia iuxta Sipōtum urbē in monte gar-
gano facta fuit. in quo postea ob h̄mōi memoriā op-
pidum vna cuz templo edificijsqz alijsqz apparatu cla-
rissimo conditum fuit. ad qd nunc vsqz totius xp̄iani
orbis populi maximo concursu frequentare dicuntur.

Post hec quoqz tēpora ignee faces in celo ⁊ stel-
le micantes discurrentesqz p̄ter consuetudinē vi-
se sunt. Unde non ita multo post vngari ytaliam cuz
exercitu ingressi. multas vicissim intulere accepereqz
clades. Cometaqz solito rutilantior apparuit. Et secu-
ta est nimia inundatio aquaz precipue in saxonā.

Sergius eius nomis tercius papa. natione ro. p̄e benedicto pontificatum
sumens. basilicam lateranensem. que tum corruerat restituit. Hic itaqz dia-
conus existens formosi factionē ne pontificatū cōsequer̄ plurimū psecutus fuit
Ea p̄pter a formoso reprobatus fuit. Sz ip̄e suscepto p̄ificatu i galliā. pfect⁹
Lotharij gr̄a ⁊ amicitia fultus in ytaliā redijt. Et christoferum monachum pa-
patus inuasorem capiens in vinculis reuincit. formosa acta ita improbauit. vt
denuo ad sacros ordines eos admittere necesse fuerit. quos formosus antea sa-
cerdotali ordie dignos censuerat. ⁊ in vltionē sue iniurie. eius cadauer e sepul-
cro tractū. capitali supplicio. ac si viueret affecit. corpusqz ip̄m in tyberim. p̄ici-
iussit. tanqz sepultura ⁊ honore hūano indignū. ferūt piscatores corpus ipsum
inter piscandū reptum. ad basilicā petri detulisse. atqz dū furus celebraf̄ sc̄ozū
ymagines que i templo locate erant. corpus ip̄m veneratus fuisse. Sergi⁹ aut̄
his artibus vitā ducens. septimo p̄ificat⁹ sui āno. mēse. iij. die. xvj. morit⁹.

Linea summoz pontificū
Joannes nonus

Benedictus quartus

Leo quintus

Christoferus

Sergius tercius

Ludovicus eius nominis tercius. arnolphi imperatoris filius. p̄i successit anno salutis. 903. regnavit aut̄ annis. 10. Confuso aut̄ existente imperio minime ad coronā imp̄ij puenire potuit. quē tñ franci in regē frācor̄ germano- rūq; genitori in titulo imp̄ij subrogarūt. Et ī oppido forchē rex creat. vtz cen debuldo cui principes lotharingie aduersabatur resistentiā faceret. ad regnum totius belgice vocatur. quo cōperto cendebuldo lotharingiā ferro igniq; de- uastabat. tandē a comitib⁹ scesano gerardo ⁊ manfredo in bello occidit. Anno aut̄ ab incarnatione dñi. dcccv. Ludovicus filius bosonis. p̄incie romane ⁊ burgūdie regis filius p taurinos ytalīā est ingressus. Cūq; totius ytalie regno p suo arbitrio potiret dimisso milite. veronā cū paucis se cōtulit. vbi a quibus- dam traditione captus reuocato berengario oculis p̄iuat. Inde berengarius regnū ytalie cū imperio accepit. ludovicus aut̄ rex germanie ⁊ apud frācos ger- manosq; impator sine heredibus mortuus. in quo ⁊ fratre cendebuldo carolo rū genealogia finē habuisse dicūt. ac sic imperiū qđ annis centū ⁊ decem caroli magni progenies possederat. demū ad longobardos trāssert. ludouico aut̄ de- functo. otto dux saxonū ab om̄ibus peti⁹. Is princeps clarissimus senio gra- uis regnū recusabat.

Conradus primus. filius conradi. quē comes albertus occiderat. cōsilio p̄dicti ducis ottonis. qđ regnū accipe rennuit. cōsensu oīm francoz rex cre- atur. anno dñi. dcccxiij. quē alij ponūt nouissimū oīm caruloz. hic ad coronā imperij nō puenit. ⁊ cū in ytalīa nō impauerat. ytalī cū inter impatores nō nu- merant. impauit tñ apud gallos ⁊ germanos annis septē. anno regni ei⁹ p̄mo hungari ad depopulandā terrā rursus effusi. a sueuis ⁊ baioarijs iuxta rhenus sternūtur. post dux baioarioz arnolphus cōrado regi cōtrarius cū vxore ac fi- lijs ad hungaros diuertit. vbi vsq; ad obitū conradi p̄mansit. cōradus aut̄ mo- riendo anno regni sui septimo corā regni sui principibus heinricū ottonis sa- xonie ducis filium designauit regni successorem.

Heinricus primus dux saxonie ottonis ducis filius in franciā orientali re- gnauit ⁊ anno domini. dcccxx. in germania imperium assumēs impauit annis. 18. occidentālē franciam. tum carolo rege parisijs regente. Heinric⁹ au- tem per pontificē coronatus nō fuerat. fuit aut̄ in coercendis hungaris atq; bohemijs vir gloriosissimus. quos ingressos violenter saxonīā incredibili ce- de prostrauit. hic heinricus humilis vocitatus vxorem habuit mathildim. qđ il- lustrissima matrona mire suauitatis ⁊ gratie ac mansuetudinis mulier. oīm q; aliarū virtutū splendore illustrata fuit. de qua nōnulli celeberrimi scriptores mi- ra scripsere. que sua virtute saxonū familiā plurimū exaltauit. ex qua genuit ot- tonem magnū. ⁊ heinricū ducem baioarie. Soror aut̄ huius heinrici baba ge- nuit albertum comitem de quibus in sequentibus hystorie ponūtur. Heinric⁹ quoq; sacram lanceam mirandi operis ⁊ clauis xp̄i ibi crucifixi sanctificatam a rudolpho rege burgūdie munis extorsit. additis muneribus ⁊ parte provin- cie suenozū. Et hanc ad insigne ⁊ tutamē imperij posteris reliquit. Eam tamē alij a bosone rege prouincie fuisse translātā. anno regni heinrici. xv. otto filius eius vxorem ducit filiam eduardi regis angloz. Tandē dum ad obtinendam imperij coronā romā pergeret. diem ultimū clausit is licet in vincendis inimicis glo- riosus extiterit. tamen pacificus. non effugatis ab ytalīa tyrannis benedictōnem non accepit imperialem. Relicto filio ottone primo. qui factus est impator.

Amporibus Ludouici terci⁹ albertus nobilissimus comes frācor̄ ottonis saxonū ducis ex filia ne- benberg bello inuadit. Cū virib⁹ se posse p̄ficere dubitaret. battonis archiep̄i magātini dolo. ad impato- rem ductus capite plecti⁹. qđ hystoria ī descriptōne ciuitat⁹ babēbergē infra lat⁹ patebit. Ex ei⁹ sanguine

Albertus comes ba-
benbergēsis

ferūt originē traxisse albertum. qui postea marchiam
orientalē olim pannoniā supiorē. nūc austriā dictam.
ab hungaris ereptaz romano impio adiecisse tradit.

Hatto magutinus archiepiscopus. qui successit
Sunderoldo a normānis occiso. Is cum comi-
tem albertum de babenberg dolo se tradidit occiden-
dū. postea rex cōradus cū in ducem saxonie heinricū
sollicitans. ob potētīā eius sibi suspectā. ad qđ cū iaz
torquē aurera archiep̄s fabricasset. Que collo ducis
secū cōiuuantis inijceret. dolo. p̄dito frustratus est.
Et post triduū morbo vel languore ⁊ vt alij ferūt ful-
minis ictu interiit. ⁊ a demonibus raptus. In puteū
ignis in monte sicilie precipitat⁹. dicente voce in aet-
re. Sic peccata lues. sicq; ruendo rues.

Linea ipeatorz

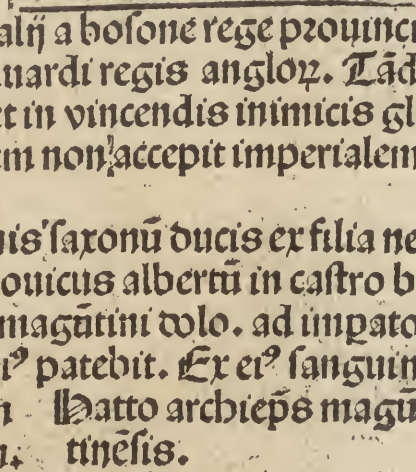
Ludovicus tercius

Conradus primus

Heinricus primus

Hatto archiep̄s magū
tinēsis.

Berta etas mūdi

Babenberga preclara ciuitas franconie, quā Radiantia fluius (vernacula lingua rednitz dictus) di-
uidit. In bono ac feraci loco sita. Is fluius nō longe a Nuremberga pegnicio amne exonerat p̄bet
q̄ babenbergensib⁹ oblectamentū variū. ac utilitatē ob nauigia plurimū accomoda. deinde in moganum
descendēs q̄ nō paucas frāconie plabif⁹ vrbes, supra ciuitatē in edito mōte arx ē natura ⁊ arte munita. Lu-
itolfus princeps saxonie suis t̄pib⁹ claruit. cui⁹ fili⁹ otto, genuit heinricū humilē primū. romanozq̄ re-
gem q̄ germanie prefuit. Et filia babam, a qua hec ciuitas babenbergavocata. Quāq̄ nōnulli monte pa-
uonis appellant. Hec baba comitissa babenberge, duos genuit filios Reynoldū, quē cōradus dux frācie
occidit. nongentesimo ⁊ sexto salutis āno. Et albertū nobilissimū francoz comitē, p̄scripti ottonis saxonie
ac thuringie ex filia baba nepotē q̄ cōradū fratrem ludouici regis romanoz ob necē fratris vita priuauit.
Quāobrem in arcē vrbis se cōtulit. Et aliquādiu regis obsidionē ptulit. difficilis expugnatio loci videba-
tur. Ob quā rem ad dolos recursū ē. Hatto ep̄s magūtinus minister sceleris inuentus ē. Qui p̄fect⁹ ad
albertū litis arbitrū se dixit. Rogauitq̄ albertū. vt ad impatorē in castra descenderet. qz vel pacē ei daret.
vel in arcē reduceret incolumē. credidit albertus, accepta iurisiuradi religione. Albertus autē comes deinde
recepta fide ⁊ p̄missione hattonis archiep̄i. cū eo p̄gens a castro suo. Vix autē arces egressi tū hatto vereor
inquit. ne diu apud impatorē morari oporteat. Utili⁹ fortassis cōsiliū erit. prius sumpsisse cibū. Lauda-
uit albertus verba p̄sulis. Et in castellū rediens. hattoni p̄radiū dedit. nulla alia securitate ab ep̄o req̄sita
quo sumpto ad impatorē cū eo prexit. vbi mox capt⁹. ⁊ capitali sentētia dānat⁹. cōdemnat⁹ monet archie-
p̄iscopū de facta securitatis sue p̄missione. Rndit paz religiosus ep̄s. se fidei et p̄missioni satisfecisse. ip̄m
q̄ a castro egressum. incolumē sel in castrū suū deduxisse. Lū ad p̄radiū introiuit. bis reducere nō promiss⁹
se. Infelix Albert⁹ gladio obtrūcat⁹ ē. Abeli⁹ romani q̄ pari fraude vsi vnū ex captiuis ab hānibale romaz
missis. vincitū imisere. p̄dia q̄ albert⁹ hūit ip̄io postea cessē. otto vō. iij. ip̄ator p̄dia pleraq̄ diuo heinri-
co tradidit vt in p̄uilegio eius scribitur. Mouerint oēs xp̄i fideles qualiter nos obinteryētum dilectissime

§ BAMBERGA §

genitricis noſtre adelheide caro nepoti noſtro baioariorū duci heinrico quoddā iuris noſtri prediū. ciuita-
tē videlicet babēberg noſtatam. cū oībus ad hāc reſpicientib⁹ ꝛc. nra impiali potētia ī ppetue vſuz ꝓprietatē
cōceſſim⁹. firmiterq; donauimus ꝛc. Eam urbē deinde heinricus impator ſanct⁹ plurimū exornauit. Eccle-
ſiā ac aulā epālem celeberrimā in ea fundauit. cū ſua cōthorali ſancta v̄gine kunegūda. Mā nil in vita ꝓ-
termiſerūt. qđ ad honorē dei ꝓtinere ſecernerēt. q̄ poſt mortē in eadē basilicā ſumma ac regali. multis mira-
culis clarēt. ibiq; berengari⁹ ſepultus ē. q̄ regnū ytalie vſurpauit. Et ab ottone ꝓmo cap⁹ in germaniaz
ductus. illic exulans obiit. Ornaturq; hec ciuitas edificijs publicis ac ſacris edibus ꝓpulchris. habz ꝛ ſan-
ctū ottōnē eius loci ep̄m aplicū ꝓāmeramie. cū vexillo diui georij. credūt quoq; duas e ſex ydrijs ibi eſſe.
in quibus vinū ex aqua factū. a domino ſaluatore. euangelizaz tradit hitoria. Et gladiū cum quo petrus
malcho auriculā amputauit. Laudem v̄o vrbis ac deſcriptionē gottſefridus. viterbiensis elegans hystoric⁹
hīs ſequentibus edidit.

Bauaricus fluius vulgo radiantia dictus
Morica rura fouens. varieq; vagādo relict⁹
Montis pauonis. vrbis amena colit
Momie vulgato mons babēberga vocatur
Flumine craſſatur. vicinaq; terra rigatur
Ponſq; ſuſtrat⁹. cingit vtrūq; latus
Urbis laudāda nimis mōtē ſberescit ab imis
Indeq; ſblimis fit turribus in ſitu ꝓmis
Montis ab vrbe tñ culmina clerus habet
Agmine muroz ſeries ꝓcincta domoz
Excluſis laicis. munitio fit dominoz.
Eccleſie forma. mōtis caput auget ꝛ ornat
Montis pauonis hz colles ſibi collaterales
Tres q̄ſi cōſiles. vrbis quoq; ꝓincipales

Ipe nitēs medi⁹. ꝓeminet abſq; pari
Pulcrior illoz loca maxima dat monacoꝝ
Templaq; multoz reliqt dant canonicoꝝ
Quarta ꝓs fluius ꝓbet vtrūq; forum
In crucis q̄ modū. poſuit ſibi pauo colonū
Stat medius petr⁹. ſtephan⁹ ſibi dexter h̄
Vertice ſtat Jacobus. leua michael retineſ
Fertq; ſecus fluiū. virgo maria decus
Ceſaris heinrici ſancti cognomine claudi
Hec ꝛ maiora multa fuere bona
Cuius ꝛ oſſa bona ſunt ad miracula ꝓona
Hoc opus hec dona ſua ꝓtulit alma corona
Adde vocat hitoria pauo beatē vale.

{MONS}HONAEORVM{

Bexta etas mundi

Anastasi⁹ terci⁹ papa. p^{ri}a roman⁹. sergio p^{ri}ncipi surrogat⁹. p^{ri}ncipatum inijt. Quo landulphus beneuetan⁹ p^{ri}ncipis graui p^{ri}elio in apulia cū gre-
cis decertauit et vicit. Hic vir bon⁹ modeste et integre in p^{ri}ncipatu vixit. nec in
se q^{ui}quā habuit. q^{ui} rep^{re}hendi possit. quē p^{ri}ncipatū hac vna i re laudare possum⁹.
q^{ui} neminē eoz. q^{ui} aū se in p^{ri}ncipatu fuere ignominia aliq^{ui} notauerit vel maledi-
centia p^{ri}secutus sit. a q^{ui} cū nil memoria dignū gestus sit. secūdo anno p^{ri}ncipat⁹
sui moritur. Et in basilica petri sepelitur.

Lando papa p^{ri}a roman⁹ anastasio successit. Hui⁹ aut vita ita obscura fuit
vt etiā sint q^{ui} eū inter p^{ri}ncipes nō numerēt. maxime vincentius histori-
cus. aliter martin⁹ sentit. et gothefridus q^{ui} scribit. Landū autem suā interposu-
isse. q^{ui} minus berēgan⁹. et rudolphus comit⁹ guidonis fili⁹. inter se decertarēt.
Land⁹ aut sexto p^{ri}ncipat⁹ sui mense. die. xxi. moriens. in basilica petri sepelit⁹
Ordo cluniacensiu s^{ecundu}m regula diui B^{en}dicti incepit

Oddo p^{ri}ncip⁹ p^{ri}a cluniace⁹ historia de sancto Martino edidit. Ubi et paulo post
in domino sanctissime quieuit.

Joannes eius nominis decimus. p^{ri}a roman⁹.
patre sergio. pontifice anno domini nongentesi
monono pontificatum inijt. p^{ri}ncipul rauēnas is antea
fuerat. ep^{iscop}atu delecto p^{ri}ncipuli tumultu. Clerū lando mor-
tuo p^{ri}ncipatū adeptus. spūs militares magis q^{ui} re-
ligioni deducos gessit. Indigebat autem huiusmodi
p^{ri}ncipatū eccia. q^{ui} p^{ri}ncipulū sarracenos ytalīā i multis
locis occupātes cū albericio hebrurie marchione i au-
xilium accitō p^{ri}ncipulū. et superās ab vrbis finibus s^{ecundu}m
uit. Is i triumphū modū romā rediēs alberici odium i
se concitauit. et cū eū e roma expelleret. vngaros i yta-
liā vocat. q^{ui} plus calamitatis q^{ui} sarraceni ytalie intulere. Joannes aut seditōe
militaria militib⁹ guidonis comit⁹ captus. et i vincula p^{ri}ncipulū. ceruicali in os
p^{ri}ncipulū necat. p^{ri}ncipat⁹ sui āno. xij. mēse secūdo. die tercio. Eius i locū alter io-
annes subrogat⁹ v^{er}o q^{ui} vi sedē occupauerat. E loco statim delectus cōnumera-
ri inter p^{ri}ncipes non meruit.

Leo sext⁹. p^{ri}a roman⁹. legitimis suffragiis p^{ri}ncipex creatus. vir vtiq^{ue} bo-
nus. q^{ui} nil tyrānicū i vita p^{ri}ncipulū se tulit itegre et modeste vitā ducēs ac rei diui-
ne p^{ri}ncipulū. reuocare ciues ad p^{ri}ncipulū temeritate p^{ri}ncipulū p^{ri}ncipulū adhuc tumultu
antes. cōponere res ytalie. pacare externū hostē. pp^{ri}ncipulū barbaros a ceruici-
bus ytalie conatus ē. Sed dū in hīs opib⁹ laudabilib⁹ v^{er}saret. septimo mē-
se. die q^{ui}ntodecimo p^{ri}ncipatus sui morit⁹. sepeliturq^{ue} ad sanctū petrū.

Stephan⁹ ei⁹ nois septim⁹ p^{ri}a roman⁹. eo tpe p^{ri}ncipatum inijt q^{ui} hūgarī
Salemoniā saxonīāq^{ue} p^{ri}ncipulū. ab heinrico germanie rege ap^{ud} mersburgā
ingēti clade sup^{er}ati sunt. ei⁹ at vita māsuetudis et religiōis plena fuit. q^{ui} secūdo
p^{ri}ncipat⁹ sui āno. mēse vno. die. xij. morit⁹. Inq^{ue}. b. petri basilica sepelitur.

Linea summorū pontificū
Anastasius tercius

Lando

Joannes decimus

Leo sextus

Stephanus septimus

Berengarius eius nominis primus. foroiulianoꝝ dux. roma oriundus ex longobardoꝝ regum stirpe pgenitus. ⁊ in bellicis artibus prudētissim⁹. ludouico predicto supeto. primus in ytalīa imperiū sibi vendicauit. impauitq; annis. 4. romani em ⁊ ceteri ytalī nullū ab impatore dissidijs regni francie implicito. auxiliū aduersus rebelles longobardos affuturū intelligentes. berengarium ducem foroiuliensem creant impatozem. nec tamē adeo in creatione illa fuerunt cōcordes. quin guidonem spoletanū ducem aliū regem ytalie declarauerunt. In ytalīa vō creati principes noui. inter se dissidentes. aliquot cōmissis p lijs cōcurrerūt. pmissq; in cōgressibus. guido berengariū incōmodis affecit. At berengarius vir magnanimus aerei militaris scientissimus breui supior euasit vt guidonē in eturie ciuitatibus q̄s tenebat. in suocq; ducatu spoletano se opoz tuerit continere. Itidē fecisse dī ambrosio alio bergomensi comiti. Quibus s̄b latis ⁊ interfectis berengarius in vnū copijs suis contractis. cū romanis etiam bellum gessit. qđ quidem landonis pape prudentia cito sedatum fuit. Guidone aut mortuo. lambertum filiū illi in regno successisse ceriū est. cum quo plurimas pcertationes habuit. a quo (vt nōnulli affirmant) postq; ab vngaris cū quatuordecim armatoꝝ milibus apud foroiulū fugatus fuerat. apud veronā supat⁹ est. Berengarius imperij sui vires nomēq; ad eam ytalie ptem q̄ nūc longobardia ad alpes vsq; obtinebat. Magna em tūm erat inter ytalos germanos et frācos de possessione imperij concertatio. Eū ⁊ grauissima bella orta sunt. nec extincta sine multoꝝ interitu. omīq; puinciaꝝ calamitate. annitebantur tamen romani ytalīq; imperij nomen in puincia retinere. ferunt igif berengariū a lando ne pontifice fuisse coronatum.

Hugo arelatensis comes post berengariū impauit in ytalīa annis. x. hunc elegerūt ytalī contra rudolphū burgūdū q̄ berengariū imperio priuauerat cui cedens absq; contentione rodulphus in burgundia se recepit. Duxit vō vt debuit hugo ytalie regno potitus rodulphi regis exemplo admonitus suspectam eoz a quibus vocatus fuerat fidem. ⁊ dato sampsoni cuidam ex ducibus suis exercitus negotio. illos quid fieret principio ignorātes in exiliū egit. Nec tamen hugonē regem. sua satis tutata est prudentia. q̄ arnoldus bavaroz dux a factiosis exulibus. alijsq; domi potentibus ytalīs suafus aduersus eū in ytaliam cū paratissimo exercitu venit. quem veronenses primi regem ytalie appellatum intra menia acceperūt. vbi paribus animis ē decertatum. Elicitq; hugo ⁊ veronensibus reiectam in racheriū ep̄m suū rebellionis culpam deprecantibus pepercit. ep̄us papiam in exiliū est actus tandem hugo cum parasset iniurias stephani pontificis mulctati vlisci. in ip̄o apparatu moritur.

Berengarius secūdus post vgonē vel vt alijs volūt post berengariū primus accepto imperio impauit in ytalīa annis. 7. Hic itaq; cū cisalpina galliam tantūmō tuere. Inter hungaris dedit. vt in eturiam irent. euersis vrbibus ingentem p̄dam asportarunt. Per idq; tēpus post pacatos vngaros imperiū ytalie. vt restauraret adnitente berengario tyranni quibus formidolosa erat ei⁹ potentia perniciosus ytalie machinationibus resistere perrexerūt. Rudolpho burgundionū rege suasionibus pollicitationibusq; in ytaliam accersito. qui perditorum hoīm ytalie magnatū potius q̄ exercitus sui viribus fretus. berengario pulso in illius quondam imperij pte ytalie tribus annis regnauit. Nec tamē diu tardauit vltio. que bonos eaz regionū eque ac pfidos afflixit. Etē vngari ad quos berengarius cōfugit. salardo duce in ytaliam venientes. Et omnia p que incedebant vastantes. papiam obsederunt ⁊ vi captam ferro ⁊ igni absumerent sunt adnisi. Tandem berengario secūdo quem ytalīa pulsum ad hungaros confugisse diximus. apud illos. vel vt aliq; habent scriptores apud bavaros vita functo. berengarius tercius in ytaliam venit.

Berengarius tercius primi berengarij ex filia nepos. in ytaliam veniēs. anno salutis noningētesimo trigesimo quinto imperio potitur. quem vō ⁊ quantū adduxerit exercitū. aut eius gentis ope adolescens exul sit reductus nullus scribit. Sed apud multos constare videmus ip̄m stephani septimi pontificis tpibus ytaliam ingressum esse. Sed interea sarraceni ad garganū sedentes appulis calabrisq; noua excursionē vastatis. beneuentū vrbem obsident spoliataq; incendunt. Quibus vltra progredi vt romāos inuaderent fines paratibus romani pontificis ioannis decimi suasionibus impulsusq; adducti guidones comitem cohortibus tumultuario delectu coactis perficiunt. Is in barbaros ducens furens repressit. berengari⁹ q̄s imperiū quietēq; in ytalīa reinregrare cupiēs. pacē federatq; cū hūgaris firmavit. hūgarīq; rabie q̄ in ytalos tot p annos assueti fuerāt in externos v̄sa alemāniā denuo pplare ac vastare ceperunt. Ferunt aliq; hunc berengarium annis octo regnasse. Licet alijs ea aliaq; de quarto berengario similia scribant.

Reges ytalie
Berengarius primus

Hugo

Berengarius secundus

Berengarius tercius

Bexta etas mūdi

Anno mūdi. 6133. Anno xpi. 934.

Ioannes undecimus papa: p̄ia romanus: eo tempore pontificatū inijt: quo sanguinis fons genue largissime effluxit: future magne calamitatis indicium. Nam et genua a saracenis ex affrica venientibus tum capis ac diripis. Et ungari ytaliam ingressi longe oia ac late populati sunt. Iohannes aut pontificatus sui anno quarto. mense decimo. die. xv. moris. vacat tū sedes dies. xij.

Leo septimus papa. natione romanus. vgone et lothario in ytaliam impantibus post iohannē pontificatū adeptus nil dignū memoria gessit. q̄ pontificatu assumpto. cū remissus esset. pontificatus sui anno tercio. die decimo moritur. Et in basilica petri sepelitur. vacat tum sedes dies tres.

Iohanne undecimo pontifice. anno nongentesimo tricesimoquinto saraceni affricam incolentes vt iam p̄missum est. ingenti ducta classe ora oem eturie maritimā populati sunt. et genua circūacti. urbēq; graui obsidiōe p̄ssam ceperūt. in qua maxima vsi sunt seuericia. vrbe ei spoliata. Et ijs qui arma ad defensionem induerant. primo impetu cecis. omnes pariter puberes masculos cū facta preda nauibus impositos abduxerāt. Quidā tū scribunt impuberes genuesium ex affrica in patriam breui reductos fuisse.

Omnis creatus est pontifex leo septimus. ad eius anni terni tēpora guilbelmus scribit heinricū germanie regem ac impatorem: de quo supra p̄missum obijisse. Cui sit in regno impijq; titulo suffectus otto filius mathilde saxonie regis filia de quo in sequentibus mentio fiet.

Stephanus octauus papa natione germanus. post leonem pontificatum iniens. Cum pontificatum suscepisset ita a romanis seditionibus vexatus est. vt nil memoria dignū ab eo geri potuerit. immo vero (vt Martinus refert) in tanta seditione mutilatus. turpiter aliquādiu. vitam duxit. Cum ob inhonestā vulnera prodire in publicum erubesceret. Parabat quidem rex hugo tantā iniuriā vlisci. s̄ in ipso apparatu moritur. Cui quidem lotharius filius in regno succedens. hac de re nullam mētionem fecit. vel q̄ populi romani amicus esset vel q̄ breui regnauit. biennio eū post mortem patris supuixit. Stephanus vo pontificatus sui anno tercio. mense quarto. diebus. xij. moritur. vacat tum sedes diebus decem.

S. Hipertus

Hipertus quē alij Agibertū appellant. lotharingie puincie nobilis princeps. vir sanctitate et ceteris virtutibus insignis hisdem temporibus ob clara miracula sanctis ascribitur. Qui inter cetera sue virtutis opa dū viueret gemalitense cenobium in francia p̄p̄is impensis. magnificentissimis opibus breui extruxit.

Sanguinis quoq; fons hoc anno vt p̄missum est historicis testatibus in genua vrbe maritima in loco vbi dicitur fontanella. p̄ diem integram largissime effluxit. qui et future calamitatis urbis ciuibus demonstrauit. vt de saracenis ex affrica solutes genuam vsq; peruenerūt iam dictum est.

Martinus tercius papa. p̄ia romanus. Cui quidem mansuetissimus qui placabilitatem et mansuetudinem stephani septimi imitatus est. pontificatum eū adeptus. bella omittens. religione sese totum addixit. templa vetustate collapsa instaurans. pauperes elemosinis pascens. Nō caruit tamē huius temporibus europa ip̄a bellica rabie. Nam cum otto annitteretur ytaliam ingredi. aduersante lothario magne cedēs vtrinq; cōmisse sunt. adhortate tamē eos martino pontifice. vt ab armis discederent. cum vbiq; fame et penuria reip̄e laboraretur. Tercio autē pontificatus sui anno. mense sexto. die. x. moris. et in basilica petri sepelitur. sedes vacat dies duodecim.

Agapitus secundus papa. natione romanus. ardente tumultu bellico ytaliam pontifex creatur. homo sane magnanimus. qui ottonem germanie regem contra berengarium impatorem. cognita eius superbia vocauit. Cui ope inter hunc pontificem et ip̄m berengariū qui omnia sibi contra ius fasq; vendicabat lites composite sunt. Fuerat hic vir valde innocens. et reipublice xp̄iane amator precipuus. Qui pontificatus sui anno nono. mense septimo. die decio moritur. Eo fere tempore quo oddo cluniacē. monasterij abbas in domino quiescit. Et in basilica beati petri sepelitur.

Linea summorum pontificum

Iohannes undecimus

Leo septimus

Stephanus octauus

Martinus tercius

Agapitus secundus

Lotharius ei⁹ nois secūdus hugonis p̄dicti fili⁹. p̄re defuncto impiū susci-
piens impauit annis. 2. Berengarius em̄ tercius magnis externoz addu-
ctus copijs ī ytalīā reuersus. ad p̄mā cuius aduentantis famā rebelles in vgonez
animi. multis ī ytalie regionibus sunt ostēsi. Is cū p̄uidisse vgo qđ viribus ne-
quisset. p̄silio p̄uidere perrexit. Adissis nāq; ad hostē iā aduentantē oratoribus
cū eo hīs constituit federibus. vt se ytalīa discedente lotharius filius ⁊ berēga-
rius ytalie reges equo iure oīa administrarent. Aliquitq; aliquotannis solo no-
mine cōsortiū. quod berēgarius acri vir ingenio lothariū spreuit. qđ apud papiā
cū vxore alunda nobili ac ferocissima muliere. Cuius dotis iure eā ciuitatē ⁊ mul-
ta oppida obtinebāt se p̄tinēs iniuriā dissimulauit. Ego interim post paz qđ are-
latum redierat diem obiit. Lotharius aut̄ romanoz amicus p̄tra ottonē heinri-
ci filiū bellū durissimū suscepit. qz cū otto romā ingredi āmitteret. hic eidem ad-
uersari cepit. p̄ quo maxime cedes hincinde cōmissee sunt. Secūdus tūc clapsus
erat annus regni berengarij tercij. quo in tpe lotharius solo noīe rex fato est fun-
ctus. Et berengarius alundam. ne alicui nuberet p̄rimonij sui dominiuz. Et yta-
lie regnū p̄ dotis occasionem inuasuro. publice apud papiāz carceri mancipauit.
Eo aut̄ mortuo ottoni nupsit.

Rudolphus qđ apud veronā berengariū supauit. quē ferūt postea trib⁹ an-
nis impio potitum esse vt p̄missum est. Is rudolphus burgūdie dux. qđ su-
perioribus diebus hugoni arelatensi comiti in ytalīa cesserat postea francoz rex
factus regnauit annis. 2.

Quid tpe berengarij impatoris aut lotharij regis nomē auctoritas vel po-
tentia effecerit ⁊ an tres vel quatuor berengarij extiterint. vt ignoret facit
scriptoz ariditas. Igif cū obscure de berēgarijs mentio fiat null⁹ mirabif. qđ vin-
cenci beluacensis. fratris martini polonicasensis archiepi. Sicardi cremonesis
epi. ricardi ⁊ guilhelmi monachoz. gottfredi viterbiensis. ⁊ fratris ptolomei de
luca chronicoz libros p̄legerit. Ille em̄ om̄es eoz hac in re errores qđ longus ēē
recenseamus. quū aliq; eoz dicāt p̄mū berengariū q̄tuor. ⁊ secūdū. xij. annis im-
perium tenuisse. tempa lotharij ⁊ tereij berengarij ad. xij. annos protrahūt. vt
quq; ip̄os impatores latinos cū regibus ⁊ tyrānis interiectis. p̄ ānos duos de
triginta tantūmō in ytalīa fuisse vltimus dictoz scriptoz lucēsis affirmet. Quā
qđ igitur pauci dictoz impatoz regū ⁊ tyrānoz tempora distinguere possint. Ad
certum habemus a berengarij primi initio imperio ad othonis primi ex germa-
nis legitimi impatoris coronationem a ioānoe duodecimo pōtifice romano fa-
ctam. annos ad quinquaginta intercessisse. Et ip̄m othonē berengariā in lōbar-
dia primo regnare permissum. postea in exilio egisse.

Berengarius quartus quē alij. p̄ terciō ponūt. mortuo lothario imperato-
re imperio potitur. ⁊ cum alberto filio imperauit ānis. xj. Vir certe dignif-
simus. ⁊ acri animo ⁊ industria celebris. Qui cum apud vngaros exul a patriā
militaret audiens heinricū bauarie ducem hungaros supasse. Is em̄ aquilegia
capta. cum forte tunc hūgari ytaliam inuadere dispositi iustunopolim aduenerūt.
quibus sese opposuit heinricus. ⁊ cōmisso bis p̄lio hūgari accepta primo ⁊ ite-
rū clade repulsi in hungariā redierūt. Inde om̄ne ytalie p̄tē ditissimā que aq̄i-
legiā papiāq; intercedit excursione populatus est. Berengarius repente statio-
nibus exercitu papiā p̄perare cepit. Qđ cum habuisset exploratum heinricus.
exercitum apud papiā nauibus impositum deduxit in padū. Inde continuato
ex eo loco itinere intra austriā se recepit. Postea berengarius vniuersam ytalīā
obtinnit. ⁊ imperatoris nomen sibi indidit ⁊ albertum filiū ytalie regem mūci-
pauit. Cūq; nimīū oneribus ⁊ vectigalibus ytalos primere cepit. Et alundā lo-
tharij vxorem in Garda veronensis agri cum sola ancilla carceri mancipasset. ⁊
om̄ia sibi contra ius vendicare. ytalī p̄ agapitū othonē regem in ytalīā vocāt.
qui eos in regno ytalie deturbauit. ⁊ alundā in vxorem duxit.

Reges ytalie
Lotharius

Rudolphus

Berēgari⁹ q̄rtus

Albert⁹ fili⁹ suus

Albertus berengarij filius apud rauēnam constitutus venetos mercatores multis affecit incōmodis
comaciensiu em̄ nauigio quod illi haud quāq; tenue tunc habebant fretus. mare illud latrocinij te-
nebat infestum. Ad cum veneti diutius pati nec possent nec vellent. nauigio tumultuarie cōtracto. in comā-
clium ducto oppido primo impetu captum cum oppidanoz nauibus incenderūt captos autem oppida-
nos et iuramento ne vltra in p̄dām cuipiā aduersum se obedirēt astrictos dimiserūt illesos. Otho deindē
contra berengarium in ytaliam descendit quem tandem post magnas cedes victum in potestatem accepit.
Et statim alterum in constantinopolim. alterum in germaniam exilio relegauit. vbi demū ambo vitāhi fē-
nierunt.

Berta etas mūdi

Laxis hūgarie rex

Axis rex hūgaroz. hūgaros suos pulsus de bauaro. quē in ytalīa regnat
re opinaret vlturus. patissimo exercitu ytalīā irrupit. tantusq; ytaloz anī
mos tūc pauor inuasit. vt vltimū impēdere exterminū cōtremisceret. Berenga
rius vō siue p̄picioze vsus forma. siue cōsiliū prudentia. Albertū mittēs filiū ta
xim multa oratū puicit. Et acceptis nūmoz modijs argētoz (vt tradūt) decē res
cedens ytalie pepercit.

Hungari em̄ postq; p germaniā primo postmodū p galliā satis fuerat deba
chati. deinde bulgaros tributarios fecerūt. postea barbare efferate gentis
alluio tot tantasc; nationes z puincias satis supq; inūdauerat. ytalīa sue cala
mitatis pte nō caruit. ytalīaq; ingressi. Venerūtq; via foroiulensi. malo ytaloz

rū ab initio mūdi barbaris patefacta. furētesq; hūgari cete incendijs z rapinis cūcta vastantes. Alberic⁹
q; marchio cū p inuidiā ingratitudinēq; e roma pulsus fuit. vngaros ad opp̄sionē romane vr̄bis accersit
uit. Ea aut̄ gens romani agri fines qd̄ in p̄mis albericus q̄suerat nequaq; attigit. Etruriā vō oēm quā al
bericus saluaz esse pactus fuerat. cōmissis summa z alias inaudita impietate cedibus incendijs z rapinis
p̄pe destitutā desertāq; reddidit omēs em̄ mortales feminas atq; hac mares q̄ cedibus sup̄fuerāt aut fuga
plabi nequiuērāt in vngariā abduxit. Tandē sub ottone primo impatore impetū in germaniam fecerunt.

Boemia añ hec tpa ad xpm̄ cōuersa. vbi worziuous vltim⁹ paganorū ducū a b̄tō methodio morauo
rū archiepo cū ludimilla cōiuge ad baptisimū grām pductus ē. nougētesimo quinto anno. post christi
saluatoris ortū. ludimilla sancta mulier habita etiā miraculis claruisse ferē. Christianā aut̄ veritatē āplexi
fidem catholicam inter bohemos magnope ampliārūt. ludimilla filia fuit comitis Slawiborij de castello
Bzew quod postea melinca dictum ē.

Spitigneus fili⁹ horziwogij primi xp̄iani ducis bohēmie. post obitum ei⁹
principatum obtinuit. Is em̄ ex ludimilla sancta muliere tulit duos filios
spitigneū z vratislaū. primus patri successit. sed moriens sine filijs fratri princi
patum reliquit. Coniūx aut̄ vratislai drabomicia de durissima gente luticeñ. sa
xis. mulier audax z ad scelus prona. duos pariter filios viro peperit v̄tzeslaū z
boleslaū. priorem ludimille tradidit educandū. alter ip̄a nutriuit. alūpni ex nu
tribus innati mores v̄tzeslaus pietatem colere. mansuetudinē p̄ se ferre. xp̄i
ana sacra venerari. elargari multa paup̄ibus. nulli obnoxius esse. boleslaus ydo
loz sectari culturam. honores ambitiose querere. adulterari. rapere. occidere. in
scelera cuncta prolabi. p̄ sup̄rema ordinās ludimille quousq; liberi adoleuissent
gubernationē puincie dimiserat. Id egre drabomicie fuerat sociū i castello the
tin strangulari iussit. ip̄a imperiū accipiens in omēs crudelis etiā v̄tzeslao filio
infesta cui preferre fratrem non dubitauit.

Spitigne⁹ Vratisla⁹
Duces bohēmie

S. V̄tzeslaus dux bo
hēmie

V̄tzeslaus dux bohēmie filius vratislai quē bea
ta ludimilla. vt nepotē carissimū in fide xp̄iana gloriosissima matrona bo
hemorum prima margarita. ac sacris litteris z eloquijs peroptime imbuebat.
Quem potus cibiq; parcissimū fuisse tradūt. corporis maiestātē decoz. virgini
tatem ad vltimū vite seruasse. diuina in templis officia diurna nocturnaq; nūq;
neglexisse. Et noctis quidem tempe nudis pedibus super glaciem ac niuem iter
agentem vim frigoris minime sensisse. Inijisse cum iubente populo (adhuc viuē
te matre) principatū creuerat iam v̄tzeslai nomē. miraq; populi caritate atq; ad
mirationē celebrabat. Sed quanto ceteris dilectior. tanto acrius se in odiū fra
tris matrisq; cōcitabat. Fit conuiuiū apud boleslaū matre iubēte. vocat v̄tzes
laus qui z si mortem instare predixerat. facta tamē de peccatis suis cum sacerdo

te ex more xp̄iano p̄fessione. fraternā domū ingredit. Ibiq; statim boleslai manu pcussus interiit. v̄tzeslai
sanctitatem. Quo die cesus est xp̄m̄ deum testimoniū perstitisse memorie prodiderūt. Qui regi dacie p vi
sum apparens. suo martyri edem construi mandauit. ip̄m aut̄ v̄tzeslaū multis miraculis claruisse atq; in
ter sanctos martyres ab ecclesia receptum tradunt.

Otto ex mathildo filia theoderici regis saxonū z heinrici regis filius ei suc
cessit in regno. Is p̄clarissima multa maximaq; i regnis frācie z germanie
gessit. z cū ei⁹ virtutū fama etiā in ytalīa celebris haberet. agapit⁹ pōtifer multi
q; p̄ceres berēgarij albertiq; filij tirānidē exosi. illi⁹ opem reb⁹ afflictī italie po
poscerūt. q̄ cū quinquagita z eo vt aliq; volūt āpli⁹ armatoz milib⁹ mouit. trita et
apta p foriulij regionē via. italiā ingressus berēgariū impio z albertum regno
ytalie deturbauit. Italiāq; positus alundam lotharij q̄ndā vxorē carcere eductā
in vxorē accepit. Reuersus i germaniā otto ex alunda vxore anno vix dū elapso
filiū suscepit. Cui ottom̄ postea secūdo fuit appellatio. Ottoq; rex interea bole
slaum bohemoz ducem inimicos i se animos p̄ferentem domuerat. Quo felici
tate dum omnibus in locis rex p̄stantissimus. idemq; vir optimus otto v̄tī.
gloriosi z simul saluberrimi facinoris occasionem est nactus cū hūgaris bohe
mis vt infra patebit.

Otto primus rex
Germanie

De progressu imperii ac translatione eius in germanos.

Imperiales tituli. imperiūq; a romanis gallisq; ac longobardis ablati. Et ab ottone nunc suscepti. in germaniā hic primū transferūtur. vbi z nūc vsq; cōseruantur. Et qm̄ deo auxiliante hoc in loco in germanoz imperiū deuenimus. Nō alienū videtur pro huius excellentissime dignitatis cognitōne. pauca de progressu sacri imperij in medium asserre breuissima ex amplissimis altius repetentes. qđ maximi auctores tam legū interpretes: qđ sancti doctores de cesarea potestate sentiant. ac eius translatione in germanos

Romana regia potestas. quā sacrum imperium vocitant ab ip̄a humane nature ratione. q̄ optime viuēdi dux est. Cuiq; om̄es parere oportet. originem ducit. Exactis nāq; ex paradiso deliciarum primis parentibus. Cum in agris homines atq; in siluis bestiaz modo vagarentur. victuq; sibi ferino vitam propagarent. Animaduertit homo. nā rōnis participē illum deus creauit. hominem homini ad beneuiedū maxime conducere. societatemq; fore plurimū necessariam. Sic ergo qui segregati prius vitā in siluis more ferarum ducebant. siue docente natura. siue deo volente totius nature inḡo insimul conuenere. societates instituerūt. domos edificarunt. oppida muris cinxerūt. artes inuenerūt. z cum alter alterius cōmodis inferiret. placebat mirūimmodum singulis vita ciuilis. dulcisq; nimīū videbatur z p̄p̄uorum z amicorum consuetudo. Cuius fuerant prius exptes. Verum sicut ab homine multa parantur homini cōmoda. Sic nulla est pestis que homini ab homine non nascatur. Leperunt itaq; homines violare societate: fidē frangere. pacem turbare. iniuriam cōciuibus vicinorūq; tum opibus tū matrimonijs insidiari. rapere aliena. phas om̄e obrūpere. nec em̄ pacis emula maf litiū suiūq; prodiga cupiditas passa est diu manere ius sancte societatis illesum. Cum ergo premere ab initio multitudo ab hīs qui viribus erat editiores. Ad vnu aliquem confugere placuit virtute prestantem. Qui z iniurias prohiberet. inferri tenuioribus. Et equitate constituta. summos cum infimis pari iure teneret. Idq; nedū vna in gente. sed in pluribus factum est. Atq; hī sunt qui postea regis nomen obtinuerunt. Quoz constituendorū causam publica dedit utilitas iusti prope mater z equi. Nec sane aliam ob causam rege fuerat opus. nec tante dignitatis fastigium cuiq; cōmittere oportebat: vt ceteris omnibus preferret. honoraretur ab om̄ibus. ac preciperet omnibus. nisi vt esset qui publica tueretur. ac iusticiam ministraret. Verū cum plurimos reges orbis haberet. Cepit (vt fit) pluritas principum discordiam parere. Nāq; cum modo de finibus. modo de iurisdictione p̄tenderent. Nec esset qui lites dirimeret. nisi gladius. cum nemo minorem se altero reputaret. strepentibus ac furentibus bellis. Nec ciuitas cum ciuitate. nec puincia cum puincia conuenire poterat. dulceq; illud ac suauissimū humane societatis cōmertiū. phibebat. Sed affuit presto benigna humane nature prouidentia. Que suapte ingenio ad optima tendit. nec vult q̄ sunt. queq; futura sunt male disponi. Hanc igitur operante ad vnu principatum. quem greci monarchiam. Nostri vō imperium vocitant reduci singula placuit. Nec em̄ aliter pax poterat vniuersalis haberi. Hinc illud assiriorū imperiū exortum est. Hinc grecorū principatus alexandri magni virtute atq; fortuna ex europa in asiam ac libiā ampliatus. Hinc carthaginēse. Sed cum hec imperia nūq; sibi totū orbem subiecissent. Ac p̄pterea pacem vniuersalem parere non potuerūt. Placuit siue humane nature altrici. siue ipsius nature domino rectoriq; deo. romanū imperium excitare. Roma igitur vt premissum est ab initio per reges gubernata est. septēq; regibus paruit. Quibus exacti duo constituti sunt penes quos summū ius esset. Ad extremū cū neq; populus neq; senatus satis p̄be puincias vrbeq; regerent data ē vni potestas vt ratū esset quicqđ ab eo cōstitueretur. Cui rei principiū iulii cesarem p̄stitisse non est ambigū. Constituto vt diximus principe lege antiqua q̄ regia nūcupatur. populus ei z in eum om̄e suū imperiū ac potestatem contulit. Nec em̄ vel populare regimen qđ politicū. vel optimoz ciuū qđ aristocraticum appellat. tam iustum tamq; pacificū esse potest. quā monarchicū qđ in romano principe recognoscimus. Quod aliquando per ytalos. aliquando per hispanos. Interdū per affros. dalmatasq; constat administratum. Peruenit etiam ad grecos diūq; apud constantinopolim tante gloria dignitatis permansit. Et quāuis aliquādo duo insimul fuerint augusti: vt dyoclectian⁹ z maximian⁹. non nūq; etiā plures. Id tamē vsurpatione magis qđ iure contigit. In apibus em̄ inquit Gregorius p̄iceps vnus est. Brues vnā sequuntur. imperator vnus. Obuenit aut̄ hec dignitas nūc senatus electione. nūc populi vocatione. nūc militari fauore: nūc principis ordinatione. Venu vō negligentibus romā grecis: eaq; nunc barbarorum. nūc aliorum direptioni relinquentibus. populus ille romanus qui suo sanguine tm̄ parat imperium. Quiq; suis virtutibus monarchiam fundauerat orbis: venientem in auxiliū eius Carolū magnū francorum regem natione germanū. qui urbem sacraq; loca ab omni hostiū concursione defendit. primo patriciū post augustum concurrente summi p̄sensu pontificis acclamauit. a carolo itaq; magno imperij dignitatē occidenti restitutam. vsq; ad ludouicū arnulphi filius imperiū apud gallos nō parū habuit incrementū: vix postea principum illoz ignauia. splendor ille romani imperij in obscuras tenebras conuersus est. atq; imperium quod annis centum z decem franci potiti fuerāt. demū in longobardos deductum est. Postremo in germanos duce ottone heinrici regis filio translatum est. Taliq; modo in germanos romanū imperiū constat esse translatum. atq; vsq; in presens obseruatur. Quod per varias man⁹ deductum. Nunc ad fridericum terciū ac filiū eius regem maximilianū per legitimā electionem reuertum est. Quibus suprema in temporalibus est ex alto cōmissa potestas. vt bella feliciter pagant: pacē decorent. z reipublice statum sustentent. Ad quas res omnes populi. omnes nationes. om̄esq; reges ac p̄ncipes. huic imperio libētibus animis se submittent.

Cupiditas

Ad Romanos

Berta etas mundi

Anno mundi. 6153. Anno xpi. 954.

Ioannes duodecimus papa romanus. de via lata. prius Alberici potentia fretus. pontificatum occupat. Octavianus is quidem primo vocabatur. Albericus enim quidam romanus cuius potentissimus per factionem cum magnatibus initam. perque vim clero et populo illatam filium suum octavianum creare pontificem obtinuit. Qui iohannes duodecimus appellatus est. Is vitam nondum pontifici. sed cuiusque privato turpem in pontificatu duxit. Quippe qui propter venationis (cui se totum dedit) leuitatem. mulieres palam habuit concubinas. Erant tamen romae duo consules ex nobilitate quotannis. qui ad vetusti consularis exemplar summe rebus essent. Et perfectus ite non ex nobilitate creatus populo ius dicebat. Ex plebe autem creati singulis annis. xij. quibus de carconibus erat appellatio. senatus vice consilium deliberationibus obtinebant. Parebant vero romanis a quibus ingratius annuos accipiebant omnes vires et oppida vicina eturie intra urbem et circum agros in urbem vergentis. Et quicquid a neapoli et a maris reatinis ad urbem pertinet ulterius partem greci. partem sarraceni occupauerat. Octavianus itaque potentia in saeva libera ciuitate fretus. pontificum munus humeris suis nequaquam conueniens sibi desummi. Hac quidem indignitate moti duo cardinales litteris ottonem obsecrant. ut clerum populumque romanum e manibus heretiarum iohannisque duodecimi vindicare coneretur. aliter christianam fidem cum imperio perituram. Quorum iohannes uterque nomine. diaconus uterque dignitate. et ordine erat. Similesque litteras ad orthonem multi italici populi et potentes domi nobiles dederunt. Interim dum otto expectaret re per indices patefacta. Iohannes duodecimus iracundia eius erat impotens excaduit. Et cardinales diaconos naso unum. manu alteri mutilauit. hac obrem otto in italiam mouens urbem ingrediens a iohanne benosificissime suscipitur. coronaturque ut quidem tradunt. accepto germanie pannonieque titulo. Translato tamen primo ad germanos impio. alij a leone hoc factum existimant. Composito aliquantulum statu ciuitatis cum iohanne secrete collocutus. cum a flagitijs deterrens. ad virtutem cohortabatur. Verum cum nequaquam moueri e sententia videret eum cerneret. ad manus conuersus. Is iudicium reformidans in siluis more fere aliquandiu delituit. Interim post paucos quod redierat menses obiit. Et ut multi habent scriptores in adulterio deprehensus. pontificatus sui anno nono. mense tercio. die quinto eius vero in morte sedes dies. 12. vacat.

Benedictus quintus papa. patria romanus. ex diacono in seditione potit fex creatur. ab his potentissimus qui iohanni cognatione factioneque coniuncti fuerat. Cum prius otto leonem electum confirmasset. propter tamen benedictum in petri apostoli sede per romano pontifice locauerunt. Ea cum intellexisset otto non ultra vbi comminationibusque agendum ratus. primum omni agri et ditionis romanorum ciuitates. et oppida pleraque capi diripi ac magna ex parte vastari curauit. Romam exinde adeo dura pressit obsidione. ut modum furfuris per eam tempestates triginta aureis venditum fuerit. tantisque coangustatos malis romanos benedictum ottoni dederunt. et leonem acceperunt. Edomita romanorum proteruita. otto in germaniam reuersus benedictum apud hauburgam relegauit. vbi post paucos menses vita est functus. Vixit autem in pontificatu mensibus sex dies quinque. Sedes deinde diebus viginti vacauit.

Leo octauus papa. cuius et latronensis ecclesie protoscenarius a clero populo romano pulso iohanne potit fex creatus ante benedictum. quem otto in sede petri confirmauit. quod cum furces romani et passione obcecari eiecissent. agentem imperatorem spoletum adisset Otto eos vi et armis populi leonem suscepit. qui statim romanorum inconstantiam pertesus auctoritate omnem eligendi pontificem a clero populoque romano ad imperatorem transtulit. Leoque pater vix ad tercium mensem quod relictus fuerat superstes fuit. Anno enim primo. mense quarto moritur.

Ioannes. xij. papa. narniensis episcopus. prius romae prius iohanne episcopo leoni successit. Quam petrus urbis prefectus capitali odio persecutus est. Accersit autem Iosfredus in campania comes potens armatis stipatus. iohannem in pontificem lateranensem cepit. perduxitque in adriani mole. quam tunc sic et nunc castellum sancti angeli appellabant. pontifexque ibi aliquot custoditus diebus in campaniam ductus est ad iofredi libidine retinendus. Vix interfecto iofredo eiusque unico filio a iohanne capuano principe. pontifex xj. mense sui exilij romam perire rediit. otto cognita pontificis calamitate romam perueniens consules prefectum cum decarchonibus in vincula coniecit. Inde cum otto senio persecutus obiit. non multo post iohannes pontifex sexto pontificatus sui anno. mense. xi. die quinto subsecutus est.

Benedictus sextus papa prius romae iohanni in pontificatu et calamitatibus successit. qui et ipse a cincto ciue romae. et quodam potentiori in castellum sancti angeli trusus. eo in loco non multo post strangulatus vel ut alij habent fame moritur anno primo. mense sexto sui pontificatus.

Linea summorum pontificum
Iohannes duodecimus

Benedictus quintus

Leo octauus

Iohannes terciusdecimus

Bndictus sextus

Otto primus germanorum impator. heinrici regis nobilis heres in regnū succedens. Anno salutis. 962. postq̃ in germania decē et octo annis regnauit impator a pontifice declaratus. imperauit annis. xij. primo in palatio aquisgrā. a hildiberto archiepo magatino prim⁹ coronatus. Vir utiq; xp̃ianissim⁹ et eccie romane amator atq; acerrimus defensor. Qui domito boleslao boemorum duce post liberatū ludouicū francie regem pacē regno dedit. Eodemq; tpe Ego magnus comes parisiensis q̃ sorore ottonis in nūfimonio hēbat. Ludouico regi francie iterato inimicari ceperat. qd̃ cū intellexisset otto ne continendo in fide sororio satis p̃ nūcios litterasq; p̃ficeret. secūda expeditione in franciā delatus ip̃e cōpescuit. et regi parere ac subesse coegit. Dux quoq; gisilbertus q̃ regis ottonis sorore habebat in vxores aduersus francos ut hostis ad andernacū p̃cessit. vbi a francis victus fugiens in reno submergitur. Rex aut̃ belgicā ingressus totā in deditōnez redegit. post hec rex ludouicus viduas gisilberti vxore in cōiugem accepit. hungari quoq; siue qz̃ vicinos p̃tiguosq; bohemos ab ottone domitos ac subactos indigne ferrent siue qz̃ illum francie expeditionibus occupatū min⁹ resistere posse crediderint. impetū in germaniā fecerūt. atq; sup̃ licum flumiū p̃pe ciuitatē augustā cōfederūt. Quibus otto p̃cibus vdalrici sanctissimi illius vrbis ep̃i motus occurrit. Duxit vero in illos magna spe. nec minori cōfidentia plenus otto. et paribus animorū ardoribus paribusq; hincinde odijs p̃lio. qd̃ aliqd̃ diebus p̃ solas noctes intermisisse fuisse ferūt. decertatū ē. Quāq; vō ottoni et germanis victoria cesserit cruetissima. Cecidit em̃ in eo p̃lio gener regis cōradus et dux wormaciensis. hūgari tamē nō fusi sup̃atq; potius q̃ pene ad internitionē cesi fuerūt. Adeoq; tūc eneruata ē potentia hungarorū ut multis postea t̃pibus se cōtinuerint. Tres in eo p̃elio reguli ad potestatem ottonis viui p̃ducti sunt. quos germani ottone etiā ut p̃hiberet adnitēte. laqueo in hungarorū dedecus suspēsos necauerūt. Ea tot tantarūq; diu et multis p̃tinuataz i loci victoriāz. ottonis fama rōnis ytaliscq; suasit. ut cū berengarij albertiq; filij. tum etiā ceterorū ytalie tyrannorū malis finē quererēt. ottonē orauerūt ut romanā ecciam liberaret. Aditurus germania otto filiū ex alunda vxore susceptū ottonez nomine annū etat̃ septimū agentē in germanie regē apud aquisgrā. coronauit. Ottoni rome appropinquātī romanos obuiam effusos fuisse. illūq; triūphi apparatibus in urbem deduxisse multi cōcordant scriptores. Joannēq; duodecimū ottone in cesarem romanūq; impatorem augustum coronasse. Alij eā coronatōem leoni octauo attribuūt. quā opinionē Gracianū in decretis secutum fuisse videmus. Inde cum iōanne multis institit ut a flagitijs tempans vitam pontifice dignā duceret. Et cū suasiones paz prodesse intelligeret. ep̃iscopos ytalie cōuocari curauit. Sed pertinax in turpitudine iōannes roma fugiens in montibus delituit. Cū magnus ad impatorem cōkursus factus. efflagitatūq; est ut quēpiam ille dignū pontificē designaret. otto modestia vsus electū se iubente a clero et populo leonē cōfirmavit. quo facto et rebus vrbis rome cōpositis otto spoletū accessit. Is quoq; grecos in apulia et in calabria sup̃auit. Et romanorū imperiū ad frācos oriētales reduxit. atq; in goslaria saxoniam argentifodinas inuenit. Addeburgam vbi sepultus est ornamentis plurimis decorauit. et metropolim fecit. denarij item ab eo ottolini vocati in ytaliam constituti sunt. Alia insuper facinora laude digna inuictissimus hic impator strenue gessit. Erat em̃ mitissim⁹ et singularis clementie homo. Suscepta itaq; imperij dignitate singulis p̃pe annis ex germania in ytaliam veniebat. Tandē ottonem filiū admodū senex rome imperij consortē fecit. Quo facto in germaniā p̃fectus. senio p̃fectus. viēne moris. Cui⁹ corp⁹ in madeburg germanie vrbē delatū. in tēplo sc̃i mauricij qd̃ ip̃e sumptuosissime construxerat sepelitur.

Linea imperatorū

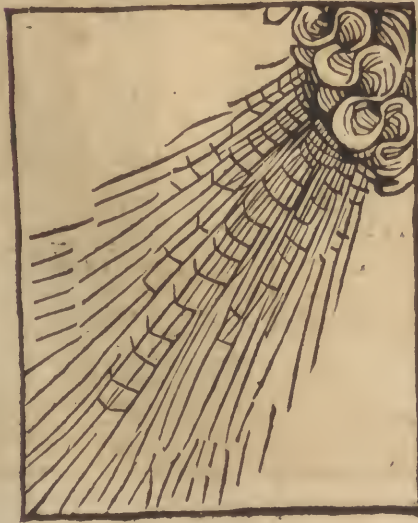
Otto primus

Fuerūt multa p̃digia tū ytaliam apparuisse. Nā et lapis de celo mire magnitudinis cecidit. scēuente ṽe toz et hymbrū p̃cella. Et in vestib⁹ multorū signū crucis ac qd̃e cruetē diuinit⁹ apparuit. q̃ qd̃e portenta indicare magnas clades et calamitatē ecclesie multi interpretabantur.

Scisma quoq; decimū et vndecimū sustulit otto magnus impator. deposito em̃ iōanne cui⁹ populus sac clerus rō. leonem creasset. absente ottone a consanguineis iōannis leone electo benedictum subrogarunt. Indignatus otto coegit romanos abrogato benedicto leonē suscipere.

Cometa

Clipsis horribile sol passus ē die veneri hora diei tertia. q̃ die in hispania addamaram rex sarracenorū a Radamiro xp̃ianissimo rege gallicie in bello superatus est.

In ytaliam cometes mire magnitudinis apparuit protendens famē. q̃ secuta est. Rexq; otto corpus sancti Innocenti in vrbē madeburgā transfert. anno quoq; ottonis. xxxij. comes quidem eius familiaris rome a dyabolo arrept⁹ ut dentibus se discerperet ad iōannē. xij. papā deductus. ut cathena sancti petri in collo circūdaret. fallaces clerici aliam cathenam adhibuerūt. cū nihil remediū sentiret allata cathena qua petrus a nerone ligatus fuerat collo apposita dyabolus spumans ac clamans abscessit. Theodoricus metensis ep̃iscopus arrepta cathena. nisi abscisa manu. se non dimissurum aī impator. ad sedandam litem a papa iōanne obtinuit. ut anulum huius cathene exsectū ep̃iscopus obtineret. id symmo honore obseruauit.

Bexta etas mūdi

Madeburga, olim parthenopolis a venere parthenia appellata: q̄ ibi colebat. Et vrbs v̄ginis dicta. metropolis ac p̄maria saxonie vrbs. ad albū fluvīū sita. Is fluvius in montib⁹ exorietur. qui bohemīā moraviāq; determinat. Et p̄vinciā mediā ferme perlabit. p̄mo in occidentē. deinde in septentriones versus. vt p̄vinciā relinquit p̄ angustias montiū ⁊ abrupta p̄allia p̄ceps saxonīā petit. quā duas in partes dirimens. Madeburgā urbem magnā alluit. Deinde in oceanū fertur. vbiq; a rheno flumine eq̄ terrarum spacio distans. nō minorē illo plabēs agrū. Neq; romani albū ipm (vt Strabo tradit) trāscenderūt quē pleriq; germanie terminū sarmacieq; quondā dixerē. Hec inclita vrbs impatorū pontificūq; honesta sedes. Tres in ptes diuiditur. Estq; munita menib⁹ ac propugnaculis. turribus quoq; ac fossatis excelsa. In eaq; sunt magnifice domi. p̄polite platee. ampla ⁊ ornatissima tēpla. Carolus q; magnus nobilem ep̄atum ibi ordinauit. Confecto em̄ longebardorū bello: potentissimo rege capto. nullā morā interponendam putauit. q̄n in galliā cōfestim rediret. Saxonīcū q̄ppe intermissum bellū em̄ domū reuocabat. saxonū gens longe maxima erat ac etiā bellicosissima pene germanorū oīm. hi falsos colentes deos. cū neq; diuinī neq; humani iuris quicq; pensi haberēt. nihil eque ac religionem nostram. hominesq; ei deditos oderunt. Proximi erant francis. cum quibus continenter bella gerebāt. Hec palma cum carolo magno quasi diuino munere reservata videretur. Sic renouatum est cum saxonibus bellum. Quo nec maius vllum nec grauius diuturniusq; a carolo gestum fertur. Tres enim ⁊ triginta annos cum ferocissimis gentibus certatum constat. Tandem penitus saxonēs debellati. se suaq; omnia potestati caroli permisere. Vinctis imposite leges vt patrijs ceremonijs. falsisq; dijs posthabitis xp̄ianam fidem profiterentur. magnū numerū obsidum darēt. modicis terminis septi. Erat autem carolo in bellis gerendis hic primū prepositus finis. vt xp̄iane fidei legem. quantum in se esset extolleret. ideo purgata saxonīa decem episcopatus in ea instituit. sedes prima potificalis ab eo fundata. ecclesia Osnaburgē. super basam fluvīū in honore petri q̄ summe coluit. Secunda halberstadē. in honore sancti stephani. que prius i Oesterwick fuit. Tercia myndēsis sup̄ wesarā fluvīū in castro wedekini. Quarta bremensis in honore sancti petri super weseram. Quinta padebornensis fundata in honore beatissime v̄ginis marie. Sexta verdensis in loco fardan dicto su-

*Darem apud hunc
Saxonic*

per aleram flumiū. Septima monasteriensis in honore sancti pauli. Octava hildensemēsis quā carolus primū in aulica fundauerat. morte preuentus incompletam reliquit. Nona hambergensis in hāmouis id est iouis castro. que olim aquilonarium caput fuit. Decima sedes episcopalis celeberrima est Mada deburge sis in honore diui mauricij fundata super albiā in parthenopoli quondā partena dicta. Ea tamen a caro lo magno instituta fuit primo in Stryde super dominio comitum de Swalenworcb. qui nūc de lippia ap pellantur. deinde traslata ad valersleue. postea ad vrese. Tandem per Ottonem primū impera torem glori osum anno salutis tricesimo supra nongentesimū ad Mhadeburgam mutata. Et eius auspicio in primatū alemānie sublimat. Cui primus episcopus prefuit sanctus Adelbertus. vir omnū virtutum plenus. habz hec vrbs insignis in honore sancti mauricij ex quadrato lapide templum ornatissimū. ottonū cesarum no bile opus. Et in eo sancti florentij corpus. Credunt quoq; vnam e sex ydrijs ibi esse. in quibus vinū ex aq factum. a domino saluatore euangelistarum tradit historia hanc plebibus ostendunt. materia in armorea e ac perlucida. vini capax quantum equus ferer possit. Alteram z minorem apud hildemenses esse affirmāt Vexillum quoq; sancti mauricij hic quotannis ostēditur. magistratus vrbis ius ciuile romanorum abbre uiatum z saxonica lingua conscriptum. non sine reuerentia custodit. quod magni caroli auctoritate firma tum tradunt. Eoq; in decisione causarum vicine gentes recurrūt. magna z venerabilis earum legum aucto ritas habetur. Extat in ea ymago perpulcra Rolandi. qui caroli ex sorore nepos fuit. Prestans fortitudi ne vir. Et post ingentem hostium cedem in prelio cū de hispania victa exercitum in galliam reduceret. a va sconibus interijisse dicitur. Hic est Rolandus quem (vti fama est) tempestate sua corporis robore z animi magnitudine. longe ceteris alijs prestisse. Cuius fortia facta per vniuersum orbem celebrantur.

*Quanto ipse mundus
fuit equalis pedit*

Madeburga

Berta etas mūdi

Anno mundi. 6173.

Anno xpi. 974.

Donus secundus. patria romanus. benedicto pontifici surrogatus. Hic multum te modestie et integritatis fuit pontifex. Et si nihil in pontificatu geiserit quo magnopere laudaret. Non tamen vel aliqua iniuria affectus. vel ignominia annotatus est. Anno autem pontificatus sui primo moritur. Et in basilica petri sepelitur. diebus tantummodo duobus sedes tum vacat.

Bonifacius septimus papa. cuius patria et cognomen ob ignobilitatem reticet. Hic cum malis artibus pontificatum adeptus fuisset. male etiam amisit. Nam invito migratu conspirantibus simul bonis ciuibus relinquere urbem coactus. Inde quod recedens preciosissima queque e basilica sancti petri. subtrahens. constantinopolim profugit. ubi tandem substitit quo ad diuenditis que sacrilegio abstulerat. magnam vim pecuniarum comparasset. quibus tanquam adimiculis occupande tyrannidis fretus. urbem repetit. ciues romanos largitione corrupturus. Obstabant conatibus suis viri boni. maxime vero iohannes diaconus cardinalis. quem capti adiuuantibus quibusdam preciosis hominibus oculis statim priuauit. atque ipse tantorum malorum auctor sine timore sine penitentia patrati sceleris in seditione turpiter vitam finiuit. Vixit autem in pontificatu mensibus septem. diebus quinque. vacantem sedes dies. viginti.

S. Adalricus episcopus

Adalricus episcopus augustensis. ex clarissima comitum de uilingen prosapia ortus. In cenobio sancti galli enutritus. que litteris ac diuino cultu instructus. cum et habitum religionis optasset. ab inclusa admonitus ne faceret. Cum enim futurum episcopum denunciarer. a consanguineis deinde episcopo adelberano traditus. Tandem diuino nutu in episcopum promouitus. totum se diuine contemplationi ac restaurandis ecclesiis dedit. que suis virtutibus ac orationibus mira gessit. in hungarica expeditione precipue cum otto imperatore eos vicit. Amisit quoque in eo bello diopoldum fratrem et regniboldum filium sororis. Inde ecciam diuine affre instaurans ac ecciam sancti iohannis ac stephani. Tandem post multas patientie coronas anno domini non-

gentesimo septuagesimotercio. Etatis vero octuagesimotercio. Sacerdotij quinquagesimo migravit ad superos. inter sanctos relatus. Sepultus a diuo wolfgango episcopo ratisponensi in ecclesia sancte affre. fuitque scititate ac miraculis clarissimus.

Benedictus septimus papa. patria romanus. Statim invito pontificatu synodum Remensem celebrauit. ubi gilbertum seditiosum virum et nigromanticum danans. arnulphum episcopum ab ipso gilberto pulsum in integrum restituit. Hic annuente ottone sene ottone eius filium cum theophonia uxore in lateranensi ecclesia coronauit. Vir autem optimus instabat uniuersumque rogando ut in creando impatore rei publice christiane consulerent. Moritur pontificatus sui anno octauo. mense sexto. Vacatque sedes diebus quinque.

Iohannes decimusquartus papa. patria romanus vel (ut nonnulli volunt) papie. Hic benedicto surrogatus. Hic post assumptum pontificatum mense tercio a romanis capitur. Et in mole adriani. ut in publica custodia inclusus. Ibi tandem pedore carceris inedia et molestia animi maceratur. quoad vitam turpiter finiuit. Quo mortuo et in basilica petri sepulto. cessauit papatus dies decem. Reiectus ne pontificatu fuerit. vel ob impotentiam et tyrannidem ut quidam coniectant vel ob inuidiam malivolorum et seditiosorum quorundam haud satis constat adeo sunt confuse istorum tempore historie.

Iohannes. xv. papa. patria romanus. pre leone presbitero e regione galline albe pontificatum adeptus. miro odio in clericos exarsit. unde et merito ab ipsis clericis odio huius est. maxime vero quod diuina humanaque omnia cogitis et affinis suis elargiebatur post huius dei honore et ratione sedis dignitate. que certe errore ita posteris tradidit. ut ad nostra que tempora puenisse cernimus. Huius denique erroribus ac rapacitatibus in-

S. Conradus episcopus

uoluitus deo volente moritur. octauo pontificatus sui mense. Sepeliturque in basilica petri.

Conradus que stancius episcopus per id tempus et ipse religiose scititateque ac doctrina atque alijs virtutibus insignissimus fuit. Is ex nobilibus in germania ortus pentibus. litteris eruditus. a nothingo episcopo stanciesi auditor capax inde propositus effectus. per eius obitum a. s. vdalrico ac clero in episcopum electus. inde ecciam stancie et duas annos portam austru fecit. Et cum tercia vice hierosolimam petisset. in ecclesia. s. marci sepulchrum domini ad istar hierosolimitam astrui fecit. Celebrans in die pasce araneam in calice delapsam cum fiducia supersit. que per ea hora pradij sine lesione de ore eius exiuit. Plenus tandem dierum per varia miracula obiit. vi. kal. decembris. Episcopatus sui anno. lxij.

Linea summorum pontificum
Donus secundus

Bonifacius septimus

Benedictus septimus

Iohannes decimusquartus

Iohannes quintundecimus

Otto secundus impator. quē otto magn⁹ p̄r impij cōsortē fecerat. quē etiā pōtifex cū theophania vxore ī lateranēsi ecclia coronauerat. anno domini. 975. solus impare cepit. Vir qdē t̄ ip̄e optim⁹ t̄ ecclie ro. accerrimus defensor. Qui cū esset vir strenuus an̄ acceptū impiū pacem regno grecoz dedit. Et theophaniā iōannis constantinopolitani impatoris sororē in n̄rimonium accepit. Nam otto p̄r filiū ottonē re ī sarracenos grecozq; bñ gesta. reuersum p̄sor tem imperij asciuit. Voluitq; in īperatore a romano pplō ex prisca p̄suetudie acclamari. quē pontifex inunctū imperiali diademate insigniuit. Sic post mortem p̄ris in germaniā rediit. Et heinricū bauarozū ducē sibi rebellem domuit. Sed dū ea occupat expeditōe otto impator. Lothari⁹ rex frācoz in lothoringiā copiosum ducens exercitū. eā romani imperij p̄uincias occupauit. Et aq̄sgrā. delatus agros populatus ē. in quē cū otto ex bauaria duxisset exercitum Lothoringia in potestate facta. Lotharius in p̄suis est reuersus. ottoq; in frāciam ingressus laudunensiū suestionūq; agros vastatis. parisiōz q̄s suburbia īcendit. Dū in patriā copias reducit. apud auxonā fluuiū nō n̄bil incōmodi accepit. Deinde vō cōparato maiore exercitu in ytalīā ī basilīū t̄ constantinū impatores grecoz iōanni genitori defuncti suffectos veniēs. qui iam calabriā t̄ eas p̄tem ytalie occupauerāt q̄ ad siciliā v̄git. apud basentellū supd̄tus. otto impator fugiēs cum repente ad litus scaphe se cōmisisset a pyratib⁹ quis esset ignorantibus interceptus ē. in siciliamq; p̄ductus. Sibi agnitus. se se p̄missa siculis ingenti pecunia liberari. romāq; p̄duci obtinuit. Et de pyratib⁹ sumptū ē a siculis suppliciu. Quis romā puenisset otto p̄quiredis p̄gre gaudiisq; fracti exercitus sui reliquijs diligenter opam impendit. Et qz copiaz p̄sidio destitutus. in deserto res signoz romanos animaduere nō auderet. Frā in beneuentanos exercuit urbē capit t̄ incēdit. Trāslato inde sancti bartholomei corpore romeq; in insula tybernia collocato. Eo loci maxime q̄ olim iouis hostia lycaonia dicebat. Ferunt ottonē beneuento deleta in vrbez romā reuersum de quibsdā sumpto supplicio. nō multo post translatum sancti bartholomei corpus rome mortuū. Et in vestibulo. b. petri (qđ paradisum vocant) labro porphiretico. qđ adhuc introeūtib⁹ ad leuā apparet honorificentissime sepultū relicto ottone tercio filio. successorē ac adelsia filia. Alarani montis ferrati marchionis vxore.

Linea īperatoz

Otto secundus

Joanni genitori defuncti suffectos veniēs.

qui iam calabriā t̄ eas p̄tem ytalie occupauerāt q̄ ad siciliā v̄git.

apud basentellū supd̄tus.

otto impator fugiēs cum repente ad litus scaphe se cōmisisset a pyratib⁹ quis esset ignorantibus interceptus ē.

in siciliamq; p̄ductus.

Sibi agnitus. se se p̄missa siculis ingenti pecunia liberari.

romāq; p̄duci obtinuit.

Et de pyratib⁹ sumptū ē a siculis suppliciu.

Quis romā puenisset otto p̄quiredis p̄gre gaudiisq; fracti exercitus sui reliquijs diligenter opam impendit.

Et qz copiaz p̄sidio destitutus. in deserto res signoz romanos animaduere nō auderet.

Frā in beneuentanos exercuit urbē capit t̄ incēdit.

Trāslato inde sancti bartholomei corpore romeq; in insula tybernia collocato.

Eo loci maxime q̄ olim iouis hostia lycaonia dicebat.

Ferunt ottonē beneuento deleta in vrbez romā reuersum de quibsdā sumpto supplicio.

nō multo post translatum sancti bartholomei corpus rome mortuū.

Et in vestibulo. b. petri (qđ paradisum vocant) labro porphiretico.

qđ adhuc introeūtib⁹ ad leuā apparet honorificentissime sepultū relicto ottone tercio filio.

successorē ac adelsia filia.

Alarani montis ferrati marchionis vxore.

Bruno episcopus

Bruno Colonienſis ep̄s. Ottonis p̄mi german⁹ ob vite sanctitacē maximo in p̄cio habitus est. q̄ p̄ter doctrinā t̄ sc̄itacē mōsteriū celeberrimū apud colonias s̄b titulo b̄i panthaleonis martyris fundauit. ac maximis imp̄sis tandē p̄fecit Is post wisfridū archiep̄atum colonienſiū suscepit. Hui⁹ opa a roma coloniā corpa sc̄toz Elysi. patrocli cū bac̄o sancti petri translata sunt.

Odiolo post maiolū sc̄m abbatē cluniacensem q̄ in cluniaco magnū sui apud posteros vita t̄ miraculis exemplū reliquit. Hac tempeſtate floruit. q̄ ex clerico bernacensi in mōachū p̄fessus cluniaci fit abbas. Qui rexit monasteriū p̄ annos. lvi. miro religionis feruore. Qui inter cetera sue sc̄itatis memorāda cōmemorationē oīm defunctorū post festū oīm sanctorū in burgundia primū adinuenit t̄ instituit. Qđ qdē sc̄m institutū ad oīes ecclias iōannes. xvi. pontifex obſuandū trāmisit t̄ approbauit. Is anno incarnationis. io 48. nocte circūciſiōis sp̄m b̄m reddidit deo

Edwardus angloz rex. Et ip̄e tū regno tūq; sc̄i tate clarissim⁹ extitit. qui postea nouerce sue dolis ac fraudib⁹ interfect⁹. martyrij palmā adept⁹. miraculis clauit multis.

Alpharabiū natōe arabū insignē qdē p̄bm h̄is dem tp̄ib⁹ v̄guisse multa q; scripsisse tradunt de q̄bus etiā pauca apud latinos h̄ntur cōmentaria.

Ludouic⁹ q̄rt⁹ ei⁹ noīs frācoz rex t̄ vltim⁹ ex caroli magni genere nat⁹. p̄ lothariū frācis regre cepit. cū nullos ex blāca h̄uit filios. hugoni strenuisse militi ex testō regnū t̄ vxorē donat. Cui⁹ genealogia ac posteritas nūc apud francos regnat.

Obedald⁹ Canusi⁹ regiēſis oppidi comes athone p̄re comite defuncto successit. Vir aio t̄ reb⁹ bñ gestis insignis. Cui⁹ ob merita pōtifex iōānes ferrariā ytalie urbē eidē possidendā p̄cessit. Qui cenobitū ī agro motuano celeberrimū ī honore diui b̄ndicti fundauit. Qđ postea gloriosa matildis filia ei⁹ celeberrime p̄fecit magnis adhibitis ornamentis t̄ predijs.

Odiolo abbas

Alpharabius p̄bus

Theobaldus comes

Edwardus rex

Ludouicus rex

bñ gestis insignis. Cui⁹ ob merita pōtifex iōānes ferrariā ytalie urbē eidē possidendā p̄cessit. Qui cenobitū ī agro motuano celeberrimū ī honore diui b̄ndicti fundauit. Qđ postea gloriosa matildis filia ei⁹ celeberrime p̄fecit magnis adhibitis ornamentis t̄ predijs.

Bexta etas mudi

Iohannes sextusdecimus. papa natione romanus. pontificatus inijt ottonem imperatorem. non dum coronam imperij adeptus. fuit autem vir tante doctrine ut multa et quidem eleganter ediderit. Agitatus deinde seditionibus a crescentio consule romano impium urbis sibi vendicare conante. cupiditati hominis cedens. exulatum in beurrum abiit. at vero crescentius cognita Joannis indignatione. quod ottonem contra se cum exercitu in ytaliam vocabat. ipsius pontificis cognatos et amicos qui in urbe remanserant. ad hominem mittit rogatum. ut omnia accersendi ottonis cura. ad urbem cum pace redeat. polliceturque se ei in omnibus obtemperaturus. Precibus igitur suorum promotus ad urbem veniens. predeunte obviam crescentio cum omnibus migratibus et urbana multitudo. Et crescentius cum universis seditionis petita venia pedes pontificis exosculati sunt. atque ita in concordiam redacti vitam suam cum quiete in fine traduxerunt. Mortuus autem pontificatus sui anno. x. mense. vi. die. x. vacat tum sedes diebus. vi.

Gregorius eius nominis quintus natione saxo. pre ottonem. Bruno autem vocatus. Ottonis tercij auctoritate ob consanguinitatem pontifex creatur. Atque ottonem in germania exente seditionibus romanorum et potissimum crescentij consulis exagitatus. in eturiam primo. mox in germaniam ad imperatorem confugit. Quo absente interim romani crescentium. denovo cum summa potestate consulere decernunt. Qui statim iohannem natione grecum episcopum placentinum non minus pecuniosum quam doctum pontificem creat. Cuius nomen quidem supprimunt alij decimusseptimum vocant. at crescentius cognito ottonis cum magno exercitu ad urbes adventum. mentia et portas quas diligentissime firmat. Adole adriani munit hinc postea crescentij arx appellata est. Superveniente deinde impatore urbem oppugnare adorto populus romanus cum nequaquam tantis copiis parasse posset. clementia ottonis fratris germanis portas aperit. Tum crescentius et iohannes filij et auxilij inopes in arcem hadriani confugiunt. se se acriter hostes tuebatur. Atque proposita spe venie. dum ex arce ad imperatores se offerunt. multis vulneribus a multitudo crescentius perfodit. iohannes autem effossis prius oculis pontificatu suum et vitam privavit. In pristinaque sedem gregori undecimo mense quam pulsus fuerat restituit. Is cognita imperij imbecillitate sanctionem retulit de impatore eligendo. ut statim patebit infra. Tandem secundo pontificatus sui anno. mense. v. mortuus. Vacat tum sedes diebus. xv.

Iohannes decimusseptimus placetinus episcopus. ut diximus potentia crescentij romani consulis fratris. quem pecunia corrupisse creditum est. tempore gregorii quinti per factorem pontificatum occupat. quam pecuniam e constantinopoli detulerat. scisma igitur xij. fuit inter istos pontifices. Verum brevi tempore duravit. Nam cum ignominia moritur decimo usurpatis pontificatus mense. vacat tum sedes dies viginti.

Silvester secundus papa natione gallicus. Gilbertus antea vocatus. hic malis artibus pontificatum adeptus est. Adolescens enim et floriacensi cenobio in aureliana dyocesi posito. eius monachus esset relicto monasterio se totum diabolo tradiderat. hispalim civitatem hispanie bonarum artium causa peruenit. Ubi cum doctrine cupidus esset. qua in re tantum profecit. ut brevi optimus preceptor evaserit. Et ut ferunt ottonem imperatorem et Robertum regem francie. ac alios insignes perclarosque viros habuerit discipulos. Igitur ambitiose et dyabolica dominandi cupiditate impulsus largitione primo archiepiscopatum remensem inde raennatum adeptus. pontificatum postremo maiore conatu adiuvante diabolo consecutus est. Hac tamen lege ut post mortem totus illius esset. Imperatorque non ut philosophum sed ut pessimum magum consecrari fecit. Satisfactus dyaboli quod diu in pontificatu victurus esset. Respondit. Si non attigeris hierusalem diu viues. Dum itaque pontificatus sui anno quarto. mense vno. die decimo. In basilica sancte crucis in hierusalem rome sacrificaret. fato se moriturum statim cognovit. Unde penitentia motus. Et errores suum coram populo confessus. Et omnes primo post habita ambitione. et dyabolicis fraudibus ad bene vivendum adhortatus est. Deinde unumquemque rogavit. ut post mortem corpus suum membratum detrueretur disiectum et laceratum. super currum immineretur. eoque loci sepeliret quod sponte ab equis vectum foret. Ferunt itaque dei nutum et providentiam ut scelerati discant apud deum locum venie sibi relictum esse. si in vita aliquando penituerint. equos ipsos sponte ad lateranensem basilicam peruenisse. Eoque loci sepultum in corpore fuisse.

Anno mundi. 6203.

Anno mundi. 1004.

Iohannes eius nominis decimusoctavus papa. Cuius cognomen et patria ob insignitatem ignoratur. quarto mense die vigesimo post initum pontificatum moritur. Unde ob brevitatem pontificatus. nil ab eo vel a quopiam alio gestum memoria dignum scribitur. nisi quod illo quinquemestri pontificio multa prodigia apparere futura mala indicantia. Visus et cometes. et terremotus multe urbes concussisse.

Linea summorum pontificum
Iohannes sextusdecimus

Gregorius quintus

Iohannes septimusdecimus

Silvester secundus

Iohannes decimusoctavus

Otto tercius. secūdi ottonis filius impator. āno nongentesimo octogesi-
moquarto admodū puer p̄i in regnū succedēs. impauit̄anis. xvij. hic
a parentibus in v̄tutibus oib⁹ ecclēq; romane defensione nō degenerās bel-
la multajetiā cū gloria ingenti cōfecit. Cū aut post obitum ottonis secūdi de no-
uo impatore creādo cōsultatio habere. Et alij ottonē terciū secūdi filiū. Alij
henricū bavarie ducē primū ottonis ex fratre nepotē exposcerēt. Instarētq; yta-
li q̄dam vt crescentio numentano res cōmitteret. germani statim q̄ tū frēntes
rome aderāt ottonē terciū delegere. pōtifer aut ne seditio aliqua oriret germa-
noz sententiā approbat. q̄ postq; impator creatus fuit. priusq; romā peteret
ad cōponēdas germanoz res. xj. ānos cōsumpsit. Inde romā p̄fectus a gre-
gorio ex saxonū gente cōsanguineo quē obtinuit pōtificē declarari. breui post
imperij romani b̄ndictionem diademāq; accepit. Eiusq; facti celebritate finita
Otto impator archāgeli michaelis edem. q̄ ē in gargano mōte. votis se exolu-
turus q̄ pridem emiserat inuisit. inde romā reuersus breui se cōtulit i germani-
am. Tulerāt iniquo animo gregoriū factā creationē quare vix dū excefferat italia otto. gregorius minis et
maledictis exterritus impatorē adiit i germaniā desidentē intellexerūt romani futuz vt impator furens ro-
mā rediret. Ideo crescentiū cōsulē creauerūt. Venit interim otto et magnis fretus quas adduxerat copijs
urbem pene in circuitu obsedit. pplus pacē impatoris supplex orauit. germani admissi. Et iohannes ponti-
fex atq; crescentius in sancti angeli arcē se abdiderūt. et cū ad impatorē se p̄ferret exeūtes. i medio itinere i
tercipiūt. et crescentius euestigio cōfessus. Joānes oculis orbatus ē vt p̄missum fuit. tūc gregorius qn-
tus ad v̄ndecimū quā abierat mēsem restitutus. acerrimā de accepta a romanis iniuria vltionem sumpsit
paulo post eā fecit de impatoris electione sanctionē. quāuis etiā pauca de vltimis ottonib⁹ historici scribāt
tam feroces v̄o tamq; mirabiles fuerūt. vt vnus pallida mors sarracenoz vel sanguinarius alter mirabi-
lia mūdi cognominari meruit. De eis q̄dam scribit. Otto post otto regnauit tercius otto. Tandem ytalīa
pacata cū in germaniā redire decreuisset rome veneno. intorxicatus obiit. Et corpus in germaniā reporta-
ri p̄cepit. vt maior sepulcro inferret. Certū est em̄ romanos q̄ ottonē ob factā eo impellente de impatoris
electione sanctionē oderent. cū ferro armatis munitū neqrent cōfodere. veneno interfecisse. Nec tamen au-
sus est tunc etiā romanus populus sanctioni vt contra facerent intentare.

Adalbertus ep̄us

Adalbertus nobili genere apud bohemos natus post ditimaz primū pra-
ge ep̄um. hoc tempore ob p̄cipuā ei⁹ sanctitatē et doctrinā pragēsis ep̄i-
scopus maximo i precio habitus ē. Et cū sibi facultatē regende plebis (q̄ rapi-
uis et adulterijs assueta) non esse cerneret. abiit romā. ac cū fratre suo beate vite
gaudentio in monasterio sancti alexij. tamdiu delituit donec iussu pōtificis ma-
ximi suas oues repetere iussus ē. Quibus cū esset proorsus ingratus. in hunga-
riam p̄fectus. Et stephanum hungaroz regem cū vniuerso ferme eius pplo ad
baptismi grām perduxit. Et poloniā ingressus gaudentiū frēm in ecclesia gne-
sensi p̄dicatur euangeliū ordinauit. Postremo prutenos adiit apud quos dū
xp̄i legem quā diligentissime p̄dicaret. gladio celsus. martyrio vitā finiuit. post
cuius obitū sanctus stephanus rex in honore eiusdem adalberti strigoniensem
metropolitanam ecclesiam fundauit.

Maltestarū vetustissima et regia flāminee prouincie familia. his tp̄ibus ex
fuit. Ob cui⁹ b̄nficia atq; fuitia otto terci⁹ cesar arriminū urbē eidē p̄cessit. Et multis ac magnis priuile-
gijs et gratijs illam extulit. Que familia postmodū in suos crescens ortus ex ea multi clarissimi p̄cipes
fortissimi ac grauissimi senatores emerferūt. qui plura loca edibus ac sacellis exornarūt.

Wolfgang⁹ ep̄s Ratisponēs i ordie. xj. Is natōe sue⁹ ex nobilib⁹ ortus
paretib⁹. in cenobio augēsi. ac i herbipoli p̄rio ediscēs artē rudimēta. Cū
postea i arte hūanitatē doct⁹ euasisset. sui noi rōnem i armario posuit struxerat
ediculā mandrita lupambulus istā. Inde necessitate henrico archip̄suli treue-
rensi iūctus. officiū scolastici exercuit ac i clericū ordinat⁹. decan⁹ elect⁹ clericos
in omī honestate vouit. Uez archiep̄o rome mortuo ad t̄ps brunoni colonien-
si archiep̄o adhesit. postea relict⁹ mūdialib⁹ pompis. mōasticū habitū induit.
Et p. s. vdalricū ep̄m fact⁹ p̄sbiter. Uisiōe sc̄i Othmari hita licētia sui abbatē
exul i noricū veniēs orientē vsus pannoniā p̄dicatōis grā petijt. vbi heremiti-
cam vitā in omī sc̄timonia pegit. Fret⁹ auxilio piligrini patauiēs ep̄i ac auctori-
tate ottonis secūdi impatoris Ratisponēs ecclē p̄ficif ep̄s. Ubi in omī doctri-
na salubri ac v̄tutibus p̄cellis miraculisq; p̄ ānos. vj. et xx. p̄fuit. Tandē anno
dñi. 994. felici fine q̄euit. a leone nono summo pōtifice ob crebra miracula sc̄to-
rum numero additus. Diuus em̄ dux bairarie henricus deuotionis gratia accedens ad sepulcrū sancti
wolfgangi eius monitu reperit in muro exaratū. post sex. Is post effluxū tempus diez mensium annozū
sex arbitratus se moriturū. Ihs trāsactis in regē romanorū meruit coronari. Ideo deo ac sancto wolfgāgo
gratias egit. Innumerisq; alijs clariuit miraculis.

Linea īperator

S. wolfgangus ep̄s

Besta etas mūdi

Racherius episcopus

Ethgarus rex

Theodoricus episcopus

Odo episcopus

Monstrum in vasconia

Racherius episcopus veronensis prius mona-
chus vir doctissim⁹ multa cōposuit. qui h̄ here-
sim antropomothitarum quē in citrapadana prouin-
cia surrexit scriptis impugnavit. sed parum duravit
Iste em̄ episcopus eruditissimus ⁊ ceteri cōprouinci-
ales episcopi virili animo occurrentes exterminarūt
Dicebantur aut̄ antropomothite. vt graciā⁹. xxiiij.
q. iij. scribit pro eo qd̄am rustica simplicitate deum
humana membra habere quē i diuinis libris scripta
sunt arbitrabantur. antropos em̄ grece latine nūcupa-
tur homo. Ignorantes domini vocem qui ait. Spi-
ritus sanctus est deus incorporeus ē nec em̄ membris
distinguitur nec corporis mole censetur.

Dunstanus archiep̄us Cantuariensis miraculis
magnis. ⁊ vite sanctitate clarus fuit. Is plura
monasteria fundauit. ⁊ in die sue defunctōis vt ferē
ab angelo antiphonam didicit. o rex gentiū ⁊ domi-
nator eorum

Ethgarus anglorū rex post echelstanū patrē an-
glis regnare cepit ⁊ regnavit annis. ix. Vir per
omnia xp̄ianissimus. de quo habet qd̄ inter cetera vir-
tutis sue opera singulo pene anno monasteriū vñū cō-
struebat

Adcobaldus quidam vltraiacensis ep̄s hisdē q-
q temporibus. ⁊ scientia ⁊ probitate vite floru-
it. qui ⁊ multa in laudes virginis marie ⁊ sanctissime
crucis egregie scripsit.

Theodoricus episcopus Metensis vite sanctitate
clarus. ⁊ in ordine episcopatus septim⁹. Is re-
liqas de ytalica ad se deferri curauit. ⁊ sancto fine deuit

Atto archiepiscopus Maguntinus prius abbas
fuldēsis. is wilhelmo filio ottonis p̄mi. quo tē-
pore hademarus abbas fuldensis monasteriū fulde
magnifico opere cōstruxit in episcopatu successit. hic
a muribus deuoratus in rheno perhibetur. qz multi-
tudinē pauperū in horreo tempore famis quasi datu-
rus collectam elemosinam concremari precepit. Mo-
men quoqz eius mures delentes a parietibus ⁊ tapeti-
bus abarserunt.

Odo episcopus cantuariensis clarus vite ⁊ sancti-
tate hac tempestate floruit. Similiter aufridus
traiecten. ep̄us. ⁊ gerhardus ep̄us cameracen.

Ora floruerunt wilhelmus dimonēsis. richard⁹
viridunensis. popo stabulensis. ostertus leodiceñ. ber-
no augiensis abbas.

Monstrū mirabile i vasconia apparuit duo habēs
capita. ab umbilico ⁊ sursum diuisa. habēs quo-
qz duo pectora. ⁊ in vna parte comedēs aut dormiēs
Alia neutrum faciebat.

Ligo magnus. cognomēto caputius. ludouico
frācorū rege defuncto ex ip̄i⁹ testō regnū obtinēs
regit vna cū vxore annis. 4. Sūt qd̄ dicūt eū comitē
pisiensū vl̄ ducē fuisse eius p̄i qd̄ robertus tyrānus
fuit. quē dātes florentin⁹ poeta in suo tractatu de pur-
gatorio ca. 20. v. Chiamato macellariū fuisse dic. hic
tñ frācorū regnū nō ea āplitudine obtinuit. quo ⁊ pi-
pinus ⁊ ceteri reges possedere. Tūc etenī ois transal-
pina gallia austeria ⁊ magna germanie pars franco-
rum sinibus claudabatur. Sed trās lato in saxones i-
perio nō mō germania ⁊ heluecia ⁊ magna pars bel-
gure. Quinimmo burgūdia imperio cessit.

S. Dunstanus

Adcobaldus

Atto archiepiscopus

Abbates insignes

Hugo. ix. rex fracie

Potestas Imperialis. regalisq; potentia non solum vi nature introducta est ad publicam utilitatem. Sed etiam per dominū saluatorem nostrum ih̄m xp̄m dei filium. in cuius manu sunt om̄ia regna mūdi. Et verbo comprobata reperitur et facto. qui et nasci voluit cum vniuersus describeret orbis. Et augusti cesaris censum tulit. nec hoc contentus. dari etiam pro se ac petro tributum iussit. Interrogatus quoq; an cesari censum dare liceret. Niso nūmismate. reddite inquit q̄ sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo. Hinc beatus ambrosius. Si tributum inquit petit impator non negamus agri ecclesie soluant. Inde iustinian⁹ cesar imperiū sibi a celesti maiestate traditum asserit. Nāq; sicut in spūalibus romano pontifici. singuli patriarche primatesq; ceteriq; pontifices et prelati subiecti sunt. quāuis et hoc aliquando greci negarunt. Et adhuc perfidum hussitarum genus inficietur. Sic et romano principi temporales quoslibet liquet esse subiectos. Posita est igitur sequens figura que in eligendo impatore tanq; firmissimis colūnis formata fuit Cognita em̄ imperij imbecillitate. varietateq; fortune. quo diutius apud germanos. summa potestas remaneret. Illeq; preceteris preesset. qui v̄tute et dignitate ceteris prestaret. Gregorius quintus summ⁹ pontifex sanctionem retulit. baud abnuente otone de impatore eligendo. quā vsq; ad tempora nostra seruata videmus. videlicet solis germanis licere principem deligere. Qui cesar et romanorū rex appellatus. tū demū impator et augustus haberetur si eum pontifex confirmasset. Et cum canonū auctoritas impatorem in temporalibus eos precellere dicat qui ab eo recipiūt temporalia. Quis nō videt et populos et principes oēs ab impatore qui mundi dominus est recipere temporalia. sibiq; idcirco debere obedientiā. Nempe quāuis aliqui parere romano negent imperio. Nemo tamen post augusti octauiani monarchiam. tantam vesaniam induit. vt sub alio quā sub romani regis titulo mūdi dominum orbisq; principem sese ausus fuerit appellare. Ceterū vt horū sententiam expendamus qui se tanta fretos asserunt libertate. vt nihil omnino timeantur imperio. Quadam se potiri dicūt exemptione. quāuis istorū proteruitati potius armis quā legibus obuiandū foret. vt quo iure se putant exemptos eodem se scirent esse subiectos. Libet tamen aliquid in hac re scribere. Cuncti p̄fecto qui sub iugo se negant imperij. aut id priuilegio se asserunt assecutos. aut virtute aliqua. Priuilegiū autem aut ex beneficio imperij suscepisse aut aliūde. non est opus confutatione. Cum enim romanū imperiū adeo super omnes mortales in temporalibus sit erectum. manifesti iuris est neminem esse qui ei possit inferre preiudiciū. Certum est talia priuilegia non valere que summā auferunt potestatem. Nascuntur enim ex hoc discordie frequentes. fiunt rapine multimode. cōmittūtur cedes absq; numero. Cum pace turbata hinc atq; inde bella crassentur. Existente nemine qui maior omnibus iuris ordine litibus possit imponere modū. Qd si vno sub capite viueremus. si vnam omnes sequerent obedientiā si vnū duntaxat in temporalibus sup̄emū principem recognosceremus. Floretet vbiq; terrarū pax. optima dulciq; omnes concordia frueremur. Cui⁹ rei signum manifestum qd ab initio nascentis mūdi vsq; in hoc eui nūq; pacem fuisse legimus vniuersalem. Nisi cum ad vnū cesarem augustum in modum celestis regni totus orbis oculos dirigebat. Quod licet ob reuerentiam xp̄i redemptoris nostri tūc contigerit qd nostram humanamq; formam induit. Sufficere tamen debet diuinū illum mūdi fabricatorem viam hāc ostēdisse pacis habende. cum orbis sub vno principe regeretur. Liqueat igitur priuilegia que monarchico regimini obuiant. Ex quacūq; veniant potestate non habere vigorem. Eaq; non solum per successorem s ab ipso quoq; qui concessit esse cassanda. Nec em̄ tollerare principem decet. que ad subuersionem tendunt imperij. Sed aiūt aliqui proprijs se virtutibus id priuilegiū se meruisse. Quis imperij nō interuenerit auctoritas. dicūt em̄ se suis armis. suocq; sanguine. prouincias vendicasse. qd vel a barbaris vel ab hostibus xp̄i ani nominis occupabantur. nec romanū recognoscebant imperiū. Quod qd ridiculosum atq; iniustum sit ex superioribus licet intueri. Semper nāq; maior est utilitas publica qd priuata. nec cōmittendū est vt potestas aliqua erigatur imperio similis. qualis in exemptis esset. qui nullum superiorem admitterent. que res monarchice dignitatis nervos elidit. scisma sub imperio facit. Et omnē humane societatis concordia dirimit. Non tamen p̄pterea regum et aliorum principum magnam esse potestatem inficiamur. sed esse eas sub imperio dicimus. Eorumq; correptionem quando tyranni efficiūtur ad romanū principem pertinere. Causas regum asserimus cesari remittendas; teneri om̄es pro salute cōmuni imperatori parere. venire ad bellum vocatos. conferre impensas. mittere auxilia. prebere trāsitum. elargiri cōmeatū. nihilq; fugere qd cesarea maiestas iniūxerat. vt quā a suis subditis obedientiam exigunt. Eandē suo dño preestet impatori.

Gregorius Quintus

Omnes Imperij subsumunt

Translato ad alemānos romano imperio. quo solidiori firmitate subsisteret fundatus. firmatumq; dicitur. supra quatuor colūnas. scilicet quatuor duces. quatuor marchiones. quatuor lantgrauios. quatuor burggrauios. quatuor comites. quatuor barones. quatuor liberos. quatuor milites. ciuitates quatuor. villas quatuor et rusticos. vt sequēs figura ostēdet.

De institutione electorum imperii.

Epūs treuerēsis.

Epūs coloniēsis.

Epūs maguntin⁹.

Quatuor marchiones.

Mysne.

Byoraue.

Padue. Brādenburg.

Sueuic.

Praunshag.

Palat.

Duces

Quatuor dūces

Magb⁹

Mūmbig

Kenedi

Quatuor liberi

Limpurgi

Fuldis.

Westerburg.

Altenwalten

Andlau.

Meldingen

Str.

Quatuor milites

Rex bohemie

Palatin' rēi

Dux saxonie.

Marchio brandē.

Quatuor Lāgrauj.

Dūgen

hassie.

Leichtēberg

Allacie.

Swartzbūrg.

Klcsen

Quatuor comites.

Silie

Sophen.

Bexta etas mūdi

Electorum imperii institutio

Sanctionē de impatoris electione. fecit gregori⁹ q̄ntus. ad vñdecimū quā obierat mensem romē resti-
tutus. acerrimā de accepta a romanis iniuria vltionē sumpsit. Ottone em̄ tercio p̄ successionem nō si-
ne difficultate impatore creato. idē pontifex ex eadē gente nat⁹. cognoscens impij imbecillitatē ac fortune
mutabilitatē. vt diūti⁹ apud germanos summa impij maiestas remanere posset. Synodo p̄gregata statu-
tū tulit de impatore deligēdo. solis licere germanis (q̄ inde electores sunt dicti) p̄ncipē deligere. Quā sancti-
onem huc vsq; p̄ annos supra q̄dringentos fuatam videm⁹. vt i futurū nō p̄ sanguinis successione impiū
ducere. s̄ p̄ solos germanos. p̄ceres. vna cū bohemiē rege impator deligere. Qui cesar tūc ⁊ romanorū
rex dictus. si a romano pontifice coronabit⁹ impator august⁹ appellet. De q̄ p̄firmatōne plen⁹ h̄r extra de
elec. c. venerabilē. Suntq; hī electores. vt in figura claret. Magūtin⁹. Treuerēsis. ⁊ coloniēsis archiep̄i
Et marchio brādeburgensis. Palatin⁹ comes. Dux saxonie. Rex bohemiē. Distincta sunt aut̄ inter eos
officia. vt tres primi sint cancellarij. Germanie prim⁹. secūdu⁹ Gallie. ytalie tertius. Et brādeburgensis
marchio camerari⁹. Comes palatin⁹ dapifer. Dux saxonū ensis portitor. Rex bohemiē sit pincerna. quē
tū his additū ferūt ad tollendas electorū discordias. De h̄ quidā scribūt. Sunt aut̄ officiales isti Magun-
tinus Treuerensis Coloniēsis. Quilibet impij sit cācellari⁹ horū. Inde palatin⁹ dapifer. dux portitor en-
sis. Marchio p̄positus camere. pincerna bohemus. Hī statuūt regē seruātq; p̄ ordinē legem. Atq; creant
dñm cūctis per secula summū. Anuū in quo hec sanctio facta est primū vel vt alij scribūt scdm̄ supra mille/
simū x̄iane salutis fuisse inuenimus.

Formam autē et modū deligendi regem novū per septem principes electores romani imperij. et eorū
 cōductum ac vocationē quō adesse teneant frankfordie in vrbe circa Moganū. Et q̄ pagenda sunt
 ac quo ordine. aurea bulla clarissime edocet. quā carolus quartus romanorū impator in solenni dieta Mu-
 remberge Anno. MD. cccvj. edidit. electus deinde cesar et romanorū rex appellatus. tū demū impator et au-
 gustus habet. si eū romanus pontifex cōfirmat. Nostri em̄ impatores cū eligunt aī consecrationes coro-
 nationēq; romanorū reges appellant. quasi pluris existimandū impator q̄ regū nomen. Atvero prisca ro-
 mani post expulsū Tarquinū supbū ob odiū regū. nomē regū funditus sustulerūt. Senatus consul-
 to statuentes ne quem deinceps regem in vrbe esse liceret. Cum impatores p̄ multi tot annis re bñ et felici-
 ter aduersus hostes gesta honoris causa appellarent. Tres em̄ gradus maiorū dignitatus apud romanos
 (de quorū principe loquimur) fuere rex dictator impator. Ex hīs suprema oīm potestas rex fuit. Post re-
 gem vō secūdū tenuit dignitatis locū dictatura post dictaturā impīū tercio gradu cōsequitur. Iulius autē cesar
 cū sept̄ post partā victoriā. esset impator ab exercitu appellat⁹. nō impator aut regū. s̄ dictator nomē vsur-
 pavit. tantū odiū regis nomē in vrbe h̄xerat. Cū autē cupet regis nomē. et vereret ppli indignationē. moli-
 tus expeditiones in p̄thos atq; asserēs in libris Sibyllinis cōtineri. nō nisi a rege parthos supari posse. se
 regē dici p̄curauit. Qd̄ maturāde mori sue cām p̄buit cōiurat⁹. Est at̄ iperij armorū exercitūq; ad tutādā
 augēdāq; rēpublicā cōmissa auctas. Vex qm̄ mos ille aboleuit om̄ino. Nec solus ex vsu. s̄ ex memoria q̄s
 germanorū abijt. Hūc recentionē per plures ferme annos seruātū antiquū arbitremur. Sequamur a nris
 maiorib⁹ religiose instituta. et ad nos vsq; traducta que consensus xp̄ifidelij approbavit. Ac deinceps di-
 ligētissimis doctissimorū historicoz scriptis (qđ vnicū ē refugij) oblectemur. Nec curiosi qđ ceteri loquntur.

Tres dignitates Romanorum

Imperium

Berta etas mūdi

Anno mundi. 6203.

Anno xpi. 1004.

Joannes decimus nonus papa. p̄ia romanus e regione porte metropolita ne. ioanni pontifici suffectus. qui pontificatū iniens. ad oculū cōuersus. Et ip̄e nil dignū memoria gessit. Is aut (vt q̄dam auctores ferunt) p̄tificatus sui anno quarto. mense item quarto morit̄. Sepeliturq; in basilica petri. vacat tū sedes diebus vnde viginti.

Sergius ci^o nois quartus papa. p̄ia roman^o. p̄e Martin^o ort^o fuit. post ioannē predictū pontifex suffectus. Vir sanctissime vite grateq; cōsuetudinis. Et an pontificatū t in ip̄o magistratu fuit in paupes liberalis. In amicos t familiares iocūdu. in delinquentes clemēs. in p̄sumaces modestus. Tā te p̄te rea prudentie fuit. vt toto suo p̄tificatu nil cōmissum sit. quo merito rep̄hendi gubernātis negligentia posset. In deū em̄ mentem oēm cōuertēs. qd̄ facere pontifices om̄es deberent. iuste atq; integre oīa ex animi sui sentētia bñ natura t moribus instituti gubernabat. Interea v̄o huius cōsilio t monitionib⁹ principes ytalie cōposito federē consilia ineunt pellendi sarracenos e sicilia. idq; moliri paribus animis t copiis instituūt. Vnde t Guilhelmus magni Lancredi normādie ducis filius adiuantib⁹ etiā campano t salernitano principibus illos e sicilia breui t̄pis spacio expulit. Bū hec in ytalīa t apulīa agerent. laborante ytalīa t fere toto vrbe terraz fame ac peste Sergius vir sanctissimus secūdo pontificatus sui anno. die. xv. morit̄. sepeliturq; in basilica petri. vacat tū sedes diebus octo.

Anno mundi. 6213.

Anno xpi. 1014.

Benedictus octauus papa. p̄ia tusculanus. p̄e Gregorio. Qui inito p̄tificatu t in demortui ottonis tercij locū heinricū impatorē scdm̄ institutionē gregoriij quinti creatū corona imperij donat. Inde oībus in rebus heinrici cesaris defensione vtebat. Sed eo mortuo defensore e sede pulsus per seditionē. alio in locū eius suffecto pellitur. Vex postea inita cū inimicis suis concordia. pulso adulterino pontifice. in vr̄bem cū dignitate rediens. Nec multo post vndecimo pontificatus sui anno. mense vno. die. xij. morit̄. Sepeliturq; in basilica petri. Sunt etiam qui referant p̄cipue petrus damian^o doctor de isto benedicto. ep̄iscopū quendā vidisse die quadam in solitudine hūc benedictum papam equo nigro insidentem. eūq; interrogasse. quid cause hoc esset. cur mortuus equo nigro veheret. Respondisse dixit. grauit̄ torqueor. Tum benedictum hominē rogasse. vt pecunias quas occultauerat (locum indicat) pauperibus suo nomine erogaret. Nam que antea date fuerant elemosinaz noīe. nil ei profuisse. quia ex rapinis parta costabāt. fecit mandatum ep̄iscopus. ac statim ep̄iscopatu se abdicans t vitam monasticam amplexus est.

Joannes eius nominis vigesimus papa. p̄ia roman^o. patre gregorio. ep̄iscopus portuensis vt quidam volūt vel vt alijs placet nullis sacris an̄ iniatus pontificiū munus suscepit. eo tempe quo conradus in demortui heinrici locum impator creatur. accepta deinde ab eo imperij corona. Quē postea romani seditionibus t apertis p̄lijs plurimū vexauere. Sed Conradi cesaris auctoritate t potentia liberatus fuit. Romanis quoq; exitiū interminatus est si diutius queadmodū ceperant pontificē seditionibus vexassent. Joannes autem cui^o vita mirifice laudatur. Vndecimo pontificatus sui āno. die nono moritur. vacat tū sedes diebus octo.

Anno mundi. 6223.

Anno xpi. 1024.

Benedictus ip̄ius nominis nonus papa vt quidam volūt benedicti octauī nepos. patria tusculanus. patre alberico. Hūc romani tanq; homines ignauū t nullius p̄ceij perosi e sede deiciūt. In eiusq; locum sufficiunt Joannem sabinum ep̄iscopum. Siluestrū terciū appellantes. Quo post nouē t. xl. dies pulso. denuo benedictus restituitur. Is autem post mensem t die. 21. cum cerneret se iterum subiturū eadem discrimina. Joanni archidiacono sancti Joannis ad portā latinā qui postea Gregorius sextus appellatus est. pontificiū munus libere cessit. vl̄ (vt quidam affirmant) vendidit. Hanc obrem merito ab om̄ibus bñdictus ip̄e accusatus est. t iudicio diuino damnatus. Constat em̄ si mulacrū eius admodū monstruosum post mortem cuidam apparuisse. Interrogatūq; quid illa horrēda ymago p̄ se ferret. cum antea pontifex fuisset. quia inquit in vita sine lege t ratione vixi. Ideo volente deo t petro eius sedem oībus probis fedauit. simulacrū meū plus feritatis q; humanitatis in se habet. Nam cum annis decem mensibus quatuor. diebus nouem per interualla sedē petri occupasset. tandem moritur. Nec vacasse tū sedes dici potest cū pontificatum vendiderit. Scisma igitur. xij. ecclesie cōfusione ac scandalo plenū fuit inter benedictum t alios.

Linea summorū pontificū
Joannes decimus nonus

Sergius quartus

Benedictus octauus

Joannes vigesimus

Benedictus nonus

Henricus ei⁹ nois secūdu impator anno dñi millesimo pri-
mo. vel vt alij volūt. anno incarnationis tercō supra mille-
simū. ottone mortuo germani electores pcesso iuri tūc primū ini-
tentes heinricū ducē banarie cesarē declararūt. q̄ nō p successionē
s̄ ab electorib⁹ p̄dicti cesar z august⁹ electus. impauit ānis. xxiij.
Vlex ab historicis p̄sertim ytaliciis heinricus prim⁹ appellat. vi-
dim⁹ tñ ei⁹ scripta babēberge in q̄b⁹ se secūdu scribit. Gothfrid⁹
quoq; viterbiensis eū heinricū secūdu z post eū antonius florenti-
nus ep̄us claudū filiū bezilonē vocāt. Hāc vocationem igif in se-
quetibus obseruabim⁹. Cū aut tradī videm⁹ suū in ytaliā aduen-
tum p annos. xij. distulisse. Multa em cū gallis plurima cū metē
sibus bella gessit. inde p̄ciliatis sibi animis q̄ndam principum
in regē regni inungit a willigiso magūtino archiep̄o sclanos itē
dictos windos sibi tributarios fecit. Postea a bñdicto octauo im-
pator augustusq; appellatus ē. dyademate ornatus. Qui prima
expeditioe sicut pia sic z felici in capuā ducēs sarracenos ibi sedē-
tes. ytaliā linq̄re cōpulit. Troiāq; urbē i apulie finib⁹ deditōez
ab oppidanis oblata acceptās. cū datis obsidibus romā ē reuer-
sus. Fuit aut xp̄ianissim⁹ princeps z vir sanctissimus. cum kune-
gunda vxore v̄ginitatem v̄l certe diuinā castitatē suauit. Quoz
suasione z precū instantia stephan⁹ hūgarie rex z s̄iecti sibi ppli
ad fidē xp̄i fuerūt pueri. Sororē em suā regi hūgaroz i vxorem
collocauit. Ita aut caste ac sancte cū vxore vixit vt vterq; in mor-
te miraculis claruerit. In vita em nil p̄termisere qd ad honorem
dei ptineret. Nā z babenbergēsem fundarūt ep̄atū. Et diuus im-
pator multis p̄dijs dotauit ac ornāmētis decorauit. Sedes q̄s
ep̄ales hiltensbeym (vbi a puero enutritus z litteris edoctus fuit) Addebur-
gā. Argentinā. M̄isnā. M̄ersburgā. q̄ barbarica inmanitate adiacentiū sclā-
noz vastate fuerāt restaurauit. Beniq; post multa bella in bohemia germania
ytaliāq; strēnue gesta. Obijt ad annū salutis xp̄iane primū z vigesimū sup mil-
lesimū. magno de se relicto apud suos desiderio. Qui z post mortē etiā multis
claruit miraculis.

Conradus secūdu origine sueuus siue vt ceteri volunt natione francus.
z ex matre de primis francoz regibus q̄ a Troia venerāt originem traxe-
rat. defuncto heinrico impatore anno salutis. M̄. xxi. ab electorib⁹ in germa-
nia cesar deligitur. Qui in heinrici impatoris milicia ordines duxerat. Et suū
in ytaliā aduentū annis ferme tribus distulit. Per qd tps multi ytalie magna
tes z populi cōiuratione inita sese in libertatē asserere. Et declaratū cesarē euz
aduenisset armis repellere p̄stituerūt. Id cum intellexisset Conradus. neq; em
in ytalia obscur. veniēs in ytaliā copiosum duxit exercitū. Mediolanū cū ve-
nisset armis ē repulsus. ideo agro vastato mediolanū obsedit. Nō prim⁹ inde motuz se cōminatus q̄ pa-
riter incē sum urbē solo equaret. s̄ dū in die penthecostes coloniē archiep̄us missaz solēnia in ppinq vr-
bi ecclia celebraret. p spūm vidit. cōradoq; dixit beatū ambrosiū germanis excidiū. nisi abscederet cōmi-
nari. Itaq; conradus motis a mediolano castris. romā veniēs aurea a ioanne vigesimo corona z imperij
titulis inter eundē angloz z rudolphū burgūdionū reges ē ornatus. inde romā pfectus. pacataz post se
linquens ytaliā in sclauos primo. postea in hūgaros duxit. cōpressisq; illoz motibus exercitū apud tre-
ueros metensesq; reductū distribuit in hiberna. Conradus vō impator apud treueros p̄stitutus cum Ru-
dolphus burgūdionū rex suoz seditionibus vexatus fuit. Quāobzē Cōradi fidei z p̄cicio se cōmisit. re-
gnū illi burgūdionū pmisit. qd ab impatore in puinciā redactū. Et burgūdia postmodū longo tpe impia-
lis appellata ē. Rex aut angloz filiā suā heinrico cōradi impatoris filio in m̄rimoniū collocauit. Inde cō-
radus deuotōis cā romā veniēs p mare adriaticū rediēs distempantia aeris multos amisit principes rel-
uersus infranciā in traiecto inferiori moritur. anno regni sui. xxiij. impij vō. xiiij. Fuit vir armis strēnuus
consilio prouidus. sapientia forensi p̄ditus z civili. z in religione xp̄iana deuotus.

Linea īperator

Heinricus secūdu kunegūdis

Conradus secūdu

Cometes Anno tercio heinrici horribilis aspectu
apparuit. flāmas huc atq; illuc dispergēs. Solis
item eclipsis anno eius septimo facta. Lunaq; in sangui-
nem versa visa est. Et terremotus fuit magnus. Insup
z facula ardens instar turris cum magno fragore e celo
decidit. Quibus malis confestim in ytalia maxime. z in
toto ferme terraz orbe valida fames est subsecuta. pau-
loq; post in ytalia tanta peste laboratū ē. vt plures mor-
tui q̄ superstites haberentur. quā calamitatē fons in lo-
thoringia in sanguinem versus futuram indicauit.

*Primus Imperator
ab Electoribus
electus*

Berta etas mūdi

Genealogia diui beinrici imperatoris

Gloriosus atq; sanctissimus imperatoris heinrici: Qui inter ceteros reges germanie cū sua conthorali di-
ua kunegūdis vrgine sancta. vite sanctitate ac v̄tutibus precellebat. Ob eius merita. arborē de eius
genealogia. Itidem de maiorib⁹ kunegūdis impatrici posuimus. Qui i morte miraculis multis clare-
rūt. Arbor aut signata. in qua radice luitolfus saxonie dux ponit⁹ descripte. pgeniei pater. Et in ramis ei⁹
et frondibus ab eo descendētib⁹. Filij et nepotes vsq; ad heinricus sanctum ponūtur. distincte describit.
Et a carolo magno origo vxoris eius manifestatur.

Cemporibus inuictissimi imperatoris caroli magni. qui nulla interposita mora i saxonēs ydolatrias
copias mouit. cū quibus ad plures annos bella gesserat vicit. et fidem xp̄i suscipere coegit. Inde il-
lustrissimus dux saxonie luitolfus nomine regimē prouincie suscepit. Is romā petijt. corpusq; sancti inno-
centij a summo pontifice obtinuit. Eius filius nati maior bruno bella cū donis gessit et i mare baltheo pe-
rijt. Otto alter filius in ducatu saxonie successit. Hic habuit filiū qui heinricus hūilis dicebat. Et filiā ba-
bam matrē alberti comitis babenbergēsis. De cui⁹ nomie idē mons babenberg dictus est. quem ob ne-
cem fratris sui Conradi ludouicus imperator vt p̄missum est decollauerat. Et ludouico sine filijs mortuo
Conrad⁹ occisi cōradi filius. in regno instituit. Adortuo quoq; sine herede cōrado. primates heinricū hū-
milē coronauerūt. Is duxerat mathildē sc̄tē puerlatōnis feminā. Ex qua genuit ottonem magnū et hein-
Benealogia sancte kunegundis imperatricis

Berta etas mūdi

ricum ducē baioarie. Otto magnus genuit ottonē ruffum q̄ otto secūdus genuit terciū. Heinrichus dux baioarie genuit heinricū sanctū. Is hezilo dictus q̄ ab incarnatione dñi. 995. obiit sepultus Ratispōne in cenobio sancti hemerāmi cū tali epigramate. Heinrichus romani regis p̄r z defensio leḡ bauarie cultus p̄r est. hic dux heinricus sepultus. fuerūt ei nati duo filij z filia vnica primus pius heinricus babenbergensis postea ipator scdus bruno ep̄s augusten̄. filia aut̄ geysila q̄ nupta stephāo regi hūgarie regnū ad xpi fide reuertit. Bū? aut̄ heinricus ipator vxorē vt sororē diligens. quā nūq̄ cognouit. Cū plem se nō habitū rū sciret. terrena in celestia cōmutans ep̄atum in honore sancti petri sciōq̄ georgij p̄stituit. pluraq̄ alia pietatis opa. Is appropinquās morti. multitudo ingēs demonū magno strepitu an̄ cellā heremite sancti trās siens. heremita aperiēs fenestrā vltimū de societate interrogās. q̄s esset. Is r̄ndit legio demonū sumus. q̄ ad mortē cesaris p̄peramus. si in eo quid repiemus. Ille adiurans diabolū vt rediret. q̄ reuertens ait. Nichil p̄fecim⁹. bona em̄ z mala eius in statera posita. adustus ille lauretius ollā aureā immensi ponderis attulit. Et dū superasse videbamur illa ad bona. p̄iecta. pond⁹ excessit. ideo iratus aurē vnā olle p̄fregi. Ap̄pellauit aut̄ calicē diabolus ollā quā impator ecclie meriburgensi in honore diui Laurentij fieri fecerat. cui ob magnitudinē due aures inerāt q̄ adhuc pp̄lo quotannis ostendit. Repertūq̄ ē impatorem heinricum tūc ad dñm migrasse. Et vnā aurem calicis fuisse fractam. tercio ydus Julij.

Carolus quoq̄ magnus optime de romana ecclia meritis. ac solenni decreto a pontifice summo impator. p̄nūciatus tandē senio grauis ludouicū filiū aquitanie regē z imperij successorē reliquit. Ludouicus aut̄ cognomēto pius impator inter ceteros filios. tres filios habuit. Carolū regem gallie. Alterū ludouicū regem frācie. Terciū Sigisfridū rheni comitē palatinū. Is ex vxore sua machtildis tres filios ac filiā vnica genuit. Theodericus primus ep̄atū metensem rexit. Alter adelberus canonicus metensis. Tercius palatinus rheni heinricus noīe. p̄nūciā baioarie sibi adiūxit. Cui filia a deo data fuit om̄i probitate z sanctimonia ornata. filia hec nobilis kunegūdis diuo heinrico impatori m̄rimonio iūcta. cū eo in om̄i castitate vsq̄ ad obitū vitā celebre pegit. Clerū instigante diabolo eā de milite suspectā hūit. ideo sup̄ candentes vomeres. xv. passibus nudis pedibus eā incedere fecit. q̄ ascendente ait. Sicut me o de⁹ ab heinrico z oib⁹ alijs intactā nouisti. ita me adiūua. Cui vox audita ē dicere. Virgo maria te v̄ginē liberabit. Totamq̄ candentē massam illesa p̄currit. Tandē cū post obitū mariti in monasterio a se fundato in bassia cū om̄i sanctitate ac vtutibus diuinis ānis. xv. vixisset. migravit ad dñm. sepulta deinde bamberge ad latus heinrici quā Innocēt⁹ q̄rt⁹ papa. p̄ crebra miracula sc̄tāz cetui aggregauit. Cui⁹ festū terco marcij celebre h̄r

Coreizantes per annum

willigisus ep̄s

Contigit t̄pibus heinrici i-
operatoris mirabile p̄r in-
auditū. Cū in villa q̄daz saxonie
in madeburgēsi diocesi. vbi erat
ecclia sancti magni q̄dā sacerdos
missam celebraret in vigilia nati-
uitatis dñi. decem z octo viri sil-
cū. xv. mulieribus i cimiterio ec-
clesie vbi celebrabat. choreas du-
cendo alta voce cantaret. sacerdos
temq̄ ip̄m celebratē impediebāt
Adandat illis sacerdos. vt tace-
rent aut inde recederēt q̄ sacerdo-
tis verba deridentes. desistere no-
luerunt. Is amareatus imp̄can-
do inquit. Placeat deo z sc̄to ma-
gno vt ita cantantes p̄maneat
vsq̄ ad ānū corisantes. Et ita fa-
ctum ē vt toto illo anno sine inter-
missione aliqua. corisando canta-
rēt. Mirabile dictu toto illo tēpe
nec ros nec pluuia sup̄ illos ceci-
dit. Sed nec lassitudo nec fames

illos affecit. nec vestimēta nec calciāmēta eoz toto illo tpe attrita sunt. Anno aut̄ reuoluto horebert⁹ archiep̄s in cui⁹ dyocesi hoc mirabile cōtigat ad locū veniēs a nodo quo sacerdos illos ligauerat. absoluit atq̄ an̄ altare dicte ecclie reconciliauit. filia p̄sbyteri cū duob⁹ alijs p̄tinuo exanimata ē. ceteri cōtinuis trib⁹ noctibus. p̄ximis dormierūt aliq̄ postea obierūt. Ceteri v̄o p̄nā suā mēbroz tremore p̄diert. hoc scriptū reliquit vber-
tus qui fuit vnus ex eis.

Geysila regina

Willigisus archiep̄s magūtīn⁹. Is ortū hūilem h̄ns
p̄rem q̄ currū z bigas facere solebat. iō i thalamo or-
nato grossis l̄ris scribi iussit. Cui⁹ ip̄e clauē s̄b diligēt i cu-
stodia suās itroire solus p̄sueuit. Et legere scripturā. q̄ ta-
lis erat. willigise sc̄ole vñ veneri. h̄ appedit z rotas i pietē
vt statū sue paup̄tat̄ aḡsceret. inde rote in vexillo ecclie mo-
guntine habētur. Is heinricū consecrauit.

Geysila v̄go nobilissima soror heinrici ipator stephano vngarie regi collocata.
Cui⁹ opa rex ip̄e z pp̄li hūgarie integram xpi fidem acceperē.

Obiit ann heinrici
fundator castre
Bambergensis

Rota magnum
que non impugnat
desertum. quo sit
introducere primum

Reges hungarie
S. Stephanus

S. Emericus

S. Ladislaus

Stephanus hungarie rex. fili⁹ geyche. ex sarolth filia gyula nat⁹ in ado-
lescentia sua bellū ē Eupan ducem fortē z potentem gloriosum gessit. z
victoriā obtinuit. postq⁹ regie celsitudinis coronā diuinit⁹ adeptus fuit. famo-
sum bellū ē gyulā amiculū suū pegit. quē cepit ac cū vxore z filiis in hungari-
am misit z igit⁹ er⁹ vltra siliā hungarie adiunxit. Accepta vō vxore geisila
matrona sanctissima heinrici p⁹dicti sororis adiuvāte alberto pragensi epō pri-
mus stephan⁹ rex vir eius. z postmodū oēs regni populi pueri. z xpi se fidei
subiugarūt. fuit em̄ innocētia. benignitate. religione. grā. ac hospitalitate re-
gina insignis. Post hec stephan⁹ rex deuicit ducē bulgaroz opulentissimū. ex
cui⁹ spolijs cenobiū in honore sc̄i petri in ciuitate. q̄ vetus budavocaf extrui
fecit. Cū vō omēs vicinas nationes subiugasset. coronam emerico tradere vo-
lens vt diuino obsequio ac cōtemplationi vacare posset. Is tñ morte puent⁹
stephan⁹ igit⁹ exacerbāt⁹ graui morbo corrept⁹. Tandē sanctitate z grā ple-
nus. tricesimo septimo sui regno incarnationis dñice. **MD. xxxviij.** in die assun-
ptionis marie sc̄toz p⁹sortio adiūgitur. Sepult⁹ in basilica albensi. quā in ho-
nore dei genitricis cōstruxerat. vbi crebris claret miraculis cū sua contiborali.

Emericus hūgaroz rex stephani regis ex geisila vxore fili⁹. Cum plures
habuit filios. Ille p⁹ ceteris in primeuo adolescentie flore supra comunē
hoīm naturā. diuino munere sblimatus. iusticia prudētia. mansuetudine. mi-
sericordia. largitate. humilitate. z patiētia armatus. fuitq⁹ deo amabilis z ho-
minib⁹ honorabilis. Cui p⁹ administratōis z gubernādī regni sollicitudinē
cōmisit. btūs dux morte puentus ppria. raptus de medio. ne malicia mutaret
intellectū. Et adhuc cū sponsa vxore sua vgo existens. migravit ad dñm. Qui
postea ppter eius frequentia miracula. sanctus ab omibus extimatus est.

Ladislaus hungaroz rex. fide catholicus pietate p⁹cipuus. cōi p⁹sensu ad
regni gubernacula electus. q̄si laus diuinit⁹ data pplo interpretat⁹. Is ob
celestē coronā. regiā capiti suo nunq⁹ imposuit. Suscepto regno fuit consola-
tor afflictōz. sbleuator oppressōz. pius p⁹ orphanoz. z ab incolis regni pius
rex appellabaf. adauxit rempublicā hungarie. dalmaciā atq⁹ croaciā adiūxit.
Bella q̄s plura ē cunos hūit. de q̄b⁹ mirabile victoriā diuinitus obtinuit. Cō-
trinit⁹ dñs cunos. z rex cū triūpho in hūgariā rediit. Inuasit z rusciā q̄ regi
fidelitatē polliciti sunt. Irruitq⁹ in poloniā z bohemiā. de quibus cū gaudio
ad ppria remeauit. Post hec in prochia castri bihor inter flumē kewres in ve-
natione sua inuenit locū. vbi angelico āmonitu mōsteriū in honore vginis ma-
rie (quē locū warad noiauit) cōstruere fecit. sc̄itate tandē ac vtutib⁹ plen⁹ mi-
gravit ad p⁹sortia angeloz. anno regni sui. **xix.** sepult⁹ waradini. āno dñi. **MD.**
xcv. tercio kal. Augusti.

S. Robertus rex

Rober⁹ rex frācie ea tēpestate. nō min⁹ piam.
quā regalē vitā ducebat. Itā z doctrina z sc̄i-
tate oēs reges xpianos antebat. vt disputationib⁹
nulli secūsus haberef. quē merito laudamus. Cui⁹
preterea tanta fuit religio. vt q̄tiēs sibi p occupatio-

nes bellicas liceret. horas canonicas vna cū sacerdotibus caneret. Itāc aut pie-
tate h meritū ferūt. vt cū oppidū q̄ddam ex hostib⁹ obsideret. neq⁹ horas suas
intermitteret. menia hostiū diuinit⁹ corruerāt. statimq⁹ irruentibus suis oppi-
dū caperef. Et cū pitissimus esset musicus ferūt eū seq̄ntiā Sanctispūs assit no-
bis grā cōposuisse z alia.

Elbert⁹ q̄s ep̄s carnoten. ympnū chor⁹ noue hierlm fecit z solē iusticie z
stirps yesse. Is a btā v⁹gine lacte eius recreatus ē in sua infirmitate.

Eldo episcopus

Eribertus item archiep̄s colonien. vtutibus z sanctitate claruit.

Ebhardus p̄cius vener⁹ pannonū ep̄s vir vtiq⁹ bon⁹ atq⁹ doctissimus
hisde tpi⁹ martyriū ab hostib⁹ xpiane religiōis eq̄ssimo ptulit aio. Cū
capiētes increduli ad currū ligauerūt. z in mōte altissimo educentes p̄cipitem
tederunt. z turpiter laceratum interfecerūt.

Udo archiep̄s madeburgē. Is in eadē vrbe solar⁹ indocil⁹ obtusi inge-
l⁹. iplozās auxiliū regie celi. q̄ ei pollicebat sapiam z ep̄atū. z cū doct⁹
euasisset. metropolitā⁹ postea efficit. inemor pprie salut⁹ voluptati idulgēs
bona ecclie neglexit. iō oib⁹ odiosus. Inde i valle liliōz abbatissam ordis ci-
sterciē. ad libitū hūit. i nocte vox itonuit. Cessa de ludo. qz lusisti sat⁹ Eldo. q̄
in delitijs pseuerās. Tandē frideric⁹ canonic⁹ eiusdez ecclie nocte i choro sancti
mauricij videbat turbā sc̄toz. z vdonē pena capiti dānatūq⁹ pugil decollauit.
q̄ de latē abbatisse adduct⁹ fuit. z a v⁹gie maria corā filio accusatus. ac sic infeli-

ci sine pūt. h⁹ horredū. pdigij mēoriā. cruoz ifelic⁹ vdonis i marmore cādido oñtat ad terrore alioz ep̄oz.

Eriger⁹ q̄s abbas lobiē. Et albo abbas cenobiū floriacen tū claruef. sc̄tus q̄s mederic⁹ abbas edo-
uenf ac emotus ep̄s leodiēf sapia ac sc̄ia clar⁹. Silr roger⁹ ep̄s beluacēf omī virtute preclarus.

Bexta etas mūdi

Siluefter eius nomis terci⁹ papa. p^{ri}a roman⁹. p^{re} laurentio. in locū pulsi b^{en}dicti surrogatus. nō diu in pōtificatu māsit. Mono ei z q^udragesimo die factione suoz b^{en}dictus restituit. Cū ergo iniuste occupatā aplicam sedem diebus vnde q^uinquagesimo tenuit. b^{en}dictus non⁹ in reddita sibi sede in vno mēse. diebusq^{ue} vno supra vigesimū p^{er}manens. eā Joanni archidiacono p^{ri}mo suo vel vendidit vel p^{ro}misit kalēdis maijs. q^u gregorius sextus appellatus. eo em̄ tūm pontificatus deuenerat. vt q^u plus largitione z ambitione. non scititate vite z doctrina valeret. Is tantūmō dignitatis gradū bonis op^{er}ib^{us} z reiect^{is} obtineret. quē morē vtinā nō retinuisent n^{ost}ra t^{em}p^{or}a. Hic cū p^{ri}mū sabin⁹ cardialis nō a collegio s^{ed} largitōe pontifex creatus. quo pulso b^{en}dict⁹ denuo restituitur. tumultuātē vrbe z nūc vniū. nunc aliū appetente. Cū p^{ro}plus recto caruit z malos plures q^u bonos facerent.

Anno mundi. 6233.

Anno x^{risti}. 1034.

Gregorius sext⁹ papa. sancti iohannis ad portā latinā archidiacon⁹. v^{el} vt alij scribūt archicanonic⁹. pōtificatus a b^{en}dictō (vt dixim⁹) accepit. has ob res heinricus tercius sibi nūciata. inq^u vt debuit aīo ferens. copias in ytaliam ducēdas ad diem puenire iusserat. in ytaliā cū magno exercitu veniēs romeq^{ue} turbatā rem ecclesiasticā cōponere ē annisus. p^{ri}ibus itaq^{ue} nō rome solum s^{ed} vicinaz q^u ytalie p^{ar}tiū ac ordinū q^uicūq^{ue} religiosi ex more cōuocatis. Synodus celebrata ē. in q^u b^{en}dict⁹ nonus. siluefter tercius. z gregor⁹ sunt dānati. Cūq^{ue} tanq^{ue} tria teterrima monstra abdicare se magistratu coegisset. Syndergū habenbergēsem ep̄m cui Clementi secūdo fuit appellatio. pōtificē creat. Gilbert⁹ in historiay scriptor affirmat Gregoriū bene de ecclesia dei meritum esse ad sedem apostolicā labefactatā suā magnitudine breuiter restituerit cū latrones quoz seuiicia pegrini ad urbem religionis causa accedentes necabātur. e medio sustulit. ideo a perniciosiis hoībus homicidā z sanguinis hūāni appetentissimū habitū idq^{ue} a cardinalib^{us} p^{re}dicari solitū. Adorūm gregoriū in ea egritudine qua postea moritur. cardinales vocatos verbis castigat. q^u id q^u iuste fecisset liuore reprehēderēt. Inquit cū mortuus fuero corp^{us} aī foras ecclesie sistite vectibus obseratas fecere mādāta atq^{ue} porte cohorto graui vento aperte sunt. z corpus oīū admiratione introlatus magne sanctitatis opinione. q^u in pōtificatu sedit ānis duob^{us}. mētib^{us}. vii. durante scismate.

Clemēs eius nomis secūdos habēbergēsis ep̄s antea syndergerus vocatus pontifex creatur heinico tercio cesare annuente. vel impante. in synodo ad hoc collecta. ab eoq^{ue} heinricus augusti impatorisq^{ue} titulis p^{ri}nte synodo ē ornat⁹. Tradūt vō multi hūc clementē romanos ne i errores supiorib^{us} siles inciderēt. iureiurādo adactos a pōtificū electionib^{us} p^{ro}hibuisse. nisi iussu impatoris id facere cogerētur. fecit id impator cū videbat eo licentie factiosum. quē q^{ue} z potētē q^uis ignobilē deuenisse. vt corruptis suffragiis tātā dignitatē cōsequit^{ur}. Interim heinricus capuā vsq^{ue} p^{er}fect⁹ postq^{ue} satis puinciā composuerat. romā z inde in germaniā ē reuersus. Alix dū heinricus germaniā attigerat cū clemēs pōtificat⁹ sui āno nono obiit veneno. vt aliq^{ui} dicūt absumptus.

Damasus secūdos natione bauar⁹ cognomēto bagnari⁹ pōtificatus post clemētē inijt. Is ān stephan⁹ vocatus. q^u stephani cura clemētē ferūt infecit. q^u ea rōne aliq^{ui} credūt. q^u illico post clementis mortē pōtificatum p^{er} vum occupat. damasus aut tantūmō tres z. xx. dies vixit. Adeo em̄ inoleuerat hic mos. vt iam cuiq^{ue} ambiciofo liceret petri sedem inuadere. Sed obstitit d^e vindex. vt is ceteris exemplo esset.

Leo nonus natione alemānus. Anno d^{omi}nⁱ. 1158. pontificatū hac rōne inijt. Nam vacante sede romani p^{ri}usq^{ue} de noui p^{ri}ncipis creatione q^uq^{ue} intentare. heinricū impatorē in saxoniam agentē adierunt. pontificem ab eo de mala cōsuetudine petitori. Cūq^{ue} rex illis satisfacere cupiēs nullū theutonice gentis p^{re}latum ad sue volūtatis assensum inducere posset. ad germanos se vertit p^{ro}uicq^{ue} p^{ri}ibus brunonē ep̄m tullensem virū simplicem. Cui p^{er} vesuncium in pōtificali habitu romā petenti abbas cluniacēsis z yldebrandus monach⁹ saona etrusca vrbe oriūdu forte obuiauerūt. vsq^{ue} adeo aut dictoz religiosoz suasio valuit. vt ep̄scopus periculis apostasie euitare cupiēs. papalia deposuerit ornamenta. deduxerūt illū romā peregrini habitu incedētē. Tandē die sexti mensis ab inchoata vacatione vltima. in leonem nonū romanū pontificem canonicē est assumptus. Fuit autem vir pietate innocentia benignitate gratia hospitalitate adeo insignis. vt eius dom⁹ peregrinis z pauperibus semp^{er} paterit. Et leprosi ante fores inuentum in lecto suo collocari precepit. Is mane quesitus nūq^{ue} repertus x^{risti}ni pauperis loco recubitus creditum fuit. Adoritur autem sui pontificatus anno quinto mense. 2. die. 6.

Linea summorū pontificū
Siluefter tercius

Gregorius sextus

Clemens secundus

Damasus scūdus

Leo quintus

Henricus eius nominis tercius. Conradi predicti filius, siue vt alijs placet gener. quē electores successorē dederūt. anno dñi. M. xl. impauit annis decem et septē. Is genitori suo nō dissimilis in vtutibus. immo pcellior pbi- betur. accepta vxore pte viuente filiā regis anglorū pulcerrimā. q̄ de adulterio false accusata. eā puer quē ex anglia adduxerat s̄ delatōnem gigantee molis se opposuerat i duello (diuino frer⁹ auxilio) defendit. succiso poplite. victoria po- titus. Viro inde repudiū p̄sensit. et in habitu religioso vitā finit. Inde nobi- lissimi ducis pictauiesis Guilhelmi sororē agnetē duxit vxorē. Et apud ingel- heim regio more nuptias celebrans oēs histriones nimos et ioculatores ius- sit expelli. Atq; oīa q̄ illis more principis in vestibus equis et pecunia danda erāt pauperibus dedit. Fuit aut natura admodū iocūdis. hominib⁹ affabilis omnibus humilis. hostibus terribilis. pauperibus pius et largus. heinricus au- tem primo electionis sue anno in oldericū regē bohemoz hostiles aīos p se fe- rente ducens. ideo re infecta in germaniā se recepit. q̄ pares bohemoz germa- norūq; copias. pares quoq; pliorū euētus habere vidit. S; eo q̄ secutus ē an- no. cū maiore paraciozq; exercitu eūdē aggressus oldericū regem p̄lio superauit. Cū captoq; et p federa li- berato egit. vt bohemi quotannis romano principi tributa soluere teneretur. Dissidebāt eo tpe hūgari. et magnis cōmissis p̄lijs. pars petro regi suo minor numero. s; dignitate melior fauebat. maior alta aduer- sabatur. Eūq; finē he habuerūt cōtentiones. vt pulso per arma petro et alboino q̄dam in regem assumpto dissidiaq; nihilomin⁹ et certamina inter principes et populos cōtinuaret. Confugerat vere ad cesarem pe- trus. Et sue vngaroz saluti opem supplex orauerat. Quare ingressus vngariā cū exercitu heinricus. alboi- no fugato. petroq; restituto. regni illius contentiones motusq; sedauit. Rome interim inaudita alias i pō- tificatu dissidia inchoauerāt. Cū magno igif comitatu ad cōponēdam pacē romā venit. vbi synodo cōgre- gata bñdictū. 9. siluestrū. 3. et gregorū. 6. pōtificatu se abdicare coegit. et syndegex ep̄m bambergens. qui clemens secundus dictus ē creauit pontificē. vt pmissum ē. a q̄ etiā coronā imperij accepit. quo facto roma- nos in verba sua iurare cōpulit. vt de cetero pontificū electioni. se nequaquā interfuturos nisi de mandato im- peratoris id facere cogerent. inde capuā. pficiscēs multos milites secū aduexit. qui sarracenis regioni infe- stis resisterent. atq; inde in germaniā regressus. constantiensi synodo affuit. vbi omnibus veniam roganti- bus indulsit. ac pacē in sueuia ac alijs. puincijs regia censura confirmauit. Tandē languore deficiēs obiit. filiū prius regem constituens. Sepultus Spyre.

Linea imperatorum
Heinricus tercius

Vincentius gallus et martinus cū gottefrido viterbiensi historiarū scriptores. de hui⁹ heinrici ortu mi- raculoso. diuinaq; p̄motione historiā admiratione dignā cōposuere. Conradus em̄ impator secun- dus nulli violatori pacis parcens. Cū hac occasione motus. Leupoldus comes violator pacis verens ab impatore occidi. in siluā remotissimā fugit. ibi cū vxore sua in tugurio paruo latitabat. Contigit impatore a venatione sua fortuito casu illuc diuertisse. ac ibi p̄noctasse qua nocte vxor comitis masculus pepit. Quo vagiente vox de celo ait. Imperator infans iste. erit tibi gener et heres. Qua voce trina vice audita ipator di- luculo surgens. repertis suis famulis duobus. p̄cepit vt infantē occiderent. qui hūana misericordia moti. sup arbore posuerūt. regi cor leporis p corde pueri adducūt. Dux p̄teriens eū repiens ali iussit. et in filius adoptauit. Longo post impator in domo ducis cernēs hūc adolescentē habēs euz suspectū. ne is sit quem occidi iusserat. In equestre assumit. p̄cipiens vt l̄as regine deferat in q̄bus p̄cipiebat regine vt visis l̄itel- ris illico eū occidi faciat. Is rem ignorans in domo sacerdotis q̄scens q̄ dormienti l̄as subripuit. ac apē- ruit hūis horrendis visis. alia scripta apposuit. Cū videris hūc o regina cōfestim ei filiā nrām dare velis. vti diligis vitam tuam. Qui cum hūis abiens ei filia regis tradita fuit. Sic rota fortune rem variasse dici- tur. Ille autem locus nemoz vbi creatus fuit in silua nigra. hirsauia vocitat. vbi nobile cenobiū mōacho- rum extructum fuit. Cum hec vera esse ponūtur mirabilis. p̄fecto deus in omnibus operibus suis.

Linea trabes mire magnitudinis in celo visa ē inter austrālē et oriē- talem plagā currēs super solem ad occasum vergēs sup terrā cecidit
Henricus hic nobilis impator. Cū in die p̄thecostes in germania apud magūtiā id festum solenniter perageret et paulo ante missam loca iuxta impatorium solium pararentur diabolo incitante inter famu- los archiepiscopi maguntin⁹ et abbatis fuldensis cenobi⁹ orta dissensio quis dominus eorū iuxta imperatorem p̄pius sedere deberet. Cum hic abbas tāte potentie fuit. vt multa milia armatoz impatori mittere po- terit. habens priuilegiū vt ad dexteram imperatoris sedeat. post varia verba ventum est ad pugnam. atq; furore theutonico omnia cōmiscēte ecclesie pauimentum sanguine repletur. Verum episcopis et alijs cōuo- lantibus. vnitas inter eos reformata. templum purgatum. missa cū mul- ta deuotione celebrata. Sed cum ad illum versum sequentie ventum est

hunc diem gloriosum fecisti. vox ab aere lapsa est dicens. hunc diem bellicosum ego feci. quo audito rigē- tibus omnibus p̄e timore. impator diligenter intendens leticiam diaboli. Tu inquit omnis malicie in- uentoz diem luctuosum fecisti. nos per dei gratiam qui illum gratiosum fecit. pauperibus et indigentibus gratiosum redemus. Cōpleta cū summa deuotione missa. vocatis egenis et pauperibus omnia p̄ciosa ci- baria eis distribuit. suis manibus illis seruies.

Lapanus astronomi

Hugo abbas

Theobaldus

Theobaldus etiā nobilis frācus vir religiosus hisdē q̄s t̄pibus apud vicēti-
nos et doctrina et vite sc̄titate multo i p̄cio fuit. ac quedam composuit.

Hermán p̄terea p̄ctus et ipe religiosus p̄tia alemán ingenij p̄stantissimi vir
hac etiā tēpestate cū i diuinis exercitissim⁹ esset. multos q̄dem et egregios
cōposuit hymnos. atq; in honore v̄ginis marie nonnullas celebresq; cōposuit. inter q̄s Salve regina pre-
cipua habet. Sed de q̄dratura circuli m̄lta et docte et accute descripsit. ac quedam alia.

Malefica quedā auguriatrix. in anglia fuit quā mortuā
demones horribiliter extraxerūt. dū clerici psallerent
Et imponētes sup equū terribilē p̄ aera rapiūt. Elamores
quoq; terribiles (vt ferūt) p̄ q̄tuor ferme miliaria audiebāt

Ariose resurrectionis in hierusalem. q̄ ab arabibus de-
structa fuerat. a fidelibus reedificata fuit. Postq; ei egipti
orū potentia contra persas inualecere cepit. añ thurcorum
aduentū ab egipto in antiochia regiones vniuersas occu-
parūt. Urbs quoq; sancta cū adiacente regiōe in eorū deue-
nit potestatem. Inde p̄fectus calipha omī impietate plen⁹
deo et hominib⁹ odibilis. inter cetera nephanda eccliam do-
minice resurrectionis (que per venerabilem virū maximū
eiusdē loci ep̄m p̄cipiente constantino magno augusto edi-
ficata fuerat. postea per modestum tempe heraclij impato-
ris instaurata) funditus deijci mandauit. Viruta ē autē āno
ab incarnatione domini. M. xviij. quo tempe ei p̄fuit vir
sincerus herestus nomine eiusdem tyranni auūculus. m̄ris
eius frater. Inde cōditio fidelū ex dolore mestissimo et plu-
ribus augurijs in peius se v̄tit. Exempto rebus humanis
p̄scripto tyranno. filius eius dahernitius ex petitione cō-
stantinopolitani agere cepit. reedificandi potestātē fidelib⁹

Guido musicus

Lanfrancus

Hermánus cōtractus

concessit. Cum autem vires xpianorū in hierosolima p
instauracione non sufficientes esset habita petitione ad
imperatorem constantinopolitanum. Is de pprio fisco
sumptus necessarios ministrari p̄cepit. Eāq; vt nūc est
eccliam sancte resurrectionis anno ab incarnatione dñi.
M. xlvij. miro ardore reedificarūt.

Ampanus celeberrimus doctor. et maxim⁹ astro-
nomus. Hac tempestate in p̄cio ex̄is. nonnulla
accuratissime scribit. atq; errorem aliquātulū. in ptolo-
mei magni astronomi. calculatione adiuuenit. videlicet
quo ad lune et stellaz motū. ac etiam in nonnullis alijs.
Hunc tamē p̄clarū virū excusatum habet. cū hoc ei nō
puenerit. ob ingenij defectum. vez ob penuriā tempis.
maxime quo ad motum octauae spere ad quē longū tēp⁹
requiritur. eius theozica ac computus laude digna sunt

Guido quidam celeberrimi nominis musicus. pa-
tria etruscus ex ciuitate arretio natus. Et ipse per
hoc tempus plurimū claruit. et canendi modus in sacris
videlicet per flexuras et digitorū notas dinumerādo me-
lustrulum reddidit. ac regulas tradidit.

Hugo cluniacensis abbas homo sane (p̄ter doctri-
nam) genere. pietate religione. clementia atq; insi-
gnis. per hoc tempus in odilonis abbatis loco substitu-
tus nonnulla perscripsit eruditione et laude digna.

Lanfrancus natione papiensis. doctor quidē eximi-
us. et anshelmi egregij doctoris p̄ceptor. Hysdem
ip̄ibus in gallijs insignissim⁹ fuit. q̄ cū apud parisijs le-
gendo. scribēdo. disputādo clarissim⁹ haberet. tact⁹ di-
uino spiritu scol abrenūciauit. et ad ppria remeauit. vbi
rebus suis paupibus erogatis maxima cum hūilitate q̄
ad vixit soli deo tanq; verus xpi su⁹ militauit. q̄ postea
ex abbate cadom. fact⁹ archiep̄s cātuariē. pleraq; bo-
na in ecclijs anglie fecit. Hic p̄ ceteris libz insigne noīe
Scintillare p̄ berengarij errores cōposuit. et alia p̄clara
edidit.

Corpus gigantis. ea tempestate pallantis Euandri filij. in q̄dam sepulcro repertū ē. ad cui⁹ caput lucerna accensa inuenta ē. Cui⁹ sepulcri epigrāma erat. filius euandri pallas quez lancea turni. militis occidit more suo tacet hic. hos versus tūc nō editos arbitratur. quāuis carmentis lras latinas inuenisse dicatur. s̄ ab ennio vel alio poeta antiq̄. habebat id cadauer in medio pectoris vulnus. Cui⁹ biat⁹ quatuor pedibus ⁊ sem is mensurat⁹ ē. lucerna aut̄ ardens inuenta nullius liq̄ris aspergine aut flatus violentie extinguī poterat. Sed q̄dā subtilioris ingenij subtrus flāmam stilo foramē fecit. Quo facto mox ut aer s̄ intrauit ignis euauit. Corpus aut̄ tante vastitat⁹ erat. vt muro applicatū altitudinē mēiū vinceret. Sed dieb⁹ p̄cedentibus stillicidijs infusum. cōem mortaliū corruptionē agnouit. soluta cute nervisq̄ fluentibus.

Berengarius

Berengarius doctor natione turonens andegauens archidiacon⁹ p̄ hec tēpora cui⁹ diu sanctitate ⁊ doctrina insignis ⁊ clarus fuisset. ob doctrine sue amplitudinē primo cōfusus in eucharistie sacro turpiter errauit. et multoz aios ip̄o suo errore infecit. Sed diuina postea illustratus gratia errorē suū publico cōcilio vercellis habito emēdauit. vt in decretis h̄ de cōse. di. 2. c. ego berengari⁹ emendacioneq̄ facta. statim sophisticē discipline studio omisso. primo oīa pauperibus erogauit. factusq̄ p̄duprimus labore manūz suaz quoad vixit viuere voluit. ⁊ vniuersum vite sue tempus sanctissime contriuit.

Conciliū q̄z vercellense seq̄ntibus annis in vercellaz ytalie vrbe leonis pōtificis iussu cōtra istū berengariū ⁊ eius errorem celebrat⁹ in q̄ quidē concilio idē berengarius andegauensis archidiacon⁹ cuiusdā eccl̄astici erroris auctor damnat⁹ fuit. Et postmodū (vt dictū ē) illustratus optime vixit.

Arcia idem tēpus anno dñi. M. xl. claruit. b. ioh̄es fundator ⁊ iustitor or̄dinis vallis vmbrose. s̄ regula militantis b̄i b̄ndicti. cū q̄busdā p̄stitūtō

Ordo vallis vmbrose.

nibus eoz sup̄additis. Et in habitu griseo. que religio multa monasteria in tuscia ⁊ longobardia superiori habet. Hic itaq̄ gloriosus sanctus de ciuitate florentie oriundus p̄re gualberto milite florentino natus. hac de causa. vt ex eius habetur hystoria ad religionē se contulit. Cū inimiciās aduersus finitimos gereret q̄ fratrē suū obrūcauerat. Die quadā ex agro florentiā rediens armatoz multoz manu stipatus. oportune in eū q̄ fratrē interfecerat nō p̄cul a monasterio diui miniati in mōtanis incidit. Qui cū se circūuentū videret. nec salut⁹ spes sibi p̄poneret. Ad huius iohannis gualberti pedes humiliter p̄cidit. suplex p̄ ip̄m xp̄m crucifixū cancellatis manibus ad pectus. petens sibi veniā dari. ⁊ fraterne cedis culpam ignosci. q̄bus p̄cibus comotus iohannes om̄e illud qd̄ susceperat odiū. de fratrē nece statim isregit. ⁊ culpā oēm cōdonauit. At cū vltra p̄gressus ecclesiam diui miniati occurrentē intrauit. ⁊ an crucifixi effigie cōstetisset. ⁊ om̄e crimē remississet. Illico cūctis cernentibus crucifixi ymago motū capitis illud cōprobat se visa ē. q̄ ob eius reuerentiā capitali inimico pepciss. Adhuc crux illa p̄ iudicio tanti miraculi in eccl̄ia miniatis p̄e florentiā in monte cui⁹ veneratione vsq̄ in hoc t̄ps demonstrat⁹. vbi olim fuit monasteriū nigroz monachoz. nūc aut̄ alboz id ē montis oliuaz. Talis igit̄ miraculi monumento vir sanct⁹ p̄mot⁹. statim se religioni cōtulit. ⁊ vt heremita in eā appennini p̄tem q̄ vallis vmbrosa d̄ secessit. vbi ⁊ vite sanctitate dei summi in se S. Iohannes gualbertus monachus

grām maiore exptus ē. atq̄ ita primus monachus deuotissim⁹ illius sacri or̄dis vallis vmbrose illis in locis templū posuit. a quo postea multa alia loca nomē ⁊ originē duxere. Hec q̄dē religio postea viris sc̄itate ⁊ sc̄ia clarissimis floruit. Iohannes aut̄ fact⁹ religiosus ieiunijs ⁊ abstinentia esce ⁊ potus ac vlgilijs carnez domare cepit. ⁊ ocium vitare. ⁊ orationibus ⁊ pijs operibus insistebat. deinde i miraculis fuit copiosus. languidos sanitati restituit. Tandem beatus pater senio cōfectus infirmatus congregauit om̄es abbates varijs ex locis p̄nūciās suū exitum hortatus omnes ad obseruantia regule ⁊ vnitatem. ⁊ dilectionē fraternā sumpt⁹ deuote sacramētis sp̄m celo reddidit. Anno incarnatōis. M. lxxij. quarto yd̄ iulij celestia petens miraculis plurimis clarus. quā ob causam paulo post gregorius huius nominis septimus pontifex eum in numero sanctorū retulit. Sepultus autem fuit post obitum terciā die i eccl̄ia monasterij de pasignano. post cui⁹ transitum deus omnipotens multa per eum miracula fecit.

Berta eras mūdi

Ulma insignis vrbs sueuie. ad vltiorem danubij ripam sita. qui fluminis ex hylaro ⁊ blauo flumini/
bus in eo loco exoneratur. indeq; nauigabilis redditur. vt Sueuia. baioaria. austria. ⁊ pānonia. ob
nauigia danubij non parua sentiant comoda. Cum vō hec inclita vrbs in fundatione imperij inter villas
quatuor ponatur. ne ab exteris sine ornatu ac muro esse censeatur. Cum galli ingentes ciuitates veluti pa
risius ⁊ thuronem villas nominabant. Ip̃a vō ylma iū muris fossatis ac menijs atq; publicis ac priuatis
edibus p̃ornata existat. Et nobilibus familijs a spibus caroli magni impatoris aucta sit. ideo in eius lau
dem ac descriptionem vrbs metra heroico deducta carmin e edita sunt.

Ulma decus sueuie: qua primo ab origine ducat
Principium: nullis sat certum annabilis extat
Et q̃ ⁊ antiqua ⁊ presignis sit: probat ipsum
Nomen: quod lacio desumptum est fonte. q̃ apta
Elmetis plena posita est yligine terra
Manq; vbi defoditur circū urbem: glitea crassis
Arboribus tellus abilis reperitur: ⁊ inde
Barbarie sp̃reta: nomen capit ylma latinum:
Vrbs libertina est. romani subdita diuo
Imperio regis: villis ex quatuor vna:
Non quia villa fiet. sed quondam forte reuicta et
Ei belli vastata. iterum constructa carebat
Temporibus certis muris. firmissima iam nunc
Ipsis: contiguo hos a parte danubius alueo
Presluit: hic sapido repletus pisce: breui illum
Per mediam labens urbem cursu blauus intrat
Preterea cincta est fossatis ip̃a profundis
Turribus excelsis. domibusq; impleta decoris

Affluit et pluri populo, quod multa per orbem
 Oppida: que septi spacio perlacius extant
 Pulcras inter habet structuras grāde labore et
 Arte atque expensis opus ecclesiarum genitrici
 Sacram diuine: cui vix equabilis orbe est
 Ampla quidem valde: grandis quoque molis in altū
 Sustentat laquearia magna: capaxque frequentis
 Turbe multa inibi festiuo milia sole
 Conueiunt: hic magna dei veneratio crebro est.
 Quo sol eois exurgens montibus ignes
 Spargit: vix templum parochos continet vnum
 Alma senatores prudentes obtinet: illi
 Publica sagaci disponunt comoda sceptro.
 Unde breui creuit: locuples ex paupere serua
 Facta hera: quod multas iam opulentas censibus vrbes
 Perpetuis superat: comitatus tris fere cum omni
 Appendice suo retinet prompto ere coemptos
 Unam inter plures: non paruo denique fructu
 Adcerem agitat: panno lino lanaque parato
 Escanica hunc aliqui vocitant tractata frequentat
 Negociū variū est: hoim hinc pars maxima sese.
 Hic nutrit: pereunt multi ditantur in ipso
 Sunt alie laudes vline quas promere cunctas
 Adtentio materie prohibet breuiata valete

ΤΕΛΟΣ ΜΟΝΟΚΟΛΟΥ ΑΠΟΥΡΑΜΜΑΤΟΣ

Beretas mundi

Victor secundus papa gebhardus antea vocat⁹. eccie eysteten (q̄ olim aurea) ta dicebat⁹ ep̄s in ordine decimusseptim⁹. natione aleman⁹ ex bavaria pontificalem dignitatē post leonē adeptus. magis heinrici gr̄a. q̄quā aliq̄ scribāt liberis suffragiis. Verebat⁹ em̄ clerus pplusq; roman⁹ heinrici potentia. victores igit⁹ lpponūt legato yldebrando ad heinricū ob eā rem missō. q̄ oīa ex sententia romani clerici impatorisq; p̄fecit. at victor in sede oīm p̄sensu cōfirmatus. magnā synodū abnuēte impatore florētie hūit. In q̄ quidē multos ep̄os. tū symonie. tū fornicationis causa ep̄atu p̄uauit. clerūq; admonuit qd̄ maxime ad se p̄tineret. p̄posita pena bis q̄ leges canonicas trāsgrederē⁹. Sūt q̄ scribāt victorē ad heinricū p̄fectū. magnificētissimeq; ab eo habitū. aliq̄ vō yldebrandū eo p̄fectū putant. Is em̄ heinricū impatorē. ne aliq̄ a se peteret iniusta demulcere cupiēs yldebrandū sb̄diaconē ad illū misit. q̄ opportune euz accidit vt impator graui quo obiit morbo implici⁹ heinricū filiū romanorū regē ac cesarē dixerit. Victor aut pontifex pontificatus sui anno secūdo. mēse tercio. die quartodecimo mori⁹. vacat tū sedes dies. xi.

Stephanus non⁹ papa fridericus antea vocatus. natione lotharingus caslinensis abbas. victori defuncto in stephanū nonū pontificē canonice ē creatus. pontificatū adeptus statim curauit. vt mediolanensis eccia q̄ a romana ducentis fere annis insolenniter se subtraxerat. Inter alias eā maiorem sup̄ioremq; recognouit. Is pontifex oēm fere ytalias atq; burgundiam labe symoniaca inquinatā intelligens. yldebrandū archidiaconē ip̄is purgandis reformandisq; prouincijs legatum misit. Qui eo munere sicut et ceteris diligenter atq; feliciter vsus. cū aut p̄ciliū florētie puocare cepisset ad octauū mensem. octauūq; p̄ter diem defunctus est. Florentie quoq; in cathedrali ecclesia honorifice sepelitur.

Benedictus decimus natione campan⁹. qui prim⁹ nūcius dicebat⁹. duz vix exequie pontifici stephano in florentia celebrate erāt. cū romani potentiores oppida et castella in vrbis terrā possidētes capitaneos tūc appellabāt. pontificē ex factione sua creare p̄stituerunt. prim⁹ tū oīm gregorius de tusculano ex gente patricia roman⁹ mintiū velitrensem ep̄m inuitis ac reclamantibus cardinalibus et clericis qui rome tūc erant. in romanū pontificē acclamari ac haberi obtinuit. quē benedictū voluit appellari. Per id vō tēpis agnes terci⁹ heinrici impatoris relicta filij regis adolefcētis regni curā administrationemq; gerebat. Aditio igitur velitrense in romanū pontificatū intruso. yldebrandus archidiacon⁹ cardinalis et ep̄scopi aliq; ecclesiastici cum canonicā electionem rome nequirent facere. senas accesserūt. vbi plurimorū p̄sensu yldebrando instante. Gerardus vir tanto magistratu dignus electo benedicto pontifex creatur. Benedictus itaq; mēse nono. die. xx. pontificatu deiectus. velitras exulatum abiit.

Nicolaus secundus papa natione allobrogus gerhardus anteavocatus ep̄scopus florentinus. ob virtutem et animi p̄stantiam. abrogato benedicto haud legitime creato. pontifex maximus senis decernitur. Isq; prudentissimus pontifex eo in concilio formā pontificum romanorū a cardinalibus eligendorū instituit q̄ distinctione vigesima tercia iuris pontificij decreta nūc habent. Secundum quā institutionem factam p̄ntifici. patribusq; placuit generale conciliū ap̄d sutriū conuocari. Ibiq; anno domini Millesimo quinquagesimonono. Concilio habito vbi ep̄scopi et proceres interfuere benedictus abdicare coegit. inde romā proficiscens. Secundo apud lateranū concilio habito legem tulit vt in decretis habetur. In eodem concilio quidam reuocatum ab errore suo berengariū ferūt qui arbitrabatur in sacramento eucharistie non esse verum christi corpus nisi vt in signo et figura misterione. Sunt qui scribant heinricum quartum a Nicolao secundo coronam imperij accepisse. Nicolaus autem vir omni vita probatus. tercio pontificatus sui anno. mēse. vi. die. vi. et. xx. moritur. Vacat tū sedes dies. xij.

Alexander secundus anshelmus antea vocatus. patria mediolanēsis. ep̄scopus lucensis. mortuo nicolao ob hūanitatem benignitatem et doctrinā ab senis etiam pontifex creatur. Isq; luca accersitus in pontificali habitu romā venit. Atvero cisalpini ep̄scopi arbitrati ob dignitatem prouincie par esse vt e suo numero aliquis eligere⁹. Siberto parmensi viro potentissimo admodū annitente ab heinrico impatore obtinuere. reclamāte agnere vt alter pontifex eligeretur. Reuersi igit⁹ in longobardiā pseudo ep̄i cōciliabulo suorū coacto cadolū parmensē i antipapā elegerūt. Qui cisalpini omēs obtinere. p̄ter mathildim optimāz feminā. Superueniente deinde cadolo in pratis neronianis sub radicibus aurei mōt⁹ graue plū p̄mittit. Repulsus ab vrbe. quē cinctus rōm⁹ p̄fecti fili⁹ postea egre i arcē adriani p̄duxit. Cognito errore heinric⁹ ip̄ator alexandro restituit. Quē ad vrbe p̄ntificat⁹ sui āno. xi. mēse. vi. mori⁹. i basilicaq; lateranēsi sepelitur.

Linea summorū pontificū
Victor secundus

Stephanus nonus

Benedictus decimus

Nicolaus secundus

Alexander secundus

Henricus quartus henrici tercij p̄dicti fili⁹. anno dñi. M. lviij. patre defuncto licet adolescens ab electoribus cesar appellat⁹. impauit ānis. 48. vel ut alij hñt q̄nquaginta. Adortuo nanq; p̄re s̄ custodia m̄ris sue agnetis imperatrici fuit. q̄ aliquāto tpe prudenter impiū rexit. cuꝫ pace gubernans. Is postmodū p̄cilio suorū deceptus. sp̄etis m̄ris cōsilijs ab eo alienatus. q̄ discessio maxime discordie seminariū fuit. Impatrix autē religiosa mulier cum nollet fluctibus turbationū inuolui. vitā religiosam elegit. ⁊ ad monasteriū fructuariense se p̄tulit. Inde deuotōnis cā. et ab Ottonis coloniēsis archiepi tyrānide pulsa. cōtulit se romā. ibi vitā celibē duxisse oñditur. In locoꝝ sanctorū dulcedine capta sancti opibus ⁊ elemosinis vacans. sancto fine q̄euit. Cui⁹ corp⁹ in eccia. b. petri iuxta altare beate petronelle sepultū ē. Nec multo post tpe Eō radus eius filius secūdo genitus quē p̄ adhuc uiuens ytalie p̄fecerat. mori⁹ ⁊ florētie honorifice sepelitur. Henricus autē rex victoriosus rome coronatus p̄ apuliā ducto exercitu in p̄riam cū honore reuersus. Fuit longo tpe princeps admodū gloriosus ⁊ fortunatus. ore facundus. ingenio acutus. elemosinis largus. in re militari fortunatissim⁹. quāuis in finē impij ob recōpensationē atrocitatū ⁊ p̄secutionū. multas. ne dū a principibus vez a p̄prio filio p̄tulit calamitates. adolescentie vsus libertate saxoniam incolere p̄ ceteris regionib⁹ cepit. Elez cū cepisset nobiles opprimere ⁊ venatui ac ludo magis q̄ administrāde iusticie opam dare. Sens saxonū animis acerrima. cū despicere ac plura in eū romano pontifici nūciare cepit. Relicta igit saxoniam. alias regiones imperij gubernare proposuit. Inde cū summorū pontificū auctoritate potētiaq; diminuire statuisset. Et s̄ alexandrū secūdū scismata suscitasset Cadolū parmensē ep̄m agnete ei⁹ vxore reclamāte pontificē creans. inde cedes exorte. Bū hec in ytaliam fierent. Henricus rex bello saxonū implicitus. Et si illos insigni p̄elio supauit. tamē s̄bigere nequiuit. Nec tñ ei victoria cessit in cruenta. q̄ celsa suorū militū q̄nq; milia amisit. Ea vō ex victoria tantū intumuit. vt nepharia queq; in pontificem sit ausus. primūq; illi obedientiā subtrahere volens. Sigifredo id archiepo maguntino iniunxit. Cui⁹ edicto apud wormaciā cōciliabulū puocatū ē. ⁊ ep̄i abbatesq; regnorū henrici. ne gregoriū in pontificem haberēt sunt admoniti. qua impulsus cā gregorius hos ep̄os cōmissis priuauit ecclesijs. Henrico autē gubernationē titulum ⁊ dignitatē regni interdixit oībus principibus ⁊ pplis auctoritate aplice absolutis. Inde p̄lati principes ⁊ ppli pars regni theotunicoꝝ maxima animis ab henrico alienari ceperunt. primūq; saxonēs exarserūt in bellum. Cognita itaq; gregoriū censura henricus p̄ litteras supplex veniam precat. Eius precibus p̄motus pontifex canussum agri regiensis oppidū ad mathildim cōcessit. Illic henricus cū oībus copijs p̄pere p̄perās. deposito impiali ornamēto. denegatūq; primo die ingressum equimiter tollerās. loco p̄ noctē nō mouit. ⁊ glacie ferūt cōculcataq; diu niue p̄ asprū hyemis sydus solum. in quo rex stetit vel iacuit. obriuisse. Cui demū pontifex mathildis comitisse adela sabaudiensis comitis interuentu introductū. regē in sinū m̄ris eccie recepit. pace iureiurādo firmata. impator papiam versus iter arripuit. vbi paulopost pacis federa abrūpens. rebus nouis studere cepit. Et quorūdā ep̄orū seditionibus p̄citatus. gregoriū pontificem denno deponere studuit. Et habito cōuentu gibertū ranennatē archiepm pontificē creat. eūq; clementē appellat. ⁊ secū romā hostili animo adduxit. vbi p̄phanata basilica petri gregoriū in adriani mole obsederūt. q̄ ad guiscardū appulie ducē misit. ⁊ cum magno impetu romas venit. pauefactus henric⁹ in germaniā cū clemēte abiit. augustā vrbē obsedit. anno deinde millesimo nonagesimonono aquisgran. filiū iuniorē henricū q̄ntū regem fecit. q̄ anno deinde sexto in p̄em ira exarscens maximis p̄elijs ac probrijs affecit. apud leodiū vrbē euz p̄lio supauit. qua iniuria ⁊ dāno cōfractus cū meroze vitā egit lugubrē. ac demū euz dedecore aiām exalauit. añ hunc impatorē. nullum ipatorē a pontifice summo excōicatu ferūt. In leodio igit p̄mo sepult⁹ inde ad spyrēsem vrbē delatus q̄nq; annis inhumatus mansit. demū honorifice sepulture traditus.

Rudolphus rex
Rudolphus saxonie dux. cum henricus rebus nouis studere destitit. paq̄ rem federa abrūpens. eo alemanos principes in dignitate rei motos p̄puli. apud forcheim i regē eleuaf. a q̄bus deductus magnitiā in medio q̄dragesime a Sigefrido metropolitano i regē inungit. posthabito henrico primo p̄ciit henricus a pontifice vt rudolphū execrationibus ab occupatione regni depelleret. Id vō cū impetrare nequiuisset sumptis armis magna clade ⁊ incerta victoria vtrūq; dimicatū ē. Adissi tū q̄dem ab vtroq; legati ad pontificē rogatū vt in partes suas declinaret. Quibus nil aliud ipe respondit. q̄ vt ab armis discederent. sed p̄usq; ea perfererent iussa. illi itez primo grauiore p̄lio concurrerunt. Et postea auditis nūcijs parere dicto pontificis sponponderūt. Subsecuti vō erant missi ad res alemanie inspiciēdas pontificis oratores Albinēsis ep̄us cardinalis. aquileiensis p̄iarcha. ⁊ paduanus episcopus. quibus rñdit henricus nisi rudolphus pontificis auctoritate excōmunicaret se nullatenus assensur. Henricus igit coactis summo canatu copijs ad rudolphū regem in saxoniam agentem inuadendū duxit. Cui rudolphus adueniēti trinis castris obuius est delatus. Congressi iā quarto p̄elio rudolphus casu a suis vulnerat⁹ longiuscule retrocessit henricus fuga. plapsus loco tam abdito latitauit. septimo tandem die p̄ter oīm spem fuerit inuentus. inter vulneratos rudolphus expirans in Aldersburga sepelitur.

Bexta etas mundi

Ordo grandimōtensis Iniciū habuit anno .1078. p Stephanū.

S. Stephanus

Petrus Damianus

Isaac medicus

medici filius. Et ipse tepestate istac. in medicina plura scripsit. de dietis vniuersalibus et pticularibus de febribus de vrina. et stomacho. In phia qz de elementis et diffinitionibus tractatus composuit.

Seno epus treuerēsis a comite treueror theoderico captus. et tercio de rupe precipitato. tandem gladio percussus interiit.

Arnulphus qz scus eenobio scit medardi signis et vtutibz pollebat sua scitate elegit ppositū inclusio nis. Inde abbas eiusdē monasterij tandē iussu pontificis summi epatum lugdun. rexit.

Ordo grādimōtēsis sū pze stephano. Anno dñi. M. lxxvj. ortū habuit. hic fili⁹ stephani nobilissimi viri de auernie partibus. a pze suo in puericia ductus ē beneuētum. vbi a sancto Adilone archiepō xij. annis educatus regulā bñ vtiēdi didicit. deniqz discedens pagrat multis heremis. et de canonicorū monachorū et heremitaz vita q̄ imitanda sunt memorie pmendans. in aqtania ppe lemonticas ad montem nemorosum. q̄ muretum dñi xpo duce puenit. vbi fortes repit et rupes terrā desertā. et iuiā q̄ tota siluestris nouo hospiti suo potū frigidissimū et domū ventis expositā offerēs. afflictionē corporis et requiē mētis manifestis indicijs promittebat. Tunc gaudēs stephan⁹. ibi deo se fuiturū omni tpe spopōdit. Trigesimū etat⁹ sue annuz agens habitare cepit heremū in ieiunijs vigilijs et orōnibus p̄tinuis seruēs deo. cibus ei panis et aq̄ et interdū farine siliginee sorbiciūcula atqz postqz disponēte deo discipulorū ei⁹ numerus crenit. Insimul nō q̄si vn⁹ ex illis factus est. s̄ minor oibus illis. Tandem i infirmitate p̄stitutus in q̄ decessit fratribus ait. Deū vobis relinquo. cui⁹ sunt vniuersa. Si amādo paup̄tatem ei adbaseritis. ipse puidētia q̄ gubernabat omnia vobis largiet q̄ nouerit expedire. Inde migravit ad dñm anno etatis sue lxxx. In ordine diaconatus cōstitutus. Pio pze orbat⁹ frēs petrus lemonticensis in p̄orem elegerūt. sub eius regimine p̄fecerūt frēs. monachi sancti augustini locū p̄dictū mureti in quo deo huiēbāt ceperūt calūniari. p̄tendētes ad ius eorū p̄tinere. Sed q̄ potius auferenti tunicā et palliū volebāt dimittere. h̄re locū aliū p̄q̄rebant. vbi caput sue religionis instituerent. nullogz idoneo repto. Tandē p̄siliū inierūt. vt locū idoneū deus ostenderet. Et cū ter agn⁹ dei cantatū esset. vox celestis audita ē. In grādi mōte In grādi mōte In grādi mōte. Quā prior et non nulli frēs audierūt. finita igitur missa venientes ad locum sibi reuelatum satis mureto vicinū ecclesiam et domos fecerunt. Et accipiētes sc̄m corpus in grandi mōtē trāstulerūt. Paucisqz sciētibus subtus p̄sbiterici⁹ aī altare recondiderūt. vbi post paliticus posit⁹ inscius sanitatē accepit. et cecus visum. et alia miracula fecit q̄ prior ne tumultus fieret ei edicto prohibuit.

Petrus damianus doctor et eccie ro. cardinalis ep̄s. in diuinis scripturis eruditissim⁹. H̄ys tēporibus eas ob res multo in p̄cio h̄tus ē. in ytalīa vita et scia insignis. q̄ et nōnulla laude digna edidit opuscula. Sermōes qz elegātes. scripsit et regulā heremiticā. et de ordie vite heremitice. Itē libz s̄ iudeos. narrat et plura exempla q̄ suis t̄pibus cōtigerūt. Erat em̄ vir religione et hūilitate ac sapia noiatissim⁹. Qui cū cardinalis ep̄s esset. vt soli deo hūilitate seruiret ep̄atui cessit. vt deo liberius vacaret. Et cū a gregorio pontifice eā ob rem rep̄benderet libzū pulcerrimū ad eū scripsit. reddēs roem q̄re ep̄atū dimiserit. Vñticus ait lorica ferrea vestitus erat ad carnes. duobusqz ferreis circulis cinctus in corpe et duos p̄ armos brachiorū. Dannes medicus cognomēto serapion p̄ idē tēpus claruit. Et de simplicib⁹ medicinis multa cōscripsit ac libzū breuiarij de morbis arcendis. Et qm̄ a ceteris medicis rosas collegit. Serapio cognominatus ē. Sorapio em̄ roseū sonat vt testis ē p̄ lini⁹ lib. 12. ca. 13.

Isaac Benimirā medicus celeberrim⁹ salomōis medici filius. Et ipse tepestate istac. in medicina plura scripsit. de dietis vniuersalibus et pticularibus de febribus de vrina. et stomacho. In phia qz de elementis et diffinitionibus tractatus composuit.

Seno epus treuerēsis a comite treueror theoderico captus. et tercio de rupe precipitato. tandem gladio percussus interiit.

Arnulphus qz scus eenobio scit medardi signis et vtutibz pollebat sua scitate elegit ppositū inclusio nis. Inde abbas eiusdē monasterij tandē iussu pontificis summi epatum lugdun. rexit.

Seno et Arnulphus

Ordo canonicorum regularium

Rasis medicus

sen. tercij canonis. L. 3. c. 7. meamethū cū appellat. q̄ cū in almāsozavrbē enutritus fuerit ibidē linguā arabicā optime didicit. Et in eadē lingua ex oībus añ se medicine auctoribus infrascripta collegit volumina. Et primo de medicinaꝝ correctione li. j. antidotariū lib. j. De cura morboꝝ iūcturaz. Libꝝ continentē oēm medicine sciam. Continens rasis appellatū. Libꝝq; almansoris ad reges eiꝝ no/minis. Deq; morbis puerorū libꝝ. ac diuisionū libꝝ vñū. In astrologia quoq; aphorismorū atq; in alchimia libros duos et alia multa.

Mathildis comitissa nobilissima et optia atq; illustris femina. p hoc tps cū ro. eccia bene senties. v̄tute et rebus optime gestis clara et inclita vbiq; p̄dicat. Nec em̄ nobilissimū bonifaciū et magnificū virū. et beatricem heinrici filiā hūit parētes. Que cū vnica esset filia. post ip̄os parētes in dñio luce. parme regij ferrarie. mātueq; ac eiꝝ ethru/rie ptis quā nūc p̄monitū vocamꝝ successit. Quāob̄re i to ta ytalīa clarissima fuit. Et p̄pterea q̄ndam principē noīe gotifredū in ytalīa potēssimū duxit maritū. Cū certe illustris femina nō mō richardi et guilielmi apulie et calabrie ducū. s̄ et heinrici potētiā s̄ ro. pontifices exercentē magnanimit̄ repressit. et q̄ de ecclesiastico iure occupauerāt restituere coegit. Vex̄ euz heinricus filius heinrici cesaris in ytalīā a p̄re missus dū apud parniā vrbē mathildim et eiꝝ virū. p̄ligasset. et gothefridū interfecisset. r̄pa mulier azonē estensem (q̄ prioris viri in q̄rto gradu p̄sanguineꝝ erat ignorās) accepit maritū. Cū quo p aliquot mēses cohabitās. tandē recognita gregoriū cōsultuit pontificē. q̄d sup hoc agere cōsuleret. Cui pontifex impauit. vt p̄tinꝝ ab eiꝝ consortio abstineret. Ac sic diuorcio facto deinceps oīonibus et vigilijs deo et ro. eccie militare studuit. Tandē v̄o āno salutis n̄re. iij. etatis aut̄ sue sexagesimo nono in bonde no agri mantuanū opibus bonis plena migravit ad dñm. Testamentū suū hoc mō cōfecit. In primis nāq; oīes suos et ancillas liberos esse voluit. Deinde vasa queq; aurea et argentea. vestes quoq; oīes preciosissimas ecclesijs p̄donauit. Mantuanū insup monasteriū ab ip̄a p̄ maiori pte sua impensa cōstructum. ac canussū frixionariūq; mōasteria. atq; alias basilicas plurimas p̄dijs et alijs donarijs innūerabilibꝝ ampliauit. His gestis in extremis cōstituta oīia xp̄i sacra ab anshelmo ep̄o deuotissime et reuerenter suscipiens. postq; etiā oīe eius p̄monitū beato petro cōdonauit. sanctā aiām deo reddidit. Eiusq; corpꝝ (nullo honoris genere qd̄ impendi magno principi possit non adhibito) ab vniuersis clericis et populis ad sanctum benedictū agri mantuanū defertur. et mansoleo quod nūc ceruicē sepelitur.

Gregorius papa in germania pontifex creatur. et clemens appellatur. Qui cum heinrico et eius filio coniunctis copijs in ytaliam venies romam profectus. leoninā vrbē mox cepit. et in vrbē deditōnē recepit. tādē post multa gesta morte subitanea correptus scelex penas dedit.

Ordo canonicorū regulariū. tpe gregoriū papē septimi et heinrici imperatoris anno dñi millesimo octuagesimo reslozere cepit in eccia bti q̄ntini beluacē/si. Qui primū ab aplis. postea a bto Augustino ep̄o et doctore eximio regulariter institutus sub m̄gro yuone venerabili eiusdē eccie p̄posito. postea carnotensi ep̄o. De isto ordine illi insignes viri et doctores claruerūt. hugo de sancto victore. Et richardus de sancto victore Et hugo de sancto follicto. Ad istū q̄z ordinē p̄tinere videt̄ ordo premōstratensīū de quo in sequentibus.

Vuo clarissimꝝ canonuz doctor et carnotēsis ep̄i scopus apud gallos maxio i p̄cio habet. q̄ et inter cetera sue v̄tutis et ingenij opa. q̄ edidit. post ysidorū hispalensem ep̄m decreta collegit. Et ab breuiavit ap̄lica. atq; ea i vñū collegit volumē. q̄ post modū et q̄dā hugo carbalanensis ep̄s. Et post eū Gracianus in meliorē formā redegit alia q̄z mēoratu digna composuit.

yuo episcopus

Rasis medicus celeberrimus. ac natoe penus seu baphricanꝝ tpe viguit et clarissimus fuit. Cui alij bachilo p̄p̄riū nomē fuisse tradūt. s̄ Auicenna in tertia sen. tercij canonis. L. 3. c. 7. meamethū cū appellat. q̄ cū in almāsozavrbē enutritus fuerit ibidē linguā arabicā optime didicit. Et in eadē lingua ex oībus añ se medicine auctoribus infrascripta collegit volumina. Et primo de medicinaꝝ correctione li. j. antidotariū lib. j. De cura morboꝝ iūcturaz. Libꝝ continentē oēm medicine sciam. Continens rasis appellatū. Libꝝq; almansoris ad reges eiꝝ no/minis. Deq; morbis puerorū libꝝ. ac diuisionū libꝝ vñū. In astrologia quoq; aphorismorū atq; in alchimia libros duos et alia multa.

Mathildis comitissa

Berta etas mūdi

Anno mundi. 6273.

Anno xpi. 1074.

Gregori⁹ ei⁹ nois. vii. papa. natione hebruscus. p^reo soanensis. p^rebonicio yldebrandus monachus antea vocatus. post Alexandrū pontifex factus. Vir dū eius pontificis exequie solēniter ex more erāt celebrate quū clerus et populus cū funeris pompā congregati yldebrandū archidiaconū acclamarūt. a beato petro in pontificē esse electū. Ad eosq; clamores exciti cardinales cōclauē ingressi eūdem canonicē delegerūt. quē gregoriū septimū placuit appellari. Is annus erat heinrici quarti cesaris regni duodenigesimus. p^r qd tps bello ille cū saxonibus grauissimo implicitus erat. Vir certe deo et hominibus gratissimus. prudens. iustus. clemēs. pauperū pupilloz ac viduarū patron⁹. Et ecclie ro. et hereticorū improbitatē et malorū principū potentiam res ecclesiasticas p^r vim occupare conantiū vnicus. ac acerrimus defensor. adeptus pontificatū statim heinricū impatorem admonet. ne deinceps largitione corruptus. ep^ratus et bñficia alicui p^r symoniacā cupiditatē cōmittat. Gregori⁹ itaq; oratores ad regē misit denūciaturos se si in pontificatu cōfirmāret. nullatenus errores illius toleraturū proinde aut aliū pontificē fieri curaret. aut se ad satisfactionē cōdignā pararet. Rex tñ facti mo ac veritate cognitis electioni eius assensum p^rbuit. Illibiloq; min⁹ pstitit in sentētia heinricus. quāobrē oratores bremenſe epō q^d regis puitacie adiutor impulsorq; fuerat excoicato. romā sunt reuersi. paulopost herimānū bambergensē et aliū constanciensem epōs rome agētes. et de symonia conuictos pontifex dignitate p^ruauit. ieiunio subinde qdragesimali adueniente gregori⁹ pontifex p^rciū laterani cū celebraret interfuerūt guibercus rauēnas archiep^s et maxima longobardie epōrū pars. Cui⁹ inde admonitioni heinricus suadēte giberto obtpare noluit. immo gibertus vir seditiosus p^rtra gregoriū cinciū ro. ciuē prefectiq; vr̄bis filiū virū utiq; temerariū p^rcitāt. qui structis insidijs pontificē in talis dñi nocte celebrantē cepit. et in turrin reclusit. romani seq^rnti die eū liberāt et cinciū psequūtur edes eius subuertūt. q^d ad heinricū confugit. quos oēs papa anathemate notauit cinciū et adiutores. heinricū q^d dignitate regia p^ruauit. Eorū paulopost synodo habita in ea multa constituit. heinricus itē habitu puentu epōrū male sentientiū. Gibertū denuo pontificē creat. clementēq; appellat romā veniētes gregoriū in adriani mole obsederūt. Is a roberto apulie duce liberat⁹ secūq; cassinū ac salernū pducit. vbi nō ita multo post pontificatus anno. xij. mēse vno. diebus tribus sancte et pie moritur.

Victor tercius papa desider⁹ antea vocat⁹. montis cassini abbas pontifex creatus. statim Gregorij partes suscepit. contra gibertum antipapā tutandā quā ob cām heinricū impatorē sibi cōstituit inimicū vt aliq^d ferūt ei⁹ fraude (vt martin⁹ scribit) veneno in calicē iecto. dū sacrificat necat. Elex vt Vincenti⁹ sentit dissinteria perijt q^d quā id a suspitōe veneni nequaq; alienū. veneno em petiti corruptis et labefactatis intestinis interdū in dissinteriā vtunt. anno igitur vno. mense quarto. pōtificat⁹ sui. non sine suspitōe dati veneni moritur.

Anno mūdi. 6283.

Anno xpi. 1084.

Urban⁹ ei⁹ nois secūd⁹. otto vel odo antea vocat⁹. monachus eboniacensis primo. deinde cardinalis hostiensis. postremo qnto mēse post mortē victoris pōtifex creat. vir qdē doctrina et scititate vite q^d uis grādi magistratu dignus. Cui⁹ etiā plurime ad mathildim extant epistole succo plene. Is vō parū romanis reb⁹ nouis studētib⁹ fidens. melphim se cōtulit synodū hīturus q^d tuti⁹ eo p^rfiscisci liceret. pontifex itaq; cū in ytalīa nullibi qetis locū cerneret in gallias pfecturus. placentie synodū hūit in q^d licentiā q^rūdā ecclesiasticorū mirifice compescuit. Unde vō in gallias abiens rem memoratu dignā aggressus est. Concilio em apud clarūmontē habito principes gallie ad recupandā hierosolimā a sarracenis occupatā animauit. Eūq; inuenim⁹ gibertū antipapā postea vouisse. vt urbanus secūdus pontifex roman⁹ cū multa ad rei ecclesiastice reformationē ornatuq; claromontensi in p^rcilio statuisset. eo anno q^d xpiane salutis nonagesim⁹ quartus supra millesimū fuit facinus est aggressus maximū excellentissimūq; oīm q^d fuerint pontificis romani cuiuspiā dictu auspicijs et auctoritate hacten⁹ intentata. Liberande em a turcis sarracenisq; hierosolime et continenti terre sancte in hunc maxime modū intendere cepit. Patribus et ea que concilio inerat ex omni orbe xpiano multitudine ad cōcionē vocata. Vir ipse eleganter doctus ornatissimā habuit orationē. vt tricenta milia hominū nomen in militiam christi dederint. signūq; crucis susceperint. quo facto romam statim redijt vt compositis in ytalīa rebus. ytalos quoq; animaret. Sed maximis seditionibus a Joanne pagano viro scelestissimo exagitari cepit. in domo petri leonis potentissimi ciuis. biennio se continuit. verū mortuo iohanne liberior factus ad cōponendū ecclie statū animū adijcit. Tandē vir scūsus post multas p^rsecutiones et labores duodecimo pōtificatus sui anno. mense quarto. die. xix. apud sanctū nicolaū. Carceris tulliani in edibus petri leonis moriē. q^rto kal. augusti. eius corp⁹ p^r transhiberniā regionem ad vitandā inimicorū insidias q^d etiā mortuū ledere conabāt ad. s. petrū delatū ibi honorificētissime sepultum.

Linea summorū pontificū
Gregorius septimus

Victor tercius

Urbanus secundus

Ordo Cartusienſium.

solennes exequie parate sunt. ubi sepulture tradi deberet. ad quē honorandū ingens numerus doctorū magistrorū et aliorū cōueniebat. Corpus vō mortuū in feretro positū dū exequie celebrarent surrexit. Et in loculo residens voce magna cūctis audientib⁹ clamauit. *Iusto dei iudicio accusatus sum. quo dicto. ut pri⁹ iacuit. de qua voce omēs territi obstupuerūt decreuerūt ne sepulture ea nocte tradere. s. die seqnti iterū cōuenirēt. fama p vrbem diuulgata. multo plures ad spectaculū cōuenērūt q eadē forma pfata vba dixit. Et ut exitū huius rei scire possent. Tercia die tota ferme ciuitas confluebat. Tercio doctorū mortuus surgens clamabat. Iusto dei iudicio damnat⁹ sum. qd audientes pene exanimēs reddidit. ideo ecclīastica sepultura damnat⁹ fuit. Aderat ad hoc spectaculū bruno q discipulis ait. Videtis quō tam celeberrimus ac ab oībus sanctus reputatus misere perijt. Nūqd et nos perire volum⁹. et nō potius saluari. nō est locus salutis nisi mūdum relinquamus. Sic cōpuncti solitudinem quesierunt.*

Bruno p̄m⁹ cartusiē

Bruno vir sanct⁹ et clarissim⁹ p̄bus atq; theologus natione theutonicus ex orbe colonia. lris a primeua etate erudit⁹. remēs ecclīe canonicus scholarū q; apud p̄sī⁹ m̄gr̄ hīdē t̄pib⁹ cū i gallijs legēdo scribēdo et disputādo clarissim⁹ habere. Relicto seculo et pompis ei⁹. cū septē viris doctissimis in heremū cartusie secessit. Ibiq; monasterio structo ppositū monastice cōuersationis satis arduū ibidē instituit. Quē rigore obſuantia post ānos qdringentos vsq; in presentē annū seqntes summe obſuarūt. habēt em. plura ieiunia. omībus sextis ferijs in pane et aqua. ab esu carniū sp abstinēt. etiā in grauissima egritudine. q ad vestitū sp cilicio ad carnē induit. q ad solitudinē. nūq; exeūt excepti p̄ore et pcuratore. ac in cellis soli manēt cū arto silentio. vigilias magnas hnt ob officij prolixitatē. Cui⁹ sc̄i ppositi hugo gratianopolitan⁹ ep̄s q ab eodē brunone habitū monasticū pcepit auctor fuit. Ferūt et aliqui inter ceteros brunonis discipulos vrbānum papam vnū fuisse.

Hugo Gratianopolitanus ep̄s. Cui⁹ m̄r de eo p̄gnās p sonniū elegantem puez pcepisse ait. quē sistendū dei aspectib⁹ sc̄i in q̄b⁹ erat et. b. petrus deferebant i celū. ideo natus et puer factus addiscendis lris applicat⁹ fuit. Sperabat em singularis meriti et gratie futurus apud deū. diuina qz gr̄a plurima virtutū ornamenta i eū cōgesit. herem⁹ cartusie caliēsis. Abbatia excubiaz herem⁹ canonicorū regulariū et apud sanctū m̄bennū. et apud gregoriū dom⁹. ip̄o annuente ceperūt. Ip̄aq; spūaliter et corpaliter fouēte pfecerūt. Hic i solitudine cartusie deus sue dignationi pstruētē hitaculū vidit p sonniū. stellasq; septē sibi p̄stātes itineris ducatū. Et sc̄itāt ei⁹ odore tracti ad ip̄m venerūt septē viri q oēs vno desiderio succēsi locū heremitice vite cōgruū qrebāt. Horū p̄mus vt pmissum fuit m̄gr̄ brunno vir religione et sc̄ia famosissim⁹ alijsq; quorū l̄rati et duo laici. qz hugo benigne suscepit ac voti cōpotes fecit. Cui⁹ p̄silio cartusie solitudinē intrarūt atq; extruxerūt. Hic at sc̄t̄s vir mltis vtutib⁹ ornat⁹ q cūcti inibi h̄itanti⁹ insigne sc̄itāt exēplū p̄buit ecclīe dei admodū vtil. ep̄alē sarcinā exuere ac q̄eti aīe vacare desiderās. nec ab honozio nec innocentio obtinere potuit. Quis senio grauatus. Eredebat em sola auctoritate et exemplo plus subiecte plebi pdesse posse debilis et egrotus. q; quiuis ali⁹ san⁹ et robust⁹. Inde cepit indies magis deficere aderāt viri de cartusia et de calesienſi et excubiaz domibus ad seruiendum nec vlla persona secularis ad obsequiū admittebatur. Tandem anno domini. m̄. cxxij. etatis sue octuagesimo consecrationis sue. l̄ij. mortem obiit. qui per Innocētiū secundū sanctoz cathalogō est ascriptus.

Berta etas mūdi

Expediitio xpianoz p liberanda hierosolima facta tpe vrbanī secūdi. Anno. 1094.

O Emporibus urbani concilio apud clarūmontē habito. sua eleganti oratione pontifex principes sal-
lie ad recuperandam hierosolimā a sarracenis iam diu occupatam animauit. Vox em̄ oīm dictu mi-
rabile. vnico vt apparuit ore prolata intonuit. Deus vult. deus vult. ad quā vocem pontifex subiūxit. Vi-
ri fortes. ea que dominus in os vestrū posuit verba. vobis in bello pro tessera erūt. Et ituri in expeditio-
nem pseueraturiq; in bello sancte cruce ex rubenti panno sagis insuta pectus insignibūt. Dum vō ponti-
fex cum p̄ribus de imperatore deligendo consultant. mlt̄a hoīm milia in contionis loco cruce signati sunt.
paucosq; intra menses trecenta mortaliū milia in id deuota. bellum se itineri accinxerant. Interea cruce si-
gnati principes diuersis vīs iter ad constantinopolim sunt ingressi. primusq; oīm petrus quidam bere-
mita abstinentie fama celebris ducem se multis exhibens p̄ alemātiā. hungariāq; perrexit. Cui gothefri-
dus eustachius ⁊ balduinus fratres cognomine bolionij comites em̄ bononie gallice. ⁊ quidā potentissi-
mi erant se illis itineris socios addiderūt. Matores vō prestantiū ducū ⁊ nobiliū manus. hinc podiensis
ēps belli dux. ⁊ Raymūdus sancti egidij comes. Inde hugo magnus philippi frācorū regis frater. Et ro-
bert⁹ flādr̄ie. ⁊ stephan⁹ carnoti comites. trāsmisiss̄ alpibus p̄ ytaliā iuerūt. primo romā puenire. alme vr-
bis locis deuote visitatis. Et urbani pontificis b̄ndictione habita. Tripartito p̄fecte copie. vna brundu-
siū. barulensem portū alia petit. Et tertia ydrūtum. boemūdus aut̄ relicta melphi cū. xij. milib⁹ electorū ho-
minū ytalice iuuētutē in eādē expeditionē p̄ficiscit̄. Peruenerat iam cōstantinopolim petrus heremita et
in suburbij castrametatus. Et nec eos ex gallijs alemānosq; ductos adeo continere sciuit. quin in constā-
tinopolitanos fecerūt hostilia sacris spoliatis. p̄motus itaq; suorū malis alexius inipator petrū compulit.
negato cōmeatu ante tempus bosphorū traicere. q̄ nycomediā primo. mox niceā pueniētes ciuitates ip̄am
natura ⁊ presidio sarracenorū munitā oppugnare adorti sunt. Turci vō uō mō tunc. s̄ priusq; a claramōte
discessum esset. quid christiani mollirentur intellexerant. qui niceā defensoribus obsidioniq; perferēde ne-
cessarijs cōmunita. Verum cum ob sidentibus cōmeatus deficerent. dilaberēturq; passim milites xp̄iani.
Cui⁹ rei causa a sarracenis insidijs oppressi. relinq̄re obsidionē coacti. Tantā in fuga detrimentū accepere
vt Raynaldus dux alemānorū abnegata fide xp̄i cū aliquibus militib⁹ deditōem fecerit. Et petrus constā-
tinopolim redierit. Que res alexio grata. aperto Marte repellere conatur. Tum boemundus alexium par-
tim minis. tum pollicitationibus ad pacem ineundam compulit. vt iter tutū per loca imperij facere liceret
⁊ cōmeatū p̄beret. Iterūq; ad niceā ventū ē. difficile erat urbē oppugnare. Cū supplementa militū p̄ lac-

Nicea vrb8

cum submitti vrbi adiacentem cōtinuo poterāt. Verū superuenientibus e constantinopolim lembis non paucis. in lacūq; missis. rex oīm inopia oppidani pressi. diēs post duos ⁊ qnq̄ginta ab initio obsidionis ceditiōē fecere. Inde munita nicea. iter p̄ loca deserta facere necesse erat. bifariā copias diuisere. Cū autē boamūdus herbidū solum ad riuū quendā inuenisset. equos ⁊ iumenta reficere constituit. Subito euz sar raceni adorti sunt. quē oppressissent ni hugo ⁊ gothifred⁹ cum q̄draginta milib⁹ eq̄tū p̄festim opē tulissent pugnatum ē vtrūq; acriter. Eo autē prelio quo medi turci syrii caldei. sarraceni arabes interfuere ad q̄dra ginta milia hoīm cecidisse sequēti die cognitum ē. Solimānus autē eoz dux effusa fuga inde abiens. Inde xp̄iani segetibus iam maturescentibus adiuti sine vllō incōmodo ycomū primā lycaonie ciuitatē puenere Qua in potestate deditibus ciuib⁹ redacta. pari felicitate beracleam tarsūmq; cepere. Tum balduin⁹ prestantis animi ⁊ ingenij vir primus oīm in asia dominatū adeptus ē. Tarso donatus. flexit inde in cili/ ciam maior exercitus q̄ minor armenia vocat. Capta deinde cesarea capadocie ī anthiochiā mouere: trās/ missis altissimis mōtib⁹. Aliquot inde. p̄gressi milia passuū xp̄iani ad flumē puenere vrbi antiochie ppe cōtiguū farfar noīe. qd̄ vado trāsiri sine periculo nequit. castris firmatis duces vrbe p̄templati. captiuos sciscitati sunt. q̄ esset ciuitatis forma. Rēderunt regē illius esse cassianū. Ea vrbs sicut hebreoz monumen ta hñt. Reblata prius inde ab antiochio oriētis dñatore eius nominis primo. dicta ē antiochia. duplici/ q; circūdatur muro. pars cuius iterior latericio. exterior q̄drato lapide structa ē. Ea q; superbas p̄ se ferens speciē. turres q̄dringentas sexaginta habet. colles q̄tuor vrbe includunt. In quoz celsior ad orientē solē spectant cacum ine arx ē. natura loci munita. vt oīes sit machinamētoz conatus. oīa oppugnantia inge nia facile frustratura. regionē incole appellant celisyriam. situsq; vrbis fluminibus fontibusq; irriguus. agros habet fertiles. ⁊ glebe maximā vbertatē. vicinūq; lacus optimis habūdat piscib⁹. Recedit a ma/ ri cilitio vrbs. xij. milia passus. vbi farfar fluius portū efficit. nauū etiam ceteraz capacem. Accepit autē ea ciuitas maxima ab ecclesie primitiue exordio ornamēta. Qd̄ petrus apostolorū princeps primā in eam patriarchalē instituit. tenuitq; sedem. Theophilusq; ad quē euāgelista Lucas eadē oriūdu ciuitate act⁹ apostolorū inseribit. Septimus a petro antistes in illa cōstitutus vt p̄bani regis antiochi nomē abole/ ret. Eam de suo nomine theophiliā appellauit. adeo sub xp̄i nomine floruit vt ep̄os tres supra qnquagin/ ta ⁊ centū patriarche suffraganeos. Et sexaginta supra trecentas eccias vrbs habuerit. Cum itaq; xp̄iani ad eam vrbe natura loci densissimo sblimiq; muro minitissimā diu sedendum esse intelligerent. multa in concilio agitata sunt a ducibus prouisa. anno igit̄ salutis nostre millesimo nonagesimoseptimo vrbs anti ochia magnis operibus obsideri cepta ē. Et boamūdo normāno roberti apulie ducis filio viro vtiq; cla/ rissimo. post durissimā obsidionē capite pyrrho antiocheno ciue admodū potente vrbs ingressum prebē/ te. Qui boamūdi v̄tutem admiratus. dediturū se illis vrbe spopondit. Si reliqui xp̄iani eidem cū impe rio p̄eesse boemūdū paterentur ingressi vrbe xp̄iani oīibus fere pepercere ī p̄sidio sarracenoꝝ tātūmō scenitum ē. Cassianus autē rex ad loca montana confugiens ab armenis trucidatur. Sola arx superat. quā dum boemūdus acerrime oppugnat semur sagitta trañcit. Vex superueniēte corbane persaz regis mili tie principe. cum Sensadolo cassiani filio antiochiā recuperaturis. Boemūdus iam ex vulnere integer pu gnandi copiam facit. Penuria rex oīm vrgente decertare instituit.

Lancea domini

Quam res xp̄ianoz in antiochia. p̄fecto afflicte erant. vt apparerēt oīa despe rationis. plena in ppe diem futura. nisi deus noster xp̄ianoz salutem tutelam q; sibi esse cordi miraculo ostendisset. Namq; lancea q̄ ihu xp̄i latus in cruce apuit per spiritalem viro religioso factam reuelationē. in sancti andree ecclesia est reper/ ta. Quo diuine p̄fectionis signo in magnam spem erecti animis. duces euz ho stibus confligere statuerunt. Perlata itaq; lancea illa tanq; vexillo optimo. Qua christi latus transfixus a longino fuit. hostes primo acriter resistentes supat boe/ mūdus. ac cedit. Quozum de numero ad centum milia perūsse constat. Et quin de cim milia camelos ceperūt. inde xp̄iani tantā predam abduxerūt vt ab extrema in opia ad summā oīm rex vbertatem ob lancee ipsius miracu Hildebertus ep̄us lum peruenerunt.

Hildebertus cenomānoꝝum gallie ep̄iscopus. vir i genio ⁊ scientia diuinus. hac tempestate elegiaco carmine plurimū valuit. Is multas tribulatōnes ac car ceres ac vincula apud romā pro christo ⁊ eius ecclesia sustinuit. Vbi ⁊ ep̄stolas plures elegantes edidit. ac versus quosdam eleganciores de suo exilio. librūq; perpulcrum. de tedio huius vite querimoniamq; sui ipsius partim metricē. par timue prosaice composuit. atq; orationem deniq; ad trinitatez pulcerrimā ac ad/ uersus quosdam de eucharistia. multa alia edidit.

Sanctus quoq; Maurilius ep̄iscopus Rothomagensis sanctitate precla/ rus. eo tempore vixit.

Ordo cisterciensium anno dñi millesimo nonagesi mo octauo. in burgundia a roberto religioso ac venerabili molinensi abbate in heremo cistercij pmo ortu habuit. Quē ordinē urban⁹ papa sub diui benedicti abbatis regula. multis tñ additis cōstitutionib⁹ pfirmavit. Et plurimis priuilegijs dotatus. augmētū in toto orbe sensit. Cum in epātu lingonensi monasteriū religionē pspiciū ac fama celeberrimū nomine molisin⁹ fundasset. Et varijs deinde possessionib⁹ atq; viris illustribus auctū fuisset. Cū diuturna ac copiosa societas v̄tutibus deficere cepit. celestium amatores. Nec vberima spemētes ac paupertatem eligētes. vii⁹ et viginti mōachi cū p̄re roberto egressi. post abrupta cōuallū. ac itineris difficultates varias. Tandem ad cysterciū in cabilonēsi dyocesi locū vaste solitudinis. horrendi aspectus tenuerūt. Bratū igit a deo p̄ordi natū locū acceptant. P̄biq; nouū locū religionis et ordinē institui t. a q̄ loco cisterciensium ordinem nūcupare voluit. Freti deinde consilio oddonis ducis burgundie. Et hugonis archiepi lugdonēsis sedis aplice legati. ac walteri cabilonēsis epi. heremū in abbatia extruere ceperūt. Qui breuē in oibus mirūimodū creuit. ac viros inuērabiles doctrina et sanctimonia illi fides promulit. In latere sinistro eius ecclesie viginti quatuor sanctorū abbatū sepulcra cernūtur. in dextra magni alani cum suo epigramate.

Robertus vir sanctus abbas molinensis ex campania ortus primo monasteriū beati stephani in parochia trecacensi ingressus. Inde relicto monasterio cum alberico. odone iohanne. stephano. letaldo et petro monachis heremū petijt. cisterciū auxilio ac auctoritate fret⁹ hugonis archiepi lugdonēsis ac oddonis burgundie ducis ut districtius maiorū instituta obseruaret. In cabilonēsi dyocesi monasteriū fundauit. Inde ad molisimū reuocatus. Albericus vir deuotione clarus in eius locus successit. Qui industria in sc̄ta

Robertus abbas

religione ac laudabili cōuersione profecit. Et a pascale summo pōtifice priuilegijs exēptōibusq; dotat⁹ fuit.

Stephanus abbas

Stephan⁹ abbas cistercij religionis paupertatis ac discipline regularis amator. anno. M. c. lxx. t̄pib⁹ henrici q̄nti cartam caritatis auctoritate sigilli apostolici cōfirmatā pfecit. Is ob paupertatē ingredientium aīo afflictus verētes obfuantia admodū rigidam. in nocte p̄ somniū vidit ingētē multitudinē hoīm claustrū adijisse. Illico seq̄nti die bernardus cum fratribus et comitibus ingressus ordinē cisterciensium plurimū auxit ac decoxit ut infra patebit.

Iherosolimoz recuperatio. et regni eius apud xp̄ia nos principium.

Duces christiane expeditionis ad kalendarū octobriū diem antiochie cōuenerunt. Boemūdu prim⁹ ceps antiochie declaratus. Interea vō mortuo hugone magno reliqui duces Raymundo excepto q̄ cesariā cappadocie obsidebat proficisci hierosolimā cū exercitu instituere. in liciam simul cōueniētes. Torsam oppugnare adorti. tribus mensibus frustra p̄sumptis. soluta obsidione tripolim mouere. Et pacem supplicii illius regulo dederūt. Postera die nonaz maij quarta. breuiore licet asperiore p̄ montes via hierosolimā petere inceperunt. Primisq; castris bethelon oppidū arduo in monte situm est peruentum. Secūdis ad urbem zebaram in cuius finibus ab aqua laboratum est. Tercijs ad flumē bergim. Inde per calles arduū superātes montē. Postero die quintis castris baruthum urbē maritimā puenere. Et s̄b inde ad sagittā post ad furrū debinc ad acū singulis castris ē descēsum. petētesq; p̄ diē q̄ secuta ē itineri initi. nonam oppidū cayphas noīe tandē decima die ad cesareā applicuerūt maritimā urbē inclitā palestine. quā beatus asserit hieronimus birgos olim. id est stratonis urbem appellatam. herodē q̄ maritimos insano extructaz opere. de augusta cesaris octauij noīe cesareā appellasse. laborati apud eas dies duos. tercio ramolas adeūtes. eas inuenerūt metu a turc̄ sarracenisq; desertā. Exinde moti de tercia vigilia castris sex progressi passu-

um milia. sole vir dū orto primū vrbis hierosolime menia prosperere. Videres vō tūc varios summo in gaudio motus. pars clamores in celū attollere: iubilis pars et canticis optimū maximū ihesum venerari. pars lacrimis vbertim in genas fluentibus. in faciēq; pstrata sanctam vrbē. sanctū venerandūq; sepulcrū dñi salutabat. Ea aut vrbis (vt pmissum ē in supioribus) in palestina sirie regione arduo in monte sita: mōtibus pariter arduis circūdatur. nec flumina intus. aut primo in agro. nec fontes habet pter vnica syloe amnē tenui et qñq; p estatem nulla fluentē aqua. Qui montē syon radens. vallem iosaphat mediam secat. quā ob aquarū necessitatē. cisternas aquā ptenentes pluuiā intus et extra ager multas et ppe infinitas habet. pñet aut eius ager ad varias gentes xpiani noīs inimicas. Mā arabes moabitide et amonite ab oriē tali plaga. Sedumei egiptij et philistei a meridionali plaga. Et maritime ciuitates ptolomaida q et Acon Tyrus et Tripolis. ab occidentali. tyberiasq; cesarea philippi regio decapoleos et damascus a septētrionali in hierosolimitanos fines spectāt. Itaq; q̄primū ad hierosolime menia portasq; ventū ē. nihil antiquius duces duxere q̄ vrbē in circuitu lustrata. metandis q̄ oportune castris. loca ducibus exercitiūq; diuidere. Christiani igit compato omifariam cōmeatu. q̄tuor locis oppugnare vrbē magnis virib; adortū. eā hierosolimitanis acriter defendentibus. ydibus iulij vi cepere. precipua tñ in recupanda tanta vrbe laus gothifredi fuit. q̄ partē muri ei ac fratribus ad oppugnandū assignatū primus conscendit balduinoq; potestati fecit. vt in vrbē descendens xpianis portas recluderet. quibus certe irrūpentibus tanta cedes facta ē. cū in vrbē vel maxime in templo vt morietū cruoz tales hoīm supgrederet. Cepissent eadē quoq; die templū. nisi nox supuenisset. Postridie cū ad superiora templi expugnanda reditū esset ciuib; miserabili voce planctuq; supplicantibus. Et per eos p̄sidiorū primoribus ē cōcessa vita. In hūc modum hierosolima a xpianis capta ē. ydibus iulij nono et nonagesimo supra millesimū salutis anno. Postq; heraclij impatoris t̄pibus ea ciuitas a sarracenis fuerat possessa. Potiti templo duces vrbis. et illius purgatione a cadaueribus sarracenis iniuncta. exuerūt arma. Et ad sanctū dñi sepulcrū cernui vel poti⁹ repentes perrexere. idem fecit omīs xpianoz multitudo. Petiti postea latebris. p̄deūtes xpiani numero paucissimi hierosolimis habitare cōsueti. Quibus ostendentibus vbi dominus ihesus in horto captus. vbi vberat⁹ vbi passus vbi deinde obseruatus. et demū ascendit in celos didicit omnis populus

Gothifredus primus rex hierosolime

licitatem pertineat diuturnū ē. Anno em vno post captā tot laboribus hierosolimā gothifredus febr̄i cor⁹ reptus moritur.

Baldunus frater cum gothifredus febre correptus obiit. magno oīm xpianorum qui terram incolabant sanctam consensu. non sicut frater dominus sed rex hierosolime est creatus fuit. is annus xpiane salutis supra millesimū cētesimus primus. quo in anno secūsus urbanus pontifex romanus tanq; re ab se inchoata dominici sepulcri liberationis feliciter absoluta carnis humane carceribus et ipse liberatus est. Baldunus annis. xviij. regnavit cum sarraceni magnos exercitus recuperande hierosolime eam conduxerunt. In quos paz psulte intulit conflictus. tandem vocauit genueles et venetos et acon vrbem terram maritq; oppugnās obtinuit. ac sarracenos fudit atq; fugauit. indeq; egiptios secundo p̄elio superauit et caliphā eorum regem interemit.

Stella insolita hoc anno prima q̄dragesime hebdomada. feria sexta circa vesperū in austrū et occidentē lucere visa ē. Et per dies. xrv. eadem hora semper splenduit. Cui ingens trabes visa est ex oriente occurrere. Post hoc in cena dñi. vī se sunt due lune parum ante diem. vna in oriente et altera in occidente. Non multo post Cometes longos et flāmeos crines per mane ducens apparuit. De qua quidā monachus malinaberie elmerus nomine. Venisti inquit Venisti multis matribus lugendum. dudum est quod te vidi. Sed nunc multo terribiliorem te intus eoz patrie huius excidiū minantem.

Baldunus rex secūsus hierosolime

Sexta etas mundi

Anno mundi. 6293.

Anno xpi. 1094.

Pascalis ei⁹ nois secundus papa natione ytalus e flaminea prouincia. patre crescentio. m^{re} alsacia. Raynerius an⁹ pontificatu vocatus vrbano pontifici substituit⁹. que gregorius septimus ob virtute⁹ et doctrina⁹ scti clemētis p^{re}sbyter creauit. In q^{uo} dē loco clerus ipe post vrbani morte. eūde pascālē vita p^{ri}uata p^{re}sentū q^{uo}ppe q^{uo} antea monachus fuerat etiā nolentē et latitante pontificē creat. q^{uo} dicerat humeros suos neq^{ue}q^{ue} tanto oneri suffecturos. sed expectente pplo. eligente clero collaudante cardinaliū senatu pontificū munus suscepit. maxime v^o cū ter acclamatu esset sanct⁹ petrus rayneriū virū optimū pontificē elegit. Cui postea pascalis nomen indidit. tiara capiti eius imposita conitante pplo et clero equo albo ad lateranū pducitur. Inde post v^{ic}tionē coronā de more accepit. ecclesie postea labenti q^{ui}dam seditionibus cōsulturus. copias suas in gibertū antipapā mittit qui nō multo post subita morte correptus. a malis tñ eccia dei nō statim quietuit. Richardus campan⁹ comes albertū q^{ui}dam sufficit attellanū ciuē q^{uo} statim a bene sentientibus abdicare se magistratu coact⁹ relegat. Lauerses aut⁹ agri p^{re}nestini incole theodoricū q^{ui}dam pontificē creauere. Alex⁹ ij q^{uo} p^{ri}uā ducti q^{uo}nto et centesimo die e pontificatu deiectū anachorite habitū induere cogūt. Pacata tandē eccia romana pascalis vir magni ingenij animi vrbē castellanā et beneuentū ab hostibus occupatā recepit. Hīs et alijs plurimis facinoribus strenue gestis in cisalpinā p^{re}ficiat⁹ vbi guardastallū agri cremonēsis oppidū conuentu multorū principū et ep^oz habito de homagijs de feudo magna habita ē rō. Rome p^{re}terea ecclias. xv. cōsecrauit. Dedicataq^{ue} p^{re}nesti agapiti basilica romā effusa obuiā vrbana multitudo honoris cā tandem redijt. q^{uo} dē ex freq^{ue}ntia inualitudinem incidens se paulo post moriturū cognouit. Quare acceptis ecclie sacris cohortatusq^{ue} cl^{er} ad pacē et cōcordiā. pontificatus sui anno. xvij. mense. vj. die. vij. moritur q^{uo}nto decimo kal. februarij sepeliturq^{ue} in basilica constantiniana.

Elasius secundus iohannes antea vocat⁹ p^{ri}ia caietan⁹ p^{re} crescentio nobili genere natus ingenueq^{ue} a teneris annis educatus et doct⁹ in mōte cassino religionis fundamēta perdidit sub odrisio abbate viro sanctissimo hanc ob rem ab vrbano secūdo romā accitus. Vir et ipe sanctissim⁹ et omī laude dign⁹. si vitā p^{ri}uā et mōres. si doctrinā inspicias. Itā et cōstanter et sancte in tantis p^{re}cellis humanaz p^{re}turbationū vixerat. ideo vno oīū p^{re}sensu pontifex creatur. verū cinctus fregepanis ira ob hāc electionē p^{re}itus q^{uo} vnu ex suis cardinalib⁹ collegio p^{re}posuerat quē pontificē eligerēt. in monasteriū paladij cū armatis satellitibus irrupens refractis foribus obuiū quēquā p^{re}cutit. pontificē obtorto collo in terrā deiectū calcibus p^{re}terit in vinculaq^{ue} cōijcit. cardinales fugā parātes ex mulis et equis deijcit nullūq^{ue} genus p^{re}tumelie p^{re}termittit. Nō tulit tantā iniuriā populus ro. cōfessi liberat⁹ in lateranū ducit vbi de more coronat. Persequente dein de illū heinrico impatore in gallias p^{re}fugit vbi ab abbate cluniacēsi magnifice et splendide suscipit intereundū ecclias in tellano et in tornaco dedicat. tandem ad cluniacense monasteriū pueniens. Ibi dū multa i ecclie reformatōem tutelāq^{ue} cū regibus et principibus moliret. pleuresi corrept⁹ pontificat⁹ sui anno primo die quinto moritur. Sepelitur autem eius corpus intra limina cluniacēsis cenobij.

Anno mūdi. 6313.

Anno xpi. 1114.

Calixtus secundus guido antea vocatus natione burgūdis. viennensis archiepiscopus originē a regibus francie anglie atq^{ue} etiā alemantie. p^{re}sapia ducens et vt alij habent comitū burgūdie frater a cardinalibus qui cluniaci tum aderant pontifex creatur. verū non p^{ri}uū pontificiū habitum sibi desumpsit q^{uo} intellexit se ab hīs quoq^{ue} cardinalibus confirmari qui rome et in ytaliam remāserant. Renucijs cognita romam veniens populo obuiam prodeūte vrbem ingreditur congratulantibus omībus. Reb⁹ aut⁹ ex sentētia rome compositis beneuentū p^{re}ficiat⁹ quo principes cōuenere qui iureiurando. p^{re}miserūt se in potestate pape semp affuturos. Inde romā rediens legatos ad heinricū impatorem mittit. Qui pace sine vlla p^{re}tentione composita ad vrbem redeūtes tabellam pacis ad lateranensem basilicam suspendere publica igit leticia exorta est. Pontifexq^{ue} interea beneuentū delatus infausta in expeditione sua multos sibi carissimos febribus correptos amisit. Et ipe mala pariter vsus valitudine lectica in vrbē eger mestusq^{ue} relatus est. at Calixtus pontifex valitudine vix dum reintegrata concilium laterani non gentorū patrum congregauit. in quo cū pacem inter multas dissidentes cōposuit. tū maxime ecclesiasticū status reformauit. Et q^{uo}d plurimi faciendū ē dñicum michaelē venetorū ducem vt laborantibus apud hierosolimā xpianorū reb⁹ subueniret missis cum vexillo ecclie nūcijs exorauit. Tandem de deo deq^{ue} hominibus bene meritis pontificatus sui anno quinto. mense decimo. die sexto in dño moritur.

Linea summoꝝ pontificū
Pascalis secundus

Elasius secundus

Calixtus secundus

Linea imperatorum
Henricus quintus

Henricus eius nomis quintus predicti Henrici quarti filius anno ab incarnatione dñi. M. c. vij. ab electoribus electus impare cepit et impavit annis. xx. Is vi ueniente adhuc pater rex romanorum declaratus genitorum bello fuerat persecutus. quod maiori ex parte circa Leodiū coloniāque est gestū. Mouerat Aquilgrano cum exercitu filius in genitorum Leodij agentem ducturus. et promississe cohortes apud Mosam pontem occuparunt cum patrum milites in illos delati plio decertarunt priusque quam Henricus filius accessisset sui potestate turbati clade haudquaquam sunt confecti. Recessit itaque Henricus filius in colonienses fide genitori seruantes auxilio archiepiscopi fauenti sibi fretus Colonia paruo obsessio tempore recepit. Inde episcopus Rothardus in Herbipoli ponens securitate ab urbanis accepta dimissis saxonibus cum bauarijs ad obsidionem Nurmberg diuertit quam urbem expugnauit. soluto exercitu ratisponam accessit. quem pater illico subsequens Robertum episcopus in Herbipoli restituit et auxilio Ratisponensem suum filium urbem fugauit. postea reuersus Leodiū constituerat illi obsidionem priusque potiret nullatenus relinquenda. continuaueratque menses quatuor. cum pater ad annu regni unde quinquagesimum eo in angore animi est defunctus. et Henricus ipse filius eius nomine quintus regna quibus tunc potiebatur retinuit iustiore titulo gubernanda. Reliquumque quod in patris fuerat potestate a populis est promissum inde annos quinquaginta prius accepti in patrum morte regni Germanie illo confirmando totos adhibuit. nec pontifici romano Pascale secundo ea ratione aliter molestus fuit quam quod et ipse episcopus aliosque ecclesiasticos ausus est in iussu pontificis inuestire. Cumque pontificem eam auctoritatem petita constantissime uidisset denegare dolis rem est aggressus et ad sextum regni annum ueniens cum exercitu in Etruriam oratores promissit. qui ostensis mandatis regem sponte dederunt si ad coronationem admitteretur iuratur se omnem inuestituram omnino omittitur ut omnes regnum suorum ecclesie iura propria. et beatus Petrus suum habeat patrimonium sic a Carolo Luduico Henrico sancto et alijs imperatoribus factum fuerat. ea sponsione solenni firmata misit pontifex suum legatos quibus rex ex concepta rome formula iuramento promissit. Venit itaque Henricus ad terciū idus februarii ad mortem gaudij quam et nialis dicitur. cui postea die signiferi cum vexillis et multitudo populi cum olive romusculis occurrerunt. cum est ventum ad supremos scalaz atrij gradus prostravit se rex ad pontificis pedes et eleuatum ille ad osculum admisit priusque introducere professionem ex more imperatoriam fecit et tunc a pontifice imperator appellatus est. postea petijt imperatorem pontifex ut promissa seruaturus inuestituris abrenuntiaret. ille surgens secessit ac Pascale cum vniuersis ecclesie platis per fraudem interceptit eorum bona in predam conuertit. Postera die populus romanus armis correptus contra theotonicos insurrexit tandem urbem eiecerunt. Imperator autem in circuitu urbis rome in vindictam eam suburbana incendio consumpsit. Romanis tamen ut se admitterent muneribus donisque tentauit. vna tamen romanorum vox fuit ut nunquam admitteretur quam pontifex et cleri liberi essent. Compositis igitur rebus imperator a pontifice confirmatus et coronatus Voti compos factus in Germaniam cum pace redijt atque Mathildem filiam regis anglie in Maguncia sponsam accepit. Deinde decimo imperij sui anno in Italiam rursus venit cum rite coronari non obtinuerit a Mauricio archiepiscopo coronam accepit. Tandem in manus Calisti pape iura ecclesie resignauit absolutionis beneficium impetrauit. Postremo dum inferiores partes rhene circuire parat in Traiecto frisie urbe morbo correptus die clausit extremum. Unde per coloniā ad spiram ductus iuxta auium cultu regio sepelitur. Ad cuius tumulum tale inscriptum est epitaphium. Filius hic: pater hic: auus hic: proauus iacet istic. In eadem quoque basilica Spire de his imperatoribus promissis hec scripta in sepuchris marmoreis continetur. Conradus sanctus imperator romanorum anno M. c. xxxix. nonas iunij obiit. Huius Henrici filius tercius dicitur niger romanorum imperator anno M. lvi. obiit nonas octobris. versus septentrionem scriptum extat huius. filius Henricus quintus dictus senior romanorum imperator M. c. vi. septimo idus iunij obiit. Filius eiusdem Henricus quintus iunior romanorum imperator. Anno dñice incarnationis M. c. xxv. x. kalendū augusti obiit. hec addere libuit ob varia dicta historicorum.

Anselmus lucensis episcopus vir doctrina ac sanctitate precipue per hec tempora floruit. qui operam dederat ut cenobium tam amplum sancti Benedicti in mantuano agro Mathildis impensa edificaret. eodemque in loco sepultus. ac Mantuam deinde translatus in cathedralē ecclesiam ne a vicinis furto subriperetur cum miraculis continuo clarior fieret. ubi nunc usque miraculis clarus quiescit.

Anselmum quoque alium fuisse ea tempestate scribunt. Is vir doctissimus et apud anglos tanti precij habitus ut breui ex monacho abbas. de inde Cantuariensis archiepiscopus sit factus et preclarissima opera composuit de meditationibus. Cur deus homo de libero arbitrio. de similitudinibus monologion. de predestinatione. et plura alia prescripsit. nec dum. xv. sue etatis annum attingerat cum mente reuolueret vitam quam in deum erigere posset. patriam egressus partim in Burgundia. partim in francia ac normania ad sanctitatem pegit et preceptorem Lanfrancum elegit qui in candoniensis cenobii regimine assumptus ipse prioris officio functus est grinlacensem.

Elicia quoque hec tempora fuerunt que etiam Sigibertum monachum balbatensem. virum spectate doctrine protulere qui in omni scientia literarum ingeniosus. temporum descriptores post hec tempora obiit.

Berta etas mundi

Ordo templatorum

incepere. et uti a principio relictis perituris diuitiis homines sacro operi subintrabant. sic in processu quasi ad paratos thesauros ceperunt impatientes inopie euolare. inde castris urbibus populis impare. sibi quiete. seruatis bella committere et militie magistratum oneris olim officium in honorem potissimum sublimare. quibus sic inclinatum a virtute labentibus eorum exterminationem sub clemente quinto pontifice infra edocebimus.

Anno domini millesimo. xx. ab incarnatione (ut scribit Vincetius) cepit ordo templaris militie. qui dicuntur sancti Iohannis hierosolimitani. hi regunt sub regula beati Augustini habentes habitum nigrum modo laycali sed cum cruce alba in pectore. qui deputati sunt ad pugnandum corporaliter contra infideles. quorum locus principalis Rhodis insula. qui subduntur magno magistro rhodi. Similiter omnia eorum oratoria per orbem dispersa que multa sunt et opulenta. et quia pauci eorum sunt clerici. privilegio tamen personali et reali clericorum gaudentes sunt. horasque suas ex oratione dominicali videlicet pater noster indies perficiunt. de quo inferius fiet mentio.

Apud Indos generale et precipuum est cognomen suorum patriarcharum Iohannis presbiteri. quos in primis Matheus apostolus. deinde eunuchus Cadici regine in ethiopia constituit. et India beatus Thomas apostolus ad fidem conuertit. Iohannes autem presbiter non solum pontifex sed et magnus imperator censetur. Cui imperio duo et septuaginta reges parere et tributa pendere quotannis dicuntur. In quorum regnis. xxvij. supra centum archiepiscopi president. In ciuitate autem maxima nomine Bibribis sedem pontificatus et imperii habent. Anno autem domini. M. c. xx. Iohannes patriarcha unus de maximis Indorum romam veniens calixto papa cardinalibus ac ceteris prelatibus in publica assistentia narrauit quomodo sanctus Thomas apostolus quotannis diuinissimo sacramento populum in India communicat manu sua porrectum dignis et retractum ab indignis apud ciuitatem Bulnam.

Burdinus antipapa natione hispanus quem Henricus quintus imperator secundo gelasio pontifice uiuo in ydolum erexerat sutrium se continuerat. cui benedicti nomen datum fuerat per id tempus apud urbes romam secundo calisto pontifice romano rebus ecclesiasticis intentio contra eum pontificis nomen usurpare uolens. In ea urbe eum cetani comites tyranni defensauerant. Dumque calistus concilio intentus esset ui-

as illi claudiam et aurelianam adeo latrocinij sedauerant ut nemo illis romam tutus securusque posset accedere. quomodo calistus pontifex copiis undique contractis sutrium obsedit. cuius oppidanum infelicem Burdinum e vestigio dederunt. Isque camelo uersa in bestie caudam facie impositus romamque productus non minus in urbe quam in toto itinere ridiculo plebi fuit. abstinens tamen calistus ab iniqui hominis sanguine. illum in cauea monasterium detrussit. Multa interim calistus in Rogerium Sicilie comitem se regem ytalie appellan-

tem animo non minus celso quam irato dum molitur obire ut supra premissum est.

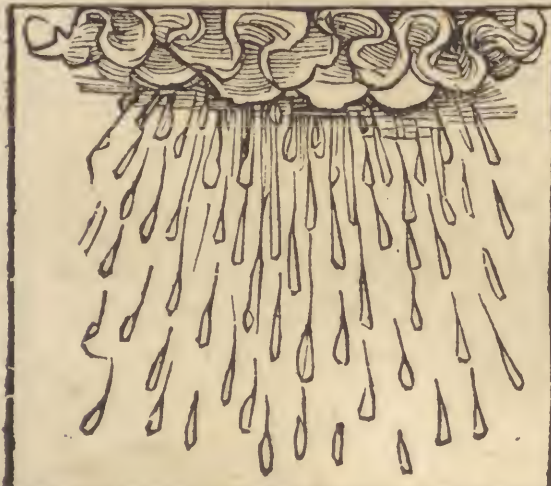

Bernhardus clareuallensis abbas natione burgūdis. hic ex castelliōe burgū
dioꝝ castro nobili ortū habuit ex parētibus nobilib⁹. cuius p̄ Tesselinus
miles strenuus ac deuot⁹ opidi defontanis ppe diuionē. mater Adeth ex castro
montis barri. que p̄ter Bernhardū terciogenitū q̄nq; filios ac filiā sanctimonia/
lem in lucē pduxit. q̄s cibus cōibus ac grossioribus (vt liberius ī monasterijs dō
seruire possent) enutrit. Vidit aut̄ somniū dū in vtero gestaret bernhardū catel/
lū candidū in dorso subruffum ⁊ latrantē p̄sagiū futuroꝝ vt magnos latentos in
detractores ecciē faceret. Cū. xxiij. attigisset annū cū. xxx. socijs (relicta domo pater/
na) in cisterciensi monasterio anno dñi. c. xij. religiōis habitū deuotissime suscepit
qđ a Stephano religiosissimo viro añ p annos. xv. firmatū extitit. in q̄ tantū pfe/
cit vt breui t̄pis spacio ob maximā sanctitatē ⁊ doctrinā clareuallēsis abbas ab oī/
bus creatus fuerit. cui quidē loco maxia cū gloria p sex ⁊ triginta annis p̄fuit. ⁊ ī
vita sua monasteria centū ⁊. lx. sui ordinis extruxit. illustrās eccliam sanctitate vite
et suauitate doctrine ⁊ miraculoꝝ glia. Preter em̄ laudabilē vitā ⁊ sanctitatē ma/
ximā igenij sui plurima edidit monimēta. de p̄sideratiōe ad eugenū papā. de cāti/
cā cāticoꝝ. de amore dei. libꝛū meditationū ⁊ plura alia: omelias q̄s varias. epl̄as
ac sermones. Cū apud oriētales ediffa v̄bs xp̄ianis ablata esset bernhard⁹ tantā
noi xp̄iano. iustā ignominie notā idignissime tulit. Is p̄icipes p̄latos nobiles
et populos galliarū pene singlos adiēs incūdā eē expeditione vexilla cruci ī barba/
ros pferēda p̄cionabūd⁹ clamabat. ⁊ cōradū ro. regē ducē expeditionis mun⁹

Sanct⁹ Bernhard⁹ ab
bas clareuallensis

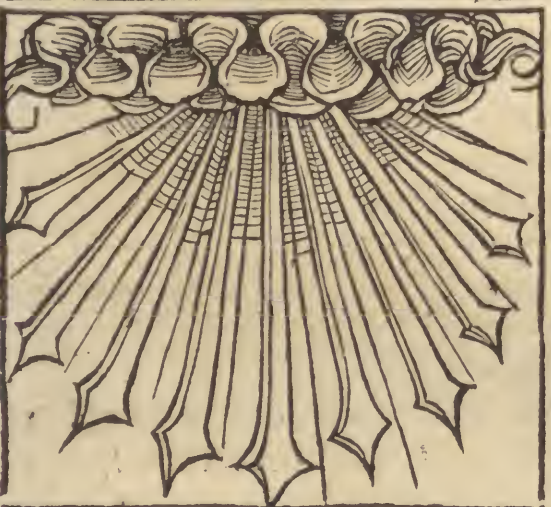

Petrus alfonfus

induxit. Veniq; p⁹ mlt̄a miracula p̄petrata cō/
sumatis vite sue annis circiter. lxxij. obdormi/
uit in domino.

Petrus alfonfus circa annū dñi dñi. c. claru
it genere iudeus antea moises vocat⁹. q̄
relicto iudaismo baptisimi sacramētū deuotissi/
me suscepit. ac libꝛū pulcherrimū p modū dia/
logi elegātē cōposuit in q̄ contra iudeos ⁊ sar/
racenos egregie disputat. Alij tñ scribūt illuz
ad conuersionē venisse circa añū dñi dñi. c. vi.
et ab Alphonso hispanie rege ex sacro fonte
susceptū. ⁊ id factū ī die natalis aploꝝ petri ⁊
pauli. vii ob venerationē ⁊ memoriā ei nomē
impositū fuit petrus. ⁊ ob hoc alphonsi cog/
nomētū habuit. ea gesta sunt in sede hostiēsis
ciuitatis. qui postea christianā legē omnibus
prestantiorē esse conclusit.

Sacro igne hac tēpestate in occidēte mlti
saccēdūt. mēbris istar carbonū nigrescē/
tib⁹. q̄sobrē anno dñi dñi. c. xxviij. mlti d̄ pa/
go sueffionico sacro igne succēsi ad eccliam b. marie ī ciuitate sueffioꝝ si/
tā conuenerūt. ibi diebus pauc̄ mīas dei ⁊ beate dñarie prestolantes sa

(lutē consecuti sunt.

Dorca quedā in ligninensi porrochia teste vincētio gallo entra ē por
cellum hoīs faciē habentē. eodē quoq; anno pullus galline q̄drupes nat⁹ est
cies ignee apparuerūt in celo q̄ p totū celū sperse plurima parte noctis vise ⁊
stelle p̄plures de celo ī terrā cecidisse vise sunt. supfusa aq̄ fum⁹ cū sono eribat
iēs insup asperrima fuit. p q̄ statī valida famēs
subsecuta ē. ac hoīm mortalitas luesq; aialiuꝝ
agrestiuꝝ ⁊ domesticoz. strages quoq; auiuz mutuo
concertancium extitit.

Quaremotus p̄terea in ytalīa multis ī locis q̄dra
ginta dieꝝ spacio pdurauit vt vīlle amote sint.

Luna. xiiij. intēpesta
nocti stell̄ lucētib⁹
eclipsim passa versa ē in
colore sanguineum.

Monstrū quoddā ge/
nūm corpis mlt̄
peperit ante habens faci/
em homis retro canis.

Johannes de tempo/
ribus qui fuit armi/
ger caroli magni ⁊ vixit
annis. ccc. lxi. moritur.

Berta etas mudi

Anno mudi. 6325.

Anno christi. 1124.

Honorius secundus q̄ et Lambertus flagnani molensis agri genitus hosti-
ensis ep̄s eo tpe pontifex creat̄ q̄ Balduinus ab hostib⁹ p̄cio redempt⁹
antiochia iherosolimitano regno adiūxit. Honorio et si obscuro loco natus erat
tū l̄atura et moribus tanto magistratu dignus videbat̄. verū nō adeo eius in-
gressus laudat̄ cū ambitioe quorūdā ponti⁹ q̄ oīm bonorū pōtificatū inierit. nā
populus ip̄e Saxonē sancti Stephani cardinalē pontificē p̄cupide nimīū opta-
bant. id q̄ se cupere leo fregepanis ostendebat. At vero cū id velle Leonē cardi-
nales quidā cernerēt ne ex eius sententia pontificē legerēt omisso Saxonē The-
baldū sancte anastasiē p̄biterū cardinalē pontificē delegūt quē Celestinū appel-
larūt. tūc Leo nō amplius imorandū ratus Lambertū de q̄ ante p̄missum ponti-
ficē p̄ponit. cleroq; electionē approbante. q̄ inde oīm cōsensu pontifex maxim⁹
cōsalutat̄. qui cardinales quosdam viros insignes creauit quorū opa postea ma-
gnis in rebus vsus est. At vero cū in pontificatu recte gubernato quinquēnio ac
mensibus duobus vixisset collachrimantibus omnibus morib⁹ et in basilica late-
ranensi nullo non genere honoris adhibito sepelitur.

Innocentius secundus ad annū salutis tricesimū et vndecies cētēnū Honorio
successerat. patria roman⁹ ex Thiberina regiōe patre iohanne. qui pontifica-
tu suscepto statim in Rogeriū Rogerij comitis sicilie filiū mouet. Is sese ytalie
regē appellans egre tulit adeo vt iracundia magis q̄ viribus ad eā rē aggredien-
dā necessarijs fretus tumultuario cōtractū impetū exercitus in illū duxerit tanta
p̄fectus celeritate vt apud sc̄i Germani opidū improuisu inipetu sit repulsus.
oppidoq; capto. at Guilhelmus calabrie dux Rogerij filius cū exercitu veniēs
comisso p̄lio pontifex cū cardinalibus capti gloriā adeptus est. Rogerius tamē
modestia vsus pontifice cū suis liberato quicq̄t voluit ab eo p̄ter regni titulū im-
petrauit. reuersus romā Innocētiū Adulterinū pontificē nouū sibi suffectum
reperit. Petrū petri leonis filiū qui se Anacletū pontificē appellaret. Is spolia-
uerat absente Innocētio primarias vr̄bis eccias aureis argēteisq; ornāmētis
et cōflata inde ingenti pecunia multos in vr̄be corrūperat. q̄obrē sibi et suis ti-
mēs Innocētiū Conrado Sabinensi ep̄o cardinali vicario suo in vr̄be relicto
roma migrans cū cardinalib⁹ et curia p̄ pisas et genuā ad Philippū regē in frā-
ciā est delatus. Inde celebrato apud claz montē cōcilio Petrū antipapā et secta-
tores cūz damnasset Aurelianū se cōtulit. In belgis deinde habito cōcilio in yta-
liā cū Lothario impatore rediit. Celebrato apud placentiā cōcilio pisas se contu-
lit. et cū genuensi populo reb⁹ breui cōpositis. tandē romā accessit pontifice in la-
teranū et rege in auentium montē a populo p̄ductis quies pata ē maxima ciuita-
ti. celebrataq; synodo laterani cōstitutōz q̄ extat. Ne q̄s in clericū man⁹ audeat
injicere violentas inter alia fecit. afflixit vero huius pōtificis extremo tpe omēs
ytaliam fames valida. pontificat⁹ sui anno. xiiij. mense. vij. die. vij. moritur.

Celestinus secundus Guido antea vocat⁹ sc̄i Marci p̄biter cardinalis natio-
ne tuscus mortuo innocētio ad annū salutis terciū et q̄dragesimū supra vn-
decies cētēnū pōtifex creat⁹ oīm cōsensu. Fuit aut̄ ortus e castro felicitatis qd nō
nulli ciuitatē castelli esse affizmant Typhernū ab antiq̄s appellatū. Hic btus in hoc tantūmō dici potest qd
nullis seditionib⁹ toto suo pōtificatu ob breuitatē t̄pis vexatus fuerit. propter hanc vt arbitror causam. q̄a
vbiq; peste laboratū ē. ex q̄ et ip̄e pōtificatus sui mēse q̄nto morib⁹ sepeliturq; in lateranensi.

Otto ep̄s Babēber-
gensis

ctor confessorum confortiū refertus est.

Balduinus ei⁹ nomis terci⁹ iherosolimorū rex prior Balduini cōsobrin⁹ fuit.
qui anno sc̄do regni sui gazim turcorū mioris Asie ducē supatū p̄hendit. se-
quēti anno Damasci regē ex improuisu iherosolimā hostili aīo petentē fudit. antio-
chiāq; ciuitatē iherosolimitano regno adiūxit. deīn asclonitay regē vnico p̄lio re-
pult. et Balduinū damasci regulū. tādē defunct⁹ nullū filiū s̄ vnica t̄m. filiā dimisit.

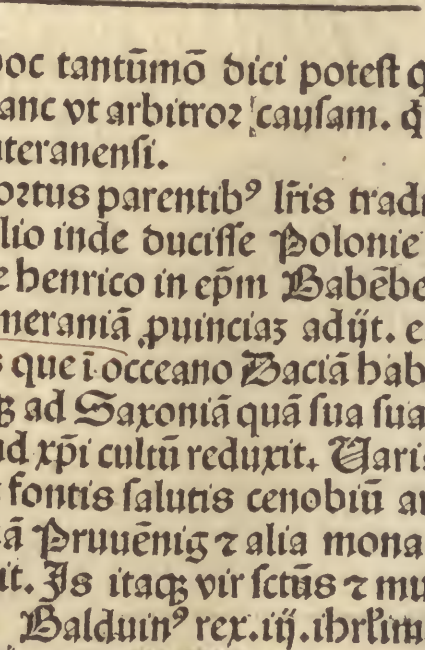
Linea sumorū pontificū
Honorius secundus

Innocentius secundus

Celestinus secundus

Lotharins d' et lintherius dux saxonie pre gebhardo. defuncto henrico quinto sine liberis. principibus maguntie cu legato ecclie romane concuentibus in demortui henrici impatoris locu legitimis suffragijs cesar creatur. licet valde renitens et se tanto honore indignum dicens. voto oim ad regnu tractus fuit. anno dni. M. cxxvij. Is anno primo in bohemos sibi rebelles bella gessit. no sine strage suoz militu. Progenie deinde henrici castigas ideo fridericu et frem ei conradu nepotes ex sorore henrici impatoris rebelles habuit. An in eius odiu conradus a quibusda rex declaratus fuit. habita deinde pace. eo viuete quienit. Imperio itaq suscepto illico Innocentiu papam a petro antipapa roma pulsum in gallia apud leodiū adiit. sacro adact expeditionis breui parande. eu qua tur roma vere primo ducere. Et magno cōfestim exercitu compato in ytaliam euz pontifice venit. Romamq ingressi pontificem i lateranu pduxit. et mira felicitate statim oia ad salutē redegit. Cui beneficio ductus innocentiū ipm imperij corona solenni pompa coronauit. Qui mox i germaniam ad cōprimendos bohemoz motus redijt. qbus superatis. Cū pontifex pisas cōuocatū ex vniuerso orbe aggressus ē cōciliū celebra re. in quo cōstitutōes quasda edidit. Illico rome et in rogerij principatu studiōsi p pontificis innocētiū absentiam caput attollere inceperūt. Viribus maxime innixi quas rogerius offerebat. Quare accersit a pontifice lotharius impator romā cū exercitu aduolauit. et reductā classē pauloante pisam paratissimam eduxerūt. Pontifex aut et impator terra pfecti. rogerius sibi timēs dū in siciliā confugisset oīa amisit q in terra ytalie occupauerat. Cui custodi ente terre pontifex rainonē lotharij impatoris comitem attributo ducatus apulie titulo cum aliquot germanoz cohortibus pfect. Tantis rebus nō magis feliciter q̄ faciliter coniectis. redierūt in urbem principes. Et lotharius in germaniam reduxit exercitū. Hic itaq impator multe prudentie ac clementie princeps fuit. Qui in toto suo imperio nil gessit qd merito ab aliquo reprehendi potuerit. Qui tandē de deo. deq ho minibus bene meritis in piam suāq̄ faciens. verone morbo correptus sine filijs vitam finiuit.

Fulco qntus rex hierosolime

Fulco andegauensiu comes balduni pcedentis gener. in quartū hierosolime regem suffectus erat. Regnauit aut annis. xj. Hic xpianissimus vir fuit. et in armis acerrimus ppugnator. In hūc igitur fulconē regem q duobus filijs militaris rei scientissimis vteret legatis rariores barbari impetus fecerūt. Primosq oim turcos sinū circūcolentes persicū. innumeraviroz milia statuise in xpianos hierosolimaz vsq ducere. Rex factus ē certior. qn antiochenū illi agrū populabūdi ceperant infestare. Buxit tñ in illos et cōgressus audacissime irruentib tria milia interfecit. totidēq ex eis captos tanq in triūphū hierosolimā ligatos traxit. Ad quā tarcoz cladem excitus rex alaph gente turcus. non magis suis turcis q arabibus. Caldeis. Babilonijsq auxiliariis copiosissimo fretus exercitu edissam inuasit mesopotamie ciuitatem. qua baldun⁹ Bofredi frēm qui postea fuit secūsus hierosolime rex potitus fuit. Captaq a barbaris vrbs summa et alias inaudita crudelitate direpta ē. Nam preter occasionem in omni etate commissam. archiepiscopus et clerus oīs quod fidem xpi abnegare noluerūt gladio appetiti sunt. Et qd oīa supare visum est mala. speciosissimas ex nostris mulieres. et nobilitate pstantiores. quas barbari super altare sancti Joannis baptiste qd sciret nris religiosissimū esse violauerūt. Edissam esse urbem illā nobilem medoz. Ad quam sacre tradūt littere tobiam filiū suū misisse gabello. quāq btus thadeus aplus ad fidē xpi pdicationis diuini verbi ac miraculoz virtute puerit. Et in qua (btī thome apli ossibus decorata) abagarus rex fuerit. qn ad dominū ihm datē eple sue fidei. pmeruit scripta manu dei rnsa pcepe. Que postq quoz et xl. annis a xpiano pplo fuerit resecta. pter humane pditionis mores talia a barbaris sit ppeffa. q nulla rōne sint nisi a perditissimis tolleranda. Fulco aut rex quid ea sibi postularer accepta calamitas minus q oportuit considerans dum leporē ex acconensi agro exagitat. equo in caput verso occubuit. baldunusq filius eo nomie rex tercius. regni titulū gubernationemq accepit.

Hugo abbas

Hugo abbas cluniacensis augustudinesis indigena fuit patre dalmatio. defuncto odilone licet renitens de volūate oim factus abbas. bonus scia. melior cōscia. optimus tempantia. forma angelicus. moribus compositus. sermone suauis. Tandē senio grauatus pontio successori cōmisit. vt humilitatis et innocentie thesauros custodiret. et in domino quieuit.

Elinadus item laudunē. episcopus in oīi sanctitate preclarus floruit. Et maurilius episcopus rothomagensis miraculis insignis claruit.

Linea imperatorum
Lotharius secundus

Helinandus epus

Bexta etas mundi

Patauia preclara. diuesq; olim ciuitas. inter danubiū. Enūq; sita. quam prisci cesares ecclesie tradiderunt. vernacula lingua passaw appellata. Danubius ex montibus sueuie venit. ynus ex alpihus. q̄ germaniam ab ytalīa determinant. atq; in loco mixtus danubio nomen amittit. Urbs ip̄a in longū tenditur. nec magno negotio formā insule susciperet. Si quis ab eno. foneam in danubium duceret. Nec yni quingenti passus sunt. ex vna. in alteram aquam. Super yno pons est ligneus. qui sexdecim habet arcus. et ciuitatis partem que transflumen est ciuitati maiori coniūgit. Est et alius pons super danubiū. per quez via est ad montes qui bohemiā respiciūt. Post hos montes fluius alius niger admodum perlabitur. qui ex boemia veniens oppidulum iudeoz. Et terciā patauie partem diuidens sub castro presulis danubio. quasi ex opposito yno se immiscet. Itaq; tria flumina yno in loco coniūgūt. ac propterea locum istū quidam verbo ytalico passum hoc est transitum vocitant. Nam et per hunc locum merces ytalie in bohemiā ferebantur. Et superiores theutonici austriam vel hungariā petebant. sicut et hodie fieri videm⁹. In medio vr̄bis templum est diui stephani pr̄mi martiris huius episcopatus patroni. egregie ceptum. s̄ nondum perfectum. Chorus hic admodum pulcher edificatur. apud hoc templum edes episcopi sunt ad eā partem que respicit ynum. tum capacissime. tum splendidissime. Transdanubiū due quoq; sunt arces episcopi altera in summo montis cacumine. altera in radicibus apud aquas vbi danubius et niger bohemie flui⁹ (q̄ etiā fert ymiones) iūgūt. Est ad sublimiorē arcē grādis ascesus atq; difficilis. q̄ tātu ex yno āguilo p̄t oppugnari. S̄ tot ibi mūtiones addite sunt tā muroz usq; foueaz vt expugnari posse nulla vi hoīm videat⁹. Ibi et aule sunt et camere splēdidissime. q̄s q̄ viderit. nec ornaci⁹ aliqd. nec mūici⁹ vsq; eē putauerit. at vbi descēderis i arcē q̄ isra iacet ornātū maiore videbis. testudinatas cameras. et aulas q̄ p̄ses sunt

em theutonici mirabiles mathematici. omnes quoque gentes in architectura superant. Ornaturque hec ciuitas insignis putania corporibus sancti valentini. quod taxilo dux baioarie ad eum locum deduxit. Et sancti maximiliani archiepiscopi laureacensis. p. s. Rupertum ex laureata in patauia transferat. Fuit enim laureata urbs ad modum insignis in ampla camporum planicie. Et super flumen quod anasum vocant. a quo nunc urbs nomen anasum habet. Ubi olim ecclesia metropolitana floruit. laureacensis dicta. beatusque maximilianus (ut premissus est) archiepiscopus patum rexit. Et inde martyrio coronatus fuit. Sed postquam athila rex humorum. urbem hanc deleuit ubi arx erat. opidum ex nomine fluminis restrictum est. Sedes vero metropolitana in Saltzburgam translata

Hugo de. s. victore

Hugo de sancto victore natione gallus. ex castro sancti victoris canonicus (ut multi affirmant) regularis et parisiensis clarissimus doctor. Circa annos domini mille centum floruit. Singularis in vite probitate et sententia eruditus in omnibus artibus liberalibus. ut nullus ei suo tempore equalis haberetur. ideo in multo precio fuit. Qui preter sanctitatem de qua mira leguntur. tum docendo. tum scribendo multis ad modum profuit. Et post plura reliquit monumenta. De sacramentis valde necessarium librum. et alia opuscula. s. didascalicon. de disciplina monachorum speculum etc. Sermones quoque elegantes composuit. Infirmatus ad mortem cum vicio stomachi ob vomitum laboraret ne sacramento irreuerentiam faceret ait. Ascendat filius ad patrem suum. et seruus ad dominum suum qui fecit illum. Et eucharistia disparuit. Et vir sanctus deo

Hugo de folieto

suo spiritum reddidit.

Hugo alter de folieto qui sancti petri corbiensis asserit fuisse canonicus singularis eloquentie vir qui librum de claustro anime admodum notabile edidit. in quo de securitate claustrum. et periculis seculi. Et de ordinatione claustrum materialis. de abusionibus claustrum. Et de claustro celesti varia narrat laude digna.

Berta etas mūdi

Lucius mortuo celestino successerat. p cuius tpa platus ad latinos infau-
stus edisse direptionis et nro cladis ac ignominie acceptus nūcius. et no-
stroz aīos in noue expeditionis congregāde ardore inflāmauit. Is lucius secū-
dus pīa bononiensis pīe alberto tituli sancte crucis in hierlīm pībiter cardina-
lis fuit. quā quidā basilicā ferme collapsam pīis expensis restituit. Qui inito
pōtificatu nil pretermisit. qđ ad expeditionē hierosolimitanā admodū necessa-
riā ptinebat. Hac em clade audita bernardus clareuallensis vir et scititate et do-
ctrina insignis. vt pmissum ē. pīocinium religionis xpīane assumēs. principes
omēs xpīanos tū līs. tū nūcijs adhortatus ē. vt crucē in sarracenos xpī vexil-
lum sumerent. Vex dū pontifex in his vsaret peste absumitur. pontificatus sui
mense vndecimo. die quarto. ac in basilica lateranensi sepelitur.

Anno mundi. 6345.

Anno xpī. ii. 44.

Eugenius tercius pīis oriūsus. sancti anastasijs abbas in monachū antea a
bernardo viro sanctissimo electus. defuncto Lucio pontifex in eccia sancti
cesarei erat suffectus. maiore sanctitatis q̄ rex gerēdaz pericie spe a pīibus de-
lectus. Cū tñ postea haud quāq̄ min⁹ prudētia quā bonitate valuerit. Qui vbi
romanos instare minis etiā cognouit. quo sui pīfirmarēt senatores noctu abiit
In sabinosq̄ farsense monasteriū delatus cardinalibus et curialib⁹ roma accer-
sitis consecratus ē. Vex cū postea romanoz nō minas tantū. s etiaz facta cōtē-
neret. pacē cum pontifice constituerūt ea cōditiōne vt in sedē suā pacificus redi-
ret. fuitq̄ solenni pompa et summa populi leticia introductus. Qui postea cum
rescisset romanos nequaq̄ bono animo s fraude in grām secum rediisse. insidi-
as veritus tyberi dilabit. quē romani haud secus q̄ Belasiū olim armis telis-
q̄ iniectis pīsecuti sunt. appulsus pīas. illico in francias nauigauit. Repertum
ibi beatum bernardū. didicit rem ecclesiasticā pessimo in asia esse loco. ambo
sancti viri lydonicum regem francoz orauerūt. vt cruce insignitus expeditione
contracta constantinopolim se contulerit. Tandem cū erat annus salutis secū-
d⁹ et quinquagesimus supra decies centenū. Eugenius pontifex in ytalīā est reuer-
sus. Quē romani bene et honeste acceptum in lateranensem deduxerunt. Isq̄ i
vho quē superuixit anno preter compositā rem ecclesiasticā vrbes tarracinā. sy-
tiam. et norbam et fumonis arcem. quas tyranni occupauerāt in deditiōnē rece-
pit. Et tybure obiēs in beati petri basilicā est delatus. Pontificatus sui anno
octauo. mense quarto. die vigesimo.

Anastasijs quartus. patria romanus. patre benedicto abbas antea sancti
ruffi veliterne dyocesi ex cardinali pontifex creatur. Adeptus autem pōti-
ficatum calicem pulcerrimi operis magneq̄ estimationis lateranēsi basilice cō-
donauit. Et edes egregias apud pantheon quod sanctam mariā rotundam vo-
cant breui edificauit. plura quoq̄ mente destinauerat tū ad dignitatem ecclesie
tum ad ornatum vrbis ro. ptinentia si ei aliqn̄ viuere licuisset. laboratū est hoc
tempore fame in tota ferme europa Anastasio clam et aperte pauperibus ipsis
elemosinas prebente. Qui pontificatus sui anno vno. mense quarto die quarto
et vigesimo moritur. Sepeliturq̄ in lateranēsi basilica conca porphiretica.

Richard⁹ de scto victore

Richardus de sancto victore. Vir quidem doctrine spectabilis. canonic⁹ re-
gularis sancti victoris parisiensis. Qui sine vlla dubitatōe disputator acu-
tissimus per hec tempora parisijs clarissimus et inclitus fuit. Qui preter sancti-
tatem etiā infrascripta grauiter quidem et copiose edidit opuscula. videlicet de
trinitate. de spū blasphemie. de potestate iudiciaria. de ptāte ligandi et alia. Ser-
mōnes ad populū elegantes et doctos.

Malachias ortus in hibernia vbi educatus et edo-
ctus. Cui⁹ parentes genere et potentia magni ex-
titerūt. Qui in ciuitate ardinacha a malachia qui i cel-
la ecclesie deo seruiebat formā vite accepit. Anno dein-
de etatis sue .xxv. ordinatus presbyter vices epī gessit
Vacante episcopali sede eo renitente trigesimo etatis
sue cōsecrat⁹ ep̄s conereth introductus ad hoīes besti-

ales quos ad mores optimos perduxit. inde post mortem celsi in archiepiscopū
assumptus intrans ardinachū totius hibernie metropolitanus efficitur. Ille dū
aut hiberniā sua doctrina ac miraculis illustrabat. vex et scotiā. Cūq̄ hebernia
pallio careret. qđ ab innocēcio pmissum erat. accedēs igif Eugeniū ptransiens
clareuallē febre corrept⁹. postea in domino quieuit. Sepultus in oratorio beate
marie. Anno. Mdc. xlvij. quarto nonas nouembz.

Linea summoz pontificū
Lucius secundus

Eugenius tercius

Anastasijs quartus

Malachias ep̄us

Conradus eius nomis tercius Heinrici quinti nepos genere Sueuus Lothario impatore rebus hūanis exempto apud cōfluentiā cōmuni principū voto ad gubernandū impiū assumit p̄sente Theodorico portuēsi ep̄o aplice sedis legato. a quo deinde aquisgrani coronā regni accepit et im- perauit annis. xv. resistebāt tñ saxonēs et heinricus bauarie dux. heinric⁹ cognominat⁹ supbus. Cōuentio principū habenberge postmodū extitit. vbi cum vidua Lotharij ad pacem et gratiā regis sunt recepti. Heinricus vero bauarie dux qui insignia imperialia ī castro Nurmberge occupabat cū ad regnū aspirabat. coactus tandem crucē lanceas et alia reddidit. iudicio principū a rege p̄scriptus quatuor comitatus militibus saxoniā petijt. vbi vitā finiuit. Conradus igit⁹ qui in regnū romani noīs successerat. habi- ta pace in germania in militiā nomē dedit. Fuit em̄ princeps inclitus ac cle- mens a diuo Bernhardo abbate plurimū dilect⁹. cuius hortatu in sarrace- nos crucē vna cū ludouico frācorū rege ac alphonso hispanie. et heinrico an- glie regibus alijsq; plurimis principibus sumpsit. at conradus copijs nō ex Germania magis q̄ Gallijs fretus ingenti multitudine quam eterne vite spes accepto salutaris crucis signo traxit Constantinopolim est de- latus. hemanuelq; secundus grecorū impator vir celestissimus christiano nomī cōtra ac simulabat hostis aduenam ducē blande exceptū q̄tū potuit dolosis artibus in suā pollicere amicitiam est adnixus. p̄cibusq; cōpellitur nullo cōpato cōmeatu iconiū statim ducere. se em̄ p̄staturū oīa que exerci- tui necessaria erant hemanuel pollicebat. Obsessa ē vrbs natura et artifi- cio munita aliq̄diu et acriter. et dum tātus desidet magis q̄ oppugnat ex- ercitus valitudo et nō magis corporū q̄ animorū egritudo quosq; valētes deq; ac inualidos debilesq; con- sternat. Nec satis intellectu est tūc qd̄ ab ip̄is postea rescitū grecis morborū q̄litas effectusq; edocuit gip- sum farine ac panī quē greci importare fuisse cōmixtum. q̄obres Conradus re infecta in Thraciā retro cessit. Postea cōradus lodouicusq; reges greci impatoris dolos malis suis edocti iuuenū conuenientes exercitum Balduino regi hierosolimitano suā operam sunt polliciti. visumq; est nihil magis conducere q̄ damascum copias ducere. tādē iherusalem pueniēs secutus fuerat lodouicū regē diuerso itinere por- tuensis quidez ep̄us cardinalis quē Eugeni⁹ papa sedis aplice legatū miserat iherosolimā. itaq; ductu- ri in Damascum tres xp̄iani reges. cardinalem q̄s legatū et simul patriarchā iherosolimitanum. multos quoq; ep̄os expeditiōi interesse curauerāt. iunctis copijs animisq; magnis conatib⁹ obsident. quā urbē seruos abrahe fundasse cōstat loco cāpestri naturaq; arido sed artificio vberē atq; secundo. ager em̄ effos- sis cuniculis ductisq; fistulis vnde irrigari potest mirā vbertatē p̄ se fert. Paruus amnis in regione vni- cus p̄terlabēs lingulā quandā facit in qua castra posuerant vñ facile cōhibere ab aquatiōe oppidani po- terant. verū assirio quodā p̄suadente cui maxime balduinus in reb⁹ arduis credebat. castra ad alterā vr- bis partem transferunt. Damasceni inde ab auatione eos. phibēt. quare cū siti fameq; laborare solū- ta osidione cū tantus exercitus re infecta ad iopē redijisset. cōradus lodouicusq; cōmunitos male habitos q; exercitus suos in europā reducētes ad pp̄ia sunt reuersi. Rogerius q̄s a pōtifice in regem sublimatus Guelfonē p̄dicti heinrici fratrem in germania pecunijs inductū cōtra cōradū ad bella mouit. qui apd̄ ca- strum winsberg victus. Eūdem postea heinric⁹ filius cōradi qui post euz regnaturus erat si supuixisset bello deuicit. Tandem rex cōradus anteq̄ bñdictionem imp̄ialem percipere potuisset anno dñi m̄. c. liij apud Habenbergam vita excessit.

Multi extimāt ab isto Guelfone duce baioarie Guelfos appellatos. cuius pestiferi nomē maxie in Italia inualuit. cū auferat vnitatē et pacē vt nūq; inde poterat extirpari. nā hic Guelfo viuente cōra- do se impatori imposuit. hi populi italicorū qui imp̄iale dominiū in ytalīa detractāt vsq; in diem hodie- rum guelfi nūcupant. sed qui in italia aliā partem fouent gebellini. Ceteri aliam causam assignant vnde dicātur fautores ecclesie guelfi et fautores imp̄ij gebellini. de quo latius infra fiet mentio.

Lodouicus rex francoz

Lodouicus rex francie lodouici filius patri in francoz regno succedens re- gnauit annis. xlvij. vir ingētis animi et virtutis. qui diligēs ea q̄ dei sunt decimoquarto regni sui anno vna cum cōrado cesare cum ingēti multitudie xp̄i anozum ad expugnationem terre sancte in subsidij xp̄ianorū (qui ibi indies fe- rebant deficere) animosissime transijt. veniēs Cōstātinopolim inde trāsies per bellespontum in bithiniā descēdit interea p̄ aliquot dies ephesus cōmorat⁹. Tādē appropinquās ad iherosolimā rex romanorū conrad⁹ patriarchā obuiam misit in urbem et ad venerabilia loca ductus. post cladem ac fallaciā p̄ actam apud damascum ferme p̄ annum in iherosolimitano regno p̄māsit cum vxore sua. demū cum principibus in pp̄rium regnum redijt.

Ab eo tempore latinorū p̄ditio apud oriētales regiones indies in petus v/ Agere cepit. cum prius sola eoz nomia hostibus formidini erant. Tādē ho- roz principum p̄sentiam sine damno despererant. Inde nec vires xp̄ianorū suspectas habuerūt. ideo norodoim⁹ antiochenā puinciam molestare cepit.

Linea imperatoz
Conradus tercius

Berta etas mundi

Hildegardis

Hildegardis in regione alemanie apud wingiam et iuxta rhenū virgo admirabilis floruit. pfecte etatis cui tantā diuina virtus gratiā contulerat. ut euz laica et illiterata esset mirabiliter tñ rapta frequētius in somnis disceret nō solum quod verbis effunderet. sed etiā quo scribēdo latine dictaret. ut dictando catholice doctrine libros cōficeret. que multa ferē p̄dixisse de futuris. ad quā scripsisse dicē etiā beat⁹ bernhard⁹ clareuallēsis. hec ad coloniēses scribēs de futura clerico- rū tribulatōe. dicit qd clerici gloriā absq; merito habere volūt et meritū absq; ope.

Gracianus

Gracianus sancti pculi monach⁹ patria etruscus d̄ Sinfa ciuitate tuscie natus. Qui anno dñi 480 .c. xlix. apud bononiam italie vrbe ob eius ingenij et do ctrine magnitudinē maximo in p̄cio habitus vbi mona chus sancti felici in ambitu supiori carmīa ostētant eū plura p̄didisse. cū inter cetera sue lucubratiōis opera de cretoz libz accuratissime collegit. cuius p̄ncipiū ē l̄du

manum genus duobus regit. qd qdem celeberrimum opus Eugenius ponti- fex approbavit. et legendus publicis gymnasiis p̄cessit. Ip̄m aut libz in tres di- uisit partes. videlicet distinctiōes. causas et de cōsecratiōibus. primā aut partem in vnam et cētum particulas distinxit. Secūdā in sex et triginta causas. Ac terciā de consecratione nūcupauit. et hāc qz in qnq; distinctiōes diuiserit. Quis aliqui fecerūt compilatiōes canonum ut ysidorus et yuo carnotensis. tamē alijs reiectis hoc solum in vsu est. Primus huius cōmentator seu glosator fuit hugo. Secūdus Iohānes theutonicus.

Petrus lōbardus apparatus quoq; notabilem fecit Archidiaconus qui dicē rosarium decreti.

Petrus lombardus parisiensis ep̄s ex nouaria cisalpine gallie vrbe oriun- dus. p id qz tps (ut Vincētius gallus testat⁹) apud parisi⁹ inter doctos. nō solum sue etatis sed et priorz seculoz lris ornatissimus. et bonitate vite atq; inge- nij acumiē clarissimus et celeberrimus fuit. cuius rei grā sentētiāz libros accura- te doctissimeq; composuit. laboriosum certe opus ex multoz sanctorz patrū dictē vtiliter compilatū. hic quoq; maiores glosas psalterij et eplaz pauli de multozū dictis ordinauit. nam cum esset inter francie ministros opinatissimus glosaturā eplaz et psalterij ab anshelmo p glosulas interlineales margialesq; distinctas. et postea a Gihberto p̄tinuatiue pductā latius et apti⁹ explicuit. multaq; de dictis sanctorz addidit. atq; sermones multos et doctos atz elegātes ad populū habuit

Petrus comestor

Petrus cognomēto comestor circa idem temp⁹ flo- ruit cū p̄dictis nō carne sed virtute frater. in Gal- lijs ut vincētius gallus narrat historiā scolasticā cōposuit vbi vtriusq; testamēti historiā diligēter et accurate explanauit. Insup et quedam incidētia de gestis gentiliū ex libri Iosephi iudei. et quorūdam gētili um historias locis p̄gruis inseruit. Alia nōnulla edidit. sed et versus quosdā in laudē b. marie virginis pulcherrimos cōposuit. In isto igit cētenario annoz post 480 .c. dñice incarnationis ecclesia in doctrinis multū illuminata est. Quidā affirmāt hos tres fuisse germanos ex adulterio natos. quoz mater cū dolere nō posset iniūctum sibi fuit. de hoc tātz doleas quod nō potes dolere. verū nō con- temperanei fuerūt quis vicini tempore.

Guilhelmus puer crucifixus

Guilhelm⁹ puer i anglia cru- cifigē a iudeis in die para- sceue in vrbe norwico. de q̄ po- stea mirabilis visio legitur.

Genuenses hac tempestate cū et ditione diuicijsq; et glo- ria ad modū clari haberent a cō- rado isto cesare signandi pecuniā et auream et argenteam priuilegi- um obtinuerunt cum ip̄ius scilicet nota. qd et nūc vsq; apud eos in fi- dem p̄missorum fideliter seruatiū est. nam vsq; ad id tempus ut ia- cobus eorum theolog⁹ refert ge- nuenses nisi papiensi moneta et quibusdam paruulis qui bruneti dicebantur vsi fuerant.

Auicenna

Auicenna medicus oim clarissimus. eminentissimi ingenij vir. his temporibus vniuerso orbi clarissimus habetur. qz vt fertur dñs cordube z princeps vrbis eius. dedit tñ magnā opam exercitio medicine. faciendo vt a pñibus intellexi in sua vrbe construi hospitale habitaculū. vbi innumeri ponebātur infirmi. quos ipse visitabat. homo fuit colore brunus. z iocundus. qz pulsando z cantando libz fecit cā ticoz. Et vt fert satis iuuenis mortuus ē. Nō em attigit qnquagesimū ānū. Scripsit tñ vltra medicinā in oim genere discipline. Et in naturalibus z mathematicis z moralibus z dialeticis. Fuit ergo dominio princeps. practicus in medicina z in oim genere discipline eruditus. Quo aut tpe fuerit cā multi nil certū scribant. hoc tñ certū est qd tñbus beati augustini nō fuit. nec esse potuit. vt aliq somniant. Ad. em. z. x. anni ferme sunt ex quo beatissimus augustinus fuit. Quo tpe auicenna esse nō potuit. Dicūt aut reperiri eplas mutuas inter vtrosqz qd absurdū est. mirabile em esset. cū in volumine eplaz augustini ad viles psonas eple scripte sunt. Et eple ad principē habite nō nominentur. Auicenna quoqz conculas asportatas d sancto iacobo noiat. q tpe augustini non erat vbi nūc ē. xpianos item noiat z eoz cōsuetudines de carne z corallo. cū xpiani pauci nominis erant z nō manifestos ritus obseruātes tpe augustini. Eredif igitur fuisse tempore auerrois aut paz ante. Algazel etiā z alfarabius videtur fuisse cōtemporanei auicēne. q fuerūt tpe auerrois. Declinante ergo imperio ro. z arabibus hispaniā occupantibus floruit. Qui cū in oim doctrina eruditissimus esset. libzū excellentissimū cōposuit. metaphisicā deinde accuratissime enucleauit. Distinctiusqz ac clarius p ceteris medicis post alios medicos in lingua arabica. postqz oim medicorū scripta vidisset. Medicinā omnē in qnqz libris descripsit. Scripsit quoqz de viribus cordis z plura alia.

Auerrois quoqz medicus cognomento cōmentator. philosophus quidē. z Auerrois cōmentator ipse apud cordubā hispanie vrbē hoc tpe vt ex libro eius q de celo tractat habetur floruit. Fuit em a natiuitate xpi anno. Ad. cl. vt asserit cōciliator. Et egidius romanus in suis qñlibetis. q. de vnitāte intellectus. dicit se vidisse filios auerrois i curia friderici impatoris. Multa aut cōposuit z adeo excellenter in omes aristoteli libros scripsit. vt cōmentatoris cognomentū pmeruerit. Deinde de sba orbis de tiriaca. libzū qz pulcrū de medicina Colliget appellatū ac alia multa edidit. auicennē tamen ac medicorum emulus dictus fuit.

Auenzoar medicus

Soar etiā medicus cognomento sapiēs. q auen/ zoar dñ hisdem tñbus fuisse z claruisse ipemet i xv. tractatus sui. qui theisyr inscribitur libro. s. ij. c. v. testat⁹ est. atqz cū aboali auicenna in carceribus fuisse eodē libro meminit. Hic cū esset eruditissim⁹ vir libzū medicine noie theisir ad qñdam regem dedit. Undeqz nonnulla cōsilia cōposuit. Dicitqz se vniuersam medicinā amplissimo volumine euoluisse. Aboali Abinceni sunt noia arabica pñes z auū significantia. Abon em z abin apud arabes idē ē qd fili⁹. Ados em (vt omes asserunt) apud arabes fuit. vt scriptores in titulis nomē pñis z auī ponerent z suū tacerēt. vt maioribus honores deferrent.

S. Thomas archieps Cantuarien.

Thomas archieps cantuariensis. in iuuetute oib⁹ bus grātosus. relicta curia regali in Anglia a theobaldo archiepo in archidiaconū assumptus. In de in regno heinrici regis angloz cancellariū effecit. vt sua prudētia malignoz hoim seruiciā tparet. q post decessum archiepi ecclie pñficere. pcurauit. Cū autē rex scñm thomā ad volūtātē suā in detrimentū ecclie inflectere conaret. Cūqz post innumeras iniurias discessit. die. xvij. ad portū venit. et in nauicula parua cum duobus sacerdotibus trāsuectus in flandriā. quē papa alexander tñc senonis manēs honorifice suscepit. romā adiens. pace reddita septimo exiliū sui anno reuersus. Vir aut optimus z sanctissimus ab heinrico angloz rege cum iura sua z ecclesiasticas dignitates quas sibi pñdictus rex z publica eius ptās vsurpauerat resarcire. et in statū pristinū reuocare anniteret. post exiliū damna cōtumelias atqz obprobria postqz parentū z amicoz prescriptōem z alia atqz alia supplicia tandē martyrio coronatus ē. Sepultus tandem in sepulcro marmoreo. Anno domini. Ad. clxxij. Interfectores eius quidam digitos dentibus auferebāt. Alij sanie defluentes defecerūt. quidam paralisi dissoluti inuisa obitus indicia prestiterūt. Verū alexander auditis z cognitis crebris ipius beati thome miraculis. eum in sanctorū cathalogo ascripsit.

Noruegia pñouincia hñsdem quoqz temporibus viuaci pñdicatione albanēsis episcopi. xpi fidem recepit. ob cuius beneficium atqz virtutem postea anastasio quarto defuncto. maximo oim consensu pontifex creatus. hadrianus quartus appellatus est.

Berta etas mūdi

Anno mundi. 6353.

Anno cristi. 1154.

Adrianus quartus papa natione anglicus Albanus epūs cū a tercio Euge-
nio cardinalis in Noruegiā missus esset: vt pmissum est. puinciā omniū ter-
re cognite occidentaliū vltimā eā gentē multitudine copiosissimā primus omniū
cristianoꝝ christianā effecerat. Anastasio rome defuncto in pontificatu successit.
Eo itaq; creato pontifice romani cōsules suos sicut per Anastasij tpa administra-
tioni vrbis p̄fecerunt. tentatusq; a romanis tum p̄cibus tū minis vt cōsulibus li-
beram vrbis administrationē relinqueret. vtq; in lateranuz p̄ficiscere faciendo
consecrationis causa. qđ facere recusauerit nisi prius Arnaldus brixianus antea
ab Eugenio damnatus ex vrbe pelleret. interea cardinale sancte Pudēciane via
sacra ad pontificē accedentem. Romani ad Cosine ⁊ Damiani edē armis aggres-
si vulneribus affecerūt. Pontifexq; vrbem romā ecclesiastico supposuit interdi-
cto. ⁊ forte postremi tunc erāt sacri quadragesimales ieiunij dies. qđ cū popul⁹
egerime ferret: pe ruitit prudencioꝝ sententia vt Arnoldo seductore pulso ⁊ cō-
sulibus depositis pontifex sanctū in laterano celebrat pasca. Guilhelmū Sicilie
regē qui multas eccie occupauerat vrbes deinde graui anathemate notat. Fride-
ricus aut primus impator creat⁹ Cisalpinā galliā cū exercitu ingressus: cū ad vr-
bem venisset ⁊ pontifex in basilica Petri Fridericū imperij corona donaret. ⁊ a
romāis tumult⁹ excitaret. pōtificis p̄cib⁹ impator lenis. hic postea ro. dictionē
plurimū auxit. nā ⁊ circa lacū sancte Cristine multa castella munuit. ⁊ Radico-
phanū qđ nunc Senenses obtinet muro ⁊ arce ppe inexpugnabile reddidit. pri-
musq; pontificū vrbē veterē inhabitauit. a quo ea vrbis culcior reddita ē. Cū ve-
ro instantibus romanis ad vrbē redijset vexaret qđ a consulibus libertatē roma-
nam restituere conantibus Arggnanū peciūt. vbi nō multo post morit⁹ pontifica-
tus sui anno quarto mense decimo. corpus romā delatū in basilica Petri sepeli⁹
non longe a sepulchro Eugenij pontificis.

Anno mundi. 6359.

Anno cristi. 1160.

Alexander tercius papa patria Senensis. patre Ranucio. mortuo Adriano
duoz ⁊ viginti cardinaliū suffragijs pontifex creat⁹. Etsi canonice lectus fuit multas variasq; in ponti-
ficatu passus est agitationes. quibus incitiū dedit Octavianus quidā romanus tituli sancti Clementis pre-
sbyter cardinalis. quē victorē appellatū a tribus tantū p̄fanatus. Victor ad Fridericū impatorē: Alexander
hortante Philippo francoꝝ rege Toracinā p̄fectus cōsenso nauigio in franciā contendit. cōuētusq; in Cla-
romonte habito anathema in impatorē ⁊ Octavianū statim enūtiat: quā ob causas Fridericus tres alios ⁊
hunc Alexandrū successiue pontifices creauit. nā Victorē mortuo primo Pascale. post Calistū. deinde In-
nocentiū cōstituit. At vero romani creatis cōsulibus Alexandro pontifici amicis eū statim ex franciā reuocāt
congratulantibus om̄ibus pbenigne suscipit. Cisalpine igit Gallie populi i spem libertatis erecti anno sa-
lutis millesimo cētesimo sexagesimo quinto in Fridericū arma sumūt. ideo cōpato exercitu in ytaliā veniens
Ancona discedēs romā mouet valuis reſeratis illū furientē ingredi pmiserūt. his intellectis pontifex sibi tū-
mēs nocte intempeſta cū sua familia vrbe abiit ⁊ Beneuentū accessit. eius qđ vires phorrescens coqui sui ve-
stibus sumptis. eo in habitu venecias p̄fugit. Et ad diue virginis de caritate monasteriū paulo ante a mar-
co iuliano conditū. p̄fectus. ab incolis recipit. Et ortulo p̄ficiat. Post aliquo t̄ vo menses cum quidam no-
mine cōmodus eum ibidem agnouisset. velut insensatus confestim ad sebastianū ducem accessit. Et silenter
in vrbe veneta adesse pontificem romanum retulit. Qui re cognita. mox senatum congregans. cum om̄i ap-
paratu ad pōtificis diuersoriū accessit. cōpertoq; ibi pontifice ro. eū solēnitatibus ad diui marci tēplum cum
om̄i gaudio primo p̄duxerūt. Cū ibi ex more cōsedisset. principē ⁊ senatū cū om̄i pplo b̄ndixit. Impator vo
audiens pontificē venetijs adesse ottonē filiū suū cū armata classe ad reposcēdū pōtificē venetias misit. Cui
sebastian⁹ dux occurrēs facto congressu ipsum supauit. ⁊ venetias vinctū p̄duxit. ad pontificē ductus eo. p-
curante pax inter pontificē ⁊ p̄em augustū componit. Altera vo q̄ secuta ē dies fridericus venetias venit.
⁊ pacē a filio cōfectā hoc modo approbauit: vt rome ⁊ q̄ ditionibus erant ecclesiastice pōtifici redderet. Quo
federe inito alex. pon. confestim ad ianuas templi diui marci accessit. Et ibidē vniuerso astante populo. im-
peratori iussit. vt se humi p̄sterneret ⁊ veniā denuo postularet. at pontifex cesaris collum pede comprimēs
ait. Scriptū est sup̄ aspidem ⁊ basiliscū ambulabis ⁊ cōculcabis leonē ⁊ draconē. at fridericus. Nō tibi inq̄t
sed petro. cui successor es pareo. at pontifex ⁊ mihi ⁊ petro. ac sic inter impatorē ⁊ pontificē pace p̄posita. Et
ducem atq; senatū exornauit. agentē postea thuseuli pontificē alexandrū heinrici regis anglie oratores viri
ecclesiastici adierūt. regem ipsum ab iniusta nota purgatū. quem necis beati thome cantuarien. archiepiscopi
consciū fuisse creditis rumoribus allatum erat. Quibus auditis pontifex duos cardinales in angliā misit. q̄
reuerſi retulerunt multa insperisſe plura audiuisſe miracula. que ad beati thome sepulcrum deus ostēderat.
Quā obrem pontifex illum in sanctorū martyꝝ christi numez retulit. Cūq; tercō hic pōtifex romā p̄fectus
esset apud lateranum conciliū celebrauit vt ad christianā rempub. necessaria p̄stitueret. Interim post lōgos
⁊ assiduos labores iam quieturus a tyrannicis perturbatōibus. pontificatus sui anno. xxj. die. xix. rome
moritur. sublat⁹ prius e medio quatuor scismaticis.]

Linea summoꝝ pontificū
Adrianus quartus

Alexander tercius

Fridericus primus cognomento barbarossa natione sueuus filius friderici ducis sueuorum fratris scilicet Eoradi regis. natus ex clarissima progenie karulorum. post coradum tertium apud franckfordiam comuni voto principum delectus imperator. Anno domini M.c.liij. imperauit annis. 33. Primo sedatis discordiis in germania confestim longobardiam ingressus Terdonā obsidebat. qui ea potitus ad urbem romam tantopere perabat celeritate ut pontifex sibi timens in munitiora queque urbem veterem primo post ciuitatem castellanam cum collegio cardinalium se receperit. missis tamen hincinde oratoribus fridericus in campis sutrinis debitam pontifici reuerentiam ac tutelam sponsonem exhibuit. a quo breui post in principis apud basilicam coronatus est. sed in ea celebritate romani cum pontifice adriano parum concordantes propter consules imperatorem suspectum ducentes portas urbis clausas tenuerunt. Friderici autem exercitus magnus in pratis nerone tentoria habebat. plebs romana eruptione facta germanos inuadit. cedes haud parua commissa est et reddita cedis vicissitudo. excitis ad tumultum imperator incensis in romanos animis ferebat. quem pontifex exoratum tantisper delinquit ut captiuis dimissis ciuitati culpam. inuentutis temeritatem. reijcietur pacem condonauerit. Imperator paucos moratus dies in germaniam rediit ubi diuortium cum filia marchionis Diepoldi de Neuburg ob consanguinitatem fecit. et cum beatrice burgundionum comitis nobilissima filia nuptias fecit. Eoque tempore ducem bohemie regio nomine decorauit. et marchionatum Austrie in ducatum peruertit. Adortuo deinde adriano pontifice successor alexandro admodum aduersari cepit. quibus initium dedit octavianus. Obsidebat ea tempestate fridericus cremam opulentissimam italie in longobardis oppidum. interea omne romane ecclesie terram et urbes vexabat. Terdonaque primo spoliata. Mediolanumque post solo equata est. cuius populum in sex portarum tribus diuisum sex agri sui loca decimo ab urbis solo distantia miliario habitare coegit. deinde cremam maximis affecit incommodis. Commouit et crudelitas ceterorum italie populorum animos. Veneti qui nihil tunc incotinenti italie solo possidebant. saluberrimi consilij auctores. quorum suasionibus constat veronenses. patauinosque et vicentinos societatem belli conditionibus iniisse. que cum friderico in mediolanensibus agenti nunciata essent. suos germanos undique conuocauit et papiensium cremonensiumque auxilium fretus veronam duxit. Verebatur autem ne alexandri auctoritas sibi aliquam afferret incommodum. papam igitur dolis aggressus est. Cum deinde otto filius captus venetijs tenebatur. venetorum opera fridericus absolutionis beneficium (ut promissum est) promeruit. Sebastiano autem duci et eius successoribus ac senatui veneto hec donaria seu privilegia concessit. et primo quidem funale candidum quod solis pontificibus romae portandum consuetudo concedit eidem largitus est. Item quod plumbo eorum epistolas sigillare deinceps possent quod tantum summis pontificibus licitum erat. Tercio umbrellam que est ornamentum galero simile. Quarto venetorum principi terciam sedem in theatro romae fieri fecit. cum prius due tantum in pape theatro sedes essent. Demum in ascensione domini veneti in templo sancti marci indulgentiam plenariam perpetuo duraturam obtinuerunt. que usque in presens perdurat. Quinto ipsi duci octo vexilla sericea diuersorum colorum obtulit. Sexto denique cereum album eidem condonauit. que omnia venetijs in pallatio sancti marci populo cre depicta habent. Fridericus tandem ecclesie romane reconciliatus conuentionem principum Murnberge habuit. firmata pace literas pacis per germaniam misit. cruce signatus magno compato exercitu ad Syriam expeditionem sumpsit. cum amplissimo quoque exercitu ex alemania est profectus. undecimque castris per hungariam bulgarumque et thraciam continuato itinere apud constantinopolim primum desedit. quem ut bosporumque celerrime transiret. Isaac imperator constantinopolis eo diligentius inuit. quo magis potentatum illi diu antea formidauerat. Primam vero de thurcis philomeniam urbem fridericus cepit. et iconium delatus non magis eius agrum quam adiacentem regionem magnis populatombus incendisque vastauit. Armeniam inde minorem ingressus omnia que sunt adita in suam populi potestatem. adeo ut nec prius nec post suorum exterminio magis timuerit Saladinus. sed tantam christianorum spem infelix hora succidit quod annum rapidum sudoris lauandi caumatisque mitigandi audior temere et in explarato ingressus tantorum exercituum imperator euectus est. Adortus est hic inclitus princeps anno imperij. xxxviij. vir certe magnificus atque perclarus. magnanimus. largus. strenuusque atque facundus. qui auxit imperium ut post carolum magnum gestorum magnificentia vix parem haberet in plerisque preter persecutionem ecclesie gloriosus.

Linea imperatorum
Fridericus primus

Heresis waldensium seu pauperum de lugduno per hoc tempus initium sumpsit. cuius auctor quidam nomine Valdo lugdunensis ciuis fuit. Is cum diues admodum haberet opibus relictis et pauperibus erogatis diabo lica quadam suasionem ductus euangelicam paupertatem omnimode obseruare studuit. unde cum ideota esset. quosdam vulgares libros cum quibusdam sanctorum dictis sibi conscribi fecit. quos non sane intelligens suo inflatus spiritu predicando sanctorum apostolorum officium sibi usurpare curauit. Congregatis itaque innumerabilibus quasi discipulis multos et quidam pessimos errores disseminare cepit. platos et clerum penitus aspernando. Adnotus autem respondit. obedire oportet deo magis quam hominibus. et cum in suo sensu obduratus persisteret. tandem veluti hereticus pessimus anathematis vinculo innodatus patria pellitur. que res facta est in laqueum maximum simplicioribus. adhuc multis in locis hec fatuitas viget.

Berta etas mūdi

Ordo heremitarum sancti Augustini

fluebant et tanq̃ bonū patrem ordinisq̃ instauratorem paruo adhuc sub tugurio obseruabat. Is cū cisterciensium ordinem in gallijs modico tpe et plurimū auctū et maximo in p̃cio habitum. suūq̃ heremitarū ordinē adeo in omnibus labefactatū dirutiūq̃ atq̃ vastatum vt nulla quasi religionis facies in eo videret. Colabantia namq̃ videbat monasteria. collapsa oratoria. desertos ortulos. et laborantem sine charitate et inopia offendit vt nullū ferme religiōis inditiū in eo videbat. Ordinis sui vir sanct⁹ calamitate p̃motus aim ad instaurandū adiecit vt breui cōualescens ex multitudine religiosoz et monasterioz melioz facie ordo diuini augustini in gallijs p̃ se tulerit. hanc obrē ordinis cōditore appellarunt Guilielmitē vulgo appellabant. Hic itaq̃ cōcessione anastasi p̃tificis ac hadriani eius successoris relicta heremo ciuitates primū ex heremitis incolere cepit. et primū monasteriū apud parisiū sub mēdicationis titulo extruxit. huius autē p̃cipu⁹ albertus gallus fuit. qui viuendū sua doctrina et vite sanctitate ordinem postmodū auxit. hic siquidem Guilielmi itaq̃ titulus in gallijs vsq̃ ad innocentij quarti p̃tificis tpa pseuerauit. vey eo mandate post habita ei⁹ denoatione et omnibus diuini augustini heremitis ad ciuitates vbiq̃ ac cersitis innocentius et successores om̃s sub vno titulo heremitarum sancti augustini appellari voluit atq̃ precepit.

Soles tres p̃ hoc tēpus nonis septembris in occidente simul vise sūt et post duas horas ceteris deficientibus qui medius fuerat sol⁹ occidit. Similiq̃ modo primis annis tres lune apparere et in media signum crucis. Hec visiones iterptabant a nonnullis indicium esse discorde granissime. cardinalū in electione pape et principū in electione impatoris cū cōtra alexandrū vt p̃missum quatuor electi fuerant. quod scisma xx. annis. xvij. durauit. Terremotus etiā circa hoc tps plurib⁹ annis nō nullas quassauere puincias et q̃maxime Siriam atq̃ Ciliciā. in quib⁹ multe vrbes diu nutarunt. quedā cum magna populoz strage corruerūt.

Jo. mesue medicus

fuerit quidam dubitant licet tanq̃ fidelis et bonus deum psepe appellet.

Johannes carnotensis ep̃s et beati thome canthuariensis familiarissim⁹. homo doctrina et eloquentia clarissimus his temporibus in precio existens librum de vestigijs philosophorum et nugis curialium composuit. ac etiam vitas ipsius beati Thome accuratissime edidit. Atq̃ alia quedam scripto mandauit.

Guilielmus heremitarum ordinis heremitarū virū vtiq̃ sanctissimū olī aquitanie ducem et pictauiensium comitem anno dñi. i. i. 5. 7. in gallijs virtutib⁹ et miraculis clarū fuisse cōstat. qui a primo iuuentutis sue anno a beato heribardo abbate sufficienter edoctus. dum cunctis celsior habere morietē p̃ oculis sibi constituere voluit timensq̃ ne aliqñ morte subitanea raperet. spretis seculi pompis in vastā heremū secessit et ibidē sub diuini patris augustini regula p̃fect⁹ xp̃i seruus esse cepit. factusq̃ religiosus quāto altior in honore fuit tanto se hūilius subdidit. et sicut antea loricator hostes et barbaros ppulsare cōsuevit. ita i deum cōuersus lorica sup nudā induēs crebris orōnibus vigilijs et ieiunijs suū corpus affligere voluit. hanc obrē multi nō modo seculares verum et eiusdem ordinis fratres atq̃ alij priuati ad eū cōn-

Jo. carnotensis ep̃s

Hartmann⁹ epūs brixen⁹

Beat⁹ Hartmann⁹ brixenēsis epūs in territorio pataviēsi ortus in adolescen-
cie primordijs mundo renunciāns. canonicis regularibus sancti Nicolai i
pataviē. vrbe traditus. vbi in sancta vita moribus ac literis edoctus euasit. Eō
radus saltzburgen. epūs eū iuuauit monasterio p̄fecit. Inde ob petitionem Leu/
poldi marchionis austrie in ripa danubij nouā plātationem regendam suscepit.
mox aut p̄positus factus corpusculū suū multis ieiunjs vigilijs alijsq; suppli/
cijs vehementer afflixit. humilia insup religionis exercitia libentissime exercuit.
Adortuo aut Reinberto epō brixenēsi in demortui locū cōmunivoto clericorū in
episcopum postulatus. vbi in omni sanctitate et miraculis vitam peregit. mūda/
nas ac carnales delicias a se proflus abdicauit. oratōi ac p̄templationi se totū de/
dit. Summa insup eius abstinētia fuit et mirabilis vite austeritas. Cilicio q̄q; s̄b
habitu vteb at. oua lacticiāq; ex precepto archiep̄i solum sumpsit. carnem em
suā plurimū macerabat. a friderico impatore plurimū dilectus. irā eius in alexan/
drum papam mitigans. qui vt patrem ac cōfessorē deinceps eum semper colebat
Claruerunt igit eo tpe due oliue in eccia dei. Eberhardus archiepūs saltzburgen. qui in solsticio estiuāli
x. kaln. iulij migravit ad dominū. Et beatus Hartmannus qui gloriose ep̄atui brixenēsi p̄fuit et omne tps
vigilando aut orando aut cōtemplando aut legendo cōsumpsit. et qui p̄cepta salutis dabat. lites dirimens
plenus tandem diez positus in balneo aquarū in solsticio hiemali. x. kaln. iānuarij felicem animaz deo red/
didit. sed postq; sanctissimus vir celo receptus pluribus miraculis floruit. p̄cipue mulieribus grauidis in
partu eius meritis mirūimodū auxiliū inuocantibus vberime prestat. Almeric⁹. vi. iherlīmox rex

Almericus sextus iherosolimox rex defuncto tercio Balduino eius frater in
regno success⁹ est. regnavit annis. 12. vir p̄ omnia strenuus et multo memo/
ratu dignus. qui aggrediendis rebus magnis illico incubuit. nāq; Ascolonā tē/
plarijs a fratre balduino concessam primo regni anno magis reddidit cōmunitā
et inde expeditus cū in egiptios duxisset dregmoni regiegiptij copiaz p̄fecto cō/
gressus magnā in barbaris cedem edidit. Alexandria paulo post delatus prima/
riam egiptiorū vrbe quā tiracinus saladinū turcorū regis p̄fectus soldano egi/
ptio fraude subtraxerat artificia p̄fuit obsidione. vt alexandriū eū nullo pacto
xp̄ianis subijci sint passi. Eaten⁹ almerico regi se pmiserint vt in soldani potesta/
tem p̄manus suas reducerent. almericusq; pecuniā ingenti a soldano accepta fe/
cit illi recipiende alexādrie potestate. q̄ in pecuniā dissolutiōe cū fraudē almeric⁹
intercisse intellexisset. magno vir animo in soldanū ducens carras nūc chairū vrbes potentissimas obsedit
quā cū aliqn̄ obsedisset potiūdi quidem spe nō caruit. sed a milone quodam de planta seductus pecuniā a
soldano accepta abiit re infecta. pauloq; post in ascolonā vrbe egregiā duxit. cui expugnāde emanuel gre/
corū impator contra ac cōsueuerat magna subministravit auxilia. et tamen Almericus parandis cōmeatib⁹
negligens fuit vt annona in castris deficiente obsidionem soluere sit coactus. Eo autem almerico haud diu
S. Albert⁹ beluacensis post defuncto Balduinus filius successit. Anselmus epūs

Philipp⁹ rex francoz

pue librum viarum domini appellatum.

Albertus miles gloriosus post gloriosa certamia
martirio coronatus est.
Anselmus epūs beluacensis p̄ hec tpa cū in omi
sanctitate moribusq; p̄claris vixisset diē obiit. ad
cuius sepulchrum diuinitus lampades accense sunt. ex
cepta vna cui oleum vsurarius quidam administrabat.
hilippus francoz rex lodouici supioris regis fili⁹.
post patrē regnavit annis. 44. Is postea cū audis/
set iherosolimā a saladino captā clemēte pōtifice admo/
nēte. cū multj xp̄ianorū p̄cipib⁹ siriā adnauigauit. cūq;
ptolomaidē vna cū richardo angloz rege se recepisset. et
indē iherosolimam repetituri essentambo de iherosoli/
moz regno cōtendere ceperūt. demū philippus hic in/
dignatione cōmotus simulata infirmitate in europaz (di/
misso richardo) regressus est. vbi in regnū suū introgress⁹
reliquū vite sue tempus in pace ac sanctimonia cōsumpsit
ferunt historie hunc philippū religiosorū orationibus mi/
raculose fuisse natū. q̄a cū lodouicus pater iā sexagenari⁹
liberis careret vniuersis populis p̄cepit vt dñm instanter
deprecarentur. quo facto hunc genuit filium.

Elizabeth mōial saxonie

Elizabeth monialis beata in saxonā miraculis clari/
uit. visiones mirabiles scripsit angelo. revelante. p̄ci/
pue librum viarum domini appellatum.

Anno mundi. 6384

Anno xpi. 1174.

Linca summorum pontificum
Lucius tercius

Urbanus tercius

Gregorius octauus

Lucius eius nominis tercius papa natione tuscanus luca urbe et gente nobili oriundus. Cum Alexander pontifex romanus gloria magis quam annis plenus diem obijt omni consensu pontificatum inijt. consules autem a romanis deposti curauit. multo enim ex nobilitate populoque romano. ope et auxilio quos iam diu ea tyrannis ad rapinam omnia pervertens fastidisset inuictebat. sed adeo consularis factio preualuit ut lucio urbe deturbato in fautores suos crudeliter sit sevitum. Mo- uo enim apud romanos exemplo quotquot pontifici studuisse compertum est. qui fuga sibi tardius consuluerint effossis oculis sunt cecati. et pontifex fuge sue necessitate ad bonum peruersum consilium quod rome destinauerat veronam consilium conuocauit. rebus iherosolime titubantibus supplicias allaturus. veronam profectus concilio habito et romanorum licentiam ac superbiam improbavit. et principes omnes christianos adhortatus est ut in asia laborantibus succurrerent. verum dum ob hanc rem nuncios ultro citroque mitterent lucius vir optimus pontificatus sui anno quarto mense secundo die decimo octauo verone moritur sepeliturque magna adhibita pompa ante altare cathedralis basilice. hic ante mortem non immemor patrie sue eam ornavit. Ab Frederico imperatore quo cum in pace vixit obtinuit ne hetrusci alia quam moneta lucensi vterentur.

Urbanius tercius papa patria mediolanensis patre Johanne e gente crivella pontificatum iniens quo tempore fredericus occidetalis romanorum imperator heinricum filium puicis et urbibus quas de italia romanorum tunc possidebat imperium profecit. Qui quamprimum pontificatum inijt reuocare ad concordiam christianos principes primo annixus est. ne dissidentes a barbaris opprimerent. At Urbanus quem audita Guidonis lusiniaci regis noui et tripolitani comitis dissidia. et quem Saladini virtus fama principis sui pontificatus terruerat orbem christianorum generali edicto de mittendis in asiam copiis monuerat. Idcirco quum serius negligentiusque ardore sui animi quo ferebat fieri cerneret. venetias petere constituit erat christianam eo militiam festinatius copiosiusque sua presentia conuocaturus. Iamque ferrariam attigerat quum in felici plerumque rumore primus. post cerciore. atque quam erat maiore christianorum reze exterminij nuncio ad se plato febre et dolore correptus est. ex quo breui mense ferrarie itinere moritur pontificatus sui anno primo mense. x. die. xxv

Gregorius octauus papa patria beneuentanus summo omni consensu pontifex creatus. qui ardore animi par suo predecessori. sed tempore acceleratio habuit mortis euentum. et statim nuncios et litteras ad principes christianos mittit eos cohortatus ut viribus omnibus una secum comparato exercitu terram marique hierosolimam ab hostibus captam recuperarent. et cum ad mittenda in terras sanctam christianorum militum auxilia totis animi corporisque viribus insudat. pisas se contulit. quo pisanos inter et genuenses acerrimo contedentes bello pacem facilius componeret ut utrumque populum bello maritimo prepotentem in sanctam expeditionem excitaret. pace autem plane composita adiecta utrique parti conditionem ut classe armata in barbaros duceret christianos in asia vexantes dum hec intetioe cura vir sanctissimus agit pisis moritur pontificatus die sui quinquagesimo septimo.

Joachim abbas calaber ad urbanum pontificem verone accessit. Is maxime doctrine et excellentissimi ac prope diuini ingenij vir hac ipsa tempestate apud guilhelmum regem et calabros omnes clarus et inclitus fuit. qui spiritu prophetie (ut aiunt) repletus futura quasi presentia differebat. cum prius non multum ab homine doctore didicisset donum intelligentie ut ferunt diuinitus accepit. adeo ut facili de scripturarum difficultates enodaret. et cum plurimum eruditus esset nonnullos in sacris codicibus edidit commentarios. et quam maxime in apocalypsim. ubi et multa predixit. et potissimum de ordinibus medicamentum. Item contra petrum lumbar dum theologum librum composuit. qui postea damnatus et reprobus fuit. sicut patet in principio libri decretalium. Fere quod multa scripsisse. librorumque suos domino pape emendandos obtulisse. et ei multa de futuris referata aiunt de duobus regibus francie et anglie apud messaniam hiemantibus aliquando interrogatus quid sibi de expeditione sarracenorum sperandum esset respondit non dum adesse tempus quo iherusalem recuperari posset. Super his autem que scripsit de futuris temporibus nos reperiuntur incertarum presagium relinquere conuenit iudicio posteriorum. alia quoque populi scripto mandauit.

Joachim abbas

Baldunus septimus rex
Iherosolime

Baldunus eius nomis quartus Almerici superioris filius septim⁹ Ihero-
solimoz rex p⁹ patrē regnavit i iherusalē annis sex. qui etsi lepra pcussus
fuit. regnū fortiter prudēterq; admīstravit. nec animus illi. nec rei militaris pe-
ricia inferor habebat. Eū em ad terciū vtriusq; regni annū apd Ascalonē pre-
lio pcurissent maiores Saladini copias Baldun⁹ fudit. z altero itez plio apd
Ibiberiadem pmissio inter eas viginti milia Sarracenos Turcos z Arabas
psente Saladino minores copie Balduni pfigarunt. Baldunus igit Salad-
ino turcoz regi pstantissimo qtiēs pgrederet fortiter resistebat. z tamē illius
virtutē eximā z suū ipius lepre incomodū secū reputās futuris xpianoz asie re-
bus p sua prudēcia pspicere cōstituit. Eū em deterrēte morbo vxorē ducere no-
lisset liberoz spe destitut⁹ nepotes qsiuit relinqre successores. duas namq; so-
rores suas in matrimoniū collocavit. qz primogenita noīe Sibilla Guilhelmo
marchioni montisferrati Longaspata cognōie appellato nupsit. q primo anno
filiū pepit cui Balduno de auiculi noīe appellatio. iherosolime tandē quartus Baldun⁹ lepra magis q;
senio confectus interierat. quintusq; Baldunus z ipse rex successerat.

Ordo humiliatorum

te Balduno parvulo octavo loco regnū suscipiēs regnavit annis duobus. Post obitū em balduni lepro-
si quintus baldunus puer z ipe rex successerat. cuius regni curā tripolitan⁹ comes z Guido suscipere cupi-
entes nec vnanimes essent. dūq; res ipa magnis christianoz iherosolime agencium simultatibus tractatur
baldunus puer regni iherosolime christianoz ad octavū auiculi necis mēsem defunct⁹ ē. eam pueri regis
mortem Sibilla genitrix pcognitā texit futur⁹ qd apparet verita. Ne tripolitanū comitē populus z mil-
licia oīs in regē iherosolime accersirēt. multisq; astuta mulier nō magis pollicitationib⁹ q; largitionibus a
patriarcha. epis. pceribus magnatibusq; Guidonē virū suū psentē z ipm instantē iherosolime regē creare
obtinuit. tulit vō graviter tantā iniuriā Raimund⁹ comes tripolitanus inducias cū Saladino cōstituit. q
tripolitanū comitatū a fauore christianoz penitus separūt. quin etiā Ibiberiadis z gallilee principatū here-
ditate tenentē nobilissimā mulierē sibi matrimonio copulās. eūdē quoq; principatū regno iherosolime per
nuptias abstulit. Erant tūc tps Saladino cū christianis inducie quas vir astutus abrumpere satagebat.
cū fortuna eius cōsilijs fomentū addidit. qobzē Saladinus ingenti peditū z eqtū exercitū cōpato pto-
maidē primo p⁹ berutū z maritima occupavit. postmodū in Ascalonē ducēs. qui alijs auctus copijs. q ab
Antiochena populatiōe diffugerant iherosolimā duxit. quā ad occidentalē plagā obsedit. oppugnatiōi-
busq; p decē dies frustra ibidē cōtinuatis. alia atq; alia p viginti item dies castra fecit. obsessiq; ingēs po-
puli multitudo desperatōe magis suppeciaz adducti q; oppugnantū timore pterrīti. deditionē ea fecerūt
cōdictione vt cū suppellectili quā humeris singuli ferre possent abire pmitterent. Inuenim⁹ factā cōdedi-
tionē secūda die octobris Anno nono z octogesimo postq; in christianoz fuerat potestate. Migraturi iher-
osolima christiani Heraclū patriarchā z clerū facto agmīe sunt secuti. quaz pars Antiochiā. pars Tyrū
pars Alexandriā pepit. Saladinus iherosolimā ingressus Campanā primū turribus deiecit basilice debic
etiā ecclie christianozum iumentis in stabula sunt complete preter templum Salomonis olim celeberrī-
mum. manserunt ea i y vrbe christiani Asia oriundi Syriani Armeni Jacobite Georgiani z Greci.

Ordinē humiliatoz hisdē tps quā maxie in Ci-
salpina gallia initiū sumpsisse ferūt. Quidā tamē
scribunt sub impatore Henrico gesta. Verū cū Fridert-
cus pdictus barbarossa totā cisalpina galliā varijs in-
comodis laceraret infinitos ppe viros cū mulierib⁹ et
liberis in Germaniaz ppetuo exilio damnavit. vbi cū
multis annis eos detinuisset iā exiliū fastidit. cōi psen-
su vestibus induti albis ad impatorē accessere miam
depcauere. qz humilitatē vt vidit cesar pietate pmot⁹
annuit vt i patriā redirēt. Reuersi exules z forte ex vo-
to emissio plurimi in vnū puenerūt facultates suas i la-
nificio exposuerūt. ceperūt vicia vitare. hūili veste ince-
dere. cepit odor pie puerfationis p regionē illā diffun-
di. Scdō viuere restrictius ceperūt ac viri in vnū habi-
tare z seorsum mulieres exercitia corpalia ptiuātes.
Demū numero multiplicatis z pcipue in clericis diuini
nis officijs se applicarūt. Sumpserūtq; p norma viuē-
di partes regule bti Benedicti supiores eoz ppositos
notantes. Deinde facultatib⁹ tuz psonaz numero mirū
immodū creuerūt. in monasterijs tā fratrū q; monialū
p ptes Tuscie z Logobardie. Deinde anno dñi. 1140. cc
ob religionē z vite scritatē approbat⁹ ē ordo z mod⁹
viuēdi p Innocētiū terciū. z postea p successores mul-
tipliciter priuilegiatus.

Iherosolomitane vrbis vltima captiuitas.

Guido lusignanus Sibille Balduni regis leprosi
sororis maritus. mortuo Balduno z eius nepo-

Bexta etas mundi

Clemēs tercius. p̄ia roman⁹. p̄ie ioanne cognomēto scholaris. demāda tū sibi papatū accepit. Pontificatū iniens statim de bello in sarracenos gerendo edictū pponit. Rem xp̄ianoz in asia magis magisqz indies piclitarī intelligens. Generali vt in similibus assolet edicto xp̄ianos admonet. excitat. hortat vt crucis salutifere signo non magis humeris qz cordibus affixo arma i barbaros assumāt. de eterne felicitatis gloria triūphū singulis paritura. Eōciuit v̄o ea romani p̄tificis exhortatio xp̄iani orbis principes fridericū romanorū ipato rē cognomēto barbarossū philippū regē francie. Richardū regē anglie. oddonē ducē burgūdie. quos innumera pene archiep̄orum ep̄oz et aliorū principū viroz multitudo secuta ē. Quin etiā ex ytalīa veneti et pisantī classes paratissimas eduxere. Ex frisonib⁹ quoqz et dacis triremes qn̄ quaginta. duodecimqz ex flandrensib⁹ xp̄ianā expeditōez sunt secute. et guilhelmus Sicilie rex vltimā oīm opam tantis multisqz exercitibus nauauit. qz classe sua mare a barbaris pyratib⁹ pacatū vbiqz reddidit. Insupqz annonā ex apulīa siciliāqz importauit. Hī principes i asia postmodū varia v̄s fortuna acriter pugnarūt. At clemēs ad cōponēdas res ecclīasticas animū adiecit. Nam et mores clericorū q̄rūdā nō satis p̄batos seueritate sua emēdauit. Et claustrū sancti laurentij extra muros edificauit. et lateranī edes non mediocri impensa restituit. templūqz vermiculato ope ac musiuo exornauit. Moriens deinde anno p̄tificatus sui anno tercio. mense quinto. in basilica lateranensi sepelitur ducta ingenti funeris pompa.

Celestinus tercius papa. natione romanus. p̄ie petro cognomēto bubo nis. antea iacintus diaconus cardinalis grādeus vir et v̄tute insignis in terciū celestinū ē success⁹. Qui egreferēs apertā siculorū rebellionē in suū p̄decessorē imprudētissime intentatā eos cōpescere cōstituit. Vir qdē p̄ omnia bonus q̄ heinricū corona exornauit. Et quoaduixit nil p̄termisit. quo terra sc̄tā (Ita em̄ hierosolimam vocant) recuparet. in tantis autē pturbationibus rez. tantoqz sumptu bellico edes egregias. tū apud sanctū petrū tum ad lateranū edificauit. qua recipi pontifices p̄ cōmode possent. Preterea v̄o non men viterbio dedit. ecclīamqz cathedralē fecit. Moritur autē pontificatus sui anno sexto. mense septimo. die. vndecima. Sepelitur in basilica petri. bonis omnibus p̄e dolore et desiderio hominis larimantibus.

Saladinus rex

Saladinus egipti rex noradino sarracenorū rege defuncto. ei⁹ loco tāqz vir fortissimus et strēnuus ab oib⁹ sbrogat⁹. regnauit annis. xvj. Hic magi stratu ac regno suscepto statim ē egiptiorū regē i bello p̄cessit. q̄ tādē capto et occiso vniuersam egiptū et syriā oēm cōquisiuit. Et suo impio adiecit. Deinde in xp̄ianos mouēs regni hierosolimitani terrā cū magno ingressus exercitu in gēte pecoris hoīm qz abegit predā. et cōgressos p̄datorib⁹ xp̄ianos milites. in quis tēplarij fuerūt multi. maiori ex pte occidit. Attū p̄mo et secūdo plio a balduino rege leproso supatis. Vex opatis denuo copijs ē emanuelē grecorū regem mouet. quē et simulata fuga aliqñ i angustas pualles p̄trahēs tādē supat et capit. Cui⁹ victoria elat⁹ i xp̄ianos de hierosolimorū regno p̄tendētes cū maximo exercitu p̄cessit. Ip̄am tandē ciuitatē sc̄tām (quā xp̄iani reges post gothefridū regē p̄ ānos octo. et octuagita cū magna gloria possederāt) post maximā xp̄ianorū stragē vt p̄missum ē cepit. et de ea triūphauit. Templūqz salomonis qd turcis piter et sarracenis sicut et xp̄ianis consuenerat sanctū eē. illudqz prius qz saladin⁹ ingredi voluerit. aq̄ lauari rosacea. et suis lustrari execrationib⁹ curauit. p̄fect⁹ inde impiger saladin⁹ i tyrū duxit. quā vrbe. corad⁹ marchio nō magis ciuib⁹ quā ceteris q̄ eo p̄fugerāt xp̄ianis publico p̄mittēte p̄cilio defensandā et p̄petua ditione tenēdā accepat. Hic q̄ppe saladinus clarissim⁹ fuit. cui nihil aliud ad summā defuit laudē nisi xp̄iani noīs character. Qui moriēs tandē mādauit in sui funeri tropheū tale añ corp⁹ suū deferri spectāculū. videlz p̄nū nigrū i lancea suspēsū. Cui p̄cederet preco clamans. Asie toti⁹ domitor ex tanto regno tantisqz opib⁹ moriēs. nil aliud secū defert.

Alpaidis mulier sc̄tā de cudota eo tpe claruit. Cui diuinit⁹ collatū ē annis multj in corpe degere et corp̄alis cibi n̄ egere. Hec genere infima officioqz bubulca. sic corpe marcida. et p̄e exilis intestinis inedia euacuatis. venusta tñ et corpulenta in vultu cernebatur. ac si delitiarum copia fruere frequēter rapiebatur in excelsis et angelo duce freta. Illud quoqz admirandūz feminā rure editam et educatam rurali opere assuetā tam prudentē in consilijs et circūspectā in verbis fuisse vt qui docet hominem scientiam. in ea delegisse sedem pleriqz arbitrabantur.

Linea summorū pontificū
Clemens tercius

Celestinus tercius

Alpaidis mulier

Henricus eius uois sextus friderici primi filius. anno dñi M. c. xc. defun-
cto genitore pſensu principū romanorū impator delectus impauit annis
octo. a patre aut prius rex designatus coronā aquisgrani acceperat. Is primo
in colonienses bella mouit. occiso leodiensi epō in graciā redeūt. Anno deinde
electionis sue tercio Celestinus pontifex romanus poſtridie coronatiōis sue
heinricum sextum friderici barbaroſſe in armenia defuncti filiū a germanis ele-
ctoribus declaratum in regem romanorū impatorem conſtituit. ea iniuncta cōdi-
tione ut heinricus ipe regno citra vltraq; fretum ſiculum. pprijs recuperato ſum-
ptibus ⁊ cēſum ſolueret annuū ⁊ iuris eccleſiaſtici terram ſibi redderet poſſidē-
dam. idq; quo rex facilius aſſequereſ cōſtantiam normanno rege natam virgi-
nem in monaſterio panormi agētem occulte educi curauit. eāq; natu grādiorez
q̄ q̄ filios. pcuratura uidereſ diſpēſatione aplica illi in matrimoniū collocauit.
Reddidit vō heinricus impator primā oīm urbem theuſculam pontifici celeſti-
no. cuius ⁊ romane eccleſie iuris erat. Iſq; pter hec vna in re pſiderantiſſimus
ro. po. pmiſit. a quo nullo adhibita aut pietate aut mora funditus eſt exciſa. et
ut omnis in ſuturū inſtaurationis ſpes adimereſ ruinarū illius ſaxa romam ſunt delata. que in cliuo huius
temporis capitolino ad memoriā conſeruant. Ingreſſi regnū cum exercitu rex heinricus ⁊ regina primo
imperij anno neapolim obſederunt. ſed cum peſtilentia exercitum inuaſiſſet re infecta abeūtes in alemānias
acceſſerunt. Poſtea iterato a celeſtino pontifice romano vocatus magnū in ytaliam exercitum duxerat. ve-
neratq; ſecum Conſtātia vxor friderici filiū afferens primū (quē pter omniū opiniones nimis annosa pe-
perat) Iſq; ſecūduſ fridericus poſtea vir factus eccleſiam pſecutus eſt. paruoq; negotio primo neapolis.
poſt quicquid in ytaliam ſicilie regni vocabulo cenſet. ⁊ ipa ſubinde ſicilia in eorū poteſtatē ſunt facta. Cō-
ſtans vō tūc fama fuit heinricū panormi agentes theſaurū ingentē a normānis regibus tanto prius tem-
pore. tantaq; ſucceſſorū pſperitate cumulatum clam expilatum in germaniā tranſmiſiſſe. Is a pontifice ac-
ceſſitus vxore ⁊ filio panormi relictis ro. ſe cōtulit cū eoq; pontifex celeſti. multa egit ut recuperandē ihero-
ſolime curam ſuſciperet. Quod quidē munus cū p ſe noluerit per legatos exequi ſponſondit. priuſq; ro. et
italia decederet nauigiū ex omni ſicilie regno ⁊ imponendas vere. primo copias parari curauit. pariterq;
alpes tranſgreſſus archiep̄m maguntinū ⁊ ſaxonū ducem legatos declarās onus illis iniūxit copias ex oi
germania cōtrahendi. qua tempeſtate ſarraceni affricam mauritaniam incolentes ingēti claſſe in hispaniā
vltioriē delati cōgreſſum p̄lio caſtelle regē ſupatumq; ceperūt. ⁊ plurima tūc ea gens barbarā de hispaniā
ſubegit. quorū partē bethicā olim. nūc granatam vſq; in hec tpa Anno. i. 4. 93. tenuerūt. Tandem cū in re-
gnum heinricus rediſſet Aſeſſane in ſicilia agēs cū grauiter egrotaret ad Innocētiū pōtificem ro. mit-
tens vxorē ſibi ⁊ friderici filiū puez p̄mendauit. Philippū vō ſibi germanū fratrem. cuius totius ethurie
dominiū ſub ducat⁹ titulo cōceſſerat. q̄tū in ſe fuit ro. imperij ⁊ ſimul gubernationē regni ſicilie quouſq;
filius adoleuiſſet adminiſtrationē retinere queſiuit. cōſectocq; teſtamento panormi diē obiit. ea igiſ mors
et rem in aſia xp̄tanā ⁊ ſimul omnē germaniā maximis inuoluit motibus. fuit em̄ in agēdis rebus ſtrenu-
us. in hoſtes acer. in largiendo munificus. faciūduſ elō quito. facie decora. ſtatura mediocriſ. ingenio pau-
delynādus monach⁹ dens. in eccleſia panormitana magnifice ſepultus.

Linea imperatorum
Heinricus sextus

Helinādus in territorio belluacensi frigidū montis monachus his tēporibus
religione ſacundia ac doctrina clarus effulſit. qui cū eſſet vir doctiſſim⁹ ac
diſertiſſimus. diligenti cura de omnibus rebus geſtis chronica p pulcrā ab initio
mundi vſq; ad hec tempora compoſuit ac in maxio volumie digeſſit. At hoc op⁹
ita diſſipatū ⁊ diſperſū ēv̄t nuſq; totū reperiaſ. ſcripſit ⁊ alia opuscula ⁊ ſermoēs
Aptas natione longobardus in latina ⁊ greca lingua egregie doctus p hec
tempora floruit ⁊ multa compoſuit. ⁊ inter cetera pter latina vocabula. que
diligenter in ordinē redegit. ⁊ de ordine dicēdi optime ſcripſit. atq; plūres eplas
elegantes doctasq; compoſuit.

Alzo doctor interpres

Azonem pterea patria bononiensem viz vtiq; cele-
berrimum atq; inſignem ⁊ in iure ciuili cōſultaſſi-
mum. Iohannis boſiani (qui ſummā breuē ſuper pāde-
ctis compoſuit) auditozem cū p̄dictis floruiſſe conſtat q̄
cum eſſet diuini ingenij vir in legibus optimos cōfecit apparatus ac ſummam ce-
lebrem edidit. que apud omnes etiam nro euo magno habetur in p̄cio. Inſuper
additiones plurimis ſummis addidit. quem baldus legum fontem ⁊ electionis
vas vclut alter paulus appellat.

Martinus ſimiliter boſianus ⁊ cremonenſis eius doctrine ⁊ profeſſionis do-
ctor. de quo in gloſis pſepe ſit mentio eo tpe floruit. quem augelus de peru-
ſio iuris lucernam ⁊ mundi ſpeculum appellat.

Bexta etas mundi

Anno mundi. 6405.

Anno christi. 1204.

Linea summorum pontificum
Innocentius tercius

Innoctius tercius papa natione campanus patria anagninus patre transfundo e familia comitum. vir certe in omni genere vite pbatissim⁹ atq; doctissimus. q a pūmēua etate parissus lris operā dedit. Is an pōtificatū doctria et moribus insignis. a celestino in numero cardinaliū referf. quo mortuo in ei⁹ locū oīm consensu pōtifex sufficit. qstū autem fuerit gloriosus pōtifex opa eius ostētant. q si omnia scribenda forent ingens volumē efficerent. q cū exofaz haberet venalitātē edicto statuit vt nullus curie officialis quicq; ab alieno exigeret preter scriptores ac bullatores. qbus modū pfixit. hostiarios quoq; a notario rum cameris amouit vt liber esset aditus. statim quoq; vbi magistratū inijt bello asiatico animū adijciēs germanos ppter Heinrici mortē in asia tumultuātes retinere in officio lris. nuncijs. premijs. pollicitationib⁹ conat⁹ ē. verum id frustra tentauit. at vbi videret sarracenoꝝ potētiam in asia concrefcere apud lateranum maximum conciliū celebrat. cui interfuere plures viri pstatissimi. Postmodū multa libroz volumina composuit. inter que extat liber de miseria cōditionis

humane. et libros de sacramēto eucharistie. de sacramēto baptismi. habuit item sermones temporibus et solennibus diebus accomodatos. Decretales quoq; antiquas composuit quas obseruari mandauit. Vir doctissimus et oīm ornatissimus virtute. eo pontificatu sese dignū breui ostendit. nam inter ceteras decretales quas extantes reliquit tres eo pōtificatus sui initio edidit. Primā q de inducijs habet. Quotiēs orbis princeps alter in alterū delinqueret correctionē ad pōtificem romanum spectare. Et venerādos esse principib⁹ qstūis maximus sacerdotes secundam. Terciā que extra de electiōe habet singularis fuit. Juuere hui⁹ pōtificis virtutē et doctrinā beati Bñici et Francisci assisiatas sanctitas. Improbauit pterea abbas Joachim bellum quēdam nō sanam doctrinam p se ferētē. Damnauit et errores almerici heretici qui postea parisi⁹ cū sectatoribus suis exustus est. qui affirmabat ydeas que sunt in mente diuina et creare et creari. cū in eo nil nisi eternū et incommutabile sit. dixerat pterea in charitate constituto nullū peccatū imputari. Nec Innocentius opera pietatis in tanto pontificatu ptermisit. Extant etiam rome duo huius pontificis opa situ. vtilitate et vsu longe distantia. hospitale sanctispūs in Saxia a longobardis et Saxonib⁹ ibi solitis habitare appellatum. quod in vaticani suburbio celebre et ditissimū hospitalitati amplissime deseruit vnū. Et alter turris appellata comitis vrsani operis. que muro oīm totius vrbis rarissimo sublimitate surgit eximia. Estq; ad forū olim neue ad veteris subure principiū que p etatē nostrā et diu ante inhabitata nulli omnino vsui est aut fuit. indeq; basilicam sancti sixti que extat in auentino celebris tūc dirutam instaurauit. Verū dū Perusij tollende discordie causa (que inter Benuenses et pisanos vigeat) pfectus fuisset moris. pontificatus sui anno decimo octauo mense septimo die. xvi. Cuius vita adeo pbata fuit vt post eius mortē nil earum rerum que in vita egerit laudauerit improbaueritq; immutatū sit. hic quoq; primū ordinē diui Augustini heremiticum sub tutela apostolica suscepit.

Concilium lateranense

Sinodus maxima hoc anno apud lateranum ab Innocētio pōtifice pdicto p recuperanda iherosolima celebrat. cui interfuere mille et trecenti plati cum iherosolimitano et constātinopolitano patriarcha. Metropoli septuaginta. Episcopi quadringenti duodecim. Abbates. priores. cōuentuales octingenti. Greci et romani imperij legati. Reges vo iherusalem. francie. hispanie. anglie et cipri oratores. Venerunt multa tum quidem in cōsultationem nec decerni tamē quicq; aperte potuit. q et pisani et genuēs maritimo et cisalpini terrestri bello inter se certabant. verum decreta ibi plata fuere quibus tam laicorum q clericorum mores componerentur.

Iohānes bon⁹ ordinis heremitaz diui augustini instaurator natiōe adantuanus his temporib⁹ i flaminia et vmbria vitam religiosissimam ac sanctissimā duxit. multa monasteria ibi erexit. Unde fratres zābonite vulgo appellati sunt. Tandem cum vir sanctus. 50. ānis in flaminia pmozat⁹ fuisset i patriā reuersus plen⁹ diez et opib⁹ bōis. āno a natiuitate dñi 1222. migravit ad dñm. Cuius corp⁹ translatus in mōasterium ordinis sub titulo sancte agnetis fabricatū summo seruetur bonore vbi indies fiunt miracula.

Philippus sueuie princeps et ethurie dux henrici impatoris frater. quem idem henricus moriens filij friderici reliquerat tutorem regnum accepit. verum henrico mortuo maxima inter electores orta est dissensio. in germania enim electorum pars othonem ducis saxonie qui in asia fuerat germanum fratrem delegit. pars philippum qui ab henrico institutus erat censuit conseruandum. et res bello dissidijque diutissime acta quod philippo rex francie othoni rex anglie fauebat. propter hanc dissensionem impatoris deligendi ytali neque philippum neque othonem ad imperium admittunt. propter id tantum tempus quod inter coronationem et depositionem othonis interfuit. Per reliquum vero eorundem impatorum tempus vacasse imperium scribunt. Philippus autem anno 1198. alsaciam bello deuastans argentinam obsedit et in suas potestatem accepit. sequenti anno similia in thuringia pegit. lantgrauum deuictum in gratiam sumpsit. Innocentius vero pontifex quia constabat henricum et fridericum patrem et romanam egisse ecciam othonem impatorem. pronunciauit. Philippus ira succensus arma parat ac contra othonem philippo rege francorum fauente in expeditionem prodit. Otho quod composito exercitu una cum iohanne anglorum rege pugnandi copiam facit. fiuntque singularia certamina precipue apud coloniam. Ad annum quod pontificatus innocentij octauum otto ille quem ro. regem impatoremque instituerat a philippo ubique succubuerat agrippina Colonia germanie urbs preclara othonem pulsus postremum omnem conseruauerat quam urbem philippus arcta pressit obsidione. otho quoque facta eruptione congressus supatusque a coloniensibus est expulsus. qui tempore cedentes philippo impatori debitam obedientiam prestiterunt. Tandem principis diuturnis defatigati bellis pace confecta philippus romanorum impator declaratus. ac sic nouem annis non sine molestia hanc dignitatem retinuit. nec tamen diuturna fuit philippo in adepto ubique per arma impio quies. quem lantgrauus thuringie princeps multis in suam sententiam tractis circumueniens. vel ut alij scribunt otto comes palentinus de wutilsbach bamberge interfecit. x. kalendis iulij. corpus babenberge inde spire iussu friderici sepultum. Fuit autem benignus ac largus. debilis corpe attamen virilis. facie venusta. capillo flauo. statura mediocri decorus.

Otto dux saxonie huius nominis quartus anno a natiuitate domini 1198. cum philippus impator a comite palatino interceptus fuisset. impator a germanis suis delectus impauit annis tribus. qui statim romam proficiscens ab innocentio tercio sequenti anno in basilica sancti petri coronatus est. ubi post acceptum ab ipso pontifice diadema iurisiurandi quo se de more obligauerat religionem post habita terram eccie hostiliter inuasit. nam radicophanum montem faliscum siue ut corrupte appellant flasconem et totam pene romandiolam per diuersas legiones diuersosque legatos occupauit. et ad regni neapolitani regiones conuersus ut eas quod caperet est admixus. Friderico secundo quem romani pontificis auctoritas et promissa protectio secum redderet. nihil tantum modis suspicante. eos vero motus pontifex innocentius iniquo ferens animo ad othonem misit. qui eum suadendo. hortando. admonendo puincere conaretur ut capta de eccie terra feudatario redderet. quod peiora indies molebat. unde pontifex eum anathemate primum percussit. deinde pseuerantem et vias omnes romanas latrocinij infestante imperio et alemanie regno priuatum depositumque. pronunciauit. Secutos eum platos et perceres ac omnes alios imperij ac regni populos eatenus sacramenti religionem qua illi obligabantur absoluens ut non magis possent quod deberent ab eius imperio reuerentia et obedientia se subtrahere. Eobrem rex bohemie. lantgrauus thuringie ac archiepiscopus Maguntinus Treuerensisque dux austrie et ex militibus prestantiores quique eum deseruerunt. Cum etiam germani electores imperij philippo suadente francorum rege quod primum de priuatione othonis certiores facti sunt fridericum secundum sicilie regem vigesimum agentem annum in romanorum rebus declarauerunt. Philippus enim francie rex othonem iohannis regis anglie ex sorore nepotem debilitari ac potentatui deiici exoptabat. quibus tandem deterritus malis atque periculis otho in alemaniam se recepit et quecumque de ytalia ceperat in romani pontificis fridericique sicilie regis potestate redire. ubi postea a philippo francorum rege apud tornatum supatus. Tandem anno 1208. otto impator mestus languensque aetate breui obiit. Veneti autem rebellantem cretas in fide armis continentes anno salutis 1209. eandem in colonie formam redigere. missis eo ciuibus qui cretenses in officio continerent.

Raimaldus archiepiscopus coloniensis post destructam mediolanum a friderico impatore corpa trium regum ad Coloniam traduxit post gloriosam vitam in domino quieuit.

Richardus quoque puer parisiensis a iudeis martirium passus multis claruit miraculis. quod obrem philippus rex francie intelligens iudeos per plura quotannis mala pegisse in vituperium christianorum priuatis bonis omnes e regno francie expulit.

Ordo cruciferorum

Cruciferorū ordo in sinodo lateranēsi diu incho-
latus sed aliquā intermissus ab ipso Innocentio
tercio pōtifice anno pontificatus sui. xviij. restituit.
et confirmat ac multis fauoribus cōmendat. Id q̄
maxie factū ē eo q̄ quedā albanensium pestifera he-
resis surrexerat. que tantā in populo romano cleroq̄
seditionē excitauerat q̄tā vnq̄ antea. q̄ obrē causas
pōtifex ipse multos cruce signatos impulit s̄ eos ar-
ma suscipere. quibus deuictis cruciferorū ordinē ita
sopitū et obliteratū instaurans multis priuilegijs et
gratijs mirabiliter auxit. eidez autē ordini postmodū
innocentius quartus deuotiōe affectus apud lugdu-
nū existens regulā cōposuit et dedit in quo p̄cepit ip-
sis religiosus semp cruce in manibus portare. ipsius
uūt ordinis auctores et du-
ce Quiriacū ep̄m et martirez
tpe constantini magni. Hele-
ne matris primū fuisse tra-
dunt. qui etiam cuz Juliano
apostata cū multis christia-
nis passus fuit. sed idem or-
do ad nibilum ferme vsq̄ in
presens redactus.

Tartarorum regni princi-
pium

David quidam persa ex
dignobili familia inter
eos natus tartarorū gentis rex vir quidē magnanimus p̄ hec tpa ex indie montibus vna cū oib⁹ sue gē-
tis viri ac mulierib⁹ hostili aīo egressus p̄ vicinas quasq̄ vrbes spolia multa exegit et populū suū h̄ mō
allexit. quibus spolijs allectus inde parthos venit et pari terrore mediam. assiriā. persiā. armeniam
et sarmatas nō longo tpe puadens circa meotidis paludis litore concessit vbi et accolis suis sedes cōstitu-
ens in maximā euasit potentiā vt regnū eoz nunc multū creuit in finibus hungarie polonie et iuxta mare
ponticum et in aquilone. et hi nūc vsone cassanū habent principē. Sunt autez tartari hoīes turpes oculos
grossos. p̄minentes habent latas facies et frontes nasosq̄ latos mediocres. et statura tante arrogantie vt
dñm suū cham filiū dei appellent. pluraq̄ de eoz moribus historici scribunt.

Ordo carmelitarū p̄ hoc tps in syria apud carmelū
montē ab Alberto iherosolimitano patriarcha
excitat et multis priuilegijs ab eo sublimat. atq̄ ei-
dem regulā suo iure cōfectā obseruandā primo obtu-
lit et confirmauit. in qua pro habitu fratrib⁹ eiusdē
ordinis capā superiōrē ex syrico cū quibusdā largis
virgis scz albis et griseis circulatā more helye pphe-
te (vt tradūt) assignauit et deferendā p̄stituit. Isq̄ ordo
cū in orbē diffunderet ac locis et viris p̄stantissimis
indies multiplicaret multas impugnationes p̄ mul-
tos annos ab emulatoib⁹ ptulit. sed postmodū ho-
norius pontifex eius noīs tercius cernens ip̄am san-
ctam religionē et ordinē a multis impugnātū et aliqñ
p̄secutū cū nō satis probatū cōspiceret deuotione mo-
tus primo pōtificatus sui anno mutatis prius circula-
tis claudibus ob honorē beate virginis marie in al-
bas sub titulo virginis marie de monte carmelo ap-
probauit et cōfirmavit. aut em ordinē istū dū in siria
cū habitu illo procederet maxima in reuerētia et deuo-
tiōe apud soldanū egypti extitisse et multas illi elemo-
sinas et beneficia cōtulisse. sed eo habitu mutato eū e-
finibus et regno suo eiecisse. q̄ obrē necesse fuit illuz i
europā traicere vbi mirū immodū excrescēs clarissi-
mos et sanctitate et scientia viros ptulit. Quoz de nu-
mero p̄cipui fuere Angelus declamator ardētissimus
Albertus siculus Cirillus grecus vir doctissimus. q̄
p̄ter libros multos a se editos spū p̄phetie clariuit. Et
alij clarissimi.

Ordo carmelitarum

Dominicus hispanus vir sanctitate et doctrina plurimū decoratus. p̄dicatoꝝ dux et pater inclitus. ac xp̄iane religionis q̄si matutinu sydus emicuit p hoc t̄ps. Is i calogura al calaroga pago exoniensis diocesis nat⁹. Cui⁹ p̄r felix appellatus. mater ioanna q̄ tres filios habuerūt q̄ postea l̄ris edocti sacerdotiū acceptarūt. Tercius beatus dñicus cui⁹ mater p̄uidit in somnis se gestare catulū accēsantem ore faculā baiulantē. Qui egressus ex utero totū mundū incēdere videbat. p̄figurans ex ea p̄dicatoꝝ eximiu nascituz. fuit em̄ vicioꝝ mirabilis obiurgator. oppugnator heresum. fidelium diligentissimus exhortator. ab infantia quoq; cū eo misericordia creuerat. ex canonico aut regulari a deo vocatus cū fratribus socijs p̄dicatoꝝ ordinē incredibili feruore fundauit. q̄ diuinitus instituto ab gloriosa dei genitrice maria religionis habitū assumpsit. Et cū in tholosana albienſiq; galliaz regione heresis pullulasset. ac late et longe cepisset serpere. bt̄us dñicus tunc primū fama nosci ceptus ad eas extirpandas se cōtulit. Erāt̄o q̄ armis eā sectam tueri admitterent. Qua comes tolosanus notabat infamia. Quare datus est ab innocentio pontifice et a francoꝝ rege symon de mōte forti bt̄o dominico adiutor. q̄ cū cohorte ab hierosolime expeditione reducta a sancto viro aduersantiū arma conatusq; retudit. tantisq; ea heresis defixa erat radicibus vt q̄ septimo inchoauerat vix tandem ultimo pontificat⁹ innocētij anno potuerit extirpari. pater aut religionis existens. postea ab honorio q̄ scismaticos apud tholosaz comitos audiuit. ordinis confirmatōem obtinere meruit q̄ p̄firmato cū plura monasteria erexisset. Et multis signis ac miraculis claruisset. ac varias regiones docendo et p̄dicando lustrasset. Tandē anno salutis tercio vicesimo et duodecies centeno apud bononiā ytalie ciuitatē. nonis augusti migravit ad dñm. quē postea gregorius nonus audit⁹ eius miraculis et vita preclara in sanctorū numero aggregauit.

S. Dominicus

S. Franciscus

Franciscus seraphicus natione ytalus ex assisio vmbroz ciuitate ori⁹. vir vtiq; diuinus. ac primus institutor ordinis fratrum minorū. et fundator mirificus. Circa annos dñi. M. cccv. primo negociator hūanus et affabilis ac p̄dīgus vsq; ad annū. xxv. Inde terrena oīa despiciēs xp̄m in oīi vita secut⁹ est. Et cū aliquādiu pedibus calciat⁹ et corrigia cinct⁹ incessisset. Sentētie dñice memor dicētis. Qui venit ad me et nō renūciat oībus. non potest meus esse discipulus. Abiectis oībus tunica incultam et cōtemptibilem fune p̄cinctam induens nouū mox ordinē constituit. cum quo velut sol i orbe radiās xp̄ianā religionē plurimū illuminauit. Tantū aut in seip̄o rigore austeritatis exercuit. vt in tēptatione carnis. in p̄uinali tpe niue vel glacie operiret. paupertatē quoq; dñam suam semper vocabat. Adallebat potius de se vituperia q̄s laudes audire. oīiq; studio precauebat ne paupertatis metas trāsiliens ad sup̄flua disfluere. ardentissimoq; martyrij desiderio feruebat. Ideo sexto cōversionis sue anno syriā petijt. ac ad soldanū accessit. qui eum oīi honore suscepit. Duobus aut annis aī obitū eius vidit in visione seraphin vñū in aere sex alas habentē cruci manibus extensis pedibusq; cōiunctis affixū. alaz vñō duas sup̄ caput erectas. et duas ad volandū extēsas habebat. Porro duabus totū corp⁹ tegebat. Eūq; diutius cogitaret apparebant in manib⁹ ei⁹ quasi fixure clauoꝝ. latiusq; ip̄ius dextrū veluti lancea perforatum. Interea cū fratribus suis sic ab eo institutis nouā dedisset regulā. et xp̄i stigmatib⁹ insignitus fuisset. et nomē suū in orbe diffudisset. Cū nullā carni sue requiē dederat a p̄uersione sua. xvij. anno et multis languoribus p̄teritū t̄ps effluxisset. duobus seq̄ntib⁹ grauioribus purgeri cepit. Tandē plen⁹ bonis opib⁹. apud assisiū urbem suam. Anno salutis nr̄e. 1227. nonas octobris i dño feliciter obdormiuit. Quem et biennio post gregorius nonus audit⁹ eius crebris miraculis magna

prius ob eam rem conuentu habito. in numez sanctorū statim retulit. Nicolaus aut tercius papa anno. M. cclxxx. litteras de stigmatib⁹ ei⁹. xp̄i fidelibus misit

Erremotus atq; portēta multa hīs annis vbiq; ferme fuere ita vt antiochia et tripolis atq; damascus magna ex pte corruerint. Cathina etiā sicilie insula contra aquarū naturā pelagus retrocessit. et hoīm ferme milia absorbuit. In ytalīa insup grandines ouis anserum grossiores cecidere.

Visum est quoq; signū mirabile in occidente post occasum solis in stella posita in austro declinans in occidentem indirecto syderis quod astrologi coronam adriagne appellant. Visusq; radius quasi trabes magna per multos dies ascēdes in altitudinem firmamenti. P̄dicatoꝝ hīs temporibus multa alia signa contigisse asserbant.

Bexta etas mundi

Anno mundi. 6413.

Anno xpi. 1214.

Honorius tercius papa. p̄ia romanus. p̄re almerico ciue romano genit⁹ tercius suffectus innocētiō. ⁊ ip̄m eius nois terciū. perusie cardinales i romanū pontificem creauerūt. Qua in creatione ad sextū p̄decessoris diem obitus facta. maior solito adhibita ē festinātia q̄ perusini ciues difficultatē hierosolim e rez. ⁊ belloꝝ ytalie sedandoꝝ necessitates p̄penderūt. Et coacto in conclau collegio penuria cibi per dies singulos maiore facta vt p̄peraret. vini honestissimā attulerūt. p̄secratusq; p̄tifer destinātū a p̄decessore pacē in ytalīa cōstituen de tractatū p̄ oratores legatosq; cōtinuauit. Ipse romā intra primū creationis mensem p̄ sabinos se cōtulit. Sollicitabat em̄ eū petrus antisidorēs impator cōstantinopolitanus. quē paulo post ⁊ iolem simul vxorē idē pontifex in basilica sancti lauretj. q̄ via tyburtina extra muros insignis visitur. imperiali diademate decorauit. Et rebus xpianoz in romana p̄sulturus q̄ hierosolimis. p̄future viderent iōannē de colina cardinalem romanus portuensē ep̄m apostolice sedis legatū declarauit. impialesq; titulos honorius friderico secūdo cōtulit. Quē post iuribus ecclesiasticis sibi vsurpatis anathemate notatū dignitate priuauit. Ordine heremitarū prout innocentius fecerat. p̄tegen dū cū suscepisset. Etia ordines predicatorū ⁊ mīnoꝝ cōfirmare voluit. hierosolimoꝝ regē ex asia ad se romā venientē benignissime suscepit. Extant vō honorij pontificis decretales multe. tū rome opa sancti lauretj extra muros vrbis reparata cū cenobio basilica. tum sanctasanc̄toꝝ ad lateranēses ecclesiā instaurata celebris sanctimonie oratoriū. Bñ aut ac beate vitā ducēs vt bonū pastorem decebat. anno pontificatus sui decimo. mēse septimo. die. xij. morit⁹. Sepeliturq; in basilica sancte marie maioris ad p̄sepe.

Gregorius nonus papa natione heremicus. p̄ia anagnin⁹ e familia comitum innocentij terciij nepos. Qui ⁊ laterano vbi creatus fuerat ananiam p̄ elati caumata se contulit. An fridericū monuit vt expeditionē in terrā sanctam cui⁹ voto p̄ides cruce signatus se obligauerat. tandē iniret. forte cōminaret vt nisi breui exequeret⁹ excoicationis priuationisq; sententias ab honorio p̄decessore in illū. p̄mulgatas. p̄firmatas etiā atq; etiā aggrauaret. Promisitq; fridericus sese vouerat. dictūq; ē veris t̄pus ad pueniendū brundusij. venerat eo magna multitudo p̄cipue vero ex germania lantgrauius bassie. q̄ brundusij vna cū magna pte militū moritur. dū fridericus egritudine simulās in sicilia se continet. Hec fraus ita cōprehensa est. cognita em̄ lantgrauij morte cellerrime eo adnauigasse omnēq; eius suppellectilem diripuisse. Cognita igitur fraude friderici honorij terciij sententiā in fridericū latam p̄firmavit. Inde perusij pontifex assisiū petiturus. vt q̄ de francisco viro sanctissimo miracula audierat p̄is cognosceret re comperta vt audierat. in sanctorū numez statim retulit. Leperant iterim romani senatores qñq; vnū. qñq; binos creare. Hannibalq; ex hambalda gente romana nobilis senator heresi p̄sentiebat. in quā multi inciderant sacerdotes. Hiq; pontificis reditū formidantes tumultū concitauerāt s̄ diuina vltio cōpescuit. Tyberis em̄ eā in alluionē excreescens. multa dāna mortalibus intulit. Et tanta peste laboratū est vt decimus quisq; vix superfuerit. Pontifex mira clementia vsus publice oēs priuatimq; etiā distributa pecunia p̄solatus ē. veteres cloacas purgari nouasq; plurimas construi curauit. Urbis dignitati ⁊ valitudini vno tempore consulens. accessit post ad vrbem reatīnā pontifex curiā in ea aeris salubritate conseruaturus. qua in vrbe beatum dominicum in sanctorū numerum retulit. Spoletum postea estate cum diuertisset beatum anthoniū cognomento paduanū ob innumera miracula sanctorū confessorū collegio congregauit. Qui tandem multis quassatis erūnis a friderico suadentibus francie ⁊ anglie regibus cōuocauit omnes orbis xpiani ad cōciliū. Verū fridericus terram mariq; vias p̄clusit. Cardinales pisana classis intercepti ad amalphiā vrbē ducti. in custodiam postmodum tenti. Dum aut eo tardatus captoꝝ cardinaliū ⁊ prelatoꝝ impedimento. desistit a concilio pontifex. mense augusto. Et primo quadragesimo salutis anno supra duodecies centeno obiit. pontificatus sui anno quattordecimo. mense tercio.

Celestinus quartus patria mediolanensis ⁊ ganfredus ex castillonea gente. sabinensis episcopus vita ⁊ doctrina insignis senex admodum ⁊ valitudinariū in locum gregoriū suffectus. ad fridericum mittens obsidionem fauentie continuantem multis illum de futura pace pollicitationibus delinire conatus est. Sed priusq; fridericus respondere potuerit. Celestinus ip̄e duo deicesimo pontificatus die defunctus ē. Qui vt successor daretur vno ⁊ vicesimo mense laboratum ē. Causam diuturne vacatōis apostolice scribūt tentos in malphitano carcere cardinales. ne ip̄is absentibus electio fieret protestatus fuisse. Quibus ⁊ collegas assensisse. videntes omnē ytaliam friderici motibus quassatam esse. ⁊ imminere per singulos dies periculum ne vrbē romam caperet.

Linea summorū pontificū
Honorius tercius

Gregorius nonus

Celestinus quartus

Fridericus eius nominis secundus imperator. anno dñi. 1212. ottone p̄dicto imperij titulis priuato. ab electorib⁹ eius loco surrogatus. Et ab honorio p̄fice cōfirmatus et coronatus. impauit annis. 33. Mat⁹ ex beinrico sexto et cōstantia sorore regis sicilie. q̄ cum antiqua esset sub papilione panormi in medio platee. vt tolleret om̄is suspitio et mulieres liberū haberet aditū in lucē editus. Is sub gubernatione ecclesie et innocētij orbatō p̄e enutritus. Beinde potentissim⁹ imperator ytalie. sicilie. sardinie. ibrlm et sueuie. dñs quo nullus magnificentior romanū imperiū tenuit. Fuit em̄ armorū strēnuus linguarū. s. latina et vulgari. greca. gallica et sarracēnica p̄it⁹. vigorosus liberalis et magnific⁹. Vex vi-
cys nō caruit luxuriosus nihil curās nisi tpale. cū mltis p̄ficeb⁹ romane eccie bella gessit. Fecit tñ magnifica edificia p̄ omnes ciuitates regni apulie et sicilie. Validissimā arcē capuana dicta in neapoli castz pratense et arcē sancti miniatis. Dabuit ex prima vxore beinricū et cōradū. quos p̄sortes regni fecit. Ex secūda filia ioannis regis hierosolimitani iordanē ex p̄cubina fridericū regē antiochie manfredū principē tarenti postea regē sicilie. Et Rentsium quē fecit regē sardinie. Fridericus itaqz p̄mo post habitā magūtie regū alem ānoz coronā. In sue-
uia gentilitatis sue regione desederat. Is audita clade qua otto afflictus erat. Aquisgranū impatoriā vrbe obsidione pressam recepit. vbi terciū innocētij ro-
mani p̄ficeis auctoritate regiā itez de more coronā accepit. Et vt aliquā erga deū ostenderet gratitudinē cruce insignitus. voto se tunc publice obligauit sub-
sidij xp̄tans in asia agētibus afferēdi. ne etiaz pontifici quoqz romano ingrat⁹ esse videret. comitatu de regno sicilie p̄misit fundani p̄petuo ei⁹ donationis iu-
re a romana eccia peculialiter possidendū. inde in romanorū regē electus ottone defuncto romā redijt. Quem honorius impiali diademate insigniuit. Obierat paulo prius cōstantia eius mater p̄stantissima mulier. nō magis ānozū qua prudentie plena. q̄ viso filiū adolescentiā supergredi incipientes. Qui duos de
triginta agebat annos. ad eam diē in vtutū via cōtinuisse. q̄ ea de medio sublata. mores vsqzqz mutauit. In pontificē em̄ sp̄eta iureiurādī religione anno coronationis p̄mo mltā et quidē enormia ē aggressus
quē vt a flagitijs a rebellionē temparet. admonētē magis magisqz indies sp̄exit. Unde eū duxit ponti-
fex anathemate nisi resipisceret et ablata redderet deterrendū. sub ipm fridericus impio priuatus. vt reb⁹
p̄suleret alemānie. Quib⁹ ob noui impatoris subrogationē timebat. beinricū filiū decēnem illi in regem
dedit. Tribus ab inde annis supuixit honorius. P̄romisit postea fridericus qd̄ vouerat. et quod pontifex
gregorius volebat. Tandē ad terciū ydus augusti cū omni classe brundusio soluit. sed ceteri ad destinatus
in acconē cursū velis ardentissime remisqz cōtendūt. Fridericus noctu cū trireme dilapsus brundusium
ē reuersus. At gregorius pontifex cū intellexit fridericū in ytaliā reuertisse. q̄ntis potuit maledictionibus
p̄secutus ē. Inde nauigationē ingressus de qua cypri substitit. Senescallo militie sue m̄ḡro cū copijs pro-
lomaīdā p̄misso. q̄ soldani conat⁹ inspiceret. fridericus ab illo accersitus pro lomaīdam ad nauigauit. Nec
mora oratores in romā dimittens. absolutionē a pontifice implorauit pontifex q̄ oia restisset repulsam de-
dit. quāobz fridericus cōsulcius sibi duxit in ytaliā nauigare. Et a tarentino portu quē primū de nauiga-
tione attigit. neapolim anxius aduolauit iuerat pro lomaīdaz magister militie theutonice prutenorū. q̄ cū
ip̄o friderico in ytaliā redijt. fauentia deinde anno obsidionis. p̄pe in friderici potestate pactione ē facta.
Inde in bononiā ducens studio eā priuauit. qd̄ tunc primū paduā ē translātū. inde in mutinēses ac regi-
nos duxit. sola agroꝝ vastitate p̄tentus fuit. Continuatū postea ē duos ferme annos bellus atrox variūqz
et longobardie ac om̄i ytalie p̄niciosissimū om̄ibus quos p̄ ytaliā partiū gibelline et guelfe labes infecerat
auxilio nō magis militū qz pecuniarū odio partiū vtrūqz cōtribuentibus. Tandē quartus innocentius p̄-
fex ex cōicationis depositionis priuationisqz sententiā in fridericū p̄nūciauit. om̄ibus iuramento absolu-
tis. Et potestate electoribus attributa nouū quē vellent principē deligendi. put in sexto de iudicijs nūc ha-
betur. Et cum tanta pontifex lugduni inde rex francie in egipto cum gloria et dignitate reipub. xp̄iane ge-
rerent. xp̄ianos ip̄e in longobardia crudelitate p̄sequitur. Inde apud parmiā p̄elio supatus. postremo in
ciuitate firenciola in finibus abruzij infirmat⁹ manfredi filij ausu. veneno vel suffocatione interiit. Cui hoc
epigramma affixit. Si probitas sensus virtutum gratia census. Mobilitas orti possent resistere morti. Non
foret extinctus fridericus qui iacet intus.

Linea impator
Fridericus secundus

Eclipsis solis anno. dñi. ccxxviiij. totius. circa horā nonā die. vi. Junij facta
est. et tanta obscuritas aeris fuit. vt noctē adesse crederet. causas ignorantes
ad penitentiam redierunt. Designabat fm̄ iudiciū (quod fallax vt plurimū cense-
tur) morrem gregori noni et oppressionem ecclesie per fridericum.

Ere etiam motus maximus repente exortus. et adeo grandes vt in montibus
salujs ad quinqz hominū milia perisse dicantur. Quo quidē anno frisia re-
gio a maritimis fluctibus pene tota submersa fuit. Vbi ad centum hoim milia de-
mersa referuntur.

Ordo predicatorum

magnus Petrus de palude. Jacobus de voragine. Antoninus archiepiscopus florentinus. Et alij innumerabiles doctores et sanctissimi confessores. qui illum per viribus auxerunt. Rogerius et Albertus brixienensis Ugo de argentina Thomas anglicus. Vincetius burgundus theologus et historicus. atque alij historici plurimi qui sua doctrina moribus et exemplis ordinem protegere et in fide decorarunt.

Ordo minorum

Ordinem etiam minorum hac tempestate tercio kalendas decembris honoratus pontifex (et ut ferunt difficilime) confirmavit. Moverat enim antiquus hostis hunc ordinem in ecclesia dei admodum profuturum. ideo obstitit. ut ad nihil illum redigeret. Hunc itaque ordinem diuus franciscus tanquam voluptatis ac paupertatis ortum multo labore plantavit. in quo ut quietius et securius a mundi fluctibus elongaretur soli deo vacare posset. Ipse franciscus beatissimus pater introiit. ut reliquos spiritualibus et doctrine gratie aquis irrigaret. ibidem ergo constitutus diuino afflante spiritu. post suam ad deum perfectam conversionem. cernens accrescere fratrum et filiorum suorum numerum. vite normam et regulam composuit atque descripsit interpositis in ea sacri euangelij verbis. ad eius perfectionem feruentissime anhelabat. suamque fratres suos verbo preceptorum et exemplo edocuit. Regula autem et vita fratrum minorum ut ipse ait. hec est domini nostri ihesu christi sancti euangelii obsequium. viuendo in obedientia. sine proprio. et in castitate usque ad mortem. Et cum innumerabiles ex hoc ortulo emerferint viri qui ipsum signis et doctrinis illustrarunt. inter precipuos numerant ludovicus episcopus. antonius viterbiensis. bonauentura cardinalis. Et bernardus senensis. in cathalogis sanctorum relati. Sed et Nicolaus eius nominis quartus. Alexandrus quintus. et Sixtus quartus pontifices maximos. de quibus et alijs latius infra dicetur. Inter doctores etiam solenes sacri ordinis annuerant alexander de ales. Richardus de media villa. et innumerabiles alij.

Anno salutis primo vicesimo. duodeciesque cetero. tartari gens cithica georgianam armeniamque maiorem direptas vastatasque suo subiecerunt impio. inde ripheis montibus transmissis ad eas delati vastissimas regiones. Que transsiluanam attingunt. in poloniam et post in hungariam penetrarunt quos christianas regiones populatio nibus incendiisque late commissis magno affecerunt incommodo.

Iherusalem civitas que a cordirio magni saladini filio obsidentibus damiatam christianis. quanta vice funditur euer sit. templo domini tantummodo integro relicto. et cum sepulchrum domini nostri ihesu christi violare etiam statuisset precibus christianorum pulsatus ab scelere destitit.

S. Clara

Clara vgo admirabilis et sanctissima. de ciuitate assisi. claro satis genere tra-
xit originē. Cuius pater miles. mater ortulana dicta diui francisci disciplinis et exem-
plis in diuino ope plurimū erudita. Hijs tēpib⁹ apud assisiū urbē virtute scitatis et grā
in p̄cio habita. q̄ ad ecciam sancti damiani cōmigrans collegiū sanctū pauperū do-
minarū ordinē inchoauit. in hoc arto reclusorio p. xliij. ānos mirāda carnis sue ma-
ceratōe et i opib⁹ virtutū claruit. diuersa q̄s miracula signo crucis pegit. Cū sub im-
peratore friderico quassata eēt eccia. Et in assisiū hostilis furor irrueret. Et sarrace-
norū gens apud damianū sc̄m. intra claustrū gēnū influerēt. Clara infirma ad ho-
stiū agmen se duci iubet. Et añ hostes poni p̄cedere ea capsula argentea in qua erat
sacramētum eucharistie. et i orōne cū lacrimis ait placet mi dñe inermes ancillas tu-
as manib⁹ tradi paganorum? Custodi famulas tuas illico ad aures eius intonuit.
Ego vos semp custodiā. Et mox q̄ muros ascēderāt. obsidionē derelinquūt. In re-
ligioso eius transitu innocētius q̄rtus cū cardinalib⁹ eam visitās. ab eo remissionē
oīm peccatorū obtinuit. in dño p̄fortata. xvij. dieb⁹ nullū cibū sumpsit. Tandē aūt
ad aīam suā. vade secura. qz bonū itineris habes cōductorē. in crastino igif beati laurētij egredif aīa eius
sanctissima. Et ad sanctū georgiū. vbi corpus. b. francisci p̄mo cōditū fuerat deportat. Agnes aut soror ei⁹
ad agni nuptias euocata interiectis dieb⁹ vsecuta est. Et cum sanctissime vsqz ad vite exitū vixisset. et do-
minus ad gloriā eius plura miracula fecisset. anno. M. cclv. alexander quartus in sanctarū cathalogo eā
aggre gavit. Et eius diei festum pridie ydus augusti celebrari mandauit.

Antonius p̄ia hispanus. vlix bona ciuitate oriūsus. ordinisqz minorū frater
vltir vtiqz sanctus. et multis vtutib⁹ adornat⁹. Is in baptismo ferdinandus
appellatus. primo canonicorū regulariū habitū suscepit. cūqz audisset frēs minorū
apud marrochiū. p xpo necatos. p eis habitū minorū accepit. vbi nocturnis vigi-
lijs corp⁹ mira abstinētia macerauit. Hic gloriosus p̄ cognomine de padua dictus
Cū ibi predicans diu requeuit. Et rome de mandato summi p̄tificis pegrinis plu-
rimis p̄dicaret. linguaz sic mouit vt tam greci latini francigene teutonici q̄ anglici
omēs q̄ audiebant clare intelligenēt. Et cū inter religiosos nō solū sue etatis. s̄ pri-
orū seculorū oībus lris ornatissim⁹ habere. Sacrarū lrarū archa cognominari me-
ruit. Et cū tholose bononie. ac patauī diu theologiaz egregie docuisset. Hac tēpe-
state patauī infinit⁹ clarus miraculis moritur. Et a gregorio nono p̄tifice eas ob-
res statim in sanctorū cōfessorū p̄fortū refer. anno. M. cccxxij. Inuenta est po-
stea in translatōe corpis positi de loco vno ad aliū. lingua ei⁹ in ore adeo recens ru-
bicūda q̄ p plures annos cū corpe sub terra iacuerat ac si tūc decessisset. quas beat⁹
bonauentura. affatus ē. O lingua bñdicta q̄ semp deū benedixisti. nūc apparet quanti meriti fuisti. anno
deinde dñi. M. cclxij. cū eius meritis patauina vrbs de manu etzelini tyranni liberata esset ciues ecciam
p̄grandem atqz pulcerrimam ad eius honorem extruxerunt.

Ordo fratrum theutonicorū in prussia p̄ hec tpa ortū habuit. Cū pruteni barba-
ra gens et ydolorū cultrix. vsqz ad fridericū impatorē eius noīs secūduz fuit.
Sub eius vō ip̄erio cū amisissent xpiani prolomaide sirie ciuitatē. fratres theuto-
nes sancte marie appellati. Inde fugati in germaniam rediere. Viri nobiles et rei
militaris periti. qui ne per otium marcerent. fridericū accedentes prussiam germa-
nie cōterminiā xpī cultū spernere dixerūt. Sepe illius gentis homines in saxones
ceterosqz vicinos excurrere ad orientē em massonite poloniqz rura colūt. Occiden-
tem saxones occupant. aquilonē balthei maris excipit littus. Ingentem igif vim
pecorum atqz hominū abigere. esse igitur in animo sibi compescere barbaram gē-
tem. annuat tantū imperator. puinciam. quod fratribus perpetuo iure possidendā
tradat. si eam armis acquirant. conradus quoqz dux mosauie et Luyame q̄ sec⁹ ter-
re domini affirmabat. Ius suum in terra colman vocata fratribus cesserat. Grata
oblatio friderico fuit. Qui litteras sub aurea bulla p̄cessit. Illi sumptis armis bre-
ui tempore omnē prussiam subiecerunt. frumenti ferax regio est. aquis irrigua. et plena colonis. mltā am-
bitiosa oppidā. multi maris sinuosi reflexus amenam efficiunt. pecorum ingens vis. multavenatio. pesca-
tio diues. Ex illo tempore lingua theutonica introducta est. Et cultus xpī gentibus imperat⁹. Ecclesie po-
stea pontificales erecte transuistulam pomezamēsis. colmēsis. warmiensis et Sambieſis. Arcē item nobi-
lem et amplissimam marieburgū vocant. hic sedes magni magistri. Et cum theutones hui⁹ religionis in-
uentores fuere. Nemo ad eam recipif nisi theutonicus. nobilis ortus parentibus. Ob eam rem vestimē-
tis albis vtuntur. nigra cruce insuta. vt aduersus inimicos crucis pugnare velint. barbas omēs nutriunt.
exceptis qui sacris altaribus seruiunt. pro canonicis horis dominicam orationem vsurpant. Neqz litte-
ras discunt. magne hīs opes fuere. nec minor potentia q̄ regibus. Sepe cum polonis contendere.

S. Antoni⁹ de padua

Onde Chen ro
viroz m

Bexta etas mundi

De damiata et eius expugnatione.

Princes christiani, quos olim tercius innocentius diligentia et lateranensis concilii decreta ad hierosolimam liberationem inflammaverat, in magnam coierat exercitum, qui partim terram, partim mari constantinopolim. Et inde cardinale columna sedis apostolice legato deducente, acconem se contulerant. Fueruntque primarii inter eos pceres andreas hugarie rex, venetorum navigio fretus, quod libenter dederat, quia ius eis concessit quod in omni dalmacia regnum hugarie ad eam diem habuerat. Et dux austrie, heinricusque niuernensis comes. Et gualterius regis francie camerarius quibus iohannes hierosolime regi coniunctis, in concilio actum est, damiatam egipti urbem nilo contiguam ut primam omnium caperent adnitenam. Ea enim in parte facta apparebat cayrum et babilonem contiguas urbes amplissimas et comode occideri posse. Et interclusas comeatu facillime expugnari. Quo soldanorum gentis sarracene principum domicilio in christianorum partem facto futurum confidebant, ut omnes ea barbaries sarracena non solum hierosolima et terra sancta, sed orbe ipso terrarum exterminaret. Itum est itaque non magis cupientissimis quam confidentibus pcerum militumque animis. Et mense maio anni salutis duo devigesimi et duodecies ceteri, damiate obsidio imposita. Ea citas olim eripol a principe elio conditore appellata. Triplici murorum latitudo densissimorum munimento cingitur. Quam nili amnis pericula, ad romani tiberis magnitudinem ambit, ut insulam solum oblongam arctamque efficiat. A babilone quae nova itur ad damiatam versus orientem, distans ab ea diebus tribus. Itur quoque ad alexandriam occidentem versus distans a babilone diebus tribus per terram, sex per aquas. Porro usque ad damiatam septem diebus sunt a monte sinay. Sita est autem damiata inter mare et flumen nili, decoratur autem in xxviii, turribus altis. Adinorum turrium incertus numerus. Turris quoque erat pbarea non quod crassitudine et celsitudine illi similis, quam ad pharon et nilum stante romano impio fuisse legimus, sed quae suburbium et mercatorum appothecas ac publica horrea a piratis nocturnisque predonibus tutaret, quapropter sub nostri exercitus accessum addidit soldanus suburbio utrique praesidia et munitiones undique instauravit. Eas dum nostri appugnant munitiones turrumque undique machinis quatunt, multi per dies singulos cecidere, cum tamen ea maior in barbarie accisio committeretur. Evicitque fortissimorum ex omni provincia alternis pugnantium nostrorum virtus. At post quintum mensem quam gallici in soldanum male pugnauerant pauci milites exploraturi custodes altum sopitos esse aut per errorem ab esse percipientes socios advocavit, scalas comportant, portam securibus malleisque refringunt. Accurrentes qui ex sarracenis strepitu exaudierant confossi. Christianique interim patente ingressi porta, urbe potiti sunt. Anno tandem dimidio atque integro postquam fuerat obsessa, portis ubique munitionibusque christiano militi ad custodiam attributus. Prima vero omni machonaria urbis primaria in gloriose virginis dei genitricis ecclesiam instaurata, ac in episcopium dedicata est. Dabit per id tempus damiata amplissime opulentissimeque civitatis speciem, repertamque in ea rerum omnium copiam auri argenti et ditissimam suppellectilis vini maximam, legatus regesque et duces exercitus militi christiano equa distributione largiti sunt. Quin etiam de agrozum divisione in tempore facienda actum est.

Damiata

Aud damiatam interea res xpiana p̄ singulos dies. magis magisq; floruerat. cardinalis de colū-
na legatus apostolicus. et andreas rex hūgarie. et ceteri p̄ceres in bonā venerāt spem. fore ut solda-
nū sarracenosq; breui cōficeret. Tandē placuit omnibus in cayrū babilonēq; ducendū ad quas vrbes sol-
danus om̄es prope sarracenosq; copias cōtraxerat. Postq; igit xpiani duces in castris populationibusq;
iociatī occasio soldano obuēnit. nili in summas ripas solito citius tunc facti. Qua fretus occasione catha-
ractus vbiq; defodi curauit iumētis sublata in primis pascendi facultas. Et qd in castris paratus erat de-
structū ē stramen tū nec aliquid fuit saluū quo mortales potuerint triduo sustentari. In eam adducti rerū
difficultatē. Alia quoq; angebant maiore. qd reddituri damiatā alicui depressis in locis aquas incidere
verebant. Itaq; missis oratoribus pacē xpiani his cōditionibus impetrare. ut damiata cū rebus i ea
reperitis soldano dimissa. p̄temq; ligni crucis quā ille haberet redderet. Et captiuis vicissim liberatis xpī
ani aconē thyrūq; redirent. Quibus vrbibus et eaz oppidis pax octo annis esset cū turco sarracenoq; ser-
uanda. Que igit in gloriose v̄ginis purificatione habitari cepta ē damiata. Ad eiusdē natiuitatis diem
reddita barbaroz spurcie inquināda. Is ann⁹ salutis erat primis vicesim⁹ duodeciesq; centenus.

S. Elizabeth

Elizabeth filia regis hungarie. vxor lantgrauis thuringie circa annos dñi.
ccxxx. in alemania claruit. ab adolescentia sua religioni studuit. actōes
suas in deū dirigens. vicioz extirpatrix. exemplū patientie. speculū innocentie.
facta nubilis mltas p̄secutōes passa a p̄siliarijs sposi. et a p̄rimis suis contēpta.
Sed cū dñm exorasset sponsum. occultū consolatorē sensit qd cū circa tempalia su-
orū principatū intenderet. beate elizabeth ad oīa exercenda qd ad opus dei spe-
ctant liberā facultatē cōcessit. Totis igitur viribus pietatis operibus se contulit
In quibus optime vsq; ad mortē p̄seuerans delectabilia ori proprio subtrahēs
paupibus ministrabat. eosq; balneabat. et lectos eoz sternebat. eosq; tegebat. si
la trahēbat. vasa coquaria mūdabat. hospitale paup̄z p̄struxit. Que bonis v̄tu-
tib⁹ erudita. tot op̄z bonoz manipulos. ptulit. xp̄o copulari desiderās. terreni
sponsi consortiū declinauit et mūdane glorie. depositis vestimētis de manu ma-
gistri conradi de marpurek griseam tunicā induit. cōtempta diuitiaz ipsi⁹ iactā-
tia. se mūdo prorsus fecit ignobilem. Tandē. xiiij. kal. decēbris ad dñm migra-
uit. Inter innumera miracula qd deus per eaz ostendit. xvj. mortuos potenter suscitauit. cecū natū illumi-
nauit. Quāob̄re et ip̄e gregorius nonus ip̄am in sanctaz numero ascribi et aggregari voluit. Et ei⁹ festū
13. kal. decēbris celebrari precepit.

S. Elizabeth

Decretaliū libri qnq; ad similitudinē qnq; corporis sensus. hac tempestate a Gregorio pontifice no-
no (raymūdo barchinonense adiuvante. post innocentii terciū) in ordinem rediguntur. Et in qnq;
partes diuidūtur. In quaz prima de summa trinitate et fide catholica. deq; constitutōibus. de rescriptis.
et ceteris officijs tractat. In secūda v̄o de iudicijs et cooperatibus ad iudicia. In terciā aut de vita et ho-
nestate clericoz. In quarta qz de sponsalib⁹ et n̄rimonijs. Bemū in q̄nta de crimib⁹ et penis tractat eoz.
Raymūdus ordinis p̄-
catorum

Decretaliū libri

Bartholomeus brix-
ianus decretoz doctor

Raymūd⁹ Barchinonensis ordinis p̄dicatoz ter-
cius generalis m̄gr post iordanē secūdū m̄grm
ordinis vir mox doctrina ac vite sanctitate cōspicius
p hoc ip̄m tēpus Gregorio pontifici in qnq; decreta-
liū libris cōponētī et laborātī auxilio plurimū fuit. Et
eos in formā redegit. bononie qz ius canonicū edocu-
it. Et summā de casibus putilē cōfecit. Inde ordinatō-
nes et cōstitutiones sub regulari obseruantia extantes
in ordinē redegit. Et in cōuentu barchinonēsi infirma-
tus i dño q̄ruit. et vt ferē miraculis claruit.

Accursius natione florētīn⁹. p̄sultissim⁹ vir. supio-
ris azonis doctoris auditor. hac tēpestate vt ip̄e
met in autētica p̄testat floruit. Qui cū bonaz artū stu-
dijs ornat⁹ esset. ac etiā sapia reipub. gubernāde pluri-
mū insignit⁹ habere. Totus ciuilis iuris corp⁹ pri-
mus glosis ornavit et explanauit.

Bartholome⁹ brixian⁹ clarissim⁹ decretoz do-
ctor istis t̄pib⁹ clar⁹ ex̄ns additōes ad decre-
ti glosas eo ordine qd nūc h̄ntur fecit. Et nonnullas
disputationes in decretaliū libris cōposuit. Scri-
psit p̄terea eplaz volumē ac chronicā de ytalie vrbi-
bus et c.

Oberredus patria beneuentanus. doctor cele-
berrimus azonisq; auditor. eo t̄pe cū vniūsq;
iuris eruditissimus doctor esset. in eisdem egregius
et vtilissimum opus composuit.

Odesfredus doctor

Bexta etas mūdi

Anno mundi. 6443.

Anno christi. 1244.

Innocentius quartus papa synebaldus antea vocatus: patria genuensis. familia flisca e lauonie comitibus. in lucina presbyter cardinalis pontifex creatur. Quo nuncio fridericus imperator non admodum delectatus est. Moratur enim hominis virtute. et animi magnitudine. Is enim mentis sue perscius. fertur ex composito respondisse. Bonum se amicum cardinale in acerrimum hostem romanum pontificem permutasse. Innocentius autem pontificium habitum indutus. romam veniens. magno applausu suscipitur. pactis que de more in coronandis pontificibus fieri consueverunt. de pace cum friderico in eunda mentione facit. Ceterum cum paratas sibi a friderico insidias comperisset. Genuensium nauigio fretus quod apud centucellas in portu confederat. Et nauigas genuam incolumis puenit: ubi periculosissimam incidit valitum nem. Ex qua cum conualuisset. ad philippum regem in franciam se contulit. ingressu rhodano amne aduerso francie regnum pontificem innocentium rex summa veneratione excipere curauit. deducique lugdunum. Quam in urbem concilium pontifex cum celebrare constituisset. sue primum consulit honestati. fridericum admonens ut lugdunum se conferret. Et cum moram grauiter pontifex presens ferebant. Sententiam in fridericum excommunicationis depositioisque pronuntiavit. Ad eam nuntiationem exaudiuit fridericus ut necessarios pontificis edes parue et villas speciosissimas funditus euerterit. Innocentius tandem nono accessus sui anno gallias et lugduno ut in ytaliam rediret mouere constituit. Que gallici omnes magno honore magnoque fauore persecuti sunt. Qui propter acta in concilio nunc extantia libros doctrina plenos apud lugdunum et scripsit et edidit. commentarios in veteri testamento. apparatus nouellasque et autenticas decretalium. Et de iurisdictione et auctoritate imperii petro de vineis respondens apologeticas libros fecit. Et sanctum eadimodu cantuariensem in sanctorum numerum retulit. Lugdunumque ab eo pontifice quod seruatur primum est constitutum ut romane ecclesie cardinales in publicum adeqtaturi galero rubere insignirentur. non solum quo a ceteris sint inferioribus conspicui. sed ut ipsi admoneantur debere. qui illa post pontificalem maiore omnium ornentur dignitate. ad effundendum pro fide catholica et christiani populi salute sanguinem paratos esse. Cum vero perusiam iam peruenisset. petrum veronensem oratorem predicatorum ab hereticis intercesum in sanctos christi martyres retulit. Idem fecit de sancto Stanislao cracouiensi episcopo qui in vita miraculis claruit. accersit deinde a pueris regni siculi neapolim proficiscitur. ibique moritur. et sepelitur in ecclesia sancti laurentii. pontificatus sui anno undecimo. mense secundo. die duodecimo. Cuius quoque decretum fuit ut octaua natiuitatis marie virginis in ecclesia quotannis celebraretur.

Alexander quartus papa cum morte innocentii ad annum salutis quartum quinquagesimus duodecimusque centenum inchoantem mense ianuario precepit est. alexandrum hunc pontificem eo nomine quartum ex raynaldo cardinale hostiensi natione campano cardinales qui omnes in expeditionem secuti erant in urbe neapolitana breui creauerunt. postposita mora ut rebus ecclesie a manfredi violentia pviderent. Ad alexandrum statim admonet ne quicquam contra dignitatem ecclesie molitur. Magni certe animi et consilii vir beneficis. maxime vero erga pauperes christi. et bene de religione meritis. Unde libellos quosdam contra pauperum tem editos a quodam guilhelmo de sancto amore perpetua edicto aboluit. Interea alexander quod primus ananie fuit manfredum publica in concione excommunicauit et parandis copiis quas Octauiano cardinali mitteret legato suo. operam adhibuit intentissimam. Et eselinum de rumano atque alios tyrannos persequi ubique non timuit. Sed et inter genuenses et venetos lites componere non destitit. Et ex visione qua beatum augustinum vidit. unionem fratrum heremitarum a predecessore inchoatam ipse perfecit. Ordinemque ipsum (relicta heremo) vrbes petere et incolere coegit. ut et ipsi doctrine verbo pariter et exemplo. nec non et confessionis audiende aucti. sicut et ceteri salutis fructum afferri possent. In eodem quippe statu ordinem ipsum confirmauit. Quibus etiam una cum ordinibus predicatorum et minorum multa priuilegia exemptiones ac indulgentias contulit. quos certe mira benivolentia summaque deuotione semper prosequi non destitit. Et earundem religionum viris doctis admodum fauit. Et ad cardinalatus episcopatusque dignitates multos prouexit. Tandem postquam alexander claram virginem pontificatus sui tercio ananie in sanctorum collegium retulit viterbium ad pacem inter venetos et genuenses tractandum se contulit. Qua in re diutius vexatus eo loci tedio animi tandem moritur. Et in ecclesia sancti laurentii honorifice sepelitur. Pontificatus sui anno. vii. vacat tum sedes mensibus tribus diebus quatuor. Clara et maiore parte aduersa tum omni pontificatus tempore. tum maxime extremo anno fortuna usus qui omne regnum sicilie contra que ac sciuerat. Et urbem florentiam in manfredi hostis ecclesie potestatem venisse. constantinopolim a catholicis amissam bellum inter potentissimos ytalie populos venetos genuensesque eodem quo obiit anno vidit.

Linea summorum pontificum
Innocentius quartus

Alexander quartus

Cardinales pro ipsa inbecas
pntes conferunt

Fridericus cesar diu pōtīfices psecut⁹ cū maxis calamitatibus romanas se-
dem affecisset tandē ab Innocētiō in lugdunensi cōcilio damnatus est. et
impatoria ac regia potestate depositus. ⁊ regnis sicilie ⁊ apulie priuaf. post cu-
ius depositionē vacauit impiū annis. xxviij. ytalī ea tpa inter regnū appellant
vsq; ad Gregoriū decimū ⁊ Rudolphū impatorē.

Henricus huius nois septimus rex ro. declaraf. res em germanie inquie-
tissime fuerunt eo qd germani electores imperij facte de friderico priuatio-
ni ⁊ simul auctoritati ab innocentio pontifice eis attribute innixi lantgrauum
thuringie henricum alemānoꝝ romanoꝝq; reges designauerant. ⁊ conradus
adolescens alemānie rex a friderico genitore pridem institutus illum regni
ingressu ⁊ possessione armis impetijt sed p̄dicata (iubente pontifice) in cōradū
fridericiq; fautores cruce signatio multos in noui regis lantgrauij p̄sidia fauto-
resq; cōciuit. breui tamē mortuus est lantgrauus. p̄fluuiō ventris sine herede
sepultus in Isnacō.

Wilhelmus comes holandie post obitū lantgrauij contra fridericū ab ele-
ctoribus in regno suffectus. verū paucis annis regnauit ⁊ a frisōnibus ē
occisus. ⁊ hī ambo ad pōtīficālē benedictionē non peruenērunt.

Guelphoꝝ ⁊ Gibellinoꝝ ortus

Guelphoꝝ ⁊ gibellinoꝝ p̄nciosissima noia ad tocius italte in teritū p̄ hec tē-
pora ex duobus alemānis fratribus vt aliqui scribunt tumultuantib⁹ ad
inuicē romano pontifice ⁊ friderico impatore p̄sis inuenta fuisse constat. quo
infortunio cū sola caruerit sena ī aliud mai⁹ seipsas p̄cipitauit. ī multū em ac pe-
ne oībus populis eo tunc dementie impietatisq; p̄cessus est. vt quem pater fili-
um. frater fratres videret cōtraria sentientē pelli patri sit passus aut cōfodi re-
pugnantē. factūq; est stupenda celeritate vt studia partiū factionesq; ⁊ populo-
rū sectiones p̄ omnē ethuriā pene dinoscerent. cui infectioni a friderico disse-
minate noia quoq; aut ipse aut ex suis germanis vt p̄misim⁹ aliq; ididere. ver-
bo em quod certe germanicū est studiosos eccie Guelphos ⁊ impatorie factiōis
gibellinos placuit appellari. ⁊ vt ptolomeus lucensis refert qui paulo post ea
tpa scripsit. Ea in fausta rebus italie noia primum apud pistoriā fuisse audita.
que paulo post omnē italiā p̄ter vnicā urbē venetā infecere. tantaq; rabie quin-
quaginta ducentis ⁊ eo amplius annis ad hec vsq; tpa sub infausto eoz nomī-
nitulo seuitus est vt peiora inter seipsos scelera q̄nq; itali commiserint. īs que a
barbaris tā cessantibus fuerāt p̄pessi. vrbis em in urbē populariter. prouincia
in prouinciā. populi pars in alterā nulla impellēte alia q̄ hāz partiū causa ges-
sere bella quoz nullus victorie finis. nullus modus nisi in sanguinis effusione
et exterminio est petitus. nec vicini inter se cohabitātesq; solū ea debachati sunt
infantia atq; pietate. sed quingentis se iuncti passuū milibus paupes egeni. eq̄
ac diuites ⁊ factiosi cū forte obuū fierent nefaria inuicē cōmiserunt. non modo
em diuisa sunt insignia in plūis p̄ferenda. sed colores. terre fructus. vestiū ha-
bitus. ipi hoīs incessus. digitoꝝ cōcrepitus ⁊ oris hiat⁹ suā habuere partium
significationem. De huiusmodi peste Baldus iuris cōsultus tractatū edidit.

Conradus frederici filius ex Jole Jobannis iherosolimitani regis filius
susceptus. quē pater rex oīm heredē reliquerat. Cū genitor frideric⁹. ap̄
florenziolā graui ⁊ periculoso laborasset morbo. ex quo cū cōualesceret Adan-
fredus filius ex cōcubina nobili muliere susceptus cōpressa iacentis in strato-
re eū suffocari ad conradū legitimo genitū matrimonio regnoꝝ potētatisq;
oīs successio deuolvebat. Isq; conradus a wilhelmo rege alemānie quē lant-
grauio suffectū ostendimus. cōtinuato pridē agitatus bello post friderici patri
mortē in sueuia gentis sue patrimonio paz p̄ se cōtinuit. Tandē conradus ami-
cicia fretus ezelini transpadanā italie regionē vniuersas tyrannide obtinentis
veronā se contulit. Ex quo portu paratissimū amplissimūq; exercitū in apuliā
transportauit. Erat vō quod rex euentus ⁊ gesta docuere Conradus genitori
friderico in clementia. ambitione ⁊ malignitate p̄q; similis. sed mox elegantia
et facilitate quā ille artificio quodā p̄ se ferebat carens vt prudentia illū vel po-
tius patris astutia destituisse videat. ide neapolim furēs miarūq; redundās obsedit mēia ipius multis ī
locis aperuit. Capue vrbis muros evertit ⁊ aquinū nobile oppidū incendit. partiꝝ in germania desedit.
partim recipiendo sicilie regno vsq; ad obitus diē intentus fuit. moriens nō sine suspitiōe veneni procu-
rāte māfredo quod medici pecunia corrupti clisteris opa propinarunt Conradino filio datis tutoribus re-
gni sicilie administrationē arcūq; curā reliquit.

Linea impatoꝝ
Inter regnum
Henricus septimus

Wilhelmus

Conradus

Bexta etas mūdi

Mons quidem maximus in burgundia impiali a mōte debiscēs
vallesq; coartās multa agricolaz milia oppressit. z vt auctoz
faciculi tpm refertz cucurrit p multa miliaria ac qnq; milia hominū
suffocauit. z tandem ad alios mōtes mirabiliter accessit.

Sanct⁹ cirill⁹ grecus mellisui carmeli prior doctorq; tū vite san
ctitate tū pphetie spiritu cōspicu⁹ multa posteris seculis p fu
tura cōscripsit z copiosis miraculis deo pcurat gloriam mundoq;
stup orem.

rossoni siue grossoini gens arabica eoz deuota supstitiōe sol/
dano babilonis impellente xpianos ī asia habentes p id tps
diuersis agitarūt in locis. pgressosq; templarios z hospitalarios
sepenumero male mulctatos reprefferūt. demūq; iherosolimā delati
tūc immunitā. eos ex asiaticis christianis quos a saladini filijs inta
ctos pcepimus esse seruatos. ipi maxima confecerūt occasione. Se
pulchrū vō dñicū ad ea intactū tpa suatū quāta maxia fieri potuit
ignominia z simul vastitate fedatus est. **S. Lodouicus rex fracie**

Lodouicus beatus rex francie defun
cto ei⁹ genitore lodouico anno. xij.
etatis sue coronatus z inunctus z francis

regnare cepit z regnauit annis. 4 i. hic cū xpiane religionis ardentissimus emu
lator esset a blancha regina deuota muliere ab annis puerilibus in omni virtute
enutritus. qui nil cogitabat sapiebat vel loquebatur aut opabatur nisi que dei
sunt. ideo vigesimo regni sui anno copiosissimū exercitum cōgregauit. cū antea
lodouicus rex francoz pmittente vel vt videt⁹ curante balduino impatore constā
tinopolitano pignora reliquit pciōsissima venetis ab ipō impatore concessa lan
ceam spongeaq; z partem ligni crucis dñice passionis. Copijs igit xpianorum
in egypti littus ad nili ostia expositis saraceni domiatā incolentes vrbe popula
lariter migrare cōstituerunt. Inerat exercitui sedis apostolice legat⁹ patriarcha
iherosolimitanus. Inerant z ex gallijs epi z abbates. ad idus deinde octobris
Robertus comes pictauiē. eius regis germanus frater nouas ex gallijs damiatā copias transportauit.
quā lodouicus difficillimo plio obtinuit eaq; capta cū saracenis varia plia gessit. tandē ab eis supatus z ca
ptus damiatā p eius redemptione reddi opus fuit. liberatus cū eis sepe pspere dimicans. morbo tandem
in exercitu eius pualente vna cū Joanne filio z martino patriarcha z pceribus regni sui interiit. quē post
modū bonifacius octauus audiens eius frequētissimis miraculis merito inter sanctos confessores retulit
S. Ladimūdu s archieps postq; corpus suū relatū fuit parisiis.

Eadimundus cantuariensis archieps anno dñi m. cc. lvij. ab Innocentio
quarto summo pontifice numero sanctorz aggregatus. qui nō multo ante
ad dñi migravit. vir mire sanctitatis z magne sapientie. Is ex albedonie an
glie villa originez duxit a mundicia nomē sortitus. vnde carnē suā nulla polluit
immundicia z virginitas incorrupta vsq; ad obitū pmansit. factus magister ar
tium missa s indies audire consueuerat q consuetudo scolaribus suis pfuit. In
de sese ad theologie studiū transtulit. postea euasit pdicator egregius. disputator
acutissimus. vacante sede archiepali cantuarie eccie electus magnis virtutibus
emicuit. psecutionē deinde passus clam fugiens ab anglia z mari transito ad po
tegniacū monasteriū puenit inde solciacū adiit. post pceptiōē sacramēti infirm⁹
existens in lecto sedens caput sup manū reclinās obiit. xvi. kaln. decēbris. corp⁹
ad pōtigniacū in eccia sancti iacobi sepultum miraculis z virtutibus fulget. de
eū mtrificauit scñm suū ex oī pene genere lāguoz colēdūq; pbiit vniuersis.

Stanislaus ep⁹s cracouiensis in polonia vir doctrina z sanctitate illustris p
hec tpa claruit. Is cū post multa virtutū opera feliciter quieuit. Innocen
tius quartus summus pontifex sanctorz numero aggregauit. qui in vita z post
mortem miraculis effulsit.

Sanctus quoq; Albertus de Tarpano carmelita siculus. vir meritis. signis
doctrinaq; clarus z totius perfectionis exemplar.

Lapis grandis in monasteriū sancti Gabrielis cecidit. habēs signus crucis
z imaginē christi expressam. z desuper aureis literis habens scriptus ihe
sus nazarenus rex iudeorum. z cecū illū minauit.

S. Petrus martyr
de or. predicator

Petrus nouus martyr. p̄ia veronēsis ordinis fratz p̄dicatoz declamator. Et catholice fidei acerrimus defensor. tanq̄ rosa de spinis ort⁹. parētes em̄ hereticos habuit. q̄ heresim manicheoz sectabātur. adolescēs factus mūdum paren-tesq̄ relinquens ordinē predicatorz ingressus. in eo. xxx. annis laudabilem duxit vitā. seruēs amator fidei. cultoz precipuus. p̄pugnator ardentior. p̄ hac mortē su- bire cupiens. Cū igit̄ de ciuitate cumāna. vbi fratrū suoz ordinis p̄dicatoz p̄or- fuit. p̄ exeq̄nda inq̄sitione q̄ hereticos sibi aplica sede cōmissa mediolanū ire vel- let. anno dñi. M. cclij. pridie kal. maij. ob ipsius catholice fidei defensionē dum a lacu lario siue cumāno cū socio mediolanū rediret apud barlasinā oppidū ab arri- anis hereticis interceptus. martyrij coronā adept⁹ est. cultellū em̄ lictor arripuit Et p̄ latera eius transfixit. Cū vō fidei pugil hereticoz dogma pestiferz inuita sua plurimū eradicaauerat. post mortē tñ suā eius meritis ⁊ miraculis choruscantibus extirpauit. vt plurimū ad gremiū eccie rediret. Ob cuius sanctitatē ⁊ frequētia mi- racula ipm̄ innocentius pontifex sequēti anno in sanctos xp̄i martyres retulit.

Etzelinus alberinusq̄ fratres de romano. cū ea etate in marchia taruifina fa- milie nobiles ceteris p̄stantiores erant. apud bassianū carrarienses. ⁊ mar- chiones estenses verone monticuli. Et in eius agro scti bonifacij comites. Et cūz ceteri haberēt vetustiorē p̄sapie originē. etzelin⁹ loco nat⁹ erat obscuriore. Cui⁹ auus eiusdē nois theutonicus miles gregorius cū ottone tercio venerat in ytalīā Hic vō sub friderico secundo cū esset vita ⁊ morib⁹ p̄ q̄ ad similis auctus est opi- bus adeo magnis. vt tyrannides sibi p̄stituerit maiorē ceteris oibus. quas absq̄ imperij aut regni titulo ytalīa raro alias ptulerit. Primaq̄ vrbs verona in illius ptes etzelini opa est reducta. Composita interim alemanie re fridericus in ytalīas est reuersus. p̄imi quoq̄ oim̄ patauini blandicijs dolosiq̄ libertatis retinende factis ab etzelino pollicitationib⁹ decepti ptes impatorias sunt secuti. Quibus e- vestigio etzelinus frenū seruitutis iugū imposuit. Zobardo viro germano cum theutonica sarracenicāq̄ cohorte ita imisso vt sarracenīs portas alemānisq̄ pal- latiū seruantibus in aptam fuitutē padua sit redacta. Presertim qz carrariensīū odio atq̄ inuidia axo estē- sis marchio friderici vel potius etzelini p̄tibus adherebat. Multos deinde exilio damnauit. paruulis te- sticulos ⁊ oculos amputauit ⁊ effodit. vt terrore oibus incuteret. ac nullis innocētie locū reliquit. Quib⁹ male gestis vincentiā pari errore suo adiecit imperio. Beixianā urbē obtinuit. in q̄ multa crudelitate dese- uit. Vex cum vigesimo sue tyrannidis anno omnē ferine venetiā. puinciam dilacerasset. Mediolanū sibi subijcere temptasset. Om̄es vicine ciuitates cū eis fedus inierūt. Et martin⁹ turrianus in mediolano pri- marius cū reliquis socijs arma in etzelinū duxit. Et cū pluries dubio Marte pugnasset. tandē in fugā con- uertit satellitibus eius interfectis. etzelinum turpiter vulnerauit. Et apud fontū desperatiōe duct⁹ vuln⁹ suū manib⁹ discerpēs vitā euomit miserā. Hicq̄ finis tyranno fuit. q̄ q̄tuor ⁊ triginta annis ciuitates plu- res oppressas tenuit.

Etzelinus tyrannus

Hugo Cardinalis

Hugo cardinalis sancte sabine vir vita ⁊ doctrina insignis. cū innocentius q̄rtus summ⁹ p̄tifer doctorz viroz familiaritate mirifice delectabā. quos etiā ad dignitatis gradū euexit. hūc hugonē cardinālē p̄mulgauit. Qui ob di- gnitatē acceptā a priore vita nusquā decessit. Ordinis sancti dñici p̄us frater ha- bebat. Scripsit idem Hugo ⁊ glosas in bibliam. ⁊ concordantias vt istorū vō- cabulo vtamur.

Mansfredus rex

Mansfredus friderici impatoris ex p̄cubina nobi- li filius. conrado fratre defuncto. sycilie regnum obtinet. ⁊. xij. annis regnat. Hic quāuis ab alexan- dro pontifice admonitus. ne quicquā cōtra ecclesie di- tionē eo in regno moliret. monitis pontificis obtem- perare recusauit. asserens in demortui fratris legitimū fore heredem. Et cum ab eodem alexandro excomuni- catus fuisset. ⁊ contra eum paratissimū exercitū misisset. Ipse accersitis multis sarracenis. ipsius pontifi-

cis copias fulas parum occidit partim cepit. Inde neapolitanos acri⁹ vexare cepit. In etruria quoq̄ fa- ctiones mouet. maxime vō floretie. q̄ mortuo friderico statim in libertatē se vendicauerat. Floretinos ita- q̄ p̄tificis ptes defendētes iuxta flumiū arbiā vt gibellinis urbē relinq̄re sint coacti. Quāob̄re urbanus quartus statim in frāciā misit. Ec carolū sancti ludouici regis frēm e gallia vocauit. Et eo regni sycilie re- ge declarato q̄ mansfredū obtecit. Tandē benenētū puenit. facta cū mansfredo pugnādi copia mltis vtriq̄ interfectis. Mansfredū deniq̄ carolus interfecit. Et sic carolus regnū in pace obtinuit.

Bexta etas mundi

Urbanns quartus papa. natione gallus. ex trecenti gallica vrbe oriundus. patriarcha hierosolimitan⁹. alexandro pontifici sufficit. Hic et si hūili loco natus. pstanti tñ et eleganti lingua fuit. q̄ aliquñ lacessitus. q̄ vili p̄re ort⁹ eet. Rñdit nobile virū nō nasci. s̄ fieri. v̄tutis et nobilitatis ē. hic pontificatu suscepto eadē māsredi tyrānidē q̄ et alexāder passus ē gallijs statim milites p̄uocauit. quos māsredo obijceret. Cui⁹ fuit postea institutu solennitatem corporis xp̄i cū p̄cessionibus et octauis a cūctis fidelib⁹ celebrari. p̄ q̄bus indulgētijs maximas cōcessit. Maiorē etiā interea solidiorēq̄ reb⁹ suis eccie opē vrbān⁹ pontifex afferre cogitauerat. Cui⁹ rei cōficiendē spem q̄ p̄mum ē allata. cruce signatos censuit dimitteḁos. Itā oratū francie regē ludouicū facile i sententiā duxit. vt carolus prouiciē. et andegauoz comes ipius ludouici cōsobrinus ac gener iurib⁹ potiret. Carolusq̄ pōtifici et regi facile se prebēs oīa disponere ac parare ceperat. tātē expeditioni. tātō muneri exeḁndo necessaria. cū vrbāni pōtificis renūciatā mortē creditū est p̄stitutū caroli facin⁹ turbaturā. Pontificatus em̄ sui vrbānus moris perusij anno tercio. mense vno. die quarto. et in cathedrāli basilica sepelitur. vacat tum sedes mensib⁹ q̄nq̄. hic ordines mēdicantiū fauorib⁹ et priuilegijs multū iuuat.

Clemens quartus papa. guido prius fulcodij appellat⁹ est. natione narbonensis. e villa sancti egidij merito ob sanctitatem et doctrinā pontifex creatur. Is em̄ iure cōsultoz totius gallie p̄marius p̄statis q̄s aduocati causarū in regū francie curia laude ornat⁹ esset. vxorēq̄ et filios habuit. qua defuncta podiēsis primo ep̄s. post narbonēsis archiep̄s. demuz et cardinalis et sabinēsis simul ep̄s fuit. Cū itaq̄ celebris fame et magne rez exp̄ientie cardinalē pontifex vrbānus cōpouēdis inter heinricū anglie regē et symonē mōtis fortis comitem illius cōsobrinū p̄tentionib⁹ legatū miserat. de q̄ legatione pōtificialis eū addita dignitas reuocauit. Raroq̄ alias quicq̄ opportunius accidisse visum est. q̄ ei⁹ pontificis in ytaliaz aduent⁹. Quē māsredi insidias timentem nauigio q̄dam mercatorio religiosi mendicantis habitu terra venisse asserūt. Qd̄ p̄stat perusiā primo cū aduentisset accersiti cardinales. eū deduxerūt viterbiū. de q̄ vrbe amoliri et parare cepit. q̄ caroli p̄pe diē affuturi conatibus accomoda iudicauit. Quāq̄ carolus paulopost massilia soluens cū. xxx. trēmibus i tyberim est delat⁹ romāq̄ puenit. Clemēs aut doctrina. pietate. religione. hūanitate modestia et caritate in. primū et paupem xp̄i ornatus. Bona eccie ita acute dispensauit. vt plus deo q̄ affinitati et cognationi tribuisse videat. Duas habuit filias ex mortua vxore añ pontificatū susceptas. Quaz altere in monasteriū collocatē. xxx. libras thuronēsiū puoz dedit. Altere aut q̄ marito sue p̄ditōnis nupserat trecētas libras turonēsiū dotis noīe numerari iussit. hac p̄ditōne ne q̄d vñq̄ amplius peterēt. habuit et nepotē clericū. quē vbi cōperit tres p̄bendas (ita em̄ canonicatus vocāt) h̄e optiones facere cōpūlit. vt quā vellet ex his retinere. duas relinq̄ret. Vez instantibus amicis vt nō solus q̄ habebat nepoti dīmitteret. s̄ maiora et plura tribueret. Rñdit vir sanctissimus se deo nō aut carni et sanguini victur. Deū ita velle vt suā in pias causas erogaretur. nec esse dignū petri successorē q̄ plus cognatōni q̄ pietati et christo tribueret. Dū aut viterbij esset hedwigē polonie ducissam in sanctas retulit. Delectat⁹ est mirifice doctrina bonauēture. Reliquū vite sue t̄pus ieiunijs vigilijs orōnibus alijsq̄ bonis operibus contriuit. hac cōmendatione moriens vir sanctissimus cum sedisset annis. 3. mensibus nouē. magno de se apud omēs relicto desiderio. viterbij sepelitur. hinc contentio inter cardinales orta ē. cum dignus clementi successor queritur propter quod vacauit sedes annis duobus.

Bernardus cōpostellanus doctor

Bernardus cōpostellanus sacerdos eruditissim⁹ et iuris vtriusq̄ doctor innocētij sup̄ioris familiaris et capellan⁹. Cui⁹ pontificis exēplo et diligētia excitat⁹. libz i p̄mo decretaliū mētiōe dignū edidit. quē et apparatū vocauit. Alia etiā quedam composuit.

Cometes noua stella in celo āno dñi. M. cclxiij. In celo apparuit insigni magnitudine supra tres menses surgens ab oriente cum magna luce. Et ad mediū celi occidentē versus radios suos emittebat. Quo prius apparente. vrbānus quartus pontifex infirmari cepit. sed eadem ipsa nocte quā vrbānus obiit. et ip̄e extinctus est. sic deficit apparitio eius.

Linea summoꝝ pontificu
Urbanus quartus

Clemens quartus

Cometa insignis

Epperij electores. post obitū friderici z cōradi filij anno. 1256. de impa-
toze deligendo ptendentes bisarie dīuidūtur. In q̄ diuisione duos im-
peratores. plures eligerūt. s. Alphonsum regē castelle. Et Richardū cornubie
comitē vel comarchū. frēm regis anglie. S; neuter cōfirmat⁹ inter regnum
adhuc in aliquot annos progat. vsq; ad tpa gregoriū decimi z rudolphi ro-
manorum regis.

Ptolomeus lucensis se q̄cqd rez eius tps gestaz scripsit. vidisse p̄fat⁹
de carolo nude vt alij dixerit. Quosdā adijt cardinales a clemēte pon-
tifice missos carolū in lateranēsi ecclia hierlm z sicilie regē z beatricē vxorē
reginā declaratos coronasse. Constat q̄s q̄ carolus dictoz regnoz corona
ornādus p solennē stipulationē cōscriptaq; q̄ extant ānuos duos de q̄nqua-
ginta mille aureos in feudi pensionē s̄bjectionisq; z recognitionis romanē
spopondit ecclie. Hisq; in federibus actū nec successoz cuiptā licere romanū
imperij. si etiā ab electorib⁹ mandatū esset. accipe admistrandus. Mā z si
terrebat pōtificem friderici primi z secūdi impatoz memoria. P̄ntis quoq;
tps mor⁹ formidabat. Alphonfus em rex castelle impiū ad qd incōtrouersia
electus erat. armis z largitōe adnitebat accipe. Et comitē cornubie fratres
regis anglie illius aduersariū puifacientes. Germani electores i carolū faci-
liter p̄sensissent. Nec id eq̄ tulisset aio alphonfus. quē cōstat in ytaliā ducturū
fuisse. Nisi eū distinuisset beinrici friderici frat⁹ suoz suspitio motuū. quos
regno pulsos extra hispanias exulare cepit. Beinricus em in gallias. Fride-
ricus in affricā accesserāt vt sarracenos hic. gallos ille ad castelle regni incō-
modo cōcitarēt. Et erat beinricus ditissim⁹ ex hispania asportatis. Tandem alphonfus vir prudēs mortuo
Richardo intuitu pacis volūtariē corā gregorio decimo omni iure cessit.

Mtrabilis pegrinatio pploz q̄ a perusinis incipiēs. non solū ytalie pplos. verūetiā exteros adeo cō-
mouit. vt nō longis agmibus crucē seq̄ntes ad cōuicinas ciuitates misericordiā cōclamiātes. z pacē
supplices cōmearent. Pueri quoq; vsq; ad. 2000. diabolica machiatiōe cruce signati sunt. ac p legiones
ad diuersas portus maris peruenientes. multi a piratis capti. pauci ad ppria redierūt.

Albertus magnus

Albert⁹ magnus natione sueuus ex oppido lauingen in ripis danubij si-
to oriūdu. Ratisponēsis ep̄s. z ordinis p̄dicatoz p̄fessor. His t̄pib⁹ pa-
risius clarissim⁹ z oib⁹ p̄ferendus fuit. doctor ecclie celeberrim⁹. spendor ger-
manie. vite sc̄titate z doctrine tante fuit. q̄ nemo ei anponendus ne dū eq̄peran-
dus sit. Quāobzē magni cognomē adept⁹ ē. Anno dñi. M. cclxij. ratisponēsi
ecclie ep̄s in ordine. xxvij. p̄ficiť. Ob amorē tñ doctrine relicto ep̄atu. p multos
annos colonie z parisius publice theologiaz z p̄hiam docuit. Qui z oia opera
Aristotilis cōmetat⁹ est. Et theologia xp̄ianam acutissime aperuit. Sup q̄tuor
sentētiar libros scribēs. magnā ptem biblie exposuit. Euāgelia z epl̄as Pauli
egregie declarauit. De aialibus quoq; libzū perpulcrū composuit. Et alia laude
digna. Tandē octuagesimūseptimū agēs annū colonie sp̄m deo reddidit. Et i
choro ecclie sancte crucis ante summus altare in archa saxeā assistente Sifrido
archiep̄scopo coloniensi. summo honore sepultus fuit. Miraculis quoq; in vi-
ta z post obitum vt fertur clariuit.

Bonauentura natione thuscus. patria balneo reginus. Joanne fidanza. z ri-
tella fidelibus cōiugibus ortus. Anno etatis sue circiter secūdo z vicesimo
habitum religionis sancti francisci deuotissime suscepit. docente illū alexandro
de ales tantam doctrinaz perfectionem adeptus vt septimo ingressus sui āno de
lectus libzū sentētiarū in parisiensi ciuitate clarissime legerit. Et cathedrā m̄ḡalē
accepit. Tredecimo ip̄ius ingressus anno ordinis minoz generalis m̄ster z the-
ologus eminentissimus. ac albanensis cardinalis ep̄scopus (preter sanctitatem
maximā) etiam ingenij gratia z auctoritate maxima p̄ditus. Clarissimus in to-
to orbe habitus est. Qui pre ceteris doctoribus luculentissime z copiose tum sup
quatuor sentētiar libros scripsit. Postillasq; super lucam z alia scripsit de cōtem-
platione de sex alis seraphin. Regulam nouitioz. Bui quoq; francisci historiaz
maiozem z minozer compilauit. atq; ordinis cōstitutiones. Eas ob res z p̄pter
eius frequentia miracula cū etiam cor ipsius (incinerato corpore) incorruptus in-
uentum fuerit. Sixtus quartus pontifex summus anno domini. 1482. in sancto
rum pontificum numero merito ascripsit.

Linea imperatoz
Inter regnū
Alphonfus

Richardus

Bonauentura cardinalis

Alexāder de ales doctor
irrefragabilis

Guido bonatus

Alexander de villa dei

Discordie quoq; ac lites pmaxime inter ianuēses et venetos ex quodā asie monasterio initū sumpsere. Que adeo pestifera contagione cōualuere. vt res ipa ciuitatibus ipis plurimū fuerit perniciofa. Et vniuerse xpiane religioni in laqueum magnum prouenerit.

Aleologoz imperij principiū apud constantinopolim sumpsit. Eū michael paleologus grecus theodoro impatori affinitate coniunctus pulsus e grecia gallis ac venetis. duobusq; theodori filiis paruulis. q̄s eidē ex testamēto cōmendatos reliquerat interfectis. imperiū sibi desumens. imperauit annis. 45. In gentis spūs vir. Et ita latinoz imperij finis fuit qd p annos. 8. et. 50. apud eos durauit. Exinde greci paleologi centum et. 96. annos imperauerūt vsq; ad annū domini. 1454.

Hostiensis cardinalis

Alexander de ales parisiensiu irrefragabilis et precipuus doctor et ipse hec tpa clarissima reddidit. Qui i vltimovite sue ob eximia cū dei sapias ac p/cipua eius deuotōem. q̄ habebat ad beatissimā vginē mariā minoz habitū su sciperevoluit. Eū ob eius amorē aliqd postulāt si possibilitas foret p virib; ad implere pollicebat. Cui frater q̄ per urbē cū sacco elemosinā petebat ait. Cum diu mūdo fuieris cū magna fama et religio nra nullū habeat mīgīm. Rogo vt dei amore et vginis matris eius ad vtilitatē aie v're et n're religionis honorem habitum assumatis. Is rñdit statim te seq̄ et faciā qd petisti. seculum deserens ordinē minoz ingressus. Qui cū esset accuratissime doctus ex mandato innocentij pape in theologia summā admodū copiosissimā et celeberrimā composuit. quā in partes q̄tuor diuisit. insup et vniuersum ferme vetus et nouū testamētū postillauit. ppter qd fons vite appellari pmeruit.

Martinus scotus

Guido bonat; astrologus p idē tpus in syderali bus disciplinis vniuerso occidenti notissim; et celeberrim; fuit. Cui adeo ea i facultate aperta fuerūt oia. vt nil apud eam illi incognitum fuerit.

Martinus scotus cisterciensis ordinis (vt aiūt) frater magne doctrine et singularis vite vir p hec tēpora rome in p̄cio fuit et historiā breuē cōposuit. quas martinianā appellauit. Hanc tñ laudem predicatorēs cuidam ordinis sui martino ep̄o tradunt.

Alexander de villa dei sacraz lraz professor. de ordine sancti bñdicti. quāuis aliq̄ frēm minoz fuisse scribant. p id tpus etiam in grāmatica librum vulgatissimū cōposuit. quē doctrinale appellari voluit. Et i ptes tres diuisit. Cuius initū Scribere clericulis et.

Vincentius gallus p̄ria burgūdis beluacēsis hystoricus et theologus ordinis p̄dicatorū frater p hoc ipm tempus claruit. Et innumerabiles hystorias multis s; voluminibus comprehendit. Quatuor em̄ specula edidit de om̄i scibili materia. Doctrinale. Moralē. Naturale et Historiale. qd vsq; ad annum domini 1254. perduxit. atq; alia multa cōposuit. videlz libruz gratie. libz de sancto iohanne euāgelista. libz de eruditione puerorū regalium. et consolatoriū de morte amici. Et quā maxime de laudibus diue ac gloriose virginis marie tractatum celeberrimū edidit.

Vincen; gall; or. p̄di.

Florentini mortuo friderico cesare. qui eos plurimū vexauerat in libertates sese vendicantes et guelphos ab ip̄o cesare eictos in patriam reducentes tempu. reformarūt. Unde et duodecimantianos creauere. qui gibellinis resisterent. et ius populo dicerent.

Oscordie quoq; ac lites pmaxime inter ianuēses et venetos ex quodā asie monasterio initū sumpsere. Que adeo pestifera contagione cōualuere. vt res ipa ciuitatibus ipis plurimū fuerit perniciofa. Et vniuerse xpiane religioni in laqueum magnum prouenerit.

Henricus cardinalis hostiensis cognomēto etiā hostiēsis. vir bñani diuini q̄s iur; p̄tissim;. hoc tpe eas ob res apud alexādz pōtifice maximo habet in p̄cio. qui ab ip̄o pontifice p̄monitus sup toto decretaliū titulo lecturas putiles cōposuit. Sed et summā admiratione dignā in vtroq; iure cōscripsit. Quam galli vltra montani compendiosam vocant.

Osfredus alter a supiore celeberrim; legū doctor. His tpi; floruit. et ea i disciplina nōnulla pposuit. et q̄ maxie sup codice digestoq; toto lecturas accuratissimas.

Aymonem anglicū ordinis minoz generalē ministrū theologū sanctissimū cum suprascriptis floruisse constat. Qui inter cetera ingenij sui monumenta breuiariū alexandri pape iussu correxit et rubricauit.

S. Thomas de aqui-
no doctor

Thomas de aquino ordinis p̄dicatoꝝ doctor. alberti magni discipulus ex in-
signi comitū familia. in cōfinibus apulie ⁊ sicilie originē duxit. Cū motus
regni sicilie varij essent. doctrine ac religionis viā traxisse videt. Quo in tpe Cō/
radus ex gente sueua impator aq̄nū vastās. Thomā parētes ei⁹ genere nobiles.
et in oppido primarij p̄ia. p̄fugi. cassinēsis cenobiū monachis cōmendatū reliq̄-
rūt alendū. vbi lris ac religioni operā dare cepit. Eius em̄ p̄ landulfus noīe. mī
theodora e neapoli originē habuit. Qui ⁊ in ip̄is infantie rudimētis dei gr̄a pre-
ditus deinde ordinē diui dñici ingressus religiosissimā ac p̄fectissimā vitā vsq̄ in
finē exegit. Ubi etiā p̄ter doctrinā maximā ad eā peruenit doctrine excellentiam
vt nemini phie ⁊ theologie scia secūsus habeat. Colonia ei⁹ p̄gens tantū profe-
cit vt post aliq̄s annos apud p̄sius primū in doctrina locum teneret. Ubi q̄tuor
libros in sentētijs edidit. inde angelicus doctor appellatus. romā deinde ab vr-
bano accersitus sp̄etis dignitatib⁹ q̄ vltro offerebantur. totū se lectioni et scripti-
oni dedit. Et eius rogatu multa cōscripsit. Reliquit post summā theologie i tres
ptes diuisam i q̄stiones distinctā. Summā p̄ gentiles. Cathenā aureā. In q̄tuor euāgelia. Cōmentaria in
bibliā. Et Aresto. libros ⁊ plima alia. Totam q̄s naturalē philosophiā ac moralē cōmentationibus expo-
suit. Declarauit ⁊ Job. Composuit ⁊ officiū de xp̄i corpe. Quo i opere plime figure ve. testa. cōtinentur.
Qui etiā miraculoꝝ gloria noīatissimus euasit. tandē iterato romā vocatus vt ad p̄ciliū lugdunēse p̄ Bre-
goriū. x. celebrandum accederet p̄perās. cū apud cassinū mōtem fuisset infirmitate corrept⁹ Anno domini
i 274. sanctissime migravit ad dñm. Monis marchj. Quē postmodū ioannes. 22. p̄tifer. p̄pter crebra mi-
racula in sanctorum confessorum ⁊ doctorum numero aggregare voluit. Apud auinionē. xv. kal. augusti
Anno. M. cccxiiij. a transitu eius ex mūdo quinquagesimo.

Carolus rex

Carolus ludouici regis frācoꝝ frater manfredo rege interfecto a clemētē pa-
pa sicilie rex declaratus. regnauit annis. 7. atq̄s ita paulopost sicilie ⁊ apu-
lie regna in suā ptātem redegit. In quibus cōpositis rebus euestigio viterbius
cū vniuerso exercitu ad pontificē venit. vbi audiens conradinū adolescentē con-
radi sueni nepotē in ytaliam a gibellinis p̄ guelfhos fuisse vocatū. In eturiam.
gibellinos domitos illico venit. ibiq̄s magna de hostibus strage edita. cōradi-
nū cepit ⁊ capitali sentētia puniuit. Inde in regno confirmatus pacem cum pi-
sanijs inijt. Et cū eis in aphricā i ludouici regis germani s̄sidiū traiecit. Ibiq̄s
ludouico fr̄e ex peste mortuo inuēto cū Tunici rege pacē hac lege cōposuit. vt p̄
petuo annis singulis sibi suisq̄ successoribus tributū aliquot p̄deret. inde i re-
gnū redijt. vbi petro aragonēsi siciliā se s̄didisse reperit. deniq̄s ⁊ ipse carolus morit⁹. ⁊ neapoli sepelitur.
Ihuic ideo hierosolimoꝝ regnū declaratum fuit. q̄ maria antiochie p̄ncipis filia cui id regnū debebatur
(q̄ hugo eius nepos occupauerat) illud carolo huic regi deuouerat.

Secta flagellantū in ytaliam ortum habuit. Et inde in
salemāniam ⁊ galliā p̄gressa bifarie. qui se nodosis
flagellis in q̄bus aculei inserti erant flagellabant ad ostē-
tationē. Ex qua secta multi graues errores pullulabant.
in plerisq̄ locis circa fidem. ⁊ sacramēta ecclie. Que po-
stremo in pte igne ⁊ gladio exterminata fuit.

Erunt theologi hāc orationem a summis viris lau-
datam hac tempestate. Benedictum sit dulce nomē
domini nostri ihesu christi. ⁊ gloriosissime virginis ma-
rie matris eius in eternum et vltra amen. Nos cum prole
pia benedicat virgo maria amen. Et q̄ hec legerit vel ora-
uerit de singulis iterationibus auctoritate Clementis pa-
pe ob petitionem ludouici sancti regis francie tres annos
indulgentiarum habebit.

Philippus sancti ludouici regis filius patre germano in affrica defunctis.
ibidem regiū munus suscipiens regnauit annis quindecim. Vir certe vite
sanctimonia patri persimilis. qui vitande contagionis causa p̄motus. dimissa
aphrica. in ytaliam adnauigauit. pacem inter genueses ⁊ venetos ad quinque/
niū composuit. Multa quoq̄ ⁊ laudabilia pro fide christi tum domi tū foris ex-
egit pietatis opera. Et iter cetera memoratu digna beate marie magdalene cor-
pus massilie iam diu a beato maximiano in villa sui nominis cōditum. ornatio-
re sepulcro. ⁊ maiore sacello exornauit. Eiusq̄ caput seorsum in theca argētea re-
cludens. Alia quoq̄ consumilia ⁊ multo maiora confecit opera.

Philippus rex

Bexta etas mundi

Gregorius decim^{us} papa. natione ytalus. p^{ri}a placētius e vicecomitū fa-
milia mediolano pulsa. theobaldus antea vocat^{us}. laudens archidiacon^{us}
in asya ex^{is}. Aiterbij collegio cardinaliū pontifex creat^{us}. Vir certe in omni vi-
ta clarus prudētia rez gerendaz. fortitudie animi. q^{ui} pecunias z res humanas
cōtemnebat. vsus hūanitate. benignitate in paupes xpī. z eos potissimū. q^{ui} ad
gremiū sedis aplice pfugiebāt. Hic pōtificatu suscepto pacis amator. Genuē-
ses z venetos magnis inter se cladibus afflictos ad cōponendā pacē aīn adie-
cit. philippi p^{re}dicti regis francoz vsus prudētia. Ea q^{ue} cōfecta florentiā cū caro-
lo sycilie rege accessit. Agentē florentie pōtificē pulcerrimā ptemplatūrbem.
q^{ui} erat bonitate cōpassio illius ex ciuib^{us} q^{ui} gentis sueuoz imperatoz operib^{us}
ea vrbe extores exulesq^{ue} agebant. Et carolo rege in suam pducto sniam illis re-
ducendis operā cum pntibus dare cepit. pugnādi ius interdixit. pfectus inde
pōtifex recto itinere lugdunū puenit. p celebrādo generali p^{re}cio. quo z paleo-
logus impator cōstantinopolitan^{us} pfectus. Et rudolphus in impatore ab ele-
ctoribus delect^{us} ē. Re in cōcilio bñ gesta pontifex gregori^{us} iter ad ytaliā est in-
gressus. Eū venisset bellocadoz expectantē ibi alfonsum castelle regē audiuit.
Qui multis ē questus nullā vt debuerat rudolphi ad imperiū electionē habu-
isse rōnem. Eū pontifex multis placauit rōnibus vt p^{re}tensum ius suū nouo im-
peratori designato cedere p^{re}senserit. Inde per viennā lufanamq^{ue} transmissis al-
pibus lōgobardia pontifex iter fecit. Eūq^{ue} aretiū puenisset sanct^{us} z summa di-
gnus veneratōne diem obiit. Pontificatus sui anno quarto. mense secūdo die
decimo. Ad eius celebre etiam nūc sepulcz scitās sua quanta fuerat miraculis
crebrescentibus est ostensum.

Innocentius q^{ui}ntus papa. natione burgūdus. Petrus tharentasiensis an-
tea vocatus ordinis sancti dñici insignis theologus. sacris lris doctissim^{us}
Anno dñi. M. cclxxv. areti^{us} pontifex creatur. Sub ipm^{us}q^{ue} tps florentini lega-
tion e solēni romā missa absolutionē ab excōicatione z interdicti amotionē ab
innocētio impetrarūt. genuēses z venetos dissidētes in suā sniam traxisset. nisi
repentina morte poccupatus fuisset. Qui secūda die sexti mensis q^{ui} fuerat desi-
gnatus in lateranensi palatio defunctus. Qui ante dignitatē apud parisiū p^{re}-
dicando z scribendo maximo fuit in p^{re}cio. Qui cum esset doctissimus in sacris
codicib^{us} aliq^{ui}utiliter declarauit. ac super sentētiāz libros mltā egregie pposuit.

Adrian^{us} q^{ui}nt^{us} papa. p^{ri}a genuēb. familia flisca othobonus antea vocat^{us}
Ex flistheca gēte comitū lauante genuēsi. rome i atrio lateranēsi i pōtificē ē
assumpt^{us}. fuit aut innocēti^{us} q^{ui}nti nepos. sciq^{ue} adriani diacon^{us} cardinalis ab eo
dē creat^{us}. vir certe magni ai. veterbiū statū. pficiscit^{us}. vt caroli potentia mīueret
ad rudolfumq^{ue} illico miserat. q^{ui} s ac gregorio. x. pmiserat venire ytaliā distulit
set. q^{ui} bello aduersus regē bohēmie implicat^{us}. impij iura spernē videbat. Tuti-
oremq^{ue} ytaliā a carolo z alijs tyrānis reddidisset. z pstitutionē de eligēdo pon-
tificē in meliōrē formā redegisset nisi mors obstetisset. Que z alia duz magno
hadrian^{us} molit^{us} aio. ad q^{ui}nq^{ue}gesimū vl^{us} vt aliq^{ui} bñt q^{ui}dragesimū pōtificat^{us} die vi-
terbij obiit. sepeliturq^{ue} in quētu frat^{um} mīoz. vacat tū sedes dies octo z viginti.

Concilium lugdunense

Concilium seu synodus maxima hoc āno lug-
duni a gregorio decimo p^{re}dicto pontifice in-
dicta. vbi attentioze in primis cura atq^{ue} diligētia
de afferenda hierosolime rebus ope ē actum. Cō-
tulit vō se ad id conciliū nichael paleologus gre-
coz impator. cū magno comitatu. puectus tercia
decima vice in sententiā romane ecclesie grecos to-
tiens deficiētes p^{re}traxit. Et vnioni oriētalīs ad oc-
cidentalē eccliam tridētia tūc eius gentis peiora-
tione p^{re}sensit. Secutiq^{ue} illū nōnulli tartaree gētis
scithie p^{re}ceres sacro baptismatis caractare pfusi.
xpianos se z catholicos fore p^{re}fessi sunt. Sz z ru-
dulph^{us} ab electorib^{us} germanis i rōnorū regē im-
peratoreq^{ue} declarat^{us}. ea p^{re}dictiōe a gregorio pōtifi-
ce i p^{re}cio ē accept^{us}. vt seq^{ui}nti āno i ytaliā pacific^{us}
ueniens romā ad coronā inūctionemq^{ue} accipiēdā
se conferret. Exinde rebus hierosolime quātū pos-
set maximā opem ferret. Multaq^{ue} ibi decreta fue-
runt ordinata ad electionem summi pontificis. Et
ad christianam religionem pertinentia.

Linea summoz pontificū

Gregorius decimus

Innocentius q^{ui}ntus

Adrianus quintus

Anno domini. 1273.

Rudolphus comes de habspurg. post longam vacationem impii. et deuastatorem bonorum in regem romanorum electus est. cum voto principum. Et rex romanorum designatus hac conditione. ut sequenti anno romam peteret corone accipere de ca. Confirmatus a gregorio in fauorem terre sancte. Fuit ei vir prudens in agendis strenuus in armis iustus. deus timens. Cui nil ad excellentiam laudis deesse videbatur. Robustissimo quidem corpore ac pulcherrimo aspectu viguit. Consilio quoque ac magnitudine animi ac egregia liberalitate extitit decoratus. Huius conditionibus cesar factus impauit annis. 19. implicatus multis agendis in regem germanie. Alfonsus quoque persuasione gregorii pape ius omne suum rudolpho concessit. Cum autem rudolphus curie magister othocari regis bohemie olim fuerat. verum christiane publice perfectus inde non minus belli quam domi clarus. missis ad othocarium legatis austriam et carinthiam ceterasque vicinis ytalie puicias tanquam iuri impii repetit. Is ei othocarium quod et promissus dicebatur quatenus bohemie rex. cum obisset fridericus dux austrie sine liberis soror eius margarita hereditatem accepit. hec autem othocarium sibi virum acciuit. quod non tam coniugis etate quam dotes animo voluens sterile matrimonio exiit. et principatum nobilem consecutus. Et vltimus quod eo tempore carinthiorum principatum tenebat et viri sobole careret accepta pecunia carinthiam othocario carinthiam marchiam sclauonicam et alia tradidit. Repetit igitur rudolphus quoniam nec austria muliebri feudum esset. nec carinthiam in iussu cesaris vltimus venundare potuisset. rennuuit othocarium et impatori quod aliquando sibi fuisset impacato reddidit animo. Sed interuenientibus amicis ea lege reconciliati sunt ut austria impatori cederet. Exin datis acceptisque filiabus affinitas utrinque iungere provincie de quibus lis essent dotales fieret. et othocarium in yba sua iurare more maiorum exposcit. Tandem puocat vbiis uxoris othocarus collectis nouis copiis conueniunt ab eo cum exercitibus in campis austrie transdanubium. commissum est atrox plium ipsa die belli ruffi anno sub incarnatione vbi. viij. et lxx. post. cc. et mille. diuque Marte dubio pugnatum. Ad extremum relictus a suis rex bohemie dum fortiter pugnat occiditur. corpus eius permittente rudolpho in bohemiam translatum regio honore sepultum. Et ventzeslaus filius regnum deinde obtinuit. viij. annos natus. marchio brandeburgensi. tutorio nomine. v. annis gubernauit. Nicolaus pontifex nihil ducem antiquum quam caroli potentiam imminuere. idque interitum atque perfectum est. vicariatum ei impium in eturia illi obligatur rudolphum impatorem excusatoris sue preterdit quem simulanie opere hierosolime rebus ex constituto afferre requisitum reddidisse id a se fieri posse nec debere nisi usurpatam carolus dimisisset quam simulatorem utrinque pontifex continuauit. Rudolphus enim Episcopo eturie a caroli vicariatu liberate facto delinit romandiolam et rauenatum exarchatum pontifici et ecclesie reddidit. Nam post fractas apud forulium bononiensium et florentinorum copias omnis romandiola imperatorias erat secuta partes. Et minima que singuli darent populi tributa percipiens rudolphus eos privilegio sub imperio titulo liberos esse dixit. tandem rudolphus senio et egritudine perfectus ad quem accessit ventzeslaus cum conthorali gutha filia cesaris in Erfordia diem obiit ad Spyrā deductus inter romanos imperatores sepelitur. Anno domini. 1273. die. xxiij. Julij.

Conradinus

Conradin mortem ducatur sueuie cum signis suis nobilibus et armis defecit. Cumque impium romanum duces sueuie usque per annum. 1270. gloriose rexerunt.

Uenerat ad pontificem henricus adolescens Richardi regis cornubie olim comitis tunc defuncti filius multa panni olim regna negocia apud sedem apostolicam tractatur. Guido monasterii et ipse adolescens cum philippo rege francorum eodem se contulit. forte accidit utrumque ad rem diuinam sancti laurentij ecclesiam que viterbii est celebris. eadem hora petere. sed guido posterior ingressus prospectu liberali ac regia potius facie adolescentem caterua famularum stipatum quidam ex suis indicante richardi filium esse didicit. a quo symon pater in anglia per dolum fuerat interfectus nullaque loci tetus reuerentia incautum aggressus interfecit. Equitibus inde suis et pariter philippi regis deducenibus ad ruffum eturie prefectum incolumis peruenit.

Hegwidis ducissa polonie. vidua mire scitatur. primum genitrix ex bertoldo marchione badensi. duceque merauie. minum ex agneta filia marchionis orieta et comitis de Rochlitz exiit. in oppido kitzing lris edocta henrico cognito cum barba duci Slesie in uxorem data. tres filios. totidemque filias genuit. Cuius senior in bello tartaros defecit. Mobile monasterium ordinis cisterciensium in trebnitz baud longe avratistauia extruxit. cui filiam gerdrudem cum ceteris virginibus prefecit. Et post obitum mariti vitam celibe in eo duxit. Inter ymagines quas venerabatur. beate virginis eburneam miro amore amplexabatur. in manibus gerens neque in morte dimisit. Tandem cum in omni virtute ac abstinentia vitam deduxisset longam. felici fine quieuit. quam clemens ob crebra miracula inter sanctas retulit.

Linea imperatorum

Rudolphus

Berta etas mūdi

Iohannes vicesimus primus. natione hispanus vel portugalis. prius vlixbo-
rensis. thusculanus episcopus cardinalis. petrus medicus antea vocatus. pon-
tifex creatus. Is vir alioquin doctus et viro doctrina cultorum amantissimus. tamen igno-
ratione rerum gerendarum et morum inequalitate levis fuisse dicitur. ferunt hunc petrum hispa-
num medicum. in vita sua multa scripsisse potissimum canones quosdam ad medicinam
pertinentes atque librum quem medici thesaurum pauperum vocant. Et ab eo problemata
ad imitationem Aresto. edita. Primam vero in pontificatu curam suscepit michaellem
paleologum ad promissum constitutumque in lugdunensi concilio unionem ita hortari ut ni-
si eam seruasset. Carolo ipsi regi fauorem fore prouturum. per eiusdem pontificis transve-
niti anconitanos bello marique acerrimo persecuti sunt. Eodem quoque tempore templarii ty-
rum urbem per expeditionem christianam administrantes solitam ante bellum gennensem iurisdic-
tionem et portorum exemptionem venetis in ea urbe reintegrauerunt. Tergiversatus est
interea verbis paleologus cum iohanne romano pontifice. qui pontifex ruina op-
pressus cameram quam edificari curabat. Octavo pontificatus mense exacto viterbium
interiit.

Anno mundi. 6476.

Anno christi. 1277.

Nicolaus tercius papa. prius romanus ex familia vrsina iohannes caietanus an-
tea vocatus. pontifex tandem creatur. pertracta in sex menses electione. Nam
cardinales post interitum iohannis illico romam accesserunt novum in laterano ponti-
ficem delecturi. Et carolus rex senatorio functus munere conclavis custodie cu-
ram habuit. Quae rebus ecclesie multum sibi plurimum obfuit. Dum enim apte pertinaci-
terque gallicum potius quam italicum creari pontificem contendit. Electio sextum prope men-
sem cum magno rerum orbis christiani damno atque incommodo est dilata. Et ipse maxi-
mum inde non magis patrum quam populo italie odium incurrit. Subsecuta est ei creatio
tam repentina quam digna correctio iohanne caietano cardinale. s. nicolaus in car-
cere tulliano in tercium nicolaum pontificem declarato. Is enim gente oriundus vrsina
in romanis prestantissima animi dotibus corporisque ornatissimus fuit. ut multa
fecerit. plurima intenter suam prudentiam et animi magnitudinem ostendit. Mi-
hil tamen in pontificatu duxit antiquius quam caroli potentiam imminuere id sua ingenii dexteritate perfectum est bertol-
do enim vrsino nepote in romadiola comite declarato cum nunciis et literis rudolphi missis omnem romadiolam per ec-
clesiam recepit. Cui et bononia tunc pariter fuit dedita. post quem latinus cardinalis alter pontificis nicolaus ex
sorore nepos in eturia vicariatu impio libera sedis apostolice legatus accessit. Is prestantissimus et auunculi pontifi-
cis virtuti respondens omni eturie ad pacem quietemque perducte. Gibellinis florentiam ac in ceteras urbis reductis ecclesie
migratus imposuit. a quibus eturia quod diu is pontifex vixit per ecclesiam est retenta. fuit autem vir magni consilii. ut cul-
tor et amator doctorum virorum dicere. in precendis dignitatibus comibus omnibus habitus. Ideo Albanum ex ordine
minorum hostiensium et portuensium ex ordine predicatorum delegit. Edificijs preterea edes pontificios exornauit. cum
xit menibus pomerium. s. petri. basilicas petri et pauli restituit. ac picturis exornauit. Scribunt neminem ante
ipsum sacrificare religiosius visum cum semper dum solennia ageret lacrimas funderet. Erat religionis obseruan-
tissimus. Non caruit tamen reprehensione cum suos nimis amare dicitur. et multa eis condonaret. Opera autem rome reli-
quit ut in ea etate conspicua erecta instaurataque apud sancti petri basilicam. apudque lateranum palatia et suriani in
cunino monte oppidi arcem communivit. In quo tercio pontificatus anno prope exacto apoplexia correptus vi-
tam interrupit multis virtutum opibus si longior fuisset vita gloriosissime decoranda. Quacumque inde mensibus quinquaginta.

Linea summorum pontificum
Iohannes vicesimus primus

Nicolaus tercius

Guilhemus placenti-
nus medicus

Guilhelmus placentinus civis et medicus sui tem-
poris celeberrimus tempestate hac verone ubi pu-
blico salario legebat floruit. Et ibidem in Cyruigia edidit
librum pulcrum ac universam medicinam de egritudinibus
universis. postea quatuor libris accuratissime compre-
hendit. curas vberissimas adiungens.

Guilhelmus durandi ordinis predicatorum ut aiunt
professor cognomento speculator provincialis epi-
scopus. hostiensis discipulus. et canonum prestantissimus
doctor. hoc tempore sicut ipsemet in suo speculo in titu-
lo de feudis testatus est. Summam perutilem composuit
quam speculum nominavit. a qua et ipse speculatoris co-
gnomen accepit. Aliud quoque volumen edidit ut quidam
ferunt quod Rationale divinarum officiorum appellavit.

Guilhelmus durandi
Speculator

Sarraceni ex aphyrica soluentes utrosque hispanias opprimunt. Sed christiani celice signati in eos ir-
rumpentes maxima cede profligarunt.

Quam in tralecto homines vtriusque sex super pontē coreis ac vanitatibus operā daret. Cōtigit sacerdotē cū diuinissimo sacro eucharistie ad egrotantem deferendū p̄trāsire. Illi inmemores diuine rei cultū vllū ac reuerentiam adhibētes. ponte fracto in aqua dissolse. ad 200. homines aq̄s absorpti sunt atq̄ perierunt.

Aliis qdā nobilis in p̄stanciēsi dyocesi. cum pareret insolitum partū edidit. Cum leonem visu mirabilem hac tempestate peperit.

Monstrum quoq̄ in sueuia superiori apud oppidū eslingē ut ferūt mulier nixa ab umbilico vsq̄ ad summitatē duo habens pectora. ac capita se invicē respiciētia. brachia quatuor se invicē amplectentia et duo ferenda. Illico tamen post partum obiit.

Comites nobiles suevie quidēdecim federe se coniungentes. rudolpho imperatori molestias q̄ plurimas inferentes inter q̄s p̄cipui fuerūt comites demontfort. belffenstein et de wirttemberg ac Tockenbourg. eorūq̄ bonis ac possessionibus vastatis. imperio subiiciendos perpetuo cogit. Deinde castra p̄donum in germania in plerisq̄ locis devastans ab alpibus ytalie vsq̄ ad britanniā pacē firmavit.

Continuauerant ad id vsq̄ tēporis veneti et genuenses bellū pridē apud ptolomaidā inchoatū. de q̄ aliq̄ repetere ad hoc tēpus cū se oportunitas loci dederit ducimur. ad annū terciū sexagesimū duodecimū centenū. Raynerio seno duce. veneti quinq̄ et quinquaginta triremes ad sicilię oram miserunt. q̄ classis genuesi ut sperauerāt nō inuenta in asiā nauigauit. Easq̄ apud tyroz obuia genuesiū naui cetera est expugnata. portū deinde venetus eadem qua nauim ceperat leticia ingressus tyro ut potiret admixtū ē auxiliis ad expugnationē terrestribus ptolomaida accone accersitis. Cessit tñ conatū inanis. Quisita interim reddendi cōmodi vicem genuesis inuenit. q̄ nauim onerariā. tardasq̄ decē venetijs solituras. quo in asiā mercimonia deferret certior factus. Triremes sexdecim ad gulphi fauces curauit post scopulus in insidijs expectaret. S; admoniti ab exploratoribus veneti expositis in littore mercimonijs ab epyrotis p̄tecti. naues vacuas amiserunt. Tercio abinde anno classis veneta quatuor et xx. triremiū. tribus genuesiū triremiū q̄ p̄fectus erat lanfrācus borboni apud lilibeū fortuitu obuiā eos cepit. Qd cū genuesi perlatū educta aduolauit duo de triginta triremiū classis. q̄ per q̄sitā accuratissime venetā ad drepani portū reperit. p̄flictusq̄ habitus ē acerrimū. in q̄ maximus genuesi respu. accepit incōmodus. Namq̄ tribus ex suis triremibus i p̄lio crematis. cetera oēs p̄lio supate vtrinq̄ crudelissime fuerunt capte. Que clades accepta a genuesi effecit ut michael paleologus illi societate sp̄reta iudicias cum venetis p̄stituerit quinquēnales. Eodēq̄ anno triremes genuesiū. xxv. admirato ac p̄fecto auria. venetis. xxx. apud mothoni cōcursu quū viderent retrocessit genuesi. Et nauis oneraria mercibus venetoz magni valoris plena. apud euripū expugnata portū sunt. Eadēq̄ genuesis classis orā crete circūuecta Caneā illi insule oppidū cepit. spoliatūq̄ penitus diripuit.

Scribit ptolomeus lucēs nicolaū p̄tifice nisi ei cōsilia mors occupasset. reges duos vñū lōgobardie. Salterz etruscis fuisse daturū q̄ regibus sicilie atq̄ germaniis ip̄i titulo abutētibus euerdē ytaliā (sicut sepe fecerāt) adimere. inuicēq̄ vrsinos eū potius fuisse. q̄ alios ad id fastigij euecturū. Quinetiā p̄stat p̄tifice ip̄m deturbādo sicilia carolo nō nihil inuitē dedisse petro arragonū rege iōānis portibicij operā suaso. ut iure hereditario p̄stātie vxoris sue p̄tēso. id regnū recipe admitteret. Cōstituit vō is pontifex lege p̄mulgata neminē regio sanguine ortū senatorem vrbis decetero fieri. Et alijs quicūq̄ fierent anni temporis in magis stratu concedere nullis etiam futuri pontificis auctoritate licere.

Artari armenis iūcti centū milia babilonē. supant. Et multis eoz interfectis in fugam vertunt. Sicilia quoq̄ insula hoc anno a carolo predicto petro arragonēsi defecit. Ubi apulie princeps caroli ip̄i filius nauali p̄elio ab arogonū filio cum multis captus in apuliam ducitur et carceri mancipatur.

Martinus quartus papa. symon antea vocatus. tituli sancte cecilie p̄byter cardinalis. natione gallicus. patria turonēsis. tandē post longā cōtentio- nem qui ad q̄ntū ⁊ dimidiū in diuisionis mēsem ytalicijs vrsinoꝝ absentia supe- ratis. pontifex electus. viterbiū coronari noluit. q̄ ei ciuitati ob impetū in cardi- nales vrsinoꝝ factū interdictū a sacris putabat. Et vrbe veterē delat⁹. ibiq; co- ronā accepit. Resurrectionis autē die sex cardinales creauit. Regē carolū ad se venientē. cū in noui amicissimiq; pontificis amplexū cucurrisset. oblataz ab eo senatoriā dignitatē administrauit. quo a nicolao priuāt⁹ fuerat restituit. Eiusq; instantia paleologū impatorem pacta lugdunensis p̄ciū non suantē. Et petru arragonēsez contra ius fasq; siciliā occupantē anathemate notauit. Hec primo pontificis martini anno salutis primo octogesimo ⁊ duodecies cēteno gesta fu- ere. Eius q̄ secutus ē anni principio perusini in fulgmates delati. post editas in agro vastitatē obsiderūt vrbe q̄ inde vi capta pontifex illico perusinos excōica- uit. s̄ missi oratores eos ingenti pecunia mulctatos ecclie cōciliauerit. Bellum deinde in flāminia contra forziulianos ab ecclia deficiētes gessit. Quos etiam breui adiuuante guidone montis ferretri in fidē recepit. Pontifex aut tot curis circūuentus vrbeuentanis etiā tumultuantib⁹ (nam gibellini guelfhos expu- lerant) perusiū p̄fiscit vbi non multo post lenta febre diu vexatus. tandē mo- ritur pontificatus sui anno quarto. mēse vno. Sepeliturq; in cathedrali basili- ca. Ad cui⁹ sepulcrū multi valitudinarij delati. pristinā valitudinem sanctissimi pontificis meritis a deo recipere. vir em bone vt cōstitit mentis ⁊ oia probe in pontificatu gesta cum sanctimonia peregit.

Anno mūdi. 6484.

Anno xp̄i. 1285.

Honorius quartus papa. p̄ia romanus. e gente sabella vetusta. p̄cerū fa- milia. iacobus antea vocatus diaconus cardinalis perusi⁹ pontifex crea- tus. Cum nec diuturna sedis aplice vacatio. q̄ cardinales motus. veriti quos alias diuturnior sedis aplice vacatio dederat. Romā venit anno dñi millesimo ducentesimo octuagesimo q̄nto. frater eius pandolfo senatoriaz dignitatem tū gerente. per cui⁹ tempa migratus. romana res iuste ⁊ q̄etissime fuerat admini- strata. Pontifex aut apud sanctā sabinā in auentino habitauit. quas ab eo tūc edificatas edes nunc deser- tas dirutasq; videmus. fuitq; hic pontifex gallicoꝝ regū vbiq; ptes. fuit aut vir i omi vita p̄batissimus ⁊ xp̄iane religionis amantissimus. Mā ⁊ ordinē carmelitaz nō satis in cōcilio p̄batū. mutatis clamidib⁹ nigris in albas. Et a multis impugnātū priuilegijs p̄firmavit. Solū aut cardinalē ioannē boccamatum ep̄m in tusculanū suo p̄tificationi creauit. viros dicēs ⁊ eosdē bonos ⁊ doctos nō etiā rudes ⁊ rez humanaz ignaros in tantū collegiū coaptandos esse. adeo aulicos amauit. vt q̄tannis estate p̄sertim tybur p̄fiscerē vitandi estus vrbani cā. vñ multe egritudines oriū. Cū vō armis a guidone feltrano vexaret. tandem superato guidone totā flāminiā breui recipit. Mō diu tñ post morit⁹ p̄tificationis sui anno secūdo. die vno. Corpusq; ei⁹ a sc̄tā sabina ad basilicā petri magna funeris pompa transferē sepeliturq; sepulcro marmo- reo qd̄ adhuc extat. Vacat tū sedes mensib⁹. x. cū apud sanctam sabinā conclaue haberet. multi cardina- les repentina egritudine sunt correpti.

Rodolfus impator cācellariū suū i etruriā mittēs p̄cipalē de flisco genuensem oēs q̄ pecūiam attri- buerūt i libtate dimissos ipij fideles. p̄nūciavit. p̄ quā occasionē lucēses duodecim milibus aurei da- tis libtate donati sunt. Et floretin⁹ ppl̄s ad q̄etē iā p̄duct⁹ nouā inchoauit saluberrimāq; regim̄is formā. Que i n̄ra q̄z tpa licet aliqñ a gallicis regib⁹ interrupta puenit. Creati ei sunt sex migrat⁹ bimestres futuri. Quibus artū priorib⁹ fuit appellatio. Et septim⁹ breui addit⁹ vexilifer iusticie appellatus.

Op̄ida q̄dam in sup̄iori s̄uentia q̄ prius ville censebant. Ab impatoribus muris cincte ciuilibus ac municipalibus libertatibus donata sunt p̄cipue Esling Reutling ⁊ heilbrūna.

Piscem marinū leonis effigiem habentem. hoc ipso anno apud centūcellas mēse februario captū fuisse tradūt quē e mari extrahētes vllulatū ⁊ hoīs planctū de- disse ferunt. Et ad pontificē in vrbe veteri perlatū vniuer- sos i stuporē sui p̄uertit. Et signū magnū distidij fuit.

Verulus villosus ⁊ vrsorum more vngulis arma- tus hīs temporibus ex ipsius martini consobrina nascitur. Quam ob causam martin⁹ us rubore perfusus. omnes vrsorum ymagines e domibus suis abradi fecit.

Linea summoꝝ pontificū

Martinus quartus

Honorius quartus

Carolus secundus
rex Sicilie

Carolus secundus sicilie regis fili⁹. hoc anno p^{re} defuncto. adolescētilus ap^{ri} in regnū succedēs regnavit annis. 25. Hic galloz suoz exercitu fret⁹. p^{er} petrū arragonēsem movit. Et post multoz vtriusq^{ue} ptis cedes petrū ipm ea/rolus vulnerās. hand tanto post interijt. Et deinceps ab aduersario liber reliquū tēpus i pace cōsumpsit. quinto deinde regni sui anno cuz etiā vngarie rex sine virili prole defecisset ex vxoria hereditate etiā illud regnum accepit. Et carolo primogenito suo p^{re}cessit. Tandē cū. xl. etatis annos cōpleisset moriēs quatuordecim ex maria vxore hungarie regis filia reliquit filios. nouē. s. mares & q^{ui}q^{ue} femellas. Quoz notiores fuere carolus cognomento marcellus vngarie regni titulo insignitus. Ludouicus q^{ui} ordinē minoz induit. Et postea in sc^{ito}z numero aggregatus fuit. Et terci⁹ robert⁹ q^{ui} illi & p^{re} in regnū successor fuit.

Ventzeslaus ei⁹ nois secundus. rex bohēmie sext⁹. filius othocari post iteri-um genitoris filius. viij. annos natu ab ottone marchione brandeburgē si in francomiaz adductus regnū tutorio noie ab eo. v. ānis gubernauit. Reuer- sus puer s^{ub} imperio m^{atris} fuit. Regnū deinde ex ventzeslai arbitrio ordinatum. Quo regnāte eoi⁹ āno q^{ui} ptolōmāida a sarracenis occupata in hāc vsq^{ue} diem tenet. Pragā ferme vniuersam igne familiari exustaz liberalitate regis ciuūq^{ue} diligētia atq^{ue} impēsa ita instauratā vt felix incendiū fuisse videret. vxor deinde eius Buttha filia rudolphi cesaris bella inter albertū frēm suū & maritum diremit. Ferunt autē i coronatōne ventzeslai min⁹ nouē. ccc. equitum milia apud pragam ex regia curia cibos accepisse. peditū v^o infinitā multitudinē pastā subiecisse & polonus ventzeslaū a quibus diadema suscepit. filiū quoq^{ue} sui nois. xij. annos natu petētibz hungaris reges dedisse. S^{ed} cū bonifacius pontifex maxim⁹ carolū adolescentē re- gis sicilie filiū eo misisset. Et hūgari animū mutarēt filiū suū albe coronatuz & sacra simul coronā ad se re- cepisse. Nec diu postea vite. xxx. sue etatis anno ex tabe eū obijisse scribunt. Adortez ei⁹ bohemos magno merore persecutos. Fuerat em̄ mansuetus & clementissimus princeps & admirādus sanctitate. cui successit ventzeslaus eodem nomine moribus tamen longe dispar.

Thade⁹ florētini⁹ medic⁹

Anomia legēdo clarus existēs. Qui cū doctissim⁹ h^{er}etur adeo obscura omia hippocratis & alioz p^{ri}cipū i medicina detexit & explanauit. vt alter hippocra- tes suo tpe h^{er}itus fuerit. Et q^{ui} nuc ad man⁹ h^{er}itur hec sunt. Expositio afforismoz hippocratis. & pronosticorū eiusdē. Quasq^{ue} expositōes diuersis t^{em}pib⁹ accomo- datas sup libz Salieni. q^{ui} d^{icitur} microtegni. hoc ē minor ars. Itē libz de suanda sanitate. Et ad varias valitūdines p^{ro}silia multa. Itē in libro acutorū hippocra- tis expositōem edidit ac etiā in synagogis iohānic^{is} & aliq^{ui} alia. Tandē octoge- nari⁹ mori⁹ bononie circa ānos d^{omi}nī mille ducētos septuaginta.

Qui ob celebrē eius famā. diuitias cumulauit inuēras. Mā a principibus yta- lie cōuocatus. l. aureos in mercedē diurnā pacisci consueuera t. Ab honorio v^o summo pontifice semel vocat⁹. nō prius accedere voluit. quā cētum aurēi illi in- diem statuerēt. An liberal⁹ pōtifex decem milia illi aureozum condonauit.

Philippus frācoz rex cognomēto pulcer philippi regis filius hoc anno p^{re} i^{po} defuncto francis regnare cepit. Et regnavit ānis. xxix. hic p^{ro}tra edouar- dū anglozū regē grauissimū gerens bellū multa incōmoda accepit. atq^{ue} bonifa- ciū octauū pontificē p^{ro}pter ipius arrogantiā in carcerē trudi fecit. Inde q^{ui} cū tēpla- rios milites v^ono extinguere statuisset primo generalē eoz m^{ag}is cū multis exuri- fecit ac alios crudeliter interficiēs reliqui oēs timore perterriti e regno fugierūt. Iudeos etiā direptis eozū bonis ob auariciā suā & quedam eozum maleficia e regno suo expulit.

Egidius roman⁹ ordi. he- remitarum

Philipp⁹ frācoz rex

Egidius romanus ordinis heremitaruz generalis prior & bituricēsis archiepiscopus. ac primas aq^{ui} tanie declaratus. hīs temporibus ob ingenij magnitudinem theologozum prin- ceptis appellatus est. q^{ui} quidem cōijci potest si a curioso lectore eius volumina p^{ro}spiciat. hic nāq^{ue} ex illustri colūnēsiū rōnozū familia nat⁹ cū lōgo tpe ordines suū oēm^{ne}q^{ue} ecciam doctria & morib⁹ illustrassz. plimozq^{ue} labore p^{re}ceptorū sui thome aq^{ui} natis opa ap^{ud} p^{ri}si⁹ defensassz. tadē miracis clar⁹ btō fine q^{ue}ruit. Quo scitatis me- rito btus doctor appellat⁹ ē. Plaq^{ue} edidit librozū volumia. Sup libros sniarum. Cōpendiū theologie. sup oēs Aresto. libros etiā rhetoricorū q^{ui}libeta & varia alia.

Sexta etas mundi

Anno mūdi. 6487.

Anno xpī. 1288.

Nicolaus quartus papa natione picenus. e ciuitate asculana. Hieronimus antea vocat⁹ ordinis minorū frater deinde p̄sbyter cardinalis apud sanctam sabina decimo mense post mortē honorij pontifex creat⁹. Collocaturq; in petri ipsius sancti cathedra. Isq; illico se cū curia ad urbē transtulit reatinam. Et post annum romam reuersus apud sanctam mariam maiore curiam tenuit cardinales creat ex omni fere religione. Omnes em̄ pariter amabat. nec plus se debere affinibus et cognatis quam cuius bono arbitrabat⁹. basilicam apud mariā maiore cū iacobo colūna restituit. vt in fornice maiori apparet. Vñ saluatoris ipsiusq; p̄tificis et iacobi cardinalis ymago adhuc cernit⁹. anteriore q̄ et posteriore p̄tem basilice lateranēsis restituit. Per ei⁹ viri alioq; boni tempa multa ī orbe xp̄iano infelicissima acciderūt. In primisq; vrbs roma ciuiū agitata dissidijs incēdia atq; cedēs plurimas ptulit. Vnicū tñ habuit secundus p̄tificat⁹ p̄dicti ann⁹ letissimū. pace arrogones iter et gallicos reges p̄stituta. Ea v̄o cōstitūtē pacis leticia haud quāq; fuit xp̄iano pp̄lo diuturna. Tripolis em̄ secundo pontificatus anno ferro ac flāma a soldano euersa fuit. quāq; multos milites proprio ere trāsmisit. aliosq; plures cruce signandos mittere curauit. Quarto deinceps Nicolai p̄tificis anno Rudolphus imperator germanus obiit. adolphusq; assumptus ē. Nicolaus autē tedio animi (vt q̄dam putant) qd̄ male sibi cedere oīa videret rome p̄tificat⁹ sui anno quarto mēse vno. die viij. morit⁹. et apud sanctā mariā maiore ad caput basilice sepelit⁹. Postea cardinales perusiū profecti. vt liberius eligere pontificē liceret rem ipsam discor⁹ dijs intestinis biennio menseq; tercio in longum deduxere.

Celestinus quintus papa petrus moroneus antea vocatus. p̄fessione anachorita p̄ria eserniensis secūdo a fulmone miliario cenobiū incolens ad maielle mōtis radices peligne genti religione p̄ ceteris venerandū. instāte carolo rege et latino cardinali p̄tifer creatur. Isq; decreto de sua electione facto hortante carolo rege assentiens. Celestinusq; tercij nomē assumēs a collegio rogatus adduci nō potuit. qui accersitis ad se cardinalib⁹ aquilā urbē vsq; accessit. vbi cōsecratus duodecim creauit cardinales. Seruauit v̄o eandē vite normā austeritateq; celestin⁹ in qua tot ante annos fuerat macerat⁹. paucis extrinsecus dignitati p̄cessis. Cui inseruire ac se accommodare. p̄ viribus ē adnixus. Sed p̄tūm cū parua ac oīno nulla destituit exp̄ientia. p̄tūm calliditas et importuna aulicor⁹ decepit auaricia. p̄tūm effectū senectutis corpis imbecillitas ab actōne prohibuit. Et multa illico omitti. pleraq; p̄peram et sordide cōmitti cepta. Inde p̄uiciosas esse viri insensati ineptias plurimi proplam vociferati sunt. Que sancto viro renūciata suaserūt. vt male populo xp̄iano sibi et aie sue p̄ei⁹. assumptū p̄tificij muneris onus abrenūciādo dimitteret. id cū multis cōicātū ad caroli regis aures puenisset. eū ppulit vt pontificē amātissimū regni sui decus neapoli duceret. Qua in urbē facili⁹ auerti posse a pontificatus dimitteḃi p̄posito videretur. Ferūt autē b̄ndictū Caietanū cardinālē anatinū gratia dolose vsus quā apud p̄tificē ceteros antecedeat. iuris p̄tificij decreta q̄ excellēter doct⁹ erat vndiq; ad suā intentionē selecta ea rōne illi oñdisse. vt impositū sibi salutis aīaz totius orbis onus vir timoratus suas vires supaturū existimās dimittere statuerat. Qd̄ cū esset facturus p̄stitutionē edidit declarantē potifici licere romāno pontificales dimittere dignitatē. Post parūq; cardinalibus collegialiter cōgregatis. pontificatu quē paulomin⁹ sex mētib⁹ administrauerat se abdicās alteri⁹ subrogandi potestates illis arbitriūq; p̄misit. Nec mlti iterecesserūt dies cū b̄ndict⁹ ip̄e ī p̄tificē ē delect⁹. cui octauo bonifacio fuit nomē. Petrus autē morrone⁹ ad p̄iscā anhelās heremi vitā clādestine neapoli ē. p̄fect⁹. Qd̄ cū bonifacio ē renūciatū. missis eq̄tibus retractū de via illū ī custodia haberi iussit. Verebat⁹ em̄ vir ip̄e astut⁹ ne ppli petrū poti⁹ sanctitate recognita cōspiciū. q̄ se doctrina et elatōe redūdantē p̄ petri vicario seq̄rent⁹. campanie deinde in arce tam arcta teneri custodia iussit vt inde mortē illi acceleratā fuisse sit creditū. Sūt q̄ scribūt eū post mortem miraculis claruisse. quē clemēs q̄nt⁹ sc̄toz nūero ascripsit. Cui⁹ celebritas. xiiij. kal. Julij obseruatur.

Ugolinus ep̄us

Ugolin⁹ vrbeuetan⁹ ord̄is heremitaz diui augustini luculentissimus theologus et doctor. p̄mo arriminēsis ep̄s. Et postea p̄stātinopolitan⁹ p̄iarcha p̄ t̄ps p̄suius p̄mā cathedrā tenēs maximo ī p̄cio habit⁹ ē. q̄ vna cū lris morib⁹ etiā ornatissimus ēet. Et ip̄e ecclesiam dei tum docendo legendo et scribēdo mirūmodū adiunxit. Scripsit hic primo de differētia ydeomatū lib. i. et sup̄ quatuor sententiarū lib̄os laudabilia coposuit cōmentaria. Sed et quodlibeta plurima oīm iudicio dignissima disputauit.

Ugo quoq; bolion⁹ predicatorum ordinis insignis doctor et cardinalis p̄sbyter hēc ipsa tempora tū vite sanctimonia tumq; voluminib⁹ a se editis illustrauit. Idem fecit Jo. de parma ordinis minor⁹ p̄fessus sacre theologie magister ornatissimus.

Linea summoz pontificū

Nicolaus quartus

Celestinus quintus

Adolphus comes de nassaw vir strenuus a germanis electoribus post obitu rudolphi omnium suffragiis cesar creatus. In eiusdem imperii spem titulumque assumptus est. et imperavit annis sex. vir certe insignis sed paucis militie et pecuniis potens. Qui imperio suscepto quousque a pontifice non coronatus fuisset. anno domini M. cc. xxiij. exercitum movit et potenter misiam ingreditur. cui occurrit wenceslaus rex bohemie in grunbaym ubi filium suum rupertum et agnetam filiam wenceslai per sponsalia iungunt. marchionatumque misnensem imperio iunxit. Cum demum iura imperii repetere temptasset ab alberto auxilio quorundam principum electorum cum adolpho bella gessit in confinio agri spirensis. ac wurmacen. propter militum paucitatem potius oppressus quam superatus. ab alberto filio rudolphi occiditur apud montem germanie in bello quod cum eo gessit in die sanctorum processii et martiniani.

De amissione locorum orientalium

Tripolis urbs asie insignis secundo pontificatus quarti nicolai anno obsidio ne et viribus facta est in soldani babilonie potestate. quam quidem urbem ditissimam post commissas in mortalibus cedem maximam. postquam abacta. asportata omniariam rerum predam igni primum. post ferro absumi dirimique curavit. Progressusque eodem furoris impetu barbarus. tyrum. sydonem. barutum. et earum urbium oppida intra tertium pontificatus nicolai annum cepit. et sicut tripolim incensam diruit. Usque principis astu et prudentia eque ac viribus et potentatu pollens. ne ea clade accepta nominis christiani principes occidentales in asiam conciret. induciarum federa in duos annos ptolomaida habitatoribus christianis concessit. Nicolaus tamen pontifex per crucem de more assumendam edicto statuit afflictis asie rebus subveniendum mille quingentos ipse equites ex publico ecclesie fisco curavit comportari. quos et multi in magnum exercitum sine certo praestantique duce secuti sunt. qui quo plures eo pernicioses. ptolomaida urbs populis tunc frequentata innumeris. quos nunc non temere aliat aliqua urbs italie. Et septem diversis magistratum gentiumque generibus premebat. Ea militum multitudo cedibus rapinis et incendiis aliquodiu debaccata. in agris soldani. tulit patienter dissimulavitque diutius. quare soldanus tandem anno ipso exacto centum quinquaginta armatorum milia in ptolomaida duce filio suo inmisit. ipse morbo implicitus tenebatur. Filius per etates ardentior amplissime ubi obsidionem admovit. Unde genitori defuncto soldanus ab exercitu est suffectus. quo elatus successu urbis ptolomaida predam exercitui donavit et accurrationi solito usus oppugnatione. ad eamque paulopost animorum consternationem est ventum ut publico omnes consilio mulieres primum pueros et debiles cum suppellectile emiserint. Deinde constituerint duodecim milia armatos in urbe retinendos. manserunt ex primoribus rex cipri. qui paulopost multitudinem est secutus. patriarcha iherosolime. templario rumque magistri. qui non prius urbem destruere quam soldanum viderunt. Soldanus tandem ptolomaidam a paucis quos navigii carentia detinuerat christianis male defensam vi cepit et mortalibus in ea reptis ad unum cecidit. Sed tanto tenebatur illius excidende urbis desiderio. supposito eo incitante ignis maximam partem absumpsit. Adenibus inde et urbis parietibus passim solo equis. Annus erat salutis nonagesimus duodeciesque centus quando tandem reliquias amisimus victoriae illius celeberrime. quam anno ante quarto de ducetismoyrbani pontificatus auspiciis expeditio inchoauerat. Salve tamen manserunt ad tempus cyprus insula et armenia minor dicta prius cilicia.

Ordo celestinoz

Ordo celestinoz a celestino predicto papa eius auctore cognominatur tempestate hac sub regula divi benedicti initium et mirum incrementum sumpsit. eo quod ipso sanctissimo viro in carcere defuncto. propter eius crebra miracula multi nobiles et doctissimi viri spretis seculi bonis et pompis ordinem ingressi cito et virorum numero ac cenobiorum constructione mirabiliter ordinem auxere.

Ordo Beruozum

Ordinis quoque servorum virginis marie philippus vir religiosissimus primus institutor fuit. qui non longe a florentia urbe quievit. Hanc autem religionem sub divi patris augustini regula excitavit. atque ipsam verbo et exemplo aliquibus additis constitutionibus in formas redegit. quem ordinem a multis improbatum benedictus postea undecimus et bonifacius atque urbanus sextus et alij privilegiis et exemptionibus munierunt. et inter medicantes numeraverunt qui ordo viris doctissimis et in declamationibus clarissimis ac locorum multitudine multo habetur in pretio.

Bexta etas mundi

Bonifacius octauus papa natione hernicus vel cāpan⁹ p⁹ia anagnin⁹. benedictus caietanus antea vocat⁹. neapolim pontifex creaf in vigilia natalis dñi millesimo ducentesimo nonagesimo quarto. vir quidē doctrina et experientia rex insignis. diu em in curia versatus fuerat et p oēs dignitatis gradus ad pontificatū puenerat. nā cū esset sancti martini in mōtib⁹ p⁹sbyter cardinalis adeo pontificatus dignitatē exoptauit vt nil ambitione et fraude p⁹ter miserit qd ad eā psequendā p⁹tinere arbitraret. Quāt clanculū quosdā subornas qui in cubiculū celestini hoīs simplicis ei psuaderēt vt pontificatū dimitteret si saluus fieri vellet. Suscepto aut pōtificatu oēs continere cepit. Gibellinos omnes odio psequēbas. Ideo petrū et iacobū cardinales colūnenses vna cum sara eoz patruo paternis castellis p⁹riuauit. hoc tñ laude dignū q duplicē celebritatem et aplis et euangelistis et quoz eccie doctoribus gregorio. augustino iheronimo et ambrosio statuit. Idē dū in vrbe veteri esset beatū ludoniciū ex regia francoz stirpe ortus ex carolo scdo ordinis sancti francisci p⁹fessum in scōs retulit. Erat annus salutis de tredecies centeno scōs. Sextū edidit codicē iuris pontificij celeberrimū. vrhem qz eugubiū que gibellinoz auspicijs ab eccia de fecerat breui recupauit. Alberto duci austrie imperij cōfirmationē bis terqz p⁹tenti negauit. Iubileū qz idem retulit anno millesimo tricentesimo quo plenas delictoz oīm remissionem his p⁹stabat qui limia aploz visitassent. ad exempluz testamenti veteris. Iubileū nāqz qnquagesimo qz anno repetebat. Idem etiā centesimo qz anno obseruari mandauit. Ob hanc rē eo anno tanta vndiqz hominū multitudo romā venit vt vix incedere p vrhem amplam quidē et vastā liceret. francoz regnū ppter violatū iusgentiū alberto impatori subiecit et titulū imperij romani prius multotiens denegatū pcessit vt rex qz francoz fieri pateret. qd cū albertus consensisset pontifex vna eadēqz celebritate hinc philippū francie regno p⁹riuātū inde albertū romano et illo ornatū p⁹nunciauit. Philip⁹pus interim a sara edoctus guilhelmū roma petere iussit. sara qz in latinā redi erat regionē. qui anagnā clam noctu ingressus adiuantibus Gibellinis quos bonifacius diu multūqz vexauerat pontificem nil tale metuentē in domo paterna capit. et in eodem in quo genitus fuerat cubiculo valuis vi fractis obstupescētē. pductū romā pontificē intra quartū vigesimū diem dolore animi confectus perijt. pontificatus sui anno octauo mense nono die decimoseptimo. Sepelitur qz in basilica petri sepulchro a se antea exstructo qd adhuc extat in sacello a se condito.

Linea summorū pontificū
Bonifacius octauus

Benedictus vndecimus

Benedictus vndecimus papa natione taruissinus nicolaus antea vocatus cardinalis hostiensis rome ka blendis nouemb⁹is pontifex creaf. Territi em eo pōtificis casu cardinales perusiā accessere vbi ad duodecimū mortis bonifacij diē benedictū ordinis p⁹dicatoz pontificē creauere. qui ab inēte adolescentia ordinē p⁹dicatoz ingressus tantū valuit vt ad generalis dignitatē puexerit. Vir quidem pontificatu dignissimus qui magnū breui tempore virtutis sue documentū p⁹stitit. ita ei vixit vt post mortē inter beatos merito censeat. Is guilhelmū cū qnqz ciuib⁹us ananinis excōicatos p⁹nucians. Regi francie titulus. libertates et p⁹uilegia restituit. Iohannē et iacobū cardinales de colūna in gratiā recepit. Inde mens sanctissimi viri. fuit erat pacata italia tartaros syriā et palestina ingressos xpianos iuuare a quibus lris et nuncijs ad tantas rem conficiendā p⁹tinuo inuitabaf vt comodius efficeret statim cū curia perusiū pfectus est. vbi infirmitate correptus nonis iunij diem obiuit pontificatus sui mense octauo die decimoseptimo rē destinātā omittit. Sepelī aut magna pompa in eccia fratrū p⁹dicatoz millesimo tricentesimo tercio. vacauit iū sedes menses. xi.

Sextū pontificij iuris librū his annis bonifacius ipse pōtifex edidit. quē a tribus doctissimis viris ex qbusdā nouis decretis a se editis cōpilari mandauit. et publico edicto obseruari. et i publicis gynnasijs Ludonice⁹ ep⁹s tholosan⁹ legi debere pcepit. quem statim archidiaconus bononiensis explanauit. ordinis minorum

Ludonicus felix sanctus ex regali p⁹genie. patre carolo scdo rege sicilie. matre maria regina sicilie et hungarie originē habuit. in etate tenella religiosum pceptorem habens. ductus in catheloniā cū duobus e fratribus suis dat⁹ obse⁹s p liberationem regis caroli genitoris vbi p septenniū a fratribus ordinis minorū liberatus ac diuinis artibus instructus doctus euasit vt publice ac p⁹riuatis disputaret clero ac populo verbū dei manifestaret. Fuit in orōnibus sedulus. factus sacerdos ferme singulis diebus celebrabat. castitatis amator vt excepta matre ac sororibus cū sola nunq⁹ loqueret. corpus castigabat assidue. Inde ad petitionē bonifacij pōtificis prius ordinem minorū p⁹fessus et habitū suscipiēs episcopatū tholosanū regendū accepit vbi mira opera pietatis p⁹fecit. Demū in infirmitate vltima constitutus susceptis deuotissime sacramētis resolutus in mortem ad celum feliciter euolauit. quē dñs magnis miraculis magnificauit. consummatis em operib⁹ bonis tēpora multa expleuit.

Albertus huius nois primus dux austrie rudolphi olim imperatoris fili
us Anno .i. 298. adolfo impatore oppresso ac interfecto germanorum
imperator declaraf. et imperavit annis decē. Verū cū in prima electione non
omnes electores consensissent. ius electionis in manus eorū resignans ne de
violenta regni usurpatione notaret. Iterato electores cōmuni voto cesarem
deklararunt. et postea aquisgrami coronā regni accepit. vir vtiq; bello et armis
strennus. licet quidā eū monoculū et agrestē aspectū auariciq; susceptū scri-
bant. cū liberorū suo et cōmuni vtilitati comodū proposuit. Qui suscepto im-
perio a pontifice imperij cōfirmationē exposculauit. quā ab arrogantissimo
obtinere nō potuit. Cū a bonifacio pontifice vt eū de more cōfirmaret missis
terq; quater oratoribus impetrare nequiverunt. Verū cū inter philippū frā
corum regē et bonifaciū ipm (vt erat animo ambitiosus) postmodū suborta
fuisse dissensio eo qd philippus apud parisiū magnū congregasset conuentū
vbi bonifaciū p̄memoratis iniurijs sibi illatis. ac etiā eius fraude in papatu
occupando p̄memorata ad futurū p̄cilium appellauerit. Bonifacius ira p̄ci-
tus p̄cilio habito nō solum albertū p̄firmavit s; etiā philippi regnum al-
berto huic subiecit. Que res multas discordias et occisiones inter christianos suscitauit. Huic Alberto
frater rudolfus imperatoris rudolphi filius erat. cui wentzslat regis bohēmie soror noie agnes nupsit. q
prage moriens ibi sepultus iacet. Ex ea nat⁹ ē iohannes qui paterne hereditatis diuisionem ab alberto
patruo petijt. q ei sertum viride in obprobrium misit. Beniq; hic albertus cū multa strennue gessisset. et
rhenū fluiuium transisset iohānes p̄dictus albertū patrū suū circa reinfelden nō lōge ab oppido pruck
vel vt alij habent sciafusa dum simul amice iter āgerent sua manu interfecit. deinde penitentia ductus cle-
mentem quintum pōntificē maximū qui sibi purgationem indulgeret apud auinionem adiit. Pōtifex im-
peratoris occisorem ab impatore iudicandum ait. venit ḡ p̄sas iohannes. vbi cum cesar heinricus. viij.
eius nominis impator p̄sidebat. a q iussus religionem ingredi heremitay sancti augustini. in eaq; perpe-
tuo penitere nō recusauit. Mortuus est in eadem vrbe et in eade sui ordinis sepultus. Mater eius iohannis
cordata mulier fuit et ingenio feroci. que cū accepisset germanum suū wentzslatū contentum regno bohe-
mie oblatum imperiū recusasse. At ego inquit si regno potior glebaq; vna mihi modo desit. aut quod re-
liquū est subijciam. aut imperio excidam.

Erant eo tpe secundo carolo regi neapolitano nati post sancti ludouici mortē supstites ex maria vxo-
re regis hungarie filia mares sex. femelle quinq; eorūq; maior natu carolus martellus hungarie re-
gnum materna. secundus robertus calabrie dux neapolitanū paterna hereditate expectabant. Terciusq;
philippus tarentinū obtinuit principatū. Matay prima clementia nomine carolo philippi regis fracie
primogenito nupta erat. Scda nomine blancam iacobus arago sicilie rex dimissis anno ante qnto Ca-
rolo martelloq; et ludouico postea sancto quos tenebat obsides in matrimoniū acceperat. Cum eo itē ex
pacis federe leonorā terciā frideric⁹ arrago iacobi frater titulo et ipse regni sicilie ornat⁹ vxorē habuerit.

wentzslaus tercius

Wentzslaus tercius rex bohēmie septimus filius p̄dicti wentzslai. qui cū
ebrietate et turpissime parti corporis dies noctesq; indulgeret et aliorum
bona diriperet. aliorū vxoribus illuderet apud demutū morante ciuitatem dū
solus in domo decani pontificalis edis pambulabat tribus vulneribus cōfos-
sus duo de viginti natus annos interiit. Ignoratus est necis auctor q̄uis con-
radus eques turingus cruentam gestans pugionem exire regiam visus fuit. nā
is prius obtruncatus est populi tumultu q; crimen confiteret. Venerat eo tem-
pore pragam dux carinthie heinricus. cui altera ex sororibus regis nomine an-
na natu maior iam pridem nupsit. hunc bohemi regem sibi deligunt. Ad e-
gre fert albertus impator. qui repente coactis copijs bohēmiā ingressus hein-

ricum regem deturbat. rudolphumq; filiū suū regē constituit Elizabeth
senioris wentzslai relicta in matrimoniū ei tradita quo regnū eius soli-
dius esset. qui cum magna bohēmoz spe regnare cepisset. subitaneo mor-
bo correptus primo regni sui anno absq; liberis decessit. Ob eius obitū
dissidentes inter se bohemi. alij fridericum rudolphi fratrem. alij heinricū
quem deiecerant petiuerunt. vicit heinrici factio trucidatis alterius parti
auctoribus. Et q̄uis albertus impator cum magnis copijs bohēmiā in-
gressus regionem longe lateq; afflixerit. heinricum tñ regno eicere non
potuit prius a nepote. vt ante diximus occisus q; meditata in bohemos
exequeretur.

Cometes future maxime cladis indicū hac tempestate in celo apparuit. afflictionem xpianorū indi-
cans. quo anno in solennitate sancti andree tantus repente terremotus exortus est q̄tus antea nūq;
qui et multis diebus p̄ intervalla p̄durans multa diruit edificia.

Bexta etas mundi

Qum eo tpe quidam electores imperij. ſcipue eccleſiaſtici principes ob diuerſa diſcordia in albertū regē varias cōiurationes ac ſimultates attemptarunt. dicentes adophum dñm ſuū in bello pemiſſe. id eo eū regia dignitate indignū cenſebant. Quā ob rem ceteri principes primarij in regno germanie Rudolphum palatinū rheni imperij iudicem ſtatuērunt vt deinceps futuris temporibus ſua induſtria hoc officiū pagare deberet. Ex qua conſuetudine reges romanoꝝ mouerent ne aliquod malū vitupatione dignū in regno molirentur. ac indigni imperio iudicarentur.

Seductor ac dolofus quidaz ſoſtentabat ſe fore fridericū impatore in diſcijs varijs. quē olī p̄ditū fuiſſe ac nullui poſtea inuētum fuiſſe dixerūt. Is ſua aſtutia cū multos ſibi adherentes acquiſiſſet ab impatore p̄phenus de tectis fallacijs igne p̄buſtus fuit.

Judei q̄s anno primo alberti i. p̄patoris aucti in pleriq; locis ob male geſta nurnberge in Her bipoli. rotenburge. ac in pleriq; locis finitimis igni traditi ſunt. n̄ ſexui nō etati parcentes. infelices gentem aliq̄t milia perijſſe ferunt ſernati infantes baptiſmi gratia.

Quāno vnde triceſimo ⁊ mil leſimo iacobus arragonē ſiculū regē obijſſe diē icrebuiffz robert⁹ calabrie dux caroli genitorſ iuſſu in ſiciliā traductis copijs cathina vrbe potitus eſt. philipp⁹

q̄s tarentinus dux frater ſuus cū patiffima claſſe illico eſt ſubſecut⁹. Siculi interea correptis populariter armis ſeſe aduerſus exoſum gallicū nomē vt tuerent terra mariq; parauerant. ⁊ fridericū arragonē eavocauerunt ratione vt regnū trinacrie ſibi etiā tardiūſcule aduēturo p̄ſeruādū eē. plene cōſiſus copias ex hispaniis traducendas. vel adhibita longiore mora contraheret. Nauigauerat interea ſolutiore diſciplina claſſis philippi principis tarentini eā p̄ ſe ferens ſecuritatem quā ne excepta a roberto fratre omni ſicilia debuit oſtētare. quin etiā roberti claſſis ex cathinēſi portu ſoluens illi q̄primū e longinquo apparuit abſq; bellici apparatus armatura obuiā eſt p̄greſſa. in vtrāq; igiſ claſſem pari ſocordia ſed motu ventoq; diſpari viciffim ſe petentē ſiculoz claſſis magno ordine. maioriq; apparatu. maximo animoz ardore delata eſt. primaq; impetito que poſterior nauigare ceperat roberti ducis claſſe armamentisq; deſtituta nullo ſiculoz labore diſſipata eſt. partim demerſa partim intercepta eſt. partim ad hoſiles portus adducta eſt. adeo vt pauci tirenues remigio vſe acceleratione cathinata ad robertū fuerint reuerſe. Burius poſtea fuit ſiculis cū philippenſi claſſe p̄liū his duobus incomodis robertus dux animi anxius in fugā ſententiā inclinauit. Cathina itaq; in ciuiū poteſtate relicta cū paucis que ex vtrāq; claſſe ſupſuerant tirenibus in italiā eſt reuerſus.

Vinus iuris doctor

Oinus mugelan⁹ iuris vtriuſq; peritiſſim⁹ doctor hoc tpe claruit. ⁊ primū loq; tantā loquēdi vim habuit qd eo p̄ſente vniuerſalis legalis p̄bie ſynodus adeē videreſ. ⁊ p̄pterea copioſe eleganterq; totū ciuile ius multis voluminibus declarauit. nā ſup infortiato digeſtoq; veteri ac nouo pulchre ſcripſit. Inſup ⁊ de mandato bonifacij pape ⁊ poſt archidiaconū bononiēſem in iure pontificio ſextū declarauit. ſcripſit etiam conſilia elegantiffima.

Petrus de bellapita natione burgū⁹ p̄dicti dñi p̄feſſionis ⁊ doctrine p̄ſilis hiſde t̄pibus floruit. q̄ ⁊ ip̄o dño nō min⁹ docte ⁊ accurate ſup toto digeſto codiceq; ac inſtitutis ſcripſit. Habent etiā eius centū diſputationes a ſe editę ⁊ in maximo p̄cio apud doctos habite.

Jacob⁹ de arena iur. p̄ſult⁹

Ann⁹ aduenerat ſalut⁹ millen⁹ terdecieſq; cēten⁹ in q̄ octau⁹ bonifaci⁹ p̄o. ro. vt p̄miſſū ē prudētī pioq; vſus p̄ſilio p̄res imitat⁹ ve. te. annū inſtituit iubileū. cēteno inde quoq; futur⁹ āno. cui⁹ ea fuit rō vt q̄ ex trāſalpinis vltra mariniſq; venietes octo. q̄ ex italia ⁊ ei⁹ inſul. xv. dieb⁹ ſacrariis loca orādo obiret plenaria pecaminū venia donati eēnt. Magnū ea ſummi pon. indulgētia alicubi fructū attulit qd diffidētes aliq; ⁊ acerrimis etiā capitalibusq; inimicijs publice ⁊ priuatiū vſi in pacem beniuolentiāq; conciliati ſunt.

Jacob⁹ de arena natōe porciſis iur⁹ p̄ſult⁹ pitiffim⁹. cui⁹ op̄iniones i explanādis legib⁹ vt bartol⁹ teſtaſ ſp̄ de mēte iur⁹ extiteſt. his t̄pib⁹ breui⁹ vtilit qd ſup digeſto toto ⁊ codice ſcripſit. indeq; diſputationes pulchras ac tractatū de ex-

Nicola⁹ de neapoli his p̄tēporane⁹ exiſtes ſup prima) cuſſione cōpoſuit. infortiato ⁊ toto volumine copioſe ⁊ pulchre oſcripſit. ac qdā alia edidit.

Jo. scotus or. minor

Johannes scotus ordinis minorum theologus subtilissimus. Anno dñi. MD. ccc. vel circa. velut alter apollo floruit. Et p̄ ceteris theologis subtilissima q̄dam opa edidit. Et sup̄ librum sententiarum p̄cipue sup̄ quatuor sententiarum que ipse (vt aiunt) in ordinem redegit multa subtilia scripsit. Unde et doctor subtilis dicitur. Quodlibeta etiam plurima disputauit. In diuinis etiam codicibus commentarios et alios tractatus edidit. Qui q̄dem commentarii q̄d valeant absq̄ nro testimonio ipsi ostendunt. Sup̄ libros Aresto. q̄ maxime. metaphisice q̄stiones putiles disputauit. et alia copulurima composuit. Hunc autem lacte sue sapientie multos enutrisse discipulos tradunt. s̄ qui maxime p̄ficere hos fuisse dicunt. Franciscum maronem Antonium Andream Joannem grandonem. Ocham burletum atq̄ alios copulurimos. Quorum ingenijs mirummodum p̄bia creuit. Deniq̄ apoplecticus interijt. q̄uis a plerisq̄ putetur quod viuus fuerit defossus.

Raynerius or. p̄dicatoz

Raynerius pisanus ordinis p̄dicatoz nigr̄ egregi-
us doctrina et eloq̄ntia grauis. Vir optimus ac p̄pe-
modum sanctus. vt ex eius opibus habemus. summa in veneratione hac tempesta-
te habetur. Et summa copiosissima multarum lucubrationum et vigiliarum plenam conscri-
bere orsus est. In qua certe quateq̄ litterature ac sanctimonie vir fuerit. vlt̄ ex hoc
percipi potest quod cum in ea quicquid vtilitatis difficultati sue necessarium est. diuina-
rum scripturarum studio plenissime inueniat. sine sui laude et p̄fatione (vt plerumq̄ fi-
eri solet) absolute sic incipit. Absolutio etc.

Mcicolaus de Lyra

Micolaus de lyra minorum ordinis theologus emi-
nentissimus in ordine claruit. Qui cum iudeorum in-
impietatem et disputatōnibus et scriptis diu aduersatus
fuiſſet. Etiam nouum et vetus testamentum in eorum cōtume-
liam et obprobrium plurimis voluminibus diligenti cu-
ra cōmentatus est. p̄pter quod nomen eius in toto mundo celeberrimum effulsit. Cum
satis vtile et dilatatum opus edidit. Et secundum sensum l̄ralem bibliam exposuit repro-
bans opiniones hebreorum falsas. et extortas exponens ex eorum libris cōfutans.
Addidit quoque aliud volumen magnū in quo ponit expositiones hystoriarum secundum
sensum mysticum vel morale vel allegoricum. ferunt hunc primo iudeorum doctorem
fuisse. Et p̄pterea eorum linguam optime agnouisse. Qui ex hebreo peritissimo in do-
ctrina iudaica conuersus ad xpm et habitum minorum suscepit.

Alanus autem doctor celeberrimus. cognomento vniuersale. nonnulli huius temporis
ascribunt. Qui cum in omni scia admirandus esset p̄cipue tamen in theologia ac phi-
losophia excedens vniuersalitatis vocabulo insigniri meruit. Cuius sepultura in lo-
co Cysterij ostendit. Exeritibus de oratorio ecclesie ad dexteram. in sepulcro mar-
moreo. Cuius alani magni doctoris vniuersalis hoc epigramma extitit. Hic iacet
alanus quem brevis hora breui tumulto sepeliuit. Qui duo qui septe qui totum sci-
bile sciuit.

Alanus doctor

Clara vgo Eremitarum

Clarā oppidi montisfalconi oriundam augustini
ane religionis eremitarum alūnam. vginē vtiq̄ in-
signe et sinceritate vite clarissimā. anno. 1299. apud eū-
dem montisfalconi spoletane urbis oppidū animā celo
reddidisse ferunt. Que sanctissima virgo tantum certe exti-
tit decorata meritis et miraculis. vt sanctorum cathalogo
pie ascriptam putari possit. De cuius sanctitatis p̄conio hoc vnum referimus testi-
monium quod apertis oculis videri potest. quodq̄ de quouis sancto nunquam lectita-
tum vel repertum est. Ea siquidem defuncta in eius corde statim crucifixi ymago
clara et aperta visa est. Cum ipsius passionis insignibus in quo etiam tres lapil-
luli eiusdem p̄deris inuenti sunt eminentissimum sanctitatis indicium.

Fraticelli de opinione et heresis eorum. a bonifacio pontifice damnata. et vbiq̄
diligenti cura perquisita exterminari iubet. vñ heremani corpus eiusdem secte
auctorem apud ferrariā. xx. annis sepultum. q̄ p̄ sancto colebatur exhumari et exuri fecit. Qd̄ malum tempore iohannis
xxij. diffusum est. q̄ suis puenticulis clam initis summis p̄tificibus aduersari ceperunt. In antris noctu cō-
uenientes clerici laudes xp̄iano ritu cantabant. Quibus media nocte finitis alta voce admonebant masculus et
feminā carnali copula cōmisceri. Lumib⁹ illico extinctis quēq̄ virum primā mulierem p̄sternebat. Et exe-
cranda cum infantulo postea nato exercebant p̄ singulas manus tradebant baiulandus. quousq̄ aiam exula-
bat. inde assabant collectosq̄ cineres in vasculū mittentes. vinum superinfundebant. Quo nouicios et execra-
bilibus hmoi consecrandos epotabant. Extant adhuc hmoi crudelissima et diabolica heresi aliquibus in
locis abditis et vallibus nonnulla conuenticula pertinaciter in sua perfidia permanentes.

Berta etas mūdi

Anno mundi. 6504.

Anno xpi. 1305

Clemens quintus papa. natione vascon⁹. burdegalesis ep⁹s bernardus gotho antea vocatus. p^{re} bertrādo milite nat⁹. post longā p^{re}ntionē pontifex creat. Cardinales em coartati a perusinis in cōclau tandē in hūc bernardū burdegalensem ep^m tūc agentes i gallijs cōuenerūt. Is decreto electionis de se facto apud burdegallā accepto. lugdunū se p^{re}tulit. Et clemētis q^unti noīe assumpto. cardinales illuc ad se litteris accersiuūt. q^u oīa facta parandi mora mēse Augusto anni salutis q^unti terdeciesq^{ue} centeni accesserūt. Fuitq^{ue} ea curie translatio annis septuagintaquor. Que multas dei ecclie p^{re}uaricationes. multa inuexit xpiano pplo detrimēta. Interfuerūt lugduni pōtificis coronationi philippus rex francie. carolusq^{ue} frater suus. in frāciā ex ytalīa reuersus. Joannes dux britannie et q^uid nobilitatis omīs gallia tūc habebat. Dumq^{ue} pompa eius celebritatis ex more et p^{er} urbē duceret. muri pīna gētū p^{re}ssura incubantiū impulsu corruit. Cui⁹ casu dux britannie et multi ignotiores opp^{re}ssi interiere. carol⁹ regis frater debilitatus. et pōtifex ip^e adeo in turbā p^{re}ceps deturbatus ē. ut mitra ex capite excussa iaspide p^{re}ciosissimū amiserit. Creauit vō clemens cardinales ex gallijs tam multos vt facile tūc cōiectura omīs assequi potuerit. pontificē romanū deinceps nō nisi ex gallicis creari posse. ytalie aut^{em} et vrbī rome visus ē satisfecisse in duobus iacobo et ioanne colūniēsis. quos ad capellū et integritatē restituit. Ille aut^{em} romani curie absentia diuturniorē sicut sibi cōsciū erat. futurā egreferētes animo rebellarent. tres cardinales attributa senatorij muneris potestate romā accedere curauit. Quorum auspicijs ip^a roma et ytalīa omīs gubernabāt postmodū eius iussu dulcini heresis opp^{re}ssa ē. ac templariorū religio penitus extincta. venetos p^{ro}pterea p^{ro}pter ferrariā occupatā anathemate notauit. ac sacramenta interdixit. Idem in florentinos et lucenses egit. ideo florentini grauissimis exactionib⁹ clerum grauare cep^{er}unt. Cū ad cōponendū ecclie statum animū adiecisset p^{re}lia habuit. vbi clemētina⁹ liber postea confectus est. Vbi etiā celestinū papā sub nomine petri sanctis confessoribus aggregauit. Deinceps vō varijs egritudinibus afflicatus. nūc em dissinteria. nūc stomachi et lateris dolore cruciabat. Octauo pontificat⁹ sui anno. mense decimo. die quīto decimo moritur. Vacat tūc sedes annis duobus. mēsis tribus. diebus. xviij. dum non satis inter cardinales constat quem potissimū deligant. Nec minor quidē discordia inter electores imperij tūc fuit. mortuo henrico. Eius autem corpus in vasconiā patriā suā defertur. vbi in beate marie de vzeſta templo diocesis vasatensis sepelitur.

Linea summorū pontificū
Clemens q^untus

Dulcinus et margarita vxor sua heresiarche. apud urbē lōgobardie nouariā. cū anno salutis septimo terdecies centeno in rebus xpianis varijs motus agitationesq^{ue} inciderūt. sectatores vtriusq^{ue} sexus ad mille nacti virus diffundere ceperant. Eo perniciosius quo sacerdotes et religiosos in populorū inuidiam adductos. sp^{er}nentes simulatā puritatē quādam et innocentia vite p^{ro}ponebant secūdū quā immixti femellis mares. lasciuia ad libitū debaccari. Que pestis duobus annis perdurans. Eos itaq^{ue} a clemēte romāo pontifice nūcū in montem coactos excelsum alpibus cōtinentem. fame et frigore confectos ad vnū sustulerunt. Captis deniq^{ue} dulcino et margarita vercellas p^{er}duci iubentur. et primo lacerari inde eorum ossa cremari et in ventum dispergi p^{re}cepit. Nec hec pestis omnino deleri potuit. quin adhuc in montibus tridentinis aliq^{ue} eius reliquie remanserunt.

Concilium Vniuersale

Anno domini millesimo. cccxi. kal. Nouēbris concilium generale in vrbe narbonēsis gallie viēna celebrari cepit. vt ante fuerat publicatum. in quo aderāt plusq^{ue}.ccc. epⁱ vltra alios p^{re}latos de varijs regionib⁹ orbis. Et cum clemens vt satisfaceret p^{ro}missioni facte regi francie de belēda memoria bonifacij cū rex illum hereticū fuisse p^{ro}bare intēdebat. conciliū assentire noluit. p^{ro}cessum tū in regem francie iniustū declarauit. Statutū fuit q^u omīa bona et possessiones q^{ue} fuerāt templariorū mansioni hospitalis hierosolimitani assignerētur. Facte fuerūt in eo cōcilio p^{ro}stitutiones generales p^{ro}cernētes statū religiosorū. Et librū clemētina⁹ a se cōpositū i eodē veniē si p^{re}cilio clemēs edidit. Petrū q^{ue} morroneū q^{ue} celestinus fuerat in num^{er}o retulit beatorū. In eo p^{re}cilio ad alterius anni medietatē p^{ro}trahens. de subueniēdo hierosolime multa vba fecit. Que i irritū cecidere. Et decreta p^{ro}mulgauit extantia quibus de suo nomine clemētina appellatio p^{er}senerat.

Henricus eius nois octauus. vel vt alij scribunt septim⁹ (q̄ heinricum lant-
grauia thuringie inter impatores nō numerāt) Comes lucēburgē (que
ytali comarchū vocāt) cū albertū impatorē iouanes ex fratre nepos interfeciss
Electores germani apud franckfordiā pueniētes i romanorū impatorē āno do-
mini. M. CCC. viij. eū delegerūt. quēz aquisgrani germani regni corona z infu-
lis decorarūt. Legatiq; ipi⁹ regis. dux baioarie cognat⁹ ei⁹ et dñs guido de
namurco frater comitis flandrie cū romanū pontificē auenione agentem adif-
sent petitā romani imperij cōfirmationē. Ea impetrarūt cōditiōe. vt intra biē-
niū italiā ingressus roma coronādus accederet. Nō aut p̄fixi termini finē expe-
ctauit henricus. s̄ p̄missis in ytaliā oratorib⁹ ad p̄p̄inqua alpib⁹ regni germa-
nie loca ytalie cōtinētia venit. Primiq; ex ytalis aditi sunt ab impatoris orato-
ribus florentini. quos impator creatōis sue initio apud franckfordiam dedice-
rat nois impatorij in ytaliāq; ceteris oibus hostes esse. Nā multos cōstat yta-
los patria pulsos. p̄fertim gibellinos non eturie magis quā oīm ytalie regio-
nū. q̄ noua deligēdi creatione etiā apud electores expectata illū magnā victo-
rie z amplitudinis spem erectū. quid agēdum puidendūq; esset subito edocuerūt. Fuit aut henricus im-
perator vir sapiens iustus z graciosus. i armis strenuus catholicus z honestus. cōsilio z animo iuxta po-
tens. Is interea elizabeth alterā wentzslai regis bohēmie sororē. viij. z. x. annos natam clam iussam ad
se venire. apud Spyram iouanni filio suo quatuor ānis minori m̄rimonio cōiūxit. Eodē tpe tribus p̄p̄atis
exercitibus vnū ip̄e in ytaliā adduxit aduersus brixienſes. quos armis cinctos impata facere cōpulit. lon-
gobardosq; oīes in ptātem accepit. Alterā aduersus comites wirttembergenses direxit. sacro imperio re-
belles. quibus ex. lxxx. castellis ac munitissimis oppidis q̄ obtinebant duo. z. lxx. armis expugnata ade-
mit. Terciū ex frāconibus ac baioarijs cōparatū duce petro archiep̄o magūtino. cū filio i bohēmiā misit.
Transgresso interim alpes heinrico thaurinēses ad q̄s primū descensurus erat. populariter obuiā p̄fecti
seſe z urbem eius arbitrio p̄misere. Pariter fecerūt astenses q̄bus vrbibus rex vicarios dedit. Exinde pa-
pie comes symon collubianus vercellaz antonijs laude vrbū primarij ciues heinrico occurrētes vicari-
os acceperūt. Et scaligeri veronēses obedientiā polliciti sunt. mediolanū urbem familie due turriani z vi-
cecomites potentatu pares gubernarūt. guido turrianus guelfe. matheus vicecomes gibelline factionum
p̄ncipes erāt. Heinrici aut exercit⁹ vrbī appropinquās vtroſq; terruit. Ea intelligēs heinricus pacis cōsti-
tuende audius vrbē ab vtriusq; publico cōsilio in dñatum accepit. Leopoldusq; austrie dux cū germanorū
cohortibus vrbī p̄sidio est impositus. Heinricus interim ferream imperij coronolā nō modēcie vt debuit
s̄ mediolani recepit. Interea dū heinricus primū oppugnāda post euertenda brixia occupatus est. Orato-
res quos ad venetos miserat redeūtes paratam esse retulerūt. eam rempub. nauigiū quod postulasset p̄be-
re. quo ad regiones vrbī rome p̄p̄inquoiores cū omni exercitu transportarētur. Per qd̄ item temp⁹ veronē-
ses vicentini z patauini z taruiſini missos ad se vicarios acceperūt. Ip̄e deducētibus q̄ apud eum assidui
erant amedeo sabaudie comiti z pisanorū genuensiuq; oratoribus p̄ placētinos genuā se contulit. At hein-
ricus cum mensem terciū genue egisset maris quā expectauerat tranquillitate oblata triremibus quadra-
ginta genuensiu saonensiuq; pisas petijt. Equitatu terra per lucens p̄remisso. Rome deinde coronat⁹ tres
eū cardinales dicūt historici a clemente romano pontifice legatos romā venisse. Heinricū apostolica au-
toritate coronaturo. a cardinali hostiensi z pratenſi coronam accepit. Renitente Roberto rege neapolita-
no. florentiā inde obsidiōe artissima cinxit. Pisas senasq; in ptāte habuit. robertum regē priuatū regno. p̄
nūciavit. Et hinc classē in illū nauigare iussit. Tandem impator incidit in egritudinē. ex qua vt cōuale-
sceret. medicorū consilio balnea adiit maceratensia. cū autem ea balneorū lotionē minus recreari ac conuale-
scere videreſ. medicis item consulētib⁹ purioris aeris loca petere voluit. Itūq; est boncōuentū qd̄ op-
pidū duodecimo a senis miliario distans. dum obsidiōe incipit premere diē obijt. Signa veneni in ca-
dauere apparuisse multi scripsere. Ptolomeus vō lucensis affirmat veneno eū perisse a p̄dicatoz ordinis
fratre in eucharistia dato. Aliusq; addidit id florentinorū industria factum esse. quicqd̄ ei rei veritas ha-
beat. satis sup̄raq; certum est. non magis florentino z lucepsi ac ceteris eius secte etruscis. quā roberto re-
gi salutem in ea morte quesitam esse. Adultis vō econtra ea mors incomoda perniciemq; attulit. cui⁹ cor-
pus in vetusto ac nobili pisaz templo sublimi loco post aram maiorem amici condiderūt. Fuit aut animo
magnus. z non infima (si longiori vita functus fuisset) egisset. imperauit solum annis quinq; z mensibus
octo. quo mortuo vacauit imperium anno vno.

Eccebat romani imperij ante hūc heinricum quo ad rem ytalicam vacatio. vt omnes pene vrbes so-
lite imperio parere tyrannis eodem pene capitaneatus titulo appellatis subessent. Namq; tres ātea
imperatores ab accessu in ytaliā abstinerant. vt nō ab absurde imperium vacasse ytali dicant. hinc ve-
rona scaligeros. montua passerinos. padua carrarienses habebat. Et marchiones astenses quos anno añ
sexagesimo salingueria eiecto ferrariam pro ecclesia administrasse ferunt.

Linea imperator
Heinricus octauus

Bexta etas mundi

Ordinis templariorum extinctio

tes a pontifice institutis. Quātū aut ordo templarioꝝ (vt in supioribus pmissum ē) augebat tantū nūc mīnuebat ⁊ sanctitas. iacobus burgūduſ origine ⁊ ex dominiſ molay genit⁹ ingentis animi ad templarioꝝ militiā se cōtulit. In qua pfect⁹ prioratui ditissimo moriēte mōiō interuētū principū in magisteriū sublimatus enicuit. Actūq; ē vt philippi frācoꝝ regis ei⁹ filiū ex sacro fonte suscepit indignatōem incurreret. Quo eo ventū ē. vt pmittente clemente pōtifice summo tēplarioꝝ primates om̄es. vna ⁊ eadem die. philippi iussu. p omne suū regnū capti detinerent. vna cū iacobo ordinis tā ingentis mōiō. Et inde presi⁹ dijs regis occupata oppida. thesauri ornatus oēs. cū om̄i suppellectili i regiā ptatem redacti. captiuiq; ducti parisijs. Quibus diu fuatis in vinculis cuz varia ⁊ obscena obiecta essent. ⁊ frustra cūcta negatib⁹ Rex iratus magistro cū tribus socijs reſuato. ceteri dānati incēdio. Vex palis alligati ⁊ aī oculos stare ignis ⁊ carnifex. quāto cruciatu paterētur miserī voces i celos ostēdebant. se veros xpianos aiebāt ⁊ sanctissimā coꝝ fuisse religionē. Jacob⁹ deī cū tedio diuturni carceris esset attrit⁹. lugdunū deduct⁹ ⁊ exortationibus varijs suasus. Quedā ex oppositis clemēti summo pōtifici pſessus ē. Ideo retract⁹ pijs dū corā duob⁹ legat⁹ ex latē snia legeret. Ipse cū vno ex socijs q̄ delphini vienēſ frater erat. se mori dignū ptestatus. nō q̄ vnq; q̄ legebat⁹ ppetraſſet. hinc tū in delectōem tēplarioꝝ snia ſbsecuta. Iacobus cū frē delphini ad suppliciiū deduct⁹ q̄ ambo rege spectāte intrepide ⁊ pſtāter ſbire. nil aliud q̄ q̄ dudum occubueret testātes.

Rusian⁹ medic⁹ florētīn⁹ thadei medici auditor. tēpeſtate hac. q̄ plusq; cōmentū sup tegni galieni mira doctrina pſcripſit. Hic q̄s cū in practica artis medicine (vt multi ferūt) infortunatū se pſpiceret. religioni se totū dicauit. Et carthusienſiū ordiſ hitū accipiēs. corthusiū effect⁹ ē monachus.

Richardū aut de media villa theologū eruditissimū ordiſ miorū iſdem tpi- bus nōnulli aſcribūt. Cui tanta ingenij magnitudo fuit. vt nulla ſſatura ei in diuinis codicibus latuerit. Qui ⁊ iter multa ingenij ſui monimenta. quatuor ſniaz libros optie ⁊ vtilissime explanauit. Extāt q̄s ⁊ mltē ei⁹ poſtille ⁊ alia mltā

Iacobus de viterbio ordiſ heremitay ſancti Auſtuſtini ſacre pagine celebr⁹ primus. pſeffor. ⁊ neapolitane eccleſie archiepūſ digniſſimus. ⁊ virtutū oīm decoratus. p hoc tpus in precio exiſ tractatum de regimine xpiano ad Elemen- iem iſtum pontificem dedit. ac magiſtrū ſentētiarū egregie expoſuit. Et quodli- beta quatuor determinauit. Qui cū acri ⁊ torſo ingenio habitus eſſet. ſpeculati- uus doctor appellatus eſt.

Richard⁹ de media villa

Anno millesimo. cccxiij. Tres ſil lune in celo ap- paruerē. Et fulgor queſ dicūt Comētēq; aqlone vſus apparebat q̄ſi ad finē vginis trib⁹ mēſibus. Et eodē āno eo deſiciēte in mēſe nouēbri obiit rex francie philipp⁹ q̄ ānis. 29. regnauit. Cū i venatōe aper iter cru- ra eq̄ que rex eq̄tabat ſe igeſſit. ex q̄ de eq̄ cadēs paulo poſt mortu⁹ ē. Hic fuit pulcerrim⁹ hoīm ſui tpiſ. ſtatu- ra magn⁹ optie ppoſita hñs mēbra. Vex dedit⁹ corpo- reis oblectamētis precipue venationibus curaz regni ſuis relinqūēs quibus nimius credens. mltā in regno incōmoda ſunt ſecuta. Ipſ poſt ſe reliquit tres filios ſcilicet Ludouicum regem nauarre. Philippum co-

A tempeſtate cum adhuc Elemen⁹ pontifex cū curia morā hñet in ci- uitate pictaniēſi. rex frācie ſeductus (vt fertur) ab officialibus ſuis. pōtificij de- nūciāns mōiō templi ⁊ manſionis ſu- oſq; frēs q̄buſdā erroribus infectos. ⁊ ſclerib⁹ inuolutos eē. Maiores ei ma- li fomes tēplarij mul tiſ aī ānis in aſie bellis q̄ aduerſus iſideles geſta ſunt cō- uicti oīm pñcioſi ſſimi. xpiani em̄ ſper- nentes blaſphemātēſq; ac penitus deri- dentes. p q̄ pugnare pſueuerāt. eos tur- cis ⁊ ſarraceniſ pſenſiſſe. ⁊ nrōz expe- ditionib⁹ fuiſſe aduerſatos pſtitit. Cū multis eozū vario affectis ſupplicio ce- teri om̄es pñijs redditib⁹q; ⁊ bonis q̄ poſſidebāt ampliſſimis ſpoliati ſunt. q̄ ptim cōceſſa ſunt rhodijs hieroſolime hoſpitalarijs. ptim noua attributa re- ligionibus in hiſpania aduerſus ſarra- cenos beticā olim nūc granatā incolē-

Truſianus medicus
plusq; cōmentator

Cometa

mitem pictauiē. et carolū comitē marchie. omnes hī tres paucō tpe reges francie fuerūt. vtrī pulcherri-
mi et in vxoribus eorū male fortunati. Ludouicus habens vxorē filiā ducis burgundie quā strangulare fe-
cit. Philippus vxorē quā repudiauerat reassumpsit quia multū eā amabat. Carolus vxorē in carcere te-
tinuit. Ad hanc infelicitatē puenisse opinantur quia in gradibus phibitis p̄traxerunt. vel ob iniuriā geni-
toris philippi p̄petratā in captura bonifacii pape.

Ordo rhodiorū militum principum

Rhodus insula cuius descriptionē supra p̄fecim⁹
Relicie opposita hoc anno. 1308. in xpianorū ptatē
deueniens religioni b̄tō iohāni dicatis auctoritate pō-
tificis p̄mendat. Hī nempe religiosi cū iherosolima
omnino deperdita esset et templarij in magnos erro-
res lapsi a romano pontifice fuissent extincti in eam
insulā sese recipientes turchos eius dños elegerūt. ne
q̄ vllō pacto turchorū viribus hec insula restitisset. ni-
si religiosi milites. qui vt dictū est beato iohanni di-
cati eius insule curā suscepissent. et vrbē pene dirutas
instaurantes et desolatā xpianorū suffragijs instaurave-
runt. naualiaq̄ et classes reformātes. nō solū insulam
ip̄am tutati sunt s̄ cipris et alijs finitimis xp̄m colenti-
bus magno p̄sidio fuerunt. quorū virtute quicq̄d in or-
iente nostre religionis est xp̄o seruatum fateri licet.
Ip̄is igit̄ militibus fide et gratia ac religione clarissi-
mis xpianam fidē p̄fessionis voto ingēti virtute tu-
tantibus templariorū bona p̄p̄tices et alios ortho-
dore fidei principes addita sunt. Postmodū deuotio-
ne p̄moti etiā regulam beati augustini p̄fiteri sponte
voluerunt. quā ob rem et a summis pontificib⁹ roma-
nis et p̄uilegijs et beneficijs plurimis ecclesiasticis ho-
norati sunt. Soldanus egypti dñs toto quēniō arma-
ta classe cū eos vexasset maiora ptulit q̄ intulit dāna.
Turchi etiā quatuor vicibus diuersis temporib⁹ eo-
rum agros inuasērunt. sed maximā cladē reporta-

uerunt. Nouissime mahumetus turchorū imperator grauiter aggressus. de quo in sequentibus mentio fi-
et. ferunt rhodios quoddā castellū sancti petri nominatū munitissimū habere quod magno sumptu custo-
diunt. vbi xpiani de manibus turchorū fugientes sepe saluant. in quo milites canes nutriunt et noctu ex-
tra castra emittunt. de quibus dicitur q̄ christianos odore cognoscant. eosq̄ aduentantibus blandiunt.
Iohannes rex bohēmie turchos aut latratu prodant et morsibus insectentur.

Iohannes heinrici impatoris filius. cui genitor elizabeth alteraz wentzeslai
sororem matrimonio p̄iunxit. regno bohēmie deinde potiri meruit. eoq̄ re-
gno suscepto. 35. annis regnauit. vir certe bonus et multe beniuolentie insigni-
tus. et potenti manu regnū gubernauit. et patre in ytaliam agēte apud germanos
vicario nomine administrauit imperiū. Patre vō defuncto cū plurime ytalie ci-
uitates ei sese dedissent. penetravit alpes cū exercitu. easq̄ nō paucis annis tu-
tatus est. Brixia em̄ bergamo. luca. parma. regio et mutina atq̄ alijs vrbibus
potitus est. quibus in p̄tectiones susceptis illas et arcibus et mentibus munire
studuit. in bergamo arcem munitissimā adhuc extantem edificauit. Post hec
egra a iohanne recepta est. et vtratislaviensiu ciuitas quam dux slesie occuparat
heinric⁹. et alie ciuitates slesie ei subijciūt. Seris et aduersus australes bellis in

quo victor iohannes suos milites preda nō modica ditat. A rege francoꝝ postremo aduersus anglicos
in auxiliū vocat⁹ p̄elioq̄ memorabili se immiscuit in q̄ cū multis militibus cesus interijt. Relicto filio
carolo qui tū vnum et. xxx. annos agebat.

Dantes aligerius patria florentinus vates et poeta p̄spicius ac theologo
rū p̄cipu⁹ tempestate istac claruit. Vir in ciues suos egregia nobilitate ve-
nerandus. qui licet ex longo exilio damnatus tenues illi fuissent substāti e sem-
per tñ phisicis atq̄ theologicis doctrinis imbutus vacauit studijs. vnde cū flo-
rentia a factione nigra pulsus fuisset parisiēse gynnasium accessit. et cum circa po-
eticam scientiam eruditissimus esset op⁹ inclitu atq̄ diuinum lingua vernacula
sub titulo comedie edidit. inq̄ oīm celestiu terrestriuq̄ ac infernoꝝ p̄funda cōtē-
plat⁹ singla q̄q̄z historice allegorice tropologice ac anagogice descripsit. Alio q̄z
de monarchia mōi. Hic cū ex gallijs regressus fuisset friderico arragonēsi regi
et domino cāni grandi scaligero adbesit. Deniq̄ mortuo cane principe veronē-
si et ip̄e apud rauennam Anno dñi. 1321. etatis sue quinquagesimo sexto diem
obijt.

Dantes poeta

Gesta ea tempestate in italia

Marchio estensis qui ferrariā p. eccia administravit. mutine & regio vrbibus post annū iubileū frena i
 posuerat ad tātū deuenerat potētati vt scōs carol⁹ rex neapolitan⁹ beatricē filiā ex maria regina vxo
 re susceptam Azzoni tunc marchioni dederit in vxorē. Cuius matrimonij honore & letitia azzo haud q̄q̄
 diu gaudere potuit. Anno em̄ quinto a iubileo & eius matrimonij primo friscus quidā adolescens quē ex
 aliena vxore sibi filiū esse dicebat cū dolo captū in carcere mori coegit. & ferrariensib⁹ nōnullis epōq̄ in p̄
 mis adnētib⁹ ferrarie mutine & regij dominiū obtinuit. Rogatq̄ veneti copias frisco auxiliares cū navi
 gio immiserunt. castellū em̄ thealdū noīe ponti erat impositum quo padus ab vrbe in ripā transmittit vie
 cōtinentē bononiā pducēti. quod castellum absq̄ nauigio capi posse friscus diffidebat. Eos motos cum
 intellexisset cardinalis cognomīe pelagura quē clemens pontifex bononiā legatus miserat venetis sub a
 nathe mathe cōminatione vt a re ferrariensi abstinētes copias inde deducerent. Hūq̄ machinis interea ca
 stello thealdo appulsis & nauibus ferrariensū qui pposito de vulgi consuetudine mutato populi & ecclie
 dominiū acclamabant vbiq̄ incensis. partē q̄s vrbis ponti contiguā ceperant. nec prius exaudiri inter p̄
 liū tumultum legati iussa potuerunt q̄ pons a venetis igni ferroq̄ interruptus & castellū thealdū fuerit oc
 cupatum. Friscus interea populū sibi rebellem domare aggressus rinaldo. quodā de marcharia equitū dul
 ctore opa crudeliter nauante fretus ferrariā pene mediam incendit. sedato parūmp a venetis. tumultu de
 ditionē illis excluso frisco facere consenserunt. Tuncq̄ ferrarienses tanq̄ in subiēctionē accepti a motib⁹
 temperant. Pelagura legatus interim cruce signandos propositis auctoritate aplice vite eterne premijs
 venetos ferrariensesq̄ bononiā cōuocauerat. & pontifex clemens q̄ntus venetis publice apud auinionem
 excommunicatis interdixerat sacris. quos vbiq̄ reperirent capi iussit pro seruisq̄ venundari. quā ob rez
 factū est vt apud londonū flandrensesq̄ & gallioz loca multi valoris venetoz mercimonia in predā a loco
 rū dñis fuerunt direpta. Miserat item clemens pontifex romanus pter pelladurā legatū duos q̄s in ethru
 riam cardinales vi eius prouincie motus bellaq̄ cōponerent.

Robertus rex

Robertus caroli secundi sicilie & apulie regis filius. patrē defuncto in regnū
 succedens regnavit annis. 33. rex certe inclitus & virtutū omniū singulare
 decus. quicq̄ & a multis tū oratoribus tūq̄ poetis titulis plurimis fuerit decora
 tus. Eo q̄ pter equitatū & rei militaris disciplinā quibus plurimū valuit. etiam
 inter ceteros sui temporis egregius theologus & p̄bus. ac singularis medicine
 p̄ceptor habere. & nō modo his cōtentus s̄ etiā cū esset etate grandeuus & se
 nex etiā in poesi franciscū petrarchaz audire voluit. Hic regni titulis a clemente
 papa in auinione rite susceptis ex gallijs bononiā ad legatū pelagurā profectus
 quē ecclie nomini tumultuanti ferrarie p̄fecit. inde neapolim iturus virū insignē
 p̄sidio reliquit. Verū cū iohannē fratrem cōtra heinricū impatorē romā misisset heinricus ira succensus ro
 bertū maiestatis reū fecit & regno priuauit. que res a clemente pontifice improbata fuit. Deinde genuen
 sium vrbem in potestatem recepit. Tandē nullo sup̄stite sibi filio moriens andrea hūgarie regē nepotē suū
 post se regnare p̄cepit. licet iohanna ei⁹ soror regnū semp administrare voluerit.

Canis scaliger

Scaligerorum dominiū principium

Canis scaliger qui ex rebus strenue gestis magnus cognomento appellat⁹
 est. Alberti scaligeri capitanei filius. Vir utiq̄ magnus & rebus bene gestis
 clarissimo p̄conio insignitus. Verone sibi dominiū vendicās regnavit annis fer
 me viginti. quā certe tāta iustitia sapientiaq̄ ac pietate gubernauit vt etiā picenū
 siue romandiolam omnē potius bonitate sua q̄ alijs armis aut missilib⁹ sibi sibi
 egerit. Erat namq̄ multe eloquentie princeps comesq̄ p̄human⁹ necnō & in om
 nes liberalislatz doctorz viroz tū ecclesiasticoz tūq̄ oratoz & historicoz ac poetaz
 assidua familiaritate coniunctus. Inter quos dantē florentinū poetam ob eius
 doctrine p̄stantiam magnis honoribus sp̄ prosequi voluit. Tandē cū vrbē vero
 nam maximis edificijs illustrasset Anno dñi. 1329. die. 22. iulij sine virili prole
 deficiens duobus nepotibus alberto scilicet & mastino fratribus vrbis dominiū
 concessit. Eius corpus cunctis collachrimantibus cū maxima funeris pompa apud templum iuxta vrbis
 forū sepultū fuisse constat. vbi supra templi ipsius valuas adhuc pmagnificū extat sepulchrum sua ymagi

Ludouicus rex

ne & epigramate notatum.

Ludouicus philippi regis francoz filius post patrem regnare cepit & regna
 uit annis duobus. vir quidem catholicus & xpiane religionis amator. qui
 suscepto regno post annū p̄sentens sparfos p̄ diuersa gallie oppida diu delituit
 se. eo q̄ in conclauī apud carpenteratum de pontifice deligēdo seditionē orta duo
 ex cardinalibus interfecti fuissent statim eos in vnū coegit. & vt lugdanū congre
 garent pro futuro pontifice deligendo suasit. cuius sanis consilijs annuentes ia
 cobus portuensem ep̄m elegerunt. quo quidem anno cū pontifex esset elect⁹ ip̄e
 rex finem vite sue fecit. relicto in regno Iohanne filio paruulo. qui puer diebus
 tantum viginti regnavit.

Carrariensium regni principium

Marsilius carrariensis nobiliū princeps. cū patavi dñatū desumpisset et in dea nō tyrannice s̄ paterne pluribus annis regnasset. magni canis scaligeri veeitus potentiā eidem vrbis dñatū sponte cessit. sed et sequenti anno cane ipso defuncto post tridie ab integro vrbem ingressus dominiū reassumēs. x. annis regnavit. vir certe mansuetissimi animi et regie vrbانيتatis insignitus ac multis vir tutibus decoratus. qui cū sine virili prole defecisset vbertino patrueli ex testamēto omnem suam hereditatem reliquit.

Anno dñi M. ccc. x. ciuitas ipsa veneta tumultū sensit. Cū butamons rex no uaz cupidus vna cū querinis et basilis regnū affectans maximū tumultus in vrbe excitauit. Petrus grandenigū ducē. s̄ ei⁹. puidētia cito vrbis quies data illi de domo quirinorū cū eorū sequacib⁹ e ciuitate pulsi destructis eorū domibus. hec fuit prima destructio familie facta venetis ex partialitatibus. Principaiores cū duobus florentinis decapitati sunt. ideo cōsiliū decezvirale in vrbe inchoatū fuit. Deinde cū iohannes forantius ducatū venetorū rexit iacobus quirinus et marinus barocius viri p̄potentes et domi nobiles rempublicā subuertēre tēptassent. pditione coniuncti capitali snia puniri fecit. quibus cesis ad p̄cauēda in futurū malū sex p̄curatores sancti marci ex senatus cōsilio cōstituti sunt qui rēpublicā diligētē curarēt. Hic dux prudētissim⁹. et timorate conscientie vir sciens venetos omnes ppter ferrarie occupationē vt p̄missum est anathemate Arnald⁹ de villa noua notatos. dimissa ferraria absolutionis beneficiū sibi et omnibus impetrauit.

Arnaldus de villa noua. puincialis magnus philosophus. parisius dogma suū exercuit. et p pphetiam danielis et sibille erithree pbare nitebat aduentū antixpi et psecutione eccie futurā esse. inter M. ccc. et M. cccc. dñi annū ferme i M. ccc. lxxvi. anno adesse. Sup ea re librū edidit. cuius titulus de speculatione aduentus antixpi. Is tñ reprobatus et quasi hereticus reputatus. Cū magros parisienses cōplurimos aduersarios habebat verens ne ad manus inquisitorū deueniret clam aufugit et pfectus in siciliam. qui tandē missus a friderico rege sicilie ad papam in mari mortuus est. Dixit em xps. Nō est vestrū nosse tpa vel momenta que pater posuit in sua potestate. Vñ omnes volētes determinatū tēpus in his assignare aduentus sez xpi vel finis mundi erronei reperti sunt.

Philippus ludouici francorū regis frater. Iohāne eiusdez ludouici filio defuncto i regnū succedēs regnavit annis qñq. Petr⁹ de abano p̄ciliator

Etrus apponus seu de abano paduensis patria patavin⁹ medicus ceber rimus et philosophus oī etate admirandus et peripateticus italicorū oīm illustrissimus. parisiensi ciuitate doctor celeberrimus librū ibidem discolias in medicina sedantem. inchoantē. conciliatorē fama cognitū tandē in ppria eugania vrbe feliciter terminauit. Hic anno legis gratie. i s i o. pfundissimū illud propleumatū aristotilis cōmentariū edidit. ppter cuius intentū constantinopolitana vrbem vt grecū disceret p̄meauit. quo tandē instructissim⁹ multa galieni volumina nō parū medicis accomoda ex ydeomate greco transtulit in latinū. Hic sub regie vrbis padue cōmuni p̄p̄lorū regimine floruit. liberaliūq; oīmū p̄ritissimus. pater in astronomia. in qua plurimū enituit. Lucidatorē inquā op⁹ grauissimū p̄pilauit. scripsitq; iohāni pon. ro. librū de venenis pulchrum. Ac mesue librū in medicinis manū a corde vsq; ad calcē p̄fecit. ferunt quidē hunc Bynus medicus magicum maximū fuisse et multa p eandem artem ostendisse.

Dinus de garbo medicus florentinus his temporibus claruit. qui cū brudū patrem in arte cyrurgie medicū habuisset illum in pbisica erudiendū thadeo florentino medico tradidit. qui adeo eruditissimus euasit vt vtilissima in auicennā ediderit p̄mentaria. Scripsit et in galienū de malitia complexionis diuerse. Atq; in hypocratem de natura fetus. qñ et in pbilosophia ac medicina varias et pulcherrimas questiones.

Gentilis fulginas perusinus p̄stabilis sapientie medic⁹ hoc ipso tpe diui p̄teriti medici nō inferioris ingenij aut fame fuit. q̄ potissimū eius accuratissimi cōmentarij in auicenne libris testimoniū p̄hibēt. fuit em subtilissim⁹ rimator verborū auicēne Hic etiā p̄ter p̄dictos cōmentarios p̄silia varia etiā cōtra pestem composuit. ac questiones p̄cipue de g/

libus medicinarum ac alias subtilissimas disputauit.

Matheum aut siluaticum medicū mantuanum genere nobilissimum hisdē temporibus floruisse constat. eo q̄ ad robertum sicilie regem et medicus diuinum op⁹ de oib⁹ simplicibus medicinis et earū p̄prietatibus dederit. ac alia quedam edidit.

Marsilius carrariensis princeps

Gentilis medicus

Linea summorum pontificum
Iohānes vigesimifecus

Benedictus duodecim⁹

Anno mundi, 6516.

Anno xpi. 1316.

Iohannes vigesimus secundus papa. iacobus caturcensis antea vocatus. Lepus portuensis post longā vigintiū cardin aliu altercationē lugduni in monasterio fratrum predicatorum pontifex creatus. Quo anno salutis decio sexto terdeciesq; centeno ro. eccie cardinales philippi pictauor comitis lodo- uici francoz regis germani fratris opera vel potius violentia apud lugdunū inclusi pontificatus vacationi supra duos annos p̄tinuate finē imposuerūt. et nonis septēbris in eccia cathedrali coronā pontificatus accepit. Inde vo auenionē cū curia profectus octo cardinales in ieiunijs quatuor tpm. aduentus dñi creauit. quoz de numero fuit iacobus caturcensis eius ex sorore nepos. ⁊ iohānes calectani e gente vsina. qui primo pontificatus anno requisitus londoniū bauarie ducē in regē electū cōfirmare ideo recusare dixit q̄ p̄ter admiſsum in consobzino secū in controuersia electo scelo multa p̄sumpserat facere ⁊ concedere. Impatoris ro. legitime p̄ gradus oēs instituti excedentia potestatem. Vir utiq; doctissim⁹ ⁊ multa prudentia decoratus ⁊ doctorū viroz amā- tissimus. Ecclesiā tolosanā quā vnice dilexit ad archiep̄atū tranſtulit. Cū q̄ dem castella sex in ciuitates erexit. Adeo p̄terea rebus nouis pontifex ip̄e studuit vt simplices ep̄atus bifariā diuideret ac diuisos in vnū redegerit. ⁊ abbatias in ep̄atus ⁊ ep̄atus in abbatia vicissim trāstulerit. Hac tñ gratitudie vsus est q̄ clementinaz editionē confirmauit. Ordine grandimontensem quorum dā improborū factionibus labefactatā in meliorē formā redegit. amputat̄ his que ordini obessent. additisq; institutionib⁹ quibusdā quib⁹ tanta religio cōstaret. Cesaraugustanā eccliam cū admodū diligeret in metropolitanā erexit quiq; cathedralibus ecclesijs ex vudecim que tarraconensi subsunt huic assignat̄. Instituit ⁊ nouū ordinē militū. Et cū multa probe egerat rē ecclesiasticas cōcernentia. thomā vnū erphordensem ep̄m. ⁊ alterū thomā aq̄natē p̄dicatōrū ordinis anno pontificat⁹ septimo in numerū retulit sanctorū xpi dñi confessorū. Eo qui secutus est anno salutis duo de trigesimo terdeciesq; centeno lodo- uici bauarie ducis electione abrogata in illū tanq; eccie rebellē ac scismaticum

cenſuras exercuit. multos deniq; hereticos damnauit. Et p̄sertim glosulā quandā fratris petri qui p̄uentum ad imitandā xpi paupertatē aiauerat. affirmātes xpm eiusq; discipulos nihil priuati vel cōmune habuisse. de quoz numero multi daminati ⁊ exusti sunt. Tandē anno etatis sue nonagesimo moris auenionē pontificatus decimonono anno mēse q̄rto. relictā in thesauris tāta vi auri q̄tam nullus ante se pontifex.

Anno mundi. 6534.

Anno christi. 1335.

Benedictus duodecimus papa patria tholosanus ordinis cisterciensis iacobus antea vocatus sc̄e prisce cardinalis. Cū iohānes pontifex anno salutis quarto tricesimo terdeciesq; centeno defunct⁹ est ad diēq; abinde sextū decimū in pontificē ē assumptus auenione. Qua celebrata legatione cardinalis vsinus auinione applicuit. Benedictusq; in pontificatu nihil duxit antiquius q̄ p̄mulgatas a iohāne in ludouicū cenſuras obrogationēq; repetere ac cōfirmare. Per que tpa principes ppliq; in italia bello socij hinc p̄otifici morte audita in vrbis bononie ad suas ptes accessione elati oīa p̄sumebāt. q̄re vrbes quatuor q̄s solas in romane eccie reuerentia iohānes bobem⁹ rex p̄sidijs cōseruabat. inter se p̄stituti sederibus sunt partiti vt parma scaligero. regiū gonzage. mutina estensi. luca cederet florentino. At p̄otifex veritus ne vacante impio italia ab aliquo externo hoste inuaderet. Luchinū vicecomitē iohannemq; eius frarrē archiep̄m mediolanensem. mediolani aliarūq; vrbū quas possidebant vicarios instituit. pariq; forma mastinus scaliger verone ⁊ vincencie. Guilhelm⁹ gonzaga mantue ⁊ regij. Albertinus carraria padue. Et opizo estensis ferrarie mutine ⁊ argentepicariatū auctoritate ap̄lica habuerūt. Et quia portio estensi data iuriū esset romane eccie censum illi decē milia aureos imposuit annis singulis p̄soluendū Semel aut̄ in toto pontificatus sui tpe sex p̄biteros cardinales creauit. viros egregios nō de sua stirpe. sed vndequaq; ad tantā dignitatē vocatos. Tante p̄terea constantie fuit vt dimoueri a recto vel vi vel p̄cario vel pollicitationibus nunq; potuerit. bonos em̄ diligebat ⁊ vicissim malos ac sceleratos aperte odio habebat. Componere item pacē inter philippū francie ⁊ eduardū anglie regem sepe temptauit p̄ legatos ac frustra. Pontifex aut̄ rem sepius temptatā omittens edes pontificias cū turribus ⁊ pometis ichoauit ac p̄fecit. suozq; iussu impensaq; basilice sancti petri tectum restituit. quēadmodū epigramma ad ei⁹ statuā i eadē basilica positū idicat. Adorif aut̄ p̄otificat⁹ sui āno. viij. mēse. iij. die. xvij. Adltā vi auri nō cognatis suis affinibus sed eccie reliquit. In morte aut̄ optimi p̄otificis ⁊ doctissimi omnes vere colachrimarunt. Eius tales fuerunt sententie. Talis esto filius quales gnatos habere cupis. malus mortē bonus aut̄ magis viciū formidat. Que scis legendo serua. que nescis legēdo disce. Eque turpe est carere amicis ⁊ eos sepe mutare. Optime conseruant̄ amici si p̄ces eoz cogitant.

Linea impator
Ludouicus bavarus

Fredericus

Ludouicus quartus filius lodouici ducis bavarie. Anno dñi MD. ccc. xv. a quibusdā electoribus p cōtentionē electus impauit annis. xxxij. Heinricho em̄ mor tuo in germania electores aquisgrani puenientes duos in controuersia ad imperiū delegerunt inter se consobri nos. Ludouicū bavarie ⁊ fridericū austrie duces. Bello q̄ inter eos orto. id durauit annis octo. tandē copijs de repente contractis p̄lio inter muldorff ⁊ ottingen i quo dā prato pcurrerūt in quo cedes vtrinq; s̄ in australibus maior fuit. fridericusq; supatus ⁊ captus in carcere est coniectus. Deinde benignitate lodouici dimissus ea cō ditione vt decetero nullus ducū austrie p adipiscēdo im

perio p̄tra duces baioarie se opponat. Verū pmissi imemor a titulo regni nō abstinuit. Ludouicus quoq; ea elatus victoria p ipatore illico sese gessit multa dispo nens concedensq; que confirmatū coronatūq; decuit ro. pon. consilio iudicioq; B

iscere. Ardentibus em̄ dissidijs atz bellis italie ciuitatibus faces imperatorie auctoritatis addidit. nulla pō. ro. auctoritatis habita ratione. Primū tamen omniū ex lombardis matheū vicecomitē galeaciūq; marcū. Lu chinū iohānē ⁊ steffanū filios ita fouisit vt ab vrbis mediolani tyrannidē tūc primū ipudēci? ceperint aspirare. Romā igit̄ profectū? vicecomites oīno sibi beniuolos fecit vt eis adiuantibus imperij titulos facilius cōsequi posset. At Johannes pontifex vicecomites ⁊ ludouicum impatorem cū guelfhos opprimebant ana themiathē notauit. Reuersus ludouicus in germaniam ad exercitū congregandum poulopost cum maximis copijs denuo ex germania pfectus tridentum venit vbi rursus mediolanū petijt atz ibidem a guidone petra mala ep̄o corona ferrea coronatus est. Inde cū in brixianos duxisset ⁊ in graciā susceptos in ethrurā accessit. vbi a castrucio lucensi dño magna humanitate exceptus est. Romam tandem peruenit vbi ingenti exultanti q̄ rome acceptus fauore coronationē tā diu distulit. quoad p̄ceres ⁊ vrbium ytalie oratores qui p̄tinue con fluebant oēs aduenissēt quoadhuc pompa pridem ad omnia templa basilicasq; vrbis destinata. Et ad ei? ac cessum inchoata laterani die p̄fixa quiesceret. quo die kalendaz iunij nona nō quidem sarra colūnenfis quod florentinoz habent monimenta. Sed steffanus senior ⁊ sarre tunc pueri genitor iussu cleri ac populi. anno do mini. i 3 2 7. corona illum insigniuit. Urbem em̄ romani duo primarij nobiles ex ijs quos nunc barones ap pellant sese regis romanoz vicarios dicentes gubernabant. Eratq; is annuus magistratus a romano senatu creatus. gessit tamen magistratū illū qñq; vnicus. qui dum abesset alius sustinebat. Ea ornatus imperij coro na suasu romanoz aggressus est rem nephariam. Erectū in antipapam petrū corbariensem ordinis minoruz debita romano pontifici reuerentia adorauit. Jō romani historici eū inter iperatores nō numerāt ⁊ cognom̄ to bavarū appellāt. Johannes igit̄ pontifex a cōmunionē eccie eum interdixit ⁊ varijs censuris publice con demnauit. Fuit aut̄ vir prudens ad regnum ydoneus. latinā tamen linguam suo damno nō intellexit. Ferūt igit̄ huius discordie inter papam ⁊ impatorem vtricū de augusta secretariū suū extitisse. Is ob diffamatiōz nurnberge p. xv. platos se insontem reddens. In vindictā lris regis inseruit suū pontificem bestiam oz tam a mari ⁊ alia conuicia eo ignorante scripsit que in vltima etate fatebat. de qua re impator admodum do luit. Tandem in venatione constitutus a ducissa austrie deforma ex vasculo in quo duplex potus erat bau stum sumens illico de equo cadens in nemore ppe furstensen in sinu cuiusdam rustici obiit. Anno dñi. i 3 4 7. ip̄o die gereonis sepultus in prochiati eccia virginis marie in vrbe monaco. inde filij sui in landsperg regio nes diuiserūt. Senior ludouic? ⁊ ludouic? roman? in roma nat? ⁊ dux otto iunior baioariā cū omnibus atti nencijs obtinuerunt. Sed steffanus wilhelmus ac albertus baioariam inferiore possederunt. Hannoniā. holandiam. selandiam ⁊ frisiam. Habuit quoq; ludouicus impepator fratrem rudolffum comitem palatinū Is elector imperij. in electione friderico duci austrie adhesit. Repulsus deinde a suo dominio in angliā vitā finiuit. relinquens tres filios ruptum. rudolffum ⁊ albertum. quos ludouicus impator summa beniuolentiā fouisit ⁊ terrā equa portiōe diuisit. Ab his principes palatini ⁊ duces baioarie eoz deinceps originē habuerūt

Stella crinita quam cometam vocant vltimo anno ludouici quarti imperatoris duobus mensibus visa est.

Fames quoq; ingens p vniuersam ytaliā. in qua mendicantium turbe vel in humano quoq; cibo vix sustentate fuisse traduntur.

Robertus apulie rex nullo sibi supstite filio moritur ⁊ andream caroli fratris sui atq; hungarie regis neptem vxorem dederat post se regnare iubet. qui regna uitannis tribus.

Andreas deinde apulie rex laqueo necatus est consentientibus agnatis eius re agno inbiantib?. post quem septem annos sub varia p̄cipum contentioe. id regnum in armis fuit.

Bexta etas mundi

Monacum vrbs superioris germanie ad rippam Isare flumis sita. Inter vrbes principū in germania p̄clariſſima in baioaria noiatiſſima. Eſſi inter nouas eſſe cenſeat nobilibus tñ edificijs tñ publicis tñ priuatis ceteras ciuitates antecellit. habet em̄ edes pulcherrimas. plateas amplas. baſilicas ornatiffimas. Et q̄q̄ temporibus ottonis primi impatoris cōditionis ſue initū ſumpſit. A ludouico tñ quarto iam p̄ſcripto impatore ampliata ⁊ edificijs ornata fuit. Otto primus cū in germania imperiū anno dñi. 962. aſſumpſit. in baioaria partē regionis heinricus brunſuicenſis materna hereditate poſſedit ⁊ in arce vering domiciliū habuit. Quo tpe publicus tranſitus ſup Isaram in eo loco extitit. Is dux heinricus pontes vltra flumen. p̄pe curiam monachoz fieri fecit. in eo loco vbi nunc vrbs monacū ſita eſt. cōmuneq̄ iter ibi fieri ordinauit cū oppidulo paruo. Super ea re antiſtes albertus friſingenſis querelas apud ottonē ceſarem mouit. cū in ſuis theolonijs ⁊ immunitatibz damniū ſentiret. Imperator antiquā conſuetudinem itineris obſeruandā prope vering mandauit. Interea obſt dictus heinricus reliquens filiū ernēſtum nomie. pauloq̄ poſt vxor Ottonis odyecia filia regis anglie mortua fuit. Inde otto relictam heinrici ducis baioarie dñam adelheidē accepit vxorem. Cuius filius ernēſtus (ob egregia facinora apud exteros in pleriq̄ locis geſta) ottoni gratiſſimus euasiſt. Petijtq̄ impatorem obnixe vt ex oppido vrbem cū publica via facere poſſet. qui poſt varios tractatus conſenſit ea conditione vt quotannis. 50. lb. dñ. ad friſingam pſoluerent. Ea forma hec vrbs initius cū regijs priuilegijs ac immunitatibus ortū habuit. Cū itaq̄ hec vrbs p̄ ernēſtum initū ſumpſit indies augmentū in pplo ac ſtructuris ſenſit vſq̄ ad tps ſalutis xpi ſeptuageſimū ducentēſimū ſupra milleſimū. dū cōradus ep̄s friſingen. eccie p̄fuit diuiſa in duas prochtas fuit. Cū prius ſub vna baſilica ſancti petri extitit. p̄uiſa. qui baſilicam alterā beate marie virginis cōmuni vtilitati adiunxit. Tandem tpi⁹ ludouici quarti ducis baioarie ac romanorū impatoris incrementū ingens habuit. qui p̄ muros ſuburbij ⁊ alia edificiā pleraq̄ addidit. ⁊ arcem antiquā cū monaſterio fratrum minorū ordinis diui franciſci. ⁊ cenobiū heremitaz ſancti Auguſtini in vrbe extruxit. ⁊ poſt obitum in eccia diue virginis marie ante ſummum altare ſepult⁹ fuit. vbi corona imperialis cuſ ſuo epitaphio cernit⁹. Condiſta eſt igit⁹ vrbs monacum in loco ameno prope ripas iſare vbi trāſit⁹ nōnunq̄ negotiator ex ytalia ad germaniā frequētaſ. habetq̄ nūc arcē ornatiffimā. ⁊ edē p̄cipū ampliffimā. in qua aule ⁊ camere ſplendidiſſime. q̄s qui viderit nec ornat⁹ aliquid nec munitius in eo loco vnq̄ fieri potuiſſe fieri putauerit. Teſtudinata loca plura habent. mirari ergo poti⁹ q̄ p̄mendari poſſunt. Cū vō hec inclita vrbs varios ſucceſſu tpm ſortita ſit dños. nunc hac tempeſtate vrbs dñum inclitus prin

Monacum

ceps albertus gener friderici tercij romanoꝝ impatoꝝis baioarie dux possidet. qui sua magnificentia plu-
res nutrit leones. Et q̄q̄ plinius scribat in europa inter acheloū tantū ⁊ nesum amnes leones esse s̄ lōge
virib⁹ p̄statores ijs q̄s affrica aut syria gignant. In ea tñ vrbe leonā cattulos parere cōpertum est.

Forestorum nobilium priuilegium

Mapheus bergomensis ex nobili vetustaq̄ forestoꝝ familia natus nō mō iuriū ciuili⁹ ⁊ pōtificij abū
de doctus. s̄ ⁊ eleq̄etia ⁊ rez gerendaz prudētia insignitus tēpestatē hac p̄pter easdē p̄clarissimas
virtutes apud ludouicū bauarū impatoꝝem maxio in p̄cio habitus est q̄ ⁊ indultis ⁊ priuilegijs eisdē gra-
tis concessis optime p̄testatus est. Itā eidem successoribusq̄ suis ob grata forestoꝝ familie obseḡa in ip̄m
exhibita. munificentissimū priuilegiū immunitatis ⁊ exemptionis liberalissime concessit. cōstituens eum
successoresq̄ eius suū palatinum eximens eū ab omnibus oneribus. dāns eis libertatem notarios ⁊ ta-
belliones creandi. Illegittimos ve naturales legitimandi. Insup etiā cōcedit eis iudices ordinarios et
regios missos legitime posse cōstituere ⁊ ordinare. Id priuilegiū datus fuit in ciuitate tridentina die. xx.
ianuarij anni. i 330. Approbatumq̄ habetur per potentatus.

Raynaldus estensis marchio aldromandrini estēsis filius hoc anno post fratrem ferrarie dñatum acci-
piens regnauit vna cum nicolao fratre annis quatuor. Adortuo em̄ azone in carceribus a frisco eius
filio captiuato. Atq̄ inde frisco a cōciuib⁹ pulso ⁊ interfecto. Aldromandinus fratri successit. qui mori-
ens raynaldum hunc ⁊ nicolaum forma elegantes ⁊ strennuos reliquit filios. qui vrbis p̄ncipatum resū
mentes statim galloꝝ p̄sidia eiecerunt. ⁊ urbem ab eozum faucibus liberauerunt. Vrbe itaq̄ in sua pote-
state redacta regnandi cupiditate allekti vt firmo p̄sidio stabiliret argentū rauennatis eccie oppidus regno
adiecerunt. Euncta deinde p̄ circuitum depopulati sunt. Cum vō carolus ⁊ mamphredus cū beltrando co-
piarum eccie duce eos hostes adortiunt ⁊ in fugam vertunt. Inde legatus ferrariam obsideri cepit. Ray-
naldus vrbe erupit ⁊ eccie exercitum dissipauit. Tandem cum bona pace mortem obiens obizonem nico-
lai fratris filium regni reliquit successorem.

Bexta etas mundi

Ordo militū Ihesu christi

dabiles et sanctas constitutiones approbans iohannes colligere fecit et in vnum volumen redigens clementinā codicem ab ipso auctore clemente appellare voluit. In ipso etiā beati frācisca regulā ad verbū declaratam conscripsit. vt in .c. Exiui. de paradiso.

Becisma vigesimum primum

Etrus natione picens corbariensis reatine diocesis ex corbario oppido natus ordinis minorū professor hoc anno d. iohannē pontificē iubente ludouico impatore vel fauente in antipapam pphana et nicolaus qntus appellat. Hunc rusticum hominē. qui vxorem habens iuuenē renitentemq; pseudo religiosus debita romano pōtifici reuerentia adorauit. et vt verus xpī vicarius a pluribus salutatus. Nec defuerunt flagitiosi et illi similes apostate damnati capite. et alia pditionū turba qui et secuti sunt ydolum et ab eo adulterinas cardinalatus presulatusq; et sacerdotij dignitates acceperint. Qui cornua erigentes iohannē pōtificem publico edicto hereticum dixerunt. et cū fraticelloz de opinione hic auctor et fautor existeret eandem scolarum sathane p viribus augere annixus est. Affirmabant em hī ad coopimentum sue iniquitatis xpī et eius discipulos adeo paupes extitisse vt nil priuati aut cōmuniter habuerint. Propter quod et iohannes pontifex creatis septem cardinalibus viris doctissimis etiā theologoz multoz cū eis synodo pgregata. re et diligenti disputatione discussa edictū pposuit. quo eos declarauit pīnaces hereticos. qui hoc decetero affirmare temptassent. quā ob rē pontifex tres extrauagantes pposuit et ad gymnasia publica transmisit. deniq; cū petrus ipse a bonifacio pisano captus et ad romanū pontificē in auinionē pductus fuisset venia petita Augustinus de ancono in carcere p triennū mansit vbi et mortuus est.

Augustinū etiā achonitanū ordinis heremitaz diui augustini pfectum virū sancte et doctriua et vite integritate celeberrimū floruisse hac tempestate pstat. qd et ipse libz de ecclesiastica pte ad iohannē pontificē pdictū inscripserit. et vltra cum omnes sue etatis theologos sine ptradictione excesserit a matheo exordiens totus nouū testamentū accuratissime declarauit. Inter que pmentaria in pauli eplis ad mirationē digna habent. s. et sup act. aploz sup apo. Albertus patauinus or. here. calipsum et eplis canonicas ad instar beati thome opus edidit aureū. Tractatus qz sup magnificat composuit.

Albertus sifr patauinus eiusdē heremitaz ordinis et beati egidij romani auditor eruditissimus theologus p h tps in declamationib; ad papā pīceps pdicatoz habitus ē. q cū esset doctissim; coplurimos sīmoēs tū qdragesimales tū dñicales festiuos ad clerū pplinq; erudiendus edidit. S; et pentatheucū et pauli eplis sup oēs cōmentatus est. Propter eius doctrine pstantiam in palatio patauino honoratus fuit.

Bonauentura patauinus item ordinis pdicti olim generalis prior et tituli sancte cecilie cardinalis p̄biter his temporibus doctrina et eruditione maximo in p̄cio fuit. qui cum acerrime eccie libertatem contra tyrannos tueretur a carrariensi domino tandem sagitta transfixus martirio coronatus est.

S. Rochus

Rochus natione narbonensis confessor xpi apud montē pessulanū oppidum narbonensis gallie. agatha olim siue apathopolis appellatū. ex patre iohā ne. matre vō libera (eius oppidi dñō) origine duxit. qui cū. xij. attigisset annū ci- bo ⁊ potu parcissimo vti ceperit. mortuoq; patre ac matre hereditatē amplas ege- nis prorsus distribuere cepit. ⁊ principatu se abdicans patruo suo oppida pater- na p̄mendauit. ⁊ abiectis reb⁹ omnibus breui veste indutus cū pileo ⁊ pera ⁊ ba- culo ex gallia in ytaliā peregrin⁹ puenit. vbi plures ciuitates ⁊ castella vicz romā aquā pendente. cesenā ⁊ alia plurima loca truci pestilentia vexatas crucis impres- sione sanasset. Qui cū omnē vere togatā galliā morbo correptā plustrasset. placē- tiam trāspadanā urbem morbo infectā se cōtulit. ⁊ ad quoddā hospitale diuerit ⁊ egrotantes omnes ad vnū videt signat ⁊ sanat. Labore igif somnoq; grauatur a deo p̄monitus qd cruciatus corporis pati debebat. statim acuta febre ⁊ sagitta sinistra corā transfixus fuit vt eo dolore ardoreq; nullā qui etē inueniret. expulsus ab vrbe ad nemus vrbi vicinū rep̄sit vbi bonā valitudinē a deo consecutus est.

Indeq; digressus in galliā longis itinerib⁹ delatus est. que armorū strepitu vexabat ac bello. in paterno de- niq; oppido quod patruo donauerat existens a lictoribus tanq; explorator p̄phensus in vincula cōiect⁹ ad principē deducit. inde in carcere quinquēniū tempus consumpsit. quo exacto cū maxia patientia ⁊ vite au- steritate a patruo incognitus detentus velut alter alexius romanus. Anno dñi. i 3 2 7. sumptis diuinissimis sacramentis annovite sue. xxxij. migravit ad dñm. prius orando ad dñm vt qui deinceps nomē suū inuoca- rent a peste ptegerent. Ad latus eius tabella his scriptis inuenta est. Peste laborātes ad rochi patrociniū confugientes contagionē illā truculentissimā euasuros significo. Quod vbi ad patruū principē delatū fuit cognoscens illū suū esse ex fratre nepotē in lachrimis puolutus sanctissimū corpus summa pompa ad tem- plum deferri fecit. ac templū extruxit vbi p multos annos signis ⁊ miraculis effulsit. Cuius viri sancti meri- ta dū apud italos latuissent. Tandē anno. i 4 i 5. ad ip̄os ad ex germania nomē rochi delatū fuit. eo qd con- stantiā germanie urbē vbi conciliū generale celebrabat a peste maxima liberauerit. vbi nūc sacella ⁊ are per vrbes p vicos ⁊ castella extruunt. ad que confugientes eius merita experiunt. cuius festū. xvi. kalend. sep- tembris celebrat. Eius corpus anno. i 4 8 5. venetias furtim delatum a senatu ⁊ populo summa gloria ex- ceptum est. ⁊ templū celeberrimū ingenti impensa construere ceperunt.

Johannes andree

Johannes andree patria bononiensis iuris cōsultus etatis sue celeberrimus ⁊ pō- tificij q̄maxime vberimus fons tempestate istac floruit. ⁊ nouellas sup decreta- les edidit celeberrimas. ac sextum clementinasq; accuratissime glosauit. Atq; in sex- to alias nouellas p̄posuit. Insup ⁊ opus mercuriale. ⁊ in additionibus speculi aliud pegregiū edidit. ⁊ in laudē dñi iheronimi opus iheronimianū appellatū composu- it. Ip̄ius aut clarissima gesta ⁊ alia ad eū ptinētia ex additionibus ip̄ius extra devi- ta ⁊ ho. cle. in titulo de filiis p̄biteroz optime colligunt. Obijt aut anno dñi. i 5 4 8 bononie ex peste. p vt eius discipulus iohannes calderini meminit in. c. nostra de co- habitatione cle. ⁊ mulierum

Cynus pistoriensis ex nobili simbaldoz familia nat⁹ dñi auditor ⁊ p̄dicti iohā- nis andree amicissimus. ciuilis iuris p̄stantissimis sui seculi doctor p id temp⁹ lecturā putilem sup codice castigata ⁊ accurata doctrina cōscripsit. atq; sup primo digesti veteris pte vsq; ad ti. Si ex noxali cā agit. Et in scda pte sup titulo de re. cre. Sup reliquas aut ptes p viā additionū cōposuit. O ldradū aut de laude consistorialē aduocatū dñi. discipulū ⁊ iohannis andree familiarē doctrina legū et moribus optimis insignē p ip̄m tempus floruisse constat. Qui ⁊ ip̄e in iure ciuili post se multas re- liquit lecturas ⁊ consilioz pegregium opus.

Johannes calderini ciuis bononiensis iohannis andree p̄cipus filius ⁊ discipulus eruditione ⁊ sancti- monia insignis. ⁊ ip̄e p idē tempus pontificiū ius tū legendo. disputando atq; scribendo plurimū illu- strauit. eo qd ip̄ius in decretalibus plurimi extēt p̄mentarij ac p̄silioz in ea facultate pegregium opus.

Johannes de monte villa **J**ohannes mandena qui a ceteris de monte villa appellat nominatissim⁹ do- ctor medicine fuit. ac miles siue eques armatus natione anglie. hic magnas partem orbis terre peregrinando pagrauit. ⁊ maximus orbis circulator mirabi- lia mundi. p̄cipue asie ⁊ indie varijs linguis ad oblectationes p̄scripsit. ⁊ p hec tempora felici fine quieuit.

Franciscus maronus ordinis minorū theologus doctissimus ⁊ ip̄e eodem tē- pore multa opuscula ad xpianā religionē ptinētia edidit. ⁊ q̄maxime in sa- cris codicibus postillas memoratu dignas composuit.

Michael de cesena ordinis minorū generalis minister hisdem temporibus cū sup ezechielem ⁊ sup sententiaz librum ppulchre scripsit. a iohanne pontifi- ce errore quodam notatus generalatus officio p̄uatus. dixit em xpm ac discipu- los nil priuatim habuisse. ip̄e tamen scriptis ⁊ rationibus se innocentem ostē- dit. ⁊ propterea suis scriptis in iohannem pontificem plurimū inuectus est.

Bexta etas mundi

Bellum atrocissimum inter philippum regem francie et eduardum regem anglie initium sumpsit. philippus enim francoꝝ rex triū regum frater scilicet ludouici philippi et caroli patruelis regnare francis anno. i. 32. 8. cepit et. xxij. annis regnauit. hic cum eduardo angloꝝ rege sepe pugnauit. a quo etiam sepius victus fuit. et cum multa perdidisset tamen vienensium principatum emit et regno suo adiecit. Benedictus quod. xij. componere item pacem inter philippum francie et eduardum anglie regem sepe tentauit per legatos ac frustra. qui maximis cladibus quod sepiissime inter se concertarunt. nam eduardi classis supra scylas non longe a portu flandrie tanta vi cum gallicis dimicauit et vicit ut ad trigintatria milia galloꝝ una pugna interfecta referantur. Et ut alij habent tantus franciscus petrarcha effusus est sanguis ut mare flandrense sanguine tinctum videretur.

Franciscus petrarcha natione etruscus. florentinus origine. ex antiqua familia honestisque partibus fuit. quibus prima pulsus ut ea ciuitas factiosa arecium in exilio natus est. Anno huius etatis. i. 30. 4. die lune ad aurore kalend. augusti. ingenio vero sublimi et ad omne bonum et salubre studium apto. sed ad morale precipue philosophiam et ad poeticam prono. corpus iuueni non magnarum virum obtigit sed dextre itatis eximie. forma illi elegans fuit et maiestas quedam ingenita. statura mediocris aut paulo superior. plena facies. rotundiora membra et in senectute ad crassitudinem corporis vergens. colore erat viuido inter candidum subnigrum et visu plangens tempus lacrimarum ita ut ad. lx. annum munitissimas quasque litteras sine adminiculo legeret. sanctissimum per omnem vitam corpus habuit preterquam in extrema senectute. Is arecium natus primū vite annum nec integrum ibidem egit. sex sequentes anchise in rure paterno reuocata ab exilio genitrice. octauum pisum. ac deinceps in gallia transalpina ad leuam rhodani in urbe cui auenio nomen est. ibi puericiam sub parentibus egit. primas litteras aggressus in corpentoras ubi liberales artes didicit. inde studio legum non sponte addictus quadriennio in monte pessulano. triennio bononie fuit. pater audiens negligenter eum iuris studium sequi. poetam colere et in eo negotio delectari tandem suo arbitrio eum reddidit. inde poeta insignis et orator facundissimus euasit. Post hec gallias et germaniam peragravit in qua parisiis urbem et plura regna vidit. inde reuersus Romam a stephano de calumpnia in multo honore habitus. ubi in capitolio a senatu approbante roberto sicilie rege laurea corona insignitus est. Post hec auinionem rediit et in valle per exigua amena quam clausa dei buccolicum carmen scripsit. et vite solitarie duos libros. Neapolim deinde accedens ad robertum et verone cum dominis de la scala versatus ubique car. iacobi de carraria beniuolentiam adeptus. patauinum veniens et a venetis cum magnis honoribus accitus. tandem in agro patauino arquade rure montano sedem fixit ubi meditando scribendo tempus contriuit. Postremo labore confectus anno domini. i. 37. 4. apoplecticus sanctam christo reddidit animam. corpus ibidem in sepulchro marmoreo quatuor columnis sustentato sepultum fuit. Vixit autem. 50. annis una minus die. vir omnibus seculis admirandus. a quo eloquentie studia excitata sunt. scripsit etiam de remedio vtriusque fortune. de secreto conflictu curarum suarum. de ignorantia sui et aliorum. epistolarum duo volumina. librum rerum memorandarum. affricam et materna lingua librum sanctorum et triumphorum et pleraque alia. S. yuo doctor

Yuo natione brito eruditissimus iuris consultus per hec tempora preter doctrinam et singularem eloquentiam quibus egregie insignitus erat mira etiam pietate ac misericordia in pauperes usus. celeberrimus habitus. angelica enim floruit continentia et vitam suam a vino et a carnum esu penitus alienam reddidit. corpus ciliis operuit. ieiuniis et orationibus disciplinas vigilasque admiscebat. nudam per cubili terram luteam. rigidum saxum per cervicali. sacrum biblie volumen quod sibi comitem elegerat capiti adaptabat. suamque omnem cum pauperibus quos percurando protegebat conuersationem duxit humilissimam. patrimonium amplum cum haberet spem in deo collocans pauperum et orphanorum ac viduarum causas per virili semper tuleri voluit. Hic igitur almificus yuo aduocatorum omnium lucerna condignam laboris sui mercedem a domino percepit. quo mortuo cum crebris fulgeret miraculis inter sanctos aggregari meruit. unde eius festum sexto kalend. septembris celebrari iussum fuit. Et de eo scribis. yuo pater legum custos. pectoris et amplum egregiumque decus cui se debere fatentur. Aurat tuo totiens debellata fauore. Aptus eras iustas miserorum sumere causas.

Gonzagorum regni principium

Ludouicus gonzaga vir animo et virtutibus prestantis atque preclarus his annis quadam calliditate atque prudentia mantue urbis principatum passerino bonacosso aduenit et in se suosque successores usque in hodiernum diem transtulit. Passerinus ipse et sui predecessores ipsum principatum per annos multos possidere. sed dissensionum factionibus subortis adeo inoleuit ut cuiusque factioso liceret ciuitatum principatum occupare. Inde pontifices romani et impatores propter egregias huius preclari familie virtutes ipsam urbem et principatum eisdem confirmarunt. Quis quidem scribant gonzagas non factione sed communi populoꝝ delectione vrbis dominatum obtinuisse. qui ex theutonibus fuere ciues qui mantuam incoluerunt.

Ottomannus

Ottomanno turchorum regni principium

Turchi ottomanni ab ottomanno eorum primo principe nuncupati. q̄ nostris temporibus totam ferme asiam minorem et greciam partim armis partim seditionibus sibi subdiderunt. tempestate hac adhuc iohanne pontifice p̄dicto p̄sulante ab ottomanno quodam turchi exigui census et obscuri principia sumpserunt. a quo postea Ottomanni turchi appellati sunt. Hic primus turchorum rex. orta inter turchorum principes seditione auctoritatem brevi et nomen adeptus est tempore. urbes et oppida nō pauca partim vi partim deditioe in suam potestatem recepit. qui moriens orchanes filius successit. qui rem inchoatam a patre longe lateq; pagavit. quem secutus amurates filius duobus de grecoꝝ imperio discrepantib; ab altero qui superaristimebat in auxilium accersitus consulto bellū. p̄trahens ubi ambo consumptis viribus fractos aduertit in eos arma conuertit et plurimū grecie sibi subiecit. Is vita functus duos reliquit filios solomanū et pazaitem. solomano extincto res vniuersa ad pazaitem deducta est. qui priusq; a Lamerlane caperetur res magnas in grecia gessit. dimissus nil dignum egit et inglorius apud asias obiit. cuius filij complures. quoz primus calopinus nati maior quintus rex regnum post patrem obtinuit. cui vita functo Orcani filio tenella etate adolescentulo relicto. Is quorundam principum auxilio ad regnū deuenit. qui paulopost a moise patruo extinctus fuit. et non multo post et ipse patruus nullo sup̄stite filio decessit. quem mabumetum habuit filium. rex sextus regnū obtinens. magnas res in europa gessit turchoz regulos vi atq; armis oppressos regnis exiit. ipsoq; mortuo amuratem filium dimisit heredē. qui mustapham patruū sup̄atū et interemptū victor vniuersum regnum obtinuit. Hic mabumetum habuit filium virū preclarissimum. qui duo imperia et duodecim regna acquisita suo adiecit dominio. de quo infra fiet mētio. hicq; deficiens pazaitem primogenitum impatorem adhuc extantē dimisit. hec ē ottomannoꝝ p̄genies et origo. adeo q; turchoz nomen auctum est vt q̄ olim asia vocabat nūc turchiā vocitēt. a turchis em̄ vniuersa possidetur.

Odericus or. minor

Odericus vir sanctus de ordine minorum in asia et india euangelizando discursus miraculis clarus. et quatuor sanctorum martirum corpora de ciuitate hozmes transtulit p̄ mare ad superiorem indiam in ciuitatem carram nō sine miraculis. et descripsit peregrinationem suam.

Barholomeus natione pisanus ordinis p̄dicatorum theologus et insignis de cretorum. doctor p̄ hoc ip̄m tempus p̄sis floruit et multa laude digna composuit. Inter que putile opus et quasi diuinū ad cōfessorum instructionē edidit qd̄ sumā pisanā seu magistruciā appellauit. eā em̄ (ip̄o referēte) p̄fecit anno dñi. 1338

Albertum brixianū eiusdem p̄fessionis et litterature licet maioris sanctimonie virum cum eodem claruisse et miraculis floruisse tradunt. qui p̄ter sanctitatem maximam et ip̄e summā celebrē de casib; cōposuit. cui aliqñ beatū augustinū cum beato tho. aquinate apparuisse tradunt. etq; dixisse thomas. mihi par est in gloria virginali sed in immundicia cordis prior.

Ludolphus carthusiensis

Ludolphus alemanus ordinis carthusiensium prior argentinenſis vir doctrina et morum sanctitate cōspicuis. hac ip̄a tempestate poptime vitam dñi nr̄i ihesu xp̄i egregio volumine. et quodā celesti artificio. inio potius diuina reuelatione q̄ studio fabricauit. in quo certe se ostendit venerabilem virum et oīm rerum tam diuinarū q̄ humanarū. et potissimū ip̄ius ihesu xp̄i vite. put potuit hoī eē possibile plenissimā habuisse notitiā. alia q̄ laude digna hic deuotus atq; venerandus p̄ edidit. hominā de argentina ordinis heremitarū generalē eo tpe floruisse ferūt. q̄ sup̄ q̄ tuor sententiarū libris et ip̄e cōmentaria dignissima edidit. quib; scolastici in germania maxime vtunt. Cū plurimum aliorum scriptis p̄stare censeantur. etiā cōstitutiones ordinis in formam redegit.

Albertinus carrariensis

Albertinus carrariensis marsilius patruius hoc anno iure gentiū ex ip̄ius marsilij testamento padue dominatum suscipiens regnauit annis sex. Hunc cum mastin⁹ veronensis princeps magnis affecisset cladibus tandem la cessit eidem urbem tradidit. qui a venetis et luchino vicecomite pcurantibus pax cōfecta est et vbertino ciuitas reddita. quem statim benedictus potifex aplica et imperiali auctoritate ip̄m in ea cōfirmavit. et deinceps quo ad vixit ip̄am in pace possedit. ip̄o deniq; mortuo cum Marsilius eius filius successisset. eodē anno a iacobo vbertini patruele cōspiratione facta interfectus fuit. et ip̄e primatū urbis suscepit.

Astefanum de ast cisalpine gallie ciuitatem ordinis minorum omni doctrina excellentissimum p̄fessum hisdem temporibus celebrem ac p̄clarissimam summam tam in theologia q̄ in legibus edidisse tradunt.

Sexta etas mundi

Anno mundi. 6542.

Anno xpi. 1343.

Clemens sextus patria lemonicensis. petrus antea vocatus. primo monachus deinde archiepiscopus rothomagensis. Postremo nonis maii millesimo tricentesimo quadragesimo secundo pontifex auenione creatus est. Fuit autem vir multe doctrine compositusque eloquentie. liberalis in omnes et phumanus. qui primo anno pontificatus sui octo presbiteros cardinales creat. diaconos duos. scilicet fratrem suum monachum tullensis professionis et guilielmum ex sorore nepotem. Ceterum cum intelligeret totam italiam in tumultu esse solos lucinum et iohannem vicecomites vicarios insubrie confirmavit. De reliquis italie principibus nulla mentione habita. existimabat enim solos vicecomites ludouico bauaro resistere posse in italiā (ut ipse predicabat) descensuro. atque etiā tridentum usque puenit. qui vicissim ut par pari pontifici redderet in ditione ecclesiastici multos vicarios imperiali auctoritate confirmavit. Que quidem versucia malis (ut aiunt) auib⁹ in pontificem relata successores in hanc diem suos multis ac pene perpetuis incommodis turbinibusque agitauit. Iohannes enim de vico urbis rome prefectus nonnulla in viterbiensium finibus paterna possidens hereditate vicarius in viterbio impialis factus. Eo denique titulo galeotus maletestaz fratres arimini in romadiola pisauri fanique in marchia anconitana. Antonius ferretanus vrbini diolus et ita in alijs plerisque locis dominos confirmavit. Clemens autem pontifex quosdam cardinales ex auinione romam misit qui statum urbis componentes petrum sarā colūensem et iohannem vrsi filium senatores declararunt. et nicolaus rencij publicus scriba qui statum urbis in suam potestatem redegerat. deinde septimo mense mutata veste ad carolum in bohemiā proficiscitur. quem clemens pontifex ob multarum linguarum periciā in ludouici contumeliam ab electoribus in cesares designari fecerat ab eo auinionem missus pontifici dono datur. Postremo clemens in omnibus boni pastoris officio functus Anno domini. 1352. pontificatus sui anno decimo. mense septimo die vigesimo octauo mortuus auenione sepelitur. adhibita honesta funeris pompa.

Jubileus annus petentibus romanis ut quemadmodum bonifacius octauus olim concesserat ut centesimo quoque anno (quod seculum antiqui appellabant unde ludi seculares appellati sunt) plenam peccatorum omnium remissionem visitantibus limina apostolorum petri et pauli quinquagesimo quoque anno id facere libenter annuit. Cum dicerent etatem hominum iubileum illud centum annorum attingere non posse. Clemens igitur sextus ad quinquenarium numerum reduxit. qui est proprius iubilei numerus. Cum autem annus aduenerat iubileus tantam rome presuram potius quam frequentiam populorum petrarcha qui interfuit fuisse refert ut nihil obfuisse pestem appareat. sed ex omni europa christianum professa nomen illa confluebat diebus singulis multitudo.

Eodemque anno mediolani pestem solito maiori continuasse petrarcha asserit. nam pestis adeo triennio totam italiam peruagata est ut vix decimus quisque ex millesimo homine supersuerit. nec id quidem mirum cum ob iubileum contagione hominum et multitudine undique romam conuigratum squalore situ pedore omnia inficeretur.

Innocentius sextus papa patria lemonicensis stephanus antea vocatus pontificij civilisque iuris vir consultius. procurator primo. mox episcopus claramontanus. deinde cardinalis. pontifex tandem dum erat salutis annus a quinquagesimo secundus terdeciesque centenus. Fuit autem vir integerrime vite magneque constantie et seueritatis. qui ecclesiastica beneficia non nisi probatissimis sacerdotibus tum vita tum doctrina dedit. Post coronationem illico statuit ut omnes prelati omnesque qui beneficia habebant ad ecclesias suas sub anathematis pena proficiscerentur. dicebat enim oues pascuas a proprio pastore non a mercenario custodiri debere. Impensam quoque domesticam que magna erat imminuit. familiam suam ad certum et honestum redigens numerum. viros probatissimos. Idem ut facerent cardinales acerrimo edicto mandauit. Auditoribus preterea sacri palatii solaria instituit. ne muneribus corrumpi in decernendis litibus ob inopiam possent. Hic in victu parcus est habitus. in sumptu bellico largissimus. dum bello repetit que a tyrannis superioribus temporibus occupata fuerant. Ipsaque cum curiam purgasset prelati in ea dissidentibus quos ad suas queque ecclesias ire iussit. nihil duxit antiquius quam legatum in ytaliam mittere. a quo vrbes et prouincie iuris ecclesie tyrannis vi deturbatur reciperentur. Legatusque fuit egidius de gente carilla nobili in hispanis sabinoz episcopus cardinalis vir quoque ad vires et potentatum licuit. Traiano Hadriano et theodosio virtute equipand⁹. quos principes hispanici romane reip. potentissimos pridem saluberrimosque dederat. omnia vere oppida breui recepit que tyranni occupauerant. Huius pontificis suasionem et prudentiam inter genuenses et venetos denique sedus initum est. ac inter pisanos et florentinos pacem composuit tumultuante potissimum ciuitate romana in creandis senatoribus discordiam optime sedauit. externo senatore ad urbem misso. Erat autem maxime intentus abolendo bello quod inter anglos et gallos gerebatur. parare et classem contra hostes christiani nominis constituerat. In tantis vero animi perturbationibus afflictatus innocentius pontificatus sui anno nono mense octauo die sexto moris et in monasterio diui andree carthusiensium ordinis quod ipse extra auinionem propriis impensis extruxerat et dotauerat sepultus est.

Linea summorum pontificum
Clemens sextus

Innocentius sextus

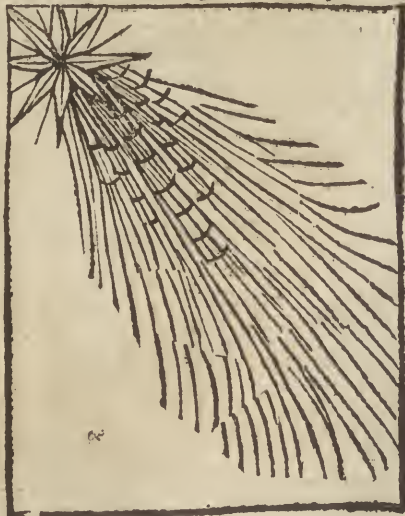
Carolus eius nois quartus iohannis regis bohemiæ filius et heitrici impa-
toris nepos anno salutis millesimo tricentesimo quãdragesimo septimo. iu-
bente em clemente sexto pontifice in lodouici dedecus et deffionem in cesarẽq;
eũ fecerat declarari. ab electoribus impator designatus impauit annis .32. Vir
multarum linguarum et lraz peritissimus iustusq; et rectus ac timens deũ. bonos dili-
gens et malos sceleratosq; odio habens. Is ob iustitiam nonnullas leges condi-
dit que adhuc extant et caroline nuncupant. Is viuentem patre aduersus tartaros
feliciter dimicauit. Ciuitates lombardiæ a patre acceptas armis tutat est. pugna-
uit adolescens cũ veronensibus eosq; p̃lio fudit. in ea pugna bis equo deiectus nõ
dubitauit tercio conscendere facinorosq; fortissimi militis edere. Nomen huic ca-
rolo in baptismo wenceslaus fuit. quod in confirmatione a carolo francoz rege
mutatũ est. apud quẽ puericie rudimenta peregit. Fuitq; carolus vir magnorum
opez. qui regnũ bohemiæ tũ religionis cultu tũ legum ac bonoz morum discipli-
na illustrauit. Nam scola liberaliũ arcũ ab eo in praga erecta ẽ. Noua ciuitas me-
nibus cincta. pallaciũ regium magnificentissime exedificatum. monasteria multa
fundata. arces constructe admirabiles. pax toti regno tradita. Adeptus imperiũ
rursus italiã ingressus. Traxerat carolus rex diuturnã mantue moram. cuius p̃-
sentie timor vicecomites p̃tra ac ille expectauerat p̃cordes effecerat. quare ad solã
anhelans coronationem socios belli de lombardis cũ vicecomitibus p̃ inducias
quietos reddidit et mediolanũ delat ferrea de more corona insignitus est. Inde
romam petiturus substitit in pisanos receptusq; in urbem facciosos ytriusq; ptis
a quibus introductus erat pari ingratitudinẽ depreffit. Senesces illico sese illi absq;
ullo federe pmiserunt. pariter volaterani. pariter miniatenses fecere. nec ab eẽ po-
terat quin florentini iugum fuerint accepturi. Tandẽ puenit romã carolus et a du-
obus cardinalibus quos ea de causa innocentius papa miserat coronatus est. gi-
bellinis qui iampridẽ florentia exulauerant eiectis. guelfos in suũ locum restitui-
t. longobardos in p̃tatem accepit. Reliquis ethurie partibus p̃ suo arbitrio leges dedit. Coronatus itaq;
q; romæ magnifico apparatu nouatores rez qui aduersus ecciam sentiebant romano pontifici iudicandos
tradidit. Primis igit quatuor innocentij pontificatus annis carolus impator his (de quibus diximus)
p̃ ytaliam gestis rebus romæ coronatus in ethuriã. inde in lombardiã. moxq; in germaniã redijt. Johan-
ni deinde fratri suo morantiam possidendã concessit. vicegradum nouis muris ac ppugnaculis cõmunijt
Corpus sancti viti detulit pragam. pontem multauie qui exundationibus corruerat in praga restaurauit.
Ecclesiam pragensẽ ad metropolitici decus erexit. Cũ antea maguntino pontifici subiecta esset. Clarus
profecto imperator nisi vt aliqui scribunt bohemi regni gloriã magis q; Romani imperij quesiuisset.
et wenceslaũ ex filiis suis natu maiorem imperio sibi successorem adhuc viuens ordinare conatus esset
Idq; pecunia. nã cum principes electores haud facile ad eam rem trahi possent. qd virtute obtinere nõ po-
tuit p̃cio comparauit. Promissis cuilibet electori centum milibus aureis. quos cũ representare nõ posset
publico illis romane rei p̃. vectigalia obligauit p̃petuũ imperio malum. Nec post hec extollere caput im-
perium potuit. Carolus autẽ cũ omnem ferme etatem vltro citroq; ex ytaliam in germaniã eundo et redeũdo
consumpsisset. Tandẽ etate iam grandæuis saluti pprie consulens wenceslaũ filiũ vt p̃missum est Anno
dñi. 1370. cesarem faciens imperij successorem sibi delegit. ac sic cũ patre filiũ imperauit annis octo. Po-
stremo carolus impator cum pleraq; gloriosissime in imperio gessit anno. 1378. hũana functus vita decessit
Guntherus comes de swartzeburg

Linia impator ro.
Carolus quartus

innocentij sexti mortem tantam solis defectionem factam esse q̃tam nunq; antea.
visum itaq; omnibus est tante mortis planetarum etiam signa aliqua dedisse.

Ingens q; vapor magnitudine horribili boreali mouens regione magno
aspicientiũ terrore. p̃ celum dilapsus est et bestiolas multiplicato numero in
oriẽte e celo tradidisse ferunt.

Berta etas mūdi

Praga caput regni bohemię ciuitas p̄maxima. Cuius descriptio ob vetustatem merito dudum posita fuisset. Verum carolus quartus impator tam magnifica in ea peregit vt post gesta sua de ea mentio fiat. Cū ⁊ in ceteris vrbibus tempus antiquitatis ac originis non semp̄ obseruatum fuit. At praga (vt bohemię narrant historie) post tempora abrahe initium habuit. regum pontificumq; honesta sedes. Tres in partes diuisa quibus nomina indiderunt. parua pragam. veterem ac nouam. parua sinistrum latus multauie fluminis occupat colliq; cōiūgit. In quo sita est regia ⁊ sancti viti pontificale augustumq; templū. Vetus praga in plano iacet vniuersa magnificis operibus adornata. Inter que p̄torum ⁊ forum ⁊ letā curiā ⁊ collegiū imperatoris caroli mirificis efferunt laudib⁹. Iungit aut̄ minori prage lapideo ponte quatuor ⁊ vigin ti arcuū. Nouā ciuitatē a veteri fossa distinguit. p̄funda. ⁊ vtrinq; muro munita. Nec quoq; ciuitas amplā ē ad colles vsq; p̄tendit. quorū alterū sancti caroli. alterū sancte katherine appellant. terciū vicegradū in arcis modū exedificatum. vbi ⁊ collegiū est. Est aut̄ hec ciuitas insignis in puincia bohemię. que porcio germa nie est. aquilonis flatibus tota ferme exposita. Formam eius rotundam tradunt. cuius diametrum triū diez itiuere expedito patet. silua vniuersam claudit. irrigat pluribus fluminibus sed cunctos multauia excedit. que metropolim regni pragam influit. De nomie ciuitatis cū disceptaretur iussit libussa ex artificibus qui primo occurrerit rogari quid ageret. ac ex primo eius verbo vocari oppidum. interrogatus faber lignarius quispiam. limen se agere dixit. qđ bohemię. pha dicat. indeq; nomien vrbis datū. s̄ corrupto vocabulo postea pragā dixerē. In hac prouincia aliquo tpe amazonice femine regnandi cupidine ducte dominiū habue runt. Postea duces vsq; ad primū regē vratislāu gubernarunt. qui. vi. ⁊. lxxx. supra mille ab ortu saluatoris xpi apud magatiū in p̄ilio principū ab impatore heinrico ei⁹ nois q̄nto rex declarat⁹ fuit. morauorū reg⁹ qđ pus extinctū fuit in bohemiā trāslato. slesia. lufacia. morauia bohemoz iperio adiecte. Silbert⁹ treuerorū archieps cū eo pragā misit qđ corā puicialib⁹ regē iungat. regalib⁹ q; adornet isignib⁹. In eodē āno sc̄m accla

manente populo Vratislao regi salus honor atq; victoria. Is vratislaus indulgente alexandro papa tercio natione senensi collegiū canonicorū regulariū in arce pragensi erexit. in qua dum res agitur diuina non ppositus tantū sed decanus et sacerdos diaconusq; et subdiaconus rem diuinam facientes episcopalibus ornamentis vtuntur. Et ppositus quidē cancellarius regni appellatus principis honore defungitur. Postvratislaū primū regē pluribus annis interregnū fuisse ferūt. nō regis noīe s; ducis tantū vsos. et vlatislaū vno loco vratislao natū ab impatore friderico primo sibi et posteris regiā dignitatem obtinuisse scribunt. qui pontē sup multa uiam qua vetus praga minori iungere magni operis edificauit. quē ratisponensi pferunt in quatuor et. xx. arcos vt diximus protensum. Deinde vlricus qui carinthiorū principatum tenebat cū virili sobole careret accepta ex othocaro rege bohemię pecuniā carinthiā illi carniolā. marchiā sclauonicam et portū naonis tradidit. Tempore postremo caroli quarti imperatoris in maxima potentia et gloria fuit et augmentū mirabile accepit vt pmissum est. Nullū em̄ regnū tota europa tā frequentibus. tam augustis. tam ornatis templis dotatum fuisse quā bohemicū reor. Tempia in celum erecta longitudie atq; amplitudine mirabili fornicibus tegebant lapideis. Altaria in sublime posita auro et argento quo sanctorū reliquie tegebant onusta. Sacerdotum vestes margaritis tecte. ornatus omnis diues. p̄ciosissima supellex. fenestre alte atq; amplissime. cōspicuo vitro et admirabili opere lucē p̄bebant. neq; hec tantū in oppidis atq; vrbibus s; in villis quoq; admirari licebat. Fuerat inter cetera monasteriū aule regie apud rippam multauie qua missa fluius illi iūgit sitū in quo regū corpa condebant singularis excellentie. nā p̄ter edem magni et memorabilis operis amplū dormitoriū. ceterasq; officinas monachorū magnifice constructas quadrata porticus fuit. que nō parū conclusit ortū. ambitū vocauere. In huius lateribus vetus nouūq; testamentū ab initio genesis vsq; ad apocalipsim Johannis lris manuſculis in tabulis scriptum p̄tinebatur. notis quo altius uent paulatim crescentib; ita vt a summo vsq; deorsum facilis lectio preberetur. Flos igr̄ dulcoris Bobemia dicebatur. queolim inter principes atq; reges dulcissimam redolebat suauitatem. Nunc (volente fortuna) apud futuros saporeē fetidū habet. saxit deus vt pori redolentie atq; splendori par fiat. Eius historia et regum gesta papa pius. secundū in historia bohémica disertissime prosequitur.

Berta etas mundi

Calamitosa gens hebreorum
in oppido baiarie nomine
deckendorff sito in litore danu-
bii anno dñi. 1337. maiestate ihe-
su xpi i diuinissimo sacramento mi-
rūimodū p̄tēpsit et religionem
nostrā illulit. Id p̄ varias pun-
ctiones in fornace ignis posuerit
illesum tñ ab igne māsit. in incu-
de q̄z malleis pcusserūt. Qua re
(diuino nutu) cognita prefectus
oppidi hartmann⁹ de regeberg
cū ciuib⁹ oppidi iudeorū dñm⁹
inuaserunt. nō sexui. nō etati par-
centes veritate cognita debui⁹ pe-
nis affligerūt et neci cederūt. Sa-
cramētū obseruatū in eccia sepul-
chri dñi miraculis varijs i eo op-
pido honoratur.

Iudei q̄z oēs qui in germania
erāt deinde anno dñi. 1348.
sequenti videlicet tpe pbusti sunt.
eo q̄ omnis regionis puteos intoricare fuerūt annexi ut multi eorū p̄fessi sunt. perijisse aliq̄t milia ferunt.

Locuste ac bestiole innumerabiles multiplicato numero ab oriente in
occidentem instar dense nubis celū obducentes vastarunt. herbas et
omnes fruct⁹ terre. q̄rū corruptione et fetore execrabil⁹ pestelētia s̄secuta ē
Pestis lugubris et miseranda hoc anno. 1348. incepit et p̄ tres annos
p̄ totū pene orbē debaccata est. q̄ p̄mo in asiā ap̄ indos ob easdē be-
stias incipiens passim p̄ puincias irrepens vsq̄ in britannos. Per ma-
re igi⁹ anno sequenti irrepēs regna ytalie. postea francie et britannie. demū
germanie puincias et hungarie sua p̄tagione infecit. adeoq̄ defecit apud
omnes gentes ut vix decimus quisq̄ ex millesimo hoīe sup̄fuerit. In aliq̄
bus locis vix tertia ps hoīm remaneret. et pleraq̄ loca ne dū campestria.
verū arces. oppida et vrbes. p̄sus derelicta sunt ac in solitudinem redacta

Hinc calamitati augmentum dedisse iudeos in fontium intoricatione nonnulli arbitrati sunt.

Gerhardū senēsem ordis heremitarū diuī augustini sacraz līraz clarissimū inter
pretem hac ip̄a tempestate admodū senē obijisse tradūt. virū vtiq̄ ingenij e-
minētissimū et bñ Egidij ro. imitatorē p̄cipuū. q̄ cū esset in sacra theologia doctus
sup̄ primū sententiarū accuratissime scripsit. Deinde tractatus de p̄scriptionibus et
deysucaptionibus et deysuris ceterisq̄ p̄tractib⁹ opuscula edidit. quib⁹ diu⁹ bern-
hardin⁹ p̄terraneus su⁹ in tractatu suo restitutionū plurimū vsus ē. Hūc etiam tra-
ctatū Jo. an. ei⁹ p̄tēporane⁹ multj in locis et maxie mercurialib⁹ plurimū p̄mēdat
Gerhard⁹ itē eiusdē ordis et doctrine p̄fessor patria bergomēsis et sanonēsis
ep̄s eo tpe in p̄cio existēs pp̄lo suo peste laborātū ut bonū decet ep̄m magis
p̄desse adnixus ē q̄ p̄esse. q̄ cū pontificij iuris edoctus esset in sextū decretaliū cō-
mentatus est. et multa in laudē sue religionis in lucē deduxit. q̄olibet duo parisi⁹
disputauit et multa opuscula edidit. moriens deniq̄ nō sine sanctitatis noīe bergo-
mi iuxta maius altare celebri sepulchro a se constructo sepelitur.

Thomas florētin⁹ medic⁹ diuī q̄ndā medici fili⁹ hisdē t̄pib⁹ nō inferiori inge-
nio famaue patri subsecutus. etiā de arte medēdi sūmā pulchrā p̄ se reliquit
Bartolus legū doctor

Bartolus saxoferraten⁹ iuriscōsultorū sup̄ioris seculi princeps et eiusdē p̄fess-
ionis copiosissimus explanator. Cyni et iacobi bothigarij doctorū discipu-
lus et auditor. His q̄z temporibus vniuerso mundo (ea in doctrina) admirabilis
fuit. Qui et p̄ cereris legū interpretibus in digesto nouo et veteri. ac inforziato nec
nō et in reliquis legū codicibus p̄clarissima edidit cōmentaria. q̄z celebritate atq̄
p̄stantia ip̄e vulgatissimus habit⁹ ē. Scripsit et tyberiadi tractatus. ac alium de
guelpbis et gibellinis. Ferunt etiā ei⁹ p̄clara p̄silioz volumina. Obijt autē anno
dñi. 1355. etatis vero quinquagesimosexto.

Franciscus quoq̄ albergotus natione aretinus solidus legum doctor et explanator bartoli amicissim⁹
et familiaris ac imitator quedam extantia composuit.

Iacobin⁹ carrariēsis q̄ marsiliū interfecit h̄ anno postq̄ q̄tuor annis in patauio scepra tenuisset. et ip̄e a
guilielmo eius ex pelice filio interficif. cui⁹ parricidij hec cā fuit q̄ ab eo p̄tumeliose spuri⁹ appellatus
est. mox ut domum regressus est patrē in secreto accersit et gladio impetens eū cōsodit. et statim in templo
diuī augustini eum sepeliri fecit. ut nō euacuet verbum xpi qui gladio feriet gladio pibit.

Carolus quartus gloriosus imperator vxorem secū habens ⁊ filios venit ad vrbānū pontificem rō
me agentē. Anno duo de septuagesimo terdecies centeno: fecitq; padua ⁊ bononia in ethuria iter.
dū pisis ageret lucanos pisanis ⁊ munitate florentinis rebelles in deditiōē. p imperio acceperit. nōnihilq;
pecuniarū extorsit a populo florentino rebellionē timentē. In quas subiecti eis de ethuria populi pro
clines erant. si modo princeps pstitisset assensum. sed is romā delatus ⁊ paucis ppter que venerat cū pon
tifice expeditis. intra terciū q; aduenerat mensem italia excessit. Agente rome vrbānū stimulauit vt aploz
petri ⁊ pauli capita pquireret. que dei fauore inuenta locello condidit eminente in lateranensi ecclia extante
multo argento auroq; vndiq; geminato plurimū exornata. In scolam pragensē aliquando ingressus
carolus quartus romānoz impator. cū disputantes liberaliū arcium magistros in horas quatuor audiss;
idq; purpurati moleste ferrent ac cene tempus adesse dicerent. mibi inquit tempus est. vobis minime. nas
cena mea hec est. Idem carolus boninē qui sibi necē parasset ad se vocauit eiq; aureos mille dono de
dit quibus nubilem filiā nupti collocaret illius se vicem misereri dicens que natu grandior domi clausa es
set. homo gratias egit regi. ad conspiratores egressus. nesciebam inquit carolus qualis esset. nunc libera
lem ⁊ misericordē principē ferire nullo pacto possum. Huius caroli tempore seditio magna orta ē nūm
berge pclara superioris germanie vrbe. adherentibus em consiliarijs ⁊ optimatibus carolo. plebea cōcio
contrariū sensit. Erant autē factionis huius auctores quidā de collegio fabroz capubarbe vulgo geyspere
dicti. industria tñ caroli sedata est hec factio. depositis em conuenticulis ⁊ collegijs artificū q vulgo sunffe
appellāt tāq; monopoliiu seminātib; i meliore policiā vrbe pfatā reduxit. Macellarioz aut collegiū q; ca
rolo psiliarijsq; adheferat ppetuo qdā ludo carnispruij pūilegiauit

Ordo Inuesuatorum fratrum Urbano sequenti
pontifice psulante apud senam ethurie vrbe in
itium sumpsit. hi namq; turmatz p domos seculari ha
bitu induti religiosoz more cū ingenti caritate ⁊ sim
plici quadā religiositate in sudore ⁊ labore manū su
arum in vnū viuere ⁊ deo seruire ceperunt. quos cum
summus idem pontifex ad se romam vocasset eoz qui
dem viuendi modum plurimū approbavit ⁊ a se lau
datos cū tunica alba ⁊ caputio cōtemptibili sibi. p ha
bitū datis abire pmisit. ⁊ ad eorum ptectionem conse
stini nepotē suū virū grauissimū ⁊ religiosissimū in pte
ctoē assignauit. q ⁊ ipse mox ad honestādū religionis
habitū auctoritate sibi concessa griseam clamidē desup
deferendā sine calceamentis contulit. atq; eos in priuile
gijs ⁊ gratijs plurimū cōmuniuit. ⁊ p priuilegiū spe
ciale illos clericos aplicos nuncupauit. nunc aut pluri
mū multiplicati ⁊ per omnes ferme italie ciuitates di
fusi boni precij ⁊ optime vite habentur.

Ordo item nouus canonicorū regulariū qui vulga
riter scopetini nuncupatus etiā in senesi agro san
cti saluatoris p hec tempora a venerabilibus religiosis
et patribus. stephano videlicet ⁊ iacobo andrea natio
ne senensibus ordinis heremitaz diui augustini initū
sumpsit ⁊ breui magno in p̄cio euasit. Qui quidē ordo
cōgregatio sancti saluatoris appellata fuit. quā quidē
congregationē postea grego. vndecimus huius vrba

ni successor approbans insigni priuilegio inter canonicos regulares annumerauit. hī plane religiosissimi
viri inter ceteros existunt qui ob memoriā reuerentiāq; sue prime religionis ⁊ pristini habit; semp claustra
strale signum videlicet habitū albū cum scapulare albo ⁊ alta sup camiseam lineā deferre voluerē. ⁊ quēcūq;
statuta ⁊ primas ordinationes cōsueuere. ex redditibus em viuunt. nō predicant sed confessiones alioz mo
re audiunt. magni em p̄cij. maiorisq; opinionis in dei ecclesia nunc vsq; habitū sunt. viros em integerrimos
tūm scientia tūmq; vite sanctitate protulit.

Johannes francoz rex anno. i 350. philippo patre defuncto francis regnare ce
pit. ⁊ regnauit annis. xrv. Hic cū eduardo anglozumi rege bellum a patre ce
ptū. psequens sexto regni sui anno in pituriensi agro supatur ⁊ cū philippo ei
filio capif. ⁊ in ea quidē clade permaxime gualterus athenaz dux qui apud flore
tinos tyrannidem exercuit vna cum. xx. milibus gallis interfectus fuit. Ceterū ter
cio ciuitatis sue anno ipse eduardus animi magnitudine motus iohannem ipsum
cū omnibus captiuis hac conditione liberauit ac dimisit vt nunq; contra se bellū
gerere psumeret. s nō ita multo post fidefrag. hic pacem rumpēs eduardū ab in
tegro arma capere ⁊ ei vsq; ad internitionem psequi impulit. armatis igit centū ⁊
qnq; gita rostrat; nauib; ingentē exercitū ptra iohannē i galliā duxit ⁊ maxia clade vniuersū regnū diu affecit.

Sexta etas mundi

Anno mundi. 6562.

Anno christi. 1363.

Urbanus eius nominis quintus papa patria lemonicensis guilhelm⁹ gri-
sant antea vocat⁹ scⁱ victoris massiliensis abbas. absens etiā. legatione
tūc ad vicecomitē fungebat⁹ oī^m p^sensu ap^d auinionē pō. creat⁹. vocat⁹ itaq³ a/
uinionē pon. inuēs. vir singularis v^tut⁹. ingē^t animi. innocētissime vite. Isq³
p sua prudētia res italie callēs nihil duxit antiquus q³ egidiū cardinalē hispanu
italie legatum de latere creatum illico transmittere. qui rex z itinerum italie ex-
perientissimus tridentina via ingressus est. inuentuq³ verone scaligerum canes
deinde accersitos ganzagam ludovicū nicolaū marchionē estensem z franciscu
carrarium initis federibus in bernaboue. m⁹ p⁹citauit. vt p⁹lio supatus z saucius
egre aufugerit. inde omnia in pacem redegit. Quibus gestis urbanus ad quar-
tum sui pontificatus annū in italiā venit componendaz rex causa. ei legatus e/
gidius corneri fit obuiam. romā p⁹ficiat. liberatus tāte legationis onere quie-
turus ob senium. viterbiū rediit vbi z tercio mense post mori⁹. vir singularis
virtutis z p⁹stantie. qui dignitatē ecclesiasticā mirifice tutatus est. Assisiū delat⁹
in ecclesia beati francisci tumulat. At cum carolus impator intellexisset urbanū
romam profectū eo z ipe vt premissus est aduolans. Urbanus ap⁹loz capita a-
pud sancta sanctorū reperta inde locellis argenteis recondita ad altare mai⁹ ba-
silice lateranensis collocant. Būq³ ea romē agit in urbe veteri z mōte falisco pal-
lacia construi curauit. Curiales transalpinos quoz in ytaliam ducendoz firmā
conceperat sententiam inde consolaturus. qui scirent loca esse parata. ad q³ ro-
mani grauitatem aeris p⁹ estatis caumata declinarent. Breui aut in galliā reuer-
surus iohannē haucut egregiū copiaz ducē e carcere missum copijs illis omni-
bus p⁹fecit. q³ antea sub egidio militauerāt. sed reuersus in gallias ap^d massiliā i-
terijt pō. sui āno octauo mēse q³to scitaz vite fama p⁹stati opiniōe celebratissim⁹

Gregorius vndecimus papa patria lemonicensis. petrus belfortis antea
vocatus sancte Marie noue diaconus cardinalis. auinione pontifex om-
nium consensu creat⁹. Hunc em̄ adolescentē vix decimūseptimū annū attingētē
clemens sextus eius patruus cardinalem creauit. z ne videref carni z sanguini magis q³ eccie consuluisse
Eūde ad exq³sitissimos doctores. maxime vō ad baldum qui tum perusij legebat discipline gratia statim
sit vbi in quouis genere doctrine p⁹fecit. Fuit p⁹terea tante innocentie z placabilitatis adeoq³ humanus et
pius vt ab omnibus vnice diligeref. Qui pontificatu inito statim legatos in italiam misit vt res ecclesiasti-
cas recenseret. Inita aut cum bernaboue vicecomite pace cū omnia in p⁹turbatione fuere. erant em̄ inimici
omnes (vicecomitibus exceptis) venetis. ob quod multa mala insurrexere. Gregorius interea pontifex cū
esset in ytaliam conuersatus. qui baldi iure consultissimi vt diximus perusie diu auditor fuerat prudenter cō-
siderauit suum in ytaliam reditum pre ceteris posse rem ecciasticam instaurare. z forte eo sic cogitante epi-
scopus quem de reditu ad suam ecclesiā admonebat familiaritatis confidentia. z tu inquit pater sancte cur
non ad tuam ipe accedis ecclesiā? Quare gregorius instituit p⁹perare. s⁹ cū agnatis z gallicis id in p⁹mis
odiosum fore cernens triremes in rhodano (celatis omnibus causam) parate sunt z breui post pontifex cū
illis qui presto iubenti affuere delapsus est. p⁹petuaz nauigatione tempestatibus sepenumero agitata cum
triremibus vna z viginti genuam primo. post cornetiū. inde terā romam ianuario puenit. Anno salutis se-
xto septuagesimo terdeciesq³ centeno. qui pontificatus sui septimus z relegationis in gallias romane ec-
clesie septuagesimus annumerabat⁹. Fuit ea dies populo romano letissima. Florentino aut terribilis. q³ om-
nes existimauerunt pontificem cū britones angliciq³ tanto numero militarent. Rex ecclesiasticam breui cū
tyrannoz excidio instauraturum. Indigebant aut omnia aduentu pontificis. nam z menia z basilice ac pri-
uata edificia vbiq³ ruinam minabant⁹. que certe magna ex parte restituit. vt turris suo iussu edificata ad san-
ctam Mariā maiorem indicat. Labefacti etiā ita ciuitatis mores erant vt nihil vrbauitatis habere videref
vtq³ illi mores aliunde petendi essent que totum orbem terrarū quondā ad vrbauitatem redegerat. Colloca-
ta itaq³ in vrbe sede sua pontifex (vt bonū pastorem decet) omnia circūspicere cepit. Egit tamē principio ad
uentus sui natura mitis z optima mente de pace cum florentino populo constituenda. quā illi oberrati ma-
gnitudinem non satis tutam fore suspicati artibus declinauere z ad bernabouem conuersi antiquum hostē
Sed cum pontificis in ytaliam reditus esset formidolosus intercessione eius iohannē haucuth pecunia cor-
ruptum ad suas partes inclinare fecerunt. qua ex re anathemate notati omnia interdixit papa. Florentini ta-
men sacerdotes celebrare coegerunt. ideo in eos bellum mouet. sed dum vir sanctus agit omnia que ad pō-
tificem pertinent intollerabili vesice dolore mori⁹ sui pontificatus anno octauo. mēse quinto. quinto kal.
aprilis millesimo tricētesimo septuagesimo octauo. sepeliturq³ in basilica Marie i via noua sepulchro mar-
moreo quod adhuc visif⁹ cum magno gemitu z lacrimis. lugebāt nō modo p⁹sentē s⁹ etiā futurā calamitates

Linea summorum pontificū
Urbanus quintus

Gregorius vndecimus

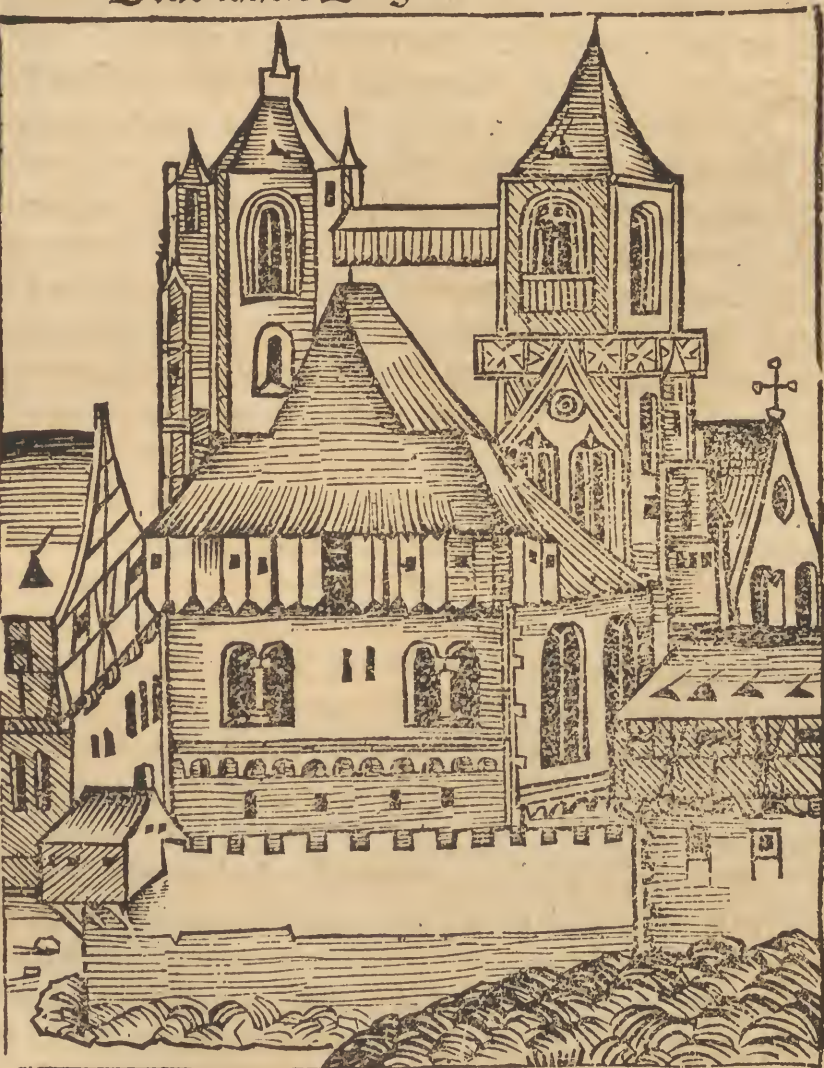
Brigitta vidua domina
Suecie

Brigida alias birgitta vocitata deuotissima xpi mulier natione germana. Suecie prouincie princeps et dñā. ex regū pgenie nō solū illustrē duxit originem. verū de nobilibus deuotisque pgenitoribus ortus habuit. Cuius genitor speciali amore sanctū iacobū visitans omni die veneris ob memorias passionis confessionem pegit. Mater cū brigidam in vtero gestaret passa naufragiū ob plem saluata fuit. Nata aut puella tribus annis quasi clinguis obmutuit. inde pfecte loquebat. post obitum matris nutrienda matertere sue tradit. creuit autem in omni virtute ac deuotione. quā pater cuidam nobili ac prudenti iuueni i vxorem copulauit cū quo p annos plurimos in omni honestate ac incredibili abstinentia hūilitate māfuetudie atz labore pmāsit. Post mortē viri omnia bona inter filios et pauperes diuidens habitum et vitam mutauit. pannis lineis (nisi in vela minibus capitis) nō utebat. aspero induta cilicio. carnes macerabat. Ex pcepto xpi romam petijt. cū religioso comite deuotionis causa vrbano pontifici reuelationem p̄sentauit ne auinionē accederet. Successorūq; gregorio vñdecimo scripta misit vt curiā ad romam reduceret. Inde iherosolimā accedens pfecta pegrinati one romam remeuit. et p annū graui infirmitate detenta. cui xps tempus resolutionis ostendit. Die igit̄ prenunciata audita missa sacramentis perceptis inter manus seruoꝝ dei emisit spiritum. Cuius felix trāsitus gloriosis miraculis et indicijs ostensus fuit. Anno dñi M. ccc. lxxij. decimo kal. augusti. Et anno sequenti translatus est corpus eius post multoꝝ miraculoꝝ choruscationē ab vrbe roma in monasteriū vastenā. et a bonifacio nono p annos. xx. sanctaꝝ cathalago ascripta. Hec libros reuelationū de diuersis misterijs sibi reuelatis composuit.

Ordo sancte Brigide

Ordo sancte Brigide ab hac sācta et gloriosa muliere initiū sumpsit. que sancti saluatoris etiā appellat. hoc anno spiritū diuino impulsā nouā religionem monasterioꝝ dupliciū videlicet viroꝝ et mulierū excitauit et instituit. Huiusce tñ religionis primū auctorem et institutorem diuū basilium in grecia fuisse dicunt. Verū pcessu temporis ad tollendas occasiones malorum et obstruenda ora male loquentium ecclesia talia monasteria dissoluit vt seorsum remanerent. Brigita vō spiritus sancto inspirata hoc modo instaurare et renouare visa est. vt s. viroꝝq; edificia p̄nexa et cōtigua haberent. habitationes tñ ita sciuncte vt de vna ad aliā nisi vrgente necessitate (in deferendo sacramēta infirmis cū magna cautela nō facile) transiri posset. Eoꝝ tamen basilicā censuit esse cōmunē. ita vt fratres in inferiori parte seu pauimento. sorores vō seorsum in superiori solario officiū exoluerent. principalem curā abbatisse esse voluit. fratribus tantumō diuina misteria assignauit. quoꝝ vnus esset qui confessor aut p̄or appellaret. et alijs p̄esse deberet. Ea quippe monasteria possessiones et puent⁹ habere statuit ad fratru et soroz sustentationem. Quoꝝ oīm victus et vestitus ad abbatissam spectare decreuit. Nec huiusmodi frēs aut sorores monasteriū egredi p̄sumerent nisi magna et euidenti necessitate ac de abbatisse licentia. Eiusmodi etiam fratres et sorores p episcopos consecrari iussit. Hī aut religiosi et tam femine q; mares habitū vt iubenē. tunicam cum clamide grisea cū rubea cruce desuper et quodam rotundo albo in eius medio. lineis non vtunt̄ ad carnes. sed carnibus vescunt̄ tribus diebus in ebdomoda extra quadragesimā. et nihilominus diuī augustini regulam profitent̄ additis brigide sancte constitutionibus. et tā in fratribus q; in sororibus certū assignauit numerū scdm suas ordinationes. que omnia ipsa sanctissima brigida a deo sibi reuelata et dictata confessa est. Quaz ob rē summi pontifices eandē regulā auctoritatibus ap̄licis speciali p̄uilegio approbatā et confirmatā esse voluerūt.

Johannes boethius hec em̄ pphetico dono plurimū claruit. nōnulla de futuris p̄dixit. de quibusdam regnis cōsummandis. que omnia scripto mandauit et apud multos in p̄cio habetur. apud ytalīā pauca hui⁹ religiōis monasteria habent̄. in suecia vō et germania magna quidē et plurima ac opulētissima esse cernūt. Hī religiosi seculariū cōfessiones alioꝝ more audiūt. et dieb⁹ festiuis p̄dicāt. p̄uersos hñt q̄s in exteri philosophoꝝ atz astronomis clarissimus. Anno dñi .1375. cū eēt etatis anno rū. 42. e vita migravit. qui cū ameni ingenij esset vir tñ latina patriaq; lingua in dicendo celeberrimus habere hos libros reliquit. de genealogia deoꝝ li. 14. de p̄claris mulieribus. de viris illustribus. de montibus. fontibus. fluminibus stagnis et c. belloꝝ egregium opus. gesta impatoꝝ et pontificū edocens. et scismatum in ytalīa. de tartaroꝝ victoria. de heresibus bohemoꝝ et plura alia. ver nacula quoq; lingua eius extant libri vt liber centū nouoꝝ et alij

Sexta etas mundi

Anno mudi. 6577. Anno xpi. 1378.

Urbanus sextus papa. natione neapolitanus. hoc anno gregorio pontifici. ex barensi archiepiscopo pontifex successit. Vir certe callidus et iniuria rerum memor. ac vindex malebat videri et metui. potius quam diligi. qui pontificatu suscepto (ut par erat) non pacem inter christianos componere voluit sed magis cardinalium et iohanne regine iniurias vlcisci. per viribus conatus est. propter quod florentinos anathemate notatos. ut in suam deducere sententiam absoluit. Inde cum natura iniqua esset apud nuceriam cardinales creans quosdam ex antiquis in carcerem contulit. Inde genua profectus usque ad obitum caroli apulie regis romam reuersus est. confirmatis ecclesie ciuitatibus cum honore acceptus ad insidias deuitandas novem et viginti cardinales una die creauit. in quibus maior pars neapolitanorum. tres vero fuere romani. quibus superatis paucos superuixit dies. pontificatus sui infeliciter acti anno undecimo mensis octauo. rome moritur. sepeliturque in beati petri basilica paucis admodum eius morte (utpote homini rustici inexorabilis) flentibus. huius sepulchrum adhuc visitur cum epitaphio satis rustico et inepto.

Scismam vigesimum secundum omnium pessimum et scandalosissimum quod per nouem et triginta annos durauit hoc anno initium sumpsit. mortuo enim gregorio undecimo. cardinalibus ad sanctam mariam nouam ut iuxta de more gregorio soluerent conuenientibus. romani ciues blande prius exoratis cardinalibus ut romanum aut saltem italicum pontificem crearent. Ad eam postea temeritatem imprudentia adducti sunt. eisdem patribus in conclaue clausis pariter est clamatum nihil tam terribile dictum aut factum ut impressio potuerit appellari. Gallici vero numero tredecim unum ex corpore suo ut haberent pontificem emitebant. et inter quatuor italicum romanique generis unus gente versinus papatum amittebat. Tulit vero casus ut bartholomeum neapolitanum creari pontificem ut premissum est in urbanum sextum sunt assensi. Gallici vero penitentia ducti ad varia loca extra urbem profugerunt. accepto a populo post in pontificem urbano et a cardinalibus qui manserant occulti ex latebris prodierunt. et per tres menses habitus est pontifex. Superuenientibus inde estatis caumatibus optata gallicis occasio est oblata. Oratum namque pontificem ut mutandi aeris pretextu ananiam eis liceret se conferri. unde breui fundos confugerunt. Erant octo cardinales qui viciosam fuisse urbani electionem causati alium in pontificem delegerunt gebensem eiusque septimo clementi indita est appellatio. per orbem litteras disseminant. clementem verum christi vicarium. hinc scisma magnum in ecclesia dei oriri cepit ut duo capita in ea dicerentur. italia enim germania et pannonia urbano. Clementi vero gallia hispania cathelonia et britannia adhesit.

Clementis vero multas acceptasque clades in gallias cum curia sua profectus est ubi apud auinionem ut pontificum moris erat sedem constituens ut verus pontifex a gallis omnibus veneratus est. et sedit annis. xv
Bonifacius huius nominis nonus papa. patria neapolitanus petrus cognomento tomacellus antea vocatus rome cardinalium omnium consensu pontifex creatus. Anno domini m. ccc. lxxxix. hic etsi annorum circiter triginta esset dum pontificatum iniret. ita tamen deinceps vixit in tam florida etate et tanta peccandi licentia ut nulla ei voluptas obijci posset. Fuit preterea tanti animi consilijque ut primum populi romani vim omnem in pontificem transtulerit. Creatis suo nutu magistratibus omnibus munita arce sancti angeli et pontibus. inde decimo pontificatus sui anno ex assisio ubi multis annis comoratus fuerat romam regressus iubilium celebrauit. At bonifacius rome urbis ad ecclesie subiectionem reducte gloria et pecunijs iubileo anno perceptis auctus rem aggressus est nouam que pontifices romanos successores suos non minus orbis christiani quam rome dominos reddidit. lege enim promulgata constituit. non licere cuiquam sacerdotum ad quod promoueret beneficium adipisci. priusquam primi illius anni estimationis pecunias pontificali erario dissoluisset. solique anglici cum legi in cathedralibus paruerint. in minoribus beneficijs iussa pontificis contempserunt. Ladislaum preterea adolescentem in paterno regno apulie collocauit. Studium generale ditionis sue ciuitati rogatu alberti astensis marchionis concessit. Brigidam in sanctorum numerum retulit. Verum in multa rerum perturbatione diu afflictatus dolore laterum tandem moritur pontificatus sui anno quartodecimo mense nono m. cccc. quarto Sepeliturque in basilica petri sepulchro marmoreo vermiculato.

Benedictus eius nominis tredecimus anno. 1394. clementi pontifici adulterinus papa apud auinionem in scismate successit sedit annis. 21. usque ad concilium constantiense. cum clemens antipapa auinionem obijisset in eius locum prophanatus petrus hispanus de luna anno vocatus vir doctissimus et vita omni. si ab ea temperasset ambitione prestantissimus. Cui benedicto terdecimo fuit a suis sectatoribus appellatio. de qua infra cum de Constantie concilio oportunius dicetur.

Wentzeslaus caroli imperatoris p̄dicti filius. imperator anno. 1379. p̄re-
functo. Cū iam vna cū patre impasset annis. 8. solus post patrē confir-
matus. impauit annis. xxiij. Quāuis imperij b̄ndictionē a papa nunq̄ obti-
nuerit. wentzslaus em̄ etatis sue anno. 2. permittente patre regni bohemic
sceptū est affecutus. Erii. xv. agens annū cū coniuge sua ioanna apud bel-
gas in ciuitate aquensi romani regni coronā accepit. Sexto deinde anno re-
gina decessit. Et altera sup̄ducta ē. de domo batoarie. noīe Sophia. longe vi-
ro suo prestantior. Fuit aut̄ patri in om̄ibus dissimilis. voluptatum sequax.
ac laborū fugiens. vini proorsus. q̄ regni curiosior. Qui totū tēpus vite sue ī
extrema germania in otio ⁊ libidinibus cōsumpsit. Ob q̄ rem captus a ba-
ronibus. xviij. ebdomad̄ in custodia habitus est. Ioannes dux lusacie. Et p̄
copius morauie magno reipub. malo eū libertati reddidere. captus ē. ⁊ secu-
do per sygismundū hungarie regem. Et alberto austrie duci in custodiam da-
tus. Custodia eius in egregijs edibus apud viennaz habitā. quibus exinde
cognome praga datū. q̄ cas rex pragensiū incoluisset. Sed cū parū diligen-
ter custodiret fugam eripuit. Regnoq̄ rursus potitus ē. Neq̄ tñ vitā mutauit. s̄ priore consuetudine vi-
no ciboq̄ marces. lucem dormiendo nocti cōiūges. Ab electoribus imperij cōprobante romano pontifi-
ce imperio deiectus. domi torpens illaudatus egit eū. Rupertus em̄ palatinus rheni animaduertēs im-
perij dignitatē ⁊ hominis socordiam zelo cōmotus ⁊ viciorū inimicissimus. illū deponi p̄curauit. Et ip̄e nō
lens suffectus fuit. Sub hoc vō rege wentzeslao h̄ssitarū insania ortū habuit. h̄j heretici post varia at-
temptata cū nicolao quodā nobili in regiam tumultuarie prumpentes. wentzslau orauerūt. vt sibi ampli-
ores ecclesias elargiret. qui iam populi huius secte maiore p̄tem obtinerent. Rex benigne nicolaum p̄o
multitudine loquentē. vtq̄ in postez diem redirent. iussit ille e cōspectu abiens populares magis ac mā-
gis incendit. Rex in arcem vicegradensem vrbi vicinam. puoq̄ tanto flumīo disiūctam sese recipit. Et pau-
lo post in castellū nouū qd̄ ip̄e cōstruxerat. quinto distans lapide cū paucis abiit. missis ad fratrem sygis-
mundum oratorib⁹ qui eius auxiliū implorarent. At heretici pridie kal. iulij furentes p̄oriū petiere. cōsu-
les. xi. metu perculsi fuga saluati sunt. Septē q̄ remanserūt ⁊ cum h̄js iudex vr̄bis atq̄ alij nōnulli ciues
raptim intercepti. ex altissimis fenestris in for̄ precipitati. lanceis ac verub⁹ irati populi excepti. dirū sp̄e-
ctaculū dilaniati prebuere. Camerarius regni fuga sibi consuluit. Ea cum regi nūciarētur cūctiq̄ circūstā-
tes attoniti facin⁹ detestarent. At ego inquit pincerna futura hec p̄scierā. Quem rex indignat⁹ correptum
repente inter pedes suos prostrauit. Et arrepto pugione conat⁹ ē interficere. s̄ impeditus a circūstantib⁹
egre illi vitam dimisit. Nec mōra paralesi correptus. egrotare cepit. atq̄ ifra ⁊. viij. dies signatis noībus
hereticorū. quos neci destinauerat. fratrem assidue vocitans. ⁊ amicorū auxilia anxius expectans. ante vi-
ta excessit. q̄ vocati principes adeflent. Cum regnassent in bohemia annis quinq̄ ⁊ quinq̄ginta. vixisset
duob⁹ amplius. Consueuerūt corpa regū apud bohemos aūq̄ sepelirentur. viij. dieb⁹ aromatibus cōdi-
ta per sacra vr̄bis circūferri plangi⁹. Et sequentib⁹ amic⁹ ⁊ baronib⁹ conclamari in hoc wentzeslao negle-
ctum. non audente regina nouā ingredi ciuitatem. Belatū est cadauer ad eccliam sancti viti in arce. ⁊ inde
ad aulam regiā. ibiq̄ conditū in sepulcro quod ip̄e sibi delegerat. Sed cum postea monasteriū ip̄m ab he-
reticis diriperet. Et sepulture regum effringerētur. cadaueraq̄ abijcerētur. pisticulas quispiam cognomi-
ne musca wentzeslao vendere solit⁹. regem quem amauerat corp⁹ clam collegit. ⁊ in loculo apud se domi cō-
didit. Interiecto deinde tempore. reb⁹ in meliorem formam redact⁹. Cū wentzeslai corp⁹ requireret accē-
ptis. xx. aureis illud reddidit. Inde circūgestatio ex more facta. Et iustū rege fun⁹ exhibitum. ac recēs obie-
rat wentzeslaus.

Linea imperatorū
wentzeslaus rex

Jodoc⁹ marchio morauie

Jodocus marchio morauie. viuente adhuc wentzeslao. qui post depositi-
onem se regem romanorū cōuenientibus franckfordie electoribus a d̄da
guntū. ac Coloniensi archiepiscopis in regem delectus. Ceteri sygismundum
elegerūt. Sed is breui tempore sine heredibus mortuus. In brūna vr̄be mor-
raue sub sceptro regali sepelit. Is cum patruū suū wentzslauū bohemie ro-
manorūq̄ regem visitatum venisset. Vocauit eū patruus in penitiozem ediū
partem. atq̄ in hūc modū allocutus est. Et si satis scio nō esse e dignitate mea
q̄ electores imperij me regno romano abdicauerint. Solatio tamen est. q̄ ex
familia nostra hoc decus non excidit. Ego te libens volensq̄ successorem mibi
datum accipio. Cūq̄ Jodocus his verbis territus. ad regis genua p̄cubuis-
set. Et sibi nihil imputandū diceret. Qui earum rerū omnino ignarus esset.

Pone metum inquit nepos. nam neq̄ imperiū inuitus depono. neq̄ si retinere illud cupiam iura sangui-
nis violare ausim. Bono itaq̄ animo esto. Imperiūq̄ est tibi demandatum. Suscipe viris armis opibus
regni mei tanq̄ tui (vt libet) vttere letumq̄ ⁊ donatum nepotem a se dimisit. At ille sex tantū mēses postea
supernixit. Locumq̄ ruperto baioario qui imperaret fecit.

Berta etas mūdi

Uratistia. Slesie vrbs illustris et inclita. apud germanos sarmatasque gentes nominatissima. Cum amplissima ciuitas ad ripas odere sita est. Slesia enim prouincia germanie odera irrigua existit. Qui fluius in septentrionem vergens germanicas gentes ripis ambobus alluit. Transoderam tamen polonica lingua preualet. Hec vrbs a sui initio ob conuentionem hominum aucta. priuatis et publicis edificijs magnifice ornata. habet admodum decoratas basilicas inter quas eminet ecclesia cathedralis diuo Joanni dicata. Cuius episcopatum maiores aureum vocauerunt. hussitarum bella luteum reddidit. Joannes tamen Rott hoc tempore vrbs antistes iuris doctor ac variarum doctrinarum consultissimus. hunc episcopatum gloria et amplitudine plurimum auxit. Monasteria quoque habet preclara. heremitarum diui Augustini ad. s. Dorotheam. minorum ad. s. iacobum et diuini Bernardini. diuersarum tamen obseruantiarum. predicatorum ad. s. Albertum. Canonicoz regularium in ecclesia beate marie virginis gloriose. premonstratensium ad. s. Vincentium extra menia vrbs. Extatque in ea ecclesia collegiata ad. s. Crucem inter eas tamen precellunt due parrochie ad. s. Elizabeth et diuam mariam magdalenam. minoresque ecclesias habet perpulcras. s. Barbare. s. Cristoferi et. s. Lazari cum plerisque alijs. Cum hec vrbs avarijs principibus mutationem dominij sensit. Dum egra a iohanne patre caroli quarti imperatoris romani et regis bohemos recepta esset. Et hec vratislaviensium ciuitas que dux Slesie occuparat heinricus. Legnicum quoque. et que plures alie Slesie ciuitates ei subiiciuntur in eo bello. In hac deinde vrbe regnante hac tempestate apud bohemos ventzeslao rege. orta seditione. Consules quarum prima potestas est. per fenestras ex pretorio in forum precipitati. gladijs ac lanceis irati plebis excepti. dirum spectaculum prebuere. Cuius rei auctores Sigismundus imperator paucis post annis securi percussit. Sigismundus enim cesar postea imperans ob hereticam prauitatem delendam. cum ad festum natiuitatis dominice brunna (quod est morauie oppidum)

petijt. ibiq; pragensibus veniam petētib; . Ea lege pepercit. vt cathenas ⁊ repagula tota vrbe depone-
rent. suosq; magistratus acciperent. Paruit praga attonita ciuitas. Cum regni primores eleuatis in celū
manibus aduentu noui regis gratulabundi exposcerent. Cuiusq; rectores sine cōtrouersia relique vrbes
admitterent. Nec dubium videbatur quin tota bohemia labe hussitarum excessisset. si ex brūna sigismun-
dus recta via se pragam contulisset. Sed diuertit ille. vt fortasse fati sui erat. Vratislavianq; Slesie ca-
put accessit quo in loco populus urbanus non diu antea consulatum vt premissum est a ventzeslao fratre
suo constitutum per seditionem obtrūcauerat. Cuius sceleris auctores securi percussit. Quod vbi prage
renūciatum est. diffusi de venia ciues exemplum vratislauenſiū veriti. manifesto desciuerunt. Et allecto p̄
mij; cenchone qui arci pragensi preerat in totum regnum litteras dedere. Ne quispiam sygismundo adi-
tum preberet. Qui dalmacie lingue hostis esset. Nec alia cura teneretur q̄ regni perdendi. qui antiquas
pruthenorum ciuitatem ordini iure pignoris obligasset. Brandeburgenses autē a corona bohémica alie-
nasset. Nec igitur ciuitas sub imperio bohémorum constituta. deinde post varia bella ob perfidiam bohe-
morum mathie hungarie regi subiecta fuit. Post cuius obitum iterum regno bohémie (cum inclitus vla-
dislaus rex hungarie ⁊ bohémie regnis nunc preest) imperata facere pollicita est. muro autem admirabili
cincta est. Et in parte q̄ odera nō alluit. fossa. pfunda manu facta. Et muro lateritio munita existit ea cras-
situdine vt nō facile effringi machinis queat. Turres in menibus crebre. ⁊ ppugnacula locis oportunis
constructa. Platee ac publice vie in ea ample existunt. ad decorem or̄nate in modum crucis. vt omī splēdo-
re cum equatione domorum sese aspectui prebeant. in foro amplissimo pretorium cum turri excelsa positū
est. Vbi hora cibacion. tibicines sua preludia exercent.

Bexta etas mundi

Ventzeslaus bohemie regem. inter purpuratos suos crebro sermone vsurpare solitum ferūt. Ego si tantūmodo apud me spolia refertabo. Si quis aut cellam vinariā in iussu meo fuerit ingressus gladio ferietur. Hūc principes electores velut inertem atq; socordē vt premissum ē imperio deiecerūt. Ruperto baioario in locū eius suffecto. Ad quem ciuitates theutonie omnes defecere. demptis Murembergensibus. qui ventzeslao iurassent. Hī cū hinc iurisiurandi religionē vererēt. inde vim baioarij timerēt. Legatos ad ventzeslā mittunt. Qui se iuramento solui petant. Ac si necesse sit. Auri viginti milia nūmū in eam rē offerant. Rex auditis legatis. liberos Murembergenses dicit. Si currus quatuor tradant. onustas vino qđ furstenberg baccareacense vocant. id est inter renētia vina vt putant optimū.

Joannes de rupecissa
ordinis minorum

Joannes de rupecissa de ordine minorum insignis theologus. ac in naturalibus doctus. tempestate hac. preter ea q̄ in sententiarum libros accurate docteq; scripserat. multa p̄dixit mox futura. in carceres trusus multa de futuris tāq; ppheta scribere voluit. videlz de duob; antixp̄is. et de ecclie cōculatione et desolatione terrarū. Et de cōuersione oīm gentiū ad fidē xp̄i. et alia multa. q̄ in ianuis adesse affirmabat. Et hec a dño ihu xp̄o sibi reuelata fuisse contestabatur. Que nō mō euenerē. s; oppositū in oībus fuisse cōstat. hmoi aut. pnosticatores mlti ab initio de his archanis decepti fuere. Quib; sati; fuisse silere qđ talia temere loqui. Que pater posuit in sua potestate. Quāobrem fides hīs pronosticationib; adhibenda nō est.

Joannes de rupecissa de ordine minorum insignis theologus. ac in naturalibus doctus. tempestate hac. preter ea q̄ in sententiarum libros accurate docteq; scripserat. multa p̄dixit mox futura. in carceres trusus multa de futuris tāq; ppheta scribere voluit. videlz de duob; antixp̄is. et de ecclie cōculatione et desolatione terrarū. Et de cōuersione oīm gentiū ad fidē xp̄i. et alia multa. q̄ in ianuis adesse affirmabat. Et hec a dño ihu xp̄o sibi reuelata fuisse contestabatur. Que nō mō euenerē. s; oppositū in oībus fuisse cōstat. hmoi aut. pnosticatores mlti ab initio de his archanis decepti fuere. Quib; sati; fuisse silere qđ talia temere loqui. Que pater posuit in sua potestate. Quāobrem fides hīs pronosticationib; adhibenda nō est.

Simon de cassia ordinis heremitarū diui Augustini in theologo et egregio predicator. p̄ id temp; tāq; medicinalem cassiam languenti anime ad vite integritatem refrigerio traditus affuit. Qui vt verus euāgelistarū interpres. et ihesu christi imitator verus. oīa ip̄ius saluatoris gesta in ordinē colligēs. in q̄ndecim subdivisit libros. Quos de xp̄i ana religione intitulauit. Sed et aliū librum de doctrina xp̄iana. de patiētia. de simboli expositione. de speculo crucis. de disciplina spūaliū. opuscula autē hec miro et quasi diuino ordine collegit. Ep̄las quoq; edidit plurimas documentis plurimis repletas. hic florentie qđ maxime spū pphetie floruit. et multo in precio fuit. Ubi etiam monasteriū sui ordinis monialium a solo edificauit. Et nobiliū matronarum ac virginū illud repleuit.

Simon de Cassia

Estum visitationis gloriose v̄ginis Marie. ab Urbano sexto p̄ octauas celebrandū ad formā festiuitatis corporis xp̄i instituit. ob impetrādā v̄nionē ecclie in scismate meritis semp virginis marie. Francisc; carrariensiu dñs

Franciscus Carrariensis senior vnicus dñi iacobini ex vxore gnatus. fr̄ ei; guilielmo ex pelice interfecto. in regnū p̄mū succedens. regnauit annis .xii. Vir qđdem splendidus et multis virtutibus ornatus ac plurima laude dignus. qđ patavinā urbē menibus castellis turribus. ac splēdidissimis edificijs et edib; tu priuatis tū publicis mirifice exornauit. Nec nō et p̄clara ac memoratu multo digna in p̄elijs gessit facinora. p̄ quibus regno suo multa p̄stitit incrementa. Verū cū bernabouem vicecomitē sororiū a galeatio maria detentū defendere. liberare statuisset. nō mō eū liberauit. s; et regnū oīne ac deniq; vitā p̄priā pdidit. Quia ab eodē tandē galeatio supat; et captiu; abduet; in modoecio furno seu carcerib; eū interire pmisit. Deniq; de octobrio mēse anni. 1393. cū vita excessisset. Cui; filius franciscus ab duce corp; impetrauit. et aromatib; cōditū pataviū cū maxio apparatu deferri fecit. Et regijs exequijs i maiori ecclia sepulcro marmoreo sepeliri fecit.

Catherina ytalica senaz vrbis ethurie oriūda. Cui; historiā fr̄ Raymund; de capua generalis ordis p̄dicatoz p̄scripsit. Ex p̄re iacobo p̄anoz tinctore et lapa n̄re p̄genita. Cū ānū. xij. attigisset sp̄eto p̄iugio p̄dicatoz tercū ordis. p̄festa innumerabiliū v̄tutū p̄clarissima in mira austeritate et abstinentia vixit. et mirabiles victorias i abstinentia habuit atq; visiones. quā xp̄s desposauit anulo habēte quatuor margaritas et adamātē i summitate. dñs qđ cor ei; abstulit tribuensq; suū. i latē cicatrix māsit. dono p̄phetie admodū insignita. Tandē āno etat; sue trigesimo. mltis patrat; miraculis romē deuotōis cā exns. vite sue finē fecit. atz ibidem ei; sc̄tissimū corp; in basilica de minerua ordis p̄dicatoz maxia cū pploz fr̄q̄ntia delatū. cū celebri deuotione et reuerentia sepelī. Quā sanctissimā virginem postmodum pius secundus papa eius conterraneus anno salutis nostre. 1460. kal. Maij in sanctaz v̄ginū numero merito aggregauit. Que quante sanctitatis q̄te qđ virtutis fuerit idem pontifex memorabili relatu p̄secutus est.

S. katherina de senis

Johannes galeaci⁹ pri
m⁹ dux mediolanensiu

Johannes galeacius vicecomes galeacii marie filius primus mediolanensiu
dux. patre ia trib⁹ annis defuncto diuisa primu inter se et bernaboue patru
dnatione. que insidiosse intercepta et captum ad morte custodiri precepit. filijs oi
bus fugatis mediolanense regnu obtinuit et decē annis regnauit. inde ab eo sca
liger supatus in deditioe venit et verona ac uincencia suo regno adiecit. pauloq
post francis euz patauina vrbe coprehedit. bononia quoq senenses perusini sese
sue potestati tradidere. fuerat hic clarissimus princeps statura procerus. eleganti
aspectu. litteris edoctus et celebri eloquencia clarus. ingenio callens ac in agen
dis astutus et sagax. duas vxores duxit. elizabeth bohemię regis filia. ex quava
lentina sola filiam genuit. qua carolo francoru regi matrimonio copulauit. Alias
katherina consobrina sua bernabouis filia. ex qua iohanne. maria. angelum et
philippu maria duces suscepit. Hic quippe cu ingentis animi et potentie vir esset
postq. 30. annis sub titulo comitatus virtutu impasset anno. 1395. septembris me
se archiepo mediolanensi oratore misso ducatus titulu a wentzeslao impatore ce
tu milibus florenis obtinuit. et p man⁹ ipsius archiepi oratoris eode mese ingenti

pompa ducatus biretuz alia insignia recepit. vixitq ea in dignitate annis. 7. Tanta quippe erat eius ani
mi magnitudo vt ad imperiu aspiraret. et nisi ia cito morte puentus fuisset ad id forte puenisset. Hic in pa
piensi vrbe inter cetera castellu siue regia domu incredibili pulchritudine extruxit. in quo tanta libroz co
pia contraxit qta alibi paucividerit. leporariuq contiguu muris cinctu iuxta illud constituit. in quo mona
steriu supbissimu ordini carthusiensiu toto orbe celeberrimu construxit atq dotauit. vbi et corpus suuz tu
mulandu ex testamento legauit.

Eclipsim solis per ea tempora fuisse scribunt que ferme p horas duas durauit.

Ladislaus caroli regis filius qui ex hungaria ab urbano sexto in italia voca
tus contra iohanna regina qua in neapoli cu toto regno obtinuit. Veru cu
et in hungaria coronā accepit anno. 1385. regine dolo interfectus est. Ladisla⁹
igit filius in apulie regno succedens regnauit annis. 29. euz adoleuisset hūga
rie regnu suscepit. sed cu ibi res paz prospere ei succederent expeditione n pau
ca suscepta et iadera de regno occupata venetis vendidit cu pecunijs in ytalias
ueniens apulie regnu obtinuit. et cu magnanimitatis et prudentie esset vir atq
oim regu potentia et reru pspertate omnibus p circuitu formidabilior euasisset
etiā romano pontifici suspectus esse cepit. varia quoq fortuna inter pontifices
sequentes et regē semp fuit. sed dū florentinos subdere statuisset ex veneno pro
curatione eoz sublatu est. Sigismundus aut qui postea augustus et imperator
fuit ladislao pdicto ex hungaria armis pulso ad ipm hungarie regnu vocatus id suscepit. et vsq ad impe
rij susceptionem. 25. annis regnauit. vir certe bellator et reipu. xpiane acerrim⁹ ppugnator ac defensor.

Ladislaus apulie vnga
rie rex

Religio dealbatorum

Beghardi ac secta flagellantiu qui se nodosis flagellis cruciarunt in germania
ac ceteris regionibus graues errores induxerunt. de quibus supra facta est
mentio. mirabilis quoq populoru motus hoc anno. 1399. in tota italia factus ē
Nā omnis fere multitudo in cisalpina gallia vno motu vestes albas et lineas ad
pedes vsq protensas cu capucis instar religiosoz cappaz quibus facies velabāt
induit. qua commotione et nobiliores femine simul et viri et principes epi cleriq
ac religiosi cuiuscūq ordinis ducti incredibili deuotionis ardore in simili habitu
incedere tentauerunt. Hoz siquidē dealbatoz longa agmina ad vicinas vrbes cō
meabāt. et pcessionaliter bini et bini pgetes pacē et misericordias supplici clamore
sepe et sepius clamabant. hymnos cantabant. q maxime sequentiā a beato grego
rio editam Stabat mater dolorosa etc. Durauitq huiusmodi motus menses fere
tres. vnde initu habuerit incertu. primi in italia lucenses fuere. vtriusq sexus in
duti albis ad tria milia. Huius tamen religionis auctor quidaz sacerdos fuit qui
tantā modestiā vultu ac verbis pre se ferebat vt ab omnibus sanctus haberetur.

Ipm tamē bonifaci⁹ pontifex apud viterbiu vrbe tandē pphendere fecit. et tanq supsticiosus ad se pductu
igni exuri fec. hoz at crucifixi imaginē q an se deferri faciebāt adhuc lucēses cu maxia veneratiōe pstant.

Jubilei annus hoc anno. 1400. rome iussu bonifacii pontificis celebrat. quo fere innumera hoim mul
tudo puenit. et eo anno ob ipsius iubilei et maximā dealbatoz frequentiā tantā pestilentiā vbiq fuis
se tradunt vt apud florentiā vrbe ad triginta hoim milia absumpta fuisse referat. Quarto quoq anno wē
cestat regis pestis seuissima populata est bohemiā. In praga vero in quatuor mensibus in vna tantum
sancti Stephani parrochia tria milia funez. l. fuere. Pragenses inter hec populari tumultu excitati atq
in furorē acti iudeorum domos inuadunt bona eoz diripiunt. domos incendunt. atq intra duas horas
non serui non etati parcentes infelicem gentē gladio cedunt. perisse aliquot milia ferunt. seruati cōpluri
mi infantes misericordia bonoz ciuiū baptismi gracia accipere.

Berta etas mūdi

Anno mundi. 6603.

Anno xpi. 1404.

Innocentius septimus papa patria sulmonensis. cosinatus antea vocatus. sancte crucis p̄sbyter cardinalis. bonifacio suffectus rome pontifex creatur qui iureiurando collegio sponndit q̄primū esset p̄ vnione requisitus pontificatu renunciare. vir quidem grandeuus ⁊ multaz magnarumq; rez experientia instructus. qui pontificatu suscepto in quibusvrbani ⁊ bonifacij vestigia secutus est. quos priuatus carpebat. non modo quod tantope laudabat effecit. verū etiā iniquo animo ferebat si quis apud se ea de re verbū vllum fecisset. p̄terea adeo tumultuose omnia gubernabat. vt cuz romani instarent quod scisma de ecclesia tolleretur ip̄os ad ludouicum nepotē tanq̄ ad carnificem misit. qui statim vndecim ex ipsis (e fenestris deieci) necari fecit. Qua seuitia permotus pontifex romanus accito ladislao rege arma aduersus pontificem cepit. qui statim cum ludouico nepote viterbium fugit. inde po. ro. aulicos eius interfecit. Verum capitolio ⁊ ponte miluio occupatis ac cedibus pacis ira declinante romani pontificem in gratiam receperunt. qui cum romani venisset nonnullos cardinales delegit. quoz de numero angelus cornarius venetus. postea gregorius duodecimus appellatus. ⁊ petrus philargi cretensis alexander quintus pontifex postea creatus. tercius otto columna martinus post vocatus creauit. ⁊ ludouicum p̄dictum agri piceni marchionem p̄stituit. ip̄e v̄o non diu post rome moritur pontificatus sui anno secundo. sepeliturq; in basilica petri i sacello qd̄ olim pontificibus dedicatum erat. quodq; vetustate ⁊ situ corruens nicolaus quintus postea restituit.

Anno mundi. 6605.

Anno xpi. 1406.

Gregorius eius nominis duodecimus natione venetus angelus corari⁹ seu cornarius antea vocatus tituli sancti marci p̄sbyter cardinalis pontifex creatus anno dñi M. cccc. vi. pridie kal. nouemb̄ris. pontifex siquidem maxime seueritatis ⁊ sanctimonie p̄cipue reuerend⁹. qui pontificatu suscepto facta iterato ad deponendū pontificatum se scripto adhibitis notarijs ⁊ testibus obligauit. si benedictus qui alterum pontificatū in gallia tenebat se quoq; abdicaret. Cohortantes igif in principio sese p̄dicti pontifices ⁊ ad mutuas abdicationem offerentes. Cum v̄o de eligendo loco quo sine discrimine vterq; venire posset mentio habere. neq; de ea re satis inter eos conueniret. collusores ⁊ fidefragi ab vtroq; cardinalium conuentu sunt habiti maiore diuisiones concitauerunt. Quapropter cōcilium pisane celebratū est in quo ambo de collusione accusati ambo pontificatu priuati sunt ⁊ alexander eligif. dū gregorius abesset armis omnia rome circūsonabant. gregorius quasi pfugus de concilio ariminū. p̄fectus a carolo malatesta pbenigne ⁊ splendide est habitus. Benedictus aut post habitum in perpiniano cōciliū quo tutior esset ad castellū panischole locum munitissimū confugit vbi diutius immoratus. vterq; aut licet in pisano concilio exauctorati essent tanq̄ veri pontifices cardinales creauit. maxime v̄o gregorius. qui dum luce esset de consensu cardinaliū qui nondū ab eo discesserant gabrielem candelinarium cardinalem creat. qui postea in pontificem electus eugenius q̄r⁹ appellatus est. Hic tandē ad constantie conciliū carolo malatesta oratore misso pontificatu se libere abdicauit p̄ q̄ libera abdicatione p̄uē⁹ ois eū agri piceni legatū creauit s̄ nō multo p̄ recanati aī dolore defecit vbi ⁊ honorifice conditus est.

Anno mundi. 6608.

Anno xpi. 1409.

Alexander eius nominis quintus papa natione cretensis petrus cādianus antea vocatus ordinis milior frater ⁊ doctor archiep̄s mediolanensis. vir doctrina ⁊ sanctitate vite p̄clarus hoc anno in concilio pisano gregorio ⁊ benedicto abrogatis oim cardinaliū consensu qui tū in cōcilio pisano erant pontifex creatur. qui in omni vita ⁊ etate p̄stans. ab adolescentia ordinē minor ingressus adeo parsius liberalibus studijs theologicisq; disciplinis vacauit. vt breui ⁊ publicā scolam habuerit. ⁊ in libros sententiarū docte et acute scripserit. magnus quoq; orator. magnus p̄dicator est habitus. ideo a iohāne galeatio duce mediolanensi accitus primū locū in cōsultationibus suis habuit. Creaf deinde rogatu galeacij vicētin⁹ ep̄s. postea nouariēsis mutato loco. postremo p̄sul mediolanensis factus. ab innocentio septimo cardinalis basilice duodecim ap̄loz creaf. quo quidē gradu pontificē dignitatem adeptus. Adeo aut munificus erat in paupes et viros sua benignitate dignus vt breui nil sibi reliquerit. vnde p̄ iocū iterdū dicere solebat se diuitem ep̄m fuisse. pauperē cardinalē. mendicū pontificē. In eo defuit illa habendi cupiditas. queyna cū re ⁊ etate accrescit simul. Tanti p̄terea animi fuit vt ladislau regem potentissimū qui ditionem ecclesie vexauerat regno p̄uauerit. Soluta concilio bononiā pficiscif. Tandem cum grauiter egrotare cepisset cardinales ad concordiam adhortaf. lacrimantibus omnibus saluatoris verbū proferens. Pacē meā do vob pacē meā relinquo vobis. statim moritur pontificatus sui mense octauo. sepelif q; bononie in ecclesia fratrum minorum.

Linea summor pontificū
Innocentius septimus

Gregorius duodecimus

Alexander quintus

Rupertus bauarie dux ac comes palatinus rheni anno millesimo quadri-
gentesimo wentzslao bohemo p̄dicto impatore tanq̄ inutili (p̄pter igna-
uiam ⁊ socordia) imperio priuato ab electoribus impator delectus imperauit
annis. x. Colonie ab archiepo coloniensi corona decoratus fuit. homo sane xpi
anissimus. iusticie cultor. in rebus bellicis strenuus ⁊ in defensione oppresso-
rum sollicitus. ⁊ p̄pterea a bonifacio pontifice in imperio confirmatus. Hunc
quidem florentini p̄pter ipsius animi magnitudinē contra galeaciū mediolani
ducem vltima desperatione ducti auxiliatorē ea in italiam conditione accersue-
runt vt non prius p̄missam ingentē pecuniam acciperet q̄ vicecomitis terras
cū exercitu attigisset. venitq̄ extremo autumnio impator vt ⁊ benedictiones im-
perialem a summo pontifice acciperet. ⁊ agrum vt pecunias a florentinis acci-
peret brixianū. ad benaci gardelacus oram ingressus est. sed parte pecuniarū
iam p̄cepta galeacij copijs congressus fractusq̄ tridentum redijt. Coloniensis
presul ⁊ leopoldus austrie dux ab impatore abeuntes cū maxima copiarū. par-
te domū redierunt. vnde venetis vocantibus e tridento profectus taruistiū pa-
duam est delatus. ad quem florentini oratores sumptuosissimo quidem appa-
ratu. sed copias illius desiderio minores vt bellū resumeret transmiserunt. Ductoresq̄ earum copiarū fuer-
unt Sfortia attendulus cutignola romadiole oppido oriundus tunc primū nosci ceptus. ⁊ baldesar mu-
tinensis. Cūq̄ pecuniarū quoq̄ paucitatem addidissent florentini ⁊ in altercatione p̄ menses p̄sisterent ⁊ so-
lutio pecuniarū negaret indignatione concepta impator abire constituit. equitatu igif per terram ad taru-
sium p̄misso ip̄e venetias petijt visendiq̄ causa ciuitatem mirabilem. Susceptus aut a venetis insigni ma-
gnificencia cunctis exhibitis. que ad honorandos principes exhiberi solent. cladem receptam exposuit. tā-
dem v̄o cum neq̄ pontifex romanus neq̄ veneti in fauore auxiliūq̄ eius palam descenderent. florentini au-
tem ea postulata que difficilia factu videbant differrent. re infecta mense aprili patauo mouens longis iti-
neribus transalpes in germaniā redijt. Rupertus autem ex vxore elizabeth filia burgrauij nurnbergensis
multos heredes reliquit. rupertus ⁊ fridericus ante patrem obierunt. sup̄stites reliquit ludouicū. stepha-
nū iohānez ottonē inclitos duces. Filias quoq̄ tres. vna duci austrie friderico de atthesi. alia comiti cleuie
quē sigismundus impator ducem fecit. tertia margaretha duci lothringie matrimonio iuncte fuerunt. Ber-
nitor aut cum filijs vsq̄ ad obitum sub obedientia gregoriū pape permansit. Concilium pisanum nō rite ce-
lebratum educens. Tandem post gloriosa gesta in impio ⁊ in germania. anno dñi M. cccc. x. in oppenheim
mortē obiit ⁊ in haidelberga ad scm̄ spm̄ sepultus.

Concilium pisanum

Conciliū pisanum p̄uisione ecclesie p̄sis celebra-
tus fuit. sublata em̄ spe conueniendi benedictū
et gregorium anno dñi M. cccc. viij. de mense maij
cardinales recedentes post longā disputationē flore-
tie an ob pessimū scisma ecclesie nociuū cardiales cō-
cilium conuocare possent. determinatū p̄ doctissimos
viros id licite fieri posse. vtriusq̄ pontificis cardina-
les p̄ celebrando vniuersali concilio ciuitatem pisa-
rum decreuerunt. cui rei cōmunitas florentina cōsen-
sit. vnde significanter gesta p̄ nūcios ⁊ lras vocarūt
ad conciliū omnes ep̄os p̄latos principes ⁊ cōmu-
nitates. conuenitq̄ tandem in eo loco multitudo ma-
gna cunctarū fere nationū. In eo concilio accusati de
collusione pontifices ambo. decretum est vt oratores
mitteret ad vtrūq̄ vt ad locum accederēt. quorū ope-
ram benedictus derisit. gregorius non ad eos perti-
nere congregare conciliū ait. Tandem ambo priuati
sunt ⁊ alexander natione grecus ad pontificatum as-
sumptus qui pauco tpe sedem petri tenuit. Testatur
est per eam mortem quā ante oculos se continuo cer-
nere dicebat nec reformidare cōscientia bene actevi-
te motus se existimare ⁊ credere que in concilio pi-

sano decreta fuissent recte atq̄ integre facta esse omnia sine dolo malo fraudeue anno fere postq̄ sedere ince-
perat mortuus. quo anno laboratū est fama ac peste. Per hec tempora ludouicus andegauen. fili⁹ ei⁹
ludouici qui cum carolo de regno contendit. p̄sas veniens concessionem regni appulie ab alexandro papa
recepit. Maz ladislaus cuncta effecerat quo conciliū impediret. itaq̄ cum exercitu contra ladislaum missus
Cūq̄ eo baldazar cora ex latere legatus. non multum tamen p̄fecerunt. ⁊ fere circa vrbem romam cōmorā-
tes nec vltra progressu irritu cepto redierunt.

Berta etas mūdi

S. Vincenti⁹ ordinis p^rdicatorum

Vincentius cathelanus ordinis p^rdicatoz declamator z theologus celeberrimus ex valentia vrbe natus ac nobili familia ferrarioz. Cui⁹ pater notari⁹ publicus qui tres habuit filios. petrū primogenitū laudabilis vite z vxorem habens. Alii bonifaciū iuris vtriusq; doctore. qui mortua vxore ordinē carthusien-
sum ingressus tantū sua prudentia effecit vt generalis prior ordinis fieret. Terci-
um vincentiū qui in virginitate pmanſit. z anno M. cccc. z vltra nō modo celebri
doctrina sed singulari sanctitate insignis fuit. qui cū p^rditionis dono plurimū
illustratus fuisset quoad vixit ecclesiam dei p^rdicando. docendo z monendo non
modo verbis sed z exemplis adiuvare nō destitit. hoc sanctissimū opus euangeli-
zandi triginta annis continuans. Tandē sedem petri tenente martino quinto an-
no. i. 4 i 8. imperante sigismundo ex hoc seculo migravit. z cū i morte z post mor-
tem plurimis claruerit miraculis calix⁹ tercius pontifex eius compatriota anno
reinde dñi. i. 4 5 5. eas ob res in sanctorū confessorū numero eū aggregavit. z eius
festum nonis aprilis celebrari mandavit. Sepultus in sevectute bona in ciuitate
venetensi in eccia cathedrali qz ordo non habebat ibi conuentū. p^rdicabat aut i vt

ta sepe numero de finali iudicio z aduentu antichristi tanto terrore vt omnes in timores conuerteret. vt pec-
catores futuram dei iram abhorrent.

Franciscus martini ordinis carmelitarū theologus celeberrimus p hoc ipm tps in p^recio existens. cui
multos erudisset discipulos ad agitandum intellectum librū de conceptiōe virginis Marie pposuit.

Gerhardus groet claret sanctitate vite z scientia. z incepit pgregationem in dauāria z plura scripsit
Johannes rußbroch clar⁹ habet. vir ad modū deuot⁹ z illuiat⁹. etiā mltā scripta i theutonico reliqt

Henricus yota sacre theologie professor. Henricus quoq; de bassia etiam doctor theologie. hū duo
luminaria ecclesie in vienna panonie fuerunt.

Baldus perusin⁹ pcellentissimus legis peritus bartholi saxoferratensis di-
scipulus. z ipe vna cū angelo z petro germanis hec ipa tempora clarissi-
ma reddidit. qui cū post magistrū suū in iuribus ciuili z pontificio obtineret
principatum infinita ppe edidit libroz volumia. Sup toto em iuris ciuilis cor-
pore pegregie cōmentatus est. Insup z in scdo decretaliū ac feudis scripsit. Ad-
ditiones ad speculum pposuit. atq; clarissima consilia post se reliquit. Tandē
ob doctrine pstantiam a philippo mediolanensū duce publico salario papie vo-
catus. anno dñi. i. 4 2 3. mense aprili ibidē defunctus apd frēs minores sepelir

Bartholomeus de saliceto iuris consultissimus p hoc tem pus floruit z in le-
gibus nōnullos cōmentarios composuit. Hic cū apud albertum estensem ferrarie marchionē in p-
nicola⁹ florētū⁹ medic⁹ cio eēt cū ipo egityt a bonifacio pō. pūilegiū duocadi studiū i ferraria obtinerz

Nicolaus eximij nominis medicus natione florentinus p hec tpa existens.
in omni medicina grande opus componendo relinquens. qd de omni me-
dicina ex veteriorib⁹ z doctis medicis exquisitis accurata lucubratione extraxit
Obijt deniq; florentie post multas curationes anno dñi. i. 4 i 2.

Marsile⁹ de setā sophia patauū⁹ medic⁹. z ipe mltarū rerū cognitiōe insigni
tus cum quedaz edidisset in medicina sup hippocratis libros multos scri-
ptores ingenio z subtilitate pcelluit z suā patriā doctrina z fama exornauit.

Johes rauennat⁹ grāmatic⁹ z rhetor luculētissim⁹ his tpi⁹ floruit. vir certe
maximi ingenij z singularissime doctrine. qui vt leonardus aretinus ei⁹ di-
scipulus testat^r primus fuit a q eloquētie studia tantope longo postliminio in ytaliā sunt redacta. Hic cū
a francisco petrarcha egregie edoct^r fuisset. et ipe viros seqntes excellētissimos habuit discipulos.

Emmanuel crisoloras bizantinus patria constātinopolitanus. vir domi nobi
lis. ne dū litteraz grecaz peritissimus. verū omni doctrina ac virtutib⁹ no-
bilior atq; pclarus his temporibus constantinopoli patria a turchis obsessa. ve-
netias mari delatus primo in exaudita eius fama inuitatus benigne ac postulat^r
et litteras grecas ibi docere cepit que iam septingentis annis conticuerant z per
eū reuiuiscere ceperunt. Hic itaq; cū in italiā venisset primovenetias multos ado-
lescentes grecas docuit litteras. indeq; a florentinis publico solario vocat^r plu-
rimos habuit discipulos. a iohanne rauennato p^rdicto litteris latinis edoctos.

Inter quos fuere leonardus aretinus. paulus strotia. petrus paulus vergerius
iustinopolitanus. omnibonus vicentinus. guarinus veronensis. carolus aretin⁹
pogius florentin⁹. franciscus barbarus z franciscus philelphus z alij. Inde
curiam romanā cum secutus fuisset z apud constantiā vbi generale conciliū cele-
braret accessisset z p^rdicti discipuli dulcedine verborū suozū allecti eū sequi volu-
erunt. Hic aut z si omni sciētia edoct^r fuerit nihil tñ scripto qd extat reliqt. Con-
stantie aut deficiēs a pogio floretino melliflua orōne cū epigrāmate boneſtat^r ē.

Crisoloras constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Constantino-
politano

Bal. Rensm

Tamerlanes

Tamerlanes magnus tartarorum seu parthorum rex. incredibilis potentie vir. hoc etiam anno. 1402. vita excessit. Qui primum (ut aiunt) genere parthibus humili loco natus. gregorius miles. adeo inter suos corporis agilitate excelluit. ut breui multarum gentium dux fieret. quibus parthorum imperio potitus scythas. hyberos. albanos. persas. medosque sibi subegit. mesopotamiam inuasit atque armeniam. transiitque euphrate cum quadringentis milibus equitum. sexcentis milibus peditum. omnem asiam quam miorem appellamus obtinuit. Regem omnium potentissimum pazaitem thurcorum dominum cum pari equitum numero et magnis peditum copiis fines suos tutatam. apud armenos primo superatum ducentis milibus hominum interfectis viuum cepit. caueaque in modum fere inclusum. per omnem asiam circumtulit egregium admirandum humanarum rerum spectaculum. Castra eius in urbis modum ordinata fuere. statuto cuique arti loco ad vite usus necessaria. summa semper rerum copia inueniebatur. cum nullus esset latrocinii locus. Inde a thanai flumine usque ad egiptum uniuersam asiam percurrentes. ismyrnas antiochiam. sebastem. tripolim. damascum. multasque validissimas urbes vi cepit. diripuit atque incendit. Soldanum egiptiorum principem bello superatum ultra pelusium repulit. egiptum ingredi parantem. vaste solitudines et deserta loca auerterunt virum bellicis artibus insignem. Damasco capta cum arcis antique expugnatio difficilior videretur. Constructa e regione altera quam antiquam altitudine superaret vi cepit. Capha urbs genuesum tunc colonia in thaurico cheroneffo. non procul a bosphoro cymerico existit. hac cum tamerlanes inuadere statuisset. Schythas negotiatores promisit. qui preciosissimas animalium pelles minori quam consueuerunt pretio vendiderent. Sciens aurum abscondi posse. pelles subfodi non posse. Ad hoc bello indicto ad motis urbi machinis expugnata vi atque armis ciuitate. Et auro et pellibus positus est. In obsidionibus urbium prima die albo tentorio utebatur secunda rubeo. tertia nigro. qui sese dabat in albo sedenti salutem consequantem. rubeus color moriendum indicabat. niger ciuitatis excidium. et omnia in cinerem conuertenda. Fama est populos cuiusdam ciuitatis qui prima die deditonem neglexisset. pueros puellasque omnes in candida veste ramos olivae per se ferentes exiisse ut principis iram placaret illi omnes ab equitatu coculcari atque coteri iussit. et urbem captam incendi. Interrogatus ab homine genuensi qui ei familiaris erat. cur tanta crudelitate uteretur. Comotum distorta facie ac spirantibus ignem oculis respondisse. Tu me hominem esse arbitraris falleris. Ira dei ego sum et orbis vastitas. caueto ne post hac mihi occurras. Ferebant qui Tamerlanem viderunt cum hanibali simile. Deletis regibus vastatis pluribus. primum cum onustum de victarum gentium spoliis exercitum in patriam reduxit. Et ciuitatem marchantem condidit et hostium spoliis exornauit. Vita functus duos filios reliquit regni successores. qui discordia laborantes effecerunt ne parthorum imperium rursus posset emergere.

Paulus venetus

Paulus venetus eremitarum diuini Augustini. Et ipse theologorum et philosophorum princeps. Nec non et disputator acerrimus. Hoc ipso tempore in uniuersa italia nominatissimus habitus est. eo quod cunctos dialecticos philosophos. ac sue etatis theologos sine controuersia superauerit. ac etiam tanquam alter apollo post se futuros philosophos sue sapientie lacte nutruerit. qui nisi matura morte preuentus fuisset. omnes antecessores suo ingenio suisque scriptis superasset. Atque in iuuentute super libros Aristotelem. commentaria scripsit. Et summam in philosophia. logicam breuem. Summulam de naturalibus. atque contra cecitatem iudeorum tractatum edidit. Sermones multos ad clerum. Tandem inueniens satis moriens in sacristia sui ordinis sepulcro marmoreo sepelitur.

Bartholomeus de urbino ipsius eremitarum ordinis diligentissimus doctor. et urbinatus episcopus hoc ipso tempore clarus effulsit. Qui et si multa ediderit in primis augustini atque ambrosii singula dicta in alphabetum redegit. Et opus Aristotelis quod cum vocabulo appellauit. Aliud quoque de spirituali bello.

Iordanis item alemanus eruditus theologus ob ipsius doctrinam et multarum antiquitatum indagatorem magno in pretio fuit. Qui inter cetera pulchrum quadragesimale edidit. Apocalipsimque pulcre explanauit.

Iacobus quoque ordinis heremitarum theologus natione toletanus bisdecem temporibus floruit. Et uniuersas ferme scripturas sacram coplanauit. et Sophologium composuit precellentissimum ad diuinam sapientiam perquirendam suaserium. Quod quidem volumen quanti facendum sit multis epigrammatibus declaratur.

Verona clarissima ac vetustissima ytalie ciuitas. anno. 1405. sexto kalendas iulias (a carrariensibus occupata et oppressa) in venetorum manus concedente iohanne maria vicecomite mediolani duce. per franciscum ganzagam. et iacobum ferme. et paulum seuellum patricium romanum deuenit. Et nunc usque cum magno augmento ipsius permansit.

Pise item potentissima ac superbissima etruscie ciuitas florentini populi emula. hoc anno durissima obsidione et acerrimo bello domita in ipsius populi florentini ditionem potestatemque deuenit. Impetu enim facto florentinos urbe eiecere. et ipsam in libertatem reducere. Florentini ignominiam non ferentes. bellum pisani intulerunt implacabile. Et comitibus undique interclusis urbem acerrime obsiderunt. quam post aliquot menses fama crudelissima laborantem. prodente eam iohanne gambacurta iugum ab integro suscipere coegerunt.

Veneta ad Venetas
deuenit

De florentinis

Berta etas mundi

*Patavia ad venetia
morum deuenit*

Pataviū magne potetentie ac splendoris ciuitas anno dñi. M. cccvi. obsidione a venetis oppressa in venetoz manus deuenit. franciscus em iunior carrari⁹ frāscī senioris filius cū in vicētinis exercitū duxit. Cui statim venetoz dux et senatus tybicinē mittens rogat ne vicētinis vectigales bello attingat alioqñ senatū venetū haberet inimicū. S; frāscī durius crudescere cepit. Indignati veneti cū frāscī ganzaga fedus pcutientes generalē ducē s; eū constituerūt. primo veronā cepit pcedēte mediolanensī dūcīssa. Et capto iacobo carrariensī vinctū venetias transmisit. Inde in pataviū exercitū ducēs p⁹ aliqñ mēses cū fama oppōsa eēt. et peste grauissima et cōtinuis oppugnationibus. galeacius ganzaga franciscī frater ignorante carrario p portā sancte crucis sibi a ciuib; apertā copias introduxit. Et casu carrariū repēriens. vbi cōuenērūt. vt galeazio castri dominio pcesso. ipse carrarius ad senatū p misericordia impetranda cōmigraret. Et si q; volebat impetrasset. Ciuitas ipi⁹ esset. Sin aut regrediēs i pristino statu restituere tur. Ideo carrarius cū francisco tercio filio ad senatū i veste humili accessit. a q; nullā grām pmeruit. s; oburgationibus mulctatus. i carcerē cū filio recludi iubet. Et statim missis cōmissarijs ciuitas nomie senatus occupata ē. Que res galeatio molestissima fuit. frāscī postmodū strangulat⁹. fili⁹ q; mortis genere perierit dubiū. Supfuerāt eius duo filij Obertinus et Marsili⁹ q; an captiuitatē vrbis ad etruscos pfugerāt. At sic eo anno q̄rto kal. decēbris veneti pataviū obtinuerē. Et due potentissime ac illustrissime familie. s. Scaligeroy et Carrariensīū ppter eoy dissensiones sue diuturnitatis et potentie. vno q̄si tpe finē acceperūt. Qui in verona et patauio p annos multos maxima cū gloria imperij scepra tenuerūt. ac sic veneti plurimas ciuitates obtinuerūt. et eoy nomen supra modum excreuit.

Ordo monachorum montis oliueti

plantationē esse diuinā. nō humani cōsiliij. Exhilaratusq; pontifex illoy vitā et modū viuendi. sicut eoyū priuilegijs p̄stare dicat. q̄libentissime comprobauit. Et vt id diuinū opus s̄ceptū stabilitatē suscipere statim albū habitū ad diue yginis marie reuerentiā cū regula beatissimi bñdicti eisdē contulit. Quas maximis p̄uilegijs et gratijs cōmuniēs inter mōchos diui bñdicti annūeravit. et mltā mōsteria icolēda p̄cessit.

Ordo monachoy alboy. qui mōtis oliueti ordo nūcupat. Huius scismatis t̄pibus in senēsi agro a q̄busdā nobilissimis senēsis initiū sumpsit. Multi nāq; clarissimi senenses q̄s scismatū et bellicay tēdebat p̄turbatio. sp̄s sancti grā inspirati. vrbe vno animo egressi. nō longe in montē q; oliuetus dictus accessere. vbi i vnū congregati. Et a curis mūdialibus semoti. tā q; eremite deuotissimi deo in oīomb; et vigilijs ac crebris ieiunijs defuire ceperūt. Quoy exemplo multi nobiles et adolescētes permoti. desiderio celestis p̄rie ad eisdē cōfluxere. Quāob̄re incredibili feruore in dei hūitio exercebre ceperūt. Quoy fama cū ad pōtīfices puenisset principales ad se romā vocauit. Et eoy viuendi p̄positū diligenti examinationē intelligere voluit. Cognitūsq; eoy votis. Exclamauit dicēs. hāc

Ordo nouus mendicantiū sub diui hieronimi titulo. p̄sulante Innocētio septimo pōtīfice nup defuncto ex tercio ordīe seraphici franciscī. a q̄dā Redo noīe mōtis granelli comite apud fesulanā ethurie vrbe primo excitatus ē. Et aut coadiutor h in sctō opere Bualterus marsus fuit. Et hi duo mire sanctitatis et integritatis viri huiusce regularis obfuitie et discipline fundatores et auctores fuere. Et sanctissimis institutis cū doctrina atq; exemplo mirūimmodū erexere. Quē q̄dē ordinē gregorius. xij. iste priuilegijs approbās s; regula bñssimi p̄ris Aug. quo ad vota principalia aplica auctoritate p̄firmavit. Eugenius deinde q̄rtus vir vtiq; religiosissimus et ipse eadē auctoritate additis alijs priuilegijs mendicantium itez approbauit et confirmavit. Eisdem aut in memoriā pristīne terciij ordinis religionis habitū griseam tunicam cum clamide similiter grisea pro habitu concessit.

Ordo alius canonicus celestini habit⁹ cōgregatōis sancti georij de alga apud venetias hīsdē t̄pib; a religiosissimo viro postea p̄iarcha laurentio iustiniano atq; alijs religiosīs primum incredibili fauore et q̄dā austeritate initiū sumpsit. Quā cōgregationē Gregorius p̄dictus q̄busdā cōstitutionibus sibi datis s; prima bñ petri regula p̄firmavit. Que statim egregijs viris ac doctissimis valde creuit. Quoy de numero Antonius Corarius Gregorij pontificis nepos. inde hostiensis cardinalis. Et gabriel postea Eugeni⁹ q̄r⁹. Qui mōasteriū a p̄ncipio p̄na hereditate plimū āpliauit et exornauit. Fuere et alijs ea i cōgregatione successores vita et morib; p̄clarissimi. Qui religioz doctrina atq; optimis exēplis p virili sua illustrarūt. Marini⁹ quiri⁹ egregius. et mapha⁹ cōtaren⁹ venet⁹ postea p̄iarcha et alijs complurimi.

De heresi hussitarum et eius origine

Johannes wicleff

Perfida hussitarum insania que sub rege wentzellao etatis sue anno quinquagesimo ortu habuit. His temporibus germanos catholicos crudelem immodum armis vexare cepit. cuius originem et progressum hoc loco persequi animus est. quoniam ea pestis cum pene totam germaniam conturbavit neque adhuc extincta regni bohemicum magnam partem occupat. Rexerant scholas pragenses primo theutonice id molestissimum bohemis fuit hominibus natura ferocibus atque indomitum. Ex quibus vir quidam genere nobilis ex domo quam putridistis vocant apud oxoniensem anglie civitatem literis instructus. cum iohannis wicleffi libros offendisset quibus de reatibus universalibus titulus inscribitur magnopere illis oblectabatur exemplaria secum attulit. inter que de civili domino. de ecclesia. de diversis questionibus contra

clerum. pleraque volumina veluti preciosum thesaurum patrie sue intulit. imbutus iam ipse wicleffitarum veneno et ad nocendum paratus virus in ciues euomuit. Commodavit autem scripta que attulerat. his potissime qui theutonicorum odio tenebantur. inter quos iohannes emicuit obscuro loco natus. ex villa hus quod anserem significat cognomen mutuatus. Hic cum esset ingenio peracri et lingua disertus multumque dialecticis oblectaretur et peregrinas opiniones amaret auide admodum wicleffitarum doctrinam arripuit eaque theutonicos magistros vexare cepit sperans eo modo confusos theutones scholam relicturos. Quod cum non succederet a rege impetrarunt ut pragensis gymnasium ritu parisiensis gubernaret. Ea res magistratum schole theutonicum abstulit. Quam ob causam commoti magistri ac discipuli theutonici generis iureiurando adacti vno die supra duo milia pragam reliquere. nec diu post circiter tria milia secuti apud liptzk misne civitatem trium dierum itinere a praga distantem universale studium erexere. quod ab alexandro pontifice privilegiis munitum ac confirmatum fuit. et per illustres duces saxonie dotatum ac structuris exornatum. a quo liptzk in cunctis augmentum sensit. Bohemis schole sue gubernatio libera patuit. quippe princeps habitus est iohannes hus lingua potens et mundioris vite clarus. qui ubi satis fidei compactum sibi existimavit venenum quod iam pridem occulte conceperat palam euomuit. multa de libris wicleffi in medium attulit asserens in eis omnem veritatem contineri. adiiciensque crebro inter predicandum se postquam ex hac luce migraret in ea loca proficisci cupere ad que wicleffi anima pervenisset. quem virum fuisse bonum celoque dignum non dubitaret. Verum in lundano quadraginta quatuor articuli in eius libris reperti ab archiepiscopo cantuariensi et alijs episcopis et doctis viris condemnati. wicleff exhumatus corpus combustum fuit. Sequebantur tamen iohannem cleri ferme omnes ere alieno gravati sceleribus insignes et ab ecclesia catholica recedentes ipsam valdensium sectam et insaniam amplexi sunt. Huius pestifere ac iam pridem damnate factionis dogmata sunt. Romanum presulem reliquis episcopis parem esse. Purgatorium ignem nullum inveniri. Vanum esse orare pro mortuis et avaricie sacerdotis talis inventus. Dei ac sanctos imagines delendas. Adedicantium religiones malos demones invenisse. Sacerdotes pauperes esse debere sola contentos elemosina. Auricularem confessionem nugacem esse. Sufficere sua quecumque deo in cubili suo confiteri peccata. Eyniteriorum inanem usum. Sacerdote quocumque loco sacrum corpus perficere. In canonicis horis frustra transire. Ieiunium ab ecclesia institutum nihil inesse meriti. atque alios plerosque errores edixere. Sed attulit novam pestem petrus dresensis. id est oppidum misne super albiu situm. qui apud ecclesiam sancti michaelis populum predicando instruebat. iacobellum misne. aggressus mirare ait doctum virum errorem alium non animadvertisse. communionis eucharistie in qua sub una tantum specie dominicum corpus ministratur. cum apud iohannem evangelistarum et apostolum christi sub duplici specie panis et vini summi debere videatur. Commotus his iacobellus in vetustis codicibus dyonisijs presertim et cypriani communionem calicis laudatam invenisset publice commovere populum cepit ne communionem calicis quoquo pacto negligerent. Huic heretici consensere haud modica gescientes leticia quod articulum invenissent in evangelica lege fundatum. Inde varia attemptata fuerunt usque ad concilium constantiense sine fructu. Apud enim glatoniam nobile monasterium fratrum predicatorum extra menia oppidi situm a fundamentis desierunt. eaque prima ecclesiarum ruina in hussitarum novitate facta. decurrit in ecclesias monasteriaque passim nobilissima superis dicata templa. ferro atque igne vastantur. Per idem ferme tempus surrexit et alius pseudo sacerdos apud pragam iohannes quidam ex ordine premonstratensium ipsius monachus et in omne scelus audax. cum neque bene sapere videretur monasterium carmelitarum invasit. Sophia interim anxiosa quo pacto tuere crebris nuncijs ac litteris sigismundum vocare. vicinorum auxilia petere atque in omnes partes mentem dirigere. Sigismundum malo usum consilio in turchos qui se iam prius castris exuerant arma prius movere quam bohemiam petere libido incessit. quod si mox exercitum pragam duxisset antequam vires hereticorum coaluissent nunquam ea incendia germaniam exuissent. At ille cum turchos laceffere parat bohemiam amisit et hungariam non defendit. Expropter cum serum esset eius auxilium regina ex thesauro regio copias comparavit. arcem firmavit. pugnatumque deinde die noctumque quique diebus seuisimis assis. multi utriusque caeli. pretorium incendio deletum ac magnifice domus exusse.

Ingenium hussitarum

Annali Wicleff

Bexta etas mundi

Anno mundi. 6609.

Anno xpi. 1410.

Johannes eius nomis vigesimustercius papa. patria neapolitanus et nobi-
lis. Baldezar cognomento cossa antea vocatus. sancti eustachij dyaconus
cardinalis hoc anno predicto alexandro mortuo bononie pontifex creatus. sedit
annis. 4. menses. x. Sunt qui scribant id factum violenter esse. quod et legatus bo-
noniensis esset et armatos milites tum in urbe tum in agris per stationem habuerat. ut
si periculis id obtinere non posset minis et armis tandem consequeretur. Cum multi
producti fuerunt neminem approbare voluit. date inquit mihi petri clamides ego
eam dabo pontifici. ille pallium humeris suis imponens. papa ait ego sum. id
quod patribus displicuisset. utcumque est. constat eum pontificem creatum fuisse ad
eamque dignitatem semper aspirasse. Erat autem hic pontificij et civilis iurium peritissi-
mus. vir in temporalibus quidem magnus. in spiritualibus nullus omnino atque
ineptus. et rerum gerendarum experientia magisque vite sanctimoniam praeditus. Qui
suscepto pontificatu dies aliquot bononie commoratus. et postmodum romam per-
fectus est. fuerat enim illa prius aliquanto de manibus extorta ladislai. Inter eius
per agrum florentinum et senensem ad inferum mare. inde per tarquinatem ad urbes
fuit. post hec apparatus facti. missaque aduersus ladislauum copie. duces militie
erant paulus vrsus et Sfortia. Verum sequenti anno iterato iohanne bello vera-
re cepit. Ideo pontifex timore correptus florentiam primo. postmodum bononi-
am venit. et non ita multo post mantua ad Johannem franciscum gonzagam per-
fectus est. ibidemque et laude et cremone cum sigismundo cesare de pellendo ladislao
qui romam et multa ecclesie oppida occupauerat conuentum habuit. Unde ad con-
cilium Johannes omnium nationum consensu citatus ad tollendum scisma duos car-
dinales in germaniam misit. qui una cum principibus gallice et germanice natio-
nis locum idoneum deligerent. Constantia igitur germanie urbs idonea est visa
eo perficerent omnes. et iohannes pontifex admonentibus quibusdam ne id fa-
ceret. eo tamen profectus. Verum superueniente sigismundo multa crimina ponti-
fici obiecta sunt. quorum causa mutato habitu familiarique clanculum noctu fugiens.
Cum iam amplius quatuor mensibus in concilio fuisset schaffhusen abiit burgundiam petere festinans. iussu
friderici ducis per viam retentus imperatori traditus et in insula sancti marci in carcerem conjicitur. Causam fu-
ge concilium disquirere tum cepit. ad quadraginta exinde capitula contra eum probata sunt. merito et ponti-
ficatu deiectus. ad ludouicum igitur bavarie ducem missus in baidelberga triennio asseruatus est. Tandem eo
in concilio martinus pontifex surrogatus dum apud florentiam existeret et a cosma de medicis ciue florentino
rogaret iohannem a carceribus liberauit. Cum ad martinum venit sese pedibus martini subiiciens eum ut ponti-
ficem verum et unicum recognouit. Martinus ea humilitate commotus. primus cardinalis efficit tusculanum. Nec
annum integrum supstes florentie et vita migravit. ubi et a cosmo medice amicissimo suo honorificentissimo se-
pulchro in diui Johannis baptiste templo magna adhibita funeris pompa sepultus est.

Anno mundi. 6616.

Anno xpi. 1417.

Martinus quintus papa. patria romanus. otto cognomento columna prius vocatus. Ex illustri colunen-
si familia natus hoc anno in celebritate sancti martini episcopi ex cardinali dyacono in constantinensi con-
cilio nationum omnium et cardinalium consensu pontifex creatur. Is enim a teneris annis cura parentum moribus
et litteris imbutus. ubi adoleuisset iuri pontificio perusij operam dedit. unde ad urbem rediens ob integri-
tatem et doctrinam urbane sexti referendarius factus. Unde diaconus cardinalis ab innocentio septimo cre-
atus. humanior factus patrociniis suis omnibus prestabat. In conuentione constantiensis cum multe in utraque
partem altercationes haberent ipse medium quoddam tenuit communi utilitati semper consulens. Hanc ob rem
et imperatori sigismundo et cardinalibus omnibus gratus. Qui in pontificatu constitutus non somno et o-
cio sed negotio et sollicitudini deditus omnia ad rem pertinentia miro profecit modo. Vir antea nequaquam sagax exi-
stimatus sed benignus. In pontificatu tamen ita opinionem de se prius habitam redarguit ut sagacitas quidem in
eo summa. benignitas vero non superflua neque minima reperiret. Peracto demum concilio reuersus per fines me-
diolanensem. Mantuanorum ferrariensium rauennatum florentiam venit. bononiam vitans que se per id tempus in libertatem
vendicarat. florentie vero biennium fere resedit opportunum loco ad rem ecclesie componendam. Nam et cum bractio qui
ecclesie oppida per multa occuparat oppugnantibus florentinis concordiam fecit. Illiusque post hec fretus opera
bononiam redegit in suam potestatem. et ceteras urbes ubique recepit. ex quo eius plurimum creuit auctoritas. flo-
rentiam tandem abiens ciuitatem metropolitano honore exornauit romam desideratus peruenit. vniuersa urbe ei-
dem obuiam effusa. que eum non secus ac patrie parentem expectabat. quam adeo vastatam inuenit ut nullam ciuitatis
faciem habere videretur. Quam ob rem pontifex pietate commotus ad eam exornandam componendisque mores ita animum
adiiecit ut breui proualescens meliorem faciem per se tulerit. plura in urbe restituit. Hic autem vir in omni vita integer
Demum pontificatus sui anno quarto mense tercio rome apoplexia moritur. etatis sue anno sexagesimotercio.
Sepeliturque eius mandato in basilica constantiana ante capita apostolorum sepulchro eneo. comitante populo ro-
mano et clero non aliter flente quam si ecclesia dei si urbs roma unico atque optimo puncte orbata fuisset. vacat tamen sedes dies. xij.

Linea sumorum pontificum
Johannes vigesimustercius

Martinus quintus

Sigismundus caroli quarti romanoꝝ impatoris filius. natione bohemi⁹ ori
gine teuthonicus hungarie ⁊ bohemiæ rex. defuncto rupto romanoꝝ rege
anno salutis M. cccc. x. frackfordie ab electoribus cesar electus est. vir quidem
strenuus ⁊ ad omnia pagenda. p̄mptuosissimus. princeps singulari prudētia.
magnitudine animi. beneficentia ⁊ liberalitate insignis. corporis quoq; maiesta
te ac decore illustris. Erat em̄ p̄clara facie. inclitus specioso atq; robusto corpore.
magnitudineq; animi siue pace siue bello eximius ac in erogando p̄fusus. Is
suscepto regē stat cū comitatu maxio vniuersam ferme cisalpinā galliā sedādi bel
li causa percurrit. Et cū multa eius egregia facinora memorie prodita sunt. In
ter que illud p̄clarissimū qđ ecclesiam catholicā in tres partes diuisam coacto a
pud constantiā generali concilio ad vnitatē redegit. Italiā. galliam. hispaniā an
gliam eius rei causa pagrans vt erat xp̄ianissimus cū totā xp̄ianam rempublicā
p̄pter scismata lebefactatā conspiceret. omniū nationū consensu p̄stantie concili
um indixit. vbi iohanne p̄dicto. gregorio. xij. ⁊ benedicto nono pontificib⁹ ab
rogatis. electoq; martino quinto vniuersam rempublicā xp̄ianam sua industria
suoq; maximo labore cōponere studuit. Adores etiā seculariū q̄ clericoꝝ (nimia
iam licentia labefactos) suo hortatu ⁊ virtute in meliorem reduxit formā. Litol
do lituanie duci vt se regem appellaret missa corona indulsit. prius tamen ille vi
ta decessit q̄ solennia coronationis expleret. Prussiam quā rex polonie fratrib⁹
beate marie tentonicoꝝ armis ademerat restitui. russit. wentzslau bohemiæ regē
germanū suū qđ regno inutilis esset cōiecit in vincula. q̄uis negligenter custodi
tum magno reipublice malo quidā bohemiæ carceribus surripuerunt. Eteruz
bello proꝛsus infelix. quem nō turchi dumtaxat sed bohemi sepe acie fuderunt.
Uxor ei prima fuit maria ludouici regis filia cū qua regnū accepit. Illius causa
duos ⁊ triginta regulos in hungaria primarios qui aliqñ rebellassent gladio
percussit. Ob quā rem ⁊ paulo post regina satis functa in vincula coniectus est.
mulieriq; vidue cuius virū interfecerat in custodiam traditus donec regni p̄ceres suppliciū decernerent
sed nō defuit capto in extremis rebus. p̄udentia. qđ vt erat facundia p̄ditus ⁊ potens mulieri longe me
lius esse ostendit regiū sanguinē conseruare q̄ fundere. dimissus ab ea barbarā comitis cilie filiam duxit
uxorem. nec diu postea compatis auxilijs regnū vendicauit. de p̄ditoribus suppliciū sumpsit. mulieris
vidue filios ⁊ honoribus ⁊ opib⁹ inter primos regni p̄ceres cumulauit. Bohemia post multas calami
tates vix tandem positus est. Alberto duci austrie generi suo morauiam ne defensore careret dona dedit.
Cū filiā elizabeth ex barbara natā ei in matrimoniu copulauit. Marchiam brandeburgensem friderico
burggrauio nurnbergensi dono dedit. Maria aut fortuna annos supra quinquaginta regnavit. In seni
um deniq; p̄ductus iterato in italiā venit. ad coronā augustalē obtinendam. ex germania in lombardiam
veniens mediolanū ingressus. inde p̄ etbruriā ad senēses trāsijt. a q̄b⁹ honorificētissime except⁹ apd̄ eos
aliquod menses exegit. Inde ad Eugeniū pontificē romā se conferens ab eo coronā imperij accepit. Tā
dem romā abiens ariminū petijt. Deinde p̄ ferrariensem agrū iter faciens mantuā puenit. vbi aliquot im
moratus dies Jo. franciscū gonzagā mantue dñm marchionali dignitate insigniuit. Demū cum venetis
pace facta alpes p̄transiuit ⁊ basileā petijt. dissidioq; patrū quod tunc erat cū Eugenio ad tēpus sedato.
vltram se contulerat. Hic audita thaboritay orphanoꝝq; cede legatos in bohemiā mittit. hortat⁹ regni
quietes. Illi magno numero apud ratisponā cū conueniunt regēq; suū salutant. Exinde poscentibus hun
garis nauibus p̄ danubiū vectus budam petijt. vbi reformato rerum statu vocatis ad se bohemoꝝ p̄ci
pibus in albo regali. lx. milia nūmū inter eos distribuit. dicta die qua vellet bohemiā ingredi nec mora
tus iglauriam venit. vbi consilio cū bohemis habito legatoꝝ gesta comprobauit. His compositis Sigis
mundus. imperator. ix. kal. septembris anno. vi. ⁊. xxx. supra millesimū ⁊ quadringentesimū ab ortu sal
uatoris pragam venit. qui paulo ante hostis censebat⁹ extremis honoribus exceptus est. barones ac ciui
tates iuruearunt. ⁊ magistratus quos ip̄e constituit acceperunt. Redierunt tunc mendicātes ⁊ monasteri
orum abbates. Jamq; reges ei populiq; xp̄iani de recuperato regno congratulabant⁹. Eugenius quoq; pō
tifex maximus aureā rosam indicē sue letitie ad eū misit. Egrotare interea Sigismundus cepit. exaugēte
morbo senectutis incomodū. Barbara ip̄eratrix de retinēdo imperio sollicita nobiliores ad se vocat. Mu
lier iā anus nouū coniugiū mente complexa filiā ex animo dimouet. Non latuerunt imperatōrē furentis
femine excogitatus. in Morauia se vehi iussit visurū filiā anteq; vita excederet. Illa cum viro Alberto ad
eum. in ciuitatē venit quā znoymā vocant. Albertū successorē suū nominat. hungarie ac bohemiæ primo
res rogat vt supremā suā voluntatē exequat⁹. Regna quibus p̄fuerat genero vltima voluntate reliquit
dicens beatū id regnū cui Albertus imperauerit. Supremis ordinatis inter amicoꝝ manus defecit. Cor
pus eius in Maradino vt in vltima voluntate placuerat sepultū.

Linea imperatoꝝ
Sigismundus

Sexta etas mundi

Expeditio in Bohemos hereticos facta temporibus Sigismundi

Martinus pontifex maximus ubi armatam heresim crescere indies animaduertit priusq; amplius inuale-
sceret cardinalem vintoniensem natione anglicum regia stirpe natum in germaniam proficisci iussit. qui co-
tra bohemiam labem in arma concurreret. Cui et imperator adiumento fuit. Instituti sunt tres exercitus
Saxonie duces. et quos vocant stangnales ciuitates in primis militauere. Secundum ex franconibus constitu-
tum marchio brandeburgensis ductauit. Tercio presuit otto treuerensis archiepiscopus. quos renenses secuti sunt
Baioarii quoque et ciuitates sueuorum imperiales ingressi bohemiam tribus locis. siluam penetrauerunt. iuncti sil-
uam castrametati sunt. Sed cum heretici collecto raptim milite in eos perire nuntiaret non visum hostem fugerunt
non dum cardinalis exercitus affuerat fugientibus occurrens magnis precibus ut redirent in hostem hortatus.
quod cum frustra niteretur vix siluam egressi supuenientes bohemi postremum agmen laceessere ceperunt. facta est per-
fusioz fuga. machinis quoque bellicis potiti sunt. Exin misera populati. Cum fraconiam redirent ne brandebur-
gensis agrum nurnbergensemque vastarent pecunia placati diuitem exercitum reducere. Sigismundus his co-
gnitis nurnbergam profectus noua principum auxilia comparat. Martinus quoque pontifex maximus Iulianus
cardinalem sancti angeli lris ac moribus excellentem cum ea legatione in teuthoniam mittit ut bohemi bellum
inferat. et adueniente tempore in basilienensi concilio quod prope diem futurum erat nomine apostolico presideat. Is germaniam in-
gressus mox nurnbergam ad Sigismundum se confert. quo in loco frequentes germanorum principes conue-
rant. decreta est noua in bohemos expeditio ad octauum kalendas iulias. Dux belli fridericus marchio brandebur-
gensis declaratus. qui cardinalem sequeretur. Ingressus bohemiam in comitatu cardinalis. iohannes et alber-
tus principes brandeburgenses cum patre. Herbipolen. habenbergen. et eysteten. episcopi. et imperialium ciuitatum
magistratus. Treueren. et colonien. antistites auxilia miserant. et cum his prouinciarum suarum primores supra. xl.
milia equitum fuisse tradunt. Ingressus cardinalis numerosum exercitum ducens multas villas oppidaque he-
reticorum diripuit. Bohemi qui tampridem hostem affuturum acceperant. expeditas in armis legiones coegerant. in-
terea siue perditio in exercitu fidelium fuit (quod plurimum putauere) siue maius sua sponte metes hominum pauor in-
uasit totis castris trepidatum est. et priusquam hostis ullus in conspectu daretur fedissima capta fuga. miras iulianus
vnde hic timor. Suaderet ut forti animo hostem expectaret. sed frustra apud eos cohortatio fuit. sublata sunt ra-
ptim signa et rapido cursu fugam maturauere. Hostis postea ex metu alieno ingenti preda potitus est. Albertus au-
strie dux cum accepisset bohemiam intrasse cardinalem raptim ex austria copiis in hereticos duxit. sed fuga cogni-
ta per moram que non dum ei parebat infesta signa circumferens. 500. villas ferro et igne deleuit. oppidum cepit
mortalium. maximam cedere fecit. adeoque gentem illam afflixit ut iugum eius accipiens parere sibi ea lege promiserat
ut circa religionem id sequi teneretur quod basiliense concilium decerneret. Exactus in bohemiam legatus basileas se-
dit. Ordo non canonicoz regularium et congregatio sancte Iustine et Hieronimi contulit ibique concilium celebrauit.

et griseo colore in indumentis et romano officio utitur. Magne opinionis in ecclesia dei existit.

Ordi nouus canonicoz regularium apud ethuriam
in lucensi agro monasterio frisonarie initium sumpsit
a loco frisonaria dicta. deinde ab eugenio aucta laterane-
sis appellata est. et speciali privilegio canonicis regula-
ribus beati augustini aggregauit. Hi a primo eorum aucto-
re clamide nigra cum nigro scapulari biretoque nigro sum-
psere. et albo scapulari deposito camisea linea eius loco
induere voluerunt. quam ob rem vulgo fratres de la cami-
sia cognominauit. Habuerunt autem viros plurimos om-
ni doctrina et eloquentia et sanctimonia celebres.

Congregatio etiam sancti benedicti que sancte iustine nunc
pater hac tempestate in prouincia taruifana apud pa-
tauinam urbem in monasterio sancte iustine primo per ludovicum
barbium patricium venetum initium seu reformationem accepit et
ad viam veritatis reduxit et ad regularem obseruantiam perdu-
xit. que congregatio viris prestantissimis et locis bonisque
tam temporalibus quam spiritualibus excrecens. Eugenius quartus
pontifex eam maximis privilegiis iunxit. deinde in ea innum-
merabiles viri non modo iuri ac sacre theologie doctri-
na. sed et eloquentia litterarum tam grecarum quam latinarum
ornatissimi fuerunt.

Ordi omnium monachorum eremitarum diui Hieronimi
et iam patrum institutis collapsus a venerabili viro lu-
po hispalensi eius ordinis generali preposito nouis insti-
tutionibus ex dictis beati hieronimi instauratus est. quam
martino pape obtulit et pontifex confirmauit. qui sub re-
gula beati Benedicti militant. et ipsa per omnia viuunt. nisi

Allata erant Sigismundo cesari ex hungaria aureorū quadraginta milia. Eū ias aduersperaseret. eaq; in regia recōdita fuere. Cum cubitū esset cesar. dū cogitat in quem nam vsum eam pecuniā conuertat. somnus eū destitit. tum ille excitatus cubicularijs. ite inquit ocius. consiliarios ducesq; militū huc accersite. Vocati proceres media nocte trepidi. timebant em̄ ne quid aduersi accidisset. imperatorem celeriter adeū et que causa sit tam repentine vocationis inquirunt. Imperator confestim aperta archa inter eos qui adue-
nerant pecunia distributa. ite inquit iam secure tranquilleq; nobis dormire licet. nā quod mihi somnū ad-

Concilium constanciense

emerat vobiscum exit.

Concilium generale apud constantiam sueuorū orbe ad scisma tollendū quod nouē et triginta annis pdurauerat Sigismundi cesaris iussu et indu-
stria Anno dñi. i 4 i 4. congerit. in quo quinq; ade-
rant nationes. italica. gallica. germanica. hispanica.
et anglica. Quicqd̄ vō harū nationū suffragijs decer-
nebat id ita ratū erat atq; p̄ pconem aut p̄ notarium
publicum p̄ curia enunciabat si omnīū consensu po-
stea confirmatum fuisset. Eo quoq; pfectus Johan-
nes pontifex admonentibus tñ quibusdā ne id face-
ret. ne cū pontifex accederet priuatus reuerteref. qđ
etiā contigit. Proficiscens tñ cū viris quibusdam in
omni genere doctrine pstantibus diu multumq; ger-
manos disputationibus incertos et ambiguos tenu-
it quod potissimū decernerent. Verū supueniente si-
gismundo factaq; omnibus dicendi quod liberet po-
testate. pontificatu licet inuitus se abdicauit. Grego-
rius vō carolum malatestā legatū mittens sponte se
abdicauit. Benedictus discussa aliq; diu re pontifica-
tu tandem priuaf. reiectisq; natōnibus que cū eo sen-
tiebant. In eodem quoq; concilio nonnulli hereses
damnate. in quo de rebus bohemicis sermo habitus

patrū mentes ingenti cura confecit. voluentiū animo quo nā modo puincia sanari possit. Condemnata est
igif iohannis wicleff heresis et duo ex sectatoribus eius combusti sunt. iohannes hus et iheronimus eius
discipulus tanq; heresiarche. Eūq; ibi quadriennio ferme ad tollendos scismaticos et ad restituendam eccle-
stiam ac emendandos xpianorū mores multi prelati principesq; pstitissent. Tandem de eligendo nouo ponti-
fice sermo habitus est. Placuit ex vna quaq; natione viros sex deligi. pbatos. qui cū cardinalibus concla-
ue ingressi deligerent. Anno igif millesimo quadringentesimo decimoseptimo. sexto ydus nouembris con-
clauē ingressi. Consentientibus cardinalibus duobus et triginta. nationibusq; omnibus pter omnīū opi-
nionem cū iam quadriennio vō pontifice caruisset ecclesia. in celebritate beati martini Otto columna ro-
manus diaconus cardinalis pontifex creaf omnīū leticia. Effusus etiā nimio gaudio imperator Sigismū-
dus omnibus gratias egit. ante pontificem. pstratus summa veneratione pedes exosculatus est. que ptra
pontifex amplexus non secus ac fratrem habuit gratias egit qđ sua opa par tandē eccie dei reddita esset. His
gestis cū per annū in concilio pstatisset et multa ad xpianā religionem necessaria decreta fuissent. Tandē an-
no xpi. i 4 i 8. conciliū pontificis iperatorisq; iussu dissolutū fuit et in pace abiit. Jo. gerson cancel-
larius parisiensis

Johannes gerson cancellarius parisiensis denominatus hac tempestate floruit
et in concilio constantiensi nonnulla pro rege francie et alijs absoluit. vir admo-
dum doctus. theologus summus. parisius sacraz lraz christianissimus doctor.
qui scripta varia et libros a se editos ecclesie profuturos post se reliquit. Is tan-
dem anno dñi m. cccc. xxix. superos pectit die. xij. iulij.

Caspar slick cancellari-
us trium cesarum

Caspar slick dominus inter principes denominat⁹
matre italica ex comitibus alticollis agri taruissimi
patre theutonico natus ex familia lazana. puincia Frā-
conie. ingenio dextro. facūdia suau. doctrine cultor. ad
omnia genitus quēcūq; ageret. quem simul atq; fortu-
na atq; virtus extulit. vt quod erat prius inauditū triuz
cesarum successiue regnantū cancellarie pfuerit. Vnius
ex duabus flesie filiā sibi in matrimoniū tradere non re-
cusauerit. Sigismundus egram illi et cubitū et alia i frā

conibus oppida dono dedit. Albertus in hungaria calesium et albam ecclesiam.
Fridericus in austria greziū. Versatile pfecto ingenīū et nature bonitas singula-
ris que inter tot imperatores moribus proorsus dispares pari gratia viuere potu-
it. Huius amicitia vsus enecas pius episcopatum tergestinū. vnde relique digni-
tates. puenire consecutus est. Adortuus est bohemie ex apoplexia et apud carmelitas cū coniuge sepultus.

Bexta etas mundi

Constantia vrbis germanie non admodū magna s̄ opulenta atq; formosa eius ppter menia. Rhenus Alai emergēs rursus in alueū redit. Pons in eo ē qui ab ip̄iis vrbis porta ad germanos p̄inet. Altraq; pontē crebra edificia secus alterā flunij ripā. Lacus aut̄ omniū amenissimus est. multaq; castella et vicus vndequaq; p ripas habet. aqua nitida fundo glareoso ac p̄spicuo. pisces fert varios quidē et multiplices. sed pro tanta aquarū magnitudine non admodū copiosos. Viginti milia passuū in longitudine patet Latitudo alibi. x. alibi ad. xv. milia passuū extendit. Rhenus em̄ curienses p̄currens agrū dū fines constantiensiu attingit duos lacus facit. Venerū scilicet et acroniū vt veteres appellabant. inter quos constantia sita. Hic nunc a loco et dominij sortiti nomia. superior constantiensis. et a castro et ei⁹ loci domino de bodma lacus bodmer dictus. Inferior ab oppido dicto cella rudolffi cellacensis denotatur. In infima lacus superioris parte constantia. De constantie vō antiquitate et origine ciues perpauca occurrunt vt in alijs vrbibus. qui vel aui sui nomen et memoriā. nedū vrbis tenere vident. Si tamen diligentius p̄scruteris tabulam inuenies marmoreā vetustas l̄am continentem. Ex quibus apparet a constantio constantini patre. q̄ a dioleciano et maximiano cesar dictus est hanc urbē nomen cepisse cū prius vitudura nuncuparet. Hanc tabulā perpauca constantiensiu legere sciunt. Tenetq; vulgus opinio esse sanctuariū quoddā p̄cipue religionis. ita muliercule et cetera imperita turba fucandis per eā manibus et ad faciē refrigerandis. iam litteras pene totas ex tabula deleuerunt. cum tamen ibi scripta sint non sanctorū christi sed persecutorū christiane fidei nomina. Mores quoq; et instituta ciuitatis sunt. Singulis annis vnus ex ciuib⁹ suffragio creatur. apud quem summa potestas cum imperio sit. Hic non publicis edibus s̄ in priuata domo sua et consueta habitat. Si quando per urbē incedit lictores habet virgas manu ferentes. Cetero aut̄ habitu nihilo a reliquis differt ciuib⁹. Hic in caput vniuscuiusq; animaduertendi potestātē h̄z. Si de homicidio. de furto. de rapinis. de veneficio. de adulterio ac de ceteris criminib⁹ agat. astant in p̄cilio hī quos sibi ciuitas deputauit. rei ip̄i in vinculis adducunt. ibi et accusatoribus et defensoribus dicendi contra reus. et pro reo fa-

cultas daf. Auditis omnibus in sententiā itur. Si reus dānaretur lictores magistratus supplicio afficiunt. Eodem ordine de ciuilibus causis cognoscit apud hunc magistratū et eius consiliū: quia liberā iudicādi potestatem habent. Oratoria facultas plurimū valet. Itaq; si qui disertī reperiunt hī aduocati in ciuilibus et criminalibus causis adducti. plurimū et gratia et dignitate in ciuitate possunt. Vniuersa hec ciuitas in duo genera diuisa est. Alij em̄ sunt equestri generis. alij plebei. Plebei mercaturis et officinis intendunt. Equites veteribus patrimonijs contenti redditibus alunt. Equestrem dignitatē obseruant. Si quis plebei? di-
tior factus ad equestrem locū puenire tentaret ei nullo modo licere putant. Nec nobilitas que in eo pphana-
ri. aut pollui dignitatem suā arbitratur hoc eū facere pmittit. Ita per longa tempora vterq; ordo in suis fi-
nibus consistit. Cū equites ad mercaturas et solidiora munera declinare in turpissimis sit. Plebeio autē ad
equestrem dignitatē se attollere nullo modo liceat nec nobilitas patiat. Gubernatio tamen reipublice com-
munis est plebeis et nobilibus. Ad septem miliaria a constantia a transitu vero alpū. xx. milia passuum
oppidū extat Velchirchiū id est opulentū atq; vrbānū. Edificia habet speciosa. vinetis et pometis plurimū
habundat. Flumen quoq; rbeni oriū in alpibus nō longe ab eo loco cum ab italia transit? fit ex sinistra ma-
nu. sed mox ad dexteram vergens et suo gurgite et multoz incrementis adiutum ingens et robustū decurrit
inter orientem et septentrionē recto alueo conuersum. Aquam habet mediū coloris inter ceruleam et virides
cursum rapidum. alueum arenosus. solidum tamen. ita vt pedibus pressus vestigio non signetur.

E runt temporibus concilij in ea habiti in hac inclita ciuitate ingentem multitudinem hominum fuis-
se ex omni natione xpiana. precipui tamen erant itali. galli. germani. hispani et angli. quoz suffragijs
omnes concilij res geste sunt. Prestantiores quoq; in eo fuerunt Johannes. xxiij. summus pontifex et Si-
gismundus cesar. Quinq; epi cardinales. xvi. p̄sbyteri cardinales. viij. diaconi cardinales. Patriarche. viij.
Archiepi. xxxiij. Episcopi. io. 4. Abbates. lx. insignes. Generales quatuor ordinis. Duces. xxiij. Comites
cxl. Cōmunitates quoq; vrbū tam ytalie q; germanie superioris et inferioris. Post electionem vō Marti-
ni Sigismundus conclaue ingressus nullo habito dignitatis sue respectu gratias omnibus cum lacrimis
egit. q; necessarium reipublice xpiane prope extincte elegissent.

§ CONSTANCIA §

Johannes hus heresi
archa

Johānes hus obscuro loco natus. ex villa hus quod anserē significat cogno-
mētū mutat⁹. Hic cū esset ingenio patri z lingua disertā multūq; dialitici
oblectatus. z peregrinas opiniones amaret. Quide admodū wiclefistarū doctri-
nam arripuit. Iheronimū hominē eloquentē condiscipulū prage habuit. Pla-
cuit sigismundo impatore suadente patribus in scilio pstantiēsi ut bohemia sa-
nari possit iohannē z iheronimū ad synodū euocari. qui cū ceteris eius regni
doctiores. tū quia doctores ac heresum principes habebant. uouerūt ambo nō
tā uerecunde aliena discere q; sua imprudenter ingerere parati. docendi quippe
q; discendi cupidiores. z auditi sunt in pssu patrū. Johānes etate z auctorita-
te maior habitus. doctrina z facundia superior iheronimus. Lecti ex omni nati-
one patres diuini atq; humani iuris doctores. sepe cū his colloquiū habuere.

dogmata eorū a lege diuina aliena esse monstrarunt. neq; bonis conducere mo-
ribus. rogauerunt ne plus sapere quā ecclesia uellent. peregrinas opiniones re-
linquerent. ingenia sua wiclefistarū insania ne fedarent. in edocendis populis
nō dedocendis exercebant. possent in pssu dei z in ecclesia militanti sublimē
consequi locum. Stetere in pposito ptnaces bohemoz animi. seuerantes se san-
cti euangelij emulatores. se xpi discipulos esse. Romanā ecclesiam longe a tra-
ditionibus aploz abijisse. que opes z delicias sectaret. dominatū in populis ex-
quireret. canes equos alerent. ecclesiarū bona que xpi pauperibus deberentur
per lasciniā luxūq; psumerent. Primores magne synodis ubi ptnatiam z im-
mutabiles animos perditoz hoīm animaduertit. membra ecclesie putrida que
sanari non poterant ne reliquū corpus inficerent ressecanda censuerūt. Lata est in consessu patrū aduersus
contumaces sententia cremandos esse q; doctrinā ecclesie respuerēt. Prior iohannes igi pbusus ē. ihero-
nimus. ccc. xl. diebus postea in uinculis habitus cū resipiscere nollet sed descendens in laudationem Jo-
hannis hussī dudū ad ignem damnati uirū illum iustū z sanctū appellans illa morte indignum. se quoq;
paratū quoduis suppliciū adire forti animo z constanti. Adulti illū accessere uiri eruditissimi. pcpue car-
dinalis florentinus ut a sua sententia dimouerent. sed cū ptnacius in erroribus pseuerabat p consiliū
heresi damnatus z igni pbusus iocunda fronte ad incendiū pperauit. flamma adhibita canere cepit ymi-
pnū quē fumus z ignis uix interrupit. Nemo pphilozophoz tam forti animo mortē ptulisse phibet. Cine-
res exustorū ne raperent a bohemis in lacū proiecti. discipuli eoz ex eo solo terrā abstulere in quo ignis
fuit. eamq; ueluti sacā secum attulere in patriā. Johannes z iheronimus apud bohemos martirū hono-
res meruere. nec minores q; petrus z paulus apud romanos habiti. Munciatis em in bohemia que con-
stantie gesta fuerunt discipuli eoz sequacesq; omnes in unū conuenientes memoriā in primis defuncto
Johannes rochezana rum consecrant. celebrandamq; quotannis decernunt.

Johannes rochezana heresiarcha apud bohemos p longa tpa pfidiā semi-
nauit. Oppidulū est pragensis ecclesie nō longe a pelzina cui rochezana ē
nomen. Ex hoc loco puer obscuris parentibus censuq; tenuissimo natus iohā-
nes nomine pragam uenit mendicatuq; victū querens grāmaticam z dyaleti-
cam didicit. Cū adoleuisset nobilis cuiusdā pedagogus fact⁹ ē. z cū ualere in-
genio linguaq; pemptus esset in collegio pauperū recept⁹ auditor iacobelli fu-
it. Postremo pssiter ordinatus pdicare uerbu dei pragensibus cepit. Ex oppi-
do unde ortū habuit rochezane cognomen ducente. z in de noie z auctoritate
ualebat. z cū basiliensis sinodus bohemis scripsit ut legatos mitterent. inter

legationē. ccc. equitū ad basileā missam iohannes rochezana pseudo pragensis apostolus deputatus fu-
it. Et postea sedente prage sigismundo pro tribunali in foro ciuitatis rochezana cū quatuor pssiteris no-
mine totius cleri obedientiā romane ecclesie sese ptestare pssus est. z sequenti die absoluti ab anathe-
mate z p legatos scilio in ecclesiā introducti rochezane pfidie sue non imemor altare accedēs diuina re p-
acta vni quē iusserat ex laicis adesse sacramentū ex calice dedit. Quis alter ex concilio legatus id sibi nō li-
Leonhardus aretinus cere assereret. in quo errore pseuerans tandem senio defecit.

Leonhardū aretinū psm z oratorē ac historicū elegantissimū ac pbatū tē-
pestate istac floruisse constat. eo q; innocentij septimi. gregoriū duodecimi.
alexandri z iohannis. xxiij. pon. ro. usq; ad sciliū Constantie summa integrita-
te fide secretarij officiū administrasset. deinde a florentino populo accitus cancel-
larie generalis sibi cura demandata usq; ad extremū uite tps gessit. Inter viros
illustres ob dicendi elegantia oibus pferendus est. Cū esset optime doctus licet
multis occupatis negocijs ea tū scribere uoluit. z pmo cū adhuc grecis auctori-
bus operā daret Basiliū de instituendis discipulis transtulit. Citā q; viroz illu-
striū in plutarcho z uitā ciceronis pposuit. Trāstulit q; libellū xenophontis de
tyranno. z aliquos libros platonis. Ex aristotele economicū ethicoz z pollitico-
rū libros. historiā gothoz edidit. volumē etiā eplaz ac sui tps historiā. de lau-
dibus florentie z rebus florentinoz. cuius historie cā senatus ei singulare pre-
miū usq; ad mortē pstituit. Que qdē mors fuit anno dñi. i4 43. cū esset etatis anoz. 74. Multa pterea
alia composuit in quibus dicendi elegantia z summa ipius ingenij vis apparet.

Pogius florentinus

Pogius florentinus orator facundissimus. Et litterarum applicarum scriptor disertissimus. hisdem temporibus. Et ipse ob singularem doctrinam et dicendi leporem. tum rome tum constantie ubi conciliū habebat atque alijs in locis maximo habitus in precio. Ex hisque in concilio quintilianum omnino deperditum reperit. in monasterio prope constantiam hunc florentinum propter ingenij et eloquentie ipsius claritatem. Cum per .xl. annos in curia romana scriptoris officium optime gessisset. ad se vocatum summo honore exceperunt. et honorarunt. Composuit autem hic funebres orationes ac alias plurimas. Et librum facietiarum et epliarum. Et e greco dyonisiū siculū et alios Latinos fecit. De situ indie librum edidit et alia multa.

Gasparinus bergomensis ex barziza rusculo natus. Grammaticus quidem et rhetor celeberrimus. His temporibus apud venetias ob singularem doctrinam in precio ex his. etiam litteras latinas semimortuas quasi ab inferis resuscitavit. Venetijs publico salario legens. multi clarissimi adolescentes promoti ediscendi gratia ad eum confluerent. Audita ei fama philippus mediolanensis dux eum mediolanensibus edocendis padua et venetia euocavit. ubi ciceronis puerisque codex interitum evasit. In quibus tres libri ciceronis de oratore deperditos quos oblitos multo labore supplevit. defecius quoque in quintiliani de institutionibus et Lycei rone de oratore emendavit. Orthographiam in lingua latina composuit. Habetur quoque ei epistolae et orationes elegantes. Cristoforus quoque barzizius de pergamo medicus celeberrimus eiusdem familie postea doctus et eloquens habebatur padue. qui post se scripta reliquit.

Antonius de Butrio patria bononiensis petri de anchorano qui fuit baldi perusini auditor contemporaneus fuit. Vir certe doctissimus ac vite sanctitate insignis. qui per ceteris decretales et clementinas optime explanavit. duosque repositoria ad ius civile canonicum pertinentia composuit. ac etiam per cilioz opus per se reliquit.

Ranciscus zabarella natione patavinus. ro. ecclesie cardinalis presbyter. iuris pontificij peritissimus. Vir per hoc tempus dignitate sua ut platos decet litteris et prudentia plurimum exornavit. Is cum doctissimus et eloquentissimus haberetur copiose in decretalibus ac clementinis multa edidit. et alia quaedam memoratu digna composuit.

Raphael fulgosius natione placentinus excellentissimus iuris consultus. tempestate hac multa ad declarationem iuris civilis pertinentia. Super digesto et codice commentatus est. ac per cilioz opera. Raphaelē quoque Lumanū iuris civilis peritissimū cōtemporaneū fuisse cōstat. Qui in digesto veteri multa et per cilioz volumina edidit.

Jannes de Imola egregius utriusque iuris doctor per ipsum tempus apud bononiā insignis et clarus habitus super primum secundum et tertium decretalium accurate scripsit. Sextum quoque ac clementinas elegantissime commentatus est. Et in inforciato ac digesto nouo quidam composuit volumina. Obijt autem hic vir toti ytalie notatissimus. Anno a natali christi. 1456.

Antonius de butrio iuris doctor

Jacobus de forlunio medicine doctor

Jacobus forlunensis egregius medicus. hac tempestate floruit. Quem dicunt cunctos qui philosophiam et medicinam professi fuerant excelluisse. Et propterea super primum canone Avicenne. Et super eiusdem afforismis et Regni optime et egregie scripsit. Libellum propterea de intensione graduū formarum. et earum remissione composuit. Sepultus tandem padue apud heremitanos cum insigni epitaphio.

Dego senensis vulgaris medicus post cum diuina quidam ingenij et medendi gratia. oēs qui ante illum in ethuria floruerunt excelluisse creditur. Qui super primo Avicenne et aphorismi hyppocratis scripsisse dicitur. Et consilia utilissima post se reliquit.

Abbas siculus. Et ipse hec tempora reddidit clarissima. Cui proprium nomen erat Nicolaus ex cathania urbe oriundus pontificij iuris et philosophie peritissimus. prius apud senam ethurie urbe pontificium ius edocēs. Cum ingenij esset clarissimi perclarissima monumenta in iure post se reliquit. Unde et decretales oēs plurimis voluminibus et egregijs super omnes declaravit. Et quod extant repetitiones ac consilia accuratissima.

Barbara Sigismundi imperatoris coniunx ex domo ciliē

Barbara coniunx Sigismundi

cōiugium mente cōplexa. Captiua et imperatoris cadaver vnauehit miserabile spectaculum et humanarum rerum singulare documentum. Occurrunt lugubres hūgari. nec teneri lacrimas in tanta rerum nouitate prout hinc defuncti regis corpus fletu elicit. Inde regie vincla cōmiseratione excitāt. Libera deinde in bohemiā se recepit apud greciū regie. Ibi inter greges exoleratorum cōcubinos cōsenuit. nobilē genē. infamis vita mulier. In tantāque demētie cecitate. plapsa ē. ut sceleratas vias quae per fidei ibi mortē sibi stultas publice appellaret. quae voluptatū gaudia gustare nescierunt. Nichil deinde homini suū esse dicebat. nisi voluptates. per hanc vitam aliam esse negabat. Et iterire aīas cum corpore afferebat. Sed hanc tā scelestē feminā in domicilio hereticorum ex peste apud greciū defunctā scelerati et abhominabiles hussitay sacerdotes. pragam duxere. atque intra sua sacra regū tumultu didicē. Non sunt igitur scelerate leges. nec quicquam in bohemia non permissum. fuit in exhauste libidis mulier. acillas ieiunantes et orantes increpauit. quod corpus frustra macerarent. Fictumque celi numen placere vobis crederent. Eluendum suauiter dum vita superpetit. fruendumque voluptatibus.

Bexta etas mūdi

Anno mundi. 6630.

Anno xpi. 1431.

Eugenius quartus papa. p̄ia venetus. familia candelmeria pplari q̄des
antiqua. p̄e angelo natus. gabriel antea vocatus. hoc anno q̄nto no-
nas marcij p̄otifex creaf. Hic gregoriū duodecimi ex sorore nepos. celestini ha-
bitus canonicus p̄gregationis sancti georgij in aliga venetijs fuit. z eū secum
romā recusantē duxit. z primo thesaurariū fecit. deinceps ep̄m senensem. post ī
cardinalē retulit. demū pontifex fact⁹. nil eo honore elatior. nulla in re pristina
vitā mutauit. Principio aut̄ pontificatus suū malis cōsilijs ductus. diuina hūa-
naq; oīa pturbauit. Mā z pplm romanū ad arma exciuit. Et cōcilio basiliensi vñ
infinita mala orta sunt auctoritatē dedit. approbatis eoz p litteras aplicas de-
cretis. Vex postea ad seipm rediens oīa prudenter ac constantissime egit. Vir
aspectu insignis z veneratiōe dignus. grauis in dicendo potiusq; eloquens.
modice litterature. multe cognitionis historie p̄sertim. liberalis ī omēs. tū vel
maxime in litteratos. q̄rū familiaritate delectatus ē. Mā leonardum aretinū ca-
rolū poggiū. aurispā trapesuntū. blondus viros doctissimos secretis suis ad-
misit. ad iram nō facile mouebat ob iniurias illatas. z maledicētis boīm. aut
mimos z diceria scribentū. gymnasia oīa q̄ diligentissime fouit maxime vo-
romanū. ad qd̄ omē genus litterature adhibuit. religiosos mirūimmodū dile-
xit. eosq; opibus z immunitatib⁹ auxit. bella aut̄ ita amauit. qd̄ mirū in ponti-
fice videri debet. Et delphinū caroli regis francie filiū cū magno equitatu ī ba-
silienses cōcitauerat. Cur⁹ impetu dissipatus ē cōuentus ille. Constans p̄terea
in pactis seruādis ē habitus. nisi qd̄ pollicitus fuisset qd̄ reuocare q̄ pficere sa-
tius esset. splendidius in victu familie. parcus in suo. Et a vino ita alienus vt
abstemius merito vocaret. familiares hūit admodū paucos. s̄ viros doctos.
Et q̄z opa in grauib⁹ rebus vti posset. Impator sigismūduz cuz sex mensib⁹
senis substitisset ad eugenī cōuersus inito cū eo federe romā p̄fectus. Coro-
na imperij donat. verū mortuo sigismūdo impatore a q̄ basiliense p̄ciliū incre-
mentū habuerat. Creatoq; ab electoribus alberto austriae duce conciliū ferrari-
ense inchoauit. eo profectus impator grecoz ab eugenio susceptus ē. inde florentiā transtulit. Exornare de-
inde eccliam dei edificijs z sacellis ē annixus. vt ex capella pontificia z eneis sancti petri valuis apparet.
Adorū aut̄ pontificatus sui anno decimo sexto. septimo kal marcij. āno. M. cccc. xvi. Vir ingenio z gestis
rebus insignis. etatis sue anno sexagesimo quarto. q̄ anno b̄tūm nicolaū toletanū in sanctos retulit con-
fessores. Sepeliturq; in basilica petri. sepulcro marmoreo. hoc epitaphio. Eugeni⁹ iacet hic quartus cor
nobile cuius. Testant vite splendida facta sue. Istius ante sacros se p̄buit alter ab ortu. Alter ab occasu ce-
sar vterq; pedes. Alter vt accipiat fidei documēta latine. Alter vt aurato cingat honore caput. Quo duce z
armenij graioz exempla secuti. Romanici agnorūt ethiopesq; fidem zc.

Felix quintus anno dñi. 1438. die. 17. nouembris. eugenio pontifice a basiliensi p̄cilio philippi ducis
p̄cutione deposito. Et in scismate pontifex electus. sedit annis. 9. quo creato euestigio magne sedi-
tiones in ecclia dei exorte sunt. cū xpiana respub. trifariā diuisa. aut felicē aut eugenīū seq̄ret. Essentq; qui
neutres vocaretur. q̄ neutri obtemperarent. Hic itaq; felix primus sabaudie dux fuit. q̄ prius comites ap-
pellabant. Et sigismūdo cesare titulo ducatus obtento. cū annis ferme. xl. post p̄ris prouincie guberna-
cula tenuisset. Aucto p̄mo imperio. parta vndiq; pace. ac demū relictis principatus gloriē fastib⁹. in be-
remū se recepisset. cū sex viris equestris ordinis etate etiā p̄uectis. mūdo z pompis ei⁹ renūciasset. ad ri-
pallie locū tanq; paradisum delitiaz sibi delegit. Cūq; eo in statu vitā celibem in terris ageret a basiliensi
cōcilio pontifex electus fuit. barbā totondit q̄ p̄missum nutriuerat. Bucatū primo genito suo tradidit. ec-
clesiasticas ceremonias didicit. stipatus magna nobilium caterua basileam perrexit. Ubi inter duos filios

egregia facie adolescentes tanq; rōne p̄sul ecclie coronat⁹ ē. celebrauit sepe diuina
b̄ndixit plebib⁹. officia curie ordinauit. cardinales doctrina z auctoritate p̄stātes
assumpsit. Verū cū pacē z hūilitatē amator existeret mortuo eugenio p̄otifex illi-
co nullis pulsatus p̄cib⁹ nicolai ei⁹ successorī hūanissime cessit. Relicto noīe pape
cardinalatus honore retinuit. ī p̄ia sua legatū de latē creauit. Deficiēs demū in
senectute bona. fuit aut̄ clarissim⁹ p̄nceps p̄ter gen⁹ z sue elegātē formā. ac re-
giā dignitatē z p̄mptā eloq̄ntiā morib⁹ itegre. vita z religiōe sc̄tus. ī subortos
clemēs. ī bello magnanim⁹. z ī oēs iustissimus. ac demū nimīū felix. si senīū suū
ecclesiasticis titulis non sedasset.

Scisma h. xxiij. iter eugenīū z felicē vsq; ad nicolaū. v. ob varias disceptatōes
an pontifex eēt sup̄ p̄ciliū pdurauit. n̄ sine scādalo reipub. xpiane.

Solis facta ē defectio z varia bella z dissidia secuta sunt. z cometa apparuit
secuta est occisio hominū in leodio.

Linea summoz pontificū
Eugenius quartus

Felix quintus

Albertus austrie dux. Et p̄dicti sigismūdi gener. ac boemie hūgarieq; rex
anno dñi. i. 438. xij. kal. aprilis impator post sigismundū creatus. impa-
uit annis duob⁹. Vir qdē optim⁹. et in omī virtute decoratus. religiosus prin-
ceps. Et qui liberalitate simul iusticiaq; prestaret. fuit in bellis audax. et manu
promptus. Is primo apud albam regale cū p̄uge sua Elizabeth kal. ianuarij
summo p̄sensu et applausu ppli coronatus ē. Ante p̄die nonas Maij rex bohe-
mie designat. diademaq; suscepit. Inter hec et electores imperij apud franck-
fordiā puenientes. Eius felicitatē admirati. et ipi suū sanguinē extollere decre-
uerūt. romanū imperiū alberto cōmendant. At illi acceptare imperiū in iussu
baronū. et nisi primores hungarie indulgerēt haud quāq; licebat. qbus haud
ex vsu videbat suū regē theutonib⁹ imperare. dū sigismundus romane rei p̄sul-
turus. ytaliā germaniā ceterasq; puincias pagrasset. hūgariā turcoz direptio-
ni paruisse. atq; ob eā cām iureiurādo albertū obligarūt. ne suo in iussu impius
acceptaret. Elitati tñ ad regem q tūc wiennē fuit. Multa in vtrāq; ptem dicta.
Eliti p̄cibus p̄cipue friderici ducis austrie tūc adolescētis. assensuz dedere. im-

Linea imperatorz

Albertus

periū summa p̄gratulatione germanoz ab alberto susceptū. Ille imperio auctus. hūgariā redijt aduersus
turcos qui rasciam inuasērāt arma moturus. Interea georgius palocius strigoniēsiū pontifex diem obiit
qui coronā regni et preciosam regni suppellectilē in arce hauerat. Qua re cognita albertus eo se confert.
arx regine dedit. q̄ dum thesaurū regni corā baronibus ad eam rem selectis recognoscit. coronā beati ste-
phani regis quā sacrosanctā putāt. clam surripit. anuq; custodiendā tradit. cetera obsignatis occlaudit ar-
cis. Albertus budam reuersus nō expectatis auxilijs aduersus turcos exercitū ducit. Castra intra Ticiam
annē et danubiū collocat. interea turcoz impator euicto castello ex cecatoq; dispoit filio. cuius sororem in
matrimonij duxerat domū abiit. Albert⁹ vbi expugnatā synderoniā turcos abiisse cognouit. dimisso ex-
ercitu budam redijt. Sed insolito feruentis augusti calore vexatus. dū peponib⁹ nimij oblectaretur. ven-
tris solutionem incidit. Euz igit diffinteria laboraret sentiensq; periculū. wiennā repetere statuit. siue mo-
riturus inter suos. siue q̄ aerem in quo fuerat nutritus cōferre aliquid ad sanitatē sperabat. Iter igressus
cū iam strigoniū preterisset. et in itinere magis ac magis morbo affectus. relicta vxore pregnante. obsigna-
toq; testamēto. in villa q̄ longa dicitur. vi. kal. nouembris e vita decessit. princeps liberalitate et fortitudi-
ne clarus. qui magna de se xpiane reipublice pmittere videbatur. Nec minora populi de sua vtute cōcepe-
rant pulcerrime spei breuitas vite nō sinit. neq; em̄ biennio toto imperauerat. statura eius p̄cera fuit. ner-
uosum et validū corp⁹. facies terrifica. more gētis erasa barba. supius labrū intōsum vestem haud splēdi-
dam baltheus auro grans cinxit. nec vnq; lateri defuit ensis. corpus eius in alba reconditum est.

Concilium Basiliense

Concilium Basilee anno domini. i. 438. Ex
martini pontificis decreto congregatur. pri-
mo tñ lente et pua admodū frēqntia. auctoritate-
q; martini nutritum inde turba plurima cōuenit.
epoz et alioz p̄latorz cū quibsdā cardinalibus
qui ab eugenio recesserāt. videlicet placentino bo-
noniensi. domino antonio veneto. arelatensi ara-
gonēsi hispano cypriano. Et domino iuliano ro-
mano cardinali sancti angeli legato in concilio ge-
nerali ibi deputato. Animaduertēs eugenius il-
los congregatos non vacare ad extirpationē he-
resis bohemoz et reformatione ecclesie ob qd or-
dinatum fuit. Tum pontifex ancipiti cura distra-
ctus. Et quod in bellis vndiq; premere. Et qd
Basiliense conciliū augeri indies cerneret. Con-
currentibus eo hispanie gallie germanie panno-
nieq; principibus. Qui omiē reipublice causam
in arbitrio concilij reponebāt. Illud primo qdem
bononiam transtulit. cardinaliū oīm q̄ secum ade-
rant consensu. Sed imperator aliq; principes et
p̄lati qui tum basilee erant non modo pontifici

non obtempauerunt. Verūetiam eum bis terq; monuerunt vt basileam ydoneam. a martino celebrādi cō-
cilij locum delectum. vna cum cardinalibus proficisceretur. Aliter se in eū acturos vt in ptumacem. Euge-
nius em̄ dubius quid potissimū decerneret: nullo tamen eo legato francisco capitelista iure consulto pata-
uinoq; equite. qui eius causam tueretur. Verum suggestionibus philippi mediolanū ducis eugen⁹ pri-
uatus. et Amedeus dux ad pontificatum delectus fuit. quem felicem vocarūt. Conciliū igitur pulcerrimū
initium habuit. sed turpissimū exitum. ppter scisma subsecutum. eugenius cognita iniusticia. Belpthinū
caroli francoz regis filium cū magno equitatu in basilienses cōcitauit. cui⁹ impetu puentus illico disipa-
tus est.

Berta etas mūdi

Basilea provincie helueticie ciuitas ampla clarissimaq. in loco regio extructa. Inde Basilea dicta, em̃ **ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ** grece regalis sonat. inde apud grecos **ΒΑΣΙΛΕΙΑ** regnum dicit̃. Vel ob frequen-
tes terremotus quali sine base appellata. Quāuis vulgo ferūt ibi latuisse basiliscū. Et post ei⁹ defectōnem
nomē vrbis reliquisse. Hec vrbis rheno abluīt. ⁊ eā pene mediā diuidit. pōte tñ siml vrbis ptes vniūt̃.
Is fluu⁹ germanie celeberrim⁹ ex rheticis alpib⁹ ort⁹. Qui varijs mōtiū impedimentis incitatus. cū ru-
pib⁹ coartat̃. terribili fremitu eluctuat̃. p̃cipue ppe oppidū Schaffhusen. ingenti impetu p̃ceps ruit. Et
ib⁹ oppido lauffenberg artatus petris. spuma albissima p̃ fremitu ⁊ collisione apparet. Tandē atrox spu-
mans aniplo iurgite ad augustā rauricā. vsq. et basileā euoluitur. Et eā in duas ptes disiūgit. Ciuitati q̃z
ac ponti i occulto insidiat̃. cū terremotib⁹ sepenumero quassata sit. Vittora em̃ rodit. alueos novos q̃rēs.
terrā cauās. vētis ⁊ aq̃s replēs. hos motus excitat. Quāobzē veterē rauricā augustā (cui⁹ vestigia supra
basileā cernūt̃) defecisse arbitrāt̃. Cui⁹ nomē basilea a descriptorib⁹ p̃ ea sortita fuit. Ea vrbis a rheno cō-
moditatē magnā hz. qz ind mltā hz nauigatōem. vt cū magnis onerib⁹ ad mltas regiones nauigari possit
Ursulā q̃z diuā ṽginē cū sodalib⁹ a colōia nauigijs p̃ rhenū ad basileā ascēdisse historie tradūt̃. Rheno aut̃
⁊ si accolis multa q̃nq. dāna ifert. vbertatē tñ glebe affert. Cū s vrbis etate n̄a latericijs domib⁹. pulcerri-
mis edib⁹. mōsterijs tēplisq. magnificētissimis. hospitalib⁹ āplis. alijsq. vrbū necessarijs cū mag̃ ambitu
⁊ menib⁹. fossisq. pfundis exornat̃. hzq. agrū āplissimū inter mōtana p̃stitutū. q̃ ⁊ frumētū viniq. boni fe-
racissim⁹ ē. Etq. vrbis celeberrima ⁊ ātiq. s̃ euenit i hac. qd i ceteri ātiq. vrbib⁹ (q̃z descriptio p̃cessit) eue-
nire solet. vt reliq. ⁊ monūta qdā vetustissimoz op̃ez p̃spiciāt̃. ṽz ita ruinis ⁊ terremotib⁹ q̃ssa ac vetu-
state ip̃a cōsumpta. vt nec ei⁹ figure. nec ad quē vsq. fabricata fuerint. quāuis diligētissimus p̃spectoz q̃at
agnoscē. Hec tñ mirūimodū aucta. Et p̃ terremotū cursus istaurata. Mouissime n̄ris t̃pib⁹ bonaz artū
gymnasio ornata fuit. P̃ em̃ summ⁹ pontifex ei⁹ noīs scōs ob loci comoditatē post susceptū pōtificatū in
ea vniuersale gymnasium condidit. ac p̃uilegijs dotauit. Qui olim in ea vrbe tempore consiliū basilien-

sis plura egregie pfect. Sita ē autē i alsacia. cui qndā heluetia nomē fuit. tūc gallici. nūc germanici iuris pro-
uicia. Cū ludouic⁹ delphin⁹ vienēsis in ei⁹ agrū oēm fere militiā gallicā eduxisset ingentēq; metū basiliēsi-
bus intulisset. ⁊ suiteses ex federe socij ciuitati qtuor milia militū letissime iunētutis auxilio misissent. ⁊ acri
bello dubio Marte pugnātū eēt. De ea pugna illico inferi⁹ mētio fiet. Hec inclita vrbis duas ptes vt pmiss⁹
suz ē. Aliaoz hz tresvices. in vno vetustissimū diue marie extat tēplū summū: ep̄alis sedes auxilio diui hein-
rici ipator⁹ scōi ornatū. In alio canonici reglares ad. s. leōhardū degūt. In t̄cio ecclia sc̄i petri situata ē. Pri-
mū qz monasteriū cū abbacia ad sc̄m albanū in acie vrbis extat. Inde minores. augustinēses ⁊ p̄dicatores
in eo loca sortiti sunt. Bom⁹ itē cruciferorū ⁊ dñorū theutonicorū spacioſa loca occupāt. Et moniales ad sc̄as
katherinā ⁊. S. clarā ⁊ mariā magdalenā. Alinoz aut ps vrbis celeberrimū hz monasteriū carthusiensū. ⁊
eccias theodori ⁊ sc̄i nicolai ac alias basilicas. In hac qz vrbē multe sc̄orū reliq̄e sūt ac ornat⁹ varij q̄b⁹ deco-

Friderico postea ro. ipatori amede⁹ dux sabaudie quē cler⁹ apd basileā p̄gregat⁹ eugenio (rata existit
q̄rto a summo pōtificatu pōtificato pōito in illi⁹ locū suffecerat felicēq; papā q̄ntū vt pmissim⁹ vocaue-
rat filiā quā domi habebat viduā iuuenē ⁊ forma p̄stātē in m̄rimoniū obtulit. sileq; doti noīe auri nūmū du-
cēta milia. si eugenio relicto se petri successorē appellaret. horruit cesar minimeq; sacro suo ecclie sacra fedare
voluit. atz ad suos p̄uersus. v̄dere inq̄t alij pōtificalia solēt. hic libētē emat si reperiat venditorem.

Leonell⁹ estēsis ferrarie marchio p̄mogenit⁹ ex Stella nobili adolescentula pellice susceptus. patre Mi-
colao apud mediolanū defuncto in ferrariensi regno succedēs regnauit annis. ix. vir certe magne hūa-
nitatis ⁊ prudentie ac liberalitatis insignis. necnō ⁊ bonarū litterarū egregie doctus. qui regnū pace ⁊ iusti-
cia gubernauit. ⁊ vrbē ferrariensem muris nouis ex parte padi cingere cepit. ⁊ plura edificia superbissima
in vrbē erexit. ⁊ vias ⁊ plateas strauit. Monasteriū sc̄e marie ordinis sc̄i dominici erexit ⁊ se post mortem
ibi sepeliri fecit. Hic iohannis fr̄acisci ganzage mantuani filiā duxit vxorē. ex qua nicolaū vnicū filiū mire
pulchritudinis suscepit. cuius tutelam ⁊ regni curā borsio moriens comisit.

Berta etas mundi

Albertus austrie dux p̄dicus anteq̄ romanū suscepisset imperium in iudeos deservens eos omnes i sua ditione occidi iussit qui nollent ad xpm verū z singulārē deum converti. multi metu baptismum susceperunt. Ex quibus vnū fridericus anteq̄ imperaret in cubiculū suū accepit. eūq̄ cū esset sibi coetaneus dilexit. Is post aliquot annos penitencia ductus ad iudaicam fidē sese reuerti statuisse dicit. fridericus contra suadet ne viam vite deserat. Cūq̄ verba sua nil proficerent theologos ex viennensi scola accersit qui iuuenem instruunt. addit p̄ces addit lacrimas. promittit minas. Postremo vbi frustra sese niti cognouit inuitus iuuenem in iudiciū requisitū tradidit. ille ad supplicium ductus nullis obstrictus vinculis (sic em̄ petierat) vt pyram ardentem vidit hebraei cū carmen incipiens in medias flāmas intrepidus se p̄iecit atz ibi cant⁹ exult⁹ ē.

Animiaduertit religiosus quidē p̄dicator ex ordine predicatorū albertū cesarem Ladislai patrem. qui sermones suū vienne audiret somno grauātū esse atq̄ altiori voce. quero inquit ex vobis qui astatis. saluari ne principes possint? Cūq̄ rem dubiam z admodum difficilem reddidisset. iamq̄ rex excitatus attestissim⁹ eēt appagere appagete ait. nāq̄ si baptisati p̄ncipes ac in cunabulis moriant⁹ nō ē desperata eorū sal⁹.

Paulus vergerius

Petrus paulus vergerius patria iustinopolitanus p̄hs z orator ac iuris cōsultus. nēnō z lingua greca latinaq̄ vir eruditissimus Chrsolore bizantini p̄bi auditor z carrariensium principū olim familiarissimus p hoc tempus predictis virtutibus celebratus magno fuit in precio. qui cum eloquentissimus haberet inter cetera historiam satis elegantem de gestis carrariensium dñorū edidit. z de ingenuis moribus libellū. z in diui iheronimi laudē cultissimas orationes composuit z alia multa.

Mapheus p̄hegius patria laudensis vir doctissimus. orator z poeta nō vulgaris. martiniq̄ pape datarius ob dicendi elegantia romae floruit. qui aliquot editis libellis partim metro partim oratione soluta magnā laudē sortit⁹ ē. Inter quos tredecimū eneidorū librū in versu heroico composuit. Eius quippe procuratione impensa reliquie sancte monice ex hostia tiberina romā translate sunt. z eisdem capellā atq̄ sepulchrum miro artificio suo. sumptu extruere fecit. vbi z corpus suū in ea capella sepelire voluit.

Franciscus barbarus patricius venetus crisolore in grecis lris discipulus excellentissimi ingenij vir. ob doctrinā z dicendi promptitudinem z reipublice administrande prudentiam laudatissimus habitus est. Hic cū eruditissimus esset pulcherrimū librum de re vxoria ac epistolas ornatissimas edidit.

Leonbardus quoq̄ iustinianus vir magni ingenij vtriusq̄ lingue grece z latine peritissimus. Inde q̄dam greca in latinā conuertit vtpote cimonis z luculli vitas. Hic bernbardum iustinianum filius genuit doctrina z prudentia consimilem.

Carolus aretinus poeta grece latineq̄ lingue vir eruditissimus atq̄ eloquentissimus frāscisci philelphi emulus hisdem temporibus floruit. qui tū metro tū soluta orōne multa composuit. z quedaz e greco conuertit. quā ob rem a florentino populo in suū cancellariū vocatus immunitatis beneficiū consecutus ē.

Casietanus patria vicentinus patavinus canonicus theolog⁹ z p̄hs sui t̄pis p̄cipuus in patavino gynasio tū legendo tū disputādo principatū obtinuit. z iō accuracius sup octo libris phisicorū p̄metat⁹ est. z sup libris de anima z de celo z mundo ac alia p̄posuit.

Concilium florentinum

Concilium florentie anno dñi. 1439. ab eugenio p̄ntifice cōtra basilienſe celebrat⁹. Adortuo em̄ sigismundo impatore a quo basilienſe concilium incrementum habuerat. creato alberto duce austrie cōcilium ferrariense eugenij nomine cardinalis sancte crucis inchoauit. Eo p̄ficiscif z eugenius eo q̄ ad uentare impatore constantinopolitanū Jo. paleologum intellexerat. Is ferrariā ingrediens non aliter susceptus ab eugenio est ac romani impatores suscipi consueuerant. Verū cū pestis ferrarie inoleuisset florentiam transſerre conciliū placuit. ibi habito sepius conuentu discussaq̄ grecorū z latinorū contentione tandē eo ventū est vt greci rationibus victi faterent⁹ z spiritum sanctū a patre filioq̄ p̄cedere. vtrq̄ i azimo sine fermento triticeo pane corpus xpi consecraret⁹. ac purgatorij locū esse crederent. Postremo vō vt faterent⁹ romanū pontificē verum xpi vicariū petriq̄ legitimū successorē primū in orbe locū tenere. cui z orientalis z occidentalis eccia merito paret⁹. Abeuntibus aut⁹ grecis. 22. nouembris re hoc modo composita gaudentes in patriam rediere. Armeni etiam cum fide nostra conuenere. Preterea vt patres augēdo basilienſe conciliū infirmaret. Eodē tēpore decem z octo cardinales creauit. Quorū de numero fuere duo greci rutenus z nicenus vt eorū auctoritate grecorū natio in fide contineretur. que baud ita multo post in antiquos mores recidit.

Dilippus mediolonenſiū dux. occupata genua vrbe. magnū exercitū inter forz corneliū liuijzq; forū cō-
tinebat. Quapropter ſuſcipiſ aduerſus eū a florētino pplo bellū. qđ vſq; ad obitū eiūſdem ducis du-
rauit. annis. ſ. xxy. Infida tñ nomīnūz z inſidiar plena pace intercedente.

Francia añ hec tpa diu in flore. nūc in merore fuit. Cū illud regnū florētiffimū ſupra modū per hein-
ricū regem anglie vaſtaſ. poſtq; aut alios bello deturbauit. nō ſine grandi iactura ſuoz infeliciffime
vitam finiuit. Ioannes quoq; dux burgūdie hoc regnū eque lacerauit q̄ breui poſt occidiſ z malozum
multoz occasio extitit. Cardinalis ſancte crucis tandē pacem cōpoſuit. quā burgundī acceptarūt. Anglici
non conſenſerūt. verū ioannes burgūdie dux poſt terugas inſas cum ſacramentū ambo diuiniffimū ſum-
pſiffent. in conſpectu regis francie atrociter occidiſ. ideo mala ſuccedunt tempora per regiones francie.

Duo amantes

Duo amantes hīs diebus in ytalīa fuerūt. Adiles vnus curialus noīe Sy-
gismūdi impatoris. curialis p̄cipuus. Et lucretia in ſenēſi ethrurie vrbe.
ambo decori. amboq; ſpecioſiffimi. Elēz lucretia mira pulcritudine precellens.
Res acta ſenſi eſt dū ſygismundus illic degeret. Hī nāq; ceco amore adinuices
ſolo viſu exarſere. Et tandē ad cōcupitū finē puenere. Et cum ibidem p aliquot
temp⁹ dies ſuos deduxiffent. ob ceſaris abſentiā facta fuit ſepatio. Ex qua tātā
vterq; contraxit triſticiā. q̄ lucretia poſt longas lacrimas egritudine incidit. Et
q̄ cor ſuū aberat inter brachia matris indignantes exalauit aīam. Curialus vō
poſtq; obiffe verū amatozē cognouit. magno dolore p̄motus. cōſolationē vllaz
admiſit niſi poſtq; ceſar ex ducali ſanguine virginem caſtiſſimā ſibi matrimonio
coniūxit. Ex quoz exemplis monētur. vt temperatis motib⁹ ſtudeant. Qui em̄
nūq; ſenſit amoris ignem aut lapis eſt aut beſtia. Iſſe nāq; per deoz medullas
non latet igneam ſatillam. horum hitoria p̄ius pon. ante pontificatum pulcre
deſcripſit.

De aduentu Delphini in alſaciā. tpe concilij baſilienſ.

Venit per hos dies ludouicus delphinus vieneſ. ac primogenitus regis francie. cuſ magno exercitu
infra limites imperij. Oppidūmq; obſidione cinxit. Cui nomē eſt mons belligradi. quod ab impio
comites de wirtenberg habēt i ſeudū. Ibi cum aliquādiu delphinus maneret. cū caſtellanis tandē conue-
nit. vt ſibi ad certum tempus oppidum tradereſ. Quo lapſo id libere reſtitueret. Nam aliter vi decreuerat
expugnare. vt locum haberet in quo morari poſſet. quā non decebat regis filium in campis degere abſq;
recto. Poſtq; aut delphinus belligradi potitus eſt. ſama vndiq; aduentum ſuū publicauit. ſ non vno mo-
do apud omnes. Apud aliquos nāq; ſe in auxiliū nobilitatis veniſſe predicabant. tanq; in germania p co-
mites eſſet oppreſſa. Apud alios vō vocatum ſe dicebat per romānoz regem cōtra Swicēſes. nōnullis
aut ſe velle vendicare iura domus francie ſe aſſeuerabat. que vſq; ad rhenū protendi dicebat. Ex hac cau-
ſa urbem argentinā obſeſſurū ſe aſſumabat. dicebat z ppter ducem ſygismūdū ſe veniſſe. Et hos rumores
vbiq; publicari ſtudebat. Non q̄ ita eſſet. ſ q̄ fauorem ob eam cauſam ſeſe putabat habitur. De delphi-
ni exercitu varia dicta ſunt. qui minora probant quinq; z. xx. milia cenſent eſſe. Concordatū eſt inter del-
phinū z alſaciē. quinq; z. xx. milia hominū ex ſuo exercitu p hyemes in oppidis alſacie recipi debere. ipe
q; delphinus z thuriceſ. z alijs obſeſſis ferre opem promittūt. Veniebant iam delphini gentes q̄ vulgo
vocantur armentiaci in ſubſidiū quoddā caſtelli. quod ſwiceſ. ppe baſileam obſidebant. ſuiceſ. vt hec ſen-
ſerunt non expectatis hoſtibus obuiam pergunt. primasq; armentiacoz turmas incidūt. ſtragem dāt. plu-
rimoſq; neci prebent. armentiaci vō retro pedetenti fugientes ad maiorē exercitum ſe recipiūt. Illi ſanguī-
nis cupidi z auidi victorie dū gloriā querunt. p̄p̄iam ſalutem amittunt. Ventus eſt ad hoſpitale ſancti
iacobi quod vix ſtadijs quatuor a baſilea diſtat. ibi vniuerſa multitudo armentiacoz in ſuiceſ. irruit. Non
nullis ante portas baſilienſ. poſitis qui exeuntes obſeruarent cederentq;. Cōmittitur atrox z miſerabile p̄-
lium. Cadūtq; ex vtraq; parte q̄ plurimi. prelium a principio diei vſq; ad finem tractum eſt. Ad extremum
non victi ſuiceſ. ſ vincendo fatigati. victoria lugubris armentiacoz fuit. Campusq; liber eis māsit. nō vir-
tute. ſ multitudiſe ſupantibus. Ex armentiacis dicūt aliqui plures ſtratos eſſe q̄ ex ſuiceſ. Magna cedēs
equozum fuit. plures theutoni dū ſuiceſ. vleiſci volūt vitam amiſerūt. Dum hec agūtur rex romanorū
oratores ad delphinū mittit. episcopum auguſteſ. z ioannē de aych doctorem. nonnullosq; milites perſeru-
rati. Quid cauſe ſit quod imperiū cum exercitu ſit ingreſſus. Redeunt oratores z cum his delphinus
ſuos ad regem deſtinat q̄nq; viros preſtantes. Interim ex parte concilij baſilienſ. cardinales duo arelateſ.
z ſancti calixti plureſq; alij doctores delphinū adeūt. Et cum hīs ciues baſilienſ. deprecanturq; neue conci-
lio vel ciuitati nocent. Iſ ruruſum ſuos baſileam cuſ hīs nūcios mittit. Qui habuerunt diuerſos concor-
die tractatus. Nam z oratores felicis pape ac ducis ſabaudie totiuſq; ſuiceſ. factōis illuc p̄uenerāt. Ora-
tores qui Nuremberge fuerunt dixerunt delphinū vocatu regis contra ſuiceſ. veniſſe. Tandem cū deua-
ſtationem in alſacia peregerunt. non ſine reſce ſuoz ad p̄p̄ia reuerſi ſunt. Anno domini. 1444.

Bexta etas mūdi

Brixia olim nobilissima cenomanorum galloz ciuitas. Et nūc q̄dem inter ceteras lombardie vrbes ad modū potens. antea hec tpa. vi. ydus marcij in venetoz manus deuenit. Hui⁹ cā fuit q̄ philippus dux quēdam virū pessimū ibide vectigalibus p̄fecerat. Qui intollerabilia ciuib⁹ imponēs. p̄pter quod brixiaz laceffit venetis ciuitatē obtulere. Susceptaq; brixia cardinalis q̄s sancte crucis vltro citroq; sepi⁹ nūcijs transmissis. Tandē pacē ea p̄ditione inter philippū z venetos cōposuit. vt brixia veneti. et oppi- da brixianoz cremonensiūue. q̄ antea ip̄i z mantuan⁹ marchio ceperāt retinerēt. Insup z bergomū eiusq; agrū legatus ex federe ip̄is venetis designauit. hac etiā cōditione. ne socios venetozū florētinozūq; bello lacefferet. Inde veneti tantā gl̄iam z vtilitatē p̄secuti sunt. Deinde arx vi z machinis vix est expugnata.

Deinde bellū lucense a florētinis suscipit qd p annos tres maximo cū virisq; ppli dāno p̄tractū fuit.

Cosmas Mediceus ci-
nis florentinus

Cosmas mediceus florentinus potētissimus ciuis. Qui e florentia pulsus. Cū anno dñi. 1432. in urbē rouocatus esset. gubernatōem oēm reipublice statim reformare fecit. Vñ z multos alterius aduerse factionis in exiliū egit. su- it em apud florentinos ciuis primarius. om̄iq; nō solum apud ytalos s̄ forte et apud exterarū nationes opū affluentia prim⁹ habitus ē. Vñ etiā prudētia hu- manitate. liberalitate. bonozūue artū z p̄sertim historiaz p̄stantia oēs supauit. Tāta fuit hui⁹ diuitiaz abūdantia vt suo auxilio frāsciscus sforzia mediolanēsiū ducatū obtinuerit. Multa quoq; ecclīastica edificia cultiora reddidit. Et in pri- mis celebre monasteriū apud fesulas nō longe ab vrbe florentina ordinis cano- nicoz regulariū extruxit. aliud etiā intra vrbe in honore bti marci euāgeliste oz dis sancti Bñici a solo edificauit. In q̄bus bibliothecas extruxit adeo supbissi- mas. vt om̄es supent in ytalia. libris notabilib⁹ in diuersis facultatib⁹. nō solū latinis s̄ z grecis. q̄ fuerant Nicolai de nicolis viri studiosi lingue vtriusq; periti illā exornans. alia quoq; ea in vrbe extruxit monasteria z priuata edificia. Et nō longe a domo habitationis monasteriū seu canonicatū pmagnificū edifica- uit in honore diui laurētij. Que opa viri magnificentia p̄ se ferūt. Porro cū sic annis multis vixisset. Re- licto filio petro virtutis paterne imitatore. anno domini. 1464. kal. augusti defunctus ē. in bona senectu- te. apud sc̄m laurentiū conditū cū hoc titulo. Cosmas medices patrie pater. laurentius ex filio petro ne- pos omnes auitas virtutes atq; diuitias reuiscere fecit.

Nicolaus euboicus sagūdinus ep̄s latine z grece lingue atq; elegantie p̄n- ceptus laudatissim⁹ habet. Qui in frequēti florentino cōcilio medius assistēs multis z eruditis viris audientibus disputantiū vba atq; sentētias tū grece tū latine. platas mira celeritate z adeo accomodate referebat vltro citroq; in vtra- q; lingua fidelissime z summo ornatu reddebat.

Ambrosius florentinus ordinis camaldulēsis general' abbas theologus insignis latine greceq; lingue acurate doctus. z bonis omnibus discipli- nis ornat⁹ in eo cōcilio clarus habetur. inter cetera sui ingenij monimenta. Si- ogenū Laerciū de morib⁹ z vita philosophoz ad Cosmū mediceū e greco latinū fecit. Alia quoq; opuscula docta cōposuit.

Johannes Tortellius natione aretinnus romani pōtificis subdiaconus z cu- bicularius. ac nicolai postmodū pontificis p̄tribernalis z studioz suoz in- timus comes grecis latinisq; lris ac theologicis nō mediocriter doctus. hac tempestate floruit. Qui inter cetera studioz suoz opa describendi rōne opus p̄clarū edidit. Et orthographiam suis lris ornat. Athanasij quoq; vitā ad eugeniū papā in latinū transtulit. Et appianū historicū aduerbū interpretatus est.

Antonius cernisanius
medicorum monarcha

Antonius Cernisani⁹ medicine monarcha. qui lectioni ordinarie padue lō- go tempore p̄fuit. Quē sequētes miris extollūt laudibus. fuit homo hila- ris ac iocūdu⁹ debite carnosus cōplexionem a deo sibi donatā optimā habēs. q̄ in senectute masculos pulcerrimos post se reliquit. primus ex mente ab oculi ca- sum in terminis more iuriscōsultoz aperuit. Consiliaq; ex viscerib⁹ Quicēne ad omnes egritudines posteritati reliquit. Diem clausit extremū. anno legi gratie 1441. vicesimaquarti augusti. sepultus apud sanctum Antoniā padue.

Bartholomeum montignanū philosophū z medicū Bartholomeus de- celeberrimū etas ista attulit. Qui multarum rerum montagnano medic⁹ cognitione z scripturarū subtilitate ceteros sua etate phi- sicos superauit. Qd pulcre libri de cōseruatione sanitatis a se editi ostendūt. Adiecitq; hīs z cōsilia in medicinis de p̄ticularib⁹ egritudinib⁹ a capite vsq; ad pedes. Silt de balneis. de mō p̄ponēdi medicinas. Et aīz dotariū i cō- silijs. z alia multa.

Diego quoq; Senensis vulgatissimus medicus. per hoc ipsius tempus diuina quadam ingenij z medendi gratia. om̄es qui ante illum in etruria floruerunt excelluisse creditur. Qui super primo Auicenne z Aphorismis Hippocratis z Le- gni Galieni. Et consilia vtilia scripsisse dicitur.

Nicolaus de Tolletto
ordinis heremitarum

ducti curati sunt. triginta ānis tolentino in cōuentu pmanēs. nūq̃ carnes oua pisces aut alia pingua sani-
tatis aut infirmitatis tpe reptus ē comedisse. Cū q̃daz nocte diu in orōne pstitisset. in cella sua obdormiēs
vidit i somnis sydus clarissimū situ non altū. e loco natiuitatis. p̃grediēs q̃d post oratoriū chozi in tolletto
terminū habuit. cognoscēs p hoc se emigrandū. in eo loco sepulturā elegit ad insinuandū claritatē sanctita-
tis ei⁹. Sicq̃ sanctissim⁹ vir celo receptus ē. hui⁹ aut festiuitas decima die mensis septembris celebratur.

L Laurentius vallisensis vt aut̃ canonicus. nō min⁹ p̃bus ⁊ theologus q̃ rhe-
tor ⁊ grāmaticus. hoc tpe clarus exis. ad ioannē tortelliū amicissimū suū
Elegantiaz libros sex ex neapoli dedit. quibus nil vtilius excogitari potuisset.
Scripsitq̃ in dialecticā ⁊ in q̃ntilianū cōmētarios dignissimos. Epl̃as q̃s pauli
suo mō in latinū vtit. Homer⁹ insup ⁊ herodotū ac thucydidem grecos latine lo-
qui docuit. Nonnulla etiā alia acri cura ac diligentia conscripsit. inuectiuas etiā
aduersus multos cōposuit.

Matheus palmerius natione florētinus historicus ⁊ p̃bus ac orator̃ diser-
tissim⁹. ip̃is q̃s t̃pibus vixit. Et inter preclaros viros in cōcilio florētino
annuemeratus fuit. Chronica eusebii de temporibus quā diligentissime emēda-
uit. Et ab anno domini quadringentesimo quadragesimosecundo vsq̃ ad annū .1448. ip̃e perfecit.

Blondus hystoricus

Blondus flauius foroliuiēsis vir doctissim⁹. ⁊ dicens grā gratissim⁹ eug:
in p̃cio. Qui p̃ter orōnes ⁊ epl̃as innumerabiles a se editas. maximā gloriā
ytalie cōtulit. q̃ p̃ ceteris latente sup̃ mille annos historiā tanta attigit diligen-
tia. vt duob⁹ ⁊ .xxx. libris. eandē diffuse ornateq̃ onderit. Mā omnē ne dū yta-
lie s̃ totius olim romani imperij. puinciaz regionūq̃ statū ppulcre descripsit.
Indeq̃ de roma triūphante libros. x. Et de roma istaurata libros. 3. ac de yta-
lia illustrata libros quasi. 13. ac alia mlt̃a. Quinq̃ hic post se reliquit filios bo-
narum litterarū feracissimos. nec patri inferiores.

Clarinus veronensis crisolare bizantini discipulus grāmaticus. ⁊ orator ac
p̃bus eruditissimus. grece latine lingue facidissimus. ferrariāq̃ legendo
docendo et cōponendo cū infinitam pene discipulor̃ turbā ad se erudiendā tra-
xisset. maximū laudis preconij pmeruerit. Tandem venetijs postea ferrarie. ⁊
victorinus mantue publico salario vōti. mltos in vtraq̃ lingua erudire ceperūt
Inter q̃s etiā mantuani ⁊ ferrariēses p̃ncipes fuere. Hic guarin⁹ cū eēt ingenij
excellētissimi grāmaticales regulas vtiliter i ordinē redegit. indeq̃ strabonis
geographi europā. ⁊ vitā q̃rūdā ex plutarcho greco latinas eloquētissime fel-
cit. hñtur em̃ ip̃ius cōplurime elegantissime orōnes ⁊ epl̃e a se edite. Besiciens
randē in senectute bona. ferrarie apud carmelitas sepulcro marmoreo. insigni
decorato epigrāmate sepelitur.

Eorgiu Trapezuntiu virum doctissimū ⁊ apostolicum secretariū cum bis floruisse constat. q̃ ab eu-
genio pontifice rome publico gymnasio vocatus. mltis annis byspanos gallos germanosq̃ viros
prestāntissimos vna cum ytaliciis oratoriā ⁊ poeticam docuit disciplinas. Rhetoricā conscripsit ⁊ alia.

Regorius tibernas rhetor vtriusq̃ lingue eruditus strabonis asiam in latinū conuertit. Ioan-
nes quoq̃ aurispa secretarius ap̃licus rhetor luculentus in precio fuit. ⁊ quedam cōposuit.

Mtonius guaynerius natione papiensis medicus celebratus. hec ipsa tempora suo ingenio suaq̃ i-
signi doctrina clariozem reddidit. Qui in medicinis composuit de febribus. de stomachi egritudine
bus. de matrice. de artetica ⁊ iūcturis. ⁊ calculi passione tractatus cōposuit. Ferūt⁹ ⁊ ip̃ius de fluxibus
de pleuresi. de peste ⁊ aliqua alia composita laude digna.

Berta etas mūdi

Anno mundi. 6646.

Anno xpi. 1447.

Nicolaus quintus papa. Thomas sarzanus antea vocatus. a sarzana oppi-
do lucens agri. humili loco et familia natus. mīse andreola. p̄se bartholo-
meo phisico. pōtifex oīm cōsensu creatur pridie nonas marcias. *Ad. cccxlvj.*
Vir certe tāto principatu doctrina comitāte liberalitate magnificētia dignissi-
mus. Laudat cū eius liberalitas qua in omēs vsus ē. maxime erga litteratos
q̄s et officijs curialibus et bñficijs mitrifice iunxit. Eos premijs ad cōponenduz
et aduertendos grecos auctores in latinū ita perpulit. vt lre grece et latine. q̄ sex-
centis iam antea annis in situ et tenebris iacuerāt. tū demū splendorē aliquem
adepte sint. *Ad. dicit et lratos viros p omne europiā. quoz industria libri conq̄re-
rentur. qui maiorū negligentia. et barbaroz rapinis perierāt. Hic cū oīm virtu-
tum ornatissimus esset. Et in deū ac hominē bene meritus. vno eodemq; anno
et ep̄atum bononiensem et cardinalis dignitatē et pontificatus adeptus ē. Qui
cū pontificatū inisset p̄ter spem oīm. mūdi principes habuit fauorabiles. Idō
motus felix hortante etiā friderico cesare pontificatu se sponte abdicauit. Qua
ex re galerum cardinalatus ei trāsmisit. Et legatū germanie p̄stituit. Ea cōcor-
dia ne dū populus ro. et etiā totus mūdus a tanta seditione liberatus admodū
letatus ē. Et fridericus impator creatus vna cū leonora cōiuge p corona acci-
pienda romā cōcessit. Et ab ip̄o coronā et bñdictionē acceperit. Multa etiā glo-
riosus hic pontifex in vrbe et extra edificia magnifice et splendide edificauit. in
vrbe edes pontificias apud sanctā mariā ad p̄sepe. Restituit et templum sancti
Stephani. a fundamētis erexit sancti Theodori tēplū. pantheū in medio vr-
bis positū. *Ad. agrippe opus plūbeo tecto restituit. In vaticano aut et pontifi-
cias edes in hāc formā quā nūc cernimus redegit. Et muros vaticani prealtos
et latos inchoauit. Et molē ingentes quibus coherceri hostes possent. ne edes
pontificias et beati petri tēplū (vt antea sepe factū ē) diriperent. Extant adhuc
vasa aurea et argentea. cruces gemis ornate. et sacerdotales vestes cū mitra pō-
tificia. q̄ hoīs munificentia ostendūt. Libros ppuleros auro et argento redimi-
tos magne multitudinis (cum adhuc imprimendi ars non p̄disset) suo iussu exscribere fecit. Elemosinas
multas in pauperes et v̄gines inopes erogauit. auaricie adeo expers fuit. vt neq; officiu vendiderit ne
beneficiū simoniaca prauitate vlli collocauerit. Gratus erga se meritos. amator iusticie. pacis auctor et co-
seruator. iubileū habuit. beatū quoq; bernardinū ordinis minorū in sanctos retulit. Tandem siue tedio
animi quo maxime cruciabat post captam cōstantinopolim a turcis. siue febre et podagra. qua potissimū
verabatur. pōtificatus sui anno octauo. *Ad. ccclv. morit. Sepeliturq; in basilica petri. honorificētissima
pompa. cum insigni epitaphio***

Anno mundi. 6656.

Anno xpi. 1455.

Calixtus tercius papa. natione hispanus ex valentia ciuitate. patre iohanne. matre francisca. generos
parentibus natus. alphonsus cognomento borja antea vocatus. libere educatus. Sexto ydus apri-
lis hoc anno iam decrepitus cardinaliū suffragijs pontifex creatur. Vir certe magni consilij et vtriusq; iu-
ris pacatus doctor. Et alphonsi regis secretarius. Pontificatu suscepto. Calisti nomen de more suscipiens
bellū turcis statim indixit. Id se ante pontificatum vouisse ostendens suo cyrographo. ad id perficiendū
predicatores per totam europam statim misit. qui omnes xpianos in turcos animaret. Et suis opibus eā
adimarent. Ex hīs autem facultatib⁹ ad sexdecim trirēmes rome edificatas in hostē misit. patriarcha aq̄/
legiensis p̄fecto. qui triennio maritima hostiū asianoz vexauit. Insulas quasdam cepit ac magnas calami-
tates hostibus intulit. Alphonsus aut rex et burgūdie dux crucis signū suscipientes. ituros se in hostē p̄fi-
tebantur. vel armatos milites missuros. sacerdotibus interea aliquot dierū supplicationes decreuit. *Ad. dā-
dauit preterea. vt assiduo rogatu deus flecteretur. In meridie campanis signum dari fidelibus. vt oratio-
nibus eos inuarent. qui contra turcos continuo dimicabant. Ea de causa officium transfigurationis domi-
ni nostri ihesu christi ipse ordinauit. Iussitq; eo modo atq; cum hīs indulgētis celebrari quibus celebri-
tas corporis christi in precio habetur. Et p̄pterea ad vsū cassanū persarum et armenie principē ad reges
Tartarorum Ludonicū bononiensem ordinis sancti francisci fratres misit. Cum multis et magnis mūe-
ribus eos in turcū excitans. qui persuasu hominis magnas turcis calamitates intulere. Pontifex quoq;
ad transigenda negocia pontificia animū adijciens beatū Vincentiū hispanū cōpatriotam suū. Et beatū
eademūdū anglicū in sanctos retulit confessores. Calixtus autem in omni vita integerrimus cum elemo-
sinas xpi pauperibus frequentes dabat in victu parcus. in sermone modestissimus. *Ad. oritur pontificat⁹
sui anno tercio mense tercio. die decimosexto. Reliquit centum et quindecim milia nūmum aureorū. quos
in vsus bellicos contra turcos cōperauerat. Sepeliturq; in vaticano ad sinistram basilice sancti petri in tē-
plo rotundo. quod sancte Marie de febribus dedicatum est. Nicolai impensa antea restitutum.**

Linea summorum pontificum
Nicolaus quintus

Calixtus tercius

Fridericus eius nominis tercius impator Ernesti ducis austrie filius. Au-
strie. stirie. carinthie dux et comes tyrolis alberto romano rege e vita sub-
lato. Anno dñi. 1440. comuni voto cesar delectus. Inde coronā regni germani-
ci apud civitatem aquensem summo honore suscepit et imperavit vsq; in p̄sens.
annis. 53. Is postq; discretionis annos attingit mox religionis induit zelum. ce-
pitq; rebus omnibus diuini cultus augmentum pponere. quod sibi et sue nature
bonitas et nobilitas sanguinis suadebat. Nā domus austrie principes (inter q̄s
plures et reges et imperatores floruerūt) tunc sibi p̄spere succedere sperauerūt cū
diuino cultui bene et constanter famulati fuissent. Quorū vestigia fridericus secu-
tus. Defunctis parentibus q̄primū tutelā exiuit vt locū videret in quo nostra re-
demptio celebrata est adhuc adolescens transmare nauigauit sacra visens loca.
vbi natus saluator. p̄sentatus in templo. baptizatus et tēptatus. vbi cenauit. vbi
iudicatus crucifixus et sepultus et vnde celos ascendit. Quid multa osculatus est
terram vbi fuerunt pedes eius qui nos redemit. felicēq; reditum cū gloria habu-
it. Fuit em̄ princeps catholicus et pius. etate florida. quā sapientia. grauitas et
vite integritas comitabant. corpore strenuus vegetusq; et robustus. apt⁹ et pa-
tiens ad labores. fortis constansq; animi. sobrietatis cultor p̄cipuus. De sua de-
niq; mansuetudine. de religione. de iusticia. de prudentia faciendum verbum ne-
cessarium foret. Quō neutralitatē eccie romane nocentissimam ex natione sua su-
stulerit vt obedientiā germanici populi magno labore. maiori sumptu atq; indu-
stria eugenio et nicolao restituerit. Unde secuta est qua nūc fruimur ecclesiastice
societatis vnitās. Horremus tñ ingredi cū paruo nauigio magnū mare. neq; no-
stra historia est que maiestātē tanti principis p̄ sua dignitate valeat explicare. ve-
tustas em̄ imperij et amplitudo ac auctoritas et gloria deducenda forent. et natio
germanica que sibi obsequit. domusq; ex qua p̄gnatus est. Cū ea regū et impe-
ratorū sedes et sepe hungarie sepe bohemiē et aliqñ polonie reges dedit. que lau-
des eius habunde demonstrant. Deniū p̄sona p̄pria que corporis et anime dotibus egregie pollet. Sati⁹
est tamen tacere q̄ maiestatem tanti principis tenui vt nostra est historia p̄currere. Elereor em̄ ne quis me
putet in hoc opere plerq; scripsisse in gratiā imperatoris nostri ac p̄inde vanitatis arguendus esse. quod
viciū a graui viro p̄sertim scribente longissime abesse debeat. qui tamen nouit fridericus nemo adulatū di-
cet. Si eos adulari tantummodo dicimus qui mortaliū facta dictaq; supra verū extollunt. Cū hec scripta
eius laudes diminute magis q̄ ampliter attingunt. quis em̄ eius imperatoris egregia facinora habunde
retulerit? qui annos tres supra quinquaginta sapientissime imperiū gubernauit. Omnes tandē qui mo-
do regnant quiq; regnaturi post hec fuerint fridericū tanq; speculū quoddā virtutū contueri appetere ar-
bitror. Si gloriā regionibus. suis p̄uincialibus quietem parare voluerint. Quā ob rem nō plenam hi-
toriam scribo. sed ea duntaxat excerpto eaq; p̄stringo que ad exēpla virtutū ac p̄bitatis accomodari pos-
se videant. Nunc igit ad sequentia gesta redeamus. Prohibente scismate vsq; nicolaū quintū romie coro-
nari destitit. rebus germanie interim compositis. Quo pontificante ordinatis p̄sidibus austrie p̄secutus
iter ad oppidum sancti viti puenit. ibiq; natiuitatis dñice festa pegin. Ad quem locū et ladislaum regē. p̄fi-
cisci iussit. Inde villacū se confert. id est oppidū ecclesie habenbergensis supra dranū situm non longe ab
ytalie finibus. ibi et bohemi et hungari puenierant. domi nobiles q̄ plurimi qui romā videre. coronationē
ytalie spectare mores. militie cingulū mereri magnope optabant. Ibi quoq; dux austrie albertus germa-
nus cesaris erat. qui splendidū ex sueuia comitatum ad se vocauerat. Cupidus et ip̄e quis Rome in anno
iubileo fuisset rursus ytaliā ingredi ac fraterne coronationis adesse solennibus. Cesar relicto villaco alpes
ascendit que germaniam ytaliāq; distinguunt. p̄misso alberto cum parte copiarum. ip̄e regem ladislaum
secum ducens kal. ianuarij ytaliā intrauit anno post iubileum primo. Legatos venetorum patricios do-
mi potentes obuios habuit. qui eū ingenti gaudio exceperunt cum clero et reliquijs occurrentes. Ad vi-
ctum omnia sine p̄cio administrarunt quocunq; cesar in territorio venetorum puenit. Occurrere frequen-
tes populi. laudare splendidum cesaris comitatum. arma lucentia. decoras iuuenū facies. flauescens co-
piasq; comas. lactea colla. cōmendare sp̄ciem cesaris imperio dignam. dicere grauem aspectu. pruden-
temq; hominem iudicare. multa super Ladislaum rege proloqui. angelicum vultum. quietos mores. ultra
etatem gestus. Potissime autem teruisani singulari affectu cesarem inspexerunt memores olim sub ditio-
ne australium se fuisse. quorum adhuc in pretorio signa videntur. Patauini quoq; non ignorantes ad im-
perium se pertinere. Inter hec teutones plurimi ex Sueuia Franconia rheniq; partibus per vallem tridē-
tinam Veronam Mantuamq; transeuntes Ferrariam veniunt p̄stallantes cesaris aduentum. Eare co-
gnita relicto patauio ferrariam petiit. vbi borsius leto vultu honoratum se prebuit ac omnem magnificē-
tiam ostentabat. Omissa ferraria bononiā pgit. vbi beffarionē legatū aplicū occurrentem reperit. Inde
petiturus florentiam montes appenninos ascenderat. Ingressus postea florentiam exceptus honore ma-
ximo. occurrerūt duo cardiales. Parump aut florentie morat⁹ donec edes cosme de medicj ceterasq; splēdi-

Linea imperatorū
fridericus tercius

Berta etas mundi

de vrbis structuris et populi magnificentia spectaret. Senas pfectus est. Cū senis esset Leonora filia regis lusitanie filia alfonfi neptis sibi desponsata pisces venit. statura mediocri, virgo annos natu sedecim leta fronte nigerrimis atq; illustribus oculis, ore paruo, genis ad gratia rubescentibus ceruice facie cādida ex integro venusta. Imperatrix igit senas deducta est ieiunij scda die. Occurrerunt primo ciues natu maiores, deinde albertus et ladislaus, postea clerus, fridericus cū legatis aplice extra duas vrbis portas spō se aduentū expectabat, qua visa in amplexu ambo venere. Ubi hec gesta sunt Senenses marmorē lapidē erexerunt. Cesar post iter suū vrbē versus p̄tinuauit. Apud viterbiū mandāte pōtifice ingens honor illi exhibitus est. Ad ydus marcias ex sutrio iter romā summo mane accepit, et quicquid nobilitatis in vrbe fuit obuiā datū est. Venit deinde cesar in eminentē collē vnde vrbē spectare potuit. Leta oīs nobilitas, cui caput orbis vrbē visere datū est, cunctarū gentiū columē romā, vbi de colle descensum est sacer senatus apli cus occurrit. Sequenti die in pratis que prima erāt vrbis oīs cesaris comitatus se recepit. Cesar trabea vestitus inter legatos ytalie eminebat. Imperatrix mirificis ornata cultibus portugalēsis circūdata oīm i se oculos attrahebat. Ladislaus hungarie et bohemiē rex tenera etate purpuratus. Albertus german⁹ cesaris militie ductor obequitans suū cuiq; locum demonstrans. Duo cesaris vexilla fuerunt, alterum quod sancti georgij vocitant, deinde vexillū aquile. Postq; vrbē cesar intrasset eius equū manu regere mariscalc⁹ nudū ensē ante cesarem tulit. Epūs spoletanus vicarius pontificis ac plurimi epī et abbates infulati sanctorū reliquias ferentes occurrerūt. Cesar sub aureo panno quod umbraculū vocitant siue baldachinū introducere vsq; ad gradus basilice sancti petri p̄cedentes, ibi nicolaus pontifex sede sedēs eburnea pōtificialibus ornamentis indutus, senatu cardinaliū circūstante verbis paternis et supra modū benignis fridericū cū suscepit, qui pedibus eius exosculatis auri massam obtulit. Tum q; ladislaus et albertus ac demū imperatrix pedes basiauerūt. Nicolaū deinde rogat vt ex plenitudine potestatis se rome longobardoz regē coronaret. Idibus igit marcijs apud sancti petri summū altare fridericū in regē longobardoz coronauit, et Leonora p̄ oratores desponsata inter missarū solennia, denuo ei reiuincta fuit matrimoniū benedictū. Absoluta mediolanensi coronatione postride solennitas augustalis cepta est. Romanus pontifex oīm summam beati petri arā in sublimio throno nō p̄sedit. Extra cancellū duo tribunalia suere, alterū friderico, lenore alterū deputatū. fridericus postq; iusiurandū beato petro et nicolao in ea forma p̄stint q; ludouici caroli filiū iurasse decreta p̄firmant, alba indutus in canonicū sancti petri receptus. Inde augustale paludamentū accepit, in mediā basilice p̄fectus trinā benedictionē suscepit. Exinde ductus ad altare sancti mauricij in scapulis atq; brachio dextro p̄ veteri more oleo sacro delinitus, similiter et leonora. Pontifex rē diuinā inchoauit. Inter celebrandū diuerse solennitates a p̄scais inuente seruate sunt. Sceptū quo regia potestas indicat, Pomū quod mundi dñm ostendit, Ens qui belli iura demonstrat p̄ varias vices data. Postremo corona aurea infulata p̄ciosissq; coopta geminis cesareo capiti imposita. Impatrix q; post cesarē coronam ex manibus pontificis accepit, quā diugis Sigismundi fuisse p̄stabat. Cesar q;uis ornāmēta sibi p̄cio incredibili cōpasset. In hac tñ solennitatē palliū, ensē, sceptū, pomū coronāq; caroli magni ex archiuis nurnbergensiū ad se deferri curauerat. Et aut coronationi diuinisq; rebus est impositus modus leonora in suas edes secessit, papa et imperator ad gradus basilice simul venerunt, ibi pontifex palafredū ascendit, etq; cesar dextratoris officiū p̄ aliquot passus exhibuit, equo deinde conscēso vsq; ad ecclesias sancte marie vna p̄fecti sunt. Tūc papa in pallatiū rediit, cesar in pontē adriani p̄fectus ē, vbi albertū fratrē pluresq; duces et comites ad militie p̄uexit honorē, ter quemq; gladio p̄cuciens. Trecenti eo die p̄cussi milites referunt, deinde cū sol occideret ad lateranū se cōtulerat, splendidū ibi p̄uiniū habuit. Imperator igit fridericus millesimo quadringentesimo quinq;gesimo scdo anno, die, xviij, mensis marci imperatoria corona donatus. Alfonso regis arragonū precibus oneratus vt neapolim sese cū imperatrice p̄ferret, statuit tanto regi morē gerere. Ad regē igit amicū p̄fectus et post eū leonora. Qua aut magnificentia neapolim imperator introi erat p̄sultius arbitroz reticere. Alfonso qui antea neptē suā nunq; vidisset nuptā et in alto locatā amplexus est. Mansit illic cesar et sanctā ebdomodā et octauā pasce. Ostendit quoq; alfonso thesaurū suū quicq; p̄ciosum habuit. Inde cesar naues ascendit romā petiturus. Imperatrix octo diebus apud auūculum postea mansit, deinde Manfredoniā profecta est atq; illo ex loco p̄ mare venecias nauigauit. Cesar romam rediens triduo ibi mansit. Rediens deinde bozium estensem mutine et regij lepidij ciuitatum ducem creauit qui pro tanta dignitate suscepta monile p̄ciosum dono cesari dedit, quod patrem vno et viginti milibus aureis emisse ferebat. Is (postq; solennitas ducalis absoluta est) ingressus nauem p̄ fluētā padi venecias petiit. Cum ciuitati p̄roximus esset nauigia infinita et artificū et nobiliū occurrerunt mirabiles ludos prebentia. Franciscus fostari dux venetū vir grandeuus qui triginta et amplius annis reipublice p̄fuerat cū trecentis senatoribus obuiam venit, inauditam insolitamq; festiuitatem vninersos ostendere. Mansit autem apud venecias diebus decem. Sumptus ei et consorti sue magnifice non solum in vrbe sed in omni eorum territorio prebiti sunt. Deinde recedentem senatus vsq; ad littus profectus est. fridericus post missa ytalica cum germanie metas attigisset, horribile visu dictū mirabile videri potest. q; turbidam aeris faciē mutatiq; celi vultum offenderit, quod p̄sagium future cladis multi iudicauerunt. P̄sertim cum intellexerant quosdam principes res nouas in germania et hungaria moliri ob regem ladislaum adolescentem. Perentem em ytaliam cesarem rogauerunt australes vt Ladislaum in paterna hereditate apud se dimitteret. Reiecta petitione, auctoribus duobus Alricis Altero cilie comite, altero cyzingero sumptis armis rebel

lauere. Redente ex italia fridericu apud noua ciuitate obsidione cinxere. Quibz et heinricus rosenfis natione bohemi cu ducetis equibus et mille peditibz se adiunxit. Cessit fureti populo friderico. pupilluqz adhuc tenez dedit. q summa alacritate apud vieneses exceptus est. Hic gloriosus impator inter liberos ex leonora susceptos primo cristofez habuit que inmatura mors abstulit. Et maximilianu ducem burgundie postea regem romanor. cu filia margareta vxore ducis alberti i baioaria. Australes aut et si fridericu cesare accersitis bohemi in noua ciuitate et in viena obsederunt. Eo demu redacti sunt. vt victores ex victo pace peteret atqz in ea rem auri sex milia numu quorannis pederent. Nouissimis aut diebus cu mathia hungarie rege bella varia gessit. q ei nonnulla incommoda. et pcpue australibus intulit. Viennam ac noua ciuitates in austria abstulit. Que post morte mathie fili maximilian pri reddidit. In plerisqz tñ locis. cu ei semp ingens cupiditas pacis et otij fuit. xpianor principu ppter turcor incursiones couentu pcpue anno. 1471. Ratisponne edixit. Et post aliqs annos Muremberge. cu oes priu comodum qreret. impauit vt ab armis discederet et pace iniret. Ratus venisse tps. gladios in turcor et infidelu non in xpianor viscera pueri debere. Qua obre anno salutis. 1486. filiu ei maximilianu sortem regni fecit. vt qd p senectute adimplere non posset. p filiu regem pficeret. Cu itaqz cesar nr inclitus habundat potentia numero hoim et copia gentiu. etasqz et prudentia et magnificetia pueniat (q pcpue sunt ad res arduas capescendas) Speramus vt ille aut fili eius det pacem ecclesie. Et coponat non mo principat. et omne pplum xpianu. s vniuersum orbe ad vnicam vera fidem xpianam et sanctam deducet ecciam. ad altissimi dei gloria et honorem. Blimationemqz throni sui cu laude perpetua et eterna salute. Quod vt diebus nostris conspiciere valeamus pietas diuina concedat.

Bernardinus senensis ordinis seraphici francisci professus. et instaurator egregius sua etate declamator. Is apud senam vrbem ethurie nobili loco natus. qui postqz lras didicit. ac potificij iuris aliquam peritiā habuit. primonio qd non tenuit a parentibus iam vita functis accepit inter xpi paupes erogato. abnegas seculi pompas. ad religionem diui francisci sese recepit. Amatorqz paupertatis eximius. cu ordinem illu labentem et institutione primeua longe remotu offendisset. reducere fratres in via. cu diu frustra conatus fuisset. Neqz em indurati maioru couentu mores flecti poterat. Vocatis ad se nonnullis quos sanioris metis inuenit. seorsum habitare iussit. hysqz domos ab vrbibus remotas ex elemosina struxit. Subes oes vt pris francisci voluntas fuerat nudis pedibz ambulare. vestes laneas sine lino habere. cibo vinoqz vti modico. plumas oes effugere. i sacco dormire. nihil de crastino esse sollicitos. priu nihil tenere. pecunia vti venenu malisqz pestem fugere. victu elemosina qrerere. humiles ee. populis xpm et huc crucifixu pdicare. que oia primus ipe implebat. sobrius pater in pdicationibz adeo plebi acceptus. vt alter paulus crederet. per. xxx. et eo amplius annos vniuersam ytaliam predicando circueuit. quibus rebus adeo religionem auxit vt quinquaginta et amplius cenobia p ytaliam sui ordinis a fundamentis erexit. et fratribus impleuit. Ados ei fuit inter pdicandu nome ihesu aureis litteris in tabella depictum ostendere. Cui rei nouitate cu plerisqz improbarent. a martino pontifice iussus e nouu ritum relinquere. huc in nomine ihesu curasse morbos. et fecisse miracula non est ambiguum. Tandem apud aquilam brutioru vrbem terrene vite cursu pacto. ad celestem lucem migravit. vbi corpus eius sepultu. tercio et sexagesimo vite sue anno. miraculis coruscat. Ideo nicolaus quintus pontifex anno salutis. 1550. in iubileo aduente iohanne de Capistrano sanctor ordinis ascripsit ac in cathalogo beator patrum redegit.

S. Bernardinus

Iubileus hoc anno. 1550. rome frequentissimus hominu frequentia fuit qui annus gratie magnus fuit vt quemadmodu ex lege veteri corporalis et animalis seruitus anno quinquagesimo extingueretur. Remitterenturqz culpe. et onera peccator omibus. qui lumina sanctor apostolor sincera mente pquirerent. Ingens igitur populi multitudo. ex omni xpiano solo p hunc annu romam petebat. Licet aut quadraginta et amplius hominu milia diebus singulis p vrbem templa forasqz vaderent. dissoniqz mores. deformes habitus ac diuersa linguar genera concurrerent. Sapientia tamen pontificis actum est. vt neqz victui necessaria defuerint. neqz tumultus interciderint. Unica tamen horrenda visu et auditu stupenda. paucis diebus ante finem iubilei calamitas accidit. Nam cum circa vespertina horam basilicam sancti petri frequens ppli multitudo peteret. neqz minor iam recepta benedictione rediret. Facta est in ponte quem sancti angeli vocitat. Ingens euntiu et redeuntiu concursatio. Cuiusqz huius atqz illi a supuenientibus vrgerent premereturqz turmis accidit alios ruere. alios sup ruentes vadere. Cuiusqz nonnulli equis mulisqz veherent cum iumentis vna prostrati calcatiqz sunt. Inde maius discrimen ortum. Nam parietibus pontis equaro iacentiu cumulo. quam plures in tyberim ceciderunt horrendum spectaculu. alij vndis absorpti. alij inter hominu brutoruqz pedes oppressi animas exularunt. quor corpora diligenter quesita. Romanus pontifex accurate sepeliuit. Exequiasqz hys solenes fecit. Capellamqz marmoream in eodem ponte paulopost construxit. diuturnu tante cladis memoriale.

Anno precedenti pestilentia inges qz primo in asia exorta. ac deinde per illiricu dalmaciaqz in ytaliam serpens. plures postmodu annos ad vltimos germanie et galliarum fines misere. per omes fere populos debachabatur. Deinde in locis ytalie et qz maxime mediolani deseuit. Sequentibusqz annis vbiqz peste laboratum est. vt pauci de multis superfuerint. Quod quidem malu preter penuriam magnam. Etiam superior solis defectio et frequentes terremotus indicuere.

Bexta etas mundi

Alfonfus rex

Alphonfus fardinandi arrogonte regis filius. Cuius pater ioānes vltorio / ris byspanie rex, qui currentis equi lapsu exanimat⁹ fuit, āno. 1442. rena / to supato. ⁊ pulso in regno neapolitano succedēs regnauit annis ferme, 22. Cū / diu antea regnasset in arrogonia ⁊ sardinia atq; byspania annis multis. Rena / tus em rex ludouici andegauēsis frater, ex francoꝝ genere natus a ioanna regia / contra alphonsum regē in apulio regno vocatus cū quatuor annis regnass⁹ dei / citur, qui massiliā vñ in mitio venerat mari reuersus ē. Huius alphonfi pater vir / sanctus cū defecisset quatuor post se reliquit filios, alphonsum, ioannē, heinricū / ⁊ petrū. Hic cū maior natus esset regnū paternū obtinuit. Et bellicarū rex glorias / pacis laudibus pferens ad id regnū oculos adiecit, in id magnā classe deuenit. / Et pfectum arcis maritime ad pditionē pellerit. ⁊ castellū cepit, inde bellū nea / politanis intulit. Mortua aut regina cōtra renatū monēs adeo neapolitanā vr / bem longa ⁊ durissima obsidione fatigauit, vt multi fame perierūt. Tandē noctu p cuniculū furtim militi / bus intromissis urbē cepit. ⁊ paulopost vniuersis regni pceribus domitis vniuersum regnū in suam po / testatē redegit. Eoꝝ tanto regno pacato neapolim rediēs, curru aureo triūphās urbē inuectus ē, post ma / gnifica gesta. Cuius dicta ac facta antonius panoꝝmita poeta clarissimus disertissime pscriptit, qnto kal. / iulij, clausisse oculos traditur, nullis ex se relictis filiis legitimis, nisi tantū ferdinādū adhuc extantē ex cō / cubina filiū, quē ⁊ in apulie regno ex testō heredē sibi dimisit. In arrogonie aut regno Ioānes frater suc / cessit. Reliquit aut hic inclitus rex cū super tria regnasset regna, tantas diuitias quātas vnq; vllus alius / pdecessor regū fecerit, qui sine pꝛouersia regū principūq; omniū quos nostra etas tulerit, ⁊ sapientissim⁹ / ⁊ fortissim⁹ habitus ē. Rex inter voluptates moderatus inter adulatōres firmus inter vana pleraq; prin / cipum exercitia doctrine studia haud omisit.

Julianus cardinalis

Julianus cesarinus cardinalis diaconus. Vir fidei xpiane amator feruentissi / mus. Et omibus vtutibus tam diuinis q; humanis ornatus, quē supiorib⁹ / diebus, eugenius pontifex legatū in vngariā ad cōponendū inter ladislaum polo / nie regem ⁊ vxorē alberti impatoris pacē miserat, anno. 1444. apud budaz regni / vngarie caput inter ipos optimū pacis fedus inijisset. Eo etiā regē ipm ⁊ vngaros / omnes deduxit, vt magno cōparato exercitu contra turcos europam occupare vo / lentes pficiscerent. Qui turcoꝝ fines cū ipso exercitu hostili animo ingressi. Inter / danubiū fluuiū ⁊ andrinopolim a solis ortu vsq; ad occasum cū hostibus pugna / tes, ad quadraginta turcoꝝ milia eo in cōflictu occiderūt, inter quos decem ⁊ octo / ex primoribus eoz principibus cecidere, i qua tamē pugna ladislaus ipse polonie / rex viriliter pugnās sagitta saucius interijt. Julian⁹ aut ipse mortuo rege ceteros / in plio exhortās, dū xpiani ex mltitudine turcoꝝ terga vterēt, p xpi noie occubuit.

Franciscus Sforzia

Franciscus Sforzia philippi marie ducis gener, Anno. 1448. tercio kalē. / marcij, iure hereditario potitus. Quart⁹ mediolanensius dux efficitur. Et / vna cum vxore blanca maria regnauit annis, 16. ⁊ mense vno. Vir certe indicen / do acerrimus ⁊ eloquētissimus, qui sua eloquentia magnanimitate fortitudine, / liberalitate, ⁊ prudentia, veteres quasi imperatores superauit cum in re militari / victoriosissimus fuit. Qui etiam ipsa in iuuenili etate quantas in primis contra / bracium, contra florentinos venetosq; contraq; eugenii pontificem, contra me / diolanenses ⁊ alios ytalos obtinuerit victorias, multis in locis clarissima extāt / trophea. Et que clarissime gesserit in multis poetarum oratorumq; scriptis ver / santur. Qui etiam permagnifice ⁊ splendide tum mediolani, tum alijs in vrbi / bus edificauit. Et in primis castellus iouis mediolani, aliud in lauda ciuitate cō / fecit, hospitale magnificentissimū in vrbe fundauit. Extra portas cumā apud / sanctas mariam incoronata, monasterium cum ecclesia diuo Nicolao de tolen / tino dicata suasu vxoris blanche marie a fundamentis edificauit. Tandem sex post forelictis ex vxore ma / sculis ⁊ ducibus femellis, anno a natiuitate domini, M, cccc, xvi, marcio mense mortuus est, funeratus in / genti pompa in maximo vrbs templo loco sublimi.

Solis defectus anno, M, cccc, xviij, quarto kal, septembris hora sexta facta / est. Quo anno maxima ⁊ cruentissima bella multis in locis surrexerunt, in / anglia em ⁊ in gallia germania, flandria, perusia, pānonia, apulia, ac in vniuer / sa ytalica (vt dictum est) cedes rapine direptiones, incendia, vastationes, ⁊ infini / ta prope mala et damna subsecuta sunt, grecis autem mortuo amurate turcoꝝ / principe, multo maiora illata sunt damna, ⁊ seniora bella a mahumeto eius filio / excitata sunt. Sequenti deinde biennio tanta vbiq; fuit pestis vt de multis pau / ci remanserunt. Ad etiam malum frequentes terremotus indicarunt.

De expugnatione constantinopolitane vr̄bis anno .1453.

Constantinopolis ciuitas orientis imperij sedes ⁊ vnicū grece domiciliū sapiētie hoc anno q̄rto kal. iunias a mahumeto turchorū principe p. 50. dies obfessa vi ⁊ armis expugnata diripit ⁊ fedat anno regni mahumeti tercio. q̄ coactis vndiq; copiis mirabili apparatu terra mariq; regiā vr̄bē aggressus. cuius descriptio in superiorib⁹ habita ē. Ad terciū aut̄ diē captato vr̄bis situ machinas innumeras craticulosasq; ex virgultis vimibusq; p̄textas q̄b⁹ pugnātes tegerent fossatis admouit. Erat aut̄ murus fortis. q̄ tñ machine cā horribili cedebat. Bombarda; ingens turri iuxta sc̄ti romani portā collidit. cui⁹ ruina am̄muralis fossatū replet equatq; vt via hostibus pateret. At cū turch⁹ trib⁹ iā locis p̄cussis lapidibus muros desperaret. Admoratu cuiusdā inuidi xp̄iani ex colle biremes intronittere curat. Est em̄ port⁹ ille in lōgū angustū q; p̄tract⁹. cui⁹ oriētalē plagā colligate naues ⁊ cathena muniebant. inde hostib⁹ aditus impossibilis erat. quā ob rē vt coangustaret circūuallaretq; mag⁹ vr̄bē iussit in via eq̄re ex colle suppositis leuitis vasis laceratorū vi ad stadia septuagita trahi biremes. q̄ ascēsu graui⁹ sublata post hac eo apice in decliū ad ripā leuissimē sin⁹ introsum vebebāt. Inde pōtē lōgitudis stadiorū circiter. xxx. ex ripa vr̄bi oppoita q̄ vasis vinarij colligatis sub constructis p̄fixisq; lignis q̄ exercit⁹ decurreret ad murū. dyametralsq; cinctio ingressus transiūne p̄hibebat. Tandē dato signo vndiq; nō solū p̄stātinopolis orientis columnen. s̄ ip̄a q; pera ne qd auxiliū greci p̄staret oppugnari cepta ē. Turchi rursus subruere murū portasq; q̄tere innixi. Cernit varia pereuntū forma ⁊ plurima mortis imago. Cūq; defensio remissior fieret turchi aniaduertentes acri⁹ incūbūt. In ingressu demū porte octigēti circiter milites ex latinis grecisq; periere. ⁊ iā hosti supiorē mūr tenebat saxa i ciues deuoluens. Cū subito capta vr̄be cesis oib⁹ in rapinas itū ē. In hui⁹ aut̄ vr̄bis populatiōe cōstātin⁹ paleologus ⁊ ip̄e m̄re helena genit⁹ oriētis impator capite trūcat⁹ regni sil⁹ ⁊ vite finē fecit. datis q; edictis vt a sex annis supra oēs vtriusq; sex⁹ p̄sone necarēt. sacerdotes ⁊ vniuersi monachi diuersis tormētorū generib⁹ necati sunt. Reliquū oē vulgus gladio datū. tāta sanguinis effusio vt riui cruoris p̄ vr̄bes current. Sic nobilissima vr̄bs p̄ constantinū primū cōdita in manus infidelū venit. Ab eius p̄ditione .M.c. xxx. v̄l circa. Quibus gestis omnia in predā dedit. sacra templa fedauit. postremo turchi varia nephanda pegerūt

Constantinopolis expugnatio a turchis

Bexta etas mundi

Sumcassianus felicissimus psarū et armenie rex. cui propriū nomen assimbe⁹ Anno. 1454. senza persaz rege demicto ac interfecto persis imperare cepit hicp mū regulus armenie cū esset aīo vasto. bello potēs ac scientissimus psepe paucioribus copijs magnos fuderat exercit⁹ et zenzo rege interfecto filiā captū in psarū regē coronare velle finxit et vsq; in thauris vrbe q̄ psaz coluinen ē. pfiscif oīa oppida et arces occupās. cū satis sibi cautū putasset nouū regē obtruncans psico regno potir⁹ ē et sumcassian⁹ appellat. qđ latine magnū virū significat. qui postmodū bactrianos. medos et parthos et maiorē partem orientis sibi subegit. Eū eo calixtus pōtifex amicitia inchoauit et magnū honorem pontifici detulit. Eū etia suasu magnas turchis calamitates intulit. Ad hunc senat⁹ venetus nigropōte pđito quēdā oratorē misit q̄ auxilia ptra orhomannū turchum expostularet. Rex ab eo exorat⁹ pfestim copias suas recensuit et pmo impetu sinai ciuit atē cepit. Inde trapezuntia inuasit vbi ad. xxx. milia turchoz interfecit Post nō lōge ab armenie mōtibus bis ad inuicē pfligere plio. vt plures e turchis neci dati sunt. inde aliqt interiect dieb⁹ cū turchoz rege pacē inijt et natos mutuo pūgio copulauere

Sumcassian⁹ rex psaz et

Johannes de capistrano p idē tps apertio oppido nō longe ab aquila vrbe cōstituto ortus. ordinis beatissimi francisci pfectus xpiane religionis acerrim⁹ et egregius pđicator. Ex aplica iussione theutonia ingressus est ac p carinthias ac stiriam venit in austria. Cui sacerdotes ac plebes cū sanctorū reliquijs obuiauerūt Eūq; veluti aplice sedis legatum et dei nūciū susceperūt. Johanni occurrere oēs accole vestimentoz eius fimbriā auide contingere. egrotos et male habentes añ pedes eius attulere. e quibus plerosq; sanitati redditos rumor fuit. Adorat⁹ est autē in germania dieb⁹ aliquot viam dñi pđicans. mortalesq; oīes ad penitentia vocans. Inuitatus aut iohannes nurnbergā vrbe germanie petijt vbi vndiq; populi motus fuit. viri et mulieres impetū fecerūt. intueri virū lacrimas letitie deuotionisq; mittere. leuare in celū manus benedicere veniēti. laudare mittentē. tangere. osculari qui ppe sunt vestimēta veluti celo missum et angelū dei respicere. apud minores deinde sui ordinis fratres exceptus est. ibi cibaria sibi suisq; comitibus ministrata sunt. Vita in hūc modū duxit. vestitus dormire. ante lucē surgere. ma-

tutinū. laudes. primā. terciā orare. diuina deinde celebrare. hisq; pactis sermonē ad populū latine pñunciare. post hec interpretes que dicta sunt ab eo qstū capax est exponere populo. Finito sermone ad cenobiū sui ordinis reuerti. ac sexta ac nonis completis infirmos visere. diu apud eos morari. manus omnibus imponere. Virretū sancti bernhardini et cruore quē illi mortuo e naribus fluxisse ferunt singulis egrotantib⁹ se ad mouere. precari supplex pro omnibus. exinde cenare. demū his qui se accedūt audientia pberē. morvesperas dicere. hisq; ppletis ad egrotos reuerti atq; cū his vsq; ad noctē se exercere. Eūq; demus ppletorio et alijs dilectis pcibus expletis corpus quieti dare minimū esse. quod somno ferme nihil. Ad reuifendos sacre scripture codices pausillū furari temporis. sic homo quasi celestē vitā in terris agere immaculata absq; sorde. quē pusillū corpore nurnberge vidimus. etate senecta. annos qñq; et sexaginta natū. siccū. aridū exhaustū. sola cute hernisq; et ossibus ppatū. letitū et in labore fortem. sine intermissio ne singulis dieb⁹ predicantē. altas ac profundas materias absoluentem. Ferunt et hūc cesarē fridericū cupide audiuisse. multisq; sermonibus eius interfuisse. ac vestimētis eū sacerdotalibus donatū cū apud viennā et australes auiaritiā calcauit. libidine subegit et honores seculi fugit. tandē eū cū honore dimisisse. Eūq; audisset innume- rabiles xpifideles a turchis capi ad pannoniā accessit suis exhortationib⁹ grandi exercitu ibidē congregato ptra turchos impetū fecit. et populū exhortantē apud belgradū trans danubij oppidū tanto ardore xpi cole pugnarunt vt magnū de inimicis reportarunt triumphum et ferme ad sex milia occiderunt. Eo demiq; mortuo magnis eū coruscare miraculis ferunt.

Frācisc⁹ philelph⁹ poeta

Franciscum philelphum anconitanū ex vetusto Tolletini oppido natū eqtē quidem laureatum. et lraz tam grecarū q̄ latinarū excellentissime doctum ad hec vsq; tempora cū magna fama puenisse constat. qui et grecā pariter et latinā orationem semp exercuit. In omni genere scilicet dicendi et prosa et carmine. Is itaq; crisolare bizantini auditor et gener fuit. qui cū ab eo doctissimus euasisset. primū apud venetos. postea apud florentinos. senenses. bononienses. et demus mediolani philippo maria duce vocatus grecas latinasq; lras plurimos docuit. et ibidem vsq; ad hec ferme tempora sub quatuor ducibus cū annua pensione fuit. vbi libros a se editos dereliquerat scilicet Sphorcidiarū Satyrarū. de iocis et serijs. lyricorū. cōmuniōrū. de morali disciplina. epistolare tā grecarū q̄ latinarū Orationes. 60. oratione soluta. Hippocratis libros de flatibus et corpis passio- nibus et in plutarco vitā galbe et orhonis transtulit. Obijt demq; bononie. anno salutis nostre M. cccc. lxxi. nonagenarius.

Leonhardus de vtrino ordinis predicatorum professor et sacrarum lraz doctor tum diuinorū eloquiorū et studiorum humanitatis doctrina. tum multa prudentia et ciuitū gratitudine claruit. et multos fmo- nes ad populos erudiendos et de sanctis per totum anni circulum post se reliquit.

Turasse fridericū imperatorē nunq̃ comptū ē nisi cū in ciuitate aquensi apud belgas. ⁊ cū rome corona tus est. idq̃ iuramentū constantissime tenuit. Cū em̃ iureiurando. p̃misisset que bona possideret imperium nullatenus alienaturū. ⁊ modo hoc modo illud ex eo petere maluit auarus negando q̃ concedendo periturus videri. Eā ob causam petenti bozſio marchioni cſensi ducatū mutine tamdiu restitit donec monstratum est. Cū ducatum qui sub annuo tributo concedereſ lucri magis q̃ alienationis speciem habere. p̃sertim cū mutina ⁊ regiū in potestate sua non eſſet. **I**n eū quoq̃ fridericū cesarem terciū cū nonnulli dicta probrosa tactaſſent. referentibus aulicis. an nescitis inquit fridericus. principes quasi signū ad sagittas expositos eſſe. Turres quidem fulgura prealtas feriunt. humilia tecta preterunt. At nobiscum bene Ladislaus rex bohemię et hungarie agitur si verbis tantum impetimur

Ladislaus hungarie ⁊ bohemię rex ac dux austrie filius alberti cesaris ⁊ si gismundi imperatoris nepos. Cū postumus nascebatur. qui mox vt in lucē prodit apud albā regalē ⁊ baptismū xp̃iane fidei signaculū ⁊ militie cingulum et sacra hungarie coronam (quam mater penes se habuit) eadē die ac. ep̃it. Inde sublatus in tutela friderici cesaris duodecim ferme annis fuit. cui mater ⁊ ip̃m ⁊ coronā cōmendauit. Cū cecidisset in bello vladislaus polonie rex qui regnum hūgarie assumpsit Ladisla⁹ cōi procerū p̃sensu rex designat⁹ suisq̃ auspicijs de inceptis in turchos pugnare cepit. Rex at paulopost magnificētissimis apparatibus bohemiā petijt atq̃ in praga summos honores consecut⁹ regni coronā accepit. mansit ibi nō p̃uo tpe nec vnq̃ hereticoz eccias intrauit. pri⁹ tñ q̃ rediret in austriā vratislaviā nobilē vrbez inuisit slesitaz caput. Postea comes cilie a ladisla⁹ hūniadis filio in castro regio obtruncat⁹. Offensus ea re regi⁹ anim⁹ dolore tñ suppressit. Rex budā se ptulit vbi hūniadis filios in carcere rapi iussit. p̃cussorē comitis ladisla⁹ natu maiore capite plecti. mathiā captiuū duxit ī austriam. In austria de p̃iuge regi tradenda diu agitatū. multe virgines offerebant⁹. verū nobilissimo regi nulla dignior visa est margaretha Caroli regis francie filia. placet legatos mittere qui sponsam petant. De loco nuptijs eligendo p̃tentio exorit⁹. hungari budā. australes viennā. bohemi praga tante celebritate deputandam aiūt. factione tñ georgij pogiebracij solennitas prage destinata. Ordinatis austrie rebus ingenti rex apparatu bohemiā petit. Inde due legationes misse. altera ad fridericū impatorē de pace. altera ad carolū fracie regē filiā adducturā. In ea legatione. 800. equites profecti sunt. quadrigē aurate. matrone ⁊ virgines splendido apparatu que sponsam ducerent. Imperator ⁊ augusta vocati. ambe regis sorores ⁊ cuncti germanie principes. s̃ hos cogitatus immatura mors regis interrupit. Ladisla⁹ igit. x. kal. decembris egrotare cepit. Cū medici accersiti desperata salute. Georgius vocat⁹ cū quo plura locutus. finito smone de curatione aīe actū. xp̃iano more sacramenta exhibita. vbi aīa amplius dimorari nō potuit. sacra candelam petijt ⁊ intuens saluatoris imaginē orationē dñicā orsus. p̃nunciato s̃ libera nos a malo nil amplius locutus mortalis vite lumen reliquit. Vanam gloriam. quid dignitates. opes. potentiam tantopere flagitamus. Ladislaus nobilissimus adolescens duo de viginti natus annos in ip̃o etatis flore tot regnis ⁊ gentibus imperans intra. iij. ⁊. xxx. horas postq̃ egrotare cepit extinctus est. Mortē eius ali⁹ morbo. ali⁹ veneno imputauere. qui ad. viij. kal. decembris regia pompa in sinu proauī sui caroli quarti romanozū imperatoris sepultus fuit in ede sancti viti prage.

Theodorius thessalonicensis vir greca latinaq̃ lingua apprime eruditus. pontificis iussu quom alia egregia grecoz volumina tū theophrasti de arborib⁹ plantisq̃ opus insigne in latinum conuertit.

Varia nunciata prodigia anno M. cccc. lvi. in sabinis mense februario vitulū capitibus duobus ortum vrome sanguinē apud veneris portam. in ligurio carnes pluuisse. In agro piceno ortus infaus dentibus sex. facie insolite magnitudinis. future calamitatis que postea secuta est magna. p̃fecto indicia.

Cometes gradu. 15. cancri in oriente mense iunio visus est. Inde anno sequenti cometes quā nigrū appellant M. cccc. lvij. anno iunio mense gradu. 20 pisciū p̃ mensem visus varie mortaliū mentes affecit.

Muimetes turchoz imperator ad thaurinū oppidū quod nūc albas di cunt ad confluentes sauū danubiūq̃ sitū a paucis xp̃i cruce signatis fusus fugatus castris exutus est. Johannes genere hispan⁹ cardinalis sancti angeli magnas illic copias cōparans. quo cū erat iohānes capistranus de quo cōciti pānonij ad insequēdos barbaros maximā stragē infinito hostium numero parua manu dedere. Bellū aut gestū est die sancti sirti. qui ē viij. yd⁹ augusti. ob idq̃ calixt⁹. iij. pō. eo die trāssfigurationes dñi p̃stituit

Terremotus p̃maximus anno dñi. M. cccc. lvi. die quinta decembris hora noctis vndecima. Et iterus xxx. die eiusdem mensis hora. xvi. fuit vt in memoria hominū nō sit ⁊ nusq̃ legif tam vehemētes fuisse ⁊ tam magnū spaciū terre occupasse. p̃cipue in regno apulie. In neapoli beneuentoz multis alijs ciuitatibus ⁊ villis circūstantibus. ex quo multa templa ⁊ in neapoli pallatia. domus cuz interitu magno hoīm pecorūq̃ corruerūt. Et in terra laboris capue. caiete. auerse ceterisq̃ veteris campanie vrbibus. fuerūt nihilominus ⁊ ali⁹ terremotus p̃cepti inter p̃mū ⁊ scdm etiā postea s̃ tenues ita vt nullum damnum edificijs ac personis intulerunt.

Berra etas mundi

Anno mundi. 6657.

Anno xpi. 1458.

Pius eius nominis secundus papa enneas cognomento picolhomineus antea vocatus. natione ytalus. senis oriundus. corsiniani ortus patre filius. matre victoria. Ideo prius enneas filius poeta vocitatus hoc anno patrum omnium consensu tercio decimo kalendas septembris pontifex creatus. vir quidem omni laude dignus eloquentissimus copiosissimisque prudentie singularis. qui non ad otium sed res maximas agendas vocatus. Is corsiniani cum per etatem discere potuisset grammaticam didicit. Annum vero decimum et octauum agens senas proficiscitur ubi a necessariis et cognatis adiutus poetas primo. mox oratores audiuit. quibus facultatibus tanto ingenio valuit ut breui preclara poemata latina ediderit. inde ad ius civile se contulit. Postea dominicum capranicum secutus basileam peruenit. Deinde bartholomeum nouariensem episcopum. et post eum nicolaum sancte crucis cardinalem secutus iterum ad basileam proficiscens semper in honore apud omnes est habitus. Fuit enim scriba in illa synodo et litterarum applicarum abbreviator. In eo autem conuentu plebe orauit. Legationes plures pacis causa obijt. Orator deinde ad fridericum imperatorem a felice missus tantum dexteritate ingenij valuit ut eum corona poetica donatum in amicos et perhonoratum receperit. Relatus deinde in senatorium ordinem. quem princeps in rebus grauibus consulit. Creato autem nicolao pontifice dum ab eugenio subdiaconus creatus episcopus tergestinus moritur. in cuius locum enneas se quidem inscio a pontifice et imperatore suscectus est. A calixto autem pontifice in numerum cardinalium refertur. ingressus conclaue post obitum calixti pontifex creatus. Accepta pontificia corona confirmata prius ecclesie ditione se totum ad curam reipublice christiane conuertit. Sigismundum austrie ducem qui in cardinale ad vincula petri anaduertisset diris execrationibus persecutus est. Maguntinum insuper antistitem sede deiecit. Beneuentanum quod archiepiscopum sumouit. nil regibus. nil populis timore aut auaricia concessit. katherina senensem inter sanctas christi virgines retulit. pragmaticam in galia abrogauit. fodinas inuenti tum aluminis apud tolpham instituit. Cultor iustitie et religionis. admirabilis eloquio. Inter ferdinandum regem et sigismundum malastam inducias composuit. ut mantua ubi communem christianorum conuentum indixerat tuto proficisci liceret. media igitur hieme ab urbe discedit. mantua postremo ventum est ubi magnus erat principum numerus. magna legatorum vis. actusque est pio illo dicente ut bellum communi omnium decreto turchis indicere. Urbem autem romam multum exornauit edificijs. et tybure arcem construxit. ac senis nonnulla ornatissima edificare fecit. Fuit autem continentissime vite et otij inimicissimus. homo stature breuis. caput habuit ante annos canum. facie senecta. aspectu seueritatem facilitate conditam ostendebat. Circa cultum corporis neque morosus neque negligens. robustum ei corpus natura dederat. quod tamen longe peregrinationes et crebri labores attriuerant. accedebant morbi eius famularissimi tussis. calculus et podagra quibus plebe cruciabat. Duodecim cardinales suo pontificatu veteribus addidit. Qui tandem ancone dum venetorum ducem belli socium ancone expectat ut contra turchos cum innumerabilibus populis proficisceretur. diuturna et lenta febris afflicta moritur anno sexagesimo quarto supra quadringentos et mille. xvij. kal. septembris. anno vero pontificatus sexto. diebus sex minus. Funus ancona roma defertur et in basilica sancti petri conditur ad altare sancti andree. Delectatus est autem mixto scribendi genere ideo plura opera edidit. Caput sancti andree e peloponesso roma auectum in sacello ad id fabrefacto collocauit. cognitionem quoque rerum antiquarum non omisit cum commentariorum libros scripsit et plura alia.

Anno dñi. 6663.

Anno xpi. 1464.

Paulus secundus papa patria venetus. patre nicolao. matre polixena. petrus barbo antea vocatus. eugenij pontificis ex sorore nepos sancti marci presbiter cardinalis hoc anno pridie kal. septembris pontifex creatur. vir certe magni animi. corpus habens egregium maiestate dignum. Is adolescens adhuc iturus in mercaturam erat. que apud venetos in precio est. Et nunciatum est gabrielem auunculum suum pontificem creatum esse. substitit adhortante fratre paulo barbo. ac lris (licet iam adultus esset) operam dedit. inde vocatus ab eugenio archidiaconatum bononiensem. ac post episcopatum ceruie commendatione adeptus perhonoratus ab auunculo creatur. Tandem una cum alouisio patauino medico. quem postea patriarcha appellarunt cardinalis ab eugenio creatus. Erat autem natura blandus. natura humanus. Mortuus itaque pio in eius locum suscectus est. Duo bella quidem parua in ytaliam suscepit. que nulla re prius repetita bello sed insidijs inchoata postea deseruit. In colligendis autem pecunijs ita diligens fuit ut fere semper beneficia et episcopatus his committeret qui officium aliquod venale haberent unde elici munus possent. his autem pecunijs interdum etiam ad liberalitatem utebatur. nam et cardiales pauperes maxime et episcopos principes ac nobiles domo extorres. virgines. viduas. egrotos frequenter iuuabat. Curauit item ut romae annona ceteraque ad victum pertinetia vilius quam antea venderetur. Multa deinde edificia splendide ac magnifice tum apud

Linea summorum pontificum

Pius secundus

Paulus secundus

sanctum marcū. tum vō in vaticano qđ ad munificentia pertinet extruxit. iustus quoq; habitus ē. hic pontifex ac clemens morosus et difficilis canonicos regulares et sancto iohanne laterano pullos a calisto pontifice restituit. Cognita autē georgij regis bohemię pfidia. in hoīem vngaros et germanos cōcitauit. Apparatū autē pontificio maiores supauit. In corona siue mitra in quā multas opes contulit coemptis vndiq; ac magnis p̄cijs adamantibus saphiris smaragdīs chrisolitīs hiaspidibus vniombus et quicquid gemmarū in p̄cio ē. Tandē vō decem cardinalibus creatis. quorū de numero franciscus sauonensis eius successor extitit. Cū annos plurimos viuere sibi psuasisset. anno salutis nostre. i. 471. v. kal. augusti. secūda hora noctis cū eo die letus p̄istoriū habuisset. et iocundissime cenasset. apoplexia correptus. vitā cū morte mutauit. anno pontificatus sui sexto. mense. x. peponā em̄ esu. cancroꝝ. pastilloꝝ. pisciū succide admodū delectabatur. Quibus ex rebus ortam credūt apoplexiā illā. qua e vita sublatus ē. Illā duos pepones. et quidē p̄grandes comederat eo die. Quo sequenti nocte mortuus est. Eius corpus in basilica beati petri mane sepulture traditum est. Et tūc vacauit sedes dies nouem.

Antoninus archiepiscopus florentinus

Antoninus florentin⁹ archiep̄s ordinis p̄dicatoꝝ. p̄fessus pater. historiārū. Ac romane vr̄bis olim auditor causarū. sanctissime vite et morū vir. et sacrorū dogmatū admodū doctus. hīs temporib⁹. ob l̄rāz gloriā apud ytalos in p̄cio habitus ē. Qui multa et grandia volumina. magno qđem cōfecto labore. lōgisq; lucubrationibus posteritati reliquit. que legentibus atq; audientibus magnā afferūt doctrinā et voluptatem. Ex quib⁹ extat summa accuratissima in casibus cōscientie sacerdotib⁹ p̄ necessaria. s. et multos historiārū libros ad erudiendos mortales p̄posuit. Tandē āno domini. M. cccclix. deficiēs. vi. nonas maij. nō sine magna sanctitatis opinione fuit. cū crebris miraculis claruerit. Eius autem sanctū corpus ex domo ep̄ali. ad sanctū marcū ordinis sui delatū. cū magna populorū frequentia et veneratione sepultum fuit.

Borsius marchio inde

Borsius estēsis marchio. Et primus ferrarie dux dux ferrariensis
Leonelli marchionis frater. Et nicolai estēsis filius. defuncto leonello fratre maiore. in regnū ferrarie

succedens. regnauit annis. 22. Vir certe ingenio diuino. in quo nihil fucātū. nihil subdolū. Eius verba sapientie plena. opa autē grauissima. et semp regia. ad eū cum fridericus cesar accedens. visa hominis celsitudine et animi magnitudine. illum mutine et regij (vt p̄missum ē) ducem primo creauit. Deinde exactis mltis annis romā accedēs a paulo pontifice magnifice exceptus. ab eodē ducatus ferrarie insignitus fuit. Nicolaus autē pater cū hos et alios ex pellicibus genuiss⁹ filios. senio cōfectus. alios ex vxore suscepit liberos videlicet herculē et sygismundum. quos moriens regni heredes sub leonelli tutela reliquerat. qui eos neapolim relegauit. et regnū omne occupauit. Et cū ludouici ganzage sororem haberet vxorē. ex ea nicolaū tantū suscepit filiū. Quo nato nō multo post mortuus. cū nicolaus regno aptus non esset. hac conditione in borsii imperiū deuenit. vt post obitū nicolao iureiurādo regnū restitueret. Borsius principatu suscepto cū prudentissimus esset herculē et sygismunduz relegatos reuocauit. et eos ac nicolaū tanq; filios carissimos omnes habuit. Erat autem diuinaz humanarūq; litterarū egregie doctus. et doctorum viroz amator. Hic vr̄be ferrarie miris edificijs ornauit. Nam arcem nouā et curiā pulcerrimis edificijs clariozem reddidit. Adonasteriū insuper toto orbe celeberrimū ingenti impēsa ordinis carthusiensū a solo cōstruxit. deniq; anno regni sui. xxij. in pace quieuit. Eius corpus apud carthusienses ingenti pompa delatum. humili loco sepeliri voluit.

Ferdinādus rex

Ferdinandus huius nominis secūdus. alphonso regis ex concubina filius. hīs temporib⁹ patre defuncto. ex eius testamento in neapolitanū regnū eidem succedens. Alphonso autem sine legitimo filio defuncto. id regnū feudatario et antiquo iure ad sedem apostolicā deuolutā censebatur. Quod cum calixtus pontifex armis repetere statuisset. morte superueniente disturbata sunt omnia. At ferdinādus metu liberatus ab eius successore pio papa regni cōfirmationē. reclamationibus gallis accepit. Quo regno in pace adepto multos hostes bello postea profligauit. hūc pius pontifex cum vehementer diligeret. et regno confirmauit. et regia corona donauit ac coronauit. Et ei etiā annuū censum in parte relaxauit. Inde auxilio pontificis iohannem andegauenses renati filiū apulia fugauit. p̄ pio pontifice postmodū mortuo ferdinandus cum paulo eius successore. et sequenti-

bus pontificibus inimicias suscepit. qđ peterent tributū quod singulis annis ecclesie romane pendebat. et ob bene merita relaxari optabat. Inde multo maiores simultates cum senatu veneto ob cipri regnū cōcepit. Et turcum in venetos (vt aiūt) concitauit. Veneti igitur cū turco pacem cōposuerunt. qui omnē vim belli in regem conuerterūt. et hydruntū maritimā ytalie ciuitatem ei abstulerūt. Et verendū fuisset nisi mahumetes morte sublatus fuisset. plura damna regno apulie intulisset. Eo vō mortuo. difficilimo bello vrbem hydrunt. rex per alphonsum calabrie ducem filium suum in armis strenuū recepit.

Hic vir huius ducis
gestat

Berta etas mundi

Anno abhinc ferme sexto et quadragesimo inter fr̃es beate marie theutonicor̃ et vladislau polonie regē de regni finib⁹ orta q̃stione. Utraq; pars ingentes copias in bellū eduxit. At primi pruteni siue nūe ro militū. siue animi ferocia exultantes. duos gladios p̃ feciale. regi misere. vt ex hīs que mallet. vnū acciperet. Is cū vitoldo fratre. deo suo hostias litabāt. q̃ audito feciale. nō inuitus inq̃t preiū signū recipio. Consecratoq; gladio quē elegerat. eo se cinxit. Et facta pugnādi copia. lituanos q̃ auxilio venerāt p̃mos opponit. quorū strage fatigata copia prutenorū. Et ip̃a polonis supuenientibus sternit cruentissimo p̃lio. ea die confecto victoria regis fuit viri equestris ordinis ex religione q̃dringenti cū ip̃o magno nigro periere. Lesa ex plebe multa milia. qui supfuerūt capti. Prussia p̃ter oppidū. b. marie omnis ad polonos defecit. Seq̃ntib⁹ annis casimir⁹ rex polonie eis ciuitates munitas dantzke et dorn abstulit. asserens portionē sui regni esse prussiam.

Albertus marchio brandeburgeñ. annis effluxis bellū aduersus Murebergenses enixissime gessit. Breueburgiū ab eo multa vi oppugnātū ē. Id oppidū in valle iacet. xx. milibus passū a nureberga. muro et fossa munitū. Et cū varia dāna ab vtriusq; illata fuissent p̃ ludouicū batoarie ducē. ad hos tumultus sedādos vocatū (cū diu laborasset) hoc bellū post varias dictas sopitū fuit. Deinde cū post aliq̃ tēpora inter ludouicū batoarie ducē p̃dictū ac marchionē brandeburgeñ. principes potentissimos. bellum susceptum esset. Haud quidē iniuria. et magna cum animi fiducia p̃tendissent. post plures strages principis germanie pacem postulantes. Tandem res equo animo sedata fuit.

Ludouicus rex francie

Ludouicus caroli regis francie fili⁹. his tēpib⁹ p̃ri in regnū succedēs. Fuit aut carolus pientissimi animi vir. s̃ ingenij eberis. Qui cū bellū p̃ heinricū angloꝝ regem. Et ioannē burgūdiōꝝ ducem excitasset. et multos occidisset. Inde ingenti cede fusus fuit. et hi multas ciuitates adimerent. Et nisi per puelam deus miraculose restitisset. de eius regno actū fuisset. Tandē Nicolaus cardinalis sancte crucis ordinis carthusieñ. pacē cū dūce burgūdie cōposuit. quēz tū postea p̃ insidias interficere fecit. qd̃ infinita mala excitauit. Hui⁹ itaq; caroli primogenitus ludouicus. delphinat⁹ regionis princeps. regno suscepto multos p̃ri beniuolos regno depulit. Inde cū libertatē ecclie in regno minuire cōnaretur. multos romanos pōtīfices habuit aduersarios. Inde cū carolus aq̃tānie et normandie dux e medio p̃ eū sublat⁹ esset. quē ob eius sapiām populi regnare cupiebāt. Qd̃ cum regni p̃ceres et burgūdie dux intellexissent id ex sua p̃curatōe factitatū. vetusta odia renouarūt. Aspirātes ingētes exercitū in eū deduxerūt. dux burgūdie in picardiā aduolās. ciuitatē pichignētū cepit. et p̃planari fecit. at rex a suis destitūt⁹ p̃suis cōmigrāuit. regiā saltē tutaturus. In normandia ig̃r innumera oppida euerterūt. Pontifex aut romanus ad hos tumultos sedandos. Bessarionē nicenū cardinālē in galliā misit. cū diu laborasset tantū p̃fecit. vt cedes ac incōmoda sopita fuerūt. Demū āno a natali xp̃iano. 1484. Remis deficiens. Carolū primogenitū suū annoꝝ. xv. extantem habuit successorem.

Georgius pogiebratius bohem⁹ post obitū ladislai hungarie et bohēmie regis. accersitis p̃cerib⁹ gubernatōem suā nō expirasse regis obitu dixit. pragenses nihil morati se sue gubernationi cōmisere. Exin p̃stituta die qua nouus rex eligeret. Re pro regni vtilitate discussa. rex pronūciatur militie domiq; apprimē clarus. Cui ad res gerendas nec cōsiliū nec etas defuit. Ea res necati suspitōnem maxime auxit. Inde ex p̃torio in eadem beate marie vbi rochezana presidebat regi publica salutatio exhibita fuit. Cum autē inclitū in bohēmie regnū vt p̃missum est dudū in perniciosam iacobelli et hussitarū hereticā prauitatem (vt cōmunionē sub vtraq; specie de necessitate fore eterne salutis p̃ficeretur) prolapsū fuisset. Georgius q̃ se catholicū affirmāuit. In manibus ian ueñ. et bacieñ. ep̃orū tactis sacramētis euāgelicis publice iurauerit. dū coronationis recipet insignia. Qd̃ deinceps fidelis et obediens esset sancte ro. ecclie. et cū se ac conthoralē cū liberis tali iuramento obligasset. per fridericū ro. imperatorem confirmatus extitit. Ceterū cū hīs om̃ibus p̃ria ageret. et hereticorū sectam foueret et amplecteretur. Inde vratislaueñ. et ceteri catholici homagiū prestare recusarūt. Ideo papa pius. et post eū paulus pōtīfex. grauissimis cēsuris eū ac totū regnū bohēmie fulminarūt. At paulus secundus anno. M. cccclxvi. publico cōsistorio eū heresi dānat. dignitateq; ac regno priuat. Tandem post annū. 71. supra quadringētos ac mille idem georgi⁹ bohēmie occupator. morbo periit.

Georgius rex bohēmie

Mabumetes turcoꝝ imperator. Expulso thoma paleologo. et fratre secū deducto. peloponessum occupat. anno eius. xi. eodem anno trapesuntij rege capto et interempto pontū. anno. 1460. obtinet. Inde mitilenē expugnat. diripitq; anno regni sui. 12. Postea veneti magna classe copijsq; terrestribus in peloponesso veterē murū fossamq; ab vtroq; mari in ip̃o p̃sthmo tumultuarie opera pluribus simul locis erigere adorsi. corinthus obsident. Turci vō laborantibus suis auxilio p̃perantes p̃ interruptas munitiōes vi penetrant. ac xp̃ianos ad naues fugere cogūt. Tandē dux venetoꝝ cum p̃restatissimis senatorū trirēmbus. 12. p̃ equora ornatissime instructis. Anconā pontifice pio adhuc spirante venit. quibus e speculo p̃cul visis papa. 19. kal. septēbris gloria ingenti vita functus est.

Fridericus impator. extra cenā nūquā vitur vino. in cena leuissimū bibit. et id aqua pdomitū leono re auguste que paterna in domo nūquā vinū gustasset. Suadebāt medici in germania regione frigidā si mater fieri vellet. vinū biberet. Quod cū accepisset fridericus enea filio vocato. Abi inquit. atq; imperatrici dicito sterilem me cōiugem. quā vinosam malle. proinde si me amat. vinū oderit. At id nūciū leonora. Et si viri iussioni tam libenter pareo. quā vino si tamen vini vsum mādanerit impator. mori optauerim quā parere.

Mathias rex hungarie

Mathias iohannis hūniadis gubernatoris regni hūgarie filius. Ladislao p̄dicto rege sine liberis extincto. Hungarie regnū consentientibus p̄ceribus occupat. Eius pater prouinciā v̄ga ferrea gubernauit. nec dum rex abfuit minor eo habitus ē. hic prostratis apud albam turchis. post breui tpe morbo extinctus ē. Comes alie cuius caput erat a rege secūdū. et eius auūculus. a ladislao hūniadis filio in castro regio obtrūcaf. Rex ladislao quāq; vehemēter cōmotus. tā atroci facinore dolore tñ suppressit. Rex budam repetijt relicta alba. vbi secutos curiā hūniadis filios in carcerē rapi iussit. Percussore comitē ladislao natu maiorem. Qui quatuor et viginti natus ānos egregio corpe adolescēs. flauis de more crinibus super humeros passu reuinctis post tergū manibus talari atq; aurea veste indutus capite eū plecti iussit. Mathiā vō captiuū duxit in austria. Et profectus in bohemiā eū sequi mandauit. Cū aut apud pragā obijt mathias qua die rex clausit oculos eadez pragā applicuit. quē georgius gubernator in custodiā suā recepit. Nec diu postea rex hungarie designatus magnis sponsonibus dimissus e carcere. volauit ad regnū. facta em̄ reconciliatione inter procures mathias octo et decē natus annos nono kal̄ februarij rex acclamatus. Cū vō id regnū sibi cōpetere cesar affirmaret. multa bella inter eos suborte sunt. regnū tamē ei cessit. Fuit autē xp̄iane religionis p̄ turcos defensor et p̄pugnator acerrimus. qui pannoniā et alias p̄uincias a turcorū impetu tutatus fuit. Mas multis vicibus ingenti p̄lio turcis supatis. etiā p̄tem bosnie recuperauit. Et turcorū regnū incendijs. populationib⁹. cedi busq; inuoluit. Sed et bella in bohemiā cū casimiro rege polonie gessit. Pax tñ p̄posita hoc mō inter eos fuit. vt pannonia hūgaria morauia ac slesia mathie relinquere. et boemie regnū vladislao casimiri filio remaneret. Hic autē prestantissimus rex paterno more militaris glorie appetētissimus. bello fortunatus. Eus videret fridericū cesarem sibi aduersari. cū turco pace cōfecta in eum arma vertit. ac viennā urbem et alia sibi ademit. In qua vrbe tandē anno. M. cccc. morbo extinctus est. et ad albā ductus in sepulchris regum sepultus. huic ferdinandus neapolitanus rex filiam suam matrimonio copulauit.

Nicolaus de cusa germanus. sacrosancte romane ecclesie. tituli sancti Petri Nicola⁹ de cusa cardinalis ad vincula presbiter cardinalis prestatissimus atq; doctissimus. ea tempestate claruit. q̄ tanta bonitate fuit dū viueret vt pauci meliores suo tpe nati sint. viciorū oīm hostis acerrimus. ambitionis totus aduersari⁹. integritate animi immutabilis. honestoz laborz indeclinū etiā senectute patientissimus. bñfaciendi et gratificandi admirabilis. Sane tanta doctrinaz oīm vbertate fuit. vt q̄cquid ex tpe dicendū incidisset id copia tali differeret. vt ei solū facultati censere studuisse. Cū supra opinionē eloquēs et latinus. historias oīm nō p̄scas mō. s̄ medie tempestatis. tū veteres tū recentiores memoria recensibat. In mathematicis disciplinis suo tpe doctior eo fuit nemo. Ius ciuile pontificiūq; didicerat. philosophie Aristotelice acerrimus disputator fuit. Theologie summus interpres. hui⁹ celeberrimi viri plurima extant summi ingenij opera. De visione dei. de pace si dei. Cribratio alchoram. de ludo globi de mathematica p̄fectione. De apice theorie. de docta ignorantia et pleraq; alia. Is autē dū ecclie sue b̄xinēs iura acriter a sigismūdo austriae duce capis. atq; honesto suaf carcere. Pōtifex at pius. cardinalis captiuitate grauiter cōmot⁹. facūda orōne i sigismūdū publice inuehit. et eū ḡuioz interdici deterret. tandē liber euasit ac pace cōposita. dum pius ancone vita functus fuit. cardinalis rome decessit.

Bessarion cardinalis grec⁹

Bessarion. S. R. E. ep̄s cardinalis sabinēs et p̄stātinopolitan⁹ p̄riarcha. M̄iceni venerāda nūcupatiōe terraz vbiq; celeberrim⁹ tpe floruit. de q̄ sapientissimo dici pōt. Cui⁹ cū ea fuit (vt paulus pōtifex summ⁹ p̄dicabat) In rez oīm maximaz. v̄su peritia. Ea in consilijs v̄l grauitas v̄l p̄spicientia. vt nihil de summis v̄nq; rebus factū fuit si M̄iceni vni⁹ desisset auctas. In studijs em̄ maiorib⁹ et hūanis oib⁹ ea facultas et copia. vt plura legisse credi neminē possit acius lecta et rectius intellexisse. vberius paucissimos cultissimis quibusq; tempib⁹ clari⁹q; scripsisse. Et quāq; summe reipublice xp̄iane negocijs impeditus. merita tamen indignatione cōmotus ac veritatis studio incredibiliter inflāmat⁹. defensionis platonice imo diuine philosophie libros aggressus est. tanta id maiestate egit. vt cōuiciatore credi plato ip̄e diuinitatis secretari⁹ possit suggestisse. Iuste igitur platonis defensor. Qui tandē legatus ac franciam in reditu dum pacem fecit in itinere defecit.

Ars imprimendi libros hīs temporibus primū in germania enata ē. Quātum igiſ litterarū studioſi germanis debeant. nullo ſatis dicendi genere exprimi poteſt. hanc apud maguntia rheni urbem ſolerti ingenio libroꝝ imprimendorū ratio. 1440. inuentā fuiſſe aiūt. Hoc tempore in omnes fere orbis ptes ppagatur. qua omnis antiquitas paruo ere cōparata a poſterioribus infinitis volumibus legitur. Eius laudes antea in probemio operis prehabite ſunt. Qua certe nulla dignior. nulla laudabilior. aut utilior eſſe potuit. Qd ſi hec ars effluxis tempibus viguiſſet maxima pars operū Titi liuij & Tullius de re publi ca ac Plinius de bellis germanice aliaq; p̄clara opera malignitate temporū amiſſa nō fuiſſent. Ideo in ei⁹ laudem quidā hos cecinit verſus. O felix noſtris memorāda impreſſio ſeculis. Deſierat quaſi totū qd ſun dis in orbe. Omnes te ſummis igiſ nūclaudibus ornent. Inuētoꝝ nitent vtraq; lingua tuo. Hunc paruo doctus quilibet eſſe poteſt. Te duce qñ ars hec mira reperta fuit.

Nicola⁹ peror⁹ Rhetor

Nicolaus peror⁹ ſaxoferratenſis & Sypontin⁹ ep⁹s egregius theolog⁹ ac rhetor diſertiſſimus. ad hanc etatē pueniens. nōnulla in diuinis laude digna cōpoſuit. Sed & ad puerorū eruditionē cōmode breuiterq; libellū edidit. Cōmentarios etiā in multis auctoribus p̄cipue in martiale opus variū cornu copie appellatū fecit. Ac qdā e greco in latinū tranſtulit.

Robertus de licio ordinis minorū p̄feſſor. Et aquile marſorū ſeu abrutij vr bis ep⁹s in doctrinis ſacris doctiſſimus vir. & noticie oīm eccliaſticorū dogmatū ſufficienter inſtructus. oīm p̄dicatoꝝ doctor. Hiſde tempibus ob ei⁹ clariffimā & admirandā p̄dicationis grām. ab oīmibus ytalis multo in p̄cio ha bitus eſt. Qui tantū in ſcripturarū ſtudio laborauit & ſcripſit. vt vbiq; Roberti predicationes nūcupentur. plurimas em̄ ad inſtructionē fidelīū tractatus & ſer mones edidit. Qui ab oīmibus p̄ſertim declamatoribus ſtudioſe legūtur.

Matheolus peruſinus medicus doctiſſimus. hoc tpe medicoꝝ ac p̄hoꝝ mo narcha. oīm q; liberaliū artū cūctariq; ſcientiarū. facile princeps. p̄ceptor meus eruditiffim⁹. Quē ego hartmannus Schedel Murebergēſis. doctor pa tauinus. tribus ānis ordinariē legentē auſcultauī. a quo demum p̄habita p̄ eius orōne elegantiffima. inſignia doctorat⁹ padue accepi. Ille ſua memoria pereat. pauca de eius vita ac doctrina huic operi adiūxi. Cū em̄ ſepius mecū animo co gito. q̄ maximus ac ſingularis in omnes amor ſuus extiterit. Quis ē adeo re rum imperitus q̄ non putet ob incredibilē virtutē ſuā. ſingulare ingenij. ſum mā rez exp̄ientiam. cū perpetua memoria cōplectendū. Cui em̄ ignota fuit ver borū ſuorum integritas. ſuauiſſimus ſermo. decora faciēs. qui et artis poetice et oratoꝝ ſummā cognitionē habuit. Qui nullū cyceronis op⁹ aut mantuanī va tis. aliorūq; poetarū dimiſit intactus. In aſtronomia vō geometria & arithme tica & muſica opera a veteribus edita totis viribus p̄ſcrutatus fuit. Verum nec phia atq; medicina cōtentus. demū ſacris litteris delectatus. in eis tanq; mel i fauis dulcedinē abditā ſenſit. Reddidit igiſ ſuos auditoꝝ auſcultando dociles. beniuolos. attentos ac diſertos ip̄o orante. In eo nāq; maxima fuerunt omnia. ſiue acūmē ingenij. ſiue artis peritiā. ſiue orō nis elegantia cōmoditatemq; conſidero. Reliquit aut poſt ſe orationes lepidiſſimas. Cōmentaria in hy pocratem. galienū ac Auicennā. Et arguta conſilia in medicina. Tandē ſenio deficiēs padue ſepult⁹ fuit.

Matheolus peruſinus medicus

Platina hiftoricus

Baptiſta cognomēto platina. p̄ia cremonēſis aplicus abbreviator. magni animi & p̄ſtātie vir. eruditione & eloquētia nulli inferior. hiſde t̄pibus i p̄ cio exiis. a paulo pōtifice maxio. bonis & dignitate indicta cā priuāt & i carcerē detrudiſ. Et ibi vſq; ad pauli mortē reſuaſ. Ex q̄ tandē poſt mltas calamitates a ſixto pontifice eius ſucceſſore liberat⁹. & in ſtatu priſtinū reſtitutus. neq; inge nio ſuo abuſurus. p̄ter libꝝ quē de natura rez & obſenij ediderat. Egregiū etiā opus de vitis & moribus pontificū ſixto pontifici obtulit. In quo etiā impatoꝝ principūq; ac ducū multorū res geſtas inſeruit. nōnulla etiā alia opera & eplas ſcripſit. Demū anno domini. 1481. romē ex peſte defecit.

Omnicus calderin⁹ p̄ia veronēſis rhetor luculētiffim⁹. & tā greca q; la tina lingua nō mediocriter erudit⁹. & i ſtudijs hūanitatē eminētiffimus. p hoc t̄ps ip̄e diuini igenij fecit opuscula. i iuuenale. marcialē. ſuetoniū. et i Jbin naſonis interptationes edidit celebres. Saphos etiā eplas cū p̄percio. et cycē romis eplas ad atticū cōmetat⁹ ē. Et niſi imatura morte p̄uēt⁹ fuiſſet. p̄ plura alia edidiſſet. Obijt deinde anno domini. 1477.

Marius philelphus frāciſci philelphi oratoꝝis fili⁹ eques auratus laureatusq; poeta philoſophie et Martiū doctor. p hoc tēpus totū ytalie clarus extitit. Qui cū eruditiffim⁹ eſſet funebꝝ orationes p̄ clariffimas. & alterius materie plurimas. & quidē elegātes h̄uit. Extāt ei⁹ ingenij opa in diuerſis metroꝝ generibus edita. Richmos quoq; & cantilenas compoſuit. Deniq; & hic a friderico ganzaga marchione mantuano publico ſalario ad lectionem vocatus ibidem in anno domini. 1480. vite ſinem fecit.

Leodium galliarum clarissima et potētissima ciuitas hoc anno .M. cccc. lxxiij. a carolo burgundiorum duce capta et ingēti edita cede. diripit. Supriorib⁹ em̄ annis inter leodiēses et burgūdiōnū ducē maxie pten-
tiones agebant. q̄s cū leodiēsis ep̄s extiguere tēptasset a p̄ciuib⁹ suis vrbe pulsus fuit. ideo summi⁹ ponti-
fex tricarīensem ep̄m legatū eo misit. Is in carcerē trudit. Quā ob rē indignatus dux vrbe in germania po-
pulosissimam presentē et fauente ludouico frācorū rege acerrimo ip̄etu ac p̄lio vrbe expugnauit ac eā euerit

Mathias inclitus rex hungarie bosnēse regnū hac tēpestare aggressus castrū iaytza tū loci natura tū vo-
menioz altitudine munitissimū deditione cepit. Inter hec sacro regni hungarie diademate a manibus
friderici romanorū cesaris magna cū difficultate rehabito. rex sexto sui regni. Anno dñi .M. cccc. lxxiij. in die
cene dñi astantib⁹ p̄ceribus cū solēnitare maria coronatus. Post hec mahumetē turchorū impatorē in expu-
gnatione dicti castrū iaytza in fugā vertit. relictis machinis et tormentorū generib⁹ in gloriā in turchiā redijt.
Tandē post aliqua tpa castrū siue castellū turchorū sabatz denotatū ad lit⁹ fluminis zaue vel saui p̄ eosdē ex li-
gnis terraq̄ multū curiose p̄forti ope p̄paratū (vt sequēs figura p̄ omne diametrū ac formā ostendit) turrib⁹
ac fossatis ac vallibus. necnō minus militibus munitū diro hiemis sub rigore obsedit. in quo lignea menia
ex tabulis fabricata sunt. quaz tabularū cōpago ita solidū est vt vix ab intento posset iunctura p̄prehendi.
Suntq̄ trichinia ambitu p̄lixiore distincta portie⁹ in oī decore dispositae. Area vō curtis ingēti ambitu cictē
vt amplitudo ip̄a regiā aulā ostentat. Būq̄ rex acrius p̄lio insisteret. turchi rapto comite iohāne de witebitz
ab exercitu regis ad castellū. eo interfecto caput ei⁹ absciderūt cū flauescēte copiosaq̄ comā haste suffixus ad
terrorem exponi iusserunt. Mathias rex indignatus vi aggressus deditione cepit ac expugnauit ingenti glo-
ria. Monissime turchi anno .M. cccc. xcij. iterato castellū inuaserūt. ab hungaris repulsi ad propria redierunt

Sabat

Sexta etas mundi

Anno mundi. 6670.

Anno xpi. 1471.

Sixtus quartus papa natione ligurus ex saouana vrbe maritima nat⁹ frācis-
cus antea vocat⁹ ordinis minor⁹ generalis minister hoc anno paulopon.
in diei crepusculo dū solus in cubiculo quiescit interitu sublato quinto yd⁹ au-
gusti in eius locū a patribus suffectus est. vir certe doctrina clarus. Is statim a
pueritia diuinis misterijs a parentibus dicatus est apud ordinem minor⁹ intci-
atus. Adolescentior factus patauini venit. fama ciuitatis illectus ad sapientiā
expescendā. in quo moratus p viginti fere annos nobilis alūnus legendo orā-
do scribendo vniuersum orbe splendidissimis sapientie radijs illustrauit. et iō
de potentia dei librū scripsit. librūq; de sanguine xpi. librū de futuris contingen-
tijs et librū de conceptione beate Marie virginis ac quedā alia. qui in ordie
minor⁹ p omnes dignitatis gradus ad cardinalatū puenerat. Fuit aut ante pō-
tificatū ac etiā in ipso pontificatu mitissime consuetudinis et vite continentissi-
me. in pauperes religiososq; maxime munificentissimus. quos omnes fouit ac
priuilegijs amplissimis adiuuit. Inde in amicos et familiares iocundus. in deli-
quentes clemens. principes ac nobiles patria extorres p̄sertim paleologoz fi-
lios. bosnieq; reginam turchis pullos pecunijs adiuuare nō destitit. et rhodior⁹
milites ac ferdinandū a turchis veratos incredibili pietate consoit. urbem ro-
manā cenosas et vetustate in plerisq; collabentē instaurans. vias eius cultissime
et decentissime strauit. pontem sup tiberim maxima impensa iecit et a se sexti pō-
tem nominauit. Edes quoq; pontificias apud sanctū petrū cultissimas reddi-
dit. Hospitale sanctispiritus in vaticano pmagnificū fabricari fecit. in quo et vi-
te sue ordinem splendide depingi voluit. Et cū maxime beatissime virgini Ma-
rie deuotissimus esset ecclesiam sancte Marie de populo erigere fecit ac decora-
auit atq; alia innumera bñficijs vrbi ramane contulit. nilq; in pōtificatu egit qd
merito reprehendi possit nisi qd ipse (vt fit) suos nimis amauit. in quibz errorem
multi superior⁹ cecidere. Cū ordelaphos e foro iulij depulit et iheronimo Ria-
rio necessario suo concessit. cui⁹ consilio arduis in rebus semper vsus fuit. Tu-
bileum a paulo institutum anno quarto pontificatus sui celebravit. Et beatū Bonauenturam in sanctor⁹ cō-
fessor⁹ numero ascripsit. Et licet hic multos habuerit detractores optimus tñ pōtifex fuit. summa em alacri-
tate et animarum custos exstitit. cupiditatem a se rescauit. iras compresit et malitias extirpauit. Viginti
cardinales toto tempore sui pontificatus creauit. e quibus tres fuerunt romani. duo genuenses et quatuor
saouenses. inter quos iulianus sancti petri ad vincula ex fratre nepos fuit vir certe phumanus et comis
fuit qui ipsius corpus maxima pompa et deuotissimis exequijs in nouo templo seu sacello apud sanctus pe-
trum in vaticano sepeliri fecit. cū obisset pontificatus sui anno tredecimo.

Anno mundi. 6683.

Anno xpi. 1484.

Innocēt⁹ octau⁹ papa patria genuensis patre aron cibor familia mediocri s̄ honorato nat⁹. iohannes
baptista antea vocatus post sextum pontificē ex cardinali p̄bitero sancte cecilie hoc anno idibus augu-
sti pontifex creatus. Is ex genua que adiacens mari oriundus. que ciuitas ytalie pulchritudine et rez om-
niū que terra mariq; aduchunt opulentia et edificiorum amplitudine ceteras excellit. Ab his parentibus
ortus qui generis nobilitate et rez gestaz gloria clarent. familia cibor vetustissima. aranius pater ei⁹ eque-
stris ordinis vir pbatissimus. Hic ep̄s melissiden. inter ceteros patres cū pauperior humaniorq; haberef
Situs em quartus ob eius ingenij amenitatē dexteritatē atq; modestiā maiorem immodū eū dilexerat. i
datariū asciuit ppter ipsius humilitatē ac comitatem. facilitatem morum. moderationē et elegantia pontifi-
ciū munus pmeruit. Fuitq; in rebus gerendis prudentissimus eo qd senis et in vrbe legationis officiū cuz
optie funct⁹ fuisset magnā sui regimis et prudētie spe patribus dedit. Hui⁹ pōtificatus principū ciuiū su-
orum bellis plenus fuit. et quod ab omnibus potentatibus expetiuit a suis obtinere nō potuit. quibuscū-
q; em oratoribus a principio ad p̄standā ex more obedientiā ne dū in ytaliam verū ex germania ad se venien-
tibus sumopere pacē postulauit. armaq; omnibus deponere mandauit. s̄ inimicus homo vt optimis ei⁹
desiderijs obistere posset poulopost in languorē maximū pontificē pducere curauit. et illico inter vrsinos et
columnenses vrbes primiores dissidiū excitauit. diu ei inter ipas familias immortale odiū. quoniam vniuersum
vrbes suis factionibus pturbarūt. que res magnā animi dolorē pōtifici infixit. nō destitit tñ armis et minis
discordias extinguere. multa em circa pontificiā dignitatem ac rempub. xpianā et ecciaz utilitatem ordina-
re pposuit s̄ ob breuitatem t̄pis et eius infirmitatē. bellū quoq; et epidimiā adimplere nō potuit. beneficū
tamen et circa deum atq; amicos. p viribus se ostendit. nā post adeptā sanitatem corporis dona ecclesie san-
cte marie de populo condonauit. Leopoldū ducem austrie diu defunctū ob crebra eius miracula enarrata
in sanctorum confessorū numero aggregauit. Bonum solaciū quam vocant belluidere ppe urbem romanā
extruxit. cuius structuram simul ac picturam et reliqua excedere quadragintaq; milia ducatorum ferūt.
Anno salutis M. cccc. xc. conuentiones orator. regum. principū et cōmunitatū rome habuit. p expeditiōe
turchos. Collectionē pecuniar p plenarias indulgētijs i germania. p exeqnda expeditiōe fieri fecit. auxi-
lio raymundi payraudi archidiaconi. cui⁹ idulcū ne dū ad viuos vey ad iferos se extēdebat. magnā copiā au-

Linea summor⁹ pontificū
Sixtus quartus

Innocentius octauus

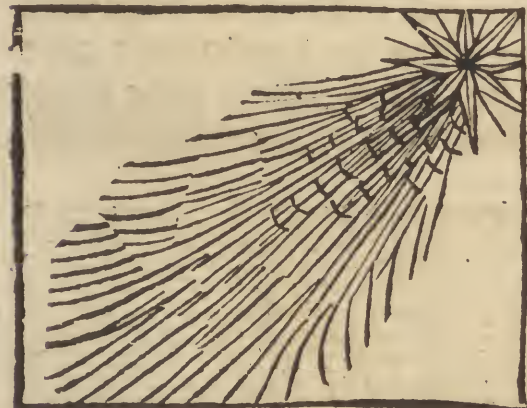

ri collegit. tādē oēs curā mētēq; ac diligētīā ad subditorū comoda. ad tuēdū dignitatē ecclīe. et ecōtra ip̄as rebelliones delēdas. ac religionē (habito iā maximis laborib⁹ sizio sultano) p̄pagādā p̄uerterat. Fuit itaq; p̄stātissime iusticie cultor. pacis studiosissim⁹ amator et exuberantis annone vigilantissimus ordinator. Se datis honorificētissime ingruētib⁹ bellis peculiares ecclīe populos et romanos ī primis q̄ felicissimos ext̄ optauit. Exultauit sumope cū ad maiores dignitates viros extulit eruditos et probos. Fuit p̄terea in pau peres misericors. afflictorū nō minus p̄solator. q̄ p̄ncipū susceptor liberalis. et dei ac sanctorū ei⁹ p̄ssim⁹ ve nerator. Pontificale pallatiū miro sumptuoso opere exornauit amplificauitq;. Visitat⁹ a dño plurib⁹ lō gisq; morbis. quas patientissime tollerauit. Adueniente demū diuine uocationis hora sumptis ex ritu xp̄i ano deuotissimo animo salutaribus sacramētis intrepide a deo sp̄m reddidit creatori. vt securus de imarces sibili gloria videret celestē vitā cū morte p̄mutare anno pon. sui octauo die. 26. iulij anno salutis. 1492.

Fridericus impator anno. 1469. religionis gratia media hyeme romāueniens magnifice a pontifice susceptus donatusq; est. ac. cxxij. equites creat kal. ianuarij in ponte adriani. Inde tergestum oppi dum quū rebellasset per duces subuertit diripitq; magna ciuium cede.

Muhammedes turchorū imperator. 400. nauū classe. inter quas trirēmiū. 200. erant et equitū. 100. milia Euboiā. adortus. chalcidē. 30. die expugnat subuertitq; magna suoz cede. Veneti inde classem nauū um. 60. instructā ad infestāda turchorū littora mittūt. in ea trirēmes. 60. 20. onerarie fuerūt anno. 1470.

Cometa magnus p̄ mensem ianuariū in p̄ncipio anni M. cccc. lxxij. cir ca festū sancte agnetis visus igneo colore rutilans. crinib⁹ longis ni grisq; quos in occidentālē ferebat plagā. Cui⁹ quidē corpus p̄mū circa li bre p̄ncipiū fuit. postea se tantū in septentrione flexit. vt extra zodiacū mi grasset. p̄culdubio iudicatū sit. durauitq; dieb⁹. 80. Verū nō dū isto disso luto alter apparuit. cui erat coma ignita que in arietis signo posita videba tur et caudā in orientālē plagā porrigebat. quē alij p̄ticā. alij ascon dicūt Mortales grauit̄ affecit. Sequenti em̄ anno siccitas incompatibilis sub secuta est et pestilentie bellaq; cruentissima pluribus in locis euenerē.

Oristiern⁹ rex dacie suecie noruegie. gothorū dux holsatie stormarie in oldē burg et delmenhorst comes vir quidē xp̄ianissim⁹ et multis vtutibus orna tus. Anno M. cccc. lxxij. romāz soluendi voti gratia p̄ vniuersam lombardiam thusciamq; transijt. ab omnibus potentatib⁹ honorificētissime exceptus fuit. in de romā ingressus prodeūte obuiā honorato q̄ cardinaliū collegio a Sixto pō. max. celebri honore exceptus est. ac pro singulari munere rosa aurea quā pontifi ces singulis annis in dñica letare alicui ex p̄ncipib⁹ xp̄ianis donare p̄sueuerāt et ip̄e a Sixto pontifice donat⁹ est. Ibidē em̄ de vniuersali italicorū p̄ncipū pa ce agi cepit vt scilicet vno animo contra turchum coirent s̄ res p̄fici nō potuit. in de digressus p̄ omnes ytalie vrbes transiens p̄benigne vbiq; habitus est. domū deniq; reuersus aliquot annis cū omni sanctitatis exemplo sup̄iixit.

Oristiern⁹ rex daci et

Arolus burgūdiōnū dux russia coloniēsis agri oppidū ad rheni ripas ob sedit s̄ cum fridericus impator obsessis auxilio venisset into federe discessit in belgas.

Tubileus a paulo pontifice prius p̄ vniuersum orbē xp̄ianū institutus a Sixto pontifice maximo hoc Anno. M. cccc. lxxv. declaraf. Inde ferdinandus rex mense ianuario magnis hinczibus romāz venit iubilei gratia vt p̄ se ferebat. sed reuera vt initū fedus solueret qd̄ effecit. nam postmodū inter ytalie po tentatus initum est fedus pontifice auctore in quo rex primus ascribitur.

Hercules dux ferrarie

clariorē reddidit.

Hercules estensis nicolai marchionis filius et bozsj frater scōs ferrarie dux his temporibus nō sine magna p̄tentione regnū paternū suscipiēs regna uit vsq; in presens cū omni laude. vir bonus ingeniosusq; ac res militaris scien tia eruditus. p̄terea septimo regni sui anno florentini veneti et mediolaneū. tan q̄ virū magnanimum contra alfonsum calabrie ducem et heronimū comitē ducē exercitus constituerūt. qui pleraq; eoz oppida cepit. Sic helionorā ferdinandi regis filiam mulierem cordatam accepit vxorē. ex qua sex suscepit filios. quatu or mares et duas feminas. Sic tandem soceri sui consilijs cōmotus tergiuersat venetis ruptisq; eoz federibus ferdinando et alijs socijs colligationibus inhesit et venetoz immunitates violare cepit. que res maximum incendium in tota yta lia excitauit. pro qua re veneti illū terra aquaq; oppugnare ceperūt et plurimas terras ei abstulerunt. et nisi alfonsum calabrorum dux ferdinandi regis filius vir in armis strēnuissimus et pontifex execrationibus obstitissent de eo actum fuiss̄ Tandem pace inter eos omnes confecta. inde vr̄bem ferrariam multis edificijs

Berta etas mūdi

Simon beatus tridentin⁹ puerul⁹. quē ob miraculoꝝ frequētiā bñm appellāt. diē martij. xij. kal. aprilis Anno ab incarnatione verbi septuagisimoq̄nto sup̄a millesimū q̄ter cētū in hebdomoda sc̄tā a iudeis in tridētina ciuitate necat⁹ xp̄i martir efficit. Iudei eīm ea in vrbe degētes pasca suo more celebraturi. cui⁹ xp̄ianū nō haberēt immolādū cui⁹ sanguinē in azimis suis vti possent puerū in hūc modū in samuelis cui⁹ iūsdā iudei domū furtim deportarūt. In sacra hebdomoda añ diē pasce luce terciaveespere facto is añ foret p̄ris pueruli more sedēs. cū nō aderat genitor nec cara parēs. p̄dikor thobias astitit blanda voce moratus puez cui⁹ etas nō dū ter decē mēses viderat. fert illico samuel ad edes. Cūq; nox ruit hic gemmā salignā samuelq; thobias vitalis moyses ysrahel atz mayer añ synagogā leti ei⁹ pectora nudāt. In eius collo pri mū nevagire posset sudariolū apposuerūt ⁊ extensis brachijs p̄mo p̄apulū forpicib⁹. mox genā dexterā p̄ cidentes. Inde q̄sq; forpice carnē puellit. Sudib⁹ deinde pacut pupugere. cū ille manus alter plantas co tinet crudeliter sanguine collecto hymonos eoz more canētes. addūt minis vba. accipias suspēse ihesu. fe cere sic olim maiores n̄ri. sic pfundant celo terra mariq; xp̄icole. sic caput eius inter vlnas cecidit ⁊ vita li bera ad superos fecit iter. inde ad cenas p̄perarūt azimas de sanguine eius in xp̄i dedec⁹ ederūt. eoq; mor tuo statim corpus in. p̄pinquū domus eoz flumen. p̄iecerūt ⁊ pasca cū gaudio celebrarūt. Querētes dein/ de anxij parētes gnatū paruulū. postridiē eū in fluuio inuenerūt. q̄ illico vbis p̄tori scelus denūciarūt. Is p̄tor iohānes de salis nobilis brixienſiū ciuis legū doctor viso puero exhorruit facin⁹ ⁊ p̄festim vbis iu/ deos p̄phendit ⁊ eculo eos sigillatim imponēs tormētis astricti eo ordine crimē retulerūt. q̄ diligēti ex aminatione cognito iudeos p̄dignis supplicijs exterminauit. Presul eo tpe vbis Jo. hinderbach colle git extictū corp⁹ ⁊ sepulchro mādat. multis enestigio cepit florere miracul⁹. Inde ex oī xp̄iano orbe pploꝝ p̄cursus ad sc̄i huius paruuli sepulchrū est factus vt etiā vbis ip̄a cū miraculis ⁊ opibus multis sit aucta Corpori vō ip̄ius pueri tridentini ciues basilicam pulchram erexere

Quod simile etiā scel⁹ apud motā oppidū qd ē i fimb⁹ agri fori iulij p⁹ dñquēniū iudei pegerūt. Mā etiā ali-
um puerū fili mō mactauerūt. p q tres eoz captiui venetijs missi fuerūt z atroci supplicio cremati sūt.
Terum thurchi inferiorem ingressi misiam magna cede sternunt. Dehinc magnā genuensium urbē ca-
plham quā ad meotidem adhuc possidebant. Genuenses expugnant. ciuitas populosa z mercatoribus
plurimū apta iuit hoc anno ciue genueosi eā prodente in turchor man. tenuit in litore euxini maris sita.

Pelle monstrū tēpestare istac in veronēsi agro nascit̃ que vnū tantū caput habēs s̃ duos podices. du
asq; vuluas. ex ip̃is ambab⁹ supfluitates emittebat. Insup̃ q̃tuor brachia s̃ duo grossiora q̃ p volūta
te mouebat. alia tenuiora ⁊ immobilia erant. vētres etiā duos circa stomachū cōiunctos habebat. hanc pa
rentes p italiā circūferētes precia ab insipientibus mendicabant.

Padus ⁊ tiber reliquiq; oēs ytalie fluij nouēbrio mēse (ex multitudīne imbrū) ita excreuere vt extra al
ueū effluentes multa accolis dāna intulerūt. qz nō secus p vias mortales nauigabāt ac p eoz fluminū
aluea facere consueuerant. Decrescentibus paulopost multa animalia ⁊ q̃maxime tiber secus traxit. ex quo
rum putrefactione ⁊ flatu pestis maxima subsecuta est.

In hispania morte heinrici prouincia diuidit̃ diuersis populoz studijs. nā ferdinādus iohannis arropa
nie regis filius helisabetham heinrici sororē in matrimoniū traductā ⁊ alfonso portugalie rex heinri
ci iohannam filiam ex sorore sua neptē fouens regnū diuiserūt. Anno sequenti ferdinandus rex hispanie in
Iohannes de monte re agro numantino portugalie regem profugat.

gio astronimus

Iohānes de mōte regio aleman⁹ nō minor anaximādro. milesio aut syracusa
no archimede. vtraq; lingua greca ac latina eruditissim⁹ germanoz dec⁹. hac
quidē tēpestare ob astronomiā ceterasq; mathematicas disciplinas a mathia pā
nonie rege nurnbergēsi busq; ppetuo donat⁹ stipendio. ⁊ in germania. pānonia
ac rome multo in p̃cio habit⁹ ē. Qui cū in hūgaria kalendariū ppulchrū ac q̃daz
alia in astronomia magno cū labore suo celebri ingenio composuisset. Epheme
ridesq; a nostris diario dicta maxima cura ingenioq; edita inductis noue astro
nomie tabulis. reprobatisq; gerardi cremonēsis theoricis romā ad emendandas
pastibilem dionisiū computū a sixto q̃rto pon. accit⁹ dum pleraq; posteritati parat
nō sine maxima studiosoz iactura morbo periit. Usus ē p̃ceptore georgio burba
chio in mathematicis excellentissimo. cui⁹ theorice sciētissime imp̃sse circūferūt.

Nicolaus estensis q̃ de impio ciuitatē cū hercule dissidebat. ferrariā clā ingres
sus primo septēbr̃ primo ipetu aduersarios exterruit. mox concursu Sigis
mundi fratris herculis eiectus vrbe palude latitans capitur. nec multo post capi

te obruncatur adolescens omni virtute insignis.

In franconia germanie nobili prouincia (que ab incolatu francoz orientalis francia appellat⁹) Anno
salutis 1548. lxxvi. in rebus xp̃ianis varij mot⁹ agitationesq; inciderūt. Timpanista quidā aīalius
brutoz pastor apud vicū Michlshausen vocitatū sectatores plures nactus virus diffundere cepit. eo p̃ncipio
suis quo ⁊ sacerdotes ⁊ religiosos in pploz inuidiā adductos spernētes abiectos habere ceperūt. Is vō si
mulatā puritatē quandā ⁊ innocentia vite. pponebat. edocens vitā cleri ignominiosā fore. theologia ⁊ pe
dagia dñis nō esse psoluēda. oēs aq; ⁊ nemora oibus libera esse. ac nōnulla alia nephāda in populū semi
nans. q̃ nouitate gaudebāt. ea sibi ṽginē mariā enarrasse p̃dicabat. Undiq; igif gētes votis occurrebant.
Diebusq; festis maximo p̃cursu hominū longū sermonē in odium cleri deducebat. Eo igif a Rudolfo ep̃o
herbipolen. missi exploratores inde sectatozē p̃cipalē ad herbipoli ducētes igni tradiderūt. post cui⁹ mortē
hec pegrinatio viroz ⁊ muliez euauit. Nurnbergēses q; s̃ multa ne q; de ciuib⁹ suis accedēt. phibuerūt

Bexta etas mundi

Galeacius maria medio-
lanen. dux

Galeacius maria mediolani dux. anno. 1477. ob irā erepti sibi fundi a iohanne andrea lampugniano nobili mediolanensi eo die qui pthomartiri stephano celebris habet in ipsius martiris templo ad aras incautus confodit. qui post patrē franciscū Sforciā dux declaratus regnavit annis novē et menses decem vir pmp̄tissimū ingenij et excelso et magno animo princeps. Cū multa edificia in vrbe mediolano extruxisset ppulchre q̄s lapidibus sectis vrbe vbiq̄ sternere fecit Et paternū erariū pecunijs exhaustū diuicijs replevit. In celebratione tñ diuinorum officiorū supremos cātores maximo sumptu et impensa habere nitebat. Verū cum immoderata mulierū libidine vteretur. post habita sue maiestatis honestate. coniuratione facta vniuerso astante populo et omnibus aulicis vulneribus (vt p̄missum est) confossus anno etatis sue. 33. turpiter occubuit et in maiori vrbis templo eminentissimo loco iuxta putes suos sepult⁹ fuit. Relictis post se duobus filiis et filia ex bona sabaudiana vxore susceptis. Iohānes autē maria in festo ephie etatis sue anno nono patrū decreto in ducē sublimatus pulchritudine indolis et pmp̄tissimi ingenij adolescēs astāte pp̄lo bireto et reliq̄s ducat⁹ ornamētis insignit⁹. Carol⁹ burgūdiōnū dux

Carolus burgundionū dux philippi optimi ducis filius vltimus ex illustri familia regis francoꝝ familia natus. vir fortis. seuerus. magnanim⁹ ac terribilis et iustus. liberalis. elemosinarius et diuinorū obsequiorū feruentissim⁹ observator. Is cū vigesimū etatis attigisset annū. et gandauenses ciues a philippo patre quoddā priuilegiū extorsissent nō pauca militū collecta manu in eos duxit vrbe potitus priuilegia in foro vrbis exuri fecit. principatu q̄s suscepto multas cū ludouico francoꝝ rege concertationes habuit. pace postmodum confecta a leodiensibus germanis infensus omnem vim belli in eos conuertit. et ciuitate oblenta post cedē et direptionē editam vrbe complanare fecit. inde vrbe desolata relicta. p̄ eduardo sororio anglie rege e britānia a comite douerich et heinrico portugalie rege pulso. exercitū multū p̄gregauit et p̄tra eosdem et ludouicū regē bellū suscepit et breui illū in regnū remisit et arma in ludouicū regem cōuertit et mlti incomodis attriuit. Per romanū pontificē paulū mox inter ipsos res p̄posite iuerunt. His gestis ad nussiam coloniēsis agri oppidū quod est in ripis rheni duxit illud acerrime obedit Sed cū fridericus cesar tercius eius auxilio venisset in regnū discessit. Venitq̄ cū multas puincias ingenti cede sibi subegisset ad nansiam dictionis lotharingie ducis vrbe puenit vt contra sueuos (quos vlsitatio ri vocabulo suiceros siue sutenfes appellauit) maturaret. Hi tñ populariter in ducis castra aduolant. illum tanta strage afficiūt vt fusus ac p̄fligatus tandē obtruncatus mortē obiuit. Tria itaq̄ oppida sibi dānosa fuere. In rebus gransen. grege murtheren. corpore nansen. Unicam filiam nomine mariam hic regni heredem tantum dereliquit. que postea Maximilianum friderici cesaris filium accepit maritum.

Erduandus neapoli rex cū paces q̄ italiā vigeat anno. 1478. labefactare studuisset. ascito sibi iheronimo fori cornelij (quā imolā itali dicūt) comite. raphaelē diaconū cardinālē diui georgij nepotē. sicuti quarti pontificis ex sorore comitis iheronimi. simulq̄ franciscū saluatū archiep̄m pisanū cū famulicio 300. hominū florentiā misit. inq̄ diue liberatē templo francisco saluato eucharistiā celebrante composita hora iuuante. Iohanne pacio viro maxime apud suos extinctionis. multisq̄ aduerse factionis iulianum medicen p̄foderūt. Laurēt⁹ vō fortiter vulnerat⁹ prudentia consilioq̄ precipuo impetus hostiles cohercuit. plurimis factiosis fede trucidatis. plurimisq̄ cum archiep̄scopo pisano suspendio necatis. Florentini vō cardinalem diui georgij vsq̄ dum res componerentur retinuerunt.

Locuste eodem anno p̄ italiā vagate brixie agrū deuastarūt. cū in brixiano agro in maxima multitudine aduolarūt. que brixianis et mantuanis maximum intulerunt damnum. quib⁹ nisi ludouici mantuani principis sollicitudo obstitisset. sata queq̄ in tota lombardia corrosissent.

Maximaq̄ lues hoc ipso anno p̄ totā italiā vagata est. adeo vt hec pestis seuerissima in brixiana vrbe supra. xx. hominum milia. et venetijs supra triginta hominū milia perierint. Eam em̄ calamitates solis eclipsis indicauit. qui eo anno iulio mense fuit. atq̄ locustarum multitudo.

Veneti graui ethurie bello impliciti in macedonia et foro iulij magnis iohomanni copijs vexati magno reip. detrimento totiusq̄ reipub. italie aperto periculo. Cū longū in flectendo pontifice tempus contriuisent. et annos. 27. maximis et diutinis bellis p̄ gretiā. macedoniā et foro iulij a turchis vexati imminente periculo cū mahumeto impatore fedus p̄cussere. Omnibus illi redditis que sue suorum ditionis fuissent ac tradita. Scodra quā obsidione cinxerat spondentes. 100. mille aureos ad duos annos soluturos. quos nobiles aluminis mercatores cū imperatore contraxerant. Hoc pactoq̄ conuenere anno. 1479. vt veneti constantinopolim magistratum mitterent. quem baillum vocant. qui venetorum lites solus dissolueret. ob quod singulis annis. 10. mille aureos illi pendebant.

Rhodiū licet a turchis nō parua dissidia habuerūt. post tñ cōstantinopolis expugnationē grauiā sensē
bre bella. Cū quātor & viginti annoz curriculo cōplures sibi vicinas ditiones subegissent. animo inflā
tus mahumet egre admodū tulit rhodiā urbē finitimā eius impēriō liberā eē. Adhūntes igit impator
ingenti classe maximāq; bellatoz vi rhodum petens. Appulit itaq; ea classis veloz centū decimo kal. iunij
Anno incarnationis. i. 480. militeq; in terrā exposito p̄mū in vertice mōtis sancti stephani & circa eius mō
tis colles castrametati sunt. & p tres ferme menses urbē bombardis alijsq; missilibus indefinenter p duces
suos lacerauit & oppugnauit. Elerū petrus dabuson magnus rhodioz militū magister xpiane religionis
amantissimus. vir prudentissimus ac magnanim⁹ sue magnanimitatis magnū experimentū dedit. diuinā
eū fauente clementia principis & suoz vtuti fauente turchi fundunt. ppulsant. cedunt. tātoq; impetu ter
ga vertunt vt sibi p̄p̄is necē afferrent. fama satis constans est turchos visionis miraculo exterritos. maiore
eū partem exercitus amisit. vbi celitus xpi ihesu ministri ppugnantes visi militibus rhodijs miraculo tur
chis terrore fuere maximo. Fatendū igit hanc victoriā celo dimissam esse cū tam parua militū copia hosti
potētissimo iā murisposito restitit. Exacti igit nouē octagita dieb⁹ ipator rhodioz littore classes solues
phiscū nauigare pperat. illic milites & suppellectilē exonerat. vbi diesvndecini moratus ad domesticos la
res cū clade & ignomiā reuertit. Petrus autem a pontifice sexto & ceteris omnibus europē xpicolis pecu
nijs adiutus. vbi laceratam insulam diligenti cura restituit & celebriores fecit.

A pud suites montanos q̄s
itali suiceros appellāt haud
longe a finib⁹ lucernensū in loco
vastī solitudinis homo senex soli
tarie vitā abstinentissimā hoc tpe
habebat. q̄ p annos. xx. sine omī
corpali cibo vixit. quē fratre nico
lāū appellabant. vir corpe aridus
sic⁹ exhaustus sola cute nervisq;
& ossibus compactus. Et q̄q; hē
renite diutius ieiunent. & illesi p
pter ocū & vitā vmbrosam sicut i
carceratis ptingit nō raro & b ter
ra pprie. cū ppter indigestionem
plures in ipis aggregent supflui
tates hegmaticē crude. cū sint cōti
nue in deū intuentes virtute ania
li. virt⁹ debilitat naturalis vt no
cumentum nō videat p̄cipē a ieiū
nio. Estq; consuetudo in his sicut
et in alijs nō parua res. Elerū hic
homo quasi celestē vitā in terris

egit. immaculata absq; sorde. quis nōnulli eū homine gloriosum dixerūt suāq; vitā ad iactanciā interpretati
sunt eoq; mercedem accepisse p̄dicarunt. s̄ sunt iniqui iudices. qui nō in melius quē occulta sunt interpretat
tur q̄ que patent. Cur virū calumniens qui longā vitā in artissima paup̄tate & solitudine duxit. q̄ multos
annos in bona conuersatione accedentiū eos consolando absumpsit. in abstinentia extrema & humilitate p
seuerans. qui nihil appetiuit. qui nulli iniurius. parua fuit merces tantis laboribus humana laus. Stultus
est qui ppter rumusculos hoīm suū corpus affligit. suūq; gremiū fraudat. Is sanctus & iustus homo. qui
auariciā calcauit. honores seculi subegit. qui patientiā obierit. qui nullū supbie fomitem ostendit. sola fidu
cia futuroz teneri arbitrat. retributionēq; thesauri celestis expectare potius iudicat. Iudicant hoc ppetua
hominis leticia. quem nemo mestum vidit s̄ vultu semp eodem. Sciebat se mortali culpa libez. bonis opē
ribus a p̄tentionibus intentū. Potuit cū paulo dicere. Gloria nostra hēc est testimoniū conscientie nre.
et decetero reposita est mihi corona iusticie quā reddet mihi in illū diem iustus iudex. Per antistitem quoq;
constantiensem approbatus. Tandem senio ac viribus deficiens eius senilem animam mollis dissoluit so
por. sepultus in ecclesia sui pastoris non sine miraculis q̄scit. q̄ & finitimis pplis nōnulla vaticinia p̄dixit

Bidrontū apulie maritima ciuitas hoc anno. i. 480. ab exercitu mahumeti turchoz principis diu expu
gnata. Cum eius exercitus a sarfōne in apuleā transuectus est in colle qui vbi imminet castrametati
sunt vallo & fossa munitissimi ita bidrontū obsederunt vt nulla spes erat ferendi auxiliij. Tandem disruptis
menibus advesperam protracta pugna. superati bidrontini. ingressi urbem turchi. archiep̄s obstupuit vt
nec verbū trucidatus emittere potuit. qui in hostiū manus deuenerūt omnes capite plexi sunt. Franciscus
lurgus bidrontinoz dux captus & exarmatus medijs p̄fectus est. supra duodecimi milia euaserunt. tantū
duo & viginti. potiti primā victoria barbari ceperunt statim vicina oppida sollicitare ad deditionem. et in
primis leucen & tarentum. Infelix igitur apulia fuisset si obitus mahumeti non interuenisset. quo mortuo
alphonsus dux calabrie urbem valida obsidione cinxit. Turchi audientes sui principis obitum diffusi pos
se urbem tueri saluis rebus suis sese alphonso tradidere. Qui urbem ingressus omnia retinuit & turchos
quosdam in mancipijs suis reseruauit.

Bexta etas mundi

Anthonijs rosellus iuris doctor

Anthonius rosellus natione ethruscus vir utiq; bonus et multa prudentia existimatus iurium civilis et pontificij ac aliarum bonarum artium peritissimus postquam multis annis patavij ius cum magna gloria docuisset sublatus fuit. sepultus ad sanctum anthonium padue cum hoc epigramate. Anthonijs rosellus de roziellis iuris monarcha. Qui cum egregie doctus esset de monarchia et de potestate pape libros eruditos composuit et alia.

Marsilius ficinus florentinus. ingenij excellentissimi vir. viriusque lingue eruditissimus et multarum scientiarum locupletissimus. atque inter platonicos doctores facile princeps. hac nostra tempestate septem et triginta platonis philosophi libros qui antea neque apud grecos facile inveniuntur maxima cum diligentia latinis fecit et in lucem omnibus protulit. neque eo quidem labore ut aiunt contentus fuit. et ipsius platonis mentem partim argumentis. partimque brevibus promeris explicare temptavit. De valitudine quoque libratorum perscripsit et plerumque utilia.

Mumeth magnus turcorum imperator octavius ex clarissima othomannorum familia natus Amurati imperator

principis filius. Anno. 1481. quinto nonas maij. Postea quod in asia et grecia. 32. annis regnasset dum in orientis expeditione contra hungaros proficisceret anno etatis sue octavo et quinquagesimo in castris non sine suspitione veneni moritur et Constantinopolim delatus sepelitur. Is cum patri in regnum alie successisset quatuor et viginti annos habebat etatis. Qui imperio suscepto patrem in omnibus superare amarus est. Hic illico ob eius animi magnitudinem cunctis paterni regni viribus ingentes copias ex asia in europam per bellespontum classe traiecit. ubi multas grecorum urbes occupavit. Castello quod haud longe a bosphori litore ad euxinum tendente perdidit. Ex in deficiente ob grecorum avariciam presidio Constantinopolim urbes cepit. expoliavit ac de ea triumphavit. et in ea imperator declaratus. Confectum peloponesum omnem armis cepit christianum populum in servitutem abduxit. Indeque in achiam movens ipsas et achiam et epiro et maiorem macedonie partem atque bulgariam cum rascia et serua. et quicquid ab andrinopoli. saunumque amnem et danubium fluvium interiacet inuasit. valachia etiam eas ob res timore perterrita. bosniam postmodum ingressus cuncta vastavit. mithilenem insulam nobilem genuensium insulam cepit. Dehinc sinopem urbem vetustissimam et trapezundam dirripuit. earumque incolas una cum earum imperatore captivos abduxit. Euboiam insulam venetorum insulam inuasit. quam una cum calcide eiusdem insule urbe expugnavit. In asia itaque minore duodecim regna obtinuit. videlicet pontum. bithyniam. capadociam. paphlagoniam. ciliciam. pamphiliam. liciam. cariam. lidiā. phrygiā et omnem ferme bellespontum seu moream. et multa alia occupavit. hic cum innumerabiles filios genuisset basetum et zaliabum legitimos post se derelictos pro quibus eo mortuo tumultus urbem constantinopolitanam inuasit. basetum tamen imperatorem constituerunt.

Basetus primogenitus mahumeti Anno. 1481. sexto kal. iunij imperator constituit et usque in presens imperavit. Hinc zaliabus frater qui magnos moris in asia per regnum concitavit. bursiam cepit et se ibi regem constituit quem basetus bello superavit ac alie paternum regnum obtinuit et in libidine ac ebrietate totum se immergit. Cum autem anno. 1492. pannoniā ferro ac populationibus devastare cepisset multa damna cedensque protulit. Zaliabus autem frater eius natus minor. qui postea in regno francie sub priore hospitalis sancti iohannis iherosolimitani custodiebatur. in summi pontificis innocentij octavi potestatem traditus usque in presens rome sub custodia ad recuperandum residuum europe de crudelissima nunc barbarorum servitute.

Estis per maxima in tota ferme italia et germania Anno. 1483. et 84. fuit ubi ad plurimum desecuit. ut multa milia hominum absumpsit. Eaque lues nurnberge a solsticio estivali usque ad solsticiū hiemale quatuor milia hominum deleuit. Venetijs vero senatores et iohannem mocenicum ducem extinxit.

Fridericus imperator anno. 1487. conventum magnum nurnberge per auxilio ferendo contra hostes suorum per fide christianam habuit. et in eo principes germanie congregavit. communitates quoque civitatum imperialem convocavit. ubi de unione ac pace principum varie conventiones habite. utque omnia bella indutias haberent concluderunt. Interea gloriosus imperator fridericus inter cetera gesta laudabilia Conradum celtis germanum virum eruditissimum in arce nurnbergeni appollinari laurea decoravit. Bellaque ea tempestate inter sigismundum archiducem austrie et venetos sedata sunt. Ille minorem dietam principum rex Maximilianus nurnberge anno salutis. 1491. peregit.

Meles rex maurus genere et religione mahumetenus hac nostra tempestate in bethica provincia vltioris hispanie plaga que granata nuncupatur usque ad hec tempora regnavit. cuius provincie ager excellentissimus per bibet. eo quod quaecumque ad humanum victum sunt necessaria affluentissime gignat. Eius montes et flumina aurum et argentum producere dicuntur. Armenta et pecudes sine numero nutrit. Hunc quidem regem Ferdinandus lusitanie et citerioris hispanie et tarraconie rex una cum helisabetha uxore superioribus annis omnino eijcere sarracenos decreverunt. Bellum igitur malacem. primo pergit anno. 87. ubi expugnata malaca urbe. Tandem post longam obsidionem civitatis granate que incepit a mense maio anni nonagesimi primi sarraceni mauri deducti ad magnam rerum inopiam desperantes de auxilio post infinitos conflictus bellicos. 25. novembris pacta deditionis conclusa fuerunt. Postremo septimo die ianuarij anno salutis. 1492. rex et regina ac proceres et potentatus cum exercitu decem milium equitum et 1. milia peditum electorum civitatem intrarunt et eius possessionem libere acceptarunt. ac mesquitam maiorem in ecclesiam dedicari mandaverunt.

Conpeestas ingens prius inaudita. anno salutis. 1490. die. 12. mēb iulij. in regia vrbe cōstātinopolita
 Una admodū defecit. Supiorz em̄ triū sydez ignes. q̄ decidui ad terras fulminū nomē hnt. cū stagiū
 nimij hūoris ex supioze circulo atq; ardoris e s̄biecto p hūc modū egerāt. Turbato itaq; aere cū collectus
 humor habūdantiā stimulat. seu graui sideri p̄u. Et cūz i nube luctabat flat⁹ aut vapor. primo ingētia
 tonitrua audita. Exin fulmīa ardētia visa. z longiore tractu fulgetra. Et quāq; a saturni sidere pficisci ista
 p̄fectati sunt. sicut clementia a martis. Qualiter cū vulsinis oppidū thuscōz opulētissimū totū crematum
 ē fulmīe. In ea vrbe p̄clarissima hec gesta. xp̄iani id diuine p̄uidētie attribuūt. Ebi antiq; colūna ymagi-
 nē cōstātinī impatoris hēbat. fulgur z horrid⁹ impet⁹ ne dū p̄tē ei⁹ deiecit. Verū vt veridici narrarūt nego-
 ciatores veneti z alij. octigētos domos ignis rex edax p̄suplit. Et hoīm tria milia. vt nec lignū nec forma
 edificiorz imāsit. Ea formayt circul⁹ deuastatōis ifra oñdit. iō hāc figurā i laudabilē rei mēoriā adiūrim⁹.

Quam varia rex miracula effluxis t̄pib⁹. vt oñdim⁹ eue-
 nerit. Visa ei horrēda oñta corona trabes tellur⁹ hyat⁹
 sanguine⁹ pol⁹. ardētes clipei z alia. Lac pluerē e celovisū.
 z lanā. carnē z cruorē descēdē. visi p̄currētes mōtes. Et lūa
 solq; triplex. cruce siḡtus lapis excidit t̄pib⁹ friderici sc̄di ipa-
 tor⁹ (vti p̄missū ē) Nouissime āno. 1492. vij. yd⁹ nouēbris.
 i meridie s̄b friderico. iij. ipatore. ad agros ei⁹ p̄prios. cū cre-
 puit p̄ aera fulmē. igēs lapis cōcidit. cui forma delte. aciesq;
 triāgula fuit. missus ab obliq;. hūc senserat Enshheim. Sūt/
 gaudia q̄s sensit. Cū illic i agros desiluit depopulat⁹ humū.
 in p̄tes distract⁹. pōd⁹ tñ gūe adhuc hz. z ad oñtationē ob-
 uatur. tanq; futur⁹ omen.

Bella p̄ h̄ t̄pa inter regē maximilianū. z reges frācie. ob
 ducissam britānie. p̄ multas clades gesta fuerūt. Et ad/
 huc sub dubio marte vigent.

Bexta etas mundi

Anno mundi. 6691

Anno xpi. 1492.

Alexander sextus papa. natione hispanus: ex valentia ciuitate rhodoric? borja antea vocatus. epus portuensis. Vacante sede post obitu Innocētij octauū. oīm suffragiis hoc anno pontifex creatus. Et ad. s. iohannē lateranēsem. xvi. die augusti. corona papali decorat⁹. Vir magni animi. magneq; prudentie. Is in adolescentia bononie studijs litterarū operam dedit. gymnasiūq; illud scolasticū non paucis annis celebrauerit. Qui adeo virtutum gloria. et disciplinarū laude. et adeo singulari ac oīm rez ornamento dotatus. vt Calixt⁹ tercius pontifex summus sedatis suo tempe ytalie rebus. cum nouem cardinales creasset. Et enecā senensem in cardinalem assumpsisset. Duos quoq; ex sororib⁹ eius nepotes. cardinales creauit. L. iohannē cognomento milanū ex sorore nepotem. et rhodoricū hūc boriam. cuius vtutis et glorie liquidissimū documentum extitit. qd adhuc adolescens inter reuerendissimos et excellentissimos cardinales constitutus. Vel etiam qd nō multo post vicecancellarij locum sortitus horū oīm scientia peditus et expientia refertissimus. vere designādu et euocādu fuit. Qui fluctuantē petri nauiculam gubernaret. Et si herilis et regia ipius faciei dignitas prese ferre videatur. Tamen in primis accedit nobilissima eius natio hispaniensis. Inter ceteras vniuerse terre p nuncias aeris salubritate temperata. oīm q; rez copia et bonitate precipua. viros. pgenerās. q et corpis agilitate. et ingenij acrimonia. et oīm virtutum gloria summi clarissimiq; semp extitere. Dehinc eximia eius valentia ciuitas. que et sui antiquitate et situs pulcritudine et viroz copia. Et oīm meremontoz genere lōge reliquas hiberie ciuitates antecellit. Nec non et illustris boriarū familia. que eum peperit. Qui vere nationem patriamq; et familiā illustrauit. Et recolende ac beatissime memorie auiculi eius Calixti semp emulatoz. litteralis discipline. scientiarūq; peritia. et optima viuendi ratio. adest humanitas illa inclita cū auctoritatis ratione seruata. optimū et salubre consiliū. adest et pietatis cultus. et oīm rez cognitio. que tā in inclite dignitati expedire aut vsui esse possint. Felix igitur tot virtutibus exornatus. In tam altissimi magistratus culmine collocatus. a deo optimo bene meritis. Speramus igitur eum vniuerso generi xpiano profuturum. Et per rabidos itinerum anfractus. perq; sublimes et periculosos scopulos transmigraturum. semitam tandem affectatam feliciter occupatur. Postremo ne longiori sue laudis cōmemorationi aliquos defatigari ptingat. Eteri sequentes eius acta laude digna persoluant. Hic pontificatu suscepto maiestatem cum auctoritate augere conatus est. Et si in principio sui pontificat⁹ aduersitates sentiat. Magna tū aio ocepit. Benignissim⁹ de⁹ sua grā donet. vt singla ad vtilitatē ac cōmodū reipub. xpiane. psequatur

Linea summorū pontificū
Alexander sextus

Genus hominū calamitosus iudei. et si supioribus tēporibus in plerisq; locis germanie ac alijs prouincijs. diuinissimū sacramentum. varijs temptatōnibus. molestijs. ac erroribus indignissime tractarunt. precipue i Cratistauia patauia et ratispona etc. nec impune hoc flagitiū inultum fuit. Nouissime anno salutis 1492. die. 22. mensis Octobris. in oppido Sternebach sub domino principis magnopolensiu auxilio petri sacerdotis. Eleazar iudeus et complices. sacramentū corporis christi. per hostiam maiorem et minorem obtinentes. has perforarūt. et cruor illico prosilijt quo lintheum precinctum ruborem accepit. Quo miraculo territi ad Petrum deferūt. Principes

autem illustres balthasar et magnus fratres re comperta cum vestigia vulnerum (que remāserāt) cernerēt. iudeos cum maiestatem xpi contemserint ac religionem illuserint concremari fecerunt. Recedat ergo omne infirmitatis ambigū. Nec dubitet quisq; primarias creaturas. nutu diuine potētie. presentia summe maiestatis in dominici corporis transire posse naturas. Quid em ei possit esse difficile. Cui facile fuit hoīem (vt premisum est) de limi natura figurare. Imaginem etiā sue diuinitatis induere. Cui promptus est oī rursū suū reuocare de inferis. restituere de perditione. reparare de puluere. de terra in celum leuare. et figmentus suū in regni sui consortio sublimare. Ut qui corpus nostre fragilitatis assumpsit. nos in corpus sue immortalitatis assumat. Ad quam gloriosam resurrectionem pijs nos operibus preparare dignetur. Qui viuit et regnat in secula seculorū Amen.

Maximilianus austrie ac burgundie dux. fili⁹ ipatoris friderici tercij. viuente adhuc pre anno salutis. 1486. in frankfordia coi voto elector⁹ rex declaraf. Nunc vsq; vna cu pre ipauit annis. 7. Vir summa virtute decoratus. corpe agili. rei militaris scientia insignitus. virtuteq; nemi cedens. immo humanitate z liberalitate cuctos reges antecedens. Rex certe dignissimus z bello fortunatus. atq; in omibus fortissimus nec vlla vicioz labe notatus. magnanimus atq; in armis strenuus. Is tpe iuuentutis in burgundia accessit. Et maria filiam ducis caroli illustrissimā feminā. in coniuge desponsauit. Et ob hanc rem burgundie ducatum sibi vendicauit. Et per aliqua tēpora in subiectis prouincijs cum gaudio ac iusticia regnauit. Quāuis ludouicus francoz rex. aliqua q socer possidebat ademit. Gaudebat itaq; hec regio felicior omi. q tanto duce celebrata fuit. Qui iustus optima iura dabat. Sequana quondā hedua dicta prestans burgundiū nomen nacta. terra armis potens. habens agri leta munera. z nobilitatem viroz antiquā. ob ducē nouellū. pariterq; comitē gaudebat. Brabatia quoq; optima Limburga. Lucenburga. geldria. Et flandria diues opū ac pplis potentib⁹. Comitē hūc leta videre suū gaudebat. artosiū item potens armis ac namurcū. nobilis hannonia. holandria atq; zelandia eū summe colebant. Aechliniaq; humana z salina atq; frisia. de suo nouo domino exultabant. Euz ducē potentē aduentasse fentiebant. Certabāt alij alios supare colendo dicentes. Venisti tandē gratissimus. Quo aut tpe maria eius vxor vixit cū omī pace z leticia regnū possedit. Ex qua cū genuiss⁹ filiū philippū. z margarētā filiam. Ipsa paulopost casu equi currentis delapsa. fractis ceruicibus expirauit. Anno vo sexto z octuagesimo supra quadringentesimū millesimū. die. xx. mensis ianuarij. Cū genitore friderico impatore frankfordiam urbē ingressus. Eū die sedecima februarij peracto officio diuino. in basilica diui Bartholomei. Electores romani imperij obseruato ordine bulle auree. felici consensu eū in regem eligentes. Postea eodem anno die x. mensis aprilis in ciuitate Aquensi cū ingenti solennitate corona caroli magni ex archiepis Murebergensiū. p eos coronatus fuit. Elucebat em in eo inaudita principandi scientia. in deliberando grauitas. in cōficiendo celeritas. regnoz iusticie feruor z zelus. modestia. item singularis benignitas maxima ac clementia. cū vite ac moz obseruantia. Quibus regijs virtutibus ornatus. Regia soboles. nulla ex parte priscoz suoz laudibus inferior euasit. Vex post vxoris (vt pmissum ē) casu eq currentis defuncte. multa ne dum a proceribus certamina sustinuit. cū nollēt eū sup eos regnare. s z a brugēsib⁹ honesto carcere detentus. A quo cū liber euassisset. infinita mala apud flandrēses secuta sunt. nec dū finis. Victoriosissim⁹ aut rex maximilianus q xpianissimus inter principes xpianos cēset. mēte reuoluens. q mō xpiani ab infidelib⁹ circūdati sunt. Et in angulū coartati. potētissimi qndaz dñi. z orbis possessores. Et qntū impiū amiserūt. q̄t nobiles vrbes. q̄t ditissimas puincias pdiderūt. Inter q̄s etiā iudeā terrā nobilē. terrā sanctā. terrā in q prime nre fidei flores apparuere. Tacem⁹ alexādriā. thebas. mēphim. ac oēm egyptū. z antiochiā. in q primū xpianū nomē auditū est. fons igif z origo nre salutis ad hostes defecit. hierosolima noui z ve. testamēti mī. z pstantinopolis columē grecie. Ad inclit⁹ rex aiaduertēs. p singulis recuperādis. nullū laborē euitari debere arbitraf. Iudei em cū feder⁹ archā amisissent. p recuperatione. nullū belli piculū vitauere. greci ob raptā helenā. decēnale bellū gessere. Carthaginēses ppter fines paululuz ampliādos cruētissima plia cū cyrenēsib⁹ cōmisere. Romani sepe socioz cā sumptis armis i pugnā exiere. Bellū aduersus ifideles possessores necessariū fore decernēs sibi psuasuz arbitratur. huic tante religionis ignominie. ac probro quā pmū p̄sulere. Et si pcedētes negligētes fuerint. honorēq; snū puifecerint. suum negligere z turpitudini notare nō patiet. Ac gliosum nomē deteria supioz infamia augere popat. Quā obzē bella germanie totis virib⁹ sopire conabaf. Conuentionē pncipū Mureberge p maximā. anno salutis pmo z nonagesimo sup qdringētesimū millesimū pegit. p dies ples. vt pacem ne dū germanie. s toti orbi orbi ordiaret. platos pncipes z cōitates admonuit vt huic salubri expeditioni i infideles adiumento esse possent. Adempta a domo austrie p regē hūgarie genitori restituit. pacē hūgarie dedit. Būq; p biennium pax vlis fuisset. restabāt adhuc reliq; exercitus Aethie q̄s nigrā legione vocabāt. q tedio longe pacis affecti p̄tito agmie i diuersas vtriusq; pannonie ptes eruperāt. duo milia ad cōfinia morauie z austrie ifesta acie p̄federāt fortalicia qd ipi gētiliter tabernā vocāt se muniētes. Ex q excursionib⁹ suis omia loca cedibus z latrocinijs turbabant. Qui tandē friderici cesaris iussu obsidione cūcti expugnatoq; fortalicio multis ex his cesis. alijsq; captis. q septingēti superant. hij oppidis z baronib⁹ qz fines inaserāt traditi sunt. vt digna illis supplicia irrogaret. Itaq; trecentos ferme viennenses laqueo necarunt. ceteros eycingerus sustulit. p̄tim excoziatos p̄tim ad rogū assatos. p̄timq; coctalicijs furnis inmissos. vita illis ademit. Sed nisi infausta copulatio regis francie cum ducissa Brittanie Maximiliano in vxorem tradita interuenisset.

Linea imperator⁹
Maximilianus

Sexta etas mundi

Huic sancto proposito expeditionē dedisset. Faxitq; de⁹ gloriosus huic aduersitati finē. vt eccliam. vt religio-
nem. vt fidē xpianā. a barbaroz & infidelū incurfib⁹ defendere possit. Videmus em̄ vniuersam fere asy-
am a phenicibus & medis ad hellespontū vsq; turcoz tyrannidi parere. Totāq; traciā occupare. & vniuer-
sam greciā. etholos. epirotas. yllirios ad intimā vsq; dalmaciā omnia premere deterrima seruitute. Insu-
le pene om̄es a sinu adriatico ad mare ponticū iacentes vastate & desolate sunt. Et in primos germanos
& hūgaros sepe numero impetus faciūt. Sperabimus autē regi maximiliano nutu diuino. victoriā haud
dubie successurā. dum ceterē nationes hunc regem atq; ducem optimū sequentur. Cū diuitē ytaliam. no-
bilem galliā. fortem hyspaniā. bellicosam ac populosam germaniā adiumento esse sentiet. hīs arma. hīs
equi. hīs pecunie abunde suppetūt. hīs vires longo maiores. quā infidelibus assunt. In deo quoq; spe-
randum erit. qui causē sue nequaq; deerit. Et pugnaturis diuinū auxiliū implozantibus mīme defuturum
credimus. vinci & possunt. & sepe victi fuerūt per superiores principes vti premissum est. Adinor est infide-
lium potentia q̄ feratur. Nec dubium cum ad orientales prouincias eius ingressus patebit. tanto maio-
rem ad eū concursum inueniet dedentiū se populoz. quāto validior eius fuerit exercitus. Cum dominū glo-
riosum. principes occidentales secuti fuerint. Id om̄i christiane reipublice felix & fortunatū erit. Cum ip̄e
maximū & florentissimū imperiū adipiscetur. tum om̄es qui sequentur amplissimas opes cōsequentur ex
hoc bello. proposita non facili solum. sed sperata certaq; victoria. quo ad mūdānam & celestem gloriā. plu-
rimoz quoq; & amplissimoz regnoz. & ingentes opes & clarissima imperia puentura. Demū auxiliante
domino ihesu cum insigni victoria & glorioso triūpho reuertentur. Cum autem redierit inuictissimus rex
Maximilianus. subactis turcis. liberata traciā & greciā. ac alia spolia nephanda. Et terram sanctam xpia-
nis restituet. Germanie principes qui multi defuncti sunt hac luce. Immortales sibi apud im̄ mortale deū
gratias peragent. Qualem ei currū apparabit ytalīa & Germania. Quales gratiasaget ecclesia. q̄ festa
om̄is xpiana societas agitabit. Septentrionis & occidentis reges redeuntem magnū imperatorē xpiane
reipublice seruatozem salutabūt. Cardinales cūctiq; p̄sules ecclesiarum. & magistratus vr̄bis. longo extra-
mentia interuallo sacra ferentes obuiam ibunt. nūci stabunt. Ad frena quiritēs. sternetur purpura & ostro
quecūq; ab eo terra calcanda fuerit. Matrone nobiles. virginesq; rosas & lilia e tectis in eum spargent. Et
varioz ferta florum sacro capiti annectent. Ip̄e curru sublimis aureos in plebem nūmos iaciet. quocūq; ī
foro. quocūq; in trinio substitent. nouos ludoz facies offendet. Acclamabitq; om̄is populus victori vitā
& gloriā. atq; ita triūphans non in capitolū falsiq; Iouis edem. sed in apostolorū principis beati Petri
basilicam deducetur. Ibiq; maximū sacerdotem Alexandrū sextum verū xpī vicariū. Et regni eterni cla-
ues tenentem inueniēs. largam ab eo benedictionem accipiet. Et amplexus atq; deosculatus sanctissimus
patrem. secum in penitiozem palatij partem secedet. vbi & de recenti victoria. Et de rebus germanicis & yta-
licis longos inter sese sermones habebunt. Tunc Conradi celtis poete laureati musa. quasi ab inferis re-
surgit. & poemata cōponet. Ad. Antonius Sabellicus historias scribet. mortalemq; regem immortalitati
donabunt. Nos quoq; si quid strepere inter olozes poterimus. aliquid seorsum inueniemus. quod de tan-
to rege ad posteros referamus. Hec habuimus. que per oculū Nurembergense adijceremus. Vos valete &
bonū cōsulte ex Nuremberga. x. kalas Junias. Anno ab incarnatione saluatoris xpī Millesimo quadring-
gentesimononagesimotercio.

✠ H A S D ✠

Quartas aliquas sine scriptura pro sexta etate deinceps relinquere conuenit. iudicio posteriorū. q̄ emē-
dare addere. atq; gesta principum & priuatorum succedentium perscribere possunt. Non em̄ omnia
possumus om̄es. Et quandoq; bonus dormitat homerus. In terra em̄ aurum queritur. & de flumīozum
alucis splendens profertur gloria. pactolusq; ditior est ceno q̄ fluento. Varij quoq; mirabilesq; motus
in orbe indies exoriantur. Qui nouos requirunt libros. quibus ordine referantur. Pauca tamen de vlti-
ma etate vt perfectum opus relinquatur in fine operis adijciemus.

Berta etas mūdi

1713

Betta etas mundi

Mod erat officium suscepti libri. auspice christo. quāuis rudibus penē verbis compleuimus prout ingenij mediocritas tulit. Decursus em̄ propo-
siti operis sex etatibus: ad metam nostri temporis prouecti sum⁹. Estq; annus quinquagesimus tercius imperij gloriosissimi imperatoris Friderici terci⁹. Ac filij eius incliti re-
gis maximilian⁹ septimus. Ado derniq; sumi pontificis Alexandri sexti annus sui pontifi-
catus primus. Diuino nāq; munere p tot regum ac imperatorum gesta. summorūq; pon-
tificum ⁊ aliorum labores. pericula ⁊ summa exicia. Lymba exigua estuosum mare sulcantes eoventum est
quo ab initio prorari direximus. Si aut parte in aliqua q plus maris. q minus q oportuerit exorbitatus
est a veritatis tramite sapienti emendationi relinquinus. Si vō quicq; labore isto in pteritoz gestoz cog-
nitionem ac figuraz oblectationem deduxerimus deo gratiaz largitori laudes exhiberi cupimus. Restant tā-
dem ppauca de septima ⁊ vltima etate ac fine seculi mundanaz rez in huius operis calce differēdū. ne prio-
ra oīa sine laudabili fine irrita ⁊ infructuosa esse videantur nisi diuinū premiū btitudinis ppetue subseqtur

Um in primordio operis de principio mūdi explicauimus
et diuine lre ad scientiam veritatis nos erudiunt. mundum deniq; finem habiturum. De quo
nunc in fine operis differemus. Plato em̄ qui de mundi fabricatione differuit id explicare non
potuit. qui celeste misteriū qd nō nisi a prophetis ac deo discif ignorabat. ideo imperpetuum
dixit esse fabricatum. quod longe secus est. qm̄ quicquid est solido ⁊ graui corporea vt initiū cepit aliqn̄. ita
et finem capiat necesse est. Nam aristotiles cū nō videret quēadmodum posset tanta rez magnitudo interi-
re ⁊ hanc p̄scriptionem vellet effugere. semper ait fuisse mūdū ac semper futurum. Cū tamen terrā ⁊ aquā
et ignem disperire. consumi extinguicq; videamus. que suntotiq; mundi partes. Intelligitur totus esse mor-
tale cuius membra sunt mortalia. ita sit vt natum sit quicqd potest interire. Sed ⁊ omne quod sub visu ocu-
lorum venit ⁊ corporale (vt ait plato) ⁊ solubile sit necesse est. Epicurus igit (auctore democrito) veridicus
in hac re fuit. qui ait ⁊ ortū aliqn̄ ⁊ aliqn̄ esse periturū. Propinquante tandem huius termino seculi huma-
narum rez statum cōmutari necesse est ⁊ in deterius nequicia inualecente prolabi. vt iam nostra hec tempo-
ra quibus iniquitas ⁊ malitia vsq; ad summū gradū creuit. In illius tamen insanabilis mali compatione
felicia ⁊ ppe aurea possint iudicari. ita em̄ iusticia rarefcet. ita impietas ⁊ auaricia ⁊ cupiditas ⁊ libido cre-
bescet. vt si qui tum forte fuerunt boni prede sint sceleratis ac diuexentur vndiq; ab iniustis. Soli autēz ma-
li opulenti sint. boni vō in omnibus contumelijs atq; in egestate iacentur. Confundetur omne ius ⁊ leges
interibunt. Nihil tunc quisq; habebit. nisi aut quesitū manu. audacia ⁊ vi omnia possidebunt. non fides in
hominibus. non pax. non humanitas. non pudor. non veritas erit. atq; ita neq; securitas. neq; regimen ne-
q; requies a malis vlla. Omnis em̄ terra tumultuabitur. fremunt vndiq; bella. omnes gētes in armis erūt
et seinuicem oppugnabunt. Ciuitates finitime inter se p̄eliabuntur. Tunc pagrabit gladius orbem metēs
omnia ⁊ tanq; messem cuncta p̄sternens. Postremo vō tam detestabile atq; abhominandū tempus exister
q nulli hominū sit vita iocunda. Euerrentur funditus ciuitates atq; interibunt. non modo ferro atq; igni.
verū etiā terremotibus assiduis ⁊ alluue aquaz ⁊ morbis frequentibus ⁊ fame crebra. Aer em̄ viciabitur
⁊ corruptus ⁊ pestilens fiet ⁊ modo importunis imbribus. modo inutili siccitate. nunc frigoribus. nunc e-
stibus nimijs. nec terra homini dabit fructus. nec seges quicq; non arbor. non vitis feret cuz in flore spem
maximam dederint. in fruge decipient. fontes quoq; cum fluminibus arescent vt ne potus quidez suppetat.
et aque in sanguinem aut amaritudinem mutabuntur. Propter hec deficient ⁊ in terra qdrupedes ⁊ in aere
volucres ⁊ in mari pisces. Prodigia quoq; in celo mirabilia mentes hominū maximo terrore confundent.
Qui igitur celsa tenent dominia atq; imperia eos aperire oculos ⁊ aures referare hec sequentia ⁊ preterita
tempora persuadent ne eos letifer somnus obrepat. Vigilantes aspiciant quibus quātisq; fortune tragu-
lis pectus gerant. cū eius viribus humana non obstarē consilia queant. ⁊ ex preteritis gestis q in lubrico
positi sint animaduertant ⁊ auaricie. luxui. furori. iactantie ambitioniq; parcentes. letis ponere modum di-
scant. memorantes dū ampliatas leticia mentes. aut aliquo irritatas euentu aliquod enorme subintrat. Ea
lege eos aggerē cōscendisse qua ceteros ruituros. si librauit in puncto penasq; offensis daturus. Vos igit
qui appropinquare diem illum cernitis quo sit ex hac vita migrandum. Deum summum veneratione co-
lite ⁊ integro affectu diligite. Sequimini sapientiam ⁊ virtutes apprehendite. honorate dignos. amicos
summa cum fide seruate. prudentum consilia sumite ⁊ benignos vos moribus exhibete. humanitate ⁊ iusti-
cia vt innocentes ad iudiciū venire possitis.

Mandum deus (vt premissum ē in principio operis) et hoc rex nature mirabile opus. sicut et in archa-
 nis sacre scripture cōtinetur. sex diez spacio consummauit. Deniq; septimū quod ab operibus requieuit
 sanxit. Hic est autē dies sabathi. qui in lingua hebrea a numero nomē accepit. Unde septenarius numer⁹
 legitimus ac plenus est. Nam et dies septē sunt. et septem stelle que non occidunt. Et septem sydera. q̄ vo-
 cantur errantia. quoz dispares cursus et inæquales motus rez ac temporū varietates efficere credūtur. De
 scriptis itaq; sex etatibus. Cum septima etas quiescentiū indicat. Ab ascensione domini aperta ianua q̄
 etis. initū habuisse ferunt. vsq; in presens cū sexta decurrit. et vsq; in finem mūdi cum illa protendit. Cū
 nūc de vltimo fine mundi pagetur. de septima mentio fiet. que nec finem habebit. Cum requies animarū
 interminabilis sit. Sed ab octaua resurgentiū etate suscipietur. Ideo liber Geneseos septimū diem vespē
 ram non habere edocet. De aduentu igitur antixpi. et morte fine rez. ac de extremo iudicio. in vltima etate
 mundi differere placuit. Quomō autē consummatio futura sit. et qualis exitus humanis rebus impendeat.
 si quis diuinas litteras fuerit scrutatus inueniet. sed et seculariū pphetarū cōgruentes cū celestibus vo-
 ces. finem rerum et occasum enūciant. describentes. quasi fatigati. et de labentis mundi vltimā senectutem.

De antichristo

Imminente iam temporū conclusionē. Duo sane certissima. nec dum instantis iudicii indicia habem⁹.
 fidem israhelitice gentis. Et regnū persecutionēq; antixpi. quā psecutionē triū semis annorū futuram
 fides ecclesie tenet. Sed ne hec improuisa veniens oēs passim quos imparatos inuenerit inuoluat. Enoch
 et Heliam maximos pphetas et doctores. ante huius exortum venturos i mūdū aut. Qui israheliticā ple-
 bem ad fidē conuertant gratiam. atq; ad pressuram tanti turbinis partem electorū insuperabilem reddant.
 Qui cum ipi primo tres semis annorū predicauerint. Et sicut de vno eorū Helia propheta Malachias pre-
 dixit. cōuerterint corda patrū in filios. id est antiquorū fidem. dilectionēq; sanctorū meorū. Qui tūc victu-
 ri sunt mente plantauerint. Tūc excandescens illa horrenda persecutio. ipos in primis martyriū virtute cō-
 ronet. Deinde ceteros fideles corripens vel martyres xpi gloriosissimos vel damnatos apostatas faciet
 Antixpus aut ex syria. vel vt alij habent ex babilone de tribu dan. malo spiritu genitus. euersor ac prodi-
 tor generis humani. Qui reliquias illius prioris mali cum ipso simul deleat. Ille teterrimus erit. et men-
 daciōz propheta. et seipm constituet et vocabit. deū se colividebit. vt dei filiū. Et dabitur ei potestas. vt fa-
 ciat signa atq; prodigia. Quibus visis iribetiat homines. vt adorent eum. per magicas artes a pessimis
 imbutus magistris. adiūgens se diabolus. totam sue virtutis potentiā. per quā magicam ceteris omib⁹
 maiora patraret. indiuiduus comes attulit. Iubebit ignē descendere de celo. et solem a suis cursibus stare
 et imaginē loqui. Et fient hec sub verbo eius. Quibus miraculis etiaz sapientiū plurimi allicientur ab eo
 Tunc eruere dei templū conabitur. et iustum populum persequetur. Et erit pressura. et contritio qualis nū-
 q̄ fuit a principio mūdi. Quicūq; credierint atq; accesserint ei. signabūtur ab eo tanquā pecudes. Qui autē
 recusauerint notam eius. aut in montes fugient. aut cōprehensi exquisitis cruciatibus necabūtur. idem ius-
 tos homines obuoluet libris pphetarū. atq; ita cremabit. Et dabitur ei desolare orbē terre mensib⁹. xliij.
 Id erit tempus. quo iusticia proijcietur et innocentia odio erit. Quo mali bonos hostiliter prestabuntur.
 Non lex aut ordo aut militie disciplina seruabitur. Non canos quisq; reuerbitur. nō officiū pietatē agno-
 scet. Non sexus aut infantie miserebitur. Confundentur omnia. et miscebūtur contra fas. contra iura natu-
 re. Ita quasi vno cōiq; latrocinio terra vniuersa vastabitur. Cū hec ita erūt tūc iusti et sectatores veritatis
 segregabūt se a malis. et fugient in solitudines. Cūq; venerit hierosolimam antixps se circūcidet. iudeis se
 christū fore ostendens. qui adherentes templū instaurabūt. deceptis munera copiosa donabit. quosdā aua-
 ricia subiugabit. Mittet quoq; per orbem legatos Heliam et Enoch. qui per hec tēpora in paradiso vi-
 runt eo tempore (vt premissum est) mortis debitum exoluent. Demū iuxta visionem danielis antixpus ad
 verticē montis oliueti diuertet. Ibi peribit. vnde saluator ad celos adscendit. Percussio aut illo perditio-
 nis filio. siue ab ipso dño. siue a michaele archangelo (vt quidā docent) et eterne vltione dānato. Non con-
 tinuo dies iudicii secuturus esse credendus est. Alioquin scire possent homines illius cui iudicii tempus.
 si post tres semis annos inchoate persecutionis antixpi confestim sequeretur. Post quantū vō tempus cō-
 summate deuastationis venturus sit. nemini prorsus scire conceditur. Cuius quidē aduentus horam. meri-
 to sancti omnes diligunt. et citius adesse desiderant. Sed periculose satis agūt. si qui hanc prope. an lon-
 ge sit putare. vel predicare presumūt. Cum diuina sententia dicat. de die vltima vel hora nemo scit neq; an-
 geli celorum. nisi pater solus. Et vt diuus Hieronimus refert. Beatus qui interfecto antixpo supra mille
 ccc. dies id est tres semis annos dies. xlv. prestolatur. quibus est dominus atq; saluator in sua maiesta-
 te venturus. Quare autem post interfectionem antixpi. xlv. dierum silentium sit. diuine scientie est. Nisi for-
 te dicamus dilatio regni sanctorum patientie probatio est.

Septima etas mūdi

De morte ac finerezum

Darens homini omnium Adam, ita plasmatus fuerat, ut manente illo decederent tempora, nec vite terminum (quem a morte morsu diabolice temptationis appellamus) aliquo tempore sciret. Transgressione autem dominici precepti, in eo factum est, ut legem illico senserit in carne repugnātem, legi mentis sue. In sudore vultus sui vita illi agenda fuerit. Ex delictis in erūnas exulare iussus fuerit. Timor et tremor, super eū venerint, peccato obsoruerit, offenso creatore, offendi posse cepit, posthabito obedientie merito bonorum imperium expauerit, expleto desiderio carnis corruptiones senseri. Innocentia explosa nocere, nec minus noceri posse suo periculo didicerit, cum tempore declinauerit. Immortalitatis statu amisso corruerit, per incrementa viuendi ad mortē festinauerit. Nos quoque qui ab eo originem trahimus, ad curas sollicitudines, temptationes, tum corporis tum animi insuperabiles. Ad vltimū denique terribiliū mortem alligamur. Nature ab eo hanc conditionem sortiti. A quo propagationem generis incepimus. Quid enim eos apello. Quos admodum presens vita oblectat, in hac valle miseriorum, nec aliud inuenimus quam nature imbecillitatem, fortune ludibrium, voluntatis mutationem, voluptatum inquinamenta, temptationū bellum assiduū. Cum ingredimur in mundum ab infantia incipimus. Que etas quicquid videt ignorat. Inde in pueritiam, in qua nihil solidum sapere possumus, prouehimur ex puericia in adolescentias. In qua cum etate et sanguine voluptatum incentiua coalescunt progredimur. Ex adolescentia iuuentam ascendimus. In qua sicut maiora per etatem audemus, ita maioribus curis implicamur. Ex iuuenta in virilitate confirmamur, in qua grauiora prelia nos discerpunt, ambitu, auaricia liuore, libidinibus, et varijs demum anxietatibus consumimur. Ex illa in senectā descendimus. Sed quod continuus et quā nra senectus plena malis, ex senectate in decrepita decidimus, in qua cōtinuus horroz instat mortis nos pulsat et irritat. Aspiciamus te nudū informē iter vagus et lacrimas nascentes. Exiguo lacte solādū tremulū atque reptatē opis idignū aliene quam muta pascunt et vescent caduci corporis ai inq̄ti morbi obsessus varijs subiectū passioib⁹ iunueris. Consilij inopem, alterna leticia et tristitia fluctuantem, impotentem appetitus arbitrij cohibere nescium, quam quantumue sibi expediat. Quis tibi potius modus ignorantem. Cui alimenta corporis, ceteris animantibus in aperto posita, multo labore conquirenda sunt, quem somnus inflat, cibus distendit, potus precipitat, vigilie extenuant, famemes contrahit, sitis arefacit, auidum timidūque fastiditatem, possessa deploratē et presentibus simul et perteritis et futuris anxium, superbientem inter miseras suas. Et fragilitatis sibi consciū vilissimis vermibus imparē, vite brevis, etatis ambigue, vati inenitabilis, ac mille generibus mortis expositum. Omitto quod ita compacti sumus ut ocio tabescamus, labore frangamur, crapula opprimimur, Inedia extenuemur. Et quocūque a medio recedentes ad aliquod extremū vertamur, dissoluta temperie non parum ledimur. Per singula momenta temporis cum celo vertimur, et vexamur fortune ludibrio sumus. Que summa infimis, yma summis mutare gaudet. Ita per omnē vite cursum angustiarum laborum erūnarum, insidiarum plena omnia occurrūt. Si tamen arma caritatis et scutū fidei sumpserimus si ad alterius vite preparationes actiones nostras instituerimus, quantacūque ea sint que occurrūt superabimus. Mors quoque omni doloris solutio est, vltra quā mala nostra non exeunt, que nos in illam tranquillitatem, in qua anteq̄ nasceremur, iacuius reponit. Mors quidem bene pureque morientibus vita est. Hinc et dissolui cupiunt (qui bene vixerint) et esse cum xp̄o, ut bene acte vite premiū psequantur lumen eternū. Et profecto mors vite que neque doloribus, neque metu, neque inuidie, neque erūnis vllius subiecta est. Neque ipsi quoque morti quicūque obnoxia. Et si alius aliquanto repetamus. Inueniemus mortem nihil aliud esse, quā peccandi finē. Nam cū Adā contra mandatum dei in flagitium lapsus esset, ne viuendo culpa reuiuisceret, et in peccato persisteret, eius corpus e terra factum, terre deus reddidit, non ut creature quā fecerat, sed ut peccato quod creatura ipsa commiserat finem imponeret. Deus igitur et principij et finis. Cum is vult nascimur, Cum vult etiam morimur. Et sunt hec quidem prorsus diuinitatis eius, nihil ad nos pertinentia. Illud vō tantūmodo nostro reliquit arbitrio, ut bene recteque viuendo bonū nancisceremur finem. Hoc itaque quod vñ nostrū est, id est ut in xp̄o domino nostro moriamur, summa ope adniti debemus. Quod qui faciunt non plane moriūtur, sed transeunt a corruptione ad incorruptionem, a mortalitate ad immortalitatem, a perturbationibus ad tranquillitatem. Non absurde fortassis quidam existimarūt, mortē non mō malū non esse, sed bonorum omnium maximū. Vix enīvero quoniā neque euocationis diem, neque horam nobis scire datum est. Per quod salutare fuerit, prepatos nos esse, cū deo sentientes, et mandatis eius obsequentes, nec diem differre tutū est, sed insipienter factū potius existimare. Plerosque cū vidimus summa corporis incolumitate, viribus integris nihil tale metuentes, morte repente interceptos. Contra nonnullos vsque ad medicorum desperationem redactos conualuisse. Cum hec igitur omnia in dei tantū potestate sint, nihil nobis reliquū videt. Nisi ut cum deo bene sentientes eius preceptis ut promissimus tū in omni vita, tū in vite terminio maxime obediamus. Credimus firme omnes, quod deus hominem fecit ad ymaginē sui. Quid nobis facilius potest accidere, quā dimittere luteum corp⁹ vicioz sarcinā, et ad eū euolātes redire, quod nos nō dedignatur ē ad similitudinē sui facere. Quo spūs diuinus ipse spūs replet⁹ diuinitatē princeps, et felicitatē ei⁹ agat, eū perpetuo inter āgelos et sanctorum choros.

Morte nihil melius. vita nil peius iniqua
O pma mors boim. reſes eterna laborū
Tu ſenile iugum domino volente relaxas
Vinctozūq; graues adumis ceruice cathenas
Exiliumq; leuas. ⁊ carceris hoſtia frangis
Eripis indignis. iuſti bona p̄tibus equans
Atq; immota manes. nulla exorabilis arte
A primo prefixa die. tu cuncta quieto
Ferre iubes animo. promiſſio ſine laborum
Te ſine ſupplicium. vita eſt carcer perennis

Septima etas mūdi

Quam fragilis sit vita hominū, q̄ plena malorū
Quam breuis, ⁊ misera, voluite mente ciues
Cum regna, nec comites possint depellere mortem
Nec iuuenum numerus, nec numerus senum
Ergo omnes iuuenes pueri cunctiq; senesq;
Conspiciant, omnis me tueatur homo
Precipue qui me quondam videre potentem
Quos mors dira suo prosequitur gladio
Quid mihi diuitie? quid opes? quid gloria mūdi
Profuerint: nunc sum conscius ipse mihi
Quid iuuat argenti atq; auri tenuisse talenta
Quid tenuisse agros, ampla; regna mihi
Nam cuncta hec regio metuebat nomia nostra
Horrebat famam imperiumq; meum
Nunc lapidis seruis nunc me tenet improba tellus

Nunc bellum indicunt angues vermesq; meumq;
Dilacerant corpus ossaq; lecta iacent
Quāuis diuitis fuerit mihi magna potestas
Et mea sit p̄scis equiparanda bonis
Non tamen hīs copiis potuit vita mea tueri
Quin mors eriperet mea; priuaret eis
Defleat hunc casum ciuis omnis, omnisq; priuatus
Dent lacrimas cuncti dent gemitusq; simul
Hanc inopes timeant diuites iuuenisq; senesq;
Matres atq; viri cuncta creata tremant
Ergo omnes quicunq; legent hec carmina nostra
Non dubitent iam iam talia facta sequi
Itaq; te exhortor elegos qui legeris istos
Et mors sit cordi consociata tuo

De extremo iudicio ac fine mundi

Dispositione summi dei sic ordinatum est, ut iniustum hoc seculum, decurso temporis spacio terminum summat. Extinctaq; protinus omni malicia, et priorum animis ad beatam vitam reuocatis quietum tranquillumq; pacificum, atque denique ut poete vocant seculum, deo ipso regnante florescat. Impletis igitur temporibus que de mortis statu, terminabit ipsa mors. Et quia temporalem vitam, temporalis mors sequitur. Consequens est, ut resurgant anime ad vitam penam, quia finem mors temporalis accipit. Rursus sicut vita animi sempiterna est, in qua diuinos et ineloquibiles immortalitatis sue fructus capit. Ita mors eius perpetua sit necesse est in qua perennas penas et infinita tormenta pro peccatis pendit. Propinquante vero huius termino seculi, prodigia miranda per omnia elementa mundi fient. Quibus immines exitus vniuersis gentibus intelligat. Diuus quoque Hieronimus ex annalibus hebreorum signa, xv. dierum ante diem iudicii refert, an vero contineantur vel interpolati, non expressit. Prima die eriget se mare cubitis, 40. super altitudinem montium, stans in loco suo quasi murus. Secundo tantum descendet ut vix possit videri. Tercio marine belue apparebunt super mare dabunt rugitus usque ad celum. Quarto ardebit mare et aque. Quinto herbe et arbores dabunt rorem sanguineum. Sexto ruent edificia. Septimo petre adinuicem collidentur. Octauo fiet generalis terremoto. Nono equabitur terra. Decimo exhibent homines de cauernis, et ibunt velut amatores nec poterunt mutuo loqui. Undecimo surgent ossa mortuorum, et stabunt super sepulcra. Duodecimo cadent stelle. Tercio decimo morientur viuentes, ut cum mortuis resurgant. Quartodecimo ardebit celum et terra. Quintodecimo fiet celum novum, et noua terra, et resurgent omnes. Aperientur igitur inferi et resurgent mortui, de quibus iudicium magnum ipse rex et deus faciet. Cum dies iste finem fatale acceperit et mortales ad iudicium immortalis dei venerint. Veniet igitur summi dei filius ut viuos et mortuos iudicet. Apparebit autem dominus in aere supra locum unde ascendit. Instrumenta quoque mortis veluti triumphi vexilla, crux, clauis, lancea. Videbuntur quoque eius cicatrices quinque vulnere. Ac in valle iosaphat omnis homo iudicabitur. Sed cum mundi et mortaliu venerit iudicium, quod deus ipse faciet iudicans pios simul et impios. Tunc demum impios qui demum in ignem et tenebras mittet. Qui autem pietatem tenuerunt iteque viuent spiritu dei dante honores simul et vitam. Quod non modo prophetate futurum esse ex dei spiritu; verum etiam vates et philosophi ut bidaspes ex instinctu demonum cecinerunt. Nemo autem querat quemadmodum fieri possit. Nec enim diuinorum operum potest reddi ratio. Sed si a principio deus hominem nescio quo inenarrabili modo instituit. Credamus ab eo restituere terem posse qui novum fecit. Sed infideles clamant et dicunt. Quomodo potest caro putrefacta cum dissoluta, aut in puluerem reuertitur, maris etiam interdum profundo sorbetur, fluctibusque dispergitur colligi rursus et reintegrari in unum corpus. Et ex anima eadem hominis operari? Ad quos responsionem ex sermonibus Pauli faciamus dicentis. Insipiens tu quod seminas non viuificatur, nisi prius moriatur, et quod seminas futurum est. Seminas sed nudum granum tritici aut alicuius ceterorum seminum. Deus autem dat ei corpus, prout vult. Quod autem in seminibus que in terram iacis per annos singulos fieri vides, hoc in tua carne que lege dei seminatur in terra futurum esse non credis. Cur queso tam angustus et inuolidus diuine potentie estimator es, ut dispersum vniuscuiusque carnis puluerem in suam rationem colligi et reperari posse non credas. An non censeas cum videas quod etiam mortale ingenium demersas in profundum terre metallorum venas rimatur. Et artificis oculis aurum videtur, in quo imperitus terram putat. Et cum auri esse propriam venam, et argenti aliam. Et sic longe dispari, ferri atque plumbi diuersam. Intra speciem terre latere mortale deprehendat ingenium, diuina virtus inuenire posse ac discernere non putabitur vniuscuiusque carnis proprium sensum etiam si videatur dispersus. Sed ad hec temptemus animas que intellectu deficiunt naturalibus rationibus adiuuare. Si quis semina diuersa in manu sua permisceat, et hec indiscrete seminat, vel passim spargat in terram, nonne vniuscuiusque seminis granum, quocumque loci iactum fuerit competenti tempore sui nature sue speciem germinem producat, ut statum sue forme suique corporis reparet. Ita ergo vniuscuiusque carnis substantia, quousque varie diuersaque dispersa sit, ratio tamen ipsa que inest unicuique carni est immortalis, quia immortalis anime caro est, ex eo tempore quo seminantis in terram primo veri dei voluntati arrisit, collectum tera re attractumque substantie sensum reddit ac reparat in illam speciem, quam mors aliquando dissoluerat. Et ita sit unicuique anime ut non ad confusum et extraneum corpus, sed ad suum quod habuerat reparet. Et consequenter potest pro agonibus presentis vite, cum anima sua caro vel pudica coronari, vel impudica puniri. Non autem renascens, sed resurgens. Et ideo corporibus induetur. Et prioris vite facturumque omnium memores erunt. Et in bonis celestibus collocati ac fruentes iocunditate inuenerabiliu copiarum, patri deo gratias agunt, quod malum omnem deleuerit, quod eos in regnum vitamque perpetuam suscitauit. Hec sunt que a prophetis futura dicuntur. Quorum testimonia ponere non opus est. Cum tantam rerum multitudinem mensura libri non caperet. Qui hec diligenter voluerit scire, Ex ipso fonte hauriat, et plura quam nos in his libris complexi sumus admirabilia requirat. Postquam tandem fuit terre mortaliu confusio. Et ipse omnipotens, cum venerit in solio iudicare omnes animas et mundum omnem. Eodem tempore fiet publica omnium resurrectio. Eritque corpus quod resurget a mortuis incorruptibile et immortale, non solum iustorum, sed etiam peccatorum. Iustorum quidem ut semper possint permanere cum christo, peccatorum vero ut absque interitione sua debitas luant penas. Postremo iustus iudex perpetuitatem glorie iustis donabit. Impiis vero prolixitatem confusionis et penas ministrabit. Quorum corpora permanebunt in eternum, ut sufficere possint cruciatibus et igni sempiterno. Cuius natura diuersa est ab hoc nostro, quo ad vite necessaria utimur. Qui nisi alicuius materie fomite alatur extinguatur. At ille diuinus per se ipsum semper vivit et viget sine ullis alimentis, ac sibi ipse eternum pabulum ministrabit, ac

Ultima etas mundi

sensum doloris afficiet. Quanta autem felicitas existimanda est. iustis ac pijs subtractis hys labibus terre. p
fifici ad illum equissimū iudicem parentemq; indulgentissimū. qui pro laboribus requiem. pro morte vi
tam. pro tenebris claritatem. pro terrenis ac breuib; bonis. eterna ⁊ celestia largiatur. Aniuersos igitur
oportet operā dare vt se vel q; primū ad rectam viam dirigāt. vel susceptis operatisq; virtutibus. hui⁹ vi
te laboribus patienter exactis. consolatozem deum habere mereantur. Pater em̄ noster ac dominus q̄ con
didit firmavitq; celum. qui solem cum ceteris syderibus illuxit. Qui libratam magnitudine sua terrā val
lauit montibus. mare circūdedit. amnibusq; distinxit. Et quicquid est in hoc opere mundi conflauit ac pfe
cit e nihilo. perspectis erroribus hominū. ducem misit. qui nobis iusticie viam panderet. Hūc sequamur
om̄es. hunc audiamus. huic deuotissime pareamus. Congrediamur cum hoste quem nouimus. fortiter vt
victores. ac deuicto aduersario. triūphātes premiū virtutis quod ipse promisit a deo consequamur. Et in
altissimū celum relicto stellato per illam immensam portam instar iris ingrediamur. vbi vrbs illa beatorū
cuiū atq; dei. mater nostra hierusalem in medijs celi campis apparebit. Hec vrbs vt vba Joannis i apo
calipsi sonāt. in se dei ⁊ lumen eius simile lapidi precioso habet. Cuius murus magnus ⁊ altus. habens
portas duodecim ⁊ nomina scripta. xij. tribuū filioꝝ israhel. quaternis lateribus prout sunt partes mūdi.
Murus ciuitatis que quadrata est habet fundamenta. xij. Et in ip̄is nomina. xij. apostolorum. fundamē
ta muri ciuitatis om̄i lapide precioso ornata. Inenarrabili igitur gaudio perfundimur. cum in patriam ve
ram remigrabimus. Ex qua oriūdi immo in qua orti sumus. ex meliore multoq; prestantiori nostri parte.
Quātope post longū erinosum periculosum exiliū eas regiones atq; illa loca plena magnificentie. ⁊ ad
uentu nostro gratulantia videntes exultabimus. Deprecemur igitur. vt nobis ⁊ om̄ibus. qui hoc audiūt
Concedat dominus. fide quā suscepimus custodita. cursu consummato. expectare iusticie repositā coronā
Et inueniri inter eos. qui resurgūt in vitam eternam. Liberari vo a confusione ⁊ supplicio eterno. p xp̄m
dominū nostrū. per quem est deo patri omnipotenti. cum spūscō gloria ⁊ impiū in secula seculorū Amen. :

Completo in famosissima Murembergensi vrbe Operi
de hystorijs etatum mundi. ac descriptione vrbium. fel
lix imponitur finis. Collectum breui tempore Auxilio docto
ris hartmāni Schedel. qua fieri potuit diligentia. Anno xp̄i
Millesimo quadringentesimo nonagesimotercio. die quarto
mensis Junij.

Deo igitur optimo. sint laudes infinite.

Eteres reꝝ scriptores parciſſime de Germania locuti ſunt. ac ſi ea natio extra orbem iace-
 ret ⁊ ſomniantes qđammodo res germanicas attigerūt. nanqꝫ ſi legamus vetuſta tē-
 pora inueniēꝝ germanos olim ritu vixiſſe barbario. veſtibus uſus laceris. venationi
 tñ ⁊ agroꝝ culture dediſſe operas. feroces quidē hoīes ⁊ belli appetentes. ſed argenti
 proꝝ ſus inopes. quibus quippe nec vini uſus erat. Ipſaqꝫ germania intra mare ⁊ da-
 nubiu. rurfuſqꝫ intra rhenū ⁊ albiū ꝑtinebat. nūc vō qđ tu tranſgreſſi ſunt ſuos limites
 nō ignorat. nā plus fere eſt qđ nacti ſunt in gallia. rhecia. norico. vindelico atqꝫ in ipſa
 ſcithia ſeu ſarmatia qꝫ qđ intus habuerunt. Quid memoremꝝ nobiliſſimas vrbes ſplē-
 didiſſimaſqꝫ. ditiffima templa. opulentiſſimos principes ac ꝑlatos. certe nō videmus ꝑuinciā eſſe que ꝑꝑu-
 tatis omnibus germaniā ſuper. qꝫ ſi reſurgeret aliquis illoꝝ theutonū qui tꝑe iulij ceſaris vixit germaniā ꝑ/
 agraret vt arioiuſtꝝ ꝑfecto diceret nō eſſe eā terrā quā olim viderat negaretqꝫ ſuā eſſe patriā. cū vineaz ⁊ ar-
 boꝝ fructiferaz cōſitōes viſitus hoīm. vrbaniatē ciuiū. ſplendores vrbū. tantāqꝫ nitidā polotiā apud ger-
 manos cōtueret. Verū hāc mutationē quis fecit niſi religio xꝑi. Cultus quippe xꝑiane religionis a germa-
 nis omnē barbariē expulit atqꝫ ita expoliuit vt iā greci ipi barbari. Germani aut recte latini appellari mere-
 ant. Siue igitꝫ noua cōſideranti ſeu vetera mente repetenti nulla peritior. nulla ardētior (inter omnes natio-
 nes quas bello ydoneas iudicant) germanica videtur. Germanis em̃ equi arma ⁊ pecūie ſunt. ⁊ vbi tot cla-
 riſſimi principes. tot generoſi ꝑceres. tot fortiſſimi equites. tot potētes ciuitates. tot diuitie. tot auri. tot ar-
 genti tot ferri minere. vbi tanta populi multitudo. tanta iuuentus. tantū animi. tantū robor. Cū deinde ger-
 manie fines vt veteres tradunt ab oriente vicella fluiui ⁊ vngare limes fuere. ab occidente rhenus. a me-
 ridie danubiꝝ. a ſeptentrione oceanus ⁊ mare balthēū quod prutenicū vocare poſſumus. nunc qđ tu extra
 hos terminos poſſideant ipi videmus. Germani em̃ angliā pulſis brittanis occuparūt. belgarū beluitōꝝqꝫ
 fines eiectis gallis obtinuerūt. rhetiā ⁊ noricū inuaſerunt ⁊ uſqꝫ in ytaliā pedē extenderūt. Germani qꝫ bul-
 migeros qui nūc pruteni vocantꝫ ex manibꝝ infidelū detraxerūt. Soli ex alienis in germanico ſolo bohemi
 ſedent potentiſſimi ⁊ nobiliſſimi populi. ſed ⁊ illi germanico impio parere ſe aiūt. regēqꝫ habent principal-
 orē ex regni electoribus. Magni igitꝫ bellicoſi ac fortiſſimi deoꝫ accepti germani ſunt. quibꝝ adeo fines ex-
 tendiſſe licuit. ⁊ ſup om̃es mortales romane potentie datū fuit obſiſtere. Nā terraz ille calcator oīm ⁊ orb-
 domitor iulius ceſar qꝫ ſis ſub actis gallis ſepe rhenū trāſiuerit reſqꝫ maximas in germania geſſerit. bellicoſi-
 ſimi tñ ⁊ aſperā ſueuoz gentē dimiſit indomitā. Auguſtus octauianꝝ cui ⁊ parthozū ⁊ indozū reges mune-
 ra miſerunt. qđ vnꝝ oīm romanozū fortunatiſſimꝝ creditꝝ eſt. Ille inquā feliciffimꝝ imperator nullū vñqꝫ niſi
 apud germanos ſuccubuit. nā lollianā ⁊ varrianā cladē in germania ꝑpeſſus eſt. Lollianā maioris infamie
 qꝫ detrimenti. varrianā pene exictalē tribus legionibus cū duce legatis ⁊ auxilijs oībꝝ ceſis longū eſſet re-
 cenſere quos intulerūt rei publice moleſtias germani. qui ⁊ ſi romanozū fortune aliquā ceſſerunt. poſtea tñ ⁊
 ipſi de romanis. de gallis. de hispanis. de hungaris. deqꝫ alijs diuerſis gentibus ſepenumero triumpharunt.
 Nec romani cū rerū potirentꝫ res magnas ſine germanis auxiliantibꝝ ꝑegerūt. quozū tanta in bello virtus
 tanta in domo fides: fuit vt ceſarei corpis cuſtos cohors ex germanis potiſſime legereſ. Scimus qꝫ Gotfri-
 dum qui fuit lotharingie dux cum ſolis tranſrhenanis theutonibus ⁊ aliquibus gallicis. paucis italis hun-
 gariā ꝑcuſiſſe. greciā penetraſſe. belloſpontū trāſiſſe. aſiā ꝑmeaſſe. iheroſolimā ex poteſtate infidelū vendi-
 caſſe. victis ac ꝑſtratis omnibus que occurreret in medio gentibus. qꝫ ſis ⁊ turci ⁊ ſarraceni numeroſi reſi-
 ſtere conarentꝫ. in eius exercitu ducenta milia pugnatoꝝ fuiſſe tradūt. atqꝫ multo maiores copias ſola Ger-
 mania cogere poteſt. Nā ⁊ impante conrado cū Eugeniꝝ tercius romanus ꝑōtifex xꝑionos excitaret ꝑ tu-
 tela terre ſancte quā ſarraceni euertere conabantꝫ. Pruteni cū ceteris vlterioribus ydola colebāt ac crebris
 excuſionibus nūc ſaxoniā aut alios vicinos xꝑi cultores infeſtabāt. Conradus aut dimiſſis ſaxonibꝝ aut
 ceteris vicinis qui domi cū prutenis ac reliquis barbaris decertarent ipſe cū rhenenſibus. ſueuis. franconi-
 bus. bauaris iheroſolimā penetrant. Poſtremo qđ longa ⁊ lata ſit germanica natio. qđ religioſa. qđ verax.
 qđ iuſta qđ ꝑꝑromiſſi tenax qđ populosa qđ diues. qđta illic nobilitas. qđ fortis ⁊ experta militia. qđtus ecciaruz
 ornatus. qđta gloria cleri. qđta principū magnificentia. qđtus ſplendor vrbū. que celi facies. qđ terre vber-
 tas. cū ꝑꝑuinciarū decꝝ cū principe ſit cōmune magis admirari qđ recensere valemus. Cū igitꝫ hoc opꝝ
 hitoriaz ex officina nurnberge prodeat que vrbis inclita in medio ferme germanie ſita eſt ꝑꝑauca de germa-
 nia in calce libri abſoluemus ꝑmittendo hitoria Enee ꝑij ſcđi romani ꝑōtificis rerum vbiqꝫ geſtarꝫ in euro-
 pa ſub friderico terciō romanozū impatore. Is em̃ etſi natione ſenenſis ſit ſe tñ germanū fateſ cū de ſe ſcribat
 Sed cū nos iā annis ſupra. xxiiij. germaniā incoluerimus nō reputamꝝ extraneꝝ exiſtimare debere. Cumqꝫ
 impatori ipiꝫ nationi longo tꝑe ſumma fide magnis laboribus ſeruierimꝝ ⁊ nūc ad cardinalatū recepti ea
 curemus que nationis ipius honori atqꝫ vtilitati cōducant. ⁊ ita ꝑꝑꝫ agamꝝ vt natione ꝑōtiꝝ germani
 qđ itali ꝑtemur. verū cū antiquiora illa tꝑa ſub obſcurā ambiguitatē ꝑbeant ſcribētibꝝ ⁊ tꝑꝫ deſcriptio
 haud facilis cognitu. qđqꝫ detrahit legentibꝝ fidē. Multa qꝫ de his inter veteres diſcordia. quā inde noſci
 arbitramur. quia nec montiū nec flumiū nec gentiū noīa ꝑſeuerant. ⁊ ꝑꝑuinciarꝫ regnozqꝫ termini multam
 varietatē accipiunt. A Strabone qui ſub tiberio ceſare vixit uſqꝫ ad ptolomeū alexandrinū qui ꝑ tꝑa antoni
 ꝑij ſitum orbis deſcripſit. haud equidē magnū tꝑs eſt ⁊ tñ tanta noīm variatio interceſſit vt pauciſſimos ꝑo-
 pulos ex his noīari videamꝝ apud vnū quos noīauerit alter. Ideo Ephorꝝ quippe cymeus Socratis diſci-
 pulꝝ a ſuo tꝑe narrandi exordiū cepit. Califtenes ac Theopompꝝ quos eadē tulit etas ꝑꝑſca illa minime at-
 tigerunt qui tñ omnes hitorici munere laude ſempiterna celebrati ſunt. qua morꝝ re eloquentiſſimꝝ Eneas
 omiſſis ꝑꝑꝫ geſtis in quibꝝ ſcriptores nōnūqꝫ diſſentiūt ad recentiores hitorias ſe cōtulit. Que igitꝫ in
 germania ſub ſuo eꝫ geſta ſunt memoratu digna ⁊ in ceterꝫ regionibꝝ europe in iſto opere vario ⁊ egregio
 dum in cardinalatꝝ ocio viueret accurrate deſcripſit. hitoria igitꝫ eius deinceps in primis ꝑꝑluſtrabimus.

Sextaetas mundi

Summius Eneas fama super ether a notus

Eneas pius papa   Frideric' terci' romanoꝝ iꝑeratoꝝ

Darcere prostratis scit nobilis ira Leonis
Tu quoq; fac simile quisquis regnabis in orbe

Reuerendissimi patris domini Enee de picolominibus cardinalis
 S. Sabine de his que sub cesare friderico tercio impatore p̄ Germaniam ⁊ Europam gesta sunt cū locoꝝ
 descriptione ad d. Anthoniū cardinālē hilerdensē incipiunt feliciter.

Antonio sacro sancte romane ecclesie presbitero cardi-
 nali hilerdensi appellato patri suo colendissimo Eneas eiusdem ordinis. non eiusdeꝝ
 meriti cardinalis senensis salutem plurimam dicit. Podragantem me nuper ⁊ artheti-
 cis doloribus (vt soleo) laborantem Librarius quidam theutonicus adq̄t libellū affe-
 rens in quo romanorū cesarū non tam gesta q̄ nomina ⁊ pauca de moribus continebā-
 tur vsq; ad wenceslaū Caroli quarti filiū. Cūq; illi opusculo q̄tuor impatores deesse
 viderent. Nā Beneuenustus himolensis eius operis auctor sub wenceslao decesse-
 rat. Rogauit me librarius vt adijcerem libello quod deerat. nolui turbare hominē. compleri ad etatem no-
 stram impatoꝝ numerū breuitatem illius qui precesserat imitatus. At cum subiret mentem multa ⁊ ma-
 gna inter christianos gesta esse ab eo tempore quo fridericus in imperium accepit vsq; in hanc diem opuscu-
 lum seorsum edere statui in quo singularia quedam eius temporis sub compendio ad posteritatis memo-
 riam transmitterem digna memoratu. Edidi igitur breuem historiam tuoq; nomini dedicaui. qui cum pa-
 ri morbo meū labores facile inter podragandū scripta mea ⁊ leges ⁊ iudicabis. Fuiſſet fateor opere preci-
 um ab initio potius etatis nostre in hoc eum vsq; rez gestarum historiam texere quemadmodum menti
 mee sepe insedit. sed ea non erat vnius podagationis ⁊ p̄sertim ieiunio quadragesimali occurrentis lucu-
 bratio. Amat edes nostras ip̄a podagra nec tam recedit q̄ reuerti f. libens fortasse ⁊ huic intētionī aliquā-
 do subseruiet. Tu vale ⁊ si quid acerbius in quemq; scriptum offenderis non tam mee nature q̄ stimulis
 podagrevgetis adscribere. ⁊ quicqd̄ inscite inepte absurde occurrerit sumpto calamo dele. Ex vrbē Roma
 quarto klendas aprilis Anno dñi M. cccc. lvij.

Finis probemij

Sequitur historia

Que sub friderico tercio ei⁹ nomis imperatore apud Europeos et
 qui nomine christiano censentur insulares homines gesta ferunt memoratu digna mihiq; cognita trade-
 re posteris q̄breuissime libet. Cōmiscemus aliqua interdum alti⁹ repetita. quemadmodū locoꝝ rerūq;
 ratio ex postulare videbitur.

De hungaria et gestis in ea olim pannonia appellata

Hungaria que austrie friderici pairie coterminia ē et in orientē vergit principium narrationis præstabit. Hanc provinciam nonnulli pannoniā vocant: tamen hūgari pannoniorum loco successerunt. verum neque hūgaria pannonie terminos implet. neque illa tā lata olim fuit quā nostra etate. Hūgaria iura danubium enim et alpes quæ ad italiā et adriaticū respiciunt mare. Pannonia pertinebat ab occasu noxarum enimque amne. ab ortu mysos ac triballos et flumen saurum attingens. Intra quos limites austrie magna portio claudis et a theutonibus incolis. Stiria quoque ipsius terminis continetur. valeria quondam appellata. Hūgaria vero quæ inferiorē pannoniā a fluviio leytha usque saurum complexa ē. danubium tamen transgressa ad polonos usque protenditur. et quæ quondam arua tenere gepide daciisque possident. Impium gentis hūgarie multo latius ē quam ipsa hūgaria. nam et dalmate quos sclavos. et illirici quos bosneses et triballi seu mysii quos tamen servios tamen ralcianos appellant. et gethe quos partim valachos partim transsilvanos noverant hūgarorum impium subierunt. Et si nonnulli evo nostro turchorum armis evicti defecerunt hanc provinciam quatenus citra istrum extenditur sub octaviano cesare romam primum obtinuerunt bachone pannoniorum rege subactos: et amatinis inter saurum et dravum fluviis prostratis. Bactiam vero transdanubium que nunc hūgarie portio est Traianus impator edomuit et in solo barbarico provinciam fecit. Sed amissa sub Valiano per Aurelianus recuperata est. Post romanos aliqui huius scythica gens. aliquando gothi ex insulis balthici maris populi. Deinde longobardi ex germania profecti pannoniam occupaverunt. Postremo hūgarorum natio ex ultimis scytharum finibus invadit quæ usque in hanc diem regno potitur et ultra citraque istrum late dominatur. Extat adhuc non longe ab ortu thanays altera hūgaria nostre huius de qua sermo ē mater lingua et moribus pene similis quæ nostra civilior ē christi cultrix. illa ritu barbarico vivens servit ydolis. in hūgaria quā danubius interlabitur. tepestare nostra

Ence f. linc

nam comedauit. Legati quibus prohibente regina Vladislau adiere que magnis pollicitis oneratu in hunga-
riam traxerunt et imposito diademate regem salutauere. quo cum dum Ladislai mater vario euentu armis contem-
dit hungaris in duas partes diuisis vlticus comes cilie dum consobrine studet latislaoque regnum defendit ca-
ptus a polonis diu in carcere maceratus est. Dionisius archiepiscopus strigoniensis qui postea cardinalatus ho-
nore donatus est genere ac moribus illustris vtrique regi diadema imposuit. alteri volens alteri coactus. vo-
catus enim ad polonum quibus publica fide accepta budam petiuisset non prius libertati sue redditus est quam Vladis-
slauum in alba coronauit. ipse quippe primus potuit domum reuersus polonorum conatibus summo studio aduersatus
est. Iulianus cardinalis sancti angeli ab Eugenio pontifice maximo in hungariam missus vir summo inge-
nio. singulari facundia. excellenti doctrina quibus inducias belli inter Vladislau et Elizabeth ad certum tempus
composuit pacem tamen efficere non valuit. regina mortua omnes pene hungarie optimates ad polonos defe-
cere. solus Hiskra bohemiensis rei bellice peritissimus et manu promptus latislai partes in hungaria tutatus est.
qui sepe cum parua militum manu ingentes hungarorum polonorumque copias vicit. fudit. deleuit bisque iohannem
huniadem magnis exercitibus cinctum castris exiit. Hic iohannes natione valachus fuit haud altis natalibus
ortus sed ingenio dextro et animo sublimi et virtutis amator multa cum turchis secunda prelia fecit. et hostium
spolijs hungarica templa ditauit. primusque omnium apud hungaros turchorum acies et frangi et vinci posse mon-
strauit. quibus ex rebus excitatus Vladislau et ipse plium cum amurate turchorum impetere committere non du-
bitauit. de quo postea suo loco dicemus. Sedus inter Fridericum imperatorem et vladislauum qui se regem hun-
garie appellauit Iulianus cardinalis ea lege composuit ut liceret imperatori hungaros cohercere si quod in aus-
tria stiriaue damnum inferrent. idem permissum vladislao est in friderici subditos hungariam infestantes. Sui-
tium oppidum in hungaria est stirie atque austrie proximum hoc latrones occupauere et plerumque circumiecta castel-
la ex quibus in austriam profecti magnam vim pecorum atque hominum abegerunt. Notus ea re fridericus com-
parato raptim exercitu in hungariam traiecit munimenta expugnauit. ex latronibus. lxxx. furca suspendit. Eius
cecidisset in bello Vladislau conuentus hungarorum apud Pestam habitus. locus hic transdanubium. buda
opponit neque muris cinctus neque magnificis domibus exedificatus. ville speciem gerit. hic Ladislauus alberti fi-
lius communi procerum consensu rex designatus suisque deinceps auspicijs in turchos pugnare cepit. nec tamen fe-
liciora eius prelia quam poloni fuerunt. Iohannes huniades regni gubernator assumptus absente rege provin-
cias ut aiunt in virga ferrea gubernauit. nec dum rex affuit minor eo habitus est. hic prostratis apud albam tur-
chis quemadmodum in rebus rascie referemus breui tempore supueniens morbo extinctus est. Ferunt eum
cum egrotaret noluisse ad se dominici corpus deferri. indignum esse aientem serui domum intrare regem. iussisse sese
quibus deficientibus viribus in templum vehi ibique de more christiano confessum diuinam eucharistiam susce-
pisse atque inter sacerdotum manus deo animam reddidisse. Felix spiritus qui tante rei quanta gesta est apud albam nu-
cius atque auctor migravit in celum. Ladislauus qui ex tutela iam pridem imperatoris emissus et in paterna re-
gna receptus turchorum metu ex hungaria in austriam se contulerat. audita turchorum strage et gubernatoris mor-
te quo cum cilie comes apertum gerebat odium impellente ipso comite qui veluti sublato emulo letabundus id
nuncium audiuerat. rursus in hungariam rediit. sed dum apud albam spolia turchorum et interemptorum hostium ca-
dauera inspicit comes ipse cuius caput erat a rege secundum. et qui iam solus tanquam regis auunculus leges hun-
garis prescribebat. Vladislao huniadis filio in castro regio obtruncatus inde necem consecutus unde sperauit
imperium. Offensus ea re mirum in modum regius animus dolorem tamen suppressit nec dubitauit auuncu-
lum iure cesum fateri. Cadauer defuncti in ciliam missum est. rex budam se contulit ubi secutos curiam huni-
adis filios in carcerem rapti iussit. percussoreque comitis ladislauum natu maiorem capite plecti. Mathiam captiuum
duxit in austriam. et profectus in bohemiam penes eum sequi mandauit. ipse paucos dies prage moratus. siue
morbo pestifero ut plerique tradidere. seu veneno ut alij affirmant die obiit. nobilissimus sanguis paterna ori-
gine ac materna ex impatoribus ortus. Mathias qua die rex clausit oculos eadem pragam applicuit. quem
Georgius gubernator in custodiam suam recepit. Corpus ladislai apud proauum Carolum quartum romanorum
imperatorem in arce pragensi atque in ede sancti viti reconditum est. Defuncto ladislao rege hungari ad ele-
gendum successorem ad kal. ianuarias diem constituunt. Proceres apud budam frequenter conueniunt in-
ter quos michael zylagi magna milium stipatus caterua preesto adest. xij. milia equitum. peditum. vij. milia eum
secuta ferunt. quibus statim in pesta fuerunt. Michael frater coniugis huniadis et mathie auunculus fuit. cui
propter necem ladislai nepotis cum plerisque regni baronibus acerrime simultates erant his potentia eius haud
paruum ingessit terrorem. nec iam pulsa metu contio liberam regis electionem futuram arbitrabatur. Michael
vero conuentum adiens non sero circa armatos adduxisse ait. non ut vim congregatis inferat sed ut eos deterre-
at. si qui sint qui libertatem principum ac popularium in assumendo rege perturbare conentur. Illud tamen seveluti
vnum ex regni accolis monere ut Iohannis huniadis beneficia meminerint. qui vnus omnium turchorum ar-
ma ab hungarico regno depulerit. clarisque gentis victorias peperit indigna suis meritis premia reddita. ex
filijs eius alterum crudeliter occisum. alterum in bohemia captum seruare posse. Barones memoriā iohannis
extollere mathiam ex captiuitate redimere atque in eius regni fastigio collocare. Quod pater sua virtute suas

set neq; ferendum vt ad exteros ea potestas deferat parcere se omnibus qui nepoti fuissent insidiati. regni salutem ante oculos ponere si quem puincie utiliozem esse arbitrentur nihil obstare quo minus melior eligatur. fuit res aliq; diu anceps cū baronum sibi quisq; timeret. Postremo reconciliatiōe inter proceres facta cuius auctore iohanne sancti Angeli cardinalem virū doctrina et moribus excellentem. qui cū legatū agebat apostolicū tradidere. Mathias octo et decem natus annos nono kal. februarij inter. xl. milia virozū qui medio in danubio cum glacie constricto impatiētes magni secreti electionis exitus expectabant rex ac clamatus. Nunc quisquis hec legis et futura p̄dicito singulare proorsus humane inconstantie documentus. Ex duobus adolescentulis etate moribusq; pene paribus. alter ex regio solio dū noue nupte thalamū exornat deferē ad tumulum. alter dum capitale iudiciū trepidus manet ex carcere vocat ad regnum. Libertas eius ex gubernatore bohemię sponsalitijs atq; pactionibus empta referē. Mirabile quod matrem repentina leticia nō examinauerit cū tot cladibus afflicta filium prius regem appellatū audiuerit q̄ vincit exemptum in parte hungarie que transdanubium in septentrionem porrigit et nunc Sepusium vocant olim gepide confedere insignis latro exāmites natione bohemus hussitaz pestifera labe infect⁹ milites predandi cupidos vndecūq; ad se venientes benigne collegit eosq; fratres appellauit. et vniuersam regionem illā tributariam sibi reddidit ex edificatis munitionibus locis oportunis. ex quibus modo in vnam modo in alteram partē discurrere posset. predas in fine cuiusq; mensis viritim diuisit. ex quibus nō plus accepit qui totū mensem q̄ qui diem vnam ante diuisionem in castris fuit numero fratrum ascriptus. id si bi ex euāgelio p̄ceptum affirmant. quod in vinea dñi laborantibus et qui prima hora et qui vndecima venerant equā mercedem p̄mittit. Hec societas cū longe lateq; rapinas ageret et iam q̄nq; milia pugnatorū in armis haberet indiesq; cresceret non aliter dissipari potuit q̄ duce ipso Aramite ad stipendia ladislai regis vocato. Transilvania regio est vltra danubiū sita quā daci quondam incoluere feroces populi. et multis romanoz cladibus insignes. nostra etate tres incolunt gentes theutones. siculi et balachi. Theutones e saxonia originem habent viri fortes et bello exercitati a septem ciuitatibus quas inhabitant Sibenburchenses patrio sermone appellati. Siculi hūgaroz vetustissimi creduntur primi omnium qui ex hungaria veteri in hanc puinciam venerint. Eam ob causam q̄uis agros suis colunt manibus ac rure viuentes greges pecoz pascūt. nobiles tñ appellāt. et occurrentes iuicē alter alterū generosum dñm salutāt. nec tributa pendūt. nisi quo anno rex hungarie coronat. tñ quot sunt patres familias tot boues regi tradunt. quoz numerum supra. lx. milia esse ferunt. Iussi vō in bellū exire nisi pareant capitali pena plectunt. bona fisco applicant. Valachi genus italicū sunt quemadmodū paulopost referemus. paucos tñ apud transiluanos inuenies viros exercitados hungarie lingue nescios. In hac puincia oppidum fuit quod Bistriciū vocauere regie corone subiectum. Ad ladislauum rex cū Alienne ageret iohanni huniadi dono dedit. Tulerunt id egre oppidani diuq; resistere. coacti tñ impata fecerunt. Et mortuo Iohanne eiusq; filio ladislao bude occiso Adichaelem sylagi qui p. Mathia altero iohannis filio regnū petebat turpiter reiecerunt. Ille indignatus q̄ primum ladislai regis mortem accepit eo cū exercitu redijt vi oppidū expugnauit. rebellium ciuium alijs oculos eruit alijs manus amputauit alijs necem gladio intulit. oppidū incēdio delevit. Ingressi sunt paulopost transiluanā turchoz circiter tria milia p̄damq; magnam abegerunt. pecoz atq; hominū quos insecuti sibinienses et ipsi theutones ad internitionē vsq; deleuerunt. victores p̄da recuperata domum rediere. Elx ciuitatem introierant. cū michael ex alia parte haud paruis ducēs copias affuit ciuitati exiciū parās que bistricensib⁹ aduersus se opem tulisset. Sed cum Sibinienses intra munitissimā urbē se continerēt frustratus desiderio suo minabundus recessit. Apud hūgaros obiit etate nostra Paulus vergerius iustino politanus grecis ac latinis litteris apprime instructus. cuius plura extant opera ab eruditis p̄bata. Arrianus qui Alexandri magni gesta greco sermone p̄scripsit. Latinus ab eo redditus est hortatu Sigismundi cesaris. Scripsit de ingenuis moribus grecas et barbaras amicitias compauit aduersus Malatestas. qui maronis statuam in foro mantuano deiici iusserat. nobilem inuectiuam edidit. Ex hūgaris qui studia hūanitatis secuti euo nostro claruerunt. duos nouimus iohannem ep̄m varadiensē. qui regni cancellariam obtinuit. Et alterum iohannem eius ex sorore nepotē. qui sub Guarino veronense grecas ac latinas litteras didicit. nec minus versu q̄ soluta valet oratione. Horum tamen originem sclauonicam ferunt. Scien-
ciam iuris plurimi p̄fessi sunt. Inter quos Dionisius excelluit gente canysia natus. qui strigonienses sortitus est ecclesiam. honorem quoq; cardinalatus vt ante diximus emeruit. In re militari Nicolaus wayda transiluanus. Michael vrsatius. et qui calisium inuasit Pangratus nomen adepti sunt. Nunc clarus habetur michael sylagi ex aliena ruina magnus. Iohannes huniades cuius nome ceteros obnubilat nō tam hungari s̄ q̄ valachis ex quibus natus erat gloriam auxit.

Valachia

Valachia per quā lata regio ē a transiluanis incipiens vsq; in Euxinus protensa pelagus plana ferme tota et aquarū indigua. cuius meridiē hister fluius excipit. Septentrionem roxani occupant. q̄s n̄ra etas ruthenos appellat et versus fluiū thirani nomades scitharū genus quos tartaros hodie vocitamus. hanc terrā incolere quondā gethe. qui et dariū histaspis filiū turpi fuga repulerūt et traciā pluribus cladi- bus affecerūt. postremo romanis armis subacti ac deleti sunt et colonia romanorū que dacos coherceret eo de- ducta duce quodā flacco a quo flactia nuncupata. Exinde lōgo t̄p̄is tractu corrupto vt sit vocabulo valachia dicta et pro flaccis valachi appellati. Sermo adhuc genti romanus est q̄uis magna ex parte mutat⁹ et ho- mini italico vix intelligibilis. Inter valachas tempestate n̄ra due factiones fuere. altera danorū. altera dra- gularū. sed hī cū danis impares essent atq; ab illis multifariā opprimerent turchos in auxiliū vocauere. q̄z armis adiuti danos pene ad interitionē deleuerūt. Danis vō iohānes huiades hungarorū impio fretus opē ferēs nō tā illos restituit q̄s sibi ip̄i claritetē et opes acq̄siuit. Quippe q̄ danorū agros ex ptate turchorū ereptos et sibi et posteris perpetua possesiōe retinēdo occupauit. Valachi et isulas histeri accolūt. inter q̄s peucen insulam apud veteres fama notauit. Et in tracia q̄s sedes habent. valachorū pars turchorū imperio pars hungaris paret. nō me latet difficilimam esse prouinciarū descriptionem q̄n et autores ip̄i quos imi- tari oportet non solū varij verū etiam inter se d̄rj ac magnopere dissentietes. inueniunt et ip̄arū prouinciarū li- mites pro d̄nantiū auctate ac potētia sepe nūero pmutat. nā q̄ puicia latissima quodā fuit etate n̄ra aut ex

tincta est aut p̄ modica. S̄ vo q̄ nulla vel minima extitit. nūc latissimā florētissimāq; videm⁹ lōgobardiā ac romandiolā nō p̄gnouere maiora n̄ra tpa Insubriā emiliā ac flaminiā. p̄sus ignorāt. macedoniā sub emia thione rege a q̄ emathia cognomiata p̄augusti clausērāt termini. Virr⁹ postea regū ⁊ gētis industria sub- tractis finitimis populis lōge ac late p̄tēdit. Bēt igit̄ veniā equū cēseo si q̄ mea scripta legētes nō eos lo- corū terminos offenderit q̄s ip̄i vel mēte sua p̄ceperūt vel apud alios inuenerūt. nō que ab alijs accepimus. seu veterib⁹ seu nōuis auctorib⁹ incorrupta referim⁹. q̄uis nō ē p̄positi nostri geographiā edere. licet aliquā historia ip̄a quā scribimus locoꝝ aliquā significationē requirat sic em̄ elucidior reddif.

Tracia

Post valachos igit̄ ⁊ hūgaros de q̄b⁹ sermo habit⁹ traciensiu res geste sese offerūt. Tracia vo vt pleriq; autores tradūt ip̄iq; p̄stātiores amplissima prouicia ē lōge lateq; patēs. cui ab oriēte euriū pelagus ac p̄opōtis occurrit. a meridie egeū mare ⁊ strimon fluui⁹. silq; macedonic⁹ ager. septētrionem hister claudit. occidētis orā tū peoniū mōtes tū pannonia ⁊ sau⁹ excipit amnis. in q̄ sentētia ⁊ pliniū veronēsem fuisse video. ⁊ Strabonē ip̄z q̄ iuga mōtis hemi traciā diuidere mediā affirmat. idēq; dardanos. tribalos mysos incolere traciā n̄ambigit. Tribalos aut̄ eos coluisse cāpos in q̄s vel rasciani mō vel seruij sedes habent nemo negabit q̄ scripta veterū p̄nti rez statui p̄pauerit. Adysivo post tribalos ad oriētē vsq; exinū pro- tendūf̄ inter bistrū ⁊ hemū mōtē habitacula sortiti. hos hodie bulgaros appellāt. Post q̄s maritima loca versus meridiē ad bellespontū vsq; romanica ē natio greca q̄uis oli barbarica fuerit. Et iterū nostro tpe dele- to grecoꝝ impio dñantib⁹ turchis in barbariā redit. Hui⁹ prouicie metropol̄ ē Bizantiū. i. cōstātinopol̄ agi- os pri⁹ appellata. Lacedemonij eā p̄didere duce pausania. q̄b⁹ appollinē p̄suletib⁹ vbi nā sedes q̄rerent mādasse oraculū memorie p̄ditū ē vt p̄tra cecos habitationē locaret. Cecos aut̄ megarēses appellauit. cal- cedonij cōditores. q̄ quā prius in traciā nauigassent. situmq; vbi postea Bizantium edificatum ē conspe-

xisset. anuilla tā locuplete ripa tenuiore e regione in asia delegissent. hec Strabo. Cōstantinū vō impatorem
 cognoie magnū cū statuisset imperij sedē ex vrbe roma in orientē transferre q̄ facili⁹ parthoz excursiōes cō
 pesceret tradūt ecciastici autores in troadē. pfectū ibi regie vr̄bis fundamēta eiecisse vbi quōdā agamenō
 ceteriq; grecoz p̄cipes aduersus priamū regē fixere tētoria. sed admonitū in somnis a xpo saluatore locū
 aliū designāte ceptū op⁹ cui⁹ diu māserē vestigia infectū reliquisse atz in traciā nauigante Bizatiū petiuisse
 eūq; sibi locū diuinū ostēsum dixisse. mox vr̄bē ampliāsse. noua menia erexisse. sublimes excitasse turres.
 magnificentissimis tū priuatis tū publicis opib⁹ exornasse. tūq; illi decoris adiecisse vt altera roma n̄ im
 merito dici posset. Scriptores vetusti q̄ florētē vr̄bē viderūt videre deoz poti⁹ in terris habitaculū q̄ im
 patorū putauere. Nomen vr̄bi nouā romā ipator ididit. svicit obstinatio vulgi vt a p̄ditore poti⁹ cōstātinopo
 lis vocaret. In hac vr̄be multa sub impatorib⁹ ep̄oz p̄cilia celebrata. multe sup̄pse in xp̄iana religiōe sur
 gentes hereses. multe etiā hereses inuete. inter q̄s ea diut⁹ māsit q̄ de p̄cessionē sc̄tis p̄s. q̄uis in plurib⁹
 agitata ac reiecta p̄cilijs ad nostrā etatē vsq; pueniēs. deniq; sub Eugenio quarto pon. maxio in florētina
 synodo. quēadmodū suo loco dicef. nō solū a latinis s̄ ab ip̄is z grecis dānata explosaq; ē. Vex q̄q; Jo
 seph patriarcha z Jobes impator gentis eiuse cū latina ecclia cōcordib⁹ animis fidei symbolū decātauerit
 Cōstātinopolitana tū ecclia credere qd̄ romana sentiret nephas duxit. Obierat in florentia patriarcha q̄
 vnioni p̄senserat nec impator domū reuersus diu supuixerat. Cōstātin⁹ q̄ ei successit siue decept⁹ siue spon
 te sua insaniēs baud q̄q; vnioni p̄sentiēs videbat. z iā Gregoriū patriarchā priori suffectū qd̄ ad verita
 tem fidei ambulāret domo pepulerat ecciastica bona inuadēs. miserat eo nicola⁹ pōtifex roman⁹ ysidoruz
 ep̄m sabinensem vniuersalis ecclie cardinālē virū industriū z q̄ rutenoz eccliam iādudū rexerat p̄contatū q̄
 nā rōe grecanica natio lagatoz suoz cōuenta reiceret cū latinis florētie habita. iā ille impatorē eiuseq; sena
 tū in rectā viā pellerat cū turchoz bellū dūce z auctore moamethe veluti repentina tempestas in constan
 tinopolitanos emerfit. de q̄ paulopost suo loco dicef. Video cōplures etatis nr̄e nō auctores aut poetas
 dūtaxat verū z historicos eo errore teneri vt theucroz noie turchi appellēf. credo eos idcirco motos. qm̄
 turchi troyā possidēt quā teucri coluere. s̄ illoz origo ex creta atz italia fuit. Turchoz gēs sc̄thica z barba
 ra est de cuius origie atz p̄gressu q̄uis p̄postū egredi videar dicere baud alienū existimo. qm̄ sub euo nr̄o
 intātū hoc gen⁹ hoīm auctū ē vt aliā greciāq; tenēs latinū xp̄ianūq; nomē late pterreat. ea narratio res q̄s
 traiaēses apiet de q̄bus institut⁹ est sermo.

De turchis

Turchi vt ethicus philosophus tradit vltra piracheos montes ⁊ tharachontas insulas ptra Babilonia vbera sedes patrias habuere. gens truculenta ignominiosa ⁊ in cunctis stupris ac lupanaribus fornicaria. Comedit que ceteri abhominant iumentorum luporum ⁊ vulturum carnes. nec abortiuis hominibus abstinet. die festum nullum colunt nisi mense augusto saturnalia. romanorum impium audiuit magis quam sensit. quis octauiano augusto in auro littoneo cesum dedit. ⁊ id quidem sponte. nam cum vicinas undique regiones annua illi tributa reddere aduertisset novum dierum ac temporum deum exortum esse arbitrata munera ei quotannis transmisit. Hec gens teste iorthone historico et imperatoris friderici patruo regnante apud francos pipino a caspijs portis egressa cum auaribus quos hungaros nostra vocat etas feroci pugna multis vtriusque desiderat afflixit. Exinde pontum capadociamque transgressa ad reliquas inde finitimas gentes sensim dilapsa more latronum clandestinis quibusdam excussionibus vires sibi vendicans occupatis quibusdam moribus ⁊ claustris opportunis unde per occasiones facile irruptiones fieri possent usque adeo emerfit ac sublata est animis ut palam iam ⁊ pari Marte aduersus finitimos de agri possessione certare ⁊ denique procedente tempore non solum pontum ⁊ capadociam verum galaciam. bithiniam. pamphiliam. pyfidiam. vtriusque frigiā. cylices. cares ⁊ eam asiam que minor vocatur ad oras usque ionye ⁊ litorea greci maris occupauerit. non vnum quedam principem sed alios alij duces ⁊ varia auspicia quasi perfactiones secuti. Ex hac gente quemadmodum nicolaus saguntinus vir grece ac latine historie peritissimus ad nos scripsit vigesimum ab hinc ⁊ centesimum circiter annum. Otomanus exigui tamen cesus ⁊ obscuri inter prinatos nominis ex collectio milite non parua manu per seditionem inflata crassari passim ac non solum reliquas christianas vexare. verum ⁊ homines sue gentis armis infestis petere ⁊ sibi subdere cepit. cuius conatibus orta inter turchorum principes seditio facilem cursum prebuit. nam illi dum sese inuicem laniant afflictiis undique omnibus que per ingenio prede rapinarumque percupiti essent auctoritate breui ⁊ nomine adeptus est oppida non pauca partim vi partim deditioe in potatem accepit. Ottomano filius successit Orcanes qui re inchoata a patre comode profecutus ad modum propagauit. eius amirates filius subsequens est qui duobus de grecorum imperio disceptantibus ab altero qui superari timeretur auxilium accersitus turchorum primus transiit in greciam vbi consulto bellum protrahens. postquam ambos eneruatis consumptisque viribus fractos ⁊ defessos aduertit versis ut aiunt prioris arma in eos sine ulla discrimine per occasiones conuertit. ⁊ occupato callipoli oppido per oportune incheroneso ad hellespontum fretum cito cetera greca oppida aperte petere bello palamque sibi ⁊ posteris grecorum polliceri imperium non dubitauit. magnamque thracie partem nullis ferme obsistere audentibus ditiori sue subiecit. Is vita functus duos reliquit filios Salmanum et pazeitem. Salmano breui e vita subtracto res vniuersa ad pazeitem deducta est qui prosperos fortune adeptus afflatus usque adeo nouelli regni fines extulit ut thraciam pene vniuersam excepta constantinopoli ac pera thessaliam. macedoniam. phocidem. boeciam. attolicam maiori ex parte occupauerit. Adios quoque illirios tribales crebris excursionibus infirmauerit. Constantinopolim vero tum omni agro suburbanisque ac delicijs spoliavit. tunc longa ⁊ difficili obsidione vexauit ut ciues desperata salute de deditioe agere ceperint perissetque proculdubio ⁊ in hostis seuerissimi potestate venissent nisi tamburlanes ille scitharum prepotens rex instar torretis ipso incursum atque impetu cuncta prosternendo ac vastando pazeitem ipsum occurrere ac reluctari conantem magno prelio ⁊ ingenti strage superatum in asia cepisset. Hic est ille terror gentium in cuius exercitu duodecies centena milia hominum fuisse tradunt xerxes ac dario maior quorum copijs siccata flumina prodiderunt. ira ipse se dei vocitauit. nec nomini crudelitas defuit. multas ac preclaras asie vrbes deleuit. homines tanquam pecora trucidauit non etari non sexui pepercit. Bamasum nobilissimam sirie urbem diripuit atque incendit. pazeitem cathena vinctum praedens quasi canem sub mensa sua comedere iussit. ascensurus equum eo tanquam scabello usus est. post cladem pazeitem filij eius qui complures erant in potestate grecorum venire quoniam periculum euasuri in thraciam transire contenderent Calapinus autem natus maior emissus a grecis patrium regnum obtinuit. aduersus quem sigismundus rex vngarie collatis signis prelium iniens tumultuose fusus castra ⁊ impedimenta reliquit. Christianorum ingens occisio facta Johannes dux burgundie in eo prelio captus multo auro libertatem redemit. Calapino mortuo Orcan eius filius tenella etate adolescentulo moyses patruus ⁊ regnum ⁊ vitam eripuit. qui paulo post sine filio desiderato maometem fratrem reliquit heredem. Is flaccis id est walachis fortissimis ⁊ bellicosissimis nationibus transdanubium ut ante diximus late dominantibus bello attritis tributa graua impauit. nonnullos in asia turchorum regulos armis regnisque penitus spoliavit. christianos sub impio suo regentes quodurissime afflixit. Adachomete mortuo amuratem eius filium qui dum per id tempus in asia moreretur. audita patris morte in thraciam transire conante imperator grecorum prohibuit. diu muscaphamque reliquum ex pazeite filijs ut rex potiretur emisit ⁊ summa ope persecutus est. Sed muscapha pugna superato ⁊ interempto amirates victoria vniuersum regnum consecutus thessalonicam illustrem grece urbem quam tamen veneti possidebant vi captam expugnatque penitus diripuit eaque victoria auctus epirum atque echoliam non obscuras prouincias reliquo regno adiecit. Illiricorum agros vastauit. oppida multa vi cepit diripuit atque incendit. vxoribus more gentis compluribus iunctus est. Inter quas Georgij seruiie dispoti filiam duxit. nec diu post inmemor affinitatis aduersus eum duxit exercitus Georgius impar generi potentie furentemque veritus. hostem relicto vno ex filiis qui cum presidio Smedram tueret. cum coniuge ceterisque liberis ac gentis sue sacerdotibus in hungariam profugit. Expugnata est tamen Smederoma ac direpta ⁊ dispoti filio lumen ademptum. Georgius patria pulsus diu apud hungaros exulauit. Johannes huniades iam per arma clarus sepe cum exercitu Seruiam ingressus plurimis cladibus Turchos affecit. eorumque duces acie conflixit. verum quis Seruiam magnam partem recuperauit

Bexta etas mundi

non tñ Georgio cūcta restituit multa sibi p̄i retinuit multa dedit amicis neq; iniuria cū t̄ ip̄e sua virtute repu-
lisset hostes t̄ georgij suspecta fides esset qui medios inter hungaros ac turcos nūc hos nunc illos sefellisset
i his vō que religiōis essent neq; romane eccie auscultaret neq; maomethes legē sequerē. Libet qm̄ hucvē-
tum est hui⁹ opa ad finē prosequi qm̄ male pugnātū esset in p̄lio varinensi. de quo paulop⁹ dicem⁹. fugiens
buniades in seruiā se recepit. Sensit aduentū georgius atq; obuiā factus venientē interceptit t̄ quasi hostē
cōiecit in viucula. nec pri⁹ dimisit q̄ oppida sue ditionis ab eo pridē occupata recepit. Nec multo postea cū
iohannes versus sophiaz copias duceret videre q̄ nō parua thurcis illatur⁹ damna amurati oīa hūgaro-
rum cōsilia patefecit. vnde ille admonit⁹ maximā xp̄ianis intulit cladē. quēadmodū suo loco refere⁹. Eū vō
turchi cōstantinopolim euicissent atq; in Seruiā ducere exercitū minarē. Scdō auxiliū petens ad hungaros
transit t̄ in austriā vsq; profect⁹ Ladislaū adiūt regē. grandē t̄ iā senex dign⁹ veneratu si recta de religiōe
sensisset ea in eo sermōis auctoritas ea corpis maiestas fuit. Accessit hūc iohannes capistran⁹ ordinis mi-
norū professor vite mundicia t̄ inter p̄dicatores euāgelij n̄ro tpe insignis quesivit an audire se vellet annue-
ti qd̄ romana eccia credit t̄ docet exposuit diu secū p̄ interpretē de sacris eloquijs disputauit t̄ errorē sue gen-
tis relinqueret magnope cohortat⁹ est. Ille hoc deniq; respōsum dedit. Annis. xc. vitā p̄duxi nec aliā religi-
onē q̄ suscepi a patrib⁹ noui. sapientē me ciues mei quis infelicē hacten⁹ putauer. tu nunc qd̄ sepe agitōt
senes delirū efficere cupis laqueo vitā finire malim q̄ patrū traditiones relinquere. atq; his dictis e conspe-
ctu abiit tā piculosū est religiōē imbuisse damnatā. Reuersus domū quom̄ accepisset michaelē zilagi q̄ tuz
albe cū p̄sidio p̄erat fratrēq; eius latislauū q̄drigis vectos vrbē exisse milites misit qui eos vel p̄benderent
vel occiderent. Michael vbi adesse hostes aiaduertit curru desiliēs equū q̄ pene ducebat ascendēs veloci fu-
ga saluatus est. Ladislaus in q̄driga reptus multis vulneribus cōfusus ac disceptus interiit. sed nō impu-
ne id georgio cessit. Cognouit t̄ michael paucis post diebus illum ppe danubij ripam iter habere. aggres-
susq; cū armatis captiuū abduxit. cui dextre manus duos digitos amputauit cū se gladio defenderet. Redē-
ptus est georgi⁹ magno auri pondere nō tñ diu supuixit cū trunco man⁹ fluoz sisti nō posset. atq; hic p̄fidi ho-
mis exitus fuit. Lazar⁹ fili⁹ post eū gubernationē suscepit excluso fr̄e gregorio quē quodā am urates excecā-
uerat. Is cū sorore quā nupsisse amurato dixim⁹ ad opes maomethis p̄fugiēs frustra eius auxiliū implo-
rauit. Obijt dein⁹ lazarus de cui⁹ hereditate nō parua cōtentio exorta ē. Gregori⁹ turchoz auxilio paternū
regnum nitit⁹ vendicare. vxor lazari relicta hungaricas opes implozat. nec kathecuzinavlici comitis cilie
quondam vxor ac georgij filia portione hereditatis desperat. Iohānes cardinalis sancti angeli ab hungarijs
inuitat⁹ eo p̄fect⁹ vt arces rastianas q̄ turchis in hungariā aditū p̄cludunt. aut aplice sedis noīe recipiat aut
hungaris tradi curet. reb⁹ infect⁹ nō sine graui piculo vix em̄ man⁹ turchoz euasit Budā redijt. Mos amu-
ratis opa q̄ medio cursu reliquim⁹ p̄sequimur. Adagn⁹ hic vir fuit domi belliq; tā suis amat⁹ q̄ n̄ris odiosus
cū centū milib⁹ pugnatoz intrauit hungariā late populat⁹. puinciā. sterilis ann⁹ impedimēto fuit ne regno
potiret cōmeat⁹ penuria p̄pulsus redijt. Iulianus cardialis sancti angeli ab Eugenio pōtifice maximo ad-
uersus eū missus hūgaroz extulit aīos t̄ arma sumere p̄suasit. exercit⁹ xp̄ian⁹ vsq; sophiā ad arcū magnū p̄-
fect⁹ ē. Sepe cū turchis prospere dimicatū nō sine Iohānis buniadis ingēti laude. qui cū copias duceret
eius nomē apud hostes adeo terrificū fuit vt ploratibus pueris matressfamilias taciturnitatē nō aliter impa-
rēt q̄ iohānis p̄sentia minitātes. Cōgregato tñ nō paruo numero turchi qm̄ xp̄ianis p̄fligere nō dubitarūt
sed nō tā felix eius pugna q̄ fortis anim⁹ fuit. Supati virtute hungarica multis cesis terga dedere. Hūgari
qui bello interfuere cupiditate glie res suas ampliātes ac de magnis maiora tradentes impatori friderico
supatos bello turchos scripsere. xxx. milia hostiū cesa captaq; multo plura. Cardinalis sancti angeli sex mi-
lia dūtaxat hostiū in eo p̄lio cecidisse suis l̄ris affirmavit. Signa militaria nouē capta iohāne buniadē non
ducis tñ sed militis q̄ singulari virtute vsum ei⁹ fides habita turchis ea xp̄ianoz victoria plus pavoris
q̄z damni attulit. nō hūgaricas tñ vires sed germanicas q̄z in se p̄motas arbitrātib⁹. Cōsternati ergo ac p̄-
culsi metu p̄inde ac tot⁹ occidēs cōiurasset. pacē petiere hungari q̄ suas vires nō ignorarēt. nec tā potētis sue
q̄z casui victoriā imputarēt piculosum existimantes sepi⁹ tentare fortunā oblatos vltro p̄ditiones pacis nō
recusarūt inducie belli in dece annos iusiurādū p̄ sua sacra ambe date ptes p̄stiterē. Despoto Seruie q̄ bello
amiserat reddita. Adolesta ea res Iuliano cardinali fuit cui p̄sequenda victoria videbat⁹. Eugenio q̄z roma-
no pontifici nihil molestius nunciari potuit. cui⁹ menti nulla maior cura insedit q̄z xp̄iane fidei p̄pagande.
Scripsit igit⁹ cardinali nullum valere fed⁹ quod se inconsulto cum hostib⁹ religiōis p̄cussus esset. Ladis-
lao regi polonie. qui eo tempore hungariam occupabat vti p̄uēta dissolueret imperauit. iuramenta remisit.
nouū instaurari bellū tum p̄cibus tū minis extorsit. Ex xp̄ianis principib⁹ auxilia petijt preter Philippuz
tñ Burgundie ducē neminem xp̄iane religiōis zelus cōmouit. hic solus classem instruxit que vsq; in helle-
spōtum p̄fecta turchis ex asia transitum p̄hibere in europam conata est. Franciscus cardinalis venetiarum
Eugenij nepos cū plerisq; triremib⁹ eo missus classi p̄fuit. Ladislao qui alienum regnū inuasisset e re sua
visum est sollicitudinem belli provincialib⁹ nō deesse. Accersitis igit⁹ ex polonia t̄ bobemia ceterisq; vici-
nis gētib⁹ auxilijs coactis ex hūgaria copijs turchoz agros inuadere statuit Iohāni buniadi castroz cura
cōmissa q̄dragita circiter eq̄tū milia fuisse tradit. pleriq; dimidio minorē numerū prodidit. Reguli hūga-
rie pōtificesq; q̄ plurimi interfuere. Iulian⁹ sc̄i angeli cardialis milites cruce signatos nō paucos secū du-

xit iter p valachiam receptū. Deinde transito danubio in mysiā ventū vt p plana z cāpestria loca in roma niā transirent. Amurates hostiū cognito aduentu cū grecis z turchis in europa manentibus nō satis con fideret exercitum ex asianis militibus compauit sed angebat animū trañciendi freti non mediocris cura. q̄ classem aplicam obtinere pelagus nō ignorabat anxio vt aiunt z multa voluenti animo. Genuēses quidā curas ademere qui suis nauibus accepta pecunia transportare copias pmiserunt. Locus est vbi nō ampli us q̄ stadia quinq; latitudo freti continet inter ppontidem z euxinū pelagus. tm̄ est spaciū quod europaz asianq; determinat. Bosphorū Traciū dixere maiores a bizancio. xl. ferme stadijs distantē. Hic amuratis exercitus transuectus est aureo nummo vectoribus p capita tradito. que si vera est fama centū milia fuisse ferunt. Itaq; xpiani locum attigerant cui varua est nomē. quoniā aduentare innūmerabiles hostium copias nunciātū est. Cedēdū vlatislao cardinaliq; videbat. z ne circūueniri ab hoste possent munitū montanumq; locū petendū. at huniades aduersari ac resistere turchoz se nosse vires dicere famam semp vero maiorem esse. Quod si turchi omnes adsint hungaris tm̄ impares fore illos aurea z discolori veste. hungaros ferro atq; ere fulgere. xpianū agmen z stare paratum et sequi. nec turba nec sarcinis p̄graue intentū quo dux nō modo signet sed z innuat. Contra si turchoz mores inspiciant feminas magis existimare debere q̄ viros Si fugiat exercitus xpianus quem rex hungarie ducit in quo legatus aplicus adest. in quo tot nobilissi mi p̄ceres militant nunq; deinceps hungaris contra turchos futurū animū vicit Huniadis sententia ex pectati hostes postera die visi maioris exercitus speciem p̄buere q̄ fama ip̄a vulgauerat siue q̄ metuenti bus omnia vero maiora vident. siue q̄ amurates in cogendo milite vulgate opinioni haud quāq; defue rat. Territus huniades eo conspectu tū primū periculi magnitudinē animo voluens de fuga regem admo nuit. ille serū consiliū arguens p̄niciosam magis fugam q̄ pugnam dixit. Commisso p̄lio sperari victoriā posse. sepe minorib; exercitibus cecidisse maiores. nec tam multitudinem bellatorum q̄ audaciā z ordines p̄stare victoriā. deū quoq; respicere meliorē causam p̄stantioremq; se paucis si modo audeant exhibere. Fugietes victoriā hosti tradere ferrendaq; terga z multam suoz cedē. Magnifica quoq; verba iohannis p̄ die dicta plenus irarū exprobrauit. Iussisq; omnibus arma capescere p̄liū expectauit. Amurates in p̄lio colle confederat. ex quo suos pariter atq; hostes expectare potuit. dato belli signo. xv. milia equitū qui pu gnam puocarent facto globo in christianos impetum fecere singulis albe vestes super loricas fuere. que vento agitate instar alarum p̄ se ferebant. totidem viridibus induti sagulis. sequebant aurea equoz fre na multoz visa z mult; galeaz argenti atq; gemmaz nitor. ip̄as quoq; gladioz vaginas p̄grandes vni o nes ornabant. nō detrectauere xpiani certamen. itum est verocib; in pugnam animis. supior acies nostra turchos in fugam vertit. q̄ plurimis primo impetu p̄stratis. pculit ea res magno metu amuratem nihil ta le ferentem fugissetq; p̄tinus p̄dito exercitu nisi circūstantes satrape comphensio eius equi freno ignauiaz eius increpassent fugientiq; cominati sunt necem. p̄stitit ergo inuitus iussisq; fortissimis arma sumere pre lium instaurauit. pugnatum est summa contentione pluribus nūc xpianis nunc turchis p̄p̄inuiorem vi ctoria sese prebentem. cadebant hinc atq; inde q̄ plurimi. plures ex turchis quoz corpa paz tecta facile sa gitte ensesq; penetra bant. Postremo quom nou; in horas hostis incederet z saucioz loca integri occupa rent non tam virtute q̄ numero supati hungari paulatim referre pedem cepere tum vlatislauus cum globo suorum quos erga semon minus fortes q̄ fides habuit ex polonia vt hostes ex acie victores diuertere. cri stianisq; animū redderet in tumultū quem tenere ab amurate dixim; circūiectosq; vndiq; currus impetū fe cit. ibi noua pugna cōmissa nouus iniect; amurati pauor trepidatū totis castr; nec iā consistendi animus aderat. quod si huniadi par anim; ac regi fuisset z arridenti fortune dedisset manus haud dubium quin ea dies z amurati vitam z posteris eius imperium grecie abstulisset. verū ip̄e vt primū cedere xpiana signa cō spexit quom decem milibus hungaris ac valachis ex acie se subtraxit atq; insalutato rege nutante adhuc victoria fugam arripuit. fortasse rei militaris perito nulla impugna salus visa z saluare aliquos q̄ perire omnes maluit. Poloni acceptā eo p̄lio cladem huniadis vecordie atq; ignaue tradiderunt. ip̄e sua cōsilia sp̄reta conquestus est. Vladislauus sue sorti dimissus dū fortiter circa mūimenta hostium pugnat equo deie ctus obtruncatus est. caput eius hasta infixum p̄ greciam atq; asiam in signum victorie populis ostentatū. Poloni ad vnum cesi omnes direpta castra z qui munitiones curruū tuebant; necati. Ep̄i z p̄ceres hunga rie qui aderant eadem calamitate oppressi. Julianus cardinalis dū fugit amisso p̄elio quoniā iam hostes euasisset hungaroz pfidiam euadere nō potuit potū equo dantem stagnū forte repertus latrunculi quidaz nouere z arbitrati pecuniam apud eū esse delecto equo necauerunt z ablati vestimentis nudū cadauer fe ris z volucris dimisere. Hic exit; eius viri fuit magni z admirabilis in quo nescias doctrina maior an eloquētia fuerit grata hominis p̄sentia. blandi mores. vitam omni etate nitida. religionis zelus. qui om nia p̄ xp̄o z mortem ip̄am ferre suaserit. Huniadem vt ante diximus fugientem dispotus seruire cepit. Po loni regem suū hoc pacto bello pluribus annis viuere crediderunt captum nō interfectū arbitrati cardina li venetiaz eius culpa cladis magna in parte imputata est. dui neq; fretū vti par fuerat custodiuit neq; trās uectos hostes xpianis ducibus quod secundū fuerat eius officium nunciavit. de numero cesoz minime cō stat illud exploratū est longe plures ex turchoz acie cecidisse. Ceterū p̄ numero copiaz longe mai; damnū christianis illatum. Victor amurates neq; fugientes hostes insecutus est. neq; gloriabund; inter suos ma gnifica verba iactauit. neq; vt ante assueuerat hilarem vultum ostendit. Interrogatus quid nam tristior es set z cur non victis hostibus exultaret. Mollem inquit hoc modo sepius vincere. iubensq; vasa colligi. co pias que super fuerāt domū remisit. ip̄e adrianopoli reuersus deo suo q̄ p victoria fecerat vota p̄soluit. Ex

inde voluens animo regni curas vere felicitatis exptes esse. incōstantiā q̄s fortune veritus que nulli ppe-
tuo bona est. Accersitis provinciāz maioribus Moamethem ex liberis suis natu maiorem pro se rege cō-
stituit. ipe priuatam diligēs vitam in asiam profectus cū paucis ocij sui comitibus religioni cuidam soli-
tarie sese addixit. Calibassa inter satrapas turchoz opib⁹ ⁊ auctoritate maior maomethi qui nōdū p etatē
aptus esset imperio. gubernator datus. reliqui regis filij ne quas regno turbas excitaret more gentis ne-
cati sunt. felicius apud turchos priuatis q̄ regibus liberi nascunt. Effluxit deinde nō parnū tempus in q̄
hungari turchos nec turchi hungaros armis lacefcere p̄sumperunt. Sua quēq; calamitas domi attoniti
tenuit. Cruentissima varuensis pugna vires vtriusq; partis eliserat. nec turchis neq; hungaris rex bello
idoneus erat. Hos huniades. illos calibassa alieno noīe gebernauit ferocior huniades reiq; militaris piti-
or ignominiam varue acceptā obliuisci nō poterat ⁊ abolere infamiam. refartire damna quonā pacto vale-
ret dies noctesq; meditabaf spem bene gerende rei turchoz quies p̄buit qui iā pridem nullū belli appara-
tum ostenderant vires illis atq; animos defuisse ratus tempus idoneū existimauit. in quo pristinam recu-
cupare gloriā posset turchosq; pessundaret. quibus si adfuit exercitus impatorem tñ. p istis. p̄sus defutu-
rū arbitrabaf. nec magis existimandū exercitum sine duce q̄ ducem exercitu carentem. Coactis itaq; repē-
te copijs ex hungaria accersitis bohemoz auxilijs mercenariōz q̄s militū nō parua manu coacta ducere i
turchos statuit quos prius aggredi ac cōficere credidit q̄ mouisse ex hungaria nūciaref. Eam rebus gerē-
dis solerciam ac celeritatem adhibuit. Consiliū eius Georgius despotus seruiē vt ante diximus turchorū
ducibus patefecit. Magnū genti periculū imminens maius ostendit. pculsi eo nuncio turchi quid agerent
non satis intelligebant. Amurates iam senior religioni addictus regni curas abiēcerat. Moamethes etate
minor tantam belli molemi ferre posse nō credebaf. Calibasse defuturā obedientiam putabant qua nihil ē
in bello magis necessariū. Trepidare igif ac estuare modo huc modo illuc mētem puertere nullū consilium
satis placere. herentibus in deliberatione nunc satrapis nihil tandem salubrius visum q̄ reuocare ab ocio
amuratē. neq; em̄ veterani militaturi sub alio credebaf nec fortunā belli sub alio tēptādā arbitrabaf q̄ sub
eo qui vincere consueffet. Calibassa eius sententie auctor fuit. in qua re maomethis animū vehementer of-
fendit cupientis in ea expeditione sese virū ostendere. verentisq; ne imperiū amitteret si pater iterū regnū
assumeret vt sunt hominū mutabiles voluntates. Missi ergo legati amuratem reuocauere. qui p̄pato mor
exercitu in hostem. pfectus nō aliter q̄ si ad p̄dam pgerent alacres milites duxit. Jam huniades cū copijs
sophiam transierat. pstratisq; qui occurrerant locoꝝ pfectis hostiles agros late populatus loco qui basilica
vocatur castra posuerat. quom aduentare amuratis copie nunciant nō expectauit huniades. puocari prioz
ipe pugnam inijt. commisso p̄elio anceps diu certamen mansit. qua parte pugnauit Huniades fusi ho-
stes terga dedere nec parua strages edita. pari modo ⁊ amurates in cornu suo victoz hungaros fudit. Po-
stremo quoniā victoz victorem incurreret nō tulerunt xp̄iani turchoz impetum qui q̄sq; virtute prestarent
numero tñ supati nō tam victi q̄ fessi compulsi sunt cedere. Huniades postq; suos neq; minis neq; p̄cijs
sistere potest cū paucis ex bello. pfugit. Multi hungarie procures ⁊ nonnulli ecclesiāz ep̄i in eo p̄lio cecide-
re. Gregorius miles ad internitionē cesus. nec tñ pauciores ex turchis interiēre. Emptam multo sanguine
victoriam amurates domum redijt nec diu postea relicto moamethi regno quemadmodum prius destina-
uerat mortem obiit. Corpus eius more maioꝝ in Brusa sepultum. Ea est bithinie ciuitas ⁊ asiatici regni
caput. Paulo anteq; obiisset amurates duxerat vxorem filiam Scanderbeck noblis in penderachia satra-
pis ex qua natum filium nomine Chialpinū sextum agentem mensem calibasse moriens cōmendauit. ille
moamethis gratiam initurus ⁊ matrem ⁊ puerū ei. pdidit. Moamethes accersitis. xxx. vt aiunt matronis
que puez recognoscerent postq; certam amuratis sobolein esse constitit strangulatum matri filius reddidit
funusq; regio more fraternū duxit. Auspicia regni paricidio consecrans. Sunt qui calibassam alienū pue-
rum chialapini noīe supposuisse ferunt illumq; p filio amuratis necatum. chialapinū vō ad constantinopo-
līm clam educatum. post capturam vō vrbis inde subtractum ac venetias ductum. ⁊ hunc esse quem La-
lētus pōtifex maximus pro fratre moamethis in palatio custodire iubet nos veri periculum ad grecos re-
mittimus quīs multa in hisce rebus figmenta interuenire non ignoramus ⁊ sepe tonsoris filios regio de-
fungi honore viderimus. Moamethes igif defūcto amurate gubernacula regni ex voto adeptus instituta
maiorū pro ingenio correxit. leges ipe suas domi forisq; tulit erariū locupletauit. nona vectigalia excogi-
tauit. copias auxit. in procures ⁊ aulicos seuire p̄tumeliariue cepit. Hic est ille moamethes qui constanti-
nopolitanis vt supra innuimus bellum intulit. de quo nunc referre que accepimus haud alienum fuit.

De expugnatione Cōstantinopolis

Uoluerat iā pridem animo maomethes quo nā modo Cōstantinopolim sibi subigere posset neq; ad suā
 gloriam pertinere arbitrabat urbem in medio turchorum sitam esse que suo imperio nō pareret. tantoq;
 mātus inde nomini suo decus accedere si eam urbem expugnaret q̄to p̄ genitores sui idem conati turpib;
 accepti destitissent. Eū paucis igit̄ participato cōsilio castellum iuxta litus ad hostium bosphori paulo ab
 urbe remotius aliud dissimulās incredibili celeritate extruxit ac muniuit. bellum deinde urbi nō modo in-
 duxit sed contra inita federa contra iusiurandū intulit simul ⁊ gerere cepit. Senserant eius animū greci dis-
 fidentesq; suis viribus ad latinorum opes confugerant lacrimis ac fletibus auxilia expetētes. Surde proch-
 pudor nostrorum principū aures fuere. ceci oculi. qui cadente grecia ruituram xpiane religionis partem non
 viderunt quīs priuatis quēq; aut odijs aut comoditatibus occupatum salutem publicam neglexisse magis
 crediderim. Maomethes interea coactis vndiq; copijs mirabili apparatu formidādo impetu terra mariq;
 regiam urbem aggressus cuniculis ac latentibus fossis altissimis actis aggere late edito ponte qua peram
 oppidum versus mare muros alluit urbis longitudinis ad duo milia passuū raptim extructo. turribus li-
 gneis eousq; erecti ut muros (quīs altissimos) excederent. machinamentorum tormentorumq; multiplici adhi-
 bito genere. oppugnata est urbs defensaq; summis vtrinq; viribus. non paucis diebus ad extremum vo-
 cē p̄conis totis castris inelamātū est. Quinto kalend. maij milites omnes ieiuniū sanctificent sequenti die i
 armis assint urbem extremis viribus oppugnari. triduo ciuitatem militū direptioni futurā. Cōstituta die
 ieiuniū ad noctem vsq; seruatum. exinde lucentibus stellis inuitationes p̄uicia passim habita ⁊ quisq; amī
 cū p̄pinquū notūq; habuit cū eo hilaris epulat̄ est. atq; ubi satis ē bibītū tāq; se deinceps nūq; visuri cēnt
 amplexati exosculatiq; simul vltimū vale dixerūt. In urbe aut̄ sacerdotes sacras ferentes ymagines sequē

te populo urbē lustrare: auxiliū de celo petere. affligere corpā ieiunijs atq; orōibus vniuersi ciues intendere. Subsecuta nocte ad sua quisq; loca defendēda redire. erāt muri vrbis et altitudine et crassitudine toto orbe celebres sed ob vetustatē et grecoz incuriā pinis ac ppugnaculis nudī. antemuralia vērō oportūne cōmunita. in his greci salutē poluere. armati milites inter muros et anmuralia pugnā sustinere decreuerunt. Triangularē pene vrbis formā fuisse tradūt. duas ptes alluit mare. nec muri desunt ad pulsandos nauales impetus idonei. qđ reliquū ē ad terrā vergēs post alta menia et anmuralia q̄ annotauim⁹ ingenti claudis fossa. Ceptū ē plū paululū an lncē cū miles turch⁹ piculi q̄ moze patientior esset ac vulnera et sanguinem p̄daz dulcedie pensaret pugnātū est in tenebr̄ maiore turchoz p̄nicie in q̄s tela supna librabant. At postq̄ dies illuxit dato signo vndiq; nō solū cōstātinopolis s̄ etiā ip̄a q̄s pera ne qđ auxiliū grecis p̄staret. oppugnari cepta est sua cuiq; legioni muroz ps ac portaz attributa vt discretus labor fortes atq; ignauos distingueret et ip̄a cōtentione decoris militū vir⁹ magis ac magis accēderet. Pari mō et nauales socij attri butas partes inuadere iussit. Admonent vrbī lignee turres. conectāt milites dolabras falces scalasq;. Et iā elatis sup capita scutis densa testudine succedūt. Greci saxoz pōdera. puoluūt disiectā fluitatēq; testudine lanceis contisq; p̄scrutant donec soluta cōpage scutoz exangues lacerosq; p̄sternūt. fit strages et iā turchi deficientib⁹ animis lāgūdi⁹ pugnāt. s̄ adest maomethes fortissimū quēq; noiātū vocitās vtq; in plū redeant adhortat. hos p̄m̄s allicit. illos minis deterret. instaurauit ex integro certamen. turchi rursus ruerē murū portasq; quater innixi humeris et sup iteratā testudinē scādentes p̄hensare hostiū tela brachē atq; nitunt. itez integri cū saucijs. semianimes cū expirantib⁹ euoluūt. cernit variā pereūtū forma et plurima mortis imago. Iohānes iustinian⁹ apud Venuā ligirū metropolī nobili loco natus qui supioribus dieb⁹ sol⁹ urbē defendisse videbat in hoc certamine vulneratus vbi fluitare sanguinē suū aiaduertit ne ceteros deterreret querēs medicū clā sese pugne subtraxit. s̄ impator vt abesse Iustinianū cognouit quo ierit p̄ cōtat inuentūq; rogat ne pugnā deserat. ille nihilo magis flexus apire portā iubet qua curatur⁹ vuln⁹ in urbem redeat. Erāt aut obserate vrbis ianue quib⁹ ad antemuralia patebat iter ne qua fugiendi facultas militi esset ac p̄pterea hosti fortius resisteret. fit interea remissior defensio. qđ turchi aduertetes acri⁹ incumbunt. Et qm̄ ps muri iā tormentis eneis disiecta fossam magna expte oppleuerat p̄ ruinas ip̄as scādētes antemurale cōscendūt grecozq; loco deturbāt. porta que iohāni patuerat oibus apta fugā. p̄fusiorē reddit. Tūc impator nō vt regē decuit pugnādo s̄ fugiēs in ip̄is porte angustijs quoniā cecidisset oppressus calcatusq; obiit. in tāta multitudine pugnatoz duo tm̄ reperi sunt qui se viros ostēderūt alter grecus alter dalmata Theophil⁹ Paleologus et iohānes sclauus. qui fugere turpe putātes quom diu turchoz impetū sustinissent multosq; obrucassent. deniq; nō taz victi q̄ vincendo fatigati inter cadauera hostiū occubere. Iustinianus i perā quom diuertisset inde chiū nauigauit ibiq; seu vulnere seu molestia morbū incidēs inglori⁹ vitā finiuit. felix si in ip̄is Bizancijs menibus aiām exalasset in ingressu porte. d. ccc. circiter milites ex latinis grecisq; periere. parti vulneribus ex tergo cōfossi parti cōcursione opp̄ssi. et iā hostis superiorē murū tenebat saxaq; in ciues deuoluēs ingrediētibus suis auxilio erat. Tū subito capta vrbe cesis oibus qui resistere ausi sunt in rapinas itur. Erat victorum infinitus numerus in libidinem ac seuitiam corruptior. nō dignitas nō etas nō sexus quēq; p̄tegebat. Stupra cedibus cedēs stupris miscebāt. senes exacta etate feminas viles ad p̄dam in ludibriū trahēbāt vbi adulta virgo aut quis forma cōspicius incidisset i manus rapiētū diuulsus ip̄os postremo direptores in mutuā p̄nicie agebat. dū pecuniā vel grauiā tēplozū dona sibi quisq; traherēt maiore alioz vi trucebat. Cūq; in exercitu maxio et dissono ex ciuib⁹ socijs atq; exteri⁹ p̄flato diuerse lingueuarij mores atq; cupidines essent et aliud cuiq; fas nihil illicitū toto triduo. In cōstātinopoli fuit tēplū Sophie iustiniani cesaris opus toto orbe famosum et cui cōpari alterū nequeat nudatū sacrū suppellectile ad oēs spurcias patuit. Ossa maroz que fuerant illa in vrbe p̄ciosissima canibus obiecta et suibus. Sanctoz imagines aut luto fedate aut ferro delete. altaria diruta. in tēplis ip̄is aut lupanaria meretricū facta aut equoz stabula. coacti sunt serui verberibus ac tormētis dñoz abdita scrutari ac eruere. inuēti nō pauci thesauri quos in ip̄o belli principio infelices suffoderūt ciues. quibus si p̄ defensione vrbis vsi fuissent suā fortasse vitā et patrie libertatē seruassent. s̄ auaro in aurū nulla ptās. captiui oēs in castra deducti. Pudet dicere xp̄ianoz dedecus. dicā tm̄ et posteritati tradere nō verebor qm̄ p̄suasum mihi est futurū aliquē et fortasse anteq; moriar qui tāta saluatori nro illatā ignominia vlciscant. Simulacrū crucifixi quē colimus et vez deū esse fatemur tubis ac tympanis p̄uētib⁹ raptim ex vrbe hostes ad tētoria deserūt sputo lutoq; fedāt et ad nostre religionis irrisiōnē itez cruci affigūt. Exin pileo quē sarcinū vocant capiti eius imposito coronavndiq; facta. hic est inquit xp̄ianoz deus. Tū lapides lutoq; iactātes miris dehonestāt modis. s̄ nihil obsunt hec deo nostro celū tenēt. nec maiestatē ei⁹ quōq; mō imminuere possunt cuius ea gloria ea sublimitas ē. ea b̄titudinis p̄fectio vt nec laudibus hūanis extolli nec humiliari vituperijs vllis possit. nos ista ledūt atq; cōfundūt p̄ ignauā atq; desidiā. dū veri dei cultū periri sinim⁹ et i hoc seculo bonū nomē et in altero sp̄e salutis amittim⁹. Post hec cōuiuat⁹ maomethes quom forte plus solito adhibisset vt sāguinē mero adderet p̄cipes optimatesq; ciuitat̄ captos crudel⁹ et sanguinari⁹ carnifex sede misereq; iugulari iussit. kiriluc⁹ q̄ apd ip̄atorē plurimū poterat ceso an oculos maiori filio. altero ad illicitos vsus reseruato securi percussus est. Duo alij eius filij occiderāt in bello. Isidorus cardinalis in eo tumultu captus quom veste mutata nō fuisset cognitus. ccc. asperis sese redemit. Id genus pecunie ē admodum leuiss. Multi et veneti et ianuenes et latinoz. alij gladio cesi sunt. quidā multo redēpti auro. Insignis hic annus fuit expugnatione cōstātinopolitana tā xp̄iano populo sedus ac lugubris q̄ turchoz genti faustus letusq;. qui ab ortu saluatoris xp̄i secundus et q̄nquagesimus supra millesimū q̄drigesimūq; cucurrent an nū. Perēses vetus colonia genyēsū qui et galatbe nūcupāt cognita bizātiōz elade priusq; rogarent ma-

omethi deditiōe fecere. muri vrbis diruti. multoz bona ptra fed⁹ direpta. femie pueriqz ludibrio habit⁹
 Calibasse qui ad eū diē nō sine maomethis displicentia vixerat tāqz constantino impatori turchoz cōsilia
 pdidisset per miseros cruciat⁹ vita erepta ingētes q̄s cumulauerat opes exitio ei fuisse tradūtur. ⁊ quod
 amurates dimisso imperio ex priuaca vita reuocauit ad regnū. Auct⁹ ei⁹ pecunia maomethes tāto rez suc
 cessu tumens in hūgaros expeditionem parare cepit. q̄ per triennū circiter instructa accersitis ex oī regno
 pcerib⁹ penetratis tracie motib⁹ cū maximis atz infestissimis copijs ad saū vscqz flumen puenit. c. l. milia
 hoīm in ei⁹ exercitu fuisse tradunt pleriqz terciā ptē huic numero subtraxere. Calist⁹ terci⁹ q̄ p idē tps ro
 manā cathedrā sortit⁹ erat iohāne cardiale sancti angeli cui⁹ supra meminim⁹ p̄stāte vtute viz q̄ germanos
 in arma p̄sciret turchorūqz p̄pesceret impetū ad eas ptes legatū misit. Is pmissa pctōz indulgētia cūctis
 q̄ turchos militare vellent adiūate iohāne capistrano q̄ p idē tps hūgaris euāgelizabat. cruce signatorū
 haud puū p̄gregauit exercitū. nō diuitū ac nobiliū s̄ inopis atz incōpositi vulgi. Surdēt opulētum aures
 euāgelio nec diuin⁹ sermo principib⁹ audit⁹ ē. cōtenti p̄nti rez statu potētes futurū xpī regnū nō nisi mo
 rientes inq̄rūt. credula paup̄tas facile p̄dicatorib⁹ obedit. supra. xl. milia signū crucis accepere tecta magi
 fide q̄ ferro acies. Huniades qz nō puas copias in armis habuit. appropinquabat spe plen⁹ ⁊ incredibili
 supbia tumēs maomethes nec iā sibi vel mōtes vel flumia obstare putabat gliari inter suos hūgarā iā pe
 ne victā asserere. latinoz impatorē i p̄p̄quo eē dicere. Deleto grecoz impio latinoz istare finē turchis oīa
 paritura. spolia ingētia p̄mittere. germaniā atz italiā militū direptioni offerre. puia cūcta turchoz armis
 tactare. s̄ qz gliosus ei⁹ aduēt⁹ tā turpis atz infamis recessus fuit. albam ad p̄fluētes danubijs saūqz sitā p
 uā vrbē oppugnare adorsus obtinere nequaqz potuit. p̄fregit machinis priores muros. irrupe in vrbē ei⁹
 acies. pugnatū ē inter diu noctuqz. nūc victi nūc victores visi sunt hostes. ad extremū vulnerat⁹ sub pupil
 la maomethes relictis impedimētis p noctē trepid⁹ aufugit. hui⁹ pugne seriē in historia bohémica p̄phē
 dim⁹. nō ē cur hoc loco lati⁹ insistant⁹. Auctores victorie tres Johānes habiti legat⁹ cardinalis cui⁹ auspi
 cio res gesta ē. Huniades ⁊ capistran⁹ q̄ p̄lio interfuere. verum neqz capistran⁹ huniadis neqz capistranij
 huniades mētionem fecere in eis lris. q̄s de obtenta victoria siue ad romanū pōtificē siue ad amicos scrip
 sere p suū q̄sqz misterij deū dedisse xpianis victoriā affirmavit. Quarissima bonoris hūana mēs facilius re
 gnū ⁊ opes qz gliam ptif. Potuit capistran⁹ p̄monij cōtēnere. vluptates calcare. libidinē subigere glias
 vō spernere nō potuit. Bicat forsitan aliquis non suū illi honore cure fuisse s̄ dei qui p paupes ⁊ inermes
 rē xpianā saluare voluerit. credim⁹ huic assertioni q̄uis huniadis ministerij se victorie nō auctore dixerit
 Ferūt maomethē ab eo tpe nūqz postea eius cladis meminisse quin mētē barbāqz manu demulcēs quas
 sansqz caput ei diei maledixerit qua pugnā ad albā cōseruit.

De Macedonia

Proxima thracie ad occidentē et meridiē iungit macedonia terrarū impio quodā potita quā inter duo maria ptendit egeū et adriaticū. lat⁹ ei⁹ meridionale thessalie atq; magnesie terga ptegūt. ptē septentrionalē peonia et passagonia excipit. et ipse regiones in macedonū postea iura cōcesserūt macedonie addite. Epyrus q̄s macedoniā attingit et illirica terra. altera meridiē. altera septentrionē excipies. in adriatico litore dirachū vet⁹ ciuitas iacet ab cheroneso vbi sita ē nacta vocabulū epidaur⁹ antea dicta. et a corcyreis olim pbita. nec pcul infra terrā appollonia fuit optis instituta legib⁹. et augusti cesaris qui grecas ibi litteras didicit studio memorabilis. In altero litore thessalonica est potēs quodā ciuitas. Quā tū eplē pauli apli tū magni theodosij p̄ceps atq; implacabilis ira famosam reddidere. indignat⁹ em̄ ob cesos in ea iudices aliquē clementissim⁹ impator vniuersum vrbis populū trucidari mādauit. xi. milia viroz cesa tradunt. Nō tulit Ambrosius mediolanensū p̄tifer tā immane facin⁹ incorreptū. impatorē ab ingressu eccie. pbitū subire penitentiā ppulit. nec maxim⁹ p̄ceps pastoris subire iudiciū recusauit. Hinc lex pmulgata vt lata p morte bon⁹ sententiā añ dies triginta nō exequat. Hanc urbē libere pditionis fuisse plinius tradidit. Strabo cōditore ei⁹ philippū alexādrī patrē affirmat. ambo eā attribuūt macedonie. Andronic⁹ emanuelis impatoris cōstātinopolitani fili⁹ hāc in ptē hereditatis accepit. Benu iobānis fratris sui odio qui patri successit in impio venetis tradidit. Venetis amurates (turchoz vt añ dixim⁹ impator) eripuit. Hic reliquā macedoniā vsq; ad mōtes peonie et quā modo albanā vocant impio suo subiecit. Adira rex mutatio et fluxa hūani impij glia. hec ē macedonia quā duob⁹ inclita regibus vt philippo et alexādro. grecia traciaq; subacta ipiū protēdit in asiā. armeniā. hiberiā. albanā. capadociā. syriā. egyptū. thaurū. caucasum subiū gavit. hec in bactris. medijs. psis dñata. toto oriente possessa. indies quoq; victrix et vestigio liberi patri atq; herculis signa circūtulit. Hec eadem nostra etate spurcissime turchoz genti subiecta tributuz pendere et iugum ferre miserrimum cogitur.

De magnesia et thessalia

Magnesia q̄s et thessalia nro tpe turchoz arma inuaserūt. nobilissimi mōtes olimpi⁹. pieris. ossa. pyn⁹. dus. insup et othris. laphitaz qdā sedes turchoz impio parēt. penes q̄s q̄nq; et lxx. vrbes fuisse olim plini⁹ affirmat. Totū peneū turchi possidēt. Inter flumina thessalia clarissimū iusteagoniphos. hic fluuius orit⁹ inter ossam et olimpū nemorosa pualle defluēs. l. ferme stadia pcurrit dimidio ei⁹ spacij nauigabilis. i eo cursu tempe vocant. q̄nq; milia passuū longitudine vltra visus hoīs se dextra leuag; leuiter pneris attolentibus iugis intus sua luce viridant. hac labit peneus viridi calculo. circa ripas gramie amen⁹ canoz⁹ auiū cōcentu. arripit amnē orchon nec recipit. s. olei mō supnatantē vt dictū ē ab homero breui spacio portatū abdicat. penales aquas dirasq; guttas genitas argenteis suis miscere recusans. hec plini⁹ de peneo. Tot xpianis bona turchoz arma eripuerē. quis nraz magis desidiā incusauerim. In thessalia rege fuisse tradit noīe grecū a quā grecia dicta sit. Helenū q̄s in eodē loco regnasse a quo helena nūcupata ē. Homerus tribus noībus thessalos appellauit. mirmidonas. helenas. et acheos. Hic sunt philaz angustie. persarum cede insignes. quā licet olim psaz impetū tenere turchoz tñ armis claudere transitu minime potuerē.

De Boecia

Est thessalia Boecia succedit ab ortu in occasuz poirecta euboicū mare criseūq; sinū ptingēs thebbaz claritate apud oēs ferme historicos noīata. Hic musis natale in eliconis nemore. hic saltus cytharō et hyfmenus amnis et fontes dirce arethusa et agappe. quā patria quodā liberi p̄ris atq; herculis fuit quā fortes produxi epaminūdā nō cedens athenis claritate. ciuitas ea nra etate exiguū castellū thebbaz et a turchis proximis annis cum reliqua Boecia occupatum.

De bellis grecia

Sequit⁹ bellis quā a nris appellata grecia. Acten. i. littus p̄isci vocauerē. mutato deinde noīe actica dixere. Homerus cūctos actica incolentes appellauit atheniēses cū nōdū edificata foret megra. Proten dit. aut actica ex boecia vsq; in histmū corinthiacū pte sui quā appellat megaris. Circa histmū vō colūna fuit in qua hic inerat titulus in pte peloponesum spectante. Hec poloponēsus at non ionia. in pte vō megara intuenēte. hec nō peloponesus s. ionia. Idē em̄ actici et iones fuere. Qui cū de finibus cū peloponesiaticis sepissime disceptassent hāc tādē cōmuni cōsensu colūnā erigi obtinuerūt. Actica quous saxosaz et sterilē. pleriq; tñ mirificis laudibus extulerūt. deorumq; domiciliū esse dixerūt. loca ipa possidentū et parētū heroū. In hac ciuitas atheniensis quodā nobilissima fuit nullius indigua p̄conij tāta eius supfluit claritas. Eadem nostro tpe pui oppidi specie gerit. In eo tñ saxo quo vetustū Minerie templū fuit. arx est p omnē greciam nominata. tñ opis magnitudine. tñ difficultate oppugnationis. hanc florentinus quidam maometho tradidit. Cum imploratis latinorū auxilijs nullius opem inueniret rura ei ob eam rem tradita inquis eum ignobile ducat.

De Peloponesso

Peloponessus actice iungit totius grecie arx quodā dicta. nā pter inhabitatiū in ea gētū nobilitatem atq; potētiā ipse loz situs p̄cipatū designat atq; impium. multi sinus insunt et promotoria multa. insignes etiā et p̄magni cheronesi. ipa loz varietate iocūdi. formā eius platani folio similimā dixere. longitudine et latitudine ferme parē. Ab occasu in ortū stadiorū mille. cccc. perimetros siue ambitus ommissis finibus vt polibio placet stadia quatuor milia continet. Arthemidorus aut supaddit. cccc. cui et plinius consentire videt⁹ ysidorū auctore secutus. Idē duo maria terrā ambire dicit ioniū et egeuz. Angustie vñ procedit istmos appellat. q̄nq; milia passuū latitudinis continētes. Has angustias pfodere demetrius rex. dictator. cesar gaius p̄ceps. domicius nero infausto (vt oīni exitu patuit) incepto tētauerūt. Hic corinthus nobil⁹ colōnia fuit. Greci p̄cipes postq; turchoz potētia in europā penetrauit ex mari ad mare producta p angustias muro peloponesum a reliqua grecia distinxerūt. murū examiliū appellauere. Hāc provinciam hodie moreā latini vocāt. in ea achaia continetur. messania. laconia. argos et archadia. quā mediū parinsule obtinet. Amurates expugnata thessalonica. subacta boecia. et actica pter athenas ad examiliū vsq; pro-

fectus pteritis grecis diruit murū. tributūq; annuū (cedētib; se peloponēsis) iperavit. At cū hūgari instāte iuliano cardinali. S. angeli aduers⁹ truchos armia sumpsissent. confectisq; nonnullis feliciter plijs amplius instarent vigerētq; hostes Constatinus qui postea apd constātinopolim imperavit ibiq; necatus est vt añ diximus. Huius provincie dispotus animo auctus z negare turchis tributū z examiliū instaura re non dubitauit. ob quā rē magna deinde pecūnia mulctatus ē z examiliū denuo destructū cū victor amu rates apd varuā hūgaros deuenisset deuicta cōstātinopoli albani q; cū plures peloponessum incolebāt sum ptis armis demetriū z thomā cōstātinī frēs regno deicere annexi sunt. nobile quedā greculū ad regni fasti giū assumētes vtraq; ps auxiliū maomethis implorauit. Illi nobilior ps visa iustior auxilia aduersus al nios demetrio fratriq; tradita. albā subacti priorib; dñis paruere maomethi. xv. miliū aureoz tributū per sum. Thomas q;uis hereditario iure impatorē se dicere posset cui⁹ maiores lōga serie grecoz nemini im parauere. metu tñ maomethi eo titulo abstinuit. Cū calix⁹ pon. max. xpianos pñcipes in sui pñficat⁹ in itio aduers⁹ turchos inuitaret existimauit thomas turchoz impiū pculdubio ruituz maomethiq; tributū negauit. Cū vero nō tā magnifica facta q; verba esse aiaduertit psoluto tributo z adiectis donis maome thi recōciliatus ē. Nūc vero si vera ē fama q; p hos dies allata ē violatē fidei maiorē subire penā cōpulsus maomethi. prsus subiect⁹ ē. peloponessus tota turchoz impio adiecta.

Achaia

Agredienti Peloponessum per angustias istius ad reliquam Græciā Strabo z Plinius occurrē acticā tradunt. Ptolomeus Achaiaz eius fines hoc modo describit. ab occasu Epyrum. a septentrione ma cedoniam z partem egei pelagi collocat. ad orientem eiusdem maris terminos ponit vsq; ad summum pro montorium. ad meridiem adriaticū pelagus iuxta littus qd acheol⁹ annis irrupit in corinthico sinu. Qd

si ita est actica. boetia. phocidē. thessalia. magnesia. etholia z acarnania achaia ipsa cōplectit. Idē tñ ptho-
lome^o alio loco mediterraneas peloponessi ciuitates enumerās elicē. burā. helenā. phereciā in achaia eē di-
cit. z pprā eē achaia intra peloponessū affirmat. nobis q̄ p nri opis instituto res peloponesiaticas z acti-
cas breuiter absoluit^o z ad occidentē festinam^o. Acarnania prior occurrit inter epirū boetiāq; protensam
cui etholia vel cōiuncta vel p̄mixta esse videt. hec hodie ducat^o appellat. Johannes vintimili^o natiōe sicu-
lus filiā suā dispoito acarnanie in matrimoniū dedit. Exinde vexantib^o acarnaniā turchis ac genez obside
tibus cū paruo eq̄tatu mare traiecit. obsessores inuasit. stragēq; memoratu dignā edidit. nam parua manu
ingentes fugauit copias salutemq; genero pepit. q̄ tñ paulopostea p̄ insidias capt^o a turchis regnū amisit.
epirū tñ eius adhuc nomie teneri ferūt.

De Epiro

Epyrus in occidua pte ab acroceraunis montibus incipit protendit^o q; versus oriētē vsq; ad ambzachi-
um sinū p stadia mille trecēta septētrionālē ei^o pte ptholome^o macedonie p̄iugi tradit. orientale acha-
ie vsq; ad ostia fluminis acheloi. occidentale lat^o ionico excipi pelago asserit. Strabo aufoniū hoc idē ma-
re appellauit. in epyro. xxiij. fuisse gētes theopōp^o tradidit. celebratissime chaones z molosi regnū qñq;
tenere pri^o qdē chaones posteri^o molosi q̄ p regū cognationē ex eacīdaz sanguine progeniti mirūmmo-
dū amplificati fuerūt. Penes q̄s dodone vet^o oraculū z nobile vigit. Orā hui^o terre maritimā felicē atq;
vberē tradidere. multeq; olim vrbes z oppida munitissima in epyro fuere. s̄ ppter populoz rebelliones q̄
bus cū romanis p̄tenderūt prouicia vastata ē. lxx. em epyrotaz vrbes a paulo emilio impatore funditus
euerfas esse auctor est polibius victis macedonibus z p̄se rege supato. Ex q̄b^o maximū numerū viris mo-
losoz extitisse z mortaliū centū z qñq;inta milia in seruitutē redacta. Plini^o veronensis hāc cladē macedo-
nibus attribuit. duasq; vrbes ruine adiecit. credo qz macedones epyrotarū imperiū obtinebāt. vtrāq; gen-
tem vno noie pliniū p̄phendisse. Apud epyrū actica pugna late memorabilis p̄missa est. in q̄ cesar august^o
marcū anthoniū nauali p̄lio vicit z sil^o egypti reginā cleopatrá. nā z ipsa huic certamini p̄ns fuit. Ob quas
rez victor august^o in ambzachio sinu vrbe p̄didit ei qz vocabulū indidit nicopolim. i. victorie ciuitatē. am-
bzachij sinus hostiū paulo q̄ stadia q̄tuor mai^o est. circuit^o stadia. ccc. amplexit^o. optia oī ei^o ex pte statio.
Ingredientib^o occurrebāt olī a dextra habitantes greci accarnones z appollinis citij tēplū quondā in tu-
mulo ad hostiū emīnēs cui cāpus subiacuit lucūq; habens in naualia. in q̄bus cesarvnum viginti naues de-
cimaz noie reposuit. ab vno remoz ordie vsq; ad deciremes adiūgens. Sinistra vō nicopolis est z epyro-
tarū colonia. Cassope nra etas epyrū artō appellat. Circa littus eius paucis añ annis profect^o regie classis
noie wilhelm^o marin^o triremes venetoz insecut^o p̄phēdit atz incēdit i eodē littore apd acroceraunios mō-
tes finiri hadrie nauigationē ionius incipe pelagus Straboni visum est. apud quē mare aufonium idē id
quod ionium esse apparet. cum Epyri oram aufonio abluī pelago affirmet.

De Albania

Que nūc albania dicat^o olī macedonie porcio fuit ad occidentē versa in q̄ dirathiū z appoloniā fuisse p̄-
didimus nō incelebres p̄isco seculo ciuitates. Sermo gēti neq; grecis neq; illiricis not^o. Credim^o
hoc gen^o hoīm ex albania quodā venisse q̄ vicina colchidi in asiatica scithia memorat^o vt sepe barbaraz in-
undatio nationū grece atz italie puicias occupauit. In hac terra potēs camusa fuit q̄ xpianus pntib^o ori^o
paz tenax catholice fide ad maomethis isaniā decliauit. S; q̄leuiter xp̄m deseruit tāfacile maomethis sa-
cra cōtempnit. redijt em ad paternā legē. z q̄uis vtrāq; religionē p̄tempserit neutri fid^o xpian^o tñ mori q̄
turch^o maluit. Paulo post cōstantinopolitanaz cladē morbo extinct^o Georgi^o scāderbech^o ei^o hereditatē
accepit nobili loco nat^o q̄ etatē pene omnē in armis p xp̄i noie pugnando p̄sumpsit. mltas z magnas tur-
choz turmas bello vicit z deleuit. solusq; quodammō regionē illam in euangelio xp̄i cōtinuit. q̄uis ho-
die hostili ferro petita magna ex pte deserta ferat. Rex alfonsus sepe milites in albaniaz misit z croyāvrbe
in ptātez acceptam a turchis defendit. Nepos scāderbechi ex fratre cū turchoz parti fauēs insidias patruo
moliret ab eo captus est z ad Alfonsiū missus in carcerē coniectus est. Calistus q̄s roman^o pontifex lauxi-
lia pecuniaria scāderbechio nō pauca misit. Elona in albania nō magna ciuitas est in portu maris sita q̄
breuissimus est in italia traiectus. hāc pazatetes primus ex turchis occupauit. rebellatē amirates recu-
perauit. nescio quod malū minat^o ytalie.

De illiria

Post albania illirice sequūt^o gētes ad occidentē septentrionēq; verse. hoc gen^o hoīm nostra etas sclā-
uos appellat. z alij bosnēses. alij dalmate. alij croaci histri carniq; nūcupāt. Bosnēses itroz^o ad pā-
noniā vergūt septētrioni expositi. reliq; adiacētes mari ad timaui vsq; fontes p̄tendunt. hinc aufoniū illic
pannoniam intuentes. Timauus aut in intinū adriatici maris sinū excurret. cuius fontem matrem appel-
lari maris Strabo p̄didit. In bosna rex gētis steffanus noie (sic em reges suos appellare p̄suevere) q̄uis
xp̄i religionem sectaretur. diu tñ baptismi sacramento abstinuit. sed anno supiore vocato ad se Johāne car-
dinali sancti angeli cuius sepe meminimus ab eo baptismatis vnda p̄fusus z sacris nostris rite iniciatis
turchis q̄bus cū federe iunctus erat bellū indixit. nunc paululū nutare affirmatur. In hac regione q̄pluri-
mum heretici possunt. quos vocant manicheos pessimū genus hominū. qui duo principia rez p̄dunt al-
terū bonoz alterum maloz. nec primatū romane ecclie tenent. nec xp̄m equalem cōsubstantialēq; patri es-
se fatentur. hoz cenobia in abditis z montiū conuallibus sita feruntur. in quibus egrotantes matrone ser-
uientes sanctis viris si euaserint ad certum tempus deo vouent. reddite sanitati permittentibus viris vota
persoluant. p̄miscue inter monachos p̄finito tpe viuentes. hanc labem nulla sedis apostolice decreta. nul-
la xpianoz arma delere potuerunt. Sinit ad nostrā exercitationē regnare hereticos dē^o.

De Dalmacia

In dalmacia raguseos magnis affecit cladib⁹ Steffan⁹ inter bosnenses et dalmatas ducatu possidens et manicheorum veneno infect⁹ qui et si christianos per insidias captos sepe turchis vendiderit nutrire tamen oratores romae et auxilia sedis apostolice petere non erubuit. et belli sumptus ex christianis petens quod gesserat in christianos nec defuere qui tam impijs verbis aures accomodaret.

De Croatia

In croacia australi mulier que nuptias comitis cum esset inferiore sanguine. mox praestantia et forme elegantia meruit. dum laxandi animi gratia ex castello in castellum obsequat subito turchorum internatu capta et apud eos aliquodiu detenta. impatiencia tandem mariti non pro auro redempta est. Querat fortassis aliquis ubi nam liburnia dimiserim? quam pmeasse antehendere ytaliam petentem insignis poeta commemorat. Confusi sunt ad modum puinci? at fines nec expedire noua facile est ne dum quis vetustissima possit absolvere. Plinius liburnie finem initium esse dalmatie dixit et tragurium marmore natum. in ea esse salona quam coloniam que ab iadera. c. et xij. milibus passuum abfuit. Iadera vero centum. lx. a pola distare. ex quo fit ut inter croatinos et dalmatas liburni sedes habuerunt. forsitan et croatini noui gentis nomen liburnorum loca inuaserunt nobis hec indicasse sufficiat. si quis cerciora desiderat prius eos enoluat auctores. Ptholomeus liburniam dalmatiam atque illiridem sibi confudit. et illiridi quidem a septentrionali plaga pannoniā occurrere dixit. ab ortu superiorem mysiā. ab occasu histriam. a meridie macedoniam et adriaticum latus.

De histria

Histria veteres ytalie parte tradiderunt in qua parietum et pola est et iustatinopolis quam caput histrie vocant in com? uenienter. italie tamen iugis adriatico sinu disiecta et in peninsule modum circumdata mari quam continenti applicat a tergo. lapidea est et motana regio quam prius albaniam vocauerunt. Plinius histriam adherere liburnie dixit Ex qua palam fit croatinos liburnorum loco succedere. Histria ab histro amne dicta ferunt quem a danubio in adriam fluere falso tradidere. cui errori et proponi? mella et nepos padiacola aures adhibuit. nullus enim ex danubio amnis in adriaticum effudit mare. Argonautarum eos fabula decipit quis per histrum ex mari potico in histriam vectos memorie proditum est. Praestat eos ex histro in sanum aduerso flumine nauigasse. deinde nauportum quem hodie labricum appellari putauerim. cuius paludem lugeum strabo appellat. Ex nauporto vero per montes humeris adnecta nauis in adriaticum puenit. Histri hodie sclauis sunt quibus maritima urbes italico sermone utantur vtriusque lingue peritiam habentes. pars puencie melior ea quam maritima venetorum impio subiecta est. Mediterranea domus austrie possidet. Oppidum s. viti quod ad flumen ticium situm est falsenes habet. Ex quo loco ad aqlegiam mille stadia est Tudidanus qui domuit histros tradidit finem italie musie flumini tradidere. In hac terra nihil etate nostra memoria dignum gestum esse accepimus. Quis australes et venetos magna de finibus contentio agitauerit. et vtriusque partis subditi armis prederunt. ad quos lites proponendas nos aliquando ab impatore missi quis inducias belli fecimus? et nouos terminos constituimus? vniuersas tamen lites amputare nequimus.

De Carnia nunc germanie puincia

Carni inter quos lapides enumerantur histros sequuntur. Sclauis tamen quorum sermo regionem obtinet carnos bifariam diuidunt duplicem carniolam esse dicentes. Alteram siccam et aquam indignam in qua histros ponunt et carnos. qui medios inter labacum et tergestum incolunt montes et ad tymanum usque perferunt. Alteram irriguam in qua flumen sanus ortum habet et nauportum quod labacum hodie appellatur et alij quod plures flumines. In hac prouincia dum fridericus imperator coronam regni theutonici apud aquenses ciuitatem peteret vltimus cilie comes et albertus imperatoris frater conuictis viribus labacum insigne oppidum ex flumine cui adiacet dictum obsidione cinxere. dum machinis omnis generis oppugnauere sed a friderici militibus non sine clade repulsi et castris exuti diuitem suppellectilem perdere. hoc oppidum sclauis et itali lublana vocat ex lugea palude sumpto vocabulo.

De Carinthia nunc germanie prouincia

Corinthia montana et ipsa regio carnis applicat ad ortum ac septentrionem stirie iuncta. ad occasum et meridiem Alpes, italas et forum iulij contingit. multe in ea valles collesque. feraces tritici. multi lacus. multi amnes quo-
rum precipue drauus qui per stiriam ac pannoniā in danubium fert haud inferior sauo. Imperium prouincie australes obti-
nent et archiduce appellat cui ea regio paret. Quoties nouus princeps reipublice gubernationem init solennita-
tem nusquam alibi auditam obseruat. non longe ab oppido sancti viti in valle spaciola vetuste ciuitatis reliquie vi-
sunt cuius romae temporis aboleuit antiquitas. Juxta in pratis late patetibus marmoreus lapis erectus est. huc rusti-
cus ascendit cui per successionem stirpis id officium hereditario iure debet. a dextera bos macer nigri coloris astat
ad sinistram pari macie deformis equus. frequens circa eum populus et omnis rustica turba. tum princeps ex aduersa pra-
torum parte praecedit purpurati eius praetores ambiunt vexillum ante ipsum et insignia principis comes gorcie qui palla-
cium curam gerit. inter. xij. minora vexilla praecurrit. reliqui magistratus sequuntur. nemo in eo comitatu non dignus hono-
re videtur nisi princeps per seipsum rustici specie ferens. agrestis euestis. agrestis pileus. calcensque et baculus in manu ge-
stus pastoris ostendit. quem postquam rusticus ex lapide venientem conspiciatus est sermone sclauico (sunt enim ipsi corin-
thiani sclauici) quis hic est inclamat cuius tanta superbium incessum video. respondunt circumstantes principem terre aduen-
tare. tum ille iustus ne iudex est salutem patrie querens. libere conditionis. dignus honore. est ne christiane cultor fidei et
defensor. respondent omnes est et erit. rursus ille. quo me iure ab hac sede dimoueat. At gorcie comes. lx. dena-
rijs abs te hic locus emitur. iumenta hec tua erunt boues atque equa ostendens. vestimenta quoque principis qui paulo ante
exiit accipies eritque domus tua libera et absque tributo. Quibus dictis rusticus leui alapa principi data bonum iu-
dicem esse iubet et surgens iumentaque secum adducens loco cedit. Princeps vero consensu lapide nudum gladium manu vi-
bras ad omnem se partem conuertit equum iudicium populo permittens. ferunt et aquam frigidam rustico allatam pileo bibe-
re tanquam vini usum daret. Deinde ad ecciam solitensem pergit quam in propinquo tumulto sita est sancti petri vocabu-
lum habens et olim pontificalis fuisse. ubi pactis sacrificijs princeps rustica indumenta deponit paludamentumque
induit. conuinctusque splendide cum proceribus in prata reuertitur ibique pro tribunali sedens ius petentibus dicit et
feuda confert. Fama est anno. d. cc. nonagesimo post christi saluatoris ortum impante Carolo magno ducem gentis
Aguone nomine ingens conuiuium prouincialibus praeparasse. et aggressibus quidem ad conspectum suum intromissis in uasis
aureis atque argenteis. nobilibus vero et magnatibus procul ab oculis collocatis fictilibus ministrare iussisse. Inter-
rogatus cur ita faceret respondisse. non tanta mundos esse qui urbes et alta palatia quam qui agros et humiles casas co-
leret. Rusticis qui christi euangelium acceperant. baptismatis unda purificatis candidas et nitidas esse aias. nobi-
les ac potentes qui spurcias ydolorum sequerentur sordidas ac nigerrimas. se vero pro aiaz qualitatibus instruxisse
conuiuium. Castigatos ea re nobiles cateruati sacre baptismatis vindam querentes breui tempore sub virgilio
et arnone iunianensibus episcopis vniuersos christi fide acceperant. Hinc honos inuestiendi principis rusticitati ducitur.
Fuit autem dux Corinthie venator imperij ad quem lites venatorum omnium deferbantur. vocatur in iudicio coram impa-
tore querelantibus non nisi sclauonica lingua respondere tenebat. Multa huius prouincie fuisse ornamenta come-
morat. multa praeuilegia. facile id creditur quod impatoris ludouici eius terre ducatum filio suo arnolfo primoge-
nito contulisse non ambiguum est. Est et alia huius prouincie consuetudo in oppido quod Elagesfurtius appellant
contra fures durissima. Si quis in furti suspicionem inciderit mox captus laqueo suspensus vitam finit. Sum-
pto supplitio pro triduum de suspitione iudicatur. si reum fuisse necatum inueniunt pedere cadaver infame sinunt donec
sua sponte consumptus decidit. Sin non depositum in cimiterio condunt. iustumque funus e publico faciunt et aie gra-
tas exequias. In hac prouincia comes gorcie vltius vir muliere corruptior impuberes filias media nocte ad
potum surgere copulit increpitans qui sine siti somnum agerent. cum pastoribus et bubulcis sepius quam cum nobilibus con-
uersatus est. Senex super glaciem cum pueris lusit. Inter vulgata storta frequentissime lauit. raro in aula pransus
est. solus cocum adiens ofulas in ipsa coquina vorauit. vestes induit viles ac punctas. pectus nudum et apertus
ostendit. oculi semper lacrimantes fuere. Quem cum aliquando ad se venientem fridericus imperator ex fenestra
intuitus esset me vocitas. age inquit o Enea principem qui ad nos properat contemplare. Si quem mundio-
res pulchrioremque videris aliquando effare. mihi cum satis principem comitemque considerassem feda rusticitas visa
est que dominatum assecuta egregium seruitio premeret. Huic vxor natione vngara. forma prestanti et audacia
plurimum virili vincula induit. mox vltici comitis cilie auxilio liberatus vxorem domo pepulit. nec diu post vi-
ta functus filios bone indolis adolescentes et matrem quam sibi similes reliquit heredes.

De stiria germanie prouincia

Stiria quam quondam valeriam inuenimus nuncupatam ad orientem pannonie iungit. latius eius septentrionale austrum
respicit. ad occidentem ac meridiem carnis et corinthus occurrit. eodemque prouincia montana est cuius in orien-
tem porrecta planities non quas habeat. Drauus ac mura insignes flumines terram irrigant. mura in drauum exone-
rat. ille in danubium. Urbium populi plerumque teuthones sclauici qui citra drauum rura colunt. Imperium australis
familie est in eo oppidum vetus quod ciliavocatur nonnulli Sillateu appellatum quondam existimant et opus fuisse lucij
fille. de quo re nobis nihil exploratum est. Multe ibi vetustatis reliquie visuntur et romanorum nomina principum sepulcra
lia marmora referunt. In eo praefuit etate nostro fridericus comes. qui cum esset in libidine praecipue et olim veronice co-
cubine incensus amore legitimam coniugem ex comitibus croacie natam sua manu interemisset. concubinam vero pater
eius hermannus ut est potentum iusticia et in praefluentem dimersisset vxores passim maritis abstulit. puellarum gre-
ges in pallacium rapuit. praecipuas per mancipijs habuit. ecciarum bona diripuit. monetarum falsatores. vene-
ficos. ariolos. nigromantes undique ad se conseruit. Et cuius anno iubilei iam nonagenarius indulgentia-
rum causa Romam petisset reuersus tamen nihilo melior visus est. Interrogatus quid sibi Roma profuisset
in praestitos mores relapso. Et calciator meus inquit ad consuendas ocreas post visam Romam rediit.
Huic vita fructus Adalricus filius successit. per cetera similis ingenio. tantum et eloquentia maior. Quo
sicut dictum est interfecto quatuor et viginti competitores hereditatis fuere. ut qui viuens undique bella co-

uerat moriens q̄s seditiones excitaret. Sed optimates terre possessionē impatori friderico tradendā censu-
erunt ea lege vt cōpetitoribus scōm prouincie cōsuetudinē in iuditio responderēt. Relicta vlrici armis de-
fendere que possidebat decreuit. Fridericus manu potenti cū plura castella obtinisset in cilia tādē recept⁹
est. Arces loci tradēte iohāne vitonitio natione bohemo. qui cū fuisset magister militie comitis accepta ce-
saris pecunia a p̄uge eius defecit. sed mox penitentia ductus grande ausus ⁊ in expiabile facinus tāq̄ sce-
lus scelere redempturus impatorē iā sibi secuz ⁊ cū paucis cilie morantem nocte cōcubia intercipe aggres-
sus est. Corruptis nanq̄ opidanoz plerisq̄ qui sibi aduenienti partem oppidi traderent. Hora cōstituta
cum octingentis equitibus intromissus cūcta miscere armis cepit. Affuit diuina pietas Friderico que illi
p̄ter cōsuetudinē in arce supiore ⁊ humana ope munitissima ea nocte dormiendū suaserat. proceres q̄ re-
manserant in oppido capti omnes in quos ⁊ Johannes vngadius cūctis stiriensibus opulentior cū Be-
orgio fratre abductus est. necnō Ulrico austriae cancellario. q̄uis esset ep̄s ⁊ ad ecciam confugisset parlyz
est vsq̄ adeo apud hoies nostri seculi diuina ⁊ hūana iura perierunt. Traditori bohemo diuiti spolio loci
pletato nō defuerunt ex illo tpe adiutores. Fama est ea q̄ celebris inter stiriensēs nobilem quēpiā fuisse cui
sepe in animū ceciderat ⁊ seipsum laqueo suspendere. id egre ferentem ex docto quodā viro remedium peti-
uisse aduersus eā temptationē. Consiliū datū p̄p̄iū vti sacerdotē cōduceret. qui sibi manente in arce quadā
solitaria singulis dieb⁹ rem diuinā faceret. paruisse nobilem atq̄ in annum ferme cōtinuasse nulla suspendē-
di cogitatione internueniente. Postremo rogatū a sacerdote vt p̄bitero vicino q̄ dedicationē eccie in proxi-
mo monte habiturus esset auxilio esse posset. licentiā dedisse p̄ponentem in animo paulopost sequi et sacr̄
interesse. stetit diu postea nunc vna nunc altera causa retentū. deniq̄ circa meridiē profectū agresti cuidas
in nemore occurrisset qui rem diuinā in monte peractam esse populūq̄ omnē abūisse diceret. cōtristatum
eo nuncio nobilem infelicē se esse dicentē qui eo diē sacrū corpus xp̄i non vidisset. agrestem consolari cepit
se veditur si vellet nobilis emere p̄miū quod interessendo diuinis meruisset. sagūq̄ nobilis petiuisse pre-
cij noīe. venditione facta nobilem nihilominus montē ascendisse atq̄ orasse in templo. reuersus autem in
proxima arboze suspensum agrestem inuenisse. sed postea diris cogitationibus haud quāq̄ vexatū fuisse
In hac prouincia decoctum sal ad vicinas regiones importatur. Ea ⁊ ferri mineras locupletas habet. Et
argenti fodinas non ignobiles. q̄uis in curia principū argentum haud multum effundatur.

De austria germanorum celebri prouincia

Austriam describere hoc loco haud necessarium existimamus. de qua propriam historiam edidimus. bre-
uibus tñ situs eius absoluet. hoc em̃ tpe diuisis esse terre limitibus. Austria olim pannonia superior
dicta. ab oriente habet hungariã. ab occidente bauariã. septentrionẽ eius bohemia ⁊ morauia terminant
ad austrum vñ montes stirie qui longo tractu ab alpibus deriuant. Latitudo eius triũ aut paulomin⁹ die
tar. Longitudo vñ duplo maior. terra nobilis. aquis irrigua. vitibus cõsita. ligni copiosa. agro feraci. pi-
scibus plena. vino adeo exuberat vt bohemis morauis schlesitis bauaris in dando vino satisfaciatur. exinde
q; q̃maximas opes colligit. Danubi⁹ eã mediã secat fluuius omniũ europe maxim⁹. Inter p̃cipuas eius
ciuitates est Vienna panoniorũ maximũ emporiũ olim flauũ appellata ambitu muroz duuz miliũ passũ
cingit fossatis p̃pugnaculis torribusq; ⁊ maximis suburbijis decorata. principũ austrie p̃cipua ⁊ dignissi-
ma sedes. In ea puinciales post obitum alberti cesaris friderico se cõmiserunt ea lege. vt si masculum pre-
gnans regina pareret tutor eius esset. sin feminã terre dñs. M̃ato vt p̃dictũ ẽ ladislao tutelã eius frideric⁹
accepit. Milites qui sub Alberto meruerat cũ stipendio se fraudatos diceret prouinciã latrocinij ac incen-
dijs vastauere. Eoz vexatio. xl. milibus aureis a friderico redempta est. cũ bohemis ⁊ hungaris excursio-
nibus in austriã facientib⁹. Ex sorozib⁹ ladislai senior wilhelmo duci saxonie nupsit. Iohãnes huniades
cũ regni hungarie coronã a friderico frustra repetisset cũ. xij. milibus equitũ ingressus austriã omnẽ agruz
inter Viennam ⁊ stirie mōtes diripuit atz incendit. Petentẽ ytaliã cesarẽ rogauerũ australes vt latislauũ q̃
iã p̃pe modũ adoleuisset in paterna hereditate apud se dimitteret. reiecta petitiõẽ auctoribus duob⁹ vñrico
altero cilie comite altero eyzingero sumptis armis rebellauere. Redentẽ ex ytalia fridericũ apud nouã ciui-
tatẽ obsidione cinxere. quib⁹ ⁊ heinricus rosensis natiõẽ bohemiã cũ ducẽtis eq̃tib⁹ ⁊ mille peditibus se
adiunxit. Et q̃uis a Nicolao pon. maxio iussi essent ne tutelã cesaris impedirent. Cõtemptis aplice sedis
mandatis ⁊ tãte maiestatis auctoritate derisa sceleratũ p̃positũ tenuere. Docta eo tpe Viennensis scola indo-
ctã sententiã protulit. que p̃ aplos ad futurũ cõciliũ interponendũ suspendi posse romani p̃sulis m̃adata re-
scripsit. Ciuitas viennensis ⁊ ois austria ex eo tpe in armis fuit sp̃ temeritate religionis penas pendẽs. Ces-
sit furenti populo frideric⁹ pusillũq; adhuc tenerẽ ea lege in manus comitis cilie tradidit vt puocat⁹ ad vñ
bẽ viennã p̃sanguineis vtriusq; ptis ⁊ amic⁹ de tutela. de oppidis. deq; ceter⁹ p̃tentionib⁹ principũ. q̃ voca-
ti puenisset arbitriũ diffinirẽt. Ladislaus summa populoz alacritate apud viennenses except⁹ cũcta ex volũ-
tate comitis administrauit. Ad cõstitutũ p̃ciliũ diẽ Lodouic⁹ bauarie ⁊ wilhelm⁹ saxonie duces. Albert⁹
q̃z brãdeburgensis Carol⁹ badensis marchiones puenere. Cũ multi ex bohemia multi ex hũgaria barones
impator legatos misit. quib⁹ ⁊ nos adiuncti fuimus. diu de iure ptũ disceptũ. s̃ cũ oia ex arbitrio victoris
agerent nec leges defenderẽt q̃ arma nō proterissent infectis reb⁹ discessus ẽ. Disceptata sunt oia q̃ p̃mise-
rant australes impatori. dictũ oẽ indictũ fuit. neq; lris neq; sigillis auctoritate habita barbara fide actum
In eo puẽtu ladislaus iohãnẽ huniades q̃ sibi regnũ a turchoz inuasiõẽ seruasset ad principat⁹ honorẽ
euexit. qui suggesto in magno foro apud carmelitas erecta sede sedens aurea regali paludamento ac dyade-
mate ornatus comitatũ ei bistricesem p̃misit. qđ eo in loco minime licuit. neq; em̃ regi hungarie sub impe-
rio romano maiestatem gerere ius est. s̃ tãta reuerentiã regũ q̃ta eis p̃ arma siue dat siue relinquẽt. Co-
mes cilie dũ regẽ quolibet impellit ⁊ ad se cũcta rapiens Eyzingeriũ viennensesq; p̃temptit. Concubinam
quã viro interfecto sustulerat reginali pene honore dignat. Ex fauore tandẽ regio cadit ⁊ annuẽte eytzi-
ngero e curia pellit. quẽ in exiliũ p̃ficientẽ q̃tuor tñ equites comitati sunt. Alberto marchione branden-
burgensi ne p̃ p̃temptũ a populo lapidaret ad portã vsq; vrbis securitatẽ p̃bente. Sed q̃feda ⁊ misera-
bilis eius fuga. tã supb⁹ ⁊ fauorabilis ei⁹ reddit⁹ fuit. M̃ã p⁹ annũ cũ iã ex bohemia rex redisset su adẽtib⁹
primoribus austrie baronib⁹ reuocatus. cũ mille equitib⁹ argento ⁊ auro fulgentib⁹ viennã repetit. cui ex-
tra portas vrbis ⁊ rex ad mille ferme passus exijt obuiã. ⁊ ois ferme nobilitas redeũti gratulata ẽ. Plebs
q̃z q̃ pauloã luti ac lapides in fugiẽtẽ iactare tentauit sternere viã floribus q̃ redeũti trãsit⁹ fuit minie du-
bitauit. vt ẽ in vtrãq; partẽ in modica siue annuerit siue oderit. Adira rez mutatio ⁊ ludẽti fortune ioc⁹. ey-
tziinger⁹ extra gratiã regis factus in castella sua recedẽs impatori quẽ grauiter offenderat reconciliatus est
Nec diu postea adeo supbierat q̃ ladislai regis ptes sequebant vt noue ciuitatis suburbia in qua cesare ab-
sente iacebat puerpa impatrix intrare p̃sumpserint ⁊ vrbẽ expugnare cõtenderit. qđ vbi nō successit exust⁹
que obtinuerat locis abierũt. Fuit sepe inter eos impatorẽq; ⁊ regẽ incassum tractata p̃cordia. neq; em̃ co-
mes cilie dũ vixit ex re sua existimauit vnanimẽs eẽ austrie principes At eo mortuo cũ eytziinger⁹ ex bohe-
mia missus ad cesarẽ leges pacis vtriq; gratas dixisset ⁊ iã q̃etura p̃pe diẽ austria videref interitus regis
subito nunciat⁹ nō solũ p̃cordiã pturbauit sed magnaz rez ⁊ reipublice xpiane salutarẽ exorientẽ spẽ proz
sus abrupit. Australes ⁊ a cesare ⁊ alberto frẽ de tradẽda gubernatiõẽ req̃siti prouincialiũ puẽtũ habuere
in quo legati cesaris seniori austrie principi (si erat impator) debere prouinciã dixere. Albertus suo ⁊ Sigis-
mũdi patrnelis noie regie ptẽ hereditatis exposcens suasq; calamitates ⁊ inopias tãto sanguini alienam
referẽs p̃miserationẽ inducere conat⁹ ẽ. Cõuent⁹ m̃sio fuit facturos prouinciales qđ ius eq̃tasue dictaret.
p⁹ q̃z frẽs inter se cõuenissent. Interea latrones trãsdanubiũ in austriã ad morauie flum̃is ripã munitũ lo-
cũ occupauere oẽz circa regionẽ rapinis atz incẽdijs vexare ceperũt. aduersus q̃s profect⁹ albert⁹ latrones
vi cepit. interfectisq; pugnãdo cõplurib⁹ q̃ngẽtos ⁊ q̃nquaginta ca ptiuos aduxit. ex q̃bus. lxxx. furca su-
spẽdit que res magnũ eã apud australes ⁊ nomẽ pepit ⁊ fauorẽ. Elric⁹ vñ eytziinger⁹ cũ visitato apud no-
uã ciuitatẽ friderico impatore cui⁹ ptĩ studebat viennã repetisset vocat⁹ ab alberto nihil mali suspicãs fidẽ
ter eũ adiit a q̃ mox capt⁹ in vincula cõiect⁹ est ⁊ in priuato carcere clausus. Indigna res visa ciuib⁹ mur-
murare. dãnare oẽs factũ nemo tñ auxiliũ misero ferre voluit. Impator sepe rogat⁹ viennã petere aliq̃diu
distulit. verit⁹ ne qua fraus inesset. interim Sigismũd⁹ ex atthesi viennã descendit. deniq; ad nouã ciuitatẽ

profectus principatus insignia ab impatore accipiens p veteri consuetudine in eius verba iurauit. in qua solennitate albertus affuit. qui paulo post cum sigismundo viennam repetiit et ambo aduersus impatorem conspiratas austria sibi subigere conati sunt. quorum studia sentiens impator viennam petere statuit et accersito ludouico bavarie duce magni nominis principe eo se contulit impatrice sequente. appropinquantemque populus obuiam prexit. Albertus vero et sigismundus nobili comitatu extra urbem impatorem salutauerunt. habebat albertus tria circiter equitum milia in armis expedita que non longe a vienna in quodam tumultu impatori se ostendarunt magnamque metum venienti incussere. suspicionem auxit albertus qui sepe ad eos profectus et seorsum locutus insidias apparasse cesari videbatur. Ferunt ei militie ducem alberto dixisse. facile si libet hodie vienne te dominum atque austria facio. nam quod prohibet quo minus fridericum impatorem eiusque comites intercipiam. innue tamen. soluta deinceps hereditatis questio erit. victori leges atque homines fauent. Subdubitasse albertum aliquantisper. demumque respondisse poteram ignorare si quod ais me ignorare fecisses at mandare turpia non possum. postquam introgressi urbem sunt albertus et sigismundus in domo que pragensis appellatur simul habitauere. impator priuatas ciuium edes incoluit. arx prouincialium nomine custodiebatur. Conspirauere sigismundus et albertus eam nocte aggredi et irruere armataque militum manu ingressi iter iureiurando se obstringere non redituros domum nisi arce intrassent. Sensere ciues morisque arma sumentes presidium in arce maius collocare. instabat ciuile bellum et atrox pugna per arce nec dubium videbatur quod magno suo malo principes commissuri plerumque essent. Stetit diu res in ancipiti. ciuibus tueri arce stabile propositum erat. ducibus que arce intrare iurassent turpe videbatur. infecta re domum reuerti atque vim inferre plenum periculi erat. Postremo conuersum est ut ingressi principes arce paululum immorati potato vino exirent atque ita delusa magis quam impleta religio est. Postridie arx consensu prouincialium in tres partes diuisa duas acciperet albertus et sigismundus reliqua impator. Belectique prouinciales sunt que lites fraternas dirimant et summa illis prestat data. sed graue iudicium prepotentes est. Mobilitas et ecclesiarum principes impatori fauentiores sunt. plebei albertum preferunt magno se iudice quodque tues. Multa sunt in hoc cesare que laudare possis. corpus egregium et spiritus impatore dignus. animus sedatus ac tranquillus. ingenium perspicax. memoria tenacior. religionis ardens zelus. ingens cupiditas pacis et otii. Singulari virtute in quibus homo diligit dignaque premio ducit. edificat splendide. ortos tamen et gemas plus equo admirat et amat. et in rebus gerendis tardior ac remissior est. tenace plerique accusauerunt et ad rem minus attentum. id fecere proximi antecessores sigismundus et albertus cesares. quorum prodigalitati cuiusvis operata liberalitas videri auaricia potest. Ceterum fridericus nec sua profundit nec aliena diripit. vbi factisue temperas. Albertus frater eius longe dissimilis. celer in aggrediendis rebus belli et glorie appetens. periculi contemptor audax. laboris patiens. manu atque ingenio promptus. pecunias inter amicos parit ac profundit. inter opes pauperum in paupertate diues. nullius rei magis quam fame auarus. **De Moravia germanie prouincia**

Procedenti per austria in aglonem morauum occurrunt gentes feroces et rapinaz auda inter hungaros bohemosque transdanubium sita. Hanc prouinciam euo nostro Sigismundus impator alberto genero suo. qui postea impauit dono dedit. Rebellante et impata facere recusante albertus magnis affecit cladibus. nam supra quingentas villas una excursione percussit. mortales multos neci dedit. pecuniam omne pene abegit. iugumque ferre perfida gentem coegit. In hac prouincia ciuitates et oppida romane ecclesie ritum tenent et catholice fidei consentiunt. Barones omnes ferme Hussitarum labe infecti sunt. Hic cum verbum dei predicaret Johannes capistranus et in errores Hussitarum vehementer veheret baronibus non parui nominis quem Esernaboram vocant secuta peruersio. qui relictis priore perfidia cum duobus milibus subditorum veritatem romane sedis amplexus est. Prothasius filius eius doctrina et moribus clarus non diu postea Olomucensis ecclesie pontificatum obtinuit. Ea eunica ciuitas morauorum episcopalis. Regnum aliquando inter morauos fuit latissimum ac potētissimum. quod usque ad filium Svatocupi durauit. cuius fortunam in bohemicam conscripsi historia. At cum filius suatocupi ecclesiarum dei spernere cepit re gentium genti adeptus est. quod postea romani cesares in bohemia trasterunt. In hac prouincia complura sunt oppida plena populo et opibus abundantia. inter que Brunnia principatum obtinet. znouma sigismundi obitu memorabilis. hac nulli transitus patet nisi armato potētioribus. latronibus omnes additus obsidentibus. Sermo gentium mixtus est theutonicus et bohemicus. superant tamen bohemi quorum est regionis imperium. que gentes olim morauam incoluerint non facile dixerim. quibus ex lectione ptolemei accipe licet martomani et sudini cadique morauam et austria que transdanubium iacet incoluisse videntur.

De Slesia germanie prouincia

Slesia post morauam sequitur haud ignobilis prouincia quam flumini Oderam plabit. inter omnes germanie nationes late cognitus. fontes eius hungarie montibus que Slesie ad orientem iungunt mare balthicum cursus terminat. Longitudo regionis circiter. lxxx. stadia. Caput gentis wratislavia est amplissima ciuitas ad ripas odere sita priuatis ac publicis edificiis magnifice ornata. cuius episcopi maiores nostri aureum vocauerunt. Hussitarum bella luteum reddidere. In hac urbe regnante apud bohemos wencezlao orta seditione consules quorum prima prestat est per fenestras ex portu in forum precipitati. gladiis ac lanceis irate plebis excepti diu spectaculum prebuerunt. cuius rei auctores sigismundus impator paucis post annis securi percussit. Duces Slesie multi numero inter quos paterna hereditas per capita diuiditur hinc scissa multas in partes prouincia frequentes calamitates incurrit. crebris exposita latrocinis. Inter hos duces unum esse ferunt nomine bulconem quem apolicesem appellant. Qui glogouie residens delitiis ac voluptatibus deditus usque adeo insanauit ut neque inferos neque superos esse diceret. animasque cum corporibus suis prius interire putaret. Ecclesiarum vel nunquam vel raro ingressus est. Sacramentis christianis prorsus abstinent nisi quod abusus mirimonio uxore que sibi ingrata esset relictam alteram superduxit. que ne pellex appellari possit non nisi per solennia mirimonii coniungi voluit. Slesite sub impio bohemos constituti sunt. nunc tamen impata facere detractant. Georgium nouum regem admittere recusantes. wilhelmum saxonie ducem secuti. que regnum bohemie ad se pertinere affirmat propter iugem que latislai hungarie atque bohemie regis soror fuit. Gladius eius litis arbiter erit. Sermo gentis maiori ex parte theutonicus. Quis transoderam polonica lingua prouidet. Quod quam rem non immerito quidam hoc in loco germanie terminum esse oderam putauere. Quis idem flumini in septentrionem vergens germanicas partes ripis ambobus alluit.

De Polonia sarmatica

Libet in hac parte germanie linq̄re fines ⁊ ad orientē ac septentrionē sarmaticas inuicere gētes. Polo-
nia vasta regio ē q̄ Slesie ad occidentē prochia. hūgaris. lituanis ac prutenis cōtermina. Hic cracouia ē
p̄cipua regni ciuitas. in q̄ liberaliū arcū scola floret. Sbigne⁹ hui⁹ vrbis p̄fuit ep̄s līaz doctrina ⁊ morum
suauitate insignis. a quo plurimas accepim⁹ epl̄as multo sale ⁊ romana elegātia p̄ditas. cui ob singula-
res virtutes romana eccl̄ia insignē cardinalat⁹ honoris rubentē pileū misit. Ciuitates polonie p̄ter cracouia
paz nitide ⁊ materia lignea ferme oēs dom⁹ cōponūt plerasq; luto liniū t. plana regio ⁊ nemorosa est. po-
tus gēti cereuisia ē ex tritico atq; humulo facta. vini rarissim⁹ vsus. nec vinee cultura cognita. ager cereris
ferax. multa gēti armēta. multa feras venatio. equū siluestre p̄ter cornu ceruo similē edūt. feras q̄s boues
venāt q̄s p̄isci vros vocauerē. pisce ac volucrib⁹ abūdāt. argēto atq; auro inops terra. vectigalia regi pua
Regnū in q̄tuor ptes diuisere maiores. has p̄ circulū anni rex ambit. q̄libet p̄s trib⁹ mētib⁹ regē ⁊ curiam
pascit. q̄b⁹ exactis ad alterā pte fit trāsīt⁹. Statuta sunt q̄ p̄stare prouiciales optet. si māserit vltra p̄finitus
t̄ps rex suo viuere sumptu cogit. Cū rex gētis patrū nostroz tēpestate obijisset relicta filia wilhemus dux
austrie i m̄rimoniū eā accepit. illiq; reg⁹ p̄fect⁹ ē. Nō placuit polonis rex theutonic⁹. Vlatislau⁹ ex lituania
vocauere electoq; wilhelmo cōiugē ei⁹ ⁊ regnū nouo regi tradidere. Gentilis fuerat vlatislau⁹ ⁊ ydola col-
luerat. sed baptisma cū regno suscipe nō recusauit. cōuersus ad xp̄m religiosus se principē gessit. multos ex
lituanis ad euāgeliū traxit. p̄fificales eccl̄ias nōnullas crexit. ep̄os magno honore prosecut⁹ ē. inter eq̄tā
dū q̄tiēscūq; turres eccl̄iaz inspexit detracto pileo caput inclinauit. deū q̄ coleret in eccl̄ia venerat⁹. Cū tarta-
ris regni limites infestātib⁹ feliciter dimicauit. prutenos maximo bello vicit. de q̄ inter res prutenicas me-
morabim⁹. Ex priore cōiuge prole nō sustulit cū q̄ m̄rimoniū haud legitimū fuit. ex sc̄da iā ferme nona-
genaria duo nati sunt filij Vlatislau⁹ ⁊ cassinur⁹. eo mortuo vlatislau⁹ regnū polonie accepit. Cassinur⁹ li-
tuaniae ducatū cōsecut⁹ ē. prior q̄s ad hūgarie regnū accersit⁹ in bello turchoz vt añ narratū ē cecidit. qua re
cognita solliciti poloni p̄ceres d̄ successore fridericū marchionē brādeburgēse q̄ puericiā i regē trāsegerat li-
guāq; gētis ⁊ mores tenebat vt regnū acciperet rogarūt. respōsum datū ē Cassinur⁹ lituanie ducē q̄ frater esset
defuncti regis heredē extare sciscitari eius animū optere cui fraternū p̄nūq; regnū cupiētī impedimētum
afferre e dignitate sua frideric⁹ nō duceret pari ex moderatiōe ⁊ albertus bauarie dux erga vlatislau⁹ alberti
filiū vsus ē q̄ bohemiae regnū sibi oblatū recusauit. Frideric⁹ quoq; impator ⁊ ab hungaris ⁊ a bohemis
ad hereditatē vlatislai vocat⁹ nūq; audire sustinuit q̄ patrueli p̄iudiciū faceret. Ingēs laus n̄re etatis ⁊ ma-
gnū decus germanici nois. q̄uis nō ambigo esse aliquos q̄ nō tā iusticie q̄ ignauie tradūt alienis regnis
quēpiā abstinere. ego qd̄ recti specie h̄s nō laudare nō possum. Cassinur⁹ aut ⁊ si difficile a lituanis dimit-
teret q̄ suū apud se principē retinere cupiebāt. in poloniā veniēs pacificā regni gubernationē accepit. nec
dū postea sororē vlatislai regis duxit vrozē. multa ei aduersus fratres theutonicos qui sancte marie appel-
lant bella fuere. de quibus in rebus prutenicis referemus.

Lituania

Lituanica et ipsa late patens regio polonis ad orientem annexa est palustris ferme omnis et nemorosa, witoldus huic profuit vlatislai frater, qui relicto idolorum cultu cum regno polonie christi sacramentum accepit. Magnus witoldus diu nomen suum tempestate fuit, quem subditi adeo timebant ut iussu laqueo se suspendere parere potius quam principis indignationem incidere voluerit. Detractantes impiis insutos versusina pelle, viventibus versis quos ea ob causas nutrebat, dilaniandos obiectavit, crudelibus quoque alijs affecit supplicijs. Equitibus arcum ipsum testum gestavit, si quem aspiciatus est aliter incedere quam voluit confestim sagitta perfodit, multosque per ludum interemit sanguinari carnifer. Ut esset inter populares et ipsum principem certum faciei discrimen radere barbam omnibus impavit, id ubi successit, facilius enim cernitis quam barbe tacturam feratis, totus ipse mentus et caput perdidit capitale intermiat supplicium. Si quis puicilius pilos faciei capituliue deponeret, Rex a cesare sigismundo lituanorum appellatus prius obiit quam legati diadema ferentes se pervenirent. Successor Sindrigal versus nutrivit quam sueta ex manibus eius panem accipe sepe in silvas vagebat, redeuntis versus ad thalamum principis ostia queque patebant ibi conficere ac pulsare pedibus ostium cum fames affuit consuevit, cui princeps aperiens cibum prebuit. Conspirare nobiles alique adulescentes adversus principem atque versus modum secute sumptibus armis cubiculi principalis ianuam conficere, credidit Sindrigal versus adeo ostiumque aperuit ibique mox ab insidiis confossus interijt. Provincia deinde gubernatio ad casimirum pervenit. Ad lituanos estimo tempore difficilis transitus est, palustribus aquis cuncta ferme obsidentibus, hyemis prebet aditum astrictis gelu lacunis, mercatores super glaciem ac nivem iter faciunt, plurimum dierum cibaria in vehiculis ferentes, nulla certa via meat (sicuti in mari sident) cursus ostendit, rara inter lituanos oppida neque frequentes ville. Opes apud eos precipue animalium pelles quibus etas nostra sobellinos armelinosque noia indidit, versus pecunie ignorat, locus eius pelles obtinet, viliores cupri atque argenti vices implent, per auro signato preciosiores accipiunt. Magna trone nobiles publice cubinos habent permittentibus viris quos mirimonij adiutores vocant. Viri turpe est ad legitimum coniugem pellicem adijcere, solvunt tamen facile mirimonia mutuo consensu et iter atque iter nubunt, multum his cere ac mellis est, quod siluestres in silvis apes conficiunt, vini rarissimus versus et panis nigerrimus. Armata victus prebent multo lacte utentibus. Sermo gentis sclauonicus est, latissima enim est hec lingua et in varias diuisa sectas. Ex sclavis enim alij romanam ecclesiam sequuntur ut dalmate, croatani, carni ac poloni. Alij grecorum sequuntur errores ut bulgari, rutheni et multi ex lituanis. Alij proprias hereses inuenere, ut bohemi, moravi, bosnenses, quorum magna pars manicheorum imitatur insaniam. Alij gentili adhuc cecitate tenentur, quemadmodum multi ex lituanis et idola colentes, horum magna pars eum nro ad christum conversa postquam vladislaus in ea gente polonie regnum accepit. Huius ego iheronimus pragensis sacris litteris apprime eruditus vite munditia et facundia singulari claret qui annis supra viginti in heremo camaldulensi in appennino etrusco penitus egit, hic oriente apud bohemos hussitarum heresi fugiens pestifer vir in poloniam transiit, ubi acceptis litteris a vlatislao rege commendaticijs perducatur euangelium christi ad witoldum principem in lituaniam penetravit multosque populos witoldi favore fretus ad salutiferam dei nostri fidem convertit, venitque tandem ad sinodum basiliensem vocatus a iuliano sancti angeli cardinali, cum de rebus bohemicis agere narrabat hic multa de lituanis que pene incredibilia videbantur. Audiebam ego ex alijs eius dicta nec mouebar ut credere, libuit audire hominem atque ab eius ore relata cognoscere, comites mei fuerunt nicolaus castellanus qui tunc iuliani cardinalis domus regebat, bartholomeus lucemanus archiepiscopus mediolanensis scriba et petrus noxetanus cardinalis firmani secretarius viri graues et docti hominem in cella transibenum apud carthusienses conuenimus, cuius hec narratio fuit. Primi quos adiit ex lituanis serpentes colebant, preffam milias suus quisque in angulo serpentes habuit cui cibum dedit ac sacrificium fecit in feno iacenti, hos iheronimus iussit omnes interfici et in foro adductos publice cremari, inter quos unus inuentus est maior ceteris quem sepe admotus igni consumere nullo pacto valuit, post hos gentes reperit que sacrum colebat ignem eumque perpetuum appellabat, sacerdotes templi materiam ne deficeret ministrabant, hos super vita egrotantius amici consulebant. Illi noctu ad ignem accedebant, mane vero consulentibus nostra dantes umbram egroti se apud ignem sacrum vidisse aiebant, qui cum se calefaceret signa vel mortis vel vite ostendisse, victurus egrotus facies omnia igni, si dorsum ostentasset mortuum prehendit, testari igitur et rebus suis consulere suadebant. Delusiones hanc esse iheronimus ostendit et persuaso populo delecto templo ignem dissipavit christianosque mores induxit. Profectus introitus aliam gentem reperit que sole colebat et malleum ferreum rare magnitudinis singulari cultu venerabat. Interrogati sacerdotes quid ea sibi veneratio vellet, responderunt olim pluribus mensibus non fuisse visum sole quem rex quidam potentissimus captum conclusisset in carcere munitissime turris, gigante deinde opere tulisse soli ingentem malleo perfregisse turri solemque liberatum hominem restituisse dignum itaque veneratum instrumentum esse quod mortales lucem recepissent. Risit eorum simplicitatem iheronimus inanemque fabulam esse monstravit, sole vero et luna et stellas creaturas esse ostendit, quibus maximus deus ornauit celos et ad utilitates hominum perpetuo iussit igne lucere. Postremo alios populos adiit que sacram coluere silvam ut que arbor perierat fuit eo cultu digniore putare. Predicauit huic genti pluribus diebus fidei nostre aperientes sacramenta, denique ut silvam succideret impavit, ubi populus cum securibus affuit nemo erat que sacrum lignum ferro contingere auderet, prius itaque iheronimus assumpta bipenni excellentem quodam arborem detrucauit, tum secuta multitudo alacri certamine alij ferris alij dolabris alij securibus silvam deiciebant, ventum erat ad medium nemoris ibi quercum vetustissimam et ante omnes arbores religione sacram et quam potissime dei sedem putabant percutere aliquodiu nullus presumpsit, postremo ut est alter altero audacior intrepidus quidam socios que lignum insensatum percutere formidaret eleuata bipenni magno ictu cum arbor cederet arbitraretur tibi suam percussit atque in terra semianimum cecidit, attonita circa turba flere, quare iheronimum accusare que sacram dei domum violare suassisset neque iam quisque erat qui ferrum exercere auderet. Tum iheronimus illusiones demonum esse affirmans que decepte plebis oculos fascinarent, surgere quem cecidisse vulneratum diximus imperavit et nulla in parte lesum ostendit, et mox ad arborem adacto ferro adiuvante multitudine ingens onus cum magno fragore prostravit totumque nemus succidit. Erant in ea regione plures silve pari religione sacre ad quas dum iheronimus amputandas pergit mulierum ingens numerus ploras atque eiulas vitoldum adiit sacrum locum succisum querit et domum dei adeptam in qua diuinam operem petere consueissent, inde pluias, inde soles abstinuisset, nescire iam que in loco deum querant cui domicilium abstulerit, esse alique minores lucos in quibus dii respondere solebant eos que delere iheronimum vellet, qui noua quidam sacramenta introducens patrum more extirpet, rogare igitur atque obtestari ne maior religionem auferri sinat, sequuntur et viri et mulieres nec se ferre posse nouum cultum asserunt, relinquere potius terram et patrios lares quam religionem a maioribus acceptam dicunt. Ad hoc ea re vitoldus veritusque populorum tumultum christo potius quam sibi deus

se plebē voluit reuocatisq; lris q̄s p̄sidib⁹ puñciarū dederat. iubēs parere Iheronimo hoīes ex prouincia decedere. iussit hec nobis iheronim⁹ p̄stātū vultu nihil hesitās ac p̄ iuramentū affirmavit. dignum fide ⁊ g̃litas sermonis ⁊ doctrina oñdit ⁊ viri religio. nos que accepimus immutata retulim⁹ veri piculus nō assu-
mimus. p̄suasi tñ ⁊ nos ⁊ comites ab eo recessimus.

De Russia

Rutheni quos appellāt cossanos vt Strabo videt lituanis cōtermi sunt. gēs barbara incōpta. apud quā opulentē ecclīaz obtinuit ysidor⁹ cardialis sabinensis. cui⁹ supra mētionē fecim⁹. In hac gente ci-
uitatē p̄maximā tradūt nogardiā appellatā. ad quā theutonici mercatores magno labore pueniūt. magnas ibi opes fama est. ⁊ multū argenti pellesq; p̄ciosas vendētes atz ementes. pōderato argento nō signato vtū-
tur. lapis in medio fori q̄dratus est quē q̄ ascendere potuerit neq; delectus fuerit p̄cipatū vrbis assequitur
p̄ ea re q̄ armis dimicauit sepeq; vna die plures ascendisse ferunt ⁊ sepe seditiones in populo emerfere.

De liuonia nunc germanie prouincia

Liuonia deinde xpianorū vltia prouinciā ad septentrionē ruthenis iūgūt. Tartari eā sepe incurrunt. in q̄ nostra etate magnas acceperūt strages. frēs teuthonici qui b. marie vocātur hāc armis q̄siuere ⁊
xpī sacra suscipe coegerūt. cū esset antea gentilis ⁊ ydola coleret. Eā alluit ab occidente mare balthēum qd̄
pleriq; veterū oceanus esse putauerunt. nōdum septentrio vt hodie cōgnit⁹ greci atz italici fuit. xpīana re-
ligio hāc orbis ptē nō generi aperuit q̄ ferocissimis gētib⁹ deterfa barbariā mitioris vite cultū oñdit. bal-
theus sinus adeo late patet vt incōpte magnitudis apd̄ aliq̄s videat. Origo ei⁹ ex britanico mari ducitur.
qd̄ germanicū appellari p̄t. nā ⁊ germanie magna ptē alluit. Ostiū ei⁹ in occidentē est nōlōge a cheronosso
cimbrica quā daciā hodie vocāt. Excurrēs aut in orientē in septentrionē pandit insulasq; magnas ambit.
Occidentale litt⁹ noruegi occupāt. ad septentrionē semiseros hoīes esse tradūt. cū q̄b⁹ nullū lingue p̄merciū
nauigātes habēt signis tñ ⁊ nutib⁹ p̄mutare merces ferunt. meridionale litt⁹ saxonibus ⁊ prutenis tradi-
tur. orientale vt diximus liuones tenent.

De massagete

Inter liuoniā ⁊ prussiā paruā terrā eē ferūt vni⁹ ferme diei latā itinere s̄ lōgissimā a prutenis ad liuones
quā massagete colūt gēs neq; gētilis neq; vere xpīana. polonorū impio parēs. atz hinc regnū polonie
ad mare p̄tendit ⁊ balthēū quē dixim⁹ sinū redeūti ex liuonia in germaniā p̄ littus balthēi maris.

Prussia nunc germanie prouincia

Post massagetarum pruteni se obiciunt qui ripas utraqueque, vistule amnis accolunt. Is est sarmacie atque germanie terminus. Qui exoritur in montibus qui poloniam hungariamque dirimunt. parte polonie irrigat. prussias vero quod longa est percurrit. ab oppido torni usque dantiscum qui in loco balthici influit. Hunc fluvium alij vistulam ut diximus quibus etatis nostre sermo congruit. Alij instulam. quodam instulam vocauerunt. quod ultra fluvium est sarmatici iuris fuit. quod citra germanici. ad orientem ac meridiem masonite poloniamque rura colunt. occidentem saxonem occupant. aquilonem balthici maris excipit littus. frumenti ferax regio est. aqua irrigua et plena colonis. multa ambiciosa oppida. multum maris limiosi reflexus amenam efficiunt. pecorum ingens vis. multa venatio. piscatio dives. Elmerico olim hanc terram incoluisse iordanus tradidit. qui tempore gothi ab insula scandia incognitas descendere. qui per instulam (ut ille ait) vimerigorum terras invaserunt. Ptolomeus autem a maxobios et alanos venedes ac sitones penes instulam fluvium habitare affirmat. Barbara hec gens et ydolorum cultrix usque ad fridericum imperatorem eius nominis secundum fuit. Sub eius vero imperio cum amississent christiani theolomaidem sive civitatem fratres theutones quos sancte Marie diximus appellari inde fugati in germaniam redire. viri nobiles et rei militaris periti qui ne per oclum marcerent fridericum accedentes prussiam germanie coterminam christi cultum spernere dixerunt. Sepe illi gentis homines in saxonem ceterosque vicinos excurrere. ingentem vim pecorum atque hominum abigere. esse in animo sibi persequere barbaram gentem. annuatim imperator. provinciam quam fratribus perpetuo iure possidendam tradat si eam armis acquirant. iam enim masonite duces qui se eius terre et dominos affirmabant ius suum fratribus cesserant. Grata oblatio friderico fuit qui collaudato proposito quod voluere fratres sub aurea bulla litteras processit. Illi sumptis armis brevi tempore quicquid prutenici iuris citra vistulam fuit occupaverunt. Erant tranato fluvio vetustam et late patulam quercus in castelli modum erectis propugnaculis iuxta ripam munierunt. ubi collato presidio ulteriores prutenos vexare ceperunt. pugnatum est sepe. per quercum et ingentes paganorum copie fugate et deletae sunt. bellum plurimis annis. productum est. ad extremum fortuna fratrum ipso arri dens omnem eis prussiam subiecit. victae barbare nationes iugum subire. Ex illo tempore lingua theutonica introducta est et cultus christi gentibus imperator. Ecclesie quoque pontificales erecte trans vistulam pomeraniensis. culmensis. sambiensis warmiensis. ad quam defuncto frisco episcopo civitatem nostram postulavere canonici Calixtus scilicet pontificis. max. annuente senatu apostolico comedavit. Que una est illis in partibus suo iure iure. nec subiecta fratribus. reliqui episcopi religionis habitum gestare optet. Quo in loco munitam quercum fuisse diximus. nobile oppidum exedificatum est quod marieburgum vocant. et arx nobilis atque amplissima. Hic sedes magni magni qui cunctis fratribus preest prussiam incolentibus. Sunt et alij duo in eadem religione magni. alter lituaniam regit. alter conventus alemanie gubernat. Theutones huius religionis inueteratos fuere ac propterea nemo ad eam recipit nisi theutonicus nobilibus ortus parentibus et cui propositum sit. per tuendo christi evangelio adversus salutifere crucis inimicos armis depugnare. Ob eam rem vestimentis albis utuntur nigra cruce insuta. barbaram omnes nutriunt exceptis qui in sacris altaribus serviunt. per canonicis honoris dominicam orationem usurpant neque litteras discunt. magne his opes nec minor potentia quam regibus. Sepe cum polonis de regni militibus receptis atque illatis gladiis contendere nec totis viribus belli fortunam experiri recusarunt. Cum vlatislao casimiri qui modo regnat. patre contraxerant ambe partes validissimas atque ingentes copias polonis lituanis et tartari iuncti erant quos duxerat vitoldus. Theutonici fratres ex tota germania vires consueverant. postquam prope ad. xx. ferme stadia uterque consedit. exercitus spe plenus et impatientes more prutenorum magis caduceatores quam bellum regi denunciarerunt et duos enses in quos stare victoria misit facta potestate ut quem vellet hostis eligeret. alterum sibi remitti iussit. Accepit vlatislavus alacriter nuntium donatoque caduceatore et viro retento gladio remisit alterum mox iussi sunt milites arma induere bellicosum signum datum. xl. milia equum in ambobus castris fuisse productum invenio. Vlatislavus tartaros et lituanos primum iure certamine iussit et polonis subsidiarias acies elegit. Contra prutenos auxilia in postremis habuit florentem ordinis sui militiam in exercitus fronte collocavit. commisso primo inermes quodam tartari et lituani magna strage ceciderunt virgebat tunc multitudo nec terga dare polonus metuentes audebant. atrox pugna supra cadauera occisorum edebat. nec tam vulnerat prutenus alacer quam excipere vulnus tartari videbat. Protractum est diu certamen. pacta ingens occisio lituani tartarique velut pecudes mactabantur. ac cum non sper hostis emergeret defessi tanta cede pacta theutones versare ferrum vix poterant et iam remissius pugnant. quod ubi vlatislavus advertit tunc primum polonorum aciem validam ac ferro rigentem inimitit. fit subita irruptio in staurasque pluvium. non tulere theutones recedens agnis impetum. impar pugna recedens ac fatigati militis fuit. oritur mox fuga ex parte fratrum. ferit terga polonus. Adversus ordinis ubi suos cedere videt. nec iam ullam in auxiliis spes esse advertit collecta militum manu hosti sese obiectavit. occidit. fit fedior fuga. nec primum theutonicus fugere quam polonus persequi desistit. Perierunt in eo bello ex parte fratrum multa hominum milia. inter quos viri primarii quos vocant promeratores equestri dignitate insignes cum ipso magnifico circiter sex cetos. nec polonis incruenta victoria cessit tartaris ac lituanis magna ex parte ceciderunt. bellum hoc anno decimo et. cccc. supra mille gestum est per christi salvatoris ortum. Prussia fortunam regis secuta omnis excepto burgomarie ad victorem defecit. Sed interveniente Sigismundo cesare pax inter fratres et polonum constituta est. percussusque fedus pecunia polono data prussia reddita fratribus. nec deinde usque ad friderici tempora qui nunc imperat in possessione agri sui turbata religio est. Sub eius vero imperio cum populares graue sibi iugum fratrum existimarent fedus inter se inire in hunc ferme modum ut. xvi. viri singulis annis certum in locis conveniret qui puiciale quas relas ad usus fratrum audiret nec sineret quicquam indigne vexari. Ex his quatuor ex religione viros assumi voluere. quatuor ex platis ecclesiarum. parique numero ex nobilibus ac civitatibus huiusque parere omne voluere. Per idem tempus diuisa inter se religio fuit. alij magni magistrum sequebantur. alij quodam commedatores qui magni regimen improbabant. Adversus ut populares sibi alliceret fedus ipsum incognito fratrum conventu approbavit. Fridericus quoque imperator eidem federi robur adiecit cautione tamen inserta ne per suas litteras ius religionis lederet. mortuo deinde magistro qui fedus acceperat et altero in eius locum successit nicolaus pon. max. legatum misit qui provinciam prussie inspiceret. cognitoque rebus statu quantum legatus retulit popularium fedus dedit. utque ab eo discederet anathema interminatumpavit. quibus pertinaciter in sententia perseverantibus ex consensu partium litteris ad fridericum cesarem deducta est. ad quem rursus causa cognita donato federe iussi pruteni sunt ad obedientiam fratrum redire qui eam provinciam e manibus infidelium suis armis viderant multoque sanguine coemissent. qui re civitatibus nuntiata mox arma in fratres populariter accepta sunt. ex quibus plures capti atque occisi. castella eorum eversa. arces a fundamentis eiectione quoniam et quinquaginta oppida in eam rebellionem conspiravere. sed cum non satis rem suam contra religionem sine externa ope tutam putaret casimirum regem polonicum sibi dominum asciungere devotum fratribus sanguinem qui fortunam patris eius

expti fuissent. ille cū exercitū puinciā ingressus dedētes sese ciuitates in ptatē accepit. cū q̄ frēs diu varia vi-
ctoria dimicarūt. plures fuere p̄gressus. inter q̄s memorabilior q̄ apud caniciū oppidū habuit̄ ē. xviij. mī-
lia polonoꝝ obsidionē in eo loco tenebāt. ī q̄s etiā rex ip̄e casimīꝝ fuit. oppugnabat oppidū dies noctesq̄
machinis admotis. Rudolphꝝ p̄iceps sagane vnꝝ ex slesie ducibꝝ tūc religionis ductabat exercitū. q̄ latu-
rus obsessis op̄e cū septē milibꝝ militū aggredi regē nō dubitauit. cōmissum ē plū in p̄spectu oppidanorū
summa vtriqꝝ p̄tentiōe atqꝫ ardore. cesis hinc atqꝫ inde cōpluribꝝ. cū suos referre pedē rudolphꝝ aiaduertit in
crepās ignauia fugientū intermiatusqꝫ necē acie sistit. ⁊ p̄gressus in mediū cū recēti pugnatoꝝ manu acre
certamē instaurat. hos sternit. illos p̄fodit. fit subita rex mutatio. vrgēte rudolpho cecidit polonꝝ. rursusqꝫ
casimīꝝ retinet suos pugne seipm̄ miscet ⁊ tanqꝫ ex integro p̄tinaci p̄tentiōe certat. occidit in pugna rudol-
phus. rex vō eq̄ deijcit. meliores ex vtracꝫ p̄te occubūt. Postremo cesum credētes poloni suū regē despera-
ta victoria fugā arripiūt. rex ab amicis adiutꝝ vix ex clade ereptꝝ ē. Rudolphꝝ morte sua victoria religioni
peperit. Ex polonis supra sex milia cecidisse ferunt. ex teuthonibꝝ q̄s nō pauci p̄ire. Post eā cladē res polo-
nica nutare apud prutenos cepit eo inclinātibꝝ pplis q̄ belli fortuna cōuertit. stat tñ adhuc anceps exitꝝ et
alteriꝝ marti iudiciū morat. Fēit inter hos frēs oli mortuo m̄gro cū de successore agereꝝ vnū fuisse q̄ rogatꝝ
eligere quē putaret religioni vtiliorē seipm̄ elegisse dicētē nolle deierare. scire se cogitatiōs suas. alioꝝ cor-
da ignorare. si magistratꝝ sibi cōmittat nō dubitare qñ reipublice bene consultū eat. mo tos eius verbis re-
liquos ad ministratiōem illi credidisse que saluberrima deinde fuit.

Saxonia magna germanie prouincia

Post prutenos saxonici nōmē icipit gēsvalida ⁊ latissima cui ab occidēte wesera ap̄d antiqꝫ visterguꝝ flu-
uiꝝ ē minū fac̄ pleriqꝫ vsqꝫ ad rhenū p̄iēdi saxones arbitrati sūt. aq̄lonazē plagā dari obtinēt ⁊ mare bal-
theū. ad meridiē frācones. baioarij ⁊ bohemi siti sūt. oriētālē plagam slesite silꝝ ⁊ prutem obtinēt. In his ter-
mis iclusi sūt thurigi. lusaci. pomeraniqꝫ q̄s oēs saxonici iuris eē volūt. priores tñ thurigos in ea t̄ra p̄sedis-
se q̄s saxones aiūt. hos em̄ grecā sobolē eē affirmāt. re macedonie classibꝝ aduectā q̄ thuringos multis bel-
lis defatigatos paternis agris deiecerit qđ mihi nō sit verisimile. Est em̄ vetustissimū in germanica terra sa-
xonicū nōmē cuiꝝ oēs veteres meminere. thuringos nemo antiqꝫ noīat q̄ germanicas getes enumerāt. In

aduentu primo francoꝝ q̄ tpe valentiniani cesaris germaniā intrāuere thuringos noīari repio. Ob quas rē male q̄drat historia veritati q̄ thuringos priores saxonib⁹ in germania fuisse p̄tēdit. Fatebor tñ saxonie li-
mites aliqñ minores fuisse aliqñ maiores nā sicut imperia ita ⁊ prouinciarū limites ex pte variant. Carolus
magn⁹ ipator infra cū saxonib⁹ bella gessit priusq̄ xpī cultū acciperet eosq̄ magnis afflixit cladib⁹. Postq̄
vō deficiente apd francos caroli magni genealogia romanū impiū ad teuthones oriētales redijt. Saxonum
aucta dignitas ē. inter quos plures impatores fuere. singulari prudētia ⁊ rex gestaz magnitudie clari. ma-
xime vō tres ottones q̄ sibiūuīre succedere de romana eccia optime meriti quoz virtute prolatos saxonie
fines minime dubitarim. Inter pomeranos q̄ orientē saxonie incolūt oppida sunt digna noīe Uismaria et
Sundis Brisuoldia Stetinū ⁊ Rostochiū. in quo scola liberaliū artiū haud p̄tēda. ⁊ hec q̄dē mari pxi-
ma multis ac diuitib⁹ negotiatorib⁹ habitatū ē. tñ mediterzaneis caminū pōtificialis ciuitas. cuius dioce-
sis latissima est. nec minor magūtina credit. Epūs loci romano dūtaxat p̄suli subest. Brādeburgēses in du-
as marchias diuidūt q̄z altera vet⁹ altera noua vocat. veterē marchiā plabi⁹ albis flui⁹. in cuius littoze
Stendalū ē oppidū ⁊ gadelenū ⁊ soltuedelū ⁊ ostroburgiū. Nouā marchiā interfecat fluuius odera haud
m̄lto inferior albi. In cui⁹ rippa francoꝝ dia ē diues emporiū ⁊ lucensis ciuitas. Spredo quoq̄ fluui⁹ eādē
p̄uincia irrigat equād⁹. tiberi. berlinū in ei⁹ littoze iacet. Est ⁊ aliō flumē hortellū nūcupatū qd Brādebur-
giū ex quo marchia nomē hz in duas ptes diuidit veterē ac nouā efficiēs. ibi ep̄alis sedes ē ⁊ marchionis
tribunal ad ei⁹dē fluminis ripā. Quelburgiū quoq̄ sitū ē pontificalis ciuitas. ⁊ circū nobile territorium.
cui p̄igenitza ē nomē multū refertū oppidis ⁊ marciali pplo plenū. Caput misnensiū ciuitas misna ē vnde
nomē regioni datū ē. hāc quoq̄ albis alluit fluui⁹. hic valida arx ⁊ in ea cathedralis eccia. In hac quoq̄ p-
uincia multa sunt oppida marciali pplo plena. ⁊ martinopolis in honore martis aveterib⁹ p̄dita mersebur-
giū hodie vocāt. Silr lipzg vrb⁹ diues mercatorū emporiū p̄claroq̄ studio insignitū. In thuringia nobile
oppidū ⁊ caput gētis Herfordia magūtino pōtifici subiecta studijs liberaliū arcū insignis. Muburgensis
quoq̄ ciuitas duci saxonie parēs. hec oīa iure saxonū vti⁹ ⁊ lingua isdē morib⁹ freti. Eterū veri saxonēs
madeburgēses nullo dubitate habent. Bremēses quoq̄. alberstatēses. hildesinēses. verdēses. brūsiuicēses
haniburgēses. lüneburgēses ⁊ lubicēses. In madeburga archiep̄al sedes habet. ⁊ in honore sc̄i mauricij
ex q̄drato lapide diues tēplū Ottonū nobile op⁹ ⁊ in eo sc̄i Florēti corp⁹. Credūt quoq̄ viam e sex ydrijs
ibi eē in q̄b⁹ vinū ex aq̄ factū a dño saluatore euāgelistaz tradit historia. hāc plebib⁹ ostendūt materia mar-
morea ē ac plucida vini capax q̄tū equ⁹ ferre possit. Alterā ac minore apud hildesinēses eē affirmāt. Alexi-
lū quoq̄ sancti mauricij hic quotānis ostendit. magistrat⁹ vrbis ius ciuile romanorū abbreviatū ⁊ saxoni-
ca lingua cōscriptū nō sine reuerentia custodit qd magni Caroli auctoritate firmatū tradūt. eoq̄ in decisioe
cāz circū vicine gētes recurrūt. magna ⁊ venerabilis eaz legū auctoritas habet. Bremēses gliaz suā ducūt
danoꝝ gentē ad xp̄m eē p̄uersam. Mō ē omitterēdum quod de halberstadio tradit. Hāc ciuitatē oltemia pla-
bi⁹ flui⁹. In medio vero tumult⁹ assurgit. in cui⁹ cacumie planicies ē duozū ferme stadiorū cōtinēs lōgi-
tudinē. in cui⁹ extremis angul⁹ duo tēpla sita sunt. alterū pōtificale. alterūq̄ btē verginis appellāt. In me-
dio late patet forū magnificis canonicorū edib⁹ vndiq̄ cinctū. vrb⁹ hec vocat quod sub tumulto iacet sub
urbū appellāt. in mōre nulla laicorū habitatio. Carol⁹ magn⁹ hui⁹ eccie fundator habet. cuius festiuitas
quotannis celebrat. xij. hic dignitates. xxiij. p̄bende. Archidiacon at⁹ supra. xx. esse ferūt. In hac eccia
singulis annis vn⁹ ex pplo deligitur quē peccatis grauiorib⁹ inq̄natū putāt hūc veste lugubri induūt ⁊ ob-
uoluto capite prima ieiunij die ad ecciam ducūt indeq̄ pactis diuinis officijs eijciūt. Is singulis q̄dragesi-
me dieb⁹ nudis pedibus pambulat vrbē ⁊ eccias circuit neq̄ ingreditur neq̄ quemq̄ alloquitur inuitat⁹
a canonicis p vices qd apponit comedit. somnus ei post mediū noctis in plateis p̄mittit. Die iouis sc̄tā
post consecrationē olei rursus ad ecciam introducitur ⁊ orōne facta a peccatis absoluit. pecuniasq̄ populus
ei offert q̄ tñ eccie dimittunt. hunc adā vocant ⁊ omni criminie liberū putant. Circa alberstadiū ager optim⁹
ferax tritici. maturescētib⁹ frugib⁹ culmoꝝ altitudine equo insidentē hoīem ferunt excedere. Brunsvica
oppidū tota germania memorabile magnū ⁊ populosum. munitū menib⁹ ac fossatis. turres q̄z ⁊ p̄pugna-
cula excellūt. magnifice dom⁹. p̄polite platee. ampla ⁊ ornatissima templa. q̄nq̄ hic fora. q̄nq̄ p̄toria ⁊ to-
tidem cōsolat⁹ iura ciuib⁹ dicūt. Hinc appellati duces brunsvicēses ⁊ tota germania nobilissimi. ottonū
soboles. quoz claritas cū potentiā labente tpe defluit. Lubicensiū ciuitas potentissima ē sine cui⁹ auxilio
vix vnq̄ dacie reges cōtinere suos subditos valere. xij. viri reipublice p̄sunt quos cōsules appellāt. quo-
rū p̄petua priās ē. ⁊ i eq̄stri dignitate p̄stituti s̄t. popularib⁹ nisi vocet nulla de regimie vrbis cōsulēdi facul-
tas. nec tñ fūire plebs videt sua cuiq̄ substantia tuta ē ⁊ libertas saluis legib⁹ vt velit viuere. equū iudiciū
cōsules agūt. ab his cesar si excesserit appellat. Saxonie nra etate duces habet. frideric⁹ ⁊ wilhelmus
frēs quoz alter electorē iperij gerit. alter regnū bohēmie debitū sibi asserit vt supra retulim⁹. Fuit cū brūsi-
cēlib⁹ de electoratu dissensio. sigismūd⁹ impator litē diremit. sentētia vt sepe fit potētiori allusit. Alter ho-
rū fratrū natu senior robustissim⁹ venator fuit. iunior alter belli appetēs ⁊ in armis exercitat⁹. Crudelia in-
ter eos diu bella exercuerūt hereditatis p̄ne cā. ⁊ q̄uis de pace sepe mētio fieret ipediētib⁹ tñ appollonio
quē vice dñm appellāt ⁊ alijs plerisq̄ potētib⁹ q̄b⁹ ea discordia q̄stui erat. frustra oēs tractatus abiit. S-
cū vastat⁹ iā agris tota p̄uicia pessum iret appolloni⁹ vō fraternarū incēsoꝝ discordiarū p annū iubileū ro-
mam petisset rogauit fridericus germanum suū vt ad se lipzig veniret secū de pace acturus. annuit wilbel-
mus iter ingresso dixere consiliarij paratas sibi ⁊ qui cū eo irent insidias esse caueret ne se p̄ditum iret neue
suos ad necem traheret. Quibus ille at ego inquit libens moriar si vos prius necatos videro. qui frater-
nas contentiones alitis atq̄ ita locutus sequi iussis qui se amarent vrgens calcaribus equum festino cursu
fratrem adiit. Quo cum semotis arbitris euestigio pacem composuit fedusq̄ pepigit. Adagnus vir qui
se tam liberaliter in potestatem dederit hostis. Adagnus ⁊ alter qui hostem ex fratre factum rursus fratrem
atq̄ amicū reddiderit. Appollonius interim Roma reuersus ⁊ qui cū eo sentiebāt ex Thuringia plurima
oppida possidebāt. exterminati sunt appolloni⁹ in Coburga qd est frāconie oppidū aliq̄diu se defendit. S-

cū salutem in eo loco desperaret nulli⁹ auxilio fret⁹ cū thesauris suis clā fugiēs ad bohemos migravit. Ex illo tpe q̄etē habuere saxones q̄uis bohemi castella q̄dā ab eis repetētes sepe bellū minati fuerint. inducie in hāc vsq; diē arma p̄tū tenere. nūc maior lis oritura videt^r q̄n wilhelm⁹ regie sororis marit⁹ ad bohemiē regnū aspirare ferē q̄uis terre p̄ceres aliū regē sibi assumpserint. Libet hoc loco audax priuati hominis inferere facin⁹. Cōrad⁹ de kauff nobili loco apud saxones nat⁹ bellice rei p̄t⁹. manu p̄mpt⁹ z aīo im perterrit⁹ cū se patria pulsum z p̄na hereditate priuatū p̄ iniuriā friderici ducis existimaret scel⁹ z incredi bili n̄ra etate ppetrauit. Arx ē in misna in alto mōte z in abruptis vndiq; rupib⁹ sita altenburgiū puincia les vocāt. ad radices mōtis oppidū egregiū munitū z p̄plo plenū. iacet in arce duo friderici adolescētes Ernestus z Albert⁹ educabant. huc cōrad⁹ intēpesta nocte magnis itinerib⁹ cū paucis comitib⁹ p̄tendit. et ad motis scalis p̄dente pedagogo arcē ingressus dormiētes adolescētulos in cubili p̄phendit intermīa tusq; mortē si vocē emitterēt funib⁹ colligatos extraxit. haud dubi⁹ q̄n p̄ductos in bohemiā magno p̄cio venderet. suasq; cōtumelias eo pacto magnifice vlt⁹ videret. iā siluā hirciniā q̄ bohemiā a saxoniam diui dit ingressus erat. iā piculū oē trāmissum putabat. cū iunior captiuoz labore ac fame deficiēs z q̄etā sil⁹ z cibū poposcit. cui⁹ p̄cib⁹ cōmor⁹ p̄do ad carbonariū q̄ndā diuertit afferrig panē z ceruisiā iussit. Interea apud altēburgiū cognita tātē rei nouitate clamor exorit^r attoniti oppidiani raptim arma capescūt z p̄cio sam vēdicaturi p̄dā p̄cipiti cursu p̄donis vestigia insectant. siluā ingressis fortuna blandit. q̄ inter multos tranites cū teneri suasit q̄ recta duxit ad carbonariū ibi cōrad⁹ dū puero cibū ministrat ex improviso capi tur z oblat⁹ p̄cipi audacissimi sceler⁹ capite penas soluit. frideric⁹ eodē pene nūcio q̄ captos atz abductos filios audierat recuperatos z ad domū reductos didicit. Saxonie ducib⁹ parua vē saxonie portio paret

Sūt em̄ in ea puincia multi ali⁹ principes. multe ciuitates q̄ vocant^r impiales. multi ep̄i p̄priū territo riū hñtes. Misna vero z thuringie maior ps z lausacie z franconie pleriq; oppida his ducib⁹ parēt. Ius aut eligendi romanū impatorē saxonie ducibus ex puo q̄dā p̄cipatu cōpetere asserūt inter misnā slesiacq; iacēt. cui⁹ caput oppidū ē wittēberg vulgariter. id ē mōs alb⁹. In saxoniam argēti mineras apud Goslariā otto prim⁹ impator inuenit q̄z magni fuerūt reddit⁹. ibi z palaciū nobilis opis edificatū. hz z fōtes ama ros saxoniam ex q̄b⁹ sal coquit^r albū q̄d ad vicinas gētes deferē. Saline vberrime atz ditissime apud lüneburgiū habent^r ex q̄b⁹ multi monasterioz abbates z multi ecciaz p̄lati vitā ducere cōsueuerūt. Fuit enim quest⁹ salis vberrim⁹ has salinas lüneburgēses violēter vsurpauere. Ob quā rē z a nicolao pō. maxi. z a friderico impatore augusto dānati sunt. Cōsolat⁹ qui ei⁹ rei auctor habebat auctoritate aplica deiectus ē. Sz fauore Bernhadi ducis brunsvicensis paulopostea in pristinū statū redijt. z q̄ nouiter cōsulatum adie rant in carcerē cōijciunt. ciuitati rebellī z ecciaz bonoz rapaci sacris interdictū ē. nō tamē desunt qui rem diuinā apud eos faciāt. Tantus est euo n̄ro z in populo z in clero auctoritatis ecciastice contemptus Est in marchia brandeburgēsi nō magni nois ciuitas aquis circūdata quā hanelburg vocant. in eius dyo cesis loco aspero z deserto parū oppidū ē noie welsnach. hic tres hostie habent^r ex quib⁹ cruore sua spon te manasse tradunt. Ob eā rem magnus populoz concursus est z nautaz vota hic soluunt. Vulgo locū ad sanctū cruorē vocant. Excessimus scribendi modū saxonie ciuitates noiātīm cōmemorantes. id fecim⁹ quia veteres scriptores parcissime de germania locuti sunt z tanq; extra orbem ea natio iaceret. somniantes quodāmodo res germanicas attingunt. ob eā rem dabit^r mihi venia fortasse z aliquis graciā habebit si germanicas distribuētes puincias vt res oculis subiiciam⁹ paulo p̄lixiores fuerim⁹ propositi nostri metas egressi.

De dania vel dacia

Hoc loco q̄m saxonie dania iūgit. Priusq; germanie reliqs p̄tes absoluo de ip̄o danie regno vicinisq; regionib⁹ in aqlonē versis aliq̄ referre institui nō indigna cognitu. tria sunt in septētrionē vergētia regna sibi inuicē coherentia. danoz q̄d hodie daciā appellāt. suecior z noruegioz. Dania siue dacia di cere volum⁹ p̄suetudini seruientes germanie portio ē cheronēsi habēs formā. hāc quodā cimbrī habuere vñ illa inundatio barbaroz emerit quā mari⁹ arpinas italiā petentē ac res romanas euertere minitantes ad internitionē deleuit. Possidoni⁹ (vt Strabo refert) p̄iecturā facit. q̄d cimbri latrocinādo in certis erra bundi sedibus ad paludē vsq; meothymi militiā agitarit. ab eis em̄ cymeriū vocari bosphoz arbitrabatur quasi cymbricū cū grecoz lingua cymereos cymbros nominent.

De Suecia

Suecia cincta vndiq; mari plures cōtinet insulas. in q̄s est scandania apud veteres late memorabilis hinc quoq; populoz innumerabilis multitudo egressa omnē olim europam armoz turbine ac p̄cella inuoluit. nā gothas qui hunos bello vincere pannoniā. misiā. macedoniā z omnē illiridem occupauere. germaniam ytaliam z galliam vastauere z demū in hispania confedere hinc fuit origo.

De Noruegia

Noruegia q̄ de ip̄o septentrione sortita est nomen cōtinenti p̄ ruthenos iūgit z in arcton protensa in cognite terre seu stricto glacie oceano vt pleriq; fabulant^r cōtermina est. ad orientis partem ac meridiem baltheo mari alluit. ad occidentē brittannicus finit oceanus. Daciā theutones hodie danoz appel lant marchiā. cuius lingua germanis incognita ē. Ex noruegia venisse putant qui cimbroz occupauerint loca. In hac terra patrū nostroz memoria völdimari⁹ regnavit in suecia. magnus aq̄nus i noruegia quē ferunt diuinū fuisse hominē miro p̄ouincialiū amore atz obsequio cultum. huic cōiunx margaretha fuit. Völdimari filia ex qua natus olaus patri succedens breui tpe vita functus regnū matri reliquit. ea z pater nū adeptā ē extincto völdimaro. Et magno in suecia hoiez exuētē albert⁹ dux naupolensis vocatū ppli dyadema suscepit. Qui dñatū vicine femine cōteminēs bello daciā noruegiamq; laceffere cepit. occurrit ei magrarethā coactis copiis i campis late patētib⁹ pugnatū ē tanq; ip̄a viri femie animū induisset. vict⁹ albertus captusq; z in triūphū ductus regnū amisit. dimissus tandē infame seniū in p̄na domo finiuit. mar garetha clarissima mulier trib⁹ impauit annis ad senectutē vsq; magnifice z religiose subditos governa uit. Demū senio cōfecta cū tm̄ p se ferre neq̄rēt impiū beinricū pomeranie ducē q̄tuor z decē annos natum sibi filiū adoptauit regnaq; illi cōmisit. z philippā regis anglie filiā dedit vxorē. Is cū cōiuge sine prole

defuncta) nubere ulterius nollit. iamq; qnq; z qnquaginta regnasset annos. ad extremū sub impio friderico
 pplari tumultu ex regio solo deturbat⁹ est. Et xpofer⁹ bavarie dux sibi ex sorore nepos in ei⁹ locus suffectus
 q̄ auūculū suūz. x. annis qbus ipse regnavit in insula gothica regnare pmisit. Xpofero aut ex hūanis abeun⁹
 te. dacie ac noruegie coronā cristigerus accepit. Sueci vō in electione regis discordantes alij carolum eque⁹
 stri dignitate insignē. alij canutū ei⁹ fratrē natū minore regno pficiunt. Pendente adhuc electionis nego-
 tio carolus inmissis militibus scoltonie qđ hodie stockbalm oppidū clam occupat. in q̄ regia sedes habet.
 Canutus p̄ amicos arcē invadit. hinc bellū inter fratres ortū z pugna diu anceps. occisis vtrūq; plurib⁹
 ea demū leg: inducie pacte vt potestas eligendi regē exclusa nobilitate plebi fieret. in qua cū carolus gratio-
 sior esset maiestas regni ad eum defert. Canut⁹ priuatā vitā degit. Carolus vō nouo regno tumidus atz in-
 solens armatis nauibz heinricū etatē confectū. nulli notū sibi ipi viuentē e gothia ppulsauit. qui etiam
 hodie in hūanis agens apud pomeranos (vnde illi origo fuit) puo contentus vitā agere fert. q̄ sint incerta
 mortalia z q̄nuidā suo exemplo docent. qui tribus potentissimis regnis exutus nec paruam insulam in q̄
 decem annis delituerat vsq; ad mortem retinere potuit. etate plenissimus. Sed neq; carolo scelera sua im-
 punita fuere. qui dum xpi eccias psequit. religionem contemnit. sacerdotes dispoliat. festos dies observa-
 re prohibet. iura diuina z humana a Johanne benedicti filio vsalensium psulem viro cordato z impigro.
 a quo nobilitas regni excitata est magno plio supatus ac regno ppulsus in parua insula nonlonge ab ostio
 vistlele ppe prussiam exilium agit. Cristigerus in locum eius assumptus pietate ac iusticia melior. Iterum
 tria regna nostro tpe in vnum redegit. cui z gothia par et. gothoz quondā sedes z patria.

Bohemia

Bohemorum modo res gestas attingere ac situm referre locorum ratio exigeret. Bohemia enim intra limites germanie inclusa tota aquilonibus exposita est habens ad orientem moranos et slesitiam partem. ad aquilonem saxones et misnenses. ad occidentem agrum noricum. ad meridiem austriam et bavariam undique germanie populis cincta. Latitudo longitudoque ei pene par triu fortasse dietarum. silva hercynia universam cingit. albis vero perclarior eius amnis eam mediam irrigat. aliosque non paucos fluvios excipiens ut multamiam que pene pragam mediam scidit. tandem per duales et abruptas montium nemorososque saltus hercynie silve preceps labitur per misnenses puiciam fluvius prope haburg urbem saxonie in germanicum mare absorbet. Oppida regni memorabilia sunt. Praga regum bohemie dignissima sedes. cadanum. bruxia. schlackwerdum. cui iam cupri argentique mineris celebratissimum. regio prius frigida. armatis tamen feris et piscibus habundans. ager ei optimus. frumenti et ordei feracissimus. multa apud eos etate nostra memoratu digna emerferunt. multa plura gesta sunt. multus sanguis effusus. deleta funditus civitates. spreta et calcata religio. exorta est bullitans heresis. adamitans pullulavit insania. debachati sunt thabernitarum et orphanorum exercitus. duo fulmina belli zyffka et pcopti. puicia ex arbitrio suo diripiunt. iohes et iberonimus qui populum decipere in constantiensi magno synodo tenui obstati. Jacobellus coradus rokazana et petrus anglicus evangelii corruptores tamquam nigri veritatis hinc. quorum reges extirpare pestiferum virus non potuerunt. vecellus sigismundus albertus et latissus qui apud eos veneno extincti creditur. Postremo georgius rex creatus est qui bullitarum labe infectus putatur magnus vir. alioquin et in rebus bellicis clarus. Et oia hec in historia que de bohemie huius rebus edidimus scripta sunt. ibique de situ regionis et gentis moribus per captum nostrum mentionem fecimus. inde igitur assumentum erit quicquid huic operi de rebus bohemie deesse videbitur. nos ceptum sequentes iter inferioris germanie provincias. deinde ad superiores revertemur partes.

De phrisia provincia germanie

Phrisones ad oceanum siti ab oriente saxoniam contingunt. ad meridiem westualos. ad occidentem traiectensium terre iungunt quos et ipsos traiectenses plerique phrisones esse volunt. Inter quos ottonem inuenio phrisingensis ecclesie presulem qui res germanicas haud impite scripsit. Albertus episcopus maguntinus qui fuldense monasterium erexit. cum religionem christi persequi phrisis niteretur ab eis interfectus et martirio coronatus est. Hec eadem ferox. armis exercitata. robusti et proceri corporis. securi et intrepidi animi. libera se esse gloriatur. Quis philippus burgundie princeps ei se terre dominum vocet. Reuera phrisia libera est suis utens moribus. exterius nec parere sustinet nec dominari cupit. haud inuitus phrisio pro libertate mortem appetit. dignitas in hac gente militaria inuisa. Sublime virum qui se ceteris effert non ferunt. magis annuos eligunt qui republicam equo iure disponant. Feminarum impudiciam severius puniunt. Sacerdotes ne alia cubilia polluunt sine coniuge non facile admittunt. vix enim continere homines posse et super naturam arbitrantur. In pecoribus ovis eorum suba est. ager planus ac palustris est multo gramine fecundus. ligno caret bituminoso cespite et sicco stercore bouum ignes fouent. Ex hac gente tradit cornelius tacitus impante nerone duos legatos romam venisse veritatem et malorumque qui populei theatrum intrantes cum vidisset quidam cultu externo inter senatores sedere et intellexissent id honoris earum gentium legatos dari qui virtute et amicitia romana precellerent nullos mortalium aut armis aut fide an germanos esse exclamauerunt ac digredientes inter preses sedere ob quam rem ambos nero civitatem donavit.

De holandia provincia inferioris germanie

Holandia quoque puicia germanie ad septentrionem oceano alluitur mari. quod reliquum est rheni fluminis brachia intercipiunt insulas constituunt. palustris pascuosa. pluribus stagnis ac mari interfusa finibus. nec deserta qui traiectum nobile urbem in holandia sitam dicant. nobis haud alienum esse videtur. Aliquam frisei traiectensium. aliquam holandie traditos esse ut sepe regionum terminos diutius impia mutant. nostra quidem etate neque frisie neque holandie dantur. Principatus ecclesie traiectensis impatori tamen subiacet latius possidet terram diversis meatibus rheni interclusas. cui ab oriente phrisia a meridie westuali iungitur. Holandia septentrionem excipit. ab occidente ducatur gelrie. de quo suo loco dicemus rheno flumine distinguitur. Impitissime vero ne dicas falsissime nonnulli etate nostra traiectum gallice nationis civitatem esse dixerunt. Cum de pontificis ageretur electio. nam quo pacto traiectum gallie dabitur trans duo rheni brachia situm. Qui et qui cis rhenum habitant colonienses. cliuensesque constat esse germanos. Traiectensium quippe situs. mos sermoque germanicus est. Traiectum dives et populosa civitas est. episcopus urbis. milia pugnatorum si quando necessitas ingruit educit ad bellum. Forma viri ac mulieribus egregia. ab exterorum incursum et aquarum inundationem et propria virtute defenduntur. Potus genti ceruisia. vinum mercatores afferunt. In hac civitate memoria nostra multe seditiones fuere. cum episcopus vni parti acceptum altera recusaret. Desiderius aliquod diu episcopus quietem tenuit. deinde a civibus electus romani pontificis et vicinorum principum adversus rebelles subditos auxilia impetravit. illi diefoldium quandam suum phasque sibi presulem assumpsere. Martinus pontifex maximus anathema in eos promulgavit. prepsere ecclesiarum obstinati homines. expiri optavit arma. ingentes burgundorum ducum vicinorumque principum copie adversus traiectenses ducte infeliciter pugnare. victor contumax populus. vii. annis ecclesie mandata prepsit. desiderius in exilio obiit. Canonici qui propter eum patria pulsati fuerant waltranium morisenses archiepiscopi coloniensis germanum successorem eligunt. Agitata est in concilio Basiliensi. causa confirmata electio. iterum danata in concilio traiectensium rebellio. iterum frustra pugnatum. Postremo missus ab eugenio legatus iohes cesariensis episcopus qui postea ad cardinalatus honorem vocatus morinensis appellatus cum retulisset unicam pacande provincie viam esse diefoldio ignosci eius gentis presulatum committi excluso waltranio rebelli populo satisfactus est pulchre sane nullevicque leges fauent sacrosque canones potentia vincit. Voluerunt calisti quoque impium eludere traiectensem. qui mortuo diefoldio episcopo ab eo datum recipe recusavit. Et a paritibus philippi burgundie et potentia territi et prius conatibus infeliciter nisi furore deposito paruerunt.

De selandia provincia inferioris germanie

Ultimi germanorum ad septentrionem et occidentem versi Selandiam sunt insulares populi rheni ostiis obiecti. Inter quos precipue mitelburgenses habentur. Ea civitas est egregie munita. dives opum. negotiationeque maxime accomodata. cuius haud parvam partem anno superiore incendium assumpsisse relatum est. Incuria civium id evenisse constat. quos plerique miracula referuntur que pretereo quia non satis digno testimonio comprobantur. Est et Brielum oppidum non ignobile aquis circumdatum. in quo etiam multi mercatores navibus applicant. Non transibo nunc rhenum germanicas que ibi habitant gentes commemoraturus. Habitat suo loco de his quoque dicendi facultas. prosequar veteris ac certe germanie populos. et qui iunguntur vel traiectensibus vel phrissiis ad meridiem expeditam.

De westualia germanie provincia

Westualia germanie prouincia

Westualia rheno fluuio ab occidenti claudit. visurgo ab oriente quā veserā hodie vocant. a septentrione phrisiā h3z traiectesii terrā. meridiē hassie mōtes excipiūt q̄s anobos pholome⁹ appellare videt. ex quib⁹ amasis fluui⁹ orit⁹ q̄ padeburnā z monasteriū nō ignobiles ciuitates alluēs. mediā ferme puinciā interfecat z p phrisiā defluēs fert in mare. Salas q̄z fluui⁹ westualia irrigat. inter quē z rhenū cū drusus germāie⁹ belligeraret domit⁹ hostib⁹ victor appetijt. Quo aut cultores hui⁹ terre vocauit antiqtas difficile dictu ē discordantib⁹ auctorib⁹. Strabo vicinos rheni accolās hoc loco sugambros appellare videt. q̄ duce melone cū romanis bella gessere. victiqz datis obsidib⁹ pacē obtinuerē. quib⁹ calcata fide z p̄dij ob-
sidib⁹ rebellarūt. Pholome⁹ q̄z a pte septentrionali germanie circa rhenū fluuiū Buffatores habitare tra-
dit puos appellatos siccābros. oquenos z lōgobardos inuenio apud Strabonē circa amasim fluuiū brute
ros habuisse q̄s drusus nauali bello superauit. Bruterōs aut bello victos ab austro in aquilonē z oceanus
dilapsos. Ob quā rē cōiecturā cape possum⁹ hos eē q̄ hodie pruteni appellant aqlonares ppli tē q̄b⁹ su-
pra dixim⁹. facile nāqz bruterōs in prutenos sermo p̄uertit. Carol⁹ magnis multa cū westualis gessit p̄lia
eosqz magnis afflixit cladib⁹ c̄ egitqz xp̄i religionē amplecti relicto ydolorū cultu. quā cū sepi⁹ abnegassēt
nec iusiurādū aduerterēt metū pene rebellione cōpescerēt occultos p̄stituit iudices q̄b⁹ p̄tātē dedit vt q̄
primū deierassē aliquē cōperissent aut fregissē fidē aut aliqd aliud flagiciū cōmississē mox illū supplicio affi-
cerent vbi primū cōprehēdi posset nulla citatione p̄uia aut defensione p̄missa. elegit enī viros graues z re-
cti amantes quos plectere innocentes haud verisimile sint. Terruit ea res westualos ac temū in fide conti-
nuit. cum sepe in nemoribus z procures z mediocres viri laqueo suspensi inuenirent nulla accusationi pri-
us audita. Querentibus tamen causam cōstabat fregissē fidem. aut magnū aliquod scelus cōmississē qui ne-
cati reperiēbantur. Id iudiciū ad nostram vsqz durat etatem vocaturqz vetitum. qui ei presunt scabini ap-
pellantur. quorū ea presumptio est vt per totam Germaniā iurisdictionē extendere velint. Secretos habent

ritus et archana quedam quibus malefactores iudicant ea non dum quisque reus qui vel pericio vel metu revelauerit
 Propter quod scabinorum magister per occulta est quam per prouincias discurrentes criminiosos notant et referentes iudicio accusant
 probantque ut eis mos est. damnatique describunt in libro et minoribus scabinis committit executio. reus igna-
 rus sue damnationis ubicunque reus fuerit supplitio afficit. Degenerauit autem hoc iudicium. nam et viles aliquae
 persone admittunt et ciuilia negotia tractare audet. quibus erat solum de criminalibus permissa potestas. In hac pro-
 uincia nostro tempore susatenses ab ecclesia coloniensi destituere. nec diutino vexati bello multisque cladibus affecti et
 obsessione perniciosa oppugnati ad obedientiam redire. cuius rei causa et theodricus coloniensis antistes. qui
 westualorum princeps habetur. Et iohannes dux clemensis non paruis inter se odijs contendere. Cum susatenses ad cli-
 uesum opes confugissent colonienses saxonie duces et non parua bohemoz manu in auxilium accepisset. Apud
 monasterium quod eiusdem prouincie ciuitatem propter ecclesias quam walranus theodrici frater sibi debitas existimabat
 acriter dimicatum est. in quo bello multis hostium cecisit unus ex principibus brunsvicensibus qui dux copiarum fuit inter-
 ceptus et in partem coloniensem antistitis factus. Est autem westualia regio admodum frigida neque frumenti habun-
 dans. pane utuntur nigro. ceruisia potus. vinum quod rheno vehitur magno emitur pericio. opulenti tamen eorum idque
 raro. populus marcialis est et ingeniosus. de quo puerbum esse dicunt viciosos et fallaces westualia facilius quam stul-
 tos gignere. Hic quoque theodrici mentio incidit non est absque pauca de eo referre. cui inter viros illustres nostri
 seculi nemo locum negauerit. Origo eius ex familia morsinensi apud germanos principes honoratissima fuit.
 Tres fratres habuit qui omnes supra sexagesimum annum vivere. Henricus natus maior paternum principatum gu-
 bernauit. Iohannes monasteriensem ecclesiam multis annis usque ad exitum vite sue summa cum laude administra-
 uit. Walranus et ad traiectensem ecclesiam et ad monasteriensem defuncto fratre nequaquam aspirauit. Quis ad traiectam
 concilij basilienensis fauore et ad monasteriensem nicolai pontificis institutione uteretur. Theodricus ipse cum bono-
 nie iuri pontificio operam daret a Iohanne. xxiij. summo pontifice coloniensem ecclesiam obtinuit. cui iam sex et l. annos
 non sine plebis ac nobilitatis magno fauore profuit. qui et si plurima per defensionem ecclesie sue vario euentu bella
 gessit in quibus modo strenui militis. modo fortissimi ducis officium impleuit. nunquam tamen domi aut sacerdotalia nu-
 mia aut ciuilem administrationem neglexit. corpore pulchro et supra communem staturam eminenti. aetate magno et pli-
 berali. cuius pallacium illustribus spiritus patuit hospitibus.

Massia germanie prouincia

Inter westualos ac francones massia iacet motana regio quam a rheno in septentrionem porrecta thuringie iun-
 gis. princeps gentis latgrauus etate nostra ad impium vocatus. imparere se esse dixit quam tante rei mole sustine-
 re posset. maluitque paruo impio parentibus sibi relicto utiliter perire. quam magnam accipiens dissipare. id quoque
 sibi ob stare ad rem christianam gerendam dixit. quia litteras ignoraret. Fuit tamen legum cultor. quos sibi patrio sermone expo-
 nit iussit. Quoties coram eo causa ventilata est nec unquam comptus est iniquam tulisse sententiam. Hic cum reformatus
 monasterium quoddam sue ditionis incredulus et inuitatus cum monachis edidit venenum pro cibo inter edendum sum-
 pisse creditus est. nam et ipse et abbas qui reformationem petierat paulopost extincti fuerunt.

Franconia germanie superioris prouincia

Franconia et huic succedit nobilis sane prouincia admodum potens ab incolatu francorum sic appellata. Franci quidem troiani ab origine fuerunt. qui deletio Ilio duce Priami magni patri ex sorore nepote per pontum eunum et meothidas paludes in scythiam perueniunt. ibique ciuitatem edificauerunt quam vocauerunt Sicambriam. ex qua dicti sicambri. Constat enim per euictam incensamque troiam quam superauerunt excidio in turmas tres diuisos in exilium profugisse. et alios quidem Enea duce italia peruenisse a quibus albanum perierunt. et deinde romam qui orbis impio potiti sunt. Alii sub Anthenore per medios achiuos elapsi illiricos penetrarunt sinum et regna liburnorum ad intimum adriatici cum pelagus accessere urbemque condidere patavinam ubi sepultum Anthenorem tradunt. qui eneciū fugas secum duxit a quibus postea dicti veneti quorum est hodie ingens pars terra marique. Tercii ut diximus in scythiam penetrarunt. quo in loco in magnam gentem coaluerunt. Cumque scytharum multi romano impio subiecti essent et ipsi quoque tributa penderunt. miserunt sectigales usque ad tempora valentiniani cesaris. quo impante alani vexare impium ceperunt. impator vero proposito edicto libertatem in decennium eis promisit qui alanos ferociter cōpesceret. allecto eo primio Sycabri arma susceperunt alanosque bello victos deleuere. Ob quam rem libertati in decennium ab impatore donati sunt et mutato nomine franci appellati. quod actica lingua siue feroces siue nobiles sonat. Itali francos nobiles liberos vocant. Exacto decennio cum romani solita tributa repeterent franci ob ipsam libertatem effrenes facti parere recusarunt. Principes eo tempore francis fuere priamus et anthenor antiqui nominis ac virtutis quibus copias ductatibus plium cum romanis cōsertum est. in quo priamus ipse cum fortissimis sue gentis cecidit. qui cladi superauerunt ex scythia digressi sunt et in germaniam profecti in partibus thuringie cōfederunt cum principibus suis priami et anthenoris filiis marcomede scyzr simone. Symo sine liberis decessit. Marcomede filius fuit foramudus quem filii fratrum regem creauerunt. et hic primus inter francos regnavit. Huic fuit filius clodoweus crinitus a quo francorum reges criniti sunt appellati. per idem tempus gothi qui iam urbem romam irruperant ultra ligerum flumen in gallia fedel inuaserunt. Burgundiones quoque iuxta rhodanum habitabant. qui et ipsi paulo post reges habere ceperunt. Fran

ei vō trāsmisso rheno romanos q̄ ea loca tenebāt fugarūt paulatim aucti potentia magutiā. treueri. aggrippi-
pinā hodie coloniā sup rheno fluuiū. tornacū. cameracū. remos. suesonā. aurelianū iuasere. itavt ab aqtania
vsq; ad bauariā impiū extenderēt. Clodoueo aut mortuo merone⁹ successit fili⁹ a q̄ frāci meroringi dicti sūt.
Post meroneū hilderic⁹ regnū adept⁹. dū luxuriose viueret a suis pulsus ē: Egidio romano in ei⁹ locū suffe-
cto hilderic⁹ regno p̄uat⁹ ad Bisinuz thuringie regē pfugit. cui⁹ p̄iuge p̄ adulteriū polluit. p⁹ octo aut an-
nos reuocat⁹ aggrippinā inuadēs eiectis inde romanis magni regni sui ptē recuperat. Mortuo aut egidio
fili⁹ eius Siagri⁹ in ciuitate suesona regnauit. Bisina aut regina cū accepisset hildericū regnū recuperasse re-
licto viro ad eū pfugit a q̄ recepta et p̄ p̄iuge habita Clodoueu ei pepit q̄ postea regnū adept⁹ p̄m⁹ francoz
regū xp̄i religionē accepit. a b̄tō remigio baptizat⁹. Illō aut vitate caret qd̄ pleriq; tradūt agrippinā ab in-
colatu francoz vocatā coloniā. nā p̄usq; frāci germaniā intrarēt colonia romanoz appellata ē a claudio cesa-
re p̄dita et ab ei⁹ cōiuge agrippina nūcupata. Fuit inter clodoueu et syagriū aliq̄ bella. postremo vict⁹ sya-
grius ad alaricū gothoz regē cōfugit q̄ non⁹ a magno alarico regnabat. Reposcit a Clodoueo syagri⁹ atq;
obtēt⁹ occidit. Romani q̄z reliq; p̄ galliā habitātes extermināt. Clodoueus alemaniā sibi subegit. Gothis
q̄z et aqtanis bellū indixit eosq; supauit. occiso alarico rege. fers cū ad bellū p̄gredere si victor euaderet e-
quū b̄tō martino vouisse. q̄. xij. et centū annos an id tps vita excesserat. victoria potit⁹ equū tradidisse eūq;
centū solidis redimere voluisse. Stetisse equū immobile donec p̄ciū duplicaret. q̄ ex re dixisse regē fers. mar-
tinū bonū auxiliatorē. esse negotiatorē carū. Hic clodouē⁹ vxorē duxit Blodosindā filiā regis burgūdionū
q̄ cū eēt xp̄iana aduc ei pagano iūcta ē. magnisq; p̄ciis virū rogabat vt baptizaret. natosq; filios clanculū
baptizabat. Eā aut q̄ Clodoueu xp̄ianū fecit ee fers. qz cū pugnaret p̄ suenos et pene vict⁹ esset votus vouit
xp̄ianū se futurū si ex p̄liis euaderet. ob quā rē mutata fortuna ex victo victor fact⁹. subacti suenis xp̄iane re-
ligioni se tradidit. cui⁹ posteri in francia vsq; ad pipinū nauū patrē Caroli magni regnauerūt. Tūc vō hilde-
rico sc̄do p̄ ignauā regnū adept⁹ ē. Betoso em eo et in monasterio retruso pipin⁹ regnū accepit. Erāt tūc in
frācia maiores. damos q̄ regnū gubernāt. Anno dñi septingentesimo mortuo Dagoberto minore frācoz rege
fili⁹ ei⁹ puul⁹ i tutela pipini grossi quē aliq̄ aufgigi filiū dicūt in tutela fuit et p̄ isidias perijt. Tūc grivald⁹ fi-
li⁹ legitim⁹ pipini grossi regnū vsurpās a p̄sanguineis Dagoberti regis defuncti cap⁹ i custodia obiit. Per
idem tps galli q̄ inter seq̄nā et ligerim fluuiū habitabāt aduersus frācos bella mouere et vsq; magutiā excur-
rentes eā ciuitatē obsederūt. Frāci rege carētes Carolū martellū ad regnū sublimare voluerūt q̄ regnū rennu-
ens ductū accepit gallosq; bello rep̄ssit. Prouiciā vō inter ligerim et seq̄nā q̄ nunc gandina vocabatur a se
carlingā vocari iussit. qd̄ postea apd̄ teuthonicos diu seruata ē. Hic Carol⁹ ex alpeida nobili cōcubina pi-
pini grossi fili⁹ fuit inclit⁹ vir et bello potēs. q̄ multa sarracenoꝝ milia gladio interemit et p̄ fuit pipini na-
ui q̄ carolū magnū genuit impatorē toti orbi cognitū ex cōiuge Berta quā duxit ex grecia. Hoc ergo frāco-
rū gen⁹ cū ex sc̄d̄tia in germaniā venisset ibiq; diu cōsedisset germanicū effectū ē. et terrā ip̄am p̄mo habita-
uit a se franciā appellauit. Verū cūz cresceret impius ita vt frācia aucta est adeo vt tota gallia ferme et magna
germanie ps a mōtibus p̄ rheneis vsq; ad p̄anoniē terminos francia dicere. nā q̄cquid frācis suberat fran-
cia vocabat. et in duas ptes diuisa fuit. nā qd̄ ē gallie occidentalis frācia dicebat. qd̄ ē germanie francia di-
cebat orientalis. Et germaniā qd̄ eatenus extenderūt q̄tenus sermo germanicus prendit. nā q̄cquid est ci-
tra rhenū teuthonice lingue ad frāciā orientālē p̄tinuit. Hec gēs sub carolo magno romanū impiū meruit qui
afflictā longobardico bello sedē aplicā cōsolat⁹ ē. Carol⁹ em quīs gallice potiret impio german⁹ tñ fuit. i
germania nat⁹ alit⁹q; Cui⁹ sedes plerūq; i aq̄sgrano fuit q̄ ciuitas theutonica ē. ibi pallatiū ei⁹ et caput on-
dit. Eius posteri impiū tenētes in gallia et germania regnauerunt. Deficiēte aut masculina linea impiū ad
germanos id ē ad frācas orientales redijt. i nter q̄s p̄mus habit⁹ ē otto. Est aut impiū apd̄ germanos nō eo
mō vt nemo ip̄are possit nisi german⁹ s̄ qm̄ eligedi ip̄atorē auctas germaīs tradita ē. Plerūq; german⁹ eligi-
tur. Eā ob causas cū vacasset impiū p̄ obitū lodouici bosonis filij germani q̄z ea ptās germanū elegerunt et
francū ex orientali frācia. Hec p̄misse volum⁹ qm̄ de frāconia sermo incidit. sunt etenī multi q̄ frācos eos
solūmō eē volūt qui circa parisi⁹ habitāt et ill⁹ datus impius eē volūt q̄s recti⁹ frāci genas quīs appellauerit
Franconia vō vt n̄a etate recipit a meridie suenis et baiorarijs iūgit. ab occasu rheno. ab ortu bohemos et
thuringos. septetrionē idē thurigi bassiq; excipiūt. Prouiciā plabif haud ignobilis annis quē moganus
vocāt. Pholome⁹ hūc fluuiū menū appellare videt q̄ supiores germanos ab inferiorib⁹ eūdē diuidere affir-
mat. neq; ali⁹ fluui⁹ ē q̄ eā diuisionē aptius q̄ mogan⁹ efficere possit. Et hodie qd̄ inferiores germani vsq;
ad magutiā p̄cedūt. abinde supiores vocāt. Adogan⁹ vō ex mōtib⁹ bohemie ort⁹ in regiōe magutie in rhe-
nū exonerat. Ob quā rē nō defuerūt q̄ magutiā mogutiā a mogano fluuiū dici crederet. Perlabif idē flu-
ui⁹ nō paucas ciuitates. q̄z illustiores sunt Herbipolis et Frāfordia. In Herbipoli nobil⁹ ep̄i sedes ē. qui
et franconū dux babeat. et cū rē diuinā facit gladiū in altari nudū an se h̄z. In frāconia nobile emporiū ē i q̄
sn̄pi cū inferis germani pueniūt bis singulis annis. Ibi q̄z impator eligit ex veteri cōsuetudine. Ob quas
rē palā ē impiū datū eē germanis qm̄ inter eos eligit et coronat et sic demū ad culmē glie. rome q̄z diadema
suscipit. Et i franconia nobilis ecclia bābergēsis ad annē regnicium sita. quam fundauit heinric⁹ sc̄s
impator. quē accole religiose colūt et sc̄m habēt. ibi q̄z Berēgari⁹ sepult⁹ ē q̄ regnū italie vsurpauit et ab ot-
tone p̄mo cap⁹ in germaniā duct⁹ illic exulās obiit. Supra ciuitatem in edito mōte arx ē natura et arte mu-
nita in q̄ nos aliqñ cū ep̄o loci p̄adiū fecim⁹. Albert⁹ nobilissim⁹ francoz comes et ottonis saxonie ducis
ex filia nepos. cū cōradū comitē occidisset. q̄ lodouici regis fuisse fili⁹ dicebat in hac se arcē ptulit et aliquā
diu regis obsidionē ptulit. difficilis expugnatio loci videbat. Ob quā rē ad dolos recursum ē. Otto ep̄us
magutin⁹ minister sceleris inuētus ē q̄ p̄fect⁹ ad albertū lit⁹ arbitriū se dixit rogauitq; albertū ad impatorē
in castra descenderet. quia vel pacē ei daret vel in arcē reduceret incolumē. credidit albertus accepta iusurā

di religione ottonem secutus est. vix arcem egressi erant cum otto vereor inquit ne diu apud impatorem morari oporteat vtilius fortasse consilium erat prius sumpsisse cibum. Laudauit albertus verba p̄sulis et in castellum rediens ottoni prandium dedit, quo sumpto ad impatorem cum eo prexit vbi mox captus est et capitali sententia damnatus. cui archiep̄i fidem implozanti. respondit parum religiosus pontifex se fidei satisfecisse qui semel reduxisset incolumem cū ad prandium introiuit. bis reducere non p̄misset. infelix albertus gladio obtruncatus est. Melius romani qui pari fraude vsi vnū ex captiuis ab hanibale romam missis victū remisere. Fraus em̄ vt inquit maximus orator astringit p̄iuriū non soluit. Prædia que albertus habuit ecclesie bambergensi postea cesserunt. Est autē Franconia partim plana partim montosa. montes ip̄i haud difficiles sunt. ager non admodum pinguis. nam plerūqz arenosus est. multis in locis consiti colles vineis gratum pducunt vinum. maxime v̄o apud Herbipolim. multe silue et multa venatio inest. Terra in mltos partita est dominos. Quis Herbipolensem ducē franconie dicant vt ante relatum est. Magūtina eccia et bābergensis plura obtinent loca. Palentinus qz comes haud parua occupat partem. Marchiones brandeburgēses tanqz burggrauij nurmbergenses potentes in ea sunt. multe p̄terea ciuitates impiales apud francones florent. De Nurmburga dubiū est franconie an bauarie cedat ip̄m nomē indicat. ad baioarios vrbem pertinere. norimberga em̄ noricū montem significat. ob quā rem patet noricorum ciuitatē fuisse. noricū autē baioarij successisse. et nunc ea portio terre baioarie que inter danubiū et normbergam iacet noricū appellat. Ciuitas tamen in prochia bambergensi est que ad francones ptinet. Ip̄i normbergenses nec baioarios nec francones videri volunt s̄ terciū quoddā sepatum genus. Vrbs ea nobilis magnificis opibus publicis ac priuatis ornata. Anne pegratio interlabit. in agro sterili et arenosa condita atqz ob eam rem industrioso pp̄lo. omnes em̄ aut opifices sunt aut negociatores. hinc multe illis diuitie et magnum in germania nomen. Aptissima impatorū sedes. libera vrbs et in medio ferme germanie sita. Inter bambergam et normbergam Forchem iacet famosum niueo pane oppidū. Incole patriā fuisse pilati falso putant. In hac prouincia Fridericus marchio brandeburgē. potentissimus fuit impatori sigismundo inter caros amicos habitus. Et quatuor filij fuerunt Johannes Fridericus Albertus et alter fridericus. Johanni qui pri mogenitus esset electoratus imperij debebat. s̄ iudiciū patris fridericum prulit qui sc̄do genitus erat et aptior ad obeū da imperij munera videbatur. Prius itaqz qz moreret hereditatem suam inter filios diuisit. Fridericum electorem instituit. neqz male iudicauit. nam fridericus inter principes germanie sapientia clarus habitus est. cuius consilio multe puincie pacate sunt. Iusti quoqz atqz honesti tenax habet. Qui cum posset regnū polonie p̄sequi p̄ electionem baronum recusauit vt ante diximus. ne vero heredi iniurias faceret. Albertus v̄o germanus eius cū normbergensibus bellum intulisset omnes ferme teutonici principes ad se traxit. Comites vero normbergensibus suppetias misere. Braue id et diuturnū bellum fuit. in quo tot potentie concurrentes infensissimis odijs biennio certauere. nouē plia cōmissa feruntur. Ex quibus octo victor Albertus confecit. in vno tamen victus succubuit. neqz de pace puenit nisi postqz exustis agris. attritis villis. abactis pecoribus. ruriculis interfectis. cōmeatus et pecunie contendentibus defuere. tū quoqz pax ex alberti sententia magis dicta. Hic albertus ab ip̄a pueritia ac teneris (vt aiunt) vnguiculis educatus. in armis pluribus interfuit plijs qz alijs sui temporis duces aut viderint aut legerit. Militauit in polonia. pugnauit in slesia. castra posuit in prussia. hostes in bohemia fudit. stipendia in austria fecit. predas ex hungaria tulit. nullus in germanie terre angulus quem non calcarit. armatus duxit exercitus innumerabiles. pstrauit ferocissimos hostes. expugnauit munitissimas vrbes. in congressibus pugna prior inijt. victor e plio excessit. vltimus in expugnatione oppidorū. sepe mup̄ primus ascendit. ad singulare certamen crebris vicibus inuitatus nunqz detrectauit. neqz vnqz non strauit hostem. In militaribus ludis quibus hasta contenditur vnus omnium repectus est. qui nunqz equo deiectus sit. et in omnes in se currentes deiecit. Ex torneamentis nunqz nō victor exiuit. Septies ac decies solo tectus clipeo ac galea cetera nudus vt est apud theutonicos duelli quedaz species in puocatores piter armatos lācea acuta cucurrerit. nullo vnqz dāno affectus. cum aduersarios ip̄e nūqz non equo deturbauerit. Quibus ex rebus non iniuria teuthonicus achilles appellatus est. In quo nō solum militares artes et impatorie virtutes singulari quadam gracia reluxere. s̄ nobilitas quoqz generis. pro certasqz corporis. ac venustas et viriū robur. ac faciūdia lingue admirabilem ac pene diuinum reddidere.

De Bauaria superioris germanie prouincia

Bavaria ad ortū estiuū ac meridie ptē frāconie p̄rimat. ea quoq; plata ⁊ diues terra est. cui ad meridiē
 Alpes italie iūgūf. sueui ad occidentē ei⁹ solē recipiūt. Australes ac bohemi oriētē. Danub⁹ mediam
 ferme plabif. Inter austria ⁊ bauariā alij ysarā alij enū terminū posuere. Sueuos a bauarijs lyc⁹ distermi-
 nat annis. Hāc olī regionē norici tenuere. cui⁹ adhuc porcio media inter ratisponā ⁊ nurnbergā trās danu-
 biū sita (vt añ dixim⁹) noricū appellāt. Baiuarij aut vñ dicti sint ⁊ vñ originē traxerint nō facile dixerī verū
 cū reperiar vetustissimos codices baiuariā appellare quā moderni bauariā dicūt nō difficile traboz vt boio-
 arios a bois dictos. ⁊ gallicā olī fuisse gentē Huic opinioni strabo q̄nto p̄mētatorio vires adhibet ita inq̄
 ens. Priscis igif vt dixi t̄pib⁹ plurime galloz gētes flumiū incolebāt de pado loquif. e quib⁹ amplissimī fu-
 erant boi insubres. ⁊ q̄ olī cū gesatis senones romana p̄ impetū potiti sunt vrbe. hos romani posterioribus
 annis fundit⁹ deletos pdiderūt. boios vō e finib⁹ eiecerūt. inde migrātes circūadiacentes histro locos cum
 thauristis habitārūt. bellū assidue p̄tra dacos agētes. Cōstat igif boios in pannoniā p̄sedisse. quo ex loco
 facile successu t̄pis in noricū cōterminā regionē migrare potuerūt. Idē q̄z Strabo locū q̄ mō p̄stātinesis vo-
 cat designās paululū ab eo distare rhetos ait. ampli⁹ helnecios vindelicos. p⁹ vindelicos aut desertā boio-
 rū regionē esse affirmat vsq; pannonios. Ob quā rē satis iudicat boioarioz terrā a bois cultā fuisse. Idem
 Strabo germaniā describēs boios pri⁹ hirciniā habitasse siluā asserit. ⁊ cymbros agmine facto eoz inuasif
 se locū atz a bois reiectos fuisse. Itaq; satis p̄suasum esse p̄t boioaricū nomē ex bois descēdere. Ager em eoz
 trans danubiū hirciniā siluā nō parua ex parte occupat. Ea nūc germanica gens ē sermone vtens theutonī
 co. neq; deserta regio vt Strabo tradit quo suo fortasse t̄pe fuit. nunc cultissima est. magnas atz ambiciosas
 ciuitates habens ⁊ oppida nobilissima. quoz splendorē nescimus tota europa que vincere possint. Ponti-
 ficales vrbes in ea q̄ncq; sunt. q̄z vna metropolica ē. Saltzburgā vocāt ex flumie saltza cui adiacet. veteres
 suuaniā vocauere. In baiuaria lodouic⁹ lodouici fili⁹ gibbo ⁊ struma deformis. Impia cōtra patrē bella su-
 cepit. venerandū q̄z senē ⁊ auctoritate insignē. q̄ quōdā regnū francie gubernasset in arce munitissima obse-
 dit. s̄ sup̄is vltionē tāti sceleris petētib⁹ pri⁹ febre pcussus occubuit. q̄ p̄ris animū in suā traberet se uentū

Ille in ptatē henrici eiusdē familie duc postea fact⁹ breui tpe vitā finiuit. nec henric⁹ diu supuixit. Qui cū pbibisset sbditos in anno iubileo romā petere verit⁹ ne puincia pecunia exhauriret eodē anno ad p̄s suos addit⁹ ē. Successit ei lodouic⁹ fili⁹ ex sorore alberti cesaris nat⁹ magni animi adolescēs. glie cupid⁹ ⁊ p̄cuniaz cōtemp̄tor. q̄ iudeos oēs publice posuit edictis e suis dominij⁹ exterminauit. Uxorē de saxonīa duxit neptē friderici cesaris. multas germanie lites auctoritate sua cōposuit. q̄uis sepe multū conat⁹ reconciliari cesari ladi slau regē nequerit. Albert⁹ eiusdē terre ac familie p̄iceps postq; p̄ ei⁹ arnestus puellā balnei custodē a b eo p̄ditē amatā ⁊ in sp̄e matrimōij susceptā apud strauburgā danubij fluetis demersit. cū diu vitā in meroze p̄gisset. tandē luctu p̄cto vxorē ex domo brusucen. duxisset. ex q̄ sobolē pulcerrimā sustulit. sub impio friderici podagra laborās. sepositis ceteris curis sectat⁹ musicā assiduīs cātibus ac sonis animū oblectauit. ⁊ venationi opam dedit. In saltzburga quā metropolica in bariozia sedes obtinere dixim⁹ tres archiep̄i fuere quoz vltim⁹ sigismūdu noīe dū scismatis p̄cella deseuit. cū adhuc esset p̄posit⁹ romanā ecclīā magnifice iuuit. s̄ archiep̄s a nicolao pon. creatus l̄as aplicas q̄bus cēsura in australes imp̄atori rebelles subminabat in ecclīa sua publicari nō sinit siue metu p̄otentie illorū siue q̄ anathemate suspensio p̄cezes meli⁹ inueniri putauit. ad quā cōponēdam ⁊ ip̄e descēdens in austriā non parua operam impendit.

De Rhenensibus germanie superioris populis

Qirca Rhenū q̄ flos germanie n̄ro tpe visit⁹ inter theodizicū magūtinen. ecclīe p̄sulē ⁊ lodouicū comitē palatinū rheni crebre dissensiones fuere ⁊ sepi⁹ ad arma vētū ē. totaq; circūregio rapinis atq; incēdijs vastata. Cū magūtino marchiones badēses ac brādeburgenses opē ferret. Palatino iacob⁹ treueren. antiſtes ⁊ nōnullē ciuitates assisterēt. mortuo lodouico palatino. q̄ relictā lodouici regis sicilie vxorē duxerat. filiū ex ea natū infantē adhuc fridericus frater ei⁹ cōsentiētib⁹ terre optimatib⁹ arrogauit. gubernationē p̄uincie tanq; dñs accepit. Electorē imperij se dixit. celibatū. i. sine vxore esse imp̄petuū promisit. ne arrogato filio vxorē ducēs p̄iudiciū faceret. Rogat⁹ nicola. pon. q̄ntus id gen⁹ adoptionis cōfirmavit. Recusauit frideric⁹ imp̄ator sepe multū rēq̄situs. In suenia albertus friderici frater imp̄atoris cū pluribus ciuitatibus variante victoria bellū gessit. ab vlmensibus cōitatū rotemburgen. litigando p̄ sniaz obtinuit. In marchio natu badēsi p̄iceps Jacob⁹ iusticie ac prudētie fama inter germanos clarissimus. cū sibi ad humanā felicitatē solā l̄az periciā deesse augeret. quos ex cōiuge legitima liberos sustulit ediscere l̄as p̄pulit. Inter quos diuiso patrimonio cū carolo primogenito singularis industrie iuueni imp̄atoris friderici sororē matrimōio collocasset plenus annis haud inuitus e vita decessit.

De thiolensibus populis germanie

Thiolēses q̄ valles enī flumīs ⁊ atthesis incolūt. cū sigismūdū p̄cipē suū in tutela friderici cesaris existētē iā gratia diuiculū ad se remitti frustra petiissent sumpt⁹ armis p̄fectos prouicie q̄s cesar instituerat deiecerūt. ⁊ cū tridentini iussu ep̄i cuius erant subditi in fide cesaris p̄seuerarēt cū exercitu eo puenere ciuitatēq; metu p̄cussam prodicione ceperunt ⁊ arcē obsidione fatigatam ad deditiōē cōpulere. ex impactiōibus cum cesare conueniētes minori q̄s crediderant felicitate suū dñm obtinere.

De Suintensibus populis germanie

Suintenses mōtani ⁊ feroces ppli. cū thuricēses ex federe qd cū eis pepigerāt destitissent. cōpato exercitu in eorū agrū cuncta vastātes exierunt q̄bus cū thuricēses p̄lio congregati p̄sumpsissent vsq; ad internitiōē celi sunt. tātaq; Suintensū invictos hostes crudelitas ac rabies fuit vt eo ip̄o i loco parte victorie epulantes congestis necatorū corporibus ⁊ mensalia ⁊ sedilia ex illis apparauerint ⁊ aperiētes hostiū cadauera cruorem biberint. corda dentibus lanauerunt.

De Alsacia alias beluetia populis germanie

In alsacia cui quōdā beluetia nomē fuit tūc gallici nūc germanici iuris prouicia. Cū lodouic⁹ delphinus viennēs in agrū basiliensem omnē ferriē militiā gallicā eduxisset ingēteq; metū basilienrib⁹ incussisset. Suinten. ex federe socie ciuitati q̄tuor milia militū letissime iuuētutis auxilio misere. q̄s cū delphin⁹ appropi quare aiaduertisset mediū inter basileā ⁊ Suinten. cū toto exercitu se opposuit. nec detrectauere illi certamen quis pedib⁹ pugnaturi. xxx milia eq̄tū stare cōtra se acie cernerēt. pugnatū ē summis vtriq; viribus. Ad extremū nō tā victi q̄ vicendo fessi Suinten. nimis audaces p̄sumpti facinoribus penas dedere. naz paucis fuga dilapsis obrūcati oēs in cāpo iacuerunt. Rar⁹ tñ ex Suintensib⁹ inultus interiit. Ex quibus plures gallozū reperti sunt qui lanceis Suintensium perforati ad obrūcandū hostem per medias hastas dilapsi vindictam accepti vulneris expetiere.

De Babaudia

Amedeus in Sabaudia dux p̄m⁹ eius gētis cū annis ferme. xl. p⁹ p̄ris obitū. puicie gubernacula tenuisset ⁊ admirādus aucto paterno impio. porta vndiq; p̄ace formidādusq; cumulat⁹ opib⁹ sapia vicinis pplis ac p̄ncipib⁹ videret. ac demū relictis p̄ncipat⁹ glie fascib⁹ in heremū se recepisset ⁊ sumpta penula ac retorto baculo cū sex viris equestri ordinis etate etiā. p̄uectis mōdo ⁊ p̄p̄is ei⁹ renūciasset. Ad extremū suū pontificatus honorē ex basilien. cōgregatiōe sibi delatū in ecclīe diuisiōe sup̄is parū fauētibus accepit. barba totōdit quā p̄missam nutruerat. ducatū p̄mogenito suo tradidit. ecclīasticas ceremonias ⁊ orādī mōrem repēte didicit. stipatusq; magna nobiliū caterua ⁊ illustri comitatu circūdatus basileā prexit. vbi ab his q̄ generale p̄ciliū facere arbitrabant in maxia ppli multitudie q̄ vndiq; ad spectaculū tante rei p̄fluxerat inter duos filios egregia facie adolescētes. alterū subaudie ducē. alterū gebennaz comitē solennib⁹ pro more seueratis tāq; romane p̄sul ecclīe coronat⁹ ē. Celebrauit sepe diuina. bñdixit plebib⁹. officia curie ordinauit. cariuales doctrina ⁊ auctoritate p̄stantes assumpsit. Fuerūt ei cū rege francie carolo. cū alphōso rege arogo-

num (qui tñ hostis Eugenij ppe fuit) cū philippo duce mediolani cū plurib⁹ alijs de recipienda auctoritate tractat⁹. qui oēs incassum abiire. Fuit ⁊ frideric⁹ impator apd eū in basilea sed clā nocte intēpesta abiit. reuerentiā ei tanq̃ vicario ihesu xpi subditi ei⁹ tantū ⁊ suiteses populi ⁊ basilienses ⁊ argentinenses ⁊ qui albert⁹ to parebant bauarie duci pbuerunt. Fuit em̃ magna spes obtinēde germanie cū sex pncipes electores in eaz sententiam fedus inissent vt nisi eugenius postulatis eoz annueret. Postulabāt aut̃ prorsus res negandas in amedei quē felicē virū appellabant obedientiā transirent. S; cū illoz consilia frideric⁹ puertisset ⁊ qui sō noie sinodi basilee degebāt abire iussisset desperato meliori successu interueniēte p legatos suos carolo frācie rege eccie pacē dedit. Et nicolao pon. max. recōciliat⁹ relicto noie pape cardialat⁹ honorē retinuit. i q̃ paulo postea n̄ sine boni viri opiniōe decessit. Felix pnceps ⁊ nimis felix si senū suū ecciasticū titulis n̄ sedasset. Bolomer⁹ qui eius quodā ⁊ prim⁹ ⁊ dilectissim⁹ cōsilioz pnceps fuerat. ingētesq; opes apd eū cumulauerat. cū nobilitatis odiū incidisset prodicionis reus factus mortis sententiā tulit ⁊ in lacū lemanū circa gebennā p̄cipitatus magno saxo ad collū suspensio demersus ē. Nobilitas exinde noui ducis indignationem subiēs ad regē francie cōfugit. cui⁹ opibus adiuta in patriā rediit. Johānes segobiensis homo hispan⁹ morib⁹ ⁊ doctrina illustris. q̃ cū summos theologie pceptores doctrina equaret ab amadeo dū se papā dixit cardialatus eminentiā acceperat ⁊ deinde vnioni consentiens a nicolao pon. max. cardialatus demisso titulo cesariensi eccie pfectus fuerat. in altissimis reconditus montibus puo monasteriolo ptentus. Elocatis ex hispania legis arabice mgnis libzū quē vocant alchoranū ⁊ in quo maometis pseudo prophete. nō tā misteria q̃ deliramenta continēt in nostrā linguā de nouo conuertit. ⁊ mendacia eius veris ac viuis rōnibus ⁊ argumentis explosit. In Arelato ad sepulchrū lodouici cardinalis sc̄te cecilie eius vrbi ep̄o quē basilee in consensu patrū p̄sidentē vidimus magna miraculoz opinio orta ē ⁊ inualidoz frequens cōkursus spe sanitatis factus. Johannes comes armeniaci incesto sororis amore pcussus nuptias eius temptare conatus baud indignus existimatus est quē paterna hereditate carolus rex francie armis eijceret.

Ad ditio

Promisit pius eneas multaz rerum doctrina illustrissim⁹ in exordio hui⁹ opis se in lucē ponere res europeas. Cūq; dirimendas suis limitib⁹ germanie terras absolueret nitē ipsius germanie superioris ⁊ inferioris florē onusit. Nihil em̃ de sueuoz antiquissimis germanie populis scripsit quos strabo iuliusq; cesar in suis p̄metarijs in re bellica miris extollit laudib⁹. quoz terra hodie multis ecclesijs pōtificalib⁹ celebratissimisq; vrbibus ē referta. multi in ea amnes clarissimi. licus. nectarus. argos. fontesq; danubiū. Terra ferax tritici. vinetis ditissima. ingeniosissimo marcialiq; pplo exuberans. Omisit itē vtrasq; rippas rbeni a fontib⁹ suis vsq; ad coloniā agrippinā versus rippas inq; oī ex parte vtrinq; habitatas. maximis pontificaliū vrbium imperialiūq; ⁊ principū oppidis habitatas. vbi terra vberi gleba referta. frumentū. triticū ⁊ multorū fructuū fecundissima. vino adeo exuberat vt cūcta pene interanea. germania etiā inferior ⁊ totus pene occidentalis septentrio rhenēsi vino se reficiat. Pōtificales vrbes sunt Constantia celebratissimo martini qn̄ ti concilio illustrata. basilea. argentina. spira. wurmatia. quos olim vangiones magūtia. cōfluentia omnes ciuitates celebratissime antemuralibus. pinnis. fossatis. propugnaculis supbe. pplus hūanissim⁹ ptim sua vberi terra. ptim negociationibus. Nobilitas vō venationib⁹ intenta. in delitijs ⁊ voluptate maiorem vite partē agit. Preterit vō eā alemanie ptem quā limagus fluuius vulgo lintmag dictus. a quo alemanie proprie dicti. cuius fontes in montibus alpiū glaresijs lacus turicensē influunt. in rhenūq; exonerant. Terra hec non solum limago ymmo alijs celebratissimis fluuijs vt ruffa. aro irrigat. Oppidis castellisq; fortissimis exuberans. quaz berna. lucerna. duregum. solitor p̄cipuas credimus. bellicosissim⁹ popul⁹ quem hodie ligam suitensium vocant. que terrori est vniuersis circumiacentibus regnis. Breuiq; suū impiū mirum immodū dilatauit. Omisit itē flandriā. hannoniā. brabaciā terras diuiciarū negociationūq; celebrata p̄ spicuas. In quib⁹ brugis. gandauū. meclinia. antwerpia. que licet olim gallie belgice adnumerate sint. tamen germanoz impio dilatato. omnes germanica lingua loquuntur. ppter viciniū ceteris linguis etiam perite. quod si cuncta superioris inferiorisq; germanie famosiora loca describere niterer magnitudine operis legentibus tedio afficerer. quapropter breuitati insistens studioso cuiq; que animum suū oblectant legenda cōmitto.

In regno ipso francie quod etate nostra Joana uxor lothoringien. diuinitur ut credis admonitavirilibus idumens et armis induta gallicas ducens acies ex anglicorum manibus magna ex parte mirabile dictu. prima inter primos pugnas eripuit. Cum iam philippus burgundie dux patre nec iniuria remissa relictis anglis ad francos defecisset ingentes inter carolum regem et filium eius lodovicum delphinum viennensem contentiones atque inimicitie succreuerunt. Carolus andagouensis eo tempore delphini auunculus apud regem plurimum poterat. cuius potentiam cum iohannes aluernie dux ferre non posset. Borbonius quoque princeps et frater eius spurius andagouensem gubernationem egris animis intuerent. delphino ut a prediscederet suaserunt. sic enim fieri posse ut rex desiderio filii carolum a se reuiceret regnumque quod in eius manibus passim ire videbatur meliori consilio regeret. Quibus promissus delphinus insalutato patre ad nuternenses decessit. qua re compta rex composito raptim exercitu in alanconius duxit. et expugnatis non magno negotio plerisque munitionibus ducem in ditionem accepit. Exinde contra filium profectus. verum ciuitates minernie delphinum aduersus patris imperium tueri non auderent eum ut a se abiret rogauerunt. ille in borbonium se recepit. nec diu post metuens borbonii regis iram filium patri conciliauit. Que res fratri suo spurio baud bene cessit. nam is paruo post tempore captus in pfluente demersus. violati paterni iuris in filium penas dedit. Interiecta deinde non longa temporis mora renatus e regno sicilie. impulsatus filiam suam beinrico regi anglie in matrimonium collocauit. Baud abnuente francoz rege quod ex eo coniugio inducias belli sibi ac regi suo salutes cum anglis plurimum annorum obtinuit. Quibus conclusis securus iam domi rex ut franciam militibus spolijs atque incendijs diu agitata tantisper sineret descendere. Delphinum cum magis parte copiarum in belucios. id est suiteses et basilienses quod supra est relatam dimisit. ipse cum reliquo exercitu in lothoringios profectus meteses tullensesque agrum vexauit. oppidumque non pui momēti quod spinale vocant dedentibus oppidanis ab ecclesia metensi abstulit. Exinde franciscus aragonensis capto furtim oppido tolosi quod in normannia situm in potestate ducis britannie fuit. duorum potentissimorum fratrum atque anglie interrumpisse pacem visus est. De qua re missis ultro citroque legationibus contenditur. Flohetus non paruis equitibus a rege francie profectus quadrigas feno oneratas in quo milites armati laterent per pontem arcis quo Sequana fluius iungitur. Qui Normannos a francia dirimit. edoctos rusti-

cos educere iubet atq; in medio pōtis porteq; arcis subsistere. ip̄eq; insidijs cū cohortib⁹ signū expectauit. q̄ recepto cū milites e feno dīlapsi portā inuasissent trucidatī custodib⁹ tādīu locū tenere donec Flothet⁹ aduolās ⁊ pōtē ⁊ arcē in ptātē recepit. cui⁹ rei pcepto nūcio ⁊ rex ip̄e p eūdē pōtē in normāniā copias traiecit et ex alia pte frāciscus britāniē pnceps exercitū duxit. Dux somerleti eā prouiciā pro rege anglie cū impio tenebat. q̄ postq; tāti belli molē in se verti pgnouit. Talbote copiaz ducē fama claz in reb⁹ gestis insignem rothomagi apd se eē iussit sperās ei⁹ cōsilio ⁊ armis ciuitatē ei⁹ nutare. aīos aduerterat in fide p̄tinere. s̄ frustra ei⁹ cōsiliū fuit. nā rothomagēses postq; regē appropiquare didicerūt missis ad eū legatis suā ac fortunaz snīaz pacti salutē exercitū intravrbē recipe ⁊ impata facere promiserūt. q̄bus a rege collaudatis ⁊ domū cū p̄sidio militū missis vrbis regi dedita ē. Talbot⁹ cū ducē suisq; oibus in arcē sese recepit. q̄ cū oppugnari cepta esset interuētū renati regis vt agnitis q̄ in normāniā retinebāt oppidis excederēt. Dux ac Talbot⁹ cū suis liberi essent. s̄ cū p̄fecti oppidoz nō parerēt dux somerleti dimissis in arce talboto ⁊ duob⁹ p̄uignis suis clā recessit in angliā. arx postea dedita ē ⁊ p̄uigni ducis cū talboto in ptātē regis facti sunt. Talbot⁹ vō cū esset clara apd oēs fama quā nō malis actib⁹ s̄ robore corpis ⁊ ingenij dextertate in apto Marte q̄siuisset. data fide qd̄ aduersus frācos dēinceps arma nō gereret libere dimissus ē. Hic anno iubilei indulgētie cā romā venit vt qdā putāt absolutionē q̄situr⁹. ei⁹ promissi qd̄ regi frācie fecerat mihi hoc minime cōptū ē. Illd̄ p̄stat talbotū cū in angliā redisset iāq; rex francie exicta oī normāniā burdegalem q̄s armis subegisset a rege suo nō sine magnis copijs in valconiā cū impio missum ⁊ burdegalē recupasse ⁊ alia pleraq; castella q̄ ab imperio anglicano destituerāt p̄rim vi expugnasse p̄rim deditiōe voluntaria recepisse. id vbi rex francie restitisset euestigio duos exercit⁹ instruxit q̄z alter⁹ (cui⁹ p̄fect⁹ erat gener su⁹ comes clarimōtis ac duc⁹ Borbonij fili⁹) cū. xv. milib⁹ pugnatōz in q̄s toti⁹ militie robur fuerit ad vrbē burdegalē recto itinere cōtendere iussit. Alterū quē ip̄e ductauit ex purpuratī suis conscripsit. quib⁹ ⁊ comes de scampis annumerat⁹ ē. quē electi iuuenes. d. ccc. eq̄tes ex britāniā seq̄bant. iussit ⁊ hūc exercitū retento apud se comite rex p̄ire. q̄ cū septem (vt aiūt) leucis a burdegala cōstituisent puū qdā castellū oppugnare ceperūt. Turri qdā inter burdegalā ⁊ castellū ip̄m occupata ac sagittarioz p̄sidio munita. Talbot⁹ vō postq; sibi cū duob⁹ exercitib⁹ pugnādū eē intellexit. eū p̄us aggrediendū cēsuit quē minori negocio supari posse cōfidebat. Egressus igit̄ cū robore sui exercitus iā vesp̄i ad turri quā dixim⁹ occupatā puenit. q̄ p̄mo impetu expugnata sagittarios oēs ibi captos circiter q̄ngētos interemit. Exin mane p̄fect⁹ cū accepiss̄ regiū exercitū fugā pare. verit⁹ tāq; sibi e manibus p̄da elabere iussis alijs seq̄ cū q̄ngētis galeatis militib⁹. d. ccc. sagittarijs p̄pere in hostes aduolās tumultuariū plū inijt. Cōsultauerāt aliq̄diu inter se hostes an retro pedē fugiēdo referret. s̄ pudore p̄pin⁹ qui regis expiri belli fortunā decreuerāt. Erāt eis. ccc. circiter tormēta enea q̄ currib⁹ aduerxerāt ea pte p quā talbot⁹ vētur⁹ erat opposuerūt. multas p̄terea machinas hinc atq; inde collocauerūt q̄b⁹ ignari hostes cōfici posset. vt ergo fures talboti miles itinere qd̄ vñ patebat in castra hostiū nescius machinaz pcurrit. dato tormētis igne p̄mo cōgressu. ccc. ferme milites ictu lapidū ex anglicis periere. qd̄ vbi talbot⁹ aduertit filium q̄ se seq̄bat vt abiret ⁊ ad meliora tpa se reseruaret admonuit. At cū fili⁹ diceret nō eē sibi ex eo plio fugiendū in q̄ p̄ platur⁹ cēt. Ego inq̄t fili multis reb⁹ clarissime gestis nec mori sine glia nec fugere sine dedecore possus. te nūc militare incipiētē nec fuga infamē. nec mors claz faciet. sed cū filiū pl⁹ pietas q̄s eū cōmonitio p̄ina moueret cohortatis socijs vt forti aīo pugnā reintegraret. restitutiōe suoz facta in hostes. q̄ nūq; munitiones castroz exire p̄sumperāt audacib⁹ inuect⁹ aīs haud puā illoz stragē edidit. sed cū hostes p̄ri loco. p̄ti tormētis ac numero militū supiores essent ⁊ iā crus talboto lapis e tormēto missus arripuisset. cesis ex maiori pte suis. ⁊ ip̄e tandē cū duob⁹ filijs. altero legitimo. altero extra matrimoniu nato ⁊ vno genero p̄cubens cecidit. Hic p⁹ tot sumptas ex hoste victorias clarissimi viri exit⁹ fuit. quē britonū potissimū cōstātia ⁊ audacia prostrauit. Burdegala itez in ptātē regis facta ē britāniē ducē ei⁹ germanū q̄ nūc rex potit. cū diu sobole caruisset votū vouisse ferūt liberos si sibi superi darēt. priores duos. alter⁹ mīoz. alter⁹ p̄dica toz religioni cōsecratuz. Exin voti cōpotē p̄rimū q̄ sibi nat⁹ ē frāciscū appellauit. scdm̄ dominicū. Mar⁹ ē ei et terci⁹ fili⁹ quē in angliā nutriēdū misit. Is eū mortuo p̄re in britāniā frācisco regnāte rediiss̄ ab eo capt⁹ ⁊ in carcere necat⁹ ē fame. ⁊ cū neci traderet impietate fratris accusandus. q̄ nō cōtent⁹ regnū sibi debitū occupasse sed aīam q̄s sibi nepharius auferret. franciscū coram diuino iudicio de paricidio misuz infra annū citasse. ob quā rē cū infra p̄finitū tps̄ frācisc⁹ idropisi laborās obisset. vt ē religiosa galloz natio correctū cū diuina cēsura vultu creditū ē. Dominic⁹ ei successit. q̄ cū hoc anno sine liberis decessisset Arturū francoz militie p̄cipē patruū suū successorē habuit non minus prudētia q̄ armis grauem. Carolus dux aurelianēsis q̄ magno quōdā plio ab anglicis capt⁹ fuerat iā senex in patriā dimissus. Defuncto philippo maria mediolanēsi ducat⁹ tā q̄ ex successione debiti sese titulis ornauit. In flandriā gaudaueñ. aduersus philippum burgūdiē ducē rebellātē plurib⁹ plijs victi. Ad extremū supra. xx. milib⁹ ciuū vna pugna amissis. confessi errozē philippo man⁹ cedere legesq; victoris acceperūt. Idē philipp⁹ ⁊ oppidū luceburgeñ. maximū ac munitissimū. qd̄ in faxonū ptātē dotis noīe venerat nō sine indignatiōe latislai regis armis accepit. Belphim⁹ wiēnēsis cū muliere quādā noīe agnetā forma p̄stantē ac patri dilectā occidere tēptasset iterū regis odiū incurrit. Cūq; nusq; alibi se tutū arbitraret ad flozētes philippi opes cōfugiēs. vt primū cōuēit miserere mei cōsanguinee inq̄t q̄ sine terra sum fili⁹ regis. ad quē philipp⁹. Bū terra mihi ē caue ne te sine terra dixeris. nā q̄ mihi prouicie parēt eedē tue sunt. nec tibi min⁹ q̄ mihi obediāt. Eolo post hec ⁊ brabancie oppida flozētissima ⁊ ambiciosas flandrie ciuitates oñdit dñm cū ⁊ p̄cipē in conspectu suo appellari iubēs. Et tū modo ē in eū locū de quo breuissimus ē in angliā traiectus. neq; em̄ plus q̄. xxx. milibus passuū id mare latū ē quod flandriā ⁊ angliā interluit. Absolutis gallic rebus haud incōueniēs fuit transmissio pelago Anglie rebus cui quōdā britāniē nomē fuit q̄ breuissime mutationes sub friderico factas cōmemorari.

En anglia quā tū albion tū britanniā veteres vocauerunt. Rex henric⁹ solitudinis ac oculi cupidus alieno magis q̄ suo iudicio regnū gubernauit. potēs ap̄d eū in primis audit⁹ dux soffulti fuit. q̄ leges p̄ suo arbitratu et pplis z p̄cipib⁹ dixit. s̄ cū res anglica apud fr̄cos minui cepisset z iā impiū gallicū in pristina gl̄ia emergeret. dux eboracēsis coact⁹ nō p̄uis copiis nec pauc⁹ stipat⁹ baronib⁹ londonias venit reg⁹ p̄silius mutatur⁹ atz vt ip̄e dicebat reg⁹ z regni salutē cōsultās. nō expectauit ei⁹ aduētū soffulti s̄ nauigio rapti cor repto p̄ themisiā flumiū salutē sue fuga cōsulere adorsus ē. s̄ destinata q̄s mortē fugiat. missi q̄ eū cōprehēderēt p̄ cōpēdia itinēz cursus ei⁹ p̄uenire. ip̄m q̄ mox interemptū in proza nauis q̄ uehebat obrūcauerūt. dux q̄s somerseti q̄ p̄dita normānia in anglia remeauerat potēs ap̄d regē credebatur. in carcerē cōiect⁹ ē. nobiles viri q̄ plures necati. nec sacerdotio p̄dit⁹ parsus ē. Inter q̄s z amic⁹ n̄r adā molynes secreti reg⁹ signaculi custos z l̄az cultor amisso capite trūcat⁹ iacuit. nec diu postea cū dux eboracēsis domū redisset somerseti p̄nceps e carcere missus p̄mittēte rege gubernare regnū cepit. q̄ res sup̄nie sibi cladis cā fuit. Irritat⁹ em̄ ob eā eaz p̄nceps eboracēsis cū maiorib⁹ copiis q̄ p̄r⁹ lūdonias p̄perauit. cui cū rex obuiā vna cū duce somerseti exiisset putās illū aut v̄boz lenocinio placare aut regie maiestatis auctoritate deterrere. nihil p̄fecit. Eboracēsis eq̄s cū esset lōge potētior iusso rege vt in partē se reciperet in somerseti ducē ac ei⁹ equitatu irrupit eumq̄ mox captū trūcato capite interfecit.

De Scotia

Scocia ei⁹ insule in quo ē anglia sup̄ma portio ē in aq̄lonē v̄sa. flumib⁹ haud magnis z mōte quodā ab anglia discreta. Hic nos brumali tpe fuim⁹ cū sol paulo ampl⁹ q̄ tris horis terrā illūaret. Jacob⁹ eo tpe regnabat q̄drat⁹ z multo abdomine grauis. q̄ cū oli in anglia capt⁹. xi. annis in custodia fuisset. ac dimissus tādē suscepta ex āglic⁹ cōiuge domū reuersus plures regulos gladio p̄cussisset. z ip̄e tādē a suis domesticis interfec⁹ ē. Inter q̄s vltiōe pacta fili⁹ ei⁹ regnū suscepit. Audiueram⁹ nos oli arborē eē in scocia q̄ supra ripā flumis enata fruct⁹ p̄duceret anetaz formā h̄ntes z eos q̄dē cū maturitati proximi esset sponte sua decidere. alios in terrā. aliā in aquā. z in terra deiectos putrescere. in aquā v̄o dimersos mox aiatos enatare sub aq̄s z in aera plumis p̄nisc⁹ euestigio euolare. De q̄ re cū audir⁹ iuestigare m⁹ didicim⁹ miracula sp̄ remoti⁹ fugere famosamq̄ arborē nō in scocia s̄ ap̄d olchades insulas inueniri. Illō tñ nobis in scocia miraculū p̄sentatū ē. nā paupes pene nudos ad eccias mendicantes accept⁹ lapidibus elemosine gr̄a datis letos abijisse conspeximus. Id genus lapidis siue sulphurea siue alia pinguis materia p̄ditum pro ligno quo regio nuda est comburitur.

De Hibernia

Hibernia nunc nobis absoluēda ē que puo a britannia disjuncta freto. partiz libera. scotorum amicitia societateq̄ gaudet. partim anglicano paret imperio. S̄z qm̄ nihil dignū memoria per hoc tempus de quo scriptio est gestum accepimus ad res hispanicas festinamus.

Hispania

Hispania regio latissima terra optis opanda viris. armis potes. bec eno nro in qnqz reges diuisa e. pri mu ac maximu castelle regē appellat. primum ei aragonu. Tercio loco portusgallēsez. Quarto nauerre. Quinto regnū granate qd ab euāgelio xpi alienū ē de ritu machometi. Ultimū ponūt in castella p nobili ac late dñanti regno. cui reges gothor sanguine creti nūq gen variāt. Aluari de luna natione aragoneñ. nobili genere quis extra mñioniū nat cū oli iohāni regi adeo insinuaſſet vt vn oīm regni regisqz potēs videret. iohāneqz nauerre regē z heinricū m grm militie ſcti Jacobi potētia ſua opprimere ac regnū gubernare conat armis deturbafſet. Poſtea tñ aduerſante ſibi regina redeuntib illis z regē in ptatē ſuā recipiētib e curia pulſus. in poſſeſſionib ſuis aliqdiu priuat vixit. Felix ſi pceſſo frui ocio nouiſſet. ſ nulla ē regno de iectis qes. Bū ergo ſublimē locū (de q rursus maiori cū mina p cipitareſ) vēdicare conat regi clā ſuadet vti p ſpecie venationis in ſalt ſibi p pinqores egrediaſ ſe cū potēti manu futurū obuiā. nec dubiū qn regni opti mates libertatē regi afferant. nō fuit difficilis pſuaſio. rex cū paucis egreſſus paz cuſtodit. nā aluari iam pene nomē extictū erit vbi ad inſidiar puenit locū mox clamore edito aluar inter dilectos exultans milites libez regē ſaluare dixit eūqz ſecū abduxit. Quare vulgata pſeſtim mira innouatio regni facta ē z itez ad al uaz regni gubernatio deuoluta. Nec diu p cū eiſdē iohāne atz heinrico atrox plū pmiſſum ē in quo plureſ vtriqz cecidere. victoria penes aluaz fuit. Heinric nō multis p dieb ex vulnere man qd in ea pugna ac cepat mortē obiit. Adgratū ei aluar obtinuit. z aliqdiu poſtea reg p z regni moderator ē habit. ad ex tremū tñ potētū inuidia ſuccubuit. nā cū nobile quēpiā iuſſu regis ingrata ſibi qdā renunciātē e fenestra ſue domi p cipitari iuſſiſſet mox cap z in medio foro capitali ſnla dānat nō tñ ignau occubuit. ſ numeratis ſuis in regē regnūqz meritis. nō lacrimās aut eiulās ſ alacri vultu z qſi ad epulas inuitat ceruice gladio p buit. vir alti ſpūs nō min domi qz bellīclar z cui ſp mag in mēte ſederunt. Iohānes dein aliquot annos p ſe regnū admiſtrauit. quo vita functo fili ei heinric regnū accepit. adoleſcēs aio plen z recti cupid. q re licta priori p iuge alterā ex portugalīa duxit impatricis ſororē z in regnū granate cū exercitu pfect magnā hoſtilis terre ptē diripuit atz ptriuit. Iohānes cardinalis hoſtiēſis ſumma vir integritate z ſcia iuris eminēſ cui iuuenis in dictādīs eplis ſeruiui ſenio pfect in eo regno. vñ illi origo erat aīam deo reddidit. In regno nauarie z fili in patrē z p in filiū arma ſuſcepit. filiūqz tādē regno pulſus ad alfonſuz patruū aragonū ſi ciliēqz regē (pagrat pri gallia) pfugit. Nūc lodouic mōteſie m gr z iohānes diſcretanus viri pſtabiles ab Alfonſo miſſi recōciliari pzi filiū ſtudēt. Joanna regis alfonſi z ſoror z cōiūx abſente viro multis ānis ara gonū z valētie regnis tot potētib ciuitatib z nobiliſſimis picipib iura dixit caſta z ſctā mulier z digna que plē pepiſſet alfonſo. Anno aut ab incarnatiōe dñi. i 491. totū regnū betice qd hodie granata vocitat vict barbaris regez eoz capto. ciuitateqz granata populoliſſima armis fameqz duriffimaqz obſeſſiōe ob tenta. a xpianis crucem dñi adorantibus pacifice hodie poſſideſ.

Portugalia

In portugalia petrus agnomine infans. sic em filij regis anteq̃ regnant appellañt. magni nominis pri-
nceps qui totam ferme europam peragrauerat sue virtutis documenta demonstrans. Cum regnum tuto-
rio nomie aliq̃ diu summa cum laude administrasset nec minore fide alphonso ex fratre nepoti simul ⁊ gene-
ro suo restitisset. tandē subrotis vtrinq̃ dissensionibus cum odio crescente ad plium ventum esset sagitta in
incertū missa transitus interijt. vir magnorū operū. Et qui olim sub cesare sigismundo stipendia faciens nō
paruā sibi gloriam in turchos pugnando parauerat. Alphonso exinde mansuetissimus princeps alti cordis
et prudentia singulari p̃ditus neq̃ eū vnq̃ regius portugalia sanguis deriuatus est. post hec regnum quie-
te tenuit. cui cū obijisset dilectissima coniux. eademq̃ soror patruelis vt aliam supduceret suaderi non potuit.
sed omnis eius cura eo conuersa est vt aliquid agat quod sibi laudem ⁊ xpiane religioni fructū pariat. Qua
propter inuitatis regni proceribus suscepto publice crucis signo classem in turchos ⁊ expeditionem p̃misit
Annis ṽo sequentibus heinricus infans videns regni portigalie fines paruis limitib⁹ contineri cupiēs re-
gnū āpliare oceanū hispanicū sūmis virib⁹ igredit̃ suasu ⁊ doctrina cosmogr aphorū sit⁹ terre ⁊ mar̃ noscē
ciū. inuētisq̃ multis ⁊ varijs insulis ab hoib⁹ nūq̃ habitat. Inter ceteras p̃clarā insulā nō sine suorū letitia
adnauigat. nō tamen hominib⁹ habitat sed fontibus irriguam pingui gleba refertam nemorosam. incolē-
dis hominib⁹ aptā. ad quā diuersa hominū genera colendā imisit. Inter tñ ceteros fruct⁹ aptissima ē ad p̃cre-
andū succaz. qđ tanto fenore ibi nūc cōficiť vt vniuersa europa succaro pl⁹ solito habūdet. nomē insule ma

dera est. inde succarū de madera. Inuenit et alias insulas quāplures quas habitari baptizarique noibus fecit ut insulā sancti Georij fayal de pico quāuā hoibus almanis ex flandria habitandā concessit. feracē tritici. Annis vero posterioribus ut anno dñi. 1483. iohānes scōs portugalie rex altissimi vir cordis certas galeas oibus ad victū necessarijs instruxit easque ultra colūnas herculis ad meridiē versus ethiopiā inuestigaturos misit. Prefecit aut his patronos duos Jacobū canū portugalensem et martinū bohēmū hominē germanū ex nurnberga superioris germanie de bona bohemorū familia natū. hoīem inque in cognoscendo situ terre peritissimū marisque patientissimū. Quique pholomei lōgitudines et latitudines in occidente ad vngue ex perimēto. lōgeuque nauigatione nouit. Hi duo bono deorū auspicio mare meridionale sultantes. a litore nō longe euagantes supato circulo equoxiali in alterū orbem excepti sunt. vbi ipis stantibus orientē versus umbra ad meridiē et dextrā proiebat. Aperuere igit sua industria aliū orbem hacten⁹ nobis incognitū et multis annis a nullis quā ianuensibus licet frustra temptatū. Peracta aut hui⁹ nauigatione vicesimo sexto mense reuersi sunt portugaliam pluribus ob calidissimi aeris patientiā mortuis. Insignū aut portauere pip grana paradisi. multa que longū esset recensere. Aperto illo orbe magna piperis quantitas flandriā versus vehit. et licet nō sit adeo rugosum ut orientale tñ acumen formā et oia vtrūque pip p se fert. Multa ea de re scribenda forent quā ne tedij agrauar bono respectu omisi.

Italia

Ultimis europe finibus pagatis et quātū ppositi nostri fuit septentrione decurso in patriā tandē reuersus nouitates italie cū iā referende occurrāt. ab ea nimirū vrbe incipiendū esse arbitror cuius creberrimas mutationes et oriens simul et occidens admirat. Ea est genua ligurū dñā ac regina quā civilibus agitata discordijs memoria nra impiū maris amisit. In ea cū excluso philippo maria mediolanensiu duce etis ptoze opicio elzaco necato auctore francisco spinula. viij. libertatis capitanei creati essent. eisque paulopost sublatā libertate exactis Suardus Smarde⁹ ducatū accepisset annos supra. lxx. natus auctore thoma frigoso quā et ipse olim an philippi dominū ducali honore funct⁹ fuerat. Cū hō grāden⁹ ad gubernationē inuolueret

vix septem diebus permissus ē thoma ei⁹ honorem surripiente quē cum quatuor gubernasset annis germanus eius baptista ad. xvj. circiter horas regno expulit. Illā thomas resumptis virib⁹ p̄festim fratrem palatio deturbavit. tres annos postea. ⁊ nōnullis mēsis vrbem regens. donec auctore iohāne antonio flisco itez ciuitas libertatē asseruit. Delectis deide. viij. capitaneis priori ex more rempublicā administraturus qui thomā frigosum in carcerē p̄iecerūt. cū iam ter p̄rie sue ducē gessisset. Hor⁹ p̄iceps fuere iohānes anthonius quē prenominauim⁹ miles equestris ordinis. ⁊ raphael adonius iuris interpres. s̄ hec quoq; paucorū mensū libertas fuit cū raphaeli nō tam capitanei q̄ ducis nomē placeret. Is em̄ gētilibus ac spinularū primorib⁹ in suā sententiā tractis. collegas suos m̄gratu abdicauit. ducalesq; fasces assumpsit. q̄bus paulo supra duos ānos evsus a barnaba gētili ⁊ patruele suo a republica deiectus. Barnaba vō nō dum mense toto principatu potitū. Janus frigos⁹ iohāne anthonia flisco ⁊ auriānis fauētibus regno pepulit. Qui paulopost anthonio p̄ suscepto bñficio necem p̄avit interposito. Iohāne philippo ei⁹ gentili q̄ eū percuteret qui ⁊ castella defuncti cōdonauit. Jano vō cum rexisset annis paulo amplius duob⁹ in magistratu fatis functo frater eius ludouicus successit. qui a petro patruele suo e dignitatis culmīe deiectus est. Is ē petrus frigosus qui mō regnat multa vi animi ⁊ corpis. Sed ⁊ optimatibus ciuitatis ⁊ omni ferme nobilitati odio habit⁹. qui ⁊ gētilem ⁊ patruele suū nicolaū frigosum. honestis morib⁹ p̄editū. ⁊ philosophie studiū insignē ob suspitōem affectati dominū vocatū a se ⁊ pallaciū p̄ris p̄cussorib⁹ interemit. Hunc cū regnasset annis quatuor. tam sue q̄ aliarū nobiliū familiarū p̄nceps. vrbe deiecerūt ludouico patruele suo quē ip̄e antea deposuerat in ei⁹ locū suffecto. qui cū se paz gratum magnatibus eē intellexisset. eūdem petrū quē regno deturbauerat in auxiliū accersiuit. ille tertia post exiliū die reuersus. ⁊ patruele ducatu amonit. ⁊ om̄es aduersarios vrbe pepulit. Quorū p̄icipes ad florentes alphonso aragonū ⁊ sicilie regis opes cōuersi magnā ⁊ formidabilem classē ab eo impetrauerūt. cum q̄ iam ferme duob⁹ annis terra mariq; genūam opprēsserūt. ventum ē sepe ad mentia ciuitatis ⁊ aliqñ intra ip̄a suburbana pugnātū. hoc aut̄ āno cū signo dato. ⁊ in ip̄o portu pro menibus vrbis vndiq; pugnaref. Ingressi sunt arojanenses ducesq; milites. ad magnā vrbis ptem vagauerūt passim cedibus. passim rapinis ciuitatē fedantes. Sed affuit presto cum delecta iuuetute petrus qui fugientes suos sistere cōpulit. ⁊ in arojanenses dilapsus. ingēte edita strage vrbem iam pene raptā recupauit. actum tñ de eo fuerat si portā quā ceperant hostes ita cōmunissent. ne recludi supne potuisset. ⁊ aditū sequentib⁹ naualibus socijs patentē retinuissent. Nūc ambe partes q̄si ex integro ad bellū se parant. Quis fama est. petrū animo fractum. galloz opes implorare eorū regi p̄rie sue principatū quē retinere nō pōt pecunia vendituz. Apud insubres vrbeq; toto famosaz orbe mediolanū philippus maria dux gentis qui genuā ditioni sue qñdā sbegerat. amedei subaudie ducis filiā m̄rimonio sibi p̄iunxerat alphonsum potentissimū regē cū duob⁹ fratribus. altero rege nauarie. altero militie compestelano m̄gro. multisq; regulis nauali p̄elio captū victum a ianuensibus ⁊ sibi a iacobo spinola ianuensiu tunc p̄fecto oblatum ⁊ ad se vsq; deductū. insolita vsus liberalitate. magnificentissime donatū libertati dimiserat. Sigismundū cesarē romā petentē. cū mediolanū ageret visitare p̄tēpserat bononiā forliniū ymolā e manib⁹ tyrānorū armis ereptā sacro sancte ro. eccie restituerat atrocem suitensiu gentem bello domuerat. De florentinis ac venetis per suos duces sepius triūphauerat totamq; quōdaz ytaliā tremefecerat iam recedente fortuna perdita genūa nicolao picinio in quo maxime fidebat defuncto exercitu suo ad casale maius iuxta flumē padum duce micheleto cōtinola ab hostib⁹ p̄elio fuso. ⁊ castris exuto. magno numero eq̄tum peditūq; capta. eo deduct⁹ erat. vt nō mō venetis. s̄ oib⁹ per circuitū pplis ac principib⁹ cōtemptui esset. Et veneti quidē abduā flumine trāmisso. in agro mediolanensi castrametati. tñ ei terrores incussere. vt de relinquendo imperio cogitauerit. q̄siuit vltra ⁊ citra mōtes auxilia regū. Sed quē fortunatū atq; hostibus insultatē om̄es honore ac fauore dignū existimauere. Idem in calamitate constitutus ab om̄ibus tanq; odio dignus relictus ē. vnus tñ oīm alphonso accepti bñficij memor ad opem ferendā sese accinxit Sed dum serius iter agit interim philippus primū aduersam valitudinē oculis captus incidit. Deinde ex ip̄a arce hostium armorū fragore audito vehemēter cōmotus vite tedio simul ⁊ languore mortē obiit. ip̄o alphonso herede instituto. Fuit aut̄ philippus ingenti corpe. ⁊ in iuuetute inacer. in senio pinguisim⁹ deformi facie ac terribili. instabilib⁹ ac p̄egrādibus oculis. ingenio paci ⁊ callido. in largiēdo p̄fusius. in p̄cendo facilis. in aduendo difficilis. ac vbi in colloquiū venisset mitis ac placidus. cultus corpis ac mūdiciarū oisq; lenociniū negligens. venādi cupidus equorū studiosus. ceterū quietis impatiēs. atq; imperitandi audus. in pace bellum. in bello pacem q̄siuit. simulādī atq; dissimulādī egregius artifex in milites q̄ in ciues indulgentior raro in publicū prodit. delatorib⁹ facile credidit in suspitōnes adeo pronus vt sepe fidissimos a se amicos leuissimis de causis alienauerit. pullis indutos vestib⁹ egre de se venire permisit. Sermone de morte audiuit inuitus tonitrua ac fulmina mirūimmodū expauit. tabifica lue p̄cussos ex vrbibus migrare in agros iussit eorūq; domos incendio tolli. q̄ cura innumerabilē illū mediolanū populum multis annis intactū quodāmo ab ea peste suauit. Hinc cū vita decessisset. funus nec tanto principe dignū nec suis maioribus ductum ē. nec sepulcri decus additū. Populus cognita ducis morte i libertatē sese p̄clamauit. xij. viris electis. qui rempublicā admistrarent. Castrum porte iouis instar excellētissime regie caput ac dirutum est. ⁊ testamētum philippi dilaniatū ad dominū mediolanense multi aspirauere. Sed q̄ coloratis vterētur titulis quatuor tñ fuere. Fridericus impator deuolutū ad se principatū philippo. sine liberis legitimis vita subtracto cōtendebat. Alphonso testamēto hereditatem petebat. Carolus dux auriānesis ex sanguine vicecomitū natus ab intestato id sibi deberi aiebat. Franciscus p̄forcias vicecomes coniugem suā q̄ philippi filia fuerat hereditatē p̄ris suscipiendā affirmabat. Audite sunt legatōnes oīm in senatu mediolensi. quorū aliq̄ sermone directo dominū petiere. aliq̄ per simulationē oblātū Venetos auxiliū

insinuare se populo. atque inde paulatim vendicare dominium satagebant. Sed civitati quae iam libertate gaudebat. et imperandi cupiditate. demortui principis militiam perduxisset. nulla perditio placuit. quod iugum quibus pacto in capita civium videretur inferre. Obtulit tamen impatori census quantumvis aureum poculum. si libera suis legibus dimitteretur. Dilaniabat in terra vndique philippi hereditas. veneti placentiam cremam laudam occupauere. et multa praeterea minora oppida. dux subaudie ludouicus valentiam et confluentiam inuasit. astenses ad duce aurelianensem carolum defecere. qui susceptus a rege francie non paruis auxiliis alexandrinorum agros vexare ceperunt. Papienses intestinis agitati discordiis. diu ancipites fuere. quibus potissimum se iungeret. Monarienses comani. alexandrini. ac Terdonenses mediolanensem impium sibi parmenses in societate quodammodo recepti sunt. Franciscus Sforza per idem tempus in piceno agebat. quibus maiorem provincie eius partem iam amisisset cum philippus non multo antequam moreretur sibi per comes amicos reconciliata ut ad se rediret in venetos pugnaturus accersuerat rogato alfonso rege ut. lxx. milia auri nummi suo nomine numeraret. quo facto iam pactis atque instructis copiis itinere se accinxerat. cum mors philippi enuntiata. eum qui longo tempore. ad mediolanenses opes inhaesisset. magis ac magis perperare compulit. Quae ut longobardiam primum ingressus est mediolanenses incerti. quo mens eius inclinaret. ne vel per ipsum vel coniunctus venetis suis ceptis obuiam iret. Admissis oratoribus oblatis non parvis stipendiis conduxere moxque duce sui exercitus factus ut placentiam omnibus copiis obsideret impauerunt ipse dicto parens dum ad placentiam in obsidione sedet papienses qui iam mediolanensem impium tanquam fastidiosum et insolens detractarant. sese sibi dedentes accepit quae res mediolanensem animos haud mediocriter perturbavit. qui per conventiones inhibitus francisco dicebant nullas ex urbibus quas olim philippus tenuisset occupare. Franciscus vero non se occupasse. sed dedente et ultro se offerente civitate accepisse aiebat. at mediolanenses cum eius potentiam vererentur dissimulandum potius statuere. Ille pertrinita apud placentiam obsidione. Tandem summa vi oppugnare aduersus urbem. quibus magna et forti militum manu munita armis tamen expugnauit et diripuit. Admediolanense regimen per id tempus penes nobiles fuit. et apud eos qui philippi quondam consilium direxere. ita res prospere sapientum ducta cedebat. et iam non parua galloz manus nam circiter tria milia equitum delecti roboris quae alpes transierat apud alexandriam perfligata deletaque fuerat. Et veneti apud caragium magno prelio superati. omnes pene copias amiserunt et lauda ab eorum imperio erepta in partem mediolanensem redierat. Cum franciscus Sforza ad instandus brixienfes missus. siue quod principatum mediolanensem. cuius opem iam pridem finxerat. alio modo persequi non posse sperabat. siue quod mediolanenses cum venetis amicitiam societatemque clam se quaerentes. Ille solus vtriusque populi perda relinqueret. perueniendos censuit. prior cum venetis sedus inijt. in quo cum multa hic atque inde promissa essent. illud inter cetera conuenit ut ad vrbes mediolani ditionemque eius obtinendam francisco cum copiis perficenti senatus venetus in pecuniis et armis auxilio esset quod re firmata. mox in mediolanensem duxit. Militabant eo tempore apud mediolanensem bracciani. qui cum ludouicum de werme. ac nonnullas alias francisci copias apud modoeciam fudissent. tandem relictis mediolanensibus ad eum defecere. Franciscus filias suas iacobino picenino uxorem despondit carolus vero ganzaga haud ignotus. copiarum ductor. qui paulo antea a mediolanensibus deficiens ad franciscum venerat. postquam debitos eosdem mediolanenses et sine ullo duce relictos adaduertit. iterum ad mediolanenses relictis francisco transiit. Erat hic vasto corpore. forma pene gigantea. viribus vero quae magnitudinem riderent dicendi copia clarus lris grecis ac latinis instructus sed animo inconstanti. et ingenio ad omne facinus siue honestum siue nepharium pato. Qui non parua spes fuit oppressa. mediolana libertate dominus urbis arripe. sed fortuna iam mediolanensibus nouercate placentini terdonenses nouariensesque ab eis deficientes francisci praesidia receperunt alexandrini cum nulla in eis spem sitam esse putarent wilhelmi motisferrati principis fratris impio se commiserunt. Respublica medio tempore ex nobilitate in plebes defluerat. lectique viri. xij. qui urbi de more praesent. ex fece populi ingibiles atque ignaui magratu gerebant. hi cum nobilitate (qua multum modis offenderant) suspecta habent ne cum francisco sentirent. Suadente ganzaga. quod eam viam ad principatum urbis arripiendum comodissimam existimauit. primarios ciues genere nobiles et opibus habundantes. raptim interceptos per noctes obtruncare ac deinde in foro plebi spectaculum obiecerunt. inter quos iacobinus bassius et gregorius adolescens placidis moribus et lris eruditus. et nobis amicitia coniunctus. prius innocens supinus tractatusque iacuit. Ille diu post iohannes caynam venerandum senem et filium eius franciscum egregia forma iuuenem non alio crimine irretitos. nisi quod blanche marie francisci coniugi sanguine iuncti erant. crudelibus affectos cruciatibus necare. Erat gregorius lampinarius iuris interpres. sed spe legationis tanquam ad imperatorem mitteretur in modoeciam captus atque interfectus est magnus libertatis assertor. Et qui testem olim philippi populi fauens regimini lantasset. Nec theodoro bossio admodum in citate grancoso potenti pepercit. quam cum diu in vinculis tenuissent. tandem iteremerunt. Galeotus quoque tuscanus et ipse natus nobilis atque opulentus ciuis iterisus occubuit. Quibus ex rebus cum iam nulla libertatis forma relicta esset. et. xij. viri ausu tyrannico vrbes cedibus ac rapinis sedarent. successorumque comicia prohibentes. iusto populo sibi ipsi imperium progarent. Commota denique atque incensa citas correptis armis. nouo magratu ex nobilitate creato. tyrannos e republica electos in carcerem proiecit. at cum neque huiusmodi respirare populus posset. Nam perditis omnibus. excepta citate comensi ac parmensi. quae in officio ad ultimum persistebant. Franciscus dura obsidione civitatem premebat. Inter plebs incensa nobilitate et palacio pepulit. Tyrannos demptis vinculis atque libertatis amatores. et optime de republica meritos in priorem locum restituit. Illi ad priores artes reuersi. cum satellites magno numero assumpsissent multaque suadente carolo spolia perpetrarent. nobilitatemque prius opprimerent non tamen ei viam ad euadendum principatum permiserunt. Quod cum ipse aduertisset. et iam sibi periculosas apud mediolanenses moras intellexisset. per internuncios francisco reconciliatus. ac magnis allectis promissis laudam illi perdidit. Tercumque iam fides fallens. non sine magno mediolanensium damno ac plebs persternatione ad eum transiit. non tamen defuit tyrannis animus quoniam postulat vndique subsidium francisci iugum iam prope cervicibus imminens excutere conarentur. Sed cum alios frustra rogassent. venetos tandem ne se derelinquerent peruicerunt. Nam neque illi ex visu videbatur franciscus etate florentem rei bellice potissimus. cuius iam vires atque arma non sine graui iactura sensissent. eo potiri ipso quo suo portandus videretur. Percusserunt igitur veneti sedus cum mediolanensibus. legesque quas toto citio et gallia sequi deberet scripserunt. mandantes Sforce

ut certis cōtent⁹ vrbib⁹ ac terminis mediolanēses in pacē dīmitteret. Ille baud ignarus se breui pitur⁹ vbi venetis paruiſſet. imperiū eoz ptepsit. Et quis deſtus oībus videret. nā ſoli florētini. et hī quidē parce opam ferebāt. In obſidione tñ perſenerare decreuit. iam mortuo frāciſco pycinino frater ei⁹ iacob⁹ cū bza chianis ad venetos trāſierat. Jam leonardus veneretis a ſenatu veneto miſſus mediolanū ingreſſus auxilia et comeat⁹. magnā copiā. qbus ciuitas indigebat. ppe diē affore pollicebat. Erat et in exercitu et in ciuitate ſumma oīm rez indigentia. Ita vt dubiū videri poſſet. an obſidēs frāciſcus. an obſeſſus dici deberet. Elīx ei bis mille eq⁹ ſuperat q⁹ ferre inſeſſorē poſſent. et milites ſtipēdio fraudati. p cibis ſeſe armis exuerūt. Neq⁹ cū frāciſco argentū erat. quo ſtipē dare militi poſſet. S³ inter ſpem metūq⁹ dubi⁹. obſidionē de die in diē vba pro factis oſtentans. pducebat. In ciuitate verē cū iam frumentū abſumptū eſſet. nec aliud eduliū genus reſtaret. et iam canes. equi ceteraq⁹ id gener⁹ aīalia māderēt. nec ferre amplius famē multitudine poſſet. collecti in vnū apud portā vercellinā. correpti armis in for⁹ prūmpūt. obuiūq⁹ leonhardus venetoz legatū gladijs cōfodūt ac diſcerpūt. Exin palatiū ſiſis tyrannoz ſatellitib⁹ aggrediūt. quo ſine reſiſtentia occupato. quos inuenere tyrānos in vincula pcecerūt. Exin miſſis ad frāciſcū legat⁹ principatum ei ciuitat⁹ obtulerūt. q⁹ mox ingreſſus dñum vrbis accepit. Et deinde nō mltis interiectis dieb⁹. cū liber⁹ et cōiuge reuerſus. ducalibus inſignib⁹ exornat⁹. in triūphant⁹ modū vrbē intrauit. q⁹ cū iaz comū parmāq⁹ in deditōem accepiſſet wilhelmoq⁹ mōte ferratenſi alexandriā emiſſet. non parū deinde bellū cū venetis et alfonſo rege diutius geſſit. In quo cū acrius premere neq⁹ em⁹ tante potētie par eſſe poterat. Renatum regē fortiffimis eqtū cohortib⁹ cinctū ex vltiori gallia. magnis ſtipēdijs ac pmiſſis allectus. i auxiliū accerſiuit. q⁹ cū ſupatis mōtib⁹ in ytalīā deſcēdiſſet. ac wilhelmū e monte ferrato arma ponere p amici etiam ac neceſſitudine cōpulſiſſet. et iam caſtra ſua frāciſci caſtris pūgens. i hoſtilē agrū deſcendiſſet expugnatis raptim nōnullis caſtellis more gallico. mortales oīes i eis cōprehēſos trucidāſſet. Tanta mox terror venetos inuaſit vt iā caſtra caſtris pferre ampli⁹ nullo pacto pſumerēt. nec iam retinere poſſe Buxiā et pganiū agris amiſſis pſiderēt. Cūq⁹ thurcoz bellū res eoz maritimas inſeſtaret repēte pter oīm opiniōne pax q⁹ diu in ſenatu aplico fuerat agitata. deniq⁹ apud laudā interuētū cuiusdā icogniti. ſ. pbate et integre vite monachi. inter venetos et ipm frāciſcū clam rege facta ē. Que res vt regi moleſta. ita frāciſco vtilis et venet⁹ neceſſaria fuit. Arcē deinde mediolani inſaniētis ppli furore dirutā frāciſcus breui reſtaurauit mira fortune ſiue cūcta regētis dei. puidētia nobile ac magnificū op⁹ hiſdē manib⁹ ſbito reſectū ē. qb⁹ fuerat pauloā reiectū. Franciſcus philēph⁹ nobil⁹ ſatyraz ſcriptoz p idē tps ad heroicū carmen puerſus res Sforzie ſcribere cepit. Leodriſi⁹ trebell⁹ ſoluta ozone ac metro clar⁹ hri cepit. Apd venetos terra marisq⁹ potētiſſimos. q⁹ nomē ytalīcū apud barbaras natōes lōge lateq⁹ claz fecerat. filius ſoſcari ducis. veluti qppiā i rempublicā machinat⁹ eēt in exiliū act⁹. deinde reuocat⁹ et iterū i ſuſpitiōem criminis adduct⁹ et crudeliſſime tor⁹. cū nihil mali pſiteret relegat⁹ i peloponeſſus miſerā ibi vitā finiuit. Gener eiūsdē duc⁹ andreas donat⁹ dum Eretā inſulā. p veneto iperio gubnabat dux iſule appelle⁹. reuocat⁹ domū honore pua tur. et magna mulctat⁹ pecunia i exiliū mittit. Armilauſ iter venetos dignitate et aucte potēs dux ex concilio ad mediā noctē domū reuertit. baculo trāſſoſſus occidit. nec q⁹ tantū ſcelus patrauerit inuētus ē. q⁹ uis filio ducis id crimini dederint. Franciſc⁹ barbarus ſtudijs humanitat⁹ excellēs. edit⁹ nō pauc⁹ neq⁹ illaudatis opusculis. ſenio pfect⁹ nō ſine celebri noīe vita deceſſit. Impator frideric⁹ cū romā rediens eo ſe cū pūge et rege hūgarie ladislao. totoq⁹ comitatu recepiſſet. libēter et amice viſus. incredibilib⁹ honoribus tamulat⁹ eſt. Frāciſcus dux gētis. q⁹ ānos. v. et. xxx. ſumma cū laude ciuitatē rexerat philippo mediolanēſium duci buxiā berganiūq⁹ ademerat. copias ei⁹ plibus loq⁹ fuderat. Franciſcū carmiolā claz ducem copiaz de pditione ſuſpectus ſecuri pcuſſerat. Marſiliū carrariū cui⁹ maiores diu pataniū p tyrānidem tenuiſſent. dux pñam hereditatē vendicare conat⁹ interceptus necauerat. pacē cū thurc⁹ nō tam honeſtā q⁹ neceſſariā fecerāt. Impiūq⁹ venetus terra marisq⁹ lōge ampliauerat. gubnatōni tandē cedere cōpulſus eſt tanq⁹ p ſenio reipublice videret inutil⁹. Ille hmoi pūmelia affectus ingrate pzie aspectus nō ferēs. eamq⁹ vitā recusans. q⁹ careret ipio e publico palatio in priuatā domū ſe recepit vbi cū principatus ſuis ciuib⁹ reddidiſſet. egrā q⁹ pfeſtū aīam nature reſtituit. Cui⁹ caſum tanq⁹ puidiſſet baptiſta pſius cremonēſis aſtronim⁹ pluribus antea mēſib⁹ pdixerat. Erat autē frāciſc⁹ cum moreret nō lōge ab anno ſue vite nona geſimo. venerabilis ſenex pūcipua corpis maiestate decorus. memor oīm q⁹ poſt infantiam aut vidiſſet aut audiſſet. ſacundia copioſa et ingenio pūpto. ac ope impiger ac dexterrimo. q⁹ moderare frena ſenat⁹ optie noſſet. Ei⁹ p⁹ in egipto negociat⁹. cū ppham regiōis illius quēpiā de futuris iterrogaret. Rñſum ab illo accepit. filius ſibi eē. q⁹ aliqn ſue ciuitat⁹ pūcipatus aſſeq⁹ret. Frāciſco ſuffect⁹ pascal vir ſingulari prudētia et morib⁹ humaniſſim⁹. cui⁹ ducatus nulla putāt bella ſuſceptuz. niſi v⁹ neceſſaria v⁹ ad modū gliōſa.

Ludonicus marchio mantuan⁹ iter principes nri ſeculi. fame nō mediocris. lris erudit⁹. et reb⁹ militari bus exercitat⁹. In eo bello qd veneti cū frāciſco Sforzia poſt dñum mediolani ab eo captuz geſſere. partes illi⁹ ſecut⁹. magnuz momētuz reb⁹ ei⁹ acceſſit. Carol⁹ frater ei⁹ q⁹ fidē frāciſco ſefellerat i vincula coniectus. B⁹ ei⁹ fideiſſione dimiſſus. cū neq⁹ ſic. pmiſſioni ſue ſatiſſaceret oib⁹ q⁹ i mātuano agro tenebat op. pidis priuat⁹ ē. S³ cū ſtipēdia venetis faceret. nō pūas eoz copias i mātuana duxit. vbi vaſtatis late. atq⁹ incenſis agris cū fortuna pūcipuz ei⁹ belli ſecunduz feciſſet. et iā mātuani metu pūlſi. reb⁹ ſuis diſſidere viderent. Ludonic⁹ accerſit⁹ ex mediolano auxilijs. milites ſuos i aciē pducēs. fratri copiā pugne fecit. nec ille certamē detrectauit. Cōmiſſum ē atrox plū i q⁹ duo frēs ābo etate florentes. ābo rei militaris pūti. ābo corpis atz ai virib⁹ pſtantes. de glia. de ipio. de vita. ſummis conatibus cōtēdere. Deniq⁹ victor ludonic⁹ fuſo fugatoq⁹ carolo. oēs eius copiarū duces. ac pūiores eqtū ceſ. plib⁹ intercepti ille deide pūtia ex torris atz egenus morbo pfectus iterijt. Apud ferrariā mortuo nicolao Eſtenſe pūcipe. oīm nri ſeculi

fortunatissimo. nisi coniugis adulterium et in ea et in filio dilectissimo. vendicare olim coactus fuisset leonclius
donatu suscepit. princeps pacificus. litterarum pitus. et musice cultor. qui decedente bozsi frater eius. et ipsi nicolao fi-
lius ex concubina pholomea senesi ad principatum vocatus est egregia forma iuuenis et in armis cum laude vassus.
dicendi et agendi pitus. qui cum cesare friderico romam petente et inde reuersus magnificentissime accepisset. sup-
pentinam et regium ducatus honorem accepit. primumque omnium in estensi familia dux appellatus est. Eugeni pontifex
dum ferrarie cum grecis conciliu ageret hugo senesis qui per idem tempus medicorum princeps habitus est. oes qui ex grecis stu-
diosi philosophie eo peruenisse crediti sunt apud se inuitauit. quos cum opprobare magnificeque pauisset. finito pran-
dio. epulis mensisque remotis eos in disputatione pedetentim placideque pellexit. cumque iam marchio adesset ni-
colaus. et multi in synodo excellentes philosophi aduertissent. cunctos in medium philosophie locos adduxit. de quibus inter se pla-
to et aristoteles. in suis opibus preterdere ac magnopere dissentire videntur. edicens eam se parte defensurum quam greci opus
pugnandum ducerent. siue platonem illi siue aristotelem. sequendum arbitrarentur. Cum greci certamen minime recusassent
pertractata est ad multas horas disputatio postremo cum et ex cuiusque sententia hugo grecorum philosophos. alter post alter
argumentum et dicendi copia victos tacere compulisset. palam factum est. latinos homines qui iam pridem bellicis artibus et ar-
tium gloria greciam superauerant. etate nostra etiam litteris et omnium doctrinarum genere antequam. Fuit autem domus estensis viri spe-
cialiter doctus amica. nostra etate non solum hugonem de quo prefatus sum magnis ad se premijs traxit. sed multos in iure civili.
plures in ceteris facultatibus honorauit. In studiis eloquentie iohannem aurispam siculum grecis ac latinis edoctum. qui
versu. prosaque claruit inter familiares habitum ditem beatumque fecit. Guarini autem veronensis omnium ferme per ac magis
qui a nostra etate grecas litteras didicere. admirabilis et omnium honore dignus senex. qui omnem etatem suam legendo. docendo
scribendoque. percurrisset. vnicuique senectutis sue refugium et illud quod honestum dignumque suis exercitijs ac virtutibus iue-
nit. In agro bononiensi pirum quandam aridam ex minoribus formicis pastus cum complures ascenderant superuenire maio-
res non paruo numero qui illas primum occiderunt primum deiecerunt. Post duas ferme horas tanta minorum formicarum
vis excitata est. ut totus ager nigro tectus agnie videretur accessere. Stipare oes. et arboris undique stipitem cir-
cudantes. paulatim ascendere ceperunt. maiores formice ubi hostes adesse aduenerunt cognoscere se superne
pugna expectauerunt. postquam suis acies peruenire commisso prelio. maiores morsu rabido. modo illas modo istas e mi-
noribus interimere totique breui spacio consecerunt. ut cadentium morientiumque tumultus ad pirum radices non parua
in terra succreuerit. Sed cum perueniret instaret minores spiritus acies acie premeret viginti aut plures unam ex hostibus
circudarent et a tergo et a fronte pugnares nudaque latera perfoderet. victe tandem manifeste et ad unum oes nece-
te. Illati prius temere prelium penas dedere. Nec acta sunt spectantibus ratione copijs eccie. cum. s. petri cathedra eu-
genius quartus teneret. ea nobis qui se vidisse ait. vir fide dignus et antequam retulit. Nicolaus pistoriensis vtriusque iure con-
sultus. qui tamen in castris apud nerij senensis episcopi vices agebat. Sile huius illi est quod in gallia belgica non longe ab
vrbe leodio prelati fama gestum ferunt nidum siue in arbore siue in rupe falco sibi pauerat. ouaque foues pullos au-
dus expectabat. huius corui superuenientes loco deturbanere. ouis eius effractus ac vorax spectauere id e. primo
bubulci fugientesque trepidum falconem annotauere postmodum mirabile dictu falcones coruorum. quasi septentrionales
illi meridionale parte tenentes. ordinatis aciebus. et tanquam rotas capaces essent. alijs qui cornua obfuarerent. alijs qui
media ducerent agmina dispositi. atrox et ferocissimum prelium in aere commiserunt. in quo cum modo corui. modo falcones. ce-
derent. et iterum resumpti viribus certamen instauraret. totus undique subiectus ager. et penis et cadaueribus obte-
ctus est. ad extremum victoria penes falcones fuit qui non solum rostris. sed etiam unguitibus acerrime decertantes. cor-
uos oes ad internitum deleuere. Exin paruo tempore interiecto cum duo de leodiniensi ecclesia contententes. alter a
gregorio. xiiij. alter a benedicto. xij. in episcopum electus. Erat enim inter illos de romano pontificio disceptatio. ambo cum
copijs in eundem locum pugnaturi venerunt. Iohannes dux burgundie alter armis iniuit. alter leodiensis populus sequi
batur. Pugnatum est collatis signis. summa vtriusque contentio. horrendum cruentumque prelium factum. In quo tandem victor
iohannes. xxx. milia hostium cecidit mirabile eius rei famam perditum est. quod nos illac postea transeuntes cesorum ossibus
plenum vidimus. Sed de bello falconum ac coruorum suam cuiusque opinionem relinquimus verum piculo penes famam dimisso.

Bononia que non tam studio meo quam seditionum alitrix appellari potest soror et ipsa genue. ac solius incostantie prestatas
cum factore flambecaria. non sine cede multos ciues domo pepulisset. cum canetulorum ac bentiuoliorum prelio. re-
gi cepit. princeps factionum baptista canetulus et hanibal bentiuolus fuere. abo sanguinarij. abo patrat cedibus
insignes qui huius preparato sacro iuncti essent. nihil tamen inter se meliores fuere nam hanibal dum leuato de sacro fon-
te baptiste filio visurus puerperam coprem sequi. ei que manu prefa. per nouo natu congratulatur. ab irruentibus ex
improviso baptiste satellitibus obtruncatur. ut manifeste apparuerit baptismi sacrum non tam federis retinendi quam ce-
dis patrate causa a baptista quesitum fuisse. Sed non multa mors hanibal fuit nam qui partes eius sequi batur. sumpti paulop-
armis fugati aduersarijs plateam obtinere. Baptista inditio tandem puerili in specu quodam subterraneo cum ple-
risque complicibus suis latitans reperi. et fumo compulsum exire. mox plures vulneribus perfossus est. cadauer eius in for-
tractum et diu ludibrio hominum cum plerique more ferarum. cor eius dentibus laniassent. cruoreque bibere non horruissent.
tandem exultum est. Apud florentiam per id tempus xanthus latebat herculis bentiuoli quem quodam eugeni pont. max.
interfici siue iusserat siue permiserat filius extra munitionem natum. pauperem vitam lanificum ducens. nec satis gnarus
quo prece genitus esset. Hunc bononienses euestigio vocant recusante quodammodo inuitum in priam ducunt. Equite ex la-
nifice faciunt. tutorem hanibal filio reipublice principem tradunt. cui ea in rebus aduersus fortitudo. ea in secundis mo-
deratio hactenus omnia est. ut herculis filium oes norint. Qui cum exules per perditionem nocte quadam vrbes intrassent.
ac excitato rumore quasi victores insultassent. haud quam destitutus animo. excitatus amicis. correptis armis. in eos psi-
liis. nec mora victos ceterosque captiuos ex ciuitate plures deturbauit. Bessarion eo tempore cardinalis nicenensis natione gre-
cus. prudentia singulari. et nostra suaque lingua pitissimus. Nicolaus. v. ponti. max. in ea vrbe vices gerebat. qui usque
ad ipsius pontificis obitum legatione functus. nobilitati plebi que iuxta carum fuit. quibus eo deducta ciuitas est ut legati

pape rogare magisq̃ impare q̃rant. qđ plane nūc experit̃. ludouicus scđōz q̃tuor coronatoz cardinalis legat⁹. q̃ q̃uis ingenio valet. z ea p̃dit⁹ ē auctē. q̃ summi sacerdot̃ nepoti debere. nō plus tñ i vrbe p̃t q̃ senatu placet z tanto bononiēsi viro. Florentiā urbē ex fesulanis ruinis ad ripas arni fluij p̃ditam p̃isci hoīes fluentiā vocauere. quā cū auspicijs fundata felicib⁹ vicinas p̃ circuitum ciuitates excellere. mirisq̃ modis impiū ppagare cepisset. florentiā longe meli⁹ q̃ fluentia dicta ē. In hac vrbe pōtifex maxim⁹ eugenius q̃rtus id p̃ciliū qđ ferrarie cū grecis cepat. magnifice p̃sumauit. Erāt plēs inter grecos ac latinos super archanis orthodoxe fidei p̃tentiōes. q̃rū maxima z difficillima fuit de sanctisp̃s p̃cessione. Cū greci pactitū ex p̃re dūtaxat. n̄rī ex p̃re filioq̃ p̃cedentē assererēt. post mltas ac diutinas disputatiōes. in quib⁹ tanq̃ interpretes Nicolaus sagūtinus vtracq̃ lingua disertissim⁹. ingenio faciūdiacq̃ iuxta p̃mptus. illustre nomē adeptus ē. Tandē cū latina eccia in vñū fidei symbolū p̃sensere. Ciuitas impatorē grecoz z patriarcham cōstātinopolitanū. z oēs eoz comites abunde lauteq̃ pauit p̃riarcha hic senio p̃fect⁹ decessit. z apđ p̃dicatores intra ecciam humiat⁹ ē. cui masseus poeta laudens nō ignobilis epithauū vsibus imparibus edidit. Nicola⁹ picinin⁹ illustris copiaz ductor. ab exulib⁹ florentinis inuitat⁹ musellanū ingressus agrū q̃ a florentia. x. milib⁹ passuū abest. hostiliter cūcta diripuit. nec diu postea in agro aretino euz eugenio siml⁹ z florentinis bellū intulisset. apud angliariū magno plio victu⁹ z p̃fligat⁹ ē. Ludouic⁹ archiep̃s florentinus ap̃licis tūc copijs p̃erat. q̃ ea victoria nobilitat⁹ ad cardinalatū paulo postea p̃fectus ē. Eugeni⁹ em̃ z vñi one grecoz facta. z picininij metu deposito. mēte atq̃ aio auct⁹. viij. z. x. cardinales creauit. viros aut genere illustres. aut ṽtute p̃stātes. aut vite sc̃ritate cōspicuos. inter q̃s duo greci assumpti sunt. ysidorus archiep̃s rutenoz z bessarion nicenoz pontifex. q̃z sup̃ memim⁹. Alfonsus rex aragonū rogat⁹ a philippo maria vt antea dictū ē. sibi aduersus venetoz potētā vt opem ferret. coacto nō paruo exercitu p̃fecturus i galliā iter ingressus. S; añ philipp⁹ obiit q̃ ipse tyburi quo iam appullerat digredere. audita vō amici morte. z q̃ ab eo nūcupat⁹ heres esset. in sabinos p̃fect⁹ magnificētissimo illi funere iusta p̃soluit. Deinde trāmisso tyberi. recta via in florentinū duxit. eo vt aiebat animo vt florentinos reuocare suas copias ex gallia cogeret. atq̃ ita p̃ tusciā pacatā z sibi amicā ad opē mediolanēsi⁹ ferendā q̃s veneti bello p̃mebāt. p̃fisciscere. noluerūt florentinū ab alfonso rogati venetoz societate deserere. Quapropter alfonsus i agrū vulteranū p̃fectus pomaratiū. haud ignobile oppidū portas claudere ausi eoip̃o q̃ venerat die copijs circūpositis vi cepit ac diripuit. Deinde ad castrū nouū i eodē agro sitū mouit. cui⁹ incole audita pomeratij clade cōfestim absq̃ certamine i deditiōem venerūt. Idē fecere aliquot castella circūiectā exin mōtecastellum natura z ope munitū obsedit. quo tpe ea imbrū magnitudo atz vis venetoz exorta ē. vt neq̃ extra tentoria q̃escere milites possent. mltis eoz discepti. mltis p̃mane raptatis q̃b⁹ ex reb⁹ z qđ annone inopia laborabat. Mouēs inde alfonsus cāpiliā duxit. S; florentini id opidum p̃sidio z annona firmauerāt frustra ibi cōtēdit. castella tñ aliquot finitima i gerardista. id ei regioni nomē ē. recepit atz illis restituit a q̃b⁹ florentini p̃us ademerāt. erat in comitatu regi symoner⁹ mille ducēs eq̃tes. q̃ finito florentinorū stipēdio ad eū trāfierat. Sygismūdu⁹ aut malatesta quē rex anteq̃ tusciā ingredere. cū eq̃tib⁹ mille. z. dccc. peditib⁹ p̃duxerat. cū ab eo indies expectare. ad florentinos trāsiuit. Frideric⁹ quoq̃ vrbinatiū p̃nceps. notus z clarus i armis florentinorū stipēdia faciebat. q̃ cū essent eq̃ratu peditatq̃ nō inferiores rege. oēm̃q̃ illi expugnādo rū oppidoz facultate p̃riperēt. n̄ fuit regi cōsiliuz i obsidiōe campilij p̃seuerare z p̃stīm in mōtib⁹ cōmeatus penuria p̃mebat. Diuertit igit̃ ad loca maritima z apud populoniā. olim fama celebrē. nūc dirutā vr bem p̃sedit. quo i loco facile sibi ex regno neapolitano. z frumēta z bellica tormēta nauib⁹ afferri poterāt. Abest inde trib⁹ ferme milib⁹ passuū plūbinū nobile oppidū i cui⁹ obsidione de q̃ postea dicemus laborāti regi castilionū. z ip̃m nō parui momēti oppidū. p̃dēte florentinorū p̃sidio traditū ē. p̃ter arcē. quā cū symoner⁹ obsedisset. paucis post dieb⁹ p̃ deditiōem cepit. Bū rex pauloātē apud aquā viuā in hibernis ageret. a legat̃ mediolanēsi⁹ adit⁹ ē q̃ opē ei⁹ implorātes. i eo loco decerni bellū aduersus venetozū senatus obtinere. Jam ei frācisē Sforzia mediolanēsi pplō indignat⁹ venetozū auxilio fret⁹. eos s̃bigere summis conatib⁹ nitebat. q̃z paulo añ fines z arma p̃mouerat. Cū rex soluta plūbini obsidiōe neapolim redisset florentini legatos ad eū misere pacē petētes. q̃b⁹ accepta fidē i castra p̃fecti postq̃ mādāta exposuerūt. bellūq̃ recusarūt antoniū cardinalis hilerden. noīati. inter p̃mos theologi opa. q̃ id negocij pōtificis volūtate suscepit. pauc̃ post dieb⁹ ea lege pax florentino pplō reddita vt castilionū z insula eulij q̃ ip̃ius bello florentinis erepta fuerat in ptāte regi remaneret. S; cū frācisē Sforzia mediolano potit⁹ eēt. oēsq̃ pōtes z arces apud annē abduā tanq̃ mediolanēsis agri a venet̃ repeteret. alfonsus q̃ cum frācisco eēt infestus e re sua eē ratus illū. ne radices in tāto impio ageret impedire. p̃ leonellū marchionē estensem recōciliat⁹ venetis. z cū eis aīcia societateq̃ facta florentinis q̃ frācis̃ci fortunā secuti z armis z pecunia eū iuuabāt. secundo bellū indicit ferdinandūq̃ filiū i expeditiōem S; eos mittēdū duxit. Erat is eo tpe admodū adolescens ingenio eximio. z ad cūctas optimas artes docili z pato. liberalib⁹ disciplinis institut⁹. armoz tractādorū scia edoct⁹. gl̃ie cupid⁹. inēdie ac laboris paties. cui p̃r sex milia eq̃tū. duo milia peditū p̃misit. Fuit z i exercitu ei⁹ comes euersus z vrsi⁹ neapoleo haud cōtēnendo copiaz duces. Frideric⁹ quoq̃ vrbinas. q̃ sup̃iori bello florentinorū arma secut⁹ erat. i ei⁹ exercitu militauit. Florentini vō postq̃ iminere belli sibi tēpe statē sēserūt Estorē fauētiniū symonetū. quē sup̃ noīam⁹ ac sygismūdū malatestā. postremoq̃ alexādrū sforziā p̃duxere. q̃ sil iūcti. sup̃ decē milia eq̃tū. peditū vō magnū nūez i castris hūerūt. Ferdinād⁹ tñ p̃ agrus cortonēsem in aretinū copias duxit. vbi castellis aliq̃b⁹ nō magni noīs vi capti atz direpti. Sollianuz non parui momēti oppidū. cū oppugre cepisset. nec hostes auxiliū ferrēt. p⁹ dies. viij. p̃ deditiōez accepit. Equatū estoris apđ mōtē policianū plib⁹ capti. nōnull occisi fudit ac fugauit. Rencininū i agro florentino expugnavit. Castellinū vō cū obsedisset hyberno rigore inualescēte recessit. z i maritima loca z aquā viuā p̃ris exemplo sese recepit. Quo tpe z antoni⁹ Olina vadā i litore maris sitā nauib⁹ occupauit. z ampliori

fossa a terra cōmunijt. Quo ex loco pisanū z vulturanū agrū infestū reddidit. Cūq; interea florētinoz du-
ces ad folianū castra mouissent. velletq; fordināduz auxiliū obsecris ferre. Jamq; itineri se cōmissis. tāta
in castris lues cōsecuta ē. vt p languētū nūero. nō mō ad rem gerendā. svix admouēda castra sat eēt. Ob
quā rē folianū summa vi expugnatū. nec mīori v̄tute defensum. tandē ab oppidanis clam p̄sidio traditū ē
q; tñ paulopost z ip̄i victoz p̄da fuere. oppidū incēsus. ac solo eq̄tū. Per id q; tps gerard⁹ gambacurta. dū
castella q̄tuor q; p̄ a florētinis accepat intra apenninū sita. ferdinādo tradere vult. ab vno e suis p̄dit⁹. ca-
stris amissis diu regē mendicādo secut⁹ ē. Exin pace apud laudā (vt dixim⁹) facta renocat⁹ a p̄re ferdinād⁹
in regnū ccessit. Florētini q; amiserāt cūcta recupauerūt. Baldacius petefrū copiaz haud ignobil⁹ ducioz
manu. p̄mpt⁹ z audax. cū diu florētinoz stipēdia meruisset i palatiū tandē accersit⁹. dū m̄gratui ptumacif
rīdet. cap⁹ ex altissimis fenestris i for̄ p̄cipitat. cui q̄uis magno casu iā expirasset. securi tñ ceruix abscī-
sa ē. Inter florētinos oēs q; n̄ra floruerūt etate cōsmas cognōie medicus z prudētia z aucte emīnuit. is
p̄nceps vrb̄ hitus senatū q; voluit impulit. Ciuitati ex arbitrio dixit inopes ciues q̄plimos ditauit. m̄fi-
monia ex argēto suo dotib⁹ m̄lta cōiuxit. Villas magnificētissime exedificauit. In ecclias ditissima dona
cōtulit. monasteriū sc̄ti marci z amplū z nitidū a fundamēt̄ exexit parochie sue tēplū cū paz placeret proz
suis diruit. Exin structurā admirādī opis ex lapide fesulano suscitauit. Edes suas q̄uis ornatissimas ere-
xisset. ampli⁹ tñ meditat⁹. op⁹ palatiū z altū z ingēs. ex q̄dratis lapidib⁹ i insigni vrb̄is loco. adeo pulcrū
adeo amplū cōstruxit. vt ei alter eq̄ri tota ciuitate nō possit. Cōmēdāda ē m̄lq; in rebus florētinoz. pui-
dētia. tñ maxime qd i legēdis cācellarijs. nō iuris sciam vt plerēq; ciuitates s̄ oratoriā spectāt z q̄vocant
hūanitatis studia. Morūt em̄ rectā scribēdiq; dicēdiq; artē nō bartholū aut innocētū. s̄ tullū q̄ntilianūq;
tradidere. Mos tres i ea vrbe cōgūim⁹. grec⁹ z latinis lris z cōditoz opa. fama illustres. q; cancellariā ali⁹
post aliū tenere. leonhardū z carolū aretinos. z poggiū eiusdē reipublice ciuē q; secretari⁹ aplicus. trib⁹
q̄ndam romāis pōtificib⁹ dictaret ep̄las illos p̄cesserat colucius cui⁹ ea dicēdi vis fuit. vt galeati⁹ medio
lanensū p̄nceps. q; patrū meoz meozia grauissimū florētinis bellū intulit crebro dicē auditus sit nō tam
sibi mille florētinoz eq̄tes q; colucij scripta nocē. Bisceptatū ē diu inter florētinos ob pecuniarū exactio-
nes. q; tenuiores ciues mag⁹ q; opulētos vrgebāt. His dieb⁹ cōsentiēte cōsmo noua rō fortunaz. cuiusq;
ciuis descriptio cepta ē. quā raro factā sine tumultu motuq; ppli fecerūt at tūc q̄ete trāquilleq; trāsijt. Lucē
ses qui n̄ra memoria bis florētinoz obsidionē expti. bis philippi mediolanēsū ducē auxilio suā libtates
defendere. ad extremū cū vicinis virib⁹ pares eē nō possent. nec facile inuenirēt. q; q̄tiēs hostis p̄meret. tot
tiens ferret opē. fedus ad q̄nq; ginta ānos cū eis p̄cussere. eas leges s̄beurtes q; dixere potētiores. In-
ter florētia z senā apud oppidū qd sc̄m cassianū appellat anno post iubileū sexto. vise sunt nubes vigiti
(vt ferūt) cubitis a terra s̄blimes iuter se mirabili ventoz impetu agitare. ac depugnare z altere alteras pel-
lere. z mutatis sepe vicib⁹ pelli q; pepulerāt interea summa atz incredibili spūs violētia. domoz tecta p̄ in-
ane iactari muros deijci. z saxa ingētia loco moueri. vetustissimas oliuas. z antiquissima quercuū roboraz
radicib⁹ cōuelli. atq; cōstringi. hoies z iumēta nō puis spacijs p̄ celuz ferri atz raptari. hec nob⁹ q; se vidisse
atebāt retulere. s̄ mag⁹ nos (vt crederem⁹) ep̄le a grauissimis viris de his reb⁹ alonso regi dū apud eū age-
rem⁹ scripte. z in p̄ntia n̄ra lecte cōmouērūt. Urbs sena vñ mibi origo ē. sc̄m hodie locū in etruria obti-
net. amēssimo sita loco. Et si mibi fides hōda ē. pplō neq; rudi neq; iurbano. Qui⁹ rectores q; nobilitate
postposita. q; fuit i illa ciuitate. tota ytalīa memorabil⁹ z pte ppli quā duodecim appellāt prozsus cōculca-
ta. m̄ltis annis i pace q̄euerāt inter se tandē duas factiones h̄re ceperūt. q; put sue rei conducere arbitrate
fuit. ita se v̄l pplis v̄l ytalie p̄ncipib⁹ cōiuxere. Cū v̄o rex alfonso i florētinos (vt antea relatū ē) cōduce-
ret exercitū. factōes ip̄e manifest⁹ patefacte. Altera regiū bellū s̄ florētinos iuuādū eē p̄suluīt. altera cum
florētinis auxiliū dandū eē suadē nō auderet. dissimulādū cēsuit vicerūt p̄mo reg⁹ amici z ei⁹ castra p̄mel-
atū misere. S; cū rex ad sextū lapidē vrb̄i. p̄xim⁹ castrametat⁹ eēt. dissimulantib⁹ in plebe q; florētinis stu-
debāt alfonsum nō tñ florētie q; senaz dñiūm q̄rere. tota vrbe trepidatum ē. z armati ad portas dispositi
haud aliter alfonso milites q; libtate sue insidiātes ob̄suauere. Cōmīnuit aliquātisp̄ eā ppli suspitōem frā-
ciscus martorellus p̄stanti vir ingenio. z quo rex libēter vteret. legat⁹ ad eos missus. s̄ cum nō tam regis
amore aut odio. q; priuat⁹ ciuū p̄tentionib⁹ reipublice p̄silia turbaret. adeo tenuiter ānona i castra reg⁹ de-
portari p̄missa ē. z vt florētinis sil⁹ z regi videret lesi. Idē factū ferdināduz reg⁹ fili⁹ alio postea tpe i eodē
dem florētinos duxisset neq; em̄ p̄ncipio ei⁹ aduēt⁹ satis ei fauētes fuere. S; veneti cū senensib⁹ ac regi se-
dere iūcti eēt vsq; adeo senēses legatōib⁹ agitarūt. Et vt ip̄i societate tandem reg⁹ inierūt. bellūq; florētis
indiceret publice. qd breui sopitū ē venet⁹ apud laudā incōsulto rege paces recipiētib⁹. Post hec senēsib⁹
aliud euestigio bellū exortū ē aduersus hylbrādinū pitiliani comitē in quo ducib⁹ vsi sunt sigismūdo ma-
latesta z euberto corrigēs quoz potētia nō tā hostib⁹ q; ip̄is senēsib⁹ formidāda fuit. Suborta aut iter
sigismūdū z senēses discordia. cū sese ille suspectū eē aiaduēteret. nō sine suo z senēsū dāno recessit. euf-
bert⁹ cū senēsib⁹ p̄seuerauit. Interea comes iacob⁹ pycinin⁹. q; iā pridē apud venetos stipēdia faciēs nō
sine laude rez gestaz eoz copias duxerat cū pace vbiq; porta stipendio careret in etruriā p̄perās senenses
iure p̄ne amicicie. vt sibi auri. xx. milia mutuo dent. missis legatis experijt. qd cuz frustra fuisset. acies in
eos cōuertit. Et ingressus senēsem agrū. pleraq; oppida p̄tim vi p̄tim. p̄ditōe recepta diripit. Calixt⁹ ter-
cius q; recens pontificatū inierat. copias suas senēsū pplō auxilio mittit idē frāciscus Sforzia idē florenti-
ni faciūt veneti quoq; p̄ fedus requisiti auxiliū q̄uis tenue p̄bent. Cōmittit ex ip̄romiso plūz. ex quo sine
magno damno p̄tiū discessum ē. Jacob⁹ cū exercitu coact⁹ ē castilionū sese recipe. qd oppidū eē dixim⁹ a
florētinis priori bello receptū vbi q̄uis acriter oppugnaret. expugnari tñ nō valuit. Inter hec Eufbert⁹

in suspicionē actus tanq̃ cū pycinino sentiret. cū eius rei nō parua extaret indicia vocat⁹ ad urbē in senatu senēsi trucidat⁹ ē. ⁊ p fenestrā in for̃ p̃iect⁹ ē. Pycinin⁹ paulopost vrbetellū natura loci munitissimū oppidū p p̃ditionē obtinuit. vna em̃ tantumō via. istaq; artissima. ⁊ arcis oppositōne defensa p̃t adiri. reliquas ptes stagnū claudit puis duntaxat lembis cymbisue nauigabile. Hic cū frumētū viniq; copiā pycinin⁹ repisset. tandiū se p̃tinuit donec pacē apud regē arogonū firmata ī regnū sese recepit. S; ea pax externo bello senēses soluit interno magis ac magis ip̃licauit. nā regis amici. ⁊ tanq; belloz cā fuissent pycinin⁹ studio fauissent. partim securi p̃cussi sunt. p̃tim relegati. multi cū sibi piculum in p̃ia imminere cerne rent. sp̃ōte ī exiliū abiere. adeoq; ī eos q̃ suspecti sunt b̃iti. seueritas exercita ē. vt etiaz florētinis videat⁹ eē seuitū nec dū maloz finis q̃n in ciuitate paz pacata. noue indies machinatōes. aut fingūf aut inueniūtur ⁊ sanguis ciuilis in forū disp̃git. hoc fortasse malū equul⁹ ille p̃nūciauit. q̃ āno iubileo añ portā ei⁹ vrbis q̃ romā p̃git. pregnās frēq̃nter astāte pp̃lo. dū pareret expirauit. Erat em̃ hermosfredit⁹. q̃uis feminei sex⁹ nullū ī eo vestigiū cerneref. Inter alios quos vrbē relegatos haud nocētes ciuitas existimauit duo fuere ab ip̃a puericia socij. ⁊ studiozū cōtione cōiūcti. q̃uis alter iuris ciuilis sciam p̃fiteret. alter poeticā. Gregori⁹ lollius. ⁊ frāsciscus patricius cui⁹ p̃la extāt poemata. q̃ doctissimi. p̃bāt. ⁊ q̃ vitā sibi retinuisse credū tur. Adrian⁹ sozinus p̃ idē t̃ps scia iur̃ nō solū apud senēses. s; tota ytalia late clar⁹ ē h̃it⁹. Plūbinū nobi bile oppidū ex populione ruinis edificatū existimat⁹ nōnulli populinū appellādū putāt id ē ī litore tuscie maris sitū. Ilue insule oppositū. q̃ ferri venis inexhausta magnū quotannis vectigal plūbini dño prebet. Huic oppido p̃fuit iacob⁹ appian⁹ ex paula nobilissima femia martini q̃nti romani p̃tifici sorore nat⁹. pacificus q̃dē p̃nceps. ⁊ a vicinis amatus. Qui cum ex cōiuge virilē sobolē nō suscipet. extra m̃rimoniū herede q̃rens cōcubinā q̃ndā amare cepit. cui⁹ cū venter intumuissef. ⁊ iā t̃ps pariēdi p̃pe adesset. incredibili gaudio gesciens florētinis ac senēsi. legatos vti ad se mitterēt ac partū de sacro fonte leuaret. futuros cōpatres magnis p̃ci⁹ inuitauit paritū ē venere. ad dictā diē legati. mulier inter obstetricū man⁹ diu laborans. ethiopē tandē peperit. q̃ res vt risum pp̃lo chachinnūq; excitauit. Ita ⁊ cōp̃mitates ⁊ leticiā principis interrupit tybicē tñ forte maur⁹ in familia ei⁹ erat. ex q̃ natū puerū credidere. q̃ mox vbi detectū flagitiū intellexit saluti sue fuga cōsuluit. Mortuo Iacobo Reynaldus vrsin⁹ patri vir ingenio ⁊ rei militaris pitus in ei⁹ locū suffect⁹ ē nō suo iure s; cōiugis. q̃ iacobi filia fuisset. Hūc alfonfus cū in tuscia florētinozū bello destinaret. fauentē hostib⁹ repit q̃propter castris plūbino admotis. eū intra nientia clausus terra mariq; summis viribus oppugnauit. s; nō m̃iori ṽtute ip̃e ab interiori pte ciues suos defendit quā regis miles ab exteriori muros inuasit. Pugnatū ē diu acri cōtentōe ita vt m̃lti vtrinq; ceciderint. cōplures vulnerati in hostiū man⁹ peruenerūt. ⁊ eo plio m̃ltoz virtus enituit inter quos duo antoni⁹ alter rixanus. alter cadola ad muros pariter vadētes inter ceteros pugnare fortiter aiaduersi sunt. S; oibus platus ē galeatin⁹ Baldasin⁹ natione siculus q̃ ter muri fastigio app̃henso q̃ prius tormēta disiecerāt conat⁹ est oppidū irruere. ceterz feruentis aq̃ viuēq; calcis. q̃ inter arma ingesta vbi ad corpus penetrauerat purebat artus vi deterritus. grauisq; saxi ictu cū renulsa aggeris pte deturbatus ē. Fuit aut galeatin⁹ statura q̃ mediocrē excederet robustis ac ceretib⁹ membris. corpis magnitudinē vires r̃ndebant luctatione iactu saltuq; nulli hominū cessit. membrorū roboz par anim⁹ erat. eq̃ ac pede iuxta bellator acerrim⁹. armatura graui armatus galeatusq; humistās. sinistra sellā. dextra hastaz equestre tenēs. strēnuo saltu grādi statura equū insilebat. singulari certamiē q̃ter pliat⁹. bis ī ytalia. bis in gallia trāsalpina tot⁹ victor euasit. a trib⁹ hostiū equitib⁹. coipō florētinos bello pedit⁹ vnū ex his gladij capulo seminecē eq̃ excussit. aliū citato equo medium amplexus e sella extractū humi strauit. Terciū cubito grauit̃ p̃cissum ī fugā ṽtit tāta porro modestia vt nūq; ip̃e de se vl̃ rogātibus amicis diceret vite cultu. morūq; elegātia. oibus p̃terea grat⁹ dilectusq;. Perstitit aut plibus dieb⁹ ad plūbinū alfonfus. s; cū oppidi expugnatio difficilis videret neq; iā cōmeatus in castris esset. ⁊ equi cōsumptis arborz folijs fame perirēt. dissoluta obsidione recessit. nec diu postea Reynaldus morbo interiit vxor eius katherina verita. ne rex ī se viri delictū puniret. missis ad cūozatoribus. tributū ei quotannis dū viueret. aureū poculū. quingētoz aureoz daturā p̃misit. Ea mortua sollicitis oppidanis. quem sibi potissimū dñm legerēt vicini ṽo potētatus cū varijs artib⁹ ad se trahere conarent. relūciatū ē manuelē appianū adhuc ex principū suorū p̃sapia supeffe. cui se cōmittere possent. Hic m̃ltos annos in militia versatus nec tñ aut opes cōgesserat. aut egregio aliquo facinore nomē q̃sierat. Ob quā rez dimissis iā armis vxorē troye inter apulos ceperat. ibi tenuiter vitā agebat. nihil min⁹ q̃ dñandi sollicit⁹ cū a plūbinensibus publice reuocatus ē. quod ei primo nūcio veluti somniū visum ē. Exiū fortune ludus libenter amplexus tanq; vite reliquū dormiuissef. In alterū virū mutatus. q̃uis senex p̃cipatū suscepit. Rexitq; postea plerisq; annis ciuib⁹ suis gratus. ⁊ vicinis amicus. Alfonso ṽo qui ei fautor ⁊ fuisset ⁊ stipendiū fecit ⁊ cēsum dedit. Beecessit aut e duobus filijs extra legitimū cōiugiū sibi natis minore quē cū ciuitas seniori preferret herede instituto. In viterbio ṽo nō parui motus fuere Sedente nāq; nicolao quinto principales gattris eius vrbis princeps. dū roma redit. apud lacū vicensē ab inimicis inuasus obrūcatus est. Exiū sedente Calisto tercio welhelmus ei⁹ nepos. noctu domi necat⁹. ob quā rē ciuitas ī vltionē sollicita. dū malefactores inq̃rūf. dū isti fugiūt illi plectūtur. magnas calamitates p̃pessa ē. Arbis rome iā tandē nobis sese res offerūt. q̃bus suā narrationē petētibus suato breuitatis instituto. satisfacere pergit⁹. Hic iohannes vitellius alexādrinus ⁊ cardialis ⁊ legatus p̃rimoni⁹ b̃ti petri gubernator ⁊ ductor aplici exercit⁹. q̃ fulginates. q̃ camertinos tyrannos. qui p̃fectum vrbis. qui comitem anthonium pisanum. qui plures alios ecclie insultatores bello victos neci dederat. Buz pontem tyberis. quem sancti angeli vocant transire nititur in eturiam copias traducturus ab his qui arcem adriani custodiebant. repente inuasus vulneratus captusq; in arces rapit. vbi pauc⁹ post dieb⁹ sine hausto veneno siue ex vulnere

vitā finivit. Provincia deinde suā. sortit⁹ ē ludovic⁹ et ipse cardinalis ad legient⁹ patriarchā. iā reb⁹ gestis et amicitia pōtifi⁹ late cognit⁹. q⁹ pacat⁹ rebus i⁹ vrbe eugenio reditū p⁹pavit. E⁹prehēderāt⁹ rōm⁹ eugenū ac libertatē asserētes. apud scām mariā in trāstyberina regione custodiebāt eūq⁹ cū deceptis custodibus per tyberim nauigio fugeret. iaculis ac sagittis petierāt. fremebat em⁹ ppl⁹s. cū extern⁹ miles infestis armis romanos vastaret agros. hoīes atq⁹ armēta surripēs. S⁹ cū plurimis anis eugenius abfuisse intellexerant et opulētī ciues et inopes romani summi pontificis curia. nō tam vrbe q⁹ vastā ac desertā speluncas videri. q⁹bus ex reb⁹ missis ad eū legat⁹ vt in vrbe suā rediret. magnis p⁹cib⁹ rogauere. Rediit ille nono postq⁹ ef⁹ fugeret āno. nec tā ignomiose pulsus fuerat. q⁹ except⁹ ē gliose. Fuit cū frācisco Sforzia et in pyceno de q⁹ postea dicem⁹ et i alijs loc⁹ piculosum bellū. qd⁹ p ludovicū cardinālē et nicolaū pycinū iā sibi recōciliatū p⁹fecit alfonso rege opē ferēte. Cogitauerat frācisus Sforzia tudertinā vrbe sibi amicā. nā ei⁹ aliq⁹ potius clemētī ciues impio rexerat. deinde rōm⁹ cū exercitu parere. Erāt em⁹ inter cardinales nōnulli q⁹ ludovicū ci potentiā indignātes frācisū nō q⁹si aduersus eugenū. s⁹ ei⁹ cōsiliū inuitabāt. inter q⁹s nicolaū capuensem i vrbe grōsum ac potentē fuisse p⁹mēorant. nā eugen⁹ p id tps eū de ipa re suspectū roma amouedum curauit. S⁹ cū auxilia eccie p⁹pe aduenissent frācisus irritō p⁹posito retrocessit. Eugeni⁹ vō q⁹ cū quōdāz venetis ac floretinis studiosissim⁹ fuisset. Eū illi hostē suū frācisū aduersus ecciam armis pecunijsq⁹ iuuaret et ipse ad ipoz hostes declinauit. Alfonsū regē ac mediolanēsū p⁹ncipē. et rex qdē ei⁹ suāsu vsq⁹ ad tyburē venerat philippo cui⁹ opes iā pene collapse videbāt laturus opē. aut i tuscā s⁹ floretinos aut in galliā s⁹ venetos p⁹fectur⁹. s⁹ eugen⁹ cū quatuor cardiales creasset. ex q⁹b⁹ successorē suū assumēdū esse p⁹dixerat in lectulo egritudinis iacēs. pauc⁹ post dieb⁹ migravit ad p⁹res. et i basilica. b. petri apud eugenū terciū sepult⁹. Hui⁹ tñ q⁹ obiret germani q⁹ postq⁹ duos de summo pōtifi⁹cō cōtendere aduenerant. neutralitate qdā vtētes. vtriq⁹ recusauerāt obedire. destināt⁹ romā legat⁹. inter quos et ego vi⁹ erā a friderico impatore missus ob obediētā ei iā tā morituro restitueit. Ipse vō theodericū coloniesem et iacobum treuerēsem archiepōs. quos pōtifi⁹cali dignitate p⁹auerat. mutata snia ad pristinos reduxerat honores. Magnus p⁹fecto et clarus pōtifer fuit eugen⁹ cōtempnit pecunias vtutez app⁹ime dilexit. neq⁹ scōis rebus intumuit. neq⁹ succubuit aduers⁹s. neq⁹ spes ei⁹ gaudiū. neq⁹ met⁹ tristitiā auxit. sedat⁹ aīm⁹ eūde sp⁹ ei⁹ vultū ostendit. Imō breui eoq⁹ grauissimo vltus est. durus et asp⁹ in hostes. p⁹pitius in fide receptis ad hec p⁹ceritas corpis. oris decor. et venerāda i sene maiestas q⁹bus fidē adhibuit. pl⁹ aliq⁹nto credidit et maius impius q⁹ par fuerat p⁹misit. hui⁹ p⁹ cū in egipto negociaret cū p⁹re frācisū fuscari de quo iā mentio facta ē. ab heremita. quē pariter adiit. nō min⁹ letū vaticiniū quā ille accepit. ille em⁹ filiū quē hēbat futurū p⁹re p⁹ncipē. hic suū inter sacerdotes ad summū euasū didicerat. Eugenio vō gabrieli nomē inditū fuit. Qui cum adoleuisset defunct⁹ parētib⁹ euāgelij nō surd⁹ auditor p⁹monitū qd⁹ ab illis nō tenuē accepit. inter xpī paupes erogauit. Exiit antonio corario comite eiusdē feruoris adolescēte religionē intrauit. in q⁹ summa cū laude vltatus tandiū cū illo vixit. donec angelus corario gregori⁹ terciūdecimus appellatus sedē petri sortit⁹ cū alter ab altero separi nō posset. ambos aduocās senēsū eū bononiēsū anthoniū p⁹fecit eccie nec diu mortuus vtrūq⁹ cardinalatus honore dignatus ē. in quo ambo claruerūt. s⁹ hic summū pōtifi⁹catū adept⁹ mag⁹ emittit q⁹ et si oriēte scismate in p⁹ncipio sui pontificatus vsq⁹ ad obitū cū basilien⁹sibus cōtenderit. Coronato tñ sigismūdo cesare grecoz et armenioz vniōne pacta ciuitatib⁹ eccie q⁹s amiserat recuperat⁹ tyrānis p⁹ circuitū deletis. p⁹tumaciā rōnoz edomita. victor inclit⁹ hoīem exiit. Hic me quis aliq⁹ aduersus eū existimans. deo sacrificiū facē cū basilien⁹sibus sensissem. Mā in eo tpe tota nutabat eccia. veniētē ad se benigne recepit. inter secretarios collocavit et ap⁹lcis s⁹bdiaconatus honore donauit. Eccias quoq⁹ tergestinā pauc⁹ dieb⁹ anq⁹ moreret falso rumore vacantē audisset. mult⁹ illā petētib⁹. nisi vni p⁹ oib⁹ destinauit. quod postea successor implēuit. Nicolaus q⁹nt⁹ natōe tuscus. ex oppido sarezana. p⁹re medico theologia doctrina illustris. et omī ferme sciāz genere insignis. post eugenū i petri cathedra suffect⁹. Qui pauc⁹ an⁹ mēsisbus cardinalatū ab eo cū felice apud germanos legatōem obisset. Nec diu p⁹us epātū bononiēsū acceperat. Hic vrbe mult⁹ et maximis edificijs exornauit. cui⁹ opa si cōpleri potuissent nulli veter⁹ impatoz magnificētia cessura videbāt. S⁹ iacēt aduc edificia interrupta. ruineq⁹ muroz ingētes. Scisma qd⁹ apud subaudiēs aduc i eccia vigeat. explosit amedeū papatū renūciātē in grām recepit cardinalat⁹ honore et in p⁹no dñto legatōem reliqt. cardinalib⁹ aliquot ab eo creat⁹ dignitatē dimisit. roānos lōga pace ditauit. iubileū feliciter gessit nisi qd⁹ i pōte scī angeli i p⁹cursiōe pploz inprouide facta. ducētos circiter homīes. aut p⁹culatos aut i flūie electos pisse p⁹stat. Bernhardinū senēsū ordīs mīo⁹z p⁹fessorē. q⁹ paulo an⁹ obierat. in nūez scōz retulit. Fridericū terciū ipatozē et leonorā augustā mīomnio iuxit. ac de more iūctos coronauit. familias habūde et cū mltā leticia pascēs. His cardiales creauit. et p⁹mo qdē te vñū antoniū natōe maioricē. ad titulū scī crisogoni. quē sibi p⁹bie studijs et archanoz sacre theologie cognitōem ex oib⁹ pares elegerat. Scōdo sex creauit. aut doctrina p⁹celebres. aut gener⁹ claritate ifignes iter quos et germanū suū philippū scē susanne cardialē assumpsit. placidis morib⁹ et icorrupte fidei virū. Libros ex tō grecia exq⁹ sitos ad se iussit afferri. et in latinā cōuerti linguā curauit. magna premia trāslatozib⁹ p⁹ebēs. et acceptissimū ei fuerūt in trāsserendis opibus Georgius trapezuntius. Laurentius valla. petrus candidus decēber et Gregorius castellanus itemq⁹ demetrius natione grecus. qui soluta oratōne vtens. cū pōtifi⁹cis aures mirifice oblectarent. nihil ex eo quod peterent. non abstulerunt. In homeri vō poemate quod ab heroico carmine latinum fieri magnopere cupiebat. Cum plurimi ei morem gerere conarentur. vnus tñ inuent⁹ est. q⁹ acri ei⁹ iudicio satisfaceret. Orati⁹ roman⁹ q⁹ scribatū ap⁹licuz ea de re cōsequit⁹ magnisq⁹ pollicitatiōib⁹ illect⁹. Iliades aggressus. nōnullos ex ea libros latios fecit dignos. q⁹s n⁹ra miraret⁹ prisca nō improbas⁹ etas. Nicola⁹ q⁹s peror⁹ polibio e grec⁹ comode atq⁹ ornate ad nos traducto. Iohes tortelli⁹ aretin⁹ libro d⁹ orthographia pitissime cōscripto. Albus floretinus p⁹ditis de architectura egregijs voluminibus alijsq⁹

pene innumerabilib⁹ noua cūdetes opā ei⁹ pontifici grām meruere. Adeo em ingenia excitauit fonsq³ Nicolaus ut vix eū inueniri possit. in quo mag⁹ hūanitat⁹ et eloq⁹tie. ceterazq³ bonaz artū studia q³ suo tpe floruerit. Illud certe nemo negauerit. tot ei a doctissimis vir⁹ inscripta eē volumina. quot neq³ suoz pdeces soz. neq³ ipatoz cuiuspiā noi dictata pperim⁹. Unū tñ edoctū ab eo neglectū miramur. Blondū flammū solūmēse⁹ q³ res a declinatōe rōni ipij vsq³ ad etatē nrām toto orbe patratas mirabili ordine i duas digessit decades romā describēdo istaurauit. ytalīā illustrauit. deinde triūphantē orbē scribere adorsus oēm nobis vetustatē aperuit. s ita ferunt hoīm mores. praro quēq³ extollit pōtifex. quē pcessor amauit. Ceterz Nicolāus et veterib⁹ et nouis codicib⁹ ornatissimaz bibliothecā instruxit. In q³ circiter tria milia librorū volūta cōdidit. Sacrarū aplīcū vas aureis et argēteis. sacerdotalib⁹ indumēt⁹ mirifice decorauit. Altaris ornamēta aulea q³ ex auro cōtexta mirādī opis coemit. Suppellectilē toto palatio necessariā magnificētissime ppatā duplicauit triplicauitq³. Legatōib⁹ q³ publice audiuit ita rñdit vt dubiū eēt. sapiam ei⁹ an eloquentiā an mag⁹ adimere Si q³ eē i vrbe pegrinos existimatōe dignos accepit pfestim eos. missis renijs honorauit nobiles sua domo extorres q³ ad se venerāt benigne cōfouit. paupib⁹ xpī largas elynas dedit. religios⁹ medicātibus nihil ad necessitatē deesse sustinuit. i eccias vrbis plima dona ptulit in pīmonio bī petri plimas ac mūtissimas arces oportunis loc⁹ erexit. hui⁹ tñ tā admirabil⁹ tam expeiēdi pōtifex vite n̄ defuerūt insidiatores. Stephan⁹ em rōnus familiā porcaria tenui censu eques. res nouas sepe i vrbe molitus. ac ppterea bononie relegat⁹. clam inde excedēs magnis itinerib⁹ romam redijt. Conuocatisq³ mor amicis. mentem suam exposuit turpe eē dictitās. eā vrbē q³ totā sibi sbiecerit orbem. Nūc sacerdotū impio sbiacere. quos recti⁹ femias q³ viros. q³q³ appellauerit. venisse se patū pīe iugū excutē rē factū facile si vi ri fuerint. nicolāū pōtifexē celebre epyphaniarū die i ede. b. petri sacra facturū. haud magno negotio cōphendi posse. pplm libertat⁹ amore. q³ pclamari cū audierit mox opē audētib⁹ daturū ad colligandū autē pfulē cathenā aureā secū attulit. a se iā pridē patā. quā cōgregat⁹ oñdit neq³ em mox occidēdus pfulēm ex vsu eē dicebat. S⁹ obfauandū donec arcē sancti āgeli p eū recuperat atz vt erat hō faciū⁹ facile i suā sīniam cōgregatos traxit. atz eo facilius q³ inopes ere alieno grauatos et ob ppetrata scelera iudiciū formidātes ad se vocauerat qbus nihil erat i pace sperādū. S⁹ p̄sensit insidias nicolaus missisq³ militibus cōphendi hoīem iussit illi eū iā aio fractū. et apud sororē in archa latētē inuenerūt cōplices ei⁹ in domo q³ cōuenerāt expugnati captiq³ sunt. e q³ vn⁹ baptista scicirra manu pmp⁹ et aio intrepido. p medias pontifici cohor tes mani gladio sibi apperēs effugit. Stephan⁹ i arce scī āgeli alij i capitolio suspēsi vitā finire atq³ ita pontifex maxim⁹ ingēti piculo liberat⁹ romane sedis dignitatē impiū suauit. Felix pōtifex et oīm iudicio beatissim⁹ nisi eo sedente turci vt añ diximus pstantinopolim expugnassent xpianoz desidiē atq³ ignauie memorabile ppetuū. Accessit et aliud qd nō paruz eius gliam iminuit. Nā cū pac⁹ ytalie q³ cū vehemēter ferro vastabat⁹ et igne. Ipse repator et arbiter cōcordi partiū voto delectus ē. dū diē ex diē in deliberationē ducit suspectus eē frāscisco Sforzie iā mediolanēsiū principi ac vener⁹ cepit tanq³ eā sīniam pmere nollet. que alijs pacē ecclie alijs bellū allatura videret. Ob quā rē intercedēte symoneto monacho ordinis heremitaz sancti Augustini. p̄fessore obscuri antea nominis et p̄sus ignoti. s vite integritate. p̄bato veneti cum francisco duce pueniētes inter se cōcordie leges dixere. p̄stituta diē intra quā bello socij pacē ratā haberēt visum ē id oīm⁹ monstri sile humilē et incognitū monachū ytalīā pacasse. s recusante alfonso paces. q³ in scio dicta erat vanā eē nicolaus q³ de se hīta fuerāt suspitōem oñdit. misso ad alfonsum legato dñico sancte crucis cardinali prudētia singulari et vite integritate cōspicuo. qui cum caietā. deinde neapolim puenisset interueniētibus venetoz et aliaz partiū legatis differētisq³ oīmibus tanq³ ex integro discussis alfonso regi non solū pacem suavit. s fedus in annos qnq³ et viginti inter oīnes ytalie potentatus p̄cussit. cuius romanus pontifex et cōfuator et iudex dictus est. Sed cū doloribus arthriticis p oēm ferme pontificatū suū Nicolaus vehementer laborasset indies magis ac magis opprimere⁹. nec iā ampli⁹ mortale pollutūq³ comitatū candidior anima dignaretur e vita decessit. ab eo q³ in pontifex eugeni⁹ munera tradiderat. non solū cōfirmata sunt. s ampli⁹ pontificalis dignitas adiecta. Tergestinaq³ primū ecclia. deinde seneñ. pmissa

Calistus tercius post eū beati petri cathedrā obtinuit natione hyspan⁹ ex regno valentie nobili genere natus. vn⁹ oīm q³ suo tpe sciam iuris. p̄fiteret eminētissim⁹. et q³ cōsiliū reg⁹ alfonsi in q³ multis ānis p̄federat. Illiusq³ artes ac cautiones p se ferret. Is vt primū pōtificatus apicē adept⁹ ē mox aim ad telendam turcoz et legē et gentē cōuertit votūq³ vouit. ad eā rem solennes misit in galliā. in garmaniā. in hūgariā. in orientē legatos primarios sancte ro. ecclie cardinales. e quib⁹ nullus aduc redijt. Alanū tñ cardiale scē bzaedis magno ingenio virū et aio securo et potētī p̄pediem e gallia reuersuz putāt. Naualia qd antea i auditū fuerat romē cōstituit triremes q̄plures ad ripā tyberis in ciuitate leonina paui armauit in turcos misit comitē iacobū pycininū senensibus vt dictū ē armis insultantē. misso milite suo rep̄ssit. Regi alfonso querenti ex eo. quo pacto inuicem victuri essent regna sua. Respōdit ipse regat nisi summus aplīc⁹ gubī natōem relinquat. veras eoz multis de rebus dissensiones. magna pars ytalie simulatas cōfictasq³ credit. qui fidē dedere cōtentioni alij calistum alij alfonsum alij vtrūq³ accusauere. Quoz alter regē sub quo natus esset. alter suū sacerdotem cui tanq³ vicario dei parēdum est ferre nō posset. Bis cardinales a calisto creati sunt. primo tres. ex quibus duo nepotes eius fuere. quoz et si fuit etas aliquanto iunior. q³ tanta dignitas videretur exposcere. doctrina tñ et circūspectio et mox suauitas id honoris haud iniuria consecuta censet. Terci⁹ fuit iacob⁹ de portugalia regio semie nat⁹. i q³ ea modestia. ea grauitas id acūmē ingenij. id studium līrarum. is amor virtutis emicuit vt q̄uis iuuenis aduc tardius tamen opinione oīmū ad eā dignitatē ascēderit. Scdo loco sex assumpti sunt. haud profecto indigni. si me vnū demas. tāto munere meo tñ iudicio. nulli dign⁹ id honoris obuēnit. q³ iohāni epō zamorēsi ciuilis sapientie cognitione sublimis

q̄ vno de q̄draginta annis romanā secutus curiā p̄ oīa ferme officia castus innoxiusq̄ trāsierat cancellarias
vō q̄ a tpe nicolai in carcere tulliano cardinali ac marchie legato cōmisit germanū eius petrū borgiā egre-
gia specie atq̄ indole iuuenē. eccliaſtice militie ducē p̄fecit. Exin p̄fecturā vrbis ei cōmisit ludouico cardia-
li ſanctorū q̄tuor coronatorū. ⁊ ip̄e q̄z nepoti legatōem bononiēſem demādauit. Vincetiū natione hyſpanū
⁊ oſmūdum anglicū miraculorū fama illuſtres inter ſctōs redegit. Legatos ī Scithiā ⁊ pſidē ī ethiopiā mi-
ſit. q̄ xp̄ianos p̄ orientē in fide cōtinerēt. ⁊ aduerſus religionis hoſtes armarēt. Schanderbechio in alba-
nia multiſq̄ alijs p̄ greciam turcorū bello laborātib⁹ pecuniaria ſubſidia largitus ē. Trāſfigurationis dñice
feſtū inſtituit. ⁊ celebrare publice iuſſit. aſſumptionē ſuā priuſq̄ pōtifex maxim⁹ eligere pluribus annis
p̄dixit. Eladē quoq̄ quā turci apud albam ī hūgaria ſuſtinuere aſq̄ fieret vaticinat⁹ ē. Nūc quoq̄ de futu-
ris multa ⁊ magna p̄mittit. q̄ diuina pietas nō abnuat velim. Adortuo iohāne comite taliacozio q̄ e. pſa-
pia vſinoz fuit. cum maſcula ei ſololes nulla eſſet vſini hereditatem eius p̄pinq̄tatis iure ad ſe traxerunt
Ad egre tulit comes euerſus cui⁹ filia nupta eſſet vnica iohānis filia. Ventū ē ad arma colūnenſes comiti
euerſo auxiliū p̄buere. deinde hortante pontifice pſper cardinalis martini q̄nti romani quondā ſapiētiffi-
mi ⁊ feliciffimi pape nepos. eius gētis honoratiffim⁹ ⁊ līarū ſtudio late clarus. cognationē ſuā bello ſub-
traxit inter vſinos ⁊ euerſum vſq̄ hodie impacate durāt inimicicie. Latin⁹ ſanctorū iohānis ⁊ pauli cardi-
nalis illuſtris vſinoz familie princeps dexterrimo vir ingenio iuris ſcia ⁊ aīo. q̄ alta curret. parua deſpici-
at inſignis ex vrbe p̄fectus. ad oppida ſua reſceſſit. tanq̄ rome nō ſe ſatis tutū exiſtimaret. ſiue comitis in-
ſidias veritus. ſiue pontificis indignatione p̄motus. nec reuocat⁹. in hāc vſq̄ diē reuerti voluit. Calisto ī
ter om̄es cardinales duo ad hoc vſq̄ tps imprimis auditi atq̄ accepti fuerūt wilhelmus Rothomagenſ
ameno ingenio. ⁊ ſanguinei origine clarus ac petrus ſancti marci eugenij quarti nepos patricia apud ve-
netos gente nat⁹. ⁊ industria potens. ſiue qđ eoz cōſilijs multū ineſſe crederet. ſiue qđ altez francie regnū
altez venetoz rempublicā dicere poſſe arbitratus ē. Symonē romanū p̄bie ſtudijs ⁊ arte medica excellen-
tem adeo dilexit. vt fr̄em eius iacobū ep̄m feretranū q̄q̄ virtute preſtātem ſua potiffimū p̄ſideratōne ru-
beo galero donauerit. In audiēdis legatōnib⁹ priuatorūq̄ hoīm cauſ anteceſſoz ſuoz facilitatē longe ſu-
perauit. Ep̄las ⁊ regibus ac amicis p̄ ſeipm dictauit in ſignādis ſupplicationibus libēs ⁊ hilaris tēpus
abſumpſit. De iure interrogatus p̄cupide r̄ndit. leges canoneſq̄ tam ei fuerunt in promptu. q̄ ſi heri aut
nudiuſtercius ſcolā iuris primū exiuiſſet. Nihil em̄ memoria ſua excidit qđ retinēdū exiſtimauit. ceterz nul-
la facultas ei iuris cognitione potior viſa ē. in q̄ ip̄e ita excelluit vt ſuoz p̄deceſſoz. q̄ ſibi poſſit equari. vix
vn⁹ aut alter inueniat. Hic poſtq̄ ordini cardinaliū me inſcripſit. varmiēſem q̄z eccliam ad mare balthen-
in ſarmathas ſitū poſtulātibus canonicis p̄mēdauit. cui⁹ poſſeſſionē fremētib⁹ ea in regione crudelibus
⁊ atrociffimis bellū nōdū aſſeq̄ potui. In vmbria q̄ hoc tpe ſub ducatu ſpoletano cōtinēſ pauce ciuitates
inteſtinis ſeditōibus caruerūt. Muſſia q̄nti ſertorij quodā p̄ria guelfarū p̄tiū inſidijs ſepi⁹ agitata vix tan-
dē reſpirare potuit. Marua quā ſulphurio gurgite candid⁹ annis circuit ancipiti vix aduendo iugo gi-
bellinoz factione dep̄ſſa guelfozū p̄ſilio ducta q̄ſcit. Nō amcrinis. nō reatinis. nō fulgmatibus. nō orta-
nis nō ip̄is deniq̄ ſpoletanis ſue calamitates deſuerūt. Sz aſſina ciuitas oīm miſerior iūeta eſt. q̄ dūmō
brachianāmo Sforcianā factōz amittit. ⁊ nē p̄tē q̄ ſupior. nūc alterā q̄ iſerior appellat expellit eo deducta
ē. vt iam ciues vniuerſi. nō ſolū inferiores. ſ nulli poti⁹ vrbe iā pene deſerta dici p̄nt. Pyceninū regio-
nē. quā n̄ra etas marchiā vocāt. Franciſcus Sforzia vicecomes eugenio q̄rto ponti. maximo cū rebus ba-
ſilienſib⁹ occupato. ⁊ nō ſolū philippi marie ſ alfonſi quoq̄ regis inimicicij implicito vna quodāmo ex-
cuſſione ademūt. nōnulliſq̄ poſt annis cōtinuata poſſeſſione retinuit. Interim captus amore puelle. q̄ in-
ter v̄gines cōiugi ſue ſuiebat. ⁊ ſibi mltaz moleſtiarū. ⁊ illi necis cā fuit. p̄petua ea vocata ē. apud nouari-
enſes honeſtis parētibus orta. forma egregia. ⁊ ingenuis morib⁹. niſi potētis dñi decepta blandicijs. vir-
ginitatē cū adulterio p̄mutaſſet. hec cum paulatim intumeſceret vterus ad tegendū facin⁹. queſito qui eas
duceret viro deſpondeſ. Conſtituto nuptiarum die vocatis amicis. apparato grādi cōiūtio. ſponſus in
oppido quod a franciſci curia non longe inhabitabat aduentum noue nupte preſtolabat ducitur illa mul-
tis comitata nobilibus. Sed ingreſſa oppidū. cū deſcendere in domo ſponſi credereſ. iuſſa vltorius p̄ge-
re in arcē rapta ē. nec vltori⁹ infelici viro vidēde ſpōſe copia fuit. Qđ cum blāca frāciſci p̄iux cordatiſſima
mulier cognouiſſet. nūq̄ deinde q̄euit. donec diſmiſſis p̄cuſſorib⁹ puellā q̄uis diligenter cuſtoditā interfe-
cit. frāciſc⁹ q̄uis ea re valde p̄mor⁹. vxoris tñ iuſto dolori cēſuit ignoſcendū. Exin pōtifex eugenij iā phi-
lippo regi⁹ p̄ciliat⁹ nicolaū picininū cū exercitu aduerſus frāciſcū miſit regēq̄ vt iter in marchiā duceret
adhortat⁹ ē. annuit alfonſus. delectuq̄ militū hīto cū florētiffimis eq̄tū pedituq̄ copijs in picenū puenit.
Iūctiſq̄ apđ biſiū cū picinino caſtris eoq̄ toti⁹ exercit⁹ duce p̄ſtituto p̄territos oppidanos ī deditōz ecclie
p̄puli. q̄z exēplo ⁊ ſcti ſeuerini incolē ſecuti claues portarū miſere. Que cū frāciſc⁹ accepiffz copijs ſuis p̄
munitionē. puincie oppida diſtributis. p̄trahere bellū e re ſua arbitratus ē. Exin cū petri⁹ brunoz vnus e
copiarū ſuarū ductorib⁹. cū. dccc. eq̄tib⁹ ad regē trāſiſſet. maceracēſes vō ac ſolētīnates deditōnē ecclie fe-
ciſſent. Cōſentiētib⁹ venetj ac florētīnis redire ſe in grām philippi ducis mediolani vt regi impetū euade-
ret amicj iterpoſitj ſimulauit. Credidit philipp⁹ līſq̄ ac nūcijs vti copias ī regnū reduceret alfonſum fru-
ſtra rogauit turpe em̄ regi videbat inuito eugenio rem iſectā relinq̄. p̄ſeuerauit igif atz acri⁹ inſtās cingu-
lū oppidū in deditōem ecclie recepit caſtrum planū vi captū militi diripiēdū dedit. nec territ⁹ ē. q̄uis phi-
lipp⁹ ea re cōmotus pacē cū venetj ac florētīnis feciſſet. Sz aſſim cum exercitu petens troylū copiarū ducem.
cui franciſcus maxime fidebat. Mā ⁊ multos annos in eq̄tatu ſuo primos ordies duxerat ⁊ ſororē ei⁹
in vxorē acceperat. tradita ciuitate ſeſe dedentē in comitatū ſuū recepit. Deinde rochamicōtratam cum de-
fendente ruberto franciſci nepote. plurib⁹ dieb⁹ fruſtra oppugnāſſet. ad metaurū annē ſup̄a fortune fanū

quo se franciscus cum reliquo equitatu receperat cōtinuato itinere duxit. Ibi ad Alphonsum tybicum quāzō a francisco ī castra vēit ipetratq; a rege p sui ordīs more. liberi⁹ loqndi venia. mltā nepharia ī nicolaum pntem francisci noīe pbra pgeffit. p ditorē ac pfiduz appellans regemq; admonēs ne illi se credat. cui fallere potissimū sit. Postremo nicolaū francisci vrbis ad duellū puocauit. In q ducēs ipi eorumq; copie de glia de dignitate certarēt. apariturū qdē vno prello ducū sil atz eqtū vtrū sil a rege petijt vt equus spectatōz pugne adesset. Nicolaus iā inde ab initio ea audiēs p̄mor⁹. haud leniorib⁹ quicq; ī frāscū absentem cōiecti fidē suā mlti exemplis cōp̄obās egre sibi eē m̄dit. Corp⁹ suū vulnere ī ceruice recepto debilitatum fuisse oñsuz se singulari certāie vter eoz p ditoris ifamia cēsēd⁹ eet. nisi fortia hāc sibi facultatē cōtulissz oblatā m̄ pugnandi cū exercitib⁹ cōditōez. leto se aio. cū bona regis venia accipe. Postero die cū copijs suis sū ipam vrbē fauū patenti campofutuz. qd cū a se postulare nicolaū decoris tuēdi causa rex aiaduēteret vtriusq; pti securitatē sese p̄sultuz recepit. Sz cū dicta die nicolaus ī campū cū suis pcessisset. atq; insultās vrbis menib⁹ vsq; ad portas cucurrisset. Rex vō pcul īde ad mille passus cū exercitu p̄sedisset. Libez vtriq; pti p̄staturus campū frāscus sine regi parū fidēs. sine gliam suā de q p id tps haud dubie iactabat ī di scrimē adducere verit⁹. intra vrbē suos p̄tinuit. Maḡ inter franciscū z nicolaū. nō emulatio mōviguit ob rei militaris gliam. cui⁹ p̄imas ptes sibi vterq; arrogabat. verū z similtas ingēs ob veteres inimiciās q olim iter Brachiū z Sforciā fuerāt. qz alter frāscus p̄ alter nicolao m̄gī ac dux fuerat. atz idcirco nō tū hostes s vt inimici inter se bellū gerebāt. nec sū vno eodēq; p̄ncipe vt militaret adduci poterāt. Nicolaus ex corpis breuitate pycini nomē qd ytalica lingua puū sonat accepit. Sz qnto mediocritate statura ei⁹ inferior. tanto ai magnitudo supior. Pauca ei vba fuerāt atz paz compta. Sz q mltaz ac magnaz rez sniam cōphenderēt. in milites suos idulgēs. ī amicos liberal. ī hostes dur⁹ z asper. dimicandi cupid⁹. qet impatiens. glie audus. z ī picul obeundis p̄mpt⁹ ac secur⁹. p̄liū ex occasione p̄tin⁹ sumpsit. hostē celeritate p̄uenit excursionē fatigauit. leuis armature. eqte magisq; peditē vtebat. fortes atz asperos milites amauit. hostiū nūero deterreni nō potuit. Quib⁹ reb⁹ cū p̄limos z ī gallia cysalpina z ī reliq ytalica triūphos ex hoste duxisset haud dubie rez gestaz magnitudie z glia m̄gīo suo Brachio maior euasit. Francisc⁹ aut bone sto corpe fuit. z qd mediocritatē non paz excederet. amplo pectore. robustis mēbris z apte dispositi. facie grata. iocūdis ocul. caluicie venerabilis. faciūdia copiosus ingenio patri. aio rez magnaz cupido. solers ī m̄strandis reb⁹. ī laborib⁹ p̄ferēdis infatigabilis. ī occasionib⁹ p̄spiciēdis acut⁹. z sagax ī hostib⁹ fallēdis. vsut⁹ z vafer ī p̄sagiēdis euitandisq; dolis. ac hostiū p̄silijs p̄uertēdis caut⁹ atz puid⁹. Raro nisi ex destinato cōflictit hostē. sepi⁹ obsidēdo q̄ decertādo cōfregit. peditatū ī maḡ precio hūit argento atq; auro cultos esse milites voluit. ī exeqndis cōsilijs celer ac p̄seuerās ī oī renouāda p̄ntia ai laborz tollerātia. vsu exercitatione cōsilio mirifice instruct⁹. qb⁹ artib⁹ breui adeo magn⁹ effect⁹ ē. vt vn⁹ ex oib⁹ copiaz ducib⁹ inuētus sit. q cū Nicolao de rei militaris p̄ncipatu cōcertare posset. Mā cū scia rei militaris atz aucte pares viderēt. diu dubiū fuit. vter alteri anponendus esset. Sz hāc litē fugat⁹ paulopost nicolai exercitus. z ī gens victoriaz francisci cursus z mediolanē. fortuna ī eū pleno cornu trāslata. p̄sus diremit. Eteruz fami expugnatōz cū rex difficillimā itelligeret. nō frāscus solū magni z pitissimi duc p̄ntia defensi. verū etiā qvrbis mari adiacens claudī. ne cōmeatus intraret haud quāq; potuit. inde abiens ī firmanū duxit quo ī loco cū alexander francisci frater eruptione facta. postremū agmen eius inuaderet. cōuersis ī euz signis hostem intra vrbem repulū atroci pugna per muris facta z antemurali quod pro vallo stabat vi capto. Deinde ad turrim palmarz composito agmine. puenienti francisci epla reddita ē nuncio intercepta. q troilo ac petro Bruniauro inscripta. inter cetera ea vba continebat. ne ampli⁹ differētes. iam tandē cogitata maturarēt quapropter oīes de p̄ditione suspectos armis eqsq; z oīe suppellectile priuatos. ī vincula cōiectos ī arogoniā misit z ī arce satabie valentini agri custodiri mandauit. nec diu postea euz temaritanū deditōem fecissent ī regnum suū diuertit. duobus milibus equitū ad pycinū q ad montem aureū cū exercitu substiterat transmissus. Sed priusq; illi aduētassent pycinū repentino francisci aduentu inuasus p̄lio. fusus pulsusq; fuerat. Cuius ī quo castra posita erāt. z oppidū. p̄mū dissipatos fuga euauit. Franciscus ea victoria simul z p̄fectione regis elatus pycinū vndiq; veluti victor percurrere z infestare cepit. Rogatus ab eugenio alphonso eo reuerti. cū iam se itineri accingisset. noui regni motib⁹ domi retentus lupum virreū vrsinū garfiāq; cum non paruis copijs aduersus Sforciam misit. Interea nicolaus pycinū a philippo ī galliā reuocatus frāscū filiū cum pte copiaz ī pyceno dimiserat. Quē Sforcias ad mōtē vlinum prius pugna superatum interceptit quā regl auxilia ei aduenissent. Post hec ludovic⁹ aquilegiē. patriarcha eam p̄uinciam ab Eugenio sortitus iohannem vintimiliū inter belli duces famam p̄stantem. cum magna equitum peditumq; manu a rege missum. omnibus copijs suis p̄fecit. cuius industria aufidam oppidum obsidione clausum ī deditōem accepit. Erant eo tempore non parue philippi copie apud cingulum oppidum contra franciscum misse. Nam philippus cū frāscū recōciliatōem iā tandē mulatā intellexissz Italianū Forlanū ī reb⁹ bellic late cognitū. q pōtific ptes adiuuaret eo trāsmiserat. Cui cum patriarcha z vintimilius per rectam viam coniūgi nō possent. Mā media loca franciscus obtinebat magnis itineribus promontana ad eum peruenere. quo cognito franciscus e pyceno discedens ī vrbina cem agrū sese recepit p̄tarcha montē molonē obsedit atq; obtinuit. Deinde oppidum sancti angeli. vi ex pugnans diripiendū militi dedit. vintimili⁹ paulopost ab eo ī regnū ad hiberna recedēs p agrū firmanus nō pcul a mōte scro cōstitit cui⁹ aduētū p̄terriri oppidani. emissis oratorib⁹ deditōz fecere siliq; circūiecta castella. deinde ad mōtē altū p̄fect⁹. dies aliqt ibi māsit. Interi firmani p̄iuratōne scā spe p̄pinq auxilia a frāscū defecerūt alexādro frē eū magna equitatus parte ī arcē cōpulso. qbus z vintimilius z pontificis

copie mox auxiliū p̄buere. Sed cum arx eiusmodi esset. vt sola fame vinci posset. premunitis vrbis partibus. ne descensus ex arce fieret vintimilius vti p̄stituerat. in hiberna p̄cessit. Sequenti āno alfonso remū dū buillum z cū eo mille equites. totidē pedites ad p̄iarchā in pycenū misit. q̄ vbi cū iacobo caynāno i eccie castra puenit. mox ytalianus forlānis mandāte philippo maria p̄p̄ensus ē. at post triduo iussu patriarche apud Roccācontratā securi p̄cussus. montē fabruz deinde cepere. z aliq̄t castellā friderico vrbina cū p̄ncipi eripuerunt. s̄ cūz iā duo milia eq̄tuz a florentinis ac venetis missa. francisci exercitū auxissent. Philippus vō exercitu suo ad casale mar^o iuxta flumē padū a venetis pugna fuso ac castris exuto. copias suas e pyceno reuocasset. Et amplius eugenij ac regis auxilia postulasset. ad quem duo milia z quingenti eq̄tes ex castris eccie iubēte pontifice trāsierunt. Franciscus iam bello supior mōtē aureus z alter ei p̄xim castelluz sigismundi malateste qui iā ab eo defecerat. ecciam fortune secutus. expugnauit. z eiusdē oppidū gradrariuz obsedit. Ite rex alia p̄iarche auxilia misit. cūz quib^o i pycenū reuersus iacobus caynānus p̄ditionis suspectum apud roccācontratā. vbi et ytalianus forlānū interfici iusserat capitali supplicio affecerat. Exin nihil memoria dignū ab eo gestū. donec frāsciscus philippo recōciliat^o illius stipēdia facturū z iā dux p̄ venetos designat^o ex pyceno recessit. nā postea nō solū arx firmāna s̄ oīs ferme p̄uicia i ei^o potestate facta ē. In asculo iōstias nobilib^o ori^o parētibus admodū adolescens iohānē francisci Sforzie fratrē magno aīo iuuenē. z qui eā vrbē p̄ oīe belli t̄ps egregie defendisset. p̄spiratione cum paucis inita incautus obruncavit. S̄z cūz z ipe tirānuz i p̄ia gereret i exiliū actus ē ciuitas deinde s̄b eccia quieuit. Quis anno abhinc supiore idē iōstias arcē quādā naturale situ munitā z vrbī p̄p̄inquā. cūz plerisq̄ latronib^o occupās n̄ puas curas illi p̄plo iēsserat. q̄ res ei paz. p̄sp̄ cessit. nā roderic^o. s. nicolai cardial^o ei^o p̄uicie legat^o. obsidionē loco admonēs. postq̄ arce potit^o ē. captū ip̄m vinctūq̄ romā misit. In vrbino dux gētis oddo m̄re coliminensi nobilissima natus cū per libidinem in matronas nobiles debacharet. nec modum licentie faceret p̄plari tumultu interfectus est. Illicentor nequicie z adolescentie sue corruptor protho notari^o carpensis nobili genere ori^o. s̄ ingenio pessim^o. qui nuptis ac v̄ginibus q̄ plurimis vim intulerat qui per oīa scelera ad summū viciōz peruenerat. eadem nocte cū discipulo suo necatus in exhauste libidis penas dedit cadauer eius in for̄ delatum defecta virilia in ore mordicus tenuit. Guido pater oddonis priusq̄ p̄iugē ex coliminēsi familia duceret cū proles ei nulla virilis esset. anxius quonā pacto in gēte sua imperiū p̄pagaret cōcubinā ex se p̄gnātes assimulauit exin Bernhardini cardensis agnati sui p̄clari copiaz duos filiū tūc forte natum supponi p̄ suo nutririq̄ iussit friderici noīe indito. s̄ coniugio deinde contracto cum filiū legitimū sustulisset cōuersa in eum cura fridericū aduc puez militie tradidit. in qua ille etatē vsq̄ ad virilē p̄seuerauit. Deinde oddone mortuo vocatus a p̄plo vrbiniaciū princeps factus est. Clarus vir z castrensibus disciplinis apprime institutus. cui nec in administrandis rebus bellicis p̄siliū. nec in capeendis periculis anim^o nuq̄ defuit. nec vere factis q̄m fide clarioz. q̄ quidē vel maxime patuit cū bello picenti franciscū Sforziā q̄ ad eū se receperat fortune afflatu iā pene desertus p̄stātissime inuit ac fouit. Indignus profecto q̄ militari ludo dextrū p̄diderit oculū. Apud ariminū emilie vrbē sigismūdus malatesta sceleribus insignis imperiū tenuit. qui cū Sforzie filiam matrimonio sibi adiūxisset partes eius in picenti bello aliq̄diu secutus est. deinde sub ecclesia stipēdia fecit militauit in gallia contra venetos z in tuscia cōtra regem aroganum que res postea magno detrimēto fuit. Illā cum de pace totius ytalie apud neapolim ageretur rex hui^o iniurie memor. eū q̄ sibi fidē nō seruasset extra cōmunē pacē esse voluit. Deinde comitē iacobū pycininū z fridericū vrbiniaciū principem cū copijs in eum misit qui aliquot ei nō parui nomis oppida abstulerūt eiusq̄ agrum ferro z igne vastarūt ipe cum auxilia vndiq̄ frustra implorasset. ad extremū quod vniū salutis erat remediū alfonso misso ad eum reconciliari p̄stituit. cui^o nondū p̄ces exaudite sunt. quāuis spem p̄cordie regis clementia nō parūā effecit. In fauētia mortuo guidone anthonio cuius multa in rebus bellicis clara facinora referūtur principatū frater eius bestoz arripuit. z ipe in armis late cognitus. qui florentinis contra regem militans haud alia rōne q̄ sigismūdus ab alfonso declarat^o hostis extra vniuersalem pacē factus ē. Fabrianē. q̄ dudū tyrannide oppressi. necatis tandē q̄ndecim ex familia q̄ principatū inuaserat fugientibus reliquis ad eccie impiuz redierāt. Multisq̄ post annis in pace quieuerāt. hoc anno de rebellionē tentantes. seu consentientes seu suspectos ciues aliquos in vincula cōiecere exin tormētis ac questionibus proditio exp̄resso crimine. vltimo supplicio affecerūt. In aquila marsoz vrbē apud quā memoria nostra brachius parusinus dux belli formidatissimus dum per anni tempus obsidionē tenuissent martini quinti pontificis maximi ac felicissimi armis victus interfijt. Buius bernhardinus senensis postq̄ ytalīā omne xpi nomē p̄dicando pagrasset. mortalis vite cursum pegit. eoq̄ in loco sepultus clare miraculis affirmat. Fuit autē bernhardino generosa inter senenses origo. nec vera ē assertio eoz. q̄ patriam illi massam fuisse tradunt. q̄uis puericie sui ibi nōnulla rudimenta pegerit. cum essz mater ei^o massa na ceterz pater ac maiores sui longa serie inter nobiles senenses habiti sunt vbi z ipe natus. z maiori ex p̄te educatus. Cum adoleuisset iuri pontificio ediscendo operā dedit. s̄ cum sepultis parētibus fallaces huius mundi blandicias. z inania eius esse. p̄missa animaduertisset. distributa inter xpi paupes substantia. diui francisci religionē ingressus. traditam sibi regulā exactissime obsequauit. declinansq̄ maiores conuentus. eoz ductor ac nigr effectus ē. qui fratres obseruantes appellan^t. maximus autē ei studium in edocendis p̄plis fuit. qui cum eēt facundia copiosus. z doctrina insignis. incredibili oīm attentione audiebat. z quasi aīter paulus eēt vas electionis in admirationē ac reuerentia habitus ē. Tres euz p̄pli sibi pontificē elegerūt. vrbinas ferrariēses senēses. s̄ nō fuit ei cōsiliū. linguā q̄ toti possz ytalie p̄sulere vñā ita vrbem cōcludere Regnū iā neopolitanū igressi ad felices alfonso mirabilesq̄ rez cursus stilū p̄uertim^o. Post bellū nauale qd ipe cūz genuensibus infelicitē gessit. tanq̄ cognorit fortuna suū errorē. q̄ tanto principi molesta

fuiſſet. nouercaſe odiū in maternū mutauit affectū ⁊ que illi aduerſiſſima fuerit ſecūdiſſima facta eſt. nā phi-
lippus mediolanenſiū princeps vbi captiuū regem ad ſe ductum ⁊ ſe victorē longe minorē victo aniaduer-
tit mox ex hoſte factus amicus leberū eſſe regem iuſſit ſocietateq; ſecū equis conditionib⁹ facta eū magniſ
muneribus donatū a ſe dimiſit. Iſabella interea pūnx rhenati lothoringie ducis. qui cū alfonſo de regno
contendebat ⁊ p id tempus in captiuitate philippi burgundie ducis detinebat cū duobus puiſ filiis caie-
tam venerat eaq; pſidio firmata neapolim ſe ptulerat. S; petrus arrogo frater alfonſi qui ex bello nauali
cū paucis triremibus euaserat. repata in ſicilia claſſe pter ſpem mutatus ab altera factione caietanorū nocte
pfectus eo caietā obtinuit ⁊ expulſo hoſtiū pſidio ſuū impoſuit miſſis ad alfonſum nauibus que illum ex
portu venerij adueherent. Appulit paulo poſt caietā in eiſdē nauibus. alfonſus deinde capuā petijt. que li-
cet medio tpe ab iſabella ⁊ iacobutio candola accriter oppugnata fuiſſet. virtute tñ iohannis vintimiliij ei⁹
loci pfecti in fide pſtiterant. Ibi reimūduſ nolan⁹ regulus alfonſo recōciliatus eſt ⁊ mox ſcapbatū in inſu-
la ſarni ſitū caſtrūq; maris in deditiōe acceptū. Iſabella vbi ſe viribus alfonſi imparē ſe eſſe cognouit ab
eugenio romano pontifice auxiliū petijt qui vitelliſcū patriarchā alexandrinū cū tribus milibus equitū ac
pari numero peditū ad eā miſit. pfect⁹ in agrū cāpanū patriarcha aliquot caſtella vi cepit. obſediſſetq; ca-
puā niſi iohānes vintimilius. dccc. equites quos regina ad eū tranſmiſerat ex improuiſo inuadens fudiſ-
ſet cepiſſetq;. Aggreſſus eſt tñ idē patriarcha iohānē anthoniū principē tarentinū ad montē fuſculū ac eus
expugnātū in caſtris captiuū abduxit. eaq; demū lege dimiſit vt frater eius quingentis equitibus ſtipēdia
pontifici faceret. Verebant patriarcha ⁊ iacobus candola cōmuni pſilio ⁊ amicis animis. p regina bellū
ſ interuenientibus ſimulatibus copias ſeparūt. interea duorū menſiū inducie inter patriarchā ⁊ alfonſum
facte. quibus durantibus patriarcha iacobutio reconciliatus iunctis cū eo viribus prius opprimere alfon-
ſum ſtatuit q; recōciliationis ad eū noticia pueniret. Erat alfonſus apud vicū iulianū tribus miliarib⁹ ab
auerſa ſecutus in caſtr]. cū ſibi nunciātū ē hoſtes rupto induciarū fedē aduētare ſibiq; minime tutū expecta-
re impetū. ob quā rē ſublatis ſignis mox capuā ſe recepit. nō tamē abſq; dāno ſuorū qui poſtremū agmen
duxere. Exin cū patriarcha auerſas ſibi ad inhabitandū tradi ab Iſabella peteret iacob⁹ impediret rursus
inimicie inter eos ſuborte ſunt. ſ cū tranenſes excepta arce alfonſum dñm appellāſſent ⁊ arx oppugnari
cepiſſet. patriarcha cū exercitū eo pfectus obſidionē firmauit. cui ⁊ iacobus candola ab Iſabella rogatus
et iohannes anthoni⁹ vſinus ⁊ multi alij ſe pūnxerunt firmata obſidione cū iohannes anthoni⁹ haud
ex animo bellū gerere crederet ⁊ naues regis aduētare tranenſibus auxiliū narraret. verit⁹ patriarcha ne
intercluderet cū paruo nauigio ingreſſus mare tanq; pecunias ab eugenio petiturus in picenū ad nauiga-
uit. deinde ſe romā contulit. milites eius ſine duce relictī ad candolā ſe contulerunt. Arx deinde alfonſo de-
dita eſt ⁊ iohannes anthoni⁹ ad eū redijt. Inter hec rhenatus e captiuitate dimiſſus cū decē triremibus
neapolim venit ⁊ vocato a ſe iacobo candola ex eius pſilio ſcapbatū petens in deditiōe accepit. deinde in
ſulmunenſem. pfectus cū fruſtra urbē obſediſſet agrū vaſtauit incendio. nec alfonſus interea quieſcebat. ſ
albano ac celano agro ſubacto ad caſtrū vetus puenerat in valle ſubletia ſitū cui rhenatus oblata. p milita-
ri more cyrotheca preliū indixit. accepit alfonſus. ſed que ſunt ſingulari certamine an collatis ſignis cū to-
to exercitū dimicandū eſſet ſe ad vtrūq; paratū eſſe. Eug⁹ rhenatus reſpondiſſet vniuerſi certaminis cū to-
to exercitū fortunā ſe velle ſubire. rhenato renunciāuit placere id quidē. ſed qm veteri more ei⁹ fuit qui p
uocet dies ac locū prelii dicere. ſe cū exercitū inter acerras ac nolā pſiciſci. qui campus lata planicie vtriſq;
idoneus etē. ibiq; eū ad diē octauū preſtolaturū. Hinc orta diſſenſione cū rhenatus locū in quo alfonſus eſ-
ſet ſtituendū diceret preliū impeditū eſt. Alfonſus in nolanū prexit. rhenatus in eū locū vbi alfonſi fue-
rant caſtra duxit exercitū. atq; ita ſuo ſatis honori vter factū putauit. Exinde rhenatus in pelignos ducēs
caſtrū vetus ſubegit. Alfonſus in vallem cardinā. pfectus arparidū oppidum vi cepit. ⁊ marinū boſſam
vallis dñm captiuaui. Caſertinum regulū in fides recepit. In lucaniā ducens oppidū anglū obſidione fa-
tigatū obtinuit. Luceriam dedentibus oppidanis accepit. iam quindecim milia equitū caſtris eius erant.
quibus fretus abſente rhenato neapolim petens cū petro fratre binis caſtris urbem obſedit. decem triremi-
bus in portu collocatis. oppugnat⁹ urbs magnis viribus. nec ciues ſeipſos negligunt. Sed dum petrus
paululū a caſtris ſpeculandi gracia in littore vagat⁹ e carmelitano templo caput tormento ictus repente oc-
cubuit. vir apud omnes ordines gratioſus ⁊ ad rem militarem natus. animi magnitudine ⁊ corporis ro-
bore excellens. ad ſubeunda pericula impauidus. acer ⁊ manu promptus. cuius interitu conſternato exer-
citu eius diei dimiſſa eſt oppugnatio. Alfonſus vbi germani ſacere truncū cadauer inſpexit Ad hec inquit
ego te frater ſtipendia duxi vt eſſes. q mihi tuo ſanguine tuaq; nece regnū parares. recondiq; loculo corpus
iuſſit ⁊ in arcem maritimā deportari. cui poſt tempora nactus idonea dignum ſuo genere funus duceret.
Sequentibus vō diebus cū oppugnatio repeteret tanta vis imbrū cecidit vt neceſſario ab obſidione diſ-
ceſſum ⁊ res in religionē ſit verſa. Exin caynarum oppidum tradente quodā milite multis oppidanis oc-
ciſis ab alfonſo receptū eſt. ⁊ arx fame coacta in deditiōe venit. Rhenatus interea ex peliginis reuerſus
neapolim vbi que acta fuerant didicit Turrin cū vincēcij optime in mari ſitā ad tutelam regie arcis vi ex-
pugnauit. deinde arcem ipſam pluribus diebus oppugnans dedente proſecto cui annona proſus deerat
in poteſtatem ſuam accepit. Alfonſus vero cum fruſtra obſeſſis auxiliū ferre conatus eēt in lucanos tra-
ijciens ſalernitanos totamq; ferme prouinciā ⁊ brutiorū multos in dedicionem accepit. Iacobus autē can-
dola preſtanti vir ingenio ⁊ a lraz ſtudijs non abhorrens atq; imprimis rei militaris peritus. qui ſb bra-
chio ſtipendia fecerat. dum caſtellum quoddam iacobi laguniſſe oppugnare nitiſ catarri. p fluuiū corrept⁹
occubuit. clarus proſecto regulus ⁊ ingenti laude dignus. ſi q̄ta induſtria ⁊ rei bellice cognitio tanta illi
fides ⁊ in promiſſo conſtantia fuiſſet. Iohannes vintimilius ⁊ ipſe p idem tempus acerras prodentibus

oppidanis et arcem fame laborantē in potestate recepit. Auerfam quā a rhenato deficientes alfonsum intro misere. qui arcem apprime munitam et forti presidio defensam cum expugnare facile non posset fossatis ingentibus exclusit et oppugnari quotidie iussit. Rhenatus ad anthonium candole filium in apuliam profectus. cum nihil propterea ab oppugnatione arcis auerse cessari animaduverteret per candidam vallem et deinde ab alfonso qui occurrerat impeditus per transuersos montes sequente anthonio in nolanium descendit. nec tamen obsessis apud auersam opem ferre presumpsit. cum alfonsum in castris illic potentior videret. Sed reuersus neapolim anthonium candolam de proditione suspectum apprehendi et in carcerem retrudi iussit. que res magis ei detrimento fuit. nam cum castra illius sub urbem tumultuarent ducemque suum reposcerent anthonium dimissus est. qui contumeliam sibi arrogatam iniquo ferens animo mox ad alfonsum transiuit et arcem auersanam septimo iam mense obsessam ei tradi curauit. persuaso per epistolam xanto qui cum patre suo militauerat. prefectusque ibi presidii erat: desciuit tamen paulopost anthonius ab antonio. Alfonso deinde apud beneuentum ei reconciliatus est cum arcem proditione tradita. Cives quoque consternati in alfonso potestatem venissent. quo tempore et calathini adactis machinis ab alfonso expugnati sunt. et castellum padula et ante versariam castra posita. Franciscus Sfortia rhenato amicus arianum totam Manfredam luceriam et alia pleraque oppida per id tempus in apulia obtinebat. quorum custodiam cesari martimengo cum non paruo equitatu commiserat ipse in piceno agens. Etsi cum esset alfonso infestus bis extra mentia troie pugnare ausus. bis ab alfonso ex acie fusus. turpi fuga in urbem se recepit. nec multo post vicarium oppidum resistentibus oppidanis vi captum perda militi permissa feminarum decus regio more seruatum. Alexander autem francisci sforcie frater sub urbem thetini reuindum candolam ac riccium et iosiam cum copiis ad alfonsum euntes repente aggressus leui certamine fudit. riccium ac iosiam preceps fuga saluauit. Reimundus interceptus est. qui cum esset anthonii candole patruus illum secundo ab alfonso alienauit. Venit et iohannes cardinalis tharentinus in regnum aduersus franciscum aquinatum eugenii copias ducens. Sed occurrens alfonsum retro eum repulit. Exinde rupem wilhelmam in alto monte sitam castellis circa occupatis fame coactam obtinuit. et paulopost capreas oppidum in insula eiusdem nominis sitam tyberis quondam cesaris siue delicias siue latebras. nec moratus castra ad neapolim posuit. similis quoque puteolos obsedit. qui aliquodiu fortiter resistentes. tandem rei frumentarie defectione regi portas aperuerunt. Turris quoque quam vocant occanum recepta est. vixebant interea rei frumentarie inopia neapolitani. nec spem aliam habebant quam vel genuenses mari vel franciscum Sforciani cum anthonio candola auxilium terrestri itinere allaturos esse. Auellus interea faber quidam cementarius quem fames neapolim exire compulerat. ad alfonsum profectus. si premium adsit urbem paruo militum periculo capi posse demonstrat. deligunt viri fortes ducenti qui cum auello eiusdem fratre per ostensum aqueductum nocte urbem ingressi mentia occupent. rex cum exercitu paratus signum expectat. illi in domum quandam perueniunt in qua unica erat anus et adulta cum ea virgo. mater cum exclamare cepisset celeriter oppressa vocem emittere inhibita est. filia sua sponte conticuit et iam sol exortus erat. nec amplius quam viri quadraginta ex omni numero puteum euaserant. qui nunciare ingressum regi debuerant. siue negligentia siue aliam ob causam nihil regi significauerunt. existimauit alfonsum aut cecos esse qui missi fuerant aut metu exilire non ausos. profectusque prius urbem ab ea parte que occupanda erat inuadit. Rhenatus cum ea manu quam ad subditos casus parauerat citato equo ad muros contendit hostesque procul amouit. ingens vero pauor et consternatio eos cepit qui e puteo euaserant. nec regredi in puteum ne armorum strepitu perderent. nec erumpere propter paucitatem audebant. Alfonso ut vidit nihil a suis intus misceri desperatis rebus in castra rediit. Rhenatus tanquam periculum depulisset relictis custodiis et ipse in regiam concessit. nec mora nuncius ad alfonsum currens multos e puteo prodisse atque in domo tacitos ob metum latere nunciat. Iterum igitur ad mentia succurrit instauratque prelium ut erumpendi animus latentibus acuatur. Interea filius eius quem nominauimus anicole a statione sua domum veniens pulsatis foribus aperiri sibi expetit. mater et qui intus erant examinati quid agant nesciunt. vincit tandem ea sententia ut referatis paululum foribus manus ei iniiciant eumque apprehensum tacere iubeant. sed ille repente ut armatos vidit trepidus refugit. hostesque intravrbem esse vociferat. ad rhenatum subito peruolat. queque viderit refert at qui intus erant uno agmine raptim e domo perfiliunt primoque impetu mentia propinqua uno tantum vigile ibi reperto turrimque occupant. Rhenatus eo nuncio ac tumultu excitatus ad mentia celeriter reuersus impetum in hostes facit. alfonsum quo suis animos addat scalas admoueri impat. sed oppidani eam muri partes facile tuebantur. et qui per scalas in captam turrim euaderent grauium saxonum deiectione obsistebant. dum pugnant acriter obequitans mentia alfonsum locum quendam neglectum esse animaduertit. eoque celeriter scalas admoueri iubens murum obtinuit. iam qui turrim occupant partim grauius sauciati pugnam remiserant. partim precipites e muro se dederant. Eratque rhenatus eam turrim recepturus nisi a tergo subito cum ingenti clamore hostes iniecti terrorem intulissent. auxit et trepidationem oppidanorum unus ex alfonso militibus qui per mentia urbem ingressus consensu equo quem vacuum forte inuenit in hostem inuectus oppugnationem perbuit. proxime porte capte atque infracte. Non tamen rhenato defuit animus sed cohortatus qui aderant in hostes fortiter irruens eorum impetum paululum repressit. mox vero crescente hostium numero suos exterritos animaduertit sensum referre pedem capit atque per diuinum ianuarium portam hostium compluribus in arcem regiam cum paucis se recepit. tum et a fori boarium porta et ab alijs diuersis muri partibus irruptio facta atque ad perdas discursus est. accedibus tamen temporatum. Adhuc vero ingressu rege et prede quoque finis factus. Insignis huius anni memoria expugnatione tante urbis que eo modo capta est quo annis antea mille per belisarium et gothorum manibus erepta fuerat. xl. et cccc. supra millesimum ab ortu saluatoris christi. Is annus erat ab initio cepti belli unus et vigesimus. Postridie due ingentes onerarie naues a genuensibus misse cum frumento applicuerunt. que cognita urbis captura sub arcem concesserunt. rhenatumque omni spe recuperande urbis abiecta inde ad-

duxerunt. Tres adhuc arces in fide rhenati pseuerabant. capuana. mōtana. regia. sed capuana pactis paucorum dierum inducīs ante rhenati abitum sese dedit. Regia aliquāto postea et montana tardius recepte sunt. Rhenatis ad eugenium florentie morantem sese contulit. Exinde in galliā vltiorem abiit. Alfonsus munita neapoli aduersus anthonium candolam ducens ad carpenonū castra posuit. vbi cū facta pugnandi ab anthonio copia ineundum certamen reguli dicerent nisi princeps adesset. ego inquit alfonsus qui militi animum addere consueui. iam p̄sentia mea terrore adhibebo. absit a nostro sanguine ea vecordia. moxq; galeam induit signumq; pugne dedit. certatum est aliquādiu nutante victoria. Postremo fuso hostili exercitu anthonius ip̄e captus est. cui erroris veniā postulanti non modo ignouit alfonsus verū etiā oppida q̄ a patre accepta hereditario iure possidebat reliquit ceteris captiuis phumaniter habitū. nec quicq; ex anthonii suppellectile que ingens erat preter cristallinum calicem cepit. Post hec Delignos Marsosq; subegit. Manfredoniam et subinde arcem in potestatem recepit. omnesq; belli reliquias in apulia extinxit. ac pacato vbiq; regno neapolim rediens in triumphantis morem exultante populo magnificentissimis apparatibus ingressus est urbem. Post hec de pace in alfonsum et eugenium actu ludouicus cardinalis aquilegiensis et sua virtute et pontificis auctoritate potens. idcirco ad regem missus eam confecit. Leges pacis in hunc modū dicte. Eugenius pontifex alfonsum regem neapolitanū decernat appelletq;. Ferdinando regis filio cui rex post mortem regnū destinauerat potestatem succedendi faciat. Terracinamq; regno adficiat. Alfonsus contra eugenij auctoritati se subiiciat atq; opitulef ad agrū picenū. quē Sforzias occupauerat vendicandum. Si qñ pontifex aduersus turchos aut afros bellum suscipiat rex cum classe adiuet. Sacerdotes regnorū suoz sub concilij p̄textu basileam. p̄fectos renocet. nec patiat̄ tres ex suis qui cardinales sub amedeo subaudiensi creati fuerant reuertentes. p̄ cardinalibus suscipi haberiue. matricem ciuitatem ducalem atq; acmulum in marsis oppida romane ecclesie tradat. Traiecit deinde in picenū alfonsus et que supra relata sūt felici cursu prexit. Exinde domum rediēs cū genuensibus duce raphaele adurno ea lege pacem fecit vt bello ablato nemini petendi ius esset nec regis hostes genuensis populus nec rex genuesius recipet illos. nec comeatu adiunaret. Genuenses regi quotannis dū viueret honoris gratia pateram auream dono darent. ac neapolim mitterent. Post hec anthonius paterna stirpe centilia p̄ matrem vintimilius. qui multa in apulis egregia facinora alfonsi gracia affecisset ad fontē populi nō p̄cul a theano quo iussi erant regni principes conuenire cū equitibus tricentis. p̄fectus tanq; vnus ex purpuratis auctoritate maiorū interficere cōstituisset. apud regem accusatus clā fugiens catāganū ditioni sue oppidū repetijt. extinctasq; regni lites excitare conatus nō solū vicinos proceres s̄ venetos et alios italie potentatus vt in regē arma susciperent et literis et nuncijs inuitauit. s̄ frustra illi cuncta succedere. nā cum copiis rex aduersus eū profectus et crotanaz urbem et omnē ei reliquū agrū ademit ip̄mq; in catātiano reclusum ad deditiōem nulla conditione interueniente compulit. Johānem vō nuceū qm̄ ptumatie anthonii suazor fuerat oppidis omnibus exutus regno excedere iussit. Secuta est paulopost p̄fectio regis in tusciam. de qua suo loco relatū est. vnde reuersus non multo tempore interiecto Fridericū impatorem et leonorā impatricem ex sorore sua neptem ad se venientes tanto honore excepit q̄tuz referre vix oratori maximo facundia suppetat. donatosq; magnifice ambos a se remisit. Exinde quīs pacem vt p̄dictū est florentinis petentibus dedisset. cuz tñ capta mediolanensi vrbe a francisco Sfortia leonelli marchionis esteñ. interuentu cū venetis positis inimicicijs sedus inisset alterum tamē in tuscia bellū gessit nullo in eam expeditionē Ferdinādo filio. de quo satis inter res ethruscas cōmemoratū est. Soluta est et pax cū genuensibus capta naue que de chyō insula genuam petebat vt postea referemus. Ob quā rem cōmota republica genuen. Johannes philippus flisca gente. p̄gnatus cū quatuordecim altissimis nauibz in portū vsq; neapolitanū adnauigauit. ibi vt regis trēmes onerariasq; naues incenderet. s̄ repulsus tormentis eneīs inglorius abiit. nec multis post diebus classis regia ad montē cyrceū sex genuensiu naues insecuta cū homines effugissent demersit diuiti p̄da in eis recepta. Quibus ex rebus q̄q; de pace tota ferme ytalīa conuenisset inter genuenses tamē et regē concordia fieri non potuit. Sed cuz genuenses exules ad regis opes confugissent classis ei concessa est que ligusticū vexans litus. etiaz urbem ip̄am vt relatū est oppugnare nō dubitauit et nunc maioribus viribus idem bellum repetit. Fuit autem alfonsus cū Fridericus imperator ad euz venit annis circiter octo et q̄nquaginta natus. corpore gracilivultu pallido. s̄ aspectu leto. naso aquilino et illustribz oculis. crine nigro et iam albicanti ad aures vsq; protenso. statura mediocri. cibi potusq; temperans. nec vino vsus nisi aqua multa p̄domito. litteris p̄ omnem etatem operam dedit. Grammaticē apprime peritus quīs latine praro loqueretur. historias omnes coluit. nec poetas aut oratores ignorauit. dyalecticos nodos facile soluit. nihil ei abditū in philosophia. archana theologie p̄scrutās. omnia de p̄scientia dei. de libero hoīs arbitrio. de incarnatione verbi. de sacramento altaris. de trinitate. de difficilimis questōnibus p̄contātū et p̄sto et sapienter occurrit. in responsionibus dandis quīs breuis et circūfusus. nunq; tamē diminutus. Sermone blandus tersusq;. Summa ei cura ne q̄spiam ab se abiret. ingratas petitiones differre maluit q̄ negare. Fauit religioni. rem diuinā diligēter curauit. Sacerdotalia indumenta et altaris ornamenta ea parauit quibus p̄pari alia nulla queant. Sacram ac domesticam suppellectilem auream et argenteā admirabilē et incredibicē composuit. margaritas vniōnes. adamantes ceterosq; lapides p̄ciosos toto orbe quesitos coemit. sacelli in quo sacris interfuit et aula rum quas incoluit parietes diuitibus atq; aureis pannis ornavit. Vestiuit seipm̄ nitide magis q̄ p̄ciose. serico raro vsus aut ostreo. paludamento. venationi magnā vite sue partē consecrauit. In bello seuerus et asper. in pace clemens ac mansuetus. pepcit facile his qui contra se arma tulerant. humanū sanguinem inuitus fudit. scelera tñ odit. nec impuue subditos delinquere passus est. Regnū quod multis antea seculis spelunca latronum fuerat adeo pacatum securumq; reddidit vt quacumq; iter habeas nullus p̄donus met?

ad sit. Legatis omnibus ad se vententibus sumptus oppipare prebuit. Apostolicis qui cardinales essent obuiam extra urbem profectus quasi patres honorauit. naues insolite magnitudinis fecit. et quas qui percul inspicit sublimes esse arces per mare videntes arbitres. Edificauit pluribus in locis. Et in neapoli supra quod dici possit splendide ac magnifice arcem regiam cui nouo castro fuit nomen a fundamentis eiectionem iterum erexit. tum opere mirabile. inexpugnabilemque tum sumptu magnificentissimam. turribus orbiculari forma ex lapide quadrato. mirifica structura atque artificio murique crassitudine inaudita et ingenti arcu triumphali ex marmore candidissimo excitat. Reformauit et arcem sancti saluatoris in mari exono nuncupatum. cuius inexpugnabilis situs ad usum magnificentissime regie redactus est. Ampliauit et urbis portum obiecta in profundo maris altissima mole. crassissimo muro. turribus munita. salubritatem urbi exiccatis paludibus dedit. Magnus profecto princeps et in utranque fortune partem probatus. qui inter cetera sibi aduersa etiam ter remotum anno ab hinc secundo passus est. toto ferme regno quale nec nostra nec patrum nostrorum memoriam visus auditumue ferunt. nam et multa regni oppida funditus corruere. inter que arrianum ita absorptum est tanquam scissmate periisset. Eara ciuitas absque insigni ruina supfuit. circiter. xxx. milia hominum inter cadentia tecta perisse ferunt. neapolitanorum nobiliores edes discisse disiectaque sunt. nec templum in ea urbe lesionem non sensit. Et hodie iam ciuitas ferme resecta est et ciuium diligentia et regis liberalitate. Ceterum clarissimi regis qui seculum nostrum veluti sidus quoddam praeulgidum illustrauit. haud ab re fuerit quod breuissime velut in epilogo perclara facinorae percurrere. quibus temporis a nobis recepti pleraque modum excedant. ex quibus illustriora huiusmodi sunt. Adolefcentis mortuo ferdinando patre aragoniam et que ab illo in hispania regna suscepit cum aliquodiu sapienter administrasset adoptatus in filium a iohanna neapolitanorum regina dissuadentibus amicis expeditionem in ytaliam suscepit regine opem tulit. Ludovicum duces andegauensem. qui regnum sibi hereditario iure debitum affirmabat. pluribus preliis afflictum expulit. reginam que malo uso consilio ab se defecerat non tam puniuit quam cohercuit. Rhenatum alterum regni emulum armis victum cedere compulit. Johannem vitelliscum alexandrie patriarcham magnis copiis insultantem regno fugauit. Caietam bis cepit. semel acriter pugna denictam et iterum ciuitatis parte vocante cum defecisset neapolim quous rhenatus et magnus inesset populus expugnauit. Johannem fratrem nauarre regem in hispania laborantem armis adiunxit. Bassiliam insignem. puicie ciuitatem noctu adorsus obtinuit ac diripuit. ad insulam gerbum quam veteres lothophagiten appellauerunt a continenti affrice quatuor milia passuum distantem obsidione amouit. Bosorum prouincie regem cum copiis aduentantem in primo litore victum ex minoribus castris ad maiora fugere compulit. Nec diu post ex eisde barbaris tributa suscepit. Ab eugenio pontifice maximo. qui sibi de regno contrarius esset. quas tandem voluit leges pacis accepit. Franciscum Sfortiam ex agro piceno armis deturbauit. et in albania et in oriente per suos duces turchis infestus non parua eis damna intulit. Bis florentinos ob res gallicas armis afflixit. Bis eis pacem petentibus dedit. Sed maius omnibus est et admiratione stuporeque dignum quod prelio nauali a genuenlibus ut ante diximus superatus et in philippi mediolanensium ducis captiuitatem adductus mox liberatus potentissimo regno potitus est et a victoribus victor tributum accepit. et adeo erga philippum gratus inuentus ut ab illo summa voluntate heres sit nuncupatus. Vera gothorum soboles ex quibus deriuatum esse regium hispanie sanguinem unde alonsi origo est haud quaque ambigunt. Illis et prelio vincere et regna sibi subicere proprium fuit. quorum vestigia ferdinandus imitatus haud dissimilem filius genuit. quando et ipse aragonias Cathaloniam Valentiam Siciliam. Alonsus vero eam ytalie partem. que olim magna grecia dicta est pugnando. instando. vicendo sibi subiecit. et magister ytalice pacis factus hispanicarum quoque rerum moderator et arbiter esse videtur.

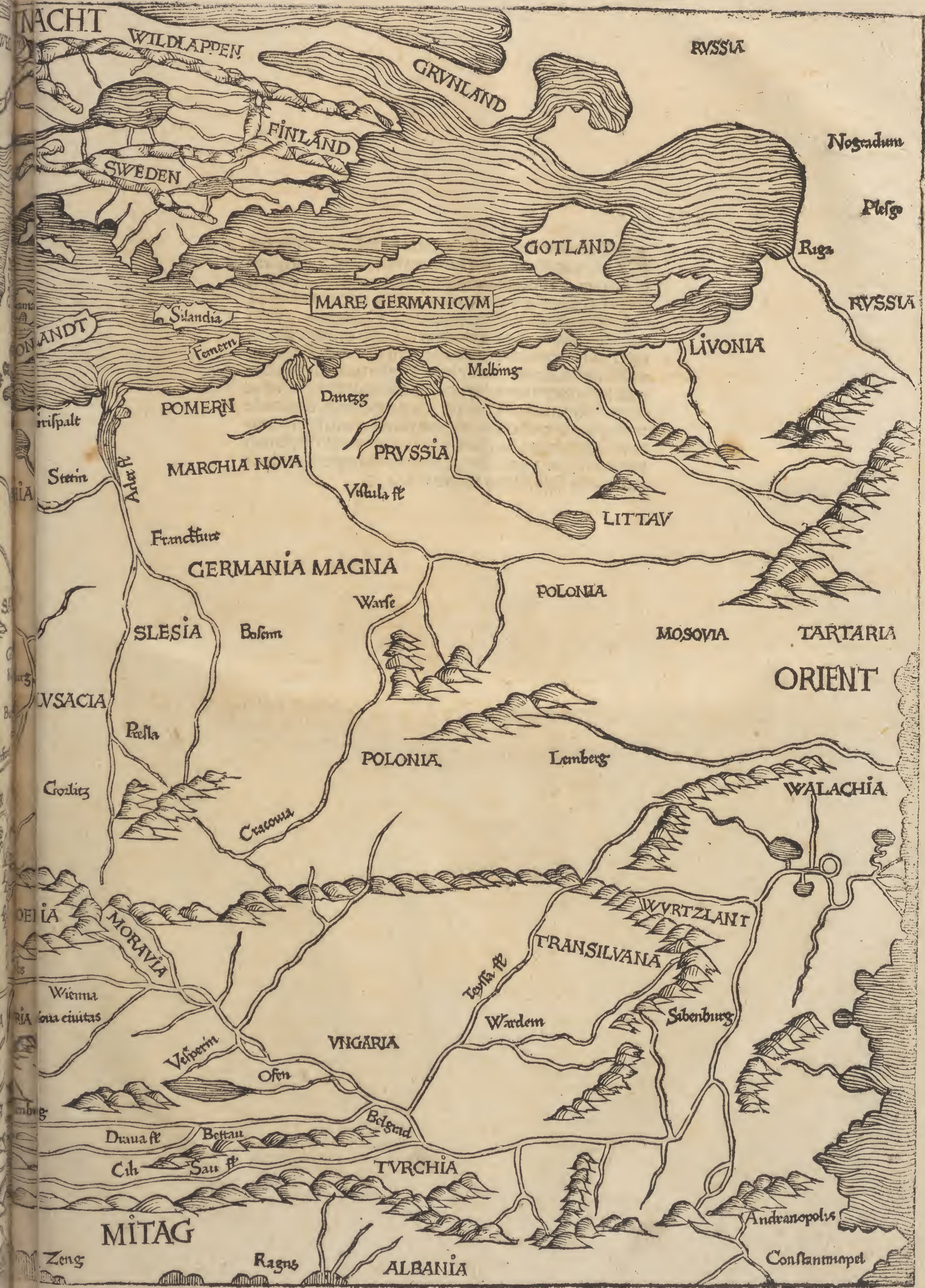

Delclaratur⁹ sitū ymaginēq; germanie in seqnti tabella depictā. occurrit dictū strabonis libro septimo. germani gallicā nationē imitantes. corpore procero. coloreq; flauo. In reliquis rebus et forma et moribus viuendi ritibus gallis pares sunt. Idco romani eis hoc nomē iure indidisse vident. cū eos gallozū frēs eloqui voluerūt. legitimi em̄ frēs romano finone germani dicūtur. Est aut germania a vetustis rerū scriptoribus multū neglecta. qz tunc interna et penetralia eius fluminibus impedita. siluis ac paludib⁹ inuia. barbarico et pastoralis ritū. nec nisi ad claroz animū ripas culta erat. Reiecto aut ydoloꝝ cultu. religio neq; catholica mitior facta. quantū coaluerit nemo est qui ignorat. Latissima ē. habēs ab oriēte sarmatas et pannonios inferiores. a meridie alpes. ab occidēte gallias. ad aquilonē oceanū germanicū et sinū balticū. quē orientalem dicūt. Amnes in ea totius europe clarissimi rhen⁹ danubi⁹ albis alijsq; innūerabiles et memorandi. Rhen⁹ inq; fontes habet in monte septimo altissimo alpiū iugo. In cuius vicinio pdeūt rodanus galliā lugdunēsem narbonensemq; alluens. Siliter padus ytaliaz rigans. Ticinus qui padū ppe papiā influit. Athesis q; per agrū tridentinū veronēsemq; tandē in adriaticū mare exonerat. Defluit autē rhenus ad aquilonē auido meatu per conualles et abrupta montiū. Curiesemq; percurrēs agrū nauigabilis efficitur. Adorq; duos lacus pclaros efficit. venetū et acromū hodie lacū bodme et cellenses vocatos. Relinquēs in medio constantiā urbē concilio martini qnti insignem. Deinde flexuoso littoꝝ amfractu. varijs montiū rupibus incitatus. terribili fremitu eructuat. crebrisq; recessibus alueū suū excavat. Itē per angustam rauricā hodie Basileam nobile urbē defluens. resistentia sibi littora rodit. alueosq; sibi novos magno accolaz damno querit. Argentinaq; Spiram worinaciā Maguntiā. Confluentiā. Coloniam nobilissimas germanie ciuitates preterfluens. assumptis multis nauigabilibus amnibus. ut Adeno. Mecaro. Limago. Mosella. Mosa alijsq;. In oceanū germanicū multis hostijs effunditur. factis insulis. quarum aliquę a frisijis. alię a sycambz. i. gelrensibus. alię a Batavis hodie holandrinis incolūtur. Occurrit secūdo danubius celebratissimus Europe fluius. cuius fontes in iugis montis arnohe vbi caput hercinee silue. in villa vulgo Boneschingen latine danubi locio. fluit autez ab occiduo in orientē. primo lentus ad duas dietas Elinā vsq; celebre sueuoz oppidū. Ibiq; auctus biauio hylaro alijsq; fluminib⁹ statim nauigabilis efficitur. per innumerasq; lapsus gentes. nobilissimasq; ciuitates alluēs immenso aqrum auctu sexaginta amnibus receptis. pluribusq; eorum nauigabilibus tandē in pontum euxinū. vastis sex ostijs euoluitur. Occurrit tercio albis fluius cuius fontes in montibus diuidentibus Slesiaz a Bohemia. cum fluuiio multania. bohemiā mediā rigat. tandemq; per scopulosos recessus silue bohemice penetrans Adissenā inclitam urbem. Magdeburgūdmq; ast alias marchie et saxonie ciuitates alluens. in oceanū tandē germanicū ppe hamburgā influit. Sunt item alijs amnes clarissimi. quoz fontes breuitatis gratia omitto. Occurrit quarto loco silua hercinia quā hodie circa caput et fontes danubi inquilini siluam nigram nominant. scdm pomponiū mellam dierū sexaginta iter occupās maior et notior alijs. Sortitur aut alia et alia nomia prout germanos accedit et diuidit. habet et multos ramos et cornua. quibus alia indigene dant nomina. a capite em̄ ortus sui vsq; ad necari fluminis ripas percurrēs. nomen silue nigre obseruat. a ripis vo Necari vsq; ad menū flumen vulgo nomen Ottenwald. a Adeno vo vsq; flumen Lonam prope Confluentiā westerbald latine silua occidentalis vocatur. Postea flectit se ad orientem. diuidensq; franconiam ab Hassia. Item franconiam a Thuringia iterum aperit se medium et in modum circuli vt in sinū recipit bohemiā pestea in montibus Adoraue percurrit per mediū pannonioꝝ a dextris. et polonoꝝ a sinistris. vsq; ad dacos et getas. aliud atq; aliud nomen sibi vendicans. Est autem germania regio totius europe permaxima. que tū confinio societateq; romanoꝝ. tū sacra religione ad eas humanitatē est redacta. vt quēadmodū numa pompilius ferocē. indomitūq; romanū populus religione et iusticia gubernauit. Ita religione germanica barbaraz vicinarūq; sparsa congregauit imperia. ritus molliuit tot populoꝝ discordes et feras lignas. sermonis sui cōmercio ad colloquia contraxit. humanitatemq; eis dedit. Est item germanie locus nobilis. precipue vbi fluminibus irrigatur. Magna enim et beata illi amenitas. celo temperies. campis fertilitas. colles aprici. saltus innoxij nemora opaca frumentozū omnis generis habundantia. vitiferi colles. amniū fontūq; vbertas. totā eam perfundens. vndiq; negociationibus. cōmercioq; potens. bona hospitibus. mitis supplicibus. neq; ingenijs. ritibus. viris. precipue i re bellica alicui nationi cedens. Metalloꝝ item oīm fertilitate nullis cedit terris. Aniuersa em̄ ytaliam. galiam. hispaniam item alię atq; alię nationes. argentū quasi omne ex germanie negociatoꝝ habent. Similiter cuprum stannū habundat. Item mineris salis. quoz fontes copiosissimas habet. Sola item sine externis auxilijs. tot equitum. tot peditum armare potest. vt extraneis nationibus facile resistere possit. Plura et immensa dicenda forent de religione. iusticia. fide. que omnia ne tedij arguar omitto.

Hæc nunc studiose lector finis libri Cronicarum per
viam epitomatis et breuiarii compilati opus quidem
preclarum. et a doctissimo quoque comparandum. Continet
enim gesta. quęcunque digniora sunt notatu ab initio mundi ad
hanc usque temporis nostri calamitatem. Castigatque a viris
doctissimis ut magis elaboratum in lucem prodiret. Ad in-
tuitum autem et preces prouidorum civium Sebaldi Schreyer
et Sebastiani kamermaister hunc librum dominus Antho-
nius koberger Nuremberge impressit. Adhibitis tamen vi-
ris mathematicis pingendi que arte peritissimis. Michaele
wolgemut et wilhelmo Pleydenwurff. quarum solerti acu-
ratissimaque animaduersione tum civitatum tum illustrium
virozum figure inserte sunt. Consummatum autem duodeci-
ma mensis Julij. Anno salutis nre. 1495.

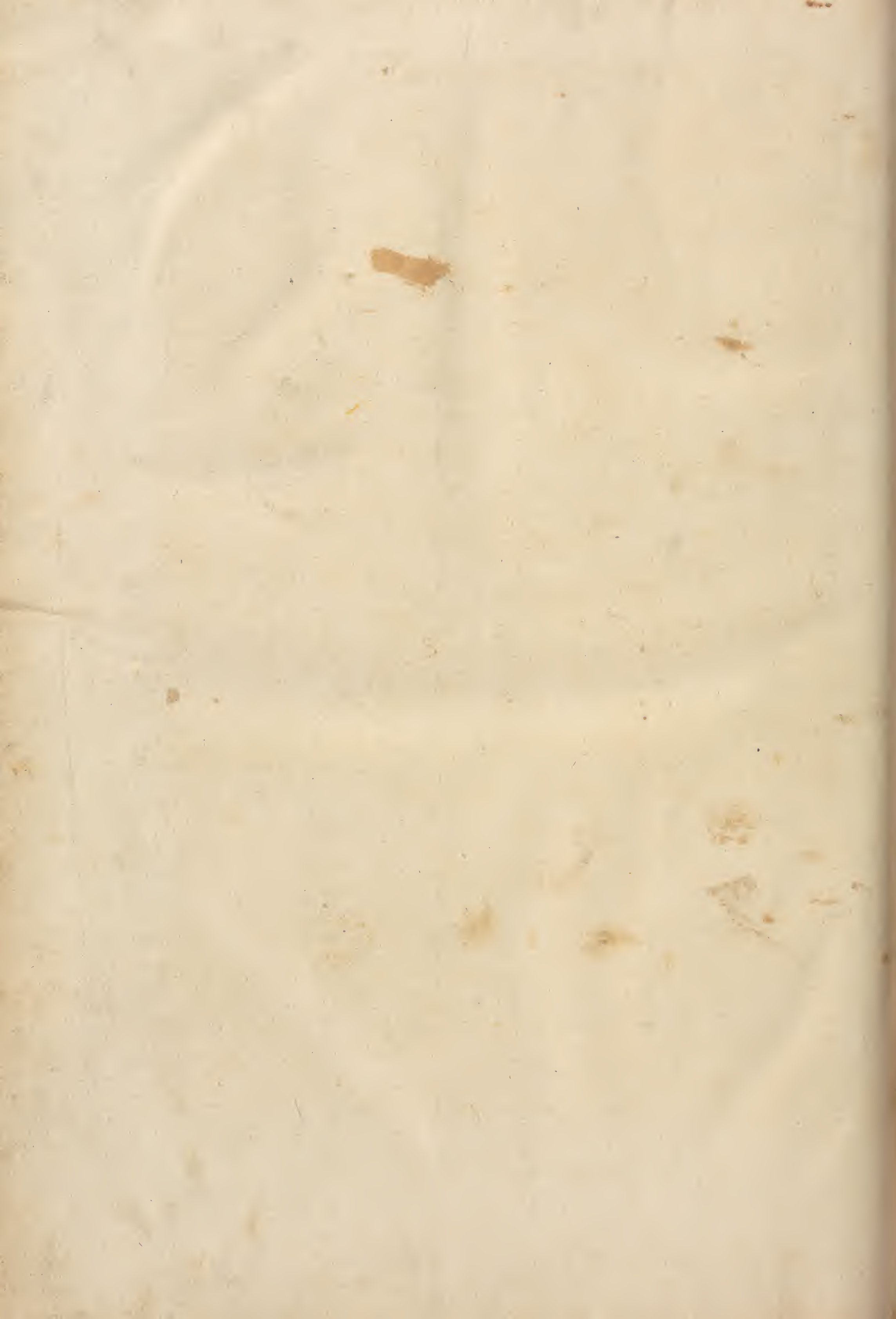

De Sarmacia regione Europe

De regno polonie et eius initio

Uoniam de Boleslao (qui tercius Sarmacie rex existit) paulo post metio fiet. quare et de terra sarmacie. et quo pacto illa regium sceptrum meruerit breuiter absolueré proposui. Est igitur Sarmatia nimis amplaz vasta regio s incultaz in solitudine posita. et sub rigidissimo ethere iacet. Hec ex ortu mosthol et chanaim flumiū habet. A meridie dacos et pannonas. Ab occidente bohemos. miorauos schlesitas et theutones. A septentrione mare germanicum et sinū codanū. Id vero quod regni nomen tantū partē poloniā am vocant. hec duo nomia sortit. Nam ea pars terre vbi Cracouia situata est minorem Poloniā vocant. At vbi Posnania et Gnesna surgit maiorem nuncupant. A Craco aut primo duce vsq; ad etatē primi boleslai nō nisi duces illic imperitabant. Temporibus aut primi ottonis cesaris boleslaus clarissimus dux fuerat. Non is de quo in vita diui Stanislai dicemus. nā ille nepos eius fuit. qui ex monacho huius Boleslai filio natus fuerat. Iste igitur Boleslaus regē francie et germanas gentes victrici manu infestabat. Tandē ob Ottonis cesaris pces tali bello finē dedit ac fedus cū germanis et gallis straxit. Otto aut cesar videns tantū principis animi magnitudinē. quā toti germanie et sarmacie nota fecerat se cū Boleslao duce in sarmacia pui.

ut et imperium et potestatem eius planius perspiceret. Quē illustris dux summis honoribus in posnam suscepit illā tribus ante urbem milibus passuum aut longius sericas lanas muriceasque vestes auro argentoque decoratas per viam qua cesar iturus fuerat prosterni iussit. Et post ingressione cesaris in urbem posnam cuiusque licitum fuerat illa deferre et deportare. Illic magnificis splendidissimisque pruiis ac theatris ceterisque ceremoniis cesarem venerabatur ut nulla quā aurea illic forent suppellectilia. que post quolibet cibos in puteos quorum fundi nemo certus fuerat dei ac deperdi iubebat. Multas alias pompas ac munificencias cesari ottoni instaurabat. que satis ample vetusta sarmatica historia enarrat. Jamque videns cesar tanti principis liberalitates et mentis sublimitatem. diuiciarumque abundantiam non abre animo duxit tantum clarissimum ducem corona regia dignum fore. eum itaque regali sceptro ac dyademate exornauit. ac ceteris dignitatibus sedem regiam requirentibus celebravit. Ille autem Boleslaus iam illustris rex tanti erga cesarem beneficii ingratus videretur brachium diui adalberti antistitis. quem pruteni nefanda morte trucidarunt. per munus cesari obtulit. Jamque aucto regni imperio usque ad annos salutis nostre M. cccc. aut paulo antea rex polonie dum absque prole discessisset. Tandem dux qui lituanis ac russie presidebat in regem electus fuit. Sed ydola antea coluit. Sed eo tempore quo illi regium sceptrum deferbat et christianam religionem cum omni terra cui preerat suscepit. Itaque lituanos ac russitas ad regnum sarmacie sic adiunxit. ut non nisi absque certa conditione dissolui possint. Is ergo illustrissimus princeps prutenos maritimas germanie gentes seuissimo bello subiugum duxit ac imperium amplius extendit. Ubi insignes urbes exant Bantiscum et thuronia. Est et clarissima arx Scharieburgum. cui similis nemo mortalium vidisse fertur. multis variis structuris. menibus. turribus ac fossis munita ut nulli inimicorum tutus sit ad arcem accessus. Amplius imperium ante aliquot annos fuerat. infestante tamen tartarorum et turchorum perfidissima gente magnam toti sarmacie damnum illatum est. Nam terra que post Russiam vadit quam gens podolia vocat tota exusta et in solitudine posita est. ut et necessitatem peregrinantibus ferre non possit quousque fertilissima sit itaque gramina in altitudine unius celsi viri excrescant. et apibus et melle tota redolens ut non satis illis locus sit ubi mella deferant. sub arboribus namque aut virgultis et siluis fauos sic educunt. Mercinum autem celebratissimum nemus quo in tota europa nihil prestantius sarmacia tota percurrit et circa Craconia saltus suos extendit. per quos iturus potest unusquisque usque in lituaniam et scythiam. tantis brachiis regionem illam totam diuagari ferarum maximas educens greges. In ea vero silue parte qua septentrionalior est biffontes fert que ferax ac immanis bellua est humanum genus maxime odiens. ad vescendum quidem maxime conueniens. Formam autem gerit citrini coloris. Frotem latam et cornua fert. ut nec venationi satis aptum sit nisi maximis variisque laboribus. Metallum vero nullum quam plumbum sarmacia fert non alia quam saturni causa. qui terram rigido infestat frigore. Salis autem maxima copia est qua ceterae longinque gentes utuntur. quod maximum prestat toti regioni emolumentum. qua nulla regi ipsi maior in toto regno gaze extat. Nam sub terra excidunt ingentia salis saxa. Extra terram autem aliud sal ex aqua decoquitur Est et sarmacia ferax et uberrima tellus omni genere fructuum et quicquid ad pascendum humanum corpus expe-rit. Hunc addendum est clarissimam prolem illustrissimi principis Vladislai. de quo antea diximus. Is tres (ut quidam ferunt) uxores habuit. ex quibus duos suscepit filios. quorum unus natus maior Vladislaus vocabatur. alter casimirus. Vladislaus autem post mortem patris regio insignitus fuerat imperio. itaque hungarie et bohemię et polonie regnis presidebat. ubi clarissima gesta militari manu faciebat. ac imperium et christianam religionem ampliabat. Nam regi turchorum tantum terrarum depopulatus fuerat ut et ante constantinopolim castrametaretur ubi dum seuissima bella erga turchos gereret ac utraque pars crudelissimo conflictu decertaret panones versis tergis fugam dabant ac regem cum paucis sarmacie copiis in tanta hostium multitudine reliquerunt. Casimirus vero dux lituanis et russie preerat. Unde dum casus regis genti notus fuerat Casimirus per sarmatas in regem declaravit quem filiam ducis austrie sororem ladislai quem regno bohemię et hungarie presidebat in uxorem duxit. Ex ea sex suscepit filios et quinque filias. Primogenitus vero Vladislaus vocatur. Hic adhuc iuuenis existens in imperium regni bohemię electus fuit mira quadam animi magnitudine ac optimis consiliis pollens. Ob quod dux Mathias rex hungarie discessisset et regnum pannonie adeptus est. Huic erat primus frater. cui Casimirus nomen paternum datum fuerat. qui summo ingenio ac prudentia claruit. tandem morbo inualecente perijt. At huic successit illustrissimus princeps Johannes albertus iam futurum toti orbi spectaculum. Is plurima illustria gesta militari bello apud Tartaros ac ceteras gentes edidit. Post patris autem obitum regno successit. ubi fauente illi prospera fortuna regnum virtute sua et optimorum doctissimorumque viro- rum consiliis gubernat. Inclit vero dux Alexander quartus natus regis est. cui fortitudine et mentis sublimitate parem tota Sarmacia vix tulit. Hunc ob eius constanciam Lituanii post mortem patris in ducem susceperunt. qui et maximum toti Sarmacie decus esse existimatur. Post hunc sequitur Sigismundus celebris princeps. qui paterna sequitur vestigia. Is multis egregiis gestis claret si illi aliquid felix fatum aspiraret. Celeberrimus autem Fridericus princeps ultimum natorum locum obtinuit. qui innata animi ingenia virtute relinquens vanos principum tumultus et inquietam vitam ad sedem tranquilliorē sese contulit. unde episcopus Cracouiensis electus ad archiepiscopatum Gnetzensem postea deuenit. Hii omnes quinque clarissimi principes hanc usque in etatem magnifice ac celeberrime vitam ducunt. Inter filias vero quinque. prima nupsit Georgio duci bavarie. Secunda Friderico marchio brandeburgensi. Tercia duci pomeranie. At due relique in nupte apud matrem vitam ducunt.

**Sanctus Stanislaus
episcopus**

De sancto Stanislao episcopo Cracouiensi patrono Sarmacie
Iunior Stanislaus vir magne apud deū auctoritatis totius sarmacie patro-
nus et signifer. Natus anno salutis nostre M. viij. in rure quod Szeppa-
nowo vocant nobilibus ac claris parentibus. quorū cura fuit in templis diuino
seruicio incumbere. et deū pijs placare precibus. Is dū in iuuentutem deuenisset
patris monitu in celebre gymnasium parisiū deuenit ubi optimarū litterarū stu-
dijs summā operā dabat. unde multis virtutibus floruit. sacro autē diuinorūq; iuri
precipue insisteret. non ea qua huius etatis iurisperiti questus causa solēt vt ma-
iorum dignitatū honore adipisceret. sed vt si quando locus statusue aut cōditio
sua ferre posset vt tantū miseris quantum potentibus. orphano pupilloue iusti-
ciam administraret. et vnicuiq; equo pondere quod suū esset iubente id lege red-
deret. Tandem paternas sedes rediens Cracouiam inclitā Sarmacie urbem de-
uenit. Illic ob virtutem et scientiā suā canonicali dignitate fungitur. Adortuorūq;
antistite celestis numinis prouidentia in presulis sedem declaratus fuit. Hūc dū
semper optimo ordine statum deferret curabat sacrā religionē ac diuinum cultum
ampliare. Empto tandem rure a quodam milite. eoq; mortuo amici illius villam eandē iure hereditario a
diuo presule reperere conabant. At ille testimoniū huius stipulationis emptionisq; proferre non potuit.
nam hī qui huius rei satis edocti fuerant ppter illoz impotentia latebant. Vir ergo sanctus orationib; ac
ieiunijs incubuit. confususq; summi dei potentia. qua se iam diu munitū cognouerat accedens ad tumultus
defuncti militis a quo rus illud emerat. et euoluto lapide et arena pia et deuota oratione deū obtestabatur.
et mortuū illū per quatuor annos in vitā reduxit. Eūq; coram tyranno Boleslao apud quē tale ius ageba-
tur constituit. Astantibus illic suis aduersarijs ceterisq; regni optimatibus. quō se emisit villam aperte de-
monstrauit. Namq; seuus Bolesla; fedo turpiq; luxu insisteret. ac omne in suas gentes pfidiam et tyranni-
dem exercebat. ac illustres viros egregiosq; ciues nefandis dirisq; supplicijs excruciabatur. Stanislaus ve-
ro christi vates haud longius id ferendum existimabat. itaq; regem intrepidus adiens vt talib; ceptis de-
sineret illum obiurgabat. At ille magis indies facinus exercebat. Tandem a presule in sententiam excom-
municationis ponit. quare tyrannus boleslaus ignarus pre furore quid ageret dimisit satellites suos vt p̄su-
lem quocunq; esset loco trucidarent. Eo tempore diuus Stanislaus in sacellū diui Michaelis quod super
rupellam in Casimiro vrbe conditū est deuenerat gratissimū illic deo offerens sacrificiū. hunc in locum dū
ministri regij deuenissent. iamq; ter ingredi templū conarentur. ter iterum pulsi diuina potentia in tergum
cadebant. Ad postq; ad regias aures deuentum fuisset magno fremitu rex Boleslaus in sacellum p̄perat.
vbi sanctum presulem iam sacrificia offerentem inmani verberare ac seuissimis ictibus trucidat. Tandem
per ministros in frustra partitus extravrbē deiecit vt volucres illud vncis rostris deuellerent. sed diuina sic
agente prouidentia aquile illic aderant que preciosum corpus in vnum collegerunt summaq; diligentia id
seruabant quousq; ciues ipi maximo venerandoq; ritu in rupellam honorifice sepelirent. Tandē in nume-
rū sanctorū relatus vt premissum est in arcē regiā ad templū d. vi wentzeslai deduct; in aurea tumba multis
miraculis coruscet. quem populus multo thure ac precibus indies veneratur

De Cracouia vrbe regia Sarmacie

Cracouiam urbem regiam insigni huic operi inserendam haud absurdum esse duxi. Nam celeberrimē ger-
manie ciuitas ē teste Ptolomeo optimo lucidioriq; cosmographo. q̄ eā Corrodunū appellat. Stra-
bo autē germaniā diffinit q̄tū Rhenus et Albis in se clauferint. Nos ea causa sane non indigna urbem sar-
macie foro censemus. Hanc a prima eius origine repetendas satis dignā esse putauimus. Sed ne prolixiori am-
biguae oratione narrando fabulari videar breuiter de eius situ quippiam narrare constitui. Cracouia igitur
illustis vrbs sarmacie quā poloniam vocant ad rippam Istule nō longe ab eius fontibus sita. Hec a
Cracco primo duce sarmacie condita fuisse et eam suo nomine celebrasse multi retulere. Hec altis primū me-
nibus cingit. pugnaculis et celsis turribus. post paruo muro et ob vetustatem ruituro similis. Tandē val-
les ac fosse vt imminentibus hostibus facilius aditus prohibeatur. Hec quedam piscinarijs aquis replete
quedam virgultis frutice ac graminibus virent. Post aggerem vero qui valli imminet amnis non late flu-
ens Rudys dictus totam ciuitatem circumluit. Hic rotarum orbis agitatur qui Lererem saxis conterunt et
emoliant. Reductus tandem per subterraneos cuniculos et cannas toti vrbi satis vndarum prebet. Por-
te vrbs septem. In ea vero plurime pulcherrime ac egregie ciuium domus. Ac plurima ingentia templa
Precipū diue virginis Marie in medio vrbs extat cum duabus arduis celsisq; turribus. Sūt et illic mul-
ta monasteria. vbi multus deuotorum religiosorumue patrū cetus fulget. Ad edem nanq; gloriosissime tri-
nitatis sic vocatam est celebris ordo predicatorū. In ea vero sacra ede multe sanctitatis vir beatus Jacin-
tus non dū in numerū sanctorum relatus magnis miraculis redolet. diui Dominici comes. Qui adhuc vi-
uens tres mortuos in vitam reduxit. Ad templū vero sancti Francisci est ordo fratrum minorū non reforma-
tus. Ac cetera multa monasteria. Est et templū non longe a porta Istule quod ad sanctā Annam vocant.
vbi beatus Cantus celebris huius vrbs gymnasij doctor multis miraculis et prodigijs fulget. Quis nō dū
in cathalogum sanctorū ascriptus sit. Hanc iuxta sacrā edem situatū est ingens celebre gymnasium multis cla-
rissimis doctissimisq; viris pollens. vbi plurime ingenue artes recitantur. Studiū eloquētie poetices phi-
losophie ac phisices. Astronomicæ tamen studiū maxime viret. Nec in tota germania (vt ex multorū relatio-
ne satis mihi cognitum est) illo clarior reperitur. Illic iam maxime plebeus colitur. qui et eorū cruda elimat

ingenia ac polita reddit. Has edes diuus Elladislaus illustris sarmacie rex dū ex prutenorū littoralī sarmacie gente seuissimo conflictu victoriā duxisset (Cuius quidem bellī plurima clarissima monimenta hancosq; in etatem in arce regia de qua paulopost dicemus supstant) magnis opulentijs extruxit. libertatibus et stipēdijs summis celebrauit. Nec incole vrbis sarmatico more viuunt. quos crudeos et ignauos sarmatas prisci dixerunt. Sunt nanq; illic clarissimi ciues. virtutibus prudentia et comitate insignes. humanitatē et hospitālitatem liberaliter et familiariter erga quosq; peregrinos offerentes. Vinctus illis splendidior q̄ ceteris sarmatis. Ex omni delicato genere cibi potus illis frequētiōr est. Aqua ordeo et humulo decocta. Is quātū necessitas ferre potest si sumis profecto nihil nature humanę ad corpus ipm alendū convenientius quicq; reperiri potest. Sub arce vero intra ciuitatem extat et aliud insigne collegiū. vbi academia iuris ac legū pollet. Ad vrbis vero septentrionale latus adiacet paruum oppidū nullis quidem menibus cinctū quod Lepardius vocant. nihil dignū scriptu in ea q̄ egregia sacra sedes diui Floriani strenui christiane fidei militis. Quā diuus Elladislaus de quo ante meminibus canonicatu ceterisq; dignitatibus ac muneribus refecit. et doctorib; gymnasiū artū regentib; colēdā reddidit. Rupes aut ac crepidines nimia altitudine erecte. sic vt iam celū sustentare videant. Tandē arenis congestaq; terra obducte ingentē collem efficiunt. qui ea parte q̄ in boreā tendit vrbī imminet. et ex alio latere niuosum carpathū althe tumentem respicit. quā collis partem insignis europę fluius Istula quondā germanie terminus alluit. qui ex carpathi radice paruo quidē fonte prosiliens longius magis magisq; tumet. ita vt iam vndarū auctus mole que ex pannonicis montibus sese in eum precipitant. trabes et ingentia robora variasq; lingnorū structuras defert. Tandem vbi imbriū ac ceteris fluminibus magis tumuerit rates ac honorarias naues secū ad germanicū oceanū in sinū codanū deducit vbi trino vasto ore spumofus sese euoluens nomina deperdit. In eo aut colle primū est ingēs templū in

decus diui wenzeslai ducis bohemie conditū. vbi omnium illustrissimorum viroꝝ monumenta ac sepulture ex-
 tant. multis opibus varijsq; artibus extructe marmoreo allabastroq; lapide exsculpta. quos maximo ritu
 ac pompa celebrari consuetū est. In medio autē templi extat celebre monumentū in quo clarissimus christi
 miles diuus Florianus requiescit. Sunt et in eodem colle due sacre edes. diui michaelis et sancti Georgii
 Post egregie nobiliū curie ac edes sacerdotū. qui noctū dieq; templavenerant. Post primū ingens regia
 sedes maximis ac variis structuris condita. que totius regni capitolium est vbi tota regni gaza congeritur.
 Hic principibus declaratur imperium. nam regalis corona hic maximis custodibus obseruat. Extra collē
 autē ē monasterium fratrum minorum religiosius ordinem seruans. Nec longe ab eo monasterio extat cenobi-
 um sacrarum virginū. Huic ex opposito ad pontē ipm ē insigne hospitale et sacra edes sancte Hedwigis.
 Ad aliam vero istule ripam extat clara ciuitas quam Casimirum vocant a rege sic vocato condita. quā Istu-
 la vbi sub arce regia se diuiserit totam circumluit ac pene insulam reddit. Est in ea insigne phanū diue vir-
 ginis katherine vbi ordo Augustinensium floret. Tum et templum quod ad sacrosanctū corpus christi vo-
 cant. vbi canonici regulares inhabitant. Ac ceterae alie sacre edes. Extant et clarissima monumenta vetusti
 collegij iam insolita. quos illustris regina hedewigis construxerat. Plurima preclara. preterea in his vbi
 bus a vetustissimis temporibꝫ gesta sunt per illustrissimos reges ac principes. Sz breuitatem imitati finē
 his imposuisse dignum statuimus

Lubeca seu ut alij scribunt Lubecum saxonie vrbs illustris ac cesarea ciuitas nēdū in germania verum et apud externas gentes nominatissima a Ulfbodo vitigo cimbroꝝ duce ad cimbricam cherfoneson quondam edificata in eo loco quem venedes qui ⁊ vandali adhuc saxonie partem tenentes Bucconiam dixerunt. Aucta p̄ seutissimū principē qui kitto dicebat. quē ⁊ trutonē appellabant Anno xpi M. c. iij. Ea portio terre littoralis ē inter magnopolensiu holstadiensiuqꝫ ducatus duobus fluminibus baguisoꝝ traue irrigua. Que limpida flumina vernacula lingua wagnis ⁊ trab appellantur. Is kitto ex nobili progenie marc mannoꝝ ⁊ martinopolensiu ortū habuit potens ac grauissimus xpianozꝫ p̄secutor. qui dños de vagerū qui de Stargardia seu de oldenburg vocabant in fernerū ⁊ peldte interfecit. Un⁹ ex his ingenuus euadens in daniam secessit heinricus nomine Gotstalc comitis filius. Is p̄ aliqua tempora rediens kittoni caput securi abscidit inde suā ducens vxorē. Quo tpe heinricus quartus imperio romano prefuit. In ea puincia omnes basilice sacerdotibus priuate deuastate erant fidesqꝫ xpiana sopita. Vrbs quoqꝫ lubicēsis trina vice ob principū bella p̄cipue ducis heinrici de leone deuastata fuit ⁊ comitis alsesis de holchstein. qui p̄ sedatā discordiā vrbe duci heinrico permisit in eo loco vbi nunc sita ē. Cū eius situs prius ppe swartau. postea ppe herneborg fuit vt doctus helmoldus refert. Exin ob negotiationes ex germania alta ⁊ bassa ⁊ ex variis regionibus mirūimodū aucta ē vt nūc vltra mare balthēū seu germanicū qd Stagnū vocant in noruegiam Sueciam Liouoniam. in Russiā Littuanā Prussiā Poloniā ⁊ Pomeraniā. in ducatū magnopolensiu. in daniam Angliā Flandriā Scociā ⁊ regnū francie omnes mercaturas p stagnū p terrā in Saxoniā westualiam et marchiā frequentant. Peritissimi astronomi scribunt hanc nobile vrbe initiū suū habuisse sub signo libere ⁊ fundatā in singulari dei gratia. Cū incole vrbis p̄ ceteris finitimis deuotiones ad modū diuinas exerceāt. Sētū tñ dulce nucleū in amara testa. Beinde anno primoz tricesimo suprayndecies centenū domini inferioris vandalie lubecā deuastarūt q̄s comes Alff de holchstein iterato instaurauit cū arce vbi nunc predicatorēs habitant. In septentrione ac fine ciuitatis Anno M. c. lix. lubicenses memores damni illati copias in puincia rugen educētes clades p effusione sanguis p̄ncipi ⁊ potētati ei⁹ intulerūt. Episcopatū lubicēsiū anno salutis M. c. lxi. antistes duodecimus de oldenburg seu Stargardia in vagerū. Beraldus auxilio ducis heinrici de leone primo obtinuit. qui tredecim p̄bendas p oīa necessaria in decimis villis ac possessionibus dotauit. Creuit igitur lubecū in potētissimā ciuitatē. oldenburg aut defecit. Cū aut frideric⁹ huius nois prim⁹ hanc vrbe ingenti exercitu obsedisset heinric⁹ lubicēsis ep̄s pacē a cesare impetrauit ea p̄ditione vt fauore ducis heinrici cesari obedientiā p̄staret. Is antistes summā ecciaz dicauit. ⁊ monasteriū ad sanctū iohannē in vrbe extruxit vbi nunc sacrosancte virgines inhabitāt. q̄uis monachi ordīs diui benedicti hūc locū primo posse

derūt. qui nūc apud cīsmar puicie de holstein ppe mare morā faciūt. His tēporib⁹ lubecū angustal ac libera ciuitas effecta ab impatore friderico libertatib⁹ donata vt caput oīm vrbū Stagnaliū deinceps foret ⁊ inuariis priuilegiis etiā apud exteros p̄cipue in londen ciuitate anglie. In noruegia ī ducatu magni ducis moschaue, in ampla vrbe nogardia. In russia (vbi basilicā ⁊ curiā xp̄iano more habent). Ac ī plerisqz locis ac regionib⁹ magnis exemptionib⁹ decorata fuit atz dotata. In flandria qz ⁊ regno dacie ⁊ suecie immunitatibus gaudet. Idē cesar fridericus priuilegia a duce heinrico p̄habita eis confirmans p bullā aureā vltro donauit vt p̄sules viginti quatuor habere possent (q̄uis numerus iste p̄ raro complet⁹ sit) eosqz nobiles effecit vt aurū more equitū deauratorū (exceptis calcarib⁹) deferre possint. Nec inclita vrbs munda ac nitida existit in vertice ab vtraqz parte decliui posita vt aque ⁊ immundities libere descedant ⁊ ob frequentes imbres vie purgantur. Ecclesia cathedralis quā summā vocāt in meridie ac fine ciuitatis sita admodū longa ⁊ decora existit. Ornatur hec vrbs p̄ter istā quatuor prochianis basilicis que septē turres celsas p̄acutas ac pulcherrimas habent cupro ac plūbo tectas ac in summitate auro decoratas. Turris in ede sancti petri corona deaurata cū armis cesaris ⁊ vrbis insignita ē. Omni quoqz decore edes sacre ornate extant. Inter has qnqz eccias basilica gloriosissime virginis marie eminentiā obtinet. Habet quoqz duo monasteria vnū ordinis p̄dicatoz. alterū sancti francisci. ac hospitale ad sanctū spiritum. Ciuitas vero aquis ⁊ turribus muro ac fossis admodū munita ē. Platee due longe ⁊ ample p̄ vrbe posite sunt vbi edes recto ordine site sunt extracte de lateribus ornatissime ac varie decorate existunt. Cetera vie has cruciatim secant. Forū indies onustum piscib⁹ ⁊ carnibus videtur ac aliis necessariis. Vilabiturqz primo fluuius Baguiso a septentrione in meridiē inde in occidentē. Ante ciuitatē flumen trauius contrarie ex meridie in septentrionē fluit impetu mare petens. In eo flumine nauigia minora a mari ad lubecū accedunt vsqz ad murū cū maiores naues (onera plaustrorū. cc. l. ducētes) in litore maris pstant ⁊ ob profunditatem ad duo miliaria ciuitati appropinquare nō possunt. Nonissime anno MD. cccc. xcii. episcopus Theodricus natus de hamburg cū rome confirmationem accepisset Lubecam ingressus vigesimusquintus lubicensium ep̄s diuina gratia nunc gloriose p̄sudet. Cetera ornamenta vrbis ob longitudinem scripturarum ⁊ varietatem silentio pretereunda fore dignum duxi.

• LVBECÆ •

Nissa Slesie insignis vrbs. episcopalis sedes ad Nissam fluvium sita a quo denominationem accepit.
 varijs edificijs ornata ē. Slesia aut a principio vaste silue hircinie (apud grecos et latinos scriptores
 celebrata) portio. vt tota plana ita et nemorosa fuit. sed temporis processu sparsim villis habitari cepta. Vbi
 aut fide xpianam incole amplexi sunt constitutis oppidis ad mitiorem ē cultum redacta. Quā odera flumi
 celebratissimus per medium totam perlabit. et Olza Nissa Ola Lissa Varusio Cattoz riuo Bobro et alijs
 fluminibus auctus. marchiā brandeburgensem permeans in mare germanicū apud Stetinū vndosus exo
 nerat. Latitudo eius triū quidē. sed longitudo nouem diez itinere a limitibus hungarie vsqz in marchiā
 brandeburgensem extendit. Primus eius episcopatus sedes Sinogrouie wartenbergen. districtus fuit.
 Et inde Ritzinum territorij bregen. epalis kathedra ē delecta. kazimirus aut illius nominis primus rex po
 lonie vbi regia stirps masculina defecit a monasterio gallie cluniacen. vbi monachus fuit. papa dispensante
 ad regnum polonie assumptus. denarium sancti petri viritū siue per capita in regno suo idcirco exigendum
 et romam mittendum instituit. Et sedem epalem Cratisslauriam transferri curauit. que nunc ē (vti pmissimus)
 omnium Slesie ciuitatum non minus ampla et opulenta q̃ populosa et edibus et templis ornatissima. Eius
 antistes nunc ē doctor Johannes rott de wending eisten. diocesis olim imperialis prothonotarius et in eius
 status breui multa industria reduxisse fertur vt centum annis preteritis non fuerit mensa episcopalis fructuo
 sior et structuris ornatior. Prouincia ipa frumenti ferax et piscosa. carnibus ferinis et volucribus habundat
 Preter Cratisslauriam insignia loca sunt. Hec vrbs Nissa episcopalis sedes. Bologouia maior Legnitz Op
 pel Swedenitz Testhen. Olza Franckenstein Monsterberg Saganum Brega Monasteria complura in
 signis structure Prouincia ipa regi bohemie subiecta quā ab impio i feudū recognoscit. multi antea duces
 et pncipes hereditarij ipas nō tā possiderūt q̃ vastarūt et impacatā reddiderūt q̃ ppter celsū exiguitatē duca
 lem statum ducere nequuerūt. rapacitati iccirco dediti. Nunc vero ē ad paucos redacta alijs stirpibus mor
 te sublati. Qui non parum opibus et munitis oppidis florent. Cultus diuinus per Slesia longe plurim⁹.

Teplaq; totius orbis sacerdotalibus et alijs ornamentis et structuris honorificentissima. Status ecclesiasticus et seculari et religiosorum utriusq; sexus numerosus et disciplinatus. populus facundus et humanus. et deuotioni super omnes germanie incolas deditissimus. Mobilitas est plurima ad arma aspirans et martis amatrix. Sexus muliebris venustus quidem et affabilis sed pudicus. Plebs rustica polonici ydeomatis agrestibus laboribus desidiose incumbens potationi est plus dedita. Inde et domus et agri eorum parum culti sed neglecti. viles casas habitant. Agricole vero alemanni rus melius exercent et urbanius domos pro suo capiti construunt. Sumptus multo leuiori precio quam finitimis prouincijs comparantur. Sed quod Slesie immensum aliquando detrimentum afferet est quod census domini et possessores percepta pro loci et possessoris qualitate. nonnulla pecuniarum summa annuente superioritate et confirmante venditori annuum censum in bonis suis inscribunt. quem ubi aliquot annis soluerint postea dare recusant. Inde rustici (ut inter contrahentes pactum fuit) aut censuris irretiunt ecclesiasticis aut pignora adimuntur. quod grauamen ipsi rustici ferre nequeentes domos et agros deferentes aliorum fugiunt. que loca sepe deserta relinquuntur. Ex hoc potissimum capite Slesia maius indies nisi prouideat suscipit detrimentum. Prouincia alioquin laude prosequenda. Betti potus ceruisia. Vino ex morauia aut hungaria aduecto utuntur. Quod nonnihil vini in Slesia apud cronam habetur quod pro maiori parte extra prouinciam per oderam in prussiam et aliorum deportatur. Preter pannos laneos exigui precii qui in hungariam deferuntur et pisces in morauiam delatos nihil extra Slesiam suis ex mercibus deportatur. Minime etiam et virginum et mulierum ornatus auri et gemmarum et vestium cultus prouinciam non parum extenuant. Me hec vrbes inclite ac prouincie (quarum noticia tardius ad nos deuenit) laude sua prouentur eas in hoc opere in fine addicere libuit. Profecto libere vrbes precipue lubicensis. si diuitias. ordinem senatus. humanitatem moresque populi. maris portum. situm et edificia perspicere velimus. Vnde igitur historia ac commemoratione. Postremo si vrbes plures quam adungere velit daret eis equa potestas.

Ad deum optimū maximū de his que mirabilia gessit pro iustissi-
mo et excelsō Maximiliano rege romanorum

Auctor et princeps operose mundi
Quique deceptis opifer fuisti
Sensibus iudex. redditurus idem
Omnibus equus
Quam potens rerum fueras creator
Quam dator largus redimis salutē
Quam reddis iustus trutinator orbis
Quam sapiensque
Cū velis iustus homines tueri
Mirus es cause melioris actor
Mirus iuste domitor querele
Hostis iniquis
Suetus humanis animis preesse
Mitigas senos. placidos acerbos
Sontibus fontes agitas et hostes
Hostibus vrages
Noxijs addens ouium pavorē
Fortium iustis animos leonū
Militū multas acies retinuis
Agmine paruo
Tu iubes ventis sileant. silentque
Precipis ponto tumeat. tumetque
Imperas lune lateat. latetque
Sanguine tincta.
Vere canentes hyemes virenti
Turbidas celo pluuias sereno
Sepe permutas. facies et vsus
Mensis et anni.
Tanta cū regi dederis romano
Audias voces. iuuenū senūque
Audias grates hominū. precesque
Iusta petentum.
Inde non cesses melior patronus
Cū suis regē populis tueri
Principē serua. sobolē domūque
Adde triumphos.

O deus serues decus hoc precamur
Cesari natū simul et nepotē
Indolis mire. videat regentes
Tempore longo.
Hisque sic patrē foueas auūque
Cuius exemplo pagant iuentā
Et suis gestis fuerit senecta
Gratior illi.
Sic regant orbē dominando recte
Quo fidem nobis pius ut dediti
Protegant semper ciciusque vincunt
Illius hostes.
Et feros turchos rabidasque gentes
Pellere. et castris spoliare victos
Ut queant regna et reparare quondā
Christianorum.
Prosperos gressus animique motus
Austrie stirpis. faueasque felix
Cepta quo a priscis patribus per omne
Proroget eum.
Hec mari ac terra vigeat parando
Gloriam semper. ferat et subortus
Solis et casus crucis alma signa
Nomine christi.
Inde celestium meritis triumphum
Consequi tandē mereantur omnes
Cū bone legi dederint subactū
Robore mundū.
Hec rogat noster chorus ut perennem
Gloriā eternus pater atque natus
Spiritus sanctus deus et sequatur
Trinus et vnus.

Laus deo

